

quod autem ypus fuit sursum appre-
ciens in gemuit/ fuit ad osten-
dendum quod omne remedium/
est inde tamen deuocione
querendum/ quod homo de
bonis actibus suis non
debet querere laudes hominum

In illis diebus

sequitur misereor super tur-
bam quia ecce iam tri-
duo me sustinent/ triduo vo-
cantur sustinent qui contri-
ti confessi et satisfacientes ex
suo posse dei bonitatem
expectant/ quos miseretur
et pascit eos septem pa-
nibus i. septem donis spiritus
sancti ne deficiant in via
huius vite. per sportas re-
manentes significantur vii do-
tes/ que resultant de ...
post hanc vitam/ que sunt
clara dei visio/ fruitio tentio
quantum ad animam/ impassi-
bilitas/ subtilitas/ agilitas/
et claritas/ quantum ad corpus
in nouo et obiciunt phari-
zei Ihesus signum querentes de
celo ypus non dedit/ qui
temptatores erant et indigni
implus tamen dedit/ qui ypis
credentibus in celum ascen-
dit videre et tangere afer-

mto Thomas fermentum vo-
cat doctrinam corruptibilem/
herodiani enim doctores erant/
qui herodem ypm esse di-
cebat/ pharizei uero dicunt
homini de populo ponere
bant et venit bethsai-
dam et ad dominum ceci ...
per hoc autem quod illum ceci
illuminant successiue signa
uit quod aliquem deus dat
suam graciam augmentando
primam datam/ interrogabat
discipulos suos dicens quem
me dicunt esse homines per
hoc ostendens quod doctores 427
debent in quere de sua fama
ut si bona sit bonis operibus
augeatur/ si uero mala oratio
uero tollatur/ nam bona
fama doctoris facit ad eius
doctrinam/ mala ad
detrimentum eius. Cum quidam
responderunt recitat ut eius
pro confessione et cepit
illos docere eos quia oportet
filium hominis pati etc.
Vade retro me per hoc ostendit
quod illi qui detrimentum afferunt
carnali de hoc apto non
sunt enim sequi/ peter quod
peteret quod primo permittet
enim sepelire patrem suum

dixit dimitte mortuos
sepelire mortuos suos aut
[illegible] Si quis vult me sequi
denegabit semetipsum Beda
per[illegible]onis tres ponenda
sunt aia pactis aut tempore
frangenda sunt [illegible] eter-
na. Capitulum nonum

Et dicebat il-
lis Amen quidam de hic
stantibus gustare mortem
est in omne [illegible] mortis
quia facient illi qui regnum
dei semper attendunt et qui
se libertatem bonae mentis indicias
contempserunt Et post sex di-
es assumpsit Ihesus petrum Et post
diebus peractis et vidit [illegible]
quod ipse quod sex dies [illegible]
per totius mundi seculis quo
completo Ihesus suos ut dis-
cipulos i. electos ducet in mon-
tem et celestem emperium
gloriosos in aia et corpore
Videntes eius gloriam sin-
gularem et moysen et heli-
am tunc colloquentes i. le-
gem et prophetas tunc eternam
concordantes quod aut petrus
dixit faciamus hic tria tab-
ernacula nesciunt quod diceret
nam omnia ab gloria bona sunt

sicut unus de vaticinio dicere-
mus hic in illa sunt di-
ligit gradibus precepit illis
necunquam quod vidissent
narraret sed hoc ondens
quod secreta divina non sunt
nisi debito tempore publican-
da Helias cum venit sed
hec ostendit duplicem helias
primum et adventum Christi du-
plicem officium sed Helias
facit homo moneat sicut
cautatione sicud primus adve-
ntus fuit in mansuetudine
officium non secundi facit per
lalius tempore ne claritate
totate quia secundus ad
ventus est in potencia et
maiestate Magister attuli fi-
lium meum ad te spiritum
ab infancia vexatum ad
monem significatur populum ab
infancia mittens sicut spiritum
idolatrat Vides quod deprim[illegible]
quamque annos quae tum tenuit
spiritu in sinu suo Videt demo-
nes in spiritum malos de-
mentes et rapientes
ipsum et omnino deum blasphe-
mantes et statim conspira-
nt et quod tali ceciderunt acce-
dente recepit malicia sub-
ditur. Quantum [illegible] nuncium 9,16
quia talis adventum bo-
num sumit et unum ubique 9,17

Luc 3,1 bo imperii qd aut subditur
Johannis tempore pollens principatus
describitur sub tempore imperatoris
et pontificum et principum
est designatum illius ex
cellenciam quam in tanta
habebant ut potentissimus
summus imperator et pontifex
gubernator omnium aspiciebat
3,2 factum est verbum domini super
Johannem per quem signi
ficatur evangelium. Unde quia super
eum debet esse verbum domi
ni eius instinctum viven
do et docendi recepturus et
non eorum sicut plures in
questionem pro libitu suo scrip
turam pervertunt estimantes consequi
temporale lucrum. In deserto debuit
enim fieri revelaciones
divine quia in terra deserta invia
et inaquosa sic in sancto
apparui tibi ut viderem vir
tutem tuam et gloriam tuam. Et
Lc 3,3 venit in omnem regionem
Jordanis id est in loca spaciosa
in quibus pateat magis
proficere et in hoc dedit
exemplum predicatoribus eorum
qui non debet querere loca
vacationis sed fructificacionis
ubi divini verbi clamat in
deserto. Ambrosius id est in gen
tium populo qui desertum dicitur
eo quod predicator spiritus implet
pace. Viam domini predicatorum
verbi hominum corda preparant

ut ipse dentes ingrediatur
3,5 scripturam omnis vallis
implebitur quod sit quam prius
accipere suae salutis
gratiam. Omnis mons et
collis humiliabitur cedendo
superbis obedientie dis
sipatur. Et prava fiunt
in directa quando distorsio
adversitatis iniusticie
reparatur. Et aspera in
vias planas quando
peccatum bonum effi
citur leve quod prius erat
durum et sic disponitur
auditor videre domini ad
beatitudinem salutare
dei. Dicebat autem ad
turbas hoc secundum mun
sensum litteralem dice
bat propter phariseos et sadu
ceos in malo obstina
tos ut patet in quibus
subditur. Genimina vipe
rarum quis ostendit vobis
fugere a ventura ira dei
quod dicitur nullus quia prin
cipaliter videtur veritas in fri
horrendum chaos in
fermi ad declinandum penam eterni
tatis assimilis dicitur mo
nia ad nutritum trahe
ntia fortis meduis ad de
mum conscia dicens
peccator sic comprehensus
quo fugere potuit latere
et impossibile apparet
aut intollerabile quo

3,8 sibi dicit. Facite ergo dignum
fructum penitentie. Hec enim
via euadendi mala pre
dicta et necessitas dicto re
presentem. Herodis abraham
tam sive sanguinem parentum nostris
sanctitas propria iuuta po
test peccatores saluare. Iam
securis ad radicem ar
boris posita est. Ista securis
est diuina talor naturalis
qui cottidie consumit hu
midum radicale quo con
sumpto arbor mala per
quam significatur peccator ex ci
dit per mortem et quasi
tum ad cuiam mittitur ad
gehennam. Qui habet duas
tunicas det unam non haben
ti. Per quas possunt intelligi que
tenuine vestes in telligi
nam habens eas debet eas
applicare ad bonum proxi
mi. Et qui habet escas simi
liter faciat. Corporales esce
possunt esse scientie quia in
hiis debet proximum spiritua
liter pascere. Venerunt autem
publicani per quos in
telligi possunt officiales et
persone qui non debent
amplius exigere nisi quod con
stitutum est secundum ordinem
3,14 iustitie. Interrogabant
autem eum milites dicentes
per quos intelligi possunt

prelatos quos exhortatur apostolus
ad ephesios dicens Accipi
te armaturam dei et in fi
ne dicit et gladium
spiritus quod est verbo et sic
in deprecatores in ducendo
neque calumpniam faciat
proditatem subtrahendo
reputantes eos indig
nos exhortationis verbo
et contenti estote stipendiis
vestris. Que stipendia sunt
redditus assignati pas
toribus possessionibus hu
tibus et elemosinam
dante mendicantibus.
Existimante autem populo de 3,15
Johanne ne forte ipse
esset christus videt penitens
in spiritum quasi humiliant
et ipsum extollant in
significatur peccator euitandus ne de
bonis operibus suis non
querat laudem suam
si diuinam. Herodes autem te
tracha iste qui ligauit
Johannem in carcere eo
quod de malis suis arguebat eum terribiliter et
qui simulia faciunt sunt
similes hereticos qui
per medium praecipere
vel occidere querit. Jesu
baptizato et orante aper Lc 3,21
tum est celum. Hedano

Incipiunt Omelie beati augustini episcopi

Intuentes quod modo audivimus ex lectione apostolica quod animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei et cogitantes in hac presente turba caritatis vestre necesse esse ut multi sint animales qui adhuc secundum carnem sapiunt nondum quod se possint ad spiritualem intellectum erigere Hesito vehementer quo dominus dederit possim dicere vel pro modulo meo explicare quod lectum est ex ewangelio

Omelia prima b. aug. epi

In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum hoc enim animales homo non percipit. Quid ergo fratres silebimus hinc. Quare ergo legitur si silebitur. aut quare auditur si non exponitur. Sed et ut quod exponitur si non intelligitur. Itaque quoniam rursus esse non dubito in numero vestro quosdam a quibus possit non solum expositum capi sed et antequam exponatur intelligi ne fraudabo eos qui possint capere dum timeo superfluus esse auribus eorum qui non possunt capere. Postremo aderit misericordia dei fortasse ut omnibus satisfiat et capiat quisque quod potest. quia et qui loquitur dicit quod potest. Nam dicere ut est quis potest. Audeo dicere fratres mei forsitan nec ipse Johannes dixit ut est. Sed et ipse ut potuit. quia de deo homo dixit. equidem inspiratus a deo. Sed tamen homo quia inspiratus est. dixit aliquid si non inspiratus esset. dixisset nichil quia vero homo inspiratus non totum quod est dixit. sed quod potuit homo dixit. Erat enim iste Johannes fratres karissimi de illis montibus de quibus scriptum est Suscipiant montes pacem populo tuo et colles iustitiam. Montes excelse anime sunt. Colles parvule anime sunt. Sed ideo montes excipiunt pacem ut colles excipere possint iustitiam. Que est iustitia quam colles excipiunt. fides. quia iustus ex fide vivit. Non autem acciperent minores anime fidem nisi maiores anime que montes dicte sunt ab ipsa sapientia illustrarentur ut possint parvulis traicere quod possent capere et vivere ex fide. colles quia montes pacem suscipiunt. Ab ipsis montibus dictum est ecclesie Pax vobiscum. Et ipsi montes pacem annunciando ecclesie non se diviserunt adversus eum a quo susceperunt pacem ut veraciter non ficte nunciarent

patem Sut aut alij montes na
ufragosi · quoquisqz nauem cu
impulerit soluitur Facile e em
cum uidetur terra aprichtantib
quasi conari ad terram Sed ali
qn uide^r terra i mote et saxa la
tent sub mote · Et cum qsqz co
natur ad motem incidit in saxa
et no ibi inuenit portum sed
planctu · sic fuerunt quidam
motes et magni apparuerunt
inter homines et fecerunt here
ses et scismata et diuiserunt eccl'as
dei Isti qui diuiserunt ecclesiam
non erant illi montes de quib
dictum est · Suscipiant mon
tes patem p̄plo tuo · Quo em
patem susceperunt · q̄ unitatem
diuiserunt · Qui aute suscepe
runt patem nunciandam p̄plo ·
Contemplati st ipam sapiam ·
quantum potuit ab humanis cor
dibus conspici · ul contingi q̄d
nec oculus uidit nec auris au
diuit nec in cor homis ascendit
Si in cor hominis no ascendit
quo ascendit in cor iohannis
An non erat homo Johanes
An forte nec in cor johannis
ascendit · Sed cor Johis in illa
ascendit · Quod em ascendit
in cor homis deimo e ad hoiem
Quo aut ascendit cor homis
sursum est ab homine Etia sic
fres dici pt · quia si ascendit in
cor Johannis si aliquo pt dici
In tantum ascendit in cor Jo
hannis in q̄ntu ipe iohannes
non erat homo Quid e no erat
homo in q̄ntum ceperat esse an
gelus · quia omnes angeli sunt
annunciatores dei Deo carnali
bus et animalibus no valen
tibus percipe que sunt spus dei
Quid sic ait aplus Cum em di
catis Ego sum pauli · ego appollo
Nonne homines estis · quid eos vo
lebat facere · quibus exprobra
bat quia homines erant Vol
nosse quid eos facere volebat
Audite in psalmis Ego dixi
dij estis · et filij altissimi omes
Ad hoc ergo nos vocat deus ne
simus homines Sz tunc in me
lius non erimus homines · si
prius nos ee homines agnoscam
id est ut ad illam celsitudine
ab humilitate surgamus ne cu
putamus nos aliquid esse · cu
nichil simus non solum no
accipiamus q̄d no sum' · sed et
amittam' quod sumus Ergo
fres de his montibus et iohes
erat qui dixit In principio
erat vbm et vbm erat apud dm
et deus erat vbm Susceperat
patem mons iste contempla
batur diuinitatem vbi Quals
erat iste mons q̄m excelsus
transcenderat omia cacumina
terrarum transcenderat omnes
campos aeris · transcenderat
omnes altitudines syderum ·
transcenderat omes choros et
legiones angelorum Nisi em
transcenderet ista omia que
creata sunt no perueniret ad eu
per quē facta sunt omnia No
potestis cogitare quid transce
derit

nisi videatis quo pervenit. Que-
ris de celo et terra facta sunt. Que-
ris de hys que sunt in celo et in
terra. Utique multo magis et ipsa
facta sunt. Queris de spiritualibus
creaturis. de angelis archan-
gelis sedibus dominationibus
virtutibus potestatibus principatibus
et ipsa facta sunt. Nam cum enu-
meraret hec omnia psalmus conclu-
sit. Ipse dixit et facta sunt. ipse
mandavit et creata sunt. Si
dixit et facta sunt per verbum
facta sunt. Si autem per verbum
facta sunt non potuit Johannis
cor pervenire ad id quod ait.
In principio erat verbum et
verbum erat apud deum et deus
erat verbum. Nisi transcendisset
omnia que sunt facta per verbum.
Qualis ergo iste mons quam
sanctus. quam altus inter illos
montes qui suscipiunt pacem
populo dei ut possint colles susci-
pere iusticiam. Videte ergo fratres
Ne forte de ipsis montibus est
Johannes. De quibus paulo
ante cantavimus. Levavi
oculos meos in montes unde
veniet auxilium michi. Er-
go fratres mei si vultis intelli-
gere. levate oculos vestros in
istum montem id est erigite vos
ad evangelistam. Erigite vos
ad eius sensum. Sed quia mon-
tes isti pacem suscipiunt. Non
potest autem esse in pace. qui spem
suam ponit in homine. Nolite
sic erigere oculos in montem
ut putetis in homine pacem ve-
stram esse collocandam. Et sic di-
cit. Levavi oculos meos in
montes unde veniet auxilium
michi. ut statim subiungeret
Auxilium meum a domino qui
fecit celum et terram. Ergo leve-
mus oculos in montes unde ve-
niet auxilium nobis. Et tamen
non ipsi montes sunt in quibus
spes nostra ponenda est. Accipiunt
enim montes quod nobis ministrent
Unde et montes accipiunt ibi
spes nostra ponenda est. Oculos
nostros cum levamus ad scripturas
quia per homines ministrate sunt
scripture. Levamus oculos nostros
ad montes unde auxilium veniet
et nobis. Sed tamen quia ipsi
homines qui scripserunt scrip-
turas non de se lucebant. sed
ille erat lumen verum qui illuminat
omnem hominem venientem in
hunc mundum. Mons erat et
ille Johannes baptista qui
dixit non sum ego christus. Ne quisquam
in montem spem ponens
cideret ab illo qui montes
illustrat. Et ipse confessus ait
Quoniam de plenitudine eius
omnes accepimus. ita debes di-
cere. Levavi oculos meos in
montes unde veniet auxilium
michi. ne auxilium quod tibi
venit montibus imputes sed
sequaris et dicas. Auxilium

meu a domino qui fecit celum et terram Ergo fres ad hoc ista monuerim ut qm erexistis corda ad scripturas cum sonaret ewn In principio erat verbu et vbum erat apud deum et deus erat verbum. Et cetera que lecta sunt Intelligatis vos leuasse oculos ad motes Nisi em montes ista dicerent unde omino cogitaret non inueniret Ergo ex montib venit nob auxilium ut hec vl audiretis sed nondum potestis intelligere quod audistis Inuocate auxilium a domino qui fecit celum et tram Ergo montes sic potuerunt loqui ut no possint ipi illuiare Qa et ipi illuiati sunt audiedo Inde qui hec dixit accepit Johannes ille fres qui discumbebat sr pectus domini et de pectore domi bibebat qd nob ppinaret Et ppinauit vba Intellectum autem inde debes capere Unde et ipe biberat qui tibi ppinauit ut leues oculos ad montes unde veniet auxiliu tibi ut inde tamqm calicem ide vba ppinata accepis et tamen quia auxilium tuu a domino qui fecit celum et trraz Inde impleres pectus vn impleuit ille. Unde dixisti Auxilium meu a domino q fecit celum et tram Qui pt ergo implere impleat Fres h dixi leuet quisqz cor suum. quo illud videt ydoneum et capiat quod dicitur Sz forte h dicat quia uos ego sum psentior qm deus Absit Multo est ille presentior Nam ego oculis vris appareo. Ille consciencie psidz Ad me aures ad illum cor. ut utrumqz impleat Ecce oculos vros et sensus istos corpis leuat ad nos nec ad nos Non em vos de illis montib sz ad ipsum ewm ad ipm ewangelistam. Cor autem implendu ad dominu. et unusquisqz sic leuet. ut videat quid leuet et quo leuet Quod dixi quod leuet et quo leuet quale cor leuet videat. et quo leuet videat quia ad deum leuat ne sarcina voluptat carnalis pregrauatum. ante cadat qm fuit sub leuatu Sz videt se quis ferre onus carnis. det opam per continenciam ut purget quod leuet ad deum. Beati em mundo corde qm ipi deum videbunt Nam ecce quid prodest quia sonuerunt vba. In principio erat vbum et vm erat apud deum et deus erat vm Et nos diximus vba cum loquemur Nunquit tale vm erat apud deu Nonne ea que diximus sonuerunt atqz transierunt Ergo si et vm dei sonuit. et pactum e Quo omia per ipm facta sunt et sine ipo factum est nichil Quo per illud regitur. quod p illud creatu est si sonuit et

transijt · quale ergo v̄bum quod
et dicitur et non transijt · Inten-
dat caritas vr̄a · magna res ē
cottidie dicendo vā et viluerunt
nobis · Quia sonando verba · et
transeundo viluerunt · et nichil
aliud uidentur quam vā · Est
v̄bum et in ipso homine quod
manet intus · Nam sonus pro
cedit ex ore · Est v̄bum quod ve
spiritualiter dicitur · illud q̄d
intelligitur de sono · nō ipē sonus
Ecce v̄bum dico · cum dico deus
Quam breue est quod dixi quatuor
litteras et sillabas duas · Nunquid
Nam hoc totus est · deus quatuor littere
et due sillabe · An quantum hoc
uile est · tantum carū ē · quod i
eis intelligitur · Quid factum
est in corde tuo · cum audisses deus
Quid factum ē in corde meo cu
dicerem deus · Magna et summa
quedam substantia cogitata ē
que transcendat omnem muta
bilem creaturam carnalem et aīa
lem · Et si dicam tibi deus mu
tabilis est · an incommutabilis
rndebis · Ita absit ut ego uel cre
dam · uel sentiam commutabilem
deum · Inmutabilis est deus
Anima tua quamuis pua q̄n
uis forte adhuc carnalis nō
michi potuit rndere · nisi in
commutabilem deum · Omnis aūt
creatura mutabilis · Quid ergo
potuisti scintillare in illud · q̄d
est super omnem creatūram · ut c̄
tus michi rnderis incommuta
bilem dm̄ · Quid est ergo illud
in corde tuo cum cogitas quandā
sbām viuam ꝑpetuam · omnī
potētem · infinitam · ubique p̄n
tem · vbique totam · nusquam in-
clusam · Vn ista cogitas hoc
est verbum de deo in corde tuo ·
Nunquid autem hoc est sonus ille
qui quatuor lr̄is constat et
duabus sillabis · Ergo quecumque
dicuntur et transeunt · soni sunt
· lr̄e sunt · sillabe sunt · hoc v̄bum
transit quod sonat · Quod aūt
significauit sonus · et in cogi
tante ē qui dixit · et intellige
te q̄ audiuit · manent hec tra
seuntibus sonis · Refer animū ad
illud vbm̄ · si potes hr̄e v̄bum i
corde tuo · tamquam consiliū na
tū in mente tua · ut mēs tua
pariat tamquam consilium · et insit
consilium q̄si proles mentis tu
e · quasi filius cordis tui · Prius
enim cor generat consiliū · ut
aliquam fabricam construat ·
aliquid amplū in terra moliaris
Iam natū ē ꝯsiliū et opus nondū
impletum ē · Vides tu que fac
turus es · sed alius non miratur n
cum feceris et construxeris mo
lem et fabricam illam ad ex
culpcōm perfectionemque pduxeris
Attendunt homines mirabile
fabricam et mirantur · ꝯsiliū
fabricantis stupent quod uident ·
et amant quod nō uident · Quis
ē q̄ pt̄ uidere consilium · Ergo
ex aliqua magna fabrica lau
datur humanū consiliū · Vis
uidere quale consilium dei est
Dominus ihc xpc id ē vbm̄ dei ·
Attende fabricam istam mu
di · Vide que sint facta per vbm̄ ·
et tunc cognoscas quale sit v̄
bum · Attende hec duo mundi
corpora celum et terram · Quis
explicat v̄bis ornatum celi
Quis explicat v̄bis fecunditate

terre · quis digne collaudat te-
porum vices Cuius digne colla
udat semina vim Videtis que
taceam ne diu commorando par-
detam forte · qd potest cogitare
Fabricta ergo ista anima ad ista ·
quale vbum est per qd facta e
et non sola facta est Omnia
enim ista videntur quia ptinet
ad sensum corporis · Per illud v
bum et angeli facti sunt Per
illud et archangeli facti sunt
ptates sedes · dominationes pn
cipatus per illud vbum fac
ta sunt omnia Hinc cogita
te quale vbum e · Videt michi
modo forte nescio quis Et qs
hoc vbum cogitat Noli tibi q
quasi vile quid facere · cum
audis vbum et formare vba
que audis cottidie Ille talia vba
dixit · talia vba locutus est · talia
vba michi narras Assidue em
dicendo nomina vbor quasi vi
luerunt vba · et qn audis In
principio erat vbum et vbu
erat apud deum et deus erat
vbum · ne vile aliquid puta
res · quale consueuisti cogitare ·
Cum vba humana soleres au
dire Audi quod cogites · deus erat
vbum Exeat nunc nescio quis
infidelis Arrianus et dicat qr
vbum dei factum est Quo pt
fieri ut vbum dei factum sit ·
Cum deus per vbm fecit omnia
Si et vbum ipm fcm e · per qd
aliud vbum factum est · si et
vbum ipm factum est si hoc
dicis quia hoc est vbum · est
vbum vbi per quod factu est
illud Ipm dico ego vnicu filiu

dei Si autem non dicis vbu vn
cum de no factum · per quod fa
cunt omnia Non enim per seipm
fieri potuit per quod facta sunt
omnia · Credo ergo ewangeliste
Poterat enim dicere In princi°
fecit deus vbum · quo dixit mo
yses In principio fecit deus ce
lum et terram et omnia sic enu
merat · dixit deus fiat et facta
sunt · si dixit · quis dixit vtiqz
deus Et quod factum e creatu
aliqua Inter dicentem deum ·
et factam creaturam · quid e per
quod factum e · n vbm · quia di
xit deus et factum e Hoc vbu
incommutabile · qmuis mutabi
lia per vbum fiant · ipm inco
mutabile e · Noli ergo credere
factum per quod facta sunt · ra
ne non reficiaris per vbm per
quod reficiuntur omnia Iam em
factus es per vbum s; oportet
te refici per vbm Si autem
mala fuit fides tua de vo no
poteris refici per vbm · et si tibi
contingit fieri per vbum ut
per illud factus sis · p te deficis
Et si p te deficis ille te reficiat
qui te fecit Si per te deterior ef
ficieris · ille te recreet q te cre
avit Quo autem te recreet
per vbm si male aliquid senti
as de vbo ewangelista dicit In
principio erat vbum · et tu dicis
In princi° factu e vbm · Ille oia
p seipm facta sunt dicit et tu
dicis · quia et ipm vbum fcm
est Poterat dicere ewangelista
In princi° fcm e vbm Sz quid
ait In princi° erat vbm Si erat

non e factum ut ista omnia p se=
ipm fieret et sine ipo nichil
Si ergo erat in principio v
bum et vbm erat apud deum
et ds erat vbm Si no potes co
gitare quod sit differ ut crescas
Ille cibus est Accipe lac ut
nutriaris ut sis validus ad
capiendum cibum Pane fres
quod sequitur omnia p ipm fca
sunt et sine ipo factum est
nichil. Videte ne sic cogitetis
quia nichil aliquid. Solent n.
dicere multi male intelligen
tes sine ipo factum e nichil
aliquid e nichil Peccatum
em quidem non p ipm factum
est Et manifestum e quia pc
catum nichil est. et nichil fi
unt homies cum pccant Et
ydolum non per vbum factum
est. Het quidem forma qn
dam huana. Sz ipe homo per
vbm fcus est Nam forma ho
minis in ydolo non p vbm fca
est. Scriptum est Scimus
quia nichil est ydolum Er
go ista non sunt facta p vbm
Sz quecumqz fca st naliter.
quecumqz sunt in creaturis.
omnia omnino q fixa in celo
sunt. que fulgent de super
que volitant sub celo et que
mouentur vniuersa natura
rerum omnis omnino creatura
Dicam planius. dicam fres
ut intelligatis ab angelo us
qz ad vermiculum Quid precla
rius angelo in creaturis quid
extremius vermiculo i crea
turis per que factus e angelus

per ipm factus es et vermiculus
Sz angelus dignus est celo.
vermiculus terra Qui creauit ipe
disposuit Si poneret vermiculum
in celo reprehenderes. si vellet
angelos nasci de putrescentibus
carnibus reprehenderes et tamen
ipe hoc facit deus et non est
reprehendendus Nam omnes
homines de carne nascentes quid
sunt nisi vermes et de vermibus
angelos facit Dicit em ipe do
minus dicat ego aut sum vermis
et non homo. Quis dubitat
hoc dicere quod scriptum est Et
in Job quanto magis homo putre
do filius hominis vermis Pri
mo dixit homo putredo Postea et
filius hominis vermis. quia v
mis de putredine nascitur Ideo
homo putredo et filius hois
vermis Ecce quod fieri voluit
ppter te illud quod in pn° erat
vbm et vbm erat apud dm et
deus erat vbm Quare hoc fac
tum est ppter te. ut sugeres
qui manducare no poteras
Omnino ergo fres sic accipite
Omnia per ipm facta sunt et
sine ipo factum est nichil Vni
uersa em creatura per ipm
facta est. maior. minor. p
ipsum facta sunt. supera. in
fera. spualia corpalia p ipm
facta sunt Nulla em forma.
nulla compages. nulla concor
dia partium. nulla qlisqmqz
sba que pt hre pondus. nmm
mensuram nisi per illud vbm
et ab illo vbo creatore cui dictum
est omnia in mensura et nuo

et pondere disposuisti. Nemo ergo
vos fres fallat quando forte te-
dium patimini a muscis. Etenim
aliqui derisi sunt a dyabolo.
et a muscis capti sunt. Solent
enim aucupes ponere in mu-
scipula muscas ut esurientes
aues decipiant. Sic et isti a
muscis a dyabolo decepti sunt.
Nam nescio quis tedium pa-
tiebatur a muscis. Inuenit
eum manicheus tedio affectu
et cum diceret se non posse pati
muscas et odisse illas vehemen-
ter statim ille. Quis fecit has.
Et qui tedio affectus erat et
oderat illas non ausus est dicere
Deus illas fecit. Erat autem
catholicus. Ille statim subie-
cit. Si deus illas non fecit quis
illas fecit. Plane ait ille. Ego
credo quia dyabolus fecit mu-
scas. Et ille statim. Si dyabo-
lus muscas fecit sicut te vi-
deo confiteri quia prudenter
intelligis. Apem quis fecit que
paulo amplior est musca. Non
est ille ausus dicere quod deus
apem fecit et muscam non fecit
quia res erat proxima. Ab ape
perduxit ad locustam. A locus-
ta ad lacertam. A lacerta
ad auem. Ab aue perduxit
ad pecus. inde ad bouem inde
ad elephantum. Postremo ad
hominem et persuasit homini
quod non a deo factus est homo.
Ita ille miser cum tedium pas-
sus esset a muscis musca factus
est quem dyabolus possideret.

Beelzebub quippe interpretari
dicitur princeps muscarum de
quibus dictum est muscae morientes ex-
terminant oleum suauitatis. Quid
igitur fres quare ista dixi. Clau-
dite aures cordis vestri aduer-
sus dolos inimici. Intelligite quia
deus fecit omnia et in suis gra-
dibus collocauit. Quare autem
patimur multa mala a crea-
tura quam fecit deus. Quia offen-
dimus deum. Numquid hec angeli
patiuntur. Fortassis et nos in
illa vita ista non timebimus. De
pena tua peccatum tuum accu-
sa. non iudicem. Nam propter su-
perbiam instituit deus ut ista cre-
atura minima et abiectissima
ipsa nos torqueret ut cum super-
bus fuit homo et se iactauit
aduersus deum. et cum sit mortalis mor-
talis mortalem terruerit et cum
homo sit proximum hominem
non agnouit. Cum se erexit.
pulicibus subiciatur. Quid est quod
te inflas humana
superbia. homo tibi dixit con-
uicium et tumuisti et iratus es
Pulicibus resiste ut dormias
Cognosce quid sis. Nam ut no-
ueritis fres propter superbiam nostram
domandam creata sunt ista
que molesta nobis essent. populum
pharaonis superbum potuit deus
domare de ursis de leonibus
de serpentibus. Muscas et ranas
illis immisit. ut rebus vilissi-
mis superbia domaretur. Omnia
ergo fres. omnino omnia per ipsum
facta sunt et sine ipso factum est
nichil. Sed quo per illum fa-

sunt omnia. Quod factum est
in illo vita est. Potest enim sic di-
ci. Quod factum est in illo vita
est. Ergo totum vita est si sic
pronunciavimus. Quid enim
non in illo factum est. Ipse est enim
sapientia dei et dicitur in psalmo
Omnia in sapientia fecisti. Si
ergo xpus est sapientia dei. Et
psalmus dicit. Omnia in sapientia
fecisti. Omnia sic per illum facta ita
in illo facta sunt. Si ergo omnia
in ipso facta sunt. et quod in ipso factum est vi-
ta est. Ergo et terra vita est. Ergo et
lignum vita est. Dicimus quidem lignum
vitae. sed secundum intellectum lignum crucis
unde accepimus vitam. Ergo et lapis
vita est. Inhonestum est sic intelli-
gere. ne rursus nos subrepat eadem
sordidissima secta manicheorum
et dicat quod habet vitam lapis. et habet
animam paries et resticula habet
animam et lana et vestis. Solent
enim delirantes dicere. Et cum repres-
si fuerint et repulsi quasi de scriptura
proferunt dicentes. Ut quid dictum est quod
factum est in ipso vita est. Si enim omnia
in ipso facta sunt. omnia vita sunt. Noli-
te induci. pronuncia sic. quod factum
est. hic subdistingue. et deinde infer
in ipso vita est. Quod est hoc. Facta est terra
sed ipsa terra quae facta est non est vita.
Est autem in ipsa sapientia spiritualis
ratio quaedam. qua terra facta est. Haec vi-
ta est. Quomodo possum dicam caritati
vestrae. Faber facit arcam. Primo in arte
habet arcam. Si enim arcam in arte
non haberet. unde illam fabricando profer-
ret. sed arca sic est in arte ut
non ipsa arca sit quae videtur oculis.

In arte invisibilis est. in opere visibilis
erit. Ecce facta est in opere. Numquid
destitit esse in arte. Et illa in opere facta
est. et illa manet quae in arte est. Nam
potest illa arca putrescere. et iterum ex illa
quae in arte est alia fabricari. Atten-
dite ergo arcam in arte. et arcam in
opere. Arca in opere non est vita. Arca
in arte vita est. quia vivit anima
artificis ubi sunt ista omnia antequam pro-
ferantur. Sic ergo fratres karissimi quia sapientia
dei per quam facta sunt omnia. secundum artem
continet omnia. antequam fabricet omnia.
Haec quae fiunt per ipsam artem non con-
tinuo vita sunt. sed quicquid factum est
vita est in illo. Terram vides. Est
in arte terra. Caelum vides. Est in ar-
te caelum. solem et lunam vides.
sunt ista in arte. Sed foris corpora
sunt. in arte vita sunt. Videte si quo-
modo potestis. Magna enim res dicta est
et si non a me magno aut non per
me magnum. tamen a magno.
Non enim a me parvulo dicta sunt haec
sed ille non est parvulus ad quem respicio
ut dicam. Capiat quisque ut potest
quantum potest. Et qui non potest nutriat
cor ut possit. Unde nutriat. de lac-
te nutriat ut ad cibum perveniat.
A xpo per carnem nato non rece-
dat donec perveniat ad xpm ab
uno patre natum. verbum deum apud
deum per quod sunt omnia. Quia illa
vita est quae in illo lux est hominum. hoc
enim sequitur. Et vita erat lux
hominum. Et ex ipsa vita homines
illuminantur. Pecora non illuminantur
quia pecora non habent rationales men-
tes quae possint videre sapientiam. Homo
autem factus est ad imaginem dei

het autem rationalem mentem per quam possit percipere sapientiam. Ergo ista vita per quam sunt facta omnia Ipsa vita lux est. et non quorumcumque animalium sed lux hominum. Unde paulo post dicit. Erat lumen verum quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ab isto lumine illuminatus est Johannes baptista. Ab isto et ipse Johannes evangelista. et ipso lumine plenus erat qui dixit non sum ego christus sed qui post me venit cuius ego non sum dignus corrigiam calciamenti solvere. Ab ipso lumine illuminatus erat qui dixit. In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Ergo ista vita lux est hominum. Sed forte adhuc stulta corda capere istam lucem non possunt quia peccatis suis aggravantur ut eam videre non possint. Non ideo cogitent quasi absentem esse lucem quia eam videre non possunt. Ipsi enim propter peccata tenebre sunt et lux lucet in tenebris et tenebre eam non comprehenderunt. Ergo fratres quomodo homo positus est in sole cecus. presens est illi sol. sed ipse soli absens est. Sic omnis stultus omnisque iniquus omnis impius cecus est corde. presens est sapientia sed cum ceco presens est. oculis eius absens est. Non quia ipsa illi absens est sed quia ipse absens est ab illa. Quid ergo faciat iste. mundet unde possit videre deum. Quomodo si propterea videre non posset quia sordidos et saucios oculos haberet irruente pulvere vel pituita vel fumo. diceret illi medicus. Purga de oculo tuo quicquid mali est ut possis videre lucem oculorum tuorum. pulvis pituita fumus peccata et iniquitates sunt. Tolle inde ista omnia et videbis sapientiam que presens est quia deus est ipsa sapientia et dictum est. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. et cetera.

Omelia secunda beati augustini episcopi

In eo quod scriptum est fuit homo missus a deo cui nomen Johannes erat usque ad id quod ait plenus gratie et ve[ritatis] ... est.

Bene fratres ut textum divinarum scripturarum et maxime sancti evangelii nullum locum pretermittentes pertractemus ut possumus et pro nostra capacitate pascamur et ministremus vobis unde et nos pascimur. Capitulum primum perlecto die dominico tractatum esse meminimus id est In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil quod factum est. In illo vita est. et vita erat lux hominum et lux in tenebris lucet et tenebre eam non comprehenderunt. Hucusque tractatum esse credo. Recordamini omnes qui affuistis et qui non affuistis credite nobis et hiis qui adesse voluerunt. Nunc ergo quia

no possumus sp omnia replica
re propter eos qui hoc volunt au
dire quod sequitur et oneri e
illis si repetantur priora cu
defraudatione posteriorum digne
tur Et qui non aderant non
prelecta exigere sz cum hijs
qui aderant et nunc audire
pntia. sequitur fuit homo
missus a deo cui nome erat io
hannes Et em ea q dicta sunt
superius fres karmi de divinitate
x dicta sunt ineffabili et pe
ineffabiliter Quis em capit
In principio erat vbum et v
bum erat apud deum. Et ne
vilescat e nomen vi psuetu
cottidianorum vborum et deus
erat verbum. hc enim idipsum
est Unde hesterno die multa
locuti sumus Et si prestiterit
deus ut vl tantum loquendo
aliquid ad corda nra perduxi
mus In principio erat vbum
Idipm est eodem mo sic est
semper sic e mutari no pt
Hoc e qd nome suu dixit fa
mulo suo moysi Ego sum q
sum Et qui est misit me Quis
ergo hc capiet cum videatis
omnia mortalia mutabilia
cum videat no solu corpa vai
ari per qualitates nascendo cre
scendo deficiendo moriendo sz
etiam ipas animas per affectum
diversarum voluntatum disce
di atqz distendi Cum videatis
homines. et pcipere posse sapi
entiam si se illius luci et calori

admoverint et admitte posse
sapiam. si inde malo affectu re
cesserint Cum videatis ergo
ista ee oia mutabilia. quid
est quod est nisi quod transce
dit omnia que sic sunt ut non
sint Quis ergo hc capit aut
quis quocumqz intenderit vi
res mentis sue ut attingat
quo pt id quod est ut cum id
quocumqz mente attigerit pos
sit pvenire Sic em tamquam
videat q(uis) de longe patriam et
mare interiaceat. Videt quo
eat sed no hz q eat. Sic ad il
lam stabilitatem nram ubi
quod e. e quia hc solum semp
sic est ut est volu pvenire.
Interiacet mare huius secli
qua iam et iam videmus quo imus
Nam multi nec quo eant vident
ut ergo eet et quo iremus venit in
de ad quem ire volebamus Et
quid fecit instituit lignum quo
mare transeamus Nemo em
pt transire mare huius seculi
nisi cruce xpi portatus Hanc cru
cem aliqn amplectitur infir
mus oculis et qui non videt lo
ge quo eat non ab ea recedat
et ipa illum perducat Itaqz
fres mei hc insinuavim cordi
bus vris si vult pie et xiane
vivere Adhere ce xpo secundum
id quod pro nobis factus ut per
veniat ad eum sm id quod est
et sm id quod erat Accessit ut
pro nobis hc fieret quia hc pro
nobis factus e ubi portentur infirmi

et mare seculi transeant ut p
ueniant ad patriam ubi iam
nauis non opus erit quia nul
lum mare trasitur. Melius ē
ergo non uidere mete id qd est
et tamen a cruce ē non rece
dere quam uidere illum mete
et crucem ē contempnē. Bonu
est super hoc et optimu si fieri
pt ut et uideatur quo eundu
sit et teneatur quo portetur
qui pergit. Hoc potuerunt metes
magne montium qui mōtes
dicti sunt quos maxime illustrat
lumen iusticie. Potuerunt et ui
derunt illud quod est. Nam ui
dens Johannes dicebat In pri̅n̅o
erat u̅bum et u̅bum erat apud
deum et deus erat u̅m. Viderunt
hoc et ut peruenirent ad id quod
uidebant de longe a cruce xpi non re
cesserunt et humilitatem ē non
contempserunt. Paruuli u̅o
qui hoc non possunt intelligere
non recedentes a cruce et passione
et re̅ne ē. In ipa naui perdu
cunt ad id qd non uident in q̅
naui perhemur et illi qui ui
dent. At uo quidam phi huius
mundi extiterunt et exquisie
runt creatorem per creatura
qr pt inueniri per creatura
euidenter dicente aplo Inuisi
bilia enim eius a constitucione
mundi per ea q̅ facta sunt in
tellecta conspiciuntur sempiterna
queqz uirtus eius et diuinitas
ut sint inexcusabiles et sequit̄
quia cum cognouissent deū nō
dixit quia non cognouerunt
Sz quia eum cognouissent

deum nō sicut deum glificauerunt
aut gras egerunt sz euanue
runt in cogitationibus suis et
obscuratum ē insipiens cor eorū
nō obscuratum ē. Sequit̄ et dic
apertius. Dicentes enim se ee sapi
entes stulti facti sunt. Viderunt
quo ueniendu esset. sed ingrati ei
qui illis prestitit qd uiderent
sibi noluerunt tribuere quod
uidebant. et facti superbi amise
runt et qd uidebant et conuersi sunt
inde ad ydola et simulacra et
ad cultura demonum adorare
creatura et contempne creatorem.
Sz iam isti elisi ista fecerunt
ut autem allideretur superbierunt
Cum aute superbirent sapietes
se ee dixerunt. Hy ergo de quibus
dixit. Qui cum cognouissent
deum uiderunt hoc quod dicit
Johannes qr p u̅m d̅ facta sunt oīa
Nam inueniuntur ista in libris
phorum et quia unigenitum filium
het deus per quem sunt omnia.
Illud potuerunt uidere quod ē.
sz uiderunt de longe. Noluerunt
tenere humilitatem ē in qua na
ui securi peruenirent ad id qd
longe uidere potuerunt et sor
duit eis crux ē. Mare transeun
dum est et lignum contempnis.
O sapientia superba irrides cru
cifixum xpm. Ipe ē quem longe
uidisti. In principio erat u̅bum
et u̅bum erat apud deum. Sz q̅
re crucifixus est. qr lignum tibi
humilitatis eius nccium erat. Superbia
u̅o tumueras et longe ab illa
patria proiectus eras. et fluc
tibus huius seculi interrupta e
uia et qua transeat ad patriam

Omelia ha .b. aug. epi

non e. nisi ligno porteris. Ingra-
te irrides eum qui ad te venit
ipse ad te venit ut redeas ipse fac-
tus est via. et hoc per mare.
Inde in mari ambulavit. ut
ostenderet esse in mari viam. Sed
tu qui non ipse ambulare in mare,
non potes navi portare. ligno
portare. Crede in crucifixum et
poteris pervenire. Propterea cruci-
fixus est ut humilitatem doceret
et quasi sic veniret ut deus
non agnosceretur. Si enim sic
veniret ut deus non veniret
eis qui videre deum non pote-
rant. Non enim secundum id quod deus
est aut venit aut descendit
cum sit ubique presens et nullo lo-
co contineatur. sed secundum id ve-
nit quod apparuit homo. Quia
ergo sic erat homo ut lateret
in illo deus. Missus est ante il-
lum magnus homo per cuius
testimonium inveniretur plus
quam homo. Et quis est hic.
Fuit homo. Et quo posset ipse
verum de deo dicere missus a
deo. quis vocabatur. cui nomen
erat Johannes. Quare venit.
Hic venit ut testimonium
perhiberet de lumine ut omnes
crederent per illum. Qualis
est iste qui testimonium perhibet
de lumine. Magnum aliquid iste
Johannes ingens meritum
magna gratia magna celsi-
tudo. Mirare plane mirare sed
tamquam montem. Mons autem in
tenebris est nisi luce vestiatur.
Ergo tantum mirare Johannem
ut audias quod sequitur. Non
erat ille lumen. ne cum montem
putas lumen esse naufragium
in montem facias non solatium
invenias. Sed quid debes mirari
montem tamquam montem. Erigite
autem ad illum qui illuminat montes
Qui ad hoc erectus est ut
prior radiatus excipiat et ocu-
lis nuntiet. ergo non erat ille
lumen. Quare igitur venit. sed
ut testimonium perhiberet de
lumine. Et quid hoc. ut omnes
crederent per illum. Et de quo lumine
testimonium perhibet. Erat lux
vera. Quare additur vera. quia
et homo illuminatus dicitur lux.
Sed vera lux illa est que illuminat.
Nam et oculi nostri dicuntur lu-
mina. Et tamen nisi nocte lu-
cerna accendatur aut per diem
sol exeat. Lumina illa sine ca-
patent. Sic ergo et Johannes
erat lux sed non vera lux quia
non illuminat tenebre. sed illumina-
tione factus est lux. Nisi autem
illuminaretur tenebre erant sicut
omnes impii. Quibus iam cre-
dentibus dixit apostolus. Fuistis
aliquando tenebre. Modo autem quia
crediderant quid nunc autem lux
in domino. Nisi adderet in domino
non intelligeremus lux inquit
in domino. tenebre non in domino
eratis. Fuistis enim aliquando tenebre
ubi non addidit in domino. Ergo
tenebre in vobis. lux in domino.
sic et ille non erat lux. sed ut te-
stimonium perhiberet de lumine
Ubi autem ipsa lux. Erat lux
vera que illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum. Si
omnem hominem venientem

in hunc mund et ipm Johannez
Ipe ergo illuiabat a quo se de
mõrari volebat Intelligat cari
tas vra Venerat em ad men
tes infirmas ad corda saucia
Aciem animi lippientes ad hc
venerat ut inde possit aia
videre quod pfectu e Quo ple
rumq fit ut in aliq corpe ra
diato cognoscatur ortus e
sol quem oculi videre no possu
quia et q saucios hnt oculos
ydonei sunt videre parietem
illuiatum et illustratu a sole
vel montem vel arborem aut
aliquod huiõi ydonei sunt vide
et in alio illustrato demõratur
illis ortus ille cui videndo ad hc
minus ydonea aciem gerunt
Sic g illi omnes ad quos vene
rat xpus minus ydonei erant
eum videre radiauit Johm
et per illum confitentez a se ra
diatum a se illuiatum ee non
qui radiaret et illuiaret cog
tus est ille qui illuminat cogni
tus qui illustrat cognitus est
qui implet Et quis e q illuiat
inquit omez hominez venientem
in hunc mund Nam ille hinc
non recederet no eet illuiand
s ideo hinc illuminand q illic
recessit ubi homo poterat sp
ce illuiari Quid ergo si ve
huc ubi erat in hc mundo erat
hic erat et huc venit hic erat
per diuinitatez huc venit per
carnem Quia cu hic eet per di
uinitatem a stult et cecis et
iniquis videri no poterat Ipi
iniqui tenebre sunt de quibus
dictum e lux lucet in tenebris
et tenebre eam no cophenderet
Ecce hic est et modo et hic erat et
semper hic est et nunq recedit
nusquam se cedit Opus e ut
habeas unde videas qd t nunq
recedit Opus e ut tu no recedas
ab eo qui nunq recedit Opus e
ut tu non deseras et non deser
Noli cadere et no e occidet Si tu
feceris casum ille t fac occasum
Si autem tu stas pns e t Sz
non stetisti recordare un ceci
deris Unde te deiecit q prior te
cecidit Deiecit em te no mo
pulsum s voluntate tua si em
malo non consentires stares il
luiatus maneres Modo aut
quia iam cecidisti et factus es
saucius corde un videri ia lux
pt venit ad te talis qualem
posses videre et talem se hoiez
pbuit ut ab homine quereret testi
moniu deus Ab homine quit te
stimoniu deus et deus testem
het hominez het deus testem
hominez s pter hominez tam i
firmi sumus per lucnã queri
diem quia lucerna dicus est ipe
Johannes dmo dicente Ille erat
lucerna ardens et lucens et vos
voluistis exultare ad horam
lumine eius Ego autem heo
testimoniu maius Johanne
Ergo ondit quia pter homines
voluit per lucnam demõrari
ad fidem credentium atq ipam
lucna inici eius confundentur
Illi em inici quissu teptabant
et dicebant Dic nob in qua
ptate hoc facis Interrogabo vos

et ego inquit unum sermone di
cite in baptismu Johannis · un
est de celo an ex hominibus Et c
bati sunt et dixerunt apud se
metipsos Si dixerimus de ce
lo · dicturus e nobis quare ergo
non credidistis illi · quia ille
de xpo perhibuerat testimonium
et dixerat non sum ego xpus et cetera
Si autem ex hominibus dixi
esse · timemus populum · ne lapidet
nos quia tamquam prophetam habe
bant Johannem Timentes la
pidationem et plus timentes ve
ritatis confessionem crederunt
mendacium veritati · et mentita
e iniquitas sibi · Dixerunt enim
nescimus Et dominus quia ipsi contra
se clauserunt negando scire
quod noverant ne ipse illis
aperuit quia non pulsaverunt
Dictum est enim pulsate et
aperietur vobis Non solum autem
illi non pulsaverunt ut eis ape
riretur sed negando hostium
ipsum contra se astrinxerunt
et ait illis dominus nec ego dico
vobis in qua potestate ista facio
Et confusi sunt per Johannem
Impletumque in illis est Paravi
lucernam xpo meo · Inimicos
eius induam confusionem
In mundo erat et mundus per
ipsum factus est Ne putes quod
sic erat in mundo · quo in mundo
est terra In mundo e celum
in mundo e sol luna et stelle
in mundo arbores pecora ho
mines · non sic iste in mundo erat
sed quo erat · quo artifex reges

quod facit Non enim sic facit quo fa
cit faber Foris enim est arca quam
facit · et illa in alio loco posita e
cum fabricatur Et quamvis iuxta
sit ipse alio loco sed et qui fabricat
extrinsecus est illud quod fabricat
Deus autem infusus mundo fa
bricat ubique positus fabricat et
non secedit ab aliquo non extrin
secus quasi versat molem quam
fabricat · presentia maiestatis fa
quod facit · prudentia sua guber
nat quod facit Sic ergo erat
in mundo · quo per quem mundus
factus est · Per ipsum enim mundus
factus est · et mundus eum non co
gnovit · quod e mundus factus
est per ipsum Celum terra mare et
omnia que in eis sunt mundus
dicitur Item alia significatione dilectores
mundi mundus dicitur Mundus
per ipsum factus e et mundus eum
non cognovit · Non enim celi non
cognoverunt creatorem suum ·
aut angeli non cognoverunt cre
atorem suum · aut non cognoverunt
creatorem suum sydera · quem con
fitentur demonia · Omnia undi
que testimonium perhibuerunt
testimonium dedit celum de stella
testimonium dedit mare · portavit
ambulantem dominum · testimonium
dederunt venti · ad eius iussu
quieverunt testimonium dedit terra
illo crucifixo contremuit Si
omnia ista testimonium dederunt
quo eum mundus non cognovit
sed illi non cognoverunt quia amando
mundum · dicti sunt mundus ·
Amando enim habitamus corde · aman
do autem hoc appellavit quod
ille ubi habitabant Quo eundi
cimus mala e illa domus · et

bona e illa domus Non in illa quam dicimus malam parietes accusa Aut illam quam dicimus bonam parietes laudamus Sed malam domum inhitantes malos et bonam domu inhitantes bonos Sic et mund qui inhitat amando mundum Qui sunt qui diligunt mundu Ipsi enim corde habitant mundo Nam qui non diligunt mundum carne versant in mundo. sed corde inhitant celum Sicut ap dicit Nra n co versacio in celis e Ergo mudus per eum factus e. et mund eu non cognovit In sua ppria venit quia omnia ista p ipm fca sut Et sui eum non receperunt Qui sui. homines quos fecit Iudei quos primitus fecit super omnes gentes ee. quia alie gentes ydola adorabant. et demoniis serviebant Ille aute pplus erat nat de semine abrahe. et ipse maxime sui quia et per carnem quam suscipere dignatus est cognati In sua ppria venit et sui eum non receperunt omnino nullus recepit. nullus ergo salvus factus e: Nemo em salvus fiet nisi q xpm recepe rit venientem Sed addidit ent qt aute receperunt eum. quid eis prestitit. magna benivolentia. magna miam Unic natus e et noluit manere vn Multi homines cu filios non habuerunt pacta etate adoptant sibi et p voluntate faciunt qd natura non potuerit hoc faciunt homines Si autem aliquis heat filium unicum gaudet ad illum mag quia solus omnia possessurus est. et non hebit qui cum eo dividat hereditatem et pauperior remaneat Non sic deus unicu eundem ypm quem genuerat. et per que cuncta creaverat. misit in huc mundu. ut non eet coheres unus. sed fres haberet adoptatos. Non em nos nati sumus de deo quo ille unigenitus. sed adoptati per gratia ipsius Ille em venit unigenit solvere peccata. quibus peccatis implicabamur ne adoptaret nos propter impedimentu eorum. quos sibi fres facere volebat Ipse solvit et fecit coheredes Sic em dicit aplus Si autem filius et heres per deum Et iterum. heredes quidem dei. coheredes autem xpi Non timuit ille habere coheredes quia hereditas eius non fit angusta si multi possederunt Illi ipsi cete possidente. fiut hereditas ipius et ille. vicissim fit hereditas ipsorum Audi quo ipsi fiant hereditas ipius. dom dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tua Ille quo fit hereditas eorum dicit in psalmis Dom pars hereditatis mee et calicis mei Et nos illum possideamus et ipse nos possideat sicut dom nos possideamus sicut salutem. nos possideat sicut lucem. Quid ergo dicit hys qui receperunt illum Dedit eis ptatem filios dei fieri. hys qui credunt in nomine eius. ut

teneant lignum et mare transeat
Et quomodo illi nascuntur Isti qui
filii dei sunt et fratres christi utique na
scuntur Nam si non nascuntur
filii quomodo esse possunt Sed filii homi
num nascuntur ex carne et san
guine et ex voluptate viri
ex complexu coniugii Illi autem
quomodo nascuntur qui non ex
sanguinibus tamquam maris
et femine Sanguinibus non est
latinum sed quia grece positum
est plurale maluit ille qui inter
pretabatur sic ponere et quasi
minus latine loqui secundum gra
maticos et tamen explicare veri
tatem secundum auditum infir
morum Si enim diceret sangui
nem singulari numero non expli
caret quod volebat Ex sangui
nibus enim homines nascuntur
maris et femine Dicamus ergo
non timeamus ferulas gramati
corum dum tamen ad veritatem soli
dam et certiorem perveniamus
Reprehendit qui intelligit et
ingratus quia intellexerit Non
ex sanguinibus neque ex volup
tate carnis neque ex volunta
te viri carnem pro femina po
suit quia de costa cum facta
esset adam dixit Hoc est nunc os de
ossibus meis et caro de carne
mea Et apostolus ait Qui diligit
uxorem suam se ipsum diligit
Nemo enim umquam carnem suam
odio habet Ponitur ergo caro
pro uxore quomodo aliquando et spiritus pro
marito Et quare quia ille
regit hec regitur Ille imperare
debet ista servire Nam ubi
caro imperat et spiritus servit per
versa domus est Quid peius do
mo ubi femina habet imperium super
virum Recta autem domus illa
ubi vir imperat femina obtemperat
Rectus ergo ipse homo ubi spiritus
imperat caro servit Hii ergo
non ex voluptate carnis neque
ex voluptate viri sed ex deo nati
sunt Ut autem homines nascerentur
ex deo primo ex ipsis natus est deus
Christus enim deus et christus natus ex ho
minibus non quesivit quidem nisi
matrem in terra quia iam patrem
habebat in celo Natus ex deo per
quem efficeremur et natus ex
femina per quem reficeremur
Noli ergo mirari o homo quia
efficeris per graciam filius quia
nasceris ex deo secundum verbum eius
Prius ipsum verbum voluit nasci ex
homine ut tu securius nasceris
ex deo Et diceres tibi Non sine causa
deus nasci ex homine voluit
nisi quia alicuius momenti me ex
stimavit ut immortalem me
faceret et pro me mortaliter nasce
retur Ideo cum dixisset ex deo na
ti sunt quasi ne miraremur et
exhorreremus tantam graciam
ut nobis incredibile videretur
quia homines ex deo nati sunt
quasi securum te faciens ait Et
verbum caro factum est et habitavit
in nobis Quid ergo miraris
quia homines ex deo nascuntur
Attende ipsum deum natum
ex homine Et verbum caro factum
est et habitavit in nobis Quia
vero verbum caro factum est id est homo
factus est et habitavit in nobis
ipsa nativitate collirium fecit

Jncipit omelia tercia · beati Augustini ~ episcopi

Unde tergerentur oculi cordis nr̄i
et potuissemus videre maiestate
eius · per eius humanitatem
Ideo factum ē vm̄ caro et habita
uit in nob̄ · Sanauit oculos
nr̄os et quid sequitur Et vidi⁹
gloriam eius Gloriam ei⁹ nemo
posset videre · nisi humilitate car
nis sanaretur · unde non potera⁹
videre Intendat ergo karitas
nr̄a Et videte qd̄ dico Irruerat
homini qͥ pulvis in oculum Jr
ruerat terra sauciauerat oclm̄
videre non poterat lucem Ocu
lus iste sauciatus iniungitur
t̄ra · sanciatus erat et terra
illuc mittitur ut sanetur · Ora
colliria et medicamenta nichil
sunt nisi de terra · De puluere
cecatus es de puluere sanaris
Ergo caro te exceca[u]erat caro
te sanat Carnalis enim anima
videre non poterat consentiēdo
carnalibus affectibus Unde
fuerat oculus cecatus Vm̄ fac
tum est caro Medicus iste fec
tibi collirium Et qm̄ sic veni
ut de carne vicia carnis exti
nxerat · et de morte occideret
mortem Ideo factū ē · ut q̄m
v̄bum caro factum est ut pos
sis dicere · et vidim⁹ gloriam eius
Qualem gloriam · qual fact⁹
est ſ filius hominis Illa humilitas ipius
ē non gla ipius · ꝫ quo pduc
ta ē acies hominis curata per car
nem · Vidim⁹ inquit gloriam ei⁹
gloriam quasi vnigeniti a patre
plena grā et vitate · De grā
et vitate alio loco uberius in
ipo ewangelio ꝫ domin⁹ dictus

fuerit donare tractabim⁹ Hec
nunc sufficiant edificanti in x̄o
et confortanti in fide et vigila
te in bonis opibus et a ligno
nolite recedere · per qd̄ possitis
mare transire &c

Audio quod scriptum ē Johannes
testimonium phibet de ipso ut
ꝫ ad id vnigenitus filius
qui est in sinu pr̄is ipē narra^t
Gratiam et vitatem
dei qui plenus fuit
apparuit vnigeniti
filius dominus et
saluator nr̄ ihūs
xp̄us distinguen
dum a veteri testamento cuiꝰ
res est noui testamenti · Susce
pim⁹ in nomine domini et nr̄e ca
ritati promisim⁹ Adestote ergo
intenti ut et quantum cupio donē
deus et quantum capit audiat Re
liquum enim erat ut si semen qd̄
spargitur in cordibus vr̄is no
abstulerunt aues nec spine p
focauerunt nec estus exussit
accedente pluuia orationū cot
tidianarum et cogitationibus
bonis vr̄is quibus hᵒ agitur
in corde quod agitur in agro ruſtic
rusticis ut gleba frangatur et
semen operiatur · ut germinare
possit afferat fructum ad qͥ
gaudeat et letetur agricola
Si autem pro semine bono et
pro pluuia bona nō fructum
ꝫ spinas attulerim⁹ nec semē
accusabitur · nec pluuia erit in
crimine Sꝫ spinis ignis debit⁹
preparatur · homines sum⁹ quod pu
to non diu ēē suadend̄ caritati
nr̄e xp̄iani · Et si xp̄iani utiqꝫ ipso

nomie ad xpm ptinentes huius
signu in fronte gestamus de q
non erubescim si et in corde
gestemus. Signu eius est hu
militas eius. In stella eni ma
gi cognouit et erat h signu
de domino datum celeste atq p
clarum. Noluit stellam ee in
fronte fideliu. signu suum
s crucem suam. Unde humiliat
inde glificatus. inde erexit
enim humiles quo humiliatus
ipe descendit. Pertinemus ergo
ad euangeliu pertinemus ad
nouu testametu. lex per mo
ysen data est. gratia autem
et veritas per ihm xpm facta
e. Interrogemus aplm dicit
nobis quo non sumus sub lege
sed sub gratia. misit ergo filiu
suu factum ex muliere factu
sub lege. ut eos qui sub lege
erant redimeret ut adopcionem
filiorum reciperem. Ecce ad h
venit xpus ut eos qui sub le
ge erant redimeret ut iam no
simus sb lege sed sub gratia.
Quis ergo dedit legem. ille
dedit legem qui dedit gram. s
legem per suu misit. cum gra
cia ipe descendit. Et unde fa
erant homies sub lege non
implendo legem. Qui enim
legem implet non e sub lege
s cum lege. Qui aut sb lege
est non sb leua s pmitur le
ge. Omnes itaq homies sb
lege constitutos reos facit
lex et ad h illis sup caput
est ut ondat pcca no tollat

Lex ergo iubet. dator legis mise
tur. In eo quod lex iubet cona
tes homines viribus suis imple
quod a lege pceptum e. ipa sua
temeraria et pcepti psumpcione
ceciderunt. et non sunt cum lege
s sub lege facti sunt rei. et qm suis
viribus implere non poterant
legem facti sut rei sub lege. Implo
rauit liberatoris auxiliu. et re
atus legi fecit egritudine supbis
Egritudo supborum. facta est con
fessio humilium. Iam confitentur
egroti quia egrotant venit me
dicus et sanat egrotos. Medicus
quis. Domin nr ihus x. Quis do
min nr ihus xpus. ille q visus e
et ab eis a quibus crucifixus e
ille qui apphensus flagellatus
colaphisatus. sputis illitus. spi
nis coronat. in cruce suspensus
mortuus lancea vulneratus. de
cruce depositus in sepulcro posit
Ille ipe domin nr ihus xpus. ille
ipe plane. et ipe est totus me
dicus vulnerum nrorum crucifixus
ille cui insultatum e q pendente
psecutores caput agitabant et
dicebant. Si filius dei e descen
dat nunc de cruce. Ipe e tot medic
nr. ipe plane. Quare ergo non
ondit insultantibus quia ipe erat
filius dei. ut si se permisit in cruce
leuari saltim cum illi dicerent
Si filius dei est. descendat de cruce
tunc descenderet et onderet eis
vm se ee filium dei. quem illi
ausi sut irridere. Noluit. Quare
noluit. Nunquid no potuit. Potu
it plane. Quid e eni amplius
de cruce descendere. an de sepulcro
resurgere. Sz ptulit insultantes
Nam crux non ad impotenciale

documentu Sed ad exemplum
pacientie suscepta e Ibi uulnera
tua cura Vn sua diu ptulit Ibi
te a morte sempiterna sanauit
ubi temporaliter mori dignatus e
et mortuus e et in illo mors
mortua est Qualis mors que
mortem occidet Ipse e tn dom
nr ihus xpus totus qui uide
batur et tenebatur et crucifi
gebatur no totum hoc ipse est
Ipse e quidem s non totum illud
quod uiderunt iudei no hoc to
tum e xpc Et quid est In principio
erat vm In principio et vbum
erat apud deum Et quale vm
et deus erat vbum Nunquid for
te ideo factum e hoc vm Non hoc
em erat in principio apud deum
Quid ergo Alia que fecit deus
non similia sunt vbo non enim
omnia per ipsum facta sunt et sine ipso
factu e nihil Quod p illum
omnia facta sunt qr quod factum
e in ipso vita erat et antequam fi
eret uita erat Quod factum
e no e vita s in arte hoc e in
sapia dei antequam fieret vita
erat quod factum e transit
quod est in sapia transire no
pt Vita ergo in illo erat qd
factu e et qualis uita quia
et anima corporis uita e Cor
nrm hz uitam suam quam
cum amiserit mors e corporis
Talis ergo erat illa uita no
s vita erat lux hominum Nunquid
lux pecorum Nam ista lux ho
minu et pecoris e Est quedam
lux hominum alia distant homines
a pecoribus et tunc intelligimus

quid sit lux hominum Non distas
a pecore nisi intellectu Noli ali
unde gloriari De uiribus psumis
A bestiis vinceris De velocitate
psumis a muscis vinceris De
pulcritudine psumis quanta pul
critudo e in pennis pauonis Vn
ergo melior ex ymagine tali
In ymago tal in mente in
intellectu Sic ergo ideo melior
pecore quia habes mentem
qua intelligas quod no pt pecus
intelligere Inde aute homo qr
melior pecore lux hominum est
lux mentium lux mentium supra oms
est mentes excedit omnes men
tes hoc erat vita illa per quam
facta sunt omnia Vbi erat hic
erat an apud patrem erat et
hic non erat an quod verius et
apud patrem erat et hic erat Si
ergo hic erat quare non uide
batur quia lux in tenebris
lucet et tenebre eam no com
prehenderunt O homines noli
te ee tenebre nolite ee infide
les iniusti iniqui rapaces aua
ri amatores seculi Iste sunt
tenebre lux non e absens sed
uos absentes estis a luce Ce
cus in sole presentem habet solem
s absens est ipse soli Nolite g
esse tenebre Hoc e em forte
gratia de qua dicturus sum ut
iam no simus tenebre Et dicat
nobis aplus Fuistis em aliqn
tenebre nunc aute lux in dno
Quia ergo no uidebatur lux ho
minu id est lux mentium opus
erat ut homo diceret de luce te
stimonium Non quidem tenebris
s illuminatus iam nec tamen quia
illuminatus ideo ipsa lux Sed ut

testimoniu perhiberet de lumi
Illam non erat ille lux Et q
erat lux. Erat lux uera q il
luminat omnem hominem veni
entem in hunc mundum Et v
erat ista In ho mundo erat Et
quo in ho mundo erat Nunquit
sicut ista lux solis lune lumi
narum sic illa lux in mundo
est. non qr per eum mundus
factus e. et mud9 eum non co
gnouit Hoc e lux in tenebris
lucet et tenebre eam no com
phenderunt Mundus em te
nebre. quia dilectores mudi.
mund9. Non em creatura no
agnouit creatorem suu Te
stimoniu dedit celu. de stella
testimoniu dedit mare portat
ambulantem dnm Testimo
niu dederunt venti. ad eius
iussum quieuit Testimoniu
dedit tra illo crucifixo contre
muit Si omnia ista testimo
niu dederunt quo eum mud9
no cognouit nisi qr mud9 di
lectores mudi corde habitantes
mund et malus mudus. quia
mali homines habitatores mudi
Sicut mala domus non pa
rietes s inhabitantes In ppa ve
nit in sua venit et sui eum no
receperunt Que ergo spes est
nisi qr quot qt receperunt eu
dedit eis ptatem filios dei fi
Si filii fiunt nascuntur Si
nascuntur. quo nascuntur no
ex carne no ex sanguinibus
no ex voluptate carnis. no
ex uoluptate viri Sz ex deo
nati sunt Gaudeant ergo
qr ex deo nati sunt Presumat
se ptinere ad deu accipiant

documentu quia ex deo nati st
Et vbum caro factum e et ha
bitauit in nob Si vbum non eru
buit nasci de homie. homines
erubescant nasci de deo Hoc aut
quia fecit curauit. Quia curat
videmus hoc em vbum qd caro
factum est et habitauit in nob
Medicamentu nob factum est
ut qr tra cecabam de tra sana
remur. Et sanati quid uidem9
Et vidim9 inquit gloriam eius
gloriam tamqs unigeniti a
pre plenu gra et vitate Johes
testimoniu perhibet de ipso Et
clamat dicens Hic erat quez
dixi Qui p9 me venit ante
me factus est p9 me vet et p
cessit me Quid est ante me fcs
e Precessit me non factus est
anteqz ego essem factus. s ante
positus est m. hoc e ante me
factus Quare ante factus e
cum p9 te venit quia prior me
erat Prior te erat Johannes
quid magnu. si prior te bene
quia tu illi perhibes testimo9
Audiamus ipm dicentem Et
ante abraham ego sum Sz et
abraham in medio genere hu
mano ortus est Multi ante
illum. multi p9 illum Audi
vocem patris ad filium Ante
luciferum genui te Qui ante
luciferu genit e. oms ipe illu
minat Dictus est em quidam
lucifer qui cecidit Erat em an
gelus et factus e dyabolus et
dixit de illo scriptura. lucifer
qui mane oriebatur cecidit
Unde lucifer quia illuiatus lu
cebat. Unde autem tenebros9
factus. quia in vitate no stetit
Ergo ille ante luciferu an des

illuiatum Siquidem ante omēz
illuiatum ihs sit necesse est. ac
illuminantur omnes qui illuiari
possunt Ideo hc sequitur Et de
plenitudine eius nos omnes ac
cepimus Quid accepisti Et
gratiam pro gratia Sicut ciame
hnt vā ewangelista collata.
cum exemplaribus grecis Ubi ait
~~de gratia~~ plenitudine eius nos
omnes accepimus gratiam pro gratia
sed sic ait Et de plenitudine eius
nos omnes accepimus et gratiam
pro gratia id est accepimus ut nescio
quid nos voluit intelligere. De
plenitudine eius accepisse et
insuper gratiam pro gratia Ac
cepimus enim de plenitudine
eius primo gratiam et rursus ac
cepimus gratiam pro gratia Quam
gratiam primo accepimus fidem
In fide ambulantes in gratia
ambulamus Unde enim meruimus
hoc quibus meritis precedentibus
meritis nemo sequisque sibi palpet
redeat in conscientiam suam. que
rat latebras cogitationum suarum
redeat ad seriem factorum suorum
non attendat quid sit si iam ali
quid est. sed quid fuit ut esset ali
quid Inveniet non se dignum
fuisse nisi supplicio Si ergo
supplicio dignus fuisti et venit
ille qui non peccata puniret
sed peccata donaret gratia tibi
data est non merces reddita
Unde vocatur gratia quia gratis
datur Non enim precedentibus
meritis emisti quod accepisti
Hanc ergo accepit gratiam

primam peccator ut eius peccata
dimittentur Quid meruit In
terroget iusticiam Inveniet penam
Interroget misericordiam Inveniet gratiam
Sed et hoc promiserat deus per
prophetas Ita quod cum veniret
dare quod promiserat non solum
gratiam dedit sed et veritatem. Ex quo
modo exhibita est quia factum
est quod promissum est. Quid
est ergo gratiam pro gratia. Fi
de promeremur deum Et qui
digni non eramus quibus peccata
dimittentur Ex eo quod tam donum
indigni accepimus gratia vocatur
Quid est gratia gratis data
Quid est gratia donata non red
dita Si debebatur merces red
dita est non gratia donata
Si autem vere debebatur bonus
fuisti Si autem ut verum est malus
fuisti credidisti autem in eum
qui iustificat impium Quid
est iustificat impium Ex impio
facit pium Cogita quid tibi per
legem imminere debeat Et
quid per gratiam consecutus sis
Consecutus autem istam gratiam
fidei eris iustus ex fide Iustus
autem ex fide vivit et promereberis
deum vivendo ex fide Cum pro
merueris deum vivendo ex fide.
Accipies premium immortalitatem et
vitam eternam et illa gratia
est Nam pro quo merito accipies
vitam eternam pro gratia Si
enim fides gratia est et vita eter
na quasi merces est fidei Videtur
quidem deus vitam eternam
tamquam debitam reddere Cui
debitam fideli quia promeruit

illam per fidem Qz quia ipa
fides gratia ē et uita eterna
grã est pro gra Audi aplm
Paulum confitentem grãm
et postea debitum expetente
Confessio gratie que est in pa
ulo. qui prius fui blassfemus
et persecutor et iniuriosus
s̄ miam inquit consecutus sū
In dignum se dixit qui conse
queretur Consecutum tamē
nō pro meritis suis. s̄ p miaz
dei. Audi iaz illū flagitantez
debitum. q̄ pmo indebitam su
ceperat gratiam Ego enim
iam inquit immolor et te
pus resolutionis mee instat.
Bonū certamen certaui cursū
consumaui fidem seruaui De
cetō reposita ē michi corona iu
titie Iam debitū flagitat iam
debitum exigit Nam inde va
sequētia. quam m reddet dūs
in illo die iustus iudex ut ac
susciperet gratiam misericordem
partem opus hebat. ut pre
mui gratie iudicem iustum
qui non dampnauit impium
s̄ remunerauit fidelem et
tamen si bene cogites ipe de
dit pmo qua promeruisti eū
non enī de tuo promeruisti ut
t aliquod deberetur Quod g
pmū immortalitat' p ea tribuit
dona sua coronat non merita
tua Ergo fres omnes de ple
nitudine eius accepimus. de
plenitudine mie mie eius. d'
habundantia bonitat' eius acce
pim' Quid. Remissionem pec
catorz ut iustificemur ex fide

et iām quid et grām pro grā
id ē probat gratia in qua ex
fide viuim' recepturi sumus alia
Quid tn n grām Nam si dixo
quia ex h' debetur aliquid michi
aut signo quasi tunc debebat
donat autem deus in nobis do
mie sue Qz si in ea gratia q̄
pmo accepim' pseuerantes am
bule' lex em p moysen data ē
que reos ondebat Quid em ap
ait lex subintrauit ut habunda
ret delictum l' prodeerat sibis
ut habundaret delictum Multu
em sibi donabant et qi uiribs
suis multū assignabant et non
poterant implere iustitiam n
adiuuaret ille qui iusserat Su
biam eorum uolens domare
deus dedit legem tamq̄ dicens
Ecce implete ne putetis de ee
iubentem. nō de est qui iubeat
s̄ de est qui impleat Si ergo
de est qui impleat hn nō im
plet. quia natus cū tradute
peccati et mortis De adam
natus traxit secum quod ibi
conceptū ē Cecidit p' hget de
qui de illo nati sunt. De illo
traxerunt concupiscentiā car
nis. oportebat ut nasceretur
alius homo qui nullaz traxit
concupiscentia. homo et homo
homo ad morte. ho ad vitam
Sic dicit aplus Qm quidez
per hominez mors et per hoiez
resurrectio mortuorz per quez
hominem mors et per quez ho
minem resurrectio mortuorz No
li festinare Sequit' et dicit
Sicut eni in adam oēs moriū
tur et in x̄ omnes uiuificabunt'

qui ptinent ad adam · omnes
qui nati sunt de adam · Qui
ad xpm omnes qui nati sunt
per xpm · de xpo Quare oms
in peccato quia nemo iustus
natus e preter adam · ut aut
nasceretur ex adam nativitas fuit
ex dampnatione Nasci per xpm
voluntatis est gratie · non co
guntur homines nasci p xpm
Non quia voluerunt nati
sunt ex adam omnes tam qui
ex adam cum peccato peccatores
Omnes qui per xpm iustificati
et iusti non in se sz in illo ·
Nam in se si interroges adam
sunt In illo si interroges xpi
sunt Quare · quia ille caput
domin9 nr ihus xpc non cum con
ditione peccati venit Sz tamen
venit cum carne mortali Mors
poena peccatorum erat In dno
munus mie erat non poena
peccati Non enim aliquid he
bat domin9 quare iuste mo
reretur sz ut ipse ait Ecce venit
princeps huius mundi et
in me non inveniet quicquam · q
re ergo moreris sz ut sciant
oms quia voluntatem patris
mei facio Surgite eamus
hinc Non hebat ille quare
moreretur et mortuus est Tu
habes quare et mori dedignaris
Dignare equo animo pati
per meritum tuum quod ille pa
ti dignatus e ut te a sempiter
na morte liberaret Ho et ho
sz ille · non nisi homo Iste deus
et homo Ille homo peccati

Iste homo iustitie Mortuus es
in adam · resurge in xpm · Na
utrumque debetur tibi · Iam credi
disti in xpm Reddes tamen qd
debes adam sz non te in eternum
tenebit vinculum peccati quia mor
tem tuam eternam occidit mors
temporalis domini tui Ipsa e gratia
fratres mei · ipsa e et veritas quia
promissa et non exhibita non
erat ista in veteri testamento
quia lex minabatur non opi
tulabatur Iubebat non sanabat
languorem ondebat non au
ferebat Sz viam pparabat
medico venturo cum gratia
et veritate Tamquam ad aliquem
quem curare vult medicus
mittat primum puerum suum ut li
gatum illum inveniat Sanus
non erat sanari nolebat et ne
sanaretur sanum se ee iactabat
Missa lex est ligavit eum In
venit se reum Iam clamat de
ligatura venit domin9 curat
amaris aliquantum et acribus
medicamentis Dicit enim egro
to · Fero dicit tolera · Dicit no
li diligere mundum · hoc patiaris
curet te ignis continentie fer
rum persecutionum tolleret vul
nera tua Expavescebas quam
vis ligatus · liber ille et non ligatus
bibit quod tibi dabat Prior
passus est ut te consolaretur
tamquam dicens Quid times pa
ti pro te · prior patior pro te Hec
est gratia et magna gratia
Quis illam digne collaudat
De humilitate xpi loquor fratres mi
maiestatem xpi et divinitatem xpi

quis loquitur in explicando et
dicendo Et quo maiestatem eius
loquemur non sufficiemus Im-
mo deficimus totum cogitantibus
committimus non audientibus ad-
implemus Cogitate humilitatem
eius. Sed quis nobis magis eam explicat
nisi tu dicas. Ille intus dicat.
melius illud dicat Qui intus
habitat quam qui foris clamat.
Ipse nobis ostendat gratiam humilitatis
sue. qui cepit habitare in cordibus
nostris. Iam vero si in eius humili-
tatem explicandam et erogan-
dam deficimus maiestatem eius
quis loquatur Si verbum caro
factum conturbat nos In principio
erat verbum quis explicabit.
Tenete ergo fratres soliditatem
istam. Lex per moysen data
est gratia et veritas per ihesum christum
facta est. Per servum lex data est.
reos fecit. per imperatorem in-
dulgentia data est reos liberavit.
lex per moysen data est. Non
sibi aliquid amplius servus ascri-
gnat quam quod per illum factum
est. Electus est ad magnum mi-
nisterium. tamquam fidelis in domo.
Sed tamen servus agere secundum le-
gem potest. solvere a reatu legis
non potest. lex ergo per moysen da-
ta est. gratia et veritas per ihesum
christum facta est. Et ne forte aliquis
dicat. Gratia et veritas non est
facta per moysen. qui vidit dominum
statim subiecit. Deum nemo
vidit umquam. Et unde innotuit mo-
ysi deus quia revelavit servo suo
dominus. quis dominus. ipse christus
quia premisit legem per servum

ut veniret ipse cum gratia et veritate
Deum enim nemo vidit um-
quam Et unde illi servo quan-
tum capere posset apparuit.
Sed unigenitus inquit filius
qui est in sinu patris ipse enar-
ravit Quid est in sinu patris.
in secreto patris Non enim deus
habet sinum. quemadmodum nos habe-
mus in vestibus aut cogitandus
est sic sedere. quo nos aut forte
cinctus est. aut sinum habet. Sed
quia sinus noster intus est secre-
tum patris Sinus patris vo-
catur in secreto patris Qui
patrem novit ipse narravit Nam
deum nemo vidit umquam Ipse
ergo venit et narravit quid
quid vidit Moyses vidit nubem
vidit angelum vidit ignem.
Omnis illa creatura est typum
domini suggerebat non ipsius domini
presentiam exhibebat Namque aper-
te in lege habes Et loquebatur
moyses cum domino contra in contra
sicut amicus cum amico suo
Sed queris ipsam scripturam
et invenis moysen dicentem
Si inveni gratiam in conspectu
tuo ostende mihi temetipsum ma-
nifeste ut videam te et parum
est quia dixit. Responsum accepit
Non poteris videre faciem
meam. loquebatur ergo fratres
mei cum moyse angelus por-
tans typum domini et illa omnia
que ibi per angelum facta sunt
futuram istam gratiam et veri-
tatem promittebant Qui be-
ne scrutantur legem noverunt
Et cum opportunum est ut et nobis

Si
aliquid inde dicamus quantum
dominus reuelat non tacea
karitati nr̄e Illud autem sci
atis quia omnia q corporal visa
sunt non erat illa substantia
dei Illa enim oculis carnis uide
dei sbā unde uidetur Euange
lium interroga Beati mundo
corde qm ipi deum uidebunt
Fuerunt homines qui dicent
uanitate cordis sui decepti pr
inuisibilis ē. filius autem vi
sibilis. Unde uisibilis Si ppt
carnem quia suscepit carnē
manifestum ē. Illi enim qui
carnem ē uiderunt aliqui cre
diderunt. aliqui crucifixerunt
Et qui crediderunt illo cruci
fixo nutauerunt Et nisi palpa
p9 carnem palparent fides ad
eos nō reuocaretur Si ergo
ppter carnem visibilis filius
et nos concedimus et ē catho
lica fides Si autem ante car
nem sicut ipi dicunt id ē an
quam incarnaret. multum
delirant et multum errant
facta enim illa sunt visibili
corpaliter per creaturā in q
tepus ondēretur Non utique
substantia sua demonstrabat
et manifestabat Et hoc atten
dat caritas nr̄a leue documē
tum Sapientia dei uideri oclis
non pt Frēs si xp̄s sapia dei et
virtus dei Si xp̄us vbū dei
ergo oculis non uidetur Si
vbum hominis oculis non ui
detur. vbum dei uideri sic pt
Expellite ergo de cordibus vrīs
carnales cogitationes ut ve
sitis sub gratia ut ad nouū testa
mentum pertineat Ideo vita eterna
promittitur in nouo testamento
Legite et vet testamentū et
videte quia carnali adhuc ppl̄o
ea quidem precipiebantur que
nobis Nam vnū deum colere. et
illis precipitur Non accipies in
vanū nomen dn̄i dei tui et nob
precipi Quod est secundū pcep
tum obseruare diem sabbati mag
nob precipit quia spiritualiter
obseruandum precipitur. Iudei enim
seruiliter obseruant diem sabbati
ad luxuriam ad ebrietatem. qn
tum melius cor femine lanam facē
rent quam illo die in meridia
nis saltarent absit frēs ut illos
dicamus obseruare sabbatum Spi
ritualiter obseruat sabbatū xpian
abstinens se ab opere seruili Quid
ēst enim ab opere seruili. a pecca
to. et Unde probamus. dn̄m inter
roga Omnis qui facit pecca
tum seruus est peccati Ergo et
nobis precipitur spualit obseruare
sabbati. Unde illa omnia precepta
magis nobis precipiuntur et ob
seruanda sunt. Non occides. non
mechaberis. non furaberis nō
falsum testimoniū dices Honora
patrem et mrēm non concupisces
rem alt uxorem proximi tui.
nonne omnia ista et nob precipi
untur Sz quere mercedem et
inuenies Ibi dicit ut expellant
hostes a facie tua et accipiatis
terram quam promisit deus prib
vrīs Quia non poterant cape
inuisibilia. per visibilia teneba
Quare tenebantur ne perirent

interirent et ad ydola labentur.
Nam fecerunt hoc fratres mei sicut
legitur obliti sunt tanta mi
racula que fecit deus coram ocu
lis eorum. Mare discissum est
via facta est in medijs fluctibus
sequentes hostes eorum hijsdem
aquis operti sunt per quas
illi transierunt. Et cum Moyses
homo dei recessisset ab oculis
eorum ydolum pecierunt et di
xerunt. Fac nobis deos qui
nos precedant quia ille homo
dimisit nos. Tota spes eorum in
homine posita erat non in deo. Ecce
mortuus est homo inquiunt
mortuus est deus qui eruerat
eos de terra egypti. et cum fecisset
sibi ymaginem vituli adora
uerunt et dixerunt. Hii sunt dii tui
israhel qui te liberauerunt de ter
ra egypti. Quam cito obliti tam
manifestam graciam. Quibus
ergo modis teneretur populus talis
nisi promissis carnalibus. Ea
iubentur ibi in decalogo legis que
et nobis sed non ea promittuntur
illis que nobis. Nobis quid pro
mittitur. vita eterna. Sed non
ea que nobis promittuntur illis.
Nobis promittitur vita eterna
Hec est autem vita eterna.
ut cognoscant te vnum verum
deum et quem misisti ihesum christum.
Cognicio dei promittitur ipsa
est gracia pro gracia. Fratres modo
credimus non videmus. Pro
ista fide premium erit videre quod
credis. Nouerant hoc prophete
sed occultum erat antequam veniret.
Nam quidam suspirans auctor

in psalmis ait. Vnam pecii
a domino hanc requiram. Et que
ris quid petat. Forte enim pe
tit terram fluentem lacte. et
melle. carnaliter. Quamuis
spiritualiter ipsa querenda sit
et petenda. Aut forte subiectionem
hostium suorum. aut mortem
inimicorum. aut imperia et faculta
tes huius seculi. ardet enim amo
re. et multum suspirans estuat
et anhelat. Videamus quid
petit. Vnam pecii a domino
hanc requiram. Quid est hoc
quod requirit. ut inhabitem
inquit in domo domini per omnes
dies vite mee. Et puta quia feli
citas in domo domini. Vnde ibi erit
gaudium tuum. ut contem
pler inquit delectacionem domini.
Fratres mei vnde clamatis. vnde
amatis vnde exultatis. Nisi quia
est ibi scintilla huius karitatis.
Quid desideratis rogo vos
videre per oculis. tangi potest.
pulcritudo aliqua est. que ocu
los delectat. Nonne martires
amati sunt vehementer. et cum
eos commemoramus inardescimus
amore. Quid in illis amamus
fratres. membra laniata a fe
ris. Quid fedius si oculos
carnis interroges. quid pul
chrius si oculos cordis interro
ges. Quid tibi videtur adolescens
pulcherrimus fur. Quo horret
oculi tui. Inquit oculi car
nis horrent si illos inter
roges. nichil illo corpore compo
sitius. nichil ordinatius. et
paritas membrorum et coloris

Incipit omelia quarta beati · Augustini Episcopi

delectatio illicit oculos et ta
men cum audis quia fur est
fugis hominem amico · Vides ex
alia parte senem curuum baculo
innitentem vix se mouentem
rugis vndique exaratum · quid
uides · quod oculos delectet · Au
dis quia iustus est · amas am
plecteris · Talia nobis premia
promissa sunt fratres mei · tale
aliquid amate · Tale regnum
suspirate · Talem patriam de
siderate · Si uultis peruenire
ad id cum quo venit dominus
noster · id est ad graciam et veritatem
Si autem corporalia premia
concupieritis a deo adhuc sub
lege es · Et ideo ipsam legem
non imples · quando enim videris
habundare ista temporalia in eis
qui deum offendunt · nutant
gressus tui et dicis tibi · Ecce ego
colo deum · cottidie ad ecclesiam
curro · genua michi trita sunt
in orationibus · et assidue egro
to · homicidia faciunt homines
rapinas faciunt · et exultant
habundant · bene est illis · Talia
ergo querebas a deo · certe ad
graciam pertinebas · Si graciam
ideo est dedit quia gratis dedit
Gratis ama et amare debes
deum et diligere illum qui fecit
nos · Noli ad premium diligere
deum ipse sit premium tuum ·
Dicat anima tua · Vnam
pecii a domino hanc requi
ram ut inhabitem in domo do
mini per omnes dies vite mee
ut contempler delectationem
domini · Noli timere ne fastidio
deficias · Talis erit illa delectatio
pulchritudinis ut semper tibi presens
sit et nunquam satieris · immo sem
per satieris et nunquam satieris
Si enim dixero quia non satia
beris fames erit · Si dixero quod
satiaberis fastidium timeo vbi
nec fastidium erit nec fames quod
dicam nescio · Sed deus habet quod
exhibeat · Non inuenientibus quod
dicant et credentibus quod ac
cipiant · Explicit omelia iii.

Ab eo quod scriptum est et hoc
est testimonium Johannis
quando miserunt iudei ab ierusalem
sacerdotes et leuitas vsque ad id
quod ait · Et ego nesciebam
eum sed qui me misit baptisare
in aqua ipse michi dixit · super
quem videris spiritum descendentem
et manentem sicut eum ipse est qui

Sepissime
audiuit
sanctitas
vestra optime nostis
quoniam
Johannes
baptista
quanto pre
clarior erat in natis mulierum
et quanto humilior ad cognoscen
dum dominum tanto meruit ami
cus esse sponsi · Zelans non sibi
non suum honorem querens sed
iudicis sui quem tamquam pre
co preibat · Itaque prophetis prece
dentibus prenunciare de christo futura
concessum est · Huic autem di
gito ostendere · Sicut enim ignora
batur christus ab hiis qui prophetis

non crediderant antequam veniret
sic et ab eis ignorabatur et prius
venerat enim humiliter primo
et occultus tanto et occultior
quanto humilior ipsi autem spernen
tes per superbiam suam humili
tatem dei · Crucifixerunt salua
torem suum et fecerunt damp
nacionem suam Sed qui primo
venit occultus quia venit humi
lis · Numquid deinceps non est
venturus manifestus quia ex
celsus · Audistis modo psalmum
Deus manifestus veniet deus
noster et non silebit Siluit ut iu
dicaretur non silebit cum ceperit
iudicare · Non diceretur manife
stus veniet nisi primo venisset
occultus nec diceretur non silebit
nisi quia primo siluit · Quid si
luit interroga ysayam Sicut
ovis ad occisionem ductus est
et sicut agnus coram eo qui se ton
det sine voce sic non ape
ruit os suum · Veniet autem
manifestus et non silebit · Quomodo
modo manifestus · Ignis ante
eum precedet et in circuitu eius
tempestas valida · Tempestas
illa tollere habet totam paleam
de area · que modo trituratur · et
ignis incendet quod tempestas
abstulerit · Modo autem tacet
iudicio · sed non tacet precepto · Si
enim tacet xpus · quid sibi vo
lunt voces apostolice · quid sibi vo
lunt hec evangelia · quid cantica
psalmorum · quid eloquia prophetarum
In hiis enim omnibus xpus non
tacet Sed tacet modo ut non
vindicet · non tacet ut moneat

Veniet autem preclarus in
vindicta et apparebit omnibus
et qui in eum non credunt · Mo
do vero quia et prius occultus
erat oportebat enim ut con
temnerent · Nisi contemptus fuis
set · non crucifigeretur si non cru
cifigeretur non funderet sangui
nem quo precio nos redemit
Ut autem daret pro nobis pre
cium · Crucifixus est · ut cru
cifigeretur · Contemptus est ut con
temneretur · humilis apparuit
Tamen quia quasi in nocte
apparuit in corpore morta
li · Lucernam sibi accendit
unde videretur Ipsa lucerna
Johannes erat de quo iam multa
audistis · et lectio presens evangelica
verba Johannis continet primo
quod precipuum est confitentis
quia non ipse erat xpus · Tan
ta autem excellencia erat
in Johanne ut posset credi xpus
In eo probata est humilitas eius
quia dixit se non esse · cum pos
set credi esse · Ergo hoc est te
stimonium Johannis et

Quando miserunt iudei
ab ierosolima sacerdotes
et levitas ad eum ut
interrogarent eum Tu quis
es · non autem mitterent
nisi moverentur excellencia
auctoritatis eius qui ausus
est baptisare Et confessus est
et non negavit · Quid con
fessus est · Confessus est quia
non sum ego xpus Et in
terrogaverunt eum · Quid ergo
helias es tu · Noverant enim

quia precessurus erat helyas
christum. Non enim aliud iudeis no-
tum erat nomen christi apud iu-
deos. istum non esse putaue-
runt christum. non omnino christum
non esse uenturum. cum spe-
rarent uenturum sic offenderunt
in istum offenderunt tamquam
in humilem lapidem. Lapis
enim ille adhuc paruus
erat qui iam quidem precisus
de monte sine manibus sicut
dixit Daniel propheta uidisse
se lapidem precisum de mon-
te sine manibus. Sed quid
sequitur. et creuit inquit
lapis ille et factus est mons
magnus et impleuit uniuer-
sam faciem terre. Videat er-
go quod dico karitas vestra.
Cristus ante iudeos iam pre-
cisus erat de monte. montem
regnum uult intelligi iu-
deorum. Sed regnum iudeorum
non impleuerat uniuersam
faciem terre. Inde precisus
est ille lapis quia inde natus
est in presencia domini. Et quare
sine manibus. Quia sine
opere virili uirgo peperit christum.
Iam ergo erat lapis ille pre-
cisus sine manibus ante
oculos iudeorum. Sed humilis
erat non inmerito. quia nondum
creuerat lapis ille et imple-
uerat orbem terrarum. quod
ondit in regno suo. quod
est ecclesia qua impleuit totam
faciem terre. Quia ergo
nondum creuerat offenderunt
in illum tamquam in lapidem.

Et factum est in eis quod scrip-
tum est. Qui ceciderit super
lapidem conquassabitur. Et super
quos ceciderit lapis ille conter-
ret eos. Primo super humilem
ceciderunt excelsus super illos
venturus est. Sed ut eos ve-
turus excelsus conterat. primo
eos humilis quassauit offenderunt
in eum et quassati sunt. Non
contriti sed quassati sunt. Veniet
et excelsus conteret eos. Sed igno-
scendum est iudeis. qui offende-
runt in lapidem qui nondum creue-
rat. Quales sunt illi qui in
ipsum montem offendunt. Iam
de quibus dicam cognoscitis.
qui negant ecclesiam toto orbe
diffusam non in humilem lapidem
sed in ipsum montem offendunt
quia factus est ille lapis cum cre-
sceret. Ceci iudei non viderunt
humilem lapidem. Quanta ceci-
tas est non uidere montem. Er-
go videbant humilem et non co-
gnouerunt. Demonstrabatur
illis per lucernam. Nam primo
ille quo maior nemo surrexe-
rat in natis mulierum dixit. Non
sum ego christus. Dictum est illi
est. Numquid tu es helyas.
Et Non sum. Cristus enim an-
te se premittit helyam. et dixit
non sum. Et fecit nobis questi-
onem. Timendum est enim ne minus
intelligentes contraria putent
Johannem dixisse quam christus
dixit. Quodam enim loco cum
dominus ihesus christus in euange-
lio diceret quedam de se. dixerunt
illi discipuli. Quid ergo dicunt

scribe id est periti legis quia heliam
oportet primum venire et ait dominus
helias iam venit. et fecerunt ei
que voluerunt. Et si vultis scire
ipse est Johannes baptista. Dominus
ihesus christus dixit. helias iam venit
et ipse est iohannes baptista. Johannes
autem interrogatus. sic se con
fessus est heliam non esse. quomodo non
christum esse. et utique sicut verum confes
sus christum se non esse. Sic verum confes
sus est nec heliam se esse. Quo
modo ergo comparamus dicta preconis
cum dictis iudicis. Absit ut preco
mentiatur. Hoc enim loquitur
quod audit a iudice. Quare er
go ille non sum helyas. Et do
minus ipse est helias quia in
eo dominus ihesus christus prefigurare
voluit futurum adventum suum.
Et hoc dicere quia in spiritu helie
erat Johannes. Et quod erat Johannes
ad primum adventum hoc erit
helyas ad secundum adventum. Quomodo
in duo adventus iudicis. sic duo
precones. Iudex quidem ipse. pre
cones autem duo. non duo iudi-
ces. Oportebat autem iudicem
primo venire iudicandum. Misit
ante se primum preconem. vocavit
illum helyam quia hoc erit in
secundo adventu helias. quod in
primo iohannes. Nam quod inten
dat caritas vestra. quam verum dicam
qui conceptus est iohannes vel
pocius qui natus est. spiritus sanctus
hoc de illo homine impleto prophetavit
Et erit inquit precursor altis
simi in spiritu et virtute helie. In
eodem non ergo more helias. sed
in spiritu helie. Quid est in spiritu

et virtute helye? Quare vice
helie. quia quod helyas secundo
hoc Johannes in primo adventu
fuit. Recte ergo modo Johannes
proprie respondit. Nam dominus figurative.
helias ipse est Johannes. Iste
autem ut dixi proprie. Non sum
ergo helias. Si figuram precur
sionis advertas. Johannes ipse
est helias. Quod enim ille ad pri
mum adventum. hoc ille ad se
cundum erit. Si proprietatem per
sone interroges Johannes Johannes. he
lyas helyas. Dominus ergo ad pre
figuracionem recte. Ipse est helyas
Johannes autem recte ad proprieta
tem non sum helias. Nec Johannes
falsum. nec dominus falsum. nec
preco falsum. nec iudex falsum.
Si intelligas quis autem in
telligit. Qui imitatus fuerit
humilitatem preconis et cogno
vit celsitudinem iudicis. Nichil
enim humilius ipso precone fratres
mei. nullum tantum meritum
Johannes habuit quam de ista
humilitate quod cum posset fal
lere homines et putari christus.
haberi pro christo. tante enim gra
tie. tanteque excellentie fuit
Confessus est tamen aperte
et dixit non sum ego christus.
Numquid tu helyas es. Iam si
diceret helias sum. Ergo dominus
in secundo adventu adveniens
christus iudicare non ad hunc
in primo iudicaretur tamquam
dicens. Venturus est helyas. No
sum inquit helyas. Sed obser
vate humilem antequam venit
Johannes. ne senciat excelsum dnq

venturus e helias. Nam et dns
ita compleuit. ipe est iohannes
baptista qui venturus e. ipa
prefiguracione venit iste. qua
proprietate helyas venturus e
tunc helias proprietate helias
erit. Nunc per similitudinem
iohannes erat. Modo iohannes
per proprietatem iohannes per si
militudinez helyas e. Ambo
precones sibi dederunt simili
tudines suas et tenuerunt prope
tates suas. Huius autem dns
iudex sine illo precone precede
te. Sine illo precone subsequen
te. Et interrogauerunt eum. Quid
ergo helias es tu. Et dixit non.
Et dixerunt ei propheta es tu.
Et. et non. Dixerunt ergo ei
Quis es. ut responsum demus
hijs qui miserunt nos. Quid
dicis de teipso. Ait. Ego vox cla
mantis in deserto. ysayas ut
dixit. In iohanne propheta ista
ysaye impleta e. Ego vox cla
mantis in deserto. Quid cla
mantis. Dirigite viam dni
rectas facite semitas dei nri
non uobis uidetur preco esse
et dicere. Exite facite viam.
nisi quod preco. exite. dicit. Johs
venit dicit. Audite repellit
preco. Ad iudicem vocat. Johs
immo vocat Johannes ad
humilem ne iudex sentiatur
excelsus. Ego vox clamantis
in deserto dirigite viam dni
sicut dixit ysayas propheta. Non dixit.
Ego sum Johannes. Ego sum
helias ego sum propheta. Sed quid
dixit hoc vocor. vox clamantis

in deserto dirigite viam domino
Ego sum ipa prophetia. Et qui missi
fuerant ex phariseis erant. id e
ex principibus iudeorum. Et in
terrogauerunt et dixerunt. Quid
ergo baptisas. si tu non es xpus
neque helias neque propheta. Quasi
audacie uidebatur baptisare quasi
in aqua. Personam quiminus vtrum
tu sis xpus. tu dicis te non esse.
Querimus ne forte precursus
illius sis. Quia nouimus ante
aduentum xpi venturum esse. He
liam negas te esse. Querimus
ne forte aliquis multum puenien
ens preco es. idem propheta. Et
accepisti hanc potestatem. nec prophe
tam se esse dixit. Et non erat
propheta iohannes. maior erat
quam propheta. Dominus de illo
tale testimonium dedit. Quid
existis uidere in deserto arun
dinem vento agitatam. utique
quod non vento agitari subaudis
quia non hoc erat iohannes
quasi a vento mouetur. Qui
enim vento moue. cuius flatur
omni spiritu seductorio. Sed quid
existis uidere hominem mollibus
vestitum. vestiebatur enim iohes
aspris idem tunica facta de pilis
cameli. Ecce qui mollibus vesti
untur in domibus regum sunt. Non
ergo existis uidere hominem mol
libus vestitum. Sed quia existis
uidere propham ita dico uobis ma
ior quam propheta hic. Quia
prophete longe premisserunt Jo
hannes premitem demirabat. Quid
ergo tu baptisas. si tu non es
xpus neque helyas neque propheta

Respondit eis Iohannes et dixit ego bap-
tizo in aqua medius autem vestrum
stetit quem vos non scitis. Humi-
lis enim non videbatur et ideo
ea lucerna accensa est. Videte
quo dat locum quod alius posset
putari. Ipse est qui post me venit
qui ante me factus est. Sicut
iam diximus. Idem ante positus
est michi. Cuius non sum dignus
ut solvam corrigiam calciamen-
ti eius. Quantum se abiecit et
ideo multum elevatus est. Qui enim
se humiliat exaltabitur. Unde
debeat videre sanctitas vestra quia
si iohannes sic se humiliavit ut
diceret non sum dignus solvere
corrigiam. Quid habent humiliari
qui dicunt: Nos baptizamus
nos quod damus nostrum est et
quod nostrum est sanctum est. Ille dicit non
ego sed ille. illi dicunt nos. Non est
dignus iohannes solvere cor-
rigiam calciamenti eius. etsi
diceret dignus est quam humilis
esset. Si dignum se diceret et sic
diceret Ille venit post me qui
ante me factus est. Cuius tantum-
modo corrigiam calciamenti
dignus sum solvere multum
se humiliasset. Cum autem nec
ad hoc dignum se dicit. Vere plenus
spiritu erat qui sic servus dominum
agnovit et ex servo amicus fieri
meruit. Hec in bethania fac-
ta sunt trans iordanem ubi erat
iohannes baptizans. In octava epiphanie

Altera die vidit iohannes
ihesum venientem ad se et ait
Ecce agnus dei ecce qui
tollit peccata mundi. nemo sibi
arroget et dicat quia ipse auf-
ferat peccata mundi. Unde iam
intendite contra quos superbos
intendebat digitum Iohannes.
Nondum erant nati heretici. et
iam ostendebantur contra illos. Cla-
mabat tunc a fluvio. contra
quos modo clamat ex evange-
lio. Venit ihesus et quid dicit
ille. Ecce agnus dei. Si agnus
innocens et Iohannes agnus.
Annon et ipse innocens. Sed
quis innocens quantum inno-
cens. Omnes ex illa radice
veniunt et de illa propagine. de
qua cantat gemens david.
Ego in iniquitate conceptus sum
et in peccatis mater mea in utero
aluit. Solus ergo ille agnus
qui non sic venit. Non enim in
iniquitate conceptus est. quia
non de mortalitate conceptus
est. nec eum in peccatis mater
eius in utero aluit. quem virgo
concepit virgo peperit
quia fide concepit et fide su-
scepit. Ergo ecce agnus dei.
Non habet iste traducem de adam
Carnem tamen assumpsit de adam
peccatum non assumpsit. Quod non
assumpsit de nostra massa peccatum
Ipse est qui tollit nostrum peccatum. Ec-
ce agnus dei ecce qui tollit
peccata mundi. Nostis quia
quidam homines dicunt aliquando
nos tollimus peccata hominibus quia
sancti sumus. Si enim non fuerit
sanctus qui baptizat quomodo tol-
lit peccatum alterius cum sit ipse
homo plenus peccato. contra istas
disputationes verba nostra non dicamus

Nunc legamus Ecce agnus
dei · ecce qui tollit peccatum mun-
di · Non presump(sit) hominibus in
homines · Non transmigret pas-
ser in montes in domino confidat
Et si levet oculos suos in mon-
tes · unde veniat auxilium
et Intelligat quia auxilium eius
a domino qui fecit celum et ter-
ram · Tante excellencie Iohannes
dicitur ei · tu es christus · dicit
non tu es helyas dicit non
Tu es propheta · dicit non · quare
ergo baptisas Ecce agnus dei
ecce qui tollit peccata mundi
Hic est de quo dixi Post me ve-
nit vir qui ante me factus
est quia prior me erat · Post
me venit quia posterius natus
est · Ante me factus est · quia pla-
tus est michi · Prior me erat
quia in principio erat verbum
et verbum erat apud deum et deus
erat verbum Et ego nesciebam
eum dixit Sed ut manife-
staretur israel · propterea ego ve-
ni in aqua baptisans Et te-
stimonium perhibuit Johannes
dicens · quia vidi spiritum de celo
descendentem quasi colum-
bam et mansit super eum
et ego nesciebam eum Sed qui
me misit baptisare in aqua
ille michi dixit Super quem vi-
deris spiritum descendentem et
manentem super eum hic
est qui baptisat in spiritu sancto
Et ego vidi et testimonium
perhibui · quia hic est filius
dei · Intendat modicum caritas
vestra · Johannes qui dedicit filium d(ei)

Missus est enim ut baptisaret
in aqua Exquesitum est quare ma-
nifestaretur in israhel dixit
Quid profuit baptismum Jo-
hannis fratres mei · Si profuit
et modo maneret et baptisarentur
homines in baptismo Johannis
et sic venirent ad baptismum christi
Sed quid ait ut manifestaretur
in israhel · idest ipsi populo isra-
hel · ut manifestaretur christus · ve-
nit baptisare in aqua Accepit
ministerium baptismi Johannes
in aqua penitenti parare viam
domino non existens dominus
At ubi cognitus est dominus superfluo
ei via preparabatur quia cognoscen-
tibus se ipse factus est via Ita
quod non duravit diu baptismum
Johannis Sed quid demiratus
est domini humilitas ut ideo acciperet
baptismum Johannes in quo
baptisaretur ipse dominus Et opus
erat domino baptisari Et ego me
rogans cito respondeo Opus erat
domino nasci · Opus erat domino
crucifigi Opus erat domino mori
Opus erat domino sepeliri Si
ergo tantam suscepit pro nobis
humilitatem baptismum non
erat suscepturus · et quid pro-
fuit quia suscepit baptismum
servi ut tu non dedigneris sus-
cipere baptismum domini Inten-
dat caritas vestra · futuri erant
in ecclesia aliqui excelsioris gratie
cathecumini · Fit enim aliquando ut vi-
deas cathecuminum abstinentem
ab omni concubitu valefacientem
seculo renunciantem omnibus que
possidebat distribuentem pauperibus

et cathecuminus est. Instructus etiam forte doctrina salutari su pra multos fideles emmendum est. Hinc se dicat apud semet ipsum de baptismo sancto quo peccata dimittuntur. Quid plus accepturus sum. Ecce ego me lior sum illo fideli et illo fideli. Cogitans fideles aut coniuga tos aut forte ydiotas aut habentes et possidentes res suas quas ipse distribuit iam pauperibus. Et meliorem se arbitrans esse quam ille. qui iam baptisatus est. Dedignetur venire ad baptis mum dicens. Hoc sum accepturus quod habet ille et ille. Et ponat sibi eos quos contempnet. Et quasi sordeat illi hoc accipere quod acce perunt inferiores quia iam videtur ipse sibi melior. Et tamen omnia peccata supra illum sunt. Et nisi venit ad salutare baptis ma. ubi peccata solvuntur cum omni excellencia sua non potest intrare in regnum celorum. Sed ut illam excellentiam invitaret dominus ad baptismum suum. ut peccata illi dimitterentur venit ipse ad baptismum servi sui. Et cum ipse non haberet quod ei dimitteretur nec quid in illo lavaretur suscepit a servo baptismum. et tamquam allocutus est filium superbientem et extollentem se. ac dedignantem sortem accipere cum ydiotis. unde ei salus possit venire. et quasi dicens. Quantum te extendis. quantum extollis. quanta est excel lencia tua quanta gracia tua. mayor potest esse. quam mea. Ego

veni ad servum. tu dedignaris ve nire ad dominum. Hic ego suscepi baptismum servi baptisari tu dedignaris a domino. Nam ut noveritis fratres mei quia non ex necessitate alicuius vinculi peccati dominus veniebat ad ipsum Jo hannem. sicut dicunt alii euvan geliste. Cum ad illum veniret baptisandus dominus ait ipse Jo hannes. Tu ad me venis ego a te debeo baptisari. Et quid ei respondit. Sine modo ut impleatur omnis iusticia. Quid est impleatur omnis iusticia. Mori veni pro hominibus baptisari non habeo pro hominibus. Quid est imple atur omnis iusticia. Impleatur omnis humilitas. Quid ergo non erat suscepturus baptismum a bono servo. qui passionem suscepit a servis malis. Inten dite ergo baptisato domino. si postea baptisavit iohannes ut in eius baptismo dominus ostenderet humilitatem. Nemo alius baptisaretur baptismo Johannis. Multi autem bap tisati sunt baptismo iohannis baptisatus est et dominus bap tismo iohannis et cessavit bap tismus iohannis. Inde iam missus est in carcerem Johannes. Ex de inceps nemo baptisatus inve nitur illo baptismate. Si er go propterea venit et Johannes baptisare. ut domini nobis humili tas demonstraretur. Ut quod ille suscepit a servo nos non dedignaremur suscipere a domino. Dum solum Johannes baptisaret

Sed si solum dominum Johannes
baptisaret non deessent qui
putarent sanctius fuisse bap
tismum johannis quam xpi.
Quasi baptismo johannis so
lus xpus meruisset baptisari
Baptismo autem xpi genus
humanum baptisatur. Intendat
karitas vestra baptismo xpi bap
tisati sumus. Non tantum nos sed
et universus orbis terrarum
et baptisatur est usque in fine
Quis nostrum potest ex al[illegible] a
ex aliqua parte comparari se
xpo cuius se Johannes dixit
indignum solvere corrigia
calciamenti Si ergo ille xpc
tante excellentie homo deus
solus baptisaretur baptismo
Johannis Quid dicturi erant
homines quale baptismum
habuit Johannes Magnum bap
habuit ineffabile sacramentum
Vide quia solus xpus meruit
baptisari johannis baptismo
Atque ita maior videtur bap
tismus servi quam baptismus
domini. Baptisati sunt et
alii baptismo johannis ne
melior baptismus johannis
videretur quam xpi. Baptisatus
est autem et dominus ut domino
suscipiente baptismum servi
non dedignarentur alii servi
suscipere baptismum domini Ad hoc
ergo missus erat Johannes Sed
noverat xpm an non noverat
Si non noverat quare dice
bat quando venit ad fluvium xpus
Ego a te debeo baptisari Hoc
est scio quis sis Si ergo iam

noverat certe tunc cognovit
quando vidit columbam descenden
tem. Manifestum est quia columba
non descendit super dominum
nisi postea quam descendit ab aqua
baptismi. Dominus baptisatus
ascendit ab aqua baptismi. Ap
ti sunt celi et vidit super eum
columbam. Si ergo post baptis
mum descendit columba et
Antequam baptisaretur dominus
Dixit illi Johannes Tu ad me
venis Ego a te debeo baptisari
Ante illum noverat qui dixit
Tu ad me venis Ego a te debeo
baptisari Quomodo ergo dixit
et ego nesciebam eum Sed qui
me misit baptisare in aqua ipse
michi dixit Super quem videris
spiritum descendentem sicut colu
bam et manentem super eum
ipse qui baptisat in spiritu sancto
Non parva questio est fratres
mei Si vidistis questionem non parum
vidistis superest ut ipsius solutionem
dominus det Tamen illud dico si
vidistis questionem non est parum
Ecce positus est Johannes ante
oculos vestros. Stans ad fluvium
Johannes baptista Ecce venit
dominus adhuc baptisandus. non
dum baptisatus audi vocem
Johannis Tu ad me venis ego
a te debeo baptisari Ecce iam
cognoscit dominum a quo vult
baptisari. Baptisatus dominus
descendit ab aqua Aperiuntur
celi descendit spiritus Modo illum
cognoscitur dixit ante Ego
a te debeo baptisari Si autem
modo eum cognoscit quia iam

Incipit omelia quinta · beati · Augustini · episcopi

nouerat eum Quid est quod di
xit non noueram eum Sed qui
me misit baptisare in aqua
ipse michi dixit Super quem
videris spiritum descendentem et
manentem super eum velut
columbam ipse est qui bapti
sat in spiritu sancto Fratres ista questio
si hodie soluatur grauat nos non
dubito quia iam multa dicta
sunt Sciatis autem talem esse ista
questionem vt hec sola perimat partem
donati Ad hoc dixi caritati vestre
ut intentos vos facerem Simi
liter ut soleo simul ut oretis
pro nobis et pro vobis · ut et
dominus det digna loqui et vos
digna capere mereamini Interim
hodie dignamini differre Sed hoc
breuiter dico Interim donec sol
uatur Interrogate pacifice
sine rixa sine contentione sine
altercationibus sine · inimiciciis
et nobiscum querite et alios in
terrogate et dicite · hanc questionem
proposuit nobis episcopus noster · Aliquando
si dominus concesserit soluturus
eam · Sed siue soluatur siue non
soluatur putate me proposuisse
quod me mouet Moueat enim mul
tum dixit Johannes · Ego a te
debeo baptisari · Tamquam xpo
cognito Si enim non nouerat
eum a quo volebat baptisari
temere dicebat Ego a te debeo
baptisari nouerat ergo eum ·
Si nouerat eum quid est ergo
quod dixit Non noueram eum
Si nouerat Sed qui me misit
in aqua baptisare ipse michi dixit ·
Super quem videris spiritum de-

scendentem sicut columbam et ma
nentem super eum ipse est qui
baptisat in spiritu sancto Vi
deamus fratres quia non scimus ·
quando venerit columba · Ne forte
ibi lateat legantur alii euan
geliste qui planius illud dixe
runt et inuenimus apertissime
Tunc descendentem columbam
cum dominus ab aqua descendit
Super baptisatum enim aperti
sunt celi et vidit spiritum descen
dentem Si iam baptisatum
cognouit dominum · veniente ad
baptismum quid dicit Ego a
te debeo baptisari · Hanc vobis
cum interim ruminate hanc
vobiscum conferte · hanc vo
biscum tractate Prestet dominus
deus noster ut antequam a me
audiatis alicui vestrum priori
eam reuelet Tamen hoc scia
tis quia per istius questionis
solucionem voce partis donati de
baptismi gracia ubi nebulas
obtendunt inplicitis et recia
tendunt auibus volantibus
Si frontem habeant omnino
non habebunt omnino corda ora
claudentur Et explicat omelia quinta

Incipit omelia sexta

Sicut dominus vo-
luit ad diem pro
missionis nostre per-
uenimus prebebit et
hoc ut ad ipsius
promissionis
reddicionem peruenire possimus
Tunc enim ea dicimus et no
bis et vobis vtilia sunt si ab
ipso sunt Que autem ab homine
sunt mendacia sunt Sicut ipse

dixit dominus ihesus xpus Qui
loquitur mendacium de suo lo
quitur Nemo habet de suo nisi
mendacium et peccatum Si quis
autem homo habet veritatis iusti
ciam ab illo fonte est quem de
bemus sitire in hac heremo
ut ex eo quasi guttis quibus
dam irrigati Et in hac pe
regrinacione interim consola
ti ne deficiamus in via veni
re ad eius requiem satietate
que possimus Si ergo qui loquitur
mendacium de suo loquitur qui
loquitur veritatem de deo lo
quitur verax Johannes Sed
omnis verax a veritate verax
est Si ergo verax Johannes
et verax esse homo non potest
nisi a veritate a quo erat verax
nisi ab eo qui dixit Ego sum
veritas Non ergo possunt di
cere aut veritas contra veritatem
veracem aut verax contra veritatem
veracem veritas misit et ideo
verax erat quia a veritate mis
sus erat Si veritas Johannem mi
serat xpus eum miserat Sed
quod xpus cum patre facit pater
facit Et quod pater cum xpo facit
xpus facit Nec seorsum ali
quid pater sine filio facit nec se
orsum aliquid filius sine patre
Inseparabilis caritas insepa
bilis unitas inseparabilis maie
stas inseparabilis potestas Se
cundum hec verba que ipse posuit
Ego et pater unum sumus Quis er
go misit iohannem Si dicamus
pater verum dicimus Si dicamus
filius verum dicimus Manifestius

autem ut dicamus pater et filius
Quem misit autem pater et filius
unus deus misit quia filius dixit
ego et pater unum sumus Quomodo ergo
nesciebat eum a quo missus est
dixit enim Ego nesciebam eum
Sed qui me misit baptizare in a
qua ipse michi dixit Interrogo
Johannem qui te misit baptiza
re in aqua quid tibi dixit Super
quem videris spiritum descendentem
sicut columbam et manentem super
eum ipse est qui baptizat in spiritu
sancto Hoc tibi Johannes dixit
qui te misit manifestum quia
hoc Quis ergo te misit fforte
pater verus deus pater et veritas deus
filius Si pater sine filio te mi
sit deus sine veritate te misit Si
ideo autem verax es quia veritatem
loqueris et ex veritate loqueris
Non te misit pater sine filio sed
simul te misit pater et filius Si
ergo et filius te misit cum patre
quomodo nesciebas eum a quo missus
es quem videras in veritate
ipse te misit ut cognosceretur
in carne et dixit Super quem vide
ris spiritum descendentem sicut colu
bam et manentem super eum ipse
est qui baptizat in spiritu sancto
Hoc audivit Johannes ut nosset
eum quem non noverat an ut
plenius nosset quem iam nove
rat Si enim omnino ex parte non
nosset non venienti ad fluvium
ut baptizaretur diceret Ego a
te debeo baptizari et tu venis ad
me Noverat ergo Quando autem
columba descendit iam baptizato
domino et ab aqua descendente

Ecce si ille qui eum misit dixit Super quem videris spiritum descendentem sicut columbam et manentem super eum ipse est qui baptisat in spiritu sancto Et non noverat eum Sed columba descendente cognovit eum Columba non tunc descendit quando dominus ab aqua descendit Tunc autem cognoverat Johannes dominum quando ad eum dominus ad aquam veniebat Manifestatur nobis quia Johannes secundum aliquid noverat secundum aliquid nondum noverat dominum Nisi autem hoc intellexerimus mendax erit quando erit verax agnoscens qui dixit Quid ad me venis baptisari ego a te debeo baptisari · verax est cum hoc dicit Et quo rursus verax est cum dicit Ego non noveram eum sed qui me misit baptisare in aqua ipse michi dixit super quem videris spiritum descendentem sicut columbam et manentem super eum ipse est qui baptisat in spiritu sancto Innotuit per columbam dominus non ei qui se non noverat sed ei qui in eo aliquid noverat · aliquid non noverat Verum est ergo querere Quid in eo Johannes nondum noverat et per columbam didicit · quare missus est Johannes baptisans Iam meminimus me quantum potui dixisse karitati vestre Si enim baptismus Johannis necessarius erat saluti nostre Et modo debuit exerceri non enim modo salvantur homines aut non modo plures salvantur Aut alia tunc salus erat alia modo Si mutatus est xpus mutata est salus Si salus in xpo est et idem ipse xpus est Eadem nobis salus est Sed quare missus est iohannes baptisans quia opportebat baptisari xpm Quare opportebat baptisari xpm Quare oportuit nasci xpm Quare oportuit crucifigi xpm Cum enim viam humilitatis demonstraturus advenerat et se ipsum facturus ipsam humilitatis viam in omnibus ab eo implenda erat humilitas · auctoritatem dare baptismo suo · Hinc dignatus est ut cognoscerent servi · quanta alacritate debent currere ad baptismum domini quando ipse non dedignatus est suscipere baptismum servi Donatum enim hoc erat iohanni ut ipsius baptismum diceretur · hoc attendat et distinguat et noverit karitas vestra · baptismus quod accepit Johannes baptismus iohannis dictus est · solus tale donum accepit nullus ante illum iustorum nullus post illum acceperat baptismus qui baptismus ipsius diceretur Accepit quidem Johannes non enim a se posset aliquid Si enim a se quis loquitur mendacium de suo loquitur et unde accepit nisi ab ipso domino in re · Ab eo ut baptisare posset accepit quem postea baptisavit · Nolite mirari Sic enim fecit hoc xpus in Johanne quomodo fecit de matre De xpo enim dictum est Omnia per ipsum facta sunt Si omnia per ipsum et maria per ipsum facta est de qua postea natus est xpus Intendat caritas

uerit quod creauit mariam · et
creatus est per mariam Sed dedit
baptismum iohannis et baptiza
tus est a iohanne · Ad hoc er
go accepit baptismum a iohanne
ut accipiens quod inferius
erat ab inferiore ut ad id quod
superius erat hortaretur infe
riores Sed quare non solus ipse
baptizatus est a iohanne Si
ad hoc missus erat iohannes per
quem baptizaretur christus ut
pararet viam domino idem ipsi
christo et hoc iam diximus Sed co
memoramus quia necessarium est propter quod
Si solus dominus noster ihesus christus
baptizatus esset baptismo iohannis
tenete quod dicimus · non tamen
valeat seculum · ut deleat de cordi
bus vestris quod ibi scribit spiritus
dei Non tantum valeant spi
ne auaricium ut offocent semen
quod seminatur in nobis Cur
enim coguntur eadem repetere · nisi
quia de memoria cordis vestri
securi non sumus Si ergo solus
dominus baptizatus esset baptismo
iohannis non deessent qui sic
eum haberent ut putaret baptis
mum iohannis maiorem esse
quam baptismum christi Dicerent
enim usque adeo Ille baptismus
maior est ut solus christus ab eo
baptizari meruisset ergo ut
daretur nobis a domino exem
plum humilitatis ad percipienda
salutem baptismi Christus sus
cepit quod ei opus non erat
Sed propter nos opus erat Et
rursus ne hoc ipsum quod accepit
a iohanne christus preponetur baptismo

christo permissi sunt et alii baptizari a
iohanne Sed qui baptizati sunt
a iohanne non eis suffecit Bap
tizati sunt enim baptismo christi quia non
baptismus christi erat baptismus iohannis
Qui accipiunt baptismum christi bap
tismum iohannis non querant Qui
acceperunt baptismum iohannis bap
tismum christi quesierunt Ergo christo suffecit
baptismum iohannis Quomodo non
sufficeret quando nec ipsi erat necessarius
Illi enim nullus baptismus erat necessarius
Sed hortando nos ad baptismum
suum suscepit baptismum servi Et
ne preponetur baptismus servi bap
tismo domini baptizati sunt alii
baptismo conservi Sed qui bapti
zati sunt baptismo conservi oppor
tebat ut baptizarentur baptismo
domini Qui autem baptizantur
baptismo domini · non opus habent
baptismo conservi Ille enim baptismus
iohannis dictus est Cui proprie iohannis
diceretur · quia solus iohannes
tale donum accepit · Nullus post illum
ita accepit baptismum qui baptis
mus ipsius diceretur Sed forte aliquis
existit et dicit proba nobis quia iohannis
baptismus iohannis dictus est Pro
babo ipsa veritate dicente quando interro
gavit iudeos · baptismus iohannis
Unde est de celo an ex hominibus
Dominus autem ihesus christus bap
tismum suum noluit alicui dare · Non
ut nemo baptizaretur baptismo
domini Sed ut semper ipse dominus
baptizaret id actum est ut et per
ministros dominus baptizaret · id est ·
et quos ministri domini baptizaturi
erant dominus baptizaret non illi Aliud
est enim baptizare per ministerium aliud

baptisare per ptatem. Baptism⁹
enim talis est qualis est ille . xpus
in cuius ptate datur . non qualis
ille sacerdos est per cuius ministeriu
datur. Talis erat baptismus Johis
qualis Johannes. Baptismus iu
stus . tamquam iusti . tamen ho
minis . sed quia acceperat a deo ista
graciam et tantam gratiam . ut
dignus esset precedere iudicem . et
eum digitto ondere et implere uo
cem prophecie illius. Vox clamantis
in deserto parate viam domini
Talis autem baptismus domini qua
lis dominus. Ergo baptismus dni
diuinus quia dominus deus. Potuit
autem dominus ihesus xpus dare
ptatem alicui servo suo ut daret
Baptismum suum . tamquam vice sua
ut transferret a se baptisandi po
testatem et constitueret in aliquo
servo suo et tantam vim daret
baptismo translato in servum
quantam vim haberet baptism⁹
datus a domino. Hoc noluit
ideo ut in illo spes esset baptisa
torum a quo se baptisatos agno
scerent. Noluit ergo servum ponere
spem in servo. ideoque clamat apls
cum uideret homines volentes
ponere spem in seipso. Nunquid
paulus pro uobis est crucifixus aut
in nomine pauli baptisati estis
Baptisauit ergo paulus tam
quam minister non tamquam ipa po
testas. Baptisauit autem dominus
tamquam ptas. Intendite et po
tuit hanc ptatem servo dare et
noluit si enim daret hanc ptatem
servis id est ut ipsorum esset quod
domini erat . tot essent baptismi
quot essent servi ut quomodo dictus
est baptismus iohannis sic di
ceretur baptismus petri baptis
mus pauli baptismus Jacobi
baptismus thome bartholomei
mathei. Ille enim baptismus
Johannis dictus est . sed forte
aliquis existit et dicit proba no
bis quia ille baptismus iohannis
dictus est. Probabo ipa veritate
dicente quando interrogauit iude
os Baptismus iohannis unde
est de celo an ex hominibus
Ergo ne tot baptismi dicerentur
quot eent servi qui baptisabant
Accepta ptate a domino sibi
tenuit dominus baptisandi po
testatem . servis ministerium dedit
dicit se servus baptisare . recte
dicit sicut aplus dicit Bapti
saui autem et stephane domum
sed tamquam minister. Ideo si sit et
malus et contingat illi habere
ministerium et si eum homines
non nouit et deus eum nouit
permittit deus baptisari per
eum quia sibi tenuit ptatem
Hoc autem iohannes no
nouerat in domino quia domin⁹
erat nouerat quia debebat ab
ipso baptisari nouerat. Et
confessus est quia ueritas erat et
Et ille verax missus a ueritate
nouerat hoc. Jam nouerat cum
dicit. Tu ad me venis baptisari
et ego a te debeo baptisare. Sed
quid in eo non nouerat quia
sibi retenturus erat baptismi
sui potestatem et non eam ex
trans missurus et translatur⁹
in aliquem servum. Sed sive bapti
saret.

P
ministerio servus bon' sive bap
tisaret ministerio servus mali
non sciret se ille qui baptisare'
baptisari nisi ab illo qui sibi
tenuit baptisandi ptatem Et
ut sciatis fratres mi quia hoc
in illo non noverat iohannes
s hoc didicit per columbam · do
minum eni noverat s eum bapti
sandi sibi ptatem retenturu Et
nulli servo eam daturum · no
dum noverat Sedm hoc dixit
Et ego nesciebam eum Et ut no
veritis quia hoc ibi didicit Atte
dite sequentia Sz qui me mis't
baptisare in aqua ipse michi di
xit Super quem videris spm
descendentem quasi columbam
et manentem super eum ipse e
Quid ipse est dominus Sz ia
noverat dominu Ergo putate
huc usq dixisse iohannem Ego
non noveram eum s qui me
misit baptisare in aqua ipse
michi dixit Queri' quid di
xerit Sequitur Super que
videris spiritum descendentem
tamq columbaz et manente
super eum Non dico sequentia
Interim attendite · se quem vi
deris spiritum descendentem ta
q columbam et manente se eu
ipse; sed quid ipse est Quid me
voluit per columbam docere q
me misit quia ipse erat dom'
Iam noveram a quo missus
eram Iam noveram eum cui
dixi Tu ad me venis baptisari
Ego a te debeo baptisari · usq
a deo ergo noveram dominum
Ut ego ab eo vellem baptisari

non ut a me ipse baptisare'. Et
tunc michi dixit Sine modo Im
pleatur omnis iusticia pati veni
baptisari non venio Impleatur
omnis iustia Ait michi domin'
meus Impleatur omnis iusticia
doceam plenam humilitatem no
vi superbientes in futuro pplo
meo · novi aliquos in aliqua ex
cellentiore gratia futuros ho
mines Ut cum viderint pdpotas
aliquos baptisari illi · qa melio
res sibi videntur · sive continecia
sive elemosinis sive doctrina · dedi
gnabuntur fortasse accipe · qd
illi inferiores acceperint Oport3
ut sanem eos ut non dedignentur
venire ad baptismu domini · Quia
ego venio ad baptismu servi ia
hoc ergo noverat iohannes et no
verat dominu Quid ergo docuit
per columbam · quid voluit per
columbam idem per spm scm sic
venientem docere qui miserat
eum Qui ait Super quem vi
deris spiritum descendentem ta
quam columbam et manentez
super eum ipse est Quid e · ipse e
dom' · novit · Sz inquit iam h'
noverat · quia dom' iste baptisa
di hns ptatem Eam ptatem nulli
servo daturus est Sz sibi eam re
tenturus est ut omnis qui bapti
satur per sui ministerium non in
putet servo sed domino · Nuquit
iam h' noveras · non h' noveram
adeo qui michi dixit · super quem
videris spiritum descendentez ta
quam columbam et manentem
se eum ipse est qui baptisat in spi
ritu sancto Non ait ipse e domin'

Non ait ipse est xpus Non ait ipse est ihus non ait ipse est qui natus est de uirgine maria. posterior te prior te. Non ait hoc Jam enim hoc nouerat Johannes Sed quid non nouerat tantam potestatem baptismi ipsum dominum habiturum et sibi retenturum siue presentem in terra. siue absentem corpore in celo. et presentem maiestate. sibi retenturum baptismi potestatem Ne paulus diceret baptismus meus Ne petrus diceret baptismus meus Ideo uidete intendite uoces apostolorum. nemo apostolorum dixit baptismus meus. Quamuis unum esset omnium euangelium Inuenis dixisse euangelium meum Non inuenis dixisse baptismus meus Hoc ergo didicit johannes fratres mei. Quod didicit iohannes per columbam discamus et nos Non enim columba iohannem docuit et ecclesiam non docuit Cui ecclesie dictum est. Una est columba mea Columba doceat columbam Nouit columba quod johannes didicit per columbam Spiritus sanctus in columbe specie descendit. Hoc autem quod discebat iohannes in columba quare in columbe specie didicit Oportebat enim ut disceret. nec hoc forte oportebat nisi ut per columbam disceret Quid dicam de columba fratres mei aut quando michi sufficit facultas uel cordis uel lingue dicere quomodo volo et forte non digne volo quomodo dicendum est Nec sic tamen possum dicere quomodo volo quanto minus quomodo dicendum est Ego a meliore hoc audire vellem non uobis dicere Didicit iohannes eum quem nouerat sed in eo non didicit in quo nouerat sed didicit in quo eum non nouerat Et quid nouerat dominum Quid non nouerat potestatem baptismi domini in nullum hominem a domino transituram Sed ministerium plane transiturum potestatem a domino in neminem ministerium et in bonos et in malos Non exhorreat columba ministerium malorum Respiciat domini potestatem Quid tibi facit malus minister ubi bonus est dominus. quid te impedit malitiosus preco. si est beniuolus iudex. Johannes didicit per columbam hoc quod est quod didicit ipse repetat ipse michi dixit inquit Super quem videris spiritum descendentem tamquam columbam et manentem super eum Hic est qui baptizat in spiritu sancto Non te ergo decipiant o columba seductores qui dicunt nos baptizamus. Columba agnosce quid docuit columba Hic est qui baptizat in spiritu sancto Per columbam dicitur quia hic est et tu illius potestate putas te baptizari cuius ministerio baptizaris Si hoc putas nondum es in visceribus columbe. Non mirandum quia predicas simplicitatem non habes. simplicitas enim maxime per columbam demonstratur quare

per simplicitatem columbe di-
ceret Johannes quia hic est
qui baptisat in spiritu sancto
Fratres mei. nisi quia columbe
non erant qui ecclesiam dissipa-
uerunt. Accipitres erant mil-
ui erant non lacerat columba
Et uides illos inuidiam nobis
facere quasi de persecutionibus
quas passi sunt. Corporales qui-
dem passi quasi persecutiones
Cum essent flagella domini
manifeste dantis disciplinam
ad tempus ne dampnet in eter-
num. Si enim non cognoue-
rint seque correxerint. Illi ve-
persecuntur ecclesiam qui dolis
persecuntur. Illi grauius cor fe-
riunt qui gladio lingwe fe-
riunt. Illi acerbius sangwi-
nem fundunt qui christum quan-
tum in ipsis est in homine oc-
cidunt. per territi uidentur
quasi iudicio potestatum. Quid
tibi facit potestas si bonus es
Si autem malus es. time po-
testatem. Non enim frustra gla-
dium portat. dixit apostolus
Cum gladium noli educere
quo percutis christum. Christiane
quid tu persequeris in christiano.
Quid inte persecutus est
imperator. Carnem persecutus
est. tu in christiano spiritum perse-
queris non occidis tu carnem
et tamen nec carni parcunt
Quot quot potuerunt ceden-
do necauerunt nec suis nec
alienis pepercerunt notum est
hoc omnibus. Inuidiosa est
potestas quia legittima est. In-

uidiose facit qui iure facit sine
inuidia facit qui preter leges
facit. Attendat unusquisque ve-
strum fratres mei quod habet christia-
nus quod homo est commune est
cum multis. quod christianus est. se-
cernitur a multis. et plus ad illum
pertinet quod christianus quam quod
homo. Nam quod christianus renouatur
ad ymaginem dei. Quod autem
homo factus est homo ad yma-
ginem dei. Quod autem homo
possit et malus possit et paga-
nus possit et ydolatra. In hoc
persequeris in christiano quod melius
habet. Hoc enim illi uis auffer-
re. unde uiuit. Viuit enim temporaliter
secundum spiritum vite quo corpus
animatur. Viuit autem ad eter-
nitatem secundum baptismum
quod accepit a domino. Hoc illi
uis tollere quod accepit a domino
hoc illi uis tollere. Vnde uiuit. La-
trones eos quos uolunt exspo-
liare. sic uolunt ut ipsi habeant
plus. et illi nichil habeant. Tu
et tollis huic et aput te non
erit plus. Non enim plus tibi fit
quia tu huic tollis. Et vere hoc
faciunt quod hii qui tollunt animam
et alteri tollunt et ipsi duas ani-
mas non habent. Quid ergo uis
afferre. Vnde tibi displicet quem
uis rebaptisare. dare non potes
quod iam habet. Sed facis nega-
re quod habet. Quid acerbius fa-
ciebat paganus persecutor ecclesie
Exercebantur gladii aduersus
martires et mittebantur bestie
ignes admouebantur ut quid
ista. ut diceret qui ista patiebatur

non sum xpianus Quid doces tu
eum quem uis rebaptisare nisi
ut primo dicat non sum xpianus
Ad quod alii persecutores proferre-
bant flammam ad hoc tu producis
linguam seducendo facis quod
ille occidendo non fecit et quid
est quod daturus es et cui da-
turus es Si tibi verum dicat et
non seductus a te mentiatur Da-
turus es habeo. interroga habes bap-
tismum. dicit habeo quamdiu dicit
habeo inquis non sum daturus.
et noli dare. Quod enim uis da-
re herere in me non potest Sed ta-
men expecta videam quod me
uis docere Dic inquit primo
Non habeo Sed habeo. Si dixero
non habeo mentior Quod enim
habeo habeo Non habes inquit. Do-
ce quia non habeo Malus tibi
dedit Si malus xpus malus
michi dedit Non inquit malus
xpus Sed non xpus tibi dedit
Quis ergo michi dedit Responde
me a xpo sic accepisse. Dedit
tibi inquit Sed traditor nescio
quis non xpus Videro quis fuit
minister videro quis fuit pre-
co De officiali non disputo iudi-
cem attendo et forte quod obicis
officiali mentiris Sed nolo dis-
cutere causam officialis sui Co-
gnoscat dominus amborum Forte
si exegero ut probes non probas
Immo probatum est te proba-
re non potuisse. sed ibi non po-
no causam meam. ne cui stu-
diose cepero defendere homines in-
nocentes. putes te spem meam
in hominibus innocentibus posuis-

se Fuerint homines qualescumque
Ego a xpo accepi. ego a xpo
baptisatus sum. Non inquit
Sed ille episcopus baptisavit et ille
episcopus illis communicat A xpo
sum baptisatus Ego novi Unde
nosti Docuit me columba
quam vidit Johannes Mi-
ser male non me dilaniabis a
visceribus columbe In columbe
membris In columbe immo-
ror quia quod columba do-
cuit hoc novi Tu michi dicis
Ille te baptisavit. aut ille
te baptisavit per columbam
michi et tibi dicitur hic est
qui baptisat Cui credo mi-
luo an columbe Certe tu in-
dic ut per illam lucernam con-
fundaris. quia confusi sunt
et priores inimici patres tui
pharisei qui cum interroga-
rent dominum in qua potestate
ista faceret Interrogabo et
ego vero inquit istum sermo-
nem Dicite michi baptismus
Johannis unde est. de celo an
ex hominibus Et illi qui para-
bant iaculari dolos irretiti
sunt Questiones reparant vol-
vere apud semetipsos et dicere
si dixerimus quia de celo est
dicturus est nobis Quare non
credidistis ei Johannes enim
dixerat de domino Ecce agnus
dei ecce qui tollit peccata mun-
di Quid ergo queris In qua
potestate facio O lupi in potestate
agni facio quod facio Sed
ut nosceretis agnum. quare non
creditis Johanni qui dixit

Ecce agnus dei ecce qui tollit pec
cata mundi. Scientes ergo illi
qui dixisset iohannes de domino
dixerunt aput se. Si diximus
quia de celo est baptismus Iohannis
dicit nobis. Quare non credi
distis et si dixerimus quia ex
hominibus. lapidamur a populo
quia prophetam habent iohannem
Hinc timebant homines hinc
veritatem fateri confundebantur
Tenebre tenebras reddiderunt
Sed a luce superati sunt quod
enim reddiderunt. Nescimus. Quod
enim sciebant. Dixerunt nescimus
et dominus nec ego vobis dico in
quit in qua potestate ista facio
et confusi sunt primi inimi
ci de lucerna. Que erat lucer
na Johannes probamus quia
lucerna erat. Probamus do
minus enim dicit Ille erat lucerna
ardens et lucens. Probamus
quia et de ipso confusi sunt
inimici. Psalmum audi. Paravi
lucernam inquit christo meo
Inimicos eius induam con
fusione. Adhuc in huius vi
te tenebris ad lucernam fidei
ambulemus. Teneamus et
nos lucernam iohannis. Con
fundamus inde inimicos christi
Immo ipse confundat inimicos
suos per lucernam suam. Inter
rogemus et nos quod dominus
iudeos interrogavit. dicamus
baptismus iohannis unde est
de celo an ex hominibus. Quid
dicturi sunt. Videte si non
et ipsi tamquam inimici de lucer
na confundentur. Quid
dicturi sunt. Si diximus ex
hominibus et ipsi sui eos lapidabunt
Si autem dixerint de celo di
camus eis quare ergo non credi
distis ei. dicunt fortasse credimus
ei. Quid ergo dicitis quia vos
baptisatis et iohannes dicit
Hic est qui baptisat. Et ministros
inquiunt tanti iudicis iustos
oportet esse per quos baptisa
tur et ego dico et omnes dicimus
quia iustos oportet esse tanti
iudicis ministros. Sint ministri
iusti si volunt. Si autem nolu
erint esse iusti qui in cathedra
moysi sedent. securum me facit
magister meus de quo spiritus eius
dixit Hic est qui baptisat. Quo
securum me fecit. Scribe inquit
et pharisei super cathedram moysi
sederunt. que dicunt facite que
autem faciunt facere nolite. Di
cunt enim et non faciunt. Si fu
erit iustus minister computo
illum cum paulo computo illum
cum petro. Cum istis computo iu
stos ministros quia vere iusti
ministri gloriam suam non que
runt. Ministri enim sunt et pro
iudicibus haberi nolunt spem in
se poni exhorrescunt. Ergo com
puto cum paulo iustum ministrum
Quid enim dicit paulus Ego pla
tavi appollo rigavit sed deus in
crementum dedit. neque qui pla
tat est aliquid. neque qui rigat
sed qui incrementum dat deus. Qui
vero fuerit superbus minister
cum dyabolo computatur. Sed
non contaminatur donum christi quod
per illum fluit purum est. Purum

quod per illum transit · liqdu
venit ad fertilem terram pu
ta quia ipse est lapideus · quia
ex aqua fructum facere non pt
et per lapideum canalem tra
sit aqua ad areolas · in canali
lapideo nichil generat · sed ort
plurimu fructum afferret Spi
ritalis enim virtus sacramen
ita e ut lux · et ab illuminandis
pura excipitur et si p immudos
transeat non inquina Sint
tamen ministri iusti · iusti et
gloriam suam non querant
sz illius cuius ministri sunt non
dicant baptismus meus est qz
non e ipsorum Attendant ipm
Johannem Ecce Johannes ple
erat spiritu sancto · et baptism
de deo hebat non ex hominibus
Sed quatenus hebat ipse dixit
Parate viam domino · Ubi autem
cognitus est dominus ipse factus
est via · non iam opus erat bap
tismo Johannis quo pararet
via domino Tamen quod nobis
solent dicere Ecce p9 iohannem
baptisatum est · anteqm enim
bene ista questio tractaretur
in ecclia catholica Multi i ea
erravit et magni et boni Sz
quia de membris columbe no
se preciderunt Et factum e in
eis quod dixit aplus Si quid
aliter sapitis hoc quoqz deus
revelabit · Unde isti qui se sepa
raverunt indociles facti sunt
Quid ergo solent dicere Ecce
p9 iohannem baptisatum est
Post heticos non baptisatur
quia quidam qui habebant

baptismu iohannis iussi st
a paulo baptisari Non enim
hebant baptismu x e Quid
ergo exaggeras meritum Johis
et quasi abicis infelicitatem
heticorum Et ego tibi conce
do scelleratos esse hereticos Sz
heretici baptismum x dederit
quem baptismu non dedit io
hannes Recurro ad iohannem
et dico hic est qui baptisat
Sic enim melior iohs qm
hereticus e Quo melior Jo
hannes qm ebriosus e Quo
melior iohannes quam homi
cida Sic p9 deteriorem bapti
sare debemus Quia p9 meli
orem baptisavit apli Qui
cunqz aput ipos baptisati fu
erint ab ebrioso · non dico ab
homicida · non dico satellite
alicuius scelerati non dico a
raptore rerum alienarum ·
non dico ab oppressore pupil
lorum · non a sepatore cõiugi
in l hoies dico quod sollempne
esse dico · quod cottidianu est
dico quod vocant omnes dico
Et in ista civitate qn eis dr
alocremur bene sit nobis et
tali die festo januarii s non
debes ieiunare et adicio le
via cottidiana ab ebrioso ho
mine cum baptisatur Quis
est melior iohs an ebriosus
Unde si potes quod ebriosus
tuus melior sit quam Johs
Nuquam hoc audebis Ergo
tu quia sobrius es · baptisa p9
ebriosos tuos Si em p9 iohm
baptisavit apli qnto mag

debet p' ebriosum sobrius bap
tisare · An dicis in unitate me
cum est ebriosus Ergo iohanes
amicus sponsi non erat in
unitate cum sponso Sz tibi
ipsi dico quis quis es tu es me
lior an iohannes · non audes
dicere Ergo sum melior quaz
Johannes Ergo p' te baptisati
tui · si te fuerint meliores Si
enim p' iohannem baptisatum
est erubesce quia post te · no
baptisatur Dicturus es sed
ergo baptismum x habeo et doceo
Aliquando cognosce uidete
et noli preco superbus esse Bap
tismu xpi das ideo no p' te bap
tisatur p' iohannem ideo bap
tisatum est Qui autem baptismu
x dabat sz baptismi sui qua
sic acceperat ut ipius esset No
ergo tu melior quam Johannes
Sz baptismus qui per te da'
melior quam Johannis Ipe
enim x est iste autem iohanis
et quod dabatur a paulo et
quod dabatur a petro p est Et
si datum est a iuda x erat de
dit iudas Et non baptisatu
est p' iudam Dedit iohanes
et baptisatum est ~~xpus~~ p'
Johannem · Quia si datus
est a iuda baptismus xpi erat
Qui autem a iohanne dat'
est iohannis erat · non iuda
iohanni Sz baptismu xpi
etiam per iude manus datu
baptismu iohannis Etiam
per man' iohannis dato re
sponimus Et enim dictu est
de domino antequam pateretur

Quia baptisabat plures quam
johannes de inde adiunctum est
quamquam ipe non baptisaret sz
discipuli eius ipe et no ipe Ipe
ptate illi ministerio seruitutem
ad baptisandum illi admouebat
ptas baptisandi in xpo pmae
bat Ergo baptisabant discipu
li eius et ibi adhuc erat iudas
inter discipulos eius Si quos
ergo baptisauit iudas non sunt
iterum baptisati Et quos bap
tisauit iohannes iterum bapti
sati sunt · plane itm · sz no iterato
baptismo Quos enim baptisa'
Johannes iohannes baptisauit
Quos autez baptisauit iudas
xpus baptisauit Sic ergo quos
baptisauit ebriosus quos bap
tisauit homicida quos baptisa
uit adulter Si baptismus xpi
erat xpus baptisauit non time
o adulterium no ebriosum no
homicidam quia columbaz at
tendo per quam michi dicatur
Hic est qui baptisat Ceterum
fres mei delirium est dicere qz
melioris meriti fuit non dico
iudas sed quilibet hominu qz
ille de quo dictum est In natis
mulieru non surrexit maior
Johanne baptista Non ergo huic
quisquam seruus sz baptismus
domini etiam per seruu malum
datus baptismo Etiam amici
serui sponitur · audi quales co
memoret aplus paul' falsos
fratres in inuidia predicantes
vm dei Et quod de illis dicitur
Et in hoc gaudeo sz et gaudebo
xpm annunciabant p inuidia quidez

Incipit omelia sexta beati Augustini epi

sed tamen xpm non per quid. sed
quem. vide per invidiam pre
dicatur e xpus. vive de xpo. vita
invidia. Noli imitari malum
predicatorem. sed imitare bonum
qui tibi predicatur xpus. Ergo
a quibusdam per invidiam p
dicabatur. et quid e invidere
horrendum malum. ipo malo
quo dyabolus deiectus est. ipo
deicit. Multum maligna pe
stis est. et habebant illam quida
predicatores. sed. quos tamen p
dicare permittit aplus. Qua
re qr xpm predicabant. Qui
autem invidet odit. Et q odit
quid de illo dicitur. Audi aplm
Johannem. Qui odit fratrem
suum homicida est. Ecce post
Johannem baptisatum est. p
homicidam non e baptisatum
quia iohannes dedit baptismu
suum. homicida dedit baptismu
xpi. Quod sacramentu tam
sanctum est. ut nec homicida
ministrante polluatur. Non
respuo iohannem. sed potius cre
do Johanni. Quid credo Johani
quid didicit per columbam. Quid
didicit per columbam hic est
qui baptisat in spu sancto. Iaz
ergo fratres tenete hec et cor
dibus vris infigite. Si enim
hodie voluero plenius dicere qre
per columbam. tempus non
sufficit. quia enim res dicenda
insinuata iohanni per columbaz
qd non noverant in xpo iohanes
Quamvis iam nosset xpm ex
posui quantum arbitror satis
vre. Sz quare hanc ipam rez

per columbam oportuit demo
strari. Si breviter dici posset
dicerem. Sz quia diu dicenda e
et onerare vos nolo. quo adiu
tus sum orationibus vris ut illud
quod promisi implerem. Ad
iuvante etiam implere. atque ex
pya intentione et votis bonis
et illud apparebit vob. Qua
re Johannes quod didicit in
domino qr ipe est qui bapti
sat in spiritu sancto. et nul
li servo suo transferavit po
testatem baptisandi. Non de
buit discere nisi per columbam etc.

Ideo quod scriptum est co
lumbam super dominum
baptisatum descendisse etc.

Fateor caritati
vre timueram
ne frigus. hoc
frigidos vos ad
conveniendum face
ret. Sz quia ista
celebritate et frequentia vra
spiritu vos fervere demonstra
tis non dubito quia etiam o
rastis pro me ut debitum vo
bis exsolvam. Promiseram
enim in nomine xpi dissserere.
sed hodie cum angustia tempo
ris timui impediret. ne id pos
semus explicare tractando.
Quare deus per columbe
speciem ondere voluit spm
sanctum hoc ut expliceatur. Il
luxit nobis hodiernus dies
ut sencio audiendi cupiditate
et pya devotione. Vos celebri
congregatos. Expectationem
vram deus impleat ex ore nro

Amastis enim ut veniretis sed et amastis quid si nos et hoc bene Nam volumus amari a vobis sed nolumus in nobis. Quia ergo in christo nos amamus in christo nos reclamate et amor noster per invicem gemat ad deum ipse enim gemitus columbe est. Si enim gemitus columbe est quod omnes novimus. gemit autem columbe in amore. Audite quod dicit apostolus Et nolite mirari quia in columbe specie voluit demonstrari spiritus sanctus. Quid enim oremus. sicut oportet inquit nescimus. Sed ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Quid ergo fratres hoc dicturi sumus quod spiritus gemit. ubi perfecta eterna beatitudo est et cum patre et filio. Spiritus enim sanctus deus sicut dei filius deus et pater deus. Ter dixit deus. sed non dixit tres deos. Magis enim ter deus quam tres dii. quia et pater et filius et spiritus sanctus unus deus hoc optime nostis. non ergo spiritus sanctus in semetipso aput semetipsum in illa trinitate. in illa beatitudine et eternitate substantie gemit. Sed in nobis gemit quia gemere nos facit. Nec parva res est quod nos docet spiritus sanctus gemere. Insinuat enim nobis quia peregrinamur. et docet nos in patriam suspirare et ipso desiderio gemimus. Cui bene est in hoc seculo. Immo qui putat quod ei bene sit quod letitia rerum carnalium et habundantia temporalium. et vana felicitate exultat. habet vocem corvi. Vox enim corvi clamosa est non gemebunda. Qui autem novit in pressura se esse mortalitatis huius peregrinari se a domino nondum tenere illam perpetuam que nobis promissa est beatitudinem. Sed habere illam in spe. habiturus in re. Cum dominus venit in manifestatione preclarus qui prius in humilitate venit occultus qui hoc novit et gemit et quamdiu propter hoc gemit bene gemit. Spiritus illum docuit gemere. A columba didicit gemere. Multi enim gemunt in infelicitate terrena. vel quassati dampnis vel egritudine corporis pregravati vel carceribus inclusi. vel cathenis colligati vel fluctibus maris iactati vel aliquibus inimicorum insidiis circumsepti gemunt. Sed non columbe gemitu gemunt non amore dei gemunt non spiritu gemunt. Ideo tales cum ab ipsis pressuris fuerint liberati exultant in grandibus vocibus ubi apparet quia corvi sunt non columbe. Ideo merito de archa missus est corvus et non est reversus missa est columba et reversa est illas duas aves misit noe habebat ibi corvum habebat ibi columbam utrumque hoc genus archa illa continebat et si archa illa figurabat ecclesiam videtis utique quia necesse est in isto diluvio seculi utrumque genus contineat ecclesia et corvum et columbam

Qui sunt corui qui sua querunt
Qui sunt columbe qui ea que
sunt ihu x querunt. propterea er
go cum mitteret spiritum sanctum duo
bus modis eum ondat visibiliter
per columbam et per ignem
Per columbam super dominum
baptisatum. per ignem super
discipulos congregatos Cum
enim ascendisset dominus in ce
lum post resurrectionem patris cum
discipulis suis quadraginta di
ebus impleto die pentecosten
misit eis spiritum sanctum sicut
promiserat Spiritus ergo
tunc veniens impleuit locum
illum facto primo sonitu de
celo tanquam ferretur flatus
vehemens sicut in actibus aposto
rum legimus. uise inquit illis
sunt lingwe diuise velut ignis
qui et insedit super unumquemque
eorum et ceperunt linguis lo
qui Sicut spiritus sanctus dabat
eis pronunciare. hanc videmus
columbam super dominum. ac lin
guis diuisis super discipulos
congregatos Ibi simplicitas
hic feruor ondicitur Sunt
enim qui dicuntur simplices
et pigri sunt vocantur simpli
ces Sunt autem segnes. non
talis erat stephanus plenus
spiritu sancto Simplex erat quia
neminem nocebat Feruens erat
quia impios arguebat, non
enim tacuit iudeis eius sunt ver
ba illa flamanta Dura ceruice
et non circumciso corde et auribus
vos semper restiti spiritui sancto magna
animis impetus. sed columba si-

ne felle seuit Nam ut noueritis
quia sine felle seuiebat illi
auditis hijs verbis qui corui
erant. Ad lapides statim ad
uersus columbam cucurrerunt
Cepit Stephanus lapidari
Et qui paulo ante fremens
et feruens spiritu tanquam contra
inimicos impetum fecerat
et tanquam violentus inuectus
erat in verbis igneis atque
ita flamantibus ut audistis
Dura ceruice et non circumciso
corde et auribus ut qui ea ver
ba audiret putaret stephanum
Si ei liceret statim illos
velle consumi. Venientibus
in se lapidibus ex manibus
eorum. genu fixo ait Do
mine ne statuas illis hoc de
lictum inheserat unitati co
lumbe. Prior illud enim fece
rat magister. super quem de
scendit columba qui pendens
in cruce ait Pater ignosce il
lis quia nesciunt quid faci
unt Ergo ne spiritum sanctificati
dolum habeant in columba de
monstratus est. ne simplicitas
tas frigida remaneat. in igne
demonstratus est. nec moueat
neat quia lingwe diuise sunt
Distant enim lingue ideo di
uisis linguis apparuit. lingue
inquid diuise velut ignis qui
et insedit super unumquemque
eorum Distant inter se lingue
sed linguarum distancia non
sunt scismata In linguis
diuisis noli dissipacionem timere
unitatem in columba agnosce

Hec ergo sic oportebat demonstrari
spiritum sanctum venientem
super venientem Ut intelligat
unusquisque si het spm sanctu
venientem Simplicem se ee
debere sicut columba Habe
cum fratribus veram pacem
quam significant oscula co
lumbarum Habent oscula
et corvi Sed in corvo falsa
pax In columba vera pax Non
omnis ergo qui dicit Pax
vobiscum quasi columba audi
endus est Unde ergo distinguntur
oscula corvorum ab osculis co
lumbarum Osculantur corvi
sed laniant A laniatu inno
cens est natura columbarum
Ubi ergo laniatur non est
vera in osculis pax Illi habent
veram pacem qui ecclesiam non
laniaverunt Nam corvi de
morte pascuntur Hoc colu
ba non habet frugibus vi
vivit Innocens eius victus
est quod vere fratres mirandum
est in columba Sunt passeres
brevissimi vel muscas occidit
nichil horum columba non
de morte pascitur Qui lani
averunt ecclesiam de mortibus
pascuntur potens est deus
rogemus ut reviviscant qui
devorantur ab eis et non sentiunt
Multi agnoscunt quod reviv
iscunt Nam ad eorum adven
tum cottidie gratulamur
in nomine xpi vos tamen sic
estote simplices ut sitis fer
ventes et fervor vester in linguis
sit nolite tacere ardentibus linguis
loquentes accendite frigidos
Quis enim fratres mei quis non
videat quod illi non vident Nec
mirum quia qui inde redire no
lunt sicut corvus de archa di
missus est Quis enim non vide
at quod illi non vident et ipsi
spiritui sancto ingrati sunt
Ecce columba descendit super do
minum et super dominum baptisatum
Et apparuit ibi sancta illa et vera
trinitas que unus deus nobis
est Ascendit enim dominus ab aqua
sicut in ewangelio legimus
Et ecce aperti sunt celi et vidit
spm descendentem velut colu
bam et mansit super eum Et
statim vox consecuta est Tu es
filius meus dilectus in quo michi
complacuit Apparet manife
stissime trinitas pater in voce filius
in homine spiritus in columba
In ista trinitate quo missi sunt
apli videamus quod videmus
et quod mirum est quia illi non vident
Non enim vere non vident sed ad
id quod facies eorum ferit oculos
claudunt quo missi sunt apli
In nomine patris et filii et spiritus sancti
Ab illo de quo dictum est Hic
est qui baptisat Dictum est
enim ministris ab eo qui sibi te
nuit hanc potestatem Hoc enim
in illo vidit iohannes et cogno
vit quod non noverat non quia
eum non noverat filium dei aut
eum non noverat dominum aut
non noverat xpm aut non
et hoc noverat quia ipse bapti
-satur

erat in aqua et spiritu sancto. Nam et hoc nouerat. Sed quia ita ut sibi teneret ipsam potestatem et in nullum ministrorum eam transfer ret. Hoc est quod didicit in co lumba. Per hanc enim potestatem quam xpistus solus sibi tenuit et in neminem ministrorum trans fudit quamuis per ministros bap tisari dignatus sit. Per hanc stat unitas ecclesie que significabatur in columba de qua dic tum est. Una est columba mea una est matris sue. Si enim sicut iam dixi fratres transfer retur potestas a domino in ministrum tot baptismata essent quot ministri essent et iam non staret unitas baptismi. Intendite fratres antequam veniret do minus noster ihesus xpistus ad bap tismum. Nam post baptismum de scendit columba in qua cognouit iohannes quod dam proprium ei dictum est. Super quem videris spiritum descendentem et manentem super eum ipse est qui baptisat in spiritu sancto. No uerat quia ipse baptisabat in spiritu sancto. Sed quia tali proprietate ut potestas ab eo non transiret in alterum qu amuis eo donante hoc ibi didicit. Et unde probamus quia iam et hoc nouerat iohannes quia baptisaturus erat dominus in spiritu sancto et hoc intelligatur didicisse in columba. Quod ita erat baptisaturus dominus in spiritu sancto ut in neminem

alium hominem potestas illa tran siret. Unde probamus. Columba iam baptisato domino descen dit. Antequam autem veniret dominus ut baptisaretur ab iohanne in iordane diximus quia nouerat eum illis vocibus quibus ait. Tu ad me venis baptisari. Ego a te debeo bap tisari. Sed ecce dominum bapti saturum nouerat. Nouerat fi lium dei. Unde probamus quod iam nouerat quia ipse baptisa ret in spiritu sancto. Antequam veniret ad fluuium cum multi ad iohannem concurrerent bap tisari. Ait illis. Ego quidem baptiso vos aqua. Qui autem post me venit maior me est cu ius non sum dignus corrigi am calciamenti soluere. Ipse vos baptisabit in spiritu sancto et igni. Iam et hoc nouerat. Quid ergo per columbam didicit ne mendax post ea inve niatur. Quod avertat a nobis deus opinari nisi quandam proprietatem in xpisto talem fu turam ut quamuis multi mi nistri baptisaturi essent siue iusti siue iniusti. Non tribue retur sanctitas baptismi nisi illi super quem descendit colum ba de quo dictum est. Hic est qui baptisat in spiritu sancto. Petrus baptisat. Hic est qui baptisat in spiritu sancto. Paulus baptisauit. Hic est qui baptisat. Iudas bapti sauit. Hic est qui baptisat. Nam si

per diuersitatem ministrorum bap tismus sanctus esset quia diuersa sunt merita diuersa erunt bap tismata et tanto quisque ali quid melius putatur accipe quanto a meliore uidetur acci pere. Ipsi sancti Intelligite fratres boni pertinentes ad colu bam · pertinentes ad sortem ciuitatis illius ierusalem Ipsi boni in ecclesia de quibus dicit apostolus Nouit dominus qui sunt eius diuersarum gratiarum sunt. Non omnes paria me rita habent. Sunt alii aliis sancti ores Sunt alii aliis melio res Quare ergo si unus ab illo verbi gratia iusto sancto bap tisatur · baptisatur alius ab alio inferioris meriti apud de um inferioris gradus in ferioris continentie · et infe rioris uite unum tamen et par et equale est quod accepe runt nisi quia hic est qui bap tisat. Quando ergo cum bap tisat bonus et melior non ideo iste bonum accepit et ille melius sed quamuis bonus et melior fuerint ministri unum et equale est quod ac ceperunt non est melius nullo et inferius nullo. Sic et cum baptisat malus ex aliqua vel ignorantia ecclesie uel tol lerantia aut enim ignora tur mali aut tollerantur ut palea quousque ventiletur area · Illud quod datum est unum est. Nec impar propter impares ministros Sed par et quale · propter · Hic est qui bapti sat Ergo dilectissimi uideamus quod uidere illi nolunt · Non quod non uideant Sed quod se uidere doleant quasi clausum sit contra illos quo missi sunt discipuli in in nomine patris et filii et spiritus sancti ut baptisarent tamquam mini stri qui missi sunt Ite dixit bap tisate gentes Audistis fratres quo modo venit illa hereditas Postu la a me et dabo tibi gentes here ditatem tuam et possessionem tu am terminos terre · Audistis quo a syon procedit lex et verbum domini ab ierusalem Ibi enim audierunt discipuli · Ite baptisate omnes gentes In nomine patris et filii et spiritus sancti Intenti facti sumus cum audiremus Ite baptisate gen tes In cuius nomine In nomine · patris et filii et spiritus sancti Iste unus deus · quia non in nominibus patris et filii et spiritus sancti Sed in nomine patris et filii et spiritus sancti Ubi unum nomen audis · unus est deus sicut de semine dictum est abrahe et exponit paulus apostolus In se mine tuo benedicentur omnes · gentes · non dixit in seminibus tamquam in multis sed tamquam in uno et semini tuo quod est christus Sicut ergo quia ibi non dicit in seminibus docere te voluit apostolus quia unus christus sit et hic cum dictum est In nomine non in nominibus Quo ibi in semine non in seminibus probatur unus deus pater et filius et spiritus sanctus Sed ecce inquiunt discipuli ad dominum Audiuimus in quo

nomine baptisem' ministros nos
fecisti et dixisti nobis Ite bapti
sate in nomine pris et filij et
sp̄us sancti Quo ibim'? Quo
non audistis · ad hereditatem me
am Interrogatis quo ibimus ·
ad id quod emi sanguine meo
Quo ergo ad gentes inquit · pu
taui quia dixit Ite baptisate ges
In nomine pris et filij et sp̄c sci
Deo gratias soluit dominus
questionem · docuit columba · deo
gratias Ad gentes apli missi
sunt Si ad gentes ad omnes
linguas · hoc significauit sp̄c
sanctus diuisus in linguis uni
tus in columba Hac lingue diui
duntur ac columba copulat lin
gwe gentium concordauerunt
et una lingwa asserere discorda
uerunt Quid euidentius fres
mei in columba unitas in lingis
gentium societas Aliqn enim
et lingwe per superbiam discor
dauit et tunc facte sunt lingwe
ex una multe · Post diluuium
enim superbi quidam homines
velut aduersus deum se munire
conantes quasi aliquid esset ex
celsum deo · aut aliquid tutum
superbie erexerunt turrim qsi ne di
luuio si postea fieret delerentur
Audierunt enim et cernens erat
quia omnis iniquitas erat de
leta diluuio ab iniquitate tem
perare nolebant · Altitudinem t'
ris contra diluuium requirebat
Edificauit turrem excelsam
videt dominus sr̄bam cporum
et hunc errorem illis immitti
fecit vt non se cognoscerent lo

quendo et facte sunt diuerse lin
gwe de superbia Si superbia fec̄t
fecit diuersitates lingwaru
humilitas xpi congregauit di
uersitates lingwarum Iam
quod illa turris dissociauerat
ecclia colligit · De una lingwa
facte sunt multe Noli mirari
superbia hoc fecit De multis
lingwis fit una Noli mirari
karitas hoc fecit quia et si soni
diuersi lingwarum sunt in
corde unus deus inuocatur
una pax custoditur Unde debu
it ergo karitatem demonstrari sp̄us scs
unitatem quandam designans
nisi per columbam · ut parate
ecclie diceretur una est colum
ba mea · Unde debuit humilitas
ondi nisi per auem simplicem
et gementem non per auem
superbam et exultantem sicut
coruus et forte dicent quia ego
columba et una columba pt
unam columbam baptismus
esse non pt Ergo si apud te est
columba uel tu es columba ·
qui ad te venio · uel tu da mihi
quod non hec Satis hoc cporis
esse · modo nob apparebit non
esse de uoce columbe · sz de cla
more corui · Nam paululum
attendat caritas vestra · et time
te insidias immo cauete et
excipite verba contradicentium
respuenda non transglutienda
et uiscerib danda Facite in
de quod fecit dominus cui illi op
tulerunt amarum potum gu
stauit et respuit sic et vos au
dite et abicite quod enim dicit

Videamus ergo inquiunt tu es columba catholica tibi dictum est una est columba mea una est matris sue. Tibi certe dictum est. Expecta noli me interrogare. Si michi dictum est primo proba. Si tibi dictum est cito volo audire. Tibi inquit dictum est. Video voce catholica in l. Hoc autem fratres quod ore meo solius sonuit, sonuit ut arbitror de cordibus vestris et omnes pariter diximus ecclesie catholice dictum est una est columba mea una est matris sue. preter ipsam ergo columbam inquit baptismum non est. Ergo qui preter ipsam columbam sum baptisatus Ergo non habeo. Si baptismum non habeo quare michi non das qui ad te venio. Et ego interrogo. interim sequestremus cui dictum sit una est columba mea. una est matris sue. Ad hoc querimus aut michi dictum est aut tibi dictum est. sequestrem cui dictum est. Hoc ergo quero si columba est simplex innocens sine felle pacata in osculis non seva in unguibus. Quero utrum ad huius membra columbe pertineant avari raptores fraudulenti flagitiosi ebriosi membra sunt columbe huius. Absit inquit et revera fratres quis hoc dixerit ut nichil aliud dicam raptores solos si dicam membra accipitris possunt esse. non membra columbe. milui rapiunt. accipitres rapiunt corvi rapiunt. columbe non rapiunt non dilaniant ergo raptores non sunt membra columbe non apud vos fuit vel unus raptor quare manet baptismus quem dedit accipiter. non columba quare non baptisatis apud vos ipsos per raptores adulteros et ebriosos post avaros apud vos ipsos an isti omnes membra columbe sunt. Sic dehonestatis columbam vestram ut ei membra vulturina faciatis. Quid ergo fratres quid dicimus mali et boni sunt in ecclesia catholica. ibi enim soli mali sunt. Sed forte inimico animo hoc dico et hoc postea sequeretur. Et ibi certe dicunt quia sunt boni et mali. Nam si dixerint solos bonos se habere credant illis sui et subscribo non sunt apud nos dicant nisi sancti iusti casti sobrii non adulteri non feneratores non fraudatores non periuri non vinolenti dicant non enim attendi linguas ipsorum. Sed tango corda ipsorum. Cum autem noti sint et sui et vobis sicut et vos vobis in catholica et illis noti estis. nec nos eos reprehendamus nec illi se palpent nos fatemur in ecclesia et bonos et malos esse. sed tamquam granum et paleam. Alii qui baptisantur a grano palea est. Et qui baptisatur a palea granum est. Alioquin si qui baptisatur a grano valet Et qui baptisatur a palea non valet falsum est. Hic est qui baptisat. Si autem verum est. hic est qui baptisat. et quod ab illo datur valet. Et quo columba baptisat

Non enim malus ille columba est aut ad membra columbe pertinet nec hic potest dici in catholica nec apud illos si illi dicunt columbam ecclesiam suam. Quid ergo intelligimus fratres quid intelligendum est et manifestum et omnibus notum et si nolunt convincuntur quia et ibi qui dant mali non per illos baptisatur et hic quando dant mali non per illos baptisatur. Columba non baptisat per corvum. Corvus quare vult baptisare per columbam. Intendat karitas vestra. et quare designatum est nescio quid per columbam. ut baptisato domino veniret columba id est spiritus sanctus in specie columbe. et maneret super eum. cum in adventu columbe hoc cognosceret Johannes propriam quandam potestatem in domino ad baptisandum. Quia per hanc propriam potestatem in domino ad baptisandum sicut dixi pax ecclesie firmata est et potest fieri ut habeat aliquis baptismum preter columbam. ut prosit ei baptismus preter columbam non potest. Intendat karitas vestra et intelligat quod dico. Nam et ista circumventione sepe seducunt fratres nostros qui pigri et frigidi sunt. Simus simpliciores et ferventiores. Ecce inquiunt. Ego accepi an non accepi. Respondeo accepisti. Si ergo accepi non est quod michi dicas. Securus sum etiam testimonio tuo et ego me dico accepisse utriusque lingua securum me facit. Quid michi ergo promittis. quare vis catholicum facere. qui michi non aliquod daturus es. amplius et me accepisse fateris quod te habere dicis. Ego autem qui dico veni ad me dico quia non habes tu quod fateris quia habeo quare dicis veni ad me. docet nos columba. Respondet enim de capite domini et dicit baptismum habes caritatem qua gemo non habes. Quid est hoc inquit baptismum habeo caritatem non habeo sacramentum habeo et caritatem non. Noli clamare. Unde michi quomodo habeas caritatem qui dividis unitatem. Ergo inquit habeo baptismum. Habes sed baptismus ille sine caritate nichil tibi prodest quia sine caritate tu nichil es. Nam baptismus ille etiam in eo quod nichil est non est nichil. Baptismus quippe ille aliquid est. et magnum aliquid est propter illum de quo dictum est hic est qui baptisat. Sed ne putares illud quod magnum est aliquid tibi prodesse si non fueris in unitate. Super baptisatum columba descendit tamquam dicens. Si baptismum habes esto in columba. ne non tibi prosit quod habes. Veni ergo ad columbam dicimus non ut incipias habere quod non habebas. sed ut prodesse tibi incipiat quod habebas. Foris enim habebas baptismum ad perniciem intus si habueris incipit prodesse ad salutem. Non enim tantum tibi non proderat baptismus et non etiam obesset. et sancta possunt obesse non bonis. In bonis enim sancta ad salutem

in sinit in malis ad iudicium. Cer
te enim fratres novimus quod ac
cipimus et utique sanctum est
quod accepimus · et nemo dicit
non esse sanctum. Et quid ait
Nota apostolus. Qui autem mandu
cat et bibit indigne iudicium
sibi manducat et bibit. non
ait quia illa res mala est
sed quia ille malus male accipi
endo ad iudicium accipit bo
num quod accipit. Non enim
mala erat buccella que tra
dita est iude a domino. Absit
Medicus non daret venenum
salutem medicus dedit. Sed in
digne accipiendo ad perniciem
accepit qui non pacatus acce
pit. Sic ergo et qui baptisatur.
Habeo inquit mihi · fateor habes
observa quod habes. Ex eo ipso
quod habes dampnaberis. Quare
quia rem columbe preter
columbam habes. Ut rem colu
be in columba habeas securus
habes. Puta te esse militem
si caracterem imperatoris tui
intus habeas securus militas
Si extra habeas · non solum
tibi ad miliciam non prodest
caracter ille sed eciam pro de
sertore punieris. Veni ergo
veni et noli dicere iam habeo
Iam sufficit mihi. Veni co
lumba te vocat. Gemendo
te vocat non rixando fratres
mei vobis dico. Gemendo te
vocat non rixando vocat te
orando ieiunando vocat te · de
caritate intelligunt quod dolet
illos. Non dubito fratres mei quod
si videant dolorem nostrum con-

fundentur et revivis[c]ent. Veni
ergo veni. Noli timere. Time si non
venis. Immo non time sed plan
ge. Veni gaudebis si venis. Ge
mis quidem in peregrinacionis
tribulacionibus. Sed gaudebis in
spe. Veni ubi est columba cui
dictum est una est columba mea
una est genitrici sue. Colum
bam unam vides super caput
christi. Linguas non vides toto in
orbe terrarum. Idem spiritus per colu
bam · idem et per linguas · si
per columbam idem spiritus
et per linguam idem spiritus
Spiritus sanctus orbi terrarum
datus est a quo te precidisti ·
ut clames cum corvo · non ut
gemas cum columba. Veni er
go sed sollicitus es · forte et dicis
Foris baptisatus timeo · ne in
de sim reus quia foris accepi.
Iam cepisti cognoscere quod
gemendum sit. Verum dicis quia
reus es non quia accepisti sed
quia foris accepisti. Tene ergo
quod foris accepisti emenda
quod foris accepisti. Accepisti
rem columbe preter columbam.
Duo sunt que audis. Accepisti
et preter columbam accepisti · quod
accepisti approbo quia foris ac
cepisti improbo. Tene ergo quod
accepisti · non mutatur sed agno
scitur caracter est regis mei.
non ero sacrilegus · corrigo
desertorem non muto carac
terem. Noli de baptismate glo
riari quia dico ipsum est. Ecce dico
ipsum est. Tota catholica dicit ipsum
est. Advertit columba et agno
scit et gemit quia ipsum foris

habes videt tibi quod agnoscat videt et quod corrigat ipm est. Vem. gliaris quia ipm est et non uis venire. Quid ergo mali qui non ptinent ad columbam. Dicit ibi columba et mali inter quos gemo quia non pertinent ad membra mea et necesse est ut inter illos gemam. Nonne hunt quod te habere gliaris. Nonne multi ebriosi habent baptismum. Nonne multi auari. Nonne multi ydolatre et quod pejus est furtim. Nonne pagani ad ydola eunt uel ibant publice. nunc occulte. Iam sortilegos querunt mathematicos consulunt et isti hunt baptismum. Ergo columba gemit inter coruos. Quid ergo gaudes quia hes hoc habes quod hs et malus. Habeto humilitatem caritatem patem. Habeto bonum quod nondum hes ut prosit tibi bonum quod hes. Nam quod habes hunt et symon magus. Actus aplorum testes sunt. Ille liber canonicus omni anno in ecclia recitatur anniuersaria sollepnitate post passionem domini nostri illum librum recitari ubi scriptum est. Quo conuersus sit aplus ex persecutore predicator factus. Ubi etiam die pentecoste missus est spussanctus in linguis diuisis velut ignis. Ibi legimus multos credidisse in samaria per predicationem philippi. Intelligitur autem siue vnus ex aplis siue ex dyaconis quia septem dyaconos ibi legimus ordinatos inter quos est etiam nomen philippi. Per philippi igitur predicationem crediderunt samaritae. Samaria cepit habundare fidelibus ibi erat symon iste magus per magicas factiones suas dementauerat ipsos ut eum virtutem dei putarent. Commotus tamen signis que fiebant a philippo etiam ipse credidit. Sed quo crediderit postera et sequentia demonstrauerunt. Baptisatus est et symon audierunt hoc apli qui erant iherusalem missi sunt ad illos petrus et iohannes inuenerunt multos baptisatos et quia nullus ipsorum ad huc acceperat spm sanctum sicut et tunc descendebat ad ostendendam significationem gentium crediturarum ut linguis loquerentur super quos descendebat spus sanctus. Imposuerunt illis manus orantes pro eis et acceperunt spm scm. Symon ille qui non erat in ecclia columba sed coruus quia ea que sua sunt querebat et non que ihu xpi. Unde et in xanis potentiam magis amauerat quia iustitiam. Uidet per impositionem manuum aplorum dari spm scm non quia ipsi dabant sed quia ipsis orantibus datum est. Et ait aplis quid uultis a me accipe pecuniam ut et per impositionem manuum mearum detur spussanctus. Et ait ille petrus. Pecunia tecum sit in perditionem qm donum dei putasti pecunia comperandum. Cui dixit pecunia

tua tecum sit in perditionem·
Utique baptisato iam baptismu
hebat sed columbe visceribus no
herebat Audi quia non here
bat verba ipsa petri apli adver
te Sequitur enim non est tibi
pars neque sors in hac fide In
felle enim amaritudinis uide
o te esse Columba fel non hz
Symon hebat Ideo separatus
erat a columbe visceribus bap
tismus illi quid proderat Noli
ergo de baptismo gloriari qi ti
ex ipso salus sufficiat Noli ira
sci Depone fel Veni ad colu
bam k. Hic tibi proderit quod
foris non solum non proderat
Sed etiam oberat neque dicas
non venio quia foris sum
baptisatus Ecce incipe habe
caritatem incipe hre fructu
inveniat iste fructus mittet
te columba intro invenimus
hoc in scriptura Imputribili
bus lignis archa fabricata
fuerat Imputribilia ligna
sancti sunt fideles ptinentes
ad xpm Quo enim in tplo
lapides vivi de quibus edifi
catur templum homines
fideles dicti sunt Sic ligna
imputribilia homines perse
uerantes in fide In ipsa eo
archa ligna imputribilia
erant Archa enim ecclia est
Ibi baptisat columba illa ar
cha enim illa in qua fereba
ligna imputribilia intus bap
tisata sunt Inuenimus queda
ligna foris baptisata omnes
arbores que erant in mundo

ipsa tamen aqua erat non erat
altera Omnis de celo veneat
et de abissis fontium Ipsa erat
aqua in qua baptisata sunt
ligna imputribilia q erat
in qua baptisata sunt ligna
foris missa est columba et
primu non invenit requiem
pedibus suis rediit ad archam
Plena enim erant aquis omnia
et maluit redire quam rebap
tisari Corvus autem emissus
est antequam siccaretur aq
rebaptisatus est noluit redire
mortuus in hiis aquis Detes
tatur deus corui illius mortem
Nam quare non est reversus
nisi quia aquis interemptus
At vero columba no inveniens
requiem pedibus suis cum ei
undique clamaret aqua veni
veni hic tingwere Quo cla
mant isti heretici veni hic
habes Nam inveniens illa re
quiem pedibus suis reversa e
ad archam Et misit illam noe
iterum sicut uos mittit archa
ut loquamini illis Et quod fe
cit postea columba quia ligna
erant foris baptisata repor
tavit ad archam ramu de oli
va Ramus ille et folia et
fructum hebant Non sint
in te sola verba Non sint in
te sola folia sit fructus et re
dis ad archam non per te ip
columba revocat te Gemite
foris ut illos intus revocet
Et enim fructus ille olive si
desauciatur inveniens quod
erat Olive fructus caritate

Tam significat. Unde hoc probamus. Quo enim oleum nullo humore premitur, sed diruptis omnibus exilit et super eminet, sic et caritas non pt premi in una. Necesse est ut ad summa emineat. Propterea de illa dicit apls. Adhuc super eminentiorem viam vobis demonstro. Quia diximus de oleo quod superemineat. Ne forte non de caritate dixit aplus: Super eminentiorem viam vobis demonstro. Audiamus quid sequitur. Si linguis hominum loquar et angelorum caritatem autem non heam factus sum tamquam eramentum sonans aut cymbalum tinniens. Nunc donate et clama dissertus sum. et clama doctus sum. Quantum desertus. quantum doctus. Nunquid linguis angelorum locutus es. Et tamen si linguis angelorum loqueris. caritatem non habes. audies era sonantia et cymbala tinnientia. Soliditatem aliquam quero fructum in foliis inveniam non sint sola vba heant oliuam redeant ad archam. Sz inquiens heo sacramentum vim dicis. Sacramentum diuinum est. habes baptismum et ego confiteor. Sz quid dicit idem apls. Si sciero omnia sacramenta et hueo pphetiam et omnem fidem ita ut montes transferam. Ne forte et hoc diceres credidi sufficit michi. Sz quid dicat Jacobus et demones credunt et contremiscunt

magna est fides. Sz nihil prodest si non hueris caritatem. Confitebantur et demones et xpm credendo. Sz non diligendo dicebant quid nobis et tibi. Fidem habebant. caritatem non hebant. Ideo demones erant. Noli de fide gloriari. adhuc demonibus comparandus es. Noli dicere xpo mihi et tibi quid e. Unitas enim est tibi loquitur. Uem cognosce patem. Redi ad uiscera columbe. Foris baptisatus es. heto fructum et redi ad archam. Et tu quid nos queritis si mali sumus ut boni sitis. Ideo vos querimus quia mali estis. Nam si mali non essetis invenissemus nos vos quererem. Qui bonus est iam inventus est. Qui malus est adhuc queritur. Ideo vos querimus. Redite ad archam. Sz iam habeo baptismum. Sz omnia sacramenta sciero et hueo pphetiam et omnem fidem ita ut montes transferam caritatem autem non heam nihil sum. Fructum ibi videam oliuam ibi videam et reuocaris ad archam. Sz aut quid. Ecce nos multa mala patimur. Hec si pro xpo pateremini non pro honoribus vris. Audite quid sequitur. Iactant se enim aliqui quia faciunt elemosinas multas, dant pauperibus quia patiuntur molestias sed pro donato non pro xpo. Unde quo patiaris. Nam si pro donato pateris pro superbia

paterris· Non manes in colu
ba si pro donato patteris· non
erit ille amicus sponsi· Nam
si esset amicus sponsi· Nam si
esset amicus sponsi gloriam spo
si quereret non suam vide li
cium sponsi dicentem· Hic
est qui baptisat· Ille non erat
amicus sponsi· pro quo pa
teris· non habes vestem nup
cialem· Et si ad conuiuium veni
sti· foras habes mitti Immo
quia foras missus es· Ideo mi
ser es· redi aliquando et noli glo
riari· Audi quod dicit apostolus
Si distribuero omnia mea pa
uperibus et tradidero corpus
meum ut ardeam caritatem
autem non habeam nichil mi
prodest· Ecce quod non habes
Si tradidero inquit corpus
meum ut ardeam et utique pro
dei nomine sed quia sunt mul
ti qui iactantur illud faciunt
non cum caritate Ideo si tradi
dero corpus meum ut ardeam
caritatem non habeam nichil
michi prodest· Caritate fece
runt martires illi qui in tempore
persecucionis passi sunt carita
te fecerunt· Isti autem de tu
more et de superbia faciunt Na
tum persecutor desit se ipsos pre
cipitant· Veni ergo ut habeas ca
ritatem· Sed nos habemus martir
res· Quos martires· Non sunt
columbe Ideo uolare conati sunt
et de petra ceciderunt· Omnia
ergo fratres mei videtis quia
clamant aduersus illos omnes

pagine diuine· Omnes prophe
cie totum euangelium Omnes
apostoli celi terre omnis gemitus
columbe et nondum euigilant
Nondum expergiscuntur sed si
columba sumus gemamus
tolleremus speremus Adest
misericordia dei ut efferueat ignis spiritus sancti
in simplicitate nostra et venient
et non desperandum· orate pro
caritate diligite prorsus potens
est dominus Iam ceperunt co
gnoscere frontem suam Mul
ti cognouerunt Multi erubu
erunt· Aderit dominus ut co
gnoscant et ceteri· Et certe
fratres mei ut palea sola ibi
remaneat omnia grana ibi
colligantur quidquid ibi fruc
tificauit redeat ad archam·
per columbam modo de frac
tes ubique Quod nobis proponunt
non inuenientes quod dicant
villas nostras tulerunt· fundos
nostros tulerunt· proferunt te
stamenta hominum ecce ubi
gaius eius donauit fundamen
tum ecclesie cui preerat fau
stinus Cuius episcopus erat fau
stinus· Quid est ecclesia· ecclesie
dixit cui preerat faustinus
sed non ecclesie preerat faustinus
Sed parti preerat Columba
autem ecclesia est Quid clamant
Non deuorauimus villas Co
lumba illas habeat Queratur
que sit columba et ipsa habeat
Nam nostis fratres mei quia
ville iste non sunt augustini
et si uos non nostis et putastis

me gaudere in possessione vil
larum. Deus novit ipse scit
quid ego de illis villis sentiam
vel quid ibi sufferam novit ge
mitus meus si michi aliquid
in columba impertiri digna
tus est. Ecce sunt ville quo
iure defendis villas. divino
an humano. Respondeant
divinum ius. In scripturis
habemus. humanum ius in le
gibus regum. Unde quisque
possidet quod possidet nonne
iure humano. Nam iure di
vino domini est terra et ple
nitudo eius. Pauperes et di
vites deus de uno lymo fecit
et paupes et divites una ter
ra supportat. Iure tamen hu
mano dicit. Hec villa mea
est. hec domus mea hic ser
vus meus. Iure ergo humano
iure imperatorum. Quare quia
ipsa iura humana per impera
tores et reges seculi deus
distribuit generi humano
vultis ut legamus leges
imperatorum et secundum ipsas
agamus de villis. Si iure
humano vultis possidere
recitemus leges imperatorum
videamus si voluerunt ali
quid ab hereticis possideri.
Sed quid michi est imperator
secundum ius ipsius possides terram.
aut tolle iura imperatorum. Et
quis audet dicere mea est
illa villa meus est iste servus
aut domus hec mea est. Si
autem ut teneantur ista ab
hominibus iura acceperunt regum
vultis recitemus leges ut ga
udeatis quia vel unum ortum
habetis ut non imputetis nisi
mansuetudine columbe quia
vel ibi vobis permittitur per
manere. Leguntur enim le
ges manifeste ubi preceperunt
imperatores eos qui preter ec
clesie catholice communionem
usurpant sibi nomen christianum
nec volunt in pace colere pa
cis auctorem nichil nomine
ecclesie audeant possidere. Sed no
bis et imperatori. Sed iam dixi
de iure humano agitur. Et
tamen apostolus serviri regibus
voluit honorari reges et di
xit regem reveremini. Noli di
cere quid michi et regi. Quid
ergo tibi ergo et possessioni. Per
iura regum possidentur pos
sessiones. Dixisti quid michi
et regi. noli dicere possessiones
tuas. Quia ad ipsa iura huma
na renunciasti quibus possidentur
possessiones. Sed et de iure di
vino ago ait. Ergo evange
lium recitemus. Videamus quo
usque ecclesia catholica est christi super
quem venit columba que do
cuit. Hic est qui baptisat. Quomodo
non ergo iure divino possidebat
qui dicit. Ego baptiso. cum di
cat columba hic est qui bap
tisat. Cum dicat scriptura una
est columba mea una est ma
tris sue. Quare laniastis co
lumbam. ymo laniastis visce
ra vestra. Nam vobis laniatis

Omelia septima : Beati : Augustini Episcopi :

Columba integra perseverat
Ergo fratres mei si ubi quod
non habent quod dicant Ergo
dico quod faciant veniat ad ca
tholicam fidem et nobiscum
habebunt non solum terram sed
etiam illum qui fecit celum
et terram etc. Omelia viii beati
Ab eo quod scrip- augustini
tum est et ego vi- episcopi
di et testimonium perhi
bui quia hic est filius dei
Altera die iterum stabat Jo
hannes et ex discipulis eius
duo et respiciens ihesum ambu
lantem dicit ecce agnus dei
usque ad id quod scriptum est
Amen amen dico vobis vi
debitis celum apertum et an
gelos dei ascendentes et de
scendentes super filium hominis
Gaudemus quidem de fre
quentia vestra qui
a ultra quam spe
rare potuimus ala
criter convenistis
hoc est ergo
quod nos letificat et consolatur
in omnibus laboribus et
periculis huius vite et amor
vester in deum et pium studium
et certa spes et fervor spiritus
Audistis cum psalmus legeretur
quia inops et pauper cla
mat ad deum in hoc seculo
Vox enim est ut sepius audistis
et meminisse debetis non unius
hominis et tamen unius ho
minis Non unius quia fide
les multi Multa grana
inter paleas gemencia dif

fusa toto orbe terrarum Unius
autem quia membra christi omnes
ac per hoc unum corpus Iste ergo
populus inops et pauper non no
uit gaudere de seculo et dolor
eius intus est et gaudium eius
intus est Ubi non videtur nisi
qui exaudit gementem et co
ronat sperantem Letitia seculi
vanitas cum magna expec
tatione speratur ut veniat et
non poterit teneri cum venit
Iste enim dies qui letus est per
ditis hodie in ista civitate
cras utique non erit nec idem
ipsi cras Hoc erunt quod ho
die sunt et transeunt omnia
et volant omnia et sicut fu
mus vanescunt et ve qui amant
talia Omnis enim anima sequi
tur quod amat Omnis caro
fenum et omnis honor carnis
quasi flos feni Fenum aruit
flos decidit verbum domini manet
autem in eternum Ecce quod ames
si vis manere in eternum Sed dicere
habebas Unde possum apprehen
dere verbum dei Verbum caro factum
est et habitavit in nobis Qua
propter carissimi ad inopiam
nostram et paupertatem nostram
pertineat Et quod illos doleamus
qui sibi habundare videntur
Gaudium enim ipsorum quasi
freneticorum est Quid autem
freneticus gaudet in insa
nia sua plerumque et ridet
et plangit illum qui sanus
est Sic et nos karissimi si recepimus
medicinam de celo venientem
quia et nos omnes frenetici eramus

tamquam salui facti qui ea que
diligebamus non diligimus
Gemant adhuc ad deum de his qui
adhuc insaniunt Potens est enim
ut et ipsos saluos faciat et opus
est ut respiciant se et displice
bunt sibi Spectari uolunt
et spectare se non nouerunt Nam
si aliquantum oculos ad se con
uertant uident confusionem
suam · quod donec fiat Alia sunt
studia nostra · Alia sunt aduocatam
ta anime mee plus valet do
lor anime mee quam gaudi
um illorum quantum pertinet ad
gaudium numerum fratrum · diffi
cile est · ut quisquam illa celebri
tate raptus fuerit ex viris ·
Quantum autem ad socorcium nimium
contristat nos et hoc magis do
lendum est quia non ipse potius
ad ecclesiam curreret qui debuit
si non timor Certe verecundia
de publico reuocare · Viderit
hoc qui uidet et adest misericordia
eius ut sanet omnes · Nos autem
qui conuenimus pascamur epu
lis dei et sit gaudium nostrum ser
mo ipsius Inuitauit enim nos
ad euangelium suum et ipse cibus
noster est Quo nihil dulcius Sed
si quis habeat palatum sanum
in corde Bene autem arbitror
meminisse caritatem vestram hoc
euangelium lectionibus congruis
ex ordine recitari Et puto uos
non excidisse que iam tractata
sunt maxime recensenda de Jo
hanne et columba de Johanne
scilicet quid noui in domino didicerit
per columbam qui iam nouerat

dominum Et hoc inuentum est inspi
rante spiritu dei · quod etiam quidem
Johannes nouerat dominum Sed
quod ipse dominus ita esset bapti
saturus ut baptizandi potestatem
a se in neminem transfunderet
hoc didicit per columbam quod
dictum ei erat Super quem
uideris spiritum descendentem ve
lut columbam et manentem
super eum hic est qui baptizat
in spiritu sancto · quidem hic est
non est alius Et si per alium
Quare autem per columbam
multa dicta sunt nec possunt
non opus est omnia retexere · pre
cipue tamen propter pacem quia
et ligna que baptizata sunt
foris quia fructum in eis inuenit
columba ad archam attulit
Sicut meministis columbam
emissam a noe de archa que di
luuio natabat et baptismo
abluebatur non mergebatur
Cum ergo esset emissa attu
lit ramum oliue sed non sola fo
lia habebat habebat fructum Ita
quod hoc optandum fratribus nostris
qui foris baptizantur ut ha
beant fructum non illos si
nec columba foris non ad archam
reduxerit Fructus autem est
totus caritas sine qua nihil
est homo Quid quod aliud ha
buit · et hoc uberrime dictum
ab apostolo commemoram et recen
suit · Ait enim Si linguis ho
minum loquar et angelorum ca
ritatem autem non habeam fac
tus sum ut eramentum sonans et
cymbalum tinniens et si habuero ·

Et si h(ab)uero omnem scienciaz
et sciam om(n)ia sacramenta
et h(abe)am om(n)em p(ro)phetiam fide(m)
autem quo(n)d dix(it) omnez ut
montez transferam caritate(m)
non habeam nichil sum Et
si distribuero om(n)ia mea pa
up(er)ibus et si tradidero corpus
meum ut ardeam caritatez
autem non h(ab)uero nichil m(ihi)
prodest Nullo m(od)o autem pos
sunt se dicere h(abe)re caritatem
qui diuidunt vnitatem hec
dicta sunt sequentia videam(us)
Qui per hibuit Johanes testi
monium quia vidit quale
testimoniu(m) per hibuit quia
ip(s)e est filius dei Oportebat
ergo ut ille baptisaret qui e(st)
filius dei vnicus non adop
tatus Nam adoptati filii
ministri sunt vnici · Vnicus
h(abe)t p(ro)p(r)ietatem adoptati mini
sterium licet baptiset minist(er)
non p(er)tinens ad numer(um) fili
orum quia male viuit et
male agit · qui nos conso
latur hic e(st) qui baptisat
Altera die
iteru(m) stab(at)
Johannes et
ex discipulis eius duo
Et respiciens ih(esu)m ambulantez
dicit Ecce agnus dei et c(etera)
Utiq(ue) iste singu
lariter agnus · Nam
et discipuli dicti sunt
agni Ecce ego mitto vos sicut
agnos in medio lupor(um) dicti
sunt et ip(s)i lumen · Vos autez

Sequitur · s(ecundu)m Ioh(annem) · In vigilia · s(an)c(t)i · Andree ap(osto)li

Omelia · b(eati) Augusti(ni) de ead(em) l(ectione)

estis lumen mundi Sz aliter ille
de quo dictum est Erat lumen
verum quod illuminat omnez
hominez venientez in hunc
mundum Sic et agnus singu
lariter solus sine macula sine
peccato · non cuius macule ab
sterse sunt sed cuius macula ·
nulla fuerit quid enim Ecce
dicebat Johannes de domino ecce
agnus dei Ip(s)e johannes non
erat agnus non erat vir s(an)c(tu)s
non erat amicus sponsi Er
go singulariter ille · hic e(st) agn(us)
dei quia singulariter huius
agni sanguine solo homines
redimi potuerunt Fratres m(e)i
si agnoscimus precium n(ost)r(u)m q(uia)
sang(ui)s est agni qui sunt illi
qui hodie celebrant festiuitate(m)
sanguinis · nescio cuius mulie
ris et quam ingrati sunt Rap
tum est aurum · dicunt de aure
mulieris et cucurrit sang(ui)s
et positum est aur(um) in trutina
uel in statera et p(re)ponderauit
multu(m) de sanguine Qui pond(us)
ad inclinand(um) auru(m) h(ab)uit sang(ui)s
mulieris quale pondus h(ab)et
ad inclinand(um) mundum sang(ui)s
agni per quem f(a)c(tu)s est m(undus)
Et quidem ille sp(iritu)s nescio q(ui)s
ut p(ro)mereret pondus placatus
e(st) sanguine · Immundi sp(iritu)s no
uerant venturu(m) neut(rum) Ihesu(m)
xp(istu)m · Audierant ab angelis
Audierant ex p(ro)phet(is) et spera
bant eum venturum · Nam
si non sperabant · cur clama
bant Quid nob(is) et tibi e(st) · venisti

ante temp' nos perd'e. Quim'
qui sibi sce dei venturum scie
bant sed temp' ignorabant. Et
quid audistis in psalmo de iherlm
qm beneplacitum hu'ert sui
tui in lapides eius et puluis
eius miserebuntur. Tu exur
gens misereberis syon quia
uenit tempus ut mi
sercaris eius. Etenim venit tpus ut
misereatur deus. Venit agnus
qualis agnus est quem lupi
timent. Qualis agnus e qui
leonem occisus occidit. Dict'
est enim dyabolus leo circuiens
et rugiens querens quem de
uoret. Sanguine agni vic
tus est leo. Ecce spectacula x
ianorum. Et quod est amplius
illi oculis carnis uident vani
tatem. nos cordis oculis verita
tem. Ne putetis fres quod sine
spectaculis nos dimisit domin'
deus nr. Nam si nulla sunt spec
tacula. Que hodie conuenistis.
Ecce quod diximus vidistis et
exclamastis. Non exclamaretis
nisi uidissetis. Et magnum est
hoc spectari per totum orbem
terrarum sanguine agni victu'
leonem. educta dentibus leo
nis membra x et adiuncta cor
pori xpi. Ergo nescio quid simile
imitatus est quidam spiritus
ut sanguine simulacrum suum
emi uellet quia nouerat pre
cioso sanguine quandoque redime
dum esse genus humanum. Fin
gunt enim spiritus mali um
bras quasdam honoris sibimet

ipsis ut sic decipiant eos qui se
cuntur xpm. Usque adeo fres
mei ut illi ipsi qui seducunt per
ligaturas per precantationes
per machinamenta inimici miscre
ant precantationibus suis no
men xpi. quia iam non possunt
seducere xanos. ut dent vene
num addunt mellis aliquantu
ut per id quod dulce e. lateat
quod amarum est et bibatur ad
perniciem usque adeo ut ego no
uerim aliquo tempore illius pil
leati sacerdotem solere dicere
ut ipse pylleatus xanus e. Ut
quid hoc fratres nisi quia no
possunt aliter seduci xani. Ne
queratis ergo alibi xpm qm
ubi se nobis voluit predicari
xpus et quo se voluit predica
ri sic illum tenete. Sic in corde
vro scribite. murus est aduersus
omnes impetus et aduersus in
sidias inimicorum. nolite time
ne temptet ille nisi permissus
fuit. Constat illum nichil facere
nisi permissum aut missum. Mit
titur tamquam angelus malus
a ptate dominante. Per mit
titur qn aliquid petit. Et hoc
fratres non fit nisi ut probent'
iusti puniantur iniusti. Quid
ergo times. Ambula in deo
tuo. Certus esto quod te non uult
pati. non pateris quod te permisit
pati. flagellum corrigentis
est non pena dampnantis.
Ad hereditatem sempiternam eru
dimur et flagellari dedigna
mur. Fratres mei si recusaret

quisq puer collaphis aut fla
gellis cedi a patre suo Quod de
ceretur superbus desperatus
ingratus pene disciplinae Et
ut quid erudit pr homo filiu
suum hominem ut possit no
perdere tempalia que illi acq
suut que illi collegit que no
uult eum perdere · que ipse q
relinquit non potuit in sem
pitrnu tenere · Non docet filiu
suum quo possidet sed qui post
eum possideat ffratres mei
si pater docet filium successo
rem · et quem docet et ipm
similiter per illa omnia tran
siturum · que et ille qui moue
bat transiturus est Quo
multis erudiat nos pr noster
Cui non successuri sz ad quez
accessuri sumus et cu ipo inet
num mansuri in hereditate
que nec marcescet nec morit
nec exrandinem nouit et ipa
hereditas ipe pater est Huc
possidebimus et erudiri non
debem Sufferamus ergo
eruditionez pris non qn nob
dolet caput curramus ad pre
cantationes ad sortilegos et
ad remedia vanitat ffrates
mei non uos plangam totti
die inuenio ista Et quid faci
am nondum persuadeo pa
nis in x spem esse ponendaz
Ecce si cui factu est remedi
um moratur quia multi cum
cum remediis mortui sunt
Et quam multi sine reme
diis vixerunt Qua fronte
exit anima ad deum q pdidit

signum x · accepit signu dya
boli An forte dicis non pdidi
signum x · Ergo signum xpi
cum signo dyaboli huisti · no
uult xpus comunionez solus
uult possidere quod emit Ta
ti emit ut solus possideat Tu
facis ei consortem dyabolum
Cui te per pctm vendideras ·
Ve duplici corde qui in corde su
o partem faciunt deo · partez
faciunt dyabolo Iratus deus
quia pars ibi fit dyabolo disce
dit et totum dyabolus posside
bit · non frustra itaqz aplus
dicit Neqz detis locum dyablo
Cognoscamus ergo fres agnm
Cognoscamus pcium nostrum
Ecce duo discipuli iohannis
quia talis erat Johannes a
mic sponsi non querebat glo
riam suam · sed testimonium
perhibebat vitati Nunquit no
luit apud se remanere disci
pulos suos ut no sequerentur
dominum · magis ipe ondit di
scipulis suis quem sequentur
Hebant enim illum tamqm
agnm Et ille quid me atten
ditis Ergo non sum agnus Ec
ce agnus dei de quo etiam su
pius dixerat Ecce agnus Et
quod non prodest agnus dei
Ecce ait qui tollit peccatum
mundi Secuti sunt illum hc
audito duo qui erant cu Johe
Videamus sequentia Ecce a
gnus dei · hc Johannes Et au
dierunt eum duo discipuli lo
quentem et secuti sunt ihm
Conuersus autez ihs et vidit eos

sequentes se et dicit eis Quid
queritis Qui dixerunt ei Rabi
quod d[icitu]r interpretatum magister
Ubi habitas Non sic illum se
quebantur ut quasi iam in
herent illi· Nam manife-
stum est q[uando] illi inheserunt
quia de naui illos vocauit
In hijs enim duobus erat
Andreas sicut modo audisti
Andreas autem frater petri
erat Et nouimus in ewangelio
q[uod] petrum et Andream do
minus vocauit de naui dicens
Venite post me faciam uos
piscatores hominum Et ex illo
iam inheserunt illi ut non
recederent Modo ergo quod
eum secuntur isti duo· non
quasi non recessuri sequuntur
sed uidere voluerunt ubi habita
ret et facere quod scriptum
est Limen hostiorum eius ex
terat pes tuus Surge ad
illum venire assidue et eru
diri preceptis illius Ondit
eis ille ubi maneret Vene
runt fueruntque cum illo
quam beatum diem duxerunt
quam beatam noctem Quis e
qui nobis dicat que audierit
ille a domino Edificemus et nos
metipsi in corde nostro et facia-
mus domum quo veniat ille et do
ceat nos Conloquatur nobis·
quid queritis Qui dixerunt
ei Rabi quod dicitur interpretatum
magister· Ubi habitas dicit
eis· Venite et videte· Et ve
nerunt et viderunt ubi ma
neret Et apud eum manserunt

die illo· Hora autem erat quasi
decima Nichil ne arbitramur
pertinuisse ad ewangelistam
dicere nobis quota hora erat
potest fieri ut nichil ibi nos
querere nichil admonere aduertere
voluit· Decima erat hora
Numerus iste legem signifi
cat quia in decem preceptis
data est lex· Venerat autem
tempus ut impleretur lex
per dilectionem quia a iudeis
implere non poterat per timo
rem Unde dominus dicit· Non
veni soluere legem· sed adim
plere Merito ergo decima ho
ra eum secuti sunt ad testimo
nium amici sponsi duo isti et
decima hora audiuit Rabi quod
interpretatur magister Si de
cima hora audiuit dominus audiuit
et decimus numerus ad legem pertinet
magister legis non est nisi dator
legis Nemo dicat quia alius
dedit legem et alius docet le-
gem Ipse illam docet qui il-
lam dedit Ipse est magister
legis sue Et docet illam et mia
est in lingwa ipsius Ideo miser
diter docet illam legem· sicut
dictum est de sapientia Legem
autem et miam in lingwa·
portat Noli timere ne implere
legem non possis fuge ad mi
sericordiam Si multum est
a te legem implere utere
pacto illo et ywographo utere
precibus quas tibi constituit et
composuit iurisperitus celestis
qui enim habent causam et no
lunt supplicare imperatori grauiter

aliquem scolasticum iurisperitum
a quo sibi preces componant.
Ne forte si aliter petierint quod
oportet non solum non impe-
trent quod petunt Sed et pe-
na pro beneficio mereantur. Cum
enim quererent supplicare apostoli
et non invenirent quo adirent
imperatorem dominum Dixerunt
christo Domine doce nos orare
hoc est iurisperite noster assessor
ymo consessor dei. Compone
nobis preces et docuit dominus
de libris iuris celestis. Docuit
quo orarent et in ipso quod
docuit posuit quandam condicionem
Dimitte nobis debita nostra sicut
et nos dimittimus debitoribus
nostris Si non secundum legem
petieris reus eris. Quare mesti
imperatorem factus reus. Offer
sacrificium humilitatis offer sa-
crificium misericordie. Dic in precibus di-
mitte michi quia et ego dimit-
to. Sed si dicis fac. quidem fac-
turus es. Quo iturus si men-
titus fuis in precibus. Non
quo dicitur in foro. carebis
beneficio rescripti Sed nec re-
scriptum impetrabis. Iuris enim
forensis est ut qui in precibus
mentitus fuit non illi prosit
quod impetravit. Sed hoc inter
homines quia potest falli homo.
Quia potuit falli imperator
quando preces misisti. Dixisti enim
quod voluisti et cui dixisti ne-
scit an verum sit. Dimitte adver-
sario tuo convincendum ut si
ante iudicem. convictus fuis
de mendacio quia non potuit
ille nisi prestare nesciens An-

fuis mentitus ibi carebis ipso
beneficio rescripti quo perduxi-
sti rescriptum. Deus autem quem
novit utrum mentiaris. An
verum dicas non facit ut in iu-
dicio tibi prosit Sed nec im-
petrare te permittit quia au-
sus es mentiri veritati. Quid
ergo facturus es. Dic michi
implere legem ex omni parte
ita ut in nullo offendas diffi-
cile est. Reatus ergo certus est
remedio uti non vis. Ecce fratres
mei quale remedium possunt
domini contra egritudines
anime. Quid ergo cum caput
tibi dolet laudamus si evangelium ad
caput tibi posueris et non ad
ligaturam occurreris. Adhuc
enim perducta est infirmitas
hominum et ita plangendi sunt
homines qui currunt ad liga-
turas ut gaudeamus quando vi-
demus hominem in lecto suo con-
stitutum febribus iacentem
et doloribus nec alicubi spem
posuisse nisi ut sibi evangelium
ad caput poneret non quia ad
hoc factum est. Sed quia prela-
tum est evangelium ligaturis. Si
ergo ad caput ponitur ut
quiescat dolor capitis ad cor
non ponitur ut sanetur a pec-
catis. Fiat ergo. Quid fiat.
Ponatur ad cor sanetur cor.
Bonum est ut de salute corporis
non satagas nisi ut a deo illam
petas. Si scit prodesse dabit tibi
illam si non tibi dederit non tibi
proderit. Habere illam. Quam multi
egrotant innocentes in lecto
et si sani fuerint procedent.

ad scelera committenda. Quam
multis obest sanitas. Latro qui
procedit ad faciem occidere ho
minem quanto illi melius erat
ut egrotaret. Qui noctu surgit
ad fodiendum parietem alienum
quanto melius febribus iactaretur
innocentius egrotaret. Scelera
te sanus est. Novit ergo deus
quid nobis expediat. Id agamus
tantum ut cor nostrum sanum sit
a peccatis et cum forte flagella
mur in corpore ipsum deprecemur.
Rogavit illum apostolus paulus
ut auferret stimulum carnis
et noluit auferre. Numquid per
turbatus et numquid contristatus
dixit se desertum. Magis se dixit
non desertum quia non ablatum
est quod volebat auferri ut
illa infirmitas sanaretur. Hoc
enim invenit in voce medici. Suf
ficit tibi gratia mea. nam vir
tus in infirmitate perficitur.
Unde ergo scis si quod non vult
te sanare deus adhuc tibi expe
dit flagellari. Unde scis quam pu
tre est quod secat medicus agens
ferrum per putrida. Nonne no
vit modum quid faciat quousque
faciat. Numquid ululatus eius
qui secatur retrahet manus
medici artificiose secantis. Ille
clamat. Ille secat. Crudelis quia
non audit clamantem. Immo po
tius misericors qui vulnus perse
quitur ut sanet egrotum. Hec
fratres mei ideo dixi. ne quis que
rat aliquid preter auxilium dei.
Quando forte in aliqua correptione
domini sumus. Videte ne pereatis.
Videte ne ab agno recedatis

et a leone devoremur. Diximus
ergo quare hora decima seque
ntia videamus. Erat Andreas
frater symonis petri unus ex
duobus qui audierant a iohanne
et secuti sunt eum. Invenit hic
symonem fratrem suum et dicit ei.
Invenimus messiam quod est inter
pretatum christus. Messias ebraice.
latine christus est. Ab unctione enim dicitur
christus. Crisma unctio est grece.
ergo christus unctus. Ille singulariter
unus precipue unctus. Unde omnes
christiani unguntur. Ille precipue
audi quo in psalmo dicat. Propterea
unxit te deus deus tuus oleo exulta
tionis pre participibus tuis. Parti
cipes enim eius omnes sancti. sed
ille singulariter sanctus sanctorum
singulariter unctus. Singula
riter christus. Eduxit eum ad ihesum an
dreas fratrem suum symonem. Intu
itus autem eum dixit ihesus. Tu
es symon filius iohanna. tu
vocaberis cephas quod interpre
tatur petrus. Non magnum quia
dominus dixit cuius filius esset
iste. Quid magnum domino omnia
nomina sanctorum suorum sciebat
que ante constitutionem mundi
predestinavit et miramini quia
dixit uni homini. Tu es filius
illius et tu vocaberis cephas.
Illud magnum quia mutavit
ei nomen et fecit de symone
petrum. Petrus autem a petra.
petra non ecclesia. Ergo in petri
nomine figurata est ecclesia.
Et quis securus nisi qui edificat
super petram. Et quid ad ipsam
domini. Qui audit verba mea
hec et facit ea similabo eum

viro prudenti edifficanti super petram. non cedit temptationibus. Descendit pluuia venerunt flumina flauerunt venti et impegerunt in domum illam et non cecidit fundata enim erat supra petram. Qui audit verba mea et non facit ea similis erit homini stulto. quis enim timeat et non caueat similabo viro stulto qui edifficauit domum suam super arenam. Descendit pluuia venerunt flumina. flauerunt venti et impegerunt in domum illam et cecidit et facta est ruina eius magna. Quid prodest ergo intrare ecclesiam qui vult super arenam edifficare. Audiendo enim et non faciendo edificat quidem sed super arenam. Si enim nichil audit nichil edificat. Si audit edifficat. Sed querimus ubi. si enim audit et facit super petram. Si audit et non facit super arenam. Duo sunt genera edifficantium aut super petram aut super arenam. Quid ergo illi qui non audiunt securi sunt. Securos eos dicit quia nichil edifficant. Nudi sunt sub pluuia ante ventos ante flumina. cum venerint ista ante illos tollunt quam nos deiciant. Ergo vna est securitas et edifficare et super petram edifficare. Si audire vis et non facere edifficas sed ruinam edifficas. Cum autem venit temptatio deicit domum et cum ipa ruina tua te tollit. Si autem non audis nudus es illis temptationibus tu ipse traheris. Audi ergo et fac.

Unum est remedium. Quanti forte hodie audiendo et non faciendo rapti sunt fluuio celebritatis huius. Audiendo enim et non faciendo venit fluuius et ipa celebritas anniuersaria impletus est torrens transiturus est et siccatur. Sed ve illi quem tulerit. Illud ergo nouerit caritas vestra quia nisi quis et audiat et faciat non edifficat super petram et non pertinet ad nomen tam magnum quod sic commendauit dominus. Intentum enim te fecit. Nam si hic ante vocare non vti uideres mysterium petre et putares casu eum sic vocari non prouidentia dei. Ideo uoluit eum aliud prius vocari ut ex ipsa commutatione nominis sacramenti viuacitas commendaretur. Et in crastinum uoluit exire in galileam et inuenit philippum dixit ei ihesus. Sequere me. Erat autem philippus de ciuitate andree et petri et inuenit philippus natanahelem iam vocatus a domino philippus et dixit ei. Quem scripsit moyses in lege et prophete inuenimus ihesum filium ioseph. Eius filius dicebatur cui desponsata fuerat mater eius. Nam qui ea intacta erat conceptus et natus sit. bene nouerunt ex euangelio omnes. Jam hic philippus dixit Nathanaheli addit et locum nazareth. Et dixit ei. Nathanahel. a nazareth potest aliquid bonum esse. Quod intelligitur fratres. non quo aliqui pronunciant. Illa et sic solet pronunciari

A nazareth pt aliquid boni
esse Sequitur enim vox phi
lippi et dicit Veni et vide Am
bas autem pronunciationes
pt ista vox sequi siue sit pro
nuncians tanquam confirmās
A nazareth pt aliquid boni ee
Et ille veni et vide siue sic du
bitans et totum interrogans
A nazareth pt aliquid boni
esse Veni et vide Cum ergo siue
illo modo siue isto pronuncietur
non repugnet ūba sequentia
Nem est querere quod potius in
telligamus in hiis ūbis qual
fuit natanahel iste· Insequenti
bus probamus Audite qualis
fuit Dominus ipse perhibe
bat testimonium Magnus do
minus cognitus testimonio Jo
hannis beatus nathanahel
cognitus est testimonio ūitatis
Quia dominus et si testimo
nio Johannis non commenda
retur ipse sibi perhibebat te
stimonium quia sufficit sibi
ad testimonium suū ūitas Sz
quia ūitatem non poterant
capere homines per lucernam
querebant ūitatem · Et ideo
Johannes per quem dominus
ostenderetur missus est Audi
dominum nathanaheli testimo
nium perhibentem Et dixerat
Nathanahel· A nazareth pt
aliquid boni esse Dicit ei phi
lippus Veni et vide Et vidit
ihesus nathanalem venientem
ad se et dicit de eo Ecce vere isrhe
lita in quo dolus non est Magnum
testimonium hoc nec Andree
dictum nec petro dictum est
nec philippo qd dcm e de natha
nahele Ecce vere isrhelita in quo
dolus non est Quid ergo fa
cimus fratres· Deberet iste primus ee
in aplis Non solum primus non
inuenitur in aplis Sz nec me
dius nec ultimus inter duodecim
nathanahel est Cui tantum
testimonium perhibuit filius
dei dicens Ecce vere isrhelita in quo
dolus non est Queritur causa quan
tum dominus intimat probabili
inuenimus Intelligere enim debe
mus nathanalem eruditum fu
isse et peritum legis propterea illum
noluit dominus inter discipu
los ponere quia ydiotas elegit
unde confunderet mundum Au
di aplin dicentem ista Videte
enim inquit vocationem vestram
fratres quia non multi sapientes
secundum carnem non multi
potentes non multi nobiles
sz infirma mundi elegit deus
ut confundat fortia et igno
bilia mundi et contemptibilia
elegit deus ut ea que non sunt
tanquam ea que sunt ut que
sunt euacuentur Si doctus
eligeretur fortasse ideo se
diceret electum quia doctrina
eius meruit eligi Dominus deus nr
ihesus xpistus volens superborum
frangere ceruices non que
siuit per oratorem piscatorem
sz de piscatore lucratus est im
peratorem Magnus cyprianus
orator sz prius petrus sz prius
petrus piscator per quem postea
crederet non tantum orator sz im
perator Nullus nobilis primo elec
tus est nullus doctus quia infir
ma mundi elegit deus ut con
funderet fortia Erat ergo iste

magnus et sine dolo. Hoc solo
non electus nec inquam vi
deretur dominus doctos elegisse
et ex ipsa doctrina legis venie
bat. Quod cum audisset nazareth
scrutatus enim erat scrip
turas et sciebat quia inde erat
expectandus saluator quod
non facile alii scribe et pha
risei noverant. Iste ergo doc
tissimus legis cum audisset
philippum dicentem invenimus
ihesum quem scripsit moyses in
lege et prophete a nazareth fi
lium ioseph ille qui optime
scripturas noverat audito
nomine nazareth erectus est
in spem et dixit a nazareth
aliquid boni potest esse. Iam cete
ra de ipso videamus. Ecce ve
re israhelita in quo dolus non est.
Quid est in quo dolus non est.
Forte non habebat peccatum.
Forte non erat eger. Forte
illi medicus non erat necessa
rius. Absit. Nemo hic sic natus
est ut illo medico non egeret.
Quid sibi ergo vult in quo
dolus non est. Aliquantum intus que
ramus. Apparebit modo in no
mine domini. Dolum dicat do
minus et omnis qui verba latina
intelligit scit quia dolus est
cum aliud agitur et aliud fi
ngitur. Intendat caritas vestra
non dolus dolor est. Propterea
dico quia multi fratres imperitio
res latinitatis loquuntur sic
ut dicant dolus illum torquet
pro eo quod est dolor. Dolus
fraus est simulatio est. Quando

aliquis aliud in corde tegit et
aliud loquitur dolus est et
tamquam duo corda habet. Unum
quasi sinum cordis habet ubi
videt videre veritatem et alte
rum sinum ubi concipit men
dacium. Et ut noveritis hunc
esse dolum dictum est in psalmis labia
dolosa. Quid est labia do
losa. Sequitur in corde et cor
de locuti sunt mala. Quid est
in corde et corde locuti sunt ma
la nisi duplicia corda. Si ergo
dolus in isto non erat sanabi
lem illum medicus indicavit
non sanum. Aliud enim est sa
nus aliud sanabilis aliud
insanabilis. Qui egrotat
cum spe sanabilis dicitur. Qui eg
rotat cum desperatione insana
bilis. Qui autem iam sanus
est non eget medico. Medicus
ergo qui venerat sanare vidit
istum sanabilem quia dolus
in illo non erat. Quomodo in illo
non erat dolus si peccator est
fatetur se peccatorem. Si
enim peccator est et iustum
se dicit dolus in ore ipsius est. Er
go in nathanahele confessionem
peccati laudavit non iudicavit
non esse peccatorem. Propterea cum
pharisei qui sibi videbantur
iusti reprehenderent dominum quia
miscebatur egrotis medicus
et dicerent. Ecce cum quibus
manducat et cum publica
nis et peccatoribus respondit medicus
freneticis. Non est opus sanis
medicus sed male habentibus. Non
veni vocare iustos sed peccatores

hoc est dicere quia vos iustos
dicitis cum sitis peccatores Sa
nos vos iudicatis cum lan
gweatis medicina repellitis
non sanitatem tenetis · Unde
ille pharyseus qui vocave
rat dominum ad prandium
sanus sibi videbatur Egro
ta autem illa mulier irru
pit domum quo non erat
invitata et desiderio salutis
facta impudens accessit non
ad caput domini · non ad ma
nus ad pedes lavit eos lacrimis
tersit capillis suis osculata
est eos · unxit ungento pa
cem fecit cum vestigiis dni
peccatrix Reprehendit ille · tam
quam sanus medicum Ille pha
riseus qui illic discumbebat
ait apud se · hic si esset propheta
sciret que mulier illi pedes
tetigisset Ideo autem suspi
catus fuerat eum ignorasse
quia non illam repulit quasi
ne immundis manibus tangeret
Noverat autem ille permisit
se tangi ut tactus ipse sana
ret Dominus videns cor pha
risei proposuit similitudinem ·
Duo debitores erant cuidam
feneratori unus ei debebat
quingentos denarios Alter quinqua
ginta Cum non haberent unde red
derent donavit ambobus Quis
ergo plus diligit Et ille re
spondit cui plus donavit Et
conversus ad mulierem symoni di
xit · Vides istam mulierem Intravi
in domum tuam aquam in ad
pedes non dedisti · illa autem
lacrimis lavit pedes meos et
capillis suis tersit osculum
michi non dedisti illa non de
stitit pedes meos osculari ole
um michi non dedisti Illa pe
des meos unxit ungento prop
terea dico tibi Dimittentur ei pec
cata multa quoniam dilexit mul
tum Cui autem modicum dimit
titur modicum diligit hoc est
dicere plus egrotas · sed sanum
te putas modicum tibi pu
tas dimitti cum plus debitor
sis Bene ista · quia dolus in
illa non erat meruit me
dicinam Quid est dolus in
illa non erat Confitebatur
peccata hoc laudat in natha
nahele quia dolus in illo non
erat Quia multi pharisei ha
bundabant peccatis iustos
se dicebant et dolum afferebant
per quem sanari non poterant
Vidit ergo iam istum in quo
dolus non erat et ait Ecce ve
re israhelita in quo dolus non est
Dixit ei nathanahel · Unde
me nosti Respondit Jhesus et di
xit ei priusquam te philippus
vocaret cum esses sub ficu vi
di te · Respondit sub arbore fici
Rabbi erat Rabbi tu es filius
dei · tu es rex israhel · Ali
quid magnum potuit natha
nahel iste intelligere in eo quod
dictum est Cum esses sub ar
bore fici vidi te priusquam te
philippus vocaret Nam talem
vocem protulit Tu es filius
dei tu es rex israhel qualem
tanto post petrus quando ei dns

ait Beatus es symon bariona
quia non tibi reuelauit caro et
sanguis. sed pater meus qui
est in celo. Et tibi nominauit pe
trum et laudauit firmamen
tum ecclesie in ista fide. Hic ia
dicit Tu es filius dei tu es rex
israhel. Unde quia dictum est
ei Antequam philippus vocaret
cum esses sub arbore fici vidi
te. Querendum est an aliquid
significet ista arbor fici Au
dite enim fratres mei inuenim9
arborem fici maledictam quia
sola folia habuit et fructum non
habuit In origine humani ge
neris adam et eva cum peccas
sent de foliis ficulneis succinc
toria sibi fecerunt. Folia er
go ficulnee intelliguntur peccata
Erat autem nathanael sub
arbore fici tamquam sub umbra
mortis. Uidit eum dominus
de quo dictum est. Qui sedebant
in umbra mortis. lumen or
tum est eis. Quid ergo dic
tum est eis nathanaeli Dic
michi O nathanael. unde
me nosti. modo iam loquis
mecum quia vocauit te phi
lippus. Iam quem vocauit per
apostolum ad ecclesiam suam vidit
pertinere. O tu ecclesia o tu is
rahel in quo dolus non est
Si es populus israhel in quo do
lus non est. modo iam co
gnouisti xpm per apostolos quo
modo nathanael cognouit
xpm per philippum Sed in mia
sua ante te vidit cum tum
sub peccato iaceres. Nunquid
enim nos prius quesiuimus xpm

et non ille nos quesiuit. Nu
quid nos venimus egroti
ad medicum et non medicus
ad egrotos. Nonne ouis illa
perierat Et relictis nonaginta
ta nouem pastor quesiuit il
lam et inuenit. quam letus
in humeris reportauit. No
ne perierat illa dragma et ac
cendit mulier lucernam et
quesiuit in tota domo sua do
nec inuenit et cum inuenisset
conletamini mecum ait vici
nis quia inueni dragmam
quam perdideram. Sic et nos sicut
ouis perieramus sicut dragma
perieramus et pastor noster in
uenit ouem sed quesiuit ouem
Mulier inuenit dragmam
sed quesiuit dragmam que est
mulier caro xpi. Que est lucer
na. Paulus lucerna xpo meo
Ergo quesiti sumus ut inueni
remur. Inventi loquimur.
non superbiamus quia antequam
inueniremur perieramus si non que
reremur. Non nobis ergo dicant
quos amamus et volumus
lucrari paci ecclesie catholice
Quid nos vultis quid nos quer
itis si peccatores sumus. Ideo vos
querimus ne pereatis. querimus
quia quesiti sumus. Inuenire
vos volumus quia inuenti sumus
Itaque nathanael cum dixis
set. Unde me nosti. Ait illi do
minus Priusquam te vocaret
philippus cum esses sub arbore
fici vidi te. o tu israhel. sine dolo
quisquis es. O populus viuens
ex fide antequam te per apostolos
meos vocarem ait. Cum eeb

sub umbra mortis et tu nomne
videres Ego te vidi Dominus
deinde dixit ei· Quia dixi tibi
vidi te sub arbore fici credis
maius hys videbis Quid est
hic maius hys videbis et dic
eis Amen dico vobis videbitis
celum apertum et angelos as
cendentes et descendentes su
filium hominis Fratres nescio quid
maius dixit quam est sub
arbore fici vidisse plus est enim
quod nos dominus vocatos iustificat
quam quod vidit iacentes sub
umbra mortis Quid enim no
bis proderat si ibi mansissemus
ubi nos vidit Numquid non
iaceremus Quid est hoc maius
quod videmus angelos ascenden
tes et descendentes super filium
hominis Nam aliquid de hys as
cendentibus et descendentibus
angelis dixeram Sed ne obli
ti fuitis breviter dico tamquam
commemorans pluribus autem
dicerem si non commemorarem
sed modo insinuarem Scalas
vidit Iacob per sompnium et
in ipsis scalis vidit ascenden
tes et descendentes· et lapi
dem quem sibi posuerit ad
caput unxit Audistis quia
messias xpus est· Audistis quod
xpus unctus est Non enim sic
posuit lapidem unctum ut ve
niret et adoraret Alioquin
ydolatria esset non significatio
xpi Facta est significatio quo
usque oportuit fieri significatum
et significatus est xpus lapis
unctus sed non in ydola lapis
unctus· lapis quare Ecce pono
in syon lapidem electum precio
sum· et qui crediderit in illum
non confundetur Quare u
nctus Quia xpus a crismate
Quid autem vidit tunc in scalis
Ascendentes et descendentes an
gelos Sic est ecclesia Fratres an
geli dei boni predicatores pre
dicantes xpm Hoc est super
filium hominis ascendunt et
descendunt Quo descendunt
Ex uno habemus exemplum
Audi apostolum paulum quod in
ipso invenerimus hoc de ceteris ve
ritatis predicatoribus credamus
Vide paulum ascendentem Sci
o hominem in xpo ante annos
quattuordecim raptum fuis
se usque in tertium celum Sive in
corpore sive extra corpus nescio
deus scit et audisse ineffabilia
verba que non licet homini lo
qui Ascendentem audistis de
scendentem audite· Non potui
vobis loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus Quasi
parvulis in xpo· lac vobis potum
dedi non escam Ecce descendit
quia ascenderat Quere quo
ascenderat usque in tertium celum
Quere quo descenderit usque
ad lac parvulis dandum Audi
quia descendit Factus sum
inquit parvulus in medio vestrum
tamquam si nutrix foveat filios
suos· Videmus enim et nutrices
et matres descendere ad parvulos
Et si noverit latina verba di
cere illa et quassant
quodammodo suam linguam
ut possint de lingwa diserta
fieri blandimenta puerilia

quid sicut sunt desistant. non audit infans sed nec proficiat infans. Et disertus aliquis pater si sit tantus orator ut lingwa illius fora concrepent et tribunalia concuciantur si habeat parvulum filium cum ad domum redierit seponit forensem eloquenciam quo ascenderat et lingwa puerili descendit ad parvulum. Audi uno loco ipsum apostolum ascendentem et descendentem in una sentencia. Sive enim inquit mente excessimus deo. sive temperantes sumus vobis. Nec iudicavi me scire aliquid inter vos nisi ihesum christum et hunc crucifixum. Si ipse dominus ascendit et descendit manifestum est quia et predicatores ipsius ascendunt imitatione descendunt predicatione et si aliquanto nos diucius tenuimus consilium fuit ut importune hore transirent. Arbitramur iam illos fregisse vanitatem suam nos autem fratres qui pasti sumus epulis salutaribus quod restat agamus ut diem dominicum sollempniter impleamus in gaudiis spiritualibus et comparemus gaudia veritatis cum gaudiis vanitatis et si horremus doleamus si dolemus oremus si oramus exaudiamur si exaudimur et illos lucramur.

Incipit omelia viii beati augustini episcopi.

Ab eo quod scriptum est. Et die tercia nuptie facte sunt in chana galilee usque ad id quod ait. Quid michi et tibi est mulier nondum venit hora mea.

Miraculum domini nostri ihesu christi quo de aqua vinum fecit non est mirum eis qui noverunt quia dominus fecit. Ipse enim vinum illo die in nupciis in sex illis hydriis quas impleri aqua precepit qui omni anno facit hoc in vitibus. Sicut enim quod miserunt ministri in hydrias in vinum conversum est opere domini sic et quod nubes fundunt in vinum convertitur eiusdem opere domini. Illud autem non miramur quia omni anno fit assiduitate amisit admiracionem. Nam consideracionem maiorem invenit quam id quod factum est in hydriis aque. Quis est enim qui considerat opera dei quibus regitur et administratur totus hic mundus et non obstupescat obruiturque miraculis si consideret vim unius grani cuiuslibet seminis quedam magna res est. horror est consideranti. Sed quia homines in aliud intenti perdiderunt consideracionem operum dei in qua darent laudem cottidie creatori tamquam servavit sibi deus inusitata quedam que faceret ut tamquam dormientes homines ad se colendum mirabilibus excitaret. mortuus resurrexit mirati sunt homines tot cottidie nascuntur nemo miratur. Si consideremus prudencius maioris miraculi est esse qui non erat quam reviviscere

qui erat. Idem tamen deus pater
domini nostri ihesu christi per verbum su
um fecit hec omnia et regit q
creavit. Priora miracula fecit
per verbum suum deum apud se. Po
steriora miracula per ipsum
verbum suum incarnatum et
propter nos hominem factum. Si
cut miramur que facta sunt per
hominem ihesum miremur que
facta sunt per dominum ihesum.
Per dominum ihesum facta sunt
celum terra mare omnis or
natus celi opulentia terre fe
cunditas maris. Omnia hec
que oculis adiacent per ihesum
dominum facta sunt. Et videmus hec
et si est in nobis spiritus illius
sic nobis placent ut artifex
laudetur laudetur non ut ad
opera conversi ab artifice aver
tamur et faciem quodammodo in
ponentes ad ea que fecit dor
sum ponamus ad eum qui fe
cit et hec quidem videmus et
adiacent oculis quid illa que
non videmus. Sicut sunt an
geli virtutes potestates domina
tiones omnisque habitator fabrice
huius supercelestis non adiacent
oculis nostris. Quamquam sepe an
geli quando oportuit demonstraverunt
se hominibus. Nonne deus fecit
et per verbum suum id est unicum
filium suum dominum nostrum ihesum christum
fecit hec omnia. Quid ipsa hu
mana anima que non videtur
et per opera que exhibet in
carne magnam prebet ad
mirationem bene considerantibus
a quo facta est nisi a deo
Et per quem facta est nisi per
filium dei. Non dum dico de anima
hominis. Cuiuslibet pecoris
anima quomodo regit molem suam
sensus omnes exerit oculos
ad videndum aures ad audiendum
nares ad percipiendum odorem
oris iudicium ad sapores dis
cernendos membra denique
ipsa ad peragenda officia sua.
Numquid hec corpus et non
anima id est habitatrix corporis
agit nec tamen videtur oculis
et ex hiis que agit admira
tionem movet. Accedit iam
consideratio tua ad animam
humanam cui tribuit deus
intellectum cognoscendi cre
atorem suum dinoscendi et
distinguendi inter bonum
et malum hoc est inter iu
stum et iniustum. Quanta agit
per corpus. Attendite universum
orbem terrarum ordina
tum in ipsa humana re pub
blica quibus administrationi
bus quibus ordinibus potestatum
conditionibus civitatum mori
bus legibus artibus. Hoc to
tum per animam geritur
et hec vis anime non videtur.
Cum subtrahitur corpori cadaver
iacet. Cum autem adest cor
pori primo condit quodam
modo puto res corruptibiles
etenim omnis caro in putre
dines defluit nisi quodam
condimento anima teneatur.
Sed hoc commune illi cum pecoribus.
Anima illa magis miranda que
dixi que ad mentem et in
tellectum pertinet. Ubi etiam
ad ymaginem creatoris sui

84

renouatur ad cuius ymagine
factus est homo Quid erit h
uis anime cum et corpus h
induerit incorruptionem et mor
tale h' induit in mortalitatem
Si tanta fit per carnem cor
ruptabilem quid fit per cor
spale post resurrectionem mor
tuorum hec tamen anima ut di
xi admirabilis nature atque
substancie invisibilis res est
et intelligiblis Et hec tamen
per ihm deum facta est quia
ipe est verbum dei Omnia
per ipm facta sunt et sine ipo
factum est nichil· Cum tanta
ergo videamus facta per dm
ihm quid miramur aquam
in vinum conuersam per hoiem
ihesum neque enim sic factus
est homo ut perderet quod de
erat Accessit homo n amissus
est deus Ipe ergo fecit hoc q
illa omnia Non itaque miremur
quia deus fecit sed amemus q
inter nos fecit et propter nram
reparacoim fecit Aliquid enim et
in ipis factis innuit nobis
puto quia non sine causa ve
nit ad nupcias excepto mi
raculo aliquid et in ipso facto
misterii et sacramenti latet
Pulsemus et aperiat de vino
invisibili inebriet nos quia
et nos aqua eramus et vinu
nos fecit Sapientes enim fidei
spuus qui prius insipientes
eramus Et forte ad ipam sa
pienciam ptinet et cum hore
dei et cum laude maiestatis
eius et cum caritate potentis
sime mie eius intelligere quid

sit gestum in hoc miraculo do
minus invitatus ad nupcias ve
nit Quid mirum si in illam
domum ad nupcias venit qui i
hunc mundum ad nupcias
venit Si enim non venit ad
nupcias non hic het sponsam
Et quid est quod dicit aplus
Apaui uos vni viro virginem
castam exhibere xpo Quid e
q timet ne virginitas sponse
xpi· per astuciam dyaboli cor
rumpatur timeo inquit ne
sicut serpens evam seduxit astu
cia sua sic et vre mentes a sim
plicitate et castitate q est in
xpo corrumpantur Habet er
go hic sponsam quam redemit
sanguine suo et cui pignus de
dit spm sanctum eruit eam
de mancipatu dyaboli Mortu
us est propter delicta eius resur
rexit propter iustificacionem eius
Quis offert tanta sponse sue
Offerant homines quelibet or
namenta terrarum aurum ar
gentum lapides preciosos equos
mancipia fundos predia nu
quit aliquis offert sanguinem
nem suum Si enim sanguinem
suum sponse dedit quis ducat vxo
rem Dominus autem securus
moriens dedit sanguinem
suum pro ea q resurgens habe
quam sibi iam coniunxerat
in utero virginis Verbum
enim sponsus et sponsa caro
humana et vtrumque vnus
filius dei et idem filius hois
vbi factus est caput eccle il
le uterus virginis marie tha
lamus eius inde processit tanquam

sponsus de thalamo suo. Sicut
scriptura predixit et ipse tamquam
sponsus procedens de thalamo
suo Exultavit ut gigas ad
currendam viam. De thalamo
processit velut sponsus et invi
tatus venit ad nuptias. Certi
sacramenti gratia videtur ma
trem de qua sponsus processit non
agnoscere et dicere illi Quid
michi et tibi est mulier. no
ndum venit hora mea. Quid
est hoc. Ideo venit ad nuptias
ut doceret matres contemp
ni. Utique ad cuius nuptias ve
nerat ideo ducebat uxorem ut
filios procrearet et ab eis quos
ut procrearet optabat utique
honorari cupiebat. Ille ergo
venerat ad nuptias ut exho
noraret matrem cum propter
filios ducendos quibus iubet red
dere honorem parentibus impe
rat deus ipse ut nuptie cele
brentur et ducantur uxores
Procul dubio fratres latet ibi
aliquid. Nam tanta res est
ut illi ad quos cavendos pre
monuit apostolus sicut supra co
memoravimus dicens Timeo ne
sicut serpens evam seduxit
astutia sua. sic et vestre mentes
corrumpantur a simplicitate et
castitate que est in christo derogantes
evangelio et dicentes quod ihesus
non sit natus de maria vir
gine. hinc argumentum su
mere conarentur erroris sui
ut dicerent Quo erat mater
eius cui dixit Quid michi et tibi est
mulier. Intendendum est ergo
eis et considerandum quare
hoc dixerit dominus ne sibi aliquid
adversus sanam fidem insani
entes invenisse videantur. Ut
sponse virginis castitas cor
rumpatur id est unde fides eius
violetur. Revera enim fides cor
rumpitur fides eorum qui ponit
mendacium vitari. Nam isti
qui videntur sic honorare christum
ut negent eum carnem habuisse
nichil aliud eum quam men
dacem predicant. Qui ergo
mendacium edificavit in ho
minibus quid ab eis expellunt nisi
veritatem. immittunt dyabolum
excludunt christum. Inmittunt
adulterum excludunt sponsum
Paranimphi scilicet vel potius
lenones serpentis. Ad hoc enim
loquuntur ut serpens possideat
christus excludatur. Quo possi
det serpens. Ubi possidet men
dacium. Ubi possidet falsitas
serpens possidet. Ubi possidet
veritas christus possidet. Ipse enim
dixit Ego sum veritas. De illo
autem dixit Et in veritate non
stetit quia veritas non est in eo
Sic est autem veritas christus ut
totum verum accipias in christo
Verum verbum deus equalis pa
tri vera anima vera caro verus
homo verus deus vera nativitas
vera passio vera mors vera re
surrectio. Si aliquid horum di
xeris falsum intrat putredo
de veneno serpentis nascuntur
vermes mendaciorum et nichil
integrum remanebit. Quid
est ergo inquit quod ait dominus
Quid michi et tibi est mulier
Forte in eo quod sequitur ostendit.

nobis. Quare hoc dixit Nondum inquit venit hora mea. Dixit enim ait Quid michi et tibi est mulier nondum venit hora mea. Et hoc cur dictum sit requirendum est. Prius ergo hinc resistamus hereticis quos dicis serpens vetriosus venenorum insibilator et inspirator antiquus. Quid dicis non habuit matrem feminam ihesus. Unde probas? Quia dixit [illegible] Quid michi et tibi est mulier. Quis hoc narravit ut credam quia hoc dixit? Quis hoc narravit? Nempe Johannes ewangelista. Et ipse iohannes ewangelista dixit Et erat ibi mater ihesu. Nam ita narravit: Altera die nuptie facte sunt in chana galilee et erat ibi mater ihesu. Venerat autem illuc invitatus ad nuptias cum discipulis suis. Teneamus duas sententias ab ewangelista prolatas. Erat ibi mater ihesu evangelista dixit. Quid dixerit matri sue ihesus ipse evangelista dixit. Et quo dixit respondisse matri sue ihesum ut primo diceret Ait illi mater eius. Videte fratres ut adversus linguam serpentis muniatur virginitatem cordis vestri. Illic in ipso evangelio eo ipso ewangelista narrante dicitur Erat ibi mater ihesu et dixit illi mater eius. Quis hoc narrat? Johannes ewangelista. Et quid respondit matri ihesus? Quid michi et tibi est mulier. Quis hoc narrat? Idem ipse Johannes ewangelista. O evangelista fidelissime et veracissime, tu michi narras dixisse ihesum Quid michi et tibi est mulier. Cur ei adposuisti matrem quam non agnoscit? Nam tu dixisti quia ibi erat mater ihesu et quia dixit ei mater eius. Cur non potius dixisti Erat ibi maria Et dixit ei maria? Utrumque tu narras Et dixit ei mater eius Et respondit ei ihesus Quid michi et tibi est mulier. Quare hoc nisi quia utrumque verum est. Illi autem in eo volunt credere ewangeliste quod narrat ihesum dixisse matri Quid michi et tibi est mulier et in eo nolunt credere ewangeliste quod ait Erat ibi mater ihesu Et dixit ei mater eius. Quis est autem qui resistit serpenti et tenet veritatem? Cuius virginitas cordis non corrumpitur astutia dyaboli qui utrumque verum credit. Et quia erat ibi mater ihesu Et quia illud respondit matri ihesus sed nondum intelligit quemadmodum dixit ihesus Quid michi et tibi est mulier. Interim credat quod dixerit et quod matri dixerit. Sit primo pietas in credendo et erit fructus in intelligendo. Interrogo vos o fideles christiani Erat ibi mater ihesu? Respondete Erat. Unde scitis? Respondete Hoc loquitur ewangelium. Quid respondit matri ihesus? Respondete Quid michi et tibi est mulier nondum venit hora mea. Et hoc unde scitis? Respondete hoc loquitur evangelium. Nullus vobis corrumpat hanc fidem si vultis servare sponso virginitatem castam.

Si autem queritur a nobis cur
hoc matri responderit. dicat qui in
telligit qui autem nondum in
telligit firmissime tamen cre
dat et hoc respondisse et tamen
matri respondisse ihesum. Ac pietate
te merebitur etiam intelligere
cur ita responderit. Si orando
pulset non rixando cedat. custodi
um veritatis tamen caueat ne dum
se putat scire aut erubescit
nescire cur ita responderit co
gatur credere aut euangeli
stam fuisse mentitum qui ait
Erat ibi mater ihesu aut ipsum
xpm falsam mortem passum
propter delicta nostra. et falsas ci
catrices ostendisse propter iustificati
onem nostram falsumque dixisse
si manseritis in verbo meo. vere
discipuli mei eritis et cogno
scetis veritatem. et veritas liberabit
vos. Si enim falsa mater. falsa
caro. falsa mors. falsa vulnera
passionis. false cicatrices resur
rectionis non veritas credentes
in eum. sed potius falsitas
liberauit. Immo vero cedat fal
sitas veritati. Et confundantur
omnes qui propterea volunt se
videri veraces quia xpm co
nantur demonstrare fallacem
et nolunt sibi dici non vobis
credimus quia mentimini cum ipsam
veritatem dicant esse mentitam.
Quibus tamen si dicamus. vnde
nostis dixisse xpm. Quid michi
et tibi est mulier. Euangelio se cre
didisse respondent. Cur ergo non cre
dunt euangelio dicenti. Erat ibi
mater ihesu et dixit ei mater
eius. Aut si hoc mentitur eu
angelium quo ei creditur quod
dixerit xpus. Quid michi

et tibi est mulier. Cur non potius
miseri et quod ita non extrane
e. sed matri dominus responderit fi
deliter credunt. Et cur ita re
derit pie querunt. Multum
enim interest inter eum qui
dicit volo scire quare xpus hoc
matri responderit et eum qui di
cit scio quod hoc xpus non matri
responderit. Aliud est intelligere
velle quod clausum est. Aliud
nolle credere quod apertum est.
Qui dicit scire volo. cur ita
xpus matri responderit. Aperiri
sibi vult euangelium cui cre
dit. Qui autem dicit scio hoc
quod hoc xpus non matri respon
derit. Ipsum euangelium arguit de
mendacio vbi credidit quod xpus
ita responderit. Iam ergo si placet
fratres illis repulsis et in
sua cecitate semper erranti
bus nisi humiliter sanentur nos
queramus quare dominus noster sic
matri responderit. Ille singulariter
natus de patre sine matre de
matre sine patre. Sine matre
deus sine patre homo. Sine ma
tre ante tempora. Sine patre
in fine temporum. Quid est matri
Et quia erat ibi mater ihesu
Et dixit ei mater eius hoc
totum euangelium loquitur. Illic
nouimus quia erat ibi mater
ihesu vbi nouimus quod dixit
ei. Quid michi et tibi est mulier
nondum venit hora mea. To
tum credamus et quod nondum
intelligimus requiramus. Et
primo hoc videte ne forte quo
inuenerunt manichei occasionem
perfidie sue quia dixit dominus
Quid michi et tibi est mulier.
Et sic inueniant mathematici

occasionem fallacie quia dixit nondum venit hora mea. Et si hoc secundum mathematicos dixit sacrilegium fecimus incendendo codices eorum. Si autem recte fecimus sicut apostolorum temporibus factum est non secundum eos dixit dominus Nondum venit hora mea. Dicunt enim vaniloqui et seducti et seductores Vide quia sub fato erat xpus quia dixit nondum venit hora mea. Quibus ergo prius respondendum est hereticis an mathematicis. Utrique enim a serpente illo veniunt volentes corrumpere virginitatem cordis ecclesie que habet in integra fidem. Primo si placet eis quos proposueramus quibus quidem iam ex magna parte respondimus. Sed ne arbitrentur nos non habere quid dicamus de hiis verbis que dominus matri etc. vos magis adversus illos instruimus. Nam illis refellendis puto quod sufficiant que iam dicta sunt. Cur ergo dixit matri filius domine Quid michi et tibi est mulier nondum venit hora mea. Dominus noster ihesus xpus deus erat et homo. Secundum quod deus erat matrem non habebat. Secundum quod homo erat habebat. Mater ergo erat carnis mater humanitatis mater infirmitatis quam suscepit propter nos. Miraculum quod facturus erat secundum divinitatem facturus erat non secundum infirmitatem. Secundum quod deus erat non secundum quod infirmus natus erat. Sed infirmum dei fortius est hominibus. Miraculum ergo exigebat mater. Ille tamquam non agnoscens viscera humana operaturus facta divina tamquam diceret Quod de me fiat miraculum non tu genuisti divinitatem meam non tu genuisti sed quia genuisti infirmitatem meam tunc te cognoscam cum ipsa infirmitas pendebit in cruce. Hoc est enim nondum venit hora mea. Tunc enim cognovit quia utique semper noverat et antequam ex illa natus esset. In predestinatione noverat matrem et antequam ipse deus crearet de qua ipse homo crearetur noverat matrem. Sed ad quandam horam ministerio non agnoscit et ad quandam horam que nondum venerat ministerio rursum agnovit. Tunc enim agnovit quando illud quod peperit moriebatur. Non enim moriebatur per quod facta erat maria sed moriebatur quod factum erat ex maria. Non moriebatur eternitas divinitatis sed moriebatur infirmitas carnis. Illud ergo respondit discernens in fide credentium qua quis venerat. Venit enim per matrem feminam deus et dominus celi et terre. Secundum quod dominus mundi. Secundum quod dominus celi et terre dominus utique et marie. Secundum quod creator celi et terre creator et marie. Secundum autem quod dictum est factus ex muliere factus sub lege filius marie ipse dominus

Nō

marie ipse filius marie ipse cre
ator marie · ipse creatus ex
marie Noli mirari quia et
filius et dominus Sicut n
filius marie ita dauid dicitur
est filius Et ideo dauid filius
quia marie filius Audi aplm
apte dicentem Qui factus est
ei ex semine dauid secundum
carnem Audi eum et domini
dauid dicat hoc ipse dauid Di
xit dominus domino meo sede
ad dexteram mea Et ipse ihs
hoc proposuit iudeis et inde eos
conuincit Quo autem dauid
filius et dominus filius dauid
sm carnem Dns dauid sm
diuinitatem Sic marie fili
us secundum carnem et ma
rie dns sm maiestatem qz
ergo non erat illa mater diui
tatis Et per diuinitatem fu
turum erat miraculum quod
petebat per ei Quid michi
et tibi est mulier Sz ne pu
tes quod te negem matrem nondu
venit hora mea Ibi enim te
agnoscam · cum pendere in cruce
infirmitas cepit cuius mater
es Probemus si verum est quoniam pas
sus est dominus sicut idem eu
angelista dixit · qui nouerat
matrem domini et qui nobis in
sinuauit etiam in hijs nup
cijs matrem domini ipse nar
rat Erat inquit illic circa
crucem mater ihu et ait ihs
matri sue Mulier ecce filius
tuus Et ad discipulum Ecce
mater tua Commendat matrem
discipulo Commendat matrem

prior matre moritur et an
te mortem matris resurrecturus
Commendat homo homini homo
hoc pepererat maria Illa ho
ram venerat de qua tunc
dixerat Nondum venit ho
ra mea Quantum arbitror fra
tres sensum est hereticis mathe
maticis Videamus et ipsi
vnde conantur conuincere
quia sub fato erat ihus quia
ipse ait inquiunt Nondum venit
hora mea Ergo illi credimus
et si dixisset horam non habe
o exclusisset mathematicos
Sz ecce inquiunt Ipse dicit
nondum venit hora mea Si
ergo dixisset horam non habeo
exclusisset mathematicos
non esset vnde calumpniaretur
Nunc vero quia dixit Non
dum venit hora mea Con
tra ipsius verba quid possumus
dicere Mirum est quod mathe
matici credendo verbis xpi co
nantur conuincere xpianos quod
sub hora fatali vixerit xpus
Credant ergo xpo dicenti
potestatem habeo ponendi ani
mam meam et potestatem habeo
iterum sumendi eam Nemo
tollit eam a me sed ego pono
eam a meipso et iterum sumo
eam Ergo ne ista potestas sub
fato est Ondant hominem
qui potestatem habet quando mori
atur quamdiu viuat omnino
non ondunt Credant ergo
deo dicenti potestatem habeo
ponendi animam meam et
iterum sumendi eam Et quant

quare sit dictum. Nondum enim
venit hora mea Nec ideo iam
sub fato ponant conditorem
celi creatorem atque ordinatorem
syderum quia si esset fatum
de sideribus non poterat esse
sub necessitate syderum. condi
tor syderum. Adde quod non solum
xpus non habuit quod appellas
fatum Sed nec tu aut ille et
ego aut quisquam hominum Veru
tamen seducti seducunt et po
nunt fallacias hominibus ten
dunt laqueos ad capiendos
homines et hoc in plateis Illi
qui tendunt ad capiendas
feras vel in siluis aut in soli
tudine id agunt quam infelici
ter vani sunt homines quibus
capiendis in foro tenditur nu
mos accipiunt cum se homines
hominibus vendunt Dant isti
nummos ut se vanitatibus ven
dant Intrant enim ad mathe
maticos ut emant sibi dominos
quales mathematico dare
placuit vel saturnum vel iouem
vel mercurium vel si quid ali
ud sacri legi nominis Intrat
liber ut nummis datis seruus
exiret Immo uero non intraret
si liber esset Sed intrauit quo
eum dominus error et domina
cupiditas traxit Unde et veri
tas dixit Omnis qui facit
peccatum seruus est peccati
Quare ergo dixit Nondum
venit hora mea Magis quia
in potestate habebat quando moreretur
nondum videbat esse oppor
tunum ut illa potestate vteretur
quo nos fratres verbi gratia

sic loquimur Iam certa hora
est qua exeamus ut celebre
mus sacramenta Si ante
exeamus quam oportet est nonne
peruersi et preposteri sumus
Quia ergo non facimus nisi
cum oportunum est propterea in
hijs agendis cum ita loquimur
fatum consideramus Quid
ergo Nondum venit hora
mea Quando ergo oportuit
me scio pati quando passio mea
utilis erit Quando veniet
ipsa hora tunc voluntate
patiar Utrumque verum est
Et nondum venit hora mea
Et potestatem habeo ponendi ani
mam meam et iterum sume
di eam Venerat ergo habens
in potestate quando moreretur At si
ante moreretur quam discipu
los elegisset certe preposterum
esset Si esset homo qui non
haberet in potestate horam suam
posset ante mori quam discipu
los elegisset Et si forte more
retur iam electis eruditisque
discipulis prestaretur ei non
ipse hoc faceret At uero qui
venerat in manu habens
quando iret quando rediret quousque
excurreret cui paterent inferi
non tantum morienti sed et
resurgenti ut nobis ostenderet
spem immortalitatis ecclesie
sue in capite ostendit quod in
membris expectare debent Resur
rexit etiam in ceteris membris
qui resurrexit in capite Ho
ra ergo nondum venerat oppor
tunitas nondum erat Uocandi
erant discipuli ad mutandum

erat regnum celorum facien(do)
erant uirtutes. commendanda
erat diuinitas domini in mi
raculis commendanda erat hu
manitas domini in ipsa com
passione mortalitatis. Ille enim
qui esuriebat quia homo erat
pauit quinque panibus tot mil
lia quia deus erat. Qui dormi
ebat quia homo erat uentis
et fluctibus imperabat quia
deus erat. H.. Hec omnia comme
danda erant prius ut esset quod
scriberent euangeliste quod
predicaretur ecclesie. At ubi tan
tum fecit quantum sufficere iudicau(it)
Venit hora non necessitatis
sed uoluntatis. non condicionis
sed potestatis. Quid ergo fratres
quia et illis et illis credimus
nichil dicemus. Quid sibi ue
lint hydrie. Quid aqua in ui
num conuersa. Quid architricli
nus. Quid sponsus. Quid ma
ter in mysterio. Quid ipse nup
tie. Dicenda sunt omnia sed
onerandi non estis. Volui qui
dem in nomine Christi et hesterno
die quo solet sermo deberi ca
ritati uestre id agere uobiscum
sed non sum permissus necessi
tatibus quibusdam impedien
tibus. Si ergo placet sanctitati
uestre hoc quod ad mysterium pertinet
huius facti in crastinum dif
feramus et non oneremus et
uestram et nostram infirmitatem.
Sunt forte hodie multi qui
propter sollempnitatem diei non
propter audiendum sermonem con
uenerunt. Crastinoque uenient
ueniet auditur ut nec fraude(mus)

studiosos nec grauemus fastidiosos
hec eo loco uerba. Incipit omelia
Mater dicit ministris. nona beati
Augustini
Quodcumque dixerit uo- in epistola
bis facite usque ad id quod- sto
ait. Implete hydrias aqua. pi
et impleuerunt eas usque ad summum.

Adsit dominus deus me
us ut donet nobis red
dere quod promisimus.
Hesterno enim die
si meministis sancti
tas uestra cum temporis exclu
derem angustia ne sermonem
inchoatum implerem inho
dierum distulimus ut ea que
in hoc facto euangelice lectio
nis mystice in sacramentum po
sita essent ipso adiuuante ape
rirentur. Non ita quod opus
est iam immorari diutius in
commendando miraculo dei. Ipse
est enim deus qui per uniuersam
terram uel creaturam cottidiana
miracula facit que hominibus
non facilitate sed assiduitate uilu
erunt. Rara autem que facta sunt
ab eodem domino id est a uerbo
propter nos incarnato maiorem stu
porem hominibus attulerunt.
Non quia maiora erant quam
sunt ea que cottidie in creatura fac(it)
sed quia ista que cottidie fiunt
tamquam naturali cursu per
aguntur. Illa uero efficacia pote
ntie tamquam presentis exhibuisse
uidetur oculis hominum. Dixi
sicut meministis. Resurrexit mor
tuus. uiuus obstupuerunt homines
cum cottidie nascantur qui non erant
nemo miretur. Sic aquam in uinum

uersam quis non miretur cum
hoc annis omnibus deus in uiti-
bus faciat. Sed quia omnia que
fecit dominus deus ihesus non
solum valent ad excitanda cor-
da nostra miraculis sed etiam ad
edificanda in doctrina fidei scru-
tari nos oportet quid sibi ve-
lint omnia idest quid significa-
uerint. Horum enim omnium
significaciones sicut recorda-
mini in diem hodiernum distuli-
mus. Quod dominus inuitatus
venit ad nupcias etiam ex-
cepta mistica significacione con-
firmare voluit quod ipse fecit.
Futuri enim erant de quibus
dixit apostolus prohibentes nu-
bere et dicturi quod malum essent
nupcie et quod dyabolus eas
fecisset cum idem dominus di-
cat in euangelio interrogatus
Utrum liceat homini dimittere
uxorem suam ex qualibet causa
non licere excepta causa for-
nicacionis. In qua responsione si
meministis hoc ait. Quod deus
coniunxerit homo non separet.
Et qui bene eruditi sunt in fide
catholica nouerunt quod deus
fecerit nupcias et sicut con-
iunctio a deo ita diuorcium a
dyabolo fit. Sed propterea in cau-
sa fornicacionis licet uxorem
dimittere quia ipsa esse uxor
prima noluit. Que fidem co-
niugalem marito non seruat.
Nec ille qui eciam castitatem deo
vouit quam qui ampliorem
gradum honoris et sanctitatis
in ecclesia teneant sine nup-
ciis sunt. Nam et ipse pertinent

ad nupcias. Cum tota ecclesia in
quibus nupciis sponsus est xpistus.
Ac per hoc ergo dominus in-
uitatus venit ad nupcias ut
castitas coniugalis firmaretur
et ostenderetur sacramentum nup-
ciarum quia et illarum nup-
ciarum sponsus personam do-
mini figurabat cui dictum
est. Seruasti vinum bonum usque
adhuc. Bonum enim vinum xpistus
seruauit usque ad huc idest euan-
gelium suum. Iam enim in-
cipiamus ipsa sacramentorum
operta detegere quantum ille do-
nat in cuius nomine vobis pro-
misimus. Erat prophetia anti-
quis temporibus et prophetie
dispensatione nulla tempora
cessauit. Sed ad illa prophetia
quando in illa xpistus non intellige-
batur aqua erat. In aqua enim
vinum quodammodo latet dicit
apostolus. Quid intelligimus in
ista aqua usque ad hodiernum in-
quit diem quamdiu legitur mo-
yses idipsum uelamen super cor
eorum positum est quod non
reuelatur quia in xpisto euacuatur.
Et cum transieris inquit ad
dominum auferetur velamen.
Velamen dicit adopcione prophe-
cie ut non intelligeretur. Tolli-
tur velamen cum transieris ad
dominum sicut tollitur insipiencia
cum transieris ad dominum et quod aqua
erat vinum tibi fit. Lege libros
omnes propheticos non intellecto
xpo. Quid tam insipidum et
fatuum inuenies. Intellige
ibi xpm. Non solum sapit quod
legis sed etiam inebriat mutans

mentem a corpore ut preterita
obliuiscens mea que ante sunt
extendar erg͡o pphecia ab an
tiquis temporibus Ex quo prorsus
currit ordo nascencium in gene
humano de xpo non tacuit Nec oc
cultum ibi erat Adhuc enim ag
erat Unde probamus q omnibus
temporibus superioribus usque ad e
tatem qua dominus venit pphecia
de illo non defuit ipso domino di
cente Cum enim resurrexisset
a mortuis inuenit discipulos
dubitantes de ipso quem secuti
erant · Viderunt enim eum mor
tuum et non sperauit resurrectu
rum et tota spes eorum conci
dit Unde ille latro laudatus ipso
die meruit esse in paradyso · quia in
cruce fix⁹ · tunc confess⁹ est xpm qn
de illo discipuli dubitauerunt Ergo
inuenit eos musitantes · et quo
dammodo arguentes seipsos · q in i⁰
redempcionem sperauerant dole
bant tamen eum sine culpa oc
cisum Quia nouerant innocen
tem · et h⁹ ipi p⁹ resurreccionem dixerunt
cui qsdam eorum tristes inueniret in
via · Tu solus peregrinaris ab irlm
et non cognouisti que facta sunt i
illa istis diebus Ille aut dix · ill
Que Illi aut dixerunt de ihu na
zareno qui fuit vir ppha potens
in factis et dictis in conspectu dei
et vniuersi ppli quo hunc tradi
derunt sacerdotes et principes nri
in dampnacionem mortis et crucifi
xerunt eum · Nos autem sperabam⁹
quia ipse fuit qui redempturus
qui redempturus erat isrl Et
nunc tercia dies est hodie ex quo

hec facta sunt hec atque alia
cum dixisset vnus ex duobus
quos inuenit in via euntes
ad ppinquum castellum R ipse
et ait O insensati et tardi cor
de ad credendum super omnia
que eloquuti sunt pphete No
ne h oia oportebat pati xpm
et intrare in claritatem sua
Et fuit incipiens a moyse et
omnib⁹ pphetis interpretans il
lis in omnibus scripturis q
de eo erant Item alio loco cu
etiam manibus discipulorum
se palpari voluit ut crederent
q in corpore resurrexerit Hy
sunt inquit sermones quos
locutus sum ad vos cum adhuc
essem vobiscum · quia oporte
bat impleri omnia q scripta sunt
in lege moysi et pphetis et
psalmis de me · Tunc aperuit
illis sensum ut intelligerent
scripturas et dixit illis quia
sic scriptum est Oportebat
pati xpm et resurgere ex mor
tuis tercia die et predicari in
nomine eius penitencia in re
missionem peccatorum in omnes
gentes incipiens ab irlm Hys
ex eum⁹ q certe manifesta sunt
intellectus patebit i⁹ oia mysteria
que in i⁰ miraculo dni latent
Videte quid ait quia oporte
bat impleri in xpo q de eo scripta
sunt Ubi scripta sunt In lege moysi
et pphetis et psalmis · Nichil scrip
turarum veterum ptinuit il
la erat aqua et ideo dicti sunt
illi a domino insensati quia
eis adhuc aqua sapiebat no

vinum. Quo autem fecit de aqua
vinum cum aperuit eis sensum
et exposuit eis scripturas inci-
piens a moyse per omnes prophetas.
Unde eciam iam inebriati dice-
bant. Nonne cor nostrum erat ardens
in via cum aperiret nobis scrip-
turas. intellexerunt enim christum
in hiis libris in quibus eum non
noverant. Mutavit ergo aquam
in vinum dominus noster ihesus christus
et sapit quod non sapiebat
inebriat quod non inebriabat.
Si enim iussisset inde aquam
effundi et sic ipse mitteret vinum
ex occultis creature sinibus.
Unde fecit panem quo satura-
vit tot milia. Non enim quinque
panes habebant quinque milia
hominum saturitatem. aut saltem
duodecim cophinos plenos
sed omnium potencia domini quasi
fons panis erat. sic posset et
et effusa aqua vinum infun-
dere. Quod si fecisset videretur
scripturas veteres improbas-
se. Cum autem ipsam aquam
convertit in vinum. Ostendit nobis
quod et scriptura vetus ab ipso
est. Nam iussu ipsius implete
sunt hydrie. ab illo quidem et illa
scriptura. Sed nichil sapit si
non ibi christus intelligatur.
Intendite autem quod ipse
ait que sunt in lege et prophetis
et psalmis de me. Novimus autem
legem ex quibus temporibus
narret. idem ab exordio mundi.
In principio deus fecit celum
et terram. Inde usque ad hoc tempus
quod nunc agimus sexta etas
est quod sepe audistis et nostis.
Nam prima etas computatur

ab adam usque ad noe. Secunda usque 2
quoque ad abraham et sicut matheus
evangelista per ordinem sequitur
et distinguitur. Tercia ab abra- 3
ham usque ad david. Quarta a da- 4
vid usque ad transmigracionem baby-
lonie. Quinta a transmigracione 5
babylonie usque ad iohannem bap-
tistam. Sexta abinde usque ad fi- 6
nem seculi. propterea et sexta die
fecit deus hominem ad ymaginem
suam quia sexta ista etate mani-
festatur per evangelium refor-
macio mentis nostre secundum y-
maginem eius qui creavit nos.
Et convertitur aqua in vinum ut ia-
manifestatum christum in lege et prophe-
tis sapiamus. Ideo erant ibi sex
hydrie quas iussit impleri aqua.
Sex ergo ille hydrie sex etates
significant quibus non defuit prophe-
cia. Illa ergo tempora sex quasi ar-
ticulis distributa atque distincta
quasi vasa essent inania nisi a
christo implerentur que ut dixi
tempora quasi inaniter currerent
nisi in eis dominus ihesus predicaretur.
Implete sunt prophecie plene sunt
hydrie. Sed ut aqua in vinum con-
vertatur in illa tota prophecia christus
intelligatur. Quid est ergo quod
capiebant metretas binas vel
ternas. Misterium nobis ma(g)is pre
locucio ista commendat. Metretas
enim dicit mensuras quasdam
tamquam si diceret urnas ampho-
ras vel siquid huiusmodi nomen
mensure est metreta a mensu-
ra accepit nomen ista mensura.
Metron enim mensuram dicunt
greci. Inde appellate metrete. Ca-
piebant ergo metretas binas
vel ternas. Quid dicimus fratres

Si ternas tantum diceret non
curreret animus noster nisi ad mi
sterium trinitatis Sed forte nec sic
debemus inde cito iam sensum
avertere quia dixit binas vel
ternas quia nominato patre et fi
lio consequenter et spiritus sanctus
intelligendus est Spiritus
enim sanctus non est patris
tantum aut filii tantum sed spiritus
sed patris et filii spiritus Scriptum
est enim Si quis dilexerit mu
dum non est spiritus patris in illo
Item scriptum est Quisquis
autem spiritum christi non habet
hic non est eius Idem autem
spiritus et patris et filii est
Nominato itaque patre et filio in
telligitur et spiritus sanctus quia
spiritus est patris et filii Cum
autem nominantur pater et filius ta
quam due metrete nominantur
Cum autem ibi intelligitur
et spiritus sanctus tres metrete
Ideo non dictum est capiebant
metretas alie binas alie ter
nas Sed ipse sex hydrie capie
bant metretas binas vel ter
nas tamquam diceret Et
quando dico binas etiam spiritum pa
tris et filii cum his intelli
gi volo Et quando dico ternas ipsam
trinitatem manifestius nuncupo
Quisquis ergo nominat patrem
et filium oportet ibi ut intelli
gat tamquam caritatem invicem
patris et filii quod est spiritus sanctus
Fortassis enim discusse scripture
quod non sic dico et hoc docere
possum aut quasi aliud in
veniri non posset Sed tamen
fortasse scrutate scripture

non dicant quod spiritus sanctus
caritas est · et ne putetis vi
lem esse caritatem Quomodo autem
vilis est quando omnia que dicun
tur non vilia · sed cara dicuntur
Si ergo que non sunt vilia
cara sunt Quid est carius
ipsa caritate Sic autem comme
datur caritas ab apostolo ut di
cat Super eminentiorem viam
vobis demonstro Si linguis
hominum loquar et angelorum
caritatem autem non habeam
factus sum ut eramentum
sonans aut cymbalum tinni
ens · Et si sciero omnia sacra
menta et omnem scientiam et si habuero
prophetiam et omnem fidem
ita ut montes transferam
caritatem non habeam nichil
sum Et si distribuero omnia
mea pauperibus et tradidero
corpus meum ut ardeam ca
ritatem non habeam nichil
michi prodest Quanta est
ergo caritas · que si desit frustra
habentur cetera Si adsit
habentur omnia · Tamen cari
tatem laudans beatus apostolus
paulus copiosissime atque
uberrime minus de illa dixit
quam quod ait breviter apostolus
Johannes cuius est hoc eu
angelium neque enim dubitavit
dicere deus caritas est Scrip
tum etiam est quia caritas dei
diffusa est in cordibus nostris
per spiritum sanctum qui datus est
nobis Quis ergo nominet
patrem et filium et non ibi
intelligat caritatem patris
et filii quam cum habere ceperit

spiritum sanctum habebit quia si non habuit
sine spiritu sancto erit. Et quod corpus
tuum sine spiritu tuo quod
est anima tua si fuerit mortuum
est. Hoc anima tua sine spiritu sancto
id est sine caritate sic fuit mortua
deputabitur. Ergo metretas
capiebant hydrie quia in omnium
temporum prophetia pater et filius pre
dicatur. Sed ibi est spiritus sanctus
ideoque adiunctum est vel ter
nas. Ego et pater inquit unum
sumus. Sed absit ut desit spiritus
sanctus ubi audimus Ego et
pater unum sumus tamen quia patrem et
filium nominavit. Capiant
hydrie binas metretas sed au
di vel ternas. Ite baptisate gen
tes in nomine patris et filii
et spiritus sancti. Itaque in eo quod
dicuntur bine non exprimitur
sed intelligitur. In eo vero quod
dicuntur vel terne etiam ex
primitur trinitas. Sed est
et alius intellectus non pre
mittendus et ipsum dicam. Eli
gat quisque quod placet nobis
quod suggeritur non subtra
himus mensa enim domini est et
non oportet ministrum frau
dare convivas. Presertim sic
esurientes ut apparet avidi
tas vestra. Prophetia que ab anti
quis temporibus dispensatur
ad salutem omnium pertinet gen
tium. Ad solum quidem populum
israhel missus est moyses
et ei soli populo per eum lex da
ta est et ipsi prophete ex illo po
pulo fuerunt et ipsa distribu
tio temporum. Secundum eundem populum distinc
ta est unde et hydrie dicuntur

secundum purificationem iudeorum.
Sed tamen quod illa prophetia etiam
ceteris gentibus annunciabatur
manifestum est quandoquidem christus
in ea occultus erat in quo bene
dicentur omnes gentes sicut
promissum est abrahe dicente
domino In semine tuo benedicentur
omnes gentes. Nondum autem
intelligebatur quia nondum
aqua conversa fuerat in vinum.
Ergo omnibus gentibus dispen
sabatur prophetia. Quod ut iocun
dius emineat. de singulis etatibus
tamquam de singulis hydriis pro
tempore quedam commemoramus.
In ipso exordio Adam et eva
parentes omnium gentium erant
Non tantum iudeorum et quidquid
figurabatur in adam de christo
ad omnes utique gentes pertine
bat quibus salus est in christo.
Quid ergo dicam potissimum
de aqua prime hydrie nisi quod
apostolus ait de adam et eva. Ne
mo enim me dicet prave intel
lexisse quia intellectum non me
um sed apostoli profero. Illud ergo
unum quantum misterium de christo
continet quod commemorat apostolus
dicens et erunt duo in carne una
Sacramentum hoc magnum est
et ne quis istam magnitudinem
sacramenti in singulis quibus
cumque hominibus uxores habentibus
intelligeret Ego autem inquit
dico in christo et in ecclesia. Quod
est sacramentum magnum. Erunt
duo in carne una. Cum de ada
et eva scriptura loqueretur gene
seos unde ventum est ad hec verba
Propterea relinquet homo patrem

et mrem et adherebat uxori sue
et erunt duo in carne una Sic
xpus adhesit ecclesie ut essent duo
in carne una Quo relinquit
prem quo relinquit mrem Re
liquit prem quia cum in forma
dei esset non rapinam arbi
tus est ee se equalem deo sz se
metipm exinaniuit formaz
serui accipiens Hoc est enim
relinquet prem non quia de
seruit et recessit a pre Sz qz
non in ea forma apparuit ho
minibz in qua equalis e patri
Quo relinquet mrem relin
quendo synagogam iudeoru
de qua secundum carnem nat9
est et inherendo ecclesie quam
ex omnibus gentibus congre
gauit Ergo et prima hydria
hebat ppheciam de xpo sz qn
ista que loquor non predica
bantur in pplis adhuc aqua
erat in uinum mutata nondu
erat Et quia illuminauit per
aplos deus ut ostenderet nobis
quod ibi quereremus p ipa ua
ba erunt duo in carne una
Sacramentum magnu est
in xpo et in ecclesia Iam licet
nobis ubiqz xpm querere et de
omnibz hydriis uinu potare
Dormit adam ut fiat eua
Moritur xpus fiat ut ecclesia
Dormienti ade fit eua de
latere Mortuo xpo lancea
percutitur latus ut proflu
ant sacramenta quibus for
maretur ecclesia Cui no appa
reat quia in illis tunc factis
futura figurata sunt cum qd
dicit aplus ipm adam form

esse futuri Qui e inquit for
futuri prefigurabantur gra
in sitre· neqz enim uere no
poterat deus uigilanti costa
educere feminaqz formare
An forte ne doloret latus qn
costa detracta est et ppterea h
opportebat ut ille dormiret
Quis est qui sic dormiat·
ut ei ossa no euigilanti euel
lantur An quia deus euelle-
bat ppterea homo no sentie
bat Poterat ergo et uigilan
ti sine dolore euellere· quia
potuit dormienti Sz pro
culdubio ydria prima imple
batur pphecia illius temporis
de futuro isto tempore dispe
sabat xpus etiam figurat9
est in noe et in illa archa or
bis terrarum Quare ergo in
archa inclusa sunt oia ani
malia nisi ut significarent
omes gentes Non enim deerat
deo rursus creare genus aia
lium Cum enim omnia no erant
Nonne dixit producat terra
et produxit terra Unde er
go tunc fecit inde reficeret
Uerbo fecit uerbo reficeret
nisi quia misterium comen
dabat et secundam hydriaz
pphecie dispensationis imple
bat Ut per lignu liberare
figura orbis terrarum quia
in ligno figenda erat uita
orbis terrarum Iam in tertia
hydria ipi abrahe quod iaz
commemoraui dictu est In se
mine tuo benedicentur omes
gentes et quis no uideat
cuius heat figuram unicu9

qui sibi ad sacrificium quo ipe
ymmolandus ducebatur ligna
portabat. Portauit enim
dominus crucem suam sicut
euangelium loquitur hoc de tria p
dicta commemorasse sufficiat.
De dauid autem quid dicam
hoc quod ad omnes gentes p
tineret prophetia eius. Quem modo
audiuimus psalmum et diffi
cile est ut dicatur psalmus
ubi hoc non sonet. Sed certe ut
dixi modo cantabimus. Sur
ge deus iudica terram quoniam tu
hereditaberis in omnibus
gentibus. Et ideo donatiste
tamquam proiecti de nuptiis.
Sicut ille homo qui non he
bat vestem nuptialem mu
tatus est et venit. Sed pro
iectus est de medio vocatorum
quia non hebat vestem ad
sponsi gloriam. Qui enim
suam gloriam querit non
et non habet vestem nupti
alem. Non enim volunt con
sonare voci illius qui amicus
erat sponsi et ait. Hic est qui
baptisat nec in modo illi qui
non hebat vestem nuptia
lem hoc per increpationem
obiectum est quod non erat
dicere quid huc venisti. Sed
sicut ille obmutuit ita et
isti. Quid enim prodest stre
pitus oris muto corde. No
uerunt quippe intus apud
semetipsos non se habere quod
dicant. Intus obmutuerunt
foris perstrepunt. Audiunt
velint nolint etiam apud
se cantari. Surge deus iudica
terram quoniam tu hereditaberis
omnibus gentibus. Et non commun
icando omnibus gentibus quid
aliud quam exhereditatos se
esse cognoscunt. Quid ergo
dicebamus fratres quia ad
omnes gentes pertinet prophetia
Volo enim alium sensum ondere
meo quod dictum est. Capientes
metretas binas uel ternas
ad omnes inquam gentes per
tinet prophetia. Modo commemo
rauimus de monstrauimus in adam
qui est forma futuri. Quis
autem nesciat quod de illo ex
orte sint omnes gentes et nomen eius
vocabulo quatuor litteris qua
tuor orbis terrarum partes
greca appellatione demonstrantur.
Si ergo grece dicatur oriens
occidens aquilo meridies si
cut eas pleris que locis sancta
scriptura commemorat in ca
pitibus uerborum inuenies adam.
Dicuntur enim grece memo
rate quatuor mundi partes

ana- tho- le- -vasis-
ANA ⁘ OAN ⁘ DYCIC ⁘
arctos· ·me· sem-
APKTOC ⁘ MECEMB-
-bria.
PIA. Ista quatuor nomina
si tamquam versus quatuor
submultiter scribas in eorum
capitibus adam legitur. Hoc
in noe propter archam figura
tum est in qua erant omnia
animalia que significabant
omnes gentes. Hoc in abraha
m apertius dictum est. In
semine tuo benedicentur omnes gentes

hoc in dauid de cuius psalmis
ut alia obmittam modo can
tauimus Surge deus iudica
terram qm tu hereditabeis
in omnibus gentib; Cui enim
deo dicitur surge nisi ei qui
dormiuit. Surge deus iudica
terram tamquam diceretur Dor
misti iudicatus a tra surge
ut iudices tram Et quo per
tinet illa pphetia qm tu here
ditaberis inquit in omnib;
gentibus Iam uo in qnta eta
te tamquam in qnta ydria Da
niel uidit lapidem precisu
de monte sine manibus et fre
gisse omnia regna trarum
et creuisse illum lapidem et
factu esse montem magnu
ita ut impleret uniuersaz fa
ciem terre Quid apcius fidelib;
mei lapis de monte preciditur
Ipse est lapis quem reproba
uerunt edificantes hic et
factus est in caput anguli
de quo monte preciditur nisi de
regno iudeorum Unde dominus
ihesus scdm carnem nat; e Et
preciditur sine manib; sine
opere humano Quia sine am
plexu maritali de uirgine ex
ortus est mons ille unde p
cisus est Non impleuerat
uniuersam faciem terre No
enim tenuerat regnum iudeorum
omnes gentes At uero re
gnum xpi uniuersum orbem t
rarum cernim; occupare Iam
ad sextam etatem ptinet Io
hannes baptista quo nemo
exsurrexit mayor in natis

mulierum de quo dictum est
mayor quam ppheta Quid
et ipse ondit quia omnibus
gentib; missus e xpus Cum
uider venerunt ad eum ut
baptisarent et ne supbirent
de nomine abrahaz Genero
inquit viparum quis on
dit uobis fugere ab ira ve
tura Facite ergo fructum
dignum penitentie Id e hu
les estote supbis enim loqba
Unde autem erant supbi de
genere carnis no de fructu
imitationis pris abrahe
Quid eis ait Nolite dicere
patrem habemus abraham
Potens est enim deus de lapi
dibus istis suscitare filios
abrahe lapides dicens ·os
gentes non pter firmitez
sicut lapis dictus e· quem
reprobauerunt edificantes s
pter stoliditatem et duri
ciam stultitie quia eis quos
adorabant similes fcti erant
Adorabant enim insensata
simulacra pter insensati
Unde in psalmo dictum est
Similes illis fiant qui fa
ciunt ea et omnes q confidut
in eis Ideo cum ceperint hoies
deum adorare quid audiunt
ut sitis filii patris vri q in
celis est· qui fac solem suu
oriri super bonos et malos
et pluit super iustos et iniu
stos Quapropter si ei homo
fit similis quem adorat Quod
est Potens est deus de lapi
dibus istis suscitare filios

abrahe Nos ipos mirarem(ur)
et uidem(us) quia fcm e(st). Nos
enim de gentib(us) venim(us). Et
gentib(us) autem no(n) venire(n)t? N(on)
dom(inus) deus de lapidibus susci
tasset filios abrahe facti su(nt)
filii abrahe imitando fidem
non nascendo per carnem
Sicut em illi degenerando
exheredati sic nos imitando
adoptati Ergo fr(atr)es ad oes gen
tes ptinebat etiam ista sex
te hydrie pheta Et ideo de
omnib(us) dcm est Capientes
metretas binas uel t(er)nas
Sz modo dixim(us) omnes ge(n)
tes ptinere ad binas uel ter
nas metretas Estimantis
em fuit quodam(m)o ut ip(s)e
diceret binas quas diceret
ternas ad commendandu(m) sc(ilicet)
h(oc) sacramentum Quo sunt
bine metrete Circumcisio
et p(re)putium hos duos p(o)p(u)los
scriptura commemorat et nul
lum p(re)termittit ho(m)i(nu)m genus
Quando dicit circumcisio et
p(re)putium In duobus istis no
minib(us) h(ab)es omnes gentes bi
ne metrete sunt hys duob(us) pa
ietibus de diuerso venientib(us)
ad pacem ad pacem in se ipso
faciendam lapis angularis
in se ipo factus est xpus On
damus et ternas metretas i(n)
eisdem ipis omnib(us) gentibus
Tres enim erant filii noe per
quos reparatum est genus hu(m)a
ni. Unde dom(inus) ait Simile e(st)
regnum celorum fermento qd
accepit mulier et abscondit
in farine mensuris tribus q(uo)
adusq(ue) fermentaret(ur) totum Que
est ista mulier nisi caro domi(ni)
Quod est fermentu(m) nisi euan
gelium Que sunt tres men
sure nisi omnes gentes p(ro)pt(er)
tres filios noe. Ergo sex ydrie ca
pientes metretas binas uel
ternas sex sunt etates t(em)p(or)um
capientes p(ro)phetiam p(er)tinente(m)
ad oes gentes siue in duob(us) ge
neribus hominu(m) id est iudeis
et grecis sicut sepe ap(osto)lus co(m)
memorat siue in trib(us) p(ro)pter
noe tres filios significatas. Fi
gurata est em p(ro)phetia p(er)tin
gens usq(ue) ad omnes gentes Na(m)
in eo quod p(er)tingit dicta e(st) metre
ta Sicut dicit ap(osto)lus Accepim(us)
p(er)tingendi mensuram usq(ue) ad
vos gentibus em euangelisans
hoc ait mensuram p(er)tingendi
usq(ue) ad uos. etc.

Incipit omelia decima beati augustini episcopi etc.

Ab eo loco vbi
ait post hec.
descendit caph(ar)
naum ipse et mater ei(us)
usq(ue) ad id quod ait Ille aut(em)
dicebat de templo corporis sui etc.
In psalmo audistis gemitum pa
uperis cuius membra per totam
terram tribulationes patiunt(ur)
usq(ue) in finem seculi Satis ag(i)
te fratres mei ee in hys mem
bris et de hys membris nam
tribulacio tota transitura est.
Ve gaudentibus veritas dicit
Beati lugentes q(uonia)m ipi conso
labuntur deus homo factus
est Quid futurus est homo
p(ro)pter quem deus fact(us) est ho
Hec spes consolet(ur) nos in omni
tribulac(i)one et temptac(i)one hui(us) vite

Non em cessat inimicus psequi
et si non aperte seuit insidijs
agit Quid ait em Et super
uiam dolose agebant Inde dict
est leo et draco Unde quid dicat
xpo· et conculcabis leonem et
draconem leo pter apertam
iram Draco autem pter oc
cultas insidias Draco eiecit
adam de paradyso Idem ipse leo
psecutus est ecclesiam dicente
petro quia aduersarius nr dy
abolus tamquam leo rugiens
circuit querens quem deuo
ret Nō tibi seuitiam suam p
didisse dyabolus uideatur Cum
blanditur tunc magis cauē
dus est Unde inter has omnes
insidias et eius temptacões
Quid faciamus nisi quod ibi
audiuimus Ego autem cu in
molesti essent induebam me
cilicium et humiliabam in ie
iunio animam meā Est qui
exaudiat ne dubitetis orare
Qui autem exaudit intus
manet· non in montem aliq
oculos dirigatis nō faciem
in stellas aut luna· leuetis
Non tunc exaudiri uos arbi
tremini qn sup mare orat
Immo detestemini tales oratio
nes Munda tm cubiculu cor
dis ubi cuis ubicumqz oraueris
intus est qui exaudiat intus
in secreto Quem sinu potat
tum aut Et oratio mea i sinu
meo conuertetur Qui te ex
audit non est preter te Non
longe vadas nec te extollas
ut quasi attingas illum Ma
gis si te extuleris cades si te·

humiliaueris ipse appropinquabit
hic ergo dominus deus nr uim
dei· Uerbum caro factum · filius
patris Filius dei Filius hominis
excelsus ut nos faceret Humilis
ut nos reficeret Ambulans
inter homines patiens huāa
abscondens diuina descendit
ut dicit euangelista caphar
naum ipse et mater eius et
fratres eius et discipuli eius
et ibi manserunt nō multis
diebus Ecce ht matrem ht fra
tres et discipulos Inde fratres
unde matrem Fratres enim
scriptura nra non eos solos
appellare consueuit qui na
scuntur ex eodem uiro et femina
aut ex eodem utero aut ex eo
dem patre quamuis diuersis ma
tribus aut certe ex eodem gra
du velut compatrueles aut
consobrinos non solu hos no
uit fratres dicere scriptura nra
quo loquitur sic intelligenda
est Het enim linguam sua
Quicumqz hanc linguam
nescit turbatur et dicit Un
de fratres domino Num em maria
iterum peperit Absit inde ce
pit dignitas virginum Illa
femina mater esse potuit
mulier eē non potuit Dicta
est autem mulier secundu
femineum sexum non sm cor
ruptionem integritatis et hoc
ex lingwa ipsius scripture·
Nam et eua statim facta
de latere viri sui· nondum
contacta a uiro suo nostis qz
mulier appellata est Et formauit
eam in mulierem Unde ergo frēs

cognati marie fratres domini
de quolibet gradu cognati.
Vnde probamus ex ipsa scrip-
tura. Frater abrahe dictus
est loth. Filius erat fratris ipsius.
Lege et invenies quia abra-
ham patruus erat loth et
dicti sunt fratres. Vnde nisi
quia cognati. Item iacob
laban syrum habebat avun-
culum. Frater enim laban erat
matris iacob idem rebecce
uxoris ysaac. Lege scripturam
et invenies quia fratres
dicuntur avunculus et soro-
ris filius. Qua regula co-
gnita invenies omnes con-
sanguineos marie fratres esse
christi. Sed illi discipuli magis
fratres erant quia et illi co-
gnati fratres non essent si di-
scipuli non essent. et sine
causa fratres si magistrum
non agnoscerent fratrem. Nam
quodam loco cum ei nuncia-
ti essent mater et fratres
eius foris stantes. Ille autem
cum discipulis suis loque-
batur ait. Que michi ma-
ter, qui fratres. Et exten-
dens manum super discipulos
suos dixit. Hii sunt fratres
mei et quicumque fecerit
voluntatem patris mei
ille michi frater et mater et
soror est. Ergo et maria quia
fecit voluntatem patris hoc
in ea magnificavit dominus
quia fecit voluntatem patris
non quia caro genuit car-
nem. Intendat caritas vestra.
Propterea cum dominus inter

turbas admirabilis videretur
faciens signa et prodigia et
ostendens quid lateret in carne.
Admirate quedam mulieres dixe-
runt. Felix venter qui te portavit.
Et ille. Immo felices qui au-
diunt verbum dei et custodiunt
illud. Hoc est dicere et mater
mea quam appellatis felicem
inde felix quia verbum dei cu-
stodivit. non quia in illa verbum
caro factum est et habitavit in
nobis. Sed quia custodit ipsum
verbum dei per quod facta est et
quod in illa caro factum est.
Homines non gaudeant prole
temporali. Exultent si spiritu
iunguntur deo. Hec diximus propter
id quod ait evangelista quia
cum matre sua et fratribus
suis et discipulis habitavit in
capharnaum paucis diebus.
Inde quid sequitur etc. F. q̃. n.

Ebdomada quarta in quadragesima

Et prope erat
pascha iudeorum.
Et ascendit
iherosolimam ihesus. iñ.
Aliam rem narrat sicut se
habebat recordatio nunciantis.
Et invenit in templo venden-
tes boves et oves et columbas
et nummularios sedentes. Et
cum fecisset quasi flagellum
de resticulis omnes eiecit de
templo oves quoque et boves
et nummulariorum effudit es et
mensas subvertit. et hiis qui
columbas vendebant dixit.
Auferte ista hinc et nolite fa-
cere domum patris mei domum ne-
gociacionis. Quid audivimus
fratres. Ecce templum illud

figura adhuc erat et eicit in
de dominus omnes qui sua que
bant qui ad nundinas venerat
Et que ibi vendebant illi que
opus habebant homines in sa
crificiis illius temporis Nouit
enim caritas vestra quod sacrificia
a illi populo pro eius carnalitate
et corde adhuc lapideo talia
data sunt quibus teneretur
ne in ydola deflueret et immo
labant ibi sacrificia boues et
oues et columbas Nostis quia
legistis Non ergo magnum pec
catum si hoc vendebant in
templo quod emebatur ut offer
retur in templo et tamen
eicit inde illos Quid si ibi
ebriosos inveniret qui facit
dominus Si vendentes ea que
licita sunt et contra iustitiam
non sunt que enim honeste
emuntur non illicite vendun
tur Expulit tamen et non
est passus domum orationis fi
eri domum negotiationis Si ne
gotiationis domus debet fieri
domus dei · potationis debet
fieri · Nos autem quando ista dicimus
strident dentibus suis adversus
nos et consolatur nos psalmus
quem audistis Striderunt
in me dentibus suis Novimus
et nos audire unde curemur
Et si ingeminantur flagella
xpo quia flagellatur sermo
ipsius Congregata sunt in
quit in me flagella et nesci
erunt flagellatus est flagel
lis iudeorum flagellatur blas
phemus falsorum xpianorum Mul
tiplicant flagella domino suo
et nesciunt Sequamur nos
quantum ipse adiuvat Ego
autem cum michi molesti es
sent induebam me cilicio
et humiliabam in ieiunio a
nimam meam Dominus autem
fratres nonne et ipse peper
cit illis qui flagellandus ab
eis erat Prior illos flagel
lavit Signum quoddam nobis
ostendit quod fecit flagellum
de resticulis Et inde discipli
natis negotiatores de dei templo
facientes · Flagellavit etenim
unusquisque in peccatis suis re
stem sibi texit · Propheta dicit
Ve his qui trahunt peccata
sicut restem longam Quis
facit restem longam Qui
peccatum addit peccato Quomodo
adduntur peccata peccatis
Cum peccata que facta sunt co
operiuntur aliis peccatis Furtum
fecit · Ne inveniatur qui
fecit querit mathematicum
Sufficeret furtum fecisse ·
Quare vis adiungere pec
catum peccato Ecce duo peccata
cum ad mathematicum pro
hibitus accedere blasphemas
episcopum Ecce tria peccata Cum
audis mitte illum foras de
ecclesia · Dicis duco me ad partem
Donati Ecce addis quartum
Crescit restis time restem
Bonum est tibi ut hic inde
cum flagellaris corrigaris
ne in fine dicatur Ligate
illi manus et pedes et pro
icite eum in tenebras exte
riores Funiculis enim peccatorum
suorum unusquisque constringitur Flagel-

nō

Illud dominus dicit Illud aut
scriptura dicit Utrumque do
minus dicit De peccatis su
is ligantur homines et mit
tuntur in tenebras exteriores
Qui sunt tamen qui ven
dunt boues ut figura que
ramus misterium facti Qui
sunt qui oues vendunt et
columbas ipsi sunt qui sua q
runt in ecclesia non que ihu
xpi. Venale habent totum quia
nolunt redimi Emi nolunt
et vendere volunt Bonum
est enim eis ut redimantur
sanguine xpi et perueniant
ad pacem xpi Quid enim
prodest adquirere in hoc seculo
quodlibet temporale et tran
sitorium siue sit pecunia
siue sit voluptas ventris
et gutturis siue sit honor
in laude humana Nonne
omnia fumus et ventus No
ne omnia transeunt et currunt
Et ue hiis qui heserunt tran
seuntibus quia simul transe
unt. Nonne omnia ut fluuius
preceps currunt in mare et
ve qui ceciderit quia in ma
re trahitur Ergo tenere debemus
omnes affectus a talibus
concupiscenciis fratres mei
qui talia querunt vendunt
Nam et symon ille ideo vo
lebat emere spiritum sanctum quia
vendere volebat spiritum sanctum
et putabat apostolos mercato
res tales esse quales dominus
de templo flagello eiecit Ta
lis enim ipse erat et quod ve
deret emere volebat de illis
erat qui columbas vendunt

Item in columba apparuit spiritus
sanctus Qui ergo vendunt co
lumbas fratres qui dicunt nos damus
spiritum sanctum Quare enim hoc dicunt
et quo precio vendunt precium
honoris sui accipiunt precio emunt
cathedras temporales ut uide
antur ipsi vendere columbas Caue
ant a flagello de resticulis Co
lumba non est venalis gratis
datur quia gracia vocatur Ideo
fratres mei quod videtis eos qui
vendunt pro proplaribus quisque
quod vendit laudat quot proposita
fecerunt Aliud propositum habet
cartaginense primianus Aliud
habet maximianus Aliud habet
in mauritania rogatus Aliud
tum habent in numidia illi. et alii
quos iam nec nominare suffi
cimus Circuit ergo aliquis
emere columbam vnusquisque
autem ad propositum suum laudat
quod vendit Auertatur illius cor
ab omni vendente veniat v
gratis accipiatur Nec sic eru
bescunt fratres quia per ipsas
dissensiones suas acerbas et
malitiosas cum sibi tribuunt
quod non sunt cum extolluntur
putantes se aliquid esse cum
nichil sint Tot partes de se
fecerunt Sed quid in eis im
pletum est nolunt corrigi nisi
quod audistis in psalmo Dis
scissi sunt nec compuncti sunt
Qui ergo boues vendunt
boues intelliguntur qui nobis
scripturas sanctas dispensauerunt
Boues erant apostoli Boues erant
prophete. Unde dicit apostolus Bo
ui trituranti os non infrenabis
Nunquid de bubus pertinet ad

deum An propter nos dicit propter
nos enim dicit quia debet in
spe qui arat arare et triturans
in spe participandi Ergo illi
boues reliquerunt nobis me
moriam scripturarum Non enim
de suo dispensauerunt quia glo
riam domini quesiuit quod
enim audistis in ipso psalmo Et
dicant semper magnificetur
dominus qui volunt pacem ser
ui eius Seruus dei populus dei
ecclesia dei qui uolunt pacem
ecclesie ipsius dominum magni
ficent non seruum et dicant semper
magnificetur dominus Serui di
cant qui uolunt pacem serui
eius Ipsius populi ipsius serui vox
est illa euidenter quod in lamen
tationibus audistis in psalmo et
mouebamini cum audiretis quod
inde estis Cum cantabatur ab
vno de omnibus cordibus reso
nabat Felices qui se in illis
uelut tamquam in speculo co
gnoscebant Qui ergo volunt
pacem serui eius pacem populi
eius pacem ecclesie illius quod
dicit vnicam et quam uult
erui a leone Erue de manu
canis vnicam meam qui
dicant semp magnificetur
dominus Ergo boues illi dominum
magnificauerunt non se Videte
bouem magnificantem dominum
suum quia agnouit bos pos
sessorem suum Attendite bo
uem timentem ne deseratur
possessor bouis et in boue pre
sumatur quo expauescit eos
qui uolunt in illo ponere spem
Numquid paulus pro nobis crucifi
xus est aut in nomine pauli

baptisati estis quod dedi no
strum dedi Gratis accepistis Co
lumba de celo descendit Ego
inquit plantaui appollo ri
gauit sed deus incrementum
dedit Neque qui plantat est
aliquid neque qui rigat
sed incrementum dat deus Et
dicant semp magnificetur
dominus qui volunt pacem
serui eius Isti autem qui bo
ues vendunt de scripturis
ipsis fallunt populos ut acci
piant ab ipsis honores et
laudes et non conuertant
homines ad veritatem Ita
uero ipsis scripturis fallunt
populos a quibus querunt honores
Vendunt boues vendunt et
oues id est ipsas plebes et
cui vendunt nisi dyabolo
Namque fratres mei si pre
vnica ecclesia est et vna est
quid quod inde preciditur quis
tollit nisi leo ille rugiens
et circuiens querens quem deuoret
Ve hiis qui preciduntur Nam
illa integra permanebit Noue
uit enim dominus qui sunt eius
Tamen quantum in ipsis est ven
dunt boues et oues ven
dunt et columbas Obseruet
flagellum peccatorum suorum
Certe qui tale aliquid pati
untur propter istas iniquitates
suas agnoscant quia dominus
fecit flagellum de resticulis
et adhuc admonet eos ut
mutent se ut non sint nego
ciatores Nam si se non muta
uerit audient in fine Li
gate illi manus et pedes et
proicite in tenebras exteriores

Recordati sunt discipuli eius
quia scriptum est zelus domus
tue comedit me. Recordati
sunt discipuli quia zelo domus
dei eiecit istos de templo. Dus
fratres vnusquisque xpianus in
membris xpi zelo domus
dei comedatur. Quis come
ditur zelo domus dei qui o-
mnia que forte ibi videt per-
versa satagit corrigere cu-
pit emendare. Non quiescit
si emendare non potest tolle-
rat gemit. non excutitur
de area granum. sustinet
paleam ut intret in horre-
um. Cum palea fuit separa-
tu ante si granum es noli ex-
cuti de area ne prius ab
avibus colligaris quam in hor-
reum congregeris. Aves
enim celi et aeree potestates ex-
pectant aliquid rapere de
area et non rapiunt nisi quod
inde fuit excussum. Ergo
zelus domus dei comedat te.
Vnusquisque xpianus zelus domus
dei comedat in qua domo dei
membrum est. Non enim ma-
gis est domus tua quam domus
ubi habes salutem sempiternam.
Domum autem tuam intras
propter requiem temporalem.
Domum dei intras propter re-
quiem sempiternam. Si ergo
in domo tua nequid perversum
fiat satagis in domo dei vbi
salus proposita est et requies
sine fine. Debes pati quantum
in te est si quid forte perversum
videris. Verbi gratia. Vides fratrem

currere ad theatrum. prohibe.
mone. contristare. Si zelus
domus dei comedit te. Vides
alios currere et inebriari vel-
le et hoc velle in locis sanctis
quod nusquam decet. prohibe quos
potes. tene quos potes. terre quos
potes quibus potes blandire. Noli
tamen quiescere. amicus est
ammoneatur leniter. vxor est
severissime refrenetur. ancilla
est etiam verberibus compesca-
tur. Fac quidquid potes pro
persona quam portas et perficis
quod dicis Zelus domus tue co-
medit me. Si autem fueris
frigidus marcidus ad te solum
spectans. et quasi tibi sufficies
et dicens in corde tuo. Quid
michi est curare aliena peccata.
Sufficit mihi anima mea. ipsam in-
tegram servem deo. Et iam non
tibi venit in mentem servus ille
qui abscondit talentum et
noluit erogare. Nunquid enim ac-
cusatus est quia perdidit et
non quia sine lucro servavit.
Sic ergo audite fratres mei
ut non quiescatis. Ego vobis
consilium daturus sum. Det ille qui
intus est. Quia et si per me
dederit ille dat. Nostis quid
agitis vnusquisque in domo
sua cum amico. cum inquilino.
cum cliente suo. cum maiore. cum minore
cum quo deus aditum quidem
aperit ianuam verbo suo. Nolite
quiescere lucrari xpo quia lucrati
estis a xpo. Dixerunt illi
iudei. Quod signum ostendis
quia hec facis et dicis. Solvite

templum hoc et tribus diebus
suscitabo illud. Dixerunt er
go iudei. Quadraginta et sex
annis edificatum est templum
hoc. et tu diebus tribus diebus
excitabo illud. Caro erant. car
nalia sapiebant. Ille loquebatur
spiritualiter. Quis autem posset
intelligere. de quo templo dice
bat. Sed non multum querimus
per euangelistam nobis aperuit
dixit de quo templo diceret. Sol
uite templum hoc. et tribus di
ebus excitabo illud. Dixerunt
ergo iudei. Quadraginta et sex
annis edificatum est templum
et in triduo resuscitabit. Dicebat
autem ut euangelista ait de templo cor
poris sui. Et manifestum est oc
cisum dominum post triduum resur
rexisse. Hoc in omnibus nobis no
tum est. Et si iudeis clausum
est quia foris stant. nobis tamen
apertum est quia nouimus
in quem credidimus. Preuius templi
solutionem et edificationem
anniuersaria sollempnitate ce
lebraturi sumus. ad quam vos
exhortamur ut preparetis uos si
qui estis cathecumini ut acci
piatis graciam. Iam nunc tempus
est. Iam parturiatur quod tunc
nascitur. Ergo illud nouimus.
Sed forte hoc exigitur a nobis. Vt
trum habeat aliquod sacramen
tum quadraginta et sex annis
edificatum est templum. Et
quidem multa que hinc dici pos
sunt. Sed quod breuiter dici potest
et facile intelligi. hoc. niterimur
dicimus fratres. dixi nudiustercius nisi
fallor hesterno die adam unum
hominem fuisse et ipsum esse to
tum genus humanum. Nam
ista diximus si meministis
quasi fractus est. et sparsus
colligitur et quasi conflatus
in unam societatem atque
concordiam spiritualem et
gemit prius pauper.
modo ipse adam sed ut pro
renouatur quia sine pec
cato venit adam ut pecca
tum adam solueret in carne
sua et ut reintegraret sibi
ad ymaginem dei adam. Er
go caro christi de adam. Ergo
de adam templum quod destru
xerunt iudei et resuscitauit
dominus triduo. Resuscitauit enim
carnem suam. Videte quia deus
erat equalis patri. fratres mei
dicit apostolus qui eum suscitauit
a mortuus. de quo dicit. de patre
factus est inquit obediens
usque ad mortem. mortem autem
crucis. propter quod et illum
suscitauit a mortuis et dedit
ei nomen quod est super omne nomen
Resuscitatus et exaltatus est
dominus resuscitauit eum. Quis.
pater. Cui dicit in psalmis. Ex
suscita me et reddam illis.
Ergo pater eum suscitauit
non se ipse. Quid autem fa
cit pater sine verbo. Quid
facit pater sine unico filio suo
Nam audi quia et ipse deus
erat. Soluite templum hoc
et in tribus diebus suscitabo
Nunquid dixit soluite templum
quod in triduo pater resuscitet.
Sed quo cum pater resuscitat
et filius suscitat. sic cum filius
resuscitat et pater suscitat. quia

filius dixit. Ego et pater unum
sumus. Quid ergo sibi uult
nus xl. vi. Interim xpe adam
quia per totum orbem terrarum
e. Audistis iam ab hesterno
die in quatuor litteris g
tis quatuor verborum gre-
corum. Sunt enim ista
verba quatuor scilicet sub
inuicem. Hec nomina quatuor
partium mundi. Orientis occi
dentis aquilonis et meridi
ei quod est totus orbis sicut
dicit dominus. A quatuor ven
tis collecturum se electos
suos cum venerit ad iudicium
Si ergo facias quatuor litteras
nomina greca. Anathole quod
est oriens. dysis quod est occi
dens. Arctos quod est septem
trion. mesembria quod est
meridies. Anathole disis arctos
mesembria. Capita verborum
adam habent. Quo ergo ibi inue
nimus et xl. vi. numerum quia ca
ro xpi de adam erat. ad litteras
numeros computant greci quod
nos facimus. A littera ille lingue
sue ponunt alpha et vocatur
unum. Ubi autem in numeris scribunt beta
quod est b. ipsorum vocatur in nu
meris duo. Ubi scribunt gama
vocatur in numeris ipsorum tria. ubi
scribunt delta vocatur in numeris
ipsorum quatuor. Et sic per omnes
litteras numeros habent. M quod nos
dicimus et illi dicunt my. xl. significat.
Dicunt enim my tesseraconta
Iam videte iste littere quem numerum

habeant et ibi invenietis qua
draginta et sex annis edifica
tum templum. Habet enim adam
a. alpha quod est .a. quod est unum
habet deltha quod est .d. quatuor
habes .v. habet iterum .a. quod est .a.
unum. habes .vi. habet et my quod
est .m. xl. habes .xlvi. Hec sic
nec ab anterioribus maioribus
nostris dicta sunt et inventus est
iste numerus in litteris xl. vi. Et
quia dominus noster ihesus xpus de a
dam corpus accepit non de adam
peccatum traxit. Templum
corporeum inde sumpsit non
iniquitatem que de templo
pellenda est. Ipsam autem car
nem quam traxit de adam ma
ria enim de adam et domini caro de
maria. Iudei crucifixerunt et ipse
resuscitaturus erat. ipsam car
nem triduo quam illi in morte
erant occisuri. Illi soluerunt
templum quadraginta et vi
annis edificatum et ille triduo
resuscitavit illud. Benedicamus
dominum deum nostrum qui ad letitiam
spiritualem congregavit nos. Simus
in humilitate cordis semper et ga
udium nostrum penes deum sit non
de prosperitate aliqua huius seculi
inflemur sed noverimus felicitatem
nostram non esse nisi cum ista transie
runt. Hodie gaudium nostrum fratres
mei in spe sit. Nemo gaudeat
quasi in re presenti ne herreat in
via totum gaudium de spe fu
tura sit totum desiderium vita
eterna sit. omnia suspiria in xpm

anhelent. Ille unus pulcherrimus
qui et fedus dilexit ut pulcros
faceret desideretur ad illum cucu
curratur: illi ingemescatur et
dicant semper Magnificetur
dominus. qui voluit pacem servi eius
Ab eo quod · Incipit ome
scriptum est · lia undecima
Cum autem esset beati augus
ierosolimis in pascha in die tini epi
festo multi crediderunt scopi
in nomine eius usque ad id quod
ait Amen amen dico vobis nisi
quis renatus fuerit ex aqua et
spiritu sancto non potest intrare
in regnum dei et sequitur
Oportune no
bis dominus
providit
hodierno die
lectionibus huius
ordinem. Nam
quia ex ordine
ewangelium
secundum Johannem considerare
atque tractare suscepimus. Credo
quod adverteret caritas vestra. Opor
tune ergo occurrit ut hodie au
diretis ex evangelio quia nisi
quis renatus fuerit ex aqua et
spiritu sancto non videbit regnum
dei. Tempus enim est ut vos ex
hortemur quia adhuc estis ca
thecumini qui sic credidistis in xpm
ut adhuc vestra peccata portetis.
Nullus autem regnum celorum
videbit · oneratus peccatis quia
nisi cui dimissa fuerint non
regnabit cum xpo. Dimitti autem

non possunt nisi ei qui rena
tus fuerit ex aqua et spiritu
sancto. Sed omnia verba quemad
modum se habeant advertamus
ut hinc inveniant qui pigri
sunt quanta sollicitudine sibi
festinandum sit ad omnes depo
nendum quia si ferrent ali
quam sarcinam etiam vel ex
lapide aut ligno aut aliquid
etiam lucri · Si frumentum
portarent si vinum si pecuniam
currerent ut deponerent onera
Portant sarcinam peccatorum et
pigri sunt currere. Currendum
est ut deponatur. hec sarci
na premit et mergit. Ecce au
distis quia cum esset dominus ihesus ierosoli
mis in pascha in die festo multi
crediderunt in nomine eius vi
dentes signa eius que facie
bat. Multi crediderunt in no
mine eius et quid sequitur. Ipse
autem ihesus non credebat se
metipsum eis. Quid sibi vult
hoc. Illi credebant in nomine eius
et ipse ihesus non credebat semet
ipsum eis. An forte non credide
rant et fingebant se credidis
se. Et propterea ihesus non se cre
debat eis. Sed non diceret evangelista
Multi crediderunt in nomine
eius nisi verum illis testimonium
perhiberet. Magna ergo res
et mira res credunt homines
in xpm et xpus non se credit
hominibus. Presertim quia filius
dei est utique volens passus est
Et si nollet numquam pateretur
qui si nollet nec nasceretur. Si
autem hoc solum vellet nasci tantum
et non moreretur et quicquid vellet

faceret quia omnipotens fi
lius est patris omnipotentis
et ipsis rebus probem⁹ quia
cum voluissent eum tenere
discessit ab eis loquitur ewangelista
et cum voluissent eum de uer
tice montis precipitare discessit
sit ab eis ihesus Et qui vene
runt ad eum comprehenden
dum iam venditum a iuda
traditore cum ille putaret
in potestate se habere tradere ma
gistrum suum et dominum
suum et ibi ondit dominus vo
luntate se pati non necessitate
Nam cum eum uellet compre
hendere voluissent dixit illis
Quid queritis et illi dixerunt
Ihesum nazarenum Et ille Ego
sum hac uoce audita redie
runt retro et ceciderunt In
eo quod eis rnis deiecit ostendit
dit potestatem ut in eo quod ab
eis comprehensus est ostenderet
voluntatem Ergo quod pas
sus est fuit Traditus est
enim propter delicta nostra et re
surrexit propter iustificationem
nostram Audi uerba ipsius po
testatem habeo ponendi ani
mam meam et potestatem iterum
habeo sumendi eam Nemo tol
let a me animam meam sed
ego pono eam a me ipso et ite
rum sumo eam Cum ergo haberet
tantam potestatem cum eam
dictis predicaret factis ondit
quid sibi uult quod non se crede
bat eis ihesus quasi aliquid uoleti

nocituris aut aliquid uoleti
facturis presertim quia iam
crediderant in nomine eius Et
de ipsis dicit ewangelista Crediderunt
in nomine eius de quibus dicit
Ipse autem non credebat semet
ipsum eis Quare quod ipse nosset
omnes et quia opus ei non erat ut
quis testimonium perhiberet
de homine ipse enim sciebat quid esset
in homine plus nouerat ar
tifex quod esset in opere suo quam
ipsum opus quod esset in semet
ipso Creator hominis nouerat
quid esset in homine quod et ipse
creatus homo non nouerat No
ne hoc probamus de petro quia
non nouerat quid in ipso esset
quando dixit Tecum sum usque ad
mortem Audi quia dominus noue
rat quid esset in homine tu me
cum es usque ad mortem Amen
Amen dico tibi priusquam gal
lus cantet ter me negabis Ho
mo ergo nesciebat quid esset in se
sed creator hominis sciebat quid
esse in homine Crediderunt tamen
in nomine eius multi et ipse ihesus
non se credebat eis Quid dica⁹
fratres forte consequentia in
dicabunt nobis Quid sibi uult
misterium istorum uerborum
quia crediderunt in eum homines
Manifestum est uerum est nemo
dubitat ewangelista loquitur verax
ewangelista testatur Item quia
ipse dominus non credebat semet
ipsum illis et hoc manifestum est
et nullus xpianus dubitat quia

hoc euangelium loquitur et idez
verax euangelista testatur
Quare ergo illi crediderunt
in nomine eius et ihus non
credebat semetipm eis Segn
cia uideamus. Dnica viij pent.

Erat homo ex phariseis
Nicodemus nomine prin
ceps iudeoz. hic uenit
ad eum nocte et dixit ei Rabi
Jam hoc nostis quia rabi ma
gister dicitur. Scim9 quia a
deo venisti magister Nemo n.
pt hec signa facere que tu fa
cis nisi deus fuit cum eo Er
go iste nicodem9 ex hys erat
qui crediderant in nomine ei9
uidentes signa et prodigia
que faciebat Superius em
hoc dixit Cum autem esset ie
rlimis in pascha in die festo
multi crediderunt in noime
eius quare crediderunt seqr
et dicit Videntes signa eius
que faciebant Et de nicodemo
quid dicit Erat princeps iu
deorum nomine nicodemus
venit ad eum nocte et ait Ra
bi scim9 quia a deo venisti ma
gister Et iste ergo crediderat
in nomine eius Et ipse vnde c
diderat Sequitur Nemo em
pt hec signa facere q tu fa
cis nisi fuit deus cum eo Si
ergo nicodemus de illis mlt
erat qui crediderant in noie
eius Jam in isto. Nicodemo.
attendamus quare ihus no
se credebat ei Rr ihus et dixit ei
Amen amen dico tibi nisi q
renatus fuit de nuo no pt
videre regnum dei Jpis ergo
se credit deus qui nati fiunt
denuo Ecce illi crediderant
in eum et ihus non se crede
bat eis Tales sunt omnes
cathecumi Jpi iam credunt
in nomine xpi s ihus non se
credit illis Intendat et in
telligat caritas vra Si di
xerim9 cathecumino credis i
xpm Rndetur credo et signat
se iam crucem xpi portat in
fronte nec erubescit de cruce
domini sui Ecce credidit in noe
eius Interrogem9 eum Man
ducas carnem filii hominis
et bibis sanguinem filii ho
minis Nescit quid dicimus
quia ihus non se credidit ei
Cum ergo ex illo nuo esset
et nicodem9 venit ad dnm
s nocte venit Et hc forte ad
rem ptinet ad dnm venit
et nocte venit Ad lucem ve
nit et in tenebris venit Re
nati autem ex aqua et spi
ritu sco Quid audiunt ab ap
postolo Fuistis aliqn teneb
nunc autez lux in dnno Si
cut filii lucis ambulate Et
iter9 Nos autez qui diei sum9
sobrii simus Qui ergo re
nati sunt noctis fuerunt
et diei sunt et tenebre fuit
et lumen sunt. Jam credit
se illis ihus nec nocte veniut
ad ihm sicut nicodem9 no in
tenebris querunt diem Tales
enim iam etiam profitent9

ad illos ihus facit mellis salu
tem quia ipse dixit Nisi quis
manducauerit carnem meam
et biberit sanguinem meum
non habebit in se vitam Et quod
signum crucis habent in fronte ca
thecumini · iam de domo magna
sunt Sed fiant ex seruis filii
non enim nichil sunt qui iam
ad domum magnam pertinent
Quando autem manducauit
manna populus israel · cum tra
siisset mare rubrum Mare ru
brum autem quid significet Audi
apostolum Nolo enim vos ignorare
fratres quia omnes patres nostri sub
nube fuerunt et omnes mare
transierunt Et quod per mare
transierunt Et quasi causam
quereres ab illo · secutus ait
Et omnes per moysen bap
tisati sunt in nube et in mari
Si ergo figura maris tan
tum valuit spes baptismi quantum
valebit Si quod gestum est
in figura traiectum populum ad
manna perduxit Quid ex
hibebit xpus in veritate bap
tismi sui traiecto per eum populo
suo per baptismum suum traie
cit credentes occisis omnibus
peccatis tanquam hostibus conse
quentibus sicut in illo mare
omnes egiptii perierunt Quo
traicit fratres mei quo trai
cit per baptismum ihus cuius
figura tunc gerebat moy
ses qui per mare transiebat

Quo traicit ad manna Quid
est manna Ego sum inquit pa
nis viuus qui de celo descendi
Manna accipiunt fideles iam
traiecti per mare rubrum Quare
rubrum mare iam mare · quare
et rubrum significabat mare
illud rubrum baptismum xpi Vnde
rubet baptismus xpi nisi xpi san
guine consecratus Quo ergo
perducit credentes et baptisatos
ad manna Ecce dico manna No
tum est quid acceperint iudei popu
lus ille israel notum est quid eis plu
isset deus de celo et nesciunt cathe
cumini quid accipiant xpiani Eru
bescant ergo quia nesciunt Tran
seant per mare rubrum manducent
manna ut quomodo crediderunt in
nomine ihu sic seipsis credat ihus
Ideo intendite fratres mei quid
respondeat iste qui nocte venit ad
ihm Quamuis ad ihm venit
tamen quia nocte venit adhuc
de tenebris carnis sue loquitur
non intelligit quod audit a do
mino non intelligit quod audit
a luce que illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum Iam
ei dominus dixit Nisi quis natus
fuit denuo non videbit regnum
dei Dicit enim ad eum Nicodemus
Quomodo potest homo nasci cum sit
senex Spiritus ei loquitur · et
ille carnem sapit Carnem suam
sapit quia carnem xpi nondum sapit
Cum enim dixisset dominus ihus
Nisi quis manducauerit carnem meam

et biberit sanguine meu non
hebet in se vitam Scandaliza
ti sunt quidam qui eu seque
bantur et dixerunt aput semet
ipsos Durus est hic sermo quis
pt eum audire Putabant n.
hoc dicere ihm quod eum pos
sent concisum sicut agni
coquere et manducare abhor
rescentes a verbis eius reces
serunt et amplius eum secu
ti no sunt Sic e contra loqui
tur Et dominus ipse remansit cu
duodecim Et illi ad eum dne
Domine ecce illi dimiserunt
te et ille Nunquit et vos vul
tis ire Unde illis volens q
ipse illis erat necess no ille
erant xpo necessarii Nequis
terreat xpm qui dicatur ut
sit xanus quasi beator erit
xpus si tu fius xanus Bo
num est tibi ut sis xanus na
si non fuis malum xpo no
erit Audi vocem psalmi di
xi domino deus meus es tu q
m bonorum meorum no eges
Ideo deus meus es tu qm bo
norum meorum non eges Si fuis
sine deo minor eris Si fuis cu
deo maior deus no erit Non
ex te ille maior sed tu sine illo
minor Cresce g in illo minor
Nolite subtrahere ut qi ille
deficiat Deficieris si accesseris
deficies si recesseris Integer
manet te accedente Integer
manet te cadente Cum ergo di
xisset discipulis nunquit et vos

vultis ire R petrus Petra illa
voce omnium Domine ad quem ibimus
Verba vite eterne habes Bn
sapuit in ore ipsius caro dni
Dominus autem exposuit eis
et dixit Spus est qui vivi
ficat caro autem non prodest
quidquam Cum autem dixisset
nisi quis manducaverit car
nem meam et biberit san
guinem meum non het
in se vitam ne carnaliter in
telligeres Spus est inquit
qui vivificat caro autem nichil
prodest Verba autem q locutus
sum vobis spus est et vita
Hunc spm et hanc vitam
non sapiebat iste nicodemus
qui nocte venerat ad ihm dic
ente ihus Nisi quis natus fuit
denuo non videbit regnum dei
Et ille carnem suam sapiens
in illius ore no dum sapiebat
caro x Quo inquit pt ho
cum sit senex nasci denuo
Nunquid pt in ventrem mris
sue iterum introire et re
nasci Noverat iste n una
nativitatem ex adam et eva
ex deo et ecclia nondum noverat
Non noverat n eos parentes
qui generant ad mortem
Nondum noverat eos parentes
qui generant ad vitam No
noverat nisi eos parentes q
generant successores Non
noverat eos q sp victores ge
nerant permansuros Cum enim
due sint nativitates Ille
unam intelligebat Una e
de terra alia est de celo Una e

de carne Alia e de spu Una e
de mortalitate Alia de eternitate
Una est de masculo et femina
Alia est de deo et ecclia Ergo ipe
due singule sunt nec illa pt
repeti nec illa Recte intelle
xit nicodemus de natiuitatez
carnis Sic et tu intellige
natiuitatez ~~natiuitatez~~ spus
Quid intellexit nicodemus na
tiuitatem carnis Quid ni
codemus intellexit Nunquid
pt homo denuo i uentrem
mris sue intrare et renasci
Sic quicumqz tibi dixerit ut
spualiter iterum nascaris
inde quod dixit nicodemus
Nunquid pt iterum homo in uen
trez mris sue intrare et na
sci Jam natus sum de adaz
No me pt iterum gnare adaz
Jam natus sum de xpo non
me pt iterum generare xpc
Quod uterus non pt repeti
sit nec baptismus Qui na
scitur de ecclia catholica ta
mqz de sara nascitur de libera
nascitur Quod nascitur de
heresi tamqz de ancilla na
scitur sed ex semine abrahe·
Aduertat caritas vra ma
gnum sacramentu Testatur
deus et dicit Ego sum deus
abraham et deus ysaac et
deus iacob· Non alii erant
patriarche· non erat ante istos
sanctus noe qui solus in to
to genere humano cu domo
sua tota· meruit de diluuio

liberari In quo et in filiis eius
figurata est ecclia qui ligno
portante euadunt diluuium
Deinde post ea magni quos no
uimus quos sancta scriptura co
mendauit Moyses fidelis i tota
domo eius et illi tres nominantur
quasi eum soli promeruerint
Ego sum deus abraham et
deus ysaac et deus iacob· hoc
michi nomen e in eternu Sacra
mentum grande Potens est
dominus et ora nra aperire et
corda nra ut dicere possimus
sicut reuelare dignatus est et
capere possitis sicut expedit
uobis Tres isti patriarche abra
ham· et ysaac et iacob Jam
nostis filii iacob quia duodecim
fuerunt Et inde populus israhel
quia ipe Jacob isrl Et populus
isrl tribus duodecim ptinetes
ad duodecim filios israhel Ab
ham et ysaac et Jacob et populus
Tres patres et populus tamqz in
principio populi tres patres in qui
bus figurabatur populus Et populus
ipe prior pns populus in populo ·n·
iudeorum figuratus est populus xpia
norum Ibi figure hic ueritas ibi um
bra hic corpus Dicente aplo
hec autem in figura continge
bant illis Vox est apli Scrip
ta sunt inquit propter nos In
quos finis seculorum obuenit Re
currat nunc animus vr ad abra
ham et ysaac et Jacob In istis
tribus inuenimus parere liberas
pare et ancillas Inuenimus ibi
et partus liberarum Inuenimus

ibi et partus ancillarum. Ancilla nichil boni significat. Ecce ancillam inquit et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio libere. Apostolus hoc commemorat. Et in illis duobus filiis abrahe dicit apostolus figuram fuisse duorum testamentorum veteris et novi. Ad vetus testamentum ptinet dilectores tpalium dilectores seculi. Ad novum testamentum dilectores vite eterne. Ideo illa iherusalem in terra umbra erat. Celestis ierusalem matris nostre ... que est in celo. Et hec apostoli verba sunt. Et de ista civitate in peregrinamur multa nostis. multa iam audistis. Invenimus autem rem mirabilem in istis patribus eidem in istis fetibus in istis generationibus liberarum et ancillarum. Ancillas accipimus in malis liberas accipimus in bonis. Quatuor scilicet sunt genera hominum in quibus omnia ... complectitur figura futuri ipsi totius ... ut non sit mirum quod in illis tribus dictum est Ego sum deus abraham et deus ysaac et deus iacob. Hominibus enim karissimi fratres intendite. Aut per malos nascuntur boni aut per bonos nascuntur mali aut per bonos boni aut per malos mali. Amplius istis quatuor generibus non potest inveniri que iam repeta. Advertite retinete et exaudite

corda vestra. Nolite pigri esse. Capite ne capiamini. Quod quatuor sunt genera dixi karissimorum aut per bonos nascuntur boni aut per malos nascuntur mali. aut per bonos mali aut per malos boni. Puto quia planum est per bonos boni. Si et qui baptisant boni sunt. Et qui baptisantur recte credunt. Et in membris christi remanent. Per malos mali. Si et qui baptisant mali sunt et qui baptisant duplici corde accedunt ad deum et non tenent eos mores quos audiunt in ecclesia. ut non ibi sint palee sed frumentum. Quam enim multi sint novit caritas vestra. Per malos boni. Aliquando baptisat adulter. Et qui baptisatur iustificatur. Per bonos mali. Aliquando qui baptisant sancti sunt et qui baptisantur tenere vias domini nolunt. Puto fratres notum esse in ecclesia. et cottidianis exemplis manifestari ea que diximus. Sed in patribus nostris priscis ea consideremus quia fuerunt et illi ista quatuor genera. Per bonos boni. Ananias paulum baptisavit. Quid per malos mali. Dicit apostolus quosdam predicatores evangelii quos dicit non caste solere annunciare evangelium quos tolerat in societate karitatis et dicit. Quid enim. dum omni modo sive occasione sive veritate christus annuncietur et in hoc gaudeo

Nuquit maliuolus erat et de alieno malo gaudebat. Sed quia et per malos xpus predicabatur et per malorum ora xpus predicabatur. Et quos isti siu similes baptisabant mali malos baptisabant. Et quos isti baptisabant tales quales dominet dominus cum dicit. Que dicunt facite. que autem faciunt facere nolite. mali bonos baptisabant. Boni malos baptisant. Quo a sancto philippo symo magus baptisatus est. Nota sunt ergo ista quatuor fratres mei. Ecce iterum ea repeto et tenete illa. videte illa advertite illa. Cavete que mala sunt. Tenete que bona sunt. per bonos boni nascuntur. Cum per sanctos sancti baptisantur. Per malos mali. cum et qui baptisant et qui baptisantur inique et impie vivunt. Per malos boni cum mali sunt qui baptisant et boni qui baptisantur. Per bonos mali cum boni sunt qui baptisant et mali qui baptisantur. Quo invenimus ista in tribus istis hominibus. Ego sum deus abraham et deus ysaac et deus iacob. Ancillas accipimus in malis liberas accipimus in bonis

Pariunt libere bonos. Sarra peperit ysaac. Pariunt ancille malos. Agar peperit ysmahel. Bonos in uno abraham et illud genus. Cum per bonos boni. et hoc genus. Cum per malos mali. per bonos mali ubi figurati sunt. Libera erat rebecca uxor ysaac. legimus peperit geminos. Unus erat bonus alter malus. habes apte scripturam dicentem dei voce. Iacob dilexi Esau autem odio habui. Istos duos genuit rebecca. Iacob et esau. Unus inde eligitur alter improbatur. Unus succedit in hereditate alter exheredatur. Non facit ipsum sanctum deus sed facit deus de iacob. Semen unum diversi qui concepti sunt. Uterus unus diversi qui nati sunt. Nuquit non libera peperit iacob. que libera peperit esau. luctabantur in utero matris sue et dictum est rebecce. cum ibi luctarentur. duo populi sunt in utero tuo homines duo populi duo. Bonus populus malus populus. Sed tamen in uno ventre luctantur. Quanti mali sunt in ecclesia et unus uterus portat. donec in fine discernantur et boni adversus malos clamant et mali adversus bonos reclamant et in unius visceribus utrique luctantur. Nuquit semper simul erunt. In fine exitur ad lucem declaratur nativitas que hic in sacramento figuratur et tunc apparebit Iacob dilexi esau autem odio habui. Iam ergo invenimus fratres et

de bonis bonos de libera ysaac
et de malis malos de ancil
la hysmahel et de bonis ma
los esau de rebecca de malis
bonos ubi invenimus? Restat Ja
cob et in tribus patriarchis qua
tuor genera istorum perfecto
concluduntur. Habuit uxores
Jacob habuit et ancillas. Pari
unt libere pariunt et ancil
le et fiunt duodecim filii Israel.
Si numeres omnes de quo na
ti sunt non omnes de liberis non
omnes de ancillis sed tamen
omnes ex uno semine. Quid
ergo fratres mei? Numquid quia
nati sunt de ancillis non simul
possiderunt terram promissio
nis cum fratribus suis? Invenimus
ibi bonos filios iacob natos
de ancillis et bonos filios ia
cob natos de liberis. Nichil
illis obfuit nativitas de uteris
ancillarum quia in patre cognove
runt semen suum et consequenter
regnum cum fratribus tenuerunt.
Quo ergo in filiis iacob non
obfuit illis quod nati sunt de an
cillis quo minus tenerent regnum
et terram repromissionis cum
fratribus ex equo acciperent, non
illis obfuerunt natales an
cillarum sed prevaluit semen
patrum. Sic quicumque per malos
baptisantur tamquam de ancillis
videntur nati. Sed tamen
quia ex semine verbi dei quod fi
guratur in iacob non contri
stentur simul hereditatem cum

fratribus possidebunt. Securus
ergo sit qui de semine bono
nascitur tantum non imitetur
ancillam. Sed de ancilla nasci
ancillam mala sapientem
non imiteris. Unde enim si filii
Jacob de ancillis nati possi
derunt terram promissionis
cum fratribus. Ysmahel autem
natus de ancilla expulsus est
ab hereditate? Unde nisi quia ille
superbus erat. Illi humiles erant
ille cervicem erexit et voluit seducere
fratrem suum ludens cum illo. Ma
gnum ibi sacramentum. Lude
bant simul ysmahel et ysa
ac. Videt illos sara ludentes
et ait abrahe: Eice ancillam
et filium eius non enim heres
erit filius ancille cum filio meo
ysaac. Et cum contristaretur
abraham confirmatur ei dei
dictum uxoris eius. Iam hoc
manifestum est sacramen
tum quia nescio quid futurum
parturiebat illa res gesta.
Ludentes videt et dicit: Eice
ancillam et filium eius. Quid
est fratres? Quid enim mali fece
rat ysmahel puero ysaac
quia ludebat cum illo? Sed illa
lusio illusio erat. Illa lusio
deceptionem significabat. Nam
magnum sacramentum atten
dat caritas vestra persecutionem
illam vocat apostolus ipsam
illusionem, immo lusum persecu
tionem vocat. Dicit enim: Sed sicut
tunc ille qui secundum carnem natus
erat persequebatur eum qui secundum

spm ita nuc qui secundum car
nem nati sunt psecuntur eos
qui scdm spm nati sunt Qui
sunt sm· carnem nati dilec
tores mudi amatores seculi
f. qui sunt spm nati amatores
regni celorum· dilectores et
desiderantes uitam eterna
grat colentes deum. ludunt
et dicit aplus psecutom Na
p' ea qm dixit hec uba apls
et sicut tunc ille q sm car
nem natus erat psequebat
eum q sm spm ita et nuc
secutus est ondit de qua
psecutone diceret Et quid
dicit scriptura Eice ancilla
et filium eius No em heres
erit filius ancille cum filio
meo ysaac· Quim' ubi h'
dicat sciptura ut uideam'
utrum aliqua psecucio pre
cesserit ysmahelis in ysaac
et inuem' hoc dictum esse
a sara qn uidit pueros lu
dentes simul· q lusionem
dicit scriptura· vidisse sara
hanc psecutonem d aple
plus ergo nos psecutur q
nos illudendo seducit hem
baptisare hic hes um bap
tismu· noli ludere unus
est uerus Ille lusus e seducto
ris et ista psecucio grauis
tibi erit Melius t erat ut
ysmahelem tu lucrareris ad
regnum Et no uult ysmael
quia ludere uult Tene tu
hereditatem pris tui et audi
eice ancillam et filiu eius no
em heres erit filius ancille
cum filio meo ysaac Isti eca
audent dicere quia psecutom
solent pati a catholicis regib
aut a catholicis principib
qm psecutom tolerant afflic
tonem corpis Et tame aliqn
passi sunt aut quo passi sut
ipi sciant et conuenant co
scientias suas tame afflictioe
corpis passi sunt psecutom
quam faciunt Grauior est
Caue qn uult ludere ysmael
cum ysaac qn tibi blanditur
qn offert altm bap'' Inde
kam heo baptismu Si enim
verus e iste baptismus q tibi
uult dare altm· illudere te uo
Caue ame persecutore· Nam
si a principib catholicis aliq
passa est pars donati aliqn
secundum corpus passa e no
sm illusionem spus Audite
et uidete in ipis ueteribus
factis omnia futurorum signa
et iudicia Inuemtur sara af
flixisse agar ancilla Sara
libera est p' ea qm supbire
cepit ancilla questa e abra
he sara et dixit Eice ancilla
erexi ad usum me cutez sua
et quasi abraham faceret
de abraham questa e mulier
Abraham no qui in ancilla
non libidine abutendi tene
batur sz officio generandi qm
sara ei dederat un plen suscipet

plem

dit ei Ecce ancilla tua. Utere ea
sicut uis. Et afflixit eam grauit
ter sara et fugit a facie eius
Ecce libera afflixit ancillam
Et non illam uocat persecutionem
apostolus ludet seruus cum domino
et persecutionem uocat. Afflictio ista
non uocatur persecutio. et illusio
illa uocatur persecutio. Quid
uobis uidetur fratres. Nonne in
telligitis quid significatum sit.
Sic ergo qui uult deus conci
tare potestates aduersus hereticos
aduersus scismaticos aduersus
dissipatores ecclesie. aduersus ex
sufflatores christi aduersus blasfe
matores baptismi non mirentur
quia deus concitat ut a sara uer
beretur agar. Cognoscat se
agar ponat ceruicem quia cum
humiliata discederet a domina
sua. Occurrit ei angelus et
dixit. Quid est agar ancilla
sare. cum questa esset de domina
quid audit ab angelo. Reuertere
ad dominam tuam. Ad hoc ergo af
fligitur ut reuertatur. Atque u
tinam reuertatur quia proles eius
sicut filii iacob cum fratribus he
reditatem tenebit. Mirantur
autem quia commouentur potestates
christiane aduersus detestandos
dissipatores ecclesie. Non ergo
mouerentur et quo redderent
rationem de imperio suo deo. In
tendat caritas uestra quid dicam
quia pertinet hoc ad reges seculi
christianos ut temporibus suis paca

tam uelint matrem suam eccle
siam. Unde spiritualiter nati
sunt. Legimus danielis uisiones visiones
et gesta prophetica. Tres pue
ri in igne laudauerunt dominum. Mi
ratus est nabuchodonosor

rex laudantes deum pueros.
et circa eos ignem innocentem.
Et cum miratus esset. Quid
ait nabuchodonosor rex. non ille iu
deus. non cultor dei illius. ille qui sta
tuam suam erexerat et ad
eam adorandam omnes co
egerat. tamen laudibus trium
puerorum commotus. At ubi uidit
maiestatem dei presentem in igne
Quid ait. Et ego ponam
decretum omnibus tribubus
et linguis in omni terra. Quale
decretum. Quicumque dixerit
blasfemiam in deum sydrach
misach et abdenago in inte
ritu erunt et domus eorum
in direptione. Ecce quo seuit
rex alienigena ne blasfe
metur deus israhel. quia po
tuit tres pueros de igne libe
rare. Et noluit ut seuiant
reges christiani quia christus ex
sufflatur a quo non tres pue
ri sed orbis terrarum cum ipsis
regibus a gehennarum igne
liberatur. Nam tres illi pu
eri fratres mei liberati sunt
ab igne temporali. Numquid
non ipse deus machabeorum
qui et tres pueros illos ab
igne liberauit. illi in tormentis
igneis corpore defecerunt sed

in legittimis mandatis dei
permanserunt. Illi aperte
liberati sunt illi occulte coro-
nati sunt. plus est de flamma
gehennarum liberari · quam
de fornace potestatis humane ·
Si ergo nabuchodonosor
laudauit et predicauit et
gloriam dedit deo quia libe-
rauit de igne tres pueros
et tantam gloriam dedit ut
decretum mitteret per regnum
suum. Quicumque dixerint
blasphemiam in deum sydrach
mysach et abdenago in inte-
ritu erunt et domus eorum
in perdicione. Quomodo ergo iste
reges moueantur qui non
tres pueros attendunt li-
beratos de flamma sed semet
ipsos liberatos de gehenna
Cum vident christum a quo libe-
rati sunt exsufflari in christianis
Cum audiunt dici christiano dic
non te esse christianum · talia facere
volunt et saltim talia pati
nolunt · Nam videte qualia
faciunt et qualia patiuntur
Occidunt animas affligun-
tur in corpore. Sempiternas
mortes faciunt et temporales se
mortes pati conqueruntur. Et tamen
quia patiuntur proferunt
nobis nescio quos in persecu-
cione suos martires. Ecce mar-
cellus de petra precipitatus
est. Ecce donatus bagaiensis
in puteo missus est. Quando po-
testates romane talia sup-
plicia decreuerunt ut precipitaren-
tur homines. Quid autem re-
spondetur quid gestum sit. Nescio
tamen quia tradunt nescio qui
ipsi se precipitauerunt et potesta-
tes infamauerunt. Recordemur
consuetudinem romanarum
potestatum et videamus utrum crede-
dum sit. Dicunt nostri illos se pre-
cipitasse. Si non sunt discipuli
ipsorum qui se modo de saxis
nullo persequente precipitant
Non credamus. Quid mirum si fe-
cerunt illi quod solent. Nam
potestates romane numquam talibus
suppliciis vse sunt. Non enim non
poterant occidere aperte. Sed illi
qui se mortuos coli voluerunt
famosiorem mortem non in-
venerunt. Postremo quidquid
illud est non noui. Et si pas-
sa est pars donati corporales
afflictiones ab ecclesia catholica
A sara passa est agar. Redeat ad
dominam. Tractatus quidem
necessarius est. Aliquanto diutius
nos tenuit ut totum textum
ewangelice leccionis exponere
minime valeremus. Suffici-
at interim caritati vestre ne
hec que dicta sunt dicendo
alia excludantur de cordibus
vestris. Hec tenete talia dicite
flagrantes illuc procedite
accendite frigidos. Cetera

Explicit omelia xj. Incipit xij.

Ab eo quod scriptum
est quod natum est de
carne caro est et quod

Incipit omelia duodecima beati Augustini episcopi

natum est ex spiritu spiritus est usque ad id quod ait Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur eius opera quod in deo sunt facta

Credo quod hesterno die intentam fecimus caritatem vestram intelligimus nos alacrius et numerosius convenisse Sed interim lectionis evangelice ex ordine sermonem debitum reddamus si placet Deinde audiat caritas vestra de pace ecclesie vel quid egerimus vel quid adhuc agendum speremus. Nunc ergo tota intentio cordis ad evangelium feratur. Nemo enim aliud cogitet. Si enim qui totus adest vix capit qui se per cogitationes diversas dividit Nonne et quod cepit fundit Meministis autem caritas vestra dominico preterito quantum dominus adiuvare dignatus est disseruisse nos de spirituali regeneratione Quam lectionem vobis iterum legi fecimus ut que tunc non dicta sunt in Christi nomine adiuvantibus orationibus vestris impleamus Regeneratio spiritualis una est sicut generatio carnalis una est Et quod Nicodemus domino ait verum dixit quia non potest homo cum sit senex redire rursum in uterum matris sue et nasci Ille quidem dixit quia homo cum sit senex hoc non potest quidem et si infans esset posset Omnino enim non potest sive recens ab utero sive annosa iam etate redire in sinum in materna viscera et nasci Sed sicut ad nativitatem carnalem valent muliebria viscera ad semel pariendum sic ad nativitatem spiritualem valent viscera ecclesie ut semel quisque baptisetur propterea ne quis forte dicat sed iste in heresi natus est et iste in scismate natus est Amputata sunt omnia si meministis que vobis disputata sunt de tribus patribus nostris quorum deus dici voluit Non quia soli erant sed quia in solis expleta est integritas significandi populi futuri Invenimus enim tamen natum de ancilla et exheredatum Natum de libera heredem Rursum invenimus natum de libera exheredatum natum de ancilla heredem Natus de ancilla exheredatus Ismahel Natus de libera heres Ysaac Natus de libera exheredatus Esau Nati de ancillis heredes filii Iacob In illis itaque tribus patribus omnis futuri populi figura perfecta est Nec inmerito Deus inquit ego sum deus Abraham et deus Ysaac et deus Iacob Hoc mihi inquit nomen est meum in eternum Haec meminerimus quid promissum est

ipi abrahe hoc enim promis-
sum est ysaac hoc promissum
et iacob Quid in nomine? In sere
tuo benedicentur omnes gen
tes Credidit tunc homo quod
nondum videbat Vident ho
mines et execrant Comple
tum est in gentibus quod
promissum est uni et separari
a communione gentium Et
et quod impletum est vide
nolunt Sed quid eis prodest
quia videre nolunt vident
velint nolint Aperta cecitas et
clausos oculos fecit Responsu
est in Nicodemo quia ex eis
erat qui crediderant in ihu
et ipse ihus non se credebat
eis Quibusdam enim non se
credebat cum iam in illum
credidissent Sic hec scrip
tum Multi crediderunt in
nomine eius videntes signa
que faciebat Ipse autem ihs
non credebat semetipsum illis
Non enim opus habebat ut quis
quam testimonium perhiberet
de homine Ipse enim sciebat quid
esset in homine Ecce iam illi
credebant in ihm et ipse
ihus non se credebat eis.
Quare Quia nondum erant
renati ex aqua et spiritu sancto
Unde hortati sumus et hor
tamur fratres nostros cathecuminos
Si enim interroges eos iam
crediderunt in ihm Sed quia
nondum carnem eius et
sanguinem acceperunt nondum
se illis credidit ihus Quid

faciant ut se illis credat ihus
Renascantur ex aqua et spiritu
sancto Proferat ecclesia quod
parturit Concepti sunt edantur
in lucem habent ubera quibus
nutriantur. Non timeant ne
nati suffocentur ab uberibus
maternis non recedant Nul
lus potest homo redire in matris
viscera et iterum renasci spiritu-
alia ex hereditatis Sed de ancilla
nescio quis natus est. Numquid
tunc qui nati sunt de ancillis
redierunt in uterum libera
rum ut de novo nascerentur Se
men abraham et in Ismaele
et ut posset abraham facere fi
lium de ancilla Saray auctor
fuit Natus ex semine viri et
non utero sed solo placito uxoris
Numquid quia de ancilla ideo
exhereditatus Sed propterea
exhereditatus quia de ancilla
natus nulli ancillarum filii
admittentur ad hereditatem Filii
Jacob admissi sunt ad heredita
tem Ismahel autem non quia
ex ancilla natus exhereditatus
Sed quia superbus matri super
bus in filium matris Mater autem
eius magis Sara quam agar
Illius uterus accomodatur
illius voluntas accessit Non
faceret abraham quod Sara
nollet Magis ergo ille filius
Sare Sed quasi superbus in fra
tre et superbus ludendo. Ludendo
quia de ludendo Quid ait Sara
Eice ancillam et filium eius Non
enim heres erit filius ancille
cum filio meo ysaac. Non ergo

illum viscera ancille eiecerunt
foras sz tenuit seruulus Et liber
si supbus sit seruus est. Et q̃d
peyus e male domine ipius s̃-
bire Itaqz fratres mei videte ho
minem non posse rursus nasci
hominez videte sedari non
posse rursus nasci hominem
Quid quid fuit illusus est Is
mahel ludit foras mittitur
Animaduertit em eos sara lu
dentes ait scriptura Et dixit
abrahe Eice ancillam et filiu
eius Displicuit sare lusus
puerorum Aliquid nouum ui
dit pueros ludere. Nonne op
tant hoc que filios habent
uidere ludentes filios suos
Vidit illa et improbauit Ne
scio quid uidit in luso illusoz
uidit in illo luso Animaduitit
serui sz btam displicuit ei eie
cit foras. nati ergo de ancill
ad hereditatem admittuntur
filii Iacob et natus de libera
mittitur foras esau. Nemo q̃
presumat. qz de bonis nasci.
Nemo psumat quia p sanctos
baptisatur Adhuc caueat ne
nō sit Iacob sed esau H̃ ergo
fratres dixerim a melius est
ab hominib; sua querentibus
et mund diligentib; Quod si
Iniciunt nomen ancille bap
tisari et spualiter querere here
ditatem xpi ut sit tamq̃ filius
Iacob de ancilla quam baptisa
ri per sanctos et supbire ut
sit esau foras mittendus q̃uis
natus ex libera Hec fratres
tenete non uos palpamus in illa

spes ura in uob sit nec nobis
blandimur nec uob Unus
quisqz suam sarcinam portat
nr̃m est dicere Ne male uiuite
uīr prr̃ est audire et corde
audire ne exigatur qd dam̃
Immo qn exigatur lucrum
inueniatur non detrimentu.
Dicit itaqz dom̃ nicodemo
et exponit ei Amen Amen
dico t nisi quis renatus fuit
ex aqua et spu sto no pt intr
are in regnum dei Tu inquit car
nalem generationem intellig
cum dicis Nuquit pt homo
redire in viscera matris sue
Ex aqua et spiritu oportet ut
nascatur pter regnum dei Si
aut ppter hereditatem pris
hominis temporalez nascat
ex uisceribus mris carnalis
sic ppter hereditatem pris di
sempitnam nascatur ex visce
ribus eccle Generat per
vxorem filium pr moriturus
successurz. generat deus de
eccla filios non successuros
sz secum mansuros Et sequit
quod natum est de carne ca
ro est Et quod natu e de spu
spus est Spualiter ergo
nascimur. et in spu nascim
vbo et sacramento Adest sps
ut nascamur spus inuisibit
adest unde nascaris qz et tu
inuisibiliter nascaris Sequit
em et dicit Non mireris quia
dixi tibi Oportet nos nasci
denuo Spus ubi uult spirat
et uocem eius audis Sz nescis
unde ueniat et quo uadat Nemo
uidet spm Et quo audimus vocez

no

Spus sonat psalmus. Vox
est spiritus sonat euangelium.
Vox est spiritus sonat sermo
diuinus. Vox est spiritus. Vo
cem eius audis et nescis unde
ueniat et quo vadat. Sed si na
scaris et tu de spiritu hoc eris
ut ille qui non est natus ad
huc de spu nesciat de te unde
venias et quo eas. Vox enim au
scultus. Sic est omnis qui natus
est de spu. Respondit Nicodemus et dixit
ei Quomodo possunt hec fieri. Et
reuera carnaliter intellige
bat. In illo fiebat quod dixerat
dominus uocem spus audie
bat et nesciebat unde vene
rat et quo ibat. Respondit ihesus et di
xit ei Tu es magister in israhel
et hec ignoras. O fratres quid
putamus dominum huic magistro
iudeorum quasi insultare
voluisse. Nouerat dominus
quid agebat volebat illum
nasci ex spiritu. Nemo ex spu
nascitur nisi humilis fuerit quia
ipsa humilitas facit nos nasci
de spiritu quoniam ipse est dominus
obtritis corde. Ille magisterio
inflatus erat et alicuius mo
menti sibi esse uidebatur quia
doctor erat iudeorum. Deponit
eius superbiam ut possit nasci
de spiritu. Insultat tamquam indoc
to non quia superior uult uide
ri dominus. Quid magnum deus
ad hominem veritas ad men
dacium. Maior xpus quam illi
credimus deus de deo capit. Cogi
tandum est. si dicitur maior
xpus quam angeli credendus
erat. Incomparabiliter enim maior
creator omni creatura. Sed exagi
tat superbiam hominis. Tu es magister
in israhel et hec ignoras tamquam
diceret Ecce nil nosti princeps su
perbus nascere ex spiritu. Si enim
natus fueris ex spu vias dei tenebis
ut humilitatem xpi sequaris. Sic
enim altus est super omnes an
gelos quia cum in forma dei esset
non rapinam arbitratus est esse
equalis deo sed semetipsum exina
niuit formam serui accipiens in si
militudinem hominum factus et habitu
inventus ut homo humiliauit
semetipsum factus obediens usque
ad mortem. Et ne mortis genus
tibi aliquid placeat mortem autem
crucis pendebat et insultabatur
ei de cruce descendere poterat sed
differebat ut de sepulcro resur
geret pertulit superbos seruos
dominus medicus egrotos. Si hec
Quid illi quos oportet nasci ex
spiritu. Si hoc ille verus magister
in celo non hominum tantum sed ange
lorum. Si enim docti sunt an
geli verbo dei docti sunt. Si uerbo
dei docti sunt quere unde docti sunt
et invenietis. In principio erat
verbum et verbum erat apud
deum et deus erat verbum. Tollit
homini ceruix sed aspera et dura
ut sit leuis ceruix ad portandum
iugum xpi de quo dicitur Iugum
meum leue est et sarcina mea
leuis est. Sequitur. Si terrena dixi uo
bis et non creditis quomodo si dixero
uobis celestia credetis. Que terrena
dixit fratres mei. Nisi quis
natus fuerit denuo. Terrenum est

Spiritus ubi uult spirat et uocem
eius audis et nescis unde ueniat et
quo uadat terrenum est Si enim de
isto uento diceret sicut nonnulli in
tellexerunt Cum quereretur ab eis
quod terrenum dixerit dominus cum
ait Si terrena dixi uobis et non cre
detis quo si celestia dixero credetis
Cum ergo quereretur a quibusdam
quid terrenum dixerit dominus dum
iustitie passi dixerunt quod ait Spi
ritus ubi uult spirat et uocem eius
audis et nescis unde ueniat et quo
eat De uento isto dixit Quid enim
nominauit terrenum loquebatur
de generatione secutus ait Sic est
omnis qui natus est de spiritu
Deinde fratres quis nostrum non ui
deat verbi gratia austrum euntem
a meridie ad aquilonem aut ad
alium uentum uenientem ab ori
ente ad occidentem Quo ergo ne
scimus unde ueniat et quo eat Quid
ergo dixit terrenum quod non cre
debant homines dum illud utique
quod de templo resuscitando di
xerat Corpus enim suum de terra
acceperat et ipsam terram de terreno
corpore susceptam parabat su
scitare Non ei creditum est terram
resuscitaturum Si terrestria inquit di
xi uobis et non creditis quo si ce
lestia dixero credetis hoc est si non
creditis quia templum possum
suscitare deiectum a uobis quo
credetis quia per spiritum possint homines
regenerari Et sequitur Et nemo
ascendit in celum nisi qui de celo
descendit filius hominis qui est
in celo Ecce hic erat et in celo erat
hic erat in carne in celo erat diuini
tate immo ubique diuinitate natus de
matre non recedens a patre Due
natiuitates Christi intelliguntur
una diuina altera humana
una per quam efficeremur
altera per quam reficeremur
Ambe mirabiles Illa sine matre
Ista sine patre Sed quia de adam
corpus acceperat quia maria
de adam ipsum quod corpus susci
taturus erat Terrenum quoddam
dixerat soluite templum hoc
et tribus diebus suscitabo illud
Celeste autem quoddam dixit Nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spi
ritu sancto non uidebit regnum dei Eia
utique fratres Deus uoluit esse
filius hominis homines uoluit
esse filios dei Ipse descendit propter
nos Nos ascendamus propter ipsum
Solus enim descendit et ascen
dit qui hoc ait Nemo ascendit
in celum nisi qui de celo descendit
Non ergo ascensuri sunt in ce
lum quos facit filios dei Ascen
suri sunt plane hec nobis promis
sio est Erunt equales angelis
dei Quo ergo nemo ascendit
nisi qui de celo descendit quia unus
descendit et unus ascendit Quid
de ceteris intelligendum nisi quia
membra eius erunt ut unus
ascendat propterea sequitur Nemo
ascendit in celum nisi qui de celo
descendit filius hominis qui
est in celo Miraris quia et hic
erat et in celo Tales fecit disci
pulos suos Paulum audi apostolum
dicentem Nostra enim conuersatio in
celis est Si homo paulus apostolus
ambulabat in carne in terra et co

uersabatur in celo. Deus celi et
terre non poterat esse et in celo
et in terra. Si ergo nemo nisi ille
descendit et ascendit que spes est
ceteris? ea spes est ceteris quia
ille propterea descendit ut in illo
et cum illo unum essent qui per il
lum ascensuri essent. Non dicit
et seminibus ait apostolus tanquam
in multis sed tanquam in uno
et semini tuo quod est christus et
fidelibus ait Vos autem christi. Si
autem christi ergo semen abrahe
estis. Ergo quod dixit unum hoc dixit
esse omnes. Ideo in psalmis aliquando
plures cantant ut ostendatur quia
de pluribus fit unus. Aliquando unus
cantat ut ostendatur quid fiat
de pluribus. Propterea unus sana
batur in illa piscina et quisquis
alius descendebat non sanabatur.
Ergo iste unus commendat uni
tatem ecclesie. Ve illis qui oderunt
unitatem ecclesie et partes sibi fa
ciunt in hominibus. Audiant
illum qui uolebat uos facere
unum in uno ad unum. Audiant
illum dicentem. Nolite uos fa
cere multos. Ego plantaui ap
pollo rigauit sed deus incremen
tum dedit. Sed neque qui plantat
est aliquid neque qui rigat sed
qui incrementum dat deus. Illi
dicebant ego sum pauli ego
appollo ego cephe. Et ille diui
sus est christus. Immo estote
unum estote unus estote. Nemo
ascendit in celum nisi qui descen
dit de celo. Ecce uolumus esse
tui dicebant paulo. Et ille no
lo sitis pauli sed eius estote cui

est nobiscum paulus. Descendit
enim et mortuus est et ipsa mor
te liberauit a morte. Morte occisus
mortem occidit. Et nostis fratres
quia mors ista per dyaboli inuidiam
intrauit in mundum. Deus mor
tem non fecit scriptura loquitur
nec letabitur in aliquid in perditione
uiuorum. Creauit enim ut essent omnia. Sed
quid ibi ait? Inuidia enim dyabo
li mors introiuit in orbem terrarum.
Ad mortem dyabolo propinante non
~~inueniret~~ homo · adductus dr.
Non enim cogendi potestatem dyabo
lus habebat sed persuadendi uersu
tiam. Si non consentires nichil
inuexerat dyabolus. Consensio
tua o homo te perduxit ad mor
tem. A mortali mortales nati.
Ex inmortalibus mortales facti.
Ab adam omnes homines mor
tales. Jhesus autem filius dei uerbum
dei per quem facta sunt omnia
unicus equalis patri mortalis fac
tus est quia uerbum caro factum est
et habitauit in nobis. Si ergo mor
tem suscepit et mortem suspen
dit in cruce de ipsa morte libera
uit mortales. Quod in figura
factum est apud antiquos co
memorat illud dominus. Et sicut
inquit moyses exaltauit serpen
tem in deserto ita exaltari opor
tet filium hominis ut omnis qui cre
dit in eum non pereat sed habeat
uitam eternam. Magnum sacra
mentum et qui legerunt nouerunt.
Deinde audiant uel qui non le
gerunt uel qui forte lectum siue
auditum obliti sunt. Proster
nebatur in heremo populus israel

morsibus serpentium fiebat magna strages multorum mortuorum. Plaga enim dederat corripientis et flagellantis ut erudiret. Demonstratum est ibi magnum sacramentum rei future. Ipse dominus testatur in hac lectione ut nemo possit aliud interpretari quam quod ipsa veritas de se indicat. Dictum est enim ad moysen a domino ut faceret eneum serpentem et exaltaret in ligno in heremo et amoneret populum ysrahel. Ut quisquis morsus esset a serpente illum serpentem in ligno exaltatum intenderet. Factum est. Mordebantur homines intuebantur sanabantur. Quid sunt serpentes mordentes peccata de mortalitate carnis. Quis est serpens exaltatus. Mors domini in cruce. Quia enim a serpente mors per serpentis effigiem figurata est mors. Morsus serpentium letalis mors domini vitalis. Attenditur serpens ut nichil valeat serpens. Quid est hoc. Attenditur mors ut nichil valeat mors. Sed cuius mors. Mors vite. Si dici potest mors vite, ymmo quia dici potest mirabiliter. Sed numquid non erat dicendum quod fuit faciendum. Ego dubitem dicere quod dominus pro me dignatus est facere. Nonne vita xpus. Et tamen in cruce xpus. Nonne vita xpus. Et tamen mortuus est xpus. Sed in morte xpi mors mortua est, quia vita mortua occidit mortem. Plenitudo vite deglutivit mortem, absorpta est mors in xpi corpore. Sic et nos dicemus in resurrectione quando iam triumphantes cantabimus: Ubi est mors contentio tua, ubi est mors aculeus tuus. Interim modo fratres ut a peccato sanemur xpum crucifixum intueamur, quia sicut moyses inquit exaltavit serpentem in heremo sic exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam. Quomodo qui intuebantur illum serpentem non peribant morsibus serpentium, sic qui intuebantur fide mortem xpi sanantur a morsibus peccatorum. Sed illi sanabantur a morte ad vitam temporalem, hic autem ait ut habeant vitam eternam. Hoc enim interest inter figuratam ymaginem et rem ipsam: figura prestabat vitam temporalem, res ipsa cuius illa figura erat prestat vitam eternam.

Sic enim deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam eternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum sed ut salvetur mundus per ipsum. Ergo quantum in medico est sanare venit egrotum. Ipse se interimit qui precepta medici observare non vult. Venit salvator ad mundum. Quare salvator dictus est mundi nisi ut salvet mundum non ut iudicet mundum. Salvari non vis ab ipso

extempore iudicaberis Et quid
dicam iudicaberis inde quid
ait Qui credit in eum non iu
dicatur qui autem non credit
quid dicturum sperabas nisi iu
dicatur ad dicturus erat Jam
inquit iudicatus e. Nondum
apparuit iudicium sed iam fac
tum est iudicium. Novit enim
dominus qui sunt eius novit
qui permanent ad coronam quique
permaneant ad flammam. No
vit in area sua triticum no
vit paleam novit segetem
novit zyzaniam Jam iudica
tus est qui non credit Quare
iudicatus e qui non credit in
nomine unigeniti filii dei Hoc e
autem iudicium quia lux ve
nit in mundum et dilexerunt homines
magis tenebras quam lucem
Erant enim eorum opera mala
fratres mei quorum opera bona
invenit dominus. nullorum. omnium
mala opera invenit quo er
go quidam fecerunt verita
tem et venerunt ad lucem
Et hoc enim sequitur Qui autem
facit veritatem venit ad lucem
ut manifestentur opera eius
quia in deo sunt facta Quo
quidam bonum opus fecerunt
ut venirent ad lucem id est ad
xpm Et quo quidam dilexerunt
tenebras Si enim omnes pecca
tores invenit et omnes a peccato
sanat et serpens ille a quo fi
gurata est mors domini eos
sanat qui morsi fuerant et
propter morsus serpentis erecti

Incipit Collirium fidei fratris Aluari de ordine minorum

pa ps

In nomine domini nostri iesu christi in
quo viuimus mouemur et sumus secundum
apostolum paulum act. xvij. et xxvj. q. v.
Non obseruetis in fi. In nomine christi nostri omnia
sunt agenda ut idem dicit apostolus
Omnia in christi nomine agenda sunt i ad cor.
x. et ff. et xxvj. q. v. non licet. Omnibus
fidelibus orthodoxis seruus christi servus
filii dei et virginis gloriose marie
dicte grece xpotocon et theotocon
latine matris christi et matris dei
xvj. di. c. sexta synodus vel tercia in
ephesso frater Aluarus professione
minor scholaris inster natione hyspa-
nus decretorum doctor in sacra theo-
logia scolasticus. gratia vobis et pax
et misericordia a deo patre nostro et domino iesu christo
ij ad cor. i c. et ad gal. i. Nam sine fide
est impossibile placere deo ad hebr. xj.
et omne quod non est ex fide peccatum est
ad ro. xiiij. et xxviij. q. i. omne. et
de ex hys. ubi exponitur c. ex de prescrip-
tionibus. Et stabiles esse debemus in
fide et immobiles i ad cor. xv. in fi.
Et secundum apostolum oportet hereses esse ut
qui probati sunt manifesti fiant i ad cor. xi.
et xxiiij. q. ult. c. vl. et i. q. iij. Sal-
uator in prin. Ideo ad extirpandam he-
reticam prauitatem extollendam et aduer-
sam orthodoxam christianis oculata et
catholicam fidem et anathetisata
a sancta Romana ecclesia orthodoxa christianis
oculata ex de here. excommunicamus. i.
Et ad fulcimentum et declaratum et cor-
roboratum eiusdem fidei sacrosancte
opusculum composui hoc contra hereses
et errores nouos et ueteres qui in qui-
busdam partibus hyspanie et alibi pe-
stifere pullulauit in fidei et fidelium
detrimentum periculum et iacturam. Et quia
ignorantia mater est omnium errorum xxxviij.
di. et secundum paulum ignorans ignora-
bitur. Et loquitur ibi paulus de ignorantia
fidei i ad cor. xiiij. xxxviij. di. quia cras-
sa ignorantia in fide neminem

excusat ut ibi et xvi q. i. sicut quipiam a
primi capitale mendacium est in doctrina
religionis. xxiij. q. iij. primum in prin. Est
quia hereticus instructus heresim est vi. q. i. quo-
xxiij q. i. scimus. xxiiij. q. iij. heresis. xx-
xxiiij. di. christianus. Nec quis ergo in fide
errando uel mentiendo se valeat
excusare cum talis ignorantia crassa
sit erronea et supina. ex de clerico
excommunicato. iij. c. apostolice. Nemo plegat
istud opus. xxvj. di. bene quidem. insti-
tuere cum legem ibi pleganus. Et licet fides
pluribus modis accipiatur ut notatur ex de
su. tri. sup gl. Hic tamen accipitur in toto
isto prout describitur ab apostolo. Fides
est sperandarum substantia rerum argumentum
non apparentium ad hebr. xi. in prin. Et
sic accipitur in predicta gl. de su. tri. et fi. ca.
a qua fide fideles vocantur qui bapti-
santur ut xxxv. q. i. monet te. Et
de tali fide dicitur dubius in fide infidelis
est ex de he. c. i. extra quam fidem
nullus saluatur ut in Symbolo a-
thanasii. quicumque vult. et xxiij. di-
cendo et xxiiij. q. i. a recta quod c. hec
est fides et ex de su. tri. c. i. Hec est
fides specialissimum donum spiritus sancti quod
etiam non potentibus datur de p. d. iij.
gratia. Sine originalis et theologice
sic describitur. Fides est voluntaria cer-
titudo absentium infra scientiam et supra
opinionem constituta. scientia enim licet cognoscat
fides non quia secundum aug. Fides est
credere quod non videtur de pe. d. iij.
in domo. Quia fides sine operibus mortua
est sicut corpus sine spiritu mortuum
est de pe. d. ij. Si enim vult colu. Ista
est et vera fides secundum apo-
stolum ad gal. v. que per dilectionem operatur
de pe. d. ij. s. Hec utique est gemma
est firmum est certitudo. christus fides
nostra alpha et o qui principium istius
operis fuit sic et finis apoc. i. Et
licet scriptum sit quod medicus imperitus
uno collirio omnes oculos vult curare
xxxv. d. c. ult. Ego tamen et sic me

dicas imperitus astipulatē dirigam
in infidelium oculos in hoc opusculo
quod. Collirium fidei. censui appellan-
dum inungere quantum in me fuerit et cu-
rare conabor. Collirium enim signat
qd vicium oculorum tergat secundum pap.
et ysid. Vn huguit. dicit q collirium
dicitur vnctio facta ad tergendas sordes
ogulorum siue polios / xlix d. c. i. lippus
ubi collirio. / Deus enim huius seculi
i. dyabolus mentes infidelium obcecavit
ii. ad cor. iiii. et extra de sum. tri. c. ii.
in fi. Nunc autem ad declarandum et
expungandum errores et hereses ad
quorum primo accedamus. pa heresis.

Dicunt aliqui heretici pseudo
christiani fermentati in fide quod ecclesia
katholica vocatur solum clericos sub
quorum nomine comprehenduntur religiosi
et deo devoti. xii q. i. duo sunt. et
xvi q. i. legi. et non laycos. quod
dicere et tenere est heresis / quia sunt
quasi christianos qui ecclesiam dei consti-
tuunt s. clericos et laycos. ut pre-
c. duo. quia ecclesia katholica est colle-
ctio fidelium clericorum et laycorum de co.
d. iiii. vnitas. et iii. q. iiii. Hengel-
drudam / et no. extra ne prela. vi. sua c.
vlt. / et de rebus. sig. cum clerici. Et quod non
solum dicatur ecclesia katholica clericorum sed et
laycorum que dicitur ecclesia sanctorum ex aliis
canonibus clare liquet / xxi di. quamvis
xxiiii. q. iii. recurrat. de pe. d. i. ecclesia
de co. di. iiii. quaeris. xxiiii. q. viii. pro.
xxiiii. q. i. scisma. Et de tali ecclesia
dicit apostolus christus dilexit ecclesiam et tra-
didit semetipsum pro ea ut eam sanctifi-
caret lavacro aque Eph. v. / Et
isti tales heretici ponunt duas ecclesias
vnam clericorum et aliam laycorum vnam
bonorum et aliam malorum quod est contra
vnum de articulis fidei contentis in symbolo
apostolico et niceno conciliis Credo in deum
et credo in vnam deum quod cantatur in missa
de quibus. xv. di. canones. de co. di. iii.
Sacra quo in quibus dicitur et vnam sanctam ca-
tholicam ecclesiam etc. et alios canones
xxiiii q. i. c. et recta. et c. est fides.
et c. loquitur cum. ipse c. scripsimus. et c. scisma.
et extra de sum. tri. c. i. s. vna. / extra de sen.
exco. ex frequenti / et in extra. vi. Rom. y
nam sanctam katholicam / et vii q. i. novacia-
nus / et isti pessimi heretici vestitu-
dinem tunicam s. inconsutilem quam pro
latam milites non sciderunt Jo. xix. et
luc. xxiii. scindere molluntur quod dictu
vestitus inconsutilis significat sanctam ecclesiam
in fidelium vnitatem xxiiii q. xxiiii. sicut
et loquaces sunt luciferi ventres
qui scindit primam ecclesiam angelorum xx
iiii q. i. quam ventus. et q. iii. quidam vi-
luifalum. etc. xxxiii. de pe. di. ii. prin-
cipium / de co. di. i. hii duo Et hec sancta
ecclesia continens parte sit in sanctis / vt ex.
c. queritis et c. recurrit / in hac tamen vi-
ta dicitur ecclesia militans quia secundum Job. vita
hominis est milicia super terram alias temptatio
Job. vii. / de pe. d. ii. si enim. ad finem
que complectitur bonos et malos / x
xiiii q. i. a recta / xi q. iii. nolite
xxiiii. q. iii. hec autem / et hec militans
ecclesia continet paleas cum granis
ut p. c. c. vnitatis et c. recurrit / et extra
de sen. exco. a nobis. ii. / et extra de elec.
fundamenta militantis ecclesie. Sed anthe-
nomastice ecclesia dicitur sanctorum que
non habet maculam nec rugam xxiiii q. i.
in presbiterum / et xxiii. di. quamvis. et pre. c.
recurrat / et no. p. c. amaritudine. Illi
christiani sunt in ecclesia militanti nomine
non re. nomine non merito de quibus
dicitur xxiiii. Multi sunt vocati pauci
vero electi quod nec ille dicendus est in ecclesia
esse et cetera qui omnibus christi factis conde-
misitur. spacie enim sanctus disciplie ef-
fugiet fictum Sap. i. et i. q. iii. Cum
uator / de co. di. iiii. quo nec ei ad ec-
clesiam solum non pertinet qui separatos
aperte sacrilegio manifesti sunt sed
etiam illi qui eius vnitati corporaliter
miscentur per pessimam vitam separa-
tum / xxiiii. q. iii. de illis. ii.
Alia heresis est que tenet quod pa-
non est sponsus ecclesie ecclesie

que est congregatio fidelium / qd' e q
pphetam ps. Tamq sponsus procedens
de thalamo suo etc. Et aplus ij ad Cor
xj. Desponsaui vos vni viro virginem
castam exhibere xpo. et xxxij q. i. Nu
ptiarum bonum. et di. lxij. sponsus. et Eph.
Osee. osee ij. c. ubi dicit ex persona xpi
eccie Sponsabo te mihi in fide et spon
sabo te mi in iudicio et iusticia et mia
et miseracionibus et sponsabo te mi in sem
piternum De ista desponsacione et coniu
gio spirituali ad Ro. xij. Multi vnum
corpus sumus in xpo. ad Eph. v. Sacra
mentum hoc magnum ego dico in xpo
et eccia. et de hoc le. et no. xxvij q. ij. di
catiruus. et ex. de bigamis. debitum.
de c. di ij. In xpo pr. Et isto coniugio
sacramentali xpi et eccie texit ista pa
bola Mt. xxij. de deo patre rege qui
fecit nuptias filio suo iesu xpisto
et eccia militanti que vocatur re
gnum celorum secundum Greg. iiij.

Dixerunt etiam alij puersi heretici
quod xpus non sit caput eccie
quod e q aplum ad Eph. iiij. et ad Col. i.
et xxxij q. v. cum caput / et ex. de sa
cr. vnc. cu venisset. v. caput ungitur.
ubi sicut vnguentum in capite etc. et ca
put eius viri xpus caput xpi deus
et c. Sz ubi et ibi. qui secundum aplum e
caput eccie q est corpus ipius xpus
Sicut vnguentum in capite. quod de xpo
intelligitur. barba apli / vestimentum eccia.
xvj q. vij. Sicut hora vestimenti eius
vltimum usque. Vnde B'. per totum corpus
procedit tamquam quoddam fluxum est
in capite. Et isti negando quod xpus e
caput eccie per consequens negant ipsum ee
sponsum. quod e heresis ut s. ibi prius
probatum est. Nam eccia sponsa et coniunx
xpi est. Vnde Aug. dormientem xo
in cruce. facta e coniux de latere fluens
sum e ei latus pendentis lancea et
fluxerunt eccie sacramenta. Et Greg. in
de quod de latere Ade dormientis for
mat' Eua. de pe. di. ij. s. ve. v.

Adam. Et de hoc ex. in cle. de su. tri
fidei katholice. ad idem Eph. v. ad fine
ibi. Viri diligite vxores vras sicut
xpistus ecclesiam. iiij.

Alia est heresis que negat etiam
esse corpus xpi. qd' e q aplum
ad Eph. i. c. ubi. Et ipm dedit caput
super omnem eccliam q e corpus ipius
etc. iiij. ibi. In edificatione corporis xpi
et ibi totum corpus compactum e connexum
etc. v. ad fi. i. sunt et xpus et eccia
quia membra sumus corporis eius de carne
eius et de ossibus eius. Aug. de ... cum
carne nostram fecit nos omnes fideles
membra sua et corpus suum et se caput
nostrum. ad Col. i. c. ad me. i. et ipse ca
put corporis eccie. et xxiij q. i. in eccia de
q corpus xpi e etc. in q. in. Evangel
dicadam. xxxij q. iiij. p membris. et q. v.
sed nos. etc. de ligurib' et q. vij. quod
pro te c. et xxxij q. i. c. aliene. etc.
inst sana. etc. scisma. c. i. et xxxij
q. ij. si illud. de c. di. ij. credere. etc. in
illo sacerdo. ubi de hoc no. et ex. de
sa. vnc. p9 ... ubi ... sec aplum
e caput eccie q e corpus ipius cor
pus uero xpi sacramentale est eccia katholica
ut probatum e. corpus quod xpus sumpsit
de virgine et gloriosum et incorruptibile
est illud quod conficitur in altari. de q
de c. di. ij. in sacro etc. cum ome etc.
relatum etc. corpus. etc. si non sunt.
etc. tasforme etc. tribus etc. timorem etc.
puenit etc. species etc. ego beren
garius / et ex. de celebr. missarum. cum
marthe. et in cle. si dum. et de su. tri.
c. i. s. plt. Et de vtroque isto corpore qui
habet de c. di. ij. qui passus etc. In xpo pr.
Et ex xxxij ibi. ubi fuerit corpus
ibi congregabuntur et aquile. xxxij q. i.
quam. de c. di ij. est tribus. v.

Alia est heresis dicencium quod extra
xpistus ecclesiam katholicam vnusquisque quilibet
in secta sua saluari potest iudeus et
sarracenus hereticus scismaticus et
paganus / quod e contra erroneum et
hereticum et in Simbolo Athanasij

Quicunque vult. in fi. xxiiij. q. iij. §. qd
a catholica. i. q. i. unde. xxiiij. q. i. ubi
sana c. heretica. c. scisma. c. didiscit.
c. quicumque. c. qm vetus. c. omnibus.
ex. de sū. tri. c. i. §. vna. ex. de hereticis
firmissime tene et nullatenus dubites
omnem hereticum uel scismaticum cum dyabolo
et angelis eius et eternum ignis incendio
participandum etc. ubi de hot. Et inde
ij. c. hij sunt qui segregant semetipsos
animales spiritum non habentes Unde Bernhardus
unde est autem homines quando ad unum sua
corporis membra vniversa cohererentia est
Separa igitur quis vis aliquam ceterorum
et vide etc. deinde vniversis illud sic
est omnis qui dicit anathema Jesu se-
peratio est. sic est mihi omnis qui ab
unitate recedit nec dubites quin ab eo
recesserunt spiritus vite et hoc expressum.
xxiiij. q. vij. que ad hoc i pro. et i. q. i. te-
neamus et ergo ubi qui crediderit et
baptisatus fuerit salvus erit qui vero
non crediderit condempnabitur Cum ergo Christus
sit vita nostra ad Col. iij. et de pe. di.
§. het. Idem Bernhardus resuscitatum quod non tenens
cetere est corpus Christi ut sunt plurimi et
unitatem quo et vivere in eternum et
salvus esse poterat qui est a Christi cor-
pore separatus Vita autem eterna est ut
dicit deum patrem et Jesum Christum filium suum
quem misit in mundum Joh. xvij. quia
secundum Aug. tota nostra merces ipso
est et sine Jesu salvatore Luc. ij. Ipse nemo
salvum facit populum suum salus vera
esse non potest nec corporis nec
anime xxxvj. q. ij. qui sine vj. h.

Alia heresis est illorum qui dicunt
quod ecclesia katholica que est collectio
fidelium errare potest. quod dicere
error est Nam et si papa. xix. di.
Anastasius. quibus christianus in ecclesia
constitutus quia omnis homo mendax
Ps. et de hoc de pe. d. ij. si ei tota
in ecclesia Romana cum suis fidelibus co-
gregata in fide errare non potest xxiiij.
q. i. a recta. ubi dicitur hoc. c. in sede. et
hec est et ex. xix. d. ita dominus et in

glo. i. vitia uel hereses que ecclesia non
potest esse nulla xxiiij. q. i. pudenda Sua
Christus pro petro rogavit per quem ecclesia
intelligitur xxiiij. q. i. quodcumque. ut non
deficeret fides eius ext. viij. et lxx.
xxij. et de pe. d. ij. Item. vide super cate-
ra. et ipse dominus etc. ego tibi ne deficiat
fides tua Et in glo. eius pota quod ecclesia
finaliter et certum est quod oratio Christi qua
fecit pro ecclesia corpore suo mistico quod non
deficeret fides eius et ecclesie non
possit quin exaudita sit a patre Joh. xj.
vide me. ibi pater gratias tibi ago quoniam
exaudisti me. ego autem sciebam quia
me semper audis Nam sancta Romana ecclesia
que sancta et katholica est in sacer
de. c. di. in. queris et postea in ecclesia
sanctorum est illa ecclesia quam secundum apostolum
Christus dilexit et semetipsum tradidit pro ea
ut illam sanctificaret et mundaret la-
vacro aque in verbo vite ut exhiberet
ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam
scilicet heresis aut rugam scilicet scismatis et
aliquid huiusmodi scilicet peccati mortalis sed ut
sit sancta et immaculata Eph. v. xxiiij. q. i.
quivis in fi. glo. ibi pote. quod incipit. dr
quicumque quod ubicumque sit bonum ibi est
romana ecclesia et de c. d. iij. queris.
vide colu. et xxiiij. q. iij. recurrat in fi.
et in glo. que caput est xxi etc. Et si
ecclesia erraret quod absit et sic male
iudicaret ad eius fidem recurrentes
vij. ipsa opprimerent c. Si hec iudicaret in
que est ecclesia. xxiiij. q. i. quoniam. ad eius fu-
gientes auxilium et misi reliquerit gladiam
veram. ut hic leguntur et nomina ipso c. iij.
alium in fi. Ipsa ei Romana ecclesia est
caput totius corporis fidelium ut ibi
et caput fidei nostre xxij. di. c. i. non dcx
c. i. et ij. et ex. de pnd. antiq. in pri.

Alia heresis est que negant vij
Romanam ecclesiam esse caput et magistram
omnium ecclesiarum et omnium fidelium contra
sancta testimonia scripturarum ext. xxij. Tu es
petrus etc. xxj. di. in nouo ei. ij. c.
sequentibus et c. ita dominus. et xxj. di.

ff. i. et c. i nono testamento. et xxiiii. di.
c. i. ii. et iii. et c. de constantinopo
litane. et xxii. di. c. i. et ii. et ii. q. vi.
quisquis cum ceteris c. sequentibus et iii. q. vi.
dudum xv. q. ult. ipsi et c. sacrosancta xxii.
di. ff. hic et et c. nec licuit. ex. de privil.
antiqua et Ioh. ult. ait Xpus Petro
qui symonis Iohannis dicebatur pasce oves
meas. non distinguens has oves et
alias et quod Petro dixit successoribus
dixit. hic legitur. ex. de ma. et obe.
solite solutum ff. nos at. de elec. sig
nificasti. et ex. de iudi. novit. corpus
congregatio fidelium non est corpus
mortuum sine capite sed corpus vivum
habens pro capite ecclesiam romanam etiam ut s.
bene probatum est. alias etiam katholica
acephala remaneret quod hereticum est
sentire xxiii. di. nulla ratione et c. qui
cathedra. ex. de homicid. pro huiusmodi
li. vi. et Xpus eius caput ut s.
probatum est in iii. heresi. Resurgens a
mortuis iam non moritur sed vi
vit secundum Apostolum viii

Alii sunt heretici dicentes quod fide
les non sunt sub obedientia romane
ecclesie. Et isti dicuntur filii belial i. dyaboli
quod interpretatur absque iugo i. Re. xvi. Et
Ier. ii. ubi A seculo confregisti iugum
meum etc. Tales etiam efficiuntur ydo
latre i. Re. xv. i. quasi peccatum ariolandi
est repugnare et quasi scelus ydolatrie
nolle acquiescere. et lxxxi. di. si qui
presbiteri i. peccatum ariolandi est etc. et ibi
peccatum paganitatis incurrit quisquis dum
christianum se esse asserit sedi apostolice
obedire contempnit. viii. q. i. Sacerdos isti.
i. Sola est que fidei meritum possidet
obedientia. sine qua quisque infidelis
convincitur etiam si fidelis esse videatur
et di. xix. In memoriam. i. est hec nix se
rendum ab illa sancta sede imponatur
iugum inferramus. et c. con. moris in
Conciliis. ii. q. vii. sacerdotes. et xi. q. iii.

quod quasi xxiii. q. i. quid culpatur et
xxii. di. ibi omnes. i. siquis autem Ro
ne ecclesie privilegium ab ipso summo
omnium ecclesiarum capite traditum aufer
re conatur sive non obediendo. hic
procul dubio in heresim labitur et i. et
fidem contra violat qui adversus illam
agit que est mater fidei et illi con
tumax invenitur. qui eam cunctis
ecclesiis pretulisse cognoscitur. xxiii. di.
in primis cetera c. ex. de ma. et obe. c. ii.
et ex. de heret. ad abolendam ff. in clemen
tinis ubi et de heresibus no. qui Ioh. an. in glo.
hereses sunt omnio x.

Alia heresis est que tenet quod an
fuerunt Imperatores et Reges
maxime antiqui quod ecclesia quod falsum est
et erroneum Nam ante fuit ecclesia quam
regnum vel imperium quod sic probatur
ecclesia enim accipitur pro congregatione fidelium
de c. di. i. ex. de su. tri. c. i. ff. unum
que dicitur corpus Xpi misticum i. q. i.
ecclesia et s. plenius probatum est. quia
secundum Paulum ad Ro. xii. omnes unum
corpus sumus in Xpo ut predicto ff. unum
ff. unionem caritatis spiritus. de c. d. iii.
quibus. ad me. ut no. predicto ff. nullus
hic est inquisitio etiam. q. i. pres. dicitur etiam
secundum incepit in primo homine in natura
creato. de pe. di. ii. ff. Adam sed ff.
Romanos et c. quo et c. primus homo.
Item et Apostolus ad Ro. v. casum Ade
formam futuri secundi Adam et solum et
unum a se solo uno non cum alio ut
alia deus creavit. Gen. i. et ii. et xxx
xxii. q. v. hec ymago ut unitatem
futuram ecclesie designat xxiii. q. i. la.
cum similibus Et sicut de latere Ade
formatur et Eva Gen. ii. et ex. de
divor. gaudemus ff. nullum xxxiii.
q. v. nec illud sit a secundo Adam
Xpo nostro i. ab eius latere formatur
unica nostra ecclesia unum Xpi ex. de ce
le. su. tri. fidei katholice et supra pro
batum est. Et sicut Adam et quilibet
vir caput est mulieris sic Xpus

caput ecclie ut s in alia heresi
plene probatum est. Et sicut per
peccatum intravit per Adam etiam designat
xxxii q. i. quod autem etiam post peccatum
in ecclia militante bonos et malos
continet. xxxiii q. iii. non turbatur et s.
plene probatum. Unde Adam interpretatur
testificatio coram sicut qui fuit creatus i mundo
i. i ecclia s. congregatione fidelium. Et
illa brevi morula qua creatus fuit
Adam ante Evam caput unus xpus
futurus incarnandus et ecclie copu-
landus erat sicut et est. formata
aut Eva eciam designat ut dicitur e
de latere eius loco dei et xpi eius fuit
caput ecclie Adam sicut caput e-
rat Eve et vicarius primus a deo
constitutus super ecciam suam ut probatur
xxxiii q. v. h imago. i. habens
imperium dei qui vicarius eius.
Similiter aut formata Eva non de
terra sed de latere Ade ut p. c. n. i. d.
ut futurum pontifex et caput ecclie
xpus deus et homo futurus unius nature
humane esse cum homine et vicarium suum
puta heredem in ea constituet qui non
purum hominem sed verum dei et hominis po-
testatem habet. ex. de translac. lig. et ut
eccle. bn. c. uno. ex. de elec. in pa-
culum in ceterum. Unde etiam Adam rep-
sentet ecclie unitatem apparet per verbum
Aug. de ci. di. li. xii. dicentis. Preterea
deus creare voluit unum de quo multos
propagaret. ut hac admonitione et
i multis concordie unitas nate fuerit
xxxiii q. v. in c. illud. Post Adam
fuit etiam unctio xpi in Abel iusto
iusto post peccatum. Unde in c. xxxii. Consa-
nguinem Abel iusti etc. Unde unctio ap-
pellatur. abel interpretatur xpc. unctus
s. virtutibus ut habetur et luc. iiii.
Spus dni super me eo quod unxit me etc.
Et de hoc ex. de sac. unc. c. uno.
Interpretatur etiam abel iustus qui
cultor unius dei et dignum offer-
rens sacrificium. Unde respexit dns
ad Abel et ad munera eius. Gen.
iiii. et in q. viii. in gravibus. Et

qui Abel sacerdotem eciam prefigurat
probat Aug. contra Faustum li. xii. Unde
et Abel xpm prefiguravit li. eodem probat
Aug. i prin. d. Iudeus occidit minor
natu a fratre maiore natu occidit
xpus caput populi minoris natu a populo
iudeorum maiore natu ille in campo
iste in calvarie loco. Et loco Abel
iusti natus e Seth. Gen. iiii. iste qui
genuit Enos qui primus incepit invo-
care nomen dni ut ibi dicitur. Nati aut
ex genere Seth tamquam cultores veri dei
dicti sunt filii dei nati ex Cayn filii
hominum. Et de hoc xxxv. q. i. cum igitur i an
me. cuius etiam alia causa. Ille ergo xpus
fuit fecta eciam in filiis Seth uno et
melito a quo et descendit Enoch qui
ambulavit cum deo. Gen. v. post haec rema-
sit eciam in Noe. Unde et archam fa-
bricavit. Gen. vi. per qua eciam figurat
xxxiii q. i. quam. ut dicit Hugo de arch
li. i. c. iii. Unde aut eciam Roma sit in
sanctus i persona Noe hoc apparet per verbum
Origenis de sup. li. xiv. om. xxii. Omne
humanum genus ex Seth ducitur. Nam de
Cayn qui nati fuerunt diluvio perierunt
filii ergo Seth sunt omnes homines qui i mundo
sunt. Duo etiam a principio mundi an
imperia et regna fuit eciam iustorum
et xpianorum probat Aug. i li. de concordia
novi et veteris testi. inter alia. plures
homines quotiescumque fidem habuerunt
unius dei quem salvator predicavit
inire xpianam dicendi sunt. Ut in initio ei
salvator venturus promissus e. Unde
in Apo. aut Ioh. xiii. c. Agnus qui
occisus e a constitutione mundi ab
origine. Hii enim omnes quos s. dixi
a primo homine creato i mundo per quos
traducere tendunt ad salvatorem huius
dei fidem habuerunt. Dicit quod xpus locu-
tus est ad. Ioh. xvi. Hec e aut vita eterna
ut cognoscant te verum et solum deum
et quem misisti Iesum xpm huc usque Aug.
Primum aut regnum post hoc tyrannice
usurpatum fuit regnum Nembrot filii
illius. fuit aut principium regni eius

necessario fuit esse super homines congregator
ut ibi dicitur et · di · vi · § · ius consuetudinis
Primus autem rex iustus fuit mel-
chisedech de quo scriptura loquitur
Gen. xiiii · ad hebr. · vii · ibi interpretatur
rex iusticie deinde rex salem quod est
rex pacis · Christus ergo apparet per deducti-
ones superiores fuisse etiam antiquitus
aliquod iustum vel iniustum imperium vel
dominium temporale · Ergo imperii constitutio
super homines et de hominibus congregatis
est · quia congregacio naturalis est primo sup-
ponere quam sit regnum vel imperium quod de
illa congregatione constituitur · Ergo si
illa congregatio facta est vocatur ecclesia
sanctorum ps. In ecclesia sanctorum · Si vero malignorum
vocatur ecclesia malignancium ps. Odivi
ecclesiam malignancium ut supra est explicatum
Ergo licet dicere quod non dum sunt dicere fuis-
se regna ante ecclesiam · Immo ecclesia semper fuit
post creationem ade vel saltem abel a quo
incipit ecclesia secundum glo. · postea ad Colo. i.
i. Et ipse est caput corporis ecclesie et super
Et cum eo plebis illud Ioh. x. Et fiat
unum ovile et unus pastor · extra de
bap. Unam autem unam dicimus ecclesiam ante
Christum incarnatum et post factum ff de le. i.
quod ierem de iudi · conveniebant · ff de
ob. obl. et inter stipulantem et sacram
per le. et no. de con. di. i. hec libera glo.
no. qui eadem · vii · q · i · demumque glo. ar-
gutio
quod idem est sed plus · Et antiqua
ecclesia nam katholica iudeorum et ipse nec
una est cum ista ecclesia Christi orthodoxa
et quod nos credimus de articulis iam
fuisse et speramus et credimus esse futurum
hoc ipsi speraverunt et crediderunt esse ve-
nturum et omnes pariter clamamus osan-
na filio david et cetera · Matth. xxi. Et de hoc
ecclesia no. extra de sum. tri. c. i. in glo. mag.
Et hoc apparet claret in canonica iude apostoli
i. c. · ibi quoniam iesus populum de terra egypti
salvans secundo eos qui non crediderunt
perdidit · Et Act. xv. et sed per gratiam domini
iesu Christi credimus salvari quemadmodum

et illi confitentur eum. Nunc ergo quid
temptatis deum imponere iugum super
cervicem discipulorum quod neque nos neque pa-
tres nostri portare potuimus et cetera · De
ista materia de regnis iustis et iniustis
tractavimus copiosius in opere quod
composuimus quod vocatur statum ecclesie ·
in prima parte operis in articulo · xxxvi · et
xli et bonum et in alio quod composuimus
opere · quod vocatur speculum regum

Alia heresis est contraria cum predicti
que dicit quod reges et imperatores
sunt ecclesia et aliud non sit ecclesia · Isti
tales heretica et ista est prima po-
sita heresis regibus adulatoris contra
canonem xxxviii · di · Nonne · fingunt
se nescire quid sit ecclesia et quam esse
nesciunt excusati non sunt · quia
ut supra superius dictum est Ecclesia est colle-
ctio fidelium de con. di. i. ecclesia · Et nota
quod sicut Iulius papa dicit ecclesia nomen
grecum est quod in latino sonat con-
vocatio propter quod omnes ad se vocat
ut habetur libro li. in c. i. et hec appellatur
catholica ut ibi · et xxiii · di · Quia
et i. q. i. extra catholicam · et dicitur catho-
lica id est universalis quia per universum mundum
est constituta · Et sic sumitur in rubrica
de sum. tri. et fide cath. in decretalibus et in Cle-
mentinis et cetera · Sed synagoga quod con-
gregatio interpretatur proprie est iudeorum quia
sicut grex irrationabilis congregatur cum
virga moysi assyria · et reges sunt
boni sive mali quia homines sunt non
bestie non sunt ecclesia quod est totum
sed intra ecclesiam continentur sicut patet extra
toto xxxii q. iiii meretrices · et sunt
membra in corpore et boni vel mali
humores de con. di. iiii est unitas · xx
xxiii q. iiii recurrat · xv · i. ad Cor.
xii · Sicut enim in uno corpore multa
membra habemus et cetera · lxxxix di. Sicut
et multa grana sub uno cortice
mali punici includuntur · xlv · di. Sicut
sit ratus · Sed ipsi reges sunt tota ecclesia
ergo alii homines in ecclesia non sunt

quod no dum hereticu sz temerariu
e sentire op. ar. xxix. d. ccc. xi
Alia heresis e que dt. et tenet
q reges sut caput ecce et re-
ctores quod e erroneu qr ipi no st
caput ecce sz xpus et ipa eius
vicarius gnalis ex de elec. c. p-
cula s. tetegi et plene i alio arlo
et i illa hesi supius e pbatum
Reges n. et impatores no ecclie ca-
pita sz sua capita hnt subyce ecclie
sacrosce ut imperator valentinianus
fate. xcvi. d. valenti et ex d. ma-
iorit. Et reges debet manus po-
tificu osculari et colla sua cor ma-
nibus submitte no cotra. et quatz
distat int aurum et plumbum tantu ie
dignitz presulu et regum ptatem
ut h. legimus xcvi. di. duo sut. Et
quatu e int solem et luna dra tatu
distat int pontificalez auctez et re-
giam ptatez et quantu distat int
spm et carnez tantu int rectores
eccie ut ex de ma. et obe. solite. et
reges ab epis excoicari psut
si cotumaces fuit et rebelles ut
pall. c. duo st. et ii q. viii. s. hnis cau-
si. simile beue ambrosius Et reges
et pncipes hnt epos obedie no e con
ex d. ma. et obe. omes. et impato-
res et reges depom possent a ppa
xv. q. vi. Item alius et ex d. re-
iud. c. de apice li. vi. s. et no st re-
ctores ecce nec iudices eius nec
pres sz filii et subiecti ut xcvi. di-
demqz. cu vi. c. sequi. Naz si rex
catholicus est filius est eccie et no
psul ut xcvi. di. si imperator et c. in
scriptur. Anima em et anim e corpi
spponenda et eius regimine dz s'ua-
no eius sic rectores aiarum rectoribus
corpum ppoiitur. xxxviii. d. sedulo
xxiii. q. iii. si habes. de pe. di. iii. ad
hut instant. xxiii. q. viii. quemor-
Alia heresis e que dicit xii.
asseuit paradeus q reges no
sunt filii et membra et defensores
et brachium ecce quod hereticu est
sentire ex reges et pncipes tpales
filii sut ecce membra et defensores
et brachium ut i sperio arlo pbatu
est et xcvi. di. si imperator. cu p. c.
xxiii. q. v. pncipes et c. administrores
ex de vbo. sig. dilecto. li. vi. ex de
offic. ordinarii. c. i. et c. quoniam. xi. q. i.
c. petimus. xxiii. q. v. de ligurribus
xviii. di. n. licuit. xcvi. d. cu ad vs
ex d. maledict. c. ii. xi. di. quoniam. xiii
Alia hesis est q ex verbiz xiii
a katholicuz vera e iurisdictio qd
flm est. xxiii. q. i. s. sed illud et c.
audiuimus no d. h. xi. q. iii. cu est. Vn
Aug. Omis vita infidelium pctm est
nec valet ex bonu quod fit absq
deo vbi em deest agnitio eterne
et icommutabilis veritatis falsa est
virtus etia in optimis moribus
xxviii. q. i. s. ex hiis. Paganus et
ut hereticus mech inf possidz n. vera
iusticia exercre pt n. vere iurisdici
pesse Vn veritas ait mt. xxi. Au-
feretur a vobis regnum et dabitur ge-
ti facienti iusticiaz Et in sap. xi. la-
bores impiorum iusti edent Et d. h.
xxiii. q. vii. c. n. ad Et virtus poli-
tica potuit ee apud paganos et
hereticos sz no vera virtus pfecta theo-
logica n. iusticia nl alia quelibet
virtus vera ut p. s. ex hiis Desuntes
em xpm qui e vere fidei rector re-
ri rectores ee no possut n. veram
sapiaz et virtutez hre regendi Ip sut
e dei virtus et dei sapia. i. ad cor. i.
Ad h. viii. di. eccie nec. xxxviii. d.
si mira. et Osee x. Regnum a gente
in gentez transferre Quo aut pa-
gani possident regna et iurisdictiones
no. p. hinc. et host. ex de vo. et vo. re-
q. sup. hiis. Vnm Cronicis legit
q constantinus monarcha post
baptismu reliquit regalia et gla-
diu in manu beati silvestri ostendes
no legitima vsus fuisse gladii ptate
n. legitime se habuisse cu ab ecclia no
recepit Itez not. laur. xv. di. quoniam.
q ex vnctione domini sunt reges

que nulla nisi a sacerdote haberi pt
exemplo Saul et david qui a Samue
le uncti sunt i. Re. xv. Et extra de elec. ve
nerabilem. et de sac. unc. cum venisset
Sequitur quod omnes principes regnorum
a iudice ecclesie confirmationem et corona
tionem habere et quasi legi et nominari
di legimus Imperator etiam ab ecclesia
recipit plenitudinem potestatis ar. ex
de elec. venerabilem. Et a papa gestat
imperii non a populo vel electoribus
xcvi. di. c. i. cum nunc dicitur imperator nisi
corona recepta ab ecclesia. ff. de sta.
ho. l. ...le. et ar. ex de postu. pra
bone. ii. et de usu pal. ii. et dicitur
coronatione dicit ... ...
de ...

xiiii

Alia heresis est que tenet quod ec
clesia recipit suam iurisdictionem
ab Imperatoribus et Regibus quod falsum est
Immo Imperatores et Reges si catholici
sunt ab ecclesia veram suam iurisdictionem
recipiunt non ecclesia. Nam ecclesia imme
diate iurisdictionem a deo recipit non ab homine
xvi. di. c. i nono et c. quinque. xcvi. d. c. i.
ex de iudi. novit. ff. ut illud ibi quia
potestas nostra non est ex homine sed ex deo
ex de translatione c. i. i. pri. et glo. i. et c. quanto.
et c. lic. et xcvi. di. cum ad verum et c.
di. c. ... et ar. xvi. i. Quodcumque ligaveris
Quia Imperatores et Reges sunt ab ecclesia
et ab ea recipiant iurisdictionem vel a deo
ea mediante clare patet quia secundum
veritatem scripturarum novi et veteris
testamenti et sacros canones eas expo
nentes papa habet utrumque gladium et utramque
iurisdictionem spiritualem et temporalem in toto
mundo sicut habuit christus cuius ipse
est vicarius generalis in terra a quo omnis
alia iurisdictio est temporalis ut clare
et prolixe hanc materiam declaravi in
opere nostro quod vocatur status ecclesie i
... ... arti. et ...
xxxvii. et xl. Nam heresis et ...
... ... duo principia ut i ex
... ... que incipit contra stultam ...

que hanc determinat questionem
Nam ecclesia genus et imperium vel re
gnum species de genere predicatur ut ecclesia
generat regnum et imperium sic genus
speciem sic et unum animal generat mul
tas species que dicuntur nunc ut petrum et
iohannem et capram et bovem. sic et
genus futuri quod est generatio rei alie
ne. de pe. di. i. vulgaris. ex de ele.
dudum ii. genus et rapina quod est eius
species. xiiii. q. i. penale. nulla pecu
species. xxiii. q. i. penale. nulla pecu
genus omne animal quod ruminat species
ruminat omne pecus ad hoc xv. q. i.
mulier. Si aut regalis potestas sit per
sacerdotalem ordinata et instituta
et quod prius sit sacerdotalis quam regalis
probat hugo de sanc. vic. de sac. li. ii.
pte. ii. c. iiii.

xv

Alius error est quod tenet quod Reges
sunt iudices clericorum maxime
in maioribus criminibus presertim si sit
incorrigibiles vel si prelati eorum non
faciunt iustitie complementum Et quod
possunt eos degradare relegare et
deportare incarcerare vel impignare
detinere et flagellare vel arcere vel
quolibet constringere vel punire. Quod
erroneum est et falsum quia nullus reperi
casus in iure divino canonico vel civili
in quo iudex secularis criminaliter
vel civiliter nisi per mandatum ecclesie clericum
valeat et iudex nunc puniatur nisi
per ecclesiam clericus degradatus tra
datur seculari iudici puniendus ad
hoc referendo singula singulis xi. q. i.
quemadmodum c. relatum c. clericum c.
inolita et c. placuit. c. ...
c. nullus clericus et c. pro ... xvi. di.
nunc licuit. ff. huic q. xxiii. q. v. de
liguribus xxvi. di. si imperator c. de
... cum ... c. se. ex de iudi. at si
clerici et c. cum ab homine de foro
compe. c. nullus iudicum c. si diligenti
In aut. de sanctissimis epis. ff. si quis coll.
xi. In aut. ut cle. apud pro. epi.
ff. ... coll. vi. ex de iura. calum.
c. i. ex de immu. olim ex de ...

nouim⁹ 7c. de grad. c. tu. li. vi. cū
enim layci clericis opido cōit sint
infesti. ii. q. vij. laycos 7c. layci im-
sū esse q clerici a laycis iudicarentur
et cū sc̄dm aplm spūalis oīa iudi-
cat 7 a nemine iudicat et sc̄ti iudi-
cant de h' mūdo i. ad cor. vi. et i. c.
relatū. Nā clerici a iurisdictiōe te-
porali sūt exempti a deo 7 ipa per-
sonas constitucōes ut nōt inno. ex.
de ma. et obe. si quis venit 7 l. ex
Frederica imperator. e. q clericus in
nullo tēe pt a seculari iudice iu-
dicari ut i li. feu. constitucio hac edi-
tali. et quāuis aliq aliq noret tenco cū
archidiacono dn̄o meo et mgr̄o q
ecia i eā concordauit no ē iudex
secularis iudex clerici. ut ipe nōt.
ex. de cle. coniug. clerici qui li. vi. et ē
expssum xi. q. i. nullus clericus 7 xx.
q. v. p to. Nā iudex secularis capi-
ens clericū eciā maleficū cōphensū
sn iudi. eccle. et auctē excōicat⁹ ē
ut ex. de sen. exc. ut fame 7 no.
ex. de iudi. cū no ab hoīe. glo.

Alia heresis nephanda xvi

Agarrit q clerici seculares no
possunt hr̄e pp̄ria nc̄ possessiōes tpa-
les nc̄ dominia nc̄ iurisdictioēz tpalez
Et iste error est hereticus q̄ imitā⁹
valesis qui dicūt eccliaz dei vera
et veros plātos successores aplor
fuisse vsq ad Siluestrū ppāz cuius
tpe facta donatiōe 8 et eccie per
Constātinū imperatorē dicūt Roīa
eccliaz defecisse. Nā error dest-
ruitur xii. q. i. qi p to. xxiii. q. vii. c. i.
et ii. et iii. q. viii. queruntur. xiii. q. i.
§. i. Nam et sc̄ta ecclia p'mitiua pe-
cunias tpaliū habuit i cōmuni Act.
iiii. et v. et xii. q. i. dilectissimis.
et sūmi sacerdotes possessiones
eciā habuerūt. xii. q. i. videntes
xvi. q. ii. qi pro. Appt hac et tāz
xp̄us aliq eciā habuit loculos
Joh. xii. ut sua erat eciā loculos
habuit xii. q. i. habebat 7c. ex.

plurimū. xxiii. q. viii. duo ista. et ex. de
vb. sig. exiit li. vi. Et filii leui qui
clericos pfigurat xxi. di. §. i. ciui-
tates et alia pp̄ria possidebat xvi.
q. i. §. hys ita. 7 nume. xxxv. 7 Josue
xiiii. et xxi. Ad h' facit xii. q. i. espi-
cū ii. c. se. et §. cū g° ii. §. ostensū
7c. ille. 7 q. ii. monemus et q. iii. qi
p totū. et de peculio clericorū. qi p to.
ex. de pcūle. de multa. ex. de fideiuss.
puenit. xxiii. q. viii. §. ecce. i q. ii.
clericos 7c. pastor xii. q. i. ex. de
imu. ecclia⁹. qz no nulli li. vi. ex.
ne cle. ul mo. Epus. li. vi. Et i ex.
vag. Jo. xxii. cū inter nō nullos

Dogmatizant alii heretici xvii
qui dicū⁹ manichei q sūt duo
principia et duo capita et duo vicarii
dei i ecclia s. spūalis 7 tpalis 7 q sī
due eccie vna clericorū 7 alia laycorū
ut ponit hereticus valesis sz totum
hoc est hereticū et insanū Nā vnus
deus vnus dominus vna fides vna
ecclia ephe. iiii. ex. de sū. tri. c. i. §. vna
ex. i clem. de excessibus pl. Statuimus
§ nullu 7 in cle. ex. de sen. exc. ex
frequētibus §. i. xxiiii. q. i. loquitur. cū se-
quētibus macie 7c. scisma. i. pt cum
duo ecclie no pnt 7c. Et istius vnius
ecclie vnū ē caput xp̄us filius dei
ad Col. i. Et ipe ē caput corpis ecclie
ex. de sac. vnc. cū venisset et pº cū
Petrus 7 successores eius pall. c. loquitur.
i. vnū tm caput ē 7c. cuiuslibet 7 xxi.
di. ita dn̄s. 7 xxi. di. in nouo. et
ex. li. vi. fundamenta i° Rx. xxiiii. di.
c. ii. i. Et cephas caput tenet apo-
stolatus oīm g° corpus ecclie. nūc
duo capita qi monstrū. ff. de statu hoīm.
no sūt liberi. C. de postu. hē. instru-
qd ecclia i fi. ff. de vbl. sī. queret at
Ad h' facit ex. de off. ordinarii. cū
viii. q. i. in apibus. Ista eciaz heresis
extirpat⁹ p Bonif. ppāz. sua ex. vag.
q incipit Vnā sc̄tāz katholicā eccliaz
quā exponit i suo opē de statu eccie
i p'a pte i ar° ho. De h' eciā dicit

sup^a in p^a heresi. xviii.

Alia garrit heresis quod summi successores petri non habeant tantam
iurisdictionem et potestatem in terra quantam habuit petrus quod est hereticum, quia tantam
et eandem potestatem habet quilibet papa successor
petrus xxiv. di. sic omnes. xl. di. c. i.
et ii. xxiv. q. i. c. manet cum c. se.
et c. quodcumque et c. hec est fides et c.
rogamus. extra de ma. et obe. solite § per
hoc. et eum petrum et successores eius etc.
et extra de homicid. per huiusmodi li. vi. Sed
si quilibet non habet tantam iurisdictionem sicut petrus
ecclesia sine iurisdictione et capite remaneret. Et ecclesia quodammodo esset nulla et
christus caput ecclesie quamvis eternum in
sua deficeret ecclesia militanti quod est contra
Evangelium matthei ult. Ego vobiscum sum usque
ad consummationem seculi. et xxiv. q. i. pudenda.
in fi. ubi ista heresis intellectualiter destruitur. optat hereticus ne puniatur quia
ecclesia iurisdictione careat et potestate
coherrendi sed nec tenta est utiquam sine
coercitiva iurisdictione licet in spiritualibus sed
terra ut xvi. et Quodcumque etc. et xxix. di.
ita dominus. et extra de sen. exc. a nobis ii.
et commune cum illa sine qua iurisdictio
nihil valet. ff. de off. eius cui man.
est iuri. l. ult. extra de offi. dele. pastoralis etc. et c. Claves enim concesse
sunt petro et apostolis ad quemlibet papam
et ad episcopos vicarios et successores apostolorum licet dominus sicut de plenitudine pervenerit
ut xxi. et xxiv. et Ioh. ult. Quorum
remiseritis peccata etc. di. xix. § i. de pe.
di. i. que permittitur. extra de excess. pl. tanta. Talis autem tempore apostolorum usque nunc et sic
usque ad finem mundi nullus absolvi
potuit nec poterit nec ligari quod est
hereticum manifeste et contra articulum fidei in
symbolo apostolorum conceptum Remissionem
peccatorum et de con. di. iii. prima. et extra de
summa tri. c. i. § sacramentum et per veram
penitentiam semper primam reparari potest. Sed pretere
ibi claves ecclesie quas ipse concessit
apostolis eorumque successoribus Iesus christus.
Ista etiam heresis est contra omnes sacros
canones loquentes de clavibus ecclesie
que stant in ligatione et absolutione
peccatorum. xi. q. iii. quia per totum. et xxiv. q. iii.
corripiantur et c. de illicita. et c. nondum
cum multis aliis ibi c. et extra de sen.
excommunicationis per totum. xix.

Alia est heresis similis predicte quod
christus ascendens in celum corporaliter post resurrectionem suam per se in
terra vicarium non reliquit que heresis stare et precedens repellitur
per sacra ibi testimonia allegata specialiter
xxiv. q. i. et Ioh. ult. Pasce oves
meas. viii. q. i. in scripturis. xxiv.
q. i. § si autem. et extra de homicidio
per huiusmodi li. vi. vii. q. i. scio c. i. Cum
fabianus locus id est cum locus petri et
novatianus ecclesie est sic caput xxiv.
et eius vicarium non haberet mortuum
corpus esset quod est hereticum ut plene et
sepius probatum est supra cum et tandem
confessionem et tribunal christi et ipse in
terris est ut non habet extra de transla. propter
veri dei vicem gerat et in ligando
et in solvendo clave non errante ut
ut christus. et sic intelligit xxiv. q. i.
quodcumque. et breviter excepto petro qui
vicarius dei est in terra sicut ut deus et homo christi
xix. di. ita dominus et xxiv. audit
lux. x. et qui papam legatum eius et
vicarium spernit christum spernit. xxi.
di. in novo. viii. q. i. quod nolo. xx.

Alii dicunt heretica quod non quilibet
papa est dei vicarius qualiter
propter eorum mala vitam tenent et papam
malam vitam scita potestate privant
quod est hereticum quia potestas ut iurisdictio
non peccat et si ideo residens sit peccator et hoc ideo quia omnis iurisdictio et
potestas de se bona est et a deo est ad Ro.
xiii. in pri. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim
potestas nisi a deo que autem sunt a deo
ordinata sunt et mi. dei minister est

in bonum et xpus plato ait Joh.
xix. Non haberes in me ptatem nisi tibi
datum esset. Ad hec .xxv. q. i. monet
te. dicit ut Apostolus ait .xi. q. iii. Qui
resistit .xxvi. q. v. nec mirum. ult. ce
lum. i. e. si ptatis in omnibus spiritualibus
dicitur tr. .viii. q. i. audacter .xxiii. q. v.
prodest. et c. non solum. ex. de ma. et
obe. solite et ex. de testibus omnis. anima
Quod autem in se bonum e. p malum
ministrum accipi non pt .xv. q. i. finali.
c. finali. xxx. di. sedum. Vnde et xpus
malis platis ppter obedire ait.
xxiii. et i. q. i. non glos. i. Arguit q
malis rectoribus sup cathedram moysi
si sedentibus obediendum e. multo potius
sup cathedram petri et nullus tamen
priuat papam ipso iure ptatem nec alium
platum ptate sua si velit corrigi ut
no. xl. di. si papa. nec p hoc ab eius e
obedientia recedendum, cum summam .xxiii. di.
s. hic etiam et .viii. q. iii. Nemo et
in q. vii. s. ult. ymo et si hereticus esset
quidem tollerari valet quousque auce
et sententia excommunicatus qua pfert ut
no. .xxiii. q. i. i summa. Ad h. ex. sa.
xvi. dist. in tantum .xxvi.

Alius error qui dicit papam non
habere potestatem plenam et iurisdictionem
i temporalibus in hoc mundo q error est
contra sacra testimonia scripturas. Jer. i
Ecce constitui te hodie sup gentes et
sup regna et c. Jeas ait sacerdos
fuit typus pape ex. de ma. et obe. so
lite. Item Samuel misit dominum iudi
cauit et rex ipsi. i. Re. viii. Item
Melchisedech sacerdos dei altissimi
figurans xpm et eius vicarium
papam rex salem i. ierusalem fuit gene
sis. x. Item Moyses sacerdos qui ge
rit psonam pape et ipse de pe. d. in aut
hetica q rexit i tota vita sua
ppl'm israel. exo. viii. et deut. xvii. Ibi
si difficile et ambiguum et c. ex. q
qui fi. sic leg. p venerab. s. tamen
Item Apostolus i ad cor. vi. Nescitis
quoniam angelos i sacerdotes. xxxv. di.

s. Ecce iudicabimus quanto mag. secula
ria Item gladius tpalis petri est
ait xxvi. Conuerte gladium tuum in
vaginam tuam dicit s. In. Item luc. xxii.
Ecce duo gladii hic. p quos s doctores
duplex iurisdictio ecclesie intelligitur e.
data spiritualis et tpalis licet exercitium
tpalis gladii quandoque committat quia
regibus huius mundi. Vnde dicit xpus Con
uerte gladium in vaginam i. exercitium
eius. i. vindictam sanguinis .xxxiii. q. ii.
mi. s. xxxiii. q. viii. hijs. ex. ne cle.
ul mo. sententiam. ex. de rap. i. archiepiscopatu
Et Joh. ult. pasce oues meas. p q
vbat xpus fecit petrum pastorem et
platum mundi et successores eius ut no.
xxii. di. omnino. glo. i. et s. di. consi
derandum i glo. ult. et ex. de elec
significasti i glo. et hec. ex. de ma. et
obe. solite. s. aut i. Non distinguetur
Vers. v. di. sustinete. i. q. iii. q. postulatus
xxv. di. c. i. Item xpus vtroque gladio
vsus est q vtrumque petro commisit i
terra ut legitur et no. x. di. quoniam. Item
tenens hostium cum dominus dixit petro tibi
dabo claues regni c. xvi. non dicitur
clauem sed claues s. duas quis ad spiritualia
alia et quo ad tpalia ut notat ex.
i summa qui filii de sit legitimi. s. celi
et aquo. Item no. primo. ex. de iur. iur.
cito. i. ppatu i principatum tam i spiritualia
q in tpalibus. Et q papa vtrumque habeat
gladium et contrarium dicit sit hereticum
hodie p eum dicitur i ex. vag.
Bonif. q incip. Vnam sanctam katholicam
qua exposui in opere vro qd vocatur
status ecclesie i pa pte i ar. xo. .xxvii.

Tenet alia heresis q papa non pt
iudicare vel dignitate priuare
vel excomunicare regem vel principem pro
suo pcto que heresis impingit
q sic eos iudicare potuit et potest
ita papa eius vicarius ut ius. ex
ut eccl. benef. c. i. Vnde heresis e contra
xv. xvi. i. Quodcumque ligaueris et c. capitul.

xviij. ibi Quecumque ligaveris &c. Et
de pe. di. i. que primum. & Joh. xx. ibi
remiseritis peccata &c. xxiiij. q. i. § Si
aut. Et Joh. ult. pasce oves meas
xvi. q. i. imitare. & in verbo oves in
telliguntur imperatores & reges / ex. de
ma. & obe. solite / & in verbo pasce
intelligitur corrige. quia nemo melius
pascit corpus & animam quam qui corrigit
ut xxiij. i. Ad pertinencia &c. xi. q. i.
si peccaverit. Et sic intelligitur verbum petri
i. pe. v. c. i. pascite qui in vobis est. di. Et
sic. xxvi. q. i. predicator. Et act. xx.
ut apostolus i. ad cor. vi. Nescitis quoniam
angelos & sacerdotes. xxiiij. di. § ecce
iudicabimus quanto magis secularia. ex.
qui filii sint le. per venerabilem § Cum
aut. i. fi. Item cum anime sint corporibus
preciosiores et spiritualia temporalibus digniora
ex. de ma. et obe. solite. § quoniam autem
xcvi. di. sedule cum commisse sint
anime & spiritualia multo potius sunt corpora
committenda xvi. q. i. primum. Et cui com
mittitur principale quod est anima committitur et
accessorium quod est corpus ex. de re. iu
dicandum li. vi. Item secundum Bern. ad
ecclesiam pertinet de peccato corripere quemlibet
peccatorem ut xxiij. c. Ad pertinencia. Ergo
imperatorem & regem sicut arguit
papa contra regem francie ex. de iudiciis
novit. Item clarum est quod papa reges
& imperatores deponit xv. di. duo sunt
&c. imperator xv. q. vi. alius & ex.
de re iud. ad apostolice li. vi. & ex. de
supple. neg. pre. grandi. li. vi. In cle.
de iur. iurando Romani principes ex. de
elec. venerabilem. Alioquin nisi reges per papam
corrigerentur et punirentur multi impera
tores & reges scismatici heretici et
intrusi & negligentes corrigere in fidem
katholicam orthodoxam impingerent &
populum ad se traherent contra eam
xi. q. iii. precipue &c. un. capitis de vo.
& vo. redemp. magne. ii. q. i. scelus &

xi. q. iii. Julianus & c. Imperatores
in quibus c. dicitur quod reges inquirentibus
mali causa sunt plurimorum. xxviii.

Alia garrit heresis quod clerici in
peccato in quibus sunt contra prodit
clamores & non possunt conficere etiam
sacramenta quod est contra Crisostomum in c. xxiiij.
Cum super cathedra moysi. & i. q. i. Non quae
lex &c. omnia &c. multi &c. per ysay
&c. sicut quis c. intra cum aliis sequentibus
usque ad § sed obicitur et c. duo de
clarent. xv. q. ult. c. ult. de q. d. ii.
vero. xix. d. sed iii. q. vii. § sed Ali.
sciunt ad hec leges ff. si c. p. cu
quod contumacia. ff. de procuratoribus. si p
curator. ff. qui cum sal. in. l. i. § i.
ff. de min. aut pretor. § remittitur
ff. si usus ma. usufruc. am. l. i. § i.
usufruc. quemadmodum c. i. si usus fructus
i. pre. ff. de aq. plu. ar. l. publice. Et
que non per Innocencium ex. de scisma. c. i.
de do. & contu. a veritate sic quod non p
B. ex. de cler. in. § glo. dualis sancti
qle. & no. iii. q. vii. § multum et certe
contum & quod le. & no. de q. di. & h.
go di. ii. & dicit. / xxix.

Alia heresis quod per clericorum peccata
iurisdictio eorum redit ad laycos
quod est error. Nam propter negligentiam lay
corum iurisdictio eorum ad ecclesiam re
vertitur non econverso. ex. de fo. compe. cum sit
generale & c. lic. & h. apostolus etiam
iudicat seculares non econverso i. ad cor.
vi. Nescitis quoniam angelos &c. / & ex. qui
fi. sint legi. per venerabilem § cum autem
ffa. ad h. leges canonum. xi. q. i.
quicumque. quod post ex. de iudi. novit
quod non est revocata ut dicit ibi glo.
sed adhuc durat sed host. quia fuit
privilegium ab imperatore theodosio
concessum ecclesie et per karolum inno
vatum. ut clare patet xi. q. i. § sic.
Item inferiores layci clericos supe
riores iudicare non valent xxi. di. in
ferior & c. denique. Item sunt plenissime

in alia heresi e(st) probatu(m) q(uod) in nullo casu possunt layci clericos iudicare in principio i. naturali et canone et omni scriptura heticus qui hec fingit ad hoc xij. q. i. principium xxxv. di. sedulo xxxviij. di. Sunt itaque ex de eta. et q(ua)li. cu(m) sit ars et sc(ienci)am enim clericus laycus ducatu non prebet liue vi. et membra caput no(n) diiudicant regulant s(ed) e(ius) di. xij. c. i. et ii. xxi. di. submitti et c. in canonibus. Superiores inferioru(m) negligenciam supplent et et corrigunt non e(contra) ix. q. iii. cu(m) simus

Alia nouella heresis xxv. pullulat in ultrab(us) in Italia per quosdam pseudo religiosos publice defensitatos coram me q(uod) sacri canones et sacri concilii et sacre decretales et alie constituciones Romanorum pontificum et s(an)cte Romane ecclesie approbate non habeant tantam auctoritatem quantam habet scriptura noui et veteris testamenti quod tantum e(st) dicere quantum si diceretur q(uod) ecclesia katholica in suis errat decretis statutis et legibus quod e(st) erroneum et hereticum quod in eiusdem sui q(uod) tam tanto pondere et auctoritate sunt ab ecclesia ipsa errat. xxiiij. q. i. a recta et c. h(ec) e(st) fides. Prophas ei dicas est q(uod) scriptura media. xxxij. q. v. c. h(oc) ergo decreta g(ener)o et concilia q(uo)d(am) pro ca legittima s(ecundu)m tempus diuersitate no(n) reuocantur ex de c(onsuetudine) q. di. i. et A si no(n) d(icitu)r xxxvij. q. iiij. quis ignorat et c. obiicitur xxiij. q. viij. occidit. habet tantam auctoritatem sicut testamentum vetus et nouum et sanctiones alioru(m) prelati plate et voce diuina ut c. expressum xix. di. sic omnes xv. di. sicut. vbi dicit Gregorius Sicut s(an)cti Ewangelii quatuor libros sic quatuor concilia suscipere et venerari me fateor et c. et c. sancta. et xix. di. i canonum et c. enim vero et c. nulli phas Sic enim credimus testamentum nouum et vetus ut ecclesia id utrumque intelligit a spiritu s(an)cto platum

ut i. pe. i. c. i. Spiritu sancto spirati locuti sunt s(an)cti dei homines. Sic credimus sacros canones a sancto spiritu dictata dei nimi et dictatos. di. l. Si quis diaconus. xxv. q. i. violatores et c. generali. Ita et cautibus nouum et veteris testamenti possemus canonice sanctiones ex de consuetudine qualiter et q(uan)do g(ener)o et cum tanta e(st) auctoritas ad cohibendam Onr. de hoc ex de fide iste. c. pene. et idem cu(m) hijs que illi non(?) uso ei credimus testamento nouo et veteri n(on) q(uia) ecclesia katholica illud auctoritat et confirmat Sic de canonibus e dicendum ut c. exp(re)ssius xix. d. si romanorum. ubi testim noui et veteris approbat et prius epistolas decretales Nec obstat q(uod) dicit ista heresis supradicta q(uod) possunt illa eccie in mutari ex eo ut c. dom(inus) est q(uod) et dns multa in testamento nouo mutauit et de veteri ut dcc c. d(icitu)r et c. i. mutari si remanent que no(n) mutari in di. sunt Ita i. ueteri lege moralia no(n) mutantur iudicialia v(er)o sacramentalia et cerimonialia quantum ad superficiem licet sit mutata. ut h(ec) legitur et notantur d. vi. S. hijs ita. sunt d. xiij. frustra. Sicut g(ener)o credit testamento nouo et veteri credit et canonibus statutis ut e expressum ex de eccle(sia) statuend(um) i. omnes partem et idem vel pictu debet asserere. Si credis enim in te credere et canonibus ab ecclesia institutis N(on) enim credimus ewangelijs n(isi) q(uia) ecclesia eciam ewangelia esse dicat Dicit Aug(ustinus) enim veram fundamentum no(n) credimus ewangelio nisi ewangelium ecclesia esse dicat. Ecclesia enim auctoritat dicta quatuor ewangelistas ut dictum est i(n) credimus eis. di. ix. quis nesciat xix. de si romanorum de pe. di. i. periculose et canones apostolorum et suos et sacra concilia generalia et prima alia approbauit iii. q. vi. dudum et c. pregna. ex de elec. significasti. Sunt ista eciam heresim faciunt xxiv. q. i. heresi. c. se. ista ad h(oc) si g(ener)o et q. i. si ea

lxi c. se. usque ad c. imperiali. xxvi

Alia heresis est quia papa superior affirmans quod tenet quod ecclesia quod statuit ut suminamit non pro commodo generali omnium corporum et animarum ordinavit sed ut suas fimbrias et tunicas dilataret et traheret ad se mundum sic etiam possunt dicere isti heretici de legibus imperatorum quod est concludendum quod non regatur mundus per leges ecclesie et imperatoris sed regatur per mendacia et errores hereticorum quod hoc dicunt. Sed hoc totum est hereticum erroneum et sacrilegium. Pro quo Innocentius extra de fide catholice. licet in glo. hec est. v. Sed hoc quod leges ecclesiastice et civiles pro publica utilitate et communi animarum et corporum facte sunt. Et eo ad eas servandas omnes sunt obligati quod per ora romanorum pontificum et principum sunt divinitus promulgata. Ad hoc xvi. q. iii. nemo. v. q. iii. Imperatores. C. de legi. l. leges. C. de iur. et fa. igno. constitutiones. extra de constitu. c. i. c. ulti. xix. di. si romanorum. x. di. per totum. Et quod pro communi utilitate sunt facte et divinitus. pro xxv. q. i. violatores. et c. generali. di. l. si quis diaconus. di. iii. sed. officium cum c. sequenti et di. iiii. itaque pro c. xxx. di. studendum. Ad hoc specialiter a xxv. et q. i. usque ad sed. si quis. Ista etiam talis nephanda heresis supponit quod ecclesia in suis constitutionibus errat quod est hereticum xxiii. q. i. a recta et quod etiam sunt ficta et nulla quod est heresis xxiii. q. i. pudenda et hoc ingenuum est quod dixi in sed. prima heresi. xxvii

Dicunt alii heretici quod clerici propter peccata que committunt perdunt decimas primicias et oblationes et alia iura sua ipso iure et quod non expendunt sicut debent iura ecclesie quod est erroneum dicere et insanum quod quamdiu ab ecclesia tollerantur iura sua non perdunt ante quibus eos iudicans sine iudice bona sua occuparent a eis sua iura

non daret quod dictum est quod omnia iura. Ad hoc extra xxiii. i. Super cathedra et i. q. i. non ipsos et c. multi ubi de hoc extra de deci. tua. ubi de hoc viii. q. iiii. nonne v. de hoc. Etiam etiam accusato solvunt quod debent. ff. de se. lucro. xxxv. q. vi. mulierem. xxxiii. q. v. in possessione stetit nedum unus sed plurimum operatur. Ad hoc extra de cler. coniuga. de ca. pos. cum olim. extra de iur. pat. consultationibus. de eo qui pro. cum vero i. quod talis possessio et et per possessionem presumitur. le. et no. ii. q. v. sed. i. Et communis opinio multum facit. ff. ad maced. l. iii. ff. de off. pre. barbarius. ff. de acq. he. l. i. ubi de hoc. Gwor. et frequens opinio prejudicat veritati. extra de big. nup. ubi de hoc in glo. hic colligere.

Alius error quem tenent xxviii excommunicatus ab ecclesia. vitatus a clericis propter hoc non debent vitari a laicis presertim cum a regali curia littere impetrantur quod tales excommunicati salvi a laycis non debeant evitari quod est erroneum dicere et tenere et preterea heresis et contra statuta apostolorum et sacrorum canonum. Nam excommunicati ab ecclesia a toto corpore ecclesie quod est collectio fidelium de con. di. i. ecclesia sunt vitandi. ii. q. i. c. i. si quis venit ad vos etc. xxiii. q. i. omnes qui. Et i. ad Cor. v. illud Tollatur de medio vestrum etc. pro to. c. xi. q. iii. quidem. et q. i. de manifesta et c. iudicat. et vi. q. iii. sicut apostoli. cum iii. c. sequentibus. extra de appellat. cum romana. et c. pastoralis. xciii. di. si inimicus extra de sen. exco. quod pro to. et illos litteras quod a regibus impetrantur ut excommunicati a laycis non vitentur scismatici sunt quod ecclesiam dividunt que est corpus Christi. et faciunt duas ecclesias cum sit una clericorum et laycorum xxiiii. q. i. scisma et c. loquitur cum tribus c. sequentibus et dicitur est sed. prima heresi et contra statuta apostolorum Iudam et

canonica sunde tales excommunicatos
non intrantes a corpore ecclesie segregat
semetipsos spiritum non habentes ut
24 q. 1 scisma. Et tales heretici scisma-
tice frustrant claves ecclesie contra 24
q. 1 quodcumque et 24 q. 1 quodcumque.
et tollunt ecclesie iurisdictionem et
gladium excommunicandi qui est ecclesie
munero 23 q. 4 c. 1 ... ex. de sen.
exc. dilecto li. 6 et 11 q. 3 heu gel-
dicadam. Et tollunt censuram ecclesie
ex. de v. sig. querenti. Et tollunt
ecclesie potestatem quod nil valent si cohor-
tationem censure ecclesiastice non habent
ex. de off. del. etc. ex litteris. Et eius
heretici etiam dicunt quod ligati in terra
a prelatis non sunt ligati in celo contra
predictum verbum Christi contra 24 quodcumque
ligaveris etc. de pe. di. 1 q. tu penitus.
Tales etiam dicunt quod ecclesia non ac-
cepit potestatem a Christo excommunicandi et
ligandi sed quod ecclesia hoc sibi adinvenit
ut possit lucrari et facere se timeri
in mundo magis a laycis quod est contra
auctoritates predictas contra et Jo. in evangelio et
in capitulo sua et potestas demonum
11 q. 3 c. per totum 24 q. 3 nomen
et ex. de sen. exc. cum medicinalis
li. 6. Tales etiam heretici dicunt quod sit
excommunicatum ire in infernum non ibit
sed sit excommunicatus et ecclesie contemptus
quis a demonibus etiam corporaliter
arripitur et defertur ad tharthar-
um ibi 11 q. 3 absit etc. neo conte-
mnat etc. omnis christianus etc. nihil.
quod sicut separabitur quis per excommunicationem
et eius contemptum ab ecclesia militante
sic ab ecclesia triumphante ut 24 c. contra
24 q. 1 quodcumque etc. et p. c. nihil. xxviii.

Alii sunt heretici qui dicunt quod sententia
excommunicationis lata per prelatos in-
iusta et per voluntatem servanda non est
quod est erroneum et falsum et
iurisdictionem ecclesie enervat. Et patet
contra quibus excommunicatus sit iniuste ex-

catum asserit et dicit quod non se repu-
tat excommunicatum et sit nullus excom-
municatus excommunicato in se late sententiam obser-
varet ut vellet quod ab aliis servaretur
ut eum pro excommunicato vitaret rubore
confusus. Sed prelati sententia pastoris
cuiuscumque iurisdictionem habentis sive iusta
sive iniusta timenda est et tenenda
ut 11 q. 3 c. sententia cum 24 c. sequentibus.
nisi lata fuerit post appellationem legitimam
vel contineat errorem intollerabilem
ut non p. c. sententia. et ex. de sen. exc. per
tuas. sed etiam in istis duobus casibus
excommunicatus est interim in iudicando iusti-
cie ... per superiorem liqueat de utroque ex.
de sen. exc. venerabilibus li. 6. sed cum
per prelati sententiam presumendum est quod iuste fe-
ratur et pro ... sit servanda nisi per
superiorem appareat de contrario. Ad hoc
ex. de re. iudi. cum inter vos s. singula et
c. sit nobis ex. de elec. bone i. s. contra
legatum per Innoc. de re. spo. quarti
ex. de plura. per cessionem ff. de publi.
quicumque ff. de iusti. et iu. l. ... pene
u. pro. 11 q. 3 absit etc. si episcopus
forte 2 q. 6 hoc etiam placuit l. et
et no. ex. de renun. in presentia. de ap.
dilectis. Et vide supra h. 11 q. 3
s. cum ergo xxix.

Alia est heresis que dicit quod papa perdi-
dit suam iurisdictionem cum Rome non
stat quod est contra sacram scripturam
quod ubicumque est papa ibi est Roma ecclesia
et sedes apostolica et caput ecclesie quia
quietus etiam sequitur 24 q. 1 quodcumque
papa etiam est successor Christi non ecclesia
ex. li. 6 per huiusmodi s. hoc de ecclesia
que est corpus Christi mysticum ad ...
24 q. 3 que ... et que est collectio
catholicorum de c. di. 1 ecclesia non est
ambitus murorum ibi est ubi est caput.
sicut papa ... ff. de re. li. cum in diversis et in
11 q. 2 in ecclesiastico in glo. sacramenta.
et papa a romana civitate vel sede
iurisdictionem non recepit sed a deo 22
di. c. 1 et universalem iurisdictionem

habz ordinariaz in omnibus mundi
ecclesiis ex. de privil. antiq. et de s..
ope. c. ult. et universalis ecclie presul
est licz ex humilitate sic se noluit vo
cari xcix. di. ecclie. ii. q. iii. cuncta.
Et locus non sanctificat hominem nec
Roma papam sed homo locum et papa romam
xl. di. non quicumque presumimus et c. non loca.
et c. multi. Ad hoc facit optime xciii.
di. legimus in fine alia tamen veri
tatis etc. et ii. q. vi. si quis putaverit
ibi universalis apostolice ecclie et xcix. di.
nullus ult. pri. Et notat Innocentius quod ubi
e papa linea apostolorum. ex. de iu. iur. ve
niens. Et apud nos dedit iurisdictionem
sita loco ubi Rome quod res iacata e
sit petro et successoribus eius ipse vel
et Iohannes ult. et ex. de ma. et obe. solite
§ penultimo — xxvi
Sunt et alii heretici qui dicunt quod
mundus regitur per fortunam et per
fatum et per geneses et per natalicior(um)
consideraciones dierum et non per dei dis
posicionem et ordinacionem et voluntatem et per
missionem dei quod est contra Ieronimum dicen-
tem super Ieremiam ibi Verus est iste suff
heticus ut amens qui dicit ut fier
sufficit ad. domino non iubente sufficit quo
disponente omnia fiunt voluntate vel
permissione xxvi. q. v. nec mirum xxiii.
q. i. quid culpatur viii. q. i. audacter.
Ex domini iniquitate patrantur bona et ex
dei iusto iudicio fiunt mala xxiii.
q. v. § hinc etiam. Et ysaias contra
furoris mei assur ipse autem non cognovit
sed in p. c. tex. ex ore altissimi qui dicit
stultus vel hereticus sine disposicione
dei fluctuat omnia mortalia non
egreditur bona vel mala. q. dicat
infideles omnia a casu ut a fortuna
absque dei dispensacione venimus sic di
cebat pater sancti clementis omnia fieri a
genesi i. nativitate vel genealitica
dierum per natalicium consideraciones dierum.
geneses enim hominum per xii signa descri

buntur. xxvi. q. iii. § v. genetliaci
Contra apud veteres epistolas nec est genesis
nec casus nec necessitas nec fatum ut p. c.
q. ipse fine. ibi dissimile et diverso
fato xxvi. q. iii. non observetis. Au
Bonifacii augustino de pe. d. ii. Oster.
post q. colu. ii. et paulo post in
liberi arbitrii nos condidit deus
nec ad virtutem nec ad vicia necessitate
traham alioquin ubi necessitas e nec corona
est. ad idem xxiii. q. iii. nabucho
donezor tu c. § sequitur. Unde. Est
ergo dei voluntas et divina providencia et in
sta permissio et certa disposicio rerum
non fortuna vel fatum ut probatum est
in ca. ecclie Deus cuius providencia
in sui disposicione non fallitur etc. Hanc
eciam heresim destruit apostolus ad
Ro. xv. in providendum. Ad hoc non obstant
iura que loquuntur de casibus fortuitis
qui non imputantur quia providencia non fuit
ut ff. et no. ex. de comodato c. i. et
de deposito. c. ii. et de homicidio c. i. et
c. ult. cum hiis que ibi notantur quia
non loquuntur proprie de fortuna que
nichil est sed de casibus fortuitis
finis qui accidunt bonis vel malis
permissu vel dei voluntate ut superius
est probatum quia providencie de futuris solius
dei est xxvi. q. v. § i. Cesset quoque error
et fantasia quorundam volentium hyspa
norum qui cum nascitur eis filius vel filia
mensas faciunt preparari ad quas dicunt
fatam venire que donatis eis p
prospera vel fausta vaticinentur quod
ad artem magicam pertinet et probatur
xxvi. q. ii. illud. et q. ult. c. pe.
Alius error est quod tenet quod xxviii.
Apostolica potest ab inferioribus iudicari
et condempnari maxime a concilio ge
nerali et maxime in casu heresis quod error
per sacros canones tollitur quia primam
sedem romana nemo iudicat in terris
xxi. di. in tantum. ix. q. iii. patet. c. nemo
c. aliorum. c. facta. et c. ipsi. sunt canones
xxviii. di. § hic eciam. papa enim in terris

Caute age hic

non h3 iudicem nisi deu cui9 est
vicarius ut s. c. Si eni pp e incor
rigibilis i casu heresi notorie vacat
papatus et cara pronidebit s de
ppa ar cos q le. t no. xl. di. si pp.
t ex de heret ut quisisi & fi. ii. q.
vii. sacerdotes t xx. di. sic glo vi.

Alius error et heresis inaluit
i alia parte portugalie cuius
erroris discipuli dicunt q xxxiii
bona que defuncti dimittut distri
buenda p9 mortez sua no prosut
eis cuius cotrarium dicendu est. Si aut ta
les defuncti decedut in mortali pcto
tunc veru est. q talib9 no p
sut q nec p talibus orat eccia si
cut constat decede i mortali ut h
a no. xiii q. ii. p obeuntib9 ex de re
ligiosis t audiuimus Sunt mortui ptrue
i gra t tunc talib9 bonis no indige
ex de cele. miss. cu marthe § vlt.
Sunt mortui in gra t ecclia tn sic ic
prosit eis in purgatorio q pro
eis fiat ita t ea que p se fieri ma
dauerut ut e expssum xiii. q. ii. no
extimem9 t c. aie. t c. tpus t c. cum
oblacoes tn ii. clis si. ex de testis
c. indicatur pmd. ic que in caritate
relinquunt distribuenda p9 morte
p datis haben i vita licz amplius
pfecisset si distributa fuisset i vita.
t sic ita intelligitur que loquitur q
cpellant heredes ut fidei commissarij
ad implend legata defunctor dimis
sa p aiabus ex de testa. si heredes t c.
Johannes t c. tua. at. si bona paupi
bus expendeda no talib9 prodesset
frustra eccia p talibus relictis sol
uendis p aiab9 cogeret ut i dictum
et eccia aias defraudaret quod in
piu et hereticu est sentire xx. q. iii.
cum statuit. ex de donatoib9 p tuas.
Item iste error e cotra illud dm q dr
ad xxv. q aliq culpe i alio seculo
dimittuntur sicut arguit Gregorius
a simili contrario xxv di. qualis si
dimitte sit p bo q defuct relinquit

t p alia que fiut pro eis ut s. c. aie
defunctor t c. no extimem9. Iste pdi
ctus error e cotra apostolum i cod. ca. xvi.
tu dt q mch pdest in cibos paupm
distribuere facultates meas q caritate
non sit. Ergo a sensu cotrario pdest illi
dimittere q p9 suaz mortez detur q
in caritate relinquit de pe. d. ii. pri.
t c. si qn do. Cotra istu errorez est et
consuetudo que e i eccia generalis
in qua capplie t capplanie donatur a
defunctis relinquntur i quib9 celebra
cones sue ut s. c. aie defunctor. Et i
qualib3 eccia missa in secreta pro
defunctis orat ut pz i missa i secreta
collecta i Omnip dne famulor t c
t deo q. d. i. corsium xxxiiii

Alius est error qui tenet sicut
dicunt multi astrologi t fatidici
immo falsidici q p constellacoes stel
laru rcs de necessitate veniut t
accidunt i hoc mundo quod erroneu t
pessimum heresi. Naz astronomia vel
astrologia que est sciencia de astris v
na de septez liberalib9 artib9 non
ponit necitatez ul certitudinez i agend
sicut falsi astrologi astruut s3 est
opinatiua et signatiua no cuatiua
nec necessitatiua. ex scdm ptholomeu
Astrologu dicuntur astra sapiens. Im
scdm magistru petru in hystoria scola
stica iux. pn. Genesis. et astrono
in heresim vergit et scdm Ora. pma
est ad ydolatriaz et apud katholicos
vide suam iudiciaz abyt q ipsa curio
sitatis nimis vitada e t saluti aiaz
no e accomoda. xxvi. q. ii. § hyc
ita t lr no. xxxviii. d. sicut qua. Sed
scdm aug genethliaci appellati st
pp natalicior consideracoes dier
genesis enim hominu p xii. celi signa
distribuut sideruq cursus t nascen
tiu mores actus t eventus pdicere
conatur. Hy mathematici vocantur
a scia. mathesis que e scia in diuina
cionib9. Un ysi. Sac. facit mathesis

sed divinare mathesis. alii vocant magi. Item mathetici vel astrologi quales fuerunt reges magi qui xpm adoraverunt Mt. ii. Cuius scientia usque ad xpm permissa fuit. Nunc autem a tempore xpi est a sacris canonibus reprobata. ut xxvi. q. ii. illud. s. nam et ipsi qui vera stellarum cursu prosequuntur cui quisque nascitur consequuntur alii prestigiantur. Cum quia inde conatur vel actiones meas vel actionum eventum producere aliter producere nituntur errant et ibi iste error destruitur. Ut leguntur xxvi. q. iiii. quis in fine et c. illud. Item si aliquando quae tales astrologi dicunt eveniant non tamen eis credendum est credendum quia divina auctoritas testatur veteris de Phitonissa talibus ariolis magis et sompniatoribus et constellationibus fidem non adhibendam quamvis aliquociens eveniat quod predicunt sicut mulier phitonissa vera dixit de paulo et tamen paulus expulit ab ea spiritum phitonicum indignatus ut habetur in actibus apostolorum xvi c. Et ymago samuelis fantastica predixit vera de Saule rege et tamen in illa ymagine dyabolus apparebat i Reg. xxviii. Et dyabolus multa futura predicit vera et tamen non est eis credendum ita nec planetariis nec astrologis nec nigromanticis est credendum quamvis aliquotiens eveniat quod predicunt. Ut hec omnia leguntur et extirpantur xxvi. q. ii. illud cum in c. seq. et q. iii. c. Oriundi et q. v. c. nec mirum. Et tales mathematici a legibus condemnantur. C. de heretic. quicumque et l. manicheos. Et C. de mathematicis l. culpa. et puniuntur xxvi q. v. non oportet. Item eciam talis astrologus mentitur cum dicit quod superiora non solum cause rerum licet possint esse signa sed frequenter fallibilia ut notant sancti doctores. xxvi q. v. non lic. in fine glo. et astrologia non invenitur in canone. quia est scientia desperata et invalida ad salutem et qui eam studet curiositatem inquirit et de anima curam

et talis scientia in errorem mittit ut hic leguntur xxxiii. di. s. hic eciam vel sed ea legitur. Item quod sciant omnes orthodoxi fideles quod volunt vitare heresim et errores non servent dies egipciacos tempora menses et annos et constellaciones sompnia et auguria et sortilegia et artem nigromantiam et notoriam et horas diei et geneses natalicias hominum et causa demonum et invocationes eorum et pacta et conventiones eorum cum demonibus non faciant nec dicant quod res eveniant per naturam. nec dicant quod per signa futurorum veritas veraciter possit sciri et declinabiliter. quia non est vestrum scire tempora vel momenta Act. i. Ista predicta omnia contra sacram scripturam sunt superius allegatam et contra apostolum ad Gal. iiii. et fidei catholice adversantur in sacris canonibus ab ecclesia confirmatis futura contingentia certitudinaliter solus deus est qui in suo contemplatione et angelos et sanctos viros illa prescire facit. Unde Ysa. ait. xli c. Priora et novissima annunciate nobis et dicam quod dii estis ut hic leguntur xxvi. q. v. s. i. Predicti omnes errores isti in isto s. magno tacti extirpantur ab ecclesia sancta dei xxvi. ca. cum v. capitulis se. et q. vii. c. non licet usque ad finem causae xxvi.

Alia est heresis que dicit quod si deus nollet non peccaret homo. Que heresis supponit deum velle peccatum et velle quod malum est quia peccatum malum est culpe et obligatus ad penam de pe. d. iii. ille rex. supponit eciam ista heresis quod si deus malum vult malus est quod est pessima heresis quia deus summe bonus est essentialiter originaliter perfecte et effective. quia sua bonitas est sua essencia et a se ipso est et perfecta in eo est et alias causas derivat. Unde Joh. x. Ego sum pastor bonus. Et Act. xix. Nos.

3
1

bonus nisi solus deus unus e deus
bonus Et psalmista dauid Bonus es
tu et in bonitate tua doce me iustificaciones tuas. Et quia bonus oia bene fecit et scribitur
Gen. i. Vidit deus cuncta que fecerat
et erant valde bona Et igitur vnde Augustinus
fecit oia xxxiii q. iii. quidam vero sciolarum
sed peccatum non fecit non creauit i pe. ii. et Jo.
viii. Quis ex vobis arguet me de
peccato quia illud contrarie non fecit quia peccatum
operatio e et passio sed operatores et passiones
in deo non sunt et qui peccat
nichil facit et nichil efficitur in peccando quia
peccare non e ad posse ymo ad non posse
secundum Aug. Cum solus deus vocatur omnipotens
qui peccare non potest quia oia potest qui
posse e ad posse ut hic legitur de pe. d.
ii. sed ult. Vnde secundum Aug. in li. de vno mirum
est auaricia nec luxuria nec heresis
nec aliquod peccatum laudat deum quia
non est creatum a deo Omnis autem creatura
laudat deum creatorem ut habetur in catha
logo creaturarum Benedicite oia opera
domini domino etc. Et deus odio habuit peccatores
et peccata ipsorum peccatorum Vnde
Sap. xiiii Similiter sunt odio deo impius
et impietas eius et pri. vi. Sex sunt que
odit dominus etc. Et item Ecc. xii. Altissimus
odio habet peccatores. vnde psalmista Iniquos
odio habui Et item psalmista Perfecto odio
oderam illos Et tamen dicitur scriptum Sap.
xi. Nichil odisti eorum que fecisti et
habeatur ergo odio peccatum hominis non naturam
ad hoc xxxvi. q. iii. duo. et dominus in
imicus e omni tumori de pe. d. iii.
Sunt plures. Cum ergo deus peccatum
non amet sed odiat et peccatum non creat.
nec fecit ergo pessima e heresis dicens
quod sine directa voluntate dei non peccat homo contra et si deus peccatum permittat
non tamen vult quia aliud e velle et aliud
permittere quia permittens volumus et permissio culpam secum trahit ut hic le.
et nota xxxii q. i. hac ratione d. iii. de
mis. hoc etiam dicitur probatur ab Aug. contra
xxxvi. q. v. nec innocens. v. nec idem ibi qui
omnia que fiunt aut iusto iudicio
facit. sufficit ut bonum aut permissum ita sed scilicet
sufficit ut mala fiant ad hoc etiam dicitur de penitentia
iam dudum i f. Peccat ergo omnis homo
per suam malam voluntatem non per directam voluntatem dei quod secundum Aug. intellectus in
telligit et ratio discernit. voluntas
eligit bonum aut male. imputet ergo sibi
mala voluntas si male eligit per suum
liberum arbitrium non coacte de pe. d. ii.
si enim ult. eorum volu. vero liberum arbitrium
Sic et dyabolus a quo e omne peccatum de
pe. d. ii. Si enim. nec primi libero peccauit arbitrio et voluntate xiiii. di. quia
corpus. et extra de summa trinitate c. i. s. dyabolus
Nec etiam dicat aliquis non peccat
per vim quia nemo peccat inuitus xv. q. i.
non est sed qui coacta voluntas
dicitur malis mala peccat xv. q. i. illa.
quecumque quia quamuis sit tamen sit ut nisi ex voluntate sit
xxxv. q. v. ita ne. et extra de cognatione spirituali
per cathecismi Nam quod per coactionem
conditionalem fit et si non fiat simpliciter
fit secundum quid ut s. c. mito. Ex voluntate itaque propria directa aut indirecta
peccata procedunt que in libero mentis
arbitrio et delinquentis proposito committuntur
non per coactionem absolutam nec per voluntatem
dei sicut probatum e Vnde Aug. de vera
religione usque adeo peccatum voluntarium est
malum voluntarium ut nisi sit voluntarium
nullo modo sit peccatum quod dicitur Aug. li. i. retractationum. ubi etiam probat quod peccatum e voluntas
retinendi vel consequendi quod iusticia vetat
vnde liberum est abstinere. ut hic legitur
xv. q. i. s. i. Et Aug. li. i. de duabus
animabus. non nisi voluntate peccatur xxxii.
q. v. c. Non in voluntate peccatum. et c. Ita enim
peccatum opus sine voluntate non fit. ita
ex opere non consummatur nisi etiam voluntas
affuerit vnde Sola voluntas forma
monetat opus

xxxvi

Alius est error quidam maxime
laycorum qui dicunt. maxime patrum
qui accipere bona ecclesiastica ut beneficia
uel aliud pro eo locorum sub licencia suorum prelatorum non est peccatum. Credendum e dicendum
quod errant et peccant dicendo talia et
dicere quod idem quod dicitur etiam peccatum mortale est
non esse peccatum heresis est quia est a

fide ecclie credere xxiiij. di. c. i. Bona
aut predicta ecclesiasticorum sine auctoritate illorum
quorum interest invadere non solum est peccatum
mortale simplex sed multiplex et gra
vissimum et nephandum committitur n.
dicitur crimen furti fraudis rapine sacri
legij homicidij proditionis crimine publice
spoliationis invasionis ingratitudinis
matricidij heresis cum pena anathematis
et alia multiplicia ut patet per omnia leguntur
et no. xij. q. ij. i primis satis c. et c. gla. qui
et amico rapit. xvij q. i. lege et c.
statuimus cum per dicit se. x q. i. quia
sacerdotes cum ij. c. sequentibus xvij. q. iiij.
Nemo quis gravat cum s. sequenti. et cum iij. c. dicit
se. xxiij. q. iiij. quid ergo. ff ad le. iu
peculatu l. i. ex. de fo. compe. cum sit generale
et c. conquestus ex. de decimis. Adhec
et c. quis et c. prohibemus de verbis sig. ca
carpensis xvj q vij. c. i. c. illud lay
cum et c. si quis principum et c. quicunque
et filius. ex. de reli. do. de xenodochijs.
ex. de iure pat. illis laycis et c. relatum
Et tales usurpatores rerum ecclesiasticarum
inter antipapas et hereticos maximos
deputantur i q. iij. puenit q. c. etiam
Pontifex. xvj. q. vij. punctum Ad hec est sat
xvj. di. bone quidem uel eciam. possessio
eciam rei eciam non cadit i layco ex.
de prescrip. cum q. xvj. q. iij. s. potest
ubi sit etiam et sequenti. q. i. capitulo. iste deciie.

Alia tenet heresis que xxxvij
Adiunctio carnis sed matrimonio so
luti cum soluta non est peccatum mortale quod
est hereticum sentire quod et si non mirandum i heresim
heticus in est si contra sacram scripturam
dicit non esse peccatum mortale sed est dicit
i alio articulo. Ergo ut sit mortale peccatum per
per omnem scripturam testamenti novi et veteris
Exo. xx. s. Non mechaberis. Nam aut
mechie sed Aug. omnis illicitus concubitus
prohibitus dicitur intelligi xxxij. q. iiij. me
retrices et dicitur xxviij. et xxxi. i ut
abstineatis vos a fornicatione et ut
ad Gal. v. primissa fornicatione aut

qui talia agunt regnum dei non
possidebunt. i ad Cor. vi. Fugite forni
cationem. Sed aut simplex fornicatio sit
peccatum mortale. patet xxxiij. di. Audite
Sed qui est palea cum grano et c. in
dicta xxxiij. di. fornicationem xxxij. q. iiij.
Nemo. ex. i cle. de heret. ad nostrum.
s. vij. ubi de h. p. Jo. An. Et latius per
nos in ope nostro quod nominatur stat ecclie.
i parte ij. i s. capitulo septimo i articulo xxiij.
i s. Nunc de invadentis i articulo septimo.

Alij sunt heretici layci et xxxviij.
Heretici qui sacram scripturam aliter
intelligunt quam sacra ecclia i qua legitur
sanctus spiritus et hic est heresis ut xxiiij. q. iij.
heresis quidem i si. et no. e. q. s. differentia
in glo. unitio modo et ex. de he. c. fir
missime. xxiiij. q. iij. cum sufferunt. Non
enim sed modum propinquum scriptura intel
ligenda est sed sed quod intelligunt ecclia et
sancti doctores xxxviij. di. relatum. Non
enim sanctum evangelium i est i verbis scripturarum
sed in sensu veridico et i medulla et c.
ut le. et no. i. q. i. marchio. et ex.
de v. sig. intelligentia ubi de h. Quid est
paulus et sequentibus expositores i ad Cor. v. et
ij. q. i. multi. Omnis aut laycus et
simplex clericus reputatur predicare
et sacram scripturam exponere a superbie et
a superbia et vana gloria est reputatur
et ideo i heresim labitur xxiiij. q. iij. he
reticus cum c. se. Quod ait sepius est
et impie sepe et sapientioribus docto
ribus non credere si in hac insipientiam
cadunt quorum ad cognoscendam veritatem
aliquo impediunt obscuro et non ad
prophetarum voces non applicans lumina in
ad evangelicas auctores sed ad semet
ipsos vertunt et inde magni erroris
existunt quod veritatem discipuli non fuerunt.

Alij sunt heretici qui xxxix.
Adicunt quod trinitas sunt creata
et incarnata in utero virginali sed
dicit in sua cantilena quam composuit
de beata Maria ille Alfonsus giraldi
de mote mauri. quod dicitur sed vintum

sed est hec pessima heresis quod deus
trinitas creator est non creatura
Gen. et Extra xxiiii c. Cum unum
in eternum creavit omnia simul. Et Jo. i.
Omnia per ipsum facta sunt. et xxxi. q. p.
Sepe. Et extra de summa trinitate c. i. Et utroque
symbolo apostolico et niceno sic credo
in deum. et credo in unum deum. et xxxi.
q. p. nec mirum. quia deus verus unus creator.
Sed heresis est tenere quod sit trini-
tas incarnata quia persona filii incarnata
est non patris nec spiritus sancti. Sed in
persona filii divinitas incarnata
quia filius dei perfectus deus incarnatus
et perfectus homo factus est verbo unitus in
unitate persone. Extra de sum-
ma trinitate. fidei catholice. quia verbum caro factum
est Jo. i. et ipsum. ipso erat rigor [illegible]
David. descendit sicut pluvia in vel-
lus et cetera. Unde hec vera est assertio di-
vinitas incarnata ut catholica sed quod
trinitas pro universali extendatur cal-
ciamentum meum et cetera ut scribit super dicto verbo
sed verbo quod non sum dignus solvere corri-
giam calciamenti et cetera sed non est vera tri-
nitas incarnata sed hec est vera dei fi-
lius Jesus christus a tota trinitate
fuit incarnatus ut hec omnia declaran-
tur et determinantur de con. di. iii. c. ult. et de con.
di. iiii. de trina et xxxiii. dist. quia eos
et extra de summa trinitate c. i. §. sed et sancta et c.
fidei katholice clemen. et cetera de summa trini-
tate et catholica fide et in ambobus symbolis
apostolico et niceno Et in symbolo A-
thanasii Quicumque vult. Et extra de
here. cum christus et extra de celebratione mis-
sarum in quodam.

xl.

Alia tenet heresis quod gratia cura-
tionis a qua habet potestatem curandi de aliqua
infirmitate potest eam relinquere filio et
filius per naturam potest succedere in illa gratia
curativa usque quod virtus curativa va-
leat ad posteros sicut tenet Thomas
armanni et alfonsus geraldi de monte
mauri heretici qui manum ad o-
sculum porrigit ne osculatus percussus
a cane rabido moriatur. Sed predicta
assertio heretica est et falsa et contra aposto-
lum ad Ro. xii. qui dicit quod differentes dona gratia-
rum et i. ad Cor. xii. quia divisiones opera-
tionum sunt et cetera et ibi alii gratia sani-
tatum in uno spiritu alii operatio virtutum et cetera
Item Joh. iii. Spiritus ubi vult spirat
extra de renunt. sed non nisi quibusdam et quibus
vult spirat extra de renunt. nisi super eum
Item nec sancti qui habuerunt gratiam spiritus sancti
curandi sed ad tempus data et ad tempus re-
cedit ut de pe. di. ii. quia [illegible] et cetera. xii.
xxxii. q. ii. continua cum quo sancti talem
gratiam curandi ipsi non habuerunt nec habent
nec a se habent quod illud potest transfundere
in alium qui non habet contra id quod dicitur
Nemo dat quod non habet. i. q. iii. dub. et cetera
et extra de maior. et obed. quod autem Item si ista
curatio fit per virtutem demonis ut
potest per demonum invocatores et per incan-
tatores cantatores ut xxvi. q. v. c. i. et d.
et c. qui sine et q. v. c. nec mirum et c. an-
guris et tunc in eam malum transfunde non
potest quia non habet potestatem dyabolicam nec eam
in alium transferendi quia demones non
exeunt nec transmittuntur nisi prout deus
eis vult. i. in nomine meo demonia eii-
cient et cetera et talibus eiectis. Si eiicis nos mitte
in gregem porcorum et cetera. Aut hec curatio
a natura sibi data est et sic quod omnis curatio data
provenit a deo ut a demone ut supra
est probatum sed nec etiam tunc eam transfun-
dere potest cuiusque quia in hominibus diversa est
conditio nature quod secundum diversitatem corporum
est diversitas animorum et [illegible] et non
extra de cre. p. quia diversitatem nec dicunt
hereticum qui reges francie et anglie
gratiam curationis hereditarie consecuti sunt quia
hoc apocrifum est ut somnium vel
ostendat a quo et quo eam habuit
extra de hereticis c. ex incunto §. sic fi-
ficte. Si a demone non transfundunt
ut supra est probatum. Si a spiritu sancto
nec ad filios transit quia spiritus sanctus
a se dat non ab homine hereditarie ut su-
perius est probatum. Respondens ei insanientes
ut hereticos sicut Thomas deter-

min aut in scolis coram me confessus
in iudicio eum coram vicariis comprobatus
fuit ut eius virtus a natura dicitur quam
naturam creavit et quam virtutem ei dat
cum vult. Jnfra eadem pe. Verbo domini celi
firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus
eorum. Item constat quod hec virtus curative
non est virtus corporis sed vite sed anima
non quod ducit sed creando infunditur
nec in filium propagatur. Et sicut regimen
non dat quod institutum est adherere re-
gendo sanguini sed vite ita non gratia
curandi est sanguini deputanda. viii. q. i.
moyses. Item electio ministris non est
in successione generis sed in perfectione vite
xxxvi. q. iiii. §. hiis ita. Ubi etiam ista
heresis refellitur per Gratianum. Item sicut
filius non succedat in vicio et natura ex
natura. ita nec in gratia ut virtute. quia generatorum
radix est disciplina sed plurium. extra de
libello oblatione inter scriptam (?) sacram.
Item in quarta crime. et c. rationem ut de his
c. undecumque et c. nasci (?) dicitur. Quia
non in seminibus sed in voluntate nascentis
causa viciorum est atque virtutum. Ubi etiam
hec heresis extirpatur. xlii

Alia est heresis cupidorum que tenet
quod non est peccatum usuram facere quod
est contra sacram doctrinam dogmatizare
quod est hereticum. xxxvi q. iii. hereticum.
Usura enim sive semis utroque testamento
prohibita est. pe. Qui pecuniam suam non
dedit ad usuram. et levitici xxv. Exo.
xxii. Deut. xxiii. et in evangelio luc. vi. c.
Mutuum dantes nichil inde sperantes.
extra de usuris consuluit et c. quia in omnibus et
fere per totum. et a sacris canonibus inter-
dicta est. xlvii. di. quoniam. xiiii. q. iii. per totum.
Quare autem sit differentia inter mercatores
et artifices et usurarios posuit Cassiodorus
in suo canone qui est contra (?) a pa-
lea. lxxxviii. di. ejiciens. Dare et
ad tavolagium (?) sicut vocat hyspani
species matrie (?) usure est. ar. xlvii di.
nolite. extra de prescr. pe. inter dilectos.

Ista heresis etiam hodie extirpatur
extra de usuris c. i. in cle. xliii

Alia garrit heresis quod propter
peccatum prelati ut rectoris corrumpitur
eius iurisdictio ut potestas et perditur
et quod clerici criminosi sacramenta data
non valent. Quibus dicendum est quod ma-
licia heresis excecavit eos. Quia propter
peccatum alicuius prelati ut iurisdictio
ut sacramentum non corrumpitur nec perit (?)
quia res iam data est et quelibet iurisdictio
et potestas bona est et sacrum de se sicut (?)
est quia habet a deo sunt. ad Ro. xiii.
Non est potestas nisi a deo que autem
sunt a deo ordinata sunt. Item Joh. xix.
dicit Christus pylato Non haberes in
me potestatem nisi tibi datum esset desuper et
xxiiii q. i. movet. xxxi q. i. cum et pa.
Quod autem in se bonum et sanctum est non
potest corrumpi per malum prelatum vel ministrum
xxv q. i. finali. c. si. i. q. i. si fuerit. Et
de hoc extra de ambicione cle. c. nemo (?).
Unde sacramenta data per malos sive sit
publici concubinarii sive excommunicati sive
symoniaci sive homicide sive irregu-
lares sive scismatici sive heretici si
formam ecclesie conservant licet per tales dari
non debeant et peccant mortaliter tales mi-
nistri criminosi in sic dando ut le. et
no. de pe. d. vi. quia vult. in glo. peccat
graviter. tamen sunt sacramenta et cum suo
effectu et fructu transeunt cum caractere
si sciente. ut ignorat cum caractere
et cum fructu. et licet contra predicta loquimur
et no. i. q. i. sicut Christus c. mr. cum
aliis se. c. usque ad §. sed obicitur ma-
xime dns declarant et c. quod quidam
xxxii di. §. adhec ut preterea. de cons.
di. ii. vero et de cons. d. iiii. quo c. non
est aqua et c. sequenti et xxxiii q. vii.
quod quidam. xxxii q. vii. licite et extra de di-
vortiis. gaudemus. et de hoc contra est
talis heresis quod incipit. Alia garrit
heresis quod clerici etc. et quod ibi dicitur est
intelligendum hic. et quod hoc dicitur intelligendum ibi

8 .1.

xliii

Alia latrat heresis quod layci
non sint obligati ad servan-
dum canonica s. decreta decreta-
les constitutiones et alias ecclesie
ordinationes et prelatorum eius quod
erroneum est quia cum layci sint in cor-
pore ecclesie et christianum ut xxiiii q. i. duo
et de c. di. i. eccla. ergo servare tenentur
quod eorum mater ecclesia statuit et mandat
xii di. c. i. et ii. ex dist. suscipitis
xi di. quis nesciat. ibi. ab hominibus
debent observari xix. di. si ro. ex
de constitutionibus c. i. et c. ult. et c.
ecclesia sancte marie et observet di ma-
net utilitas et c. et ex de rebus eccle.
c. ult. Et cum lex ecclesie pro omni uti-
litate corporum et animarum omnium fidelium
stabilita ut di. iiii. erit autem et
omnes tangit debet ab omnibus observari
approbari ut ex de hiis que fi. a
pla. c. ult. ex de re iu. li. vi. quod ob
ubi de hoc. Item si layci ad iura canonica
non tenentur ergo papa non est eorum nec pastor
nec rector nec prelatus nec potestatem habet ali-
quam super eos. quod totum est hereticum
et insanum dicere et sentire Unde est
xvi. c. Quodcumque ligaveris et c. Jo.
xx. c. pasce oves meas et c. et ix.
q. iii. cuncta. ubi patet de omnibus habet
iudicare ex de iur. nov. et quia si
sit laicum per venerabilem sed rombue.
et constitutus est ipse a deo ut sit
pharaonis sicut moyses xxx. vii. i.
laycorum sic et clericorum unde dei.
ex de vo. et vo. re. magne. Et si
layci dicunt se legibus ecclesie non tene-
ri dicat sedem petri cathedre
non curare et se acephalos esse i.
sine capite xxiii. di. c. qui cathedra
et c. nulla xciii di. c. ii. Et si nolunt
recipere canones cum se non recipi-
ant etiam per se quod ipsi non fa-
cerent di. xix. si romanorum et
tales layci fermentati in fide si
non sint de ecclesia christi sunt de syna-
goga iudeorum aut de instituto aga-
renorum aut de templo paganorum
aut de conventiculis hereticorum xxiiii.
q. iii. clericus ex de heret. cum ex iniuncto
l. ii. Subiaceant ergo christi legibus
et pontifici romanorum et aliorum prelatorum
ut sint de ecclesia christianorum orthodo-
xorum a christo christianum vocatorum de c.
di. iiii. per totum. ex de sac. unc. c. uno
xii. di. c. ii.

xliiii

Sunt alii heretici qui dicunt
quod episcopi non tenent locum apostolorum
sint eorum vicarii nec habent eorum iurisdi-
ctionem nec potestatem maxime propter mala
vitam quam tenent Dicunt etiam isti
heretici quod minores sacerdotes et pres-
biteri qui hodie in ecclesia sacra-
dant ipsius non sunt successores nec
tenent loca septuaginta duorum discipulorum
quod dicere satis est hereticum quia contra
scripturam divinam et canonicam. Nam et
episcopi locum tenent apostolorum et ideo eorum
sunt filii ab eis geniti ab ecclesia sancta
dei Dicunt et prophetavit David lo-
quens sub ecclesie sancte dei Pro patribus
tuis nati sunt tibi filii constitues eos
principes super omnem terram et ut habe-
tur xxiii. di. quorum vices
candidi potestatem habentes ut xxi. di. i.
novo. et si i. xxiii. di. legimus in
veteri omnes apostolorum successores sunt
et ex de sacra unc. cum venisset sed pro
fronte de quorum vicarii sunt episcopi presbiteri
etiam et sacerdotes minores sunt succes-
sores septuaginta duorum discipulorum et
eorum typum tenent ut patet c. in novo. et patet
sed i. et xxiii. di. tam episcopi. septuaginta
duos discipulos misit dominus ante fa-
ciem suam predicare ut luc. x. et per sed
in novo et xxiii. di. Septuaginta episcopi
ergo locum apostolorum tenentes tamquam sacer-
dotes maiores presbiteri et sacerdotes
minores septuaginta duorum discipulorum
locum tenentes et auctoritatem habent eccle-
siasticam. ligant et absolvunt et dan-
tur etiam sacramenta xxvi. q. i. s. quidam
cum v. c. scriptum sed licet potestas episcoporum a
potestate minorum sacerdotum qui olim

ecclia epi dicebant .xxiiij. di. olim.
differat in quibusdam, ut Hormi. di.
stinus. Pessima n. heresis e sententie
qui mortuus apostolis et septuaginta du
obus disciplis non remansit i ecclia
scta dei eorum iurisdictio z ptas i epis
z pbris. Et p christo mortuo petro
z aliis apostolis et disciplis nec i ppa
nec i epis nec i pbris ptas clavium
remanet z sic in ecclia dei nullus
solvet et ligaret et deficient oia
eccle sacramenta quod e heticum z ptinaz
ecce quodam animalitate ex de hetis.
Ad abolendam. i pri. xxiiij q. i. schisma.
Per petrum aut prelati non pdit iuris
dictio ut pteria heresis dampnum est. pl.

Est alia nephanda heresis q tenet
quod ppe jurisdictio z ecclie sacrum
usque ad fine mundi duratura non sit
quod falsum e et contra sacram scripturam
christus dicit ibi Ego vobiscum sum omnibus
diebus usque ad consummationem sch. i. in suc
cessoribus meis papis qui locum meum
tenet in terris ex de transmutatione. licet
Et ut ecclia bn. e. uno z in sacram
matre corporis sui ex de reli. si diem
s. in hac vo. ibi Et dns ait petro lu
ce .xxij. di. s. et de pe. d. n. si ei
. . . frustra z in glo. s.
finale Ego pro te rogavi petre ut
non deficiat fides tua semper usque ad
fine mundi ut pdicta glo. q i ista ec
clesia militanti fides petri z eccle
Rome non deficiat usque ad fine mundi
q i ecclia triumphanti non est fides
q fides e credere quod non videos
de pe. d. iiij. i domo. s est z erit ibi
clara visio comprehensio z dilectio ut Jo.
xvij. c. Hec e vita eterna ut cognoscat
te verum deum z Jhesum xpum z fides
eius heri et hodie ipse z i eternum
ad hebr. xiij. Ubi dicit Bib. hestini
quid ab initio seculi usque ad diem
ascensionis. hodiernum vero dicit exinde
usque ad consummationem seculi eternum

intellige post eadem omnium remanet. pl8

Alia tenet heresis quod pena damna
torum i gehenna non e ppetua nec
gloria bonorum i patria non est ppa
quod e heresis Origenis dampnati
ut legitur et no. xxiiij. q. ij. si forte u. deficit
ad ppa. i glo. non legitur pena ei da
mnatorum ppetua e ysa. ult. ibi
vermis eorum non morietur z i extremo
capitulo. Vermis eorum non morietur z
ignis eorum non extinguetur Et ysa. xxx. i
pparata e ab heri tophet i ignis
gehenne ysa. xxxiij. Quis poterit
habitare de nobis cum igne devorante
aut quis habitabit de nobis cum ardo
ribus sempiternis super quo verbo dicit
Gwalfre. expositor. Misera habi
tatio ubi dolor acimbus igis devorans
z nullus terminus i ardoribus sempiternis
Et apocalipsis xiiij. Et fumus tormentorum
eorum i seculorum scta ascendet z ca. xx.
i fi. c. Et ibit hic in supplicium s. e
ternum iusti aut i vitam eternam z alia
xxi. (?) nec inde huc transmeare adhuc
de pe. di. j. noluissent Et i utroque
symbolo Credo i deum z Credo i unum
deum i vitam eternam amen ex de
su. tri. c. i. s. h. scta isti. i Illi cum
diabolo pena ppetua z isti cum xpisto
gloriam sempiternam z Jo. x. i ut vitam
habeant z habundantius habeant
z Johi. vi. c. Omnis qui vidit xpm
z credit i eum habeat vitam eternam
z ibi Et bibit sanguinem meum hic vita
eternam. z ex de heret. firmissime tene
s. cum diabolo et angelis eius participando
eternum ignis incendio participandum Iu
stum ei est ut cum david cantemus
misericordiam z iusticiam z misericors z iustus
dns z eternus p bonis operibus dat
vitam eternam z p malis ex iusticia
dat eternam mortem. di. iiij. Quis aut lex
Et iuxta aut malos puniat eterni
et bonos remuneret eterni cum mali n
i ppetuum peccaverunt iuret bonum pre
ceptum bn fecerunt. Ro e quia mali

male faciendo mala in se voluntate perpetuaverunt et boni bene faciendo bona sua voluntate perpetuaverunt. Hec ro colligitur ex li. xii. de ci. dei c. i. nullum esset. et de ci. dei. viii. nullus est. deus in cor interrogat et non manum. xxvi. q. v. si quis. et xv. q. vi. c. i. xxxiii. q. i. c. dio. xxxiii. q. viii. occidit. xlvii.

Tenet alia heresis quod anime que vadunt ad purgatorium numquam inde liberantur et quod pena purgatorii est perpetua. quod est contra sacram scripturam que dicit purgandos salvos fieri i. ad cor. iii. ubi ipse autem salvus erit sic tamen quasi per ignem scilicet purgatorii qui ignis perpetuus non est secundum aug. de ci. dei. xxi. nullus est. et xxv. di. in illud. Item si qui xxi. pene sunt que in alio seculo dimittuntur. unde dicit christus ait dixit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Tales pene que in alio seculo dimittuntur pene sunt purgatorii non gehenne quia ibi nulla pena dimittitur. xxiii. q. iiii. quis. Ad hoc expresse facit. xxv. di. qualis. Item cum pena purgatorii in terminatum purgat ut per c. nullus. ergo necesse est hanc purgationem finiri alioquin talis pena non esset purgationis sed perpetue dampnationis. ut esset differentia isto modo inter penam gehenne et purgatorii. Ad hoc facit mala. in c. est purgabit filios david. et di. l. et persolvit. ubi etiam ista heresis exstirpatur. et bene facit xxiii. q. i. ?pudicitias ubi notatur de duplici igne. xlviii.

Alii non bene credentes spe salutis nativi dicere consueverunt quod si deus eos permitteret in hac vita vivere et non mori de vita alia non curarent. quod dicere et sentire erroneum et proximum heresi. et veram vitam aliam non credere. Ait enim apostolus ad cor. xv. Si in hac vita tantum sicut dicit aug. in ser. de uno mar. potius mors dicenda quam vita quottidianis corruptionibus quod est aliud quam quedam prolixitas mortis. Item ipse non putatur proprie hec vita que morti subiacet sed illa que mortem non habet de qua dicit apostolus ad col. iii. cum christus apparuerit vita vestra quia deus est vita anime de ci. dei. i. si idem vi. resuscitatur. et christus in ioh. ait Jo. xiiii. Ego sum via veritas et vita. Et de ci. d. xi. ult. col. Cum ergo tales vitam veram et perpetuam non bene credunt in christum qui est vera vita non credunt. unde ipse dicit Jo. xvii. Hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti iesum christum. Et qui sic ait in christo non credit hereticus est censendus quia in iesum christum credere articulus est fidei principalis. et in omnibus symbolo niceno et apostolico continetur scilicet credo in unum deum et cetera de summa tri. c. i. Et tales nec habent fidem nec spem nec caritatem que tres virtutes theologice de quibus i. ad cor. xiii. c. Nunc autem manent fides spes et caritas. De quibus aug. quantum credis tantum speras quantum speras tantum amas quantum amas tantum operaris. Tales ergo vere non credunt illum articulum fidei symboli. vitam eternam amen. Nec sperant eam quia de ea non curant nec eam diligunt quia secundum apostolum diligunt vitam miseram ad nutriendum. corpora sua et secundum apostolum tales animales sunt et non percipiunt que dei sunt i. ad cor. ii. et vitam eternam non diligunt et caritate non sunt. unde sunt et inde eius proficit ad illam vitam eternam omnia bona que habent et que faciunt i. ad cor. xiii. et i. q. i. inde. xlix.

Alii sunt pseudo christiani negantes et blasphemantes deum quod species heresis est et a baptismate in quo deum confessi sunt et dyabolo renunciaverunt apostate creduntur de con. d. iiii. prima. Contra tales loquitur propheta psalmo xc. Tu quid exaltabitur sicut terra et cum quo contrahit ea. xxvi. di. inferior. xxxii. q. v. si. hec nondum. Et blasphemare et maledicere et renegare deum bene dictum. xxii. est in spiritum sanctum et contra fidem dei venit. c. xxii. i. Apostolus ait blasphe-

no remittit de pe. di. i. §. pt etiam
Augu. et in glo. q incipit. petum in
spm sctm. Et tales blasphematores
secundum legem veterem lapidantur. levit.
xxiiii. i. Qui qs blasphemaverit nomen dni
morte moriatur lapidibus obruet
ipsum multitudo. Etiam q no vult morte
peccatoris cu xpo. Ez. xxxiii. et xxiiii. q. vi.
Agnouimus. mitius agit cu talibus
aplicatam eis penam imponendo. ex. de ma-
ledicis. c. ii. Si quis publice blasphemaverit
ut ibi. de tali blasphemia. nec i hoc seculo
nec i alio dimittenda. et qualiter hoc
intelligatur. xxv. d. qualis et pdicta glo.
q incipit. petum i spm sctm. i glo. i. §.
c. ii. de maledicis. Et tales blasphe-
mantes secundum legem vlterius supplicio puniantur
sicut p xpi vba iurantes. In aut no
licet. q ua. ut me. coll. vi. de pena
aut clericorum et laicorum p membra
xpi iurantium ut blasphemantium hec
xxii. q. i. Si qs p capillum et q maledicti
secundum Apostolum ad Gal. v. Regnum dei
possidebunt. xxiiii. q. iii. cum in se. §. illi-
cita contra dato q nati renegaret ul
blasphemet epm tenet de illicita iniu-
ria contra deum sicut si diceret q herez
ff. de iniuriis. Item apud laborantem §. i.
et p to. ex iura iura iustitia no aparet
Jac. i. et xi. q. iii. si qs. Et plus est etiam
q contra lesae maiestatem. ex. de het.
vergentis. et xxiiii. q. iii. sicut q etiam.
Et quod i religiosos divinam committit iniuriam
fertur. iniuriam et publicam crimen committi
C. de heret. manicheos. Et hec renega-
torem dico de tali renegatore sic de
alio heretico puniendo. pc. ii. nerget. nisi
excusetur si timore ul ira renegaret ul
blasphemet qui mereretur peccatum licet corde
no renegat sicut petrus plus morti
renegando se xpi discipulum et pro hoc iurans
ut legitur et no. xi. q. iii. no solum i glo
si quid nulla ei conditione ira uel
metu quis est inducti ut o. renegat

ut blasphemet. xxii. q. ii. primum. i pri-
mo aya dz omnia mala pati quam
malo consentire. xxxii. q. v. ita ne.
et no. p c. primum de pe. di. i. potest
i glo. et ita. Non tamen dico hec rene-
gantem ore no corde licet ore rene-
gare non debuerat contra quomodo tamquam
heticum condemnandum licet de illo rene-
gatore et pro tali heretico puniri dz
ut pdixi. ex p paulum ad Ro. x. Sicut
de corde ad iustitiam ore at fit con-
fessio ad salutem. xi. q. iii. nolite. contra
tales renegans corde credit licet ore
renegat fidem no pdit qui mihi aliud est
renegare fidem hic de q. di. in
credendo q fidem hic. Cum temptatur i corde blas-
phemare non consentiat et dicat. super
te sathanas sit blasphemia tua
ego ei blasphemare no intendo. i. ne p. pnia.

p8.

Alii sunt pseudo xpisti
Afermetati i xpi fide q divina-
tores et divinos consulunt et ad eos mittunt
demones at etiam invocant et consulunt
et responsa ab eis recipiunt et eos
adorant et placita cu eis faciunt et
pnia fueri pacta innant pdiu qd totum est
ydolatrie et heresis et fidei corruptio.
Divinatio et magia i hoc pre sunt
i. q. i. divinatio. et xxvi. q. v. Non
em augurium i Jacob nec divina-
cio. Dicitur aut divinatio de divino
ist. quod est vaticinari ut futura
pdicere. Tales divini et eos consulentes
et insuper a demonibus postulantes
et artem magicam exercentes fidem
xpianam prevaricantur et apostate
fidei sunt et pagani et iram dei incurrunt
secundum quos. xxvi. q. v. Non observetis
et c. amoneat et q. ii. Hii qui et c.
intelligit cu ger c. sequitur et q. iii. c. i.
ubi ponitur ger spes divinationum
in terra et aqua aere et i igne et
q. v. c. qui p divinationem et c. consequenter et
c. si qs clericus et c. nec mirum. ubi de
hoc late. Tales etiam q ad divinos
vadunt infames sunt et ad ceteras

crimine non admittitur in q. v. con-
stitutum. Tales sortilegi et divini
sedum le. tenendo contra mat. si ille i-
cuius domo fuit sortilegia et divina-
tiones post publicacionem bonorum incultu-
mittitur. C. de male. l. nullus. qua
pena habebat consulentes tales. Si
clericus in sacrilegium inciderit et ab of-
ficio et beneficio suspensus e. xxvi.
q. v. si quis episcopus. et ab ecclesia sunt ex-
pellendi ut ibi c. non oportet. Et aliquando
clericorum tales divinos le. et no. ex.
de here. accusatum s. sancte marie
per archidiaconum. hic.

Sunt alii pseudo christiani cum
precedentibus hereticis coniuncti qui
observabant auguria sompnia et
sompniamenta et dies et tempora et horas
et utuntur remediis et sortilegiis et
arte nigromantica et arte magica
et hii filii diaboli sunt et sancte fidei cor-
ruptores. Et hiis nominibus nuncupantur.
Nam quidam eorum incantatores dicuntur
qui artem demonum verbis peragunt et co-
mendatores sunt faciunt bestias sicut di-
citur in hyspania mulieres sunt viri
et femine qui cum quibusdam pactis
et demonum consultacionibus tacitis signi-
ficatas apponunt et aliquando bona verba di-
vina cum aliis verbis fallacibus et obscu-
ris caracteribus vel signa cum quibus
incantationibus aliquos premunt aliquos
sanare videntur. quod totum est dyabolo
ascribendum. De quibus incantationibus
et eorum figmentis lex. xxvi. q. v. hyt. qui-
et c. illud cum. n. c. se. de con. di. iiii. c. qui. et q. v.
nec mirum circa pri. et c. pervenit ad nos
et c. non liceat et c. si quis. Unde non
licet sortem portare vel quamlibet ali-
qua verba dicere in colligendo herbas
vel aliis faciendo vel super infirmos
apponere. nisi symbolum et oracionem dominicam
ut scribitur xxvi. q. v. non liceat et q.
in non observetis. Christiani et clerici
magis signum crucis cum aliis suis si-
gnis fallacibus et verba dei cum aliis confe-

ut speciem boni simplices decipiant
et incautos quia sepe vicia virtutes
se esse mentiuntur xl. di. sepe. et in hac
parte utile per inutile viciatur contra iuris
regulam pallegatam per et q. pro. an. ex.
de re iu. utile. sed plus fac. xv. di. si
ad scripturas ubi etiam de hoc no.
Alii dicuntur arioli propterea quia circa aras
ydolorum nefarias preces emittunt
et funesta sacrificia offerunt hiisque
celebritatibus demonum accipiunt responsa.
Unde balaam propheta ariolus erat
numeri xxiiii. et de hiis lxxxi. di. si quis
et xxiii. di. s. porro et xxvi. q. v. si quis
ariolus. Aruspices nuncupantur quasi
horarum inspectores dies et horas
in agendis negociis operibusque custodi-
unt et quid per singula tempora obser-
vare debeat homo intendunt. Hii
etiam exta pecudum respiciunt et spa-
tulas nudas a carnibus arietum agni-
culorum et edorum et ex eis futura
predicunt. de hiis xxvi. q. v. c. i et c. si quis
episcopus. Alii sunt augures qui volatum
avium et voces intendunt aliaque signa
rerum vel observationes inprovisas
hominibus occurrentes sicut [illegible] sunt et
auspices. Nam et auspicia sunt que iter
facientes observant dicta sunt autem
auspicia quasi avium aspicia et auguria
et voces et lingue. Duo autem sunt genera
auspiciorum unum ad oculos alterum
ad aures. Ad oculos scilicet vola-
tus ad aures voces avium. de istis
xxvi. q. iiii. igitur et q. v. si quis clericus
et c. conte. et c. auguriis. Phitonisse
a phitonio apolline dicte quia hic
auctor fuit divinandi de qua phito-
nissa hec. xxvi. q. v. nec mirum. Astro-
logi dicti sunt eo quod in astris augu-
rantur. De quibus xxvi. q. ii. s. hiis ita
Genethliaci appellati sunt propter natalium
consideraciones dierum genesis et hominum
per xii celi signa describunt siderumque
cursus nascentium mores actus et e-
ventus predicere conantur id est

quis quis signo fuit nati et que effectu habeant vite qui nascuntur in-pertam. Hy etiam a vulgo dicuntur mathematici cuius superstitionis genethliaci latini constellationes vocant et notationes syderum quo se habeant cum quis nascitur. Tales etiam vocantur magi sicut illi qui venerunt ad christum ut dicitur. Horoscopi dicti sunt quia horas nativitatis hominum speculantur et dissimili et diverso fatu. Sortilegi sunt qui sub nomine ficte religionis per quasdam quas sanctorum seu scripturarum vocant sortes divinationis scientiam profitentur aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt de quibus xxvi q. v. c. i. et ex de sortilegiis per totum et xxvi q. ii. c. Sortes. Salisatores sunt qui dum eis membrorum quecunque partes salierint aliquid sibi ex inde prosperum seu triste significare predicunt. De quibus xxvi q. vii. c. Non et q. ii. illud. Alii sunt qui sternutia observant unum sternutum dicentes triste duo fausta et prospera appellantes de quibus in predicto c. illud. Planetarii dicuntur qui in planetis inspiciunt et inde augurantur de quibus xxvi q. ii. illud planetarios. Geomantici sunt qui divinant in terra. Ydromantici sunt qui divinant in aqua. Aeromantici sunt qui divinant in aere. Pyromantici sunt qui divinant igne. Nigromantici sunt quorum precantationibus videntur resuscitati mortui divinare et ad interrogata respondere. Nigros enim grece latine mortuus mantia divinatio interpretatur. De hiis omnibus xxvi q. v. c. i. et v. nec mirum. Et omnes sub arte pestifera sortilegii et magice inventa a zabulo veniunt xxvi q. v. epi in prin. Et ob isti et consimiles heretici sunt ex de heret. accusatus § sane li. vi. cum hiis que ibi notantur et tales ydolatrie serviunt xxvi q. ii. § illud. Et omnis

cura aut talibus facta per arte magica et per incantationes hominibus infirmis a diabolo est. et fides talibus infidelibus adhibenda non est xxvi q. ii. § sineris vero admonetur. Si autem dicatur quod frequenter eveniunt illa que predicunt divini et tales malefici frequenter sunt egris prebent medelam et sanis immittunt egritudinem. Hec ab Augustino ratione accipitur quod hoc permissu dei fit et ipsi qui hec audiunt et vident probentur et appareat quali fide sint erga deum vel devotione. Unde in deuteronomio legitur moyses ex persona dei populo precipit ita dicens deut. xiii. Si surrexit in medio tui propheta aut qui somnia vidisse se dicat et predixerit signum atque portentum et evenerit quod locutus est et dixerit ei eamus et sequamur deos alienos quos ignoras et serviamus eis non audias verba prophete aut somniatoris etc. ut hoc infertur xxvi q. v. nec mirum ad fi. et fa. xxv vii. de. si quid in. predicto xxvi q. illud ibi. Hec autem genus formatum anime etc. Et ymaginem samuelis que erat diabolus credi non debuit a saule et si vera predixerit. i. Re. xxviii et p. c. illud. Nec propterea ex femina ventriloqua verum testimonium philistinorum. Apostolus paulus apostolus preperit spiritu illo act. xvi. et p. c. illud. Demones enim multa vera predicunt que ab hominibus nesciuntur preterita presentia et futura ex multiplici ratione ut probat aug. li. de na. demonum et infertur xxvi q. iii. Oriendum. Illi etiam mathematici vocantur qui veniunt in iudicium familie herciscunde ff fam herc. l. certe § i. Sunt etiam quedam fatidice qui in aures prestant in anulis mulieribus que nature presunt. Alii qui portant aut ansulas vel anulos de ossibus constructos cum litteris et certis caracteribus et notam quod etiam ad

artem magicam pertinet . xxvi q. ii.
illud. Omnis etiam illi qui adorant
demones vel aliquam creaturam ydola-
trie serviunt et heresi subiacent quia
solus deus adorandus est. Exo. xx.
Deum dominum deum tuum adorabis et illi
soli servies. Mt. iiij. et xxvi q. ii. illud
et q. v. nec mirum. De c. di. iii. perlatis.
Omnis etiam ydolatriam aliquam obser-
vantes quarum ydolatriarum sunt hii species
infinite infideles sicut et egipcii et pa-
gani xxvi q. vii. non observetis.
Quia egyptus mater ydolatrie est ut patet
c. sed illud. et Ezech. egipcii obprobria
portant. Josue. v. Tenendum est etiam
quod ars notoria est omnino illicita et
xpiano fugienda. Hec enim ars est per
quam quidam intendunt acquirere scientiam sed
omnino inefficax est et fit cum illicita de-
monum pactione secundum Thomam de aquino et
subiacet arti magice iuncte a zabulo
ut est dictum xxvi q. v. c. Et
sompnis intendens ex toto replicatur est
secundum Crisostomum doctorum grecum sicut supra
xxvi. Nolite audire prophetas vestros
et divinos et sompniatores et augu-
res et maleficos etc. Levit. xix. Non
augurabimini nec observabitis so-
mnia et Deut. xviii. et xx. et Ieremie
ad Ro. xxvii. Et si dicas quod apparuit
angelus in sompnis Joseph luc. ii.
dicendum quod aliud est sompnium attendere
quod reprobatur. Aliud est visione divi-
nam scire quod laudatur in scriptura et
quia ipsi discernunt et de hoc per gregorium
in dyalogo. Ponere etiam super infirmos
vel portare ad collum vel secum agnus
cruces vel piaculorum vel philacterias
vel teraculas vel brevia conscribere
in die ascensionis vel cruces facere
in die Ramis palmarum per aliquos lucro
temporali. vel pirulo circumdedo vel infir-
micadu. vel astrolabium aspicere vel
quicquid aliud secum portare propter
orationem divinam et symbolum totum hoc
ad superstitionem et sortilegium pertinet

xxvi q. vi. non liceat et q. vii. non
observetis. et q. ii. illud et extra de sor-
tilegiis c. ii.

lvi.

Alii sunt heretici qui dicunt nihil vi-
Animus quilibet in secta sua salvari
potest iudeus saracenus et philozophus
paganus et ydolatria moralis et vir-
tuose vivens sicut xpianus in fide xpi
quod totum falsum est quia extra fidem xpi
Jesu nulla salus Act. xv. Et in canonica
Jude secundum Aug. nemo potest bene vivere cui
non datur esse vivere in xpo Jesu qui est vita
ad Col. iii. ut ait super Joh. x. ubi per
xpum hec heresis extirpatur. Ipse enim est
hostium ut ipse dicit Ego sum hostium qui
per id non intrat etc. in eum non credit fur
est et latro quia non intrat per ipsum o-
vile et in eterna quam ipse est pastor
unus et ovile unum ut patet i. c. so. x.
extra de bap. c. liceat. Item extra una ka-
tholicam ecclesiam non est salus xpianorum di-
cit ipse extra de summa tri. c. i. secundum una et
in omnibus symbolis ecclesie Credo in
deum et Credo in unum deum et symbolo
Quicumque vult. Item xpus crucifixus
stulticia est paganis scandalum Iu-
deis quo ergo salvari poterunt i. ad Cor. i.
Item de dampnatione philosophorum ait paulus
ad Ro. i. c. Cum cognovissent deum
non sicut deum glorificaverunt etc.
Item qui non crediderit et baptizatus
fuerit condempnabitur ait ult. de c. d.
iiii. Math. et c. ipsa et qui post. Item Moy-
ses prophetat de xpo Deut. xviii. c. di-
cens prophetam de gente tua et de fratri-
bus tuis suscitabit tibi dominus deus tuus
audiet illum. anima que ipsum non audie-
rit peribit de populo. Ad hoc testimonium
remittebat xpus iudeos Joh. vi.
Si crederetis moysi crederetis forsitan
et mihi. Ipse enim scripsit de me. Et ad
Hebr. xi. Sine fide impossibile est placere
deo. Item filius credens in xpo salvatus
est non solus etc. quoniam quia receperunt
eum etc. Item secundum Aug. Omnis vita infi-
delium peccatum est nec valet bonum

quod sit absque deo ubi ei deest
agnitio eterne et incommutabilis verit
falsa est virtus etiam in optimis mo-
ribus xxviii q. i. § ex his. Ad id
fac. c. sic ei necesse in pri. c. q.

Alii pseudo christiani in te- lxiii.
stamentis suis heredes vel lega
tarios faciunt iudeos sarracenos hereticos
quod species heresis est immo eis in aliquo
debito tenentur et tales de fide suspe
cti possunt non immerito reputari et
tales post mortem possunt anathematizari
xxiiii q. ii. sic fuerunt. et extra de here. si
quis episcopus cum c. sic et C. de her.
manicheos et extra de cons. eccle. quoniam
i § credentes ubi dicit etiam intestabiles
esse etiam lex hec locum eciam si tales heretici
vel legatarius sit filius frater vel pa-
ter defuncti quia dicitur Deut. xiii. Si fra-
ter tuus et amicus tuus vel uxor que in
sinu tuo dormit depravare voluit
veritatem sit manus tua super eos et
effundas sanguinem eorum. Et sufficiant
hec xxiii q. viii legi et q. v. si audi-
eris. Orare etiam pro infidelibus mor-
tuis aut facere elemosinas pro eis aliquibus
species heresis est quia constat eos extra fidem
decessisse et in peccatis mortalibus fini-
visse. In talibus bona que pro eis fiunt
non prosunt quia in inferno sunt ubi nulla
est remissio et hoc est expressum xiii q. ii.
pro obeuntibus. ii. mortuus catholicus
c. ii. et c. iiii. sic. et extra de celebra. miss. cum
marthe § ult. xxv q. iii. Ciprianus.
et xxxiii di. nuper et extra de reliquiis
c. i. Sed si beatus Greg. permissus fuit
ab angelo quod oravit pro Traiano
imperatore pagano et venia sibi veni-
am impetravit de gratia speciali et singu-
lari fuit audita ut testatur oriens et
occidens sed Damascenus facit ad hoc i q. i
nonne. xxiiii q. i. placuit. Adulat-
gro cum demoniacis dicere infidelium et pa-
ganorum quia dei filium negaverunt

et pro eis non orat quia in stagnum i-
gnis missi sunt quia bestiam adora-
verunt et pseudo prophetam machamet
ut dicit Iohannes in Apoc. xix c. Et quis
cum servo suo infideli libertatem
donet ut baptisetur et aliquid ei re-
linquat pietatis causa bonum opus
facit xii q. i. cum redemptor. facit xxiii
q. i. cave et quod non. xxiii q. iiii c. ult.

Sunt et alii in fide katholica fer
Simulati qui carnaliter lxv.
coeunt cum mulieribus iudeis et
sarracenis vel eas in uxores ducunt
contra id ii. Esdre ult. ubi dicitur quod iussit
Esdras scriba dimittere uxores alie-
nigenas propter quas ibant ad deos alienos
Non est ei putandum matrimonium quod extra dei de-
cretum factum est Unde Aug. Non est
ratum coniugium quod sine deo est Ad
hoc xxviii q. i et c. cave christiane cum ii
c. sequentibus Item phinees sacerdos oc-
cidit iudeum coeuntem cum madianita
muliere alienigena eam etiam trans-
ferendo et reputatum est ei ad iustitiam
Num. xxv. et xxiii q. viii. legitur ergo quod
mafee et c. occidit Item nati de tali
semine semine nequam vocantur vii. ps. i.
Ve genti peccatrici populo gravi iniqui-
tate semini nequam in Esdre viii. Com-
mixtum erat semen semen alienigenis
et per tales luxurias et mechias contra
duplicem legem dei vetitum peccatum
scilicet deum mechando Exo. xx et xxii.
et ii q. v. non mechaberis Et dicitur non
fornicari cum alienigenis ut per c.
Esdre et Num. premittit eos sarrace-
nos et paganos in christianos permanere
debeant. lxii di. si gens Ista est
talis fornicatio vocatur ydolatria quia
ad ydolatriam trahit xxviii q. i. ydo-
latria et xxxii q. iiii salamon. Item
sicut narrat Ge. c. i collationibus pa-
trum filii dei dicebantur qui descende-
bant a progenie Seth qui restauravit
loco Abel iusti et filii hominum dicebantur
descendentes a genere Caym qui fratrem

inf[e]cerat. Un[de] cu[m] filij Seth accipere[n]t uxores de g[e]n[er]e Caym ille maliuolentia[m] in viros suos primus p[ro]pria infuderu[n]t [et] inde nati s[un]t gigantes ut Gen[esis] vi. [et] sic faciunt mulieres iudee et sarracene co[m]mixte cu[m] xp[isti]anis venenum p[ro]priu[m] sarracenicu[m] in tales viros effundu[n]t. Et q[ui]a partus sequit[ur] ventre[m] ut l[egitur] [et] no[tatur] xxxii. q. iiii. liberi [et] ex[tra] de fi[li]is no[n] ordinat[orum] c. ult[imo]. ideo de tali commixtione efficiu[n]t[ur] p[er]fidi [et] pessimi sarracenicam viri inter eos famosi et potentes [et] xp[isti]anos amplius p[er]sequentes q[ui]a deteriore[m] parte[m] s[cilicet] matre[m] sequentes ut p[atet] c. liberi. [Lvi]

Reperiu[n]t[ur] et alij filij xp[isti]ani q[ui] fide[m] xp[ist]i abnegant [et] secta[m] recipiunt machometi [et] se faciunt circu[m]cidi [et] credunt q[uod] machometus fuit verus p[ro]pheta et amicus dei p[ro]p[ter] totu[m] e[st] heresis et a fide xp[ist]i apostatare xxvi. q. vii. no[n] observetis [et] [con]tra[ri]u[m] asserere i[d est] h[eresis] [et] de pe. di. ii. penitentia cu[m] c. seq[uenti]b[us]. Et d[e] isto p[re]uaricatione a fide h[abe]t[ur] ii. q. vii. nos p[ro]p[ter] [et] in q. iiii. c. ii. [et] c. i. [et] c. iii. Et isti s[un]t pessimi qui vulgariter anazados et tornelos dicu[n]t[ur] a deo maledicti q[ui]a terra[m] duab[us] vijs ingrediu[n]t[ur] et induunt veste[m] lino lanaq[ue] contexta[m] [et] in duas p[ar]tes clauditur ut l[egitur] [et] no[tatur] xxvi. q. vii. in noua [et] vet. ix. d. c. ult. [et] ex[tra] de apostatis [et] iudaeis. Et si p[er] metu[m] [con]ditionale[m] illa[m] reciperu[n]t secta[m] excusati no[n] su[n]t ut xxxii. q. ii. (Primus. xxxii. q. v. nam. [et] xv. q. i. merito [et] ex[tra] q[uod] metus ca[usa] s[acrament]a fiu[n]t. Si aut[em] p[er] coactione[m] absoluta[m] recepta[m] est si creditur ad xp[istu]m di. l. p[er]s[on]as [et] l[egitur] [et] no[tatur] ex[tra] de bap[tis]mo c. maiores c. s[ecundum] opponit[ur] u[nde] fuit n[on] dic Rleri[cus] a fide apostatare [et] si falsi fiam suit ter xp[isti]ani si[n]t q[uia] caracterem baptismi nu[n]q[ua]m p[er]diderunt xxxii. q. vii. c. i. [et] ii. [et] i. q. i. q[uod] quidam [et] i. c. maiores c. vers[iculo] et ex[tra] d[e] diuor[tiis] q[ua]nto. Et tales cu[m] ad ueritate[m] redierint no[n] baptisant[ur] s[ed] p[er] impositione[m] manus pontificis sp[irit]us s[an]cti catholice copulant[ur] cu[m] p[ro]fessione fidei Iesu xp[ist]i in symbolo dedicata ut de s[an]cto ser[uandum] tu[m] essent i[n] Clavia (?) penitentiam d[omi]ni p[a]pe [et] h[abe]t[ur] p[ro]ba[tio] de c[on]s[ecratione] d. iiii. hij de quib[us] [et] c. antiq[ue]. Item teneo q[uod] machometus qui fuit apostata a fide ca[tholica] ut l[egitur] in hystoria eccl[esiastic]a. [et] no[tatur] p[er] Io. an. ex[tra] de iudeis [et] sarracenis c. i. Et qui fuit circu[m]cisus [et] q[ui] fuit pessimus magus [et] deceptor sarracenor[um] [et] qui i[n] suo alcorano concessit stu[p]rum contra nat[ur]a[m] [et] in eod[em] alcorano multas heres[e]s scripsit [et] multa figmenta [et] somnia ibi et falsa [con]scripsit [et] lege[m] carnale[m] sarracenis dedit [et] qui dei filiu[m] denegat [et] baptisma p[re]dicatum e[st]. Et qui fide[m] xp[ist]i impugnauit p[er] se [et] suos [et] quottidie impugnant [et] p[er]sequunt[ur] xp[isti]anos ut xxiii. q. viii. dispar est qui se in mecha adorari facit. Et qui i[n] apok[alipsi] s[ecundum] expositores s[an]ctos uocat[ur] pseudo p[ro]pheta apok. xix. i[d est] si dicere[m] [et] tene[re]m q[uod] ille homo pestilentissimus [et] falsissimus p[ro]pheta [et] fidei apostata quo no[n] extimo fuit i[n] mundo deterior [et] inimicus dei heri[ticus] est [et] crimen [et] machometis fa[cit] [et] apostata a fide cu[m] eo [et] e[st] contra eccl[esi]am [et] [con]tra fide[m] dogmatisat [et] secta[m] machometica[m] app[ro]bat. xxiiii. q. iii. heretic[us] cu[m] iii. c[apitulis] seq[uentibus]. [et] sic e[st] aut[em] ii. c. Ve q[ui] dicitis bonu[m] malu[m] [et] malu[m] [et]c. Et si quis dicerit iustu[m] iniustu[m] [et] no[n] s[an]ctu[m] s[an]ctu[m] abhominabilis e[st] ap[u]d deu[m]. Et si q[ui]s ho[m]i[ne]m qui s[an]ctus no[n] est s[an]ctum esse crediderit q[ui]a dei eu[m] inserit societati xp[istu]m uiolat cui[us] membra s[un]t xxiiii. q. iii. si q[ui]s dixerit cu[m] ii. c. se[quentibus]. [et] p[er] tale[m] pseudo p[ro]phetam bestiam teme[re]re n[on] u[e]l eu[m] laudare e[st] fidei xp[isti]ane [con]t[ra]rium [et] xp[ist]o iniuria[m] irrogare. Ex[tra] d[e] iudeis [et] sarracenis in cle. ubi p[ro]pria

madat regibus q non sustineat
in regnis suis machometum laudari
sicut fit in hyspania per sarracenos
almodanos / et in ipsa machometi dyabolo
adorare. xxiij. q. v. in mundo. lviij.
Alij sunt heretici clerici et layci et
religiosi symoniaci in fide re
cetes et opibus approbates q non sunt
peccatum graciam dei emere vel vendere permu
tare vel transfigere vel paciscere vel remit
tere pro aliqua temporali ordines benefi
cia benedictiones vnlectum sepul
turas oleum sacrum crisma et alia spiri
tualia vel spiritualibus annexa temporalibus
sacramenta / que assertio est heretica et
contra fidem / et contra vtriusque pagine
testamenti et contra ecclesiastice sanctiones va
riare et estimare q spiritus sanctus et
eius donum quod dat in sacramentis
possit vendi vel emi heresis est / Imo
tales symoniaci in canone vocantur
heretici vt i. q. i. c. vlt / et q. vii.
fuerint qui spiritus sanctus vel eius donum
vendi vel emi non potest i. q. i. iudi
ces et c. eos et c. gratia. Nam spiritum sancti
donum precio comparari quid aliud est q
capitale crimen et symoniaca heresis
i. q. i. quam studium et benedictio. ibi vt
fiat hereticus primum / et spiritus est sym
moniaca heresis et quamuis sit vt fiat here
ticus et i. i. ephemichoscorum heresim cum
ei graciam sanitatis vendidit Naaman
et leprosus factus est iiij. Re. v. / Symo
in mago voluit emere graciam spiritus sancti
dixit petrus pecunia tua tecum sit
in perditionem Act. viij. et i. q. i. quam studium
et c. quos constituerit et in typo symonia
corum dominus eiecit de templo ementes
et vendentes Math. xxi. et i. q. i. quam studium
et c. quamuisdam / Symoniaca heresis et i.
vt hereticus fiat et q. iij. Saluator et c.
ex multis cum c. se. l. et Iheronym
di. extirpens Reg. ij. et xxiij. q. vij. et
sunt diuinus / Et respectu symonie
quo notatur heresis vt est probatum certa

alia emina pro nichilo vel remittere
vendere vel donare ex pacto transigere
vel paciscere sit symonia. videas ex
de cler. p mis suorum / de off. del. c. ex
parte i. de pact. c. pridem cum ij. c. se.
et c. vlt. de institutionibus c. constitutus
et c. super eorum sed i. et ij. de testi no
mens i. vt eccle. ben. c. i. de rerum
permutatione c. vlt. et c. vlt. de sponsal.
gemina. de symonia. quotiens sit p
symoniacam heresim c. non satis. c. cum
in ecclesia. et c. querela et p tu. ne plan
in su. i. et ij. C. a. de inquis. c. ij. et
tanta ista ca. cum vij. q. scripturis pro
ex de iud. c. quoniam. de iure pat. sedem
Sed ve ve ve / Ecclesia sancta dei ecclesia
in membris suis corruptis plena est
ista heretica symoniaca prauitate
nec eligunt in domo domini diuinitas
sacra et disciplina qui suo officio
ecclesiam dei valeat sustenare. sed
eligunt sacculorum pecunie collatores
i. q. iij. ex multis. i. q. i. ferre symoniaca
heresis / In quo vero vide quod notat
Innocentius ex de symonia consuetudinis / Et
dicit in principio istius sed hoc est hodie quod
clericus qui aliquod officium ecclesie
pro deo faciat vel accipiat vel impleat
quod scribitur malach. c. i. / Quis est
in vobis qui claudat hostia et
incendat altare meum gratuito
i. q. i. sed vlt / Et si dragmata homini
camelorum auri et argenti et omnia
bona dampnasti ad ecclesiam portare
aut sine pacto aut cum pacto ab ecclesia
et regibus et eorum assessoribus omnia
tollentur iiij. Re. v. et i. q. i. iudices
Sed et si grauissimum peccatum sit symo
nia tamen hoc est eius iustificare et defen
dere et excusare / Ar. ex de vsur. c. cle. et
Dicunt alij q sacramentum ba- lviij.
ptismatis et ordinum iterari
possunt. quod est contra Augustinum in.
vnum baptisma / et contra sanctam ecclesiam
ex de sum. tri. c. firmiter. sed ad hoc in cle.

et in symbolo et can. arlu. fidei. Un
in symbolo. Confiteor unum baptisma
se intelli. ex de su. tri. firmiter. § sa
cramentum. tales etiam rebaptisati et
rebaptisantes rursus crucifigunt
in semetipsis filium dei secundum apostolum
ad hebre. vi. Alex. iiio. de pe. d. iiij.
si cui. ult. ex col. et irregulares fi
tali iterata unctione maculati
et ad quam pertinet iste casus ut le. iiio.
l. q. vii. saluberrima et de con. di. iiij.
qui bis eum c. se. et rebaptisatores
non debent fieri ex unum. magis i speciali
est e. di. c. non licet et c. rebaptisare
et li. di. qui aliquos i pri. xxxiii. q. i
§. hiis auctoritatibus. Qui autem hec duo
sacramenta baptismi et ordinis non debeant
iterari nec fiat iniuria sacramento et ne
caracter caractere apponatur. expresse
le. et no. i. q. i. sacrificia c. qui quidam
hom. di. § quod vero di. l. accedentes
xxxiiii. q. iiij. quecumque hom. di. c. et iiij.
et i. § se. et i. glo. hec solucio canonica. ex
de con. di. iiij. ostenditur et de con. iiij. quia
ut ex de apost. c. ii. u. no. qualis sit
iniuria in sacramento. De sacramentis non
iterandis ex i rubro et in nigro. Si
at sacra iterat. non p. c. ondit
et xxv. di. § sed illud. hus.
Alii sunt heretici qui dicunt quod cor-
pus christi post consecratum per verba
sacerdotis non est ibi realiter et
veraciter sed est ibi in misterio et figura
et signo. quod est hereticum sicut apparet
Joh. vi. ubi Ego sum panis vite et
hic est panis de celo descendens. et i.
Ego sum panis vivus qui de celo de
scendi et ibi Panis quem ego da
bo caro mea est pro mundi vita et ibi
Caro mea vere est cibus et sanguis meus
vere est potus. Et ex xxvi. i. Acci
pite et comedite hoc est corpus meum
et de hic est enim sanguis meus et in xxiiii
ubi Sumite hoc est corpus meum et i.
hic est sanguis meus et luc. xxii. i.
hoc est corpus meum et i. hic est calix no

vi testamenti et Et i. ad Cor. xi. i. hoc
est corpus meum et ps. Panem ange
lorum manducavit homo et de con. d. ii. omnia.
Est ergo fides katholica quod in altari post
verba consecrata que per sacerdotem dicta hoc
est corpus meum secundum clavem ecclesie
ordinatum et intentione conficiendi et cum
debita materia panis tritici et vini de
vite in illo sacramento et sub illis accidentibus
in sacramento altaris est verum corpus christi
et eadem vera caro christi quod de virgine sum
pta est et in cruce passa et vera christi
anima et verus eius sanguis que emisit in
cruce et vera eius divinitas i sita
communicata ibi eadem divinitate patris et
spiritus sancti realiter substantialiter et essencialiter
et veraciter sicut in celo et in altari
quolibet etiam si in centum milibus al
taribus offerretur. eadem ipse remanet
ibi panibus accidentibus coloris saporis
odoris tactus ponderis rotundi
vel quadrangularis si hostia erat
quadrangula panis et vini Ista
est confessio berengarii orthodoxa
et sacro sancte ecclesie specialis. de con. d. ii.
Ego berengarius. Hec omnia probatur per pre
dictas auctoritates evangelicas apostolicas
et propheticas Et in referendo similiter
singulis superdictis probatur hec veritas
et determinacionibus sancte per veritatem ex
de su. tri. c. i. § una. de con. di. ii. c. i. et ii.
cum ii. c. se. c. qui passus c. panis est
qui manducat c. ipse sanguis c. i. et ii.
et c. singuli cum ii. c. se. et c. accesserunt
et per totum illa distinctio et ex de cele
mis. i. cum. c. quam haec ipsum extimat
et ex de rel. et ve. sanc. c. cum. de
et de her. ad abolendam. § vi. et de su. tri.
fidei katholice. Quod autem dicunt
alii errones quod illi qui sunt in peccato
mortali non recipiunt corpus christi in
veritate nec sacramentaliter sed in errore
neu dicunt quod verum corpus christi
recipiunt sacramentaliter sed peccant mor-
taliter recipiendo et indigne manducant
et bibunt secundum apostolum i. ad Cor. xi.

xxxv. q. iiii. forte de c. di. ii. c. passi
ac. quid e. xpm manducare ac. qui
discordat a c. ac. ista ac. sic iudas.
Errant alii heretici qui. Rubr
Xpus non dedit potestatem sui
corporis et sanguinis conficiendi nisi tantum
apostolis et non eorum successoribus episcopis et
sacerdotibus nec romanis pontificibus quod
sentire est pessima heresis et contra sacram
scripturam et ex tali assertione heretica
sequeretur quod mortuis apostolis et discipulis
nunquam in ecclesia fuisse confectum corpus
xpi et erraret ecclesia confitendo romanos
sancti pontifices et confessores et sacerdotes
qui sunt in ecclesia sancta dei et fideles
decepti essent corpus domini cuiusdam
quod totum dicere et tenere hereticum est
et erroneum ut e dem quia ecclesia non er
rat xxiiii. q. i. a recta. et fides que
est in ecclesia nunquam deficit luce xxii
de pe. di. ii. si enim. et apostoli in singulis
ciuitatibus episcopos et presbiteros ordinauerunt
qui locum eorum et successores eorum sunt in
ecclesia darent etiamque sacrum. et esse
eorum successores et vicarios in ministeriis
plenaria sicut ipsi ad hebreos xxi. di. s.
in fine. lxxx di. c. i. et ii. xxi. q. i. in
tendentes ubi dicitur hec lege. et no. et lxx
xvii di. quos. xvi q. i. ex auctoritate.
Hec etiam heresis extirpatur hac xxv.
hec facite in meam commemoracionem et de
c. di. ii. ... semel et i. ad chor. xi.
Quotienscumque manducabitis panem
hunc et calicem bibetis mortem domini
annunciabitis donec veniat super ad
iudicium. ergo in eius sacratum si apostolum pau
lum et lucam passio xpi erat usque ad
diem iudicii memoranda ut est expressa
de c. di. ii. iteratur. et i. c. ... semel.
et corpus xpi in ecclesia semper est et erit
usque ad consummacionem seculi. Et sic intelligitur
sicut etiam illud ... ult. Ego n. vobis
cum sum ... ad consummacionem seculi de ...
Sunt et alii heretici qui Rubr
asserunt quod xpus deus statuit cer

titudinaliter ab eterno quosdam da
mnandos et quosdam saluandos ideo
illi dampnabuntur et isti necessario salua
buntur quod asserere error est. Ad quod
sciendum est quod dicitur Eccli. xv. deus ab
inicio constituit hominem et relin
quit eum in manu consilii sui. Et Eccli. xv.
Apposui tibi aquam et ignem ad quod
volueris extende manum. Et sic habet
liberum arbitrium ad bonum et ad ma
lum ut xxiii. q. iiii. Nabuchodonozor
de pe. di. ii. si an. per totum. et i. pau
lo post liberum arbitrium nos condidit
deus nec ad virtutem nec ad vicia necessario
trahant et de c. di. iiii. c. ult. Item
Augustinus predestinacionem dei siue ad bonum
siue ad malum in hominibus operari
ineptissime dicitur sup. quod sit eius effectus
ut ad utraque homines quedam ne
cessitas inducat impellere cum in homine
voluntas sit intelligenda non sine
gratia in malis ac voluntas sit intel
ligenda sine gratia xxiii. q. iiii. Nabu
chodonozor. v. ide. Item diuina predestinacio
siue presciencia necessitatem non fert corrupcionis
ut obduracionis cum homini per gratiam sup
qui non cogit cognitam et libero
arbitrio male peccant neque ei quia
predestinacio seu presciencia dei fallit non et
necessario eueniunt ea que predestinata sunt
nec necessario predestinata ut presciuntur que futura
sunt sicut Ro. ... absque eius gratia mala
preter eius statim euenire non possunt
ut le. xxiii. q. iiii. s. non ... Errone
um est ergo dicere quod prouidere et prescire dei
sit causa efficiens et principalis et necessaria
dampnacionis et saluacionis hominum tum et
mali liberi conueniunt ut le. et no.
xxiii di. qui episcopus de pe. di. ii. s. ii
necessarium et c. de ... c. i. ...
Et boni per liberum arbitrium a per gratiam
dei bonum operantes sunt quia bonum
facere non potest Johannis xv. c. Sine me nihil
potestis facere. Et i. ad chor. iiii.
Quid habes quod non accepisti. Sic
xxiii. q. iiii. ut omnem. et de pe. di. iii.
si ex bono et de c. di. iiii. c. ult.

Mihi pseudo prophete se dicentes hoi-
mines xpi fere deuotos fin-
gentes qui potius ad molendinum
sine aqua et mulo trahere volentes
asserunt quod tamen fuit alma virgo ma-
ria plena gratia et spiritu sancto sicut xpus
iesus. et quod amplius perfectior esse
non potuit nec amplius in gratia crescere
potuit in hac vita nec perfectior fuit
quam in vita etc. eam comparant et adequant
iesu xpo suo et filio dei benedicto
Hec namque assertio erronea est et falsa
et contra scripturas sacras canonicas et di-
uina. Nam beata virgo sanctificata et im-
pleta quamuis nata fuit secundum bernardum et plena
gratia luce l. 1. tamen sicut ceteri sancti et am-
plius inter quod pu. xxxi. c. iustorum semita
crescit. dum. tu supergressa es vniuersas
probat de virtute in virtutem ire. quod ps.
ibunt de virtute in virtutem de pe. d. ii.
dis scimus quod apoc. vlt. Quod iustus
est iustificetur adhuc xlviii. di. quotidie
et sancta aliquando et lotus et alba super niuem
dealbabitur ps. quod plena gratia ampli
gratia recipit. Item pu. iiii. c. iustorum semita
quasi lux splendens procedit et crescit
usque ad perfectum diem scilicet ad gloriam eternam
de qua dicit ps. melior dies una etc.
Et verba salomonis ponuntur de pe.
d. ii. vers. tenebantur c. iustorum semita et
etc. In eos namque animo bonum de-
siderium atque intellectus lucis intime
iam per diem est sed quod usque ad finem
vite in virtute proficit ad perfectum diem
tunc veniet quando ad regna celestia
perducti in ea luce quam desiderant iam
minime ad non habebunt. Item deut. xxxi.
c. ibi. per singulos gradus meos pronun-
ciabo super quo verbo inter auctoritatibus
probat Greg. in virtutibus esse gradus
de pe. di. ii. dis sciendum. Item ibi ps. deus
in gradibus eius dinoscetur ac hic in illo
in domibus. Item ps. ascensiones in corde
suo disposuit vnde sancti per gradus spiritu-
ales ad celos ascendunt vnde dice-
bant apli auge in nobis fidem ut
p. c. dum scimus Item in ista vita

perfectissima caritas sicut in patria
haberi non potest de pe. d. ii. c. hic est
v. sic item Ergo sicut probatum est beata
virgo procedebat de gratia in gratiam et perfe-
ctior fuit in morte quam in vita Et
si mille annos vixisset in vltimo instanti
perfectior extitisset et eo filius perfe-
ctiore potuisset sed nunquam ad perfectionem
filii peruenisset quod sibi et omni caritate
datus est et deus spiritus ad mensuram
et differunt secundum apostolum ad Ro. xii. ibi ha-
bentes donationes secundum gratiam que
data est nobis differentes. et i. ad Cor.
xii. ibi diuisiones gratiarum sunt etiam
ibi diuidens singulis prout vult xpo
autem non fuit datus spiritus ad mensuram
sed ab instanti conceptionis omnibus carisma-
tibus sancti spiritus plenissime plenus fuit
Ioh. i. c. plenum gratia et veritate. De qua
plenitudine Io. i. de plenitudine eius
omnes accepimus et i. Ioh. ii. c. Et vos vn-
ctionem quam accepistis ab eo maneat
in nobis. et ex de sac. vnc. c. i. § i. Vnde
super id verbum Io. iii. Non enim ad mensuram
dat deus spiritum. de con. d. iiii. nec spiritus
sic Spiritus vero sanctus Augustinus hominibus ad
mensuram dat vnico filio dat ad me
suram Alii quidem datur per spiritum sermo
sapientie alii sermo scientie aliud hic ille et
aliud iste mensura diuisionum quedam
dinoscitur est sed xpus qui dat non ad
mensuram accepit Item sicut id. i. Ioh. v.
plenum gratie et veritatis Et ergo in omni
duplex intellectus est. Item enim de hu-
manitate ac diuinitate incarnati verbi
accipi. Item ut plenitudo gratie refer-
tur ad humanitatem secundum quam xpus
caput est ecclesie ad col. et ex de sac.
vnc. c. i. et primogenitus creature vni-
uerse Ebr. i. quam maxime et singularis
gratie exemplum quando nullis precedentibus
meritis homo efficitur deus in ipso primor-
dialiter est manifesto. Item etiam plenitudo
gratie de spiritu sancto intelligi cuius septi-
formis opera humana xpi impleuit
ysa. xi. plenitudo vero venit ad dextram

tissent. Et sup p. verbo et de plenitudine
eius omnes accepimus et Joh. i. Crisostomus
qui dicat Nos omnes diuiditi et omnis
plenitudo fidelium et qui nunc sunt et
futurorum de plenitudine eius accepimus Et
lo nugis ... nec ab ita perfectus et
plenus gratia potuit nec potest inveniri
ad hoc ex. de s. tri. c. ii. 3o ... g. i. ...
mt. pr. Deus hec similis erat tibi
de pe. d. i. s. ... at. c. Deus hec filius
erat tibi et ... omnibus aliis quantumvis
perfectis spiritus sanctus ad mensuram da-
tus est op. ar. de pe. d. ii. ... et
c. potest ... ei gratia per bona opera cre-
scebat In xpo autem sine mensura ut
dictum est et ideo non crescebat in eo gratia
licet in eo crescerent merita quia viator
et comprehensor erat pro se et pro nobis
per opera iusticie que agebat Unde sup
e. luc. ii. Puer crescebat et cetera dicit Beda.
Crescebat inquantum puer erat fragilis
crescebat sicut ceteri homines non tamen
virtutum nec crescebat ex parte anime quibus
apparet Unde Greg. in omel. Jhesus namque
hominibus proficiebat sapientia non ipse sa-
pientior fuit etatis quia a prima con-
ceptionis hora plenus sapientia perma-
nebat sed eandem sapientiam qua plenus
erat ceteris paulatim ex tempore ostende-
bat Unde xpus profecto non fuit iustus sicut
quidam heretici invenimus ... xxviii. q. ii.
quidam b. ... Sed in instanti con-
ceptionis fuit iustissimus Illud autem
quod in operibus iusticie crescebat pro
nobis et pro se erat quia nobis imitabile
et sibi ... ad phil. ii. ... quod deus
exaltavit illum et cetera. Unde dicit paulus
ad Cor. i. Qui factus nobis a patre
redemptio sanctificatio sapientia et iusticia
quia nos in se redemit sanctificat sapientia
illustrat ad Ro. viii. Et illud autem quod
allegant dicti pseudo religiosi per se
... Jero. in ser. assumptio beate marie
ubi dicit quia eadem plenitudo gratie fuit in
Maria que in xpo sed aliter. Unde eo

per Canone di. ix. Ego sol. Sunt
codicem esse mendosum ut non ce-
...tum interpretem ... minime intelli-
gere ... patere non licet dicere
si intellexerit sic sic sed pseudo quia non
... ... stat ... dicto Jeronimi
sed potius Aug. in aliis reprehenderit eum
xxvi. di. ... Vel dicas tamen eo
quod eadem fuit gratie plenitudo in maria
illa quantitas gratie ut ita loquar sed non
tanta tantitas gratie ut plenissime
... e ... et hoc solum in verbo
illo sed aliter plus Sed quid plura Iste
error hodie extirpatus ex. de here-
ticis c. i. Clem. / hon.
Alii sunt heretici qui asserunt
quod deus inquantum deus habet
oculos et pedes et manus et cetera
membra corpora et quod est corporeus et quod
formavit hominem primum ad suam yma-
ginem corporalem et ... in loco et occu-
pat locum Et isti heretici dicuntur Antropo-
morphite dicti ab ... extirpatur
xxiiii. q. iii. quidam v. Antropomorphite
Deus non tantum deus spiritus infinitus est
Joh. iiii. et ii. ad Cor. iii. in Deus autem
spiritus est et incorporeus est nec ei me-
bris distinguitur nec corporis mole ce-
setur Unde luc. xxiiii. Spiritus carnem
et ossa non habet et sed Aug. Deus
magnus est non mole sed virtute
Item deus spiritus unus est et tamen est
de q. di. iii. c. ult. Et spiritus sanctus tertia
persona in trinitate a patre et filio procedit
uno spiramine de q. d. iii. c. ult.
et ex. de s. tri. fidelis li. vi. Ergo pater
spiritus est et spiritus sanctus vocatur propter
distinctionem personarum Unde in symbolo
Mathasii. Unus spiritus sanctus non tres
spiritus sancti Unde et tres persone pater
et filius et spiritus sanctus unus spiritus sunt
... et in natura ex. de s. tri. c. i. Et
quod dicunt isti heretici quod formavit deus
primum hominem adam ad ymaginem
suam et corporalem falsum est / et con

faciaz scripturaz qr deus h3 corpus
ut dictu est / s3 formauit homiez s.
interiorez .i. aiaz ex d' ade · m.s. in
quadaz / ad ymaginez sua .s. spualez
Gen . i . 2 . n . i . fformat igi dns deus
homiez s. exteriorez s. corpus de
limo tre & inspirat in faciez eius
spiraculu vite & factus e ho i aiaz
viuetez / Ista est ergo aia viua & no
mortua ymago dei viuent & no
mortui / Vn dicit Petrus xpo Tu
es xpus filius dei viui Mt xvi .
& ijo x . Tu es xpus filius di viui
Joh xi . Vn corpus Ade plasmatu
de limo tre no de sba dei viui mor
tuu erat ante aiaz dei ymaginez
inspiratam / ergo si corpus Ade mor
tuu erat an aiaz inspiratam no fuit
formatu ad spualez ymaginez dei
viui qr deus viuus no h3 ymaginez
mortuaz s3 viuaz & viua ymago
eius aia spiritual' alico i quolibz
homie organisato sicut i illo hoie
Adam aia spiratta · xxxij · q · ii · qd uo
& c · moyses ubi d' h' cu c · sequit / &
quod dr Gen · i · ffaciamus homiez
ad ymaginez nraz & simili° nraz
Dicunt theologi et canoniste qui
sut veri theologi ad ymaginez suff
qntu ad nalia .s. memoriaz ronez
& volutez / vn Aug' / s3 ymago di
i homie e memoria ro & volus
que i vna aia vna faut tnitez
suo mo p vnionez sicut tres p
sone essentialr vnus deus · ex
de tri · c · n · Ad h' fa'ut q le &
no · xxxiij · q · v · s3 ymago / Et qd
e dr i Gen · Ad similitudiez suff
qntu ad gratuita seqntu ad vir
tutes de h' in n° l° sima d et · ph ·
Et qrsit ista ymago dei dz ideo
qntuz ad aiaz spual' & no car
n° ral' qntu ad corpus p bat
Apls ad Col · iii · i · Induite nouu
hoiez qui renouat' in agnitoz

fidei scdm ymaginez eius qui cre
auit eu / sup quo vbo Aug' s' Gen
ad lraz / hanc ymaginez i spu metis
impressam pdidit Adam p peccatu
Et l Aug' in Exameron / Illa aia
a deo pingit' que h3 in se diuine
operatis effigies / Illa aia bn picta
est in q e splendor glie & patrie
ymago sbe / s3 hanc ymaginez que re
fulget pictura pciosa est scdm hanc
ymaginez an peccatu depictus fuit
Adam s3 ipse lapsus e depositus / Et
de similitudie dei p virtutes ad qua
nos creauit deus Aug' / d' fuga sclr
simile ee dei e hre iusticia sapiaz
virtute ee pfectu / s3 legit' d' pe · di
s · 2 ronos eu c · sc · ius3 ad c · sapiens
Item filius dei e ymago dei patris
inuisibilis & e ymago spualis
ad Colo · i / & de pe · d · i · s · qr aute e
deus qs similis erit tibi qr deus
spus e ut pbatu est / Vn di filius
cu sit ymago pris creat nos ad
ymaginez sua spualez & formauit
qr omia p vbu fca sut Jo · i · Et
incarnatus accepit nraz ymagi
nez corporeaz / De qua ait xv · i
Eius e ymago hec / & sic dedit nb
de suo & accepit d' nro & se nobis
ctinuz licuit copulat' / de q · i · n · in
xpo / Item de vtraqz ymagie Ade
corpea & dei spuali aplus i ad
Cor · xv · i · Sicut portauimus yma
ginez terreni portemus & celestis
Item de ymagie spuali · h · ad Cor · iii ·
i fi · i · Nos vo reuelata facie bo
glaz dni speculates in eandem
ymaginez transformamur d' clarit
i claritatez tanq a dni · spu / Et h
ymagie Aug' / fecisti nos domie
ad ymaginez & similitudiez tuaz
fecisti nos minime tuu mitte re
dui sapie tue expellat tenebras
nras & fulgeat i nobis ymago
tua / Item de ymagine diaboli
qui spus e malignus Apok · xiii
i · Et qs adorauerit bestiam ac

ymaginem eius. Vel ps. i. ymaginem
ipsorum ad nichilum rediges. Aug. quia
ymaginem tuam ad nichilum redegerunt
ymago eorum dampnatorum ad nichilum
redigetur quia dampnati in merore et conte-
ri volutate deum minime habebunt.
Quidam autem dicunt dicti heretici quod deus habet
membra distincta scilicet oculos et manus et
pedes et nares. Falsum est quia ut probatum
est deus corporeus non est sed cum sacra
scriptura loquitur de membris dei metha-
phorice id est per similitudinem et per figuram quod
vocatur antropospatos quando attribuitur
deo quod est hominis scilicet claudere oculos
intendere aures aperire manum etiam
habere scabellum pedum et oculos aperire
et similia quia deus membra distincta non
habet ut dictum est, ut lc. et no. i. q. i. odit
et xxxiii q. i. odi. Sed etiam quia diuites
cruciabuntur in lingua quae lingua non
habet luc. xvi. Item quod dicunt dicti heretici
quod deus stat in loco et localis est et oc-
cupat locum falsum est quia deus infinitus
est nec est in loco nec occupat locum sed
omnia implet. Unde Ier. xxiii. Nunquid
celum et terram ego impleo dicit dominus.
Et vna quoque Sap. i. Spiritus domini re-
plevit orbem terrarum et hoc quod continet omnia
et ps. Si ascendero in celum tu illic es si
descendero ad infernum ades. Unde
Aug. deus super omnia non elatus infra
omnia non depressus intra omnia non inclu-
sus extra omnia non exclusus. Unde Iob
xi. Excelsior celo est et quid facies
profundior inferno et unde cognosces
longior et latior mari. Unde hic potest
questio simplicium ubi erat deus antequam
mundus esset quia ibi erat ubi nunc est
scilicet in seipso. Ysa. lvii. Deus excelsior
et sublimis et habitans eternitatem et i. ad
Cor. iii. Templum dei estis et spiritus dei
habitat in nobis. Unde deus non circum-
scribitur sicut spiritus creatus qui localis
est secundum deffinitionem et ita quodammodo con-
cluditur loco quia ita est in uno loco quod
non in alio licet non occupet locum. Unde dicitur

illud est in inferno sicut in celo licet
aliter. Deus enim est ubique tribus modis
per potentiam in dominando per presentiam
in cognoscendo per essentiam susten-
tando. Unde Ysidorus. Ubi peccata ubi
deum non esse nescit nichil celatur ab
deo. Et quod dicitur in oratione dominica Pater noster
qui es in celis id est in sanctis ubi ma-
gis resplendet gloria sua. Vel in celis
id est in trinitate persona. Vel quia ps. A summo
celo egressio eius. Vel in celis quia in
hac vita celatur a nobis. Unde Ysa.
xlv. Tu es vere deus absconditus.
Sunt alii heretici dicti hom.
Qui dicunt quod Jesus christus est pater et filius
et spiritus sanctus sed hii nouacianam he-
resim imitantur qui in trinitate personas
non distinguunt. xxiiii q. iii. Quidam
vel nouaciani. Ubi iste error extirpatur
et xxiiii dicitur quod christus. Et isti confundunt
personas in trinitate contra symbolum
Athanasii quicumque vult. Alia est alius
pater alius filius alius spiritus sanctus
non tamen aliud. Extra de summa trinitate c. ii. § licet
largo tamen modo potest dicere catholicus
Jesus christus est pater noster quia creavit nos
quia per ipsum omnia facta sunt Jo. i. et xxiiii
q. v. c. i. Et etiam dicitur Jesus christus
spiritus est quia tota trinitas quae est spiritus
deus sancta est. Extra de summa trinitate c. i. §
hec sancta. Et quelibet persona in trinitate
sancta est et sanctus pater sanctus filius sanctus
spiritus sanctus. Unde Ysa. vi. Sanctus sanctus
sanctus dominus deus exercituum vide glo.
In utroque testamento trinitas declaratur
pater et filius et spiritus sanctus. Iste est error
expresse extirpatur de con. d. iiii c. ult.
Alia est heresis Almarici hom.
A heretici combusti parisius. De
quo sit mentio extra de summa trinitate. Damna-
mus. Isti quod creator et creata sunt
bona res sicut cause primordiales
que vident in deo. Quod est dicere per ex-
emplar erant et creant se in mente di-
uina. Quae subtilis heresis tangitur
et extirpatur xxiiii q. iii. quidam
vel Hermogeniani. Nam creator et

nouaciana

creatura si creatura est dissimiles
sunt inter tanta similitudo inter
creatorem et creaturam quin inter
eos maior sit dissimilitudo notanda
ut ex. de sum. tri. c. ij. § cum g^o sing
etiam creator est omnium creaturarum visi
bilium et invisibilium ex. de sum. tri. c. i.
principio. Item nulla creatura creat se
metipsam / quia dicit deus et ens creatura
et illud quod creatur ab eo / ar. ex.
de institucionibus c. ult. / et de iur. pat. p
natis et ex. de bap. debitum. / Item nemo
oritur a seipso. xxxij. q. i. Dicitur.
Item deus creator non creatus non cre
at se quia quod creatur principium habet
creator autem eternus est / ex. de sum. tri.
c. i. principio carens et fine Jo. i. et Apoc. i.
Item dicte ydee sic uocate a philozophis
que sunt forma et exemplar non vere di
cuntur creature in mente divina quia si ex deo
sunt licet primordiales cause dicantur
id quod deus sit. Ita quicquid de deo di
citur deus est non se tamquam comparatum creature non
proprium creatum erat aliud vel aliud
est quam erat / quod creatum in deo
ipse idem est qui est unde ps. Tu autem
idem ipse es et anni tui non deficient
Aliud et aliud potest esse primordiales ca
vel ydea. non ipse deus causa omnium creaturarum
efficiens et finalis a quo et ad quem
omnia facta sunt / Taceat ergo et silentium
heretica subtilitas et teneatur veri
amica simplicitas ex. de dolo et con
tumacia. Iste etiam error convincitur
illi errori arist. qui mundum posuit
ab eterno et ideo coeternum et coevum et sic
non esse inter creatorem et mundum de
scriptum et causatum / et sic non esse dare
quod esset factum a temporibus et omni
um principium quod est contra sacram scri
pturam Gen. i. et Ecc. xviij. Qui vivit
in eternum creavit omnia simul et contra
fidem katholicam ex. de sum. tri. c. i. ibi.
Unum universorum principium et xxxiij. di.
quis episcopus / Et creator qui sit ipse
et ad hebr. i. Et tu domine in principio
terram fundasti et opera manuum tuarum

sunt celi. Unde ista accipitur apostolus a
propheta ipso. Unde etiam heresis et error
tollitur per magistrum li. ij^o sent. di. i. c. pri.
Idem heretici almariani — Po. hes
tenuit quod post consummationem mundi
commisceant se viri cum mulieribus. Ista etiam
heresis est machometica que tenet quod in alia
vita sarraceni habebunt virgines cum quibus
coeant quam heresim destruit Gen. i. c. Dixit
quibus crescite et multiplicamini et replete
terram. Conmixtio ei viri cum muliere fide
nuptiali a domino ordinata est et ea sobo
lis procreande ut in xxxij. q. i. de ma
sculum xxxij. q. ij. § i. c. i. et § sequitur
ita cum c. se. Et unum de talibus homo
mutuum proles est. xxxij. q. ij. omne
sed post hanc vitam cessabit generatio et cor
ruptio com. ii. xij. Unde tunc cessabit
generatio. non nubent neque nubentur sed erunt
quodammodo talis coniugis fiet restauratio
angelorum de c. di. i. Hii duo contra iste
error est contra apostolum ad Gal. v. dicentem
Qui seminat in carne sua de carne
et metet corruptionem. Sed post hanc vitam
non est corruptio ut dictum est / neque se
minare sed colliget quod seminavit bonum
vel malum sicut ibi dicit apostolus Quod
enim seminaverit homo hoc et metet
Ad hoc ex. de sum. tri. c. i. § hii facta isti et
ex. de penitentiis cum ex eo § i. Item in
hac vita delectatio est in opere carnis et
in concubitu coniugali ut xxxij. q. iiij.
Vir cum propria xxxij. q. ij. omne xxxij.
q. iiij. origo sed post hanc vitam non
erit generatio carnis nec erit delectatio
carnalis sed ibis in carne et anima delectatio
spiritualis unde ps. Cor meum et caro mea
exultaverunt in deum vivum. Delectatio ergo
carnis sit in gehenna igne et sulphure
punietur ps. Ignis sulphur et spiritus procellarum
et ij. pe. ij. c. Magis autem eos qui post carnem
in concupiscentia immundicie ambulant.

Incipit 2^a pars huius operis

Nunc autem ad declarandos et
reprobandos errores et hereses
que in iure canonico tan
guntur descendendum est. Et primo de ill

qui ponitur xxiiii q. iii. quidam / quorum
talis sermo est. Symoniaci a
symone dicto magico discipulo petri
cuius ars magica ab ecclesia est damna-
da. xxvi. q. v. si quis episcopus et c. epi. et c.
nec mirum. Cum beatus petrus maledixit
facientibus captos et iuste quia dignus ma-
ledictione erat. xxiiii. q. iii. sed quia
cum c. se. pro eo quod ab apostolis spiritus sancti
gratiam pecunia emere voluisset. Act. viii. et
q. i. petrus et c. eos. et c. qui studet.
In hoc iste Symon fuit hereticus quia
credidit quod possit vendi et emi gratia
spiritus sancti / et sic intellexit .i. q. i. eos qui per pretium.
Et nota symoniaci ex constitutione symoniaca qui tociens ut
dixi b. i. c. de hereticis li. vi. quod loquitur de heretica
ca symonia. Hii dicunt creaturas non a deo
esse sed a virtute quadam superna creatas.
Cum ista virtus superna quam creatricem di-
cunt creatore sit creata quia omne quod
preter deum est creatum est / ergo aliam creaturam
creare non sit / quia creare est de nichilo
aliquid facere quod soli competit omnipotenti
creatori / et ideo est heresis. Gen. i. In principio
creavit deus celum et terram et ipse fe
cit celum mare et omnia que in eis sunt
et est contra articulum fidei. creatorem celi et
terre visibilium et invisibilium. et xxiiii. di.
Illum episcopus. xxvi. q. v. epi et c. nec mirum.
de c. di. ii. corpus et c. Revera ad fi. et
de sum. tri. i. omnia per ipsum facta sunt. iii.
Menandriani a menandriano ma-
go discipulo symonis incipientis
magni erroris qui asserebant quia veneranda
non fuerunt. xxiiii. q. iii. quidam autem qui
mundum non a deo sed ab angelis factum as-
serunt / Cum error per ea que notata sunt
sub i. primo errore deletus est / cum an-
gelus sit nobilissima creatura. De pe.
d. ii. principium. de c. d. i. Hii duo aliam
creaturam creare non potuit ut sub primo
errore dixi. Angelus enim non est omnipotens
sed solus deus omnipotens est. ex de sum. tri.
c. i. et in symbolo athanasii. non tres
omnipotentes sed unus omnipotens / quia
unica potestas qui posse est aliquid

posse ut omnia creare quia illud est aliquid
non posse ut aut angelus. de pe. d. ii. sed
vult. Cum creaturam creare vel facere ad
ipsum pertinet qui omnipotens est. In i. ps. quia
ipse dixit et facta sunt ipse mandavit et cre-
ata sunt. Quia ad angelum creatum non
pertinet quia peccare potuit et ruere quia
malus angelus esse. xxx. Luc. x. i.
videbam sathanam et de pe. d. ii. si cui.
ad fi. Ista etiam heresis convicta est illi he-
resi que asserit dyabolum fecisse omnia
contenta infra lunarem globum et quod
ideo vocatur princeps huius mundi Jo. xiiii.
et de pe. d. ii. et ei. ad duas columpnas et
de hoc le. et nu. xxxii. q. ii. c. i. iii.
Basilidiani a basilide de quo i. q. i.
Marthio appellati. qui inter
reliquas blasphemias passum Jesum
abnegat / Christus Jesus pati in abel
Gen. iiii. Occidit eum qui hominem fecisset
in terra Gen. vi. et prima mortis eum et
vendit per hominem peccante potuit li
gnum in quo pendere et crucifigi. xxii. gen.
Intinguitur tunica eius in sanguine. In Jo-
seph. Gen. xxxvii. occiditur in agno pa-
schali Exo. xii. de passione eius predicant
prophete ysa. liii. et Jere. xi. et Dan. iii. dan. ix.
ad fi. et occidetur Christus. Hec etiam heresis
est contra evangelistas. Act. xxvi. Luc.
xxiiii. et Jo. xix. i. pe. ii. Contra
symbolum. passus sub poncio pylato.
et contra symbolum ecclesie. ex de sum. tri. fir-
miter sed sub sera. Et in symbolo ana-
thasii. Qui passus est pro salute nostra.
Et oportebat pati Christum Luc. xxiiii.
Ad he. xiii. di. Cum episcopus de c. d. ii.
quia passus. ex de cele. mis. Cum marthe
et ex de sum. tri. fidei katholice in clem.
Iste etiam est error Judeorum et sarrace
norum quia fidem non participant Christum
sed in sua perfidia moriuntur. Atque sunt de
ipsorum blasphemias. Non enim qui blasphemare
est fidei articulos denegare. Ar. xxxv. di.
Sinalis. iii.
Nicolaite dicti a Nicolao dyacono
Jerusalem ordinato qui cum stephano
et aliis septem ordinatus est a petro Act. vi.

2

qui propter pulcritudinem relinquens uxorem dixit ut qui vellet ea uteretur
Et versa est in stuprum talis consuetudo
Stuprum hic accipitur largo modo pro
adulterio vel fornicatione et committitur
cum coniugata Stricte autem accipitur
pro fornicatione que fit cum puero de pe. di. i.
qui cum puero vel cum virgine. xxxvi.
q. i. §. i. et extra de adulteriis c. ii. Et
ista consuetudo erat potius corru-
ptela extra de c. c. si ut unumque coniugia
commutaret. contra Joh. i. Apok. Sed im-
probat d. Et hoc habes quod odisti facta
Nicolaitarum que et ego odi Apo. ii.
Hanc heresim tollit Math. xix. i.
Quos deus coniunxit homo non separat
et Mar. x. xxxii. q. ii. Quos deus.
xxxi. q. i. dixit xxxii. q. v. §. cum quod
ad ministrum c. scilicet Et ista heresis est contra
duo bona matrimonii scilicet fidem et sacramentum
i. inseparabilitatem xxxii. q. ii. Omne et §. i.
xxxii. q. ii. solet De ista inseparabilitate
in matrimonio Gen. ii. et xxxv. q. x. fraternitas
et extra de big. debitum. v.

Gnostici propter excellentiam scientie se
ita appellari voluerunt animam esse
naturam dei dixerunt hec est heresis. Natura
dei est increata et infinita anima
vero creata et finita que in lacu est ex
duce scilicet infundendo creatur et creando
infunditur secundum theologum et philosophum
licet ut li. ... et no. xxxii. q. ii. consimili
cum n. c. si. Item natura dei incorrupta
ad Ro. i. i. Incorruptibilis dei anima
vero corruptioni obnoxia ad malum
prona Gen. vi. xv. q. iii. plerumque et
xv. q. i. c. i. de pe. di. iii. inter hec verum
Item natura dei purissima perfectissima
et optima Jo. i. Et incommutabilis et
simplex. extra de summa tri. c. i. xxxii. q. iii.
incommutabili. Si nulla illarum tempore tamen
q. i. f. i. c. consimili possit anime comparari
que in perfecta creatur sed quod licet
bona sit creata Gen. i. i. Et erant
valde bona perficitur ac moribus
et scientia illa thabula rasa anima
que a philosopho sic vocatur quod pro

obiectum quod ad imaginem dei sit facta
non sequitur quod ad naturam. Et quo licet
intelligatur ad ymaginem diffusius
in alia heresi supra superius pertractatum
De aug. deus cum esset animus natura-
liter summus factus est homo ut in illo cet-
eris humana nostre animus et nos heredes
valentes [?] portate esse possemus Aug. super. evang.
Joh. Ego sum vitis vera Bonum et
malum deus. deum suis dogmatibus
fingunt hic est duplex error Unus
quia ponunt duos deos cum sit unus
solus ad Eph. iiii. i. ad Cor. vi. xxxi.
di. qui episcopus. Et extra de summa tri. c. i. Alius
error quod ponunt unum deum malum
nisi intelligatur de dyabolo qui est deus
huius seculi. per apostolum ii. ad Cor. iiii.
Deus ac huius seculi excecavit mentes
infidelium. Dyabolus etiam per naturam malus
non est sed per gratiam. i. ad liberum arbitrium
xxxii. di. qui episcopus. extra de summa tri. ma-
nifeste c. i. §. dyabolus. vi.

Carpocratiani a quodam carpo-
crate vocati qui dixit christum hominem
fuisse tantum et hec heresis replicatur ad Ro. i.
i. Quorum patres et ex quibus christus secundum
carnem natus est qui est super omnia be-
nedictus in secula amen. i. ad Cor. iii.
i. christus autem dei. i. ad Cor. viii. Unus
dominus Jesus christus per quem omnia et nos
per ipsum i. ad Cor. xi. Caput autem christi
deus ad Col. i. i. Primogenitus omnis
creature Et est ipse est ante omnes
Apok. i. Ego sum primus et novissimus
xxxii. di. qui episcopus. et extra de summa tri. c. i.
Et in symbolo utriusque no. Et de
utroque scilicet progenitum hic replicatur xxxii.
q. ii. genuit et c. inventa et c. presumpsit
et extra de v. sig. quod dicitur et c. Item episcopus
Et iste est error infidelium iudeorum
contra confessionem petri Math. xvi. i.
Tu es christus filius dei vivi Et Jo. vi.
Item dixit martha Tu es christus filius dei
vivi et Joh. xxii. i. Quid vobis videtur
de christo cuius filius est et i. Quomodo david

vocat eu in spu dnm dns dixit dns
dno meo zc. ult. i. cpn. Inicium sci
ewan. iesu xpi filij dei. vij

Okeaniani licz baptisati circu
cisioz observant quod e q paulu
ad Gal. p. de qua paulus petru
rephend. ad Gal. ij. i. quo gentes
cogis iudaysare. vij. q. vij. petrus z s. sin.
Ista heresis destrui ex. de bap. maiores
s. ad id aut. i. Absit et ut illaz da
mnata heresim incidamus q pperaz af
firmabat legez cu ewangelio z circumci
sione cu baptismate observandam et
di. iiij. qui concepta. Circumcisio et i signum
data est xxxv. di. ab exordio isignum
interioris circumcisionis Deut. x. Jer. iiij.
Circumcidimini z auferte prepucia cordium
vestrorum viri iuda Gen. xvij. Circumcisioz
i voluptate carnis futuros perdiat
si isti no ex deo nati erant si ex volu
ptate carnis Jo. i. de c. di. iiij. ipe. v.
sicq at cl. est. r. vi. carnem sua vole
bat cruafige cu vicijs z concupiscencijs
Gal. v. Et carnis erat debitores
no spus z scdm carne viuetes non
moriti Ad Ro. viij. v. d. sz et i alia
vita nube volebat contra id Math. xxij
neq nubet neq nubent z de bn
ficatore prie no curabat qr ps resu
rectos nec e in more pperua damnatos
ut vita ppetua bons eq. xxv. z ex. d
s. trinitate

viij.

Nazarei dei filiu cofitentes via
tn veteris legis custodiunt sicq
a dno maledcti dualiis mis. cceraz ingre
dunt legem volentes z ewangelium ob
servare circumcisioz z baptismum z idue
re volunt veste lino lanaq contexta
z arare i boue z asino q intellatum
legis de pt. xxij. xxxi. q. vij. i nova.
z ex. de cler. curaz. z ex. d. aposta. c.
quidaz. ubi ista heresis extirpat et
xxviij. q. i. sic et. ad ga. colu. i. Ecce
ubi ego paulus dico vob qr si circum
cidimini xpus vobis non proderit
di. hic eciam de c. di. iiij. plerique. mo

ralia eni legis veteris ad lraz
pmanet observanda. Mistica vero
s. sacramentalia iudicialia cerimonia
lia mutatuq receperunt p legem
nova sz eoz remanz instruccie intel
lectus. ut le. z no. vi. di. s. hys ita.
z ex. de coft. translatio enist in textu
z i glo. ista heresis exstirpat z ex. de
bap. maiores s. ad id aut. i. Absit
aut ut i illaz damnata heresim inci
damus q pperaz affirmat legez
cu ewan. et circumcisioz cu baptismo
observanda z dictu e s. i px. hesi.

Ophite a colubro vocati. ix.
coluber ei grece ophim dicit
colut ei serpentes dicentes ipm in
paradiso induxisse virtutis cognitioz
Ista heresis multiplr errabat quia
creaturaz p creatore colebat z sic
ydolatrabat z contra legez dei facie
bant Exo. xx. i. Non facies omnez
similitudinez que i celo e desup et
que i terra e deorsu z se. i. Non ado
rabis ea ut colas z eciam contra Apostolum
ad Ro. i. i. Et quadrup. z serpentum
Serpentes istos petrus inadorare
nolebat qr immudi erant nullo modo
adorare Act. x. Itez serpens dnm be
nedicat qr creata est. Et i cathalogo
creaturaz i. serpentes z volucres
pennate si a dno maledicit quia
decepit hominez Gen. iij. de pe. d. i.
Serpens. Isti eciam in serpente dyabolu
adorabat sicut saul ymaginez
samuel. xxvj. q. v. nec mirum heresis
z ista tollit Hom. di. s. vetu i. con
fregitqz serpentez eneu q. quem fecerat
Moyses xxvi. Gen. istos eciam sic. d. q.
di. iij. venis Sed eciam dicebat isti
heretici q serpens induxerat bonis
cognitoz i cognitione q e virtus errabat
qr z si serpens esset callidior cunctis ani
mantibus sup terraz ut Gen. iij. i pn. et
Ma. x. i. Estote prudentes sic serpentes et
z xxvj. q. i. si cupis. no tn induxit vir

8
2

tutez cognitionis sicut ipsi induerunt
Gen. iii. Eritis sicut dii scientes
bonum et malum. Et primi parentes propter
peccatum inobediencie quod commiserunt
contra deum obediendo dyabolo in specie
serpentina non habuerunt virtutem co-
gnicionis sed obcecatorum tenebris perdiderunt
verum lumen et vera dei cognicionem
que surgit ab obediencia mandatorum
dei unde psalmista A mandatis tuis intellexi.
Cognoverunt ergo miseriam et nuditatem
suam a bono sicut loquitur c. de pe. d. ii.
Si exponitur vel ut cognoverunt alibi
est Gen. iii.

x.

Valentini ex semine david dicunt
christum de virgine nich corporis
assumpsisse sed per eam quasi per fistulam trans-
isse et verum hominem ex negant christum
contra Gen. et Joh. i. Verbum caro factum
est. Ro. i. i. Qui factus est ex semine david secundum
carnem. i. ad thy. ii. Homo christus
iesus. xxiiii. di. qui episcopus. ex de summa
tri. c. i. et in utroque symbolo. Credo in
deum et credo in unum deum. et in symbolo
quicunque vult. ex de summa tri. fidei katholice
clem. di. x. qm

xi.

Appellite dicunt quedam angelum
creatorem assignantes eum ex
deo igneum latorem legis. Isti
heretici alium dicunt ex deo creatorem
et alium legislatorem. Et hoc ideo dicunt
quia lex in igne data est Exo. xix. Sed
isti inferunt contrarium quod idem deus
creator et legislator. Exo. xxiii.
et xxiiii. di. qui episcopus vel quod
Et quod dicit apostolus Johannes Jo. i. quia lex
per moysen data est ex de pena penitentia
c. Uno. de pe. di. libet. Sic per
ministerium dei lex et non per se. libenter.
Isti in dicunt christum non deum in veritate
sed hominem in fantasia apparuisse
quod est contra apostolum ad Ti. i. Apparuit
gracia dei salvatoris nostri. xxiiii. di.
c. ii. ex de here. cum christus et de cele.
missarum cum marthe. Et in quadam
apostoli putantes christum ambulantem

super mare ex fantasma turbati sunt.
Sed iesus locutus est eis dicens Ego sum
nolite timere. Mt. xiiii.

xii.

Arcuciani committunt quia deus
condidit opera archangelorum ex
defendunt sed hec heresis consimilis est
illis qui dicuntur Symoniaci supra i. f.
et ibi destructa est per scripturam divinam
contra nec boni angeli nec mali scilicet de-
mones possent creare aliquid unde
supra xxvi. q. v. nec mirum etc. Episcopi isti.
Angelus enim creatus non creat quia unus
creator omnium. ex de summa tri. c. i. et x.
xxiiii. di. qui episcopus. et nullus alius
quia inseparabilia sunt opera trinitatis. xxiiii. q. i.
sic enim. de con. di. iii. c. ult. Ergo
deus qui est trinus et in personis est
opifex et operator omnium entium ut
supra. et non angelus nec archange-
lus ut dictum est.

xiii.

Adamiani dicuntur heretici se imi-
tari Ade nuditate mundi creati
et nudi nudi se mares feminesque con-
veniunt. Isti errant quia primi parentes nudi cor-
porales ante peccatum sed corrupti tegumento
virtutum de pe. d. ii. f. forma nova
vel ut confundunt alibi et c. post peccatum ve-
stiti fuerunt tunicis pelliceis a deo
Gen. iii. De pe. di. i. c. Adam. Isti enim
maledicti a domino sunt sicut descende-
ntes a cham qui verenda patris
non operuit Gen. ix. ii. q. vii. c. quis.
et c. sina cham. xxvi. di. in scriptis.
et xxiiii. q. iii. f. Qui. Ipsi scilicet boni dicunt
Cum videris nudum operi eum. Et
cum xxv. Nudus eram et cooperu-
istis me. Et nuditas corporalis confusio
est Apok. iii. Et non appareat confu-
sio nuditatis tue. Et vir et mulier
vestiti esse debent nec unus alterius
veste utatur alias anathema sit. xxx. di.
si qua mulier. Et isti carnales heretici
nudi coeuntes carnis concupiscenciam nu-
triebant contra verbum domini dicentis Qui vi-
derit mulierem ad concupiscendum eam iam
mechatus est eam in corde suo. xxxii.
q. v. qui viderit etc. nec solum tactus etc.

Chaymiani, chaym adorant. xiiii
Qui ve illis qui in via caym abi-
erunt Jude ii c. Isti heretici caym
invidum fratricidam desperatum hominem
adorant desperati. Gen. iiii. et dicit pe. d. i.
maior est cayn. etc. dicens iiii. q. vii.
in grammaticis adorant ingrati hereticem da-
mnatum loco dyaboli, cum id dominum deum
tuum adorabis Math. iiii. De q. di. iii. p.
latum xxvi q. v. nec mirum. xv.
Sethiani dicti a seth filio ade
de quo Gen. iiii. isti dicunt ipsum
esse christum. Sed errant, quia seth per coitum
generatus Luce i. et xxvii. q. ii. omne.
nec generans ex virgine semper permanens ecclesia
virginem desponsat. ii. ad cor. xi. et xxvii.
q. i. nuptias et extra de cele. fidei ka-
tholice. Errant etiam isti heretici contra
concilium carthaginense xxiii di. qui episcopus et
c. extra de summa tri. c. i. xvi.
Melchisedechiani vocati pro eo quod
melchisedech sacerdotem dei non
hominem sed virtutem dei esse arbitrantur,
hic melchisedech rex salem fuit sacer-
dos dei altissimi et obtulit abrahe pa-
nem et vinum et benedixit ei Gen. xiiii.
hic Jeronimus ad evangelium presbyterum dicit fu-
isse chananeum non judeum et precessisse
in typum sacerdotii filii dei de quo dicitur
in ps. Tu es sacerdos secundum ordinem
melchisedech de quo etiam habetur
di. xxi. denique de q. di. ii. in calice et
c. accipite. Ebrei autem tradunt ipsum
fuisse filium sem filii noe. Aug. vero
in li. de q. veteris et novi testamenti c. lx. tamen
melchisedech ultra hominem fuisse
quia non erat unde melior esset abra-
ham cum benedixit nisi sola precellet
illum natura. Et ad hoc facit ad hebr. vii. ibi
loquitur apostolus de isto melchisedech sine
patre sine matre sine genealogia neque
inicium dierum neque finem vite habens
assimilatus autem filio dei manens
sacerdos in eternum. Sed etiam tenemus quod homo

fuerit et vocatur eum dei virtutem
et non hominem est heresis ut hic et pro dicit
die. demum et c. i. calice. et c. dein
pite. Apparuit etiam scilicet legitur in vi-
tis patrum unum senem credenti per simplicitatem
esse filium dei ut predicatas super apostolum
et instruere. ad. hec. mistice dicitur rex salem
quod est rex pacis ad hebr. vii. xviii.
Angelici vocati quod angelos colunt
adoro isti sunt heretici quia cum ange-
lus sit invisibilis creatura ut extra de
summa tri. c. i. quia adorari non debet nec coli
cultu latrie de q. di. iii. venerabilem et
Math. iiii. dominum deum tuum adorabis
c. iiii. mulier. vi. quid dignum offerretur
deo curiosius quem de excelso est
angelus se a Johanne prohibuit a-
dorari Apok. xix. et cecidi ante
pedes eius ut adorarem eum et dixit
vide ne feceris conservus tuus sum
et fratrum tuorum habentium testimonium Jesu Deum
adora. ubi ista heresis extirpatur. xix.
Apostolici michi vocantur pos-
sidentes qui apostolos imitantes juxta
illud Math. xix. vade et vende omnia que
habes et c. et i. Ecce nos reliquimus omnia et c.
Condempnat eos qui utuntur propriis in hoc
mundo. ista heresis vincta est cum alia
heresis Reustasii qui dicebat quod si non
renunciaret omnibus que possidet nullam
spem ipse salutis haberet ut habetur xvi. q. i. di.
Synodus vi. in gangrensi sed contra
istam heresim est nec obstat quod dicitur
Luce xiiii. nisi quis non renunciat
omnibus que possidet non potest esse meus
discipulus, quia intelligitur quantum ad perfectionem
ut qui perfectus esse voluerit discipulus
Christi renunciat propriis in speciali et vivat
in comunitate ecclesie primitive in qua nullus
proprium speciale sed dicitur hoc sed sunt omnibus
omnia communia. Act. iiii. xii. q. i. c. ii. et
c. quia tua. cum v. c. sequentibus. vel quod perfe-
ctissimum est et apostolicum vivat in illo
ordine sicut ordine fratrum minorum
et servet quod promisit in quo ordine
a christo et pure evangelicam non sit
aliquid tamen proprie possidens non solum

8
2.

in speciali sed etiam in communi ut
declarat sancta mater ecclesia et de verbo
sig. extra qui servat. li. vi. et c.
exiuit de paradiso. etc. Sed at neu-
trum harum perfectionum aliquis asserit
desiderat primum habere patet quod difficulter
salvatur sicut habetur phia. xix. q. i. duo
sunt et c. nolo. et c. certe ego sum.
et di. xxxv. c. pnlt. et xii. q. i. expedit
et di. viii. c. i. et c. i. et xxxiii. q. viii.
quamvis. Item quicumque possidet sed di-
scipuli Christi esse desiderat etiam
largo modo renuntient hiis que possi-
dent avaritie in animo et faciant
mentem de hiis que possidet quantum ad
actum exteriorem et sic salvi erunt
Luce. c. pe. Divitie si affluant nolite
cor apponere et melius verbum apostoli. i.
ad Cor. vii. Et qui emunt tanquam
non possidentes et qui utuntur hoc mundo
tanquam non utantur et ubi ista heresis
extirpatur et xxxv. in. q. v. sed q. c. de
clarat predicta verba apostolica. At super
per Luc. xiiii. Sic ex nobis omnis
qui non renuntiavit omnibus que possidet
non potest esse meus discipulus. Glo.
ordinaria hic distat inter renuntiare
omnibus et relinquere omnia quod renuntiare
quelibet omnibus qui ita licite utitur
mundanis que possidet ut tamen mente te-
dant ad eterna. relinquere autem tam
perfectorum est qui omnia temporalia post-
ponunt et solis eternis inhiant pro
qua glosa et ista heresis extirpatur.

8
Ceedoniani duo principia xix.
Ottaviani asserunt quod est heresis
etiam manicheorum. Nam ab uno bo-
no deo unum tantum principium est idem
ipse. Unde ps. Tecum principium in die vir-
tutis tue. Et item ps. Et tu domine in
principio terram fundasti et ad Hebr. i. Et
Gen. i. In principio creavit deus et c.
et Joh. i. In principio erat verbum et c. et Jo.
viii. Ego principium qui loquor vobis. Et Apoc.
i. Ego sum alpha et o principium
et finis. extra de summa trinitate c. i. Unum om-

nium principium. Ista etiam heresis ener-
vatur in extra vag. Benedictus. que incipit. Sa-
na katholica. etiam xx.

Marthionistae alterum bonum al-
terum iustum deum asserunt tanquam
duo principia creatorem et bonitatem. Et
ista heresis enervata est cum precedenti
pretacta quia cum deus sit deus ipse qui
bonus est essentialiter ipse et iustus est
originaliter. Nam sua essentia bonus est
et iustitia. Unde ps. Bonus es tu. et
item ps. Justitia et iudicium et c. et item Justitia
ante eum ambulabit et c. Non sunt ergo
duo principia bonitatis et creatoris sed unus
tantum deus unum principium et creator
omnium bonus et iustus xxxiii. di. c. quis.
8
a
Artotyrite haeretici in xxi.
sacrificio pane offerunt et case-
um dicentes a primis hominibus oblatum
a singulis fructibus ut a Caym a fructibus
omnium ut ab Abel. Gen. iiii. fuisse cele-
bratum. Sed ista heresis tollitur per eos cum
qui asserunt in sacrificio facere tene-
panem et vinum et non caseum in sangui-
nem corpus et sanguinem convertisse. Et in c.
Cor. xi. in primum quod convenientibus
et de c. di. c. i. cum omne. c. sepe. in quo
i. c. cum omne. ibi nulla licet sed tam pa-
nem et calicem sub hoc sacramento legis
dedisse et c. essent quod licet sacrificium
deo offerri et c. ubi expresse ista heresis
condemnatur. Item autem officium misse re-
cipit dicens quicumque oblatum fuit in al-
tari sive ex altari. Luce. c. v. Si
offers munus tuum ad altare et sive
sive panem sive carnes sive lacti-
cinia sive quodvis aliud. Ad hoc
q. iii. c. vii. in quibus et xxx. q. v. scimus.
et xxxiii. q. v. odi. et de c. d. i. omnis Christianus.
8
a
Aquarii heretici solam xxii.
aquam offerunt in calice sacri-
ficii non conficiebat sanguinem Christi ne-
que consecrabat sed in ipso calice vinum mis-
tum aque. Joh. xix. et de c. d. ii. de summa
fidei. Nam calix dominicus iuxta
canonis preceptum vinum et aquam
permixtum debet offerri. sed nidemus pp. hom

intelligi in vino no ostendi san
guinez xpi cu in calice vinu & aq
misceri pplus xpo aduna^r & de
9 d. q. cu omne & hic e ingend9 q9
dici & i pxima heresi. xxxiii.

Severciani heretici vinu no bibut
s3 in hc heretici no sut si pp^ter
deu & abstinentiaz vinu dimittut q3
d^r Aplus Bonu e vinu no bibe ad
Ro. xiiii & xxxiii. di. ab exordio. sed
lex phibz sacerdotes minstratos in
templo vinu & siceraz bibe. Levi x.
s3 vinu bibe petm no est s3 eo inebri
ari petm est. Vn d^r Aplus ad Ephe.
Nolite inebriari vino i quo e luxuria
non formalr s3 p acciden9 & xxxv.
di. vinolentu huic e palea. & ex.
d^r in^c. Et stephus condemnac
aut vinu bibentes hes e qz xpus
vinu bibit. Luc. vii. di. Vinu bibes
Et paulus i. ad thi. v. Modico vino
vtere. & p c. Et si xps. Et ch^us a
postolos cu xpo vino uteba^t ut gn
m^r ibo q vocat padisus in plxio
sat. i. c. ab exordio vetus testam^tu
& resurrectoz no accipiut. in hoc sut
hetici. qz vetus testam^tu a deo datu e
Exo. xxiiii. cu eor. c. se. et ab eccia
approbatu d. xv. c. sancta romana & xix. di.
si romanoz. & xxxiii. di. q epus. In hc negat
etiaz q resurrectoz isti Severciani pus
sunt heretici sut & erratores qz testa^tm
nouu & vetus. vnde Job. xix. Et de
terra surrecturus sum. Et Aplus ad thess
iiii. & xxxiii. di. qui epus. Et simbolo
fidei. Carnis resurrectoz. & ex. d^r su.
tri. c. i. & xxiii. q. i. q^d ppostitu & c.
qui diuina.

xxxiiii.

Taciani heretici carnes absti
nant & no comedut. Si hoc
faciut pp abstinentiaz & ut ppria corpa
macerent petm no est s3 merent^r
qz scdm Apostolu ad Ro. xiiii. Bonu
est carnes no comede. Et etia ka
tholici i ieiuniis a carnibz abstinet
et ab hiis q dicut carnis origine
se nutiunt. di. iii. denique. de q. di.
iii. de esu carnium & c. sabbato. & ex.
de iudeis q sut ubi etiaz d^r. Et
btus Benedictus phibz monachis
carnes comede. de 9. di. c. carne.
& ex. d^r statu monachoz. cu ad monste
riu. Qz carnes abhominari & petm
ee dice carnes comede. hoc Tatiano
hereticu est. Nam in testamento
veteri carnes 9cessit filiis isrl ex
ceptis quibusdaz phibuit i leuiti
co xi. & paulus i. ad Cor. xi. sed de
quod i macello venit comedite.
Ipe 9stiaz. Vn ista heresis cofundi^r i
xxx di. si qs carne & c. ult. & xxxi
di. q epus i. Cu carniu p^terea no
culpet^r nec est cibus malus e quia
a deo bonus creatus e. Et ois crea
tura dei bona & nihil reiciendu
quod cu graz actione pcipit^r sa
ctificat. n. p vbu dei & oroz. i. ad
thy. iiii. vbi etia ista heresis pellit^r.
Et act. xi. Surge petre occide &
manduca. Petrus aut ait. Absit
a me dne qz inquinu manducam et
inmundu. Vnde vox scda ad eu. q deus
purificat tu ne comune dixeris.
Ipe etia ieiuniis infirmis etia
carnes concedit. & de obser. ie. c. ii.
Ad h. vii. q. ii. c. ult. xxxv. di. ab
exordio p^rma etia carnes con
cedit. lxxxii. di. c. ult. xxxiii. q.
ii. admonere.

xxxv.

Alogii deu verbu no credut
respuentes Joh. eu^m & Apoc.
Isti sut heretici scdm dei Ewan^m
Johis apli respuentes. Qui ei incipit
Ewan^m eius. In pn^o erat vbu & vbu
erat apud deu & deus erat vbu
& deus erat vbu &c. Joh. i. et Apoc.
eius Apo. i. i. cum testio phibuit
vbo dni. Et scriptura Verbo dni
celi firmati sut. Et ps misit vbu
suu & sanat eos. Et iterum In eternum
dne pmanz vbu tuu. Et iterum Jo. i.
vbu caro factum e. Et i eo vbo di sco

8 / 2

dr verbu dei mittat petrum . de pe. di. i.
et permanet in eternum xxxv. q. x. c. Isto
de isto verbo filio dei ps. Eructauit
cor meum verbum bonum Et istud verbum
sumitur in diuinis pro voluntate pa-
terna ut no. s. c. verbum Et secundum
doctorem maximum in sermone sancti
Johannis baptiste vox sonus est verbum
vero ipsa cogitatio. vnde Joh. baptista
fuit vox verbi i. dei filii incarnati
dicitur ergo filius dei verbum dei quia mens
paterna et cogitatio et intellectus et
ars dei patris est vnde Aug. Ipse est
ars dei omnipotentis plena omnium
rationum ipse est et sapientia dei patris
i. ad Cor. i. et xxxiiii. di. Si inueta.
Errant ergo isti heretici et verbum dei non
intelligentes et sacram scripturam
non recipientes scilicet testamentum nouum
et vetus loquentes de verbo dei di. pro-
ximus inspirat et xv. di. c. i. Pro. ysta
i. verbi dei et carnis) xxxvi

Cathaphrigi dicunt aduentum
spiritus sancti non in apostolis sed in se
traditum. de istis hereticis de con. d. iiii.
hic vero Et errant isti miseri quia
. Jo. ult. c. accipite spiritum sanctum
et Act. ii. c. repleti sunt omnes spiritu sancto
et Joh. ii. i. pri. et Act. ii. c. In nomine sancte
Trinitatis etc. xlviii. di. Sit rector ibi hinc
est enim i. q. i. ut euidenter xxxiiii. q. i.
Si autem de con. di. iiii. c. ult. et di. iiii.
prec. et di. v. primo. Iste autem spiritus
sanctus datus fuit apostolis an passionem
ad innocentiam vite doctrinam predicationis
et operationem miraculorum Luc. ix. Con-
uocatis duodecim apostolis dedit illis
virtutem super omnia demonia et cetera et vt
infirmos curarent Secundo post resurrectionem
ad vsum clauium et potestatem dimit-
tendi peccata Joh. xx. Tertio post ascensionem
ad robur et fortitudinem peccatorum vnde
in linguis igneis sedit super eos scilicet Act. ii.

Cathorcomi negant pe- xxxviii
nitentibus veniam peccatorum
contra sacram scripturam dicentes

In quacumque hora ingemuerit peccator et
cetera. Nolo mortem peccatoris etc. Eze.
xviii. et xxvi. q. vi. c. Si presbiter et
c. seq. de pe. di. i. per hoc idem et c. con-
uiuium cum seq. et i. actione. et de pe.
di. ii. si enim inquit pro. c. et di. iii.
Illud vo. et seq. Item Frequenter cum c. seq.
et di. v. c. i. et di. vi. c. i. et di. vii. c. nullus
et de l. c. pondet et c. quod tua et xxxiii.
di. qui episcopus. vbi ista heresis cancel-
lat. Peccat etiam isti heretici contra articulos
fidei in symbolo Remissionem peccatorum
et symbolum etiam. extra de summa tri. c. i.
et sacramentum. Isti etiam heretici dampnant
viduas contrahentes contra testamentum
vtrumque Cor. ii. et vii. c. et i. ad Cor.
vii. Et dominus non condempnat septem
fratres qui vnam mulierem acceperunt Joh. iiii. de
hor. xxxi. q. i. quod an. ii. c. seq. et
extra de big. per to. et xxxiiii. di. aucto.
Isti etiam cathorcomi quia immundi sunt
de sua immunditia glorianter sicut heretici
Jouiniani immundus enim est apud deum
omnis qui exaltat cor suum et nemo
mundus a peccato nec infans cuius vnius
diei sit vita eius Vnde dicit de pe.
di. ii. Si enim et d. iii. Adhuc instat.

Paulini heretici dicunt xxxix.
non ante fuisse christum sed a maria
sumpsisse exordium sed isti heretici ideo
dicunt quia christum dei filium non fatentur
sed purum hominem tamen sicut carpocra-
tiani vel si fatentur christum dei filium
non tamen coeternum patri cum fateatur Joh. i.
et in symbolo athanasii Eternus
pater eternus filius eternus spiritus
sanctus etc. et xxxiiii. di. qui episcopus et
xv. di. c. i. et extra de summa tri. c. i. sed
cum initium habuerit a maria carnem suam
sumpsit ad Ro. i. Joh. i. et extra exordium
assumpsit quantum ad carnem sed in principio
christus deus est et in principio scriptura ubi
de eo clamat quod ipse dei filius eternus
homini coniungendus et christus vocatus et
vocandus cum virginem mariam et est

Deficit maior medietas huius libri.

Tria sunt in quibz pa-
pue lex dni consistat
Mandata pmissa et
sacramenta In manda
tis est meritu In pmis-
sis est pmiu In sacramentis e adiu
toriu sacramentis em adiutrimq
inuamur z ad exequedum mada
tum z ad optinendu pmissu Verum
int omnia sacramenta constat illud esse
papuu quod in officio misse super
mensam altaris sacratissime celebra
tur illud eciā reputans om in c
filio reuertenti pr occidit vitulu sagi
natu pane vite ponens et vinum
qd miscuit sapia Super sco yo doc-
te de officio misse videndu est quid
est missa z vnde dr qd in ea agat
que et quot sint eius ptes et spēs z
qs eam instituerit qs pmo celebrauit
qs eam auxit z ordinauit qua hora
sit celebranda Missa est legacio
ad salutē homīs a pre missi que p
misteriu sacerdotis ubis et signis re
ptitur Inicio no in figura s in re
magna pncialis exhibetur Missa dr
eciam misteriu et misteriu et officiu
qd pfertur et sacrificiu qd offertur
Officiu quod pfertur dr missa qu
transmissio eo q fideles p misteriu
sacerdotis qui fungit vice mediatoris it
deum et hominem oraciones z vota mittut
altissimo Sacrificiu qd offertur dr
missa qu trāsmissa p nob a pre vt
eet nobcum postea pri a nob vtiut
tedit p nob Missa dr ab emittendo
z qmittendo ab emittendo q a ex quo
sacerdos incipit eukaristiam gsecrare ca
thecumi foris eciam emittit qui
sacris misteriis interesse no debent q solis
baptisatis committitur A dimittendo
missa dr qa sollempter misse completa
fidelis ppls ad ppa cu bndictione dimit-
titur Officiu misse tam pruida repit
ordinacione dispositu ut que p xo gesta
sunt et in xpm ex magna pte qtineat
ex quo xpc de celo descendit usqz dum
ascendit in celum z ea tam ubis qm
signis admirabili quadaz spēe repntat
De ptibus misse videndu est Et sicut
quinqz ptita fuit sanguinis xpi effusio
sic quinqz ptitu est officiu misse Pma
siquidem effusio sanguinis x in circusiōe
Scda in sudore Tcia in flagellacoe Quar
ta in crucifixione Quinta in lanceacione
Scia de quinqz ptibus corpis x sanguis
effusus est De capite p spinee corone
impressionem De manibz et pedibz p cla
uorz infixionem De late p lanceacionez
de dorso p flagellacom De toto corpe p
sudorem ut no tm manus et pedes et
latus sicut asspsa sanguine s tota veste
tincta xm astendisse de hosia Inde est
q officiu misse quinqz ptitu est i cantu
et in aliis In cantu pmu est introitus
scdm graduale tcm allā qrtu offertor
quintu coms In aliis pma ps misse e
ab introitu usqz ad collam z ptinet
ad natitatez z infanciam xpi Scda ab epla et
ebm z cetera usqz ad canonē et ptinet
ad baptismu et pdicacom xpi Tcia a
Te igit usqz ad dnicam oronē z ptinet
ad xpi passionem Quarta a dnica orone
usqz post coms et ptinet ad x resurrecom
Quinta a coms usqz ad finem z ptinet
ad x ascensionem Et qnia in sola cruce
eciam qnaria fuit effusio sanguinis ideo
z solus canon subdiuidit in quinqz ptes
Pma ps est a Te ig usqz Comunicantes vbi
agitur de tradicione et vendicione x De
quibus eciam que facta sunt tribz diebz int
dnicam palmaz et cenam dni Scda a Com
munic usqz vnde et memores vbi ea q x
gessit in cena principalis exhibet Tcia
ab vnde z memores usqz ad dnicam orom
vbi agitur de eis que in passione gesta

sunt a precipitis salutantibus usque ad embolis-
mum ubi agitur de quiete dominici sepulcri
que sabbato fuit. Tercia ab embolismate
usque ad finem canonis, ubi agitur de
resurrectione domini, que facta est die dominica.
Missarum alie dicuntur publice vel sollempnes que
plebe conveniente sollempniter celebrantur, alie
peculiares id est private ut de sancto tantum et de
beata virgine et de sanctis aliis que quisque cele-
brant privatim de quibus dicit Augustinus. Est
hoc attendendum ut misse peculiares vel pri-
vate que per dies sollempnes a sacerdotibus
fiunt non ita publice fiant ut per eas populus
a publicis missarum celebrationibus impediatur.
Alie pro defunctis. Officium eciam misse di-
viditur in missam cathecuminorum et in
missam fidelium. Missa cathecuminorum est ab
introitu usque post offertorium quamdiu licet
eis interesse. Missa fidelium est ab offertorio
usque ad finem. Officium misse ipse Christus
instituit cum heredibus suis, novum condi-
dit testamentum in cena videlicet iam agone
propinquo consignans eis testamentum cor-
poris et sanguinis sui. Cenantibus enim illis
accepit Ihesus panem benedixit et fregit
dedit discipulis dicens. Accipite et come-
dite. Hoc est enim corpus meum quod pro vobis
tradetur. Hoc facite in meam commemoracionem.
Hac igitur institucione formata ceperunt
apostoli sacrosanctum frequentare misterium
certam quandam composuerunt formam sacramentis
in verbis et materiam tenentes in rebus.
Primum autem beatus Petrus missam in anthi-
ochia dicitur celebrasse, in qua tamen verba domini
et dominica oratio in primordio nascentis ecclesie
dicebantur. Jacobus frater domini a quo primum
tradita est ierosolimitana ecclesia et Basilius
Cesariensis episcopus cuius claritas per totum orbem
refulsit in scriptis. Ediderunt nobis mis-
se celebracionem, in qua tamen epistolam et ewangelium
recitabant et verba domini et dominicam
orationem. Cetera vero diversis temporibus a diversis

psalmus leguntur addita sunt prout pravae religio-
nis cultu crescente visa sunt decenter
convenire. Gregorius vero de psalmis introitum
fecit. Offertorium vero et Canones ~~extepsit~~ excerpsit et
cum modulacione cantari instituit. Idem
in missam kyrieleyson et illa dicta fecit. In
canone tres ordines super addidit. Orationem
dominicam post canonem super hostiam censuit
recitari. Symachus Gloria in excelsis deo
in missis cantari instituit quem ymnum de-
lectoribus composuit ad angelorum verba que
secuntur addiciens. Damasus papa Credo
in unum deum cantari instituit. Gelasius
papa tractus et ymnos et prefaciones compo-
suit. Item Gelasius papa traditur cano-
nem principaliter ordinasse. Sed ut beatus Gregorius
asserit in registro scolastico illa compo-
suit que super eukaristiam dicit sancto. Bene
papa Sanctus sanctus sanctus primum cantari in-
stituit. Sergius papa Agnus dei cantari
decrevit. Innocencius papa Pacis oscu-
lum dari precepit. Leo papa addidit in ca-
none Sanctum sacrificium et immaculatam
hostiam. Innocencius auctor quinque
crucis duo signa super eukaristiam termi-
nabiliter instituit. Ubi dicitur: Et quotquot
ex hac altaris etc. Officium misse celebra-
tur quandoque in nocte in memoria nativitatis
Christi, quandoque mane in memoria resurrectionis,
hora vero tercia ipsa est officium misse, quia
in eadem hora dominus crucifixus est et
spiritus sanctus super apostolos descendit. Sexta
hora crucifixus est dominus manibus gentilium
Horum igitur in medio horarum illarum
dominum crucifixum et ideo in hoc modo
illam horam positam ab ecclesia tertiam
tam eciam inter terciam et septimam horam
celebratur missa. Debet ante cantari tercia
et post sextam aut in ieiuniis differri
missa usque post sextam et in vel post nonam
nam vero pro casu magna magis
esse quam pro ... ne audita missa

medietalin

ante sextam quedam occasionem preveni-
endi sextam edendi vel forte quia non
solum passionis et mortis et sepulture
et ascensionis domini memoria agitur ideo
post sextam vel post nonam missa cele-
bratur. Celebranda et audienda est
missa a ieiunis ut ex concilio catha-
ginensi habetur et infra Papa ... apostolorum
postquam cenatum est semel in die a sacerdote
sacerdote celebranda est non autem nativitate
una die et altera pro defunctis. Unde
Alexander papa: Sufficiat sacerdoti unam
missam una die celebrare, quia Christus
semel passus est et totum mundum redemit.
Non indignum autem pro defunctis unam facere
et aliam de die si necesse sit facere. Non
modica res est unam missam facere, et
valde felix est qui unam digne cele-
brare potest. Quidam tamen pro pecuniis vel adulatio-
nibus secularium una die presumunt plures
missas facere, non estimo eum evadere
dampnationem. Sequitur de permissio-
ne psalmorum

Quicumque psalmos dicit secundum exhor-
tacionem psalmiste dicentis:
Preoccupemus faciem eius in confessio-
ne et in psalmis iubilemus ei, ut quasi
immundum quicquid sensum congressione
commisit quicquid psalmorum oratione deter-
gat. Quedam enim committuntur in opere
que vere conveniunt celebrantis alta-
ris misterium et eukaristie sacramentum.
Orationes vero quas addit manifeste
pertinent ad impetrandum cordis et
corporis mundiciam et munimen. Qui-
dam celebraturus missarum sollempnia quas-
dam psalmos et orationes premittit quos
secundum dicam. Inclinavit, Inclina, Que
dilecta, De profundis ad orationem dominicam et
psalmis et orationibus convenientibus. Ihesus
usque ad passionem appropinquans egressus cum
torrentem cedron ad discipulis avul-

sus est ab eis quantum est iactus lapidis
prolixius orabat, et discipulos dormientes
excitavit dicens: Vigilate orate ne in-
tretis in temptationem. De ablutione ma-
nuum

Lavat corporaliter manus ut significet
munditer actus antoltare psalmi-
sta dicens: Lavabo inter innocentes ma-
nus etc. Non enim lutum manuum divina
sacramenta contaminat. Sed si quis indigne
manducat et bibit iudicium sibi mandu-
cat et bibit. Studendum est ergo ut tam
conscientia manuum inquinamenta purget.
Deinde lavat manus et dicit psalmum
Iudica me deus etc. Cum oratione Largire
quesumus etc. manus etiam tergendo dicit orationem
Absterge domine. Item dominus traditurus
discipulis suis corporis et sanguinis sui
sacramenta lavit pedes eorum, et ad similitu-
dinem lavandi eos diligenter ammonuit:
Exemplum inquit dedi vobis etc. De amictu

Amictus super humeros circumquaque diffu-
ditur, et circa fauces et pectus mollite
ligatur fortitudine sigillum, quia pugnatu-
ra contra vicia principaliter est necessaria ut
secundum apostolum possit stare adversus insi-
dias dyaboli. Humeri onera portant
et fortitudinem mentis mala tolleranti
et bona paganti. Sacerdos igitur qua-
re se ligare debet et fauces pectus ma-
nus et renes similiter fauces ligare debet
culpatam in locutione vitando pectus
peccatum in cogitatione cohibendo ma-
nus malum in operatione vitando re-
nes motum carnis in delectatione repri-
mendo. Ligare enim se debet a cogitatione
locutione delectatione et operatione mala.
Duo mollite ligamenta cogitacio et locu-
cio, quia eis quicquid peccatum venialiter. Deli-
qua duo firmiter scilicet delectatio et operacio
quia eis plerumque peccatum criminaliter.
Duo capitula quibus amictus cum pectus
ligatur significant intentionem et finem quibus infor-
manda est operibus, ne fiat in fermento
malicie et nequicie, sed in azimis etc.

Notis manibus assumit amictu q ca
hnerōs cudquaq; diffinditur · z cta fau
ces mollit conuoluit · z duobz fiscu
tulis ante pectus mollit liguit as
sumes go amictu dt oroem hnerōs
meos z pectus zc · ¶ Clemens ad
saluacom mdi dei filius anglus mag
ni consilij amictus est imbre dn dum
mitatem suam que est caput z pn
m mia carne abscondit · Vnde · ysa
Ecce apparebit dns sup imbre cand
793 Alba ob speciem candoris **de alba**
desigt mundiciam scdm qd legi
Omnia que vestimenta tua sint candi
da · sit aute de bisso ul de lino q cando
rem que no hnt ex natura multis con
sionibz acquirunt p artem · Sic ho
mis caro mundiciam qua no hebe
ex natura · continencie z abstinencie
subiecta fortit ex gra acquirit · Vnde
sacerdos castiget corpus suu z in
fimitute redigat · ¶ Deinde induit
albam que comunis sit larga corpi
tu est conuenient aptanda ne aut
in ingressu pedes cu in ministro may
impediat · hanc induendo dt orom
Dpc s. ds zc · ¶ Alba nominate vite
sigt qua xpc hnt et donit z tbmit
in baptismo · Nam in transfiguracoe
eius resplenduit facies sicut sol · z
vestimenta eius facta st alba sicut nix
Dcmp enim vestimenta xpi munda
fuit et candida qa pctm no fecit
nec inuentus est dolus in ore eius
Debet at alba cu limi **de cingulo**
hos fortat pingi ut castitas
sacdotalis nullis vicioz stimulis sol
uatur · Vnde dns hnt lumbi vri
precincti zc · In lumbis n. luxuria
dnatur attestante dno · Debent aut
lumbi pingi per continencia · debent
etiam subcingi p abstinencia qm
hc genus demoniu no eicit nisi i oro
ne z ieiunio · ¶ Cingendo albam cu
lumbos fortat dt orom · Precinge dne zc
¶ Zona sacdotalis sigt id qd iohes
aplus ait · Conuersus vidi silem fi
lio hominis precinctu ad mamillas zo
na aurea · Qp zona auream p fecta
ps caritas designat quam hnte fuen
tem in corde, radiantem in ope
794 Post hec sacerdos **de stola**
stolam sibi imponit ut iugu
dm se suscepisse significet · que
a collo p ancidia descendens dextru
et sinistru latus adornat, qd p arma
iusticie a dextris z a sinistris sacerdos
debet ee munitus in prosperis z ad
usis stola praac · Et quia dr · Impa
cia vra possidebitis zc · Hinc est q stola
cu zona quibusdam nexibus colli
gatur, qd virtutes virtutibus sociat
ne aliquo temptacionis moueat
impulsu · Debet aut sacerdos scdm
decretu statutum concilij vno cod
q; orarii ceruice pmter et vtrumq;
humerum primens signu crucis suo pe
ctori preparare · Si quis aut aliter
excomunicacioni subiacerat · ¶ Post
hec stolam sup collam b' imponit per
que a collo p antidia descendens per
mediu pectus in modu crucis tran
sellari debz, z ad cingulo quibusdam
nexibus colligari, qua imponens
Stola iustie zc · ¶ Stola sup ami
ctu in collo sacerdotis inhibit obe
dientiam et similitude sigt qua dns omi
ppe salute suorum subijt · Nam cum
in forma dei esset factus est obediens
patri vsq; ad mortem mortem at crucis
Casula ul planeta **De casula**
que sup omnes vestes induitur
sigt caritatem · Caritas enim opit multi
tudinem pctorum · Et qut amictus sup planeta
resoluitur innuit q opus bonum debet
referri ad caritatem · Nam finis p
cepti est caritas · Et aut in ex te stoc
manum in anteriorem z posteriorem

partem dividit signat duo brachia crucis ad dextrum scilicet et ad sinistrum in quibus Christus leo pendet et propheta. Latitudo planete significat latitudinem caritatis que usque ad inimicos extenditur. Unde latum mandatum tuum nimis. Postremo super omnes vestes induitur casula que circulari extensione manuum in anteriorem et posteriorem partem dividit. In summitate etiam eius annecti replicando tendunt. Hanc induens dicit orationem Fac me quesumus. Casula insigni sacerdotis est universalis caritas de qua dicit apostolus Quicumque baptizati estis Christum induistis. Hec autem casula cum unica sit et integra in extensione manuum in anteriorem et posteriorem partem dividitur designat antiquam ecclesiam que passionem Christi precessit et novam que passionem Christi subsecuta est. Nam qui preibant et sequebantur clamabant dicentes Osanna filio David etc.

De mappula

Per mappulam que in sinistra manu ponitur que et sudarium appellatur vigilantia designatur qua sudorem mentis abstergat et soporem gravantem cordis ut depulso torpore bonis operibus diligenter invigilet. Accipiens in sinistra manu mappulam dicit orationem Da domine virtutem manibus meis. Hec sacerdos mappulam fert in leva designat quod Christus bravium obtinebat in via tamen similiter bravium obtinebat et stadium patiebatur quia similiter erat in patria et in via. Nemo inquit ascendit in celum nisi qui descendit de celo.

De introitu

Introitus sacerdotis ingressum filii dei in hunc mundum signat. Duo luminaria cum mansuetudine preferuntur quia lex et prophete cum psalmis Christi annunciaverunt adventum. Duo ministri qui precedunt vetus et novum testamentum signant id est legem et evangelium. Subdiaconus legem, diaconus evangelium quorum lex tempore prior, evangelium vero dignitate maius est. Subdiaconus qui precedit Iohannem baptistam signat qui precessit Christum in spiritu et virtute Helie. Hic ante sacerdotem portat librum evangeliorum quia Iohannes ante Christum predicationem introduxit evangelii. Hic autem liber clausus tenetur. Illud insinuat quod in apocalipsi quia nemo dignus erat aperire librum nisi leo de tribu Iuda radix David qui aperuit librum et solvit septem signacula eius. Hic ergo liber aperitur cum sacerdos pervenerit ad altare quia cum Christus apostolos congregavit etiam aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Hic sacerdos codicem evangeliorum osculatur insinuat quod Christus pacem predicavit in evangelio. Hiis indumentis sacerdos ornatus ad altare procedit quem precedunt duo acoliti ferentes duo luminaria et tercius ferens thuribulum et incensum. Precedunt etiam duo ministri non pariter neque a latere incedentes sed ante subdiaconus post diaconus. Subdiaconus portat codicem evangeliorum quem tenet clausum donec sacerdos ad altare perveniat quem post confessionem aperit et osculatur. Apostolus: Ipse assistens pontifex etc. intravit semel in sancta etc. Per quod innuitur esse impleta omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me.

De confessione

Quia vero iustus in principio sermonis sui accusator est, sacerdos ad altare perveniens antequam sacrum ordinatum officium de peccatis suis ad astantibus confitetur. In qua confessione notandum est quod non in specie sed in genere confitenda sunt peccata quia ista confessio non est occulta sed manifesta. Psalmum autem pectus

et a longe stamus dum confitemur
peccata quia ecce publicanus qui a longe
stans percuciebat pectus suum instigati
descendamus in domum. In tonsione
pectoris tria sunt. Ictus, sonus et tactus
per que signantur cordis contritio, oris confessio
et operis satisfactio. Nam tribus modis pec-
camus, corde cogitando, ore loquendo,
opere perpetrando. Ita tribus modis penitere
debemus, corde per dolorem, ore per confessionem,
opere per laborem. ¶ Ad altare veniens
stans a longe dicat. Introibo ad al-
tare. Et cum ministris dicit psalmum Judica me
deus, ad gloriam pertinet. Et iterum Introibo, con-
fiteor. ¶ Canticorum. Prima ponimus no-
va et vetera dilecte mi servavi tibi. Jo-
hannes baptista. Primam agite, comm-
unicabit enim regnum celorum, postea vobis
datum est nosse misterium etc. Christus pacem
meam do vobis pacem etc. Psalmista.
Confitemini domino quoniam bonus. Jacobus
Confitemini alterutrum peccata vestra. De incenso

Ingressus ergo sacerdos ad altare thus
apponit thuribulo quod deus orationes
inspirat aliud ut per ipsum afferat
incensum dignum in odorem suavitatis.
Accipiens ergo thuribulum a dyacono
sacerdos incensat altare quod per corpus
assumens de gentibus ecclesiam suis ora-
tionibus fovet eandem. Per hoc autem dyaconus
thuribulum recipit ut incenset sacerdote
moraliter instruit, quod si digne volumus
orationis incensum afferre thuribulum
id est maceracionis debemus tenere precedente
instantia vocum. Per hoc etiam incensat
altare contra omnis nequitia demonis
expellat. Fumus enim incensi valebat ac-
titatur ad demones fugandos ut in tho-
bia legitur. Deinde sacerdos sacerdos osculatur
altare signo quod hoc adveniens
scilicet ecclesiam copulavit eandem. Dicta con-
fessione apponit thus thuribulo et
accipiens thuribulum a dyacono incensat

altare per circuitum. Et in dextera parte al-
taris reddit thuribulum dyacono, quod
accipiens dyaconus incensat sacerdotem.
Deinde accedens ad medium altaris os-
culatur ipsum altare dicens Pax dei que
exsuperat etc. ¶ Christus enim a longe
publicanus non audiebat ad celum levare oculos, sed percuciebat
pectus suum dicens Deus propicius esto mihi pec-
catori. Christus dicit: Sine me nichil potestis facere.
Pater sancte ego pro eis rogo et non pro
eis tantum sed pro illis qui credituri sunt per
verbum illorum. Apostolus: Sine fide impossibile
est hominem deo placere non pro Canticorum.
Osculetur me osculo oris sui. De introitu

Sicut introitus sacerdotis
adventum Christi significat et anti-
phona que dicitur ad introitum desiderium
eorum adventus eius insinuat. Ac-
tus enim dilatat animum suum et
cum iubilo cantat introitum quoniam
prophete patriarche reges sacerdotes adve-
ntum Christi ad magno desiderio expectabant
cum omni benedictione et devocione cla-
mabant. Item domine et noli tardare.
In templo glorie significat captivacionem bene
nolenciam. Erat enim quod expectabat filius
filius obtinerent ad totam trinitatem
stando clamabat. Antiphone re-
petitio multiplicationem clamoris et
desiderii significat. ¶ Inter cantores
canitur antiphonam quod ab introitu
sacerdotis introitus vocatur. Gloria
patri ad introitum pertinente ad gloriam
trinitatis deo repetit introitum.
Dicitur multi reges et prophete voluerunt
videre que vos videtis et audire que auditis
et non audierunt. Psalmista: Ostende nobis
domine misericordiam tuam etc. Propheta: Expecta reman-
sit expecta reexpecta quia veniet et non
tardabit. Psalmista: Tu exurgens
misereberis syon quia tempus etc.
De kyrieleyson.

Cum ergo iam plenitudinis et annus benignitatis advenerit et apparuit benignitas et humanitas salvatoris nostri dei, chorus tunc quasi cum timore subiungit kyrieleyson, quod interpretatur domine miserere. Fiat autem hoc novies ut ordo decimus ex hominibus separatus ut novem associetur ordinibus angelorum. Repetitur kyrieleyson quod canitur novies, ter kyrieleyson, ter christeleyson, ter kyrieleyson. Kyrieleyson, domine miserere nobis te cooperatorium etc. 809

De gloria in excelsis

Mox sequitur ymnus angelicus temporali Christi nativitati perhibens testimonium, quem ille primus inchoando pronunciat, qui magni consilii angelum representat. Chorus autem cantando prosequitur, quia subito facta est cum angelo multitudo celestis milicie collaudancium et dicencium: Gloria in excelsis deo. Hic ymnus angelorum est et hominum. Primum autem angelorum gratulancium quod nato domino restaurata est ruina, quia perditam dragmam invenisset eterna sapiencia. Unde est quod iam post canitur: Et in terra pax hominibus bone voluntatis, quia pacem quam nemo omnium qui sunt in celo et in terra poterat facere inter deum et homines, homo factus iam factus esset mediator ne sua soluto pariete inimicicia inter deum et homines. Quo dicto sacerdos inchoans ymnum angelicum Gloria in excelsis deo. In omni festo quod plenum habet officium nisi in adventu domini et in septuagesima et natali Innocentum. Gloria in excelsis dicitur etiam numquam post meridiem nisi in cena domini ubi crisma conficitur et in sabbato pasche et penthecostes. Item annunciamus vobis gaudium magnum quia natus est salvator mundi. 818

De iiii de sacerdote

Sacerdos ad orientem ad dextram consistit altaris. Hoc signum quod fuerat prophetatum Deus ab austro veniet. Et quia ea que leta sunt signantur per dexteram, ea que sunt tristia signantur per sinistram. Ideo sacerdos in dextera parte primum accedit et gaudium dominice nativitatis ostendit. Deinde post epistolam ad sinistram accedit ut tristiciam passionis insinuet, et iterum redit ad dexteram ut gaudium resurrectionis annunciet. Post hec sacerdos ad dexteram altaris consistens vertit se ad populum et salutationem premittit dicens Dominus vobiscum. Chorus autem respondet Et cum spiritu tuo. Deinde conversus ad orientem elevatis manibus pronunciat collectam quod libro legitur aperto. Christus stabit quando in iudicio oves a dextris, hedos autem a sinistris. Tunc dicet hiis qui a dextris eius erunt Venite benedicti etc. Hiis vero qui a sinistris eius erunt Ite maledicti etc.

De salutatione

Premittit etiam salutationem ad populum per quam attenti fiant auditores et benivoli dicens Dominus vobiscum, quod Booz legitur dixisse messoribus suis. Booz quippe salvatoris figuram expressit. Sic ergo Dominus vobiscum optans nos tales esse ad quos dominus manere dignetur. Auditores ergo iam attenti et benivoli illico conversis ad eum cordibus et vultibus respondent Et cum spiritu tuo. Sic Paulus in epistola ad Thymotheum: Dominus inquit Ihesus Christus sit cum spiritu tuo. Notandum quod sacerdos vii vicibus salutat populum et semper in salutatione vertit se ad populum excepto

psalmodie et sternationis articulo circa
in intentus totius cordis et corporis cau
lis ad devote peragendum sacramentum
debet intendere Sciendum etiam quod sacerdotes
in missa diverse orationis forma imita
tes septenarium orationum numerum non debent
excedere et numerum imparem studeat observare
ut vel unam vel tres vel quinque vel septem
dicere paraverint De extensione

Debet autem sacerdos versus orientem
orare, non quod divina maiestas lo
caliter in oriente consistat, sed quod timentibus
deum oritur sol iustitie qui illuminat
omnem hominem venientem in hunc
mundum Christum Visitavit nos ori
ens ex alto Et liber sapientie oportet
ad ortum solis orare Cum dicitur collecta

Sacerdos ergo extendit manus in
missa cum orat Illam et ipse cum
extendisset manus in cruce pro peccato
ribus oravit, evidenter ostendens quod ipse
semper paratus est recipere penitentes Sicut
ait vetus moyses i. christus elevabit
manus i. impendit auxilium vincit
israel i. ecclesia, si autem manus dimittit
i. si peccatis exigentibus subtrahit auxi
lium superat amalech i. dyabolus Et quis
go vult orationis virtute superare dyabolum
debet elevare manus i. actus ad dominum
ut conversatio eius sit in celis Et hoc
est dimittere illis quia nesciunt quid
faciunt Exodus Cum israel pugnaret
contra amalech moyses ascendit in mon
tem ad orandum Cumque elevaret ma
nus vincebat israel, cum autem remit
teret superabat amalech Ps. Eleva
tio manuum mearum sacrificium vespertinum
Quid significant orationes

Oratio quam sacerdos legit libro
aperto collecta dicitur, quia ipse fungens
legatione pro populo ad deum omnes orationes
in ea colligat atque concludat Causa
libro aperto legit quia christus dominum cum intrasset

synagogam die sabbati traditus est
ei liber ysaie quem ut revolvit le
git in eo Spiritus domini super me et cetera
Apocalypsis Data sunt incensa multa ut
daret de orationibus sanctorum super altare
aureum quod est ante oculos
domini De numero orationum

Orationes que dicuntur a sacerdote sig
nificant orationes quas christus dominus circa
tota vita pro nobis fudit continua oratio
Ipse namque verus homo passionem
ipse nos destinavit semper orabat
pro nobis orabat ubi cum dominum premens
et spiritum sanctum In fine autem orationis
subiungitur per dominum nostrum quia impos
sibile est beneficia dei per aliam viam
ad nos devenire quam per ipsum Apostolus
In diebus carnis sue preces supplica
tionesque ad deum qui salvum illum
posset facere a morte cum clamore
valido et lacrimis offerens exauditus
est in omnibus pro sua reverentia De
conclusione orationum

Septem vicibus
sacerdos salutat populum quatenus
exclusis septem viciis capitalibus
suscipiat gratiam septiformem Septe
narium etiam numerum orationum non exce
dat Illam quod septem peccatoribus dica
corporis et anime vicia comprehendunt
Ecclesia vero numero deus impari gaudet
impares in missa dicit orationes sacerdos
una vel tres propter unitatem sacra
menti vel trinitatis misterium Vel quinque
propter quinque partita domini passionem
Septem ad impetrandam septem dona
sancti spiritus Sequitur de eodem

Concludimus autem orationes per dominum
nostrum ihesum christum filium tuum videlicet
patrem orantes per filium iuxta consue
tudinem perpetuam Et cum ad invocationem
ab apostolis quam oratur debent dicere
Cum stabitis ad orandum dicite pater noster

Conclusiones vero diuersificantur triplici
modo. Aliquando dicimus per eundem dominum
nostrum quando mencio filii fit in oratione. Aliquando
sic: Qui tecum vivit, ubi mencio fit
ipsius filii tamen dominum nostrum ut in illa: Deus qui
sacramenta mirabilis et similibus. Aliquando con-
cludimus sic: Qui cum patre et spiritu sancto,
videlicet quando oratio dirigitur ad filium ut in illa
Deus qui matris magdalene. Cum itaque mencio
fit in oratione sancti spiritus dicimus: In
unitate eiusdem spiritus sancti per omnia
secula seculorum, id est eternaliter. Christus
similiter peticionis pretium in nomine meo
dabit vobis. Eius particule intelligi-

Amen optantis vel affirmantis
ondit affectum, et potest nominaliter quoniam
ut Amen dico vobis id est veritatem dico
vobis. Aliquando verbaliter. Aliquando optantis
ostendit affectum, ut cum post orationem
optando inquit Amen, id est fiat. Pronunciatur
etiam adverbialiter et affirmantis ostendit
affectum, ut cum sacerdos concludit Qui
tecum vivit et regnat, affirmando inquit
Amen, id est vere. De epistola

8 816

Epistola que premittitur ewangelio
precursionis signat officium quod
Iohannes ante Christum exercuit, qui preivit
ante faciem domini parare vias eius. Iohannes
ergo subdiaconus fuit, id est subminister illius
qui ergo non venit ministrari sed ministrare.
Precedit namque epistola ewangelium sicut Iohannes
Christum, lex gratiam, timor caritatem, inicium
perfectionem. Ceterum vero Iohannes fuit
limes precedencium et sequencium, medius
inter apostolos et prophetas. Ideo epistola nec
semper legitur de prophetis nec semper de apostolis, sed
medium sumitur de veteri testamento,
medium de novo, quia Iohannis eius
vite representat epistola, cum antiquis dixit
Christum venturum, et cum modernis Christum
ostendit presentem. Dicitur ergo epistola quasi
supermissio sive supererogacio, quod bene
convenit libris apostoli, quia ewangelio Christi
supererogate sunt. Epistola igitur officium
legis agit in missa tamen distans in
dignitate ab ewangelio quantum famulus a domino
et ideo cum legitur epistola sedemus, cum autem legitur
ewangelium de missis reverenter vultibus stamus
domino astantes. Item autem subdiaconus per-
lectam epistolam accedit ad sacerdotem. Illud
insinuat quod Iohannes in vinculis misit
discipulos ad Ihesum. Sacerdos ergo benedicit sub-
diaconum, quia Christus commendavit Iohannem.
Subdiaconus ergo post finem, diaconus vero
ante principium accedit ad sacerdotem et
exhibet reverenciam, quia lex finem acce-
pit in Christo, sed ewangelium inicium sumpsit ab
ipso. Premittitur etiam epistole plerumque In
diebus illis. Circa itaque ex sor septi
sumpsit formam legendi, quia enim in
actibus apostolorum frequenter invenitur
In diebus illis. Ideo cum legitur in certa par-
ticula epistolarum premittitur In diebus illis. Et
quia in ewangelistis sepe legitur In illo tempore
ideo cum legitur in certa particula ewangelii
premittitur In illo tempore. Dyaconus et sub-
diaconus non nisi festivis diebus utuntur
dalmatica et tunica, quia discipuli vacuam (?)
sublimium sacramentorum portare non po-
tuerunt nisi postquam glorificatus est Christus et spe-
cialis advenit. In adventu itaque et lxx
utuntur casulis, non tamen sic ut in ipsis
legant vel ministrent, sed lecta et ministra-
tum illas exuunt manifeste profi-
tentes illam suam non esse vestem, sed circa
se eam accommodatam ut in operum
itaque incedentes expoliacionem.
Post hec subdiaconus longe stans ab
altari, et sacris vestibus indutus legit
epistolam, que quandoque sumitur de novo testamento
quandoque de veteri. Vel certa per titulum
plerumque premittit In diebus illis. Sub-
diaconus vero in diebus festis indutus
tunica quam nos subtile vocamus ministrare
debet. Privatis vero diebus illa non
utitur sed tamen alba induitur. In adventu
itaque et lxx tunica casula induit quam
lavans vel ministrans exuit debet uno

iaconi ordinem Subdyaconus in si
sacris vestibus indutus altari ministra
re non debet. Post lectam epistolam ad sa
cerdotem accedit, et exhibet ei reuerentia
vz inclinatus a casula sacerdotis z dex
lerit quod dyaconus post lectum ewangelium facit
Hinc epistolam sacerdos ad sedem vadit
et sedet usque ad ewangelium, z cum ministris
graduale alleluia et cetera. Pax modo cum ante
venit ille spiritus nec ideo vos omnes ...
817 Verum quia iohannes De graduali
ante primam predicauit merito post epistolam
sequitur graduale quod penitencie lamentum
insinuat. Et quod in diebus penthe
costes tollitur de officio misse, quia
illi dies futurum in regno dei felicitatis sta
tum esse insinuant vel signant. Dicitur ergo
graduale vel gradale a gradibus humilitatis
utpote illi conueniens qui necdum ascen
dit de virtute in virtutem, sed adhuc in valle
lacrimarum positus iam tamen ascensiones
in corde suo disposuit. Post epistolam
sequitur graduale quod non festiuis a
modulatur vocibus quidem efferatur
sed ut cantus grauis et asperum simplex
et lamentabile canitur, z in diebus
penthecostes in tempore leticie tollitur de
officio misse. Graduale ad apostolorum
vocacionem refertur, quibus vos vocauit
venite post me ipsi non tantum verbo sed
opere audierunt, quia relictis omnibus secuti
sunt eum. Et ideo gradale cantatur quia
ipsi post dominum gradiebantur, discipuli
post magistrum. Post epistolam graduale cantatur
quia post predicacionem iohannis discipuli secu
ti sunt dominum, sicut in ewangelio dicitur: Sta
bat iohannes et ex discipulis eius duo et cetera.
818 Post luctum sequitur De alleluia
consolacio, z ideo post graduale sequitur
alleluia quod signat ineffabile gaudium an
gelorum et hominum, et eterna leticia leta
tur. Dicitur igitur alleluia futuri beatitudinis
quod proprium est vocabulum iuxte eo tempore
magis frequentatur quo nos resur
genus eiusdem beatitudinis spe nobis
tribuat et promissum. Cantatur ergo
alleluia post gradale cantum leticie post
luctum penitencie. Et summopere videntur
penitencie magnitudine consolacionis
que reposita est vnde lugentibus, ubi
lacrimis potius quam carmini magis
breue dignum simonis filiam in cenacu
lo penitencium ut iocunde auditu meo au
ditum repleatur z rapiatur illuc ubi
sancti exultabunt in gloria et letabuntur
in cubilibus suis. Hinc est quod in pluribus
ecclesiis sequencia post alleluia cantatur
suaui iubilo dulcique tenore. Et al
in proposito versu alleluia bis canitur signum
quod inchoata leticia sit geminam glorie
dacionis stolam accipient sancti. Amen
cepisse Notandum quod etiam in officio
misse tum linguarum octauit dignita
tas quod titulus triumphalis ostendit
qui scriptus fuit litteris hebraicis grecis
et latinis. Dicitur ergo quod a lxx usque ad
pascha non cantatur alleluia quia tempore
tristicie non debet cantari carmen leticie
Septuagesima namque babilonice capti
uitatis miserie z huius seculi tempus
presentat in quo super flumina babilonis
sedentes et flentes in salicibus orga
na suspenderunt. Canitur autem tractus
qui ad asperitatem vocum cum prolixitate
verborum miseriam presentis incolatus
insinuat. Post graduale cantatur alleluia et festiue
cum ad leticie modulatur et festiuis
vocibus ang sunt in neumis ubi
laudem pertractimus z in proposito versu
bis canitamus z per neumam sequenti
sequencias in diebus sollempnibus
decantamus. Alleluia refertur
ad exultacionem cordis qui de miraculis
dei gaudebant laudantes dominum et cetera 818

tempore est ... ...
post i
signum

f. 117r
f. 115

mistarium panis et vini primus ob
tulit sacrificium sanctum, sacrificium sanctificans
digne sumentes immaculatam hostiam
maculas emundantem ¶ Ipse est agnus
qui occisus est ab origine mundi Hic
est filius meus dilectus in quo mihi bene
complacui Item aliud capitulum 830
Supplices te rogamus etc Curva
tibus procedit orans et dicens
Iube hec perferri etc Sacerdos inclinans
dicat et dicit Supplices te rogamus etc
Postulum alias reprimans ostium
fidiarorum orat ubi suis magorum pro
lupinis orabat iterato dicens eundem
simone Sacerdos facit tres cruces
prima et sideram distincte super oblata
et altare dicendo sacrosanctum filii tui cor
pus et sanguinem, tercia signando seipsum
in facie cum dicit omni benedictione celes
ti et gracia sua corpus cruce imp
mens super sanguinem et quia procedit
in faciem, imprimit et crucem in facie
ut probans per duas cruces quas sacerdos
facit super corpus et sanguinem desig
nantur vincula et flagella quibus
allisus est sanguis eius Per terciam vero
crucem quam sacerdos facit in facie
recolitur quod expuebant in faciem
eius et palmas in facie eius dabat
¶ Supplices te Sacerdos hic incu
ruatus se inclinans Christum in cruce in
clinato capite spiritum tradidisse signi
ficatur aut dicit sacrosanctum corpus et
sanguinem sumpserimus duas cruces fe
ratum facit super corpus et sanguinem
terciam vero facit in facie cum dicit omni
benedictione ¶ Memento post mortem
defunctorum memoria sequitur quod defun
ctorum aliorum memoria non agitur nisi qui
in Christo fide hac vita finierunt Ipse
domine In hoc loco sacerdos quorum voluit
defunctorum per agere memoriam ¶ Suppli

ces omni humilitate qua possimus
rogamus te omnipotens deus iube hec id est ista
fidelium vota supplicationes et preces per
fieri per manus sancti angeli tui hoc est per
ministerium angelorum, hic evidenter apparet
quod angeli in sacrificio semper presentes as
sistunt In sublime altare tuum hoc est
in conspectu divine maiestatis tue
Ut quotquot ex hac altaris participatione
misterio tuo sumpserimus quod est in presencia templi
tui participatione participavimus non omnes
ore communicamus, sed omnes fide Sacro
sanctum filii tui corpus et sanguinem
omnia sancta sanctificans sumpserimus
ore vel fide omni benediccione celesti et
celestibus in vero et gratia repleamur in via
¶ Sicut autem sacerdos altissimi ministri
iudeorum comprehenderent ihesum et ligaverunt
eum et velaverunt eum et percuciebant faciem
eius Tunc expuerunt in faciem eius et
colaphis eum ceciderunt Alii autem in fa
ciem eius palmas dederunt Tunc pyla
tus ihesum flagellis cesum tradidit eis
ut crucifigeretur Item aliud capitulum 831
Iube hec perferri etc Tante profunditatis
sunt hec verba ut intellectus huma
nus vix ea valeat penetrare Unde
et beatus gregorius tanti sacramenti dig
nus incipiens de illis tamquam de ineffa
bili pene ineffabilia loquens, quis
inquit fidelium habere dubium possit in
ipsius ymmolacionis hora ad sacerdotis vo
cem celos aperiri in illo ihesu christi misterio
choros angelorum adesse summis yma
sociari terrena quoque ex invisibilibus
et visibilibus fieri Item alibi Uno
eodem tempore ac momento et in celo ra
pitur ministerio angelorum consociandum
corpori christi, et ante oculos sacerdotis in
altari videtur ¶ Memento domine Ho
rat pia mater ecclesia nos scilicet pro omnibus si
eciam pro defunctis christi fine tradens quod
sanguis ille preciosus non solum ad salutem

vincentur, sed etiam ad solutionem valeat
defunctorum. Cum nos precesserit cum signo
fidei, id est karitatis, quo fideles ab infide-
libus distinguntur et dormiunt in sompno
pacis, quia sicut dormientes evigilant,
ita defuncti resurgent. Ipsis domine quos
prenominavimus, et omnibus in Christo, id est
in fide Christi, quiescentibus locum refrigerii,
in quo non est ardor penarum, lucis, in
quo non est obscuritas tenebrarum, pacis,
in quo non est conflictus pugnarum,
ut indulgeas deprecamur. Angelus dicitur.
Non dicit angelus oraciones nostras offerat
deo quia tunc primo deus noverit quid
velimus, qui omnia scit antequam fiant,
sed racionalis creatura temporales causas
ad eternitatis referre debet sive petendo
quid erga se fiat, sive consulendo
quid faciat, ut angeli quod deo iubente
cognovit implendum hoc nobis vel
evidenter vel latenter exponat. Sequitur
de vocis expressione

838 Nobis quoque peccatoribus. Non solum mentis
impressio, verum etiam vocis ex-
pressio que invocacione est insinuat. Sed
cum ad id ventum est Nobis quoque, sacer-
dos paululum expressa voce passio pec-
toris silencium interrumpit, representans
contricionem et confessionem latronis in
illo divine passionis articulo increpantis
alterum et dicentis: Nos digne factis
recipimus, hic vero nichil mali gessit,
et dixit ad Ihesum: Domine memento mei etc.
Vel per exaltacionem vocis et passionem
pectoris exprimatur id quod centurio
et qui cum illo erant visis hiis que
fiebant timuerunt valde dicentes: Vere
filius dei erat iste. Et omnis turba
que simul aderat ad spectaculum istud per-
cucientes pectora sua revertebantur.

De signis que sexto fiunt

Sexta signa crucifixionis est domini
hora tercia linguis iudeorum, quod
narrat Marcus, hora sexta manibus
gentilium, quod narrat Iohannes, et circa horam
nonam inclinato capite tradidit spiritum.
Ad recolendum ergo crucifixionem que
hora tercia facta est linguis iudeorum cla-
mancium: crucifige crucifige eum, et
rursus: tolle tolle crucifige eum, sacerdos
facit tres cruces super oblatam et ca-
licem ad Sanctificas, vivificas, bene-
dicis. Ad recolendum crucifixionem
que post intervallum trium horarum
facta est manibus gentilium militum, qui
crucifixerunt Ihesum, sacerdos iterum facit
tres cruces cum hostia super calicem ad
Per ipsum et cum ipso et in ipso. Postmodum
autem ad significandum divisionem
carnis et anime domini morientis facit
duas cruces in latere calicis ad Est tibi
deo patri omnipotenti in unitate spiritus
sancti. Vel aliter, tres cruces significant tres
cruciatus quos Christus in cruce sustinuit,
scilicet passionem, compassionem, compas-
sionem; passionem in corpore, compassionem
in mente, compassionem in mente.
De cetero vero sacerdos facit duas cruces
cum hostia super calicem, quia Christus sanguinem
cruciatus sustinuit in corpore super
patibulum. Per calicem enim passio
designatur. Duas vero cruces quas sacerdos
facit in latere calicis designant duo
testamenta que de latere Christi processe-
runt, scilicet aqua regeneracionis et sanguis
redempcionis iuxta testimonium Iohannis.
Corporale de super calicem removetur,
quia velum templi scissum est a sum-
mo usque deorsum, primo quod de illo
septum fuerat atrium clausum
erat, sed ubi consummatum est revela-
tum est. Tunc accedit diaconus et ex
altera parte sacrificium de altari
tam ipse quam sacerdos deponit, quia venit
Ioseph ab Arimathia et in-

cademus et impetrauit a pylato cor
pus ihesu deponentes sepelierunt et quia
ille aduoluit saxum magnum ad osti
um monumenti ¶ Dyaconus super os calicis
corporale reponit ¶ Quia non in pace fuit
est locus eius dyaconus mensam os
culat altaris ¶ Et quia fuit est principa
tus super humerum eius (dyaconi) hu
merum osculat alteris sacerdotis ut in
utroque significet et quieuisse xpm
post mortem et vixisse post mortem hoc
ipm signat quod xpc crucem super humeros
baiulauit ¶ Nobis quoque cum dicit pectus
tundit et voce exaltare debet cum dicit sacri
cis vniuersis benedictis fiat tres cru
ces super corpus et sanguinem ¶ Cum
cum dicit et per xpm nobis accipit corpus
in manu et cum ipso fiat duas cru
ces super calicem ¶ Cum dicit per ipsum
et cum ipso etiam fiat in ore calicis cum
dicit et in ipso ¶ Deinde fiat duas cruces
cum corpore in latere calicis cum dicit ¶ Est tibi
deo patri omnipotenti in vnitate spiritus
sancti ¶ Cum dicit omnis honor et gloria
tangit cum corpore latus calicis signi
ficando lanceam xpi in latere deinde
remouet corporale de super calice ¶ Tunc
accedit dyaconus et tamen ipse quoque sacer
dos eleuat sacrificium parum de altari
et dicit sacerdos ¶ Per omnia secula seculorum
¶ Chorus videt ¶ Amen ¶ Cum quo ac
cipit effectum omnium que sacerdos orauit
in canone deuote dicat istud amen
¶ Quo dicto deponitur et dyaconus repo
corporale super os calicis quo deposito
osculat altare dyaconus et humerum
sacerdotis et sacerdos dicat prefacionem domi
ce orationis et ipsam dominicam orationem
alta voce ¶ Chorus vltimam petitionem
dominice orationis dicit affirmans et captans cf
ficacem aliarum petitionum ¶ Deinde sacerdos
secrete dicit libera nos quesumus etc ¶ Hec oratio dicitur

embolismus et est expositio vltime
petitionis dominice orationis ¶ In hac oratione
nominat sanctos quorum velint recordare
potest ¶ Interim dyaconus accipit a sub
dyacono patenam mundam quam in
canone teneat inuolutam et tamen
dyaconus quam subdyaconus repraesentat
eam sacerdoti ¶ Vel sacerdos sine ministro
sacrificans eam de sub corporali recipit
et osculatur cum dicit ¶ Da propicius pacem
in diebus nostris et cum ea crucem facit
in facie cum dicit ¶ Vt ope misericordie adiuti
et cum ea crucem facit in pectore cum dicit
et a peccato simus semper liberi et accipit
de sursum usque ad pectus et a dextra
usque ad sinistram sic facit crucem cum dicit
¶ Et ab omni perturbatione securi ¶ Nobis
quoque peccatoribus licet omni tempore debeamus
ex corde recognoscere nos peccatores pa
puc tamen cum premissione peccatorum sacri
sanctum misterium celebrat ¶ Famulis tuis
et deuotis de multitudine miserationum tuarum
sperantibus non de quantitate meritorum
nostrorum presumentibus vna est dei mi
sericordia que ipse est sed multa sunt eius effectus
qui miserationes dicuntur ¶ Partem aliquam
in gloria et societate in gaudio donare
digneris ¶ Licet vnum et idem sit
premium singulorum quoniam ipse deus in cuius
cognitione salus consistat tamen cum
secundum differentiam meritorum alij mi
nus diuina visione fruuntur ¶ Cum
tuis sanctis apostolis ac martiribus cum iohanne
¶ Stephano ¶ Mathia ¶ Barnaba etc
¶ Quaeritur cur iohannes repetitur et quare
stephanus sociatus iohanni premit
titur mathie et barnabe ¶ Hanc io
hannes in prima commemoratione cum
apostolis numeratur propter dignitatem apostolatus
¶ In secunda vero repetitur et stephano socia
tur propter priuilegium castitatis ¶ Signatus
enim iohannis mente commendatur quia xpc in cruce

matrem discipulo virgine virgini com-
mendavit. Stephanus vero in hec marga-
rite virginitas comprobatur quia depu(ta)tus
est ab apostolis ad ministerium viduarum et
in hoc meruit testimonium sincerissime
castitatis. Intra quorum consortium nos vi-
ta eterna non estimator meriti quaesumus non
solum merita retribuendo, sed in punien-
do vel magis remunerando quam quisque
meruit, sed venie largitor largissime
nos quos admittas per xpm dnm nostrum.
Per quem hec omnia scilicet panem et vinum et
aquam semper bona creas condendo
nam sanctificas consecrando materiam
vivificas transsubstantiando creaturam
benedicis accumulando gratiam et sit hic
simplex demonstratio pronominis sicut e-
nim tempore confusionum. Nam panis confu-
sionis non habet usum et prestas nobis ad
salutem per ipsum scilicet xpm tamquam per me-
diatorem. Cum ipso coequali. In ipso
tamquam speciali est tibi deo patri omnipo(ten)ti
omnium bonorum auctori in unitate spiritus
sancti tecum filio omnis honor in celo et
in terra et gloria. Primus de singulis
pendentibus blasphemabat eum dicens
Si tu es xpc salvum fac te et nos. Re-
dens alter increpabat eum dicens Neque tu
times deum quia in eadem dampnatione es
Nos enim digna factis recepimus. Et ait ad ihesum
domine memento mei etc. Et ait ad eum ihesus
Amen dico tibi etc. Centurio vero et qui cum
illo erant visis hiis que fiebant ti-
muerunt valde dicentes vere filius dei
erat iste. Et omnis turba que simul aderat
ad spectaculum illud percucientes pecto-
ra sua revertebantur. Ihesus autem clama-
ns voce magna dicens etc. Et incli-
to capite emisit spiritum. Et velum tem-
pli scissum est a summo usque deorsum.
Et unus militum lancea latus eius aper-
forauit et continuo exiuit sanguis
et aqua. Cum autem sero factum esset venit
ioseph ab arimathia decurio et peciit
a pilato corpus ihesu quia ipse discipulus
erat ihesu sed in occulto. Venit autem et ni-

codemus qui ad eum venerat nocte primum ferens mixturam et aloes
quasi libras centum et deponens corpus
ihesu accepit et involuit syndone et
condiens aromatibus sepeliunt. Erat autem
non longe monumentum novum excisum
de petra in quo posuerunt et advolverunt
saxum magnum ad ostium monumenti.
Circa ihesus clamans voce magna
tradidit spiritum levat sacerdos voce dicen-
do Per omnia secula seculorum. Sicut enim quia
mulieres lamentabantur flentes dominum
Chorus lamentando incipit Amen. Et
quia ihesus dixit Pater in manus tuas
commendo spiritum meum. Et sacerdos premit-
tat orationem preceptis salutaribus ut
 Dnica oratio

Preceptis salutaribus moniti. Pro-
bus prefatio dominice orationis prepara-
tio est ad excitandam attentionem et de-
votionem dicentium et audientium quia di-
cit preceptis salutaribus, ipsius salvato-
ris moniti audemus et divina institu-
tione deo scilicet instituente id est instruente
formati id est informati quamvis indigni
ipso nos adhortante audemus ei dicere
Pater noster qui es in celis Dnica oro

Pater tui sumus amore non
domine tui sumus timore. Non au-
tem quod est solius dicere xpi aug(ustinus) pater est sin-
gulariter per naturam, sed noster omnium sin-
gulariter per gratiam. Fideliumque vero spe-
cialiter per adoptionem. Contra superbia dicendi
quod est gene et indignitate ne ... et ad
indigni. Pater celestis nos autem et
gratiam adoptionis et unionem fratrum
seruandam nos commonet in pater ma-
tue gloria et filiationis gratia et unione fra-
ternitatis spe gaudeamus. Qui es in
celis id est in sanctis, sed nos faciat fidu-
ciam nobis obtinendi donum celeste re-
buendo. Sanctificetur nomen tuum in
nobis quod dicitur dono spiritus sancti per ut sin-
gulare turbi et amoris tui lumine flam-
mas extinguere valeamus quibus per concu-
piscentie gratiam pace micamus extinguat.

[illegible]

p. f. 118v

831 Notandum vero quod cum sacerdos dicte 833
minus dicat non statim oracionem sub-
iungit sed ante altare procedit et manus
abluit quibus lotis manibus oblacionem
accipiat incensum offerat et oracionem
effundat. Sacerdos igitur oblaturus debet
lavare manus id est conscienciam lacrimis
penitencie quibus revenenter mundat offert
hostiam inmaculatam scilicet Christum deo pla-
centem. Nam eo more antequam verbum et vini-
cium sacrificium in cruce crucis offerret in
resuscitacione lazari lacrimas misericordi-
ter effudit. Propheta lavabo per singu-
las noctes lectum meum. Item Johannes infre-
muit spiritu et turbavit semetipsum
et lacrimatus est. De corporalibus 832
Interim vero dyaconus corporales pallas
super altare disponit que signant linte-
amina in quibus involutum fuit corpus
Christi. Post autem illa que plicata ponit
super calicem signat sudarium quod fuerat
super caput ipsius separatim involutum
in unum locum. Item Johannes venit petrus
et intravit in monumentum et vidit lin-
teamina posita et sudarium quod fuerat super
caput ipsius non cum linteaminibus positum
sed separatim involutum in unum locum. Item Hoc est
corpus meum quod pro vobis tradetur
hoc facite in meam commemoracionem. Qualiter
offerendum sit sacrificium
His itaque compositis subdyaconus
calicem preparat panem et vinum in
illo reponens. Quia Nimirum levi per
subdyaconum designat. Huius oblacionis
misterium presignat dyaconus qui
calice preparatum accipiens in altari
componit. Qui cum cuius figura est
dyaconus huiusmodi sacrificii vicem commen-
davit eidem qua per altare super dictum
figuratur. Dyaconus typus patenam
cum hostia tradit sacerdoti quam sacer-
dos super altare disponit insinuans

quod ipsemet Christus hoc sacramentum primus
instituit et ecclesie tradidit celebrandum.
Subdyaconus dat ampullam cum aqua
tradit sacerdoti qua sacerdos fundit
in calicem quod Christus populum sibi amaliavit
in morte ut sicut aqua non separatur non
a vino sic populus separetur a Christo. Calix
ponitur ad dextrum latus oblate quia
sanguinem domini susceptus qui de latere
Christi processit. Porro cum sacerdos
accipit patenam cum hostia vel oco-
lum cum aqua calicem cum vino thuri-
bulum cum incenso semper facit super ca-
crucis signaculum ut per signum crucis
omnis exercitus dyaboli effugiat ne con-
secratorem nil sacrificium aliquid valeat
Hic circam in modum crucis super du-
cit et circuit incenso sacrificium et altare
que et crucis signaculo et incensis incenso
dyaboli fraus effugetur. Interim cum
sacerdos corporale disponit in altari
et subdyaconus calicem preparat panem
et vinum in illo reponens. Dyaconus
vero patenam cum hostia tradit sacerdoti
quam sacerdos super altare disponit. Sub-
dyaconus autem ampullam cum aqua
tradit sacerdoti qua sacerdos fundit in
calicem quem tenet dyaconus et sic
a dyacono calicem acceptum sacerdos
disponit in altari. Nota quod ad sacer-
dos accipit patenam cum hostia vel oco-
lum cum aqua calicem cum vino thuribu-
lum cum incenso signabit super ca crucis
as signaculo. His itaque dispositis
sacerdos post susceptam oblacionem ab-
scondit patenam sub corporali vel ab
altari remotam subdyaconus retro
tenet involutam. Unus militum
lancea latus eius aperuit et exivit
sanguis et aqua. Ezechiel propheta vidi
aquam egredientem de templo a latere dex-
tro. Sicut moyses exaltavit serpentem

ita exaltari oportet filium hominis, ut
omnis qui credit in ipso non peribit sed
habeat vitam eternam. Ezechiel paulatim
omnes super que non videritis thau. Apoc.
Nolite nocere terre et mari quousque signe-
mus servos dei nostri in frontibus suis.
Lignum missum in marath aquas
dulcoravit amaras. De patena.

834 Patena que dicitur a patendo cor la-
tum et amplum caritatis significat.
Hanc latitudinem cordis habebant apostoli
cum petrus dixit se malle mori quam christum
negare. Similiter et omnes discipuli dixerunt.
Sed latitudo cordis ab eis aufugit et la-
tuit cum relicto eo fugerunt omnes et
latuerunt. Sed ideo sacerdos post susceptam
oblatam abscondit sub corporali
patenam vel ab altari remotam sub
dyacono retro tenet involutam, pro
quod discipulorum fuga vel latibulum
designatur, qui cum verum sacrificium
offertur relicto christo omnes fugerunt et la-
tuerunt. Hiis itaque dispositis sacer-
dos post susceptam oblatam abscon-
dit patenam sub corporali vel ab al-
tari remotam subdyaconus retro tenet
involutam. Si oportuerit me mori
tecum non te negabo. Et relicto eo omnes
fugerunt. Sacerdos primo accipiat a
dyacono patenam cum hostia deinde
calicem qui post ad dexteram latus oblate
qui sanguinem domini susceptus cooperitur
quia calix non est causa misterii quam calu-
tele. Discooperitur vero dum levatur
quia calicis levatur sine opimento.

Sacerdos igitur ad De incenso oblato
altare consistens incensat ob-
lacionem a ministris accipit illud insi-
nuans quod christo veniente bethaniam fe-
cerunt ei cenam et martha ministrabat.
Oblacione suscepta statim adoletur
incensum, per quod innuitur quod maria
accepit unguentum preciosum et effudit
super caput ihesu. Et aut sacerdos super
ducat ter et circumducat incensum designat
quod maria ter exhibuit unguentum circa
corpus ihesu. Primo cum unxit pedes

ihesu in domo symonis pharisei. Secun-
do cum in domo symonis leprosi ungen-
tum super caput eius fudit. Tercio cum
emit aromata et venit ut ungeret cor-
pus ihesu iam positum in sepulcro. Vo-
luntas enim ei pro facto reputatur.
Quod undique totum incensatur altare signat
quod factum illud totam undique respersit ec-
clesiam ut dominus dicit. Disposita de
oblacione in altari dicat sacerdos hanc
oracionem Veni sanctificator. Deinde ad
altare inclinans dicat oracionem Suscipe sancta
trinitas. Oracione finita sacerdos thymia-
lium cum incenso accipit a dyacono et
ter superducat in modum crucis et ter
circumducat incensum super sacrificium. Quo
facto elevat thimiberium dicens Diri-
gatur domine oratio mea, quia dicitur traditur
thimiberium dyacono, qui exhibita ei re-
verencia totum in circuitu incensat altare.
Ihesus ante sex dies pasche venit be-
thaniam ubi fuerat lazarus mortu-
us quem suscitavit ihesus. Fecerunt autem ei
cenam et martha ministrabat. Maria autem
accepit libram unguenti et unxit
pedes ihesu, et domus repleta est ex odore
unguenti. Amen dico vobis ubicumque predi-
catum fuerit ewangelium hoc in toto mun-
do dicetur quod hec fecit in memoriam mei.
De inclinacione sacerdotis sequitur.

Tunc sacerdos inclinans orat pri-
us pro se deinde pro populo monens ut
amplius orent pro ipso. Orate inquit pro me
fratres ut debemus eciam invicem ora-
re ut salvemur. Per hoc autem quod sacerdos
inclinatur humiliacionem christi significat, qui factus
est obediens patri usque ad mortem. Orate dicit
autem circa hoc tamen sacerdos dicit
oracionem quam intimisit ante offertorium
quia tunc demum christo redijt ultimam ad
communicandum, quando ad tempus desceret
ad terrestrem in effectum sicut habetur in
ewangelio. Deinde sacerdos versus ad populum
hortatur eum ad oracionem dicens Orate pro me
fratres et sorores. Dominus sit ad altare et
oracionem que secreta dicitur quam intimisit

ante offert ¶ Orate pro me ut
saluem Amen dico vobis quod si duo
vel tres consenserint de omni re quacumque
pecierint fiet illis Cum venisset ihesus
ierusalem et intrauit in templum dei
eiciat vendentes et ementes etc. Multa
tamen turba multa que conuenerat ad di-
em festum cum audisset quia ihesus venit
ierusalem acceperunt ramos palmarum
et exierunt ei obviam clamantes et dicen-
tes Benedictus qui venit etc. De prefacione 835

Quia vero iam palam ambulabat
ihesus leuat iterum sacerdos vocem dicens
palam Per omnia secula seculorum Finis
ordinis incipit est prefacionis per quod sacer-
dos insinuat quod xpc est lapis angularis
iudeos coniungens et gentes ut sit vnum
ouile et vnus pastor. Statim ac sacerdos
tem attencione dignissima salutacionem
premittit optans nos tales esse cum quibus
dominus dignetur celebrare illud conuiuium
ad quod maria attulit vngentum preciosum
et effudit super caput ihesu Unde statim
sacerdos adiungit Sursum corda Statim
chorus subiungit Habemus ad dominum
ut eciam sursum ad regnum xpi diuinita-
tem cor eleuet et ipsum equalem patri con-
gendo catholice fidei et confessionis contra-
gat Sacerdos autem postquam attentos
reddidit et deuotos hortatur ut gracias a-
gamus domino deo nostro quia ipse est deus
quia creator, ipse est dominus, quia redemp-
tor ipse est etc. Chorus videt sacerdotis
verba affirmans dicens Dignum et iustum est
Dignum est quantum ad deum quia ipse est dominus
deus noster Iustum est quantum ad nos quia
nos sumus plebs eius et oues pascue
eius Nota firmiter leuat iterum vocem
sacerdos palam Per omnia secula seculorum Finis
ordinis initium est prefacionis Sequitur
Dominus vobiscum Sursum corda Gracias
agamus, et prefacio in ordine suo ¶ In
quali ordine petitum est si in ista pridem
cor ab ore hec diuisum, nam qui se
ipsum non audit nec deus hunc audit
Diligenter ergo prouideat sacerdos ne cor suus
deorsum ad seculum spiritu sancto menaat

¶ Vere sursum sint quite quam sursum sint
sapite non que super terram In prefacione
superiorum cum ordines ibi concordant
quia misteriis que ibi conficiuntur me
esse et adesse non dubitant Ut non tan-
tum sacerdotem sed et omnes assistentes efficia-
cius monere et implere debet ut diuinis
misteriis reuerenter et humiliter assistant
¶ In omnibus gracias agite, et iterum In omni
oracione cum graciarum actione peticiones vestre
innotescant apud deum Exposicio prefacionis

Vere dignum et iustum est
equum et salutare Dignum quia
nos mera bonitate creasti Iustum
quia nos mera pietate redemisti E-
quum quia nos gratis iustificas Salu-
tare quia nos tunc glorificas Nos tibi
semper, quia semper laus eius in ore meo,
et vbique, quia in omni loco dominacionis
eius Gracias agere domine sancte qui nos
gratis redimendo sanctificas pater ope
qui omnipotenciam tuam parcis et maiori-
mis et minimis pene manifestas Eter-
ne deus, qui mera pietate tua nos
perpetuo glorificas, Per xpm dominum nostrum
qui interpellat pro nobis Per quem maies-
tatem tuam laudant angeli ad lauda-
dum deum creati Adorant dominaciones
creati ut gracias ei referant sine fine
actiones Tremunt potestates, non metu
formidinis sed caritatis et obediencie fa-
mulatu Celi id est throni quia dominus ait Ce-
lum mihi thronus est Celorumque virtutes
id est ordo illorum angelorum qui virtutes
dicuntur ac beata seraphin, insequitur et cum
illi alii spiritus mittuntur quam tanto ma-
gis ardent quanto vicinius videt Socia
exultacione concelebrant In dispari
claritate pax est gaudium per caritate
cum fit ut quod est singulorum omnes fit om-
nium Cum quibus id est cum angelis et
nostras voces ut admitti iubeas depre-
camur Duas enim opera deus raciona-
biles creaturas condidit, angelicam et huma-
nam quorum laudibus diuinis insistent et ei gracias
referunt actiones, quas pari voto

concelebrare debent. Supplici confessione non superba presumpcione sed humili devocione dicentes. Sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth. Ter dicit sanctus et semel dominus ut trinitatis et unitatis misterium approbetur. Sabaoth id est exercituum videlicet angelorum et hominum. Tot deus exercitus habet in terra quot sunt ordines in ecclesia. Tot sunt in celis quot sunt ordines angelorum. Pleni sunt celi et terra gloria tua id est angeli et homines. Osanna in excelsis. Osanna verbum hebreum est quod significat salva obsecro. Et est compositum ex osi quod est salva et anna interiectione obsecrantis. Et ad vocacionem est ad eternam salutem incarnacionem christi quem confiteri debet subiungitur. Benedictus qui venit in nomine domini. Ego inquit christus veni in nomine patris mei. Bis dicitur osanna propter glorificacionem corporis et anime qua sancti beatificantur in excelsis id est in celestibus in christo. Post prefacionem ympnus angelicus subsequitur quem ipse sacerdos cum aliis cantare debet dicere ne ipsum sua pecc... videatur ... qui et suas et aliorum voces angelicis laudibus admitti deprecatus est in prefacione. In omnibus gracias agite unde. Benedic anima mea domino et omnia que intra me sunt ... omnibus iniquitatibus tuis. Qui redimit de interitu vitam tuam. Qui replet in bonis desiderium tuum. Advocatum habemus apud patrem christum ihesum iustum qui interpellat pro nobis et ipse est propiciacio pro peccatis nostris qui exauditur in omnibus pro sua reverencia. Laudate eum omnes angeli eius laudate eum omnes virtutes eius. Et exercitus celi te adorant. Job. Columpne celi contremiscunt adventum eius. Ysaias. Seraphin clamabant alter ad alterum Sanctus sanctus sanctus. Et apocalipsis. Et requiem non habebant die ac nocte dicencia Sanctus sanctus sanctus. Prefacionis officium ad illud refertur quod christus ascendit in cenaculum magnum stratum in quo multa locutus est ad discipulos suos et gracias agens ympnum retulit deo patri

quem iohannes describit de quo dicitur in marcho et ympno dicto exierunt in montem oliveti. Dico vobis non me videbitis amodo donec dicatis. Benedictus qui venit in nomine domini. Expositio canonis.

839 Post acclamacionem precomium sequitur secretum silencium. Nam ut iohannes dicit ubi christus fuit honorifice susceptus a civibus cum psalmis et laudibus abiit et abscondit se ab eis. Illud ergo ... bulum hoc secretum silencium ... in quo cessante verborum clamore sola dirigatur ad deum intencio devocionis cordis. Ne etiam sacrosancta verba vilescerent dum omnes pene per usum ipsa scientes in plateis aliis ... quam in locis incongruis decantarent. Decretum est ut hec obsecracio que secreta dicitur a sacerdote secrete dicatur. Unde fertur quod cum ante hanc consuetudinem quidam pastores ea decantarent in agro divinitus sunt percussi. Angelico ympno finito sacerdos manus elevet iuxta prophetam dicentem. Levemus corda nostra cum manibus ad deum in celum. Debet etiam oculos dirigere in celum. Qui dicit. Da fontem boni visere puros mentis oculos in te defigere. Et ad omnem devocione dicat. Te igitur. Dum dicit per ihesum christum debet osculari altare et in libro crucifixi picturam qui suo sangwine nos reconciliavit deo. Cum dicit hec dona hec munera hec sancta sacrificia faciat tres cruces super oblatam et calicem. Sacerdos infra canonem manere debet cum ... cordis et hostio cogitacionum suarum clauso et sensum penitus intellectus ... tum omnium oblitus posteriorum id est mundanorum omnium id est anteriora id est in celestia se debet extendere et deum premittere toto corde orare. Te igitur. Tria memorat dominice passionis id est ymnos et ascensionis ... agimus. Igitur clementissime pater

per ihesum xpistum salvatorem et vivifi-
catorem nostrum filium tuum tibi coeternum
dominum nostrum qui suo sanguine nos rede-
mit supplices omni devotione qua pos-
sumus rogamus ac petimus ut accepta tore
uti accepta habeas et accipias tua inna
et benedicas tua potencia. Hec dona nob-
is collata. Hec munera a nobis ob-
lata tibi. Hec sacrosancta sacrificia. Hec
sanctum corpus tuum significancia illi-
bata quod sine macula cordis et corporis
oportet offerri. In primis igitur principaliter
que tibi offerimus pro ecclesia tua sancta ca-
tholica unica solum toto terrarum orbe dif-
fusa sed fidei sacramento unita. Quam
pacificare digneris ut pacem habeat ab
hereticis et scismaticis. Adunare que
dispersa est inter perfidos et paganos.
Custodire a viciis et demonibus et re-
gere in prosperis et adversis toto orbe
terrarum. mittat ei auxilium de sancto
et de syon tueatur eam ut ardenavit sit
cor unum et anima una. Hec locutus
est et abiit et abscondit se ab eis
Clausit cum oraveris intra in cubiculum
et clauso hostio ora patrem tuum nes-
ciat sinistra tua quid faciat dextra tua

Quare Canon secrete dicatur

In canone quedam signentur quedam figurentur
dicuntur. Verba namque pertinet ad eukaris-
tiam consecrandam, signa vero ad hys-
toriam recolendam. sed ad ea que per ebdomadam
ante paschalem gesta sunt circa xpistum.
Patet ergo quantum ad ordinem eukaristie
consecrandum quod capitulum illud Unde
et memores quod patitur in fine canonis
fieri debuisset quia in eo consecracio
consumatur. Sed quia impedivisset
ordinem hystorie recolende quia quod
gestum est in medio recoletur. ideo sic
dividens canonis ordinavit ut ordine
servaret hystorie capitulum ideo in prede
ordine canonis in medio collocavit ad
ordine hystorie fideliter exequendum

In canone memoria fit et actio eorum
que xpistus egit, et que in eum gesta sunt
a dominica palmarum usque ad diem resur-
rectionis. Die enim palmarum gloriose sus-
ceptus ab apostolis ingressus est iherusalem et
principes sacerdotum et scribe querebant
quomodo eum interficerent. Secunda feria et tercia non
presumebant dum eum contingere non audent pro-
pter metum quia tota illum multitudo atque ad au-
diendum illum totus erat suspensus.
Quarta feria iudas unus ex duodecim
a dyabolo supplantatus vendidit illum
phariseis et tradere spopondit ut caperent
eum sine turbis. Quid agat ubi
et quid in signis in canone

In sexta recolitur memoria divine passi-
onis videlicet eorum que gesta sunt per ebdomadam
ante paschalem a dominica qua ihesus abiit
ultimam omnium scilicet eorum que in illa septima-
na ipse gessit vel circa eum gesta sunt
usque ad dominicam qua resurrexit a mor-
tuis. Horum enim forma fractionisque veritas
toto secreto representatur in canone. Hec
manus xpisti operantur per manus sacerdotis
que manibus xpisti conformate ut
hoc operarentur per ipsum passione oleo sacro
per clavis passionis consignate sunt.
Notandum diligenter quod in crucis signa-
culo nunquam panis separatur a calice ut
ad separationem notantur in canone sed
tenendum certum est scilicet quod signum
crucis trinis digitis est exprimendum
ut predixi inquam sed circa pro cruces som-
mo super panem transversa usque super cali-
cem debet protendi, quia circa per crucem
corpus sustinuit, et transversa brachia
distendit. Quinta feria iam agone
propinquo testamentum suum constituit heredi-
bus suis consignans eis thesaurum cor-
poris et sanguinis sui, eadem nocte capitur
ligatur et illuditur. De eis que in ce-

Inter prefacionem et canonem moramur in canone
canone in pleriisque libris ymago xpisti
depingitur crucifixi ut non solum intellectus

sit, sed etiam a spe picture in ecclesia
dominice passionis inspiceret. Divina etiam
factum est providentia ut ab ea littera ca-
non inciperet que sui forma signum crucis
ostendit. ¶ Sexta feria crucifigitur primo
linguis iudeorum postea manibus genti-
lium tandemque hora nona fere clamore
magno tradidit spiritum. De pictura
qua Eadem die laudes a crucifixi
turba suscepit verus agnus
paschalis ingressus est ierusalem
et a iudeis in latis insidiis querebatur ad
mortem. Traditus est autem tribus a
deo, a iuda, a iudeis. Quod hic designandum
sacerdos facit tres cruces super oblata
et tali tamen ad dicit hec dona, hec munera
hec sancta sacrificia illibata,
quasi dicat offerimus te clementissime
pater hec dona hec munera et commen-
dantes illam traditionem quia deus
fecit ex dono, iudas ex munere, iude-
us in sacrificium illibatum singuli
tamen in morte, morte autem crucis. Di-
cit autem pluraliter dona munera, sacrificia
quia panis et vinum antequam consecrentur
diverse sunt species substantiarum et diu-
sas habent species. Sed ubi consecrata fuerit
tabernaculis (?) species quidem remanent
sub continentur. Itaque divisa sit continen-
tia, sed unica est contenta. Inculcatio
autem horum verborum dona munera sacri-
ficia pre duobus omnibus est excitatio, vel
ineffabilis sacramenti commendatio
Non enim unum aliquod invenit vo-
cabulum quod tanti sacramentum digne
valeat appellare, nisi quod grece inc-
lius dicitur eucharistia quod exponitur
bona gratia. ¶ Sabbato quievit in se-
pulcro prima sabbati resurgens a mor-
tuis pacem discipulis, pacem omni mundo
nunciavit. Horum omnium memoriam et
recordationem representant in canone, et
singulorum cor (?) que semper gesta sunt

quibus in locis commemoret laboro-
sum non est investigare preterea (?)
quadam corporis presens status evidenter
appareant. De tribus signis que
primo fiunt super oblatam

In primis tibi primum nobis occurrit
tendendum quibus et pro quibus qualiter
et quare sacrificium altaris debeat offerri
Tunc quatuor ex ipso canone audire
possumus, adiutore, quibus soli deo vivo
indivisibili trinitati pro quibus pro ecclesia
catholica et pro omnibus orthodoxis spiritua-
liter in unitate fidei, in communione
scilicet sanctorum circumstante pro beneficiis corpo-
ralibus et spiritualibus et eternis scilicet pro
omnibus supra dictum. Pro quibus
oratur in canone
Primum notat
cum dicit reddunt vota sua eterno
deo vivo et vero. Secundum cum dicit
ecclesia tua sancta catholica. Tertium cum
dicit Commemorantes et memoriam vene-
rantes. Quartum cum dicit pro redemptione
animarum suarum pro spe salutis et
incolumitatis. Sic sacrificium ergo laudis
deo offertur et generaliter pro cunctis, et specialiter
pro quibusdam, pro prelatis et subditis
viris et mulieribus, pro sacerdotibus
et astantibus, pro nobis et nostris. Pro
prelatis ibi una cum famulo tuo papa
nostro, et omnibus orthodoxis. Pro com-
muni bus ibi Memento domine famulorum
famularumque. De sacerdotibus et astantibus
ibi, omnium circumstantium et qui tibi offerunt
hoc sacrificium. De nobis et nostris ibi
pro se suisque omnibus. Orationes enim
pro principibus fiunt qui in sublimitate sunt constitu-
ti ut apostolus monet. Sicut enim sunt due
vite celestis scilicet et terrena, ita due sunt
potestates celestis scilicet et mundana, una
moderatur spiritualia, altera que moderatur
carnalia. Ista per clericos, illa per laicos
communicant pro utraque praeterea orandum est mo-
nente apostolo, ut quietam vitam et tranquillam

agam(us) in v(er)o Dicit itaq(ue) omnis offerat
sacrificium b(e)n(e) pluralit(er) tu dicat offeri-
mus q(ui)a sacerdos no(n) tm in sua s(ed) in to-
tius eccl(esi)e p(er)sona significat Et q(u)amp(ri)-
m(um) in sacra(men)to corp(or)is xp(ist)i nichil a bono
maius n(e)c a malo mi(nus) p(er)ficit(ur) sacer-
dote dum(m)odo sacerdos cu(m) ceteris i(n) eccl(esi)a
consistat & formam s(er)uat tradicionem a co-
lumba quia no(n) in merito sacerdotis
s(ed) in v(er)bo conficit(ur) creatoris Non ergo
sacerdotis iniquitas impedit effica-
ciam sicut nec infirmitas medici
virtute(m) impedit medicine Sicut enim
munda sunt om(n)ia mundis sic om(n)ia
immunda sunt immundis Qualis enim cu(m)
vitam accipit morte(m) inuenit sic
eq(ui)dem bonus cu(m) morte sustinet vi-
tam acquirit Una cu(m) famulo
tuo papa n(ost)ro (et)c Hic nominare deb(et)
p(ro)p(ri)um rege(m) & antistite(m) & p(re)latos
suos s(ed) dictor(um) memoria in sequentia
posu(i)t agit(ur) ubi d(icitu)r Memento d(omi)ne famulo-
rum famularu(m)q(ue) tuaru(m) Hic nomina
viuor(um) fidelium quor(um) voluerit noia-
re poterit Una cu(m) famulo tuo papa
n(ost)ro constat ut ait pellagius ab
eccl(esi)a esse separatos qui quali dissen-
sione inter s(ua)m in eccl(esi)a ap(osto)lica pontific(um)
memoriam no(n) frequentat Et in rege
n(ost)ro p(ro) regib(us) & p(ri)ncipib(us) qui in subli-
mitate sunt constituti ut monet ap(osto)l(u)s
& antistite n(ost)ro cuius cura pastora-
li gubernari debemus & omnib(us) orthodo-
xis Orthodoxi qui recte glorificant d(eu)m q(ui)a
d(ic)u(n)t recte fidei confessione clarificat Catho-
lice fidei i(d est) generalis & ap(osto)lice fidei ap(osto)li-
ca predicacione dilatat Cultoribus qui
fidem seruat & colunt in concilio
pacis Habet scriptum in lib(r)o (et)c De pac(e)
illa dicitur (et)c Cum enim ma(n)d(atur) ordi-
n(ari)u(m) s(e)c(un)d(u)m mand(atum) Memento mis(er)icordiam
tuam d(omi)ne (et)c Deus qui nos(tro)s rec(e)dent(es)
ad mis(er)icordiam unde memento mei deus

quia ventus est anima mea neq(ue)
ad p(er)ueniendum b(onu)m Memento d(omi)ne filior(um)
edom (et)c Ubi no(m)i(n)a mortuor(um) recitant 845
Memento d(omi)ne famulor(um) famularu(m)q(ue) tu-
ar(um) N. et om(n)ium circumstanciu(m) Ex hac inte(n)-
cia libror(um) manifeste colligit(ur) q(uod) h(ic) sit
locus ubi sacerdos debeat sp(ec)ial(ite)r nominare
quos voluit viuor(um) t(ame)n t(ame)n debet h(ic) no(m)i(n)a
transcire quia in sequentib(us) locis oc-
currit ubi defunctor(um) memoriam poterit
agere Hinc eciam euidenter apparet
q(uo)m s(an)c(tu)m sit & salubre missa(rum) interce-
ssionib(us) l(ibe)r(aliter) ministeriis cu(m) sacrificiu(m) e(ss)e
salutare p(ro) circumstantib(us) sp(eci)al(ite)r offerat(ur)
Memento domine (et)c Cum deus nil ig-
norat nec aliquid valeat obliuisci d(icitu)r
petim(us) ut ipse memor sit n(ost)ri petamq(ue)
tamen ut mi(sere)atur & om(n)i(u)m circumstanciu(m)
cu(m) intencione et fide te inuocancium
quor(um) tibi fides cognita est & no(ta) deuoc(i)o
Circumstancia fidelib(us) & deuotis q(ui) soli
videns in conscienciis qui recte credunt &
deuote te diligunt Pro quib(us) tibi offeri-
mus vel qui tibi offerunt q(ui)a non
solum offerunt sacerdotes s(ed) vniu(er)si fide-
les Namq(ue) q(uo)d sp(eci)al(ite)r adimpletur
ministerio sacerdotum h(oc) vniu(er)saliter
agitur voto fidelium Quare dicat
sacrificium laudis
Dicitur aute(m) sacrificium laudis q(ui)a xp(ist)e h(oc) deu(m)
maxime laudare debe(mus) q(uod) no(n) so(lu)m ip(su)m
dedit p(ro) nobis in p(re)cium s(ed) eciam dedit
se nobis in cibum ut p(er) p(re)cium nos
redimeret a morte & p(er) cibum alet nos
ad vitam Hoc sacrificium laudis ap(osto)l(u)s dicit
Cuiusq(ue) sacrificium in laude dei agit(ur) ut
deus laudet(ur) in nobis p(ro) se suisq(ue) omnib(us)
consanguineis vel affinib(us) familiarib(us)
vel amicis Pro redempcione animar(um)
suarum q(ui)a no(n) p(ro) quali lucro vel appetitu
terreno s(ed) p(ro) spe salutis & incolumitatis i(d est)
p(ro) salute & incolumitate sp(irit)ua(l)i vel pro
salute ment(is) & incolumitate corporis Nam

vtriusque sanitas add' est ꝛ vtrique ꝑuenit
ex redemptione anime .i. ex remissio-
ne pcti sicut eciam de reatu pene ꝑ
cedit in firmitas utriusque / testante dno
Tibi reddunt vota sua / votum homi-
nis ꝛ hois est et dei / sed dei ipse auctori-
tate gratie / hominis ipse libertate arbitrij
Actio domino ꝛ deo / Sicut h oro spe-
cialiter dirigitur ad patrem eqalit' tn' indiui-
due trinitati sacrificium laudis offert'
tam patri quam filio quam spiritui sancto quia
sicut indiuisibilis est maiestas / sic
indiuisibilis est oro / Trinitas apparet
pri racione principij quia pr' a nullo
est / veritas filio / qui de se dicit / Ego sum
veritas / vita spui sto sicut habetur et
in symbolo / Et in spm sanctum dnm vi-
uificantem De tra sctorum comme-
848 Communicantes et memoracione
Decreta que secundum diuersos et
canon racio induxit ut tota sil-
abus vno s' predicatum a plibus ꝑpendi'
fuisse composita ex eo quod tria sctorum
commemoracio in canone recipit' ꝛ hoc
ipsum puenit ad laudem ꝛ gloriam trini-
tatis / Nomina quorum aliorum sctorum nomina canonice
non debent / nisi quos anacletus i ca-
none descriptos inuenimus / excepto pro-
prio in illa orone vbi ipso ordine
commemorant quorum licet sanctorum noia
inter mittere possum / Memoriam
venerant' dei genitricis ꝛ beate
ac immaculate / ꝛ communicant' eisdem in
via per fidem qua ipsi habuerunt / ꝛ nos
debemus ut meritis aplorum ꝛ patrum di-
uine ꝑtectionis muniam' auxilio
quibus in patria consortio ꝛ pace ca-
pitulis hic meminit Cur non fit me-
moria confessorum
Queritur etiam cur in canone
nulla commemoracio fiat confessorum
cum inter sctos eorum memoria magnifice
venerabilis cum sit de quibus prius
sunt dictum quam memoria confessorum ecclesia
celebraret / Causa vero pot esse quia eo tempore
uestri cepit fieri confessorum memoria
venerari nam omnes sancti qui connu-
merant' in canone preter silueste-
rum / iohem ꝛ paulum Marcel-
linum ꝛ petrum qui primo successe-
runt / Omnis scriba doctus in regno
celorum similis est homini patrifamilias qui
profert de thesauro suo noua ꝛ vetera
De quinque signis que sunt fiunt sup'
850 Quam oblacionem oblatam
Quarta fiat in vnus de-
duodecim adynto supplantatus xxx
argenteis vendidit sacerdotibus
scribis et phariseis / Judas ergo iudeis
vnum vendidit xpm sacerdotibus scribis
ꝛ phariseis / videlicet sacerdos ad nominem
gratie tres emptores facit tres cruces
qui sup oblatam ꝛ aliam addit
Benedictam / Asscriptam / ratam / ad non-
dum non distincte venditorem ꝛ vendi-
tum facit duas cruces distincte sup obla-
tam ꝛ aliam ad dicit / Vt nobis fi-
at corpus ꝛ sanguis xpi / Benedicta
hostia / salutaris .i. ab omni culpa male-
dictionis immunis tam originali quam
actuali tam criminali quam veniali / In-
scripta dicitur .i. scriptis ꝛ figuris vete-
ribus designata tam in agno pascha-
li quam in celesti manna / Rata dicitur
quia non transitoria sicut vetus quod cessit
dum noua successit / sed que permanet
in eternum / Racionabilis dicitur quia non
peculialis sicut erat legalis que sanguine
hircorum non emundat ab operibus mortuis
sed quia sanguine xpi lauat nos a peccatis
nostris / Acceptabilis dicitur quia ꝑ suam
racionabilitatem acceptos nos reddit
deo / Hanc igitur oblacionem etc .i. offerimus
Domine seruitutis adoracionis qua tibi
soli deo ubi non alij impendimus ꝛ hanc
sed ꝛ cuncte familie .i. omnium fidelium quesumus
domine ut tua bonitate placatus

pias .i. acceptes secundum tuam maiestatem dies que
nostros in tua pace quia mundus dat no
bis dissensiones vz pacem temporis / Pacem
pectoris tu scam / ad pacem eternitatis per eum
qui pro nobis traditus est in manus corum
qui pacem oderunt / Atque ab eterna damp
nacione nos eripe per eum qui pro nobis
temporali morte mortuus est / et in electorum
tuorum grege iubeas numerari per eum qui
pro nobis deputatus est cum iniquis / Qui
dicimus / Hanc igitur oblationem usque ad altare
in memoriam / ad quam quod qui se humiliavit
pro nobis usque ad mortem crucis / et cum
omni intencione et devocione et lacrimis
sacrificii / post hanc consuatissimam oracionem
dicitur / Circa autem cum dicimus / Benedictam
asscriptam ratam tres cruces super utrumque fa
cimus / quartam super panem et quintam super
calicem separatim / cum dicimus / ut nobis
fiat corpus et sanguis etc. / Circa quam
oblacionem etc. / Per panis et calix tu deus
digneris benedicere in omnibus .i. transferre
in eam hostiam que est omnibus modis
benedicta / Per qua benedicamur nos celestibus
asscriptam per qua nos asscribas celis
et digneris eam facere ratam per quam
ratum sit nostre salutis promissum / Raciona
bilem per qua racionabile fiat nostre servitutis
obsequium / Acceptabilem per qua nos
tu reddas acceptos ut ita nobis .i. ad
salutem nostram panis fiat corpus et
vinum sanguis dilectissimi filii tui domini
nostri ihesu christi / Circa quarta feria con
gregati sunt principes sacerdotum cum senior
ibus et querebant quo ihesum tenerent et
occiderent / Non tamen in die festo ne tumul
tus fieret in populo / Videns autem iudas con
gregatos eos abiit ad eos et pepigit
cum eis de ihesu tradendo pro xxx argen
teis / Et concedere querebat oportunitatem tradendi
853 eum sine turbis
Qui pridie quam / De eis que feria quinta
pateretur etc. / acta sunt cum ihesu

Quinta feria vz xiiij luna prima mensis
ad vesperam ut legis figuram impleret
post typicum paschale corporis et sanguinis
sui sacramentum christus instituit / et etiam tra
didit frequentandum sicut fuerat prefigura
tum in exodo / Circa Qui pridie etc. / Quinta
feria ad vesperam postquam cenavit cum
discipulis suis accepit panem in sanctas
ac venerabiles manus suas omnia
significantes et omni veneracione et
cultu dignissimas / Unde ergo christus acce
pit panem et calicem in sanctas ac ve
nerabiles manus suas / Sacerdos eciam
vice christi panem et vinum in calice in ma
nus accipiens utrumque per se signo crucis
benedicat / Cum tamen sacerdos plures simul
benedicat oblatas una pro omnibus ma
nus accipit nam in unum corpus christi
omnes simul hostie convertuntur / Circa quin
ta feria vespere facto discubuit ihesus et xij
discipuli cum eo / Cenantibus autem eis accepit
ihesus panem benedixit et fregit deditque
discipulis suis et ait / Accipite et come
dite hoc est corpus meum / Et accipiens
calicem gracias agens benedixit et dedit
illis dicens / Accipite et bibite ex hoc
omnes / Hic est enim calix sanguinis mei
qui pro vobis fundetur / Nisi granum
frumenti etc. / Ego sum vitis vera etc.

Quare sacramentum corporis et sanguinis 18 854
christi constitutum est in pane et vino

Accepit panem etc. / Sub pane
et vino in sacramentum corporis et sanguinis 18
sui christus instituit / quod sicut panis cibus
et potibus corporalibus panis cor ho
minis confirmat et vinum letificat cor
hominis / Ita corpus et sanguis christi precio
sus cibus et potus spiritualibus interiorem
hominem reficit et saginat / In hiis
enim duobus plena consistat et perfecta re
fectio / Sicut ipse testatur / Panis autem dat
tur de frumento / vinumque de vite / quod christus
se ipsum comparavit sicut grano et viti / Porro

nec racemus vue neque granum frumenti sed offertur ut racemus expressus sit in vinum et frumentum redactum sit in panem quia Christus se panem dixit et frumento se comparat. Accepit panem. Hic panis accipitur in manibus et elevatis oculis in celum benedicitur et reverenter deponitur. Item cum dicitur Accipiens et hunc preclarum calicem calix erectis oculis elevatur et benedicitur et reverenter deponitur et operitur.

Quod fermentatum non debet offerri

854 Panis autem non fermentatus sed azimus in sacrificio debet offerri tum racione precepti, tum racione facti, tum racione misterii. Racione precepti quia legis preceptum in exodo: Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris, in cunctis habitaculis vestris comedetis azima. Racione facti quia constat cum Christus xiiii^o die primi mensis ad vesperam paschalem agnum comederit quod ea hora fermentatum non inveniebatur in domibus hebreorum, et ita panem azimum in corpus suum absque dubio consecravit. Racione misterii, quia fermentum corrupcionem significat, apostolo testante. Hoc ergo non corruptum sive corrumpens sed totum sincerum, et sinceritas in hoc sacramento esse innotescat, non fermentatum sed azimum consecramus. Primo mense xiiii^o die mensis ad vesperam comedetis azima usque ad xxi^am diem eiusdem mensis ad vesperam. Tum comederit fermentatum peribit de cetu israel. Apostolus: Modicum fermenti totam massam corrumpit. Itaque epulemur non in fermento malicie et nequicie etc. Visus est plusquam quingentis fratribus simul. Novissime autem omnium tamquam abortivo visus est et mihi.

De tribus verbis que consecracioni sunt addita

855 Elevatis oculis in celum. Tria quidem hic commemorantur in canone que nullus evangelistarum describit, videlicet elevatis oculis in celum, eterni testamenti, misterium fidei. Tres ergo tamen presumpcionis extitit et audacie ut hec de con[illegible] reperiantur me-

pone. Hanc formam istam verborum ab ipso Christo acceperunt apostoli et ab ipsis accepit ecclesia. Multa quippe de verbis et factis domini pretermiserunt evangeliste que suppleverunt apostoli. Et elevatis oculis in celum. Sic et tunc oculos levavit cum animam lazari revocavit ad corpus. Quanto magis credendum est quod tunc oculos in celum ad patrem levavit cum panem et vinum in corpus et sanguinem suum convertit. Hec nobis verba ad memoriam instauracionis, ut et nos oculos cordis non deprimamus in terram sed elevemus in celum, si quod oramus volumus impetrare. Tibi gracias agens. Gracias agebat non pro se sed pro nobis et pro reparacione hominum sic futura.

Unde et quomodo Christus consecrat

856 Benedixit. Cum ad prolacionem istorum verborum Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, sacerdos consecrat, credendum est quod Christus confecerit. Et quidam dicunt quod benedixit. Hanc dicta prius quod per hec verba [illegible] virtute confecit, et postea formam expressit sub qua posteri benedicerent. Ipse enim per se propria virtute benedixit, nos autem ex illa forma qua indidit verbis. Quidam dicunt benedictionem illam fuisse vel aliquod signum quod super panem expresserit. Unde credibile est cum dominus dicit verba dixit Hic est sanguis meus, hoc est corpus meum, mutasse panem et vinum in carnem et sanguinem, quod autem vim contulit verbis illis in posterum. Ideo sic legendum: Benedixit, subaudi dicens Hoc est corpus meum, et tunc fregit et dedit et ait comedite. Et iterum Hoc est corpus meum.

De veritate corporis et sanguinis Christi

Cum enim sacerdos illa verba Christi ubi pronunciat Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, panis et vinum convertitur in corpus et sanguinem Christi ex virtute illa verbi, virtute qua verbum caro factum est et habitavit in nobis. Omnia dixit et facta sunt, mandavit et creata sunt. Unum solum ergo qui

vitam eternam hic desidero carnem
veraciter comedo et sanguinem eius vera
citer bibo Illam utique carnem quam
traxit de virgine, que effudit in cruce
Ergo corde credo et ore confiteor quod ipsum
dominum christum in hoc sacramento manducans
fretus auctore ipsius domini Non enim cum
manducatur per partes dividitur per la
cerationem sub sacramento sicut caro que
venditur in macello, sed illesus sumitur
et integer manducatur Vivit mandu
catus, quia surrexit occisus, mandu
catus non moritur, quia surrexit a mortuis
non moriturus Sicut enim vidua sarep
tena quotidie comedebat et nunquam
diminuebat farina de ydria, oleum
de lechito Ita universalis ecclesia quoti
die sumit et nunquam consumit carnem
et sanguinem ihesu christi sub diversa specie sacra
menti Sicut ergo corpus christi quotidie
manducatur et non deficit nec decres
cit, ita panis quotidie transit in corpus
christi Sicut eciam miraculose integrum
corpus sub tam parva forma conti
netur Ita miraculose corpus sub
singulis partibus continetur vnde cum
quando in quotcumque partes species dividatur
sub singulis partibus totus est christus, totus
in magno totus in parvo, in integro
totus in fracto ¶ Ambrosius Sermo
verbum helie potuit ignem de celo de
ponere verbum christi non poterit panem in
carnem mutare Incomparabiliter
maius est quod deus factus est homo quod
non desinit esse deus quam quod panis
ita fit caro quod non desinit esse panis
Qui manducat carnem meam et bibit
sanguinem meum habet vitam eternam ¶ Christus
surrexit a mortuis iam non
moritur mors illi ultra non dominabitur
quod enim vivit vivit deo iii libri regum
Ex illa die ydria farine non defecit
et lechitus olei non est imminutus iuxta
verbum domini quod locutus est in manu
helye *De fractione*

Fregit Solet queri quid christus in 861
mensa tunc fregit, et quid sacer
dos in altari nunc frangit Dicendum quod
sicut substantia corporis in altari est
ubi forma corporis non videtur Sic ibi
forma panis videtur ubi substantia panis non
est Nec est ibi panis alius panis
quam caro christi quam nomine panis dominus
designat Non debemus autem querere
naturam in gratia neque consuetudinem
in miraculo Dicimus ergo quod panis
forma frangitur et atteritur, sed corpus
christi sumitur et comeditur, ea que nominant
fractionem referuntur ad formam panis, ea
vero que notant acceptionem ad corpus
christi ¶ Fregit scilicet formam panis, dedit
scilicet corpus suum discipulis suis omnibus
scilicet secum discumbentibus dicens Accipite
et manducate ex hoc omnes Discipuli
non susceperunt corpus de manu domini
ut ipsi de manibus propriis sumerent sed
qui consecravit idem et ministravit
Hoc est corpus meum quod scilicet presento vobis
sub hac forma ¶ Panis quem ego
dabo caro mea est pro mundi vita Quo
ciensque manducabitis panem hunc
et calicem bibetis mortem domini annunciabitis donec veniat

Quale dedit corpus suum christus in cena

Dedit Solet queri quale christus cor
pus suum dedit in cena mortale
an immortale, passibile an impassibile
pro salva fide concedi quod tale tunc dedit
quale tunc habuit mortale scilicet et passibile
Nunc autem sumitur a nobis immortale
et impassibile, nec tale tamen maiorem
efficaciam habet sicut nec maiorem pote
ciam Sed ergo passibile erat et tamen
non ledebatur non erat humane nature
sed divine potestatis qui valebat quicquid
volebat omnino *Si iudas accepit* 864
Discipulis suis *eukaristiam*
Dubitari solet utrum iudas cum
aliis discipulis acceperit eukaristiam

Quidam dicit quod accepit, quidam negavit. Confessio tua quod accepit. Queritur qua racione medicus salutaris medicinam dedit egroto tunc. Non itaque fiat ut suo docet exemplo quod sacerdos non debet negare cum tamen licet sibi notum sit non tamen coram ecclesia est manifestum, ne forte non sit accusator sed proditor. Unde legitur in canone. Prohibeat dispensator pingues ad mensam domini manducare, sed moneat exactorem timere. Porro cum utrumque malum sit reddere suspectum de crimine quod committit crimen, et de duobus malis ad alterum neget minus sit eligendum. Cur districtus sacerdos non neget eukaristiam criminoso quos utrumque malum maneat cum nec debeat venialem mortale peccatum committere ut maius evitet vel ne peccatus reddat suspectum quod manducat indigne. Dicendum nec debeat venialem mortale peccatum committere ne proximum aliud mortale peccatum committat. Eligendum est peccatum sacerdoti non prodere peccatorem quod ut ille non peccaret, sed ille peccatus debet eligere ut abstinendo reddat suspectus quod communicando manducat indigne. Qui manducat panem hunc et bibit calicem domini indigne iudicium sibi manducat et bibit. Probet autem seipsum homo et de calice illo bibat et de pane illo edat.

Quid fiat de corpore Christi comesto

Accipite et manducate. Hoc est intelligendum quod sumptio corporis de manu domini discipuli sibi instituerunt sed qui consecravit idem et instituit utrumque enim hominis sacramenta comestionem designavit. Utrique enim corporis Christi comeditur, quod dupliciter intelligi. Verum quod de virgine traxit et in cruce pependit. Et est mysticum quod est ecclesia spiritu sancto congregata unum corpus comeditur sacramentaliter vel sub specie mystica. Alter comedit spiritualiter vel in fide sub specie panis in fide cordis. Nam qui credit in Christum comedit ipsum quia incorporatur ei, et qui manducat incorporat. Hic autem qui manducat incorporat, et qui manducat incorporatur. Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Unus panis, unumque corpus multi sumus in Christo. Qui manet in caritate in deo manet et deus in eo.

De forma verborum

Fortassis cogitacio pulsat animum curiosi querens quid fiat de corpore Christi postquam sumptum fuit et comestum. Audi consilium sapientis. Altiora te ne quesieris etc. Christus vero presentia quidem corporalis in celo queratur ubi Christus est in dextera dei sedens. Sacramentum tenere comeditur et gustatur. Christus corporaliter adest quamdiu corporalis sensus efficiatur corporalis presencia non aufertur. Postquam autem in percipiendo sensus deficiat corporalis inceps non est querenda corporalis presencia, sed spiritualis est retinenda dispensacione completa Christus de ore transit ad cor. Melius enim est ut procedat in mente quam descendat in ventrem. Cibus est non carnis sed anime. Ore comeditur, sed stomacho non digeritur. Reficit animam, sed non effluit in secessum. Si vero queritur quid animum comedatur cum sacramentum comeditur vel quid incorporatur cum sacramentum solum accipiat. Aut si vomitus post sumptionem eukaristie perceptam evenerit. Unde non sane potest dici eukaristia quantum ad non servat per omnia sub specie corruptionis ubi similitudinem, sed quantum ad se non amittit inviolabilis corporis veritatem. Species quidem comeditur, acrimat et manducat, sed veritas inmaculatum corrumpi et inquinari. Sed quidquid sit quid videris noli timere

sibi. sed esto solliciatus tibi ne forte le
daris, si male arcideris a maleficiis
taucis. Afforcia te ne queseris, sed que
precepit deus illa cogita semper, et in plu
ribus operibus eius ne fueris curiosus
Fides non habet meritum cui humana ratio
prebet experimentum. Noli plus sapere quam
oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.
Cur eukaristia sub duplici specie con
Queritur etiam utrum sacratur
additio vel subtractio transpositio
vel mutatio fiat in illa forma verborum
quam Christus expressit, ut si dicatur
addendo hoc est corpus meum quod sumpsi
de virgine. vel subtrahendo hoc est
corpus. vel transponendo ut corpus
meum hoc est. vel imponendo ut hoc
est utique corpus meum. vel mutando
ut hoc est corpus Ihesu. si effectum con
secrationis impediat. Illud pro certo
sciatur quod graviter peccat qui quodlibet
horum quacumque modo mutare attempta
verit, maxime si formam intendat premu
tare vel heresim introducere, quia formam
verborum quam Christus expressit penitus
debet illibatam servari. Si vinum
sine aqua valeat consecrari in calice
Simili modo de liquore sed alterutrum
utrumque sacerdos sumat utrumque in
corporis et sanguinis utraque tamen specie con
secratur, et venia superfluit ut
ostendatur quod Christus humanam naturam
totam assumpsit ut totam redimeret.
Panis enim refertur ad carnem et vinum
ad animam, quia vinum operatur sanguinem
in quo est sedes anime. Ideo panis et
vinum in sacrificio offeruntur que valent
ad tuicionem corporis et anime, ne si sub
altera tantum specie sumeretur ad alterius
tantum putaretur pertinere salutem. Unde
Leviticus: Anima carnis in sanguine est.
Ideo autem per Christi sanguis offertur pro anima

Queritur utrum Si vinum defuerit 872
panis sine vino vel vinum sine
pane non dico debeat in uno sed valeat
consecrari. Si enim post prolationem istorum
verborum hoc est corpus meum et ante
prolationem istorum hic est sanguis meus
per que fit transsubstanciatio impedimentum
accidit sacerdoti ut non valeat procedere
videtur quod panis mutatus sit in
carnem, vino in sanguinem non mutato
quid inde credibiliter in hoc articulo
sentiendum de hoc ita statutum legitur
Si sacerdos egritudinis angustia accidat
eventus quo ceptum consecrationis
nequeat complere misterium, sit liberum
episcopo vel sacerdoti alteri exequi consecra
cionem cepti officii. Alii dicunt quod alius
sacerdos consecrationem repetere debeat
utriusque speciei, qui ut tradit auctoritas non
dicitur iteratum quod nescitur esse factum verum
nec ulla fiat iteratio vel divisio sacra
menti. Consulimus et tamen indicat
ut illa totalis oblatio studiosissime
recondatur, et super aliam totum offi
cium celebretur. Si post consecra
cionem nec vinum nec aqua reperiatur
in calice. Si de vino tantum vel de aqua
tantum fiat consecratio. Si post
consecrationem nec vinum nec aqua re 873
Queritur si vinum in reperitur in calice
invenitur non posse vel aqua tamen
defuerit utrum materie cogente sola ma
teria panis possit in eukaristiam con
secrari, sicut sub sola panis specie
debet eukaristia reservari. Quidam
dicunt quod cum ad verbum et elementum efficiat
sacramentum nec forma verborum nec materia
rerum quas Christus expressit mutari penitus
vel diminui, quia sicut vinum sine pane
nec panis sine vino minime consecratur.
Unde sine aqua de vino mutatur in

calicem, siue ordeum per fermento fer
metur in pane, sicut neutrum perficitur sic
neutrum sine alio transsubstantiatur in carne
quod mutatur in sanguinem. Nota si ne
gligentia euenerit ut post canone et
post consecratione nec vinum nec aqua
reperiatur in calice debet statim infundi
utrumque et sacerdos reiterabit consecra
tionem ab illo loco canonis scilicet Simili
modo postea quam cenatum est usque
in finem. Ita tamen quod illas duas partes
non obmittat que separatim fiunt super
hostiam. Si contigerit casus ut de
simplici vino vel de aqua si fuerit
sine negligentia de qua maior est
et maiori pena emendanda. Si quis
de sanguine Christi stillauit super corporale
recidendum est ipsum corporale et in lo
co reliquiarum seruandum. Si palla
altaris inde tincta fuerit recidenda
est illa particula et pro reliquiis
seruanda. Si super casulam vel super
albam deguttauit similiter fiat. Si
super aliud quodcumque vestimentum
deguttauit comburenda est pars illius
et cinis in sacrario est reponendus.
Si vero in terram ceciderit lingendus
et radendus est locus ille siue la
pis siue lignum siue terra fuerit et pul
uis sacro loco reponendus. Porro
si in ipsum sanguinem musca vel ara
nea vel aliud tale ceciderit quod vix
sine vomitu vel periculo corporis su
mi potest igne cremendum est et sanguis
sumatur. Illud tamen quod intus ceci
derit prius debet in calice vino sepius
perfundi et quanto cautius et diligentius
fieri potest ablui et postea super piscinam
comburi, et illa ablucionem sumat sacer
dos. Que si de corpore domini super pallam
altaris aliquid ceciderit vel super quodlibet aliud
indumentum non madidum, ex vino abluatur
a ministro sumit ipsum vinum. Quod si
in synodo datum reciatur prout diligen
tius poterit sumat et conseruetur in
calice cum vino sumatur si integre
sumi non potest, eo quod ab ore alterius
reiectum est. Si autem super lignum vel lapi
dem ceciderit corpus modus superius
scriptus de sanguine domini tenendus est.
Si de sanguine Christi stillauerit super
corporale, si super pallam altaris vel ca
sulam vel albam deguttauit. Si super
aliquod vestimentum deguttauit. Si
super terram ceciderit. Si musca vel
aranea vel aliquid tale in sanguinem
ceciderit. Si de corpore domini super pallam
vel super aliquid aliud indumentum
ceciderit. Si in synodo datum reiciatur.
Si super lignum vel lapidem ceciderit.
Si de vino vel de aqua tantum fiat
874 **consecratio. De hora institutionis**

Postquam cenatum est Christus post
cenam dedit apostolis corpus et sanguinem
suum ut hoc sacramentum velut ultimum
testatoris mandatum artius memo
rie commendaretur. Unde precipit ecclesia
ut apostoli eucharistiam non cenati
sed ieiunos, non ideo tamen calumpnandum
est ecclesie quod ieiunium non acceperit. Placuit
enim ergo spiritui sancto ut in honore
tanti sacramenti prius in os christiani domini
cum corpus intraret sicut ubique mos
iste seruatur. Non enim quia post cibos
dominus dedit ideo pransi vel cenati deinde
illud accipere quemadmodum illi faciebant
quos arguit apostolus. Saluator
ergo ob causam predictam post cenam tra
dit eucharistiam, cuius ordinem ac de
inceps sumendum disponendum apostolis
reseruauit. Similimodo sicut et calicem
postquam cenatum est dedit eis corpus et
sanguinem suum. Ego dispono vobis
regnum sicut disposuit mihi pater ut edatis

et bibatis super mensam meam in
regno meo. Quod in diversis locis sacrificatur.

Accipiens et hunc preclarum calicem
Continuacio post [illegible] Nam
unus et idem et tunc et nunc et hic et alibi
sacrificatur ab omnibus. Totus est in
celo, totus est in altari simul, et sedet
ad dexteram patris, et manet sub specie
sacramenti. Mirabilis quia liberum dei [illegible]
sacramenta [illegible] tamen sunt in diversis
locis consistit, et non mirabilis quia liberum
hominis [illegible] nam vocabulorum sunt
in auribus diversorum. Aliud quibus notabile
in vero corpore ad patrem nam sic ipse na-
tus de virgine. Dicit ergo Christus in diversis
locis est unus sic in singulis partibus
est totus. Accipiens et hunc preclarum
calicem, preciosus clarum in sanctas
ac venerabiles manus suas. Item
tibi gratias agens benedixit dedit dis-
cipulis suis dicens. Accipite et bi-
bite ex eo omnes. Totum exponit [illegible]
Sumis spiritus [illegible] sua possunt ad
manducandum, et alius quidem
esurit et alius ebrius est. Quare
sanguis Christi dicatur novi testamenti

Hic est sanguis novi et eterni
testamenti. Vetus testamentum
quod hircorum et vitulorum sanguine fuit
confirmatum promittebat terrena, et ideo fuit
id est vetus transitorium, hoc autem novum et
eternum, vel novum dicitur id est ultimum
Novissimum enim hominis testamentum
immobile perseverat, quia testatoris mor-
te firmatur, ut dicit apostolus. Hic est ca-
lix sanguinis mei, continens pro conte-
nto, novi et eterni testamenti
id est confirmator nove et eterne promissi-
onis, misterium fidei quia et aliud
videtur et aliud creditur. Neque
per sanguinem hircorum et vitulorum sed per
proprium sanguinem introivit semel in sancta
eterna redempcione inventa. Si aqua
cum vino vertatur in sanguinem

Queritur utrum aqua cum vino vertatur
in sanguinem. Et non queritur ergo
post unam sumpcionem sacerdos eodem
die iterum communicare non debet ac si prius
aqua bibisset. Nam ideo sacerdos post [illegible]
abluit eodem die iterum non sacrificat quia
vinum purum assumit. Quibusdam vi-
detur quod aqua cum vino transit in sanguinem
ea videlicet racione quod aqua per admixtio-
nem transit in vinum et vinum per consecra-
cionem transit in sanguinem. Aliud autem si
plus apponat aque quam vini erit
irritum sacramentum. Oportet quidem ut
tantum apponat, ut aqua saporem
vini obtineat, licet cum omni studio
vinum optimum sit querendum ut in sacri-
ficium offeratur, vicium tamen vini non
maculat iusticiam sacramenti. Duo
enim sunt nomina vini quod dicitur mustum
sive vinum acidum quod dicitur acetum
in sacrificium offeratur sacramentum
conficitur et dominus constat. Si
vero post calicis consecracionem aliud
vinum mittatur in calicem, illud quidem
non transit in sanguinem, sed sanguini
commiscetur, sed accidentibus prioris vini
commixtum corpori quod sub eis latet un-
dique circumfunditur non madidans circum-
fusum. Dicta sacramenta magis ve-
neranda quam discucienda confiteor.
Testamentum in mortuis confirmatum est.
Sacerdos post sumpcionem ablucionis iterum co-
mmunicare non debet si plus apponat
aque quam vini. Si mustum vel acetum
offeratur. Si ad vinum post consecracionem
mittatur in calicem. Qui pro vobis
et pro multis effundetur quantum ad efficaci-
am et pro multis vel pro cunctis quantum ad
sufficienciam in remissionem peccatorum omni-
bus fidelibus sumentibus. Hoc quocienscumque
feceritis nec nimium diffidatis
ne indigne sumatis, in mei memoriam
facietis, id est recordemini passionis sic.
Quare sub alia specie sumitur eukaristia

Cave
Acetum est vinum
mortuum nisi ad
hunc esset sancitabile
ad bibendum et ita
modicum acidum
[illegible] acetum forte
et iam [illegible] cor-
ruptum non conficitur

Tribus ex causis corpus et sanguinem suum xpc sub alia specie instituit. Primo ad augendum meritum, cum ibi aliud cernitur et aliud creditur ut fides habeat meritum cui humana ratio non prebet experimentum. Secundo ad fomentum fidei ne abhorreret animus quod cerneret oculus, quia non consuevimus carnem crudam comedere nec sanguinem humanum bibere. Tertio ad vitandum ridiculum ne insultaret paganus quod id ageret christianus, ut ita veritas assit et ridiculum desit. Ponitur autem species panis et vini quod in susceptione corporis et sanguinis xpi designatur perfecta esse refectio. Plena quippe refectio est cibus et potus. Cibus autem et potus panis et vinum principalis ... est. Omnes quasi oves erravimus, sed dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum.

Quod pro multis et non pro cunctis sanguis xpi effusus est.

Qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Pro solis electis effusus est quantum ad efficaciam, sed pro cunctis hominibus effusus est quantum ad sufficientiam. Effusio quippe sanguinis iusti pro iniustis tam dives fuit ad precium ut si universitas crederet in redemptorem nullum omnino dyaboli vincula retinerent. Quia cum iustus iniuste punitus est, iniusti iuste sunt liberati. Assumpsit enim iniuste penam qui innocens pro omnibus ut daret posse gloriam universis credentibus. Nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis.

De in perceptione eukaristie periculo est.

Hec quoque cum usque diu differtur. Sciendum ... In perceptione corporis et sanguinis xpi magna nobis adhibenda est discretio. Cavendum namque est ne si nimium differatur mortis periculum incurrat, domino testante. Qui vero si indigne sumat iudicium dampnationis incurrit, apostolo testante. Ideo iuxta vocem ipsius apostoli: Probet seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Ingens enim videtur nobis hic utrimque ... ne corporis domini indigne sumendo sumamus iudicium vel sumere cessando mortem incurramus periculum. Necessario ergo sumendus est. Augustinus: ut ... angelo percussore, quia egressi non possumus de egipto nisi celebrato pascha paschalem agnum edamus. Dixerit ergo quispiam cottidie sumendum esse, dixerit alius cottidie sumendum non esse. Faciat quisque quod ... Hic dicit Augustinus: Cottidie eukaristiam sumere nec laudo nec vitupero. Omnibus tamen dominicis diebus hortor. Et tamen mentis in affectu peccandi est, quam magis dico eukaristie perceptione quam purgari ... quos peccato mortali ... si tamen peccandi affectum non habeat voluntatem et ... satisfaciat lacrimis et orationibus. Et hec de illis dico quos peccata mortalia non gravant. Consuetudo tamen in canone est: si non frequentius, ter in anno communicet qui non catholicus ... laicis autem ... In pascha, in penthecoste et in natali. Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit. Probet autem se homo et sic de pane illo edat et de calice bibat.

883

Quod sacramentum altaris est commemorativum et de diversis causis institucionis.

In mei memoriam facietis. Huius sacro... memoria xpi nobis cottidie renovatur ... memoria sicut dicit apostolus. Precedens dominus passionem dicebat: Hoc facite in meam commemorationem. Hanc ultimam sui memoriam dominus nobis dereliquit quemadmodum si quis peregre proficiscens aliquod pignus ei quem diligit

derelinquit ut quociens iterum aspexerit
ipsius debeat amicicias inconari. Item
si is ipse dilexit absque magno fletu
vel desiderio nequit aspicere. Iacob qui sal
vator hoc instituit sacramentum, ne quando
veniat hora eius qua de mundo trans
iret ad patrem, competente suis hereditat
tem constituens visibilem sui memo
riam commendavit. Non enim sola sup
tuarum commemoracionem ad hoc sufficere
indicabat, quin letargicum veniat
egrotum curare. Quia ille qui corporis
assumpsit et animam ut animam salva
ret, et corporibus pigmenta sua provida
caritatis sue arte composuit quibus
letargicum mente egroti renovata
cotidie sue salutis commemoracione ex
citaret et hominem rudem qui libri
antiquum et celum prima quia solidum
cibum ruminare non poterat, hoc dul
cissimo affectu liquamine panis
ac vini sacramento consuefaceret sorbil
lare. Qui quociensque manducabit
panem hunc et calicem bibet mortem
domini annunciabitis donec veniat. hoc
facite in meam commemoracionem. Hic
invitat nos ad gustum sue divinitatis

Sapiencia dei que se per visibilia
manifestat volens erudire
onde quod ipsa est cibus animarum car
nem assumptam in cibulum nobis
condivit ut per cibum humanitatis in
vitaret ad gustum divinitatis. Ergo
ergo se exhibet nobis in cibum ut sicut
divinitate nos reficit quem spiritualiter
corde gustamus, ita humanitate nos
reficiat quem corporaliter ore comedimus
ut ita de visibilibus ad invisibi
lia, de terrenis ad celestia nos trans
ferat, et quia per gustum homo mortem incurrit
per gustum eciam vita acquirit, quia sicut mors
oriebatur inde vita resurgeret. Et ergo
suam erga nos caritatem ostendat et maiorem

erga se caritatem attendat qui dedit
se pro nobis in precium, ipse dedit se
nobis in cibum, ut per precium nos redi
meret a morte, per cibum alet nos ad
vitam. Quid amplius umquam potuit
pro nobis facere? Precium se dedit pro nobis
in morte et cibum se tribuit nobis
ad vitam, ut mortem nostram morte sua
perimeret et vitam nostram sua vita im
mitteret. Panis iste si digne comeditur
impinguat, et calix iste si digne bi
batur inebriat, non corporis sed cor
non ventris sed mentis. Per hoc ergo sacra
menta virtutem vivifice virtutes au
gentur, et omnium graciarum fructus exu
berant. In hoc enim sacramento sunt a
totius et maior qui est fons et origo
totius virtutis et gracie. Per istud ergo in
terim cupit ut nos a peccato per
eukaristie sacramentum liberat nos a vo
luntate peccandi. Nam eukaristia si
digne sumatur eciam liberat a malo,
et confirmat in bono; venialia de
let et cavet mortalia. Dedit ergo christus
nobis hoc sacramentum salutis ut nos cot
tidie peccantes et ipse iam mori non potest
per hoc sacramentum quod in memoria mor
tis eius accipimus remissionem pecca
torum cottidie consequamur. Non solum
enim lavat nos a peccatis nostris in sanguine
suo quando nos sanguinem eius accipimus
in calice sacro. Ascensurus ergo christus
ad patrem quia promisit apostolis cor
poraliter sequentibus vobiscum ero cunctis
diebus usque ad consummacionem seculi vo
luit remanere cum eis non solum per inhabi
tantem graciam nec tantum per divinam essen
ciam sed per corporalem presen
ciam. Ideo sacramentum istud in
stituit in quo presens est ipse nobiscum. Sub
alia quidem forma, sed in propria natura
sua. Propter hoc sacramentum virtute possi

sit ut que de terra sunt in celum ascen
dant. Unus enim et idem est filius
dei qui de celo descendit, et filius ho
minis qui in celum ascendit Christus Ihesus
cui tamquam suo capiti cuncta membra
annectuntur, omnes per fidem hoc sacra
menta servant unitatem spiritus in vin
culo pacis et unum corpus, una per
sona unus Christus caput cum suis me
mbris in celum ascendit. Per id ergo quod
suscepit Christus de nostro et accepimus nos
ipsi de suo tam insolubili nexu con
iungimur, ut quod est unum ad patrem per
ineffabilem unitatem, fiat unum no
biscum per admirabilem unionem
ac per ipsum hoc coniunctione mediante cum
patre unum efficiamur. Ipse enim ad patrem
unum est in natura aut in gloria. Quoniam
qui adheret deo unus est spiritus cum eo.
Gustate et videte quoniam suavis est
dominus. Ego sum panis vivus qui de
celo descendi. Quacumque die comederis
morte morieris. Si quis manducaverit ex
hoc pane vivet in eternum. Calix meus
inebrians quam preclarus est. Si dixe
rimus quia peccatum non habemus nos ipsos se
ducimus. Qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum. Qui dilexit
nos et lavit nos a peccatis nostris in sangui
ne suo. Ecce vobiscum sum omnibus die
bus usque ad consummationem seculi. Nemo
ascendit in celum nisi qui descendit de
celo filius hominis. Sequitur questio

Questio non pretermittenda est silencio
cum consecratio plene et perfecte sit
celebrata nam materia panis et vini
iam transivit in substantiam carnis et sanguinis
quare sacerdos eukaristiam benedictam et bene
dicente benedictionis signum imprimit et
talia subiungimus in canone que
videntur innuere quod transsubstanciacio non sit
consummata. Huius questionis solucionem require
in principio canonis. In canone ad illum
Qui manducat carnem meam et bibit
sanguinem meum in me manet et ego
in eo. Quociens signetur hostia in canone

Sacrificium eukaristie septem vicibus
signatur in canone. Prima vice
ter, ubi dicitur hec dona hec munera hec sac
rificia illibata propter Christum traditum qui
est addo a iuda et a iudeis. Secunda vice
quinquies ubi dicitur quam oblacionem tu
deus digneris facere benedictam ascriptam
ratam ut fiat nobis corpus et sanguis
propter quinque personas venditoris emp
torum scilicet sacerdotum scribarum et phariseorum.
Tercia vice bis ubi dicitur accipiens panem
benedixit et fregit. Similiter et hunc preclarum
calicem item tibi gratias agens benedixit
propter benedictionem panis qui transsubstanciabatur
in carnem et vini quod transsubstanciabatur in sanguinem.
Quarta vice quinquies ubi dicitur hostiam
puram hostiam sanctam hostiam imma
culatam panem sanctum vite eterne et calicem
salutis perpetue propter quinque plagas domini
duas manuum totidemque pedum et unam
lateris. Quinta vice bis ubi dicitur sacro
sanctum filii tui corpus et sanguinem sumpse
rimus propter vincula quibus ligatum est cor
pus Christi, et flagella quibus al[...] ubi dicitur
sanguis. Sexta vice ter ubi dicitur sanctifi
cas vivificas benedicis propter crucifixi
onem que facta est hora tercia linguis
iudeorum ter clamancium crucifige.
Septima vice quinquies ubi dicitur per
ipsum et cum ipso et in ipso est tibi deo patri
omnipotenti in unitate spiritus sancti, ter supra
calicem propter tres cruciatus quos Christus
sustinuit passionis propter passionem
passionis et bis in latere calicis propter fluxum
aque et sanguinis que de latere Christi crucifixi fluxit.
Inter has septem vices sacrificium
signatur duabus vicibus bis, et duabus vicibus
ter, et duabus vicibus quinquies. Septima
vice bis, et ter semel. Sunt omnes quin
que que sunt simul xxv, qui numerus
per se ductus semper in se ipsum redditur
si ducatur in infinitum qualibet cum

multiplicetur eukaristie sacramentum
sed idem est sacrificium. Unde enim sacra-
mento quinque sensus corporis exercentur. Vi-
sus auditus gustus tactus et odoratus
tam colorem Fractionem saporem sup-
acone odorem. Si tamen caro perdat in
spiritum, quia spiritus est qui vivificat, caro
non prodest quicquam. Sic quinque sensus ani-
spirituales exuberant. Visus intellige-
ncie. Auditus obediencie. Odoratus discre-
cionis. Gustus delectacionis et tactus
operis de quibus in ewangelio Domine quinque
talenta tradidisti michi etc. Quaternarius et binarius
et ternarius hic congruit sacramento.
Binarius propter carnem et sanguinem. Terna-
rius propter panem vinum et aquam. Binarius
propter duplicem modum edendi sacramen-
talem et spiritualem. Sacramentalem
sub specie panis, spiritualem in fide cor-
dis. Ternarius propter tria que sunt in hoc
sacramento distincta scilicet forma visibi-
lis veritas corporis et virtus spiritualis uni-
tatis et caritatis, ut ita ternarius
per binarium id est fides trinitatis per dileccionem
dei et proximi operetur. ¶ Volo ut ubi
ego sum et illi sint mecum ut videant
claritatem. Capitulum de eo. Capitulo Quam
oblacionem. Capitulo Qui pridie. Capitulo Unde
et memores. Capitulo Supplices te rogamus.
Capitulo Per que hec omnia. Sunt parvis. De
[illegible] quorundam verborum intelligencia 885

Unde et memores. Nota dominus
ipse precepit ut hec in sui memo-
riam faceremus. Ideo tria hic commemo-
randa proponit ecclesia, scilicet beatam passio-
nem, sanctam resurreccionem, et gloriosam
ascensionem. Quorum primum caritatem accen-
dit, secundum fidem confirmat, tercium spem
magnificat. Caritatem ergo in nobis magis
caritatem accendit quam quod proprio filio suo
non pepercit sed pro nobis tradidit illum. Fi-
dem magis in nobis fide confirmat quam quod
Christus resurrexit a mortuis, et sicut in

Adam omnes moriuntur ita et in Christo
omnes vivificabuntur. Spem magis
magnificat in nobis spem quam quod Christus
ascendens in altum dedit dona hominibus
ut ubi sit ipse illic et minister eius sit.
Nota vero dicit ecclesia memores sic et divine
passionis, statim acerbiorem speciem
ipsius passionis commemorat recolens
in quinque crucibus quinque plagas domini.
Deinde per partes ordine divine passionis
prosequitur sicut subsequens exposicio
declarabit. Abhinc ergo usque dum cor-
porale super calicem removetur passio
domini meditatur. Nam ubi dicit sacerdos
hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam
immaculatam tres cruces super corpus
et calicem simul imprimit. Et cum dicit
panem sanctum vite eterne et calicem salutis
perpetue duas cruces super utrumque facit
separatim significans quod pedes eius
signacula quinque domini in ihesu et vulnera
quod duo manuum totidemque pedum et
vinculatens. ¶ Unde et memores. Abhinc
usque dum corporale desuper calicem remo-
vetur passio domini meditatur. Unde et
ipse sacerdos licet post consecracionem in ex-
pansione manuum tamen hoc in loco pre-
cipue laborabit non tamen mentis devo-
cione quam corporis extensione in cruce fi-
gurans. Non ergo digiti continendi
sunt sed ut quidam perniciosa cautela
faciunt. Tale enim cautissimi si Christum
imitari similiter non studemus. Con-
gruum est ergo ut manus expandam
infra canonem, hoc tamen observato ne
quod extremitatibus priorum digitorum tangat
preter domini corpus. Presbiter autem toto ma-
nus dimittere debet nisi cum crucem post
tamen oblacionem benedicat. Tam dicit Tam
beate passionis et ab inferis resurrec-
cionis. Sed et in celos gloriose ascensionis
sacerdos in memoriam ascensionis bi-
celum prius dum oculos levare debet

hostiam
Unum d(icit) puram hostiam sanctam hosti-
am immaculatam, panem sanctum vite
et calicem salutis perpetue, tres cruces co-
iunctim facit super utrumque et duas sepa-
ratim super corpus et calicem. ¶ Unde
et memores sicut precepisti tui sunt vz (?)
sacerdotes sed et plebs tua sancta scilicet plebs xpia-
nus (?) nec quod plus agit nobis, sacerdotes
paciunt ministro eiusdem filii tui tam
beate passionis qua beatificasti nos re-
dimendo necnon et ab inferis resur-
rectionis qua letificasti nos fidem
nobis tradendo, resurgendi tribuendo,
et in celos gloriose ascensionis tue qua
vere glorie apparens spem nobis pa-
tre veniendi tribuisti. Offerimus pre-
clare id est pre ceteris clare maiestati tue.
Nam si iusti fulgebunt sicut sol,
quanto magis divina maiestas preful-
get. De tuis donis id est de frugibus sege-
tum quantum ad panem qui est con-
secratus in carne. Ac datis id est frugi-
bus arborum quantum ad vinum quod est
consecratum in sanguinem. De his
inquam et illis offerimus hostiam pu-
ram quantum ad cognicionem cogitacionis,
Sanctam quantum ad locucionem, Immacula-
tam quantum ad operacionem, quia peccatum
non fecit, nec inventus est dolus in
ore eius. Panem sanctum scilicet sanctificantem
datorem vite eterne quantum ad stolam
carnis, et calicem conservantem salu-
tis eterne, quantum ad stolam anime. ¶ Unde
et memores. Abhinc usque dum corporale
desuper calicem removetur passio domini
memoratur scilicet ea que secuta sunt que est
passione gesta sunt in quinta (?) feria cena
igitur in primo sero exiit in monte oli-
veti et progressus pusillum procidit in fa-
ciem suam orans et dicens pater si fi-
eri potest transfer calicem hunc a me, et sic
ter abiit et oravit eundem sermonem.
Et factus est sudor eius sicut gutte
sanguinis decurrentes in terram. Tunc
venit ad discipulos dicens Surgite

eamus. Ecce appropinquabit qui me tra-
det. Traditor autem dedit eis signum dicens
quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum
et confestim osculatus est eum. ad capitulum
Sicut accepta habere dignatus es
Illud addidimus sicut filius munus
non comprimit qualitatem. Multo quippe
acceptius est hoc sacrificium quam
quod obtulit abel vel abraham vel
melchisedech. Habet enim amplius
res quam umbra, veritas quam figura.
Propterea (?) ergo filii magis quam qualitatem
debemus attendere verum non solum
in offerentibus sed in ipsis oblacionibus
debemus similitudinem invenire. Tria enim
vetera sacrificia novum hoc sacrificium
figurabant. Primum enim per primum
abel offerentis de primogenitis gregis
in quo christus figuratur primogenitus in
multis fratribus. Qui sicut abel in-
vidiose fuit interfectus a fratre, sic ipse
malicose occisus a populo iudeorum.
Secundum sacrificium abrahe dilacio (?) et cum
filium offerentis in quo passio domini
designatur de qua dicit apostolus Proprio
filio suo non pepercit deus etc. Tercium
non melchisedech tam ipse nomine
quam sacrificium prefiguravit. Unde in psalmo dicitur
Tu es sacerdos in eternum secundum or-
dinem melchisedech. ¶ Supra que
propicio id est placabili ac sereno id est pro-
spero vultu respicere digneris et accepta
habere, sicut accepta habere dignatus es
munera pueri tui iusti abel. Abel
dicitur puer non tamen a puericia sed a puritate
devocionis quia accepit deo munus in
corde suo obtulit holocaustum. Et sacri-
ficium patriarche nostri abrahe. Abraham
dicitur patriarcha non tamen respectu plebis
sed et patri ... illius per carnem sumus
per fidem. Et quod tibi obtulit summus
sacerdos tuus melchisedech quia

hic verte ad ubi signum

ver f. 105r

centes/ quia viderunt mirabilia hec
et quia deus visitauit plebem suam. Tunc
enim cantabant alleluia in iubilo et omnis
plebs ut vidit dedit laudem deo/ et
omnis populus gaudebat in vniuersis
que gloriose fiebant ab eo. Quomodo canta
bimus canticum domini in terra aliena. Heu
michi quia incolatus meus prolongatus est. Predicante
iohanne quemadmodum xpistus tacebat quia non
predicabat apte. Sed ut ewangelista ait
postquam traditus est iohannes venit ihesus
in galileam predicans ewangelium regni.
Cuius sermonis in benedictionibus
de benedictionibus metet vitam eternam.

De sessione sacerdotis

Hactenus seorsum scribent sacerdos malarum victor
cogitacionum, demumque victoriam signis
secundo/ cum victo temptatore sedente
et imperante ministrabant angeli. Ses
sio sacerdotis victoriam consignat, quia per
ieiunium vicit dyabolum. Nam relinquit eum
temptator etc. Surgit tandem ad si
nistrum altaris accedens pronunciat
ewangelium signans quod xpistus non venit vocare
iustos sed peccatores ad penitentiam. Per dex
tram enim iusti, per sinistram peccatores
intelliguntur, quia dominus in iudicio statuet
et oues a dextris, edos a sinistris. Le
uat etiam planetam in dextrum humerum
ut expeditum se a terrenis affectionibus
demonstret ad ewangelizandum
cadem quod racione planeta dyaconi
in sinistro humero ponitur in aduentu
et quadragesima. Si sacerdos sine
ministris celebrat surgit a sede et ostu
lans altare ad sinistram eius portat
librum, eleuans planetam in dextrum
humerum pronunciat ewangelium.

Quare dyaconi osculat

Dyaconus osculatur dex
tram sacerdotis, quia predicare ewangelium
gelizare debet pro gloria sempiterna non pro
commodo temporali, comedere debet ut ewan
gelizet, non ewangelizare ut comedat.
Cum dyaconus lauatus est, ewangelium dex
tram sacerdotis osculatur et codicem ewangelii
accipiens de altari benedictionem postulat
a sacerdote et quandam reuerenciam exhi
bet sacerdoti scilicet planetam ex parte
de et detrahendo. Quo facto precedit
ad pulpitum precedunt autem eum duo
ceroferarii candelas portantes cum
subdyaconus et vnus thuribulum ferens et incensum
subdyaconus etiam precedit cum ferens
puluillum quem subponit libro in pulpi
to, precedit ergo dyaconus cum silencio
nil ferens nisi codicem ewangelii et as
cendens in ambonem versus aquilonem
salutat populum dicens Dominus vobiscum.
Chorus ergo stans deuote vidit Et
cum spiritu tuo Statimque dyaconus subdit
Sequencia sancti ewangelii Et chorus vidit
Gloria tibi domine. Ewangelium, lex et prophete
usque ad iohannem, et ex eo regnum dei ewan
gelizatur.

De acceptione plenarii 822

Textus ewangelii sumitur de altari
quia de syon exibit lex, et verbum
domini de ierusalem. Non itaque moysaica
lex sed ewangelica. Lex moysaica quippe
scripta fuit in tabulis lapideis, sed lex
ewangelica scribitur in tabulis cordis di
gito dei. Illa dabatur populo duro ceruic
hec datur obedientibus. Ewangelium
Ego vox clamantis in deserto parate vias etc.
Lex per moysen data est gracia et veritas
per ihesum xpistum facta est. Qui post me venit
ante me factus est. Ecce agnus dei ecce
qui tollit peccata mundi. Curam illius
habe, et quodcumque supererogaueris ego cum
rediero reddam tibi. Cum audisset
iohannes in vinculis opera xpisti mittens duos
de discipulis suis ait illi Tu es qui ve
turus es etc. Amen dico vobis inter natos
mulierum non surrexit maior iohanne baptista.
Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis

De benedictione quam dyaconus re

Dyaconus a sacerdote benedictionem
postulat, quia nullus debet p
dicare nisi mittatur. Sacerdos ergo vi
sibiliter benedicat dyaconum quod non fe
cit subdyacono quia deus invisibiles
manet leges et prophetas invisibiliter
misit, sed postquam in terris visus est et cum
hominibus conversatus est apostolos et
ewangelistas visibiliter misit et donavit.
Propheta. Ecce dies veniunt dicit dominus et co
summabo testamentum super israel non secundum quod
dedi patribus eorum, sed leges meas scri
bam in corda eorum. Propheta. Populus quem non
cognovi servivit mihi etc. Apostolus. Quomodo
predicabunt nisi mittantur. Cristus. Eun
tes inquit predicate dicentes quia appro
pinquabit regnum celorum. Designavit
dominus et alios lxxii, et misit binos
ante faciem suam in omnem civitatem
et locum quo erat ipse venturus. Presentes
lucerne miraculorum et odorem bonum

De hiis qui precedunt cum incensu

Duo ceroferarii precedunt dyaco
num portantes candelas accen
sas, quia predicator debet accendere desi
derium et gaudium in cordibus audi
torum, quatenus libenter audiant, et gratan
ter obediant. Tercius acolitus precedit
ferens thuribulum et incensum, quia
predicator debet ex se odorem bone
opinionis emittere. Nam cuius vita
despicitur. Quo facto procedit ad pul
pitum precedunt autem cum duo ceroferarii
candelas portantes accensas, et unus
thuribulum ferens et incensum. Cristus
dignus est operarius mercede sua. Apostolus.
Qui altari deserviunt de altari vivant
etc. Ecce ego mitto vos sicut agnos
inter lupos. Nolite ergo portare sacculum
neque peram neque calciamenta etc.

De subdyaconus precedit dyaconum

Subdyaconus precedit dyaconum
ferens pulvillum quem supponit li
bro quia auditores qui primerata la

borem predicanti sibi necessaria ministrare
debent. **De ascensu et descensu**

Procedit ergo dyaconus ad sil...
nichil ferens nisi codicem ewangelii
quia dominus precepit. Neminem per viam
salutaveritis, et nil tuleritis in via. Pre
cedunt etiam ab uno parte precedit
ad legendum ewangelium, et ab altera re
dit, quia apostoli primus predicaverunt in
deis, et postea predicaverunt iudeorum ge
tibus. Apostolus. Quia repulsistis
verbum dei et indignos vos fecistis
eterne vite, ecce convertimur ad gentes. **De**

Dyaconus ascendit **ambonem**
ambonem ut amiciet ewangelium
ut ex ipso statu amoneat quod qui
sursum ad deum desiderando venit
tat apostolus stare debeat in monte alte
tum, et imperio propheticam exaltare debet in
fortitudine vocem suam. Tua enim
fortitudine stola designat que super
humerum posita inde usque ad sinistrum
cionem lumborum declinat, ut sit forcior
ad laborandum, et fortior ad contra
pugnas libidinum. Humerus enim
ad quod est fons ... ...
rium et non fluit imperium liberum
nisi de libano et de corporali ...
candidus. Propheta. Super montem ex
celsum ascende tu qui ewangelizas
Syon. Cristus videns autem turbas ascen
dit in montem et apiens os suum docebat
bat eos dicens beati pauperes spiritu quoniam
... quia tu etc. **Quare**
versus aquilonem legit ewangelium

Faciem autem versus aquilonem
opponit ut ostendat predicacionem
contra cum spiritu ... quod
... sedem meam ad aquilonem
et similis ero altissimo. Ab aquilone
pandetur omne malum etc.
Ab aquilone propheta flamma in forti
tudine qui ... etc. Apostolus.

Dicatur in mundum ut saluetur. De sa-
Stans autem in ambone lutatione
salutat populum dicens Dominus vobiscum
illud observans quod Dominus iussit in quam-
cunque domum intraveritis primum dicite pax
huic domui. Stans ergo populus quod ante
non fecerat devotus et attentus vide-
licet tunc sponso tuo. Et statim quoque dyaconus
ut eos benivolos reddat et dociles sub-
dit: Sequentia sancti evangelii. Et chorus ad re-
verentiam et honorem verbi: Gloria tibi Domine
glorificantes deum qui misit eis verbum
salutis. Et tunc debet dyaconus signare
se debere signo crucis in fronte signa-
re se debet in ore signare se deinde in
pectore, et signare librum et osculari.
Spiritualiter se signare debet etc.
Ipse hoc dyaconus munit se signaculo
crucis, ne dyabolus qui bonis insidiatur
operibus tollat devocionem cordis et sermo-
nem de ore. Debet itaque signare se in
fronte in sede verecundie quasi
dicat: Ego autem non erubesco evangelium. Sig-
nare se debet in ore quasi dicat: Ore
confessio fit ad salutem. Signare se deinde
in pectore quasi dicat: Corde creditur ad iusti-
ciam. Debet etiam signare librum
et osculari quasi dicat: Hic est liber crucifixi
super quem reconciliationem accepimus.
Tunc hec dyaconus etc. In actibus
apostolorum glorificamus deum dicentes
ergo et gentibus dedit deus ad vitam.
Nam qui me erubuerit et meos sermo-
nes hunc filius hominis erubescet dum
venerit in maiestate sua et patris et
sanctorum angelorum. Crucis signum cur ab 825
Est autem signum crucis sit faciendum
faciendum seu componendum tribus
digitis, quia sub invocatione trinitatis
exprimitur. Itaque quod de superiori descen-
dat in inferius et a sinistra transeat in
dextram, quia Christus de celo descendit ad
terram, de inferno transivit ad paradisum.

Et nos signum crucis producimus a sinis-
tra in dextram quia de miseria debe-
mus transire ad gloriam sicut Christus de morte tran-
sivit ad vitam. Ceterum Hugo dicit autem
absit gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu
Christi etc. Crucem appendunt tribus digitis
molem orbis etc., apostolus. De dignitate evangelii 826
Sane sicut caput preminet cetero cor-
pori et cetera membra subserviunt
sic evangelium toti officio preminet et omnia
que ibi leguntur et cantantur intellectua-
li racione illi consenciunt. Ab ini-
tio erat verbum quod erat in principio apud
deum omnia per ipsum facta sunt etc.
Unde multi presbyteri intitulant in fine
presbyteri quia hoc est finis consummans
sed non consumens, alpha et o, ini-
cium et finis. Vidit deus que fecerat
et erant valde bona. Quomodo dicitur optimum
et omne donum perfectum desursum est descen-
dens etc. Quare post evangelium
liber et thuribulum deferuntur.
Evangelio lecto liber et thuribu-
lum ad sacerdotem reportantur
quia ad eum omnia bona sunt referenda
a quo cuncta procedunt. Sacerdos vero
thus odorat et codicem osculatur, quia quod
Christus inspiravit et docuit hic approbat
et accipit. Deus enim nichil accipit nisi
quod efficiat nec remuneret nisi quod donat.
Lecto igitur evangelio liber et thuribulum
ad sacerdotem reportantur et sacerdos thus
odorat et codicem osculatur. De
Quia vero corde creditur Symbolo 827
ad iusticiam ore autem confessio fit
ad salutem ut ostendat ecclesia quod evangelii
verbum recepit mox fidei symbolum
ore decantant. Quod autem sacerdos inci-
pit ut significet quod omne bonum a deo
procedit. Symbolum autem grece latine
sonat indicium sive collacio, tum quia
regulam fidei plenam tenet, tum quia in unum
simul continet articulos fidei. Tradunt enim
quod postquam apostoli spiritum paraclitum acceperunt

tum iam forent profecturi ad predicandum collectum consentientes in unum simul articulum fidei statuerunt ut sicut omnes erant in una fide ~~toti~~ concordes sic omnes unam fidem concorditer predicarent et ideo symbolum componentes unusquisque symbolum id est particulam unam apposuit. Unde in sermone apostolorum cathalogus in particulas duodecim distinctus obtinet. Symbolum ergo pro collectum fidem pro predicationem ostendit. Deinde sacerdos incipit symbolum Credo in unum deum. Et chorus id cantando prosequitur, quando scilicet dominica dies est vel alie sollempnitates de quibus aliqua mencio fit in symbolo. Hec eo loquente multa acciderunt in eum

829 Quibus diebus symbolum sit dicendum

Symbolum autem in illis sollempnitatibus cantari debet ad missam de quibus aliqua mencio fit in symbolo, videlicet omnibus dominicis diebus, Natali domini, Epyphania, In cena domini ubi crisma conficitur, In pascha, Ascensione, Penthecoste, omnibus festivitatibus sancte marie, sancte crucis, apostolorum, dedicacionibus ecclesiarum, et commemoracionibus omnium sanctorum infra octavas predictarum sollempnitatum. Quidam etiam symbolum dicunt in festo sancte marie magdalene dicentes illam apostolam esse apostolorum, quod ipsa resurrectionis gaudium apostolis nunciavit. Amplius fides est ex auditu, auditus autem per verbum christi. Quare diaconus aufert plenarium inter symbolum

Quando symbolum dicitur subdyaconus capitum circumfert plenarium omni clero et religiosis osculandum, significans quod ad minorum pertineat clausum, quia per predicacionem verbi cepit lex archa[n]a apertam, unde fidem exigit, quod antea gestabat clausam. Vobis datum est nosse misterium regni dei ceteris autem in parabolis. De offertorio

Dicturus sacerdos orem primum dicit dominus vobiscum, quod nisi nobiscum sit dominus ad salutem nostram orare non possimus. Statim ait canit offertorium, trahens nomen ab offerendo, quia dum offerenda cantatur sacerdos accipit oblaciones a populo vel hostias a ministro. Credo connumerans ut post predicacionem sequatur fides in corde, laus in ore, fructus in opere. Fides in symbolo, laus in offertorio, fructus in sacrificio. Symbolo dicto sacerdos versus ad populum dicit dominus vobiscum. Et quasi ad altare dicit Oremus sine oracione. Et statim chorus cantat offertorium. Interim sacerdos accipit oblaciones a populo, nam ordine preposteros demum acceptis offertur. Postquam hostia posita in altari sacerdos totus circa eam debet esse intentus. Hec est circuibo et ymolabo in tabernaculo eius hostiam vociferacionis cantabo.

831 De silencio post offertorium

Post hoc sacerdos silencium solitus dicitur petit in meditacionem dominice passionis id insinuans quod post resuscitacionem lazari cogitaverunt eum interficere. Ihesus non palam habitabat apud eos sed abiit iuxta desertum et morabatur ibi. Silencium igitur sacerdotis latibulum christi significat. Post ~~resurreccionem~~ resuscitacionem lazari collegerunt pontifices et pharisei concilium et dicebant. Quid facimus quia hic homo multa signa facit. Ab illo ergo die cogitabant ut interficerent eum. Unus autem ex ipsis caiphas prophetavit. Ihesus autem iam non in palam ambulabat apud iudeos, sed abiit in regionem desertum in civitatem que dicitur effrem et ibi morabatur cum discipulis suis. De ablucione manuum sequitur

831

O vide an sequentes ista prolatur ubi eadem materia tenetur

de f. 107r

tenentes filii tui vocari mereamur
et esse ¶ Adveniat regnum tuum quod do-
no spiritus intellectus aug. gratia gule nau-
fragium evadamus quibus per abstinencie
donum mundicia cordis habentes intelli-
gamus in presenti te regnare per fidem
ut in futuro visionis tue beatitudine
mereamur perfrui ¶ Fiat voluntas
tua in nobis quod domine spiritus consilii infu-
sione ut eius instinctu avaricie mor-
bum largitatis dulcedine curantes
misericordes ad omnes esse et ante misericordiam
consequi valeamus ¶ Panem
nostrum cottidianum da nobis hodie, quod
domine spiritum fortitudinis nobis infun-
dendo cum virtute tristiciam simul et
leticia mundi delectationes vite desideria
pellentes sic in presenti regni celorum iusti-
ciam esuriamus ut cum apparuerit gloria
tua saciari mereamur ¶ Et dimitte nobis
domine quod debita nostra sicut et nos dimit-
timus debitoribus nostris spiritus scientie eru-
dicione ut eius doctrina rubigine in-
vidie caritatis igne consumentes pec-
cata nostra humiliter agnoscendo et
aliena fideliter ignoscendo, sic utique
lugeamus temporaliter ut eterna consolacione
perpetue gaudeamus ¶ Ne nos inducas
quod domine in temptacionem carnis mun-
di et dyaboli, spiritu pietatis nos protegen-
do cum obumbracione fervencium irarum
pacie facto declinantes mansueti ad
omnes sic in pacientia nostra animas nostras
in presenti possideamus ut terram viven-
cium possidere mereamur ¶ Libera nos
a malo quod opere et timore deus spiritu
timoris nos confirmando ut cum ma-
gistris mortiferum superbie timore sa-
lubri facta humiliamur cum principes pau-
peres spiritu efficiamur quibus in humilitate
cordis et omni tenore conceptu perfecte
virtutis regnum celorum nunc est sic finem

decamus ¶ Celi enarrant gloriam dei
quod oculus non vidit nec auris audi-
vit etc. Omnia oratio hec decausis
aliis orationes precellit Auctoritate quia
ipsius salvatoris ore prolata est Bre-
vitate quia facile discitur et profertur Suf-
ficiencia quia continet utriusque vite
necessaria Fecunditate quia multa continet
sacramenta, et quia est satisfactio vel
aliud ut augustinus dicit Septem sunt peticio-
nes orationis dominice per acceptaciones bene-
volentie quibus petimus vii dona sancti
spiritus que enumerat ysaias per quod petimus
vii virtutes, per quas liberemur a vii vi-
ciis principalibus pervenimus ad vii bea-
titudines quas cum virtutibus enumerat dominus in
evangelio Harum peticionum prime tres
spectant ad patriam, ultime tres ad vi-
am, medie ad utrumque Dominus itaque
oratione scrutatus est ordine dignitatis
descendendo, quam concordat cum domino
Doctores vero in exposicione scrutantur
ordine temporis ascendendo quam con-
datur cum virtutibus Dona namque dei spi-
ritus ad yma descendunt, ut ysaias
enumerat virtutes quas de ymis ad summa
conscendunt ut dominus in evangelio enu-
merat Unde peccator plus potest enim
omne bonum adeunt, et omne malum abeunt
¶ Da nobis spiritum sapiencie contra luxuri-
am Beati pacifici quia filii dei vo-
cabuntur Da nobis spiritum intelligen-
cie contra gulam Beati mundo corde etc.
Da nobis spiritum consilii contra avariciam
Beati misericordes etc. Da nobis spiritum forti-
tudinis contra accidiam Beati qui esuri-
unt et siciunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur Da
nobis spiritum sciencie contra invidiam Beati qui
lugent quoniam ipsi consolabuntur Da nobis spiritum pietatis
contra iram Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram
Da nobis spiritum timoris contra superbiam
Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum
celorum De silencio post dominicam orationem

906.

Libera nos quesumus domine hic secreto secretum silencium quietem innuit dominice sepulture de triduo mortis sue dominus psalmista predixerat. hodie et cras sanitates perficio et tercia die consumor. Tercia dicit prima die mortis mee intrans infernum tollam demoni tyrannidem suam in tercio educam captiuitatem sanitati et libertati donato tercio portam paradisi eis aperiam liberans eos a malis preteritis presentibus et futuris. et dans eis pacem in qua sint semper a peccato liberi et ab omni perturbacione securi tercia die resurgam confirmatus

Libera nos quesumus domine ab omnibus malis preteritis ut ea per cordis contricionem et oris confessionem et operis satisfaccione delere valeamus presentibus ut instanciam corporis temptacione tua virtute possimus futuris ut insidias eorum gracie tue munitione precaue mereamur et intercedente pro nobis dei genitrice maria cum omnibus sanctis non meritis nostris exigentibus da propicius pacem ut de pace temporis pacem pectoris veniamus ad pacem eternitatis. In diebus nostris ut secura et mente fruamur ut ope misericordie tue adiuti non ope iusticie mee et a peccato simus semper liberi voluntate et accione et ab omni perturbacione mentis et corporis simus securi per xpm dominum nostrum.

Sabbato mulieres que passione vngenta siluerunt sabbatum propter preceptum legis domini descendens ad inferos ad inferos fortem superueniens fortem spoliauit armatum. De resuspiracione pa-
tene

157 905 Post dominicam oracionem sub diaconus representat patenam quam sacerdos accipiens osculatur et cum ea signum crucis super se facit in facie hec significant mulieres que venerunt vespere sabbati ad monumentum portantes patenam id est cor patens latitudine caritatis in obsequium sepulture. Sicut legitur maria magdalena et alia maria emerunt aromata ut venientes valde mane ut est patena

Dominice ad iuniorem hanc ergo patenam id est cor amplum latitudine caritatis sacerdos id est xpc acceptat. Sicut non sua caritate ardentes querebant eos cum ad patenam signat in facie sacerdotis. Statimque sacerdos osculatur patenam ostendens quod xpc impleuit desiderium mulierum et occurrens illis ait auete et accesserunt et tenuerunt pedes eius. Vespere sabbati que lucescit in prima sabbati venit maria magdalena et ceteri emerunt aromata ut venientes vngerent ihesum et valde mane vna sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad inuicem. Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti. Ihesus occurrens eis dixit aue. Tunc paruerunt timentes pedes eius et adorauerunt eum. Haut dubium quin pedes eius osculati sunt. De fractione hostie

904 Tunc sacerdos frangit hostiam in tres partes et duabus extra calicem retentis cum tercia signum crucis facit ter super calicem de quo dominus dicit remouit corporale et alta voce dicit pax domini sit semper vobiscum. Tunc particulam hostie dimittit in calicem. Sacerdos frangit hostiam ut in fractione panis dominum cognoscamus ut illi duo discipuli cognouerunt quibus ipse dominus apparuit euntibus in emaus. Quid tres partes significent que fiunt per sacerdotem.

Quid autem partes significant dominus innocencius papa sic determinat. Corpus xpi est vniuersalis ecclesia scilicet caput cum membris. In hoc corpore tres partes sunt ex quibus totum corpus consistit prima pars corporis xpi quod caput alteraque pars anime sanctorum que cum xpo regnant. Hec due partes extra passionem sunt que per calicem designatur. Tercia in altare dne partes ex calice resignat tercia pars in calice posita significat eos qui adhuc

mtra passionem sunt donc ad capt sim
cifcat ubi cu corregnabunt. aliqui cum
alias tones induat dicens. In tribus
ptibus cintas una continetur. dona pe
de situs sintax ad laudem & glam dei p
animabus sanctorum cu xpo regnancium
Illud p illis qui in purgatorio sunt. tercia
p vivencibus qui voluuntur in sangne
i. in pcto. Commixtio corporis & sanguinis
significat unione corporis & aie que
in resurrectone eius denuo sunt unite
Et io signum crucis ter dicta ad hos
tia sup calice. qa virtus trinitatis aiam
cristi xpi reduxit ad carne. Vel ideo
tres cruces cu hostia fiunt sup os ca
licis. qa tres mulieres qrebant cruci
fixum ad ostiu monumenti. De quo
dyaconus removit corpale qa an
gelus revolvit lapidem ab ostio mo
numenti. Angelus dni descendit
de celo & accedens revolvit lapidem
& sedebat sup eum. De agno dei &c.

Deinde sacerdos alta voce pnun
cians. Pax dni sit sp vobiscu
insinuat q ihesus stetit in medio
discipulorum dicens eis. Pax nobis. Qua
si statim ut salutavit eos dedit eis
ptatem dimittendi pcta dicens. Quorum
remiseritis pcta &c. Ideo chorus cla
mat ad ipm dicens. Agnus dei. qd
ter canit. ut cogitacionis locucionis
& opis nobis pcta donentur. Antiquitus
itaqz tribus vicibus uniformiter dicebā
tur miserere nobis. Postea vo multis
adversitatibus ecclie ingruentibus cepit
ad dnm de tribulacione clamare. Dona
nobis pacem. Et ut clamor eius fa
cilius audiatur in ipa ymolacionis
hora instituit clamandum qui dicit
Agne dei miserere nobis quantum ad a
nimam. miserere nobis quantum ad
carnem. Dona nobis pacem in utroqz

ut heamus pacem pectoris spiritualem &
pacem corporis tpalem. De osculo pacis

Cum dns dixisset. Pax vob. In
sufflavit & ait. Accipite spm
scm. ad qd designandum sacerdos dat
osculum pacis ministro. qui tenens
inclinans pectus ipius osculatur &
planetam extendit ut p pacis oscu
caritas extendatur que p planetam
designatur. Vel ideo caritas dei diffu
ditur in cordibus nris p spm sanctum
qui datus est nobis & aplus. Ideo oscu
lum pacis diffunditur p omnes fideles
in ecclia. In primitiva quidem ecclia
singulis diebus qui intererant misse
communicabant. Sz crescente fidelium
multitudine statutum est ut tm diebus
dnicis communicarent. Postea vero nec
hoc digne potuit observari. Tercia
insccia est institutum ut ter saltem
in anno quilibet xpianus communicaret. Sc
mento remedio ut omni die osculum
pacis daretur p misterio unitatis. Quod
cu sacerdos tradit dicit. Habete vinculum
pacis. qui dicat. Sumite corpus omnes
vel accipite & dividite inter vos. qa
vos p ymolacionem hostie salutaris di
misse pacis reconciliavit deus. Vel
pacis osculum tunc accipit cu ymola
cionis misterium celebrat. Tunc sacerdos ca
licem dicit. Per eundem dnm nrm frangit
hostiam ex dextro latere signans dmca
lateris passionem. Deinde maiorem ptem
in duo frangit & duas ptes in pate
nam ponit. unam ptem in manu tenens
Tunc accedens dyaconus corpale remo
vet de calice. Dum sacerdos alta voce dicit
p omnia secla seculorum Amen dicit. Pax dni
sit sp vobiscum. Sacerdos tres cruces fac
sup os calicis cu hostia. Ac nono dicto
dimittit hostiam in calice dicendo

oracionem et fiat commixtio etc. Item can-
tat chorus Agnus dei etc. tunc sa-
cerdos inclinans dicit oracionem Domine ihesu xpe
Dixerus at pbz osculum oris instrudi-
ens hoc est vinculum pacis et ca. Minister
vero inclinans veniens pectus osculatur
sacerdotis et casulam ostendit et tacta
hic. Osculum vero pacis diffunditur per
omnes fideles in ecclesia. Cum pacem da-
mus inimicum dicimus viassim pax
tecum. Et cum spiritu tuo. Deinde sacerdos
inclinans ante altare dicit oracionem Domine
ihesu xpe etc. Perceptio vero. Accipiens pa-
tenam cum hostia dicit Domine non sum
dignus etc. Cum sumit corpus dicit
Panem celestem etc. Sumpto corpore dicit
Corpus domini nostri ihesu xpi etc. Et accipi-
ens calicem dicit Quid retribuam domino etc.
Quo sumpto dicit Corpus et sanguis domini
nostri ihesu xpi etc. Post sumptam euka-
ristiam sacerdos abluit patenam et
calicem et articulos manuum ne quid
maneat remaneat ex tactu diuini mis-
simi sacramenti. Prima ablucio de vi-
no fiat secunda de aqua quas sumet sa-
cerdos. Tercia fiat super piscinam. Ante ablu-
cionem debent communicare qui voluerint.
Interim quod communio cantatur postquam
omnes communicaverint sacerdos versus ad
populum dicit Dominus vobiscum. Deinde oro sive
oraciones que eodem modo et ordine oro-
nibus ante epistolam et secretis ante prefa-
cionem debent dici. Sunt utique oraciones
pro eis qui iam communicaverunt mani-
feste ponitur, quod aut ipsas communicat
qui pro eis orare voluerint. Hiis fini-
tis sacerdos versus ad populum novissi-
ma salutacionem dicat, et ad altare gd-
titur. Deinde dyaconus dicat Bene-
dicamus domino, quibusdam diebus dicit Ite
missa est. Et cum gloria in excelsis deo
plerumque dicuntur duo versus. Deinde sa-
cerdos versus ad populum benedicat eis

suo crucis signaculo sub nomine trinitatis
Finitis omnibus sacerdos osculatur altare
dicens Placeat tibi sancta trinitas. Deinde
sacris vestibus se exuens dicit ympnum
Trium puerorum. Ultima meta sacer-
Ebolcatam canonalem excommunicacionem
subiacebit quicumque sacerdos eidem
ympnum post missam dicere neglex-
erit. Deinde Benedicite. Laudate dominum in sanctis eius.
Nunc dimittis cum Pater noster et orationibus ad
hoc competentibus cum oracione Deus qui
tribus pueris etc. cum gratiarum accione. Pro-
cedum quod non liceat presbitero coram episcopo
non eo iubente evangelium legere vel predicare
vel sacrificare vel populum benedicere. Bene-
dictionem evangelii benedictionem petat ab episcopo sa-
cerdos cui inclinatur episcopus quando
in ultima benedictione. Cum duo disci-
puli etc. Duo discipuli ibant in castellum
nomine Emaus. Ihesus iunxit se eis
in via, oculi eorum tenebantur ne eum
agnoscerent, et mandavit cum illis et
cognoverunt eum in fractione panis.
Cum hec dicerent stetit ihesus in medio
eorum et dixit eis Pax vobis ego
sum nolite timere. Videte manus
meas et pedes meos quia ego ipse
sum, et ostendit eis manus et latus
et dixit Palpate et videte, quia spiritus
carnem et ossa non habet sicut me
videtis habere. Hec cum dixisset insuf-
flavit et dixit Accipite spiritum sanctum
quorum remiseritis peccata remittuntur
et quorum retinueritis retenta sunt.
Undecim discipuli in galilea videntes
dominum adoraverunt, et dixit eis Data
est mihi omnis potestas in celo et in terra. Eun-
tes docete omnes gentes baptizan-
tes eos in nomine patris et filii et spiritus
910 sancti. De ablucione manuum

Post sumptam eukaristiam sacerdos
manus abluit, quia indignum est
quod manus que corpus incorrupti-
bile tractaverunt corruptibile corpus tangant

gauit non studiose lauentur ¶ Ablucionis aut aqua debet in loco mundo honeste diffundi / ut altitudo sacramenti reuerencius honoretur ¶ Trina sacerdotis ablucio que fit in principio in medio in fine designat mundiciam cogitacionis locucionis / accionis / ad quorum mundiciam offertur hostia salutis ¶ Hec tamen oblacio refertur ad ablucionem baptismi cuius formam xpc instituit post resurreccionem dicens ¶ Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti

De communione 312

Antiphona que post communionem cantatur / et communio dicitur propter gaudium significat de xpi resurreccione / secundum illud ¶ Gauisi sunt discipuli etc

De ultima oracione

Peracta graciarum accione sacerdos eleuatis manibus ultimam oracionem dicit benediccionem illam significans qua xpc ascensurus dedit discipulis / secundum illud ¶ Eleuatis manibus ferebatur in celum et benedixit eis / ¶ Unde post salutacionem nouissimam qua sacerdos facit ad populum dyaconus alta voce pronunciat ¶ Ite missa est signans illud quod dictum est apostolis ¶ Viri galilei quid statis etc ¶ Chorus autem qui reddit ¶ Deo gracias imitatur apostolos qui adorantes reuersi sunt in iherusalem cum gaudio magno ¶ Et quia erant in templo laudantes et benedicentes deum ¶ Ideo in diebus profestis dicitur ¶ Benedicamus domino ¶ Set quia nondum est cum gloria in excelsis et te deum laudamus cantatur ¶ Ite missa est dicimus nisi in nocte natalis domini et in cena domini ¶ In vigilia pasche et penthecostes ¶ Consuete autem festiuis diebus ¶ Ite missa est dicitur quia tunc generalis conuentus populi fit ¶ Ad cottidiana vero missarum solempnia non ab omnibus sed a religiosis conueniunt quibus non est statim discedant / sed ut deo benedicant remanent ¶ Hinc est quod cum ¶ Ite missa est dicimus vertimur ad populum quasi discedendi licenciam ei dantes quod dicit dyaconus ¶ Ite missa est id est redite ad propria / quia missa est hostia salutaris ¶ Cum ergo benedicamus dicimus non ad populum vertimur / sed ad altare id est ad deum / nosque ipsos non ad discedendum / sed ad benedicendum deum adhortamur ¶ Factus est repente de celo sonus aduenientis spiritus vehementis et repleuit totam domum ubi erant sedentes ¶ Et apparuerunt illis dispertite lingue tamquam ignis / seditque supra singulos eorum spiritus sanctus

De benediccione ultima 314

Ultima benediccio quam sacerdos facit super populum missionem sancti spiritus significat quem misit dominus apostolis in die penthecostes et benediccio per halitum oris et signum crucis exprimit / quia illa missio per sonum aeris et linguam ignis mo-ant secundum quod legitur ¶ Factus est repente de celo sonus etc ¶ Et apparuerunt illis dispertite lingue etc ¶ Licet autem spiritus sanctus specialiter sit missus quia tamen indiuisa sunt opera trinitatis missionem illam tota trinitas sunt operata ¶ Ideoque benediccionem illam sacerdos facit in nomine trinitatis ¶ In nomine patris et filii et spiritus sancti ¶ Amen

Incipit tractatus magistri Richardi super canonem

In virtute sancte crucis
et sacramento altaris magna e convenien
cia et magna efficacia, cum per utrumque exclu
dantur contraria et renovetur et sanctificetur
creatura. Duplex autem renovacionis racione, ut
scilicet primus exuamur vetustate, deinde in
duamur novitate. Non enim potest fieri ut
remanentes in vetustate induamur christi
novitate. Nec poterit fieri quod paulus di
cebat ex persona infirmi. Nolumus expo
liari sed supervestiri. Unde filiis zebedei
petentibus ut unus ad dexteram sederet
et alius ad sinistram dictum est. Potestis
bibere calicem quem ego bibiturus sum, quasi
diceret. Primus compaciendo et commorien
do oportet vos exui vetustate ut postea
possitis ad dexteram meam vel ad sinistram
sedere quod est indui novitate. Hoc enim
non est meum dare vobis id est veteribus sed
quibus paratum est a patre meo id est innovatis.
Propterea et ipse dominus ihesus primus pati voluit
in ligno infiorum, deinde glorificari in lig
no superiori, ut scilicet primus exueret nos nostra
vetustate deinde indueret nos sua no
vitate. Primus enim legitur crucifixus, de
inde titulus suppositus. Dicit enim scriptum
est. Baiulans sibi crucem exivit in eum
qui dicitur calvarie locus ubi crucifixerunt
eum. Scripsit autem et titulum pylatus
et posuit super crucem. Est enim septifor
mis vetustas nostra, est et septiformis
virtus sancte crucis et efficacia. Sunt enim
quatuor corporis abhominaciones, et tres
mentis corrupciones. Unde psalmista. Cor
rupti sunt et abhominabiles facti sunt,
corrupta sunt mente et abhominabiles
facti sunt corpore. Quatuor enim quatuor
elementorum in corpore. Ignis in oculis per cu
riositatem, aeris in lingua per verbositatem,
terram manibus per iniquitatem qua pu
tium pugno impie, aqua in fluxu
renibus per libidinem. Hec sunt que de clausto
ciavit fratrem. Ingrediebatur ut videret, erat
curiositas, vana loquebatur erat verbosi
tas, cor eius congregavit iniquitatem
sibi erat iniquitas, egrediebatur foras per

libidinem. Corrupcioni etiam mentis tri
plici corrupcione in bone naturali per super
biam. In concupiscencia per avariciam, in
ira per invidiam. Sunt etiam in cruce
quatuor dimensiones latitudo longitudo
sublimitas et profundum, et tres in titulo
distinctiones. Ihesus nazarenus rex in
deorum. Latitudo unde fuit in christo passione
longitudo vite in resurreccione, subli
mitas glorie in ascensione, profundum
sapiencie in occulta potestate qua hic ordi
nat quia et in novissimo iudicabit
profundum crucis occultat ordinat, certa
manifesta portabat. Sic peccatis adhuc
occulta est qua dominus ihesus omnia peccata
sed tunc in fine iudicabit tunc manifest
erit sicut scriptum est. Cognoscetur dominus
iudicia faciens. Unde in quarto ordine
canonis memoria de tribus manifest
primitur. De quarto autem id est de profundo quia
occultum est tacetur. Ternarius ordo est
Unde et memores domine nos tui sed etc. Item
in passione contemptus sui fuit, sed
in resurreccione, contemptus mundi in ascen
sione, amor dei in occulta potestate timor.
Contemptus autem sui excludit verbositatem,
contemptus mundi curiositatem, amor dei
iniquitatem, timor libidinem. De tribus
distinctionibus tytuli

In ihesu fides intelligitur sine qua nemo
salvatur. In nazareno spes, nazarenus
enim interpretatur flos de quo fructus speratur.
In rege iudeorum caritas que est excellen
cior via que reges et sacerdotes facit et sancti
dos autem illuminat racionem quam superbia
excecabat, et excludit superbiam. Spes
autem sublevat concupiscenciam quam
avaricia inclinabat, et excludit avari
ciam. Caritas temperat et ordinat ira
quam invidia corrumpebat, et excludit et
invidiam. Sic igitur virtute sancte crucis et
efficacia exuimur nostra vetustate et
induimur christi novitate. Similiter et sacra
altaris renovat creatura et sanctificat. Sic
autem vii que in sacramento altaris attendi
untur scilicet que solo in misse que dicta quis
finis, que virtus, quis ordo, que causa,

que utilitas. Causa misse triplex est, scilicet honor sanctorum, salus vivorum, et requies defunctorum. Premittitur autem ei prologus oracio et invocacio trinitatis, in quo prelibatur et ostenditur que sit causa misse sequitur Suscipe sancta trinitas. Ubi enim continetur quod sanctis proficiat ad honorem, nobis autem salutem etc. Triplex est dicta, secundum enim divisionem tamen premisse cause, tres sunt missarum differencie, ut alia dicatur de sanctis, alia de tempore vel pro vivis, alia pro fidelibus defunctis. Sunt quidem tres partes ecclesie. Pars est in exultacione, pars in peregrinacione, pars in expectacione. In exultacione sunt sancti quorum vero vestigia sunt secuti. In peregrinacione sunt vivi qui subiacent tempori vel vanitati. Unde apostolus: Vanitati subiecta est creatura non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe etc. In expectacione sunt fideles defuncti qui expectant requiem. Secundum harum trium parcium sunt tres differencie missarum, et finium et officiorum. Finis enim aliud habet missa de sanctis vel Ite missa est, aliud pro tempore vel Benedicamus domino, aliud pro fidelibus defunctis vel Requiescat in pace. Ite missa est ideo dicitur: hostia a patre ad nos a nobis ad patrem missa est. Dicitur ideo ite vel festinate, sicut dicit apostolus: Festinemus ingredi in illam requiem. Finis vero misse de tempore hortatur nos quod simus in tempore ut benedicamus domino in adversitate et prosperitate vel omni tempore. Unde David: Benedicam dominum in omni tempore. Et alibi: Ad annunciandum mane misericordiam tuam et veritatem tuam per noctem. In mane prosperitas quia non ex meritis nostris, sed ex mera sola datur. In nocte adversitas quia in veritate punit et reddit. In fine misse pro defunctis eis optamus requiem et in principio petimus Requiem eternam etc. Secundo. Textus misse circa Christi est, quod sacramentum altaris totum sacrata ecclesia consecrat et sanctificat.

Septem ordines clericorum sunt in serie canonis quos spiritus sanctus mira sapiencia ordinavit. Primus ordo est a Te igitur ad secundam oblacionem. Secundus a secunda oblacione usque ad Quam pridie. Tercius a Qui pridie usque Unde et memores. Quartus ab Unde et memores usque ad Per quem hec omnia. Quintus a Per quem hec omnia usque Pater noster. Sextus a Pater noster usque Pax domini. Septimus a Pax domini usque ad finem misse. In singulis ordinibus sunt cause profunde et raciones que racionabiles movent questiones quas spiritus sanctus cui vult claudit et cui vult aperit, sicut scriptum est: Huic ostiarius aperit.

De primo ordine

In primo ordine canonis tria apponimus, pro tribus rogamus, tria petimus, et ideo tres cruces facimus. Tria apponimus, scilicet panem, vinum et aquam. Quare autem ista tria potius apponantur quam alia hec oritur triplex racio. Prima racio est: Prima quia inter omnia humane vite sustentande necessaria hec tria communiora sunt et utiliora, et magis necessaria; propterea potius debuerunt apponi quam alia, et in eo quod communius est et valeat omnibus et super omnia ad vitam eternam capessendam magis necessarium transformari et transferri vel in corpus Christi et in sanguinem. Secunda racio est quia in hiis tribus ipsa virtus sacramenti intelligitur sine qua indigne ad hoc sacramentum accedentes et ad iudicium non ad salutem sunt. In aqua enim intelligitur fides que latet et invitatur in aqua baptismi. In vino quod letificat et ascendit intelligitur spes. In pane qui confirmat intelligitur caritas vel in pane qui confortat pater intelligitur qui est omnis omnium fortitudo. In vino quod letificat filius, qui est gaudium nostrum quod nemo tollet a nobis. In aqua quod mundat et lavat spiritus sanctus, sicut scriptum est: Effundam super vos aquam mundam

et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.
Et item fistula de ventre eius fluent aque
vive. Hoc autem dixit de spiritu quem accep-
turi erant credentes in eum. Sic in aqua
intelligitur mundicia castitatis. In pane
fortitudo et opera pietatis. In vino quod
ascendit et accendit virtutes intencionis
que ad terrena non inclinatur sed ad celesti-
a erigitur. Hec tria accedentibus ad altare
ita necessaria sunt ut sine hiis nemo ad
salutem accedere possit. Unde et dominus in ewangelio
Introeuntibus vobis in civitatem occur-
ret vobis homo amphoram aque baiu-
lans. Sequimini eum et dicite domino domus ubi
facio pascha cum discipulis meis. Et
ipse ostendet vobis cenaculum grande stra-
tum et ibi parate. Ideo autem in eminen-
ciori loco cena paratur, ut ascensionibus
gradibus et ascensionibus virtutum stude-
ant semper probare. Unde apostolus Probet autem
se ipsum homo etc. In cenaculo altitudo
In grandi latitudo In strato aptacio
quia aptatur et munditur cenaculum. In stra-
to ergo mundicia castitatis, in grandi
latitudo et opera pietatis, in cenaculo al-
titudo intencionis. Unde in quarto ordine
canonis antequam dicamus panem sanctum
vite eterne et calicem salutis perpetue ne-
cessario prius offerimus hostiam puram
hostiam sanctam, hostiam immaculatam.
Sed de hiis in consequentibus dicendum
est. Tercia causa est quare sic predicta ap-
ponamus panem vinum et aquam, quia
in figura huius sacramenti omnis patriarcha-
rum benediccio in hiis constabat. Unde
Abraham cum in figura huius misterii
Melchisedech ei panem et vinum obtu-
lisset a maiore benediccionem accepit,
et benedictus deo excelso dictus est, qua
benediccione postea Ysaac filium suum
dicavit. Ysaac eciam filio suo Iacob
hec eadem bona prophetali eloquio im-
ploravit dicens, Det tibi deus de rore celi
et de pinguedine terre habundanciam frumen-
ti vini et olei etc. Rursus ad Esau cogno-
scens de Iacob fleret, frumento inquit et
vino stabilivi eum, et tibi post hec fili mi

quid faciam, qui dicit, sinamus eum sic
... corporis et vino et sanguine Christi
populum quod per aquam intelligitur. Pro
tribus rogamus. Primo scilicet generaliter pro
omnibus, secundo pro familiaribus nostris absenti-
bus, tercio pro circumstantibus. Generaliter pro
omnibus ubi dicimus In primis que tibi
offerimus pro ecclesia tua sancta katholica etc.
Pro familiaribus nostris absentibus ubi dicimus
Memento domine famulorum famularumque. Pro circumstan-
tibus ubi dicimus Et omnium circumstancium.
Tria petimus. Primo scilicet ut dies nostri dis-
ponantur in pace. Secundo ut eruamur ab e-
terna dampnacione. Tercio ut in electorum nu-
merari in divino grege. Hunc ordinem ibi
tenemus ubi dicimus Diesque nostros in
tua pace disponas atque ab eterna dam-
pnacione nos eripi, et in electorum tuorum
iubeas grege numerari. Circa ergo tria que pe-
timus et pro tribus rogamus, et tria petimus
circa tres causas facimus, ut scilicet pro ve-
tem causas primo que apposita sunt
benedicantur. Secundo hiis pro quibus apponuntur pro-
sint. Tercio ut que petimus impetremus. Si
tacest ergo secundo quod que posset fieri
quare tres causas in hoc ordine. Hec
quando dicimus hec dona hec munera hec
sancta sacrificia illibata. Hec dona scilicet na-
ture, hec munera scilicet devocionis nostre, hec sancta
sacrificia illibata maiestati divine sunt.
Hec dona referantur ad naturam, hec
munera ad graciam, hec sancta sacrificia
ad mortis passionis gloriam. Quare autem hoc
sacramentum iteratur, vel quod bis sumitur, vel
tur, vel quod bis sumpturi operatur, vel
quare sub hac specie sacramenta velatur
latitat et velatur, racionabiles as-
signantur racionescio. Quare hoc sacramentum sepe
iteratur triplex causa est. Prima cottidie
ut qui cottidie labimur per hoc cottidie
expiemur. Secunda causa est ut sicut in
medio paradysi erat lignum vite ita sit
corpus Christi assidue in medio ecclesie ad quod
cotidie peccantes accurrant ... et
per penitenciam satisfacientes ad hoc et

preter reconciliati reuertantur. Tercia ratio ut per hoc unum efficiamur cum Christo mediatore, uero unum efficiamur cum deo. Unde dominus in ewangelio: Caro mea uere est cibus et sanguis meus uere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo. Bene autem sumitur si quis per spiritualia ad hoc preparatur scilicet uel fide integra, confessione pura, penitentia condigna. Bene autem sumptio tria operatur. Primo peccata purgat, secundo uirtutes roborat, tercio uitam eternam resuscitat. Unde dominus in ewangelio: Amen amen dico uobis nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem etc. Qui manducat carnem meam et bibit meum sanguinem habet uitam eternam, et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Quarta ratio: sub hac specie sacramenti uirtus latitat et uelut tripartita est. Prima est integracio fidei, secunda augmentacio meriti, tercia defectus infirmi. Primo enim fidem integrat ut integrando probet et discernat. Secundo per fidem probatam maiorem uirtutem et graciam donat. Tercio ut nostre infirmitati parcat, corpus in sue maiestatis claritate non prestat, sed quasi sub quodam uelamine occultat. Unde miraculum istud contigit in monasterio cuiusdam premonstratensis ordinis. Dum celebraretur missa in presentia cuiusdam fratris de choro respiciens ad altare uidit super illud calicem claritatis immense, et columbam miri candoris super calicem in eadem claritate. Cepit ergo ammirari ammirando mirari et subito obstupefactus et tactus amisso uisu cecidit in choro prostratus. Quem fratres ad manus extra chorum ducentes et cunctis uitam perquirentes caducis insistentes donec ei dominus uisum restituit. Et hec quidem de primo ordine dicta sufficiant. De secundo ordine ca[nonis].

In primo ordine canonis petiuimus ut que apposita sunt benedicerentur. In secundo uero petimus ut que in primo benedicta sunt in uerum et summum sacrificium transformentur. Cuius causas facimus, quia que benedicta sunt in id transformari petimus, quod inquam precellit omnibus, scilicet triplici prerogatiua et caritate geminata. Primo dicimus benedictam omnem scilicet gratiarum plenitudine. Scriptum est: De plenitudine eius omnes accepimus. Non enim ad mensuram dat deus spiritum scilicet filio. De secunda prerogatiua scilicet summa dignitate et honore. Scriptum est: Habens in uestimento et in femore scilicet scriptum: Rex regum et dominus dominancium. De tercia prerogatiua scilicet summa et eterna potestate. Scriptum est: Potestas eius potestas eterna que non auferetur. Hec quia hec prerogatiua corporis parum nobis prodest nisi caritate nobis geminata exhibeatur. Propterea dicimus ut nobis corpus fiat dilectissimi filii tui domini nostri Ihesu Christi. Caritas geminata fuit qua ad patrem uenit, et ad gregem pro obediendo, et pro grege moriendo. Uel caritas geminata fuit qua corpus et animam posuit, uel qua sanguinem et aquam de latere fudit. Uel ideo quinque cruces facimus ut corpus quasi quinque nobis quinque natura impetremus. Prima preparacione scilicet sanguinis remissionem peccatorum. Secunda preparacione corporis unitatem in societate sanctorum. Tercia summa et eterna potestate timoris et sollicitudine mandatorum. Quarta summa dignitate et honore honestate uite et maturitate morum. Quinta plenitudine gratiarum plenitudinem premiorum. Hac igitur de causa in secundo ordine quinque cruces facimus.

De tercio ordine canonis

In tercio ordine sicut in secundo petimus que benedicta sunt in primo in uerum et summum sacrificium transformentur, id est in corpus Christi et sanguinem. Et nondum quia iste ordo diuinus est quidem sed profundus et ingenua sapiencia plenus. Bene in hoc due racionabiles mouentur questiones. Prima quod est causa quod non nisi due cruces fiant. Secunda est quare in hoc ordine ponatur quoniam in tercio supra panis et uini in uerum corpus Christi et sanguinem transeat. Solucio prime questionis.

Nulla alia nisi sola dampnis hominis natura erat redimenda scilicet corporis et anime

In hoc autem ordine missa redemptoris et re-
paratio celebratur per quam humana natura
liberatur. Unde generaliter in hoc ordine non
nisi duo precipue sunt facienda, memoria
festa apparent tria, scilicet propter redemptionem
duplicis nature. Solucio sexte questionis

Tres ordines sunt, ordo nature, or-
do iustitie, ordo gratie. In ordine nature
flos perdit fructum, forma tantum, ma-
teria materiam. In ordine iustitie, pena
sequitur peccatum, virtus premium. Unde scriptum
est: oculum pro oculo, dentem pro dente, et
Et reposita est michi corona iustitie quam red-
det michi dominus. In ordine gratie superhabundat
gratia ubi habundavit delictum. Et perdit
humilis peccator iustum superbum velut
phariseum publicanus. Et ita impe-
ditur ubi nullum perdit meritum in
mediano. Publicani et peccatores precedunt
vos in regnum dei. Sed nec natura potuit
nec iustitia debuit ut panis et vinum
fieret caro et sanguis, sola enim divina
gratia hoc potuit et voluit, et hoc fecit et facit.
Sicut ergo sunt tria tempora, tempus ante legem,
tempus sub lege, et tempus sub gratia, et in quo
tempore gratie venit dominus Ihesus et hoc sacramentum
celebravit et instituit, sic in hoc tertio
ordine canonis convenienter qui in
terris cotidie venit et de pane et vino
carnem et sanguinem suum consecrat et
conficit. Et hec de tertio ordine dicta
sufficiant. De quarto ordine canonis

In quarto ordine penitentie summo et vero
sacerdoti iam apud patrem immo
restringit petitiones iterum. Nunc summa
et vera hostia, iam maior preminet
memoria tanto magnalium que fecit celebra-
ta memoria, ut tanto pro eis quibus peccata que
fecit peccatis flectatur et impetret clementiam.
Utinam ergo tantum faciamus, non quod eis quod
panis est sanctorum sanctificatum, sed
ut per eius presentiam et virtutem eius effica-
ciam conformitatem obtineamus gratiam
per quam digne offeramus et sumamus
salutarem hostiam, et eorum consortia
in sanctorum consortium mereamur admitti.
Dominus Ihesus in passione sua fuit hostia
pura, in resurrectione hostia sancta,
in ascensione hostia immaculata. Panis
eius vite eterne esurientibus, calix salutis
eterne iustitiam sitientibus. Hec ergo assi-
milari et conformari debemus, quem
ad ipsum offerendum et sumendum accedi-
mus. Sed quia hoc non possumus fieri nisi passio-
nem eius et resurrectionem et ascensionem
studeamus imitari, propterea tamen iter
in primis medietatem faciamus, ubi dicitur
Unde et memores nos domine servi tui sed
et plebs tua sancta eiusdem filii tui domini nostri tam beate
passionis, necnon et ab inferis resurrec-
tionis, sed et in celum gloriose ascensionis,
ut scilicet ex imitatione passionis, pre-
dicamus castitatis sumus et offeramus
hostiam puram. Ex imitatione resur-
rectionis obtineamus virtutem et operationem
pietatis et sumus offeramus hostiam sanctam.
Ex imitatione ascensionis obtineamus
latitudinem mentionis, et sumus offera-
mus hostiam immaculatam. Ex parti-
cipatione panis sancti vite eterne obtinea-
mus unitatem et fortitudinem caritatis.
Ex participatione calicis salutis virtu-
tem obtineamus, iustitie et magnitudinem
consolationis perpetue, sicut scriptum est
Et calix meus inebrians quam preclarus.
Dehinc quidem in primo ordine exponere
diximus, et quartum in hoc quarto ordine me-
ciam duo precedunt in unum. Tria ex-
nacio primum offertur ut ad panem ser-
vite eterne et calicem salutis perpetue
idem sacramentum altaris digne accedi.
In hiis enim duobus comprehenditur, et
hec duo sacramentum altaris complectitur.
In primo ergo prudentia, in secundo fortitudo,
in tertio iustitia, in quarto id est altaris sacra-
temperantia, propterea dicebat apostolus
Probet autem seipsum homo id est in hiis quatuor hoc
se preparet, preparando probet, et probando
preparet, scilicet per mundiciam castitatis, per virtutem
et opera pietatis, et per latitudinem medita-
tionis, et de pane illo edat et de calice

bibat i. sic probatus accedat ad sacramentum
altaris. Ecce dominus in ewangelio Sint lumbi
vestri precincti et lucerne ardentes in mani-
bus vestris etc. Sint lumbi vestri precincti
per mundiciam castitatis, et lucerne arden-
tes in manibus vestris, per opera pietatis,
et vos similes hominibus expectantibus dominum
suum, per certitudinem intencionis. Hec enim
sola vere exoptat et letificat, exoptando
letificat et letificando exoptat. Unde
apostolus Conversacio vestra in celis est. Quasi
dicat Intencio vestra recta, et ita ad gloriam
dei et ad gaudia celi. Unde et salvatorem
expectamus dominum nostrum etc. ut cum venerit
et pulsaverit confestim aperiant ei per
sacramentum altaris. In hoc vero salvator
venit eciam per presenciam corporis, pulsat
ad fidem, interrogat, interrogat ad discer-
nendum, discernit ut probet et reprobet, probet
fidelem, reprobet infidelem. Sic dominus
interrogat iustum et impium. Homines
fidem interrogabat quando de corpore et
sanguine suo dicebat Nisi manducaveri-
tis carnem filii hominis et biberitis eius
sanguinem non habebitis vitam in vobis.
Homines interrogando discernebat, discer-
nendo probabat et reprobabat, quia xii.
remanentibus lxx. abierunt retro di-
centes Durus est sermo. Hii vero aperi-
unt venienti fide integra et devota super-
primis. Sed ideo quinque cruces facimus
quia quinque offerimus pro quinque rogamus
et quinque petimus. Primo quinque petimus
primo generaliter pro fidelibus vivis omnibus
secundo pro aliquibus et participibus, tercio pro
fidelibus defunctis familiaribus, quarto
pro generaliter pro omnibus fidelibus defunctis,
quinto pro nobis peccatoribus, generaliter pro
vivis omnibus ubi dicimus Supplices
Supra que propicio ac sereno vultu etc. In quibus
sumpserimus que, cum pro peccatis sumpserimus, videa-
tur esse dicendum esse ideo sic intelli-
gendum. Omnes qui i. sumpserimus cum inde-
ubi sumpserimus ex dona. Pro aliquibus participibus
ubi dicimus Ut quotquot ex hac altaris
participacione etc. Pro defunctis familiaribus

bus ubi dicimus Memento domine famulorum
famularumque tuarum etc. Pro omnibus fidelibus defunctis
rogamus ubi dicimus Ipsis domine et omnibus in Christo
quiescentibus locum refrigerii etc. Pro nobis
peccatoribus rogamus ubi dicimus Nobis
quoque peccatoribus etc. Utique petimus duo scilicet
nobis i. vivis, et tria fidelibus defunctis
duo nobis primo scilicet ut omni benedictione
celesti et gracia repleamur, secundo ut in numero sanctorum
consorcium admitti mereamur. Tria fidelibus
defunctis scilicet refrigerii sedem, quietis
beatitudinem, lucis claritatem, quod est
ibi Locum refrigerii etc. Quinque cruces quo-
tiens facimus per unum charitatem et amorem
et obtinebimus quinque offerimus, et exaudi-
emur pro quibus rogamus, et que peti-
mus impetramus. Ideo autem in hoc ordine
quarto de omnibus patribus qui ante le-
gem fuerunt tres solummodo abraham
abel et melchisedech pariter ponuntur
quia in corpore personis et sacrificiis persona
et sacrificium Christi maxime prefigurabat.
Abel enim de grege agnum obtulit deo,
et per invidiam a fratre occisus fuit.
Abraham de terra sua egrediendo et uni-
cum filium suum offerendo obediens fuit.
Melchisedech qui rex salem i. pacis
et iusticie rex, filio dei assimilatur insi-
gnia eius panem et vinum obtulit, sine
patre sine matre sacerdos in eternum manet.
Quare eciam in hoc ordine canonis sit
in primo duo ordines sanctorum novi testa-
menti ponantur. In primo quidem ordine
plures et maioris auctoritatis sancti inco-
luntur, in hoc vero ordine pauciores
et minoris auctoritatis subponantur diligen-
ciis inquirendum et considerandum. In
primo ordine ante consecracionem plures
i. quinquies quinque, et maioris auctoritatis
sancti commemorantur quia ut in officio
et misterio mirabilia et incomprehensibilia
agantur i. scilicet panis et vini in veram
carnem et verum sanguinem transeat et con

sciatur maioribus et pluribus auxiliis in
digemus, et maiori quinque sensuum perfec
tione multiplicandi et confirmandi sumus
nobis vel in quarto ordine peccatorum confessionem
pauciores vel quidem et minores sunt ordi
natur, ut per virtute sanatus quod tractamus
et offerimus corpus domini mentis et pa
bus quidem gradibus caritatis ascen
damus et vniti in sanctorum consortium
transeamus. Multo enim maius et mira
bilius est sanctorum patrum et vniri in vero
corpus Christi et sanguinem contra quam in sanctorum
consortio nos admitti **De quinto ordine**

In quinto ordine ut petitionum nostrarum
consequamur efficaciam, captamus
beniuolentiam, triplicem commendantes
personam scilicet patris et filii et spiritus sancti. Patris
commendamus personam per ineffabilem
caritatem vbi dicimus et piissime nobis filii
per multiplicem pietatem ubi dicimus per que
hec omnia domine semper bona creas et cetera.
Spiritus sancti, per mirabilis sapientie perspi
cuitatem qua ita ordinauit canonem
ut ad verbum creationis non faciamus
crucis signum, sed ad tria sequentia fa
ciamus. Sanctificas viuificas bene
dicis, et quare creatura humana non confir
mata prime conditionis nec habuit perfectam
virtutis, nec stabilitatem beatitudinis. Ho
mo ita quidem creatione pollebat na
turali bone, gaudebat arbitrii liberta
te. Per se autem nec poterat stare nec pro
ficere sine gratia adiutrice et sic causa virtute.
Ideo sic ergo labilis erat et caduca, ex virtu
te autem sanante crucis et gratie adiutricis sta
bilis efficitur et beata. Propterea ad verbum
creationis non facimus signum crucis ad
tria sequentia facimus. Sanctificas scilicet fide
et remissione peccatorum, viuificas sacra
mentis fidei et virtute bonorum operum. Bene
dicis plenitudine gratiarum et consummatione
bonorum. Vos ergo ter crucem facimus quia
per eius virtutem et amorem hec tria obtinemus
quibus super omnia indigemus. Personam filii
per multiplicem vel quadruplicatam filii

pietatem commendamus ostendentes enim
primo deum natale, secundo hominem venire, tertio
fonte vite, quarto rege glorie. Prima pietas
est qua per omnia de nichilo creauit. Se
cunda qua per peccata dimittit. Tercia qua
per gratiam et virtutem auget. Quarta qua
per eternitatis gloriam et beatitudine coronat.
Per quem hec omnia domine semper bona creas
tamquam deus natura, sanctificas, tamquam dominus
et largitor venie, viuificas tamquam fons
vite, et plenitudo virtutis et gratie. Benedicis
tamquam rex et corona eterne glorie **De vi ordine**

In sexto ordine per eum
qui venit in sexta etate, potesta
tem autem eius iam plenius omnem vir
tutem agnoscimus, et perennem deum potes
tatem honoramus et glorificamus. Vnde maiori
inspirata fiducia et audacia ut ad sum
ma patris pertingamus omnes petitionum
summam in breui colligimus. Per in et
cum quia crucis facimus, ut virtute sancte
crucis et amoris quinque gradibus caritatis
in omne vitatis ascendamus. Non
quod sint aliqui gradus deitatis in trini
tate, ut caritatis in deitate, sed in trini
fide de eius cognitione et amore. Tri
plicis ergo fide in fidem et sine qua
esse non possumus. Primus gradus est fides
eternitatis filii cum patre. Secundus gradus equa
litas. Tercius gradus vnitatis. Sic
Quartus gradus eodem modo consistit
Quintus gradus vnitatis spiritus sancti
cum vtroque vel cum filio et patre. Et notandum
quod in hoc ordine longe alius modus
et alia crucis quam in ceteris ordinibus
obseruatur, pro eo quod in crucibus faciendis et corpo
ris magna diuersitas ostenditur, et in
dominum integrum manu tenetur, in
eodem ordine oratio diuina continetur
Vnde et tres questiones in hoc ordine ro
nabiles oriuntur. Prima videlicet quare
in crucibus faciendis tanta diuersitas
ostenditur. Secunda quare corpus dominum in
tegrum in eisdem crucibus faciendis manu

teneatur. Tercia quare in hoc ordine po-
nitur quam in aliis ordo dominica [i.e. dominicarum] contineatur.
Secundum etiam quia alia per ea quam sunt
intelligitur, alia per ea que dicitur. Quarta [?] que
diversitas in circulis faciendis ostenditur.
Prima quidem circulus ex utraque parte ul-
timatem pretendit, secunda calici coequa-
tur, tercia infra calicem coartatur, quarta
eadem est cum prima, quinta ante calicem
depingitur. In prima ergo circuli eterni-
tas filii intelligitur ad patrem, in secunda e-
qualitas, in tercia unitas inter eos et
eiusdem substantie, in quarta idem modus ex-
istendi utriusque et ante mundi constitu-
tionem et post mundi consummationem. Unde
de seraphin legitur ex duabus alis vela-
bat caput et duabus pedes in capite
principium, in pedibus finis. Quicquid enim
fuit ante mundi constitutionem, vel quid
futurum sit post mundi consummationem occul-
tum est et velatum. Duabus vero aliis
volabat, id est ad noticiam hominum deferre-
bant que in medio ad salutem perti-
nebant. In quinta circuli intelligitur uni-
tas spiritus sancti cum filio et patre. In eo vero
quod dicitur per ipsum intelligitur creacio, in eo
quod dicitur cum ipso operacio, in eo ex dicit[ur]
in ipso consummacio. Per filium pater crea-
vit universa, cum filio operatur et filio
eo regendo et disponendo creata. Unde
in ewangelio: Pater meus usque modo operatur
et ego operor. Denique in ipso consumma-
buntur omnia. Post consummacionem
enim mundi cum tradiderit regnum deo et
patri, subiectus erit ei qui subiecit sibi
omnia. Est cum persone cognoscetur ab omnibus
spiritus sancti persona et natura, tunc per
spiritum filii erit deo patri omnis honor et gloria.
Propter quinta circulus gradus in unitate
spiritus sancti dicitur ante calicem depingi, id est in
oculis omnium manifestari. Post consumma-
tionem enim non tantum quod filius sit unum
ad patrem, verum etiam quod spiritus sanctus sit ab
utroque et procedat ab utroque plene

ab omnibus iustis cognoscetur, sicut scrip-
tum est: Cognoscent me omnes a mi-
nimo usque ad maximum. Propterea omnis honor
et gloria differtur usque ad ultimum. Nos ergo
quinque circulos faciamus ut per veritatem sig-
nificacionis ad istam consummationem cogni-
tionem veritatis pertingamus. Prima ergo
si queratur tanta diversitas in circulis
faciendis ostenditur. In predictis soluta
terminatur. Sexta dominice quoniam restant
solvende. In sexta dominus ihesus integer
et perfectus homo apparuit, et seipsum et perfectum
et integrum exhibuit et pro nobis obtulit.
Ideo in sexto ordine cum integrum in
manum tenemus, id est fide integra et ope-
re perfecto imitari debemus, sic circulos sua
nimis id est eius passionem commemoramus.
In sexta etate **Solutio huius questionis**
veniens dominus ihesus ordinem dominicarum
ordinavit et docuit, et ideo convenienter
in sexto ordine quam in aliis precedentibus sunt.
De septimo ordine canonis
Septimus ordo a pace incipit et ad
pacem tendit. Pax domini sit semper vobiscum.
Non enim omnis pax est domini pax. Est
enim pax inordinata, est pax simulata,
est pax inquinata, est pax scelerata.
Pax inordinata superbo quam contemptus
superiorum obedivit insidiatori sicut adam
diabolo, et ideo seipsum insidiatorem et dominum su-
periorem perdidit. Secundus vero adam ma-
luit obedire patri quam synagoge inna-
[?] et ideo seipsum recepit cum a mortuis re-
surrexit et patrem placavit et inimicum in se
recepit. Illi synagoge non compa-
ciendo dicebat: Pater si fieri potest transeat
a me calix iste etc. Non enim timebat
vel subterfugere volebat, sed quia synagoga
ex sua passione periculum faciebat, affectu
pietatis condolebat. Pax simulata
proditoris qui corde et ore loquitur. Pax
inquinata fornicatorum et adulterorum.
Pax scelerata rebellium et scismaticorum
qui universalis ecclesie auctoritati resistunt
et contradicunt. In sacrificio pacem [?] a colandi

est repugnare et qui scelus ydolatrie nol
le acquiescere Augustinus tres auctores ponit
primam scientiam scripturarum Secundam genera
lium conciliorum Terciam universalis ecclesie
consuetudine dicens Prima que nulla
scripturarum auctoritatum roborata sunt ab
ecclesia penitus resecanda estimo Prop
ter quod ordinata est que ordine dili
git Secunda est que neminem fallit Quinta
est que omnia iniuriata refugit Pru
dencia est que litem et finem
nescit Tercia de dilatione conditoris requi
runtur mens manus et lingua Hec
in hoc opere quibus operantur Lingua format
vocem manus pingit litteras mens
movet utrumque et linguam ad forman
dam vocem et manum ad pingendum
litteras Hec igitur tria nobis sunt necessaria
scilicet fides mentis et virtus sancte actionis
et vox oris ut pertingamus ad summa
pacis In hoc ordine multe oriuntur
questiones que spiritu sancto revelante solvuntur
Prima est quare tres virtutes secundum con
suetudinem ecclesie fiant Secunda quare sum
bonem fidei sufficiat Tercia quare vir
tutes iste non semper vel opera caliciem sed
tamen intus fiant Quarta est quare tercia
particula domini corporis manu teneat
in virtutibus faciendis Quinta quare ea
dem particula factis virtutibus in caliciem
descendat Sexta quare due partes ex
caliciem remaneant Septima quare
dum agimus dei ecclesiam in duobus primis sit
convenientia quare in tercia sit differen
tia Dona nobis pacem Solucio prime
questionis
Tres vite humane sunt
nature Prima anime simul cum
corpore Secunda anime relicto corpore Tercia
resumpto corpore quod est in resurrectione
In prima vita pax est necessaria que longe
faciat ab anime In secunda pax est necessaria
que longe faciat a dolore Unde in
exequiis mortuorum dicitur hoc penaliori
cruciatu etc In tercia vita pax est
necessaria que longe faciat ab utroque id est
ab anime et dolore consummata gloria et beatitu

dine Hoc ergo tres virtutes faciamus ut per
virtutem earum ad istam triplicem pacem
pertingamus Hoc etiam semper dicamus
id est in hac triplici vita alius pacem im
ploramus Solucio secunde questionis
Nulla natura erat redimenda vel
ad pacem reducenda nisi solius
hominis corpus et anima Propterea secundum hoc
racionem fidei duplex crux videtur es
se facienda Solucio tercie questionis
In septima etate que ex aperitur
ab imo parte consummata non est
quod exterius sit dolendum sed unde po
tius interius sit gaudendum Propterea
virtutes non opera sed intus in calice fiunt
Tercia pars domini Solucio quarte questionis
corporis quia manu tenemus cum
virtutes faciamus per illa est ecclesie que
est in exultatione et gaudet ad propo
sitam eternam beatitudinem Hanc ergo id est scilicet manu
tenere id est fide et opere imitari debemus
ut sic virtutes faciamus id est passionibus
Christi communicemus Solucio quinte questionis
Calix domini qui laborem significat et im
itacionem dominice passionis Est autem
interius et exterius Exterius pressu
ram tribulacionum interius gaudium et
consolacionum Unde dominus in ewangelio
Hec locutus sum vobis ut in me pa
cem habeatis in mundo pressuram
habebitis Unde psalmista Secundum
multitudinem dolorum meorum in corde meo
consolaciones tue letificaverunt animam meam Et iterum Quam magna multitudo dulcedinis tue
domine etc Et iterum Secundum multitudinem dolorum
meorum etc Illud scilicet gaudii
et consolacionis et illud abscondite
dulcedinis interius calicis Propterea
tercia particula domini corporis descendit
in calicem quia per laborem ad propo
sitam eternam et etiam recipiet requiem
Unde in ewangelio Iam pueri mei mecum
sunt in cubili non possum surgere et dare
Due partes domini Solucio vi questionis
corporis que extra caliciem remanent
due partes sunt ecclesie Prima pars in peregri

cione, et pars que est in expiacione. Nam
ergo dum iste pars laboribus penitencia-
libus subiacent et adhuc expectant et de-
siderant nec desideratam habent requi-
em. Tercia dum ille pars anima corporis
remanet ex alicui. Sermo vii questionis

Tria sunt tempora. Duo sunt in quibus e-
an erit pacis et iusticie. Nam ergo
in tempore pegnacionis et in tempore conversacio-
nis spacium et captatur ira. In tempore vero
resurreccionis pax consumabitur atque
iusticia. Agimus dei in duobus primis
convenienciam, in tercio vero est differencia

Cauenda sunt hec aliqua uia depravatiue loquendi in multis punctis
Quidam nitebantur confundere uel mendicantes fratres [illegible]
propter sepius fuit inter septimos doctores Oxonienses [illegible] et ad [illegible]
[illegible]

In nomine patris et filii et spiritus sancti et virginis matris dei amen. Proposicio Ricardi archiepiscopi Armachani primatis Hybernie facta in consistorio coram domino papa et cardinalibus ac prelatis ad utilitatem cleri ac populi cristiani super materia mendicitatis ac privilegiorum contra fratres de ordinibus mendicancium quibuscumque die octavo mensis novembris anno domini M° ccc° lvij°.

Nolite iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate. Johannis vij capitulo. Pater sanctissime in principio mei sermonis protestor quod non intendo aliquid asserere aut temere affirmare quod fidei obviet et christiane aut doctrine katholice; quod eciam non est intencionis mee destruccionem seu cassacionem ordinum mendicancium approbatorum ab ecclesia aut a summis pontificibus confirmatorum appetere aut eciam suadere, sed pocius suadebo ipsos ordines debere reduci ad puritatem sue institucionis primarie, semper correccioni sanctitatis vestre pater. Et ut ad materiam meam statim descendam: Ecce pater sanctissime accedens Londonias pro ecclesie mee Armachane quibusdam negociis doctores aliquos satis doctos super mendicitate ac mendicacione domini salvatoris nostri Jhesu Christi decertantes et sepius invitatus ut populo predicarem, septem aut octo sermones ibi predicavi in vulgari et subsequenter protestacione prescripta in publico novem conclusiones expressi, propter quas et alia que tunc dixi fratres ad istam sedem licet frivole appellaverunt.

Prima hec erat quod dominus noster Jhesus Christus in conversacione sua humana semper pauper erat, non quia propter se paupertatem dilexit aut voluit. Secunda fuit quod dominus noster Jhesus Christus nunquam spontanee mendicavit. Tercia erat conclusio quod Christus nunquam docuit spontanee mendicare. Quarta conclusio erat sive capitulum articulus quod dominus noster Jhesus Christus docuit non debere homines spontanee mendicare. Quinta erat conclusio quod neque prudenter et sancte spontaneam mendicitatem super se assumere perpetue observandam. Sexta erat conclusio quod non est de regula fratrum minorum mendicitatem spontaneam observare. Septima erat de materia illa conclusio quod bulla domini Alexandri quarti que minorum libellum condempnat nullam premissarum conclusionum impugnat. Octava conclusio et prima de privilegio in materia ista erat quod pro confessione parrochianorum alicuius ecclesie facienda in occlusione loco altius eligibilior erat parrochialis quam fratrum oratorium sive ecclesia ipsorum. Nona erat et secunda in ista materia quod ad confessiones parrochianorum suorum videlicet ecclesie unius persone eligibilior erat persona ordinarii quam fratris persona. Has conclusiones pater sanctissime in publicis meis sermonibus scripturis vel racionibus

tamquam probabiles suasi ut potui et in presenti si deus donaverit suadebo et eciam declarabo et aliqua contenta que in ibi tunc non dixi sicut fratribus ibi promisi adiciam in presenti sanctitati vestre humiliter supplicans et devote quod conclusionibus hiis predictis et racionibus quas ad eas suadendas adduxi et adducam attendatur et fratrum racionibus e contrario si fratrum raciones fuerint forciores sum ego paratus. Si vero e contrario ipsi fratres per scandalis detraccionibus et conviciis publice et occulte impositos illatos super qua materia malo tollerare quam agere legittime puniantur. Observato quo ad omnia quod primo assumpsi: Nolite iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate, scilicet quod est secundum legem dei atque nec communem negocium deo privato preterii, a privilegiorum materia que totum clerum et totum populum pariter concernit volo incipere et dico ut vere videtur quod si queratur cuius locus est eligibilior pro confessione a parrochianis alicuius ecclesie sue facienda videtur quod sua parrochialis ecclesia est locus eligibilior oratorio fratrum sive ipsorum ecclesia, quia est pro consuetudine parrochianorum confessi securior utilior et plura vitans incommoda. Quod parrochialis ecclesia sit locus securior ut singulariter suadetur, sic cum occlusione contingit loco altius ibi fiet confessio et eciam ut sepultura in ibi habeatur quam fratrum ecclesia suadetur, et cum lege.

Prima racio quia est locus a deo preceptus Deuteronomii xij° capitulo promisso: Hec sunt precepta atque iudicia que facere debetis. Ad locum post ad locum quem elegerit dominus deus vester de cunctis tribubus vestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo venietis et offeretis in loco illo holocausta et victimas vestras decimas et primicias manuum vestrarum et vota atque donaria primogenita boum et ovium. Et postea sequitur ibidem prohibitive sic modo: Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeras hostias et facias quecumque precipio tibi. Ubi constat quod non est tantum preceptum ut in loco electo a deo quem eciam parrochialem nunc vocamus debemus accipere cuncta que lex precipit de sacramentis facere de quorum de quibus est confessio facienda sicut Levitici v° capitulo quod quicumque per ignoranciam peccaverit offeret sacerdoti et ipse orabit pro eo ut dimittetur ei. Sed eciam alia loca quecumque sint a lege prohibita. Certum autem videtur quod locus fratrum non est a deo per suam legem ad hec facienda electus sed tantum a summis pontificibus est concessus, sed nunc vera premissa est de lege prohibitus

prima racio

Cum ergo locus preceptus sit tutior loco de lege
divina prohibito ac solum modo permisso concesso
sequi videtur quod parochialis ecclesia est tutior
locus sive securior ad confessionem parro-
chianorum suorum pandendam quam oratorium
fratrum sive ipsorum ecclesia. Parochianus non hesitat ut
credo. Item 2o patet suspicari licet, intelligo de 2a ratio
suspicione quod sua parochialis ecclesia est suppo-
sita ecclesiastico interdicto, hoc autem verisimiliter
potest suspicari de fratrum. Unde videtur quod ecclesia
sua est locus sibi securior. Suadetur minor
per decretalem illam de sepulturis in sexto animarum
periculis, ubi sub certo modo pene infli-
gitur tam ecclesie quam clericis, infligitur quibus-
cumque religiosis qui induxerint aliquos ad
vovendum iurandum seu fide interposita vel
alias promittendo ut apud eorum ecclesias eligant
sepulturam vel iam electam ulterius non immu-
tent, et quidam affirmant quod fratres ita induxerunt,
unde ipse quod verisimiliter parochianus po-
terit suspicari quod loca eorum sint supposita
ecclesiastico interdicto. Aliter illud confirmatur,
quia videtur quod nullus parochianus sciens
ut sane teneatur quod sua parochialis ecclesia
est locus a deo ad sacramenta percipienda
electus atque preceptus et locus fratrum a le-
ge prohibitus nisi informatus ac suasus
a fratribus eligeret sepeliri, quia satis sanum
videtur quod nullus parochianus ad hoc faceret
esse a secularibus aliquo taliter informatus aut
inde inductus. Quibus videtur posse con-
cludi sicut fieri potest in moralibus materia quod
parochialis ecclesia est pro confessione pan-
denda parochianus suis locus securior loco fratrum.
Dixi et dico secundo quod parochialis ecclesia pro Ratio 4o
parochianis ipsis est quod confessione pandenda
et etiam sepultura habenda locus utilior
loco fratrum. Primo quod est locus a deo 1o
electus ac per hoc a deo amplius acceptatus
quam fratrum ecclesia, que non est a deo concesse
electa, sicut nec a sua ecclesia sed solum ad pre-
dicationem fratrum concessa. Unde videtur
utilior quo quod est deo acceptior. Item 2o
in parochiali ecclesia parochianus ut debet-
ur confessus duplicis obedientie meritum
sibi acquirit, scilicet meritum obedientie qua pa-
ret mandato dei de confessione pandenda
et meritum divine obedientie qua obedit precepto
divino de loco ad hoc a deo electo eligendo.
Fratres secundo merito obedientie carent ut videtur apud
fratres quibuscumque confessus aut quibus sepultura.
Est ergo parochialis ecclesia parochianis propter
percipiendis locus utilior loco fratrum. Item 3o
in parochiali ecclesia sunt ubique aut quasi
ubique aut esse deberent de iure divino
et sue ecclesie plures in templo quam oratores

quam in ecclesiis fratrum sunt. Unde dicit quod
parochianis verisimiliter estimatur quod ibi pro
orationes plurium potest amplius adiuvari quam
in fratrum ecclesiis. Et confessio facta in sua
Dixi et dico tertio ecclesia et sibi ibi sepultura
estimanda quam eo quod ibi sunt utilitas ampli-
or et maior securitas, cedunt si obmitte-
ret sicut confessio singularis ut sic compti-
um fratrum ecclesia tolleretur securitas et tolleretur
utilitas permisse ut hec sunt, nemo dubitat
quam multa incommoda sive dispendia.
Dixi et dico secundo quod si queritur que persona est eli-
gibilior pro confessione principali singularis
facienda, scilicet an persona fratris an ordinarii sui,
quod ordinarii sui persona eligibilior est ecclesiastica
fratrum personis, quia securior, quia utilior et quia
confessio singularis sibi facta vitat plura
dispendia. Primo dico quod est persona se- 1o
curior, quia est ut articulo precedenti suasi persona
a deo precepta et a sua ecclesia de lege commu-
ni et fratris persona de lege prohibita, unde consequitur 2o
quod ordinarius est persona securior. Item
persona ordinarii est suis parochianis per-
sonis fratrum amplius obligata, unde ratio-
nabiliter potest parochianus securius de ea confide-
re quod solicitior est ad providendum sue saluti
quam sit quam est sibi persona extranea. Sicut per-
sona medica corporalis est egroto naturaliter ma-
gis secura que est egroto magis obligata. 3o
Item parochianus de cursu quam non hesitat
nec hesitare licet de ordinarii sui persona quod
eius potestas absolvendi suos subditos est liga-
ta, de fratrum vero personis licet verisimiliter suspica-
ri quod propter varias excommunicaciones est in eis
potestas ligata. Nec est dubium quin securius
sit homini confessionem pandere habenti potestatem
habenti quam potestatem ligatam, ergo ordinarii
persona est certior sive securior. Probatur minor
pretacta primo per capitulum Religiosi in Clementinis de
decimis ubi dicitur quod religiosi quicumque benefi-
ciati non existentes qui novalium aut alias
decimas ecclesiis debitas ad eos ex aliqua
causa legittima non spectantes appropriare sibi pre-
sumpserint exquisitis fraudibus sive coloribus
usurpare aut commutare excommunicationis incurrant. Nec
videtur ambiguum quin decime divino legato
iure et libere donatorum decime sint solvende
et hoc ecclesiis et earum curatis, sed et innocen-
tius dicat et hostiensis affirmat. Unde consequitur
quod quicumque fratres qui delegatas eis et eis do-
natas decimas ab ecclesiis subtrahunt et eas
sibi appropriant, sententiam excommunicationis incurrunt, nec de illis
nunc decimas solvat ut quidam affirmant.
Secundo probatur minor pretacta per capitulum Religiosi
de privilegiis in Clementinis ubi omnes religi-
osi sunt excommunicati de facto quod sententiis latis
per statuta provincialia seu sinodalia
... absolvunt a quibus ut quidam affirmant
... ecclesie prelatis et penitentiariis commissis

sepe vnus continue ligatos fratres confessiones audientes absoluunt. Ego enim in mea diocesi Ardmachana ut puto habeo duo milia subditorum qui singulis annis per sentencias excommunicacionis latas contra homicidas voluntarios, fures publicos, incendiarios et istis consimiles sunt sentenciis excommunicacionis involuti, de quibus vix veniunt ad me seu penitenciarios meos xl^ta in anno, et recipiunt sacramenta omnes tales ut ceteri absoluti dum ut creditur per alios quam per fratres. Non dubium quin nulli alii illos absoluunt absoluti credunt. Vnde a proximis potest verisimiliter suspicari quod illi confessores sunt tali sentencia involuti, ita quod sacerdotalis potestas est in eis ligata, et tamen nunquam tutum est talibus confiteri, quoniam proprio sine peccato mortali non possunt eos absoluere. Et si aliud credunt ipsi confessi, consentiunt suis peccatis si absolucionem recipiunt. Ait enim apostolus ad Romanos primo capitulo: Qui talia agunt digni sunt morte, non solum autem qui faciunt ea sed et qui consenciunt facientibus. Et in Paralipomenon xix capitulo dicitur cum Jehu propheta dicit ad Josaphat regem Juda: Impio [illegible] prebes auxilium et hiis qui oderunt dominum amicicia iungeris, et idcirco iram quidem merebaris. Vnde consequitur quod securior est persona ordinarii quam fratrum persona.

3 pba° Item consequenter per tercium Cupientes de penitenciis clementina v: Simplex est lata excommunicacionis sentencia. Prima est lata in omnes religiosos qui aliquam ut audientes a solucione decimarum ecclesiasticarum debitarum retrahunt in sermonibus suis vel alibi referre presumunt, quod faciunt ut fertur communiter confessores de fratribus. Affirmant enim in publico quod licet de elemosinis parvis vini, teruncie aut aliarum rerum huiusmodi mediocrium tenentur donantes in decimando lucra mercacionum suorum aliquid decimare. Ego vero contrario affirmarem quod de parvis sicut de magnis donariis tenentur, nisi sua lucra facere mercatores, quia aliter possent mercatores quecumque totum lucrum totius anni per talia parva dona ita distrahere quod de maiori suo lucro nichil deberent penitus decimare, totum per modica distribuendo pauperibus, et sic lesio fieret bonorum curatorum. Constat ergo fratres tales maioris excommunicacionis sentenciis involuti.

Item per eandem decretalem Cupientes omnes fratres sunt ab officio suspensi et sunt excommunicati qui infra certum tempus confitentibus eis confessis de decimis soluendis non faciunt, ubi ut verisimiliter estimatur omnes confessores deputati de fratribus vel quasi omnes sunt ista sentencia canonis involuti, quia ut fertur communiter et per eos qui eis confitentur potest probari quod aliquid debeat penitus nichil dicunt confessis, et quod illis qui confitentur eis quandoque loquuntur preterit in modo non per mandata sed per formam, quod non est consciam facere sed magis illudere. Vnde si ad sensum consonantes canonis consciam facerent, ipsos eis confessis de rebus quibus scilicet decimandis, de modo et de tempore informarent; et quia non faciunt, non video quomodo ipsa excommunicacionis sentencia non incidat. Omnes religiosi.

ī.p° Item quod idem tercio Cupientes omnes sunt excommunicati qui aliquos ad vovendum iuramento vel fide media seu alias inducunt ut sepulturam apud eorum ecclesias eligant vel iam electam ulterius non immutent, quod fratres facere affirmat clericorum et laicorum communis opinio. Et ad hoc videtur vero satis probabiliter iam adductis.

ĉ io Item quod persona ordinarii sit precipiendo suo securior aliter suadetur sic: quod de cuius persona racionabiliter presumi potest indicare quo ad penitenciam congruam et utilem imponendam sibi pro suis peccatis est indubie sibi minus suspecta seu equior quam qui subsidii temporalis pro confessionibus audiendis a suo ordinario non habet suspicione aut aliter suspicari eius vitam de lege et de sue ecclesie ordinarii iussione sit [illegible] de persona vero fratrum contrarium, quam ut [illegible] racione quia contrarium ne ferunt ut in evangelio continetur quod sua fundacione ad mendicitatem et paupertatem altissimam asserunt se astrictos non obstante in eis facultate audiendi confessiones omnium sibi confiteri volencium. Vnde questum relevacionis mendicitatis in eis eorum audicionibus confessionum contrarium probabiliter presumi potest suspicari et racionabiliter maiorem suo [illegible] arguere. Cur iste mendicus hic me (?) confessionem sedendo auscultaret et a [illegible] sibi quod victum acquirendis desisteret nisi de me tale suffragium expectaret. Vnde eius egestas ad petendum eius mediacione indigenciam suam amplius impellat iuxta illud Salomonis Proverbiorum xxx^o: Mendicitatem et divicias ne dederis michi. Tribue tantum victui meo necessaria ne forte saciatus illiciar ad negandum et dicam: quis est dominus? et egestate compulsus furer et periurem nomen dei mei. Constat quod proprie nomine suo pro corona elemosina applicanda quia potest eius mendicitas relevari velut in imponere, et ita non est spiritualiter bene saciatus. Salvator

cum sunt disparibus circumstanciis etiam nobis
potuimus esse illud de demone loquentes
fudit hec genus demoniorum non eicitur nisi per
oracionem et ieiunium capitulo xvij° etc. Ex quo datur
colligi quod sicut cuilibet morbo corporali diver-
so diversa congruit medicina Sic spirituali
morbo cuilibet est providenda propria medicina quilibet
iste medicus cum sua intencione ut suspicor an-
nullaverunt ministraverunt Confirmatur hec ratio confirmatur 1
cum satis apparet in facto quod isti fratres ubique
potuerunt privilegium de confessionibus audi-
endis obtentum Monasteria pulcerrima et re-
galia pallacia construxerunt Cuius rei causa
videtur precipua illa confessiones audiendi
facultas qua antequam illam facultatem haberent
nullatenus talia construere potuerunt Item confirmatur 2
dicitur quod fratres ad reformacionem desertum
parochialem ecclesie aut strate quas seu pecuniam
reformandos desertum tales elemosinas lar-
giendas confessis eis imponunt ut amore
eas predicatoribus aut predicatores si quinque
de aliis mendicancium ordinibus ut minoribus
largientur imponunt certa sibi et suis appli- ordini
candas Unde verisimile potius iudicium quod talia
opus est in causa quare tales mendicantes
et persona contraria est ita sollicitatus quod tempus
mendicacionis illi contrario totus intentus
Item feci ad hec et fatio in parte unum non
unum conclusionem volebam asserere dixi tamen in
publico et in parte id dico quod nunc illam
nesciebam dissolvere Conclusio illius nunc
est ista contra quemlibet parochianum confessis
fratribus ordinariis suis neglectis iuxta peccata
tunc etiam tenetur quod confessorem eius remanent
in peccato mortali et a nullo peccato mortali
absolutus Ad hanc conclusionem suadendam
inducebar unum primum suadere quod etiam pro
tempore apostolicam constitucionem Johannis vas elec-
cionis volebam astruere que ibi dampnatur
de dictis Magistri Johannis de poliaco tres
subsequentes articuli Primus est contra confessi
fratribus habentibus licenciam generalem audiendi con-
fessiones tenentur easdem que confessi fuerunt
iterum confiteri proprio sacerdoti Secundus articulus est
contra statute statuto omnis utriusque sexus edi-
to in concilio generali Romanus pontifex non
potest facere quod parochiani non teneantur confiteri
omnia sua peccata semel in anno proprio sacerdoti
quem parochialem curatum primo nec deus
posset hoc facere quod ut dicebat hoc implica-
ret contradiccionem Tercius articulus est contra papa
non potest dare generalem potestatem audiendi con-
fessiones primo nec deus quin confessi habentibus
generalem licenciam audiendi confessiones te-
neantur eadem peccata iterum confiteri suo proprio
sacerdoti quem dicit ut premittitur parochiales
ecclesie erat primum que sunt parti simul et
nullatenus impugnat quod quilibet parochianus
fratribus sit confessus Et quod idem parochianus
teneatur sub precepto esse omnia sua peccata

semel in anno suo sacerdoti proprio sive ordinario
confiteri Primo illud suasi quod non amplius
repugnare videntur confiteri fratribus et nichi-
lominus obligari sive teneri semel in anno omnia
sua peccata suo ordinario sive suo sacerdoti
proprio confiteri intelligendo de confessione quantum
ad id quod est iterabile in eadem quoniam sibi
repugnat semel aut sepius aput fratres
offerre et teneri sive obligari ut semel aut
bis sive ter teneatur in sua ecclesia parochia-
li in anno offerre cum unus sit actus iterabi-
lis notorie sicut alter Ista vero duo ultima in
nullo sibi repugnant igitur nec duo prima mutuo
se impugnant Item nullus ambigit quod quin-
que due proposiciones affirmative super sibi actu
iterabili a diversis personis aut ab eadem persona
per diversis locis ac diversis a diversis personis aut
ab eadem persona per diversis locis ac diversis
temporibus valeant simul stare sicut quod iste pro-
chianus audiat missam unam aput fratres aut plu-
res et quod audiat unam missam aut plures apud
parochialem ecclesiam saltem semel in mense et
maxime si utriusque actus sit notorius et deo
acceptus qualis actus non dubium constat con-
fessio omnes aut doctores in illo concordant
Et actus confessionis est iterabilis notorie
quantum ad expressionem peccatorum et priuam et
nos omnes sepe sic agimus deo ut credimus
ita prestatur obsequium Nec minus est etiam quin
actus tales iterabiles possunt cadere sub precepto
cum sit sine magis meritorius si obedienter fiat
quam sine precepto ut supra expressi in principio
articuli precedentis Potest igitur confessio fa-
cienda cadere sub precepto quod nullo fortius potest
una confessio facienda sub precepto venire
alia libera permanente Item dominus Martinus
papa quintus qui fratribus minoribus facultatem
audiendi confessiones concessit in ipsius privi-
legio sive sic dicat Volumus autem quod hii qui
fratribus confitebuntur eadem suis parochialibus
presbiteris confiteri semel saltem in anno prout
generale concilium statuit Nichilominus teneantur
et quod idem fratres eos ad hec diligenter et efficaciter
secundum datam eis a deo graciam exhortentur
Nulli ergo etc. hec ibi Ubi iste dominus papa aperte
ponit quod non obstante confessione facta fra-
tribus teneatur iuxta concilii generalis sta-
tutum eadem peccata suo parochiali presbitero confiteri
Sed huic decreto videtur illa constitucio Jo-
hannis Vas electionis iuxta scriptum quem
fratres de ea conceperunt obviare et populus eorum
informat in publicis scriptis ut videtur et in eis
dampnando Si premissum mandatum domini Marti-
ni sit firmum sicut firmum esse videtur iuxta
omnes premissas Adeo per Sanctissime ne
tantum dispendium contineat in populo xpiano
amore crucifixi illa constitucio per celeste
possibile declaretur cum michi videtur quod ita
potest intelligi et sic eam intelligo etc.

Confessiones fratribus tenentur apostolice defectum potestatis absoluendi in fratribus, eadem peccata confiteri suo proprio sacerdoti. Quod communiter magister Johannes de Poliaco intellexisse videtur. Item videtur valde mirabile qua fronte fratres audeant asserere cum simul stare non possunt ut confessi sint fratribus de suis criminibus et quod eadem teneantur suo ordinario siue suo sacerdoti proprio confiteri, cum e contra habeant in sua propria regula ut communiter affirmatur quod quicumque in ordine eorum professus seu etiam eorum assumentes in sua professione aut in suo ingressu, non obstante quacumque confessione sua priori tenentur uni eorum omnia sua crimina confiteri. Cur ergo de nobis id negant posse fieri, quod de se ipsis obseruant videtur mirabile.

2a ro Item dominus Benedictus decimus nonus in constitutione renouatoria constitutionis Bonifacii super cathedram que incipit si bene recordor ad perpetuam, fratribus mandat quod ipsi hortentur eis confessos quod eadem sua peccata confiteantur suo proprio sacerdoti. Ipse ergo sensit ut videtur quod vna confessio obligationem ad alteram omnino non tollit quamuis si in simul stare possunt quod altera percepta altera libera remanente.

3a ro Item sanctus Augustinus in de vera et falsa penitentia capitulo xi et sanctus Thomas, Bonauentura et alii doctores et glosatores catholici sepe affirmant quod quis potest dare eadem peccata sepius confiteri. Cur igitur id sub precepto venire non possit apostolico mentem ipso cunctantibus non video sicut posset fieri precepi a prelato quod quilibet parochianus audiret singulis diebus dominicis duas missas. Hec igitur primo probabilis sit sicut ipso minus dura posse videtur inferri conclusio scilicet quod quicumque parochianus fratri confessus ordinariis presertim obmissis per totum annum et neglectis siue contemptis est contemptor siue transgressor mandati ecclesie contra eum in decretali illa Omnis vtriusque sexus per quam redit a fide cum peccato mortali et eidem non remittat, vnde peccatum mortale id mortalia eius relaxet. Infertur ulterius quod a fratre confessi cum peccatis omnibus suis mortalibus cum quibus onerati accessit ad fratrem. Et quid isto intollerabilius aut dampnosius possit in ecclesia Christi accidere. Vere pater sanctissime ista conuexam ut scio in parte dissolue. Vnde rogaui Londoniis eos fratres in publico ut me informarent verbo vel scripto qualiter possem premissa eorum dissoluere, sed id hucusque ab eis non valui obtinere. Igitur michi videtur quod ex premissis possim inferre quod persona ordinarii est parochiano securior pro confessione pandenda scilicet vnde persone quam fratris persona. Suppleo pater sanctissime Nolite iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate.

Dico et dixi secundo quod persona ordinarii est parochiano vtilior pro confessione pandenda quam fratris persona, quia est persona a lege dei et sue ecclesie ordinata atque demandata ad illud ministerium complendum constituta. Frater vero per solam concessionem siue licentiam summi pontificis et id obtinet facultatem. Nec videtur ambiguum quin vnumquemque obseruando siue sequendo preceptum vtilius sibi quam precepto neglecto sequendo siue obseruando licentiam, consequenter solam licentiam nullus ob hoc compulsus [illegible] et quemque obseruando preceptum incitetur. Vnde consequenter vtilius confiteri potest quisque parochianus de cetero quam intelligo ordinario suo quam fratri. Non tamen nego quin raro in casu contingere posset sicut cum ordinarius quacumque causa ita redderet se suo parochiano suspectum.

4a ro Item hec secundum videtur sicut per in priori articulo suo ordinario obmisso confitendo fratri caret honore meritorum preceptorum. Secundo cum non sit parochiano preceptum neque consilium quod fratribus sint confessi, vnde confiteri ordinario videtur sibi vtilius.

5a ro Item persona ordinarii est parochiano suo amplius obligata quam fratris persona et amore suo vt consequenter de cetero quam debet supponere amplius intendere, vnde cura suo parochiano magis affecta. Vnde videtur quod sollicitior erit circa vtilia medicamina spiritualia sibi adhibenda quam frater qui sibi sit extraneus, igitur ex illo capite videtur confessio vtilior.

Item quod iuxta conclusionem immediate premissam persona ordinarii est ad hec securior persona fratris, consequens quod est vtilior.

6a ro Item Innocentius in summo capitulo et si quarum vnam causam ad istam conclusionem assignat scilicet quod facilior ad curatum quam ad extraneum penitentis accessus, concludens quod vtilius pandenda est illi parochiali confessio, et hec ea specialiter locum habet in casu infirmitatis de nocte quando non potest habere accessum ad fratrem nec fratri ad infirmum de nocte patet accessus, quod tunc non obstante confessione facta fratri parochianum oportebit ordinario confiteri, vbi illi confessio vtilius esset completa quam ordinarius suam vitam potius agnosceret et sic posset sibi penitentiam magis aptam imponere, cum sit notum satis quod quantumcumque sepius recidiuum accipit de peccatis et quanto peccata eius remissa minora [illegible] tanto reddi [illegible] nimis [illegible] delictum. Qualiter igitur [illegible] poterit ordinarius parochiano aptam et congruam penitentiam ignorans sua priora peccata imponere aut saltem tam congruam sicut si eius vitam agnosceret omnino non video. Vnde vtilius esset confessio proprio curato eius ordinario confiteri quam fratri.

Item Innocentius secundam causam addit scilicet in confessione ordinario facta est erubescentia amplior quam cum confessio fratri est facta quam quisque amplius erubescat pandere peccata sua illi quem cottidie cernit

puteus quem nunc contrancto quez fortassis
no videbit nisi semel in anno ¶ Item viijo
valde est utile uxoratis ut unus qui peramat
sue uxoris confessiones audiat individuse qz
sic eorum confessor tamquam medicus singularis
duorum membrorum unius corporis utilis pt
languidis in spiritu sicut infirmus corporalis
providere quam duo medici quorum unus unum me
mbrum duntaxat et secundus medicus aliud membrum
solus curare laborat ¶ Vir vero et uxor vir
sunt corpus Itaque ait salvator Jam non
sunt duo sed una caro Math xixo c. Sati
quo istis videtur ¶ Et persona ordinarii est pro
na utilior quam sui prochiani confessionem illi
audiendam quam fratris persona quapropter
Sanctissime Nolite iudicare secundum faciem
sed iustum iudicium iudicate ¶ Confessio facta
Dico tercio ut tunc dixi curato ordinario sunt
ut prescripsi vitat plura incomoda sine dis
pendia quam facta fratris persone ubi incipi
dilatare manus suadendo quod ea privilegia
que in talo dudum exprimuntur fratribus esse concessa
et etiam alia multiplicia afferunt et inducunt
dispendia et per consequens observancia iuris
quamvis in illorum privilegiorum usu multa vi
dentur incomoda Dico ergo quod privilegiorum
horum observancia non solum ab usus eorum
fratribus afferunt multa incomoda confessis
curatis clero ipso populo xpiano et fratribus Dico
primo quod horum privilegiorum abusus a fra
tribus plura incomoda afferunt confessis
eisdem quorum afferunt securitate peractam
in prima conclusione supra ad .. Iterum utilitatis
prescriptas in secunda conclusione supra ad .. quarum
ablacio infert confessis contraria eis inco
moda que dicunt esse intollerabilia iudicii
Item iuxta verba domini Innocencii quarti ubi
supra alia plura dispendia inde veniunt
Dicit enim hoc modo attendentes quod ex usu
parte supra non tantum contemptus et indevo
to in ipsis prodeunt contra ipsos sacerdotes
verum erubescencia que est maxima pars penitencie
tollitur nec quamvis non ipso sacerdoti quem scit
continuo sed alieno et aliquid tuscum ad
quem difficilis et aliquid impossibilis e
recurrere sua crimina confitetur Hec duo
incomoda inconfessis aut tria scilicet contemptus
proprii sacerdotis et indevocio et sublacio
erubescencie que maxima pars penitencie affir
matur que ex confessione facta fratribus proveni
unt Et secundo minus quam dampnabilius est
est dampnacionum privilegia oblacionum detencio et
mendacia detractio decimarum que non ut quidam
mendaces asserunt velut cerimonialia
cessavit sed ei a quo recepimus omnia insignum

Dominum reservari parrochialibus ecclesiis
persolvuntur Et ibi ubi duo alia dampna ad
iungit scilicet detencionem oblacionum que solet
a confitentibus sepe solvi eis quorum eorum
confessores insultat et fratres eos sibi appropri
ant cum de iure parrochialibus ecclesiis debeantur
Et est in fratribus dampnabile ut affirmat et
detractorem decimarum quam periculosum affirmat
in fratribus quod eciam duo sunt curatis dampnosa
et enim ea que pro victu eius de lege dei et sue
ecclesie provident per fratres ratione huius privilegii
subtrahuntur Dicitur enim Num xviijo ca Omnia
que sanctificavit a filiis israel tibi tradidi
et filiis tuis pro officio sacerdotali legittima
sempiterna Et ibidem omnis oblacio et sacrifi
cium et quidquid pro peccato atque delicto redditur mihi
et cedit in sancta sanctorum tuum erit et filiorum
tuorum ¶ Item per usum horum privilegiorum
a fratribus provenit curatis unum aliud ma
le dispendium scilicet quod multi sacerdotes personarum
quorum curam ab episcopo suo receperunt non agno
scunt quod curam gerentibus carnales de ani
mabus quibuscumque esset dampnosum Item
est valde dampnosum curatis a suis pa
rochianis contempni et contemptus eorum
ut supra Innocencius affirmat per dictum in ipsis quo
sit quod prochiani ipsorum fratribus confitentur Item
est aliud magnum dampnum curatis quod occasi
one privilegiorum fratribus concessorum quo ad in
ducendum funeralium et eciam et eciam cum alie
provenienti fratribus per legatis sine donatione
distincte vel indistincte ad usus quos sunt
in talo dudum concessas et quo ad quartam
concessam curatis et ibi taxatam quia certam
de multis legatis donatis atque ablatis
fratres non solvunt curatis sed infinitis cautel
is adhibitis ut curati asserunt ipsi fratres sibi
appropriant Dicunt quesitis coloribus quod inter
eos et fratres qui ubique in populo xpiano sunt
lites contenciones et iurgia infinita ita
quod in locis quamplurimis a verbis pervenitur
ad verba et in cordibus caritas procul abiciatur
que eciam incomoda curatis ex aliis privi
legiis abusu proveniunt scilicet quod cum fratres ista
sicut duos conservatores volunt aut contra
textus questiones eis ipsis coram propinquo
suo conservatore facere ad iudicium se vocari
sed citari eos faciunt coram magis ab eis
remoto ut ipsos vexatos timore ut di
compellant eos a causarum suarum prosecu
cione desistere quod in unica provincia sepius
actum extitit ut aliqui in ista partes affir
mat et super est fama quamvis licet et alia
multa incomoda ex usu vel verius ex
abusu privilegiorum fratribus concessorum prove
niunt ¶ Item ex abusu privilegiorum

fratribus confessorum incommoda multa in clero
proveniunt. Primo quod occasione privilegiorum super
confessionibus audiendis iuvenes quasi omnes
in studiis generalibus et in domibus parentum suorum
in quibus quasi ubique fratres habent facultates au-
diendi confessiones fratribus confitentur. Cum iuvenes
fratrum fraudibus et minimis seductionibus dolis al-
lecti quod homines pro certe etatis invenire
non possunt eorum ordines ingrediuntur nec
postmodum permittuntur ut fama laborat quod
exeundo ab ordine recuperent libertatem sed eo
eis detinentur inviti donec profitentur in ordine primo
non permittuntur ut dicitur quod eum parentes aut amici lo-
quantur nisi sub fratrum custodia et timore. Unde
circa ista die in hospitio mei hospitii venit
quidam bonus de anglia qui ob remedium obtinendum
ad curiam istam accessit michi exposuit quod statim
post pascha proxime iam elapsum fratres apud stu-
dium oxoniense eo modo sibi suum filium non
habentem annos xiii subtraxerunt, nec quod illum
adveniens non poterat nisi ipso sub fratrum
custodia constituto habere colloquium. Cur igitur cum
sacra scriptura precipiat cum fratres fuerint
hominem et vendiderint eum, convictus noxe
morte moriatur Exodi xxi c. talem penam
non subeant aut aliam penam legitimam
non eum iniustum videtur. Si enim in lege pro
furto bovis aut ovis det quintuplum promitti
multo potius pro consimili furto, et proximo lesio
magis nocivo amplius debet quintuplum puniri
tale est furtum tenerorum puerorum ad annos
discretionis a custodia parentum pervenerit nec po-
terit affirmare quod quasi parem per surrepti ad
deo obsequendum devocionis adducuntur. Ideo
furari eos et convenire per licitum fraudibus
mendaciis et fictis promissis quod tamen est con-
tra dictum apostoli affirmare dicat et eum prout
blasphemamur et sicut aiunt nos sic quidam
faciendo mala ut eveniant bona quorum
dampnacio iusta est /ad romanos iii ca.
Plura videret vicinus hic directus libros
beati augustini de mendacio et contra mendacium
in quibus aperte declarat quod non est faciendum
mendacium pro aliquo malo vitando nec pro
commodo procurando etiam nec pro hominis anima
aut vita salvanda et pariter videtur
de aliis quibus peccatorum est reprimenda
aliquis compulsionem. Si inquit aliquid
licere oportet causa proferre mendacium/tota
celeste doctrina periret/cum tunc predicas fidem
in publico quod tali causa posset mentiri. Ergo
ergo in docendo fidem sicut et ceteri auditores
in cordibus suis non ita posset arguere
iste enim sua doctrina potest dicere licere in aliqua
causa mendacium dicere nescio utrum forte iam
possum an talis causa iam instet sibi. Ergo
fidem in docendo non debet adhibere. Unde
concludit ad hoc officium nisi hominibus

pertinet sponte proferri mendacium. Item hic est
preceptum nove legis. Sicut patet mathei xix ca.
ubi querenti a domino quid faciam ut vitam eternam
percipiam Respondens precepta nosti: Ne adulteres
ne occidas ne fureris ne falsum testimonium
dixeris/ne fraudem feceris honora patrem
et matrem. Non autem licet homini aliquod
aliquod a scripto inventum preceptum solvere ut
videtur. Et quod hoc sit Saul electus erat a
regno quod contra preceptum domini de demolienda
tota amalechitarum substantia alia pigniora pro
offerendo deo sacrificio reservabat ubi
a samuele responsum est sibi nunquid melior
est obediencia quam victima auscultare magis
quam offerre adipem arietum quoniam quasi peccatum
ariolandi est repugnare et quasi scelus ydo-
latrie est nolle acquiescere. Regum xv ca.
Item ozias quando extendit manum ad arcam
dei et tenuit eam quia calcitrabant boves
et declinaverunt eam percussus quod est indignatus
dominus contra eum super temeritate ii regum vi
Item propheta domini de iuda missus in bethel quod contra
preceptum domini ne comederet et biberet in loco illo
ibi comedit et bibit et tum si vas et invitatus
tum ab alio propheta loci illius qui audito ab
eo divino precepto dixit se esse prophetam et tamen sibi
simpliciter a leone est in redeundo occisus sicut
scribitur iii regum xiii. Iter et leges solum satis
affirmat eo delictum mortale in fratribus paucis
ita furari a parentibus suis primo non solum pro-
videntur mortaliter peccare furtum sed etiam peccare
mencione et fraudem quam deus ipse in auctoritate
constituit ita affirmat esse preceptum Ne occidas
sunt etiam ne fureris. Item pater ibi affir-
mat filium testimonium esse preceptum sed in pre-
sent preceptum quod tum videtur fratres specialiter in pue-
ris eum eos suis convenientibus ita allicere
paulus apostolus precepit ne quis supergredia-
tur neque circumveniat in negocio fratrem suum quoniam vin-
dex est dominus de istis omnibus primo ad thessalo-
nicenses iiii. Ex istis consequitur quod dampnum
in populo et a multis subtrahitur illud quod amplius
diligitur in hoc modo. Item consequitur quod
dampnum in clero quod in studiis regni an-
glie propter eorum subtractionem a suis parentibus
puerorum laici ubique retrahunt suos filios
ne mittant eos ad studium quam potius eligunt
eos facere cultores agrorum habendo quod si sic
in studiis eos totaliter amittere Et sic quod cum
in studio oxoniensi adhuc meo tempore erant xxx
milia studentium non reperiuntur sex milia
fratres et maior causa huius minorationis
sine occasione premissa puerorum circumventio
estimatur. Et quid est istud dampnum quam
toti clero non video. Item est aliud dampnum
quod tendit ad consummationem seu
evacuationem doctrine in studiis nostris subtrahere

Sz q̄ ipsi ordines mendicancium ppt̄ infinita lu-
cra que mediantibꝫ predictis priuilegiis de confessio-
nibus et sepulturis et alijs q acquirunt tantum multi-
plicati sunt in conuentibus et personis conuentuum
q no reperit̄ in studijs comunibꝫ de facultate
aliqua Sacre theologie et iuris canonici aut
eciam ut ferē aplurimis de facultate medicine
aut iuris ciuilis nisi raro aliquis vtilis vel
bn liber venalis Sz omes emunt̄ a fratribus
ita ut in singulis conuentibꝫ ac nobiles libra-
ria ut singuli fres theutes statum i studijs gnales
mado sunt innumi nobilez eciam habent librariam
Vnde ego de eo subiectis rectoribꝫ fres a
quatuor nunc ad studium, et dictum est m q ut
bibliaz eis vtilez nec alios libros theologie
venales congruos eis poterat reperire ad
suam patriam sunt reuersi / aut unus eorum saltem
iam rediit Si ista no sit gradus in clero iam
tura nulla potest esse in spo, sed ad contra clerum
ut videt̄ intendunt / q clericus in eccia nullus re-
maneat pt̄ fres et peribit fides eccie / nisi
qualis residebit in fribꝫ et ita ut multis videt̄
porius expediret q prelati eis cederent ut totum
ad qd anhelare videntur̄ habent eciam quam q
cum demoliant̄ hic modo Vnde no solum admi-
ror Sz stupeo q audacia tot homines sup omes
mortales in sapia se publice extollentes contra
psalmum v. et contra sacre scripture doctrina tales
se sine modo multiplicant dicit eni ecclesiastes 2o
libro suo de aia c. 4 cum na constarum determinata
est vo magnitudinis et augmenti Vnde constat
est leges ne no fiat sed cum abierunt qui i ma-
gnitudine et augmento terminum sibi no statuunt Item
sed Sacra scriptura nos instruat Sapie xi c
eo deꝫ omia i mensura et numero et pondere disposuit
ad ellis multiplicacione sup mediate seu mediacio-
nem ut fres asserunt sit fundata q ut personarum
num eorum pt statuere quibus prouideat uno ut bin-
prendio mediantes optineat possit prefigere ad vere-
cundia per singulos aut q sine locum egestate co-
nstitute compellant̄ cum nimis mensura personas pos-
sint statuere sz ut i singulis domus efficiens sit
in uno ecce persone eorum pari egestate compulsi in-
stomis relictis mediantes scripsisse oportebit Cōst̄
de mandicancium ordinibꝫ se hic multiplicat p
vbilibꝫ oneratos et pecun importune velud effrantes
potius magnus aut mediocris in clero q pplo
vix aliquod assumunt id hoc no vocati assuerunt
sua hostia elemosinam ut frauces i testimo-
niis recipit et domus mendicando Sz cunas et do-
mos sine verecundia penetrantes et inibi hospi-
tantes nullatenus inuitati edunt et bibunt que
apud eos reperiunt / scilicet mesplorum aut gra-
aut similaz aut panes aut carnes seu caseos

Eciam si i domo no fuerit ad duo sexum excepcio
reportat nec quisquam eis potest denegare nisi
verecundiaz nalez abiciat Et est mirum q dñi
Gregorij pape sentēz no formidat qui i q̄ da
priuilegio publico plates eccie ita scribit Sca
vos sepe vicia sub spe virtutum occulte subintrat
et angelus Sathane lucis se plerumque simulate
transformat vos primum auctoritate predicatorum qui mandamus
si quos de predicatorum fratrum ordine se dicentes i
vestris partibus predicauerit ad questum peccunie
conuertendo per qd religiosorum corp qui paupertate
professi sint contingerit infamari vos tamquam
falsarios capiatis et condempnetis eosdem / tanta
est eorum in spiritus subtilitas huius artis / ut paupes
vicarij et rectores et comunes de pplo q vbique
istis temporibꝫ conqueruntur̄ cmirabilis iste vnica mo-
dus apparet in illis qui se assinat debere ex sua
professione euangelium obseruare contra xpi sentenciaz sui-
os discipulos ad euangelium audiendum mittentes
Nolite transire de domo i domum luce x c° Et
contra aliam scripturaz dicentez vita nequam hospi-
tari de domo i domum Eccus xxix Ita de curia
i curiaz de domo i domum discurre ut eorum claustrum eis
sit carcer Cum no est illud dapnum conne i clero
et pplo veniunt̄ i hic nullus apparet et oia ostapoat
ex vsu priuilegiorum immo ex abusu proueniunt qui
ipsa priuilegia predicacionis et audiencionis confessio-
num tam se se coercent pretendunt q quisquam eos
verecundat̄ repellere Item ista priuilegia et alia
infra tangenda afferunt fribꝫ ipsis multa incomoda
q videt̄ q inficiunt eos multis genibꝫ peccatorum / pcto
inuidie / pcto inobediencie / pcto auaricie et pcto su-
perbie videt̄ eni tm priuacio qua obseruata horum
priuilegiorum cum contencione in ca° dudum de
sepulturis in clementinis et cetera maiorum commissis
ptūs fres inficit priuacio eorum videt̄ eos inficere
quo ad curatos pcto inuidie q facta est contra
diuinum mandatum No concupisces domum pximi
tui No desiderabis vxorem eius / no ancillam
no bouem, no asinum et omia que illius sunt
Exodi xx ca° Constat aut q hec iura priuata
a fribꝫ fuerant tempore priuacionis iura curatorum
igitur contra diuinum tunc fuerat ea concupiscere q̄ priuaci-
o vero concupiscez habebat annexam et priuacio i eifingnz
Item cum no licebat tunc concupiscere boue a curam
curatorum iuxta diuinum preceptum modo nunc licent
concupiscere ea que curatis erant vtiliora Sequitur
commissa Item illa priuacio fiebat contra preceptum de
dileccione pximi diliges pximum tuum sicut teipsum quam
quisquam seipsum sic diligit q nollet alium concupiscere
indebite bona sua Constat aut q illa iura cura-
torum tunc no debebant fribꝫ igitur erant ab eis inde-
bite priuata et sic contra mandatum commissa Item
pariter suadet id ibi per illud Mathei vij° c°
Omnia quecunque vultis ut faciant vobis homines
facite illis hec eni lex et prophete Vbi constat q
par facere tam pagis quam obmittere demus atque
sz ut obmittamus alijs facere ea que nollemus
sz que nolle debemus nobis fieri Et qbus fratrum vellet

aut secundum eos velle debet quod ab eis monachi
aut canonici regulares aut fratres alterius ordinis
tollerent ab eis privilegia consimilia iam non puto
quod aliquis igitur ut ipsi talia immunia tractare illi
facere debuerunt. Item privilegiorum procuratores pro
inobediencie fratres inferat cum ipsa privilegia
regulam sue professionis impugnat. Primo quod
cum in racione sua supponunt et suggerunt quod in
quatuor ab ecclesia sue instituti alterius fundati
super mendicitate atque altissima paupertate. Item
aut quod licet ius predicandi fidelibus non possit stare
cum statu ... fundato sed huius privilegio sunt ei
sit annexa potestas congerendi necessaria vite ab hiis quibus
eorum spiritualia seminant sicut erat in Christo discipulis
quod ad aliud ministerium exercendum eorum dixit
iuxta illud Luce 10 capitulo iam preteritum In quamcumque
domum intraveritis etc. Dignus est operarius mercede
de sua ... vero vite tales dici ut videtur
non possunt, qualiter enim dici possent vere mendici
non dico mendici ... ius liberum vite necessaria
congerendi non video. Unde ut inquisitores
pravitatis heretice qui dum ab ubi ...
potestate eis concessa vexantes sepe diversas
personas litteratas et laycas volentes remedium
querere de iniuriis ipsis illatis propter inquisito
res aut ordinis sui fratres ita ut timore verecundie
notacionis seu vexacionis super ea ... et final
iniusti iudicii, quale dum sepius exercere perme
serunt querelas ... ab eis ... nec
... ... aut lector ... de eo sine
... necessaria vite sine videtur dici vere mendici
et ista ministra procurando et eciam exercendo suam
professionem dissolverunt. Et ita videtur quod tam vo
lendo quam procurando talia privilegia quam procuran
tes suam regulam de mendicitate. Non dico de men
dicitate que actum solum sequi volebat abiecte
et eam in suis cordibus ... Quod ipse
ait Salvator cum videret ... ad concupi
scendum eam ... est eam in corde suo, ...
Si vero fratres abstraxerint et vere ut michi videtur sicut
inferius suadebo quod huiusmodi ministerio sine officio pre
dicandi in ipsis non est annexa facultas congregandi
vite necessaria ab hiis quibus eorum ... ... quin
non sunt vocati fratres aut missi ad hoc ministerium exer
cendum sed iudicium huius licencia que nec precipit
eis nec eos hortatur ut ministerium illud exerceant
ex alio capite. Tercio consequitur scilicet ex privilegiis se
pulture et facultatis recipiendi oblata tunc
deo et ibi deo oblata et ex privilegio audiendi
confessiones omnium sibi confiteri volencium qui
de lege dei ... sacramentis ha
bendis. Sicut ... inobediencie potius ...
... contra doctrinam apostoli ad Romanos 10 capitulo
id exercent ubi dicit quomodo predicabunt nisi mit
tantur Sicut scriptum est quam speciosi pedes evan
gelizancium pacem evangelizancium bona. Et
ad Hebreos 5 capitulo Nemo sibi sumit honorem sed
qui vocatur a deo ... Et contra Christi doctrinam Nolite
vocari rabi neque vocemini magistri unus
est enim magister vester Christus. Matthei 23 capitulo. Quarto
ergo inobedientes qui professione sua ...

servare promittunt et eciam contra suam legem ...
traditio privilegium hoc procurant. Item de fratribus
minoribus hoc specialiter videtur posse inferri quia
nemo ambigit quod facilioris et laxioris obser
vancie ac minoris ... sit in eis eciam istis pri
vilegiis super facultate predicandi confessiones au
diendi sepulturas ... et tres ... omnium
venientium sibi accipiendi vitam ... quam
vivere sine illis sicut a beato Francisco fuerat
institutum. Illa igitur privilegia procurando retro re
spexerunt postquam miserunt manum ad aratrum quod
preceptum est regula sancti Francisci dicitur cum
in eius regula ... finito vero anno probacionis
recipiantur ad obedienciam promittentes vitam
istam et regulam semper observare et nullo
licebit eis de ista religione exire iuxta preceptum
domini pape. Quia ... evangelium. Nemo mittens
manum ad aratrum respiciens retro aptus est
regno dei ... ibi. Cum igitur talia privilegia
procuraverunt quod retro non dubium respexerunt potius
inobediencie contraxerunt. Item eciam dicitur in principio
... ... Si qui voluerint hanc vitam
accipere et venerint ad fratres nostros mittant eos ad
suos ministros provinciales quibus solis
et non aliis recipiendi fratres licencia concedatur
Ministri vero diligenter eos examinent et de fide
katholica et de ecclesiasticis sacramentis, et si hec
omnia credant, et velint ea fideliter confiteri et
usque in finem observare fideliter etc. Et finito privilegio
anno probacionis etc. ... vero contrario privilegia
procuraverunt quod tam inferiores in ordine quam pro
vinciales ministri possint homines ad ordinem suum re
cipere. Immo ipsi fratres indifferenter ... faciunt. Quod
sic privilegium ... procurando volebant regulam suam
in illa parte dissolvere seu laxare, consequenter potius
inobediencie consistunt aut si sine privilegio
ita agant nichilominus contra suam professionem ...
... dicuntur hoc agere. Item hoc idem consequitur ...
clausulam regule ministri vero diligenter eos
examinent etc. Contra quam clausulam ...
cottidie ... quod nullus ad eos accedat nisi ...
... ... qui ut nomine quot aut qualia
sunt ecclesie sacramenta nec sciunt fidem ...
et nichil ... sunt locus notabilis quod ...
ibi puerorum in ... conventus ...
... Et quis potest ambigere quin istud ...
inobediencie sit potius ...
... supra tactis quibus ita dicitur et ...
honoratur quod pueri ad eorum vota facile ...
... et recipiunt et audiunt confessiones ...
... puerorum ... ...
... istorum ab usibus eorum ... inobediencie ...
videtur inferat ipsos fratres. Item eciam regula sancti
Francisci dicitur in capitulo ... de ...
... ... 6 capitulo eciam declarat a fratribus observari
Et fratres non ... in ... aliquid ...
ab illo illis fuit contradictum. Et ...
... testimonio sic dicit Et si ... tantam
sapienciam quantam Salomon haberet et invenirem

pauperculos sacerdotes huius seculi in parochiis qui-
bus morantur. Nolo predicare ultra voluntatem
eorum et ipsos et omnes alios volo timere, ama-
re et honorare sicut meos dominos etc. et domini
mei sunt. Hec ibi. Cum aliter vero reverencia fratres
sacerdotibus pauperculis exhibet absconditi non potest
ut potius non sit nulla sed reverencia ubilibet
loco sui recipitur, potius subrogata. Quod extra
privilegium contentum in tali dudum peracto pro-
curaverunt sibi concedi. Sed dudum peravando contra
voluntatem suam pocius inobedienciam habuerunt quam
illam legem eis primitus impositam tollere voluerunt.
Dicit enim beatus Augustinus super psalmo psalmi cxviii
Legem ponere in domine. Hec modo cum timore pene
non amore iusticie opera legis facit profecto
invitus facit. Et aut invitus facit si fieri
posset vellet utique non iuberi ac per hoc legis
inimicus. Nec mundatur opere qui immundus est volun-
tate. Hec Augustinus. Constat autem quod priusquam ut
fratres non obtenta licencia episcopi in sua diocesi
potuerunt predicare et confessiones audire vole-
bant, regulam illam contrariam amore non esse, et potius
eam non amore iusticie sed solum timore pene
servaverunt et volebant illam eis impositam non esse
et ita non illius legis prioris amici sed inimi-
ci erat et secundum Augustinum inmundi voluntate.
Item isti impetrantes privilegia contra suam regulam
seu professionem seu professorum impugnabant non
sicut ut fideliter videtur eo casu proferre illam
clausulam orationis dominice: fiat voluntas tua
sicut in celo et in terra. Hec ibi vero. Et contra illud
confessione cordialiter tenentur. Hec enim sanctus
Franciscus suam regulam incohat: Regula et
vita fratrum minorum hec est etc. Et dominum nostrum Ihesum Christum
observare quod nulli sit dubium quin voluntas dei
sit eius preceptum sine complendum sit quod fratres suam regulam
ab eis professam in suo observent, quod hec etiam
precipitur in regula 2o capitulo, et isti peravantes
in corde suo crederent peravant ut observanciam re-
laxent. Unde constat quod peravantes peto
inobediencie quoad deum et quoad suam regu-
lam sunt infecti. Item quod alio capite hec vero vii
nec confessiones nec predicatoris officium committi
potuerunt isti fratres sicut et alii, nisi ad sacros
ordines sint promoti ad quos non peto inobe-
diencie et cum ambicionis ad sublimem statum
perveniendo sibi concedi petivit incurrit. Hec in viii co
regula confratrum precipitur cum tali de predica-
toribus: Et nullus fratrum populo penitus audeat
predicare nisi a generali ministro huius fraternitatis
fuit examinatus et approbatus et ab eo predicationis
officium sibi concessum. Et erit contra peravando privi-
legium sed ut ministri provinciales possit illud
facere. Fratres peravantes itaque contra suam regulam
perveniebat pocius per quas inobediencie committendo.
Hec confratrum scilicet in testamento sic precipit. Capitulo ix co
precipio firmiter per obedienciam fratribus universis quod ubicumque
sunt non audeant petere aliquam litteram

in curia Romana per se vel per interpositam personam
neque pro ecclesia neque pro aliquo loco neque sub specie pre-
dicationis neque pro persecucione suorum corporum. Hec ibi.
Et fratres contra prescripsit ita privilegia contra pro-
curabat plures cum ipsis privilegiis continen-
tur personibus inclinati et videtur quod illa prima
eo ipso peravantes inobediencie inficit peto. Sed
ad forsitan fratres hec dicunt: Et dominus papa Gregorius
nonus sicut dicitur in decretali domini Nicolai In exiit
declaravit fratres non teneri ad mandatum in testa-
mento contentum. Et videtur eis quod dominus Nicolaus
non asserit quod Gregorius nonus hec declaravit sed dicit
sicut asserunt. Unde videtur quod fratres super hac illam
declarationem legem habuerunt cum verisimile sit quod
licet hec fuissent quod illam exhibuisset coram domino
Nicolao et tunc videtur non dixisset sicut asseritur
sed ut in eius litteris vidimus contineri. Hoc esto quod
dominus Gregorius ita declaravit non aliud intendebat
quam illud quod sic concludit. Dicit enim dominus
Nicolaus In predicto decretale Exiit etiam sicut asserit
attendens periculum animarum et difficultates quas
ex hoc possent incurrere dubietate de ipsorum cordi-
bus amovens dixit fratres suos ad ipsius manda-
ti observanciam non teneri quod sine consensu fratrum
et maxime ministrorum quos universos tangebat obli-
gare nequivit nec successorem suum quomodo obligat
nullo modo habebat imperium par in parem. Nos autem
tamen putamus etc. nichil diximus innovandum. Hec ibi.
Ubi quod dominus Gregorius dicit videtur quod dominus Gregorius si
quid fecit non aliud in hoc egit quam decretum aut
declaracionem quod fratres ad mandatum sancti Francisci
non fuerunt obligati intelligendo quod non erat man-
datum ipsius qui nil amplius probat per rationes
ipsius sed quia non fuerunt evocati ad hec omnes quos
tangebat et quod par in parem non habet imperium non
quia declaratione stare quod fratres illud testamentum
servare nichilominus tenebantur. Etiam in principio tenetur
si auctoritate divina per Franciscum illud traditum erat
eis, cum ad mandatum dei nec oportuit vocare
ministros. Nec successor Francisci deo mandato
par fuit, sic quod rationes ille non obstant cum de
mandato dei et auctoritate eius intimatur fratribus
per Franciscum fratres tunc tenebant et in principio tenetur
illud testamentum servare. Quod autem sic fuit patet ex
testamento in fine ubi sic dicit: Et non dicant
fratres hec est alia regula quia est recordacio admonitio et
meum testamentum quod ego frater Franciscus parvulus fa-
cio vobis fratribus meis benedictis propter hoc ut regulam
quam domino promisimus melius catholice observemus.
Et generalis minister et omnes alii et custodes per obe-
dienciam teneantur in istis non addere vel minuere et
semper hoc scriptum habeant secum iuxta regulam et in omnibus
capitulis que faciunt quando legunt regulam, et ista verba
et omnibus fratribus meis clericis et layeis precipio
firmiter per obedienciam ut non mittant glosas
in regula neque in istis verbis dicendo ita volunt
intelligi sed sicut dedit mihi dominus pure et simpliciter dicere et scribere
regulam et ista verba ita simpliciter et sine glosa intelligatis
et cum sancta intencione observetis usque in finem. Hec ibi.
Ex quibus videtur quod fratres prius unum elige ex duobus Redu…
aut institutorem ordinis sui Franciscum mandatum
affirmasse, et ita esse dampnatum aut vere esse quod dixit

quod suum testamentum non est regula alia secundum veram
dationem professam date et ita sicut tenentur priorem
sic et hoc testamentum tenentur servare. Item eum
Franciscus asserit quod Christus hoc ipse testamentum
hoc fecit suis fratribus benedictis ut regulam quam
deo promiserat melius catholice observaret et
sicut impetrando declaratorias contrariam respicientes
retro et in via regni dei retrogradi et inepti et
inobedientie vitio infecti. Item eciam ipse per obedientiam
fratribus suis precepit quod non addent nec minuent
etc. et ipsum testamentum semper iuxta regulam suam
secundum teneant et que scripsit. Aut impie in ergo
non pecti tamen precepit et asserere debet propter
hoc peccatum ipsum damnandum aut quod sancte et in
se ita precepit et ipsum omnes qui alienando tale
sanctitatis pondus non respexerunt retro sic se
regno dei faciendo ineptos. Item eciam ipsis verbis
Franciscus asserit et dominus dedit sibi pure et
simpliciter hanc regulam et hec verba dicere aut scribere
aut Christus tantum mediante in eorum vite eius
dicitur eum damnatum aut quod vere dominus dixit
sibi et ita diceret fratribus suis et ipse dominum man-
datum misit hoc fratribus dixit suis et pergens non ob-
stante quod illud testamentum tunc mandati sancti
Francisci non teneantur fratres servare mensuraliter
quod est mandatum dei eis per sanctum Franciscum
suum institutorem expressum illud observare tenetur.
Eligant fratres quod voluerint quod duobus et puto
quod eligant affirmare quod sancte sine carnis
mediatorum patris decessit. Et sequitur quod fratres
procurando litteras apostolicas contra mandatum dei et
sue regule se vitio inobedientie infecerunt. Lo-
quor tamen fratres nuntios diffusius super isto
cum ipsi clarius intelligant negotium circa
hoc aliis ordinibus mendicantibus. Et quod ipsi proces-
serint de perfectione Christi cum spontanee men-
dicitati ascribunt. Verum quod primus de ipso
ordine predicando in festo omnium sanctorum ut iam
fuerat reputatum descripsit quatuor gradibus
paupertatis quartum perfectionis maioris immo
summe perfectionis Christi ascribere affirmabat solum
nichil habere in modo proprio aut quere secundum tamen men-
dicare cum Christo quod dictum statum verum sicut et
omnium inimici qui summe infirmiores. Propter quod contra
scandalizat et obloquitur supplicatur sicut superalius sup-
plicans. Nolite iudicare secundum faciem sed iustum
iudicium iudicate. Videtur enim valde mira-
bile primo venire loquendo venisse non vide-
re per mille annos et per doctores illius ordo eius
in Christi ecclesia militante quem Iohannes apostolus quem
Iohannes apostolus appellat alium visum suum apocalypsis
xxi. Et ego Iohannes vidi civitatem sanctam
Iherusalem novam descendentem de celo a deo paratam
sicut sponsam ornatam viro suo cum perfectione
sua Christo iam observavit. Quod quod Franciscus
adhuc ordinem primo adinvenit. Cum enim ecclesia
militans in verbis Iohannis sit per quod unum applica-
tum eam affirmat eam de celo descendere satis
constat quod tempore illo ecclesia militans que de cele-
sti triumphante descendens sine institutoris quod

perfectionem habebat tamquam sponsa Christo suo ornata et non
erat ita deformis ut apice summe perfectionis care-
ret et tot annis seculis ipsius tolerabiliter posset
audire quod Franciscus in fide novitius ac levis atque
vilibus viam summe perfectionis instituit
quam deus omnipotens omnibus bonis et omni sapientia
fecerat in hominis institutione primaria quia sic
deus ita constituit quod eo firmato statu posuit
in paradiso ut operaretur et custodiret illud immo
sacre scripture traditio ubi operationem corporalem
sufficientiam ac possessionem rerum immobilium et
eam pro suo usu custodiam mediantem ut michi
videtur docuit. Perfectio quam eum in paradiso
posuit ut operaretur. Et ecclesia scriptura concordat quod homo
nascitur ad laborem ut avis ad volandum Iob v.
Et ut illud scilicet paradisum tamquam suum custodiret
in quo bonorum mobilium et immobilium affluentiam
obtineret. Sed de isto infra loco diffusius videbitur.
Item quod expressus quod fratres procurando privilegia super
tacta scriptos vitio inobedientie infecerunt. Item
in procurando ista privilegia super tacta fratres peccatum
avaritie incurrisse probo quod non procurant sibi
privilegia circa superaliis peculiis sacerdotalibus
officiis scilicet ut possent pueros baptisare ut pos-
sent in subsidium curatorum in die pasce proxi-
mis sacrum eucharistie ministrare aut potentie men-
talis eis sacramentum conferre ubi esset tamen
maximum pietatis. Quidem in istis aut amplius quam
superius solum privilegia habens obtinuisse credebant quod
curabat quibus directe vel indirecte comoda
temporalia amittuntur. Mirabiles enim mercatori-
bus et eciam artificibus in hoc effecti artifices qui
ad lucrum adiuncta sua professione quam fingunt se
mediante servanda. Non enim puto quod erat a me
origine vita facilior sive callidior ad opus
facile per quendam quam per supra privilegia me-
dicitatis sancte obligatione seu forte adiuncta.
Item eciam constat quod non obstante quod fratres habent
liberam facultatem recipiendi ad sepulturam corpora
in eorum monasteriis remanere poterat in suo ho-
nore integre scilicet quod omnes oblationes et omnia
funeralia debentur ecclesiis et parrochialibus quia
igitur primum eum alias a fratribus fuerat concessum
tenere vel minime quod illius parrochialibus analogia
causa erat. Est enim regula aristotelis ii posteriorum
non ad cognoscendum alicuius passionis sive
effectus solum seu causam propriam ut per inde
inquirat que est ea qua immediate posita
ponitur ipse effectus et qua perempta perimitur.
Cuius regula satis affirmat quod comodum temporale
fuit in procuratione horum privilegiorum causa propria
eum non sine illa procuratione hoc fiebat et eo sola
fuerat privata quod ista comoda retinebat
cuius rei satis patens est signum quod non more
Christi hodie ad sepeliendum rapiunt corpora pauperum
defunctorum sed ad instar vulturis ubi mare
ad quinquaginta miliaria sua alimenta odorando
seu sentiendo cadavera divitum in ubi querit
ea. Sicut dicit clamitator avicule ut de
anima sicut recolo ubi de odore. Hoc enim signum
satis affirmat quod fratres illud sepulture eum an-
nexis oblationibus privilegium propter alimenta

Precipue non expt[^] nunc procurande multum procurant /
Item de privilegio audiendi confessiones omnium indi
stincte aliis probabile ut videtur suspirari non potius
quam eciam prius sancti preter ipsos audire confessiones
consueverant, cum nimis est cuique sua peccata agno
scere et si aliena non discat. Unde monachi albi
aut nigri nec regulares ut scilicet canonici
officium tale desiderant aut alii sancti viri, aut
dubium si quod devotam sanctam privacionem tales pre
dicti quod in aliquibus aliis viris devotis non in
probabili. Propter inferri quod avaricia tamquam causa pri
ma in tali procuracione uncium procurantes inferunt
Item ad hoc non in regula sed contrarium precipitur
ideo non presupposito firmiter fratribus quamvis necessaria
ponitur suspecta consorcia vel colloquia mulierum
neque ingrediantur monasteria monacharum preter
illos quibus a sede apostolica concessa sunt licencia
specialis aut fiant compatres virorum vel mulierum
ne hac occasione inter fratres vel de fratribus scandala
oriantur et fratres econtrario procurant sunt ut
audire possint consilia secretissima mulierum regi
narum et aliarum cum indistincte eciam capite
inclinato ad caput eius obedientes inscriptas
vestigia Job qui dixit pepigi fedus cum oculis
meis, ne cogitarem de virgine. Ita quod per tale
consorcium iam non pulverunt duabus philozo
phicis in cameris unde per orbem multa scan
dala quo volo quod prius de fratribus orta sunt patet
et multis videtur per abusum eorum privilegii
immo per abusum sue regule a privilegio contra
fidem suscepta inobediencie peccato semper inferunt
Item quod procuracio horum privilegiorum peccato superbie
communiter inventos inferunt multipliciter suadetur
Primo quia iacere eximi de paradiso in clementis
de vobis hanc assimilare cum sancto franciscus
suos fratres in paupertate summa et humilitate fun
dare volebat et quod constat quod procurare hono
res cum statum sublimem humilitatem inpugnat
maior assumpta petitur hec amplius ergo est probatur
per illud assumpta per auctoritates iam tactas et
per illud Salvatoris filiis zebedei responsio
Nescitis quid petatis ipsis per matrem suam pete
ntibus quod unus eorum sedeat ad dexteram eius in
regno suo et alius ad sinistram. Crisostomus dicit
eciam In opere imperfecto Error salutaris qui
totius unde solent errorem Si enim apostoli non
cognoscebant unde nos regno suo potavimus sicut
non omne quod videtur bonum desiderare bonum est
Nunc autem sciendum quod aliud est opus bonum
et aliud honorum prelatorum desiderium et raro puri. Nam
desiderium prelatorum ex iactancia cordis na
scitur cum autem humilis est corde numquam deside
rat superior apparere, et infra, scilicet quod per
magnum desiderat. Et si verum non est vel causa
non ad eciam non consuevisse neque verum est / neque
causa est neque iustum neque utile hic ibi /
Et multa addit similia quibus inutiliter suadere
quod numquam sic ambiciose desideratur prelatorum eciam

Constat autem quod iste status predicandi et confessi
ones audiendi est in ecclesia status honoris sive
prelatus. Insistat sic ergo peccato superbie qui hoc ambi
ciat. Item confirmatur sic aliter. Cum enim apostolus
dicat Quomodo predicabunt nisi mittantur sicut scri
ptum est Quam speciosi pedes evangelizancium
pacem evangelizancium bona Ad Romanos
X[o] capitulo. Nec ipsi sunt missi a deo ad hoc offi
cium propter quod quod ego vidi hucusque videtur, quod qui
presumpcione propria ad officium illud ascendunt. Ca
veant ne aliunde quam per Christum hostium ut latro
nes ab eo iudicentur et fures iuxta dictum ipsius
Johannis X[o] capitulo Amen amen dico vobis, qui
non intrat in ovile ovium per hostium, ille
fur est et latro. Et Christus affirmat Ego sum
hostium etc. Videtur esse de illis aut eis consimilibus
de quibus dicitur per prophetam Jeremie XXIII[o] capitulo Non
mittebam prophetas et ipsi currebant, non loque
bar ad eos et ipsi prophetabant. Unde etiam ad
iungitur Ecce ego ad prophetas dicit dominus qui
furantur verba mea unusquisque a proximo suo
Si enim non sunt missi a Christo ipsi furantur verba
curatorum et superiorum eorum quibus solis de
iure commissum officium predicandi dinoscitur
Item quod observancia privilegiorum istorum inferat
observantes modo premisso eciam suadetur
qui nec propter fratribus nec ad professionem seu regu
lam pertinet predicacionis officium exercere. Un
de liberum videtur eis predicare in publico ac
confessiones audire, non ergo hec voluit admitte
re peccatum mortaliter. Primo quia nostrum aut
scire debent quod privilegia ipsa erant procurata me
diantibus peccatis mortalibus superius tactis et per usum ipsorum
Cum ergo illis utuntur gratificant procuratorem iniquam
sicut quis mandans de rapina et furto obtemperans
per usum ipsius gratificaret mandantem rapinam
aut furtum, et possidens beneficium ad eius commodum
simoniace procuratum, committit crimen peccatum simo
niacum peccatum et illud contra spiritum est, et eciam subsello
decreto apostoli ad Romanos primo Qui talia agunt di
gni sunt morte non solum etc. ut supra positum. Nec
excusari per concessionem sive licenciam domini pape
potuerunt ut videtur. Cum dominus papa in sua concessione
obstanciam illam non ponit nec eciam eam ponere
decuisset. Concedimus ista fratribus non obstante
consciencia eorum propria sed solum obstancias
inmodum humanorum videtur intendere relaxa
re Sicuti si homicide aut simoniaco dicere
tur incurrit defectum latentem qui eum redderet
inhabilem concederet facultatem plena cum beneficia
necessaria retinendi, non propter hec preter inferri quod li
cite sive iuste illa possit retinere sed iuste
secundum quid scilicet quantum ad hoc quod non impingeret
illius obstancia. Et si sic beneficia obtinuerit non
obstante dispensacione peccaverit mortaliter
Sic enim videtur in nostro proposito scilicet quod licet
quo ad ius id quo talia ministeria solum debe
rent curatis per dominum summum pontificem eis
fratribus dispensatur. Non propter hec preter inferri.

Et fratres potuerunt simpliciter privilegiis illis uti sed iuste vel quid sed quo ad tamen legem eis prius obstantem, ad quod stare videtur quod sine peccatis mortalibus illis privilegiis uti non possunt cum ut videtur ita per gratificationem illam [illegible] ab eis retentum remanet in peccato mortali. Ac si ipsi tamen aut peccarent aut peccantibus assentirent. Et si dixerint ipsi fratres quod possunt et potuerunt penitere de isto peccato, etc. non potest concludi quod iam aliqui remanet in peccato. Econtra dicitur: et sicut in furto non potest quis veraciter penitere nisi si poterit facta restitucione sublati, sicut in proposito. Sed dicunt quod in parte saltem iuste quantum ad curatos tamen iura et emolumenta inde sequentia etc. per summum pontificem qui sufficienter potestatem habet et tenent ad eadem concessa et ita ea restituere non tenentur. Ubi econtra dicitur et non obstante titulo acquisito per dominum summum pontificem restituere indirecte licet non directe arctare videtur, cum dominus papa iam culpam gratificacionis per tractatum in concedendo privilegium non relaxat, ymmo nec potuit relaxare, fratribus ipsis vere non penitentibus [illegible] et quamdiu illud peccatum manet in fratribus, non possunt ut videtur veraciter penitere nisi iura subtracta rectoribus quantum in eis est restituant. Unde videtur quod fratres quamdiu non restituunt illa iura etiam cum post concessionem domini pape factam fratribus non debeant de lege humana iura, hiis fratres non possunt pariter penitere, cum eis vere penitet de acquisicione iniqua alicuius rei et nichilominus de eius retencione letatur. Nemo vere videtur probabiliter iudicatur fratres [illegible] ipsa privilegia observantes sunt peccatis [illegible] mortalibus involuti sive infecti. Item de ista licencia in capitulo [illegible] tractat Beatus Bernardus diffuse in secunda epistola ad Adam monachum [illegible], et est casus quod ille monachus post professionem suam in monasterio suo factam usque ad perpetuam moram ibidem sicut tunc fuit de more ut dicitur ad aliud monasterium cum suo abbate accessit ubi moratus est de licencia sui abbatis ac eius mandato, petita etiam super hoc summi pontificis licencia et obtenta. Unde Bernardus apte redarguens nimium tunc multipliciter affirmat quod nec sine peccato etiam de iussu sui abbatis valuit hoc facere. Nec de licencia summi pontificis cum licenciam petere non debebat. Ad suadendum primo supponit unum principium quod etiam Aristoteles secundo Ethicorum describit et ponit, scilicet quod sunt aliqua bona simpliciter que fieri male non possunt, et aliqua male simpliciter que fieri bene non possunt, et inter ista sunt extrema media que bene fieri possunt et male. Exempla primi caritas, fides et cetera. Secundi sunt furtum, homicidium, incestus et istis similia. Exempla tercii sunt [illegible] ieiunium et ista que bene et male fieri possunt iuxta condiciones varietas in quibus solum ut videtur obediencia locum habet.

Et posito inquit in eo quod secundum fuit hoc factum ipse paruit iussu sui abbatis et affirmat quod fuit in secundo genere malorum simpliciter. Ex hiis ut sibi videtur vere concludens quod non potuit bene fieri et ob hoc illo facto iussu sui abbatis parere non debuit sed plane resistere quia in tali opere de se malo similiter in solucione promisse abbati debebat obsistere. Item ponit pro regula ex duobus preceptis quam maiori potius parere quam parendum. Cum igitur Deus precipiat vota sua, et obedienciam sibi debere suam si abbas suus deo inferior cepit illud dissolvere debebat deo potius obedire mandato sui abbatis contempto. Item Sanctus Bernardus allegat illud Salvatoris Mathei xviii c. Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit illi ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris. Ve mundo a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala. Verumtamen ve homini illi per quem scandalum venit. Atque adiungit: Et iste Adam monachus suum monasterium deserendo non solum scandalizat unum ex pusillis sed multos. Ex hiis apte ut sibi videtur concludens quod ipse ve illud Salvatoris incurrit suo abbati parendo in casu premisso. Unde ergo fratres attendant qualiter ipsorum privilegiorum abusio non solum scandalizavit paucos pusillos sed et magnos per totam ecclesiam. Et pro illo coram deo se excludunt quod vincitur et multa alia ibi adducit. Item quantum ad licenciam summi pontificis dicit apte quod offert mali compendium, quia non [illegible] factum de se malum sequitur et eius peccato sunt mala cum ut dicit velle hoc ad malum licenciam semper est malum. Item quantum ad [illegible] concedentem licenciam ipse dicit: Si quis esse malum neget, assensum probet malo, quod tamen fecisse summum pontificem nequaquam crediderim nisi aut circumventum mendacio aut importunitate victum. Hec Sancti Bernardi sunt. Videant ipsi fratres an non ita sit contra istam licenciam peccatum et consequenter Bernardo concludat et peccatum peccatoris licenciatum inobediencia et solucione regule sue [illegible] afferat eius mali compendium sicut Bernardus affirmat in [illegible]. Item exemplo quippe si tamen cum predicatoribus assistens aut confessoribus [illegible] possit illud [illegible] sine peccato. Consequenter ut quod ipse illud offerre tunc contra suam professionem assumit et ita sicut in privilegiorum parum supra est similiter [illegible] permanent mortaliter contra divina precepta ibi expressa sit iste mortalis peccat [illegible] eadem divina mandata libera utendo licencia impie [illegible] privata et [illegible] peccatis minime inobediencia [illegible] atque superbie ut videtur [illegible] quibus ipse utatur licencia privata [illegible] alios privavit scilicet propter dictam [illegible] honorem [illegible] adulterium [illegible] licencie [illegible] tua non [illegible] licet super hoc in clero et populo sit gravis infamia de istorum privilegiorum materia et communi abusione et coniunctione ad professionem fratrum et quo ad duas [illegible] pro nunc suasas supra ista dicta sufficiant in presenti, alia plura si oportebit addam.

Et non ambigo quin si nollem illud facere alii
non obmittent super istis omnibus pro me modo peti
tis et expressis. Pater Sanctissime non
licet iudicare contra fratres sed iustum iudicium iudi
cate. V. S. aut per aliquos meos dominos pª qº
Cardinales suspenso usu privilegiorum predicto
pro me nunc contingentium quamdiu sub lite
lite pendeant et predicta constitutio declaretur. Si
id visum fuit esse iustum ex dominus noster Ihesus
Christus in sua conversatione humana semper paup
erat. Non quia propter se paupertatem dilexit aut
voluit sustinuit vero quo ad paupertatem quam dominus noster
sustinuit adversitates ut et ego non sum con
trarius sed quo ad modificationem adiectam non quia
propter se paupertatem diligeret illa particula suadebo 1º
primo quia esse pauperem est esse miserum sine miseri
a. Nemo vero propter se amat miseriam igitur propter
se nullus diligit paupertatem. Item secundum doctrinam 2º
Aristotelis primo ethicorum nichil est propter se diligibile
nisi id quod sublato omni commodo subsequente
gratuito appetatur. Paupertas vero et si propter
commoda eius tollerantia sequeretur ut adeo ut ab homine
nec a dyabolo teneretur igitur paupertas a Christo nunquam
propter se erat dilecta. Item nullus effectus peccati
est propter se diligibilis et si a corrupto animo diligatur
paupertas est effectus peccati ergo ut probatur. Sed quia
si primi parentes in innocentia tenuissent nunquam
de nostra progenie pauper aliquis extitisset. Item
nulla bonum est propter se diligibilis et ut recitat
Philosophus 3º Topicorum. Si oppositum de opposito et
oppositum de opposito, ita quod si habitus sit bonus privatio
non est mala. Et si privatio est bona eius habitus
est malus. Ditatio vero que est habitus bona est
et ideo amabilis cum ipse summe sit dives. Ergo
paupertas que ditationem privat est mala, ergo non
est propter se diligenda paupertas. Et videtur michi nimis
proterve ad illud probandum insistere cum nemo
nisi propter miseriam aut heresim probet contra
rium. Secunda conclusio erat contra
dominum nostrum Ihesus Christus nunquam spontanee mendi 1ª conclusio
cavit. Quam sic primo suasi. Si ipse spontanee 1º
mendicasset contra divinum mandatum egisset. Non
concupisces domum proximi tui, non desiderabis
uxorem eius, non servum, non ancillam, non bovem,
non asinum. Nec omnia que illius sunt. Exodus xx.
Quia qui spontanee mendicant faciunt contra mandatum predictum
quod de Christo nemo audet asserere. Item 2º
Si Christus spontanee mendicasset aliud divinum
mandatum solvisset scilicet Omnino egenus et mendicus
non erit inter vos. Deuteronomio xv. Cum non solum
solvit legem regiam, propterea quod in civitate
non sit quisquam inermis qui non possit remanere
civitatis, arma sua sponte in flumen demi
gerit. Sicut ille sacerdos in ecclesia dei legem
delinqueret qua sacerdotibus est preceptum ut
dona offerat et sacrificia pro peccatis quando adhuc
sponte se redderet impotentem sive inabilem.
Sed nemo ut estimo audet de salvatore nostro
asserere quod non fecerit contra divinum mandatum. Nunquam
ergo spontanee mendicavit gratis faciens se mendicum.
Nec fugere quisquam potest quod premissum preceptum
non est ceremoniale, cum sit vere morale, ceremonialia
in lege nova quia in antiqua lege cessaverunt, cum salvatorem

precipiat. Luce xi. Quod est date elemosinam et
ecce omnia munda sunt vobis. Cuius causa est ut sufficientia
daretur pauperi ut nullus mendicus et omnino
egenus in plebe remaneat. Et non servantibus com
minatur pena eterna Mathei xxv. c. Esurivi
et non dedistis michi manducare etc. Ite maledicti
in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis
eius. Unde claret quod amicus proximi obligatur
ad non permittendum inter eos mendicos quam fuerunt
sub lege antiqua. Item Christus legi imperatoris erat
subiectus quando et solvit tributum Cesari. Sicut legitur
Mathei xvii. ubi dicitur sic. Et cum venisset Capharnaum
accesserunt qui didragma accipiebant ad
Petrum et dixerunt ei Magister vester non solvit didrag
ma. Ait etiam, et cum intrasset domum prevenit
eum Ihesus dicens Quid tibi videtur Symon reges
terre a quibus accipiunt tributum vel censum, an
a filiis suis an ab alienis. Dixit illi Ihesus igitur
liberi sunt filii ut autem non scandalizemus eos vade
ad mare et mitte hamum et eum piscem qui
primus ascenderit tolle et aperto eius ventre
invenies staterem, da eis pro me et te. Sic ibi. Et
deinde tributum illi esse solvendum, nam querentibus
ab eo an liceret censum dare Cesari et obtulerunt
ei denarium cuius superscriptio erat Cesaris. Et
ait illis Reddite ergo que sunt Cesaris Cesari et
que sunt dei deo. Mathei xxii capitulo. Nec fuisset
conveniens ut videtur quod ipse tamquam legem quam
decrevisset esse servandam quam subire nolebat.
Voluit igitur sub lege esse subiectus legi imperatorie
que fuerat talis scilicet ut mendicantes validi non
remanerent in civitatibus et quanto magis ut nec
mendicantes spontanee in civitatibus debuerant
remanere. Item si Christus spontanee mendicasset
legem de dilectione proximi mendicando solvisset, quia
qui vere diligit proximum sicut se ipsum non vexat eum
indebite. Petere vero a proximo quod suum est non egen
do est ipsum vexare indebite. Christus ergo nunquam
sic egit. Item cum scriptura dicat proximo suo
pauper odiosus erit. Proverbiorum xiiii c. Consuetu
do igitur mendicus proximis redditur odiosus. Si igitur
Christus spontanee mendicasset sponte se red
didisset proximis odiosum quod non videtur nisi alia
rationabilis causa subesset. Item si Christus
sponte mendicasset suo evangelio offendi
culum posuisset, quod ipse per miracula confirmat
quia audientes eius doctrinam et videntes eius
miracula rationabiliter ut videtur dicere potuis
sent illa esse potius illusiones et magica
quam vera miracula. Cum sit verisimile quod quisquis po
tens sibi ac suis dispensare debet quam alteri
dicendo igitur pascere iste quatuor aut quinque mili
a hominum faciendo miraculum qui sibi non
poterat procurare victum. Sicut alii illudebant
ei in cruce pendenti ita dicentes Alios salvos
fecit se ipsum salvum facere non potest. Si rex Israel
est descendat nunc de cruce et credimus ei.
Mathei xxvii capitulo. Item si Christus spontanee men
dicasset legem suam expressam quam dixit esse legem
et prophetas solvisset. Omnia quecumque vultis ut
faciant vobis homines facite vos illis. Sic enim

lex et propheta capitulo xxii capitulo cum nec ipse alios
velle debebat ut sine propria indigencia mendi
caretur ab eo quod tamen faciat quicunque sponte sed
non egendo mendicat Item paulus apostolus
prima ad Thimotheum vi° capitulo condempnat
eos qui questum estimant pietatem eciam quod
non paulus condempnat xpus per paulum con
dempnat qui ewangelium suum accepit per
revelacionem ipsius ut ipse paulus affirmat
ad Galatas i° capitulo Si igitur xpus spontanee
mendicavit cum spontanee mendicare sit questum
corporis vel ventris preciare xpus commisit contra
seipsum quod condempnat per paulum et erat sibi
contrarius quod nephas est dicere xpus ergo nunquam
spontanee mendicavit Item Si xpus spon
tanee mendicavit xpus fecit mendacium quia
ita quibus facto contra veritatem agendo sicut
verbo mentitur cum vero non egendo sed sponta
nee postulando elemosinam affirmans verbo
se esse egenum sine mendicum mentitur in verbo
Igitur cum ita petit elemosinam non egendo
facto mentitur quod nemo dicet de xpo Item
Si xpus spontanee mendicavit vere fuit
ypocrita apparens mendicus non vere mendicans
quibus mendicaret sed ficte qui sibi potest sufficere
cum vero mendicat spontanee est sibi sufficiens
alias non spontanee sed impellente indigencia
mendicavit Cristus igitur qui non erat ypocri
ta nunquam ficte aut spontanee mendicavit Item
Si cristus spontanee mendicat cur petrus apostolus
increpavit sancti Clementis sui discipuli quia ad
laborandum manibus estimabat fuisse robustum
quod eum inter mendicantes reperit acriter incre
pavit sicut legitur fecisse in vita sancti Clementis
de quo in hoc scriptum est xpum qui xpum dicunt
spontanee mendicasse sunt aude quod ut videtur
non putas Nunquam ergo xpus spontanee mendicat
Item Si xpus spontanee mendicat Clemens
petri successor multum erravit qui mendicantes
in cunctis communibus ad fidem provinciis concludere
laborabant Iudicium specialiter ab ecclesia commendatus
cum mendicitas ipsorum perfectionem in ista perfec
tionem auxisset Item si xpus spontanee
mendicavit cur Clemens Iacobo Ierosolitano
episcopo in epistola sibi directa et posita in decretis xii
questione prima capitulo Dilectissimis doctrinis et exemplis
apostolorum obedire precepit si mendicare ad perfectionem
vite pertineat et inter apostolos et discipulos eorum
contineret nullus erat egenus sic dicentes sunt
aude Item Si xpus summus sacerdos omnis
spontanee mendicavit ecclesia sancta sciens
erravit cum statuit nullum debere sine sufficienti
titulo ad sacros ordines promoveri cum xpus
suo exemplo docuit ~~mendicando~~ mendicandum
Item Si xpus spontanee mendicat scandalum
intulit ordini cleri cum iuxta Canonicas san
xiones episcopus aut Clericus mendicans inferat
ordini Clericali obprobrium Item Si xpus
spontanee mendicavit reddidit seipsum de peccato
suspectum quod sibi verecundiam intulisset

cum non aliunde proprie dicatur spontanea mendi
catio meritum mendicanti acquirere nisi quia eciam
actus consimilis alterius difficilis propter annexam ei
verecundiam valeret Sed verecundia cum sine peccato
dicta non cadit in hominem studiosum sicut affir
mat aristoteles iiii Ethicorum sine non erat
ergo in xpo et per consequens non spontanee mendicavit
xvii Item Si xpus spontanee mendicat mendicare
spontanee ad perfectionem vite pertinuit quare
ergo dedit xpus deus legem antiquam statuens
ut sacerdotes in quibus debet esse summa debet
vite perfectio possessiones haberent et decimas si
si eis fuisset perfectius mendicare Item Si
xviii totus mundus sub lege non erupisset statuens
sacerdotibus de publicis horreis esse alimenta
sicut legitur in Genesi Si eis fuisset amplius
xix vite mendicare Item Si xpus spontanee
mendicavit tunc mendicitas ad perfectionem ewan
gelii pertinet et ecclesia dei erravit sacerdotes
suos ecclesiarum admittens et sic perfectiorem suos
platonem inmuniens quod dicere non videtur licet
xx Nescio quem scriptura ferat Item Si sic me
dicare sine mendicitas perfectioni vite pertinet
xpiane ut a fratribus mendicantibus affirma
tur nec xpus nec spiritus sanctus in scripturis
sanctis super hoc alibi nos instruxit videtur
nimis mirabile nec possibile credi potest
Et puto quod erit mirabilius quia principia sancte
scripture usque in finem primo ad hoc verbum
notabile potest invenire quod ad hoc in aliud sit
xxi dictum Item cum xpus discipulis suis promi
serit Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit
vos omnem veritatem Iohannis xiiii° aut spiritus sanctus
sui officii erat oblitus quod venit ad apostolos
in die penthecostes non docens hanc veritatem
mendicitatis eadem apostolos cum de hoc penitus
in eorum actibus nichil appareat aut ipsi spiritum
sanctum invidentes veritatem eis edoctam a spiritu
eis tradere noluerunt quorum neutrum quivis affir
mabit Non ergo pertinuit mendicare sponta
nea sine mendicitas ad evangelicam perfectionem
xxii veritatem Item cum dicat de Melchisedech
qui erat sacerdos dei altissimi et rex salem
quem supra abraham paulus extollit ad
hebreos vi capitulo qualiter sine mendicitate spon
tanea tantum erat cum non ipse secundum cuius
ordinem xpus erat sacerdos Non ut xpus
spontanee mendicavit ordine suum tradere
xxiii sunt contrarium affirmantes aude Item propheta
dicat propheta Non vidi iustum derelictum
nec semen eius querens panem cum ergo
xpisto ascribitur contra sermonem prophete quod
erat iustissimus quod panem mendicando quesivit
convenire non videtur Item Si xpus spon
tanee mendicavit cum mittens discipulos
ad civitatem predicandum non illud eis precepit
Sed dixerit contrarium scilicet ut de mercede
sui laboris manducarent et biberent

Iui dicens supplicamque domum intraveritis in eadem domo manete edentes et bibentes que aput eos sunt dignus est enim mercenarius mercede sua Luce 10o c. Item xxv

Si xpus spontanee mendicavit nunquam laborem ad victum acquirendum mendicatam proposuit, quam si econtra fecisset s. laborem aliquo tenus protulisset nulla ex eius operibus didicisset Unquid eligibilius esset victum sine mendicitate manuum labore perquirere quam labore postposito mendicare Et ad xpus victum sibi laborando acquisivit prout videtur probabile quod a vulgo vocatus est non solum filius fabri sed faber quam gestat apprime vulgari videtur quod pro suo victu cum Joseph patre eius putato opus fabrile exercuit Circa conclusionem ad nunc ista sufficiant donec per adversantes fortiora adducenda impugnet

Tercia conclusio Kyngchame fuit quod xpus nunquam docuit spontanee mendicare. Hoc sic videtur. Ihesus cepit facere et docere Actuum 1o c. 3a conclusio

Si igitur mendicare spontanee docuisset, non iuxta precedentem conclusionem nunquam spontanee mendicavit fuisset sibi contrarius ut videtur in ope et sermone s. docens et non faciens quod decuisse non videtur. Item Si xpus 1o

unquam spontanee mendicavit et alios docuit mendicare reddidisset se ipsum de sua doctrina suspectum sicut in argumento 2o conclusionis prioris. Item posuisset 2o

offendiculum evangelio sicut apostolus sicut dicitur in 3o argumento ibidem. Item Si 3o

docendo legem imperatoria instar plueret docuisset sicut ibidem in 4to argumento. Item 4o

Si docuisset spontanee mendicacionem docuisset contra leges superius allegatas et omnes quas omnes ad predictam conclusionem adducitas que ita istam ut illam affirmant. Item 5o

Si docuisset spontanee mendicacionem tunc Petrus princeps eius doctrine minus sapienter egisset in allegando causas mendicancium pro sibi reddendi illam causam sub eleemosynam istas causas mendicacionis addixit sicut legitur Actuum 3o Ecce nos relinquimus omnia et secuti sumus te, non addens et mendicavimus spontanee propter te quod quia non fecit Constantini satis videtur quod illa ratio ad statum perfectionis non pertinet

Quarta conclusio fuit quod dominus noster Ihesus xpus docuit non debere homines spontanee mendicare quia xpus docuit sicut scribitur Luce xiiii c. Cum facis convivium voca pauperes debiles, claudos et cecos et beatus eris quia non habent unde retribuere tibi Igitur non debent vocari ad mendicandum quoniam 4ta conclusio

pauperes fortes sive robusti quia possent retribuere saltem suo labore sicut nec divites debiles claudi aut ceci debent ad hoc convivium vocari quia habent unde retribuere possunt. Nec tamen mutos surdos mancos aut mutos non nominat inter vocandos quia ipsi si nec sint debiles nec claudi nec ceci possent mendicando transire de loco ad locum quod facere nequeunt debiles claudi et ceci Ergo dominus sic posuit istam exposicionem inter cetera. Item Paulus apostolus tamquam certum affirmat cum non vult operari non manducet loquens de hominibus qui aliunde victum decerto non habent ij ad Thessalonicenses iijo c. Et secundum penam quam precepit parenti sunt dictis ansligi et si quis non obedierit verbo nostro per epistolam hunc notate et commisceamini cum illo ut confundatur Nec dubium quin nec propter tamquam penam negligentis laborare, valde gravem in hoc casu delictum committeret. Premittit enim ibidem de se ipso sic Ipsi enim scitis quemadmodum oportet imitari nos quia non inquieti fuimus inter vos nec manducavimus panem ab aliquo sed in labore et fatigacione nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus non quod non habuerimus potestatem sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos Nam et cum essemus apud vos hoc denunciamus vobis ut qui non vult operari non manducet Ubi satis apparet quod a fortiori volebat arguere sed exquo quod a fortiori volebat arguere ... qui potestate habent sumendi carnalia ab hiis quibus tamen verus apostolus spiritualia seminabat, ne quemque gravaret potius nocte et die in fatigacione erat et labore pro victu Tanto magis alii potestatem sumendi non habentes laborare debent, non inquietando alios in mendicitate et otio Hec homines qui laborem mendicacioni preponunt attendunt librum beati Augustini de opere monachorum ubi contra homines pertractat per totum librum ... convincit unde et labor dat contemplacionis perfectionem ... sed alias eis vitare. Item Sacra Scriptura pigros homines reprehendit sic modo Usquequo piger dormis et paululum manus conseres et quiescas veniet tibi quasi viator egestas tua et mendicitas quasi vir armatus Proverbiorum vi et xxo Propter frigus piger noluit hieme laborare, mendicabit ergo estate et non dabitur ei Et inferius sed fortis manus digitis apprehendit fusum commendat Proverbiorum xxxi ca. Constat quod perhibet dissuadetur mendicacionem cum labore neglecto. Item Sanctus Franciscus in suo testamento sic dicit Et ego manibus meis laborabam et volo laborare

et omnes fratres alios famulos volo quod laborent de laborerio quod pertinet ad honestatem, et qui nesciunt discant non propter cupiditatem mercedem laboris recipiendi sed propter exemplum boni operis et ad repellendum ociositatem, et quando non datur nobis precium laboris recurramus ad mensam domini petendo elemosinas hostiatim. Et ibi Et in regula sua sic dicit fratres illi quibus graciam dominus dedit laborandi laborent fideliter et devote. Unde est valde mirabile quare fratres sui audeant mendicacionem spontaneam preferre aut mendicacionem laborioso egregio suo institutori preferre. Et eo amplius cum constat quod homo nascitur ad laborandum ut dicit Job v. Et mendicare est contra legem institucionis nature humane quia secundum eam nullus unquam fuisset mendicus sive mendicans. Item Christus nunquam mendicari spontanee docuisse videtur, quod ipse in sua persona potius voluit uti miraculo quam voluit mendicare scilicet cum misit Petrum ad mare ut statim in ore piscis inventum reciperet et exactoribus didragmatis pro se et pro Petro Petrus persolveret, cum tamen eo tam honoratum in populo statim mendicando facile impetrasset. Item alia facta eiusdem videtur. Unde cum potius usus fuisse videtur illa lege divina dignus est operarius mercede sua, Luce x° et Mathei x° dignus est operarius cibo suo sicut discipulis suis indixit. Quando eciam cum insedit sibi iussit adduci et quando apte Zacheo precepit Zachee festinans descende quia hodie in domo tua oportet me manere. Ubi tamen ad hanc preparacionem eius aptissime imparavit festinans descende. Et quando erat in templo et circumspectis omnibus cum iam vespera esset hora exivit in Bethaniam cum xii, sicut legitur Marci xi. Potuisset illo tunc uti voluit ab aliquibus mendicare. Nam cum in Bethania Christum manebat, quare si hac potestate usus non fuerit sed declinaverat ad amicos, tunc saltem voluit amicos suos potius honorare quam ab aliquo mendicare, sic suis operibus nobis ostendens quod non nisi impulsu egestatis demum ab aliquo mendicare. Item hoc apte precepisse videtur suis discipulis cum dixisset Nolite transire de domo in domum, Luce x°, quod tamen de transitu communiter oportet facere mendicantes. Sacra scriptura nichilominus affirmat Vita nequam hospitandi de domo in domum, Ecclesiastici xxix. c. Sacra scriptura alibi item mendicitatem pariter reprobante hoc modo precibus factum familiis in domum proximi, Ecclesiastici xxi et eciam xl°. c. Fili in tempore vite tue ne indigeas, melius est enim mori quam indigere. Vir inspiciens in mensam alienam non est vita eius in cogitacione victus. Alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet in ore imprudentis

condulcorabitur inopia et in ventre eius ardebit ignis. Et ibi. Item Juvenem ut esset perfectus ita consuluit ut venderet omnia sua et daret pauperibus et sequeretur eum, ubi seglaris in modo vivendi non dubium deinceps amperecitur. Igitur secunda conclusio firmatur quod cum fratres minores spontanee mendicant consequitur quod sine mendicacione communia spontanea dominum juvenem debere ipsum sequendo esse perfectum et saltem perfectos docuit non debere spontanee mendicare. Ecclesiastes probabiliter patet infertur quod dominus in illis docuit non debere homines spontanee mendicare. Tercia vero

Nona conclusio huius modi quod nullus potest prudenter et sancte spontaneam mendicitatem super se assumere pretextu observandam. Ista sequitur plane ex hiis superius sumptis, quia per talis mendicacio atque mendicitas est discrepans a Christo a suis apostolis atque discipulis et ab ecclesia et sacris scripturis ac eadem reprobata. Constat quod non potest prudenter et sancte hoc modo assumi quibus cum emulacioni dei possit assumi, sicut multi ignoranter imprudenter et sine zelo bono sibi pendit. Item Cum mendicitatem assumentes se in temptacionem adducant contra doctrinam oracionis dominice, Mathei vi° capitulo Et ne nos inducas in temptacionem, quare cum contraria sit quis a deo petere ne deus eum inducat sed permittat in temptacionem induci quam se sponte in temptacionem inducit cave enim est materia temptacionis occasio quam mendicitatem assumere. Unde Salomon apte premittit mendicitatem et divicias ne dederis michi, tribue tantum victui meo necessaria, ne forte saciatus illiciar ad negandum et dicam quis est dominus, et egestate compulsus furer et periurer nomen dei mei, Proverbiorum xxx°. Ubi patenter ostendit quod mendicus ad furtum et ad periurium nominis dei sui facile impulsu egestatis urgetur. Unde Ecclesiastici xxvii dicitur propter inopiam multi deliquerunt. Constat ergo quod qui mendicitatem super se sponte assumit occasiones frequentes et faciles temptacionis assumit. Item Cum mendicitatem assumentes ad officium sacerdotale primo ad omnes ordines sacros ut videtur se reddit inhabilem, cum sine sufficienti titulo de vestitu et victu iuxta leges et sancte ecclesie statuta item habere non possit, quod non videtur unde esse factum sed potius imprudenter. 4

Item hii mendicitatem assumentes se arctant videtur ad dei leges predictas in exclusione sancta de spiritu mendicitate solicitudo scilicet non concupisces domum proximi tui et cetera et omnes egeres et mendici non erit inter vos et quemque voluntarie Deus non erit inter vos. Et fortasse rores exclusionis per adversarios habent ut illas affirmat. Cum non videtur in sermonibus de quibus in epistola usque primo

Mendicium ideo feci qualiter ista opinio de obseruancia mendicitatis spontanee fuerat introducta, nisi aut ignorando scripturas aut fingendo eam esse xpi vite conformem propter questus amplioris [illegible] Erat

Unde sexta conclusio materie huius est ista 6 c°
est de regula fratrum minorum mendicitatem spontaneam obseruare, hec omnino fide potius suadenda quam quod in regula et in testamento Sancti Francisci suis fratribus indistincte mendicationem preter laborem Ita laboris precedentis conclusionis ista probant ut illas principalia hic adiecta quod regula ipsa est facta, quod pauperum assentit et probat in textu Extra supradicto

Septima conclusio est quod cum Bulla domini Allexandri quarti que libellum magistrorum condempnat nullam premissarum conclusionum impugnat, hic tale suadetur, quia dominus Johannes xxii in constitutione sua quorundam exposuit et dominus Nicolaus tercius illam Bullam et omnes litteras predicti Allexandri quarti quantum ad omnes articulos quos sua declaratio continet revocavit Constat autem quod paupertatem fratrum minorum circa esse debeat Nicolaus tercius declarat quam fratres mendicantes intelligunt Item Constat quod dominus Nicolaus de fratrum labore declarat et etiam de pecunia non facienda in capitulo aliquo Extra ubi fratribus fuerat contradictio Igitur quo ad illos articulos Bulla Allexandri est a Nicolao cassata Nec in ipsa Bulla recordor aliud quicquam esse quod aliquam premissarum infirmet directe nulla plura obiciendo contra propositionem meam et videndo premissa que dixi amplius solidarem sed Sanctitatem vestram et dominorum meorum reverendissimorum satis vexavi Unde concludo humiliter et devote deposco quod super hiis sicut super omnia prius tacta in mea propositione quam feci Non lite indicta in factis [illegible] iudicium iudicetis

¶ Dum in propositione nuper facta coram domino nostro papa et reverendissimis dominis meis dominorum cardinalium super materia privilegiorum fratribus de ordinibus mendicantium concessorum et mendicitatis super qua idem fratres fundatores se affirmant rationibus per me factis obiectis mihi debam et ad eius rationis causas materie eiusdem omnibus videre quod eo tunc propter temporis brevitatem perficere non valebam in sermone per me facto ad clerum in domo audiencie apostolice in festo Sancti Thome Cantuariensis martiris gloriosi omissa supplevi et facta protestatione in publico quod in illis materiis coram toto negotio reverendissimis quatuor dominis Cardinalibus diffiniendis erat commissio nichil volui temere aut aliter

affirmare quam in opinabiliter obiecte ac etiam videre ad aliquas rationes adiectas non solum diffinicionem sed etiam affirmationem quamcumque ab eisdem dominis meis reverendissimis atque doctissimis expectando Contra articulum seu conclusionem quod Christus mendicitatem spontaneam iudicat obiciunt illud psalmi xxxix Ego vero mendicus sum et pauper quod in persona Christi litteraliter dictum asscritur cum gloza Magistri Sententiarum super illo verbo hic dicit aliquis sit ista vox Ego vero mendicus et pauper, hic dicit Christus de se quod forma servi, ne quis glaciam predicte littere sibi arrogaret, illi ita dicunt Ego autem cui dicebant Euge de me dico hic scilicet quod pauper sum Secundum quod homo, mendicus est qui ab alio petit et pauper qui sibi non sufficit Sed dominus sollicitus est mei in curas hic mei Vel ita Ego autem et de membris agitur quasi dicat hic dicunt de te semper magnificetur dominus et de se hic dicit Ego autem sum mendicus et pauper in non est quod nunc laudet quod me Egenus sum et pauper ut publicanus qui non audebat oculos ad celum levare, cum quo dicas Propicius esto mihi peccatori Non sum dives ut non superbus ut phariseus qui dicebat Non sum sicut ceteri homines et cetera Sed dominus sollicitus est mei adiutor meus et cetera hic orat totum corpus Christi unus mendicus cum Christo et unus pauper, hec glossa Ubi magister Sententiarum qui hanc glozam dicitur edidisse affirmare videtur hic dictum esse de Christo sed non videtur hic eius intencio esse Sed potius quod David hunc id dixit de Ecclesia pro se et membris ipsius a deo remedium lacrimande expectante super eius miseriis et tunc ipsius psalmi in[illegible] concludit Non cum Christi Christum hic expectavit ut dicitur Expectans expectavi dominum et intendit et exaudivit preces meas et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis Alia littera hec et de luto limi etiam Ubi magister super illo loco exponit hic modo eius est lacus miserie profunditas iniquitatis quod carnalibus concupiscentiis hic est etiam et de luto limi Unde te eduxit hec magister Ex quibus apparet quod de se ibi Christus non loquitur cum Christus omnino iniquitate caruit Nec magister in hoc dicto ubi videtur veritati contrarius est pauper est qui sibi non sufficit, cum pauper dicatur qui parum habet et cetera quod parum potest aut parum possidet quo ad diviciarum huius mundi, qualis Thobias erat qui dixit Fili pauperem vitam quidem gerimus Thobie iiii° c Et cum sibi sufficeret, vixit honeste, quod est etiam cum gratia paupertas esse honesta, licet egestas sit semper turpis Vnde non gratia pauperes nomine expositor sine descripsit Ista

Si intelligentur de Christo, non de mendicitate

Spiritualis alimenti scilicet letitie consolantis quo
indigent et quales fratres sui habebant de quibus
immediate premisit Exultent et letentur
super te / omnes querentes te et dicant semper
Magnificetur etc. debet intelligi quod potentie
dei pro mendicitatis illius remedio confidenter
adiciens Adiutor et protector meus tu es
deus meus ne tardaveris protectio enim ab insul
tantibus affert letitiam. non compellit quemquam
esurire. Item alia translacio habet hic loco me
dicus egenus cum legam verba augustini hic non
exponit Ego autem cui dicebat Euge Euge
egenus et pauper sum / non est quod in me meum
laudent despiciat ille sacrum meum et con
probat me stola sua Vivo ego iam non ego
vivit autem in me christus Si vivit in te christus
et totum bonum quod habes christi est / totum quod
habebis christus est Cum parte ipsum quid es
ego egenus et pauper Ego autem non dives
quia non sum superbus dives erat ille qui dice
bat Gratias tibi ago quia non sum sicut ceteri
homines / velud etiam hic publicanus / publi
canus autem pauper erat qui dicebat deus
propitius esto michi peccatori / hec augustinus Videte
cum ista christo conveniant / et cum dicat ege
nus, id est compositio Non sum dives, et pro inope
seu indigente non arguatur mendicitatem aut
egestatem sed inopia vel indigentia
que tamen synonima accipiuntur sepius
in scripturis et in dictis sanctorum ut infra
versus fine dicetur christo ascribere Item
Glozator qui sub distinctione illud exponit
de christo aut de eius ecclesia versum immediate
sequentem ad christum aptare non potuit Scilicet
Adiutor meus et protector meus tu es deus
meus ne tardaveris de sola ecclesia illum
versum exponit / cum tamen appareat quod de eodem
deberet exponi / cum precedens versiculus que
relacionem continuat / et sequens postulacionem
seu expressionem remedii super miseriam in
timata Unde videtur quod non potest de
christo apte intelligi sed de illo de quo sua
miseriam exponente et remedium postulante
ubi premittitur cum circumdederunt me mala
quorum non est numerus comprehenderunt me iniquitates
et non potui ut viderem multiplicate sunt super
capillos capitis mei et cor meum dereliquit
me Complaceat tibi domine ut eruas me domine
ad adiuvandum me respice / et versus una similiter
repetitur Ego vero mendicus sum / cum in eodem
continuatio videtur similiter usque in fine / que
priora christo innocenti convenire non poterant
cum nec iniquitates habebat nec visu carebat
nec cor gessit eum deserens pro timore quod
omnia sic non cetere pro se aut pro suis membris

convenit Et super illo loco augustinus exponit
ut dixi Item esto quod esset illud dictum in
et de christi persona / adhuc non constat ex illo capite quod
quod sit dictum pro eius persona / cum sepe scriptura
loquatur in eius persona pro suis / sicut ille idem
glozator exponit in multis psalmis sibi
Et Beatus augustinus sic exponit de psalmo c. viii
Mendicum et compunctum corde mortificare
in suis membris Cui dicto premittit mendicum
autem quid intelligam nisi forte quod dixit
Samaritane Da michi bibere Et invenit aut
Sitio Et quod sequitur quo accipiatur in spo
capite meo etc. non invenio Unde post
pauca persecutus est hominem inopem et me
dicum / sed in membris suis sic quod Beatus augustinus
Nescieris invenire quid christus mendicat quod fra
tribus non erat edoctus id est de christo pro suis
membris exponit / sicut ipse loquitur / Qui
vos audit me audit Et qui vos spernit
me spernit / Luce x c. Et ibi Saule Sa
ule quid me persequeris actuum ix Et ibi
Mathei xxv° describens formam finalis iudicii
Esurivi et dedistis michi manducare Et sequitur
Quod uni ex minimis meis fecistis michi fecistis
Ex quo etiam dicto videtur quod nunquam elemosinam
a quoquam mendicando accepit cum tamen ut
verisimile estimandum potius nullatenus tamen
in reddendo mercede / cum potuisset exponi
mihi in me persona et meis minimis fe
cistis / quod quia non fecit verisimile videtur quod
elemosinam mendicando a nullo accepit
Item cum in alio psalmo dicat Eripuit
pauperem de inopia pro eodem pauperem et
inopem synonime accipiendo / quia sunt synonima
in sensu / cur non possit sic hic accipi men
dicus pro paupere inope aut egeno non
video Item cum iste Glozator scilicet Nycho
laus id est exponat de christo / et non aliter
de suis membris nemo potest concludere quod aliter
expositionem affirmat Nam in isto dicto quod
corporali mendicitate christi nullus est color scrip
ture attente discussa / cum locum mendicitate aliud
sensum pretendat Nec aliquis sanctus
doctor in scriptura quem vidi ita exponat sed
aliter / nec gloza ut constat illam expositionem affir
mat contrariam adiciens Item et si probari posset
quod isto hic dicto aut aliis quod deus ut homo
indigentie naturalis impulsu aliquando mendicavit
Non quod eo potuit mendicitas sive mendicatio
spontanea approbari / Nec infirmatur conclusio
negativa scilicet quod christus nunquam spontanee men
dicavit Illud etiam quod in psalmo c. viii de
domino predictum videtur modo premisso de iuda
proditore cum exponitur petrus apostolus actuum primo ascribit
autem dies eius pauci et episcopatum eius accipi
at alter Et sequitur pro eo quod non est recorda
tus facere misericordiam et persecutus est hominem inopem
et mendicum et compunctum corde mortificare
Ut accipiendo ut quod mendicus pro egeno

seu inopie qui ibi statim submergitur. Libera
quia egenus et pauper sum ego, et cor meum
conturbatum est intra me, ubi videtur ea-
dem repetita. Item non videtur illud debere
intelligi de spirituali mendicitate et mendico so-
lum qui super mendicitate et paupertate spirituali
aliquorum petiit remedia non super mendicitate
aliqua corporali cum primo narrasset cau-
sas mendicitatis in psalmo premisso isto allocuti
sunt adversum me lingwa dolosa et sermonibus
odii circumdederunt me et expugnaverunt me
gratis pro eo ut me diligerent detrahebant
michi, ego autem orabam et posuerunt adversum
me mala pro bonis et odium pro dilectione mea.
Et recapitulatis quibus cum dixit hec opus corporis
eorum qui detrahebant michi apud dominum et qui
loquuntur mala adversum animam meam et conclu-
dens causas petiit remedium isto. Tu
domine fac mecum propter nomen tuum quia suavis est
misericordia tua libera me quia egenus et pauper sum ego etc.
Ubi egenum vocat et non mendicum. Et de
corporali indigentia ubi nulla sit mentio
hec eciam in gratiarum actione pro liberatione recepta
psalmi fine subiungit Confitebor domino nimis
in ore meo et in medio multorum laudabo eum
qui astitit a dextris pauperis ut salvam
faceret a persequentibus animam meam. Constat autem
deo cuncta permittit. Et quod videtur quod illa mendici-
tas de spirituali alimento debeat intelligi. Item
obicitur quod Christus a Samaritana muliere
mendicando bibere postulabat cum dixit
Da michi bibere ut legitur Iohannis iiii c. Ad istud
videtur quod aliud est simpliciter petere quod
mendicare. Sed cum aperte intelligi quod illud
non egit ut tamquam elemosinam mulieris acciperet
sed ut quandam sermonacionem seriosa et utili
mulierem ad fidem adduceret. Unde B. Augustinus
super illo verbo quod sequitur Respondit Ihesus et dixit
ei Si scires donum dei et quis est qui
dicit tibi da michi bibere tu forsitan petisses
ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit
hunc autem audit ei non se talem aquam pe-
tisse qualem ipsa intelligebat sed quia ipse sic-
iebat fidem eius eidem sicienti spiritum sanctum
dare cupiebat. Hanc enim recte intelli-
gimus aquam vivam quod est donum dei. Sicut
ipse ait Si scires donum dei et ubi premit-
tit. Ille autem qui bibere querebat fidem
mulieris siciebat illius. Et Crisostomus ibi sic dicit. Et
qualiter Christus assumit ab ea lege non concedente
Si autem quis dixerit quod siciebat eam non daturam
in primo, ad propter hoc petere non oportebat. Est
dicendum et ideo petiit quod Iudeus erat de
reliquo libens observancias preterire. Et ille ubi
iste Sanctus assumat videtur quod siciebat eam non
daturam et hoc constat quod lex sibi tacta et
mulieris vero dicit ei neque domine neque in quo
haurias habes et puteus altus est unde.
Crisostomus super verba mendicasse nichil ab ea

peciturus recepturum. Nec dedisset quod Christus
ieiunus bibisset hora quasi sexta profectibus discip-
ulis qui ut emerent cibos erant in civitate
in primo allatum. Item sed iste Ihesus pe-
tebat bibere ut ostenderet se non curare ultra leges
observancias preterire. Et addit Crisostomus et admi-
rabantur quidem super humanitate Christi mansuetu-
dinem et humilitatem, qui ita perspicuus existens
sustinuit loqui cum tanta humilitate mulieri in-
opi Samaritane. Ipsa enim vocat eum dominum
Domine neque in quo haurias habes. Si igitur me-
dicasse dicatur. Sic dicendi sunt omnes generaliter domini
imperatores et reges et principes mendicare
cum a suis petunt manducare aut bibere. Item
Crisostomus hic non indiguit mendicare potius
potum quam cibum. Ut ut patet cum quibus dicit
discipulis cum cibis emptis reversis. Interea
rogabant eum discipuli dicentes Rabi manduca.
Ille autem dixit Ego cibum habeo manducare quem
vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem
Numquid aliquis attulit ei manducare. Di-
cit eis Ihesus Meus cibus est ut faciam volunta-
tem eius qui misit me, ut faciam opus eius.
Sicut legitur vidisse matrem suam et Ioseph cum
nesciebatis quia in hiis que patris mei sunt
oportuit me esse. Luce ii capitulo. Sic enim
opus patris sui fuerat sibi cibus sic et equaliter
erat potus. Unde non amplius videtur eguisse
potu quam cibo, quo tunc nutriebatur licet deum
non eguit sicut nec eguit xl diebus sue
temptacionis a dyabolo. Sed postea esurivit
iuxta Evangelium, Mathei iiii. Unde ergo secundum litteram
et similia istorum sanctorum concordi satis appa-
ret quod Christus ab illa muliere Samaritana
mendicando bibere non potuit. Sic non me-
dicando dixit Zacheo hec, festinans de-
scende hodie in domo tua oportet me ma-
nere. Luce xix capitulo, cum unum operatum, Sequitur
mendicationis non habent, ut vera festines id
festinet. Nec Zacheus mendicantem dominum ap-
pellasset ut sequitur. Stans autem Zacheus di-
xit ad dominum vel secundum aliam literam ad Ihesum.
Ecce dimidium bonorum meorum domine do paupe-
ribus. Nec dubium quin Zacheus tam letus
effectus Christo aut suis discipulis si erant me-
dicantes ab eo illud bonorum suorum dimi-
dium potius eis quam aliis dedisset. Sed id
eum fecisse non sustinet vera scriptura. Ait
Ihesus ad eum Quia hodie salus huic do-
mui facta est. Tunc enim dominus prestitit illi salu-
tem, et si temporalia tot et tanta ab eo sumpsisset
offendiculum suo Evangelio prebuisset. Item
qualiter credi potest quod tunc Christus mendicavit
a Zacheo quoniam ab eo nec omnino petiit
sed solum expressit quod oportuit eum in domo
sua manere illo die, quod unum propter utilitatem sa-
lutis Zachei et domus sue sicut sequens litera
patenter ostendit est dictum quia hodie salus huic
domui facta est. Item cum Christus tunc veraciter
ne magne humilitatis erat in populo, quod eum
viderunt omnes murmurabant dicentes

Cena ad honorem peccatorum divertisset. Non potest
esse verisimile quod eo tempore mendicabat quando omnes
fuerunt ad ipsum invitandum promptissimi. Ymmo
illa via propter paupertatem divitias dimisisse videtur
aut quod paupertatem quia erant similiter terrena ab
hiis quibus spiritualia seminabat, sicut pullo
asine eadem paupertate usus fuisse videtur.
De quo dicitur Luce xix, cum discipuli eius propter
pullum asine solverent, quibusdam dicentibus
Quid facitis solventes pullum, dixerunt quia
Dominus necessarium habet, et dimiserunt eos. Cum
vero pretenditur quod auctoritate legittima illud
exigeret, alias tamen habuit paupertatem, unde volebat
cum in templo omnes circumspexisset, cum esset vespera
hora, exivit in Bethaniam cum xii, sicut legitur
Marci xi. Cum videret nimis benivolos
ad sibi et suis necessaria ministrandum, voluit ad
liberaliores qui illud gratanter agerent declinare
ut offendiculum tolleret, Chrisostomo respondente. Nec
obstat illud quod dominus ipse ait Luce ix
sibi dicenti: Magister, sequar te quocumque ieris,
Vulpes foveas habent et volucres celi nidos,
filius autem hominis non habet ubi caput suum
reclinet, quod nichil penitus de mendicitate
dicitur. Sunt plurimi in ecclesia dei rectores
atque vicarii qui non habent ubi caput recli-
nare de terra, et tamen non sunt mendici, de decimis
et oblationibus eis debitis a suis subditis
possident, habitis non sufficientibus necessaria sue vite
congregare, quod Christus si voluisset poterat, sicut
summus sacerdos secundum ordinem Melchisedech,
cui omnis cui tamquam sacerdoti Abraham
regressus de cede Regum decimas dimisit
de omnibus, sicut dicit apostolus ad Hebreos
vii°. Et dicit Origenes super Johannem xiii c°:
Non solum decimas sed etiam cuncta sibi necessaria
poterat a populo cui predicabat exigere.
Unde non propter carentiam propriam potest
inferri quod erat mendicus, sicut de
ipse non potest, ymmo aperte contra eum, nemo
est vere mendicus qui sibi sufficientia libere
a sibi subiectis potest exigere atque recipere.
Patet ergo quod iste impudens voluit sequi Christum
tamquam summum sacerdotem populo predica-
tem ut per sequelam suam temporalibus ditaretur,
ut Crisostomus et Beda et glosa exponunt. Constat
quod Christus non erat mendicus ut illi secundum
eius sequelam hec ingerenti mendicitas
appareret. Item ex quo Christus triennium
cum fere dimidio solum predicationi assidue
remansit, intra civitates et castella pre-
dicans verbum dei, nulli ibi hereditatem
habens volens dimittere, clerici superva-
cue propter capitis reclinatorium scilicet domum
propriam habuisse. Responsio. Ratio non
valet, quia unquam proinde domum emisset
non intraret in ipsam et exemplum

Cupiditatis malicie alios reliquisset
cum exemplo apostoli sunt edocti possessiones
immobiles a conversis oblatas vendi pe-
nitus voluerunt, quod non fuerunt in illis primis
memoratum. Item est valde mirabile de istis
quod hominum novitate introducto quod ipsi predicatores
talia reclinatoria ubique ubi possunt edi-
ficaverunt, habent et possident, de Christo propter
perfectionem vite contrarium affirmantes et in
desolationem ipsius Christi perfectionis se assimi-
lantes sectatores, quod aut non sunt mendicantes
Christo. Si enim recte id docent in contrario esse
mendicantes, aut si recte sic agunt suam
perfectionem impugnant de altissima paupertate
que ut iudex agnoscit cum talibus palaciis
regalibus stare in eis non potest sicut nec in
aliis. Illud vero Mathei x°: Nolite pos-
sidere aurum neque argentum neque pecuniam in
zonis vestris, non peram in via neque duas
tunicas neque calciamenta; dignus est enim
operarius cibo suo. Ubi Marcus refert istis:
Nolite portare sacculum neque peram neque
calciamenta, et neminem per viam salutaveritis.
In quamcumque domum intraveritis primum dicite
Pax huic domui. In eadem autem domo
manete edentes et bibentes que apud eos
sunt. Dignus est enim operarius mercede sua.
Luce x°. Ad mendicitatem non pertinet, quod
cum quo Marcus repetit precepit ne quid
tollerent in via, satis ostendit quod hic preceptum
non fuerat absolutum sed tempore [illegible]
dominus Johannes papa xxii in libello quem
composuit. Item non fuit preceptum absolutum
per tempus vite quam Matheus dicit in via. Et suppo-
nere debemus quod Matheus non aliter intellexit
quam quo in via Christi docuit describit. Non
cum sequitur: Talia non habeatis in via, ergo
talia non alibi habeatis. Item frustra
precepisset quod talia non ferrent in via nisi talia
habuissent, a quibus in via poterant abs-
tinere, et pecunias et plures tunicas et argentum
et aurum et alia eo modo per viam apostoli
ad defendendum ipsi habebant aut de suo pos-
sederunt, et non apostoli probantur mendici. Item
cum Matheus per causam prohibitionis dicat
mus in via sine possessionibus eorum adiciat:
Dignus est enim mercenarius cibo suo, appa-
ret quod prohibitio non fuerat absoluta sed
tantum quo ad delationem talium rerum quas
alii quibus evangelizare debebant eis de-
buerant ministrare, quod non arguit eos fuisse
mendicos aut mendicare debere sed potius
ab aliis hec sumpturos accipere. Unde dominus
Johannes xxii ubi et affirmat mercedem domini
sancti Augustini, quod hec fuit data eis
potestas exigendi vite necessaria ab hiis quibus
predicare debebant. Unde habuit paupertatem
dati non fuerunt vere mendici necessitatis

Et si mercedem a non offerentibus petivisset
diceretur non debuerat mendicare, cum mendicare
sit petere sibi dari de gratia. a creditoribus non
imputatur quasi gratiam sed quasi debitum, ut
dicit apostolus ad Romanos iiii°. Alioquin etiam
imperatores, Reges et principes cum congerunt
debitum eis censum mendicant, quod dicere
est nimis absurdum. Illud vero Luce xiiii° Sic
omnis ex vobis qui non renunciat omnibus que
possidet non potest meus esse discipulus, nichil
de mendicitate penitus operatur. Beda enim ex-
ponit dicens: Distat autem inter renunciare omnibus
et relinquere omnia, hoc est cunctis indifferenter pro-
ponere. Cunctorum autem fidelium est renunciare
omnibus, hoc est sic tenere que mundi sunt ut per
ea non teneantur in mundo. Hec Beda et
est glosa ordinaria. Ubi affirmat istud renun-
ciationem esse in cunctis fidelibus, non tamen omnibus
mendicitatis accepta. Et si quispiam dixerit
quod relinquere omnia mendicitatem importat, quia
hoc est nichil penitus retinere, Aliter respon-
detur ex opposito, quia relinquere omnia est omnium tempora-
lium curam ob sequendum dominum postponere, quod
dicit glosa: Relinquere tamen est perfectorum,
qui omnia temporalia postponunt et solis eternis
inhiant. Unde intelligendum videtur maio-
rem sensum talem insinuare, scilicet ex cordis affectu
semper inherere apud, quod perfectorum, et multo
amplioris perfectionis existit quam renun-
ciare simpliciter, scilicet quam sic per ea abire ut ad eter-
na lucrum intendere non obmittat. Quare
sic efficit quispiam iustus. Nemo enim est
in via salutis qui ita temporalibus cunctis re-
nunciat scilicet ut dei amorem preferat terrenis
rebus serviendo, hoc est sic tenere que mundi
sunt ut non teneatur in mundo iuxta verba
Bede preallegata. Item illud capitulo xix° et Luce
xviii et Marci x°, est simile plus dictum
iuveni: Si vis perfectus esse vade et ven-
de omnia que habes et da pauperibus et veni
et sequere me. Non probat, non arguit
quod Christus illi mendicitatem consuluit. Primo quia
sic probans aut arguens petit principium
cum supponit id quod probare debet, quia si Christus
non erat mendicus, adherendo Christi consilio ip-
sum sequendo set eum imitando in vita ut sibi
exposuit, Ille iuvenis non debuit fie-
ri mendicus sicut nec Christus tunc erat. Igitur
ex venditione suorum et donatione pauperibus
et Christi sequela non potest inferri quod iuvenis
debuit esse mendicus, nisi supponendo quod
Christus erat mendicus, sic quod argumentacio
ex isto Christi consilio petit seu supponit
principium quod probare debet, et probatio
omnino est nulla. Item dicunt nec
apostoli mendici sed bene vestiti et honeste

omnibus suis relictis secuti sunt Christum. Ergo nec
iste aliter sequi debebat quam alii iuxta
Christi consilium, tamen Christum sequi debebat
et Christus actum turpem, opprobriosum et
scandalosum operacione publice docuisset,
quod ineptitas videtur astruere. Cum autem
sibi competentem vestitum non videtur vere
mendicus, cum pro cibo vestes vendere valebat
aut mutare. Et istud potest confirmari,
cum distribuisset suis bonis pauperibus
donec pro uno solo sufficientia remaneret,
id remanens poterat iuvenis observan-
do Christi consilio pro suis usibus retinere,
nec esset tunc pauper ut recte. Immo videtur
ad hoc de lege caritatis fuisse artatus,
que incipit a seipsa. Et ne ipse exposuisset
seipsum vite discrimini et fuisset suipsius
forsan homicida si nullus alter sibi suc-
currere voluisset et deum temptasset, expec-
tando miraculosum sue vite sustentacionem
humanum suffragium affuisset, contra scrip-
ture dicentes: Non temptabis dominum deum
tuum, Deuteronomii vi. Et Christus id dyabolo alle-
gavit, ut legitur Mathei iiii°. Item
cum Christus pauper erat et pariter sui
apostoli atque discipuli, iuvenis dando Christo
et suis discipulis omnia sua implesset Christi
consilium, et nichilominus de eisdem bonis
vixisset cum Christus a nullo ad tunc aliquid
mendicando, ut cum de facto Lucas refert
Evangelii sui c. viii°, scilicet quod Magdalena,
Johanna et alie mulieres sequebantur Christum
ministrantes eis de facultatibus suis. Non
ergo apparet ex Christi consilio quod iuvenis
ille debebat esse mendicus. Et ista sunt
perfecta Petri et aliorum discipulorum
Christi qui in dando istud consilium presentes
tunc erant, clarissime confirmantur, quia
de ipsis scribitur Actuum iiii°: Neque enim
quisquam egens erat inter illos. Quotquot
possessores agrorum aut domorum erant
vendentes offerebant precia eorum que vendebant
et ponebant ad pedes apostolorum. Divide-
batur autem singulis prout cuique opus erat.
Ubi apparet quod quasi ad Christi sequelam
non dubium per Christi discipulos invitati vendi-
derunt omnia iuxta prefati Christi consilium et
precium totum apostolis contulerunt, efficiendo
seipsos mendicos, quia neque quisquam erat
egens inter illos, sicut scribitur. Et ideo Christi
consilium facto vero apostolorum oppositum
mendicitatis concludentes. Item quia iuvenis
erat, cum datum fuit Christi consilium, videtur
fuisse robustus in corpore ad laborem. Nullus
autem talis est vere mendicus, quod fieri non ullus
talis sit vere egenus cum possit sufficere
ex labore. Non igitur est per Christi consilium

Vrgebat esse mendicus Non enim mendicat aves
celi acquirere sibi victum suo volatu valentes
Igitur nec homines sunt vere mendici qui labore
possunt acquirere sibi victum Cum in hiis eis expri
mando scriptura premittat / homo ad laborem
nascitur ut avis ad volatum Job v° c. Et
aut affirmat apostolus ija ad Corinthios viij
Scitis enim graciam domini nostri ihesu christi quoniam propter vos
egenus factus est cum esset dives / ut illius in
opia vos divites essetis videtur ubi per egestatem
pecunia repetit ibi inopiam Nichil penitus
pro mendicitate actuali aut habituali operatur in sensu
timorum istorum / quia licet ipsa tollit tamen sensum
Vt illius inopia vos divites essetis pro
ubi per egestatem pecunia repetit ibi inopiam
sed opibus denudatum qualis christus fuit nunquam
mendicum Vnde gloza ibi sic dicit Non quod non
ait pauper factus est cum dives fuisset sed cum
dives esset paupertatem enim assumpsit et
divinitas non amisit Intus dives foris
pauper latens deus in divinis et apparens
homo in paupertate / Hec glosa ubi gloza de
paupere et paupertate exponit Non de verge
no et mendico Vnde mirum est quod isti trahunt
ad suum votum scripturis taliter repugnantes
tam apte adulterando verba scripture Item
Esto quod dominus et salvator aliquociens men
dicabat / cum illud non astrusa in corpore semper
non nisi italice nec inimpulsi egisset id
in nullo operatur pro istorum fratrum mendicitate spon
tanea quam exercet ex voto ut fingunt / quin
potius affirmando non potest quod mendicitas sine
mendicato prudenter ac sancte posset ob
servanda assumi / quod pari racione possunt ass
erere quod esse in coniugio posset sancte in hiis
ordinibus professores assumi, christum in actu coniugii
imitando aut quod equitare super pullum
asine per medium civitatis maiorum de regno
aut hec loculos aut pecunias mortem effugere
aut xl dierum ieiunium observare et actus
quosque consimiles / quod christus tales et complures
plures exercuit sic possent ex professione
observandas assumi cum ut puto nunquam prude
esset dictum / Si vero quis contendit pau
lum apostolum mendicasse a Corinthiis et Roma
nis collectas in sanctos pauperes in ihrlm
debet attendere quod paulus auctoritate sua or
dinat illas collectas eas imponendo tanquam
pastor providus propter spiritualia eis impensa
quod videtur honestum ad eas libere faciendas
salubriter exhortando cum dicat Scio enim
promptum animum vestrum placuit ad eis et
debitores sunt eorum et in medietate va
illa Scitis enim graciam domini nostri ihesu christi pro per te
ij Cor viij° Permittit non quod mendicavit dicit
glosa Ne sitis his gressibus Nichil in hoc

per se aut per alios mendicando Vnde de hoc
scribit Corinthiis ij° De collectis autem que
fiunt in sanctos sicut ordinavi ecclesiis
Galatie ita et vos facite per unam sabbati
unusquisque vestrum apud se reponat recon
dens quod sibi placuerit ut non cum venero
tunc collecte fiant / i Cor xvi° attendant
verba Ordinavi vos facite reponat recondens
et non fiete mendicitatem ascribat apostolo Item
ija epla ix° c. sic scribit eisdem Nam de mi
nisterio quod fit in sanctos ex habundanti est mihi
scribere vobis Scio enim promptum animum vestrum
pro quo de vobis glorior apud Macedones
ubi donacionem hominum collectorum in pauperes
sanctos et ihrlm ministerium eorum appellat sancti
videns quod hec facere quoquo modo ex ministerio
tenebantur Item ad Romanos scribit expressius
istud Probaverunt autem Macedonia Italia et
Achaya collectionem aliquam facere in pauperes sanctorum
qui sunt in ihrlm placuit ad eis et debitores
fieri eorum Nam si spiritualium eorum participes facti
sunt gentiles debent et in carnalibus ministrare
eis ad Romanos xv c. Ubi iterum nominat mini
sterium et probat collectam dare debere licet quilibet
non capiat sed eam commisit libere volenti vnde
ija ad Cor ix post verba premissa superius sic
adiunxit Necessarium ergo existimavi rogare
fratres ut preveniant ad vos et preparent repro
missam benediccionem hanc paratam esse sic quasi
benediccionem non quasi avariciam / Hoc autem dico
qui parce seminat parce et metet et qui
seminat in benediccionibus de benediccionibus et metet
unusquisque prout destinavit in corde suo non
ex tristicia aut ex necessitate hilarem enim dato
rem diligit deus Sic enim in lege ad fabri
cam tabernaculi singuli tenebantur offerre
sicut legitur Exodi xxxv° Et non id sicut
illis placuerat Ita enim fuisse videtur de
istis collectis sicut de prima placita videlicet
quod fiunt ab apostolo ordinate / ymmo glosa ibi sic
dicit expresse Precipit apostolus omnes plebes
dominico die convenire ad ecclesiam et illuc de
ferre quod volebat unusquisque dare ad opus fratrum
Non igitur mendicando apostolus paulus has colle
ctas optinuit sed potius ut doctor gentium et
prelatus ordinando aut etiam exhortando Item
Et hanc exhortacionem ad elemosinam confundat
mendicato appellanda Videtur contra premissa
videri dominum sancti Bede ut dicitur in commenta
super illo Luce ix c. Cum factum esset ... alior
xvi ita loquitur ut te dominus non pro pauperibus
existimantes quod unus in turba pauperum stipem
prosperam mendicabat / Hec Beda Et primus
dicto et aliorum sanctorum dictis quod sibi potest
comprobari auctoritati quod quadruplici sancti lo
quuntur aliquid ex veritate aliquid exponunt
aliquid asserendo ac probative seu diffinitive

Cum vero quis sanctus contemplatione loquitur scilicet ad devotionem
se ipsum aut alios excitando non videtur in eius dictis
veritas exigenda sed tantum utilitas devotionis, tamen loquatur sic
quod fidei impugnativa non proferat, quia non intendit
quod dicit diffinire sive asserere sed edificare. Tale
sunt ista dicta sancti Bernardi de compassione beate
virginis gloriose. Dicit: Quis dabit capiti meo
aquam et oculis meis ymbrem ut possim
flere per diem et noctem, donec filius suus dominus
Ihesus appareat etc. Non intendebat verum esse
quod tanta aqua egrederetur aut oculis suis imbre
sed ut in se ipso lacrimas provocaret et alii alte
... devotionem ipsius provocarentur ad lacrimas.
Sic etiam sanctus Iob aperuit os suum et maledixit
diei suo et locutus est: Pereat dies in qua
natus sum, ostendendo vehementiam sui doloris
qui in ... ibi punitur. Videbatur eius dolorem
esse vehementem. Job iii capitulo. Non aliud asserens
intendo. Unde hec dicta sancti Bernardi aut sancti
alterius auctoritatem non habent, quia neque asserit neque
affirmat de ipso ... ad aliquid probandum
sinistra et inepta adducitur. Item cum aliquis doctor
sanctus aut alius quis expositor aliquam
scripturam exponit non asserit id velle sed
scribentis sensum quem exponit esse intellectum
sed probabiliter intelligi. Unde expositio sola mihi
sufficere potest ... asserendum dicti expositi ... erat
expositionis ipsius. Similiter cum sic ... frustra
exposita apostolus et Egidius super libro
Physicorum ... dicta ea exponit ... in eius
que exposuit repetendo et ibi proprie ubi ...
duas expositiones seu plures adducit. Unde ...
elegantur loquitur ... super ... ad ...
... ipsos ... beneficos in ...
... potius ... propter ... similiter
diversas ad ... obscure po...
... non aliquam unam tenere affirmando eam
... aliquas expositiones fortasse meliores
ut ipse suo modo eligat ... quod ... cape
potest. Ubi intelligere non potest scripturis
dei det honorem sibi et timorem. Hec ibi.
Unde ad probandum aliud ... sola expo
sitio alicuius doctoris ... fragile argumentum
... ipse quia ipse catholicus, non quia expositor
veritatem scripture defendere tenetur, quia in
exponendo non pro defensione scripture sed pro
expressione intentionis scribentis laborat
non intendens intentionem scribentis dis
... veritate. Unde ... glossa ... super illo
versiculo psalmi: Ego ... medici sunt et ...
per ... duas expositiones ... non
glose aut expositiones ... eius auctoritatem
seu ab eo ... ascribi, et ... ad probandum
... fuisse medium non satis solide ... ad
... Item cum aliquis asserit sed ...
aliud sive ... non ... diffinire intendo
asserit aut affirmat ... in ...

si forte erraverit potius excusandus eo quod
id inquisitive et assertive non dixerit.
Sicut beatus Augustinus videtur Pellagio libro
Retractationum suarum capitulo quo ad hoc quod dixit
in suo libro de libero arbitrio, quibus
peccat in eo, quod nullos excusat post ... de
peccato originali non intendebat tunc loqui et
ponit ibi similiter ... Non est ...
probatio sed intenta ... tali dicto concludentes
qualia videntur omnia assertive dicta a sanctis
de mediatore sive mediatione domini nostri salva
toris quia iussus advertere legi in scripturis antiquis
antiquorum ubi super ipsa questione indagatio
solida sive inquisitio erat facta, sed super
... ad ... et ...
et super mediante questiones et disputationes ...
... et determinationes ... per me
... sed placita constituenda non ...
... ordines introductores. Item cum
aliquis doctor ... magnus ... in
veritate super quavis materia affirmando atque
probando conclusionem aliquam asserit vel
affirmat cum reverentia recipiendum est dictum eius
donec ... documentis constat potius id ... contra
veritatem. Nec est ideo concedendum ... quia
doctor aliquis ... illud docuit ... quam
rationem ... Unde dicit beatus Augustinus in epistola viii
ad Ieronimum et ponitur in decretis dis. ix capitulo: Ego
... ego solis eis libris scripture qui iam
canonici appellantur didici hunc timorem re
ferre ut nullum eorum scribendo errasse audeam
credere aut aliquid in eis invenero quod vi
deatur contrarium veritati, nichil aliud quam
... vel mendosum esse codicem vel interpretem
non ... assequendum quod dictum est vel me minime
intellexisse non ambigam. Alios autem ita
lego ut quantalibet sanctitate ... doctrina
polleant, non ideo verum putem quia ipsi ita
senserunt sed quia mihi per alios auctores vel
canonicos vel probabiles rationes quod ... non
absolute persuadere potuerunt. Hec ibi. Cum simile
dicit beatus Augustinus libro xi contra Faustum: Hoc modo
de ... libris ... aliquid eas habere
non consonum fortasse occultatum et ad di
noscendum difficilius veritati, ... at
... aut in posterioribus correctum
sit, quia non ... auctoritate sed ...
... scribunt a nobis ... cum ... quibus ... dicit apostolus: Et si quid
aliter sapitis id quoque deus vobis revelabit
quod genus litterarum non cum credendi necessitate sed
cum iudicandi libertate legendum est. Cum
tamen ne intercludatur et adimatur posteris
ad questiones difficiles tractandas atque versandas
linguae ac stili saluberrimus labor distincta
est a posterioris libris excellentia canonice

auctoritatis veteris et novi testamenti est constitu-
ta est. Cum firmat omnis fidelis et pius in-
tellectus ibi sicut velud absurdum movit
non licet dicere auctor huius libri non te-
nuit veritatem. Sed aut codex mendosus est
aut interpres erravit aut tu non intelligis.
In opusculis autem posteriorum que libris innumera-
bilibus continentur sed nullo modo sacratissime
canonicarum scripturarum excellencie comparantur
etiam et in quibuscumque eorum invenitur eadem
veritas longe tamen impar est auctoritas. Ita quod
in eis si qua forte a vero dissonare putantur
esse non ut dicta sunt intelliguntur, tamen liberum
ibi habet lector auditor vel iudicium quo vel
approbet quod placuerit vel improbet quod offenderit.
Et ideo cuncta huiusmodi nisi vel certa racione vel
ex alia canonica auctoritate defendantur ut de-
monstretur sive omnino ita esse sive fieri po-
tuisse quod vel disputatum ibi est vel narratum.
Si cui displicuerit aut credere noluerit non repre-
henditur. Item dicitur lxxxii de istis in primo
et est de concilio Carthaginensi hoc modo Qua-
et pauperibus christianis qui suis manibus laborare
non possunt episcopus necessaria provideat ubi dicit glossa pau-
per enim qui laborare potest si se immiscet elemosine
rapinatorum redigitur in servitute. Et statim in con-
cilio Aurel[illegible] innuente sic scribitur Episcopus pauperibus
vel infirmis qui debilitate faciente suis manibus
laborare non possunt victum et vestitum inquantum sibi
possibilitas fuerit largiatur. Ubi glossa sic dicit Non
possunt id est ei qui potest laborare non debet etiam providere
in v q v Non omnis. Et dicit glossa super [illegible] Si
iustius fecerit quam si ei dederit. Ex quibus sic
quod videtur Si Christus spontanee mendicaret vel
[illegible] ad laborem reddidisset sponte
seipsum a legis executoribus iuste quo ad eos
tamen legis exigentia puniendum et corripiendum
aut ut Glosa asserit corrigendum quod non
videtur de Christo quo ad aliquem actum dici. Item
ex quo iuxta premissa dicta sanctorum doctorum
et glosas sepe in sacris scripturis mendicum inopem
egenum et pauperem pro eodem [illegible] in sensu sino-
nime accipiunt. Sed [illegible] dicit [illegible] sancti
doctores [illegible] acceperunt. Et ex
nullo dicto alicuius sancti doctoris aut glose
dicentis Christum fuisse mendicum aut etiam men-
dicasse sive egenum fuisse aliquid amplius
potest concludi quam quod Christus erat inops aut
pauper aut indigens id scripsisse ex eius [illegible]
bus et testamentis sui dicti expresse ap-
pareat quod voluerat affirmare Christum fuisse
corporaliter vere mendicum aut corporalem elemosinam
petivisse quod potest quam a sancto Bedo non
memini me legisse qui sic assertive non
assertive locutus fuisse videtur, in quo dicto
si assertive locutus fuisset, iuxta dictum patris
sancti Augustini eo maioris non est sibi cre-
dendum nisi quod dictum suum aliquo docu-
mento autentico potuerit confirmare quod posse
fieri [illegible] non videtur. Si quis premissa dili-
genter advertat videtur quod in dictis sanctorum

pauca aut nulla solida probari seu aliorum [illegible]
spontanea mendicante repetitur. Item Si Christus spon-
tanee mendicasset alios sic agere suo opere do-
cuisset. Cum igitur [illegible] solicitudo sit
mendicantibus anexa sicut probat [illegible] de eorum
multis de [illegible]. Clara luce constat quod
Christus ad condicionem et statum sollicitudinis suis
actibus invitat contra propriam suam doctrinam
Nolite soliciti esse anime vestre dicentes quid man-
ducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur.
Mathei vi c. Super qua [illegible] loquitur Crisostomus
super vi c. ad Hebreos in penultimo morali
Oportet ergo [illegible] sic dicere Non cogitationis quam
est necessitas ventris non propter hoc cotidie [illegible]
nec spiritualia propter hoc contempnimus. Non ne cotidie
placet et celorum regnum. Tu vero illius [illegible]
[illegible] tyrannides omnia sustines et illam
negligis hoc est inverecundia. Hec ille. Item
scribitur quod Christus suo facto docuit homines
seipsos in temptacionem inducere contra suam doc-
trinam et oracione divina. Unde Crisostomus super [illegible] c.
ad Hebreos in illo morali. Non igitur [illegible]
[illegible] hoc modo dicimus quia deum non [illegible]
in temptacionem et si [illegible] feramus generose
[illegible] illius [illegible] probatorum [illegible] non pro-
[illegible] seipsos hoc autem generose et [illegible]
Neque igitur iniciamus nos ipsos semper [illegible]
[illegible] enim hoc neque [illegible] et rebus [illegible]
remittamus fortitudinis enim [illegible] signum. Ne-
[illegible] vocat non resistemus. [illegible]
[illegible] in temptaciones [illegible] tibi [illegible] in [illegible]
[illegible] prodest et desiderat quid superflua
[illegible] Nullum [illegible]
[illegible] volens eos custodire leges Christi iubentis
orare non intrare in temptacionem et iubentis
[illegible] suscipientis seipsum [illegible]
non contraria sunt et valde consonancia [illegible]
quod ita [illegible] te multos generosus in [illegible]
sis quam [illegible] vigilas [illegible] semper [illegible]
[illegible] plus [illegible] ne generosus hoc
non est multis sed [illegible]. Hec ille. Item
Mendicare ad perfectionem vite pertineat [illegible]
[illegible] videmus expedit ut fratres subtractis ele-
mosinis magis egeant ut fiant magis
perfecti saltem quando habent vestes ornatas
[illegible] pannos aureos et calices libros
[illegible] [illegible] sumptuosas et pallacia [illegible]
et loca [illegible] aut ortos que habere possunt
vendere si velint. Sic enim quidam doctor
theologia nudam [illegible] mendicantibus [illegible] vestito
bene [illegible] Absit ut tuam perfectionem [illegible]
[illegible] in paupertate artissima affirmat
consistere. Item iuxta [illegible] Egestas [illegible]
[illegible] a paupertate quod paupertas [illegible] dicit [illegible]
Egestas semper est turpis. Unde [illegible]
super [illegible] ad Hebreos primo morali
Oportet igitur [illegible] [illegible] differentiam
[illegible] [illegible] [illegible]
mendicitate. [illegible] igitur Christus aliquando

Spontanee mendicauit xpus aliqd oper-
uit actu turpem qd no vr a xpiano dd.
Quis passiones turpes sibi ingestam sepe
tolleravit sive sustinuit Item xpus do
cuit omia debe esse quia suadendo ut
illa possidet sup flua iuxta id luce xvi
Qd sup est date elemosinam et ecce mda
sut vobis omia Et id chre vj Nolite the
zaurisare vobis thezaurum in tra Et id
luce xvj° cap° facite vobis amicos de
mamona iniquitatis ita quidem qgrue se
debuit velut et ope laborat reducere
vitam nram ad statum sue institutionis
primarie in quo nunq aliquis mendicasse
Nunq go degit spontanee mendicare qm
per doctrina et ope contraria docuisset qd no
ogruit affirmare Item mendicitas est
tollerabilis et de mo tollerabilem Iuxta
id Jacobi v c Beatificamus eos qui susti
nuerunt sufferentiam Job audistis et finem
dni vidistis qm miseris est dns et mi
serator No est go de gne amabilium
ppter se sed potius de gne odibilium pul
ure cum de ipsa dt B Aug x° li confessio
num suarum cap° xxix Nunquid no temptatio
est vita hominis sup terram Qs quis velit
molestias et difficultates tollerare iubes
eam no amari Nemo qd tolleat amat
quis tollerare amet quis eum gaudeat
se tollerare mavult tn no ee qd tollat
Aug ait etiam quidquid sponte et
prudent eligit ppt se sponte est eligenti
amabile Nunq go xpus spontanee me
dicitatem elegit et p qns nunq mendicatem
sponte eerceuit Item cum xpus loculos
habuit et pecunias qua egenus poterat
subvenire Iuxta id Joh xiij c Et post
buccellam tunc introivit in eum sathanas
Et dixit ei Ihus quod facis fac cito Hoc
aut Nemo sciuit discumbentium ad quid dixit
ei Quidam enim putabant quia loculos habebat
Iudas qd dixisset ei Ihus Eme ea que
nobis sunt ad diem festum aut egenis ali
quid daret Xpus doctrine sue suis opibus
fuisset contrarius si dicto aut facto me
dicare alios docuisset Ad hec etiam impo
xpo qui sanctis successoribus aplorum et discipulorum
saltem in habundantia temporalia bona habebat
sub suo arbitrio dispensanda sicut Gregorius
Ambrosio Augustino Basilio Crisostomo
Bede et ceteris qd ipsos etiam mendicitatem
spontaneam aut mendicacionem xpo tanquam
aliquid ad statum pfectionis Evangelice
pertinens ascripsisset ipsos de sua doctrina
redarguit et eos affirmat proniores
velut phariseos aut etiam negligentes
vt videtur aut cum impios in doctos qui
ipso etiam mendicitatem aut mendicacionem ut
ope tenuerunt ut observatam ab alys in

suis Iris sua suaserunt Legat queso si
sciant ubi corpus aliquis sponte se asserit
mendicasse aut alteri mendicare suasit nisi
forte sanctum Augm obtendat qui in toto
suo libro de ope monachorum contrarium
confirmat Item cum no possit conuinci xpm
exercuisse actum huiusmodi in sacris scriptur Cano
nicis aut irrefragabili rone qd nullus doc
torum aut dicta adducant in locis p ipsos ad
ductos aut alibi in sacris scripturis invenitur
egisse Qz Aug i li° pdicto agit contrarium
no tm videtur temerarium sed nimium verendum
qd xpus talem actum exercuit talia dicta nuda
tum Canonicis no vestita probacione adducere
cum ad conclusionem contrariam sint tot rones
et tot testimonia scripture quibus testimoniis
sal no dictis simplicibus sive nudis et ideo
sicut Augustinum tacta superius et incorporata
de ceteris dictis sit fides a pntibus adhibenda
Et q si q d qd qr mendicare erubescerunt
valeant ut amicorum q est passio ad tolle
randum difficilis magni mus atque hunilitatis
prime esse videtur Et ob hoc conveniens
qd a xpo et potuit et debuit exerceri propter
humilitatis exemplum et absque p quens sponte
prudenter et sancte observanda assumi Dicitur
vero quod in ro consile affirmari potest in pube a
maiori qd xpus nudus incessit ut mundana
contempno pfessus est qd xpus seipsum usque ad
effusionem sanguinis cottidie flagella
bat ut quedam secta conficta atque pnicosa
no est diu exercuit qd xpus lanceolis
aut cultris more sacerdotum Baal ut
legitur iij Regum xviij c seipsum incidit qd
xpus ppter castitate servandum similiter seipsum
castigavit qd xpus oculos sibi eruit aut
alia membra eius pcidit ut Orarius
legitur unq prudenter egisse et alia agit
in inima lia ipsius talia cum ista sint difficilioris
tollerancie quam spontanee mendicare et hu
militatis maioris quo ad opus audaunt Et qz
si ipsis possunt consequenter sibi ea sancte et pru
denter assumere spectus observanda qd neptas
est dicere cum nec psibitum aut dissuasum
a sacris Iris qualia licet exercuit ab aliquo
poterunt prudenter et sancte assumi sponta
nee observanda cum vero a sacris Iris no
sint aliquatenus reprobata aut sint approbata
precepta sive concessa poterunt sancte obs
ervanda in casu assumi Si vero quis dixerit
qd plures spontanee mendicate observantes
sunt ab ecclia approbati et in sanctorum catha
logo numerati sicut sanctus Allexius et
sanctus Franciscus possit volens inferre qd
eorum mendicitas fuit sancta et ad vite
perfectionem ptinuit Inferat similiter rone qd
virginitas ad vite pfectionem ptinuit cum a sca
mater ecclia iuste et sancte exreges

Plures et diuites hec fratres approbant et quecumque in vita egerunt siue bonum siue malum propter ipsam personarum Canonizacionem ab ecclesia approbatur / quod quia non patet de ipsis de mendicitate / nunquam solide inferre conantur. Item Esto quod confirmatores et allegantes homines layci aut indocti conpassibiles saltem a peccato mortali super ignorancia scripturarum reprobantium mendicitatem spontaneam / quia mendicantes siue mendicos propter dei amorem se sponte fecerunt fuerant ab ecclesia approbati / sufficit deum intelligi approbati propter meritum quod in se voluntariam duram sustinuerunt propter deum habebant / non propter voluntatem in propriam spontaneam mendicandi / iuxta id apostoli ad Romanos x capitulo Testimonium eis perhibeo illis / quod emulacionem quidem dei habent sed non secundum scientiam / Sicut obstetrices egipciorum et Raab meretrix erat a deo propter propriam voluntatem approbate et remuneratae / qua pueros et nuncios dei saluare volebant non propter in propriam voluntatem menciendi / seu propter mendacia que dixerunt Et sicut marcus Evangelista iuxta placita duas habuit voluntates parum reprehensibilem qua voluit pollicem sibi precidere et aliam deo gratam qua propter dei dilectionem voluit deo placere. Quas voluntates si quis districte attendat mendicitatem spontaneam propter Canonizacionem seu approbacionem personarum mendicantium esse meritoriam non concludit. Licet premissa et ea que hic iam recitauit opposite de mendicitate [illegible] eo sine [illegible] Vt nec Clerus [illegible] despiciatur ulterius estimando hos fratres imitatores christi ut ipsi confingunt in mendicitate spontanea qua christus nunquam concessit. Item ad finem alia [illegible] vt per diffinitiuam sentenciam Reverendissimorum dominorum meorum Cardinalium quibus totum negocium est commissum mediante [illegible] reprobatio si eis placuerit cuncta privilegia premissa a fratribus et eis concessa mente [illegible] mendicitatis spontanee sanctitate contineant [illegible] reuocentur atque cassentur / et ipsi fratres ad statum sancte sue institucionis primarie reuocentur. Ad nobis gratiam in presenti et gloriam in futuro prestare dignetur omnipotens deus trinus et unus qui est benedictus in secula seculorum amen.

determinacio [illegible]

Determinatio seu Consilium Universitatis
Studii Wiennensis / Datum Domino Archiepiscopo
Saltzburgensi suo metropolitano ipsam
consulenti super materia unionis et
neutralitatis principum electorum Imperii
et aliorum adherencium / qua fecerunt in facto
differencie / inter sacrum Concilium Basi-
liense et olim Eugenium / et in effectu
habes ibidem quod talis unio et Neutra-
litas hodie post electionem s. d. Felicis
quinti dampnatur et presertim appellacio etc.

Circa materiam unionis quam inierant
Reverendissimi patres et Illustrissimi principes
sacri Romani Imperii electores ut dicitur
una cum aliis principibus et Prelatis
occasione eiusdem neutralitatis servande pro
bono pacis procurande / inter sacrum Con-
cilium et dominum olim dictum Eugenium
et de vigore appellacionum eorundem ab utrisque
partibus ad utrasque interposite / ut ex
consideracione talium diligenti fundacius
responderi et consuli possit / Reverendissimo domino
Archiepiscopo Salczeburgensi / qui super hoc
pro bono et salute sibi subiectorum tamquam
vigilans pastor super gregem dominicum
pastorali cure sue commissum / prouide
et solerter consilium Alme universitatis
huius requisivit / et alie universitates Ecclesie
sancte qui super tali dubio negocio quod
omnes tangit homines nacionis Germanice
possit et debeat consuli et responderi
Ad hoc ut fundacius fiat oportet quatuor
materias radicatus inveri / ex quibus ne-
gocii presentis decisio pullulare posset si
nunc bene considerate fuerit / tolli vero
omnis difficultas / si bene considerentur
Prima est enim consideracio de statu sa-
cri Concilii Basiliensis videlicet quantum ad
legittimatem eius inicii / continuacione
et usque ad presens perduracionem et existencie
Secunda consideracio de potestate eiusdem
sacri Concilii scilicet / an talem processum
contra Eugenium quo ad suspensionem
ipsius ab administracione Papatus / quo
ad deposicionem eius plenariam a papa-
tu / Insuper et alterius ad papatus

dignitatem eleccionem et promocionem
ut factum est legittima auctoritate plena
habuit faciendi facultatem et potestate
Tercio de actis in hac re usque modo
in pluribus dietis per Reverendissimos patres
et Illustrissimos principes / sacri Ro-
mani Imperii electores / quo scilicet
auctoritati Iuri aut racioni innitantur
seu quibus solidantur fundamentis
Quarto videndum est de futuris agendis
de quibus consulta est universitas
videlicet quid omnibus dictis ut acta
sunt / ut omnibus stantibus ut modo
stant / agendum aut consulendum sit salu-
briter in hac re pro futuro etc.

Quantum ad primum punctum Nemini
nisi hosti fidei orthodoxe dubium
esse potest / cum sacrum Concilium Ba-
siliense legittimum habuit inicium et proces-
sum / cum non ex convocacione unius
hominis / nec tantum papali auctoritate con-
gregatum fuerit / sed ex ordinacione
universalis Ecclesie conciliariter con-
gregate inicium cepit et auctoritate
tamen cum Ecclesia in Concilio Constan-
ciensi statuendo dicit in c. frequens
hoc edicto perpetuo sancimus atque
ordinamus / ut amodo generalia Con-
cilia celebrentur Ita quod primum a fine
huius Concilii / scilicet Constanciensis in quinque-
nium inmediate sequens quod fuit
concilium Senense lapso septennio et
deinceps de decennio in decennium
perpetuo celebrentur Ecce quod hoc
sacrum Concilium / Secundum vero a fine in-
mediate sequentis Concilii in septe-
nium / et hoc est Concilium Basiliense
quod inchoatum fuit post concilium
Senense lapso septennio / et deinceps
de decennio in decennium perpetuo
celebrentur / Ecce quod hoc sacrum Con-
cilium Basiliense auctoritate legittima sum-
psit inicium et processus ut ab Ecclesia con-
ciliariter legittime congregata Deinceps
non solum duo Romani pontifices
scilicet Martinus et Eugenius pro

tali ipsum habuerunt habentes
ibi legatum suum pro se presidere
sed etiam totus populus cristianus
illud concilium in spiritu sancto legiti
me congregatum appellabat / et
cum veneratione recepit / Quod eti
am hodie persistat in sua auctoritate om
nimoda a parte ex eodem decreto fre
quens convincitur / Nam cum ibi
dicatur sicut allegatum est quod dein
ceps concilia sacra de decennio in
decennium perpetuo celebrentur / Subditur
in locis que summus pontifex per
mensem ante finem cuiuslibet conci
lii approbante et consentiente con
cilio vel in eius defectu ipsum concilium
vigeat / aut per tempus pendentiae ex
pectetur deputare et assignare
teneatur / ut sic per quandam continu
ationem semper aut concilium vigeat
/ aut per tempus expectetur / Verba
ista sunt decreti frequens / Sed cum
sacrum concilium adhuc nullum no
minaverit locum pro futuro concilio
nec nominatum per papam consen
serit / patet quod ipsum adhuc manet
in suo vigore / Cum ex ordinatione
ecclesie non cesset esse in vigore nisi
ante mensem sue desinationis consen
serit in locum futuri concilii / Patet
ergo quod iuxta decreta solemniter
publicata concilium sacrum adhuc
stat in vigore / Et pro tali pariter habi
tum sit ab omnibus pro concilio legitime
in spiritu sancto congregato / Et de ex
decreto preallegato decernatur hoc
vigorem tenetur quilibet sibi ut con
cilio adherere / donec eius diffinitio
fuerit manifeste publice determinata / Nec
super hiis que facti forent / ut de
compactatis non servatis allegatur / In
dissolucionem concilii standum a recre
dendum esset cuiuscumque etiam cuiuscumque
dignitatis existeret / sacro concilio
contradicente / Nam cum iuxta decreta
concilii Basiliensis sessione X / nec
papa papali auctoritate posset ipsum dis
solvere eo nolente / quo non magne

levitatis esset iuxta illud sapientis
Qui cito credit levis est corde / Credere
me super hiis que facti essent super dis
solucione concilii / In hac contradicente
et constanter negante / Alias conflicto me
dio de hiis que facti forent posset di
solvi concilium eo nolente / Quod auctoritate
papali solvi non potest /

Circa secundum vero scilicet an sacrum con
cilium ad instituendum et prosequendum processum
contra Eugenium quo ad eius suspensionem
et deposicionem et alterius institutionem plenariam
habuerit facultatem et potestatem / Respon
deo quod spiritus sanctus per organum sacri
concilii Constanciensis declaravit apte talem
potestatem ecclesiam et sacrum concilium re
presentantis ecclesiam super omnem hominem
etiam si papalis existat dignitatis / Pla
prefata sacra synodus Constanciensis in sua
sua sessione super hoc diffinivit et statuit
decrevit et declaravit in hunc modum / Ista sancta
synodus in spiritu sancto legitime congregata
generale concilium faciens ecclesiam ca
tholicam militantem representans potestatem
immediate a Christo habet cui quilibet cuiuscumque
vel dignitatis etiam si papalis existat
obedire tenetur in hiis que pertinent ad
fidem et extirpacionem scismatis et ad ge
neralem reformacionem ecclesie dei in capite
et in membris / Ex quo decreto manifeste liquet
papam subesse concilio in casibus expressis
in decreto preallegato / Item illud confir
decretum sessionis eiusdem / Quicumque cuiuscumque sta
tus vel dignitatis etiam si papalis exi
stat / qui mandatis statutis seu ordinationi
bus aut preceptis huius sancti synodi
aut cuiuscumque alterius generalis legitime
congregati super premissis pertinentibus ad ea
tenendis obedire contumaciter contempserit
nisi resipuerit resipuerit condigne peni
tentie subiciatur et debite puniatur / etiam ad alia
iuris subsidia si opus fuerit recurrendo
Ex quibus manifeste patet quod ad penas contra
eum procede poterat etiam deponendo pre
ferendo / tenore eius illud exigente
pro sacro concilio obita in districto

nimie precipitacione in tanto negocio cum per quos amore auriculo pro quam hac re desudavit concilium res continue in peius semper declinavit, et in magnum scandalum plebium xristi.

Circa tercium scilicet de hiis que in hac materia unionis acta sunt per Reverendissimos et Illustrissimos principes sacri Romani Imperii electores primo ante omnia commendandus est optimus huius unionis zelus. Intendebant enim ut apparet per hanc unionem litibus mortalis precludere et paci ecclesie dei pro hunc locum parare, et hec intencio tam plane sancta et bona fuit quam apud omnes certum est pacem in rebus non esse meliorem bonum. Etiam tanto amplius sollicitudo huius pacis procurande ad eos pertinuit quanto ad eos preceteris principibus aliarum nacionum pertinet tutela nacionis in qua concilium sacrum consistit ut in pace et in bono statu gubernetur. Unde in hac intencione racionabiliter convenire ad decretas poterant et se tamquam tutores germanice nacionis unire ad interponendum se inter sacrum concilium et dictum dominum Eugenium hortando utrasque partes ad unionem pacis et concordiam. Item ad hortandum sacrum concilium ut rigorem processus mansuetudine mitigaret per aliqualem processuum dilacionem aut suspensionem. Et eciam hec faciendum decuit eos eciam alios principes seculares et spirituales inducere et advocare. Et licet directum pro honore principum optimum ad ea que poterant recta intencione fieri ut esset exhortacio parcium ad concordiam et pacem, verum tamen multo commendata sit recta intencio principum. Intencio enim secundum Aristotilem est circa finem, electio autem mediorum est. Unde licet in aliqualem excusacionem pretactorum principum electorum est, quia secundum propter multitudinem mencionum negociorum cogitatur principes post optimum finem precordialem intencionem mediorum ad finem delegare immoratibus. Unde est quod ex affectione aut minori pericia ad optimum finem querantur media minus congrua

in materia hac aliqualiter videtur evenisse presertim in appellacione a sacro concilio et subtraccione obediencie eius, pro cuius declaracione sit prima proposicio ista. Si duo vel plures contenderent de papatu licitum est et iustum si de iure eorum dubitatur eis usque ad futurum concilium obedienciam subtrahere, immo si non est dubium de iusticia unius adhuc si alia via non foret pro pace ecclesie et sedando scismate licet et debitum est eis obedienciam subtrahere et futurum concilium appellare. Ista proposicio racionabilissime deo inspirante determinata est in sacro Constanciensi concilio in decreto Frequens in § Si vero quod absit in futurum scisma oriri contingeret ut duo vel plures pro summis pontificibus se gererent a die quo ipsi duo vel plures insignia pontificatus publice assumerent seu administrare ceperint intelligatur ipso iure terminus concilii si forte ultra annum pendens ad annum proximum abreviatus. Ex quo patet cum ecclesia universalis velit adhuc post annum de iure suo in papatu iudicare quod licet interim hec ad sacrum futurum concilium et a quolibet tali appellare. Secunda autem fieri non potest ubi est dissensio inter papam et concilium sacrum ut in casu presenti ubi talis neutralitas et obediencie subtraccio ab utrisque esse non potest. Pro quo est secunda proposicio. In hiis que fidei sunt aut scismatis extirpacionem aut morum reformacionem in capite et in membris ecclesie respiciunt nunquam licet xristiano homini a sacro concilio legitime congregato appellare. Et pro probacione est advertendum quod de nulla persona in quacumque dignitate sive papali aut imperiali constituta sive eciam de quacumque communitate religiose observancie civitate Dei potest ex scripturis sanctis firmiori quam habeat tantam sanctissimi spiritus assistenciam ut certum sit quod in certis actibus ab eo dirigatur sola sacra congregacione concilii generalis universalem ecclesiam representante.

1a proposicio
2a proposicio

dempta de qua certu est q in hijs
que fidei sunt et more correctioe
regit a spusctō hoc expressisse het
ex concilio tpe ecclie aplorum celebrat
sup obseruancia legalium celebrato
de quo lr actū xv ubi illud Con
cilium diffinitonem sua ecclie anthi
ocen publicandā scripsit visum e
eni spui sancto et nobis et vn
iste titulus est sacris Conciliis ge
neralibus rite congregatis a primitiua
ecclia usqz in pns appriate reseruat
q ab omnibz dicat sacru Conciliu
in spusctō legitime congregatū Si
aut in spusctō Concilia sacra con
gregata sunt hns est ut in nomine
ihu xpi congregata sint Cui cu
veraciter de se promisit ubi sunt
duo vl tres congregati in nomine
meo sum in medio eorum dt xviii
vn hns est spm sanctu ibi esse sed
no est ibi ut subditus sed ut sup
mus presidens a cuius nulli fi
deli licet appellare et per oñsequēs
neqz a concilio in hijs articulis in
quibz certu est ipm conciliu a deo
gubernari et velut spali gra et illu
stracone presidere sz in hijs que fi
dei sunt et scismatis extirpacone
vel reformacone morum in capite et
in membris Cum enim no est ap te
dme maiest contempto quasi ido
latrie scelus ubi in talibus causis
appellatur a sacro concilio ad pa
pam sed aliud e qm a deo qui no
fallitur sacro concilio in hac re presidere
ad purum hominem appellare et iu
diciariam ptatem a deo creatore
auferre et in hominem transferre
Cum hec aliud e qm hominem deo
tamqz iustiorem iudice preferre
demqz quod no equum dare repugnt
ut in simili materia ab vno Concilio
ad aliud appellatur cu in vtriusqz latere
congregat presideat spus sanctus
et equalis in vtrisqz sit ymo eade
auctoritas nisi forte ponere q in

alio Concilio perdoctiores homines spu
sancto melius instruendos sit tamqz plus
mis doctus quod aperte e blasfemia
et extrema demencia nec debet ex nos
principes mouere cumqz metus litium seu
guerrarum nec alliceat pax terrestris seu
quies politicare secundum corpus quiete ut
proco relinquitur pax dei que exsupe
rat omnem sensum que no habetur nisi
custodia et obseruancia legis dme lex au
dei docet obedire ecclie vniuersali et
dicat Qui vos audit me audit et
qui vos spernit me spernit ecd papue
igt locum vniuersalis ecclia seu Conci
lio ipam representante cum in aliis fe ppe
occasio ad superiorem iudicem appellandi
Et hec e vera pax et qua cristiani
et christi cultores precipue qrere tenent
deviat pace prospera et pax multa
diligentibus legem tua dne et si pplus
pace procuranda oporteat nonumqz
strages hominum fieri quale nunqm sl
rex pac nre predixit nob In
mundo pressuram habebitis In me
aut pacem etc

Circa qrtum primu le sz Cumd mo in
negocio hoc prosecutiue agend consule
du sit stantibus rebus ut mo stant Sz
post eleccoem factam p Concilium Basi
liense respondeo plane in alimod aliqd
suadendum est nisi ut abcedat et gnalis
ficiat pressium sacri Concilii laudetur
approbet hoc decreta sacrorum Conciliorum
preallegata crest sufficit christias
ita mente credere sed et oportet ore
confiteri in aliorum edificacoem Corde n
creditur ad iusticiam ore aut confessio fit
ad salutem ymo et opere quatinus verbo vel
et exemplo alios ad hanc via reducat
vnde si pns principum electorum vita fuit
interdo et no latuit aliquos in heba
in vnione eorum Expedit ut mo faciat
sicut dauid exemplum sicut no potuisse
hic promouere caritatem nuper ... fi
ut conuenient ad deum etiam deificacionem
venerabilem Nam ut hec ii ...

Cum rex david pro puero suo cu ad
huc egrotando viveret iacens in terra
ieiunavit Cu aut iam esse mortuu
a servis suis didiasset surrexit de terra
et lotus unctus qz unguento fecit pan
mensam comedit et bibit qui sup
hoc servis ammirantibus ait ppr infante
du adhuc viveret ieiunavi et flevi
dicebam enim quis scit si forte donet
michi eum dus et vivet infans.
nunc qz mortuus e quare ieiunno
nunquid potero eu revocare amplius
Ita vere mo faciendu est nunc
germanice principibus si vincerent se pro
sperantes qz propter hoc no fiet ulterior
processus Cessante aut quia factus e adul
terium surget et lavent facies suas lete
obedientes consilio ne etia post re fact
videantur spui sancto repugnare quia
nec p huiusmodi unione et neutralitate
pacem ecclie qua se intendisse pretendit
procurare demum eos valebunt quia po
nunt persistendo in huiusmodi unione se ex
ponit periculo maiori scismate et note
constanter suadendum e domino archie
piscopo et cuiquam alteri ut animo
ad talem unionem ineundum nec metu
trahatur quorumcuq hominum quia magis me
tuendus est deus nec amore principum
quorumcumq quia lex amicicie peti illi
cita prohibet et ob amore talia fieri
vetat Dicente Tullio unde amicicia h
lex sanciatur amicicie ut neqz rogemus
res turpes neqz faciamus rogati si turpis
enim excusacio est et minime accipienda cum
in ceteris peccatis siquis contra rempublicam
se amici ca se fecisse fateatur Alio aut
modo utiam quomodo ca fiat reipublice
videtur ordo contrarius Item no madi
cu mone debet animos volencium ingredi
talem unionem vel ligam qz licet ambo
et magnus sentiatur et dicatur qz liceat
tamen quia melius et eque magnus et
timoratus videtur qz nequaquam liceat
Respondeo qz in simili dubio scz opinato
a magnis ad contrarias et oppositas
partes dicat dus wilhelmus parisien
qz ma si dubiu est an liceat ipa dubietas

certitudo est et determinatio qz ma
proculdubio non licet Racio enim du
bium est quia no licet alicui se co
mittere discrimini Discrimini aut se
committit qui aliquid facere presumit
de quo dubitat an pctm mortale
sit sive curare tum ipa dubietas etia
si aliud non esset efficeret hoc nego
ciu criminosum ideo vitanda est
talis liga vel unio et hoc ex neces
sitate quia ex hoc solo dubio reddit
illicita quia si simas doctorem cum
facit actum aliquem quem timet ee
mortale pctm prohibibitur cu per
abstinentiam a tali in nullo peccat
ex ipso talem actum faciendo ponit se
ad discrimine mortalis et peccat ulter
taliter et ideo nullo mo suadendu
est ut christianus princeps aut alius
quicumqz contra omnem superi
oritatem in terris unionem ingrediatur
Item per talem unionem et ligam
nacio germanica redditur utrisqz
parcium contendencium odiosa magis
quia iudicabitur christiana parti rebell
et inobediens quare nunqz valebit
inter partes mediare et eas ad pa
cem reducere quod per tale tn uni
onem prius ymo etia per talem unionem
ipa nacio germanica inevitabiliter
periculosius et multiplr in seipsa
scinditur et inquietabitur ex eo qz
in casibus sedi aplice reservatis
aut dispensacionibus aut confirma
cionibus prelatorum et similibus
oportet hre homines recursum ad sedem
aplicam et quilibet relinquetur in hoc
suo capiti et sue consciencie ad quid
velit recurrere et per quos tale hre
pro summo pontifice et sic unus
hit felicem pro papa et no obedi
entes ei habebit pro excommicatis et
scismaticis Alius hebit Eugenium
et sic erunt in eadem comunitate contrarie
tates et odium inter se ymo etia in
duos et summum pastorem ut cu venit
quis ad suum pltum vel curatum portans
lras absolutas a felice dicit suus
superior non es absolutus sed nova

excommunicacionis ligatus quia non est
talis papa Sed Eugenius et sic de
aliis Item quia scandalum plena
erit illa turbacio et tanta sedicionum ple
bium inter se et pastorem inter se ipsos
et inter plebem et suum pastorem
Item dato quod foret omnino certum
quod per talem unionem haberetur dari
pax ecclesie tamen ideo distimulosa et
mala videtur quod nec iam pro certa
pace iam inde ventura esset atten
tanda cum iuxta Apostoli doctrinam non
sunt facienda mala ut inde eveni
ant bona insuper cum universo orbi
tam aperte sit declaratum decessisse
concilium Basiliense factum contra papam
Eugenium quia certum fuit universo
orbi ipsum fuisse concilium legitime con
gregatum in spiritu sancto universalem ecclesiam
representans Item si recte consideretur
per talem unionem aperitur nova via
scismatibus et heresibus et universis
malis qua contra ecclesiam extreme
diabolus tucantur et enarrat omnes
antiquos ecclesie militantis quia ex post
quandocumque contingeret concilium qualecumque
antique et legitime congregatum si vellet
etiam contra hereticum papam procedere
ad eius deposicionem erigeret se una
nova nacio vel due contra concilium
et universalem ecclesiam et nolentes obe
dire utrique parti ut eas reducant
ad concordiam appellando ad aliud con
cilium et sic una nacio semper prova
lebit aut due contra concilium genera
liumque legitime congregatum Unde sicut
si rex aut princeps patrie unius
hereticus foret contra quem concilium
procedere vellet una nacio vel regnum
se subtraheret nolens obedire domine
concilii contra hereticum dicens concilium
ex affectione non ex iusticia processisse
aut de iusticia domine diceret se dubita
re et ita suspenderet se ab obediencia
concilii pro bono pacis et appellaret
ad futurum concilium Videant ipsi quorum
interest an ne unio talis sit via rebel
lionis contra ecclesiam et fomentum
malorum presertim inclita nacio

germanica que iam in aliqua sui parte
tam gravem passa est paraxissimum in
fide que ipsa ymo nec tota ecclesia usque
nunc ad plenum curare potuit Videat et omni
conatu caveat talem unionem et ligam
quibus tanta mala ecclesie dei et periculis
aperitur via ne umquam unionem possit ei si
forte in post similia fierent quia ipsi adi
primam viam aperuit per quam in ecclesia
dei scismata et hereses tute ingrediantur
ut sic apud ecclesiam universalem nacio
germanica percipiat sibi nomen scilicet
turpissimum ut scilicet dicatur heresiarcha
Sed diceret promotor huius unionis
et lige quod non durabit ista liga in longum
sed ad temptandum an partes in concor
diam et pacem per eam redduci possint
et postea cessabit Et quia audio vestrum
cessabit dico deo gracias Si vero tamen
si partes in concordiam reduci non poterit
ut est estimabilius ut patet ex predictis
stabit ne germanica nacio semper divisa
ab utraque quod nulli dubium pessimum esset et
nec ipsa aliquid preiensu haberet caput et esset
si fieret scisma ~~tres~~ tresforatum seu
in tria divisum et ineque magis malum esset
si scinderetur ecclesia in duo quia tunc reducibi
lior esset ad unitatem Nam hec natura
habet arismetica tradit binarium propinquiorem esse
unitate quam ternarium Si responderetur michi
quod non sit nacio illa monstrua sed in tria
sed in unione et liga sed attendit ad unam
ex duabus partibus hos iam dicere multo ad
gravaturas quia unum mortiferum vulnus
ecclesie curabitur Sed ad hoc quererem
restat cui parti post illam ligam seu unionem
adhesiva sit nacio germanica quod neque
sicut sine magne cause prediscussione
et primo iudicio ut in tanta re appareat cui
tamquam parti iustiori sit adherendum Et videtur
omnino intractabile quod staret iudicio aliquo
parcium contendencium cum ambe post se
suas appellaciones tamquam suspectos iudices
repudiaverint nec aliam alteri de germania
ecclesie cum visibiliter quilibet extra illam unionem
uni parti adhereat et ideo quilibet tamquam
pars cui adheret inde habetur suspectus
Oportet ergo tandem quod nacio per se ipsi

Iudex et iudicet cui parti sit adherendum
tanquam iuste. Hoc autem melius quietius
et honestius faciet, an talem unionem et
ligam tanquam utrique parti amicam quam per
talem unionem cum iam habeatur tanquam
rebellis et inobediens et utrique parti
inimica. Unde accidit quod ad quamcumque
partem postea declinabit notabitur
de gravi culpa inobediencie et erroris
et dicetur quod isti parti quam modo iustificat
prius fecit iniuriam quia in obediencia
videre debuit quod modo iustum esse novit.
Et revera recte verificabitur in ista
nacione prefata illa Ysaie comminatoria scilicet
quod sola materia et vexacio modo dederat
ei intellectum ut sic faciat cum erubescencia
obedienciam quam noluit exhibere cum
iusticia et honore. Quod autem dicunt qui
huic unionem inclinant quod dive memorie
dominus Albertus Romanorum rex et venera-
bilibus et illustrissimis patribus et princi-
pibus Romani Imperii electoribus
hanc unionem receperunt et inierunt de
quibus presumendum est quod non inconsulte
egerunt. Ad hoc dico argumentum ex auctoritate
in hac parte modicum valere. Nam quis
negavit sanctum regem David prudencia et
sanctitate prestanciorem fuisse Romanorum
rege Alberto et suis electoribus in huiusmodi
agibilibus qui tamen grande malum induxit
super populum suum cum inconsulte populum numerari
iussit ut habetur 2 Regum ultimo ubi legimus ob-
tinuisse verba regis contra verba Ioab
et principum. Et hoc ut ibi legitur per-
cussit David cor suum et dixit ad dominum: peccavi
valde in hoc facto et stulte egi nimis. Propter
illa culpa regis percussi sunt a Dan
usque ad Bersabee lxx milia virorum
et mortui sunt ut habetur ibidem. Non ergo facta
regum et principum aut quorumcumque in
agendum huiusmodi maxime ante optatum
eventum que finem utrique allegandi sunt
et prudentibus adeo prosequenda nisi
eo actu racionabilem et licitum fuisse constat.
Fateor enim non inmerito debere ymmo oportere
subditos sequi vestigia regum et principum

in deviis peccatorum eciam cum discrimine
et periculo suorum corporum. Nunquam tamen subditi
tenentur sequi superiores suos eciam
quantumcumque, ymmo pocius tenentur non
sequi eos in deviis morum et cum peri-
culo suarum animarum, quia quantum ad hoc
non subsunt eis nec imitare eos te-
nentur in quibus non imitantur legem
Christi. Ideo non absolute ait apostolus
imitatores mei estote sed restrictive
addidit sicut et ego Christi ad Corinthios
xi. Et alibi addit potestas est nobis
data ad edificacionem non ad destructionem.
Nichil arguunt allegaciones facte
talium principum propter que ab ecclesia
canonizata non sunt nisi quatenus
raciones quibus tales actus innixi
sunt conuincunt. Sed dicunt ad hoc
persuasores illius unionis quod verisi-
mile in tam ardua re habuerunt
doctissimorum doctorum et virorum con-
silia qui in hiis partibus scilicet Reni
abundant ideo non esse talem unionem
repellandam. Ad hoc videtur quod du-
bium stat hic ad questionem hanc non
pertinet non queritur quam periti aut quam docti
fuerant consulatores sed quid quantum
racionabile utile aut expediens sit illud
quod consultum est. Nota enim Senece
sentencia illa scilicet ut non moveat dicentis
auctoritas sed quid dicatur attendat.
Sepe enim ut doctorali proverbio di-
vulgatum est minor quod ignorat ma-
ior. Tamen nescivit Moysen summum
et amicum Dei magnum legislatorem et
ducem populi dei maiorem fuisse Jetro
Madianite qui tamen recte reprehendit
acta Moysi ita ut esset ausus dicere
ei non bonam rem facis stulto labore
consumeris Exodi xviii. Sed si cui hoc
exemplum cum auctoritate dictorum non sat
persuasibiliter audiat saltem asinam Bala-
am tunc loquentem et dicentem
contra sibi insidentem prophetam quod
ignorant. Non ergo ad famam et peritiam
consulencium in tam ardua re sed
magis an illud quod consultum est
expediat et utile sit reipublice.

286.

Iustum et honestum prudentissime attendatur et hoc est querere ecclesie pacem magis quam per ligam qualemcunque vel per talem principum unionem

Tercium sunt adhuc nonnulli qui quod racionum aut scripturarum auctoritate convincere nequeunt contra auctoritatem ecclesie et sacri Concilii eam repugnantes saltem humano exemplo quasi quadam certitudine infirmiores ad illud quod volunt allicere nituntur dicentes Ecce ille Reverendissimus pater dominus Iulianus Cardinalis ~~sancte~~ sancti Angeli vulgariter nuncupatus qui fuit legatus Sedis Apostolice multis annis in Sacro Concilio et toto conatu verbis scripturis omnique virtute concilium sacrum et eius auctoritatem publicavit roboravit et quid valuit contra impugnantes rationibus validissimis propositionibus allegationibus et argumentationibus defendit Cum tamen modo a Basiliensi Concilio discessit et domino Eugenio et Concilio Florentino adheret Cum tamen ab omnibus talis et tantus noscitur in omni virtute et preclara ut non sit presumendum de eo quod in hac re ignorancia fallatur cum sit doctissimus nec quod malicia corrumpatur cum sit vir optimus et omni virtute solidatus ut merito ceteri tanti viri exemplum secure sequantur Ad hanc obiectionem Respondeo et fateor vere quod pater dominus Iulianus legatus in Basilea Venerabilis homo et vir optimus erat nec aliquid aliud tunc sibi similis videbatur Etiam licet in argumento diceabatur Cardinalis sancti Angeli vulgariter nuncupatus Sanctus tamen esset argumentum si angelicus de celo foret et sic egisset sed nec sic in hoc negocio imitandus esset Cum auctoritas sacri Concilii evangelice veritati ut immobili fundamento innititur Sed nec angelo de celo contra evangelicam veritatem credere debere Docet nos Apostolus ad Galathas primo dicens licet nos aut angelus de celo

evangelizet vobis aliud preter id quod evangelizavimus vobis anathema sit Sed quamvis restat etiam domini Iuliani dominum Cardinalem sancti Angeli non angelum sed purum hominem esse et propterea humane fragilitati et humane condicioni ita ut possit etiam ut ceteri homines passionibus aliis subici et errari et falli Et quale mirum si dominus Iulianus humana passione aut persuasione quacumque victus ita ut apud dominum Eugenium constitutum se putaret esse securum Et ab obediencia Concilii Basiliensis omnino absolutum Cum autem nostra tempestate legamus sanctum prophetam Ionam quem nemo hominum dubitat esse sanctitate et virtute Iuliano minorem tamen humana passione in falsum fuisse ut estimavit quod si in Tharsis eum preveniisset et dominum imperium evasisset Sic enim postquam mandatum Ionas recepisset a domino predicare Ninive legitur Ionae primo quod surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis a facie domini Et putans quod iram dei evitare posset in alieno loco si in eadem relinqueret in qua semper dominum putabat Sed quid nobis tanta re Iulianus pro exemplo immitando concilii decreta inducitur Cum non restat beatissimum petrum apostolorum principem post spiritus sancti visibilem susceptionem domino Iuliano dicto Cardinali sancti Angeli et omni cardinali immo omni mortali vita merito longe prestanciorem fuisse qui tamen humana est victus passione ita ut contra decretum sacri Concilii apostolorum imitari non solum noluit doctissimus ille Paulus sed etiam ei in facie restitit et eum ab omnibus reprehendit ut sic etiam ab imitacione summi pontificis et primi apostolorum in hoc quod contra decretum ageret ceteros cohiberet Nam in actibus apostolorum in legitur de concilio congregatum super observancia legalium quod fuit tunc temporis concilium Ierosolimis tunc tunc in quo fuit petrus apostolus et prima voce dedit Iacobus ut tanquam episcopus ordinarius loci et presidens conclusit quod non esset necessaria observancia legalium et tunc sacri illud concilium scripsit fidelibus ex gentibus conversis inter cetera ut visum

spiritu sancto et nobis nichil aliud ultra imponere vobis oneris etc. Postea tamen cum Petrus venisset Anthiochiam antequam venirent quidam a Jacobo ex circumcisione fideles cum gentibus edebat. Cum autem venissent subtrahebat et segregabat se ab eis timens eos qui ex circumcisione erant et simulacioni eius consenserunt ceteri iudei ita ut etiam Barnabas ab eis duceretur in illam simulacionem. Sed cum vidisset Paulus quod non recte ambularet ad veritatem ewangelii et nimis dectum (?) consilii ~~et post retraxit alios~~ quod ibi veritatem ewangelii nominat apostolus restitit sibi in faciem, quia reprehensibilis erat et coram omnibus reprehendit ut habetur ad Galathas. Si ergo b. Paulus Petrum reprehendit super hiis ex humano timore contra decretum consilii et postea retraxit alios a suis imitacione. Dignius est ut cuncte reprehendatur sit dominus Julianus aut alius quicumque Petro longe inferior in hoc facto ut scilicet ad eius imitacionem ab obediencia sacri concilii aliquos distrahat aut quolibet detineat sed in eo tamen serviant inferiores imitentur suos seniores et simpliciores perfecciores in quo ipsi nos statuntur Christi domini imitari etc.

Sequitur est finis determinacionis seu conclusionis universitatis Wiennensis quam ut quidam dederunt Metropolitano suo Archiepiscopo Salzeburgensi et licet multa hincinde fuissent per doctores collecta consilia pro certum doctorum facultatis Theologice tamen inter cetera placuit hec determinacio in materia et forma quae erat collecta per sollempnissimum sacre pagine doctorem magistrum Narcissum Herz de Bertching. Et hoc ideo quia erat in forma et materia sollempnior et notabilior.

1 Joh de
declaracio magistri Helgot.

Reverendissimo in Christo patri domino domino Sbigneo Episcopo Cracoviensi Alme universitatis Studii Cracoviensis Cancellario dignissimo. Rector Doctores et Magistri universitatis eiusdem Devotas in domino orationes Deliberantibus hinc universitati nostre quid super instanti requisicione clarissimorum virorum dominorum Magistri Jacobi de Paradisio (?) Sacrepagine, Stanislai de Sobnow Prepositi Wladislaviensis et Cantoris Ecclesiarum, in artibus liberalibus, Magistrorum Derslai de Borzinow Decretorum Doctoris Archidiaconi Cracoviensis et Nobilis Guilhelmi de Barma Sacrosancte generalis Synodi Basiliensis in spiritu sancto legitime congregate universalem Ecclesiam representantis et Sanctissimi domini Felicis pape quinti oratorum et nunciorum sit responsurum (?) verbum illud prophetarum Alienati sunt peccatores a vulva erraverunt ab utero locuti sunt falsa. In primis se nostre consideracioni offert Et quidam sancti Doctores, duobus modis exponunt peccatores alienari et errare ab utero sancte matris Ecclesie que sola genitos ad mortem, regenerat ad vitam, et ita demum prolabi ad falsa, aut quia nec concipiuntur in utero eius nec nascuntur ex eo per fidei suscepcionem, aut et si fidei sacramenta susceperint, scelestis tamen operibus degeneres effecti ab unitate ipsius dividuntur. Quemadmodum enim carnalis mater in carnali sobole certas vicissitudines obscuriat (?) et quasi cum puer primum in utero nascitur et aliquamdiu demum in lucem hanc vitepuit emissus, matris manibus ut decet gestatur ut tandem ablactatus ad mensam patris accedat, validiore nutriendus cibo In hunc quoque morem quos sancta educat Ecclesia, primo quasi in

eius conceptus est utero dum rudimen-
ta fidei xpiane suscepit in kathecismo
et exorcismo et deinde per ba-
ptismum et aliorum sacramentorum percep-
tionem et intelligenciam, et qui ad lucem
iam in eis formata virtute ge-
nerantur, tandem quasi manibus
baiulantur ecclesie, et lacte nutriuntur
dum simpliciori et faciliori doctrina
imbuuntur donec adulte simplicis
sensus accedant ad mensam patris
ut sit valido et grandiori vescantur
cibo, pane videlicet angelorum, quem sanctus
euangelista in Johanne, In principio erat verbum
et verbum erat apud deum et deus
erat verbum, et infra sequitur quod verbum
caro factum est et habitabit in nobis
et vidimus gloriam eius quasi unige-
niti a patre plenum gracia et veritate.
Sed quia ut dicit beatus Gregorius in moralibus
et ponitur verba xxiiii q i quia, ex-
tra katholicam ecclesiam veritas conspicitur
aperto verbo proferre falsa loqui
dicitur, quisquis ab eius utero errat
et alienatur et tanto periculosius
ubi decipitur recta fides et sana non
habetur, ut dicit beatus Augustinus de civitate dei libro
xix et error et illa que optima in
rebus iudicantur humanis falsa esse
apud cunctos quibus lumen fidei
non lucet ostendat, concludit philosophos
et sapientes mundi huius quia illam
veram beatitudinem celestis regni
fidelibus promissam credere noluerunt
hic sibi conatos falsissima fabricare,
quanto superbiores, tanto mendaciores dici-
te. Nam licet, ab ipsis tunc vere atque
honeste putentur esse virtutes cum re-
ferantur ad se ipsas nec propter aliud ex-
petuntur etiam tunc quia non ut
ut libet simpliciter habentur inflate
ac superbe sunt, ergo non virtu-
tes sed vicia sunt iudicanda.

Nobis propterea pater reverende, qua
exigimur racionem reddere de ea que in
nobis est fide queque nobis insit sentencia
de obediencia premonito domino
sancte presta nunc, videtur convenire aliquid
de ipsa sancta matre ecclesia de cuius unitate
dicitur, quod sentiamus repetendo, qualiter
innixi stabili et inobliquabili fundamento
quid de consequentibus senciendum sit
cunctis in xpm dominum sponsum eius
credentibus, liquida racione ostendamus.
Sed antequam descendimus in ea, ut magis
manibus facientes operacionem magis
nullus de naucula petri, invocandus
est a nobis spiritus sanctus, qui ipsam omnem
docet veritatem, invocandus est xpus
dominus sponsus eius qui se cum ipsa usque
ad consumacionem seculi mansurum polli-
citus est, invocandus et deus pater
qui ipsam filio suo per incarnacionis
misterium copulavit, quatenus ipso inspi-
rante non aliud quam ut sponsa vitam
flagitat ex scripturis sanctis de ea
testimonium proferamus.

Ut autem distinctius prosequamur propo-
situm premittende sunt in primis ac-
cepciones ecclesie, que prima sui divisione
duplex distinguitur, materialis una
et spiritualis ex lapidibus et lignis constructa
ecclesia in qua laudatur et glorificatur deus
de qua propheta dicit In ecclesiis benedici-
te deo. De qua etiam deuteronomii xxiii
Eunuchus non intrabit ecclesiam et psalmista
ad Corinthios xi Numquid non habetis domos
ad manducandum, aut ecclesiam dei con-
temnitis. In hac enim accepcione sumitur
ecclesia, titulo de consecracione ecclesie vel altaris
et de ecclesiis edificandis. De tali ecclesia non
est intencio nostra ad presens quamvis ad istam
habitaciam etiam iusto dei permittente iudi-
cio manus impiorum prevaluerunt. Sed
de illa de qua dicit Salvator super hanc

petram edificabo ecclesiam meã et por
te inferi non prevalebunt adversus
eam. Unde ecclesia est spualis et
hec duplex. Quedam vocatur ecclesia
malignancium et est congregacio infi
delium hominum sive Iudeorum paga
norum et iniquorum xpianorum qui a
unitate fidei et caritate ecclesie apposta
taverunt / Que quidem congregacio no
est nec dicitur proprie ecclesia ut pz
XXIV q u § non omnis / Cuius racio
est quia talis ecclesia nec a christo
nec ab eius apostolis sumpsit exordium
sed a paganis perfidis et apostotis
dyabolo instigante et obtinant conside
racionem non simpliciter ecclesia sed cum de
terminacione ecclesia malignancium appellatur
de qua propheta / Odivi ecclesiam mali
gnancium et ecclesia hec / est corpus
dyaboli cuius ipse est caput teste b.
Gregorio in moralibus li. XIX c VI ubi dicit
Sicut redemptor ut una est persona
cum congregacione bonorum ipse namque
est caput corporis et nos huius capitis
corpus / ita antiquus hostis una est
persona cum cuncta collectione reproborum
quia ipse eis ad iniquitatem quasi caput
presidet Et sicut ecclesia fidelium ortum
cepit ab Abel iusto sic ista malign
cium ortum cepit a Cayn fratre suo ho
micida usque ad finem seculi duratura
omnes homines homicidas corporales
et spuales se in anima finaliter necantes
hoc est omnes iniquos dampnatos
et dampnandos generaliter comprehendens
singuli enim de hoc corpore sunt spua
les homicide Si etenim qui odit fra
trem suum homicida est per Ioh. iii
a pari vel maiori qui odit animam
suam omicida est et hic est omnis
iniquus et perfidus iuxta illud
prophete Qui diligit iniquitatem odit
animam suam omnes ergo tales dux
erunt corpus dyaboli et una generacio
cacodemonum. dixit Salvator Mt XXIII
Amen dico vobis venient hec omnia
super generacionem istam. Ubi dicit Crisostomus
omnium iniquorum et homicidarum a Cayn
usque ad finem mundi una est generacio
et si non sunt in tempore uno omnes
sunt filii persecutorum et homicide
Cayn Talem generacionem seu ecclesiam
malignancium beatus Augustinus in li. de civitate
dei vocat civitatem mundi / et illam
que est ecclesia fidelium dicit civitatem
dei tractans per plures libros
de ipsarum exortu et excursu et de
utriusque finibus commixtamque ipsas
esse in hoc seculo perplexas et invicem
esse ordinans donec ultimo iudicio
dirimantur. Est ergo alia ecclesia
spualis que dicitur ecclesia fidelium
de qua propheta Laus eius in
ecclesia sanctorum. Et iterum Dilexi
decorem domus tue / decorem inquit
non quem diversitas marmorum sple
ndor facit sed quem prestat varie
tas virtutum graciarum / Ille enim decor
tum oblectat sensum iste vero vi
vificat hominem / ille pro tempore reficit
oculum / iste autem in perpetuum edifi
cat intellectum verba sunt Crisostomi Ergo
innotescit / quod ecclesia spualis statim
dicta est multitudo fidelium / est et
quilibet fidelis in gracia existens de
qua Apostolus prima ad Corinthios iii Fre
tres quia templum dei estis vos
Et secundum hoc ecclesia spualis fide
lium est duplex una est particularis
et hec est multiplex. quedam enim mul
titudo fidelium ecclesie metropolitane
sive kathedralis sicut ecclesia Cra
covien. Alia multitudo fidelium
ecclesie collegiate Alia multitudo fi
delium ecclesie civitatensis Alia eccle
sie ruralis et sic de aliis in consimili
racione se habentibus. De his

tū non est possiti huiꝰ. Alia vero ecclia spualis fidelium est vniu̇salis que aliqualiter non est pars adal terani et hec invenitur in triplici dña de qua est pńs speculacio. Quedam enim est vniu̇salis respectu omīū saluatorum et saluandorum que continet oēs et solos saluatos et saluandos et est multitudo omīū predestinatorum et scdm hoc vocatur predestinatorum ecclia. Alia est ecclia est vniu̇salis fidelium racione congregacionis omīū xpianorum que continet in se omēs xpianos .i. fideles bonos et malos et dicitur hec ecclia militans pńtis tempore de qua in Simbolo dr̄ credo sanctam eccliam katholicam. Tercia est ecclia vniu̇salis fidelium racione vniuersalis iurisdictionis, auctoritatis et ecclesiastice ptatis et hec est multitudo fidelium in Concilio generali in spiritu sancto legitime congregato vniuersale eccliam representans, aut dissoluto concilio est ecclia Romana concilium representans cuiꝰ capud est papa, corpus vero Collegium Cardinalium. Et hec triplex ecclia ortum ħt a triplici gra que in genere triplex ē scz gra predestinacionis, gra gratum faciens, et gra gratis data. Prima gra fundat eccliam primā scda scdam et tercia terciam. Auctoritas enim et ptas ecclie vniuersalis nō gra gratum faciens, sz gra gratis data quam malus pt. habere et sic predestinacio et prescientia, bonitas uel malicia nichil faciunt ad ptates spuales, et seculares, nam regnare facit deus ypocritas facit et duces impios. Iob xxxiiij.

et per consequens tales ptates et officia nō sunt gracie gratum facientes sed gracie gratis date. Unde scdm katholicam veritatem fatendum est quod mala vita prelatorum quamdiu ab ecclia tolleratur nō obstat ipsorum administracioni nisi ad detrimentum ipsorum administrantium, quemadmodum cerea fax accensa sibi quidem detrimentum prestat, aliis vero lumen in tenebris administrat, et unde aliis comodum exhibet inde sibi dispendium prebet xv q vlt c vlt

(articulus primus)

Prima ecclia vniuersalis est omnium predestinatorum vniuersitas qui sunt et qui fuerunt a principio mundi et qui modo sunt et qui futuri sunt usque ad finem mundi de qua loquitur b. Aug. sup Iohannem dicens. Que autem peperit Abel Noe et Enoch et Abraham ipsa peperit et Moysen et prophetas tempore posteriores, ante aduentum dñi et que istos ipsa et apostolos et martires et omēs bonos christianos, omēs enim peperit qui diuersis temporibus nati apparuerunt, sed societate vniuseiusdem populi continentur, et eiusdem ciuitatis ciues facti sunt eos huiꝰ peregrinacionis experti sunt et quidam eorum nunc experiuntur et usque in finem ceteri experientur. Ponitur vbi supra xxxij q iiij recurrat. Predestinati xpi fuerunt qui fuerunt ante incarnacionem quasi electi milites qui venturum regem contra dyabolum pugnaturum qui in adiutorium precedebant qui post incarnacionem fuerunt qui milites xpi regis suum precedentem sequentes, habentes sacra signa fidei tamquam arma eius contra eosdem pugnaturi. In quibus enim omnibus eadem una fides scz b. Aug. Sed quia tempora sunt variata ideo verba mutata sunt non fides, diuersis temporibus loquentes, canendi diem dicimus, alter ait futura sit, et hodie dum pńs fit esse et hec enim in pńti abiit verba eorum diuersorum tempore diuersis prolata tempore

et diuersis pro modo loquendi aduen
ta aduersus eundem famine veritatis
sermone secundum ipsum Et ideo qui preibant
et qui sequebantur clamabant osanna
filio david Math xxi nota in prohe
lii decretalium veritas magis clara est
fides in eis qui secuntur xpm quam in eis
qui precesserunt eius aduentum si
nomine quam vetus est clarius testamen
Hanc autem etiam predestinacionem prout
premissum est fundat appriate gra
predestinacionis que est gra dei actiua
increata gratuitans predestinati eo
sit volicio dei eterna qua disposuit
alicui ex pura voluntate et gra absque
precedentibus meritis dare gram finalem
hic in via et beatitudinem in patria
Et secundum hoc Apostolus ad Roma ix dicit de
Jacob et Esau cum nondum nati essent
aut aliquid egissent boni vel mali ut
secundum propositum electio dei maneret non ex op
eribus sed ex vocante dictum est quod maior
seruiet minori sicut scriptum est Jacob di
lexi Esau autem odio habui Et similiter
pro determinacione huius materie sit hec con
clusio prima Gra predestinacio
ex se non attendendo gram formalem que
est gra gratum faciens non facit hominem
moraliter iustum et virtuosum dato
hoc quia illa gra non inest homini
formaliter et per modum forme sed est
gra gratum faciens actiue per modum
agentis eo quod talis gra est ut dictum
est volicio dei eterna qua decidit
et disposuit alicui dare ex pura gra
vitam eternam igitur stabit esse predestina
tum et cum hoc iniustum et viciosum
sicut patet de petro qui negauit xpm
immo infideles sicut patet de paulo
qui fuit Saulus persequens xpm multi
enim sunt predestinati qui adhuc
non sunt conuersi ad fidem secundum dictum Apostoli
ad Roma vel si fuit numerus filiorum
Israel sicut arena maris reliquie

secundum electionem gre dei salue fient
Ex qua conclusione sequitur primo quod
sicut predestinatus nunquam potest abil
la gra excidere sic nunquam potest ab
eadem predestinacione excludi patet quia
illa volicio dei eterna non potest muta
ri unde dicit Apostolus ad Rom viii
Certus sum quod neque mors neque vi
ta neque angeli etc poterunt nos
separare a caritate dei Non a cari
tate que sibi formaliter inexis
tebat cum illam multi electi amis
erunt et possunt amittere sed
a caritate predestinacionis dei actiua
qua ab eterno ordinat aliquibus
dare vitam eternam propter quod
dixit Apostolus a caritate dei que est
in xpo Jhesu domino nostro non que
est in me quia talis gra seu ca
ritas predestinacionis non est
formaliter in predestinato sed in
deo predestinante Sequitur secundo
quod actiua predestinacio nunquam au
geri vel minui potest quo ad suppa
patet quia non possunt esse plures vel
pauciores predestinati quam ab eterno
deo ordinati sunt et electi Ter
tio quod nullus prescitus etiam
in gra secundum presentem iusticiam existens
potest esse membrum ecclesie prede
stinatorum patet quia non potest pre
scitus esse predestinatus et con
sequenter alicuius predestinacio potest
augeri et minui quod est contra
correlarium precedens Tercio 2a 9 2a
Gra predestinacionis ex se sufficit ali
quem denominare filium dei etiam si
non sit in gra gratum faciente De
claratur quia predestinatus per omne
tempus habet illam gram predestinacionis
que est volicionem dei ad dandum sibi
ad dandum sibi vitam eternam que
mutari non potest quia talis volicio
nec incepit nec desinet potest ergo sufficit

denoiare filiu dei Dt enim Aug
sup Joham sive mtus versa
a videantur / sive apte fore
sint / qd carō est / carō est / et sic
quod triticu est / triticu e exp
qui quod filius dei e filius
dei est et quod palea e palea
est Et sic prestiti in gra exu
tes qui videbant et appellaba
tur esse filij dei no erant filij
dei vere de quibus finalit debet
heditas regni celestis Sic ab
oppo^co predestinati extra eccli
am exutes qui esse no videbat
nec ita appellabantur erant veri
filij dei quibus finaliter debet he
ditas regni celorum licet nu pve
allegato e retuerat Ex quibus verbis
b Augni elicitur qz duplices sunt
veri filij dei quidam scdm predestinacoez
qui hebunt finalit perseuerancia
in bono / pter hoc qz eis debetur
finalit hereditas regni celoz Alij sūt
veri filij dei scdm pntem iusticia qui
sunt grati et cari deo tempore quo
sut in gra / quibus protunc debet
vita eterna / sed quia no hebunt
pseuerancia finaliter in bono ideo
finalit & no debetur eis hereditas
regni celestis Et ut de illis care
sit perseuerancia in bono / aliqn no dicunt
veri filij dei cum eis no debeat finalr
hereditas vite eterne scdm predestinate
Ideo dt btus Aug in li de correpcoe
et gra Sunt rursus quida qui filij
dei propter susceptam taliter gram
dur a nobis nec tn sunt filij dei
De quibus ait b Johannes ex nob
exierunt sed non erant ex nobis
subaudi per pseuerancia aut predestia
coem Ideo subdit quia si fuissent ex
nobis permansissent utiqz nobiscum
non quia iusticiam simulauerunt
sed quia in ea non pmanserunt h
Aug et habetur de pen di iiij Si
ex bono Et iuxta hanc distinccoem in
telligende sut scripture de filijs dei veri

et no veris per quod eciam confutant
errores hussitarum scdm Joh hussi in
suo tractatu de ecclia posuit qz presciti
in gra existentes non sunt veri filij
dei quia palea nec umqz membra cor
poris ecclesiastici mistici sed scd apostoli
ta in corpore naturali cum pena
qui error infrarius melius declarab
Cor^m primu Stat predestinatu et
stam talem gram filij dei / et tn pecco
lpe non esse membrum vnum corporis
mistici ecclesiastici / pz qz no pt aliquis
esse membrum vnius corporis ecclesiastici
mistici nisi heat in se vitam spualem
formalem sibi inexistente que redd
ipm gratum et acceptum deo et sic
sm talem vitam vivid spualit sed cu
predestinatus e in eccla predestina
torum et in peccato mortali vel extra ec
clesiam xpm adhuc p fidem no cogno
scens non ht in se talem vitam for
malem cum sit mortuus spualit
qz fides sine operibus mortua e Jaco
ij cao ad primu / et sine fide impossi
bile est placere deo ad hebre xj quo
ad scdm / Sequit qz tlis predestinatus
non est quo ad tunc / membrum corporis
mistici vnius cuius a capite xpo rec
perat influxum vite spualis ad tunc
et sic vivit spualit ad tunc et ex alia
parte est mortuus spualr ad tunc qz cum
no vivet spualr ad tunc quod e con
dicto Et hinc est qz predestinato non
facit aliquem esse membrum vnius corporis
mistici i ecclie / sz oportet ut accedat
gra formalis gte p modu forme inhe
rens / et hominem gratificans / faciens
eu membrum corporis xi vnius predesti
nato enim est dilectio dei increata qua vult
predestinatos regnare beatifice in pria
et illa sicud dari e nuqz intermpitur sz gra
formalis simpntem iusticia in predestinat
depdit et iterum acquirit sicd pz in paulo
mitem qz fuit blasphemus / et in petro qui
negauit xm et in hac gra appriate

funditur ecclesia universalis de qua iam dicendum est.

Articulus secundus

Quia ut premissum est dicitur ecclesia universalis racione congregacionis omnium christianorum continens in se omnes fideles tam bonos quam malos, et hec est multitudo omnium baptisatorum credulitatem fidei habencium et communionem in sacramentis cuius ecclesie confessio in simbolo continetur credo sanctam ecclesiam katholicam et quia sit corpus christi et quibus ea dicetur in articulo sequenti. Tamen aliud inquirendum est de essencia eiusdem ut clarior noticia de ecclesia katholica habeatur. Ecclesia ergo considerative est corpus organicum misticum fide christi animatum. Corpus ponitur loco generis, additur organicum i. habens organa, quia secundum apostolum sicut in uno corpore naturali multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi sumus unum corpus in christo singuli autem alter alterius membra et sicut unum membrorum servit sibi et toti corpori sic in ecclesia militante diversi in diversis statibus et officiis sibi et aliis in ecclesia subministrant. Additur misticum circa primum apostolum. Sicut corpus unum est et multa membra habet, omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt, ita et omnes nos qui in christo baptisati sumus unum corpus ecclesie. prima ad Corinthios xii. Additur fide christi animatum quia sicut anima corpus sic fides animam vivificat dicente scriptura Iustus ex fide vivit. Ex quo sit quod omnes baptisati habentes fidem christi sive informem sive formatam constituunt ecclesiam militantem. Secundum scriptum est ad Ephesios iiii. Unum corpus [illegible] unus spiritus [illegible] unus dominus una fides unum baptisma. Intelligendo insuper quod ecclesia est unum corpus per unum spiritum unum dominum unam fidem et unum baptisma. Item et hic sequitur quod multi heretici

sunt in ecclesia militante vel pars ecclesie militantis, sed sunt in ecclesia malignancium et pars eiusdem, patet ex hoc quia heretici non sunt fide christi animati. Hanc autem ecclesiam fundat appropriate gratia gratum faciens. Quecumque gratia est disposicio in creatura racionali adeo infusa, que per modum forme inexistens racionali creature facit eam gratam deo sive in beatitudine sive ad beatitudinem. Tamen quedam est gratia gratum faciens in esse bonum sed in patria alia ad esse bonum sed in via, quemadmodum iuris canonici dicitur, quedam ius in re, que iam actu aliter habetur, et aliud ad rem nondum habitam. Prima gratia in patria est ipsamet beatitudo formalis que beatum per modum forme est beatificans et totalis consummata creature racionalis deificatio. Secunda gratia in via est beatitudo formalis habita in via non consummata sed inchoata de qua loquitur Salvator dicens Beati pauperes spiritu etc. Et hec gratia in quolibet viatore sive predestinato sive presito et inest dignitatis. Nam licet libertas mentis create sive voluntatis eius libera sit magne dignitatis, tamen gratia habita in via longe excedit libertatem voluntatis et liberam voluntatem quia illa libertas [illegible] habente non sufficit eum liberare a morte eterna et inducere ad vitam eternam sed [illegible] gratia gratum faciens dum in [illegible] creature racionali inexistit liberat a morte eterna et perducit ad vitam eternam, et pro quocumque tempore viatori sive presito sive predestinato inexistit, facit eum probum carum et gratum deo [illegible] et iustum et filium dei et sic membrum corporis mistici. Nam viatorem sive presitum sive predestinatum existens in gratia est membrum unius ecclesie militantis et ex hoc ipsa gratia gratum

faciens · fundat ecclesiam vniuersale
militante sed non ex hoc quod soli in
gratia existentes sunt in ecclesia milita
te cum et mali carentes ista gratia
fide xpi dumtaxat animata sunt eciam
membra · sed arida ecclesie militantis
et peregrine sunt in ecclesia militante
sicud eciam homo habens duas
manus vnam aridam non suscipi-
entem influxum a capite aliam viua
influxus capacem sic habere duas
manus / sic omnis xpianus habens fide
informem est membrum ecclesie mili
tantis non suscipiens influxum vite
a capite xpo hinc est quod beatus Aug
contra donatistas dicit cum manus
est arida verum quidem est membrum quamuis
sine sanguine sit inefficax et mortuum
sit et fides cum sit vera tamen sine opi
bus mortua est et habentur verba
· 19 · q · 1 · sicud virgam · Est enim triplex
vinculum quo aliquis xpo tamquam capi
ti in ecclesia militante colligantur ·
scilicet fides spes et caritas Et si caritas
sed eciam et spes in aliquo membro de
ficiant fide remanente illud membrum
quamuis mortificatum adhuc tamen ecclesie
corpori et capiti per tale fidem
vtcumque est insolite colligatum Si autem
fides in aliquo deficiat vt in heretici
co mox vinculum illius membri ad
corpus ecclesie et caput misticum penitus
tollitur et destruitur · Conclusio ergo
adhuc maneat ponitur ista · Preter
ecclesiam predestinatorum necesse est ponere
ecclesiam vniuersalem militantem ostenditur
sic · prescientes in gratia existentes sunt
membra ecclesie katholice sed non
ecclesie predestinatorum quamuis sanctus non
potest prescitus esse predestinatus et econtrario
non hec prescitus vt esse pars illius
multitudinis predestinatorum cum talis
nec augeri possit nec minui vt sup
dictum est ergo oportet dare aliam
ecclesiam katholicam / cuius prescienti in

gratia existentes sunt membra et hec
est ecclesia militantis sed antequam pro prima
parte probatur sic vita spiritualis est longe
melior quam vita naturalis creature
racionalis cum ipsa sunt sic in existentes
creature racionali reddit ipsam gratam
et acceptam deo et per ipsam deiformis
participatiue cum sit vita spiritualis
et deifica quod substancialis vita creature
racionalis / se sola facere non potest sed quo
vita substancialis creature racionalis
propagata ab deo alio per generacionem
facit illum esse filium naturalem multo magis
vita ista supernaturalis incomparabiliter no
bilior in aliquam deriuata creaturam
racionalem per creatam infusionem ex
infusam creacionem facit illum esse
filium dei et peregrine membra omnes ec
ista membra ecclesie / sed non predestina
torum sed dampnati est / ergo membra ecclesie
militantis Item prescientes fideles ma
le viuentes sunt membra ecclesie sed
non ecclesie predestinatorum ut iam ostensum
est ergo oportet ponere aliam
ecclesiam katholicam et hec vocatur
militans sed autem deducitur sic ecclesia
militans comparatur decem virginibus quinque
fatuis et quinque prudentibus matthei
xxv vbi dicit Gregorius Sancta quippe
ecclesia x virginibus similis esse denunciatur
quia cum in ea mali cum bonis et
electi cum reprobis sunt admixti et
similis virginibus prudentibus et
fatuis perhibetur Item comparatur
sagene misse in mare vbi eciam dicit
idem doctor sanctus in omelia Sancta
ecclesia sagene misse in mare comparatur
quia hec bonos malosque simul quasi
permixtos pisces fidei sagena continet
Sed litus sancte ecclesie i · finis ondidit
sagena quid trahebat Item capitulo
ecclesie dicit beatus Aug de fide ad petrum
c · xliii firmissime tene et nullatenus
dubites archam dei esse ecclesiam et
in ea vsque ad finem seculi / frumento

paleas comminatas continuo et inferi-
orie vero seculi bonos a malis etiam
cum corpore separandos, cum veniet
xpus habens ventilabrum in manu sua
et mundabit aream suam et congregabit
triticum in horreum suum paleas
aut comburet igne inextinguibili
Et idem est Crisostomus super illo, collegerunt
bonos in vasa sua etc. Math. xiii sic
dicens ecclesia media est inter celum quod
est locus tantum bonorum et infernum qui
est locus tantum malorum. ipsa non ecclesia
media est quia indifferenter bonos
et malos colligit quod significatum
est in archa Noe ubi animalia munda
fuerunt cum immundis. Ecce hic ergo expresse
habetur testimonium doctorum quod presens sancta
ecclesia continet bonos et malos usque
in finem seculi, et non continet nisi quasi
partes. ergo mali sunt partes ecclesie et per
consequens membra eius. Ex hac ratione
sequitur primo quod Huss et sui complices
errant ponentes solum omnia ecclesie
membra predestinatorum prout hoc continetur
in tractatu suo de ecclesia patet vitulo
huius capitulo de prescitis bonis et malis
clamans qui sunt in ecclesia non tamen in
ecclesia predestinatorum ut deductum est
Sequitur secundo dictum Huss grauiter
errasse in eo quod dicebat prescitos etiam
pro illo tempore quo sunt in gratia non
esse partes aut membra ecclesie katholice
in quem errorem venit ex hoc quod tantum vult
eam posuit etiam scilicet predestinatorum.
Clarum autem est quod illius ecclesie prescitus
pars esse non potest sed deceptus est falsa
ratione, quia non valet consequentia cum
inmititur non est pars illius ecclesie katholice
ergo etc. arguit enim ab inferiori ad superius
negative. Sequitur tertio dictum Huss
errasse in eo quod dicebat quod si papa est
prescitus, non potest esse caput ecclesie, quod
si non est membrum ecclesie predestinatorum
non intendit concludere quod non est pars
aut membrum ecclesie katholice quod illatio

non valet ut patet ex cum secundum fidem katholicam
doctrinam duplicater homines sunt
in ecclesia dei primo modo vel
secundo modo dicta, quidam enim
sunt non recipientes influxum
a xpo capite Alio modo enim et
merito, enim bonorum spiritualium a
xpo capite fluentium tamquam membra
viua participes et capaces, qui
participationem spectat presta dominus
capite me fac deus omnium tuendi
cum etc. etc. per quam distinctionem a
doctoribus sanctis et approbatis viris
sepe repetitam et sancte scripture
concordantem, et conatus ad vniversa
ex fundatur et confutatur. Residuum
autem est ut et argumentum eius
demum que sibi videtur validissimum
refellatur. Arguit enim Huss hereticus
condempnatus si mali essent
in ecclesia et pars eius iam ecclesia
non non esset sancta et immaculata
non habens maculam aut rugam, contra
illud apostoli ad Ephes. v xpus dile-
xit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea
ut eam sanctificaret mundans lauacro
aque in baptismo in verbo vite
ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam
non habentem maculam aut
rugam aut aliquid eiusmodi ut sit
sancta et immaculata. Ad hoc sic
respondetur exemplis primo sicut
corpus naturale animale requirit secundum
ad sui essentiam materiam et formam quod
sunt partes materiales continue variatur
manens idem secundum formam ut dicit
philosophus primo de generatione Sic ecclesia
sancta militans dicit sunt corpus misticum
fide xpi animatum de necessitate
debet habere aliquid pro materia et
aliquid pro forma Sed tamen persone
hominum quasi partes per accidens, et
materiales ecclesie continue fluant et defluant
sibi inuicem succedentes, sicut
quas ecclesia continue variatur, sed tamen
est preter illas partes materiales,

Dare unam formam que eadem numero
semper materiales faciat illud compositum
misticum semper manere unum in numero
Hec autem forma mistica est fides
Ihesu xpi eo quod unica est fides
omnium xpi fidelium preteritorum presentium
et futurorum sicut dictum est supra Exem-
plum ad rem familiare apparet
in flumine Wisla, qui semper idem
in numero hic manet quo ad formam
eciam partes materiales illius fluminis
cottidie varientur sibi invicem succeden-
tes Ita hec forma mistica scilicet
vera fides xpi est sicud quoddam
misticum flumen in quo fluunt et de-
fluunt persone sibi invicem succedentes
sicud partes materiales et per accidens
ecclesie ecclesie katholice semper manente
eadem ecclesia quo ad formam id est veram
fidem Ihesu xpi que forma semper ma-
net et manebit recta sana et sancta
et immaculata quo ad se et in se ita
quod ei nullum falsum subest vel sub-
esse potest aut aliquis error, Et si com-
placeres complures ecclesia quantum
in eis est conentur eandem depravare
et maculare ipsam tamen in se semper sancta
et immaculata manet iuxta verbum
domini Et porte inferi non prevalebunt
adversus eam (Augustinus) sed ecclesia mi-
litantis semper manet eadem quo ad
formam sic semper manet sancta et im-
maculata non habens aliquam maculam
aut rugam Et licet partes materiales
multe habeant maculam et rugam
per diversa peccata mortalia inquinate
nichilominus ecclesia manet sancta Que-
admodum enim in composito naturali racionali
ut in homine culpa homini imputatur
non racione corporis sed racione forme
id est anime Ita in illo corpore mistico cul-
pa macula sive ruga non ex parte
parcium materialium sed ex parte forme de-
beret imputari Alioquin si ecclesia
diceretur sancta racione parcium materialium
profecto nec alia ... predestinatorum
esset sancta cum multi predestinati sunt
in peccatis mortalibus pro tempore sordentes
ymmo et aliqui exciderunt a fide ad tem-
pus et alii ad fidem nondum venerunt
Sic quoque nulla ecclesia esset sancta,
quod est hereticum quia contra com-
munem articulum Simboli apostolorum Credo ec-
clesiam sanctam katholicam Alia que
esse responsio, qua dicitur quod ecclesia sancta
dicitur non propter sanctitatem personarum in ea
existencium sed propter sanctitatem sacramen-
torum que in ipsa conferuntur nec in-
quinari possunt per maliciam ministrorum sed
semper placent deo et prosunt suscipienti-
bus non ponentibus obicem sive per bonos
sive per malos ministros dispensentur sic
dicendo quia sic legimus ex sacerdote pollu-
to nomine auctore non potest quicumque pollu-
tus sacramenta divina polluere que
purgatoria cunctarum contagionum sa-
cramenta sunt, qualiscumque sacerdos sit que sa-
cramenta sit contingere non potest xpus qui vult
et sequitur summe ergo ab omni
sacerdote intrepide xpi misteria quia
omnia in fide xpi purgantur Et propterea
sacramenta nove legis sicut et sacramenta
veteris legis non placent deo ex opere
operato sed tamen ex opere operante et sic non
essent maioris dignitatis et efficacie quam
sacramenta veteris legis quod est error cum
ex se non prestarent graciam quam significant
sed ex ministro conferente et eius bonitate
Respondetur tercio, quod sed sponsa et uxor di-
stinguuntur per spem et rem Quia sponsa
in spe uxor in re et quando quis postulat
re spes transit in rem, et sponsa in uxo-
rem, qualiter ecclesia in patria ante quam attingit
in re est sponsa xpi non habens maculam
aut rugam quo ad formam nunc in spe
Cum autem xpus dominus tradidit regnum
deo patri, tunc erit immaculata et sine
omni ruga in re Et hoc intendit
apostolus dicens mundans eam lavacro
scilicet baptismi in verbo vite id est in forma
verborum baptismi que dant vitam
et per hoc eam sibi desponsavit in

pnti ut ipse exhibet eam sibi sz in futuro
cum contrahet cum ea in re gloriosa
non habentem maculam aut rugam et
hec hactenus

Articulus tercius

Ad reliqua procedendo videndum iam
est de ecclesia vniuersali representatiue q
dicitur concilium generale et ecclesia vniuersal
vocatur primuersalis iurisdictio & auctoritas
et ecclesiastice potestatis ut apparebit ex inse-
quendis Est aut concilium generale
congregatio legitima auctoritate facta ad
aliquem locum ex omni statu ierarchi
co totius ecclesie katholice nulla fideli
persona que audire requirit exclu
sa ad tractandum et ordinandum salubri
ter ea que debitum regimen eiusdem
ecclesie in fide et in moribus respiciunt
prout colligitur ex xvi et xvii di p totum
Generale enim concilium vniuersalem ec
clesiam representans de qua iam dictum
est in articulo precedenti est regula a
spiritu sancto dicta et a xpo tradita ut
quilibet cuiuscumque status etiam si papalis exi
stat eandem audire et sibi obedire teneatur
Alioquin habendus est sicud ethnicus et
publicanus prout hoc colligitur ex in
mutabili lege diuina Math xviii pro
mulgata Et etiam quia in omni materia
fidei et ecclesiastica primitus est recurrendum
cum omni reuerentia ad auctoritatem ecclesie
quasi ad canonem diuinitus inspiratum
amplius quam ad sacram scripturam vel
quamcumque racionem ... Augustinus qui
pro eius reuerendo cia et inobliquabili
auctoritate contra epistolam fundamenti li xi
con faustum dixisse legitur ego enim
euangelio non crederem nisi me auctoritas ecclesie
ut illa dumtaxat commoueret quam tanta
est auctoritas ecclesie ut illa dumtaxat scriptura
sacra habenda est quam ipsa sacram esse
declarauit et ob hoc omnes katholici ho
mines suas iuxto suas declaracionem
ipsius sumittunt et nisi ab ipsa apprehen
katholici esse non possunt quia eius
auctoritas immediate est a spiritu sancto et
ut Simbolum Credo in spiritum sanctum
sanctam ecclesiam katholicam omnes
enim veritates katholice de septem sa
cramentis ecclesie de clauibus officiis
et censuris ecclesie de rebus et
libertatibus ecclesie de moribus vir
tutibus et ceremoniis de venera
cione reliquiarum et ymaginum de
indulgenciis de ordinibus et religi
onibus in ecclesia et de singulis fi
dem et salutem animarum concernentibus
cum omnibus modis conueniendi et
institucionibus auctoritate et firmi
tatis per ecclesiam sub isto articulo
fidei continentur Credo in spiritum sanctum
sanctam ecclesiam katholicam qui dicit
Credo quod omnia facta instituta et
dicta ecclesie sunt immediate et princi
paliter a spiritu sancto velud a cau
sa eam totaliter et singulariter di
rigente et influente et eius recto
ribus velud instrumentis potente
In progressu enim vie ad salutem cuili
viatori pro asseueracione sui ad
herendum est inde clinabili veritati co
quod via ad beatam vitam doctrina q
requirit solidam veritatem et hec est
doctrina vniuersalis ecclesie in creden
dis et in agendis virtuose que
sola in hiis errare non potest sponso
suo xpo sibi hanc firmitatem conce
dente cum dicit et porte inferi
non preualebunt aduersus eam
Math xvi portas inferi inquit
Ierominus reor esse vicia atque peccata quo
ad agenda vel certe hereticorum doctri
nas quo ad credenda Et rectore
ecclesie scilicet spiritu sancto ipsam de omni
veritate que pertinet ad salutem infor
mante iuxta verbum saluatoris Iohannis
xvi Cum aut venerit ille spiritus ve
ritatis docebit vos omnem veritatem
et ita quod soli deo competit natura
videlicet ut errare non possit hoc com
petit soli ecclesie priuilegio quam potest
etiam nemini vnquam tale munus diuina
lege datum esse legitur Profecto
nec angelis nec homini nec summis
pontificibus quod tamen manifestum

non eget deductione Sola ecclia est
que tamquam vnica xpi dni sponsa
sine macula et ruga, errore non
novit Ex quo sequitur quod in omni
materia fidei et sibi annexis te-
nendum et credendum est a quolibet
viatore katholico, quicquid tenet et cre-
dit vniuersalis ecclia katholica
Ex hoc consequenter sumuntur duo ar-
gumenta insuperabilia, quibus qui-
cumque resistit hereticus est censen-
dus et si pertinaciter ut talis est puni-
endus, primum, hoc tenet et credit vni-
uersalis ecclia, ergo a quolibet viatore
katholico est tenendum et credendum
Secundum, hoc reprobat et condempnat
vniuersalis ecclia, ergo a quolibet viato-
re katholico non est tenendum aut
credendum, plus enim hec argumen-
ta concludunt quam auctoritas sacre scrip-
ture uel racio qualiscumque, cum ecclia
ut dictum est sit regula indeclinabilis
et canon diuinitus inspiratus in hijs
que sit fidei etc ut est premissum,
que, quia propter multitudinem fide-
lium qui sunt membra ipsius impossibile
est ipsam in vnum locum ad excercendum
iurisdictionem suam conuenire, ideo ceter
quo ad omnem ipsius iurisdictionem
auctem et ecclesiasticam potestatem per
concilium generale legittime congregatum
representatur prout infra deducetur
Et ideo quicquid de ecclia vniuersali
dicitur de concilio eciam idem senciendum
Sed nunc ut ex ordine, que adhuc
dicta sunt digerantur considerandum
et veraciter confitendum est quod ecclia
vniuersalis predicta quam Concilium
generale legittime congregatum representat
habet potestatem suam immediate a xpo
et primus ad ostensionem huius ad
plenum sufficiat decretum Concilij Con-
stanciensis cuius sunt hec verba, hec
sancta Sinodus Constanciensis ge-
nerale Concilium faciens et vniuersa-
lem ecclesiam representans declarat quod
ipsa potestatem habet immediate a xpo

dicat enim beatus Ieronimus contra luciferianos
poteram hoc omne solo sine tractu
disputacionum riuulos excitare notans
per omnium solem auctem ecclie in con-
cilio generali representante Non erit tamen
superfluum probacionem ad rem hanc ad-
ducere ex scripturis diuinis et auctoritatibus
sanctorum doctorum Et primo ad fundandum
hoc occurrit illud verbum saluatoris
Math xvj Tibi dabo claues reg-
ni celorum et quodcumque ligaueris super
terram erit ligatum et in celis etc
hec siquidem verba prout sancti docto-
res exponunt sunt pocius promissio
quam concessionis Cum ea dicat dabo
et cum illi consequitur hec potestas promissa
cui fuit concessa, unicuique autem repitur
quod per hec verba xpus soli petro hanc
potestatem concesserat sed magis ipsi eccle-
sie illo, Math xviij quecumque alliga-
ueritis super terram erunt ligata et
in celis et quecumque solueritis super terram erunt
soluta et in celis ergo sequitur quod potestas cla-
uium non ad solam personam petri et
suos successores sed principaliter ad
ecclesiam pertinet, cui per eadem verba
loquitur concessa quod liquet ex serie
textus Ewangelij Constat enim quod xpus
omnes discipulos simul, non autem solum
petrum interrogauit, et petrus qui omnium
causam exprimens intencionem respondit
xpus quoque sic responsionem accepit
quod manifeste lucas testatur in c
ix sic referens dixit autem illis vos
autem quem me esse dicitis respondens
Simon petrus dixit xpum filium dei etc.
ille increpans illos precepit ne cui di-
cerent Ex quibus manifeste patet quod
responsio petri erat responsio omnium a-
postolorum, quam dicit lucas precepit ne
cui dicerent Cum ergo secundum tibaldum et
alios doctores propter initium confessionis
fidei sit datum verbum potestatis confessio
autem fuerat non solum petri sed omnium aposto-
lorum, sequitur quod auctoritas potestatis ad omnes

aplos et eorum successores dr ptine
Et ad robur huius intelligentie facilit
auctes sctorum doctorum dicta verba exp
ponentium qui dicunt quod cum petrus claues
accepit sctam ecclesiam significavit / quoque
eccla a xpo claues accepit pricipaliter / pe
trus aut figuratiue dicit enim b aug
super iohem loquens de eccla / huius
eccle aplus petrus propter aplatus sui
primatum gerebat figurata generali
tate psonam / quod enim ad ipsum proprie
pertinet / na vnus homo erat / gratia
vnus xpianus / Abundantiori gratia vnus
idem quod primus aplus Sed quando dictum est
tibi dabo claues regni celorum et quod
cumque ligaueris etc vniuersam significa
uit ecclesiam que in hoc seculo diuersis
temptationibus velut imbribus / flumi
bus et tempestatibus quatitur et non
cadit / quoniam fundata est supra petram
Et infra idem dicit et habetur xxiiii q i
quodcumque Si petro tantum dictum est / quodcum
que ligaueris sup terram etc non hoc facit
eccla Si aut in eccla fit vtique que in
terra ligantur / et in celo / et que soluuntur
in terra soluta sunt in celo / si hoc ergo
in eccla fit / petrus quando claues accepit
ecclesiam significauit / quod exponens
Archidiacnus dicit / significauit id est sub signo
et nomine eius accepit Ad idem b ieron
cuius verba ponuntur xxiiii q i omnibus con
sideratis / vbi inquit omnibus conside
ratis puto me non temere dicere alios
ita esse in domo dei ut ipsi etiam sint
eadem domus dei que dicitur edificari super
petram / que vnica columba appellatur
que sponsa pulcra sine macula et ruga
et ortus conclusus et fons signatus
et puteus aque viue et paradisus cum
fructu pomorum / que domus etiam claues
accepit et ptatem ligandi atque soluendi
habet siquis corrigentem corripientemque
contempserit sit tibi tamquam ethnicus et pu
blicanus Ad idem leo papa in sermone
de beatis aplis dicit Cum vis istius ptatis
et huius decreti constitutionis ad omnes eccle

principes conueniant / sed non sen
stra rem concedituur / quod omnibus
intimatur Eccle igitur claues date
sunt primario sed quia scriptura dicit
petrum eas accepisse dicit b ieronimus
quem allegat magister in iiii° di xix
quod ideo petrus eas dicitur accepisse
ut omnes intelligant quod quicumque ab
vnitate fidei et societate eccle se
separauit nec peccatis solui / nec celum
ingredi potest Item ad idem alias di
uersis auctibus reseratur / fa c fir
miter de summa trinitate et fide katho
vbi dicit ortum sacramentum eukaristie
nemo potest conficere nisi sacerdos qui
rite fuerit ordinatus secundum claues ec
clesie non dicit petri sed eccle cui
ut datum est xpus sponsus commisit
claues ligandi et soluendi pariter
potissime in illis verbis Math xviii
quecumque alligaueritis super terram erunt
ligata et in celis etc attenta hysto
rie narratione nam Math xvi c
dixerat petro Tu es petrus et ti
bi claues regni celorum deinde in c
xviii in fine Mandauit petro solue
staterem pro se et pro ipso domino quia
ex hoc videbatur constituere eum ca
pitaneum supra alios statim con
tinuatiue subditur in c xviii in pricipio
In illa hora accesserunt ad iesum
discipuli dicentes quis putas est ma
ior in regno celorum seu in eccla ergo
circa inuiotet quia ipse euangelista loquitur
de superioritate et tunc quibusdam inter
positis xpus volens soluere huius
modi questionem de superioritate de qua
querebant apli subiunxit in eodem c
Si peccauerit frater tuus / corripe eum
inter te et ipsum solum Si te non au
dierit adhibe vnum tecum etc et sub
ditur / Quod si non audierit dic eccle
sie Si aut ecclesiam non audierit sit
tibi sicut ethnicus et publicanus
per hec verba innuit iudicium eccle
esse superius esse iudicio petri /

et consequenter ut ostendat quale sit
iudicium ecclesie et que sit eius potestas
statim subnectit Amen dico vobis
quecumque alligaveritis super terram
erunt ligata et in celis et quecumque so
lveritis super terram erunt soluta et
in celis. In quibus verbis loquitur apo
stolis collective et eorum successoribus
non soli petro, et exposita taliter
potestate ecclesie, Sequitur de potestate co
ncilii generali ibidem quasi xpus ve
lit respondere tacite questioni potuis
sent enim dixisse apostoli xpo Domine et
magister certe sumus iam certificati de
superioritate de qua querebamus cui
debeat haberi recursus si frater fuerit
incorrigibilis quia ad ecclesiam et
scimus quanta est potestas ecclesie quia ex
tendit se ad celum et ad terram. Dic
ergo nobis quo futuris temporibus eccle
sie que per totum orbem dilatanda
est dicere poterimus seu hoc dictum implere
Dic ecclesie cum ecclesia nullibi simul
congregata erit ubi querelas nostras
audire poterit et incorrigibiles punire
Respondet dominus quasi velit dicere ostendam
vobis ubi ecclesiam meam scilicet representa
tam reperire poteritis cum subdit Ite
rum dico vobis ubi duo vel tres
congregati fuerint in nomine meo
in medio eorum sum. Quod verbum de
celebratione generalium conciliorum
exponit Celestinus in epistola ad Sino
dum Ephesinam et ysidorus in libro
conciliorum. Per quod etiam patet
potestas generalis concilii fundamentum
sumens ex verbis evangelii predictis
ubi duo vel tres etc. et ex illis quecumque
alligaveritis super terram etc. Ubi
notandum quamvis ad propositam materiam
primo quod claves regni celorum de quibus
supra dictum est per hec verba ecclesie sunt
concesse quod ex eo colligitur quia
eadem verba sub quibus facta erat pro

missio hic exprimuntur dixerat enim prius
petro representanti ecclesiam verba promissionis
Tibi dabo claves regni celorum. Hic sine
aliqua promissione dicit omnibus apostolis
seu toti ecclesie quecumque alligaveritis
super terram etc. Secundo notatur quod hec con
cessio est facta ecclesie in omni stabili
firmitate quod patet per verbum in dona
tione premissum Amen quod im
portat iurisiurandi auctoritatem. Tertio
quod in hiis verbis intelligitur concessa
ecclesie potestas non limitate seu in cer
tis casibus sed in omni plenitudine et
universalitate quod patet ex signo uni
versali quecumque alligaveritis et que
cumque solveritis. Quarto notatur ex pre
missis quod xpus voluit iudicium eccle
sie esse maius et supremum in terris
eius iudicio etiam ipsum petrum
sine (?) ipsam debere acquiescere et obedi
re patet hic quia verba predicta ut ...
ecclesie dicebat ad petrum. Si ergo in
stituit petrum recurrere debere ad iu
dicium ecclesie ... de ecclesie nostris insti
ecclesie iudicium esse supremum Si enim pe
tri iudicium esset supremum iudicio eccle
sie petrus post iudicium ecclesie non deberet
reputari tamquam publicanus sed refacere
iudicium petri quia tamquam superior deberet
examinare iudicium ecclesie. Cum ergo di
catur petro quod in incorrigibilibus de
beat se referre ad iudicium ecclesie
non ecclesia ad petrum sequitur propositum
quod iudicium ecclesie sit supremum. Sequitur
et maius supremum et finale Sequitur
consequenter quod ipsa includitur sub iudicio
ecclesie ex eo quod a correctione fraterna nos
fidelium exapitur (?) de qua dicit dominus in
evangelio Si peccaverit in te frater tuus
corripe eum etc. et ita si frater audierit
erat sine corripe et non audierit ... noluerit
dic ecclesie. Habetur quod si ipse noluerit sedere
sine correctionem acquiescere frustra ap
pellatur ad iudicium ecclesie

deferretur / si ecclesia non habet potestatem
de ipso iudicandi faciendi / huic concordat quod
quamuis dicta uerba dic ecclesie et cetera
sanctorum exponantur de prelato / tamen
quemadmodum prelatus inferior cui ad
monitus contempnit / oportet dici non
sibi sed prelato superiori / ita uitate
tonnite erit sentiendum de summo
prelato omnium hominum ut cum ipse non
habeat prelatum hominem superiorem
si correctus doctrine euangelij
nolit acquiescere / oportet dici ecclesie
si simul congregata haberi posset /
sin autem / concilio generali ipsam
representanti / quod si non audierit le
gittima animaduersione poterit per
concilium procelli / Ex quibus liquido
apparet in ecclesia uniuersali et in conci
lio generali ipsam representante
esse jurisdictionem uniuersalem et su
premam autem et ecclesiasticam potestatem non
a papa aut ab aliqua creata re sed
a christo domino sibi immediate con
cessam / Verum quia concilium
generale non semper durat nec pro
omni tempore potest esse congregatum
non solum existens in ecclesiastico officio
cognoscendi et diffiniendi certa
uel certas materias / sed etiam uniuersaliter
materiam katholicam ecclesiasticam et curam
habendi omnium ecclesiarum / etiam Romane
ecclesie que constat ex papa ut capite
et collegio cardinalium / et uniuerso-
rum fidelium / ideo necesse fuit dari ali
quod suppositum seu corpus misticum
ad quod concilio dissoluto recurrendum
esset in materia katholica et ecclesiastica / et
quod haberetur certum refugium permanens
et uisibile in humanis / ad quod in eius
modi materia esset recurrendum / alias ecclesia
in suis suppositis seu membris in materia
qua predicitur uarietate et periculo foret po
sita si certum refugium permanens et
uisibile in humanis non haberet ad quod
refugere debent fideles pro sua
et diffinitione in causis occurrenti
bus expectando concilium ge
nerale / hoc autem corpus misti
cum pro huiusmodi refugio habendo
est ecclesia Romana predicta / que
hoc respectu dicitur omnium fidelium
et omnium ecclesiarum particularium mater
et magistra et totius orbis pre
cipuum obtinens magistratum
et quod ad eam omnibus licet appel
lare / quod et omne iudicare habet et
de ea nulli iudicare permittitur et
in hunc modum pluribus alijs pri
uilegijs gaudet de quibus habetur
in multis sacrorum canonum locis
presertim xix. xxi et xxii di. per
totum / et ii q vi ad Romanam et
ix q iii cuncta per mundum / Et ex hijs
colligitur quod sicut concilium generale
representat uniuersalem ecclesiam ita
ecclesia Romana representat conci
lium generale / patet hoc quia sicut
potestas concilij est potestas ecclesie que
censetur nomine et auctoritate ecclesie tamquam
executor potestatis et auctoritatis ecclesie da
te sibi a sponso suo / sic auctoritas
ecclesie Romane est potestas conci
lij uniuersalem ecclesiam representantis
qua etiam utitur nomine et uice
concilij tamquam executrix concilio
dissoluto ne membra ecclesie ca
reant in materia katholica et ecclesiastica
refugio certo uisibili et permane
nti / Item et hoc sequitur expressius
quod concilium generale uniuersalem
ecclesiam representans et ecclesia Romana
non sunt due ecclesie sed pro una
computantur sicut subalternans et
subalternata / Sicut enim ecclesia uni
uersalis et concilium eam repre
sentans non sunt due ecclesie sed
una representatiue sic concilium ge
nerale et ecclesia Romana a simili
tum ideo quia ecclesia Romana

Decretis diffinitionibus et insti-
tutionibus generalium Conciliorum
maxime in hiis que sunt fidei
et annexis eidem, regitur et
gubernatur, et in arduis et in
grandibus sit recursum ad Con-
cilium generale a quo in talibus
recepit suum fundamentum, secundum ideo
quia si ecclesia Concilii generalis
tenet ecclesia Romana ex causis su-
pradictis. Tertium ideo quia si ecclesie
ecclesie, et universalis representative
i. Concilii generalis et Romane
ecclesie est idem caput primarium
scilicet Christus dominus, et idem caput
vicarium scilicet papa ad nullam inferius
ponendum, sed quia omnis capitis
unum est corpus igitur propositum, et
sicut caput communiter et regulariter
sine auctoritate pape concilium convocari
non debet, et si omnes prelati
sine auctoritate pape convenirent illud
Concilium non esset legitimum aut
autenticum sed conventiculum
diceretur prout habetur xvii di.
per totum, et dicetur de hoc latius
infra circa materiam negotio huiusmodi
servientem.

His autem taliter pro fundamento
premissis et adductis, exacti
de testimonio veritatis perhibendo
responsionem nostram, quo magis per-
fecta habetur, senario numero, cum
solus inter monadicos numeros perfe-
ctus est, perstringimus. Et primo
quidem confitemur In ecclesia uni-
versali et consequenter in Con-
cilio generali legitime congregato
ipsam representante supremam super
omnes homines viatores etiam super
papam esse potestatem. Fatemur se-

Concilium Basiliense generale in Spiritu sancto
legitime fuisse congregatum et uni-
versalem ecclesiam representans.
Fatemur tertio per prefatum olim Eugenium
predictum Concilium dissolvi non po-
tuisse, et dissolutionem per ipso per-
cum attemptatam de facto nullam fu-
isse. Fatemur quarto Concilium pre-
dictum Basiliense nondum dissolutum
esse. Fatemur quinto depositionem de
prefato olim Eugenio papa et electionem
de domino Felice ad summum apostolatus
apicem per ipsum concilium factas, le-
gitimas et canonicas fuisse et
esse. Fatemur sexto et ultimo omnes
Christi fideles prefato domino Felici tamquam
vero et indubitato summo pontifici de
necessitate salutis subesse debere.

Primus articulus responsionis

Et quamvis primum et tertium [illegible]
tes fidei katholice per Concilium Ba-
siliense declarate, non requirant
ulteriorem de scripturis aut rationibus
katholicis probationem cum tamen ad [illegible]
complures qui ad pauca respiciunt
huiusmodi veritatibus non consenciant, et co-
gnitum quod multe auctoritates sacrarum scriptu-
rarum si correcte non intelligantur
[illegible] repugnare non videbuntur
[illegible] auctoritates huiusmodi que
videantur expressius pro ipsarum intellectu
facere hic adducere in finem ut rela-
tione ad dictos Canones data de-
[illegible] et katholicus ipsarum pateat in-
tellectus et antiquum hoc fiat adhuc
pro ampliori ostensione huiusmodi pri-
mi articuli responsionis nostre videlicet quod in
ecclesia universali et consequenter in
Concilio generali ipsam representante
suprema super omnes homines et
etiam supra papam sit auctoritas et
potestas, libet recensere gesta atque

et praesertim per apostolos celebratorum
Conciliorum. Et in primis ad propo-
situm resumo decretum Concilii
Constanciensis, cuius verba sunt haec.
Haec sancta Synodus Constanciensis gene-
rale Concilium faciens, et ecclesiam catho-
licam militantem repraesentans declarat quod
ipsa potestatem habet immediate a Christo, cui
quilibet cuiuscumque status conditionis vel
dignitatis etiam si papalis existat,
obedire tenetur in hiis quae pertinent
ad fidem, extirpationem scismatis, et
reformationem ecclesiae in capite et in mem-
bris. Item declarat, quod quicumque cuiuscum-
que conditionis status vel dignitatis
etiam si papalis existat qui manda-
tis ordinationibus seu praeceptis huius
sacrae Synodi et cuiuscumque alterius Con-
cilii generalis legitime congregati
super praemissis seu ad ea pertinentibus
factis vel faciendis, obedire contumaciter
contempserit nisi resipuerit, condi-
gnae poenitentiae subiciatur, et debite pu-
niatur etiam ad alia iuris subsi-
dia si opus fuerit recurrendo. Ex quo
patet nulli catholico ambigendum
ecclesiam universalem et Concilium genera-
le habere auctoritatem et potestatem in omnes
etiam in personam papae. Et hoc ipsum
potest colligi ex quatuor Conciliis
de quibus fit mentio in actibus
apostolorum. In primo namque Concilio
de quo Actuum primo habetur quod licet beatus
Petrus in electione Mathiae in aposto-
lum tamquam primus et prout spectabat
ad praesidentem, proposuerit et conclu-
serit sic faciendum, quia ita ponitur
ibi series narrationis, exurgens
Petrus in medio fratrum dixit Viri
fratres oportet impleri scripturam

et Statuerunt qui videntur notare
auctoritatem et iurisdictionem, sunt ibi
quae. Nam dicitur de omnibus qui
tunc erant congregati quod statu-
erunt duos et dederunt eis sor-
tes et cecidit sors super Mathiam.
Liquet ergo auctoritas illius Conci-
lii. Dicitur statuerunt et non dicitur sta-
tuit Petrus. In secundo est
Concilio de quo Actuum VI habetur
auctoritas ecclesiae et Concilii ipsam
repraesentantis clarius exprimitur.
Nam dicitur ibidem quod duodecim apostoli
convocantes multitudinem discipulorum
dixerunt Non est bonum nos dere-
linquere verbum dei, et ministrare
mensis. Considerate ergo ex vobis
viros septem boni testimonii
plenos spiritu sancto quos consti-
tuamus super hoc opus, et inferius
exprimitur quod imposuerunt eis ma-
nus. Constat autem quod manifeste
haec notant in omnibus apostolis
quendam esse auctoritatem, quia dicitur
Constituamus non dicitur Petrus
constituit. Et iterum dicitur Imposu-
erunt eis manus non dicitur Petrus
imposuit. Ex quibus etiam hoc col-
ligitur, quod nedum statuere sed et
Concilium convocare est commune, non
solum Petro sed etiam omnibus
apostolis. Patet ex illo verbo ubi dicitur Du-
odecim apostoli convocantes etc. et de
hoc tamen infra suo loco dicetur. In
tertio etiam Concilio de quo
habetur Actuum XV, satis liquet pro-
cessum cum Jacobus ibidem ultimo
iudicavit, non dixit quod Petrus
qui primus erat iudicavit sed di-
xit Simon narravit. Ego iudico

non nomine petri sed apostolorum et
seniorum ministrorum facta non habet
ubi dicitur Et ob hoc eciam illius Con-
cilii tercii gesta diligenter sunt
memoranda, quia ibi actu Con-
cilii dicitur esse omnes spiritum sanctum
et illis qui erant in Concilio,
quia ipse ibi est. Verbum enim collecti (?)
visum est spiritui sancto et nobis
spiritui sancto tamquam Rectori Conci-
lii qui errare non potest In quo quidem
Concilio de quo Act. xxi (?) idem
colligitur quod paulo fuit iniunctum
a congregacione seniorum quod de-
beret se conformare in certis co-
mis legis mosayce, cum ibi no-
tatur omnis ecclesia subditur.
Hoc ergo fuit quod tibi diximus
Similiter quod petrus acquievit in-
iunctis sibi et ordinatis per Con-
cilium et quod ipse obedivit Con-
cilio patet manifeste Act. viii ubi
dicitur Cum audierunt apostoli quia Sa-
maria recepisset verbum dei
miserunt ad eos petrum et Jo-
hannem et petrus absque ulla
discussione statim iniuncta comple-
vit (?) sed ... de sui racione lega-
cionis autem in mittente legati
missi. Idem colligi potest ex Con-
cilio magno Niceno sub Julio
papa et Constantino principe
celebrato ubi inter cetera sic di-
citur Hec est fides quam exposuerunt patres
etc. Et ex Concilio Affricano
in quo cum legati pape offendis-
sent leges et posuissent Inter-
cionem suam remissio fuit facta
ad decreta Conciliorum pro de-
liberacione super proposito facienda

Idem patet ex conciliis aliis de
quibus sanctus Ysidorus in libro Conciliorum
In quibus reperitur sic dicens Sancta
Synodus statuit diffinit aut de-
clarat anathematizat et cetera vel pre-
cipit aut placet sancte Sino-
do. Idem patet ex Concilio
Constanciensi ubi in sessione xxxix
factum est decretum de perpetua ce-
lebracione generalium in futurum
celebracione ubi eciam statu-
ta est forma juramenti quod
quilibet electus in Romanum pon-
tificem prestare debet et inter
ceteras clausulas inseritur quod
papa iuret se tenere fidem sanctorum
traditam Sinodorum generalium et
aliorum. Si ergo iurare debet tales
non videtur quod decreta Conci-
liorum passim possit ad suum li-
bitum revocare Immo tenetur
eas venerari exemplo beati Gregorii qui
dicebat se venerari quatuor
Concilia que ante ipsum facta
fuerant sicut quatuor evangeliorum
libros. Itaque cum Concilia
generalia imponant legem sum-
mis pontificibus et eisdem infli-
gant penas pro eorum peccatis
ab ipsis commissis deponendo
eciam eos a dignitate papali apparet
manifesta esse superioritas ecclesie et
Concilii generalis super papam.

Sed quia ut prenotatum est plures
Canones in pluribus locis vi-
dentur sonare contrarium quibus

non nomine petri sed apostolorum et
~~sermonum multorum nominibus facta
ibi dicitur et hoc etiam aliquis Se
aliis terris gesta diligenter sunt me
moranda~~ quia ibi actio
nonnulli pro eadem parte contraria
cum certis etiam rationibus se sul
cit superest ut aliqui qui vide
tur magis ad rem facere inopportu
adducant pro habendo rei veritatis ca
tholico intellectu et in primis
obstare videtur fortiter c. Si
gnificasti de elec. ubi habetur ex
presse quod per auctoritatem ecclesie Rome
omnia Concilia robur accipiunt
et quod in eorum statutis romani ponti
ficis patenter excipiatur auctoritas
Si ergo per Romane ecclesie auctoritatem
omnia Concilia robur accipiunt
et si in statutis Conciliorum genera
lium excipitur auctoritas pape sequitur
ipsum maiorem esse potestatis Secundo
obstat c. licet de elec. ubi habetur
quod ecclesia Romana superior est aliis
et quod ibi ad superiorem non potest
recursus haberi preter papam. Si
ergo nec ad ecclesiam in Concilio
congregata Tertio obstat c.
Ita dominus xix di. ubi dicitur quod dominus
Ihesus muneris potestatem Clavium ita ad
omnium apostolorum officium voluit pertine
re ut in beato petro apostolorum summo pon
tifice principaliter collocaret ut ab ipso
quasi quodam capite dona sua veluti
in corpus diffunderet Quarto ob
stat c. Nemo ix q. iii ubi dicitur Ne
mo iudicabit primam sedem Et glosa
ibidem dicit quod si totus mundus sen
tiret in aliquo negocio contra papam
quod sententie pape standum esset xxiiii q. i.

hec est fides Quinto obstat c. Re
nuit xxi di. ubi dicitur quod Co
cilium non habuit potestatem prose
quendi sententiam Contra Marcel
lianum papam de heresi impeti
tum quia sacrificaverat ydolis quam
vis idem Marcellianus talia fui
disset huiusmodi profitetur Sexto
obstat c. In novo xxi di. ubi
dicitur quod apostoli voluerunt petrum
esse principem eorum Septimo
obstat c. Fundamenta de elec.
li. vi ubi dicitur quod papa sit caput
ecclesie Sit etiam ecclesia Romana
est caput aliarum ecclesiarum xii di.
preceptis cum concor. Octavo ob
stat c. Non debet de consang. et
affin. ubi papa prohibitionem co
iugii generalis reducit ad quartum
gradum et potest dispensare con
tra decreta conciliorum genera
lium ut sepe fecit Sequitur ergo
quod potestas eius sit maior etc. Raco prima
Preterea rationibus idem videtur de
Quia et primo certum quamquam ali
qua perfecta est in uno et pluribus
perfectius est in uno quam in pluribus
ex eo quod virtus unita fortior est
se ipsa dispersa Sed plenitudo po
testatis ecclesiastice est in papa et etiam
est in ecclesia et in Concilio ut
ex deductis in actu precedenti patet
quod perfectius est in papa Secundo sic Racio
potestas pape et ecclesie videntur esse
pares ex eo quod ambe immediate procedunt
a Christo et deducta est supra quod eadem
est auctoritas in ecclesia in Concilio et
in ecclesia Romana quia Concilium re
presentat ecclesiam et ecclesia Romana
representat Concilium Sequitur quod una
non sit super aliam quia par in
parem non habet imperium de elec.

3 vo

Innotuit. Ratio quia optima co
munitas debet regi optimo regi-
mine. Sed universalis ecclesia est optima
communitas, ergo debet regi optimo re-
gimine seu policia. Maior ex eo
patet, quia si bona communitas debet
regi bono regimine et melior me-
liori, ergo optima optimo, per illa
regulam, quem sicut simpliciter ad sim-
pliciter etc. Minor vero manifesta
est. Cum ecclesia universalis est sponsa
et corpus Christi, et ita per consequens
debet regi optimo regimine seu
policia. Sed quia inter omnes species
policie quas ponit Aristoteles
in 3 politicorum, scilicet aristocratiam,
oligarchiam, et regnum, regnum
est melior species policie quam videlicet
multitudo regitur per paucos vir-
tuosos, et quam oligarchia, qua regitur
per plures. Ex quo concludi videtur
quod tota multitudo ecclesie debet regi
regimine regni, et ita unus in
ea dicitur primatum tenere. Preterea
ecclesia militans regitur ad in-
star ecclesie triumphantis, sicut dictum
est Exodi xxv: Inspice et
fac secundum exemplar quod tibi in
monte monstratum est. Sed in
ecclesia triumphante unus presidet
qui etiam presidet universo orbi
iuxta illud Apocalypsis xxi: Ipsi populus
eius erunt et ipse erit eorum deus.
Et ergo etiam in ecclesia militante
presidens unus debet esse, iuxta
illud Osee primo: Congregabunt
filii Israel et filii Iude et ponent
sibi caput unum. Et Ezechielis xxx-
vii dicitur: Et pastor omnium erit unus.
Et confirmatur. Corpus cum
sit non duo erunt capita quod

videtur monstruosum in uno corpore.
Nam tot videntur capita quot sunt
plenissime potestates quarum una debet
in papa et alia in ecclesia.
Istis rationibus et consimilibus et
aliquando productoribus cum aliis concor-
dantibus in summo pontifice
esse potestatem. Restat ergo ad solvendum
ipsorum dubia et ostendere quia sunt
pretium intellectum canones predicti quo
fundant ipsorum opiniones. Ad primum
ergo contrarium de c. Significasti de
elec. Dicendum est quod textus illius c.
in quo dicitur quod per auctoritatem Romane
ecclesie cuncta concilia robur acci-
piunt debet intelligi de auctoritate vitata
scilicet quod concilia generalia non possunt
esse legitime congregata sine auctoritate
pape. Sequitur auctoritas habet i. quod cum
ecclesia ad sui legitimam congregationem
requirunt auctorem pape. Sequitur habet
auctoritas xvii di. per totum. Quod patet
concilium generale auctoritate pape licet
congregatum fuerit potestas tamen non pro-
cedit a papa sed a Christo immediate prout
determinatum est in Concilio Constan-
cien. et consimiliter est evidens super in
actu tercio. De hoc autem an aliquo
casu possit concilium legitime con-
gregari sine papa et contra eius
voluntatem dicetur infra in articulo
responsionis. Ad secundum illud autem
quod in eodem c. Significasti dicitur
in statuta conciliorum generalium auctoritas
Romane ecclesie sine papa intelligitur
excepta respondetur in hunc modum
quod ex quo auctoritas universalis ecclesie
est maior
et consequenter concilii est maior
et auctoritate Romane ecclesie minor, ut
deductum est in precedentibus, necesse
fateri quod auctoritas Romane ecclesie

Dequa in dicto c. Significasti ministerialis est ecclie vniuersal. quo ad eclias particulares, Stand. de petro dicit quod est minister ecclie sponse xpi, respectu eclia[rum] particularium quibus eclia Romana plata est. xxi di. c. ignus, quod ipa auctas ministerialis ecclie vniuersalis aucte illius, et no ipius ecclie Romane in statutis Conciliorum gnalium nullatenus excepta, ad declarandum interpretandum et moderand. dicta Statuta scdm varietatem tpor. pro bono reipublice, quamquam Conciliis generalibus non congregatis ecclie Romane pro bono reipublice videbitur faciend. et vocatur dicta ecclie Romane auctoritas excepta, apud doctores Epiikeia, que scdm phm quinto Ethicorum est virtus directiua iusticie legalis et dicetur de ipa latius infra. Et per hoc patet quod vba dicti c. Significasti no probant aucte[m] ecclie Romane esse maiorem aucte vniuersalis ecclie et per quns nc Conciliorum generalium etiam solem[n]iter reprntantium, patet et solucio et intellectus multorum iurium similium, que dicunt ppam posse interptari declarare mutare statuta Conciliorum, et contra illa dispensare. hoc etenim ppa pro bono status ecclie qum facit, facit aucte ecclie tamquam minister et alias non, vnde ipse licet sit filius primogenitus ecclie, stribuisse non sibi humiliter sed katholice in timore dei, et quod ipse hoc faciat aucte ecclie ex hoc manifeste apparet, quia cessante necitate dicti dni dentis vtilitate mutandi statuta Conciliorum nullatenus sedes magna, quamquam potest exequi et tenere opporteat decreta illius

ecclie xxv q. i. confidimus, vbi hoc est expressum et b. Greg. de eis ita dicit, quia dum vniuersali sunt consensu constituta, se et no illa destruit, quisquis pre sumpserit absoluere quos ligant aut ligare quos absoluunt, habetur xv q. i. sicut. Ad c. licet de vitanda, respondetur quod Alexander tertius loquitur ibi habendo respectum ad tpus et quo vacante eclia Romana, concilium non erat congregatum, nec sperabatur congregari vel illo congregato possit ad illud haberi recursus sup difficultatibus emergentibus, circa electionem Romani pontificis. Ad c. si duo lxxix d. cum ibi notatis in glo. et per Jo. an. in c. p° de renunciatione li. vi in nouella. Ad c. p[er]m[utacionem] resp. ad c. Ita dns xix di. respondetur quod licet ptas ministracionis eclie dita fuerit b. petro modo expresso in dicto c. Ita dns, tamen hic est quod dicta ptas tradita fuit b. petro ut ministro xpi et ecclie per Concilium represntate, attento quod in tradicionem huius per petrum eclia fuit designata ut supra ostensum est, ita quod ipse sub signo et nomine ecclie dictam ptatem recepit, et ad edificacionem et no ad destruccionem, et ita cum onere sit quod petrus et eius successores vt ministri ecclie illi subiciantur qui male regendo ecliam scandalisant, quibus attentis vba dicti constat dicti c. Ita dns no fundare ppam non esse subditum ecclie pnta per Concilium represntate. Itc. Regitur quod b. petrus recepit ptatem sup ecliam vniuersalem et p quis

nec super Concilium generale il-
lam representans, sed super singula-
ria membra ecclesie dicta aut corre-
pit prelatum super iudicium qui po-
tuit discernere et punire si dero-
gat, quod nullus fidelis nega-
ri potest. Quod autem prius per ra-
tionem fortificari [illegible] quod ipsa sit
caput ministeriale ecclesie, videmus
enim et experimur quod licet caput
in corpore humano sit ordinatum
ad directionem et gubernationem mem-
brorum non sit quin licitum membra
a suo capite i. ab obviante capite re-
cedere. Si enim caput in corpore
humano efficiatur languidum [illegible]
licitum erit membris aliud ligare
et cauterisare ne totum corpus
langor invadat et dolor [illegible]
non fuerit in capite [illegible]
ipsa efficeretur periculose et [illegible]
sentiret in manus [illegible] palacium
quos sibi [illegible] [illegible] [illegible]
utique liceret omni iure subditis
et inferioribus eam comprehendere
et quod [illegible] imperio requirit
ligare. Cum autem hec liceat parti-
culari corporis multo amplius licere
censendum est Concilio generali univer-
salem ecclesiam representanti pro sa-
lute animarum cum ipsa male regendo
et eciam scandalisando animas
subditorum in dampnacionem inmitte-
re appareret manifestum. Ad [illegible]
mo xi q iii usi di. Nemo iudica-
bit primam sedem, respondetur quod
nullus homo singularis potest eam iudica-
re sed ipsa sic iudicat omnes et quod
dicit Nemo i. nullus homo. [illegible]
quod Concilium habeat de ea et de capi-
te Romane ecclesie iudicare et

[illegible] Dicit glo in dicto c. cum
[illegible] peccat potest partem eius denuncia-
re secundum admonitionem evangelicam quando
de ipse subest evangelio. Nec obstat
dictum Hostiensis in c. proposuit de con-
cessione prebendarum ubi videtur dicere quod
[illegible] secundum admonitionem
evangelicam non posset iudicare
papam, quia oppositum est verum
[illegible] sit [illegible] est probatum illud
mandatum evangelicum. Si peccaverit fra-
ter tuus. De omnibus est dictum qui fra-
tres [illegible] contra [illegible]
[illegible] et ipse potest [illegible] in
scandalum [illegible]
[illegible] fuit [illegible] Johannem [illegible] in
Concilio Constanciensi [illegible]
[illegible] responsio [illegible]
[illegible] tirannos qui pretendunt
[illegible] non posse iudicari ab
[illegible] a deo [illegible] cum [illegible]
a Concilio generali [illegible]
[illegible] cum [illegible] iudicari a deo qui
[illegible] Concilio presidet [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] ut patet in ea [illegible]
[illegible] dicit glose [illegible]
[illegible]
[illegible] et Conciliorum generalium
Ad c. Nunc autem xxi di. Respondetur
quod verba illa posita non fuit [illegible]
[illegible] sed [illegible] ad [illegible]
[illegible] et quamquam dicat
[illegible] ipsa [illegible] est quod
Concilium [illegible] condempnare
Marcellinum [illegible] defen-
[illegible] Sed quia eciam [illegible]
[illegible] per [illegible] fuit [illegible]
[illegible] et erat [illegible]
[illegible] dignus fuit pena et

deponi non debuit xxiiij q i dixit
Apostolus ut dicit glo in dicto c. Nunc
aut Certu enim est quod de heresi
contra papam pt agi xl di si papa
In quo casu Concilium generale est
iudex ut notat Joh an et Archid
in c. in fidei de heresi li vj et non so
lum in casu fidei sed etiam de quoli
bet crimine notorio de quo scandalisaretur
ecclesia posset accusari et iudicari per
Concilium ut notat glo in dicto c. Si papa
Ad c. in nono xxi di respondetur quod apli
non intendebant petro dare nova
potestatem sed datam ei a xpo approbare
ut patet ex notatis per glo in dicto
c. Sed nec legitur quod xpus dederit pe
tro potestatem super universalem ecclesiam
sed super singularia membra eius dicendo
pasce oves meas non dixit pasce eccle
siam meam Nomine ovis magna impro
prie connotat ad pastorem Nomen
vero ecclesie superiorem dicit super pastorem
eius cuius voluntas una est ipsa patet quod glo
in dicto c. relata ad potestatem quam xpus dedit
petro non probat aplos dedisse pota
tem petro super ecclesiam universalem Ad illa
vero Jura et Canones que dicunt
papam esse caput et pastorem univer
salis ecclesie et ecclesiam romanam esse caput
aliarum ecclesiarum Respondetur quod omnia
talia Jura dicunt intelligi de capite
ministeriali et vicario quod non recepit
potestatem super universalem ecclesiam cuius est
est caput sed etiam super Concilium gene
rale illam representans sed super membris
singularibus ipsius ecclesie Si enim papa ap
pellaretur caput et pastor ecclesie univer
salis tunc etiam diceretur sponsus ecclesie universalis
quod tamen non est ut i c. cum x c. ix di
et sequitur quod ecclesia universalis diceretur
vacare per mortem pape et quod tunc dicetur
acephala quod dicere est ridiculum

Preterea si papa esset caput ecclesie uni
versalis sequeretur absurdum videlicet quod ipse
esset caput corporis mistici ecclesie
secundum quod caput in corpore humano
est caput et rector ipsius quod esse
non potest tamen solus xpus sit caput
et gubernator et rector ecclesie uni
versalis ut corporis sui mistici con
siderate Essent etiam duo capi
ta in eodem ~~ecclesie~~ corpore quod
est monstrosum Solus ergo xpus
est caput ecclesie dans eidem sensum
et motum et omnem spiritualem misteri
um Unde et Scriptura evangelica
tum facit mentionem de abscisione
membrorum scandalisantium si inquit
oculum malum et pede agath v
et xviii Nunquam autem fecit mentionem
de capite ad similitudinem quod verum
caput ecclesie est xpus quod non potest
ecclesiam scandalisare et ita nec
reciri papa autem potest ecclesiam scanda
lisare sed quod esset caput ecclesie etiam
dam fuisset de capite abscondendo
quemadmodum dictum est de oculo et ma
nu Et considerandum in hac materia
quod ecclesia universalis consideratur dupliciter
uno modo ut est corpus misticum et isto
modo consideratur prout a xpo regitur
donis et carismatibus gratiarum et ca
put est corpus suum vivens semper
vita spirituali fide et caritate et prout
xpus eam ut sponsam suam respi
cit et gubernat nec permittit eam
maculari et a se separari quia ei
specialiter assistet defendens eam
ab erroribus Et isto modo papa est ca
put ecclesie sed solus xpus unde apostolus
ad ephesios v ut sic papa non est
caput ecclesie universalis etiam misteri
alem Nam inconveniens est quod petrus
non peccabilis recepisset potestatem
ligandi et solvendi super sponsam

xpi et corpus misticum ecclesie, quod
nunquam peccat, nec peccare potest secundum
ea que habentur in c. recta xxiiii q. i
et ibi notatis. Et etiam non sit ca
put ministeriale ecclesie sic considerate
patet, quia esse caput denotat pre
eminentiam et superioritatem quam minister
non habet nec habere potest super dominum et
dominam, cum sit sub eis et sic mini
ster. Sed respectu ecclesiarum particularium
que sunt membra corporis mi
stici ecclesia romana et papa potest di
ci caput ministeriale illarum eo quod
ratione ministerii petro commissi, ipse
preeminentiam et superioritatem habet circa
ecclesias particulares et eas corrigit
c. pastoralis. Alio autem modo consideratur
ecclesia ut est corpus politicum secundum
quod consideratur [illegible] communitas aut so
cietas politica que etiam absque in
fluxu gratie et carismatum ac specialis
xpi assistentia [illegible] ex natura in
dicto potest debite regi humana aut
divina lege et isto modo considerata
etiam posset competere pape esse
caput ecclesie. Sed prout ecclesia est
corpus misticum ut [illegible] non compe
tit esse caput ecclesie. Sed posset
dici vicarius et minister capitis.
Constat namque quod ei non conveniunt [illegible]
dictis capitis, scilicet quod influat in eccle
siam sensum et motum gratie et donorum
spiritualium, nec efficienter ut deus nec
meritorie et excellenter ut xpus.
Liquet ergo quod non possit dici ut sic
caput universalis ecclesie et per consequens nec
concilii generalis ipsam representantis.
Ecclesia enim prout consideratur in Conci
lio generali, potius habet se ibi ut
corpus misticum quam ut corpus poli
ticum, quia xpus ibi assistit in me
dio [illegible] et defendere ac [illegible]

suam gratiam et directionem in agendo
approbando et confirmando sicut [illegible]
est a Concilio. Unde dicitur xv [illegible] visum
est spiritui sancto et nobis, per quod
apparet quod spiritus sanctus simul operatur
et iudicat cum hiis qui sunt in Conci
lio. Constat autem quod hec respiciunt eccle
siam ut est corpus misticum. Non ergo
potest dici quod papa sit caput Concilii
generalis, cum principale agens sit
xpus ibi per se et immediate assistens
et ideo ille est caput ibi [illegible]
aliquam mentionem de ministeriali [illegible]
aut est cum ecclesia non est in [illegible]
[illegible] in Concilio congregata [illegible]
[illegible] regit ecclesiam suam [illegible]
[illegible] ita ut [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] a vicario xpi [illegible]
[illegible] consulere [illegible]
caput [illegible]
Concilii generalis [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ecclesie predicte [illegible]
[illegible] de c. [illegible]
et [illegible] et [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] oppositionis [illegible]
in Concilio generali [illegible]
[illegible] ibi patet, et si [illegible]
et [illegible] statuta [illegible]
contra illa dispensat [illegible]
ministeriali, tamquam minister ecclesie ut [illegible]
est deductum.

Demum rationes solvendo [illegible]
qua arguitur quando aliqua [illegible]
in uno et in pluribus [illegible]
in uno quam in pluribus [illegible]
[illegible] non [illegible]

nari Cu habet perfectio et plenitudo
auctas que est in ecclia vniusali
non est dispersa per membra eccle
ita ut vna particula sit in vno et
alia in alio Sed est tota simul in
vno Concilio siue in vno corpore
mistico / quod consideratum debet no
ut distincte persone sed ut vnum corpus
misticum xpo inseperabilit' coniunctum
et ideo ut sic maior est vniu ecclia
vniuersalis et Concilium eccla repn
tans (sz ppa racione vnius capitis xpi
qui ei usqz ad consumacionem seculi
nusqz deerit ppa enim a xpo pt separari
Ad secundam / qua arguitur ptas ppe
et Concilii videntur esse pares ex eo
q ambe imediate procedunt a xpo
et cum hoc ead auctas eccle vniu
salis est in Concilio et in ppa et
ita vna no pt dici esse sup reli
quam / Respondetur q in quantum ptas
clauium est situata in petro ut in
mistro eccle / non est dubium qn
ptas eius ut mistri subicitur ptati
eccle / tamen ptati domine / et licet
ab eodem fonte procedant diuisi de
tn respectu diuersitatis qualitatum
mistri et domine procedunt Sicut
in simili videmus q lic3 ptas
pbri et ptas dyaconi ab eod pro
cedant / ex quo tn ptas dyaconi data
est ei ut mistro pbri / ptas pbri
est maior / et ptas dyaconi minor
Rem di c finali Sic et in pposito
sentiendum Et cum dr ead ptas
eccle vniusalis que e in Conci
lio e in ppa / quo pt esse in ecclia
et in Concilio generali maior /
et in ppa minor Dm q hoc e ppt
diuisum participandi modum seu ha
bendi modum ecclia enim ht in se hanc
ptatem sic q in ea est totaliter p
petue et inobliquabiliter / ppa autem

xa est illi firma notitia omnis
necessarie veritatis Et cum b Tho
ma 2e q v arlo in q obiectum
fidei est veritas prima sm quod
manifestatur in scripturis et doctrina
eccle / et subdit quicunqz no inheret
eccle sicut infallibili et diuine re
gule talis non ht fidem de ar
fidei s assensum sm pprlam volunt
ex quib innotescit q eccle spe e an
nexa notitia necessarie veritatis
preterea ad ppositum pt ondi persi
mile / ptatem predictam maiorem
esse in ecclia qm in ppa Sicud
enim dicimus q vnum et idem e ar
bitrium in viatoribus et beatis quo
ad coactionis immunitatem / et no
est maius in vno qm in alio /
inspectu tn comparatur ad illud ad qd
ordinatur sz ad seruandum rectitudinem
liberum arbitrium maius e in
beatis quia semp hanc rectitudinem
seruat ex quo est confirmatum
per graciam ita q errare no pt
In viatoribus vero deficit a gra co
firmacionis nec semp huiusmodi re
ctitudinem seruat sed ab ea frequenter
deficit / Et ideo sm comunem sentenciam
doctorum ptas liberi arbitrii in
beatis e maior / in viatoribus
minor Sic suo modo loquendo est
in pposito quia ecclia e sic a xpo
fundata supra petram q errare
non pt / in hiis que sunt fidei et
necessaria ad salutem Et ideo hec ptas
prout consideratur in ecclia et eam
in Concilio generali ipam repn
tante videtur habere quandam graciam
confirmacionis ppt promissionem xpi
qua promisit q mitteret paraclitum
qui maneret cum fidelibus in eternum

quia orauit patrem ut non deficeret
fides ecclesie Et quod ipse est cum fide-
libus usque ad consumacionem seculi
Et tamen hec inflexibilitas ad erro-
rem / non sic est in summis ponti-
ficibus / ex quibus plures a fide
leguntur errasse ideo maior potestas
in ecclesia et in Concilio est superior
propter huiusmodi inflexibilitatem / cum papa
vero minor et sic soluta est racio
Sed posset contra hec aliquis
opponere Supposita concilii extra
Concilium possunt errare in fide seu
in hiis que sunt salutis ergo eciam
cum sunt in Concilio / Respondetur
non valet hanc consequenciam propter
familiarem assistenciam spiritus sancti
que est in Concilio / cum autem sunt
extra Concilium non diriguntur immo
tamen singularia instructa spiritus sancti
ad finem vniuersalis ecclesie militan-
tis Ad secundam racionem qua arguitur
optima unitas etc. Dicendum quod ecclesia
vniuersalis ut est corpus mistica
regitur a spiritu sancto et a capite christo qui
non sinit eam errare et cum ipsa
est usque ad consumacionem seculi
Semper autem regimine est quod idquod
regitur non errat Sed considerata
ut est corpus politicum regitur a vi-
cario Christi tamen a capite ministeriali
ut est declaratum supra Simili-
(solutum) contra racionem qua arguitur quod ecclesia
militans regitur et constat ecclesie tri-
umphantis etc. Ad confirmacionem
autem eiusdem respondetur quod plenitudo po-
testatis est in Concilio non ut in ca-
pite quia Concilium non habet racionem
capitis quia non est unum membrum
sed totum corpus Si tamen nomine
capitis supremus solum intelligeretur
concedendum est Concilium dici caput
omnium suorum membrorum et primum sibi

vocari caput sub capite / et ambo
ista capita / sub capite vero ecclesie do-
mino Jhesu christo / et per hec iam ab-
solutus est articulus primus respon-
sionis premisse /

Articulus secundus

Pro veritate secundi articuli scilicet
quod Concilium generale Basiliense
fuit legitime congregatum satisfaciat ipse
causa congregacionis eiusdem Habuit
ortum ex decreto Concilii Constan-
tiensis / ubi inter alia decretatum ex-
titit Martino papa approbante quod
post finem Concilii Constanciensis
quinquennio proximo completo deberet
celebrari Concilium generale / sicut
et factum est / Et demum post
septennium immediate sequens debe-
bat celebrari aliud Concilium ge-
nerale pro reformacione ecclesie in
capite et in membris / quod et
factum est / et vigore huiusmodi decreti
Concilium predictum Basiliense fuit
congregatum / quod et ipse Euge-
nius papa per suas patentes litteras
in principio pontificatus sui appro-
bauit / misitque legatos suos qui
venientes prestiterunt iuramentum
super decretis in dicto Concilio
factis et fiendis manutenendis
et obseruandis / et in dictis ac aliis
compluribus litteris suis ipsum Con-
cilium generale nominat hec autem
non est dubium concludere posse
predictum Concilium legitime congregatum
fuisse / et ita ecclesiam vniuersalem esse
per ipsum veraciter representatam esse
et reputari /

Articulus tercius

Sed quod papa olim Eugenius Con-
cilium / Basiliense predictum dissolue-

auctoritate sua non poterat aut in aliud
locum transferre. Patet causa huius est
quia veritate fidei katholice pre-
dicti Concilii declaratum quod ipsa Con-
cilium generale et universale ecclesiam
representans auctoritate legitime congregatum
sine eius consensu nullatenus
auctoritative potest dissolvi ad aliud
tempus prorogari aut de loco ad
alium locum transferre, preterea papa tene-
tur istis statutis et ordinationibus con-
cilii generalis legitime con-
gregati et si non obedierit puniri potest
pena debita ut est supra ostensum
per decretum Concilii Constancie.
Sed quia Concilium Basiliense in suo
exordio fuit Concilium generale legitime
congregatum ex precedenti articulo sequitur
quod Eugenius papa tenebatur ad obser-
vantiam statutorum et ordinationum que
fuerunt in primo Concilii Basiliensis
predicti facta innovatione decreti
Constanciensis Concilii [illegible]
nulla [illegible] auctoritate etiam si papalis fu-
erit posset dissolvi predictum Con-
cilium Basiliense vel ad aliud locum
transferre nisi due partes Concilii
consentirent quorum et [illegible]
Eugenius papa obedire tenebatur
et dissolvere [illegible] minime valebat.
Sed quia non due partes Concilii
Basiliensis consenserunt in dissolutione
eiusdem et propterea non est dissolutum
sed remansit usque in presens in sua inte-
gritate et auctoritate quemadmodum in suo
exordio fuit per quod etiam concluditur
[illegible] [illegible] responsio prima.
Sed obstare huic videtur primo quia
auctoritate [illegible] et potest Concilium generale
congregari [illegible] non Concilium sed
conventiculum debet reputari XVII di. [illegible]
[illegible] ex quo sequitur quod etiam aucto-
ritate pape potest dissolvi per regulam

[illegible] omnis res per quascumque
causas nascitur per easdem etiam
dissolvitur. Secundo obstat quia
ut supra est deductum Epi-
scopus semper remanet in primatu [illegible]
[illegible] sequitur quod [illegible]
[illegible] et legislatione [illegible]
[illegible] demonstrationis et [illegible]
[illegible] non possent quod est in-
conveniens. Et ergo [illegible] rema-
net in primatu poterat pro [illegible]
[illegible] interpretari decreta Con-
cilii Constanciensis et [illegible]
et [illegible] et transferre Con-
cilium de Basilea [illegible]
aut [illegible] quemadmodum [illegible]
[illegible] interpretari et [illegible]
et [illegible] eandem
[illegible] dispensare cum
decreta et statuta Conciliorum
generalium. Ad primam obiectionem
respondetur illam regulam omnis res
[illegible] quascumque causas nascitur [illegible]
[illegible] [illegible] supremum [illegible]
maior aut superior [illegible]
[illegible] quod et si [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] dissolvi potest [illegible]
supremum [illegible] et quodcumque
[illegible] non potest sic
etiam est in [illegible]
[illegible] ab initio [illegible]
[illegible] [illegible]
fuit [illegible] non dependet
a [illegible] sed a [illegible] immediate [illegible]
[illegible] et ad solutionem [illegible]
de c. Significasti de elec. [illegible]
[illegible] huic non
est quod omne Concilium generale
[illegible] et regulariter
congregatum non potest sine auctoritate pape
[illegible] in loco pre-
[illegible] [illegible] [illegible]

que legem non habet illud congregandi
[illegible] universalis ecclesie
et ipsi nollent congregare [illegible]
esset. Unde sentiunt doctores
[illegible] quod in casu multiplici
possibilis est et debet fieri con-
cilium generale absque auctoritate pape.
Primum [illegible] electi et [illegible]
primo si papa lapsus in heresim
manifestam [illegible] [illegible]
[illegible] capitulum [illegible]
lum convocare. Item si esset scan-
dalosus et incorrigibilis [illegible]
[illegible] scandalizando et [illegible]
et [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ecclesiam convocare. Tertio
[illegible] [illegible] Secundo
si post mortem pape [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] pro electione pape con-
cilium convocari. [illegible] si
papa cum collegio cardinalium [illegible]
[illegible] aliquam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in materia fidei
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] concilium convocari. Quarto
si [illegible] [illegible] cardinales [illegible]
[illegible] discordiam non possunt
[illegible] aut ex aliqua malicia
aut [illegible] nollent ad electionem pro-
cedere [illegible] concilium congre-
gare. Quinto [illegible] materie [illegible]
[illegible] concernentes [illegible] [illegible]
[illegible] per concilium terminande
et papa [illegible] nollet concili-
um convocare. Sexto si iam
[illegible] esset per [illegible]
ad concilium [illegible] tale [illegible]
tali tempore congregari [illegible]
[illegible] [illegible] probabile esset [illegible]
ta dubitacio de convocacione
plurium [illegible] et papa nollet

convocare. In hiis enim casibus [illegible]
[illegible] generale sine auctoritate pape
debet convenire ad tractandum de
bono [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quia non
solum id quod est extra tempo-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sit debitum [illegible] quod extra
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit debitum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in aliquo [illegible]
[illegible] [illegible] in summa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] omnia [illegible]
positiva de concilio congregando
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] et procedendo aliqui [illegible]
[illegible] et salus contra intencionem
[illegible] canones statuentium
[illegible] [illegible] in multo [illegible]
[illegible] vel aliam sine auctoritate [illegible]
[illegible] statuta [illegible] pro [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] contra [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Ad [illegible] confirmacionem et [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible]
qua [illegible] non in lege [illegible]
resistere et repugnare [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] leges et [illegible]
positiva [illegible] que in [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]

ut p3 in [illegible] [illegible] Aristo
[illegible] si quid [illegible] quod [illegible]
[illegible] ad quorum [illegible] et re
gulacionem leges [illegible] sunt [illegible]
singularia et contingencia sequi
qua infinita sunt et infinitarum
[illegible] et [illegible] modis va
[illegible] sub nulla regula vel
arte comprehensibilia sunt, que [illegible]
ut vix sit aliqua lex [illegible], que
casus [illegible] [illegible] [illegible] que
cum [illegible] [illegible] [illegible]
tenore legis imple non [illegible]
quam rem [illegible] [illegible]
familiaria non [illegible] [illegible]
quedam virtus quam Aristoteles
[illegible] vocat Epykeiam
que est directiva iusticie legalis
et [illegible] melior et nobilior quia [illegible]
eam [illegible] nobiliori et [illegible]
obedimus [illegible] et intencionem le
gislatoris [illegible] [illegible] legislatores
statuendo leges [illegible]
adeo [illegible] in pluribus [illegible]
et [illegible] contingentibus [illegible]
et ad singula contingencia [illegible]
humanitas non [illegible] [illegible]
[illegible] nova [illegible] [illegible]
[illegible] et in [illegible] [illegible]
[illegible] leges [illegible] [illegible]
[illegible] in omnibus casibus sit ob
[illegible] verba [illegible]
[illegible] [illegible] iusticia [illegible]
[illegible] bonum [illegible] contra intencionem
legislatoris transgredientes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quasi
verbales [illegible] quare

quia intencionem non attendunt
legum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] contempnunt. Unde [illegible]
theologi qui [illegible] [illegible]
[illegible] legis [illegible] [illegible]
prout patet in [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] lege
[illegible] [illegible] ad [illegible]
implere non [illegible] [illegible]
nature [illegible] [illegible] doctore
[illegible] [illegible] [illegible]
eciam [illegible] esse de illis
[illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
non debet [illegible] absque auctoritate
[illegible] nisi in [illegible] [illegible]
[illegible] et in tali casu [illegible]
auctoritate [illegible] [illegible]
in tali [illegible] facta et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] solum [illegible]
[illegible] quia [illegible] ut [illegible]
[illegible] semper remanet in [illegible]
[illegible] ad interpretandum declarandum
et moderandum statuta generalia
[illegible] secundum varietatem temporis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] decreta generalia [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et eis derogare et sic
generalia dissolvere aut ad alia
[illegible] [illegible] transferre. Respon
dendum autem est ad hoc quod [illegible]

dicte epykeie seu auctus interpre-
tandi et moderandi ius postquam
modo papa dicto Eugenius non
potuit hoc facere, et Concilium
Basiliense dissolvere aut transferre
et hoc propter prohibitionem expressam
auctoritatis superioris quamquam epy-
keia aut Concilium generale
prohibet epykeysare sicut est
supra (cum frequens ibi epykei-
sare non posset contra prohibitionem
superioris auctoritatis Constat autem
hoc est premissum quia in prin-
cipio Concilii Basiliensis decre-
tatum extitit, quod Concilium pre-
dictum nullus quatuor auctoritate eti-
am si papali fulgeret, dissol-
vere posset aut ad aliud locum
transferre nisi due partes
Concilii consentirent et per hoc
exclusa est huiusmodi obiectio
Si etiam contrarium diceremus
sequeretur absurdum scilicet quod
papa dicte epykeie esset
in potestate ipse derogare omnibus
constitutionibus sacrorum Con-
ciliorum, et omnem bonam po-
liciam evertere (cum tamen non
habeat potestatem ad destruendum
sed ad edificandum (

Articulus quintus

Demum quod depositio de prefato
Eugenio, et electio de domino
Felice quinto in summum pontifi-
cem per Concilium Basiliense
facte sunt iuste legitime et ca-
nonice ex hoc concluditur (quia
facte sunt a Concilio generali le-
gittime congregato habente potestatem
immediate a Christo ut est in prece-
dentibus sufficienter ostensum
Et quod eiusmodi potestas extendat
se ad predicta patet primo quo-
ad factum depositionis ex de-
creto xime sessionis (que ma-
net decem frequens, quod etiam
ipse Eugenius tunc papa appro-
bavit per subsequentem adhesi-
onem, sed alia omnia decreta fa-
cta et facienda, ubi decretatum est
quod si papa attemptaret dissol-
vere vel ad locum aliud transferre
Concilium Basiliense et infra quatuor
menses ab huiusmodi facto non de-
sisteret quod eo ipso esset ab admini-
stratione suspensus que admini-
stratio ad Concilium debet devol-
vi Et si huiusmodi penam per duos
menses animo indurato susti-
neret contra ipsum procedi deberet
ad privationem inclusive per Conci-
lium generale, quod et factum est
Et etiam Concilium predictum potuit
facere predictam electionem (ad cuius
quod electio Romani pontificis pertine-
re videatur ad certum Cetum [illegible]
obstantia, patet specialiter omissis aliis [illegible]
[illegible] per decretum [illegible]
Concilii factum (in principio [illegible]
etiam Concilii Basiliensis decretatum
est quod si durante Concilio Ba-
siliensi contingeret sedem apostolicam
vacare quod electio Romani ponti-
ficis non in alio loco fieri deberet
nisi in Concilio generali (quod decretum
decretum ipse Eugenius et alia

approbavit postquam eo sedes predicta
vacavit per deposicionem predicti electi
premissa fieri curaverunt et
iuste premissos et citatos letum a
contra Cardinales et alios si qui
forent sua interesse putantes.

Ad ultimum autem quod omnes christifideles
prefato domino Felici vero christi vicario
et Romano summo pontifici de necessitate
salutis teneantur subesse liquet ex
precedentibus et signanter per extravagantem
Bonifacii Unam sanctam que
hoc expresse determinat et per illud
apostoli ad Roma. xiii omnis anima
potestatibus sublimioribus subdita sit
Idem patet ex antiqua lege Deutero.
xvii ubi verbis domini dicitur Qui autem
superbierit nolens obedire sacerdotis
imperio qui eo tempore ministrat
domino deo tuo et decreto iudicis morietur
homo ille. Ad idem facit quod dicit
Maximus in capitulo dicta originalibus
que allegat beatus Thomas in tractatu contra
errores Grecorum. cuius quidem ipsius verba
sunt ista Coadunata et fundata
super petram confessionis petri
dicimus universalem ecclesiam secundum
diffinitionem salvatoris in qua necesse
salutis animarum nostrarum est manere et ei
obedire suam servantes fidem et confessionem
Si itaque ecclesie universali
obediendum esse ergo et summo pontifici
ab ea electo cum ecclesia communi
non videtur errare posse ex altera
parte pontificis Romani ex quo hoc evidenter
dicitur esse de pertinentibus ad salutem
Dicitur concluditur veritas ultimi articuli
premisse responsionis.

Et hec est pater colendissime.

summa et professio veritatis una quam
ex divinis et canonicis collegimus
scripturis et quam semper hac communitate
pro fidei sancte custodia
et fide positi et sacre regie maiestatis
stipendiis fati sub communibus petitionibus
vestre questionis cunctis qui
zelum sane religionis habent quibus
quod salus cordi est et potissimum
inclito regno amplectendam
tenendam et profitendam persuademus
et predicamus ne quod
omnium creator et redemptor animam
avertat deus Ut verba in
exordio dicta recenseamus
ab utero scilicet matris ecclesie per concilium
aliud generale predictum veritatis
reprobatam oberrantes aliter quam
predixim⁹ de ipsa sentiendo ad
demum et falsa prolabantur Quoniam
cum hec est sola et unica mater nostra
per quam regeneramur educamur nutrimur
et confirmamur extra quam
nec salvi esse nec deo placere
possimus. Et absit sicinus ea
deserentur siquis ea docente tamen
integram veritatem non audierit ut
ad falsa convertat falsum teneat
sentiat et loquatur necesse est ut
propheta testatur Alienati sunt peccatores
a vulva erraverunt ab utero locuti
sunt falsa. Quam obrem cum hec
veritas talis sit ut nulla ratione
tacere debeat aut possit Nos
quidem ea ut premisimus primum
profitemur. Oramus quod altissimi
et supremi veritatis ut cuncti
ecclesiarum prelati et fidei columpne
tanto fervore spiritu et pari
animo candido prosequantur quanto
maiori suarum sibique commissarum

animarum involuentur periculo si iam requisiti obmutescerent aut quibuscumque suppositionibus ulterioribus indulgeret. Sicque vobis pater prestantissime tamque divini et humani iuris peritissimo, et potissimum ecclesie sancte iudicio, hec scripta nostra si minus oculate quam debuimus ea digessimus cancellanda, emendanda, et limanda summittimus humillime flagitantes ut angulo de iudicio suo evolent vestre paternitatis reverendissime iudicio examinentur etc.

Determinacio magistri Jacobi de paradiso sacre theologie professoris ordinis cisterciensis

In nomine domini nostri Jhesu Christi amen. Ad omnipotentis dei gloriam ad fidei orthodoxe exaltacionem, invincibilisque veritatis eiusdem sancteque matris militantis ecclesie, que humano non eget fultimento habens spiritus sancti assistenciam, consolacionem ac ad clarificacionem eorum que per quosdam ecclesie filios possent in dubium revocari. Ad honorem quoque serenissimi principis et domini domini Wladislai regis Polonie incliti, quoque regni ac regnicolarum eiusdem. Ego frater Jacobus sacre theologie professor alme universitatis studii Cracoviensis licet ultimus suppositorum ad mandati eiusdem fundamentum iaciens in illo summo angulari lapide Jhesu Christo in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in domino. In fine earum que istis temporibus circa videntur ambiguitatum declarandarum presertim harum que fidei fundamentum respiciunt aut negocium quoque universalis ecclesie, que quosdam ecclesie filios latere aut latere videntur. Ad cuius excitacionem seu declaracionem quibus fidelibus et presertim hiis qui videntur ... in lucem generaliter assurgere debent tantum gravitatis harum rerum gerendarum ponderare videtur auctoritas totius huius negotiis de auctoritate sancte matris ecclesie aut papam vendicare putant sacro Basiliensi concilio pro nunc vigente et durante electione quoque sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Felicis pape quinti, ac ipsius obedientia et admissione ac decretatam processionem in et contra dominum Gabrielem olim Eugenium in sua obediencia nominatum quo ad ipsius suspensionem ac deposicionem ac ceteras censuras licet multiplex lux veritatibus a pluribus tamquam splendor clarissimus firmamenti suis premissis radiaverat seque undique diffunderet per viros dignitate sacra, rerumque experiencia conspicuos qui campos tam theologice facultatis quam iuris canonici industriosissime et exactissime perambulaverunt, que cuilibet fideli recte sencienti sufficere deberet putare ad singulas ambiguitatis tenebras propulsandas. Et quia sic

placuit et commodum estimat. Alius communitas predia cui mandat et hortacionibus commune nefas putant etc. Et ego mihi suppono utique non dico hanc lucem veritatis clariorem reddere cum supervacue laborant in pedibus qui solidant sa(nis) nubus adiuvare, sed ut parum quid addi superfundam ad claudicandum oculos lippientes, cum clari ambi clarori non egeant illuminacionis superflue lucerne contenti.

Premittens igitur huic conceptui explanacioni et explicacioni summarie quibusdam certis proposicionibus, tamquam conclusionibus pro quarum probacione et si pauca inveniri contingat valde tamen fidei professibiles (cum fides fundata tantum sit in theologie veritatibus) querens a assistencia spiritus sancti contra fidei hostes erecte. Que meas proposiciones si ut estimo bene considerate fuerint et omnes ex altera dependencia arbitror quemcumque in hac materia posse bene cum veritate cognicionem nisi qui contra sacram scripturam et omnem eius conceptionem pertinaciter assumere vellet, contra quem nescio an disputacio esset habenda. Cum tamen conclusio prima negantem cum fide katholica sua fundat primam in sacra

scriptura dictum sequitur si aliquis esset qui arbitraretur sibi non satisfactum esse per subsequencia habens obiectiones latentes similiter et non pertinaciter senciens patus posset et spiritus sancti michi et alijs per ipsius influenciam assistere ut obiectiones illas reseraret. Cum teneamur secundum preceptum apostoli Petri paratos esse semper ad satisfactionem omnibus nos poscentibus racionem reddere de ea que in nobis est fidei et spe. Protestor pro me in Summitrene cum me in infradicendis determinacionem sancte matris ecclesie, siquid aliter sapit eius doctrina tamen stabo paratus eius iudicio emendare et me et mea aliorum quam si verius senserint veritati non contradicam.

Prima proposicio

Sit itaque prima proposicio ista Romanam sanctam ecclesiam katholicam quemlibet confiteri est de necessitate salutis. Hec proposicio notissima tamquam fundamentum ponitur omnium subsequencium proposicionum. Cuius probacioni insistere arbitror supervacuum. Cum apostolorum et Nicenum totum per orbem clament simbola que ambo sufficere deberent pro sufficienti probacione et nullus nisi hostis fidei debet habet dubitare.

322

Nam fidei est articulus esse
scilicet unam sanctam ecclesiam
katholicam quem articulum
credere et confiteri tenetur quilibet
fidelis / Nam ob hoc quilibet fi-
delis censetur alioquin indigne
nomine fidelis insignitur
Cum sine fide impossibile est
placere deo ad Hebr xi ymo quolibet
fidei articulo pretermisso quo
ad credulitatem et confessionem simplici-
ter et pertinaciter est censendus
hereticus Nam aliter sentit quam
ecclesia sentit de fide Et apostolus ad
Ephes v ait Christus ecclesiam
suam dilexit et tradidit semetip-
sum pro illa ut eam sanctificaret
mundans eam lavacro aque
in verbo vite ut exhiberet sibi
gloriosam ecclesiam non habentem
maculam neque rugam aut ali-
quid huiusmodi sed ut sit sancta et
immaculata Et ij Cor xi ipse
Corinthijs in persona ecclesie scribens
Despondi enim vos uni viro
virginem castam exhibere Christo
Ecce in singulari ecclesiam et vir-
ginem / Non dicam pono quamvis
quo ad partes triumphantem et mi-
litantem Ecclesias tamen ipsas pro
una reputo ecclesia statu condicione
et loco distante que speciem non
diversificant cum una pars re-
gnat alia militat una premiatur
altera meretur una gaudet altera
gemit Et ideo etiam Aug in libro
De fide ad petrum irrefragabili

testimonio veritatem predicte plu-
ries conclusionis dicens firmissime
tene et nullatenus dubites
omnem extra ecclesiam katholicam
baptisatum participare non posse
vite eterne si ante huius vite
finem ecclesie katholice non fuerit
redditus atque incorporatus Ecclesie
cum et si habeam inquit apostolus om-
nem scientiam et noverim omnia miste-
ria et habeam omnem fidem
caritatem autem non habeam ni-
chil sum Nam et in diebus dilu-
vij neminem legimus extra archam
potuisse salvari Et post pauca
idem in eodem subdit firmissime
tene et nullatenus dubites non
solum omnes paganos sed omnes
iudeos et hereticos atque scismati-
cos qui extra ecclesiam katholi-
cam presentem finiunt vitam in
ignem eternum ituros qui paratus
est diabolo et angelis eius
Amplioribus probacionibus pro
ad hanc proposicionem supersedeo cum
ex suo sensu veritatem suis
scripturis sine alterius probacionis
amminiculo patenter ostendit

Secunda proposicio

Sicut unum caput principale est
totius ecclesie et mediatum quod
est Christus sic unum caput est im-
mediale singulorum membrorum eiusdem
ecclesie quod est pontifex Romanus
Circa primam duas hic partes
prima pars deducitur per beatum paulum
ad Coloss primo ubi dicit Adimpleo
ea que desunt passionum eius

xpi in carne mea pro corpore eius
quod est ecclesia. Ecce appellat ecclesiam
corpus xpi misticum. Et si ecclesia cor
pus xpi misticum est, oportet quod xpus
eius sit caput cum aliud membrum
esse non possit nec pes nec oculus
neque manus. Vide ad Ephes. iiii.
Cum beatus paulus multas donna
tiones et gratias enumerasset in ecclesia
Alios inquit dedit apostolos alios
prophetas alios evangelistas alios pa
stores et doctores, ad consumma
tionem sanctorum in opus ministerii, subdit
in edificationem corporis xpi. Ecce
iterum ecclesiam nominat corpus xpi
cuius ipse est caput. Vide I Cor. xii.
Sicut unum corpus est et multa mem
bra habet, omnia autem membra corpo
ris cum sint multa unum corpus sunt
ita et xpus. Ecclesiam in uno spiritu
ubi dicit glossa Ita et xpus etiam caput
est cum toto suis membris fideli
bus. Et clarius ad Ephe. iiii. Veri
tatem autem facientes in caritate cre
scamus in illo per omnia qui est caput
nostrum xpus. Ex quo totum corpus com
pactum et connexum etc. Ita xpus
in sua humanitate aliquando fuit caput
ecclesie cum nobiscum in terra fuerit
conversatus et numquam subduxit
se ab ecclesia. Alioquin verax non esset
in promisso Ego vobiscum sum omnibus
diebus usque ad consummationem seculi
Math. ultimo. Cum ergo fuit et non de
sinit esse, concludit ergo caput ecclesie
esse, nec per ipsius gloriosam ascensi
onem se subduxit a capite et
regimine sue ecclesie cum promissa

verba expressit proximo ascensioni
aut in die ascensionis. Et ali
bi ante passionem suam comparat
se viti et discipulos suos pal
mitibus dicens Ego sum vitis vera
et vos palmites Ioh. xv. Sicut
palmites a vite sunt alimenti sic
membra a capite eodem ibidem teste
Sicut palmes non potest ferre fru
ctum a semetipso nisi manserit
in vite sic nec vos nisi in me
manseritis. De ulteriori et diffu
siori probatione huius partis su
persedeo cum paucos aut nullos
de hoc ambigere estimo quod xpus
est caput ecclesie et plures scripture
de hoc possent adduci quibus
irrefragabilibus veritas attestatur
quod superfluum reputo notoria
omnibus vel indubia revocare

2a pars propositionis

Secunda pars propositionis predicte
videlicet quod unum caput ministeriale est
singulorum membrorum eiusdem ecclesie
de quo magis potest haerere animus et
forte plurium aures suspense esse
possent, presertim propter terminos
positos in ea videlicet ministeriale
et singulorum membrorum. Unde hanc
propositionem probare primo pono differentiam
inter caput principale de quo dictum
et caput ministeriale, pono etiam
differentiam inter totam ecclesiam simul
sumptam aut aliquos ipsam re
presentantes et inter singulares per
sonas particulares dicte ecclesie secundum
capitis, pono unum Romanum
pontificem caput esse non parvule

totius ecclesie sed ministeriale singularum seorsum capitarium uel aliarum simul unitarum tota tamen non representancium Et dico ~~[illegible]~~ ministeriale capud tamquam instrumentum principalis capitis latioris auctoritatis et amplioris quam sub eo contente singulares licet enim inferiores prelati singularium ecclesiarum censeri possent capita ipsarum ecclesiarum quarum sunt gubernatores tamen eorum auctoritas emanat a romana ecclesia ut patet per earum confirmaciones et investituras et benedictiones Nec est inconveniens unum caput alteri subordinari Sicut enim caput ministeriale subest capiti principali sic capita singularium ecclesiarum subesse debent capiti ministeriali ut membra sibi cohereant et per nexus et submissiones sibi vicissim subsumat Et per hoc quod dico Romanum pontificem esse caput ministeriale singularium ecclesiarum prefero ipsum super quemlibet seorsum dignitate auctoritate preeminencia statu et potestate sed submitto eum et subicio toti seu universali ecclesie aut aliquibus ipsam representantibus dignitate auctoritate preeminencia potestate supra statu condicione Pono quod ipsum Romanum pontificem inter membra eiusdem ecclesie tamen extra ipsam non sit salus ex prima propositione aut enim est in corpore ecclesie aut non Si non periclitatur in salute si est in corpore non ergo super corpus licet principale membrum inter corporis membra Si enim

dixerit caput non sum de corpore non ideo non est de corpore I Cor xii Posuit enim deus unumquodque membrum in corpore sicud voluit ubi supra Cum enim ante electionem Romani pontificatus aut fuit oculus aut manus in corpore aut aliquod aliud membrum proporcionabile per iuris concordiis electionem enim facte non est abscisum a corpore sed in parte digniori corporis translatus est Et per hoc eciam quod dico ipsum esse caput ministeriale dico ipsum eciam non esse bissisam omnem auctoritatem capitis principalis Alioquin esset ecclesia bicapitalis et per consequens monstruosa sicut prima propositio declaravit et numquam desiit esse caput ecclesie Sic si Romanus pontifex equalis auctoritatis esset cum Christo haberet ecclesia universalis duo capita coequa et conformia quod videtur absurdum Ita si ipsa esset ita principale caput ecclesie universalis sicut Christus oporteret ipsum predicatum esse tantum capitis impeccabiliter virtute inobliquabili sicud Christum quod est impossibile Racio est quia hoc sequeretur Nam principale caput ideo super tota ecclesia constitutum est ut totam et universalem ecclesiam regeret infallibiliter in finem ut non erraret pro qua et Christus rogavit ut non deficeret Alioquin eius oratio non esset exaudita quod Paulus ad Hebreos v Quod utique Romanus pontifex solus facere non potest cum sit peccabilis fallibilis et obliquabilis

Alioquin xpus insufficiens fuisset
in promissione ecclesie sive statuendo
ei prelatum directorem instituisset cui
suam totam potestatem commisisset
nam nusquam legimus xpm aliam
singulari persone indesinenter
spiritus sancti assistentiam promisisse
sed pluribus vel in personam
universalis ecclesie nam dicit Joh. xiiii
Ego rogabo patrem et alium paracli-
tum dabit vobis ut maneat vo-
biscum in eternum spiritum veritatis
quem mundus non potest accipere
Ecce non ait hoc soli petro sed
omnibus et per eos universali ecclesie
quam ipsi tunc representabant quod
enim uni dico vobis omnibus dico
Et alibi paraclitus autem spiritus sanctus
quem mittet pater in nomine meo
ille vos docebit et suggeret vobis
omnia quecumque dixero vobis ex
eiusdem xvi Cum autem venerit
ille spiritus veritatis docebit vos
omnem veritatem Ecce sicut multis in
loquitur non uni soli et suam as-
sistentiam promittit Ubi duo vel tres
in nomine suo congregati fuerint se
in medio eorum esse testatur non
ubi unus solus agt xxiiii Cum er-
go aliquos romanos pontifices
constituit esse perversos hereticos
a deo devios mundo non debuit
xpus eis totam suam potestatem co-
ferre ne oves sue sibi iniquo
capite publicarentur licet enim
claves ecclesie tradite sint petro
primo romano pontifici sibi tamen

etiam easdem reservavit utique
intelligitur eas tradidisse petro
super tota ecclesia sed super singula-
ria membra Et ideo puto
caute dixisse eum in singula-
ri quodcumque ligaveris non quo-
cumque in plurali quasi sibi
tradens claves super singularia
membra non super omnia me-
bra simul iuncta Alioquin hec
claves quoque potuit errare
sicut et erravit ipse habens
claves cum ter ipsum negavit
Unde quamvis secundum notabiles do-
ctores expositores petrus tunc figu-
ram ecclesie gessit in cuius per-
sona easdem claves suscepit
quod etiam persuaderi potest ex hoc
quod tunc petrus personam gessit
ecclesie quia etiam in alio indu- ppona
bitanter gessit ecclesie cum xpus
ait ad ipsum Luc. xxii Ego ro-
gavi pro te ut non deficiat
fides tua Si enim hoc accipe-
remus in persona petri et non
ecclesie plane falsus esset hic
sermo cum eius defecerit fi-
des sed tamen ecclesie fides nunquam
est defectura cum contra eam
porte inferi non prevalebunt
Caput autem unum esse universe-
riale non est superfluum licet caput
principale ecclesie non decet hoc
enim post petrum primum successive
usque hunc tenuit ecclesia colli-
gendo romanos pontifices per
canonicas constitutiones per

singularium ecclesiarum pensiones
ac depositiones et propter ne-
gocia ecclesie disponenda post
dissolutos conciliorum ut esset
ad quem recursus haberi pos-
sit, in dubiis ecclesiasticis iudiciis
temporibus emergentibus
... et sic hec ecclesia cum ipsis
... ad quem respicit sicut et
ecclesia militans Ex illo sequitur
singularium ecclesiarum auctoritatem
emanare a capite ministeriali
ipsius ecclesie scilicet a romano
pontifice, sicud auctoritas ligandi
et solvendi in rectoribus
prochialium ecclesiarum emanat
a locorum ordinariis aut eorum
vicariis generalibus Ex quo ul-
terius posset dubitare quis
ex quo auctoritas ligandi et solven-
di prelatorum singularium ecclesiarum
emanat a romano pontifice
unde emanat auctoritas univer-
salis ecclesie et si habet auctoritatem
ligandi et solvendi aut dis-
pensandi de causis eciam aliarum
particularium ecclesiarum Ad hoc
indubitanter respondeo quod auctoritas
commissalis ecclesie aut ipsam re-
presentantis immediate emanat a
Christo capite primali a quo potestatem
a Christo immediate accepit, non
a capite ministeriali de quo in
propositione dictum est patet hic
primo quia ecclesia commissalis seu
ipsam videlicet representans claves
et potestatem habeat, est textus

euangelicus notissimus Mt xviii
Quecunque alligaveritis super terram
erunt ligata et in celo et quecunque
solveritis super terram erunt soluta et in
celo Et quod hoc de ecclesia commissali
dicatur sit clarissime patet ex illo
eiusdem capituli de ecclesia ex illis
precedentibus immediate ubi
de ecclesia loquitur Si non ecclesiam
non audierit sit tibi sicut ethnicus
et publicanus et mox sub-
infert dans autem ecclesie dicit
quecunque alligaveritis etc Et Jo
c xx ubi dominus salvator
apparens discipulis post re-
surrectionem insufflavit et dixit
Accipite spiritum sanctum quorum remi-
seritis peccata remittuntur eis et quorum
retinueritis retenta sunt retenta
Apostolis simul congregatis ecclesiam re-
presentantibus Hanc autem habuit ecclesia
post hanc potestatem a Christo immediate
accepit, et non a capite ministeria-
li sive a romano pontifice Se-
cundo ad hoc probandum sufficit liber
tunc auctoritas duorum conciliorum
que in suis decretis clarissime ex-
pressa forma de eorum consensu
et assensu romanorum duorum pon-
tificum videlicet Martini et Eugenii Co-
decretaverunt Concilia nostri Con-
stanciensis et Basiliensis, tunc et pre-
dicte auctoritatis sacri concilii ipsum
constantissime testantur quod Apostoli in
quibus ecclesia reputabatur vice et
nomine omnium futurorum ecclesiam repre-
sentarunt viva voce ab ore salvatoris
hoc principaliter receperunt Nec

unique legimus petrum caput minis-
teriale ecclesie. Ipsi ecclesie hanc potestatem
tribuz dedisse. Ymmo ubicumque ecclesia
universalis fuerat congregata preter
petro nichil fuit in constitucio-
nibus ecclesie in speciali saltem
et hoc super ecclesiam habuisse et
ipsum cum ceteris membris ecclesie
unanimiter tanquam caput cum reliquis
membris disposuisse ut patet in electione
mathie apostoli Actuum primo qui fuerat
electus ab undecim apostolis non
a solo petro. Quamquam petrus eos apostolos
ad hoc convocavit. Item Actuum vi
dyaconi septem a tota ecclesia electi
sunt non a solo petro. Item Actuum xv
apostoli et seniores convenerunt videre
de verbo hoc scilicet de cessacione le-
galium licet primum tunc petrus proma-
torem et racionem dedit plurimam
videbatur persuadere legalium cessa-
cionem. Et post hoc Jacobus, tum po-
stea subditur placuit apostolis et
senioribus cum omni ecclesia eligere
viros ex eis et mittere Anthiochi-
am cum Paulo et Barnaba. Sic
ergo conclusio premissis non soli petro
sed omnibus est reservata. Sic et
missio legatorum ad Samariam
omnibus reservabatur. Actuum viii. Secundum
vero aliud vox apostoli testatur
quoniam quod immediate christus ecclesie potesta-
tem tradidit non per caput ministe-
riale. Inter hoc quod pauli ad Ephesios iiii.
Et eum descendit ipse est et
qui ascendit super omnes celos
ut adimpleret omnia et ipse dedit
quosdam quidem apostolos quosdam autem
profetas alios evangelistas alios

vero pastores et doctores ad
consummacionem sanctorum. Et notanter
dicit ipse quasi per se dedit
non per ministeriale caput. Et
Actuum xx. Institucionem in ecclesia
factam omnem spiritui sancto as-
tribuit: Attendite vobis et uni-
verso gregi in quo vos spiritus
sanctus posuit episcopos regere
ecclesiam dei quam acquisivit
sanguine suo. Contrarium
vero ponere huic sedi pisani proles
est incidere in errorem dampnate
memorie Joh. Husß qui in-
ter ceteros articulos posuit: non est
scintilla apparentie quod oporteat
esse unum caput in spiritualibus
regens ecclesiam, quod sit cum ipsa
militante ecclesia conversatum, quia
sine talibus monstruosis capitibus
per suos veraces discipulos sparsos
per orbem terrarum melius ec-
clesiam suam regularet. Cuius articulus
per Constanciense concilium est dam-
natus. Ex qua proposicione deduco
aliam in ordine terciam.

propositio tercia

Necesse est ponere in ecclesia aliquem
vel aliquos de quo non sit dubium
quod errare non possit neque falli
in hiis que ad fidem pertinent, ad quem
indubitanter recurrendum habetur sicut tamquam
ad aliquid infallibile. Hec proposicio
sic deducitur. Nam dicit pauli ii thimo-
thei ii. Firmum fundamentum dei stat
habens signaculum hoc: Novit dominus
qui sunt eius. Si ergo firmum
fundamentum et infallibile est
non in ecclesia triumphante, non
de hac loquitur sed militante de

qua loquitur Matth. xvi porte in
feri non preualebunt aduersus e
am Cum enim ecclesia sit corpus
xpi ex primis deducitur et hoc
debet regi et dirigi in finem
certum scilicet saluacionis omnia autem
individua seorsum capta er
rare possunt atque falli tum acci
ones humane ingenium humane
procedunt ex mutabili funda
mento scilicet ratione humana
que est regula fallibilis igitur
oportet aliud dari quod careat
errore Cum igitur caput prin
cipale ecclesie scilicet xpus sua ymaginem
subduxerit presenciam ab ecclesia ex
ipsius promisso Ecce ego vob
iscum sum omnibus diebus Matth. ultimo
promittitur se esse in medio
ubi duo vel tres congregati sunt
in nomine suo ... congrega
cionem ubi ipse medius assistit
constat esse infallibilem Et ideo
xpus sibi primo testatur congrega
cio sacerdotum qua non potest veritas
ipsa mentiri ubi duo vel tres
congregati sunt in medio eorum est
Rursum in legem suam indeficien
tem assistenciam uni soli promi
sisse ... quod omnis homo men
dax Et si aliquis inter plura
lares homines constaret esse
infallibiles in obliquales ma
xime hoc de primo capite pro
xime a xpo constituto hoc
vero falsum tum constat ipsum
errasse et ante spiritus sancti mis
sionem et post spiritus sancti mis
sionem et paulus dicit de
... ipsum fuisse reprehensibilem

ei quod in facie restitisse ad Gala
ii pro quo tamen xpus rogauit ne
fides eius deficeret Defecit tamen
fides eius Et tamen xpus fuit exau
ditus pro illo pro quo rogauit
scilicet pro ecclesia in persona petri De
alio patet veritas eius promisit
dicit xpus Joh x Oues mee vo
cem meam audient et ego cognosco
eas et vitam eternam do eis et non
peribunt in eternum et non rapiet
eas quisquam de manu mea Si ergo
oues xpi non peribunt in eternum nec
rapientur de manu eius oportet quod
sit aliquid quod eas oues infallibiliter
ducat inducat et reducat et hoc
est ipsum infallibile quia regula
non ducat et ipse errabilis ab er
rore educere non valet propterea lex
vetus noue legis figuram gerens
Deut. xvii precepit si aliquid difficile
et ambiguum apud te iudicium per
spexeris esse inter sanguinem et san
guinem, causam et causam lepram
et lepram et iudicium inter portas
tuas videris variari surge et
ascende in locum quem elegerit dominus
deus tuus Venies ad sacerdotes
leuitici generis et ad iudicem qui
fuerit illo tempore quaeres ab eis qui
indicabunt tibi iudicii veritatem et
facies quodcumque dixerint qui presunt
loco quem elegerit dominus et docuerint
te iuxta legem eius sequeris sentenciam
eorum nec declinabis ad dex
teram et ad sinistram Quid
in predicta auctoritate aliud significare
voluit nisi tenere unam regulam esse
infallibilem ad quam recursus esset
habendus omnibus fluctuantibus
Et notandum non dicit ad unum sacerdotem

sed ad plures quia pluriu(m) auctoritas om-
prefertur, exemplo xpi qui in gra-
dibus correptionis ab vno iubet a-
scendere ad plures Si inquit te non
audierit, adhibe adhuc vnum tecum
vel plures exprimens per hoc iudicium
duorum fortius esse vnius iudicio
Math xviij In robur etiam huius pro-
posicionis apli in primitiva ecclesia in-
surgentibus dubiis, de multis obser-
uanciis, recursum non habebant ad
petrum caput sed conuocauerunt
multitudinem tamquam magis infalli-
bilem ad inquirendam veritatem
non vtique in vno homine spem suam
ponentes sed in pluribus vt plu-
rium testimonio veritas clarius
elucesceret vt patet in predictis actibus
Et beatus paulus certitudinem sui
euangelii quod non ab homine acceperat
ad ipsum stabiliendum, non ad petrum
solum recursum habuit sed ad plures
aplos vnde ad Gala. ij dicit Deinde
post annos xiiij iterum ascendi ie-
rosolimam cum barnaba assumpto
et Tyto Ascendi autem secundum reuela-
cionem et contuli cum eis euangelium quod
predico in gentibus, Ecce cum petro ia-
cobo et Johanne euangelium suum veri-te
conferre studuit, qui principales
erant inter aplos, licet quod euangelium
a deo per reuelacionem se accepisse
testatur ad Galat. primo Ecce quanta
certitudo ecclesie vt etiam paulus in
tercium celum raptus per dei reue-
lacionem euangelium instructus adhuc,
euangelium confirmari ab ecclesia recepit
non in vacuum curreret aut cucurrisset
sed pedibus Gamaliel legem didicit
in qua euangelium veritate per prophetas
dicta cognouit Et in raptu per reue-
lacionem ipsum cognouit et tamen ecclesiam

et ipsius informacionem non re-
spuit In cuius preeminencia tri-
bunal supremum continet ecclesia quod
ceteris omnibus preeminet tribu-
nalibus xpo notabiliter intonan-
te in volgatissima et efficacissi-
ma auctoritate, quod inquit si nec te nec
duos tecum adhibitos audierit
dic ecclesie quasi extremum tribunal
quod si nec ecclesiam audierit tan-
quam nichil vlterius habens quid fa-
ciat abice respue proscinde tamquam
putridum membrum a corpore sit
inquit tibi sicud ethnicus id est
gentilis et publicanus Math xviij
preterea si necesse sit confiteri v-
nam sanctam ecclesiam aplicam vt
in Simbolo Niceno et in Sim-
bolo aplorum vnam sanctam ecclesiam
katholicam Si inquam semper sanctam
inquam ergo errantem cum sanctitas
excludit omnem errorem vnde beatus
Augustinus in exposicione Simboli
sancta est sancta ecclesia non habens
maculam neque rugam, multi
enim alii ecclesias congregauerunt
ut Arrianus ebyon et Mani-
chei et ceteri omnes heretici et di-
cebat de illis propheta Odiui eccle-
siam malignancium De hac autem
ecclesia que fidem xpi integram
seruat audi quid dicat spiritus sanctus
in Cant. vna est columba mea
vna perfecta genitrici sue Er-
go hanc fidem in ecclesia suscepit
non declinat in Romano [illegible]
et cum numquam heretibus non inhereat
Ex hoc igitur arguitur quod nichil erro-
nei aut falsi subest aut subesse
potest articulis fidei cum fidei obie-
ctum sit veritas prima Sed etiam

esse sanctam est articulus fidei
igitur nichil est omnino aut falsi in
ipsa aut sub ipsa cadere potest Item
articulus ille resoluendus est ad
proprium opus spiritus sancti cui attri-
buitur hanc regere ecclesiam qui
eam absque errore preseruat in
hiis que sunt fidei et de necessitate
salutis Et ad hoc insinuendum inmediate
post articulum de spiritu sancto additur
et vnam sanctam ecclesiam katholica-
tam in apostolorum quam in Nicenum
Concilii symbolis Cum igitur
ex hiis auctoribus satis scriptus tue-
metiuo fundatur constat ecclesiam
errare non posse / Dabile est igitur
aliquid quod innititur errori
Et hoc non potest reperiri in aliquo
indiuiduo seu singulari / tum de
illo dicit Remigius propheta omnes de-
clinauerunt simul inutiles facti
non est qui faciat bonum non est
vsque ad vnum Igitur oportet quod
ecclesia vniuersalis / aut aliquod
aggregatum ipsum representans Nam
diffinitio ecclesie sic solet describi Ecclesia est corpus
christi misticum organicum fide christi
animatum Si ecclesia ad sui esse
et veritatem exigit unionem in fide
christi non ergo errare potest a fide Ali-
oquin ecclesia non esset ecclesia quod im-
plicaret contradictionem cum sublata
differentia speciei specialissime aufertur
et species Vel aliter potest sic describi
Ecclesia militans est vniuersalis fide-
lium bonorum et malorum orthodoxam
fidem tenencium in sacramentis ecclesie et
societate habentium Que descriptio
in summa / in idem redit cum prima
Ex premissis concludo propositionis tercie
esse veritatem /

Propositio quarta

Ex qua tercia propositione quarta
inducitur Tota vniuersalis ecclesia
ex omnibus eius membris congregata
aut aliqua membra ex ipsa legitime
congregata / ipsam vni-
uersalem ecclesiam veridice representans
dignior prestancior et eminencior
est quolibet membro seu quibus-
libet membris seorsum capitis vni-
uersalem ecclesiam non representantibus
quibuscumque eciam si papali aut imperiali
dignitate presulgeat seu prefulgeat di-
gnitate Hanc propositionem conuenien-
tissime clare expedenti tum quia
inobliquabilis et infallibilis tunc
habet assistenciam indefectibile
spiritus sancti tum quia in medio
eius presenciam habet Ihesu christi caput
suum principalis / tum quia potestatem
habet committere a christo ligandi et sol-
uendi omnia que sunt in terra
tum quia sponsa christi est sine ma-
cula et sine ruga / pro qua christus
seipsum tradidit ut eam sanctificaret
lauacro regeneracionis / que omnia
ex premissis clarissime patet sibi
considerantibus nec necesse est ea diffi-
cioni stilo renouare pro diminuendi
et veritati credere volenti Vitare
eciam huius propositionis patet ex deduc-
tione apostoli prima Corinthiorum xii vbi com-
parat humana membra corporis
naturalis ad seinuicem et ad totum
corpus naturale non solum racione
vnionis vnius ad alterum sed eciam
ad totum quo ad permanencia aut
subieccionem dignitate et vtilitate
Ita vno enim spiritu nos omnes ba-
ptisati sumus et omnes vno spiritu

potati simus. Nam et corpus
non est unum membrum sed multa
Si dixerit pes quoniam non sum manus
non sum de corpore, non ideo non
est de corpore, sic de oculo, de
manu, de aure, patet etiam hec
ponitur exemplum naturali. Nam licet
forma essencialis cuiuslibet compositi
corporis dignior sit materia, ipsum
tamen totum corpus ex materia et forma
compositum dignius est ipsa forma
que est eius pars principalis, cum
ex quo eciam a conceptione totum
sit maius sua parte qualibet seorsum
capta. Sic Romanus pontifex licet
sit dignior pars in comparacione par-
tium, non tamen dignior in comparacione
totius ad qualibet parte seorsum. Nam
ante suam electionem erat pars corporis.
Per electionem autem non est positus
super totam universalem ecclesiam sed super
qualibet singularem et pluribus singulari-
bus. Nec est positus extra corpus
ecclesie sed mansit in corpore non dum
sine abea ut in prioribus est deductum.
Alioquin autem ei non esset salus extra
ecclesiam, aut quia errabilis et fallibi-
lis est, sic posset imperare toti ecclesie
quod eam poneret in errore, quod
est impossibile. Quum ergo ponere ecclesiam
in errore est impossibile, ipse autem
Romanus pontifex si haberet impe-
rium super universalem ecclesiam ipsam
posset ponere in errore. Sequitur
ergo quod non est dignior eminencior
prestancior tota ecclesia. Sed contra
hec per permissionem Petri a Christo
ei donata, arguitur quod auctoritas eius
data super tota ecclesia, tunc quia ut ex
sensu verborum Christi eliciti posset nec

ex experiencia aliqua ex post se-
cuta potest hoc demonstrari,
ymo oppositum omnino. Nam ex
confessione vere fidei quam
Petrus pro omnibus respondit
cum a Christo interrogabantur dicens
dicunt homines esse filium hominis.
Petrus pro omnibus qui omnes
interrogabantur omni persona gene-
ris omni persona tamen in persona
ecclesie universalis, quia tunc apostoli
representabant veritatem fidei confite-
batur dicens Tu es Christus filius dei
vivi. Cui Christus nichil respondit
fidei sibi attribuens et eum approb-
ans non in persona sua sed in per-
sona ecclesie ei respondit dicens Bea-
tus Simon Bariona quia caro
et sanguis non revelavit tibi, quo
vero Petrum beatum dixit in solum suam
personam tunc eadem hora qua eum
beatum dixit Christus eiusdem erat volun-
tatis erat, quando Christus eum dixit Satha-
nam ut patet in eodem capitulo post pauca
verba capitulo xvi, cum Christus passi-
onis sue acerbitatem discipulis suis
predixit. Et assumens illum Petrus
cepit increpare eum dicens Absit a
te domine non erit tibi hoc, Christus
vero conversus dixit Petro Va-
de post me Sathana scandalum
es michi quia non sapis ea que
dei sunt sed ea que hominum. Vel
ergo eadem hora simul fuit Petrus
beatus et Sathanas, quod absur-
dum est dicere, aut oportet dicere quod
Christus eciam in persona Petri
beatum nominavit cui eadem claves
regni celorum eadem hora tradidit

no in persona sui necnon etiam sup
personam petri Ecclesiam suam edi
ficaverit / quia super funda-co
ruinoso ecclesiam fundasset contra co
tractum prius deductum est / Neque
enim ait Tu es petrus et super
hunc petrum edificabo ecclesiam me
am sed super hanc petram idest
sup incipiam cum petra erat xps
quem tu confessus es in persona ecclesie
edificabo ecclesiam / se caput ecclesie
principale ostendens cui non preva
liture essent porte inferorum
non ergo a petro petra sed a petra
petrus dictus est ratione fun
damenti sup quam edificanda est
ecclesia scilicet sup xpm et eius confes
sione ex ore petri in persona to
tius ecclesie Quod et plurimorum
sanctorum auctores attestari vide
tur Nam Aug. hoc confitetur
in Sermone de sanctis petro et paulo
Dominus noster discipulos suos ante
passionem suam sicut nostis elegit
quos fratres appellavit Sicut hoc
pene ubique solus totius ecclesie
personam gestabat petrus Et pro
ea audire meruit Tibi dabo
claves regni celorum has enim cla
ves non ille unus homo sed uni
tas ecclesie accepit Hinc ergo petri
excellentia predicatur quia ipsius
unitatis et universalis ecclesie figu
ram gessit / quando ei dictum est Tibi
dabo claves regni celorum / quod om
nibus dictum est Nam ut ecclesiam re
cepisse noveritis claves regni celorum
audite in alio loco quid dominus

dicat Accipite spiritum sanctum quorum [illegible]
remiseritis peccata remittuntur eis et c.
Et idem Aug. in libro de Agone christiano
Non enim sine causa inter omnes apos
tolos huius ecclesie katholice personam petrus
sustinet / huic enim ecclesie claves reg
ni celorum date sunt cum petro date sunt
et cum ei dicitur ad omnes dicitur pasce
oves meas Et infra subdit Nec
eos audiamus qui negant ecclesiam
dei omnia peccata posse dimittere itaque
quia miseri dum in petro petram
non intelligunt et nolunt crede
re ecclesie datas claves regni celorum
ipsi eas de manibus suis amiserunt
Ex his ergo preeminentia petri allegata
in persona universalis ecclesie intelligitur
non persona petri sup tota ecclesia
tamen in prioribus tantum / congregata
ecclesia petrus non imperabat ecclesie
sed determinacioni stabat ecclesie non
solius petri ymo et petrus mit
tebatur ab ecclesia tamquam eius subie
ctus Act. viii Et si romanum pon
tificem esse digniorem quibusque et prela
tis ceteris ecclesie in canonibus
et scripturis reperitur / ex premissis
patet quod intelligi debet singula
ribus ecclesiis non universali simul
congregate aut eandem representanti /
puto ergo premissa sufficere debere
ad faciendam fidem ad veritatem pre
quarte que preeminentia universalis
ecclesie aut membrorum eius [illegible]
racionibus et auctoritatibus iam dictis
Ex qua propositione quarta venamur quintam
ex quarta procedentem ista ut sequitur

propositio quinta

Quodlz membru ecclie vniu
salis in corpore eccle existens qua
tumqz etia si specialr pfulgeat dignitate
tenetur et debet subesse ecclie vni
uersali in certis articulis post ex
premediis hec proposicio ex prioribus
educitur Cum eni vniuersalis eccle
dignitate prestans potestate emine
cia excedit quodlz suorum membrorum
oportet qd quodlz membru ipius sb
esse debet eidez in mrtl casibus et
articulis Nam ex precedentibz ppositionibz
ipa summu tribunal possidet a quo
neqz etiam ad xpm cui etia tribu
nal xpi et ecclie vnu sit ab ipa
go ad xpm appellari est ab vno
tribunali ad idem appellari Nam sicut
apud dnos Canonistas a tribu
nali offit ad ordinarium appella
ri non licet sic nec a tribunali
ecclie ad xpm a quo omnem potestatem
accepit in medio eius existens
tamqz caput principale Nam xpo
opa vniuersalis ecclie attribuuntur
tamqz eam regenti et dirigenti Alioqn
si aliquod membrum esset dabile qd
no teneretur subesse vniuersali ecclie
in certis articulis sequeretur qd huic
membro de salute sua no esset
sufficienter prouisum Nam hic
mederi non posset et sic errare
relinqueretur incorrigibile et irreme
diabile contra paulum sniam dicen
tem omnem hominem et docentes
omnem hominem ut no simus paruu
li nos fluctuantes et circumfera
mur omni vento doctrine in ne
quicia hominum et astucia ad circumuen
tionem erroris ad Ephe iiii

Caput eni principale ecclie
vniuersalis quod est xpus
de quo prius tactum est per pau
ad Ephe iiii aut de illo
veritate aut facientes in ca
ritate crescamus in illo per omnia
qui est caput nrm xpus
ex quo totu corpus compactu
et connexu per omnem iuctura
subministracionis secundum operacionem
et mensuram vniuscuiusqz me
bri augmentu corporis facit
in edificationem sui hoc inqz
caput vnicuiqz membro pro
uidit secundum sui capacitate et mo
dum corrigendi medendi doce
di proficiendi Dei eni perfecta
sunt opa Deut xxxii
Item si aliquod membrum no deberet
subesse ecclie vniuersali aut ipa
reputaretur aut hoc esset extra ecclie
quam cui no est salus extra ipam
aut supra totam eccliam quod iam
probatu est esse non posse aut intra
ipam eccliam et sic subesse tenere
ecclie patet hec inductio ex sufficie
ti modo inducendi preterea et sicut
pretactum e xpus Mat xviii suf
ficiente modum coherendi tradi
disset ab vno ad duos a duobus
ad extremum processit Et dicens et
si eos no audierit dic ecclie et
si eccliam no audierit sit tibi sicut
ethnicus et publicanus et hoc lo
quebatur petro et apostolis et ex textu
sequenti qui mox finito sermone
petrus requisiuit Domine quo
ciens peccabit in me frater meus
et dimittam ei usqz septies Pe
trus aut iam constitutus erat ppa

Math. xviij. Sicut ergo et ipse iubet
dicere ecclesie. Constat ipsum petrum
subesse ecclesie debere ad quam refugere
tenere debet si arguendus nec
ipsum nec duos audire vellet. Si
cut etiam ait Apostolus ad Hebreos vij
Absque contradictione ulla quod
minus est a maiori benedicitur
sic dico quod maius infallibilius et
sanctius id quod minus est regere
debet et preesse et econverso quod
minus est a maiori regi debet et ei
subesse. Patet etiam veritas huius
propositionis ex reverendiori testimonio
cui nullus rationabiliter refragari
potest. Iam ut in sequenti propositione
demonstrabitur Concilium Consta
tiense universalem ecclesiam veraciter
representabat sicut et modernum Basi
liense que postea probabimus. In quorum
quolibet veritas predicte propositionis omnibus
intelligentibus satis claret. Ita
renovavit et innovavit sacrum Basi
liense concilium decreta saluberrima
sacri Constantiensis concilii de unani
mi consensu duorum Romanorum
pontificum scilicet Martini et Euge
nii decretata que sunt notissima
quorum primum est quod declarat sacrum
concilium generale in spiritu sancto le
gittime congregatum universalem
ecclesiam representans potestatem a Christo
immediate habet cui quilibet cuiuscumque status
vel dignitatis etiam si papalis exi
stat obedire tenetur in hiis que perti
nent ad fidem ad extirpationem scis
matis et ad generalem ecclesie reforma
tionem in capite et in membris. Certe
quid clarius dici potest aliud quam propo
sita significare videatur vel ad quam
probandam hoc decretum inducitur.

Hoc igitur decretum auro dignum
est scribi quam alio metallo. Propter hoc
enim Romani pontifices qui hoc iu
rare tenentur post eorum electionem se
subiecerunt ecclesie universalis iu
dicio et iudicium et potestatem ecclesie
super se receperunt quod ad se mul
latemus iterato repetere pud sicut
deserens appellationem functus est offi
cio suo et ad aliud translata est alteri
ideo et subesse tenetur. Eius consequen
tiam temeraria esset ut huic salu
berrimo decreto et preexcellentissimo
potestati resistere vellet et contra
dicere esset omnino censendus hereticus
et tamquam contemptor ecclesie quasi
ethnicus et publicanus reputandus.
Omissis igitur ceteris in probationibus
adductis ad hanc propositionem quas puto
sufficere debere cuilibet licet alia
iura et theologie facultatis possint te
stimonia induci clara expedita
procedam ad sextam propositionem.

Sexta propositio

Humano modo loquendo impossibile
est totam ecclesiam universalem com
positam actualiter ex omnibus membris
eius simul in unum congregari. Ecclesia
enim constat ex preteritis et futuris
et presentibus individuis mundi partibus
constitutis. Preterita sunt translata
futura nondum advenerunt presen
tia preterita et locorum distantia sunt sepa
rata. Unde numquam legimus totam uni
versalem ecclesiam in una congregatione
fuisse unitam. Quedam enim mo
tiva sunt impotentia quedam in actu
que numquam simul fuerunt nec erunt
saltem in eodem esse a principio mundi
usque in finem qui moriantur in una

fide et unitate sacramentorum mich
una faciunt ecclesiam katholicam cuius
omnium christus est caput prout quibus
est declaratum que continuatur in
suis membris licet distinguitur
inter triumphantem et militantem
Que ecclesia militans aree comparatur
secundum illud Luce iii Ipse vos bapti
zabit in spiritu sancto et igne cuius
ventilabrum in manu eius et pur
gabit aream suam et congregabit tri
ticum in orreum suum paleas autem com
buret igne inextinguibili Ubi per
beatum Augustinum super psalmum Judica me deus
dicitur Area est ecclesia huius temporis que
paleas habet et frumentum et idem
beatus Augustinus in libro de fide ad petrum
Firmissime tene et nullatenus du
bites aream dei esse ecclesiam catho
licam et intra eam usque ad finem seculi
frumento permixtas paleas contineri
et subdit In fine vero seculi bonos
a malis etiam tunc corpore separando
quando veniet christus habens ventila
brum habens in manu sua et per
mundabit aream suam et congregabit
triticum in orreum suum paleas autem com
buret igne inextinguibili Ex quibus
patet ecclesiam compositam ex bonis
et malis preteritis presentibus et futuris unde
constat ipsam non posse in unum si
actualiter congregari ex omnibus membris
eius Et quia ipsam ecclesiam comprehen
sive sic ut predictum est simul in unum
congregari oportet nullo ut aliqui ex ipsa
et aliqua membra in unum congregentur
secundum certum modum et litteram
qui ipsam universalem ecclesiam representant
et vice totius ecclesie fungantur et hoc
fit per conciliorum congregationem auctoritate
Romani Pontificis aut ex decretis
certis Conciliorum qui unum post aliud
concilium continuantur prout in preteritis

temporibus decreta Concilii Con
stanciensis sanxerunt in decreto
quod incipit Frequens Alias
si hoc non esset nunquam per commu
nem decretum ecclesie aliquid fieri
aut statui posset Sicque ecclesie
negotia per solum Romanum pon
tificem dirigerentur et regerentur semper
in peius ut constat in pluribus
qui erraverunt et alios in errorem
miserunt qui iuste sunt privati
papatu et tales falsi et falli putantur
quod de communi et universali ecclesia
aut ipsam representante quod necesse
esse est probatum Pro quo sci-
licet est sciendum quod hec represen
tatio ecclesie in personis quo ad
pluralitatem earum non existit determinata
licet ut ad dualitatem et ternarium
numerum eam determinavit in auctoritate ubi
aut ubi duo vel tres congregati
fuerint in nomine meo in medio eorum
ego sum Sed requirit et sufficit certa
congregatio et indissolubilis conti
nuatio usque ad ipsius desinitionem Con
ciliorum vero congregationem pluries legitur
in Actibus apostolorum precipue si bene recol
lo quatuor aut quinque vicibus po
stea vero usque ad tempora Constantini
per ecclesie persecutionem et tirannorum
multiplicationem non dabatur facultas
convocandi Concilia usque ad Con
cilium Nicenum Et deinceps alia
Concilia in quibus hereses et erro
res multorum sunt condemnati decreta
que communia sunt statuta. Unde in ista
debuit de Conciliis generalibus
celebrandis usque ad nostra tempora primo
de quinquennio in quinquennium deinde
de septennio in septennium deinceps
de decennio in decennium prout in
Synodo Constanciensi per decretum
quod incipit Frequens saluberrime

existit constitutu ut mundo in sem
iun pergetet, in quo quia abundat
iniquitas et refrigescit multorum cari
tas teste xº math xxiiii ecclesia non
deerunt ea que sunt necessaria ad salu
tem, licet enim xpus apostolis suis
omnia necessaria ad salute nota fece
rit et diceebat Adhuc multa habeo
vobis dicere sed non potestis portare
modo Joh xvi ideo spiritui sancto
ecclesiam regente ista reseranda
commisit, ideo subiunxit Cum
aut venit ille spiritus docebit vos
omnem veritatem. Non enim faciet
deus verbum nisi revelaverit se
cretum suum servis suis prophetis hec
est universali ecclesie sue illud ipam
representanti Amos iii Ad quam
in omnibus ambiguitatibus recur
sus est habendus tanquam ad iudicem
non errantem et indefectibilem
In hiis que necessaria sunt ad salutem
Nam nulla alia sacra scriptura
representat que indefectibilem assi
stentiam spiritus sancti polliciatur vel
lum aut cuiuscumque persone in quocumque
dignitate sive papali sive imperiali
constituta. Nec eciam de quacumque
quantumcumque religiosa et iuncta communitate
regularis observancie
sentiendum est quod errori subiacere
non posset sola sacra congregatione
generalis concilii universalem
ecclesiam representante dempta
de qua certum est quod in hiis que fi
dei sunt et necessaria ad salutem a
spiritu sancto regatur et dirigatur
Hoc habetur expresse ex concilio
tempore apostolorum celebrato in Iherusalem
super observancia legalium de quo
habetur Actuum xv ubi illud con
cilium decretum suum scripsit per certe
ros ambasiatores ecclesie Anthi-
ochene Visum est enim spiritui sancto
et nobis. Unde iste titulus est
sacris conciliis recte congregatis
representantibus ecclesiam universalem in principio ap
ate reservatus, quod ab omnibus dicat
sacrum concilium in spiritu sancto
legittime congregatum cum presidat
ibi ut supremus iudex a quo nulli
licet appellare cum se superiorem non
habeat supremum esse. Deducto
aliam propositionem, nunc septimam

Propositio septima

Decreta generalium conciliorum
universalem ecclesiam representanciu
putantur ab omnibus ecclesie membris
quantumcumque eciam si papali preful[ge]ant
dignitate sunt inviolabiliter observa[n]
da. Quam propositionem veritas clare
probat. Nam et petrus primus pon
tifex romanus decretis concilio
sui suo tempore celebrato paruit
ut patet de cessatione legalium Actuum
xv ubi tria decreta sunt consti
tuta scilicet abstinencia ab ymolatis si
mulacrorum et sanguine suffocato et
fornicatione. Nec unquam legitur petrum
his omnibus decretis contradixisse
ymo et beatus papa Gregorius quatuor con
cilia principalia sicut sancta dei ewangelia
venerabatur et amplexabatur et racionem
assignat quia dum universali sunt
consensu constituta se et non illa
destruit, quisquis presumit absolvere
quos illa ligant aut ligare quos
illa absolvunt et quia hec eadem
racio manet in omnibus generalibus
Conciliis ideo et idem ius est
quia isti decretis conciliorum summi
submiserunt. Ideo et alii omnes eccle
siam racione permanente cum sacra

Concilia omnibus membris ecclesie
sunt prelata ut in prioribus
deductum est et sunt infalli
bilia. Item ratione iurisdictio
nis sacra concilia iurisdictionem
obtinent super quibuscumque membris ecclesie
cuiuscumque status sit aut conditionis
saltem in hiis que ad fidem et
exstirpationem scismatum et generalem
ecclesie reformationem pertinent. Accidit
tamen hoc in Constantiensi concilio ex
istit decretatum totius ecclesie ex
consensu omni concordi et est
veritas fidei catholice cui contradi
cere pertinaciter est hereticum. Item
tamen decretis conciliorum subiectus
tamen esset conciliorum apostolorum con
gregatum induxissent ei venia
videndam de commissione
gentilium et eorum conversatione. Re
petrus tamen reddidit. Nec se tale
per auctem dignitatis apostolice
putabat. Item ut patet XXI. Purgaturus
se coram tota ecclesia ratione etiam
iuramenti sollempniter prestiti aut
prestandi quibus papa tenetur de
creta sacrorum conciliorum illibata
conservare quadruplo rationum
tum prestat mox post suam elec
tionem saltem in premissis tribus
predictis. Si papa decretis conciliorum
predictis saltem includentibus
non tenetur obedire frivolum
esset predictum ecclesie universalis ec
subiectum. Cum concilium est declara
tum. Ita quod eidem esset subiectus
si ad decreta servanda non esset
obligatus. Itaque hoc est subia
cere alteri statuta et mandata eius
servare et implicare alicui
esse subiectum et omnibus non parere

preceptis. Dicit enim canon qui
conciliorum decreta iam edita con
tempnit non recipere videtur ma
le de ecclesie potestate sentire. Gene
ralis singularis dist. quod ab episcopo
non servatis canonibus potest sine
alia sententia recedi et se obedientia
subtrahi et hac ratione presump
te heresis et propter talem presump
tionem olim decessum fuit a
papa Anastasio.
Ex premissis septem generalibus
propositionibus possent multe spe
ciales submitteri de quibus solum
quasdam ponam ad finem intentum
magis famulantes. Declarando prima
specialis. Unio octava est ista

octava propositio

Quodlibet membrum ecclesie quantacumque
presulgeat dignitate etiam si papalis
si ecclesie universalis aut ipsam re
presentantis in premissis tribus et ad
ea pertinentibus contempserit obedi
re per predictam ecclesiam aut ipsam
representante potest et debet condigna
animadversione castigari. Patet hec
propositio quoniam ut in prioribus dedu
ctum est quia auctoritas ecclesie univer
salis maior et eminentior est quolibet
membro. Igitur ratione superioritatis
potest animadvertere in eos quoniam non
sine causa gladium portat. Dei enim
minister est vindex in iram qui
male agit. Non est enim potestas nisi
a Deo. Que autem a Deo sunt ordinata
sunt. Itaque qui resistit potestati Dei or
dinationem resistit. Qui autem resistunt
sibi dampnationem acquirunt. Ad
Romanos XIII. Constat autem quod loquitur de
omni potestate sublimiori. Cum autem non
sit excellentior potestas quam ecclesie uni
versalis omnis alia ei debet esse.

subiecta ut patet in principio ca
pituli eiusdem Ham et Petrus cu
no stadium veritatem erravit cum ambu
lasset a paulo suo inferiori corre
ptus est ad Gala ii capitulo magis
fuisset corripiendus & voluntarie
se subiecisset si decretis totius ecclesie
contradixisset et quod manus est
in facie ei restitit et publice ei con
tradixit Patet etiam Vitalis hereticus
ex decreto Concilioruum duorum viz Co
stanciensis et Basiliensis In quo sic
cavetur Quicumque cuiuscumque dignitatis
etiam si papalis existat qui mandatis
statutis sive ordinationibus aut preceptis
huius sancte Synodi aut cuiuscumque alterius
Concilii generalis in spiritu sancto legitime
congregati super premissis seu ad ea
pertinentibus factis vel fiendis obe
dire contumaciter contempserit nisi
resipuerit penitencie subiciatur et debite
puniatur etiam ad alia iuris subsi
dia si opus fuerat recurrendo
Preterea Ecclesia claves habet ad nos
sibi immediate traditas super quodlibet
membrum ligandi vere et solvendi
que claves frustrate essent si non
possent exire in usum ad quem
sunt deputate Et tale membrum
quod sic decretis adversaretur non haberet
medicinam sue salutis si non posset
condigna pena castigari cum pe
ne sunt medicine et medicina
lis debet esse omnis pena Et pau
lus Ad Corinthios ista formante salubri
ter tradit sathane ut spiritus salvus
sit in die domini Esset ergo Ecclesia
insufficiens in suis remediis si
hoc salutari remedio correctionis
careret lex etiam vetus salutari
bus remediis providit coherctionibus

criminosorum non negligendis in
pluribus locis presertim Deut xxi
Si genuerit inquit homo filium contu
macem et protervum qui non audiat
patris ac matris imperium et coer
citus obedire contempserit apprehen
dent eum et ducent ad seniores
civitatis illius et ad portam iudicii
dicentque ad eos Filius iste protervus
et contumax est monita nostra audi
re contempnit comessacionibus vacat
et luxurie atque conviviis lapidibus
eum obruet populus civitatis et mo
rietur ut auferatis malum de medio
vestri et universus Israel pertimescat
Cum ergo quilibet fidelis sit subiectus
universali ecclesie qui taliter filius
ecclesie sancte potest nominari merito
Ecclesia potest ipsum digna pro demerito
pena castigare Et Deut xvii p
capitur Qui superbierit nolens
obedire sacerdotis imperio qui
eo tempore ministrat domino deo tuo
et decreto iudicis morietur homo ille
et auferes malum de Israel cunctusque
populus timebit ut nullus deinceps
intumescat Licet quod in singula
ri dicat Sacerdotis per hoc unam sin
gularem personam intelligit cui in
omnibus esset parendum sed singula
ris numerus sepius pro plurali accipitur
et tunc unus capitur singulis sacerdos
secundum legem et mediate ante hanc
clausulam in eodem capitulo ponit pluraliter
sacerdotum ut patet consideranti le
vitarum Ecclesia ergo cum fungitur vice
summi sacerdotis scilicet christi a quo imme
diate potestatem accepit potest et debet que
libet contumaciter claves iurisdictionis
exercere Possent adduci in medium
plures sacri Canones qui brevitatis
omittuntur quos causa brevitatis omitto

et doctores iuristis allegandi vel
quo, reputacionis coloniensis doctrine
sacre fidem adhibere sufficit que
dicta sunt in premissis premiss pro
parti declaracionis. Descendendo
ergo ad specialia premissis generalibus sub-
hec posicio nona

Nona posicio

Sacra Constancien et modernum Ba-
silien Concilia sunt et fuerunt in
spiritu sancto legittime congregata uni-
versalem ecclesiam representa-
te, hanc posicionem tamquam veram
nemo nisi fidei hostes negare aude-
ant aut diffiteantur cum totus in-
dus ipsa sacra Concilia legittime
congregata appellabat et doctores
ambassiatores ad Concilium Basili-
ense accedentes ipsum pro Concilio
habebant et unus pontifex Romanus
Constancien presidebat et duo
Basilien instituebant Martinus quinta-
quintus et Eugenius pro tunc papa quartus
Eugenius suos presidentes in dictis
Conciliis habebant vice Romani
pontificis, literis eciam certas ipsorum
sub veris bullis ipsum Concilium
Basilien approbabant, decretis quoque
Basilien Concilii Eugenius se in suis
certe literis submittebat promittens
ea in omnibus conservare nec velle
contraire decretum quoque Constancien
Concilii quod incipit frequens nota-
simum et vulgatissimum principium de-
dit et robur Concilio Basilien pre-
cedenti ut ex ipsius decreti tenore constat
premisso quod decretum habere hic volo
pro inserto. In quo quidem decreto
committitur de quinquennio in quinquennium
Concilium fore celebrandum generale
in quo Constancien Concilio per
Romanum pontificem Civitatis Papien

est deputata. In qua tamen pape pre-
sente Concilio legittime inchoato
et ex certis causis ad civitatem Se-
nen ipsum extitit translatum. In quo
ante finem eiusdem per mensem post
septennium Basilien civitas pro
celebracione futuri Concilii generalis
debite fuit electa et assignata ut
constat in instrumento publico inde
confecto. Cum igitur sacra generalia Con-
cilia robur et inchoacionem sumunt
quo ad ipsorum principia a Romano
pontifice et a precedente Concilio
in quo per mensem ante finem Concilii
precedentis debet deputari alter
locus approbante et consenciente Con-
cilio ante ipsius dissolucionem primo de
quinquennio in quinquennium deinde de
septennio in septennium ac deinceps
de decennio in decennium, sic semper con-
tinuando unum alteri inmediate decreto
frequens et in omnibus suis punctis
extitit observandum a Constancien
successive Concilio usque ad hoc
Basilien quod adhuc viget et
durat in sua firmitate et stabilita-
te nondum sit alter locus secundum pre-
dicta deputatus pro futuro Con-
cilio celebrando. Constat ipsum
esse et fuisse sacrum Concilium in
spiritu sancto legittime congregatum
universalem ecclesiam representans, nec au-
diendi sunt contrarium asserentes qui
pretensam dissolucionem et translacionem
Concilii Basilien de facto attem-
ptatam asserere conantur prout probabitur
in posicione proxime sequenda.
Confitetur insuper idem Eugenius
per suas literas bulla vera sigilla-
tas suam dissolucionem predicti Con-
cilii Basilien causam prebere multarum
gravium dissensionum dicunt ipsam
dissolucionem temerariam et male

declaratque prefatum generale Con
cilium per se omni devocione et favo
re prosequendum ipsum quod legittime
inchoatum et continuatum fu
isse et esse prosequendum ac si nulla
dissolucio facta fuisset revocat
quod duas litteras in pallacio aposto
lico promulgatasque predicta disso
lucionem proferen / totumque quicquid
nomine suo impeditum et dero
gacionem predicti Concilii Basiliensis
seu contra eius auctoritatem factum fu
erat aut attemptatum pollicetur
quod deinceps amonitatibus, et quer
elis ac similibus seu preiudiciis inferendis
ipsi sacro Concilio vel suppositis
eius adherentibus eidem realiter
et cum effectu desistere velle
Circa inchoacionem approbacionem et
continuacionem Concilii Basili
ensis omni firmitate vallatam nec
a quoquam debere hesitare de eodem
quamquam idem Eugenius suis pro
missis postea contravenit iterato
dissolucionem et translacionem in Bono
niam et postea in Ferrariam de
putando de facto sub colore reduc
tionis grecorum Circa translacionem
et dissolucionem / tamen sunt effi
cacie sicut prior erat sicut
patebit pro quo ponitur proposicio
hec nona decima

Decima proposicio

Nulla quantumcumque dignitate preful
geat persona etiam si papalis ad
suum arbitrium solum dissolvere
aut transferre aut renovare habet
aliquod Concilium generale legitime
congregatum velut Ecclesiam representans

Primo quidem proposicio probatur per con
stitucionem Constanciensis Concilii in
quo fuit statutum quod Romanus pon
tifex primo post electionem profiteri
tenetur coram suis electoribus fidem
catholicam tenere secundum tradiciones
apostolorum et post nominatorum aliorum
Conciliorum sublimatur eciam generalium
conciliorum et illam fidem usque
ad unum apicem inmutilatam
servare et usque ad animam et san
guinem confirmare defendere
et predicare Circa ponit hoc
statutum fide aliorum Conciliorum
planum enim est / qui ad libitum
suum dissolvit Concilia fidem
eis non servat Item probatur hec
proposicio per decretum Sessionis
XI quod [illegible] papa Eugenius per
suam adhesionem approbavit in
quo tamen quod si papa in futurum Con
cilium quoquo de facto mutare impe
dire prorogare vel dissolvere attemp
taverit et infra quatuor menses
cum reali satisfactione non resipiscat
extunc ab apostolica administracione ipso iure
foret suspensus que quidem papalis
administracio eo ipso ad Concilium de
volvetur, et si penam predictam per
duos menses post dictos quatuor
animo sustinuit induratum usque
ad privacionem inclusive contra eundem
per Concilium generale procedetur Circa
statutum cum pena in contrafacientem
ste prout ex prioribus declaratum est
quilibet Romanus Pontifex tenetur
et Concilio generali subesse et decretis
eius obedire igitur non extendit se
potestas eius ad Concilii dissolucionem

translacionem aut impedicionem cum vtrumque
simul stare non potest Item quia dis
solucio Concilii non pertinet solum
ad Romanum pontificem sed et approba
te et consenciente Concilio debet sicut
vt declarat decretum Constanciensis
Concilii frequens Item per primam
sessionem Concilii Basiliensis statu
tum est quod protractus hoc Con
cilium impedire dissoluere prorogare
vel mutare seu eius presumat et
proceda contra eum tamquam contra pace
perturbatorem preterea subiectum ali
cui non potest iurisdiccionem eius mini
stare sed papa subiectus est Concilio
quo ad certos casus igitur sequitur
quod iurisdiccionem eius revocare non
potest quod tamen faceret si Concilii
dissolucionem aut mutacionem aut
translacionem Concilii facere posset
Item si papa dissolucionem aut mutacionem
aut translacionem Concilii facere posset
sequeretur abusio periculosissimi
erroris quod quandocumque contra papam procederet
per Concilium eciam in causa heresis
aut notorie scandalisacionis ecclesie
mox dissolueret Concilium et sic ec
clesiam totam poneret ad periculum aut
ad locum hunc transferret Concilium vbi
armis iniusticiam suam tueri posset
Et quis non videat quantum ecclesia incur
reret periculum Nec hec pretensa dis
solucio vigore habere potest pretextu co
rum mutacionis facte aut reduccionis Gre
corum quia nullus talis horum
queris exceptus est in decreto frequens
dissolucioni et sine Concilium condicione
consenciente et ei contradicente et non
sit Item obstat dissolucioni

et translacionem de facto attemptare
decretum quod declaratum est xviij
sessione in hunc modum Omne
Concilium quod isto durante alibi
contigerit congregari non fore Concilium
sed scismaticorum conventiculum
intelligitur aut durare hoc Con
cilium iuxta decreti premissi se
riem donec ex consensu dua
rum parcium eius ipsum fuit dis
solutum quod quamuis non est firmum
tamen decreta ipsius domini Eu
genii sequenti adhesione cor
roborata sunt et per suos orato
res presidentes nominibus propriis
iurata denique dissolvere aut
transferre non potuit dominus Eugenius
Concilium per decretum super Conue
cione Grecorum per ipsum approbatum
quo tamen Concilium in Basi
lea fuit esse permansurum do
nec Greci ad loca per sacrum
Sinodum Basiliensem eis nomi
nandum pervenirent Ex quibus de
cretis tamquam et omnibus premissis constat
indubitanter esse hoc Concilium in Ba
siliensi tunc residens continuatumque de
bere vsque ad legittimam eius dissolucionem
Nec pretextu cuiusque vtilitatis seu
vnionis Grecorum aut cuiusque plenitu
dinis potestatis in Romano pontifice perm
nere que in presenti casu non habuit
dissolui potuisse aut dissolui debere
Sed tota eciam debe disciplinae nimis
per viam partis salute non debet pure et
iusticia violata pro remedijs sit subi
venienda deum deforsiset debet providere
vndecima propositio ex premissis dedu
cenda est ista

vndecima propositio
Omnis processus citacionis

Monitionis suspensionis et
depositionis ac declaratione eo-
rundem in et contra prefatum do-
minum Eugenium nunc Gabrielem
per sacrum Concilium Basiliense
equissime iustissime et necces-
sarie sunt promulgati et declarati
et ideo ab omnibus fidelibus ac-
ceptandi Primo hoc ipso dedu-
citur Nam omnis sententia lata ex
hoc habet iustificari si a suo com-
petenti et legitimo iudice si conten-
ta in sententia sint vera / et suffi-
cientia ad effectum in sententia pronun-
ciatum Si debito modo et ordine
iuris observata Si recta inten-
tione sit lata quibus omnibus sic
in uno concurrentibus absque ulla
hesitatione debite est executioni
tradenda Hec enim sufficiunt et
requiruntur ad sententiam iustam Quod
quidem clarissime apparet ex prius
deductis Cum Ecclesia universalis
supremum contineat tribunal et a
Christo immediate potestatem accepit Cui
quilibet fidelis cuiuscumque prefulgeat
ac dignitatis etiam si papalis in
hiis que ad fidem et extirpationem
scismatis et generalem reformationem
pertinet tam in capite quam in
membris obedire tenetur Et si contu-
maciter statutis et ordinationibus
obedire contempserit debite punitur
etiam ad alia iuris remedia recurren-
do ut declaratum est in Concilio Con-
stanciensi in sua iiii Sessione
ut prius deductum est in prima et
quinta propositionibus Ac patet iuris-
dictio Ecclesie universalis super papam
ex decreto iiii Sessionis Ibi enim

expresse dicitur quod quilibet summus ponti-
fex in principio sui pontificatus
inter alia debet profiteri se esse
subiectum iudicio generalis Ec-
clesie tali in tore cuiuslibet notorii criminis Ecc-
lesiam dei scandalizantis cui dicto
ipse dominus Eugenius per suos [illegible]
eos adhesisse compellitur Suppo-
sito enim quod tempore promulgacionis
ac decretationis dictorum processu-
um coniungit ac durabit sacrum
generale Concilium quod infallibiliter
probatum existit potuit et debuit
immo notorie criminosum quod pro-
probatur servato tamen ordine pro-
cedere ad ipsius correctionem Cum ibi
et aderat copiosa multitudo virorum
[illegible] per illos qui omnes unanimiter
nemine discrepante iudicaverunt ipsum Gabri-
elem a sede apostolica deponendum
propter notissima crimina periurii
Simonie heresis scandali noto-
rii totius Ecclesie ac pertinacie et
contemptus decretorum Ecclesie univer-
salis Cum etiam Christo teste in ore
duorum vel trium stat omne verbum quanto
magis tantorum in ore tot patrum debet
firmum esse quamvis peccatores nomine uni-
versalis Ecclesie fulcit [illegible]
solus videlicet Paulus inferior Petro
quo ad auctoritatem ipsum Petrum re-
darguit eo quod negligens fuerat in
decretis Conciliorum ab apostolis statutis
et eorum obstinatione utitur ad Gala. ii
Et asina prophetam redarguerat ut
[illegible] xxii errorum et angelice do-
ctrine aliter tradentur quam universalis
Ecclesia sapit / tradendi essent ymmo ana-
thematizati tradenda esse [illegible] doctrina
etiam angelorum Nam et ipsa [illegible]
robur et firmitatem sumunt ex approbatione

vniuersalis ecclesie dicente b. Aug
recor ingr reman͂o eciadem insi me
ductas ecclesie comonet Ideo et paulo
p reuelacion ihu xi bus sim ch in
quod predicabat in gentibus confir
mari voluit illud pauetem aplorum
sicut ipe fatet ad Gala. i ubi fa
te se ascendisse Jerosolimam et co
tulisse euangelium cum aplis ne in va
cuum curreret aut cucurrisset Ideoque
et in vno decreto Constanciensis Conci
lii reprobata est tam erronea et scan
dalosa ~~appellacio~~ appellacio a Guidi
Concilio etiam illa que fiet ad
xpm cum veneranda sinodi Concilium ce
letur diuina sps dei pnuat que
ipam inspirat et dictat pnuciat
et promulgat Si enim ut ait Johes
Si testimonium hominum accepimus testi
monium dei maius est quod est testimonium
Concilii generalis ord erat crimina i
dicta sinodi contenta sunt vera et suffi
cientia ad effectum in sinodi pnunciatum
Crimina aut sunt hec ut patet ex tenore
sinodi notorius et manifestus con
tumax mandat seu precept ecclesie
vniuersalis inobediens et in aperta
rebellione persistens violator assi
duus et contemptor sacrorum canonum
sinodalium pacis et vnitatis ecclesie
perturbator notorius ecclesie vniuersalis
scandalisator simoniacus periurus
incorrigibilis scismaticus a fide
deuius pertinax hereticus dilapida
tor Jurium et bonorum ecclesie inutilis
et damphnosus administrator Hec
inquam crimina in sinodi declaratoria
sunt expressa aduersus Gabriele
olim Eugenium papam quarti cuius
corpo non videat tantorum facinorum
enormitate quanta quam debet pena

puniri que inter omnia crimina mundi
flagicia sibi supremum vendicant
principatum et sunt inicio sibi
meum xvi quorum quatuor opponuntur
legi diuine et euangelio scilicet sy
monia periurium dilapidacio et scan
dalisacio notoria vniuersalis ecclesie
Alia vero quatuor respiciunt ad tras
gressionem sacrarum ordinacionum quas
etiam regere debuisset scilicet quod de
claratur quod sunt inobediens mandat
seu precept ecclesie vniuersalis
Sacrorum Canonum violator as
siduus atque contemptor inutilis
pterea et damphnosus administra
tor Romani pontificis quatuor
cetera alia quatuor tangentes ipius he
resim et scisma quem indicat
pacis et vnitatis ecclesie perturbator
scismaticus a fide deuius et heretic
blema vero quatuor continent eius
contumaciam in premissis et post inspe
ctionem Judicii synodalis et ob
hoc declaratur contumax in aperta
rebellione persistens pertinax et
incorrigibilis ergo hec sunt suf
ficientissima ad effectum in sinodi
contentum pnunciatum patet ex hoc quia
etiam in leuioribus criminibus eadem pena
legitur inflicta et imposita fuisse
summis pontificibus scilicet pro crimine
fornicacionis et in pluribus aliis mo
dibus ut patet per ambulatam sacros
Canones et alibi quia vnum quorum
thuris ex causa pone in igne pro
icit in pucia Etiam mox se
ipm a sede pontificali scilicet prolatum
submouit Ideo pena hac fore
condignam talibus criminibus nemo ambigere
dat Nec prope fuit sacro Concilio
in huius sinodi declaracionem racionem
legem euangelii dist. xviii quibus premis

secundo tercio ne commonitus repu
tandus est incorrigibilis et huius
modi ... et publicamus
prefatus Gabriel per sacram generale
synodum tociens quociens ad
monitus diutissimeque expectatus per
mansuetudinem et paciencia consu
lalis ecclesie decreta prius tacita
eciam per biennium videns ecclesia
in hoc casu imminere ruinam popu
li fidelis et dietim rebellionem
eiusdem increscere sine nec spem
esse de eius resipiscencia tendere
quod mora haut in noxam gladium
quo utebatur diu euaginatum
et in tentatum postremo tulit in
usum De veritate vero horum omnium
et singulorum dictorum esset lo
gissima declaracio que quidem
probare esset nimium facile ex
pressu huius per ipsum sacrum Basi
liense concilium premonitorias et ci
tatorias ac processus et suppli
catorias litteras oratores sollempnes
generaliter inde missos per testium duarum
medio eorum iuramento et per eorum
depositos et attestatos obtemus
attestacionem publicatos et conclusionem
finalem in premissis omnium quod et singulorum
quod iudicialem indaginem requirit
secundum iuris tramitem tum indicte
tum ... optime que omnia et
multa plura premissa exhibita sunt
et habita contra dictum Gabrielem
in dicte synode pronunciacionem Nec
in ullo per sacrum Concilium est
erratum per quod effectus sine
iuste et recte debet impediri
Cum sicut sepius dictum est ipsum
sacrum Concilium errare non
potuit nec secundum tum non habeat
superiorem informacionem tum hic
petit nisi Christum in medio eius
assistentem ut sepius est allega
tum qui ipsum errare non permit
teret in hoc pregnantissimo
negocio ubi de altissimo agi
tur et precipuo ecclesie negocio que
ecclesia armigere inuictissimus
et fortissimus sacrorum canonum
et sacre theologie inexpugnabilia munimenta
veritate fundat consepta est
et munita omnis eius processus
habitus et seruatus contra prefatum
Gabrielem non submedio repositus
est sed super candelabrum ut omnibus in domo
lucentibus clare possit quod propter ca
lia cuncta in eum processit sacrosancta
tum que nulla possunt tergiuersa
cione celari debent cum verissima ho
nestissima esse ecclesie iudicia ut de
ea possit dici omnia iudicia tua
iusta sunt et omnes vie tue veritas
Itaque vere nemo sit qui audeat
dicere ecclesie uniuersali Cur ita faci
s Qui enim ei resistit dei ordinacioni
resistit Cum igitur omnes processus
gesto ad ipsarum inchoacionem prefatorum
et conclusionem ad perpetuam rei memo
riam in registris Concilii eiusdem
et in decretis eius perpetualiter repo
sita in monimenta tam futurorum ...
lata est aut si hec sacra synodus
ad satisfaccionem cuiuslibet petenti debens
reddere racionem secundum apostolum omnibus hesi
tantibus fidem indubiam facere de
premissis Nec erubescerem aliqua
pretendit quasi per propter quod a prefata

egerat aliquo modo in negotio tali
dicens illud Christi Ego palam lo-
cutus sum mundo et in occulto
locutus sum nichil / veritas enim
manifesta nullo fucato indiget
colore Nec solis splendor igniculorum
facibus indiget adiuvari suis
contentus radiis Quare iustitie sp-
lendorem si quis facie velit speculari
omnium passionum cupiditatum ire timoris
amicitie favore invidie odii et ce-
terorum que affectum immutare
possunt submoveat tenebras / per
lucem intuitu habens ad veritatis
splendorem in premissis declaratum
et clara luce contemplabitur iustis-
simam et purissimam esse suam
intentionem sanctam concilii Basiliensis que
nullis maculis obfuscata equalem
solum deum habens presulibus iu-
stissimam protulit sententiam adversus
Gabrielem in perpetuo non retractan-
dam tamen si iniquissimus iudex
Pilatus sententiam condempnacionis
tulit iniquissimam contra Christum in-
nocentissimum eam noluit retractare
sed dixit Quod scripsi scripsi quanto
magis irretractabilis erat equissi-
ma concilii [illegible] prolata a iu-
dice infallibili hunc enim infallibilem
est ductorem scilicet Christum summam sapientiam
et summam veritatem Decessi-
ma enim est hec Gamalielis sententia
et consilium prudentissimum coram
principibus sacerdotum Actuum v Cum
enim Gamaliel legisdoctor et ho-
norabilis vir universe plebi cum p-
misisset exemplavit duos unum
Theodam et alium Iudam Galileum
dicentes se aliquos magnos esse

perierunt cum omnibus qui eis con-
senserunt qui dispersi sunt Vo-
lens compescere principes sacerdotum
a persecutionibus apostolorum fundans
intentionem suam super divina pro-
videntia que omnia in numero pon-
dere et mensura disposuit
ait eisdem principibus Discedite ab
hominibus istis et sinite illos
quoniam si ex hominibus consilium est
dissolvetur Si vero ex deo est non
poteritis dissolvere illud ne forte
et deo repugnare videamini Hoc
testimonium Actuum v huius legisdoctoris
induxi ad fortificandum sacri
concilii sententiam que nulla potest
humana ratione retractari aut
finaliter in nichilum redigi quoniam
veraciter ex deo prodisse confirmatur
bi meritum cuius auctoritati innititur a
Et subiungit lucas quod principes
sacerdotum illo consilio consenserunt
Sic optarem ut omnes fideles
concilio generali consentirent sub-
mittentes se eis in omnibus eorum
decretis etiam si pergat contra me
fateamur iurisdictionem huius Conci-
lii super papam in casibus prius
expressis oportet enim constitutorem iu-
risdictionis presumi pro iudice donec
probetur contrarium sed quis probabit
contrarium aut coram quo probabitur
eligatur iudex appellationis super Con-
cilium et super papam et coram illo
disceptabitur de contrariis Sed hoc
est impossibile ergo stabitur sententie
principaliter per concilium generale
quicquid murmuraverint in contrarium
persone private quibus secundum suam
opinionem innisantes

Cum igitur ex prioribus habeatur
Concilium sacrum Basiliense in
suo vigore durans, Gabrielem
professus per Concilium contra Eu-
genium decretos quo ad ipsius
suspensionem et deposicionem ab ad-
ministracione papali firmissimos et
ex consequenti oportet inferre ecclesiam
summo pontifice esse destitutam
tamquam capite ministeriali, de quo in
secunda proposicione visum est, cum inter-
est unum caput esse ministeriale
in ecclesia, administracionem ex papa-
lis dignitate devolutam fore ad
ipsum sacrum generale Concilium
iuxta decretum prius allegatum, op-
ortet modo videri an ipsum sacrum
Concilium procedere potuit licite
ad alterius Romani pontificis electionem
et an sit electus per Concilium ab
omnibus ecclesie filiis debet pro summo
pontifice haberi et reputari, pro
quo sit ultima proposicio ista.

Duodecima proposicio

Electus tamen in Romanum ponti-
ficem per sacrum generale Concilium
post ultimam priori summi pontifi-
cis deposicionem ab omnibus fidelibus
debet indubitanter pro Romano
pontifice haberi et reputari, quo-
libet alio excluso. Patet hec proposicio
exemplo irrefragabili et toti
mundo notissimo et approbatis-
simo. Scimus enim nec [illegible] sacrum
Constanciense Concilium duos se
pro Romanis pontificibus gerentes, videlicet
Johannem XXIII et Benedictum XIII
in sua obediencia nominatos, a pa-
patu deposuisse et elegisse quendam

Martinum papam quintum, qui ad exul-
tacionem tocius orbis conformiter
et concordantissime Romanus ponti-
fex est habitus et reputatus, sumpto
reparatum est scisma in ecclesia sub ca-
pite in eodem Concilio. Cum ergo
Felix papa quintus per sacrum Basili-
ense Concilium canonice et legitime
electus pro Romano pontifice non
debeat ab omnibus fidelibus repu-
tari et haberi, olim Eugenio
nunc Gabriele deposito ab
administracione pontificalis dignitatis,
qui tamquam mortuus esset in materia
canonica post ipsius deposicionem
ipsius criminibus exigentibus, nec debet
esse luctus aliquis pro ipso, sed exe-
cucione ad instar sancti David
prophete, qui vivente filio de adul-
terio nato flevit, sed ieiuniis af-
fligendo, eo vero mortuo surre-
xit a fletu lavitque se ab unda
simul [illegible] regum [illegible]. Sic ergo quilibet
fidelis vivente Eugenio vita
civili, cultus ei obediencia subtrahen-
da est tamquam defuncto, sicut tacita
innuebantur principes regum. Ad [illegible]
hoc fecit statim et nunc plures
innuuntur per ignoranciam apparentes,
ipsis a [illegible] suprema sic
et summo sacerdote Abiathar
per Salomonem amoto atque eo super-
stite Sadoch in summum sacerdocium
est electus in III Regum [illegible] et
exemplo plures in hystoriis hec reperi-
untur contigisse ac sine reprehensione
observatum fuisse [illegible] in [illegible]
[illegible] de illo Theophilo [illegible]
[illegible] Concilio sub [illegible]
Crispo et Constantino [illegible]

atque Consulibus Romano quidem
Ecclesie Silvester presidebat Alle
xandrine autem Alexander et Jero
solimorum Macharius Anthio-
chie quidem est apud orientem prima
Romanus(?) nondum quisque sinodali
ordinatus persecucionibus sed prohiberi
bus non longo post tempore hy qui
in tena(?) collecti sunt eloquiis diu
rum Eustochium dignum approbauerunt
sede Apostolica presidere Ecclesie quod pro
stantissime probatum est cui hodie
tempore magnum censetur cum eadem fi
des et auctoritate in universali Ecclesia
residet et semper usque in finem
mundi residebit Ecclesie tunc ociar(?)
ipso presite(?) et in [illegible] agente
Hec est enim veritas pertinet insi
nodali responsione que incipit
Spauit(?) Sacrosanctum etc. de quibuscumque
negocijs totius Ecclesie facultatem
habet concilium generale via que
sit condende statuta et Canones de
quibus ordinat de modo et forma
et de tempore quibus tam ipse quam alij debent
de negocijs Ecclesie disponere ita
quod proprium disponendi est Neque
enim sicut sepius dictum est eidem
dum est facere errare Concilium [illegible]
offacon(?) [illegible] sinistra monu(?)
vel in deposicione domini Eugenij et in
substitucione Felicis pape quando Neque
videndum est b(?) audere usurpare
facultatem in qua non habet [illegible] facultate
qua vtitur preuitandum est ipsa abuti
Neque decimum Constanciense videlicet
frequens Concilio generali hanc
facultatem adimit ad quod sibi(?) [illegible]
dum est tempore scismatis tempore ad commune

incendium extinguendum Et ge
nerale se pro Romanis pontifi
cibus sub penis priuacionis in
ruri se quod eis est aquisitum
per elecciones infra certum tempus re
cursum deni [illegible] et comparere
personaliter ipso facto in Concilijs
generalibus aut in futuris prede
tibus aut prouincialibus quod de Eugenio
preut asserimus non vidimus proue
tinari Nam post ipsius depo
sicionem se gerens pro Romano pon
tifice citra biennium sic nec an
ea in Concilio Basiliensi prouenit(?)
venit comparere Ibi(?) etc. si
non esset alia causa deponendi
eum hoc sufficeret ex decreto pre
tacto Et rogo quis proinde Ecclesie
deberet de pastore prouidere
quam sacrum Concilium ipso durante
ad quod pertinet scisma tollere
non seminare ut patet ex primo decreto
preallegato Si enim per deposiciones
terminus(?) factas Romanorum pontificum
et per elecciones aliorum in locum ipsorum
Concilium dicetur facere scisma ex
consequenti dicetur Concilium Consta
ciense scisma generasse in Ecclesia
cum tunc totus orbis fateatur vnio
factam ibidem Et ex quo hoc
Basiliense Concilium congregatum
pro extirpacione scismatum et pro refor
macione Ecclesie in capite et in mem
bris [illegible] reformaciones et confir
macionem a sacro Concilio debitum [illegible]
sortiuntur finem sed sustinentur Si ipse
dector(?) Concilij [illegible]
posset existere et non posset re
probari nec debet nec posset Concilium

contra eum procedere sua semper
gaudens impunitate Et quod do[illegible]
alii statuit ipse irritaret putt
et sepissime fecit quia si concilium
adversus ipsum procedens opinio
daret ad ipsius deposicionem sic
et fecit et non posset procedere ad
alterius pape electionem super se dis
solvens se Concilium recederet
relinquens sedem apostolicam in ma
gno discrimine deposito eum ad
ministrare non posset Concilium
dissolutum Ad quod devoluta
fuit administratio pro illis Circa
dissolutum administrare non posset
Cavit ergo singulis ecclesiis pulchre
[illegible] eum error ex
hoc sequeretur et forte hic modo
ut Babel per dissolucionem suam
defacto attemptata ut Concilio
dissoluto et alio domino pontifi
ce non electo ipse rursus admi
nistraret sicut fuit Quod sacro
sanctum Concilium considerans iustissime
de domino pontifice providit ne
esset error posterior peior pri
ore cum ipsum Concilium Basi
liense Iudex competens pape re
censetur ex auctoribus et rationi
bus palliegatis Adeo decretis
sime [illegible] est Concilium
ut post Eugenii deposicionem [illegible]
[illegible] processu processit ad
alterius electionem cui potens
est illum qui depositus est
violenter expellere Summam
ergo deposicionis illius insinuat
dissoluto Concilio obedire

illius substractionem omnibus Christi
dare bona ecclesie et pertinentia
sedi ad Ius eiusdem [illegible]
ut manutenere et defendere
et ut [illegible] adque
[illegible] ministeriale a singulis
ecclesiis et prelatis et rectoribus
eorundem Nam ab ipso summo
pontifice emanavit et exit
potestas singularis singularum
ecclesiarum ut premittitur deductum est
Innuatur ergo suadendum est cunctis
fidelibus et omnis ambiguitas penitus
pulsus eradicandus est a cordi
bus eorum primo quod ut corde
credant et ore fateantur sacro
sanctum Basiliense Concilium in spiritu sancto
legitime congregatum universalem
ecclesiam representare potestatem a Christo
immediate habere super papam et super
omnem singularem personam ecclesie
in [illegible] ergo medio consistere
spiritum sanctum directorem eiusdem in
fallibilem qui ipsum Concilium er
rare non permittit Neque propterea hoc
Concilium voluisse errasse in hiis
in quorum fine est congregatum pre
[illegible] ergo iustissimam sententiam depo
sitionis in Eugenium olim papam
protulisse ipsum ergo ab omni admi
nistratione papali depositum et disso
lucionem ergo ac translacionem Concilii
Basiliensis in Bononiam et Ferrariam
defacto per Eugenium attemptatam
nullam esse et fuisse [illegible]
Concilium [illegible]
debere sed [illegible]
[illegible] Iusteque ac equissime

hanc suam depositionis sententiam
executionem demandasse contra Eu
genium nechnon et post depositionem
eiusque debito temporis intervallo
ad altius novi Romani pontificis
electionem procedere debuisse, electionem
que cardinalium in personam sanctissimi
in Christo patris domini et domini Felicis
pape quinti celebrasse, spiritu sancto
directore concilium inspirante,
ipsumque dominum Felicem verissimum et
indubitatum Romanum pontificem
unicum esse successorem beati
Petri primum post Christum pontificem
eidemque obedientiam ab omnibus sin
gularibus fidelibus exhibendam de
bere nec in aliqua neutralitatis
viam quo ad suspensionem ani
mo aut appellationem futuri con
cilii declinare debere cum suffici
entissimum sit hodiernum concilium ce
quod in futuro agere vellet hoc
piti asserere non vereantur. Uni
versalia concilia eiusdem
non dubium est existere facultatis
omnemque reverentiam honorem et
obedientiam premisso sacro concilio
Romano pontifici debitam eidem
domino Felici exhibere debere
tanquam pastori vero singularum
animarum. Hec namque fideli corde
et sincera mente quilibet fidelis
usque ad anime exalationem confiteri
debet constantissime et per
severantissime. Propter que
omnia diligentium premissas pro
positiones successive posui in quibus
predicta puncta articulatim ex
primuntur et continentur. Sequitur

Hec igitur ex intencione fide
li quantum ex ariditate ingenii
mei intelligere potui succincti
et breviter exaravi, subtilioribus
subtiliora relinquens, mea gros
situdine contentus, iudicio uni
versalis ecclesie premissa emen
danda remittens et committens
si que aliter sapit et sapere me
voluit, salvo determinationi eius.
Omnia enim per me dicta esse
intelligantur, absque temeraria
in ambiguis assertione iuris
vel facti et cum omnimoda sup
portatione et submissione ad
correctionem sancte matris ecclesie
et cuiuslibet melius sencientis
etc.

Determinacio magistri Laurencii de Ratbor

Hec sunt conclusiones pro hono
re et sanctitate sacrosancte generalis
synodi Basiliensis in spiritu sancto legitime
congregate ecclesiam universalem repre
sentantis per universitatem studii Crac
in opusculo sequenti deducte

Sacrum generale Basiliense concilium 9o 1a
ecclesiam universalem representans spiritu sancto insti
tuente rite est institutum
Sacrum generale Basiliense concilium spiritu sancto 9o 2a
instinctu rite institutum ecclesiam universalem
representans tempore sui adveniente in spiritu
sancto legitime est congregatum
Sacrum generale Basiliense concilium in 9o 3a
spiritu sancto legitime congregatum ecclesiam
universalem representans plenitudine potestatis
sue pollet a deo sibi immediate collata
Sacrum generale Basiliense Concilium 9o 4a

in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam universalem representans propter plenitudinem potestatis sue privilegium sibi adeo immediate collatum super auctoritatem summi pontificis et consequenter super ipsum summum pontificem obtinet prelationem et principatum

Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam universalem representans ab Eugenio quondam pontifice summo sic dissolui non potuit nec est dissolutum

Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam universalem representans in robore suo immobiliter persistens in omnibus per ipsum auctoritate sua conciliari actitatis et factis firmitatem et efficaciam habuit et habet processum

Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam universalem representans in electione sanctissimi domini domini Felicis in depositione quondam Eugenii pape quarti iustum et racionabilem habuit progressum

Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam universalem representans in electione sanctissimi domini domini Felicis pape quinti modernum legittimum et canonicum tenuit progressum

Sacro generali Basiliensi Concilio in spiritu sancto legittime congregato ecclesiam universalem representanti necnon sanctissimo domino domino Felici pape quinto per ipsum rite ac canonice electo et instituto ab omnibus christifidelibus saluari volentibus est obediendum necessario

Reverendissimo in christo patri et domino domino Sbigneo dei gratia Episcopo Crac. nostre universitatis Studii Cracoviensis Cancellario preclarissimo. Cum hiis que honoris dei, fidei katholice, et pape subditorum gregis commissi salutis sint, curam prudentem habere contingit in omni eventu veritatem fateri, vel annunciare nemo catholicus volens saluari sit astrictus; tamen quod preter nonnullos ipsam veritatem annunciantium non missione sed solerancia temeraria quod ingressione veritas ipsa nonnunquam redditur suspecta, tamen quod sepe quod subditorum culpa agitur ut etiam ab eis commissi [illegible] predicatoris sermo subtrahatur de quibus per Ieremiam scribitur: non mittebam prophetas et ipsi currebant, ecce non missio nec loquebar ad eos, et ipsi prophetabant, ecce doctrine sufficiencia. De secundis habetur Ezechielis iii: linguam tuam adherere faciam palato tuo et eris mutus nec quasi vir obiurgans quia domus exasperans est, nam et siquidem ad veritatem annunciandam mittuntur, dudum huius remedium [illegible] missionis fructum non consequuntur [illegible] adhibentur, quod dicitur talibus: nolite sanctum dare canibus neque margaritas vestras ante porcos. Cum necessitatis [illegible] quis scilicet pro ipsum vel ipsos [illegible] quoque incumbit super ipsa veritate dicenda quisquis requiritur sed salutis sue [illegible] palam profiteri obligatur. Tunc enim [illegible] si tacet haut dubium quin sibi prejudicium irrogatur, nam etsi eo casu doctrine veritas a doctoribus permitti prohibetur, veritas nempe permitti non dicitur qui aliquam veram tacet, sed qui veritati illius vel prejudicium generat, quod quidem fit vel quod doctrina contraria vel quod aliquorum taciturnitate. Magister beatus Thomas in scripto quarti distinccione xxxviii in solucione [illegible] questionis illius utrum veritas propter scandalum sit dimittenda, quod utrumque [illegible] in casu premisso et ipsi veritati derogatur et infirmi ac debiles scandalizantur; quorum utrumque malum est et edificat ad iehennam, dicit enim beatus Gregorius in libro pastoralis sui: sicut incauta locucio in errorem pertrahit ita indiscretum silencium eos qui erudiri poterant in errore derelinquit. Sane quia per venerabiles viros et egregios magistros [illegible] Bonifilii sacre theologie professorem Stanislaum de [illegible] Tridentinum Scolasticum Poznaniensem, Ecclesie [illegible] [illegible] ecclesiarum [illegible] de [illegible] archidiaconos et [illegible] Crac. decretorum doctorem, necnon nobilem virum Wilhelmum de Barma, sacri generalis concilii Basiliensis in spiritu sancto legittime congregati ecclesiam universalem representantis sanctissimi [illegible] domini nostri Felicis pape quinti Oratores et nuncios ad totum regnum Polonie missos et [illegible] universitas nostra Crac. super eiusdem Concilii ac per ipsum hactenus actitatorum assensu [illegible] quod veritate dicenda docenda immo et [illegible] patenter solempniter quod vigore [illegible] ac pape [illegible] in [illegible] hortatur ac requirit, quo fit quod in casu [illegible] nostra in veritati katholice quia universitas nostra in

p̄dicas sentit ipam fauore vel timore cui⁹
piā sinistris seducta contraria dicere nec
ipam tacere sibi dissimulare ymmo verius
ipam candide veritatē publice pfiteri docere
vno et in scriptis iuxta eorū oratorum et
nūciorum requisitionē redigere sub salute sue
obseruantur arctatur ¶ Dicta igitur ut de alijs
quibus ad hec aliis obligacionem ad primū tacea
sic ut premissū est requisiti vobis et scriptis
veritatem confiteri ac dicere non est sic ad predicta
ingerere nec ipam quibusdam ad pauca re
spiciendibus et plus sensui suo pertinaci q
veritati insistentibus suspecta redde neque spe
cialissimi cuiuslibet scientia tantibus dare neque
margaritas ante porcos spargere sed potius
lumine vite alijs qui sponsi dei sacre agunt
in dei ecclesia et spalr in regno polonie nostro
lucere scdm quod scriptum est Cui dati fuerint ful
gebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iu
sticiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas
eternitates Daniel xij° ac per hoc eos sic
huiusmodi scilicet ab erroribus et ignorancie
caligine ad lucem et viuis tramitem ut et ipm
patrem qui in celis est in hijs que glorificet
ad nobiscum reducere veritas quam omnium
statuum sentit Errat sentit in hijs in
humilitate ut tamen deducatur in conclusionibus
infra scdm ordinem descripta. Quarum prima
est hec
Sacrum generale Basiliensis Concilium ecclesiam
solem respondentis sponsa instinctu vite
est institutum Ecclesia quondam olim in etate
sua florida erat velud vinea mira pulchre di
lectionis timore agnicionis et sancte spei quam
viz filij eius robustiores amicti auro
et purissimo diuine sapiencie erat et argento
eloquencie fulgebat ac preciosis gemmis orna
ti rutilabant, Quia scilicet fide eius in summo
res composite et exornate ut fortitudo be
pli erat, Quia scilicet lucebat sapiencia et sciencia dei
sollicitudo et pietas in pastoribus caritas
constancia et fides fulgebat in viribus, casti
tas sobrietas puritas et deuocio splendebat
in claustralibus, mansuetudo compassio et
benignitas in principibus et militibus Iusticia
fidelitas beneficiorum sine liberalitas in ciuibus
et ruralibus patiencia humilitas et obedien
cia in pauperibus, nec in aliquo statu deerat ei
quicquid pertinet ad decorem usque ad pubertatem eius se
nectam et senium, quia refrigescente caritatis
calore hydare cepit in eius filijs iniquitas
auaricie ambicionis symonie iniusticie
ceteraque vicia sine numero ferme, ita ut
heu conuersum est iam ancilla syon amice
scilicet sancta ecclesia pene omnibus decor et facta est
vilis et abiecta nimis et polluta men
struis. Daniel ij°, Ideo videtur esse in deri
sum et opprobrium et seruitudinem et opprobrium
immas sunt iudeis paganis hereticis
alijs quoque infidelibus exposita Ita quod ipam
in illa tempora doctorissime aptissime
videtur de quibus apostolus est ad thimo
theum iij° predixit dicitur Scitote in quod ipe quod in nouis
simis diebus instabunt tempora periculosa
et erunt homines seipsos amantes cupi
di elati superbi blasphemi parentibus ino
bedientes ingrati scelesti sine affectu
sine pace criminatores et incontinentes
immites sine benignitate proditores pro
terui tumidi voluptatum amatores magis quam
dei habentes speciem quidem pietatis vir
tutem autem eius abnegantes Et quod dictum
est factum est sicut populus ita sacerdos
Osee iiij° In quibus verbis apostolus nos
se sperandi spem obmisit quia non
verbis suis futurum comprehendit, quibus
hominum etatis nostre mores sine crimi
facinora describit Que cum mala ad tria
facinorum genera coniuncta restringuntur quorum
primum est multiplicata heresis cum defor
mitas morum, et secundum dissensiones sine
bella regum et principum pax cum ipsis
scilicet que et lamentabile in ipsis damnandum sit
primum malum, Quia letali veneno fideles
inficiat quod subtiliter serpat, quia crudeliter vol
neret pauca in medium premitteret de heresi bohe
morum seuissima sensibus nimis complures
subiecta deducuntur ipa namque ipsorum heresis
signat ante huius sacri Concilij celebra
cionem in dies continue inualescebat vnde
qui in errorem illum inciderunt persequebantur
ecclesiam dei et omnes vane fidei cultores
quasi inimicos ipsorum capitales, bona eorum
inuaserunt rapuerunt occupauerunt, et hac
tenus occupant, et quos eo ipso et presbiteros
viros ecclesiasticos et religiosos in manus eorum
fortuna infausta deduxerit deducebat, preter
quas leges sacrate ad facinorosas questiones pu
niendos inueniunt non contenti nouis et inau
ditis modos suppliciis animaduerterunt et
ut singula ipsorum nephanda symone ge
nerali complectuntur sic cogitabant sic sata
gebant quod quo nobiles principes duces

barones et reges atque omnem religionem tam mundanam quam politicam ac fidem Romanam diminuerent, scinderent, tollerent et prorsus radicitus evellerent et annichilarent, immo huiusmodi in pertinacia perduraret, et si facultas ipsorum ad predicta se extenderet et tempus opportunitatis sese offerret, huius filia et sororia certe de Bohemia velut antea attemptavit. De secundo vero malo, puta morum deformitate sive laicorum sive clericorum, si discuti debeat, quis est qui debite poterit minime absolvere; nulla siquidem aut pauca hodie in omnibus fides, nulla religio, nulla tenentium seu pactorum etiam iuramento firmatorum observantia, quis est qui honestatem propriam verbis aut etiam factis observet. Omnes que sua sunt querunt et omnia divine atque humane societatis iura dissolvunt. De tercio insuper malo, puta dissidiorum et bellorum, multa pretereundo pauca stilo brevi ponuntur; insurgit populus adversus populum, surgit gens adversus gentem, servi in dominos, populi in principes et duces in alios inferiores, omnes rapiunt, omnes spoliant, oppugnant et perimunt; ex quibus quales regnorum desolationes, provinciarum depopulationes, civitatum et aliorum locorum insignium eversiones in dies sequuntur, facti evidentia luce clarius ubique sentitur id ostendit. Cum igitur hec tria in genere mala in toto christianitatis pene orbe Sathane instinctu sint diffusa, pro ipsorum efficaci evulsione valde aptum erat institui Concilium generale, ut sicuti hec mala totam ecclesiam que corpus unum est, quod cuiusvis unius membri lesione totum offenditur, passim tangunt, ita patres et seniores ecclesie ex omnibus partibus congregati consilio de ipsorum remediis salubribus provideant. Nam et ex eisdem causis talia ycomenica temporibus pristinis in scripturis sacris leguntur instituta. Actum enim xv factum est generale Concilium super eo quod aliqui dicebant necessitate salutis observanda legalia, ut puta circumcisionem cum evangelio, de quo illud diffinitur, et errorem illum a cordibus fidelium amovit. Unde de Conciliis generalibus pro heresum extirpatione quedam instituta sunt. Ysidorus libro vi° ethimologiarum suarum in hec verba: Canones generalium Conciliorum a temporibus Constantini ceperunt. In precedentibus namque annis persecutione fervente docendarum plebium minime dabatur facultas. Inde christianitas in diversas hereses scissa est, quia non erat licentia episcopis in unum convenire nisi tempore supradicti imperatoris. Ipse enim dedit facultatem christianis libere congregari. Sub hoc etiam sancti patres in Concilio Niceno

de omni orbe terrarum convenientes iuxta fidem evangelicam et apostolicam secundum post apostolos simbolum tradiderunt. Inter cetera autem Concilia quatuor esse venerabiles Sinodos que totam principaliter fidem complectuntur, quasi quatuor evangelia vel totidem paradisi flumina, referuntur. Prima Nicena Sinodus trecentorum decem et octo episcoporum Constantino Augusto imperante peracta est, in qua Arriane perfidie condempnata blasphemia, qua de inequalitate sancte Trinitatis idem Arrius asserebat, consubstantialem deo patri deum filium eadem sancta Sinodus per simbolum diffinivit. Sic hec ipse. Secundo generale Concilium propter scismatum evulsionem ac morum reformationem legitur institutum. Actuum enim 2° capitulo congregatum fuisse Concilium super tribus, unum fuit de moribus et vita communi inter apostolos et Christi discipulos observandis. Et Numeri xi° dixit dominus ad Moisen: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus quos tu nosti quod senes sint populi et magistri, et auferam de spiritu tuo tradamque eis ut sustentent tecum onus populi et non solus tu graveris. Tercio legitur Concilium generale propter bellorum sedationem pacisque reparationem fuisse congregatum. Actuum vi° capitulo cum esset murmur et contentio inter Hebreos et Grecos super ministerio seu facto ac modo ministrandi et inter apostolorum discipulos ac credentium quibus erat vita communis apponendi, convocata multitudine discipulorum ad Concilium, ordine in eis statuentes murmur predictum et contentionem sedaverunt. Et primi Machabeorum v° capitulo convenit etiam magna cogitare quid facerent de fratribus suis qui in tribulatione erant et oppugnabantur. Sicut igitur olim cum homines diffusi vitiorum cum errore ignorantie maliciis tempore scilicet legis nature, in quo adeo fuit excecati ut in pessimos ydolatrie errores caderent, cum errore affectus tempore scilicet legis Moisaice, in quo tante malicie fuerunt quod et legem dei observare non possent, devenissent, deus gloriosus nolens ipsos in eternum perire filium suum mediatorem suum et ipsorum misit, et qui semetipsum pro nobis ut nos ab omni iniquitate redimeret tradidit, et populum sibi acceptabilem mundaret dedit, sic hominibus temporibus hiis malis novissimis cum homines in tantam insaniem cecitatis ut multi a fide discederent, tam errore affectus ut amore et caritate dei declinarent, ... incidissent, ... et ... adventu tempore ... puta sacrosanctam Sinodum Basiliensem inter ipsum et homines veluti Abigail inter David et virum suum stultum mediatricem

instituti procuravit. Et licet secundum Dionisium
de divinis nominibus omne opus quod deus creaturis
efficit tote trinitati omnibus tribus personis conspirat ut
in ipso dei potentia sapientia et bonitas appareant
tamen opus istud persone secundum quod in opere illo
attributum illius persone magis relucescat appropriatur
quia ergo in horum tam reformacione destituta
dei bonitas qua non dedignatur ecclesie sue
sic quomodo fere ignoratam succurrere et ipsam
appositis emplastris tali curacione magis re
splendet ideo sacri Concilii huius propter predicta
institutio spiritui sancto magis est ascribenda. Sic ergo
patet hec Basiliense Concilium spiritu sancto instituta
rite est institutum. Rite probo institutum propter
dicens hoc modo. Primo quidem sacratissima
Constanciensis synodus per decretum frequens
spiritu sancto inspirante conditum hanc ecclesie sanctam
synodum Basiliensem quo ad eius institucionis
inchoacionis tempus post septennium scilicet Conci
lii Senensis a fine eiusdem Concilii Senensis cal
culando instituit et fieri decrevit postmodum
celebratum Senense Concilium in quo ulterius exe
cucionem eiusdem decreti frequens tum de loci electio
ne pro fienda in futurum nova proxima con
gregacione tempore per decretum frequens sic insti
tuto tractaretur. Civitas Basiliensis electa fuit
fuerunt quoque hec omnia successivis temporibus
summorum pontificum auctoritate roborata. Nam
dive recordacionis Martinus papa quintus ad
celebrandum Concilium sic institutum et etiam
civitatis electionem approbavit. Et Eugenius
subsequens ad apostolatum assumptus quoque
ad tempus et locum celebrandi Concilii preme
bat sua bulla etiam et ante minuit ut patet
in accione sessionis prime Concilii istius Basiliensis
Ex quibus iam deductis claret conclusio prima
scilicet Sacrum Concilium generale Basiliense Conci
lium ecclesiam universalem representans spiritu sancto instituta
rite est institutum. Ipsum autem generale Basiliense
Concilium esse sacrum et ecclesiam universalem representare
deducentur in conclusione sequenti.
Conclusio secunda. Sacrum generale Basiliense
Concilium ecclesiam universalem representans spiritu sancto
instituti rite institutum tempore suo adveniente
in eodem spiritu sancto legittime est congregatum. Patet quod
divinum ipsum esse institutum institui mediante
auctoritate loci et temporis et necessitatis imminentis ut iam
est deductum. Ipsum vero esse sacrum et in spiritu sancto
legittime congregatum ex quatuor causarum suarum
legittimarum congregationibus sic ostenditur. Nam causa finalis
congregacionis ipsius legittima triplex est scilicet heresum
extirpacio, morum reformacio et bellorum

sedacio quia sicut propter has causas spiritu sancto
instinctu rite est institutum sic eadem causa spiritu sancto
procurante propter easdem est legittime congregatum quod
patet in decreto sessionis prime sic dicente. Ubi dicitur
Sacrosancta generalis synodus Basiliensis universalem
ecclesiam representans ad perpetuam rei memoriam
ad laudem dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti individue
que trinitatis gloriam et honorem pro heresum
atque errorum extirpacione, morum in capite et
in membris ecclesie dei reformacione ac sedatu
et regnorum ceterorum quorumcumque populorum administracionem
auctore discordiarum procurante dissidentium
pacificacione in spiritu sancto legittime congregata.
Et quod hee cause sint legittime patet quod deducetur
conclusionibus prime et patet quod hec quia quod ipsis
non mediantibus honor et gloria dei in ecclesia sua
crescat et augmentetur. Extirpacio quippe
heresum deducitur et restauracio glorie dei per
superbus usurpate. Nam heresis oritur quod superbia
vel cupiditate unde Augustinus ait hereticus est
qui alicuius temporalis commodi et precipue glorie
principatus quod sui gracia novas opiniones
gignit vel sequitur, addita tamen pertinaci de
fensione, opinio enim falsa et erronea in
heresi habetur pertinacia pertinacia non est
formale. Extirpacio igitur heresum est illa per
tinacia et durities in hereticis frangentur. Due
etiam cause finales relique, videlicet morum re
formacio et bellorum sedacio in una videlicet ecclesie
reformacione ut deo utique grata et accepta
referuntur. Pro quo libeat paulisper adverte
quod forma ecclesie duplex est. Una est interior scilicet
ipsa fides que est substancialis seu aptitudinalis
dilecto dei racione cuius ecclesia non deforma
tur. Immo propter ipsam sponsus eius eam appellat pul
cram et decoram. Canticorum enim dicitur quam pul
chra es et quam decora carissima in deli
ciis statura tua assimilata est palme et
ubera tua botris, racione ergo huius forme
non eget reformacione. Alia est ecclesie forma
exterior puta quedam compago absuadiarum legum
statutorum ceremoniarum regularum disciplinarum
atque religionum, quam formam patres sancti ab
ecclesie nascentis exordio usque tempora congruentia
non sine spiritus sancti instinctu struxerunt ista
siquidem absuadarum legum forma et compago
sic a patribus per omnem statum ecclesiasticum instru
cta est illa forma exterior propter quam in eodem
canticorum libro licet ecclesia dicatur pulchra et
decora dicitur tamen terribilis ut castrorum acies or
dinata. Ibidem vero scilicet sicut castra bene
compositis et armatis acies et tremendis
tremebundi suis hostibus apparet ita

mater eccl(es)ia hiis regulata obs(er)uatis di-
sciplinis q(uam) et legibus composita deco(r)ibus
[illegible] i(n) tribulit(?) [illegible] p(ro) s(er)uanda
ea cernatur laudabilis sollicitudo et indu-
stria capitum et ducum politie ecclesiastice
in manutenencia et conseruacione huius san-
ccionis i(n) punguli reparacione ip(s)ius et consistit
si quidem aute dei nomine eam disrumpi contigat
loquimur eni(m) i(n) scriptura sacra quod quidam
Reges ipsi multum deo placuerunt eo q(uo)d templum
a sordibus et spurciciis mundare et spata
tecta reparare curarunt, quanto magis
et nunc Reges et duces deo placent si hanc
formam eccl(es)ie si hunc statum potiorem, quam
sponso suo [illegible] reddit mutabilem non tremebun-
da in statu suo tenere satagunt et conantur.
Causa p(ro) efficiens Concilij istius est illa
suprema potestas siue auctoritas quia dei filius
verbum incarnatum hominibus conuersauit et ede-
dit in terris, dedit quidem eam tempore huius quia
et eccl(es)ie soli sue sponse et summo pontifici
eius officiali et administratori soli et suo
vicario ut infra p(ro)babitur qui racione huius auctoritatis
sibi collate Concilium generalia h(abe)nt insti-
tuere et congregare, et hoc instituunt et congregant
quociens demandant, licet eni(m) generalia Concilia
sicut multa priorum decreta et decretales so-
nant a papa habeant regulariter institui et congre-
gari tamen quatuor in tribus tamen casibus con-
gregato concilij generalis legitime sit sine
ipso primus eum papa desinit esse p(er) morte(m)
naturalem siue canonicam que est eius deposicio vel
si cadat in perpetuam maniam vel si esset
captus et non posset adiri Secundus cum
sufficienter de celebrando Concilium monitus con-
tumaciter renuit in preiudicium tocius eccl(es)ie
p(ro)ut eum si tangat tamen de Concilijs premissis
scilicet Constancien(si) et Senen(si) In hiis eni(m) duobus
casibus Concilium generale eccl(es)ia, potest vindicare
congregatum vel [illegible] Cardinalium non re-
scente vel congregato Concilio eccl(es)iam ad [illegible]
vindicans possunt Concilia generalia instituere
et ea congregare Tercius casus si Concilium
p(ro)p(ter) [illegible] est a papa vel alio legitime congregatum
statuat certum tempus et locum pro generali Concilio
celebrando sicut [illegible] necesse non [illegible] bulla
sua eidem Concilio adherendo [illegible] p(ro)p(ter) obitum
non ip(s)ius et Eugenij [illegible] [illegible] electum
idem Eugenius [illegible] i(n) [illegible] confessionis de
Concilij Basilien(sis) continuacione eidem d(omi)n(u)m Julianum
sic per d(omi)n(u)m Chartium est premissa quia
non est racionale neque equum ut p(ro)p(ter) corrupcionem
vel maliciam vnius membri totum corpus de-
trimentum paciatur sic igitur auctoritas summa

Conciliorum et summorum pontificum Concilium hoc
est congregatum et specialiter quidam d(omi)n(u)s Chartium
qui tunc summus pontifex [illegible] congregacionis
huius Concilij adiecit tamen in loco suo statuit
Basilien(si) congregari mandauit et d(omi)n(u)m Julianum
s(an)c(t)i angeli diaconum Cardinalem suis vices
causas totales vice sua eidem Concilio presidentem
vice sui similiter eidem Concilio presidenti gracia et
causa huius Concilij est illa conuiui s(an)c(t)i ecclesiastici
prelatorum p(ro) regimine eccl(es)ie et sacramentali electione
infusa diuinitus infusa, sapiencia re(s)p(er)it istos
siquidem diuinos eccl(es)ie prelatos sacramentaliter vnctos
et consecratos quibus p(er) illam consecratam vnc-
cionem q(uam) sapiencia diuina infudit, dummodo cum humili-
tate et submissionis deuocione dicta eius
suscipiant vnccionem De hoc in sacra scriptura multa
reperiuntur testimonia Nam et si Saul hoc vnde et
inceptus asinarum custos per vnccionem a Sa-
muele percepta d(omi)no data factus fuit sapiens
et propheta adeo ut in populo hec admiracio
p(er)cierat quidnam accidit Saul num et propheta
primi Regis x q(uo)d et cum Samuel predixerat
insiliet in eum spiritus domini et te scilicet p(er) vnccionem
et prophetabis et mutaberis in virum alterum
Idem prefatus de Dauid incrudito adolescen-
te legitur de eum scriptura, quod cum Samuel
et direxit est spiritus domini in Dauid ab illo die
et deinceps primi Regum xvj Et ergo a pueris
istius ad regimine populi temporale at cunctis ordinariis
in his vnccio adeo totam sapiencie p(er)buit instru-
entum quanto magis credendum est et firma fide
tenendum q(uo)d in aliquo prelata persistat q(uam) hij qui
ad gubernacionem et pasturam animarum alias specia-
cionis vnguntur et consecrantur diuine sapiencie
[illegible] eis necessario est p(ar)ticipes sunt et co-
[illegible] qua racionem vnctum [illegible]
[illegible] pastore vnus animas sequuntur [illegible]
Et necdum isti vnde corrumque [illegible]
scilicet et humani iuuri periti et approbati scilicet magistri
et doctores sunt iuxta huius Concilij quasi sacra
[illegible] et opera spiritu sancto cooperante nunquam
defuit in dei ecclesia quod in figura [illegible]
[illegible] vbi dicitur q(uod) hydria farine non defi-
ciet a farina [illegible] hydrie nabis doctrinam
sacrorum eloquiorum et sacre scripture sensuum
explicacionem in ecclesia dei significat, quibus [illegible]
fides in suis credulitatibus velut frumentum doctrina
in multura p(er) inspiracionem spiritus sancti doctorum
vbique eccl(es)ie largitas nunquam farine adaptatur
ut queat ad [illegible] fidelium et ad vsum
eorum animas panes saluberrimi confici habeantur
hec enim farina nunquam deficiet in ecclesia
et hac spiritus sancti doctorum [illegible] sunt q(uam)

alijs donis ea (com)pluribus que salvator
in promittendo ecclesie dicebat Spiritus sanctus
quem pater mittet in nomine meo docebit vos
omnia et suggeret omnia quecumque dixero vobis
Johannis xiiii et alibi Johannis xvi Cum venerit
spiritus paraclitus docebit vos omnem veritatem
Iste vero spiritus ignaros piscatores indoctos
et simplices homines divine pagine scripturarum
doctos et eloquentes effecit, quod utique numquam
desinet, quia successoribus suis doctoribus per
spiritum sanctum instructis veritas fidei gemine
plicatur, qui doctores multiplicibus spiritus sancti do-
nis secundum vero naturas fulciuntur, de quibus do-
nis paulus apostolus prima ad Corinthios xii dicebat
alij datur sermo sapientie secundum eundem spiritum, alij
sermo scientie, alij gratia interpretationum, alij genera
linguarum que dona fidei sunt subministrata
spiritus qui mentiri non potest se perpetuo ecclesie
daturum promisit et hoc per spiritum sanctum gemini
e assistentem. Ait enim Rogabo pro vobis
patrem et alium paraclitum dabit vobis ut ma-
neat vobiscum in eternum spiritum veritatis etc.
Ysayas assidue spiritum sanctum doctorem ecclesiam
pluens ecclesie deus dicebat dabo tibi panem
artum et aquam brevem et ultra non faciam avola-
re doctorem tuum ysaie xxx scriptura sacra di-
gnius ... quia a doctoribus non ad libitum
suum sed secundum sensum a spiritu sancto efflagitatum
debet molli id est exponi quia illis que
dem verbis ... qui aliter exponunt sacram scriptu-
ram quam spiritus sanctus efflagitat hereticus est dicente
et ultra non faciam avolare doctorem tuum
glosa dicit a spiritu sancto qui est verus sacre scripture
expositor et doctor veritatis. De quibus quidem
prelatis magistris et doctoribus in Concilio con-
gregatis et congregandis, qui tam propter dignitatem
ministerii, tum propter munditiam vite requisitam
dicuntur sancti dicit propheta Regius Congregate
illi sanctos eius qui ordinant testamentum eius super
sacrificia. Circa causam formalem huius
totalis sumitur a forma ipsius sancti duplex huius
Concilii potest dici forma sicut datur in virtute
morali una quidem in ordine ad finem secundum
et alia in ordine ad finem. Cum in concilio omnium
hec caritas et mutua dilectio est forma in
ordine ad finem cum in nomine dei omnes sunt
congregati ut infra dicetur etc. et alia pro-
ratio Concilii forma respiciens ab eo eius quod ab eis
est investigare veritatem requisitam, ponens
quod forma singularis Concilium tenens ex
aliis formis et determinans attendi et illa
forma per morales prophetas nominatur libertas

sen describitur, cumque in consulendo liber-
na sibi non est libertas ibi non potest dici
Concilium, non tamen illam dicimus libertatem
vanitatis quam superbus reputat de qua
ait Job Tamquam pullum et pullum onagri
se natum liberum reputat, unde Job onager
siquidem asinus silvester, nulli accubat
presepi, omne iugum excutit vincula dis-
rumpit, et vagus per campos hinc inde
pascendo discurrit. Ita presumptuosus homo superbus
et vanus nulli innovari disciplinam, nullam
in agendo tenet regulam, nulli autem se
submittit fantasias suas vagas so-
lum sequitur et hec libertatem vocat, absit
libertas talis ab hoc Concilio ubi ...
ad mensuram fidei et ad sobrietatem loquendum
est ut ait apostolus, absit quod homines passim
et ad libitum loqui permittantur in contraria
et sanctorum patrum determinationibus. Ergo isti
patres et domini in Concilio congregati ad
proprie sacre scripture ut boves arca domini
trahentes alligati sunt et alligari con-
sunt quod eos quietare doctorum sanctorum fre-
nari, ne variis fantasiis per incertos
campos ut onager discurrant sed inter
eos est ... sit hec libertas ut nullus ...
... nec clamare nec ... nec ...
... et ... nec ... et capitu-
... domini ... sua ... et scripturarum testi-
monio ... et ..., hec est vera
libertas in Conciliis ... in Con-
ciliis ... non tumultibus nec clamoribus
sed ... scripturas allegationibus cum
modestia disceptandum est sicut pulchre nos
docet apostolus prima ad Corinthios xiiii dicens Si
conveniat ecclesia in unum et omnes linguis
loquantur, intrent autem fideles et ...
... dicunt quid insanitis, ecce quomodo
reprobat loquelam tumultuosam et paucis
paulatim instruit loquendum secundum interpretationem
scripturarum ... Cum convenitis unusquisque
vestrum psalmum habet doctrinam habet apoca-
lipsim habet linguam habet interpretationem
habet omnia ad edificationem fiant postea
sequitur si autem non fuerit interpretes taceat in ecclesia ta-
ceat ... ut interpretibus loquatur
scripturas ... concludo pro libertate loquendi
secundum interpretationes scripturarum dicit itaque fratres emula-
mini prophetare et loqui linguis nolite prohi-
bere omnia autem honeste et secundum ordinem
fiant in vobis quam formam libertatis ut di-
xi hoc sacrum Concilium solerter tenuit ...
... abfuat

Ex quibus omnibus premissis conclusiones tres sequuntur. Prima quod sacrum generale Basiliense concilium in spiritu sancto legitime congregatum et sacrosanctum. Secunda quod sacrum generale Basiliense concilium in spiritu sancto legitime congregatum [illegible]. Tercia quod sacrum generale Basiliense concilium est ecclesia universalis veritatis et representat ipsam veritatem. Prima patet quia omnes cause istius concilii generalis Basiliensis sunt licite et sacre sic sancte ut claret ex premissis ergo ipsum est sacrosanctum et licite congregatum. Secunda etiam patet ex premissis. Et singulariter patet quia hoc sacrum istud concilium concussionibus pressuris et tribulationibus non modicis ita divinitus velut navicula Petri fluctibus et procellis expositum sola dei et signanter spiritus sancti potentia et virtute veluti et navis illa submersa inviolabilis in vigore suo permanserat modo quod de eadem adhuc non est ecclesia sine religione Romana cum apostoli [illegible] simonibus et iniquis instruxerunt principibus sacerdotum et qui cum eis erant ea persequentibus Gamaliel legislator vir ille omnis plebis honorabilis in concilio congregatis Acte quinto insinuabat dicens discedite ab hominibus istis videlicet apostolis et sinite illos quoniam si est ex hominibus consilium hoc sive opus dissolvetur si vero ex deo est non poteritis dissolvere eos sed sinite illos ne forte deo repugnare inveniamini. Patet etiam hoc idem ex hoc quia ubi duo vel tres ut ait Christus in nomine meo congregati fuerint in medio eorum sum [illegible] multo amplius ubi tot prelati et seniores ecclesie catholice ex omnibus mundi partibus in unum ad dei honorem et ad ecclesie sue sancte edificacionem congregati sunt in medio eorum [illegible] quidem cum spiritu sancto est constitutum.

Tercium etiam patet ecclesia namque [illegible] orbem terrarum dispersa in unum concilium [illegible] in singulis suis suppositis [illegible] congregari sed ex omnibus eius diocesibus prelati et pastores nomine earum diocesium et aliorum [illegible] ad tractandum bona ecclesie tota conveniunt et sic singuli suas dioceses [illegible] ex quorum congregacione concilium generale resultat et catholicam [illegible] tota in omnibus suis diocesibus [illegible] apostolorum xv capitulo legitur [illegible] super questione de [illegible] fidelium [illegible] decidenda apostoli et senioribus res vide de verbo hac convenerunt et cum infra decimo sexto capitulo scribatur placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia ubi cum [illegible] legitur quod singuli de ecclesia super hac re declaranda convenissent. Seniores ergo eorum prelati [illegible] convenientes et [illegible] generale concilium statuentes totam ecclesiam [illegible] et ea que [illegible] per ipsos sunt ecclesia [illegible] ipsam facta foret acceptat et per ipsam fieri dicitur. Sicut et in aliis [illegible] magnis ducatibus scilicet et regnis fit et decet [illegible] principales [illegible] et [illegible] suarum subditorum [illegible] conveniunt et ea que [illegible] eiusdem bona [illegible] tractant et diffiniunt, et cum ea que sic per ipsos tractantur diffiniuntur et sunt huiusmodi communitas acceptat ymmo necessario acceptat communitas per ipsam tractari diffiniri et fieri dicitur, alias [illegible] huiusmodi magis [illegible] posset cum singula ipsarum [illegible] ad locum unum convenire nequeunt. Sic et de ecclesia [illegible] monarchia per totum orbem [illegible] suis longe late que dispersa [illegible] sendum quod [illegible] hac ordinacione in concilio [illegible] bus ipsa que [illegible] et negocia sua tota [illegible] ordinat reformat et disponit [illegible] suis et aliis subsistere cum non [illegible] ipsa tota [illegible] convenire queat. Hec [illegible] declaracio per Constanciense concilium decreta est et Basiliense concilium confirmatum ut patet [illegible]. Sic igitur patet conclusio secunda scilicet sacrum generale concilium Basiliense ecclesiam [illegible]. Sic igitur patet [illegible] scilicet sacrum generale spiritus sancti instinctu [illegible] institutum [illegible] adhibere [illegible] in spiritu sancto licite congregatum.

Conclusio tercia. Sacrum generale Basiliense concilium in spiritu sancto legitime congregatum [illegible] plenitudinis potestatis sue [illegible] integrum [illegible] sibi habet immediate collatam. Licet enim [illegible] verba illa evangelii [illegible] tibi dabo claves regni celorum et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis et quodcumque solveris super terram erit solutum et in celis soli [illegible] Petro dicta constituisse ac per ipsa potestatem clavium ecclesie plenitudinem sibi soli datam fore arbitretur, si tamen [illegible] textus evangelii in illo loco conspiciatur [illegible] constat verba premissa Petro in persona ecclesie omnibus apostolis dicta fuisse [illegible] potestatis plenitudinem [illegible] ecclesie [illegible] data non [illegible] Petrus in dicto capitulo de fide interrogabat [illegible] omnes apostolos [illegible] eodem capitulo [illegible] in partibus Cesaree Philippi [illegible] interrogabat

disciplos suos dicens Quem dicunt homines esse filium hominis Et paucis interpositis subdit discipulos suos alloquendo Vos autem quem me esse dicitis Respondens Symon petrus dixit Tu es christus filius dei vivi hic aperte considera quod cum ceteri de fide interrogarentur petrus solum fidem pro omnibus confessus est sibi adhuc pro omnibus responsum est Tibi dabo claves regni celorum Vnde Rabanus doctor antiquissimus claves ceteris apostolis date sunt date constituunt nunc ecclesie nunc in episcopis aut presbiteris omnibus ecclesie disciplos eius solum enim super premisso capitulo Mathei Origenes quid de se sentiant interrogat ut confessionem vere fidei digna mercede remuneret sed petrus solum Christi tamquam ex apostolis vocibus vidit cum veritate fidem confessus est dicens Tu filius dei vivi quam confessionem vere fidei christus per clavium tradicionem remuneravit Est et illud quod dicitur luce xxii Oravi pro te ut non deficiat fides tua Vnde ecclesie petro dictum fuisse constitutum est cum statim per hugonem dictum sibi placatum a sua fide ut per hoc demandavit que fides in ecclesia remansit hanc etiam doctrinam facere beatus Augustinus [illegible] dat xiiij non est hesitandum Tibi claves adhuc ceterorum recepisse apertissime fatetur aut cum in eodem [illegible] has ergo claves dedit ecclesie sue ut que solveret in terra essent soluta et in celo et que ligaret in terra essent ligata et in celo Et in libro de agone christiano sic legitur Ecclesie claves regni celorum date sunt cum petro date sunt et quod ei dicitur ad omnes dicitur Et sic ergo in forma [illegible] Si in petro non esset ecclesie sacramentum non ei diceret dominus Tibi dabo claves regni celorum quecumque ligaveris in terra erunt ligata et in celo et quecumque solveris in terra soluta erunt et in celo Si hoc petro tantum dictum est non hoc ecclesia facit ut que in terra ligantur ligentur in celo et que solvuntur in terra solvantur in celo Sed quia cum [illegible] contingit etiam in celo ligari [illegible] ab ecclesia in celo solvuntur Si hoc ergo in ecclesia sit petrus quando claves accepit ecclesiam sanctam significavit [illegible] aut plus in persona petri sed alias verba ista christus ad omnes dirigit [illegible] in persona petri tradidit [illegible] quecumque [illegible] monere debet quod [illegible] verba de futuro christi in loco paralleli locutus sit cum dicit Tibi dabo claves et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum

et in celis etc. Ymmo ex [illegible] ubi apertius potestas clavium collata est ecclesie per verba de futuro dictis collacio exprimitur quodcumque sic alligaveris super terram erit ligatum et in celo etc. quam hanc promissionem invaluerit Iohannes xx, ipse christus adimplevit cum insufflavit et dixit eis Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis et quorum retinueritis retenta sunt eis Vbi apostolis et per eos in eis toti ecclesie potestatem clavium immediate contulit Hanc eciam sic clavium ecclesie potestatem ecclesie a christo fuisse traditam elegantissimo innuebat Regius loquens dicens Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam barbam Aaron, quid enim est duplex barba, numquam Aaron habebat duas barbas, barba est congregacio pilorum a capite dependencium, per barbam igitur primam que illius esse exprimitur congregacio fidelium id est sancta ecclesia designatur, que non ab Aaron sed a capite suo id est christo qui caput est ecclesie secundum apostolum dependet. Sed unguentum ergo potestatis ecclesiastice a christo capite descendens descendit primo in barbam id est in ecclesiam id est primo et principaliter a christo datur ecclesie Deinde descendit in barbam Aaron id est summum pontificem et ab ipso in ceteros ecclesie prelatos qui nomine barbe Aaron significantur, quia alii ecclesie prelati ab Aaron qui fuit summus pontifex synagoge et summo pontifice ecclesie significantur [illegible] generali non residente sive consenciente et similiter ipso [illegible] cepit Vnde et sicut sic apostolos [illegible] fuisse factos sacerdotes in cena domini recipientes [illegible] potestatem corpus christi [illegible] sine insufflacione spiritus sancti factos esse capaces [illegible] ordinis [illegible] permissionem spiritus sancti Vnde sicut [illegible] Sicut milites [illegible] non sunt [illegible] sunt armati sic et apostolos [illegible] spiritus sancti descensum christus [illegible] non permisit [illegible] petrus caput [illegible] apostolorum et [illegible] remansit et [illegible] ecclesie prelati [illegible] a summo [illegible] successor est petri [illegible] status [illegible] ad caput [illegible] alioquin non esset [illegible] status sed [illegible] est ecclesie unitas [illegible] est status [illegible] status [illegible] et ecclesie [illegible] est [illegible] ad que omnis [illegible] et [illegible] ecclesiastici ordinis [illegible]

Juxta illud prima Petri ij° Conversi estis
nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. Pa-
stor autem iste supremus solum Petrum ad prela-
tionis statum elegit supremum, quando ei dixit
Tibi dabo claves regni celorum. Aut prelationem tunc
confirmavit Joh. ult. quando Joh. ult. ei dixit
Pasce agnos meos, [illegible]
[illegible] omnes, et ibidem sibi dictum est Pasce
oves meas. Super quo verbo dicit glosa quod
finito predicationis commissione ovium solum Pe-
tro commendavit Christus et nulli alteri. Sed
si dicatur si Christus potestatem clavium Petro
tradidisset, tunc Petrus Christo vivente papa
fuisset et papatus officium quod tamen ministe-
rialiter exercuisset. Respondetur quod Christo vivente
nullus preter ipsum in ecclesia supremus fuit, nec
quod Petrus Christo vivente potestatem in ecclesia
exerceret, sed potius post mortem
Christi ipsum ut in tempore futuro, sed post eius
mortem supremum in ecclesia post eius [illegible]
esse solum instituit et non cum [illegible] quod ipsum
in petra illa post resurrectionem eius per verba
illa Pasce oves meas primum et non cum
confirmavit. Et tunc conclusio predicta vera
sit probatur. Ecclesia quoque etiam est sponsa Christi in fide
sibi desponsata. Osee ij° Et sponsabo
te michi in sempiternum et sponsabo te
michi in iustitia et in iudicio et in misericordia et mi-
serationibus et sponsabo te michi in fide. Sponsa
autem eandem auctoritatem habet quam sponsus suus ra-
tione desponsationis, ergo cum Christus est
Christus eius auctoritate [illegible] ecclesia sibi
desponsata, sed Christus habet potestatem clavium plen-
itudinem ut infra probabitur, ergo et ecclesia sua
sponsa. Et Concilium generale representans ecclesiam
Christi habet potestatem clavium plenitu-
dinem. Ista conclusio [illegible] Sacrum generale Ba-
siliense Concilium in spiritu sancto legitime congrega-
tum ecclesiam universalem representans plenitudinem
potestatis sive privilegium adeo sibi immedia-
te collatum, mediate quam [illegible]
plus ipsius Canonibus [illegible] generalibus conciliorum
universitatis catholice de scripturis sacris etiam
de clavibus officiis et constitutionibus liber-
tatibus sacris etiam rebus de moribus
ritibus et ceremoniis de venerationibus re-
liquiarum et ymaginum de indulgentiis
de ordinibus et religionibus et de singulis
salutem animarum concernentibus cum omnibus [illegible]
modis et [struck through] institutionibus
sed dispensatione ordinationem et auctoritatem [illegible]
[illegible] potestatem potest [illegible] ad alios apostolos
ac potestatem totius ecclesie [illegible]

originalia sanctorum doctorum ad intellectum [illegible]
sacram scripturam exponentium et maiore [illegible]
[illegible] ne peregrinis doctrinis [illegible]
[illegible] [illegible] dare [illegible]

¶ Conclusio quarta. Sacrum generale Ba-
siliense Concilium in spiritu sancto legitime congregatum
ecclesiam universalem representans plenitudinis potestatis
sive privilegium sibi adeo immediate collatum
super auctoritatem summi pontificis et consequenter super summum
pontificem obtinet potestatem et principatum. Ad
probandum autem hanc conclusionem premittit primo utrum
sit auctoritas summi pontificis et a quo et qualiter
eam habeat. Sciatur [illegible] sicut in [illegible]
summus pontifex sive papa [illegible]
universalis et ordinarius filius [illegible]
[illegible] illam supremam auctoritatem sibi [illegible]
de qua [illegible] admirabantur [illegible]
[illegible] manifestando [illegible] dicebat [illegible]
[illegible] quia filius hominis habet potestatem in terra dimit-
tendi peccata ait paralitico, tolle grabatum tuum et
ambula. Quam visio admirantes turbe glorifica-
verunt deum qui talem potestatem dedit hominibus.
¶ [illegible] quam primo paulisper advertendum
[illegible] quod [illegible] habuit potestatem dimittendi peccata
non quidem auctoritatis [illegible] quia illa est solius
dei [illegible] ministerialis quia [illegible]
[illegible] sed habuit eam per modum excellentie [illegible]
media [illegible] potestatem auctoritatis et ministerium
[illegible] ministerialem, quod exemplum demonstrat [illegible]
sine sacramentis [illegible]
[illegible] quia in nomine [illegible]
[illegible] peccata abluens dabat [illegible]
[illegible] virtute et efficaciam omnibus sacramentis [illegible]
[illegible] quamquam quidem excellentie potestatem [illegible]
dimittendi peccata [illegible]
[illegible] sine sacramentorum administratione [illegible]
[illegible] peccata dimittere [illegible]
[illegible] ad designandum quod ipse solus est [illegible]
ecclesie et ne in ecclesia scisma fieret, ut [illegible]
[illegible] Petri et [illegible] Pauli [illegible] dedit hominibus
potestatem peccata dimittendi [illegible] ecclesie et [illegible]
[illegible] quidem auctoritatis non [illegible]
quia illa est solius dei [illegible]
potestatem ministerialis quia ipse et aliis ecclesie ministris
concessit ut infra clarebit [illegible]
[illegible] peccata dimittendi dei [illegible]
salute hominum ordinata est [illegible]
hominibus [illegible] voluit [illegible]
[illegible] ecclesie ut supra [illegible]
[illegible] summo pontifici vicario suo generali [illegible]
ipse est [illegible]
[illegible] ita [illegible] quod sibi [illegible]

alem elegit p[ro] regimine dando ei policiam sp[irit]ualem
p[ro]p[ter] et monarchiam ab aliis distinxisse, ideo
hui[us] potest[at]is usu[m] p[er] plenitudinem iurisdictionis mo
derari voluit et ordinari usque ad h[oc] q[uod] plenitudinem
huius ... potestatis ... supposito in
constructione unitatis ecclesiastice pallie ... et totu[m]
... et sic illud unitatis suppositum p[er] hanc potestatis
plenitudinem efficitur ecclesie monarcha. i[d est]
pallie ecclesiae ... Cirillus alexandrinus
i[n] lib[ro] thesauro[rum] sic inquit Sicut xp[istu]s dux et
sceptrum ecclesie gentium et iudeorum, accepit a patre
plenissimam potestatem egrediens sicut omnes princi
patu et sup[er] omne quodcumque ita et gemina
ei cuncta tuentur sic et petro et eius successoribus
plenissime commisit, et ita nulli alii q[uam] petro
x[ristu]s q[uo]d suum est plenum sed illi soli dedit. Et
sup[er] actis apostolorum petrus a filiis supremus
qui filii sunt potestatem accepit non solum ut maior
... in parte una sed universo orbe ... apostolice
... ad Eugenium papam considerans ...
apostolos ... singulis episcopis singulas tibi universas
commisit ... Bernardus ad ... distat
... testatur hic ... salus
... accepit a d[omi]no ... apostoli cum
... honore et potestatem acceperunt
... par dicit omnis episcopus sit par
apostolo quantum ad ordinem et ... consecra
tionis, petrus tamen maior fuit aliis in ...
... Et alia glosa super ... dicit ... dignitate apostolatus ceteris ...
... aliis ... officium et alia ...
... super verbo illo Tibi dabo cla
ves, ait glosa q[uia] maiori ... claves
maiori ... confessione confessus est petrus
... collatas claves regni celorum
... quo ... evangelii ... appet q[uod] ...
petrus ... videtur, ... pari gradu
... et p[ro] aliis ... equali
... et pari gradu ... aliis
... Beatus es Symon Bariona ...
... et ea que sequuntur usque ibi et dabo
... sed quia solus maiori confessione
... Tu es xp[istu]s filius
dei vivi, merito ipse p[re] ceteris ... clavibus
collatis regni celorum ... a xp[ist]o, si enim
p[ro] omnibus equali et pari modo et ipse petrus
... et verisimile ... q[uod] xp[istu]s ... ve
... vobis dabo claves regni celorum
... exemplum ... huic ...
suffragari ... accessit ad ihesum

mater filiorum zebedei cum filiis suis adorans
et petens aliquid ab eo dicit ut sedeant hii
duo filii mei ... Respondit Ihesus Ne
scitis quid petatis cum ... dixit ... Iohannis
... non solum ... quam mater
ipsos fratres ... accessisse ad ihesum et h[oc]
eadem postulasse intelligere possumus quod a fi
liis erat submissa ... sermo
nibus quibus non ... ad mulierem ... se pe
tentem sed ... ad filios submittentes ... dicit
Nescitis quid petatis ... Et super ambos
equali ... et gradu ... petro ...
... vobis
dabo ... Nescitis quid
petatis eo q[uod] ... equali postulacio
... facie appet eo q[uod] ...
intendimus ... ad doctrinam beati
Augustini et ... diceremus ... sedem
... videtur ... unitas ... in ...
... quod ... equali seu pari
gradu petrus ... et ... aliis videtur ... apostolo
gradu ... confessus est ut ... quia
maiori p[re] ceteris confessione ... maiori ...
... equali et ita suo modo ... plenitudine
... cum dixit tibi dabo ... vobis ...
... plenitudinis ... apostolorum ... petrus ...
... locum ... obtinuit ...
unde hui[us] ... potestatem ... de
apostolis beatus Augustinus admirando ...
clamat ... plebeios piscatores
apostolos credere ... regibus ...
reges ... omnibus imperare ...
legibus frenare, demones sub pedibus cal
care ... inestimabilis potestas ... i[n]
positum ... quod ... potestate
clavium ecclesie plenitudinem et ... clavium
tamen q[uod] licet sit plenitudo potestatis clavium ...
a xp[ist]o immediate sit collata ... et summo pon
tifici a xp[ist]o ... esse collata ... tamen ...
eundem modum ... sicut ... famu
lia ... et eundem thesaurum ... possidet
et habet dicitur et alia ... dispensatur
sic ... possidet ... plenitudinem ... ple
nitudinem ... summus ... habet
quidem ... ecclesia habet potestatem ... thesaurum
a xp[ist]o suo sponso sibi collatum habet illam
summus pontifex ... dispensatorem ... illa
potestas in ecclesia ... ut ... consideratur ... ratione
... dignitatis et auctoritatis ... et ...
summus pontifex ... ut ... suo officiali
et administratione sive dispensatione

Episcopus enim et summus pontifex et alii prelati
inferiores huius thesauri potestatem scilicet ecclesie sunt
ministri et dispensatores ad ministerium ecclesie di
uinitus ordinati et ad seruiendum ecclesie dati
sicut manifeste affirmat apostolus i ad Cor iii° ecclesie
dicens omnia uestra sunt uos autem christi glossa
ad seruiendum siue appollo siue paulus siue cephas
ne ergo quis uestrum putet quod huiusmodi principes
dati sint ad ecclesie dominandum statim post uerba pre
scripta apostolus subiungit sic nos existimet homo
ut ministros christi et dispensatores misteriorum
dei non ut dominos glossa non petrus super pe
ultra non ut dominantes in clero sed forma facti gregis
ex animo quod est sponsa i ecclesia quam sibi christus
meritum desponsauit sempiternam et inde
uiabiliter ecclesia secundum apostolum ad Ephe v° christus
dilexit ecclesiam et semetipsum tradidit
pro ea ut illam sanctificaret mundans eam laua
cro aque in uerbo uite ut exhiberet sibi
gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam
aut aliquid huiusmodi sed ut sit sancta et imma
culata est in summo pontifice eque et deuiabi
liter tamen summus pontifex est in hiis que fidei sunt
sub eadem sicut et petrus errauit et non recte
in ueritate euangelii ambulauit propter quod
paulus ei in faciem restitit et coram omnibus
quia reprehensibilis erat reprehendit ad Gal
ii° Rursus inuenimus quod potestate ecclesie et summi
pontificis cum dominus eandem cui et a saluatore
fides ecclesie eciam dicitur fides petri, dixit
enim christus petro luce xxii° Ego pro te rogaui
ut petre ut non deficiat fides tua. clarum
est quod saluator loquebatur de fide ecclesie uniuersalis
et non de fide personali petri, et ideo dicit
tua, super qua dicit beatus Augustinus sua erat
commissione quia sibi pro illa agenda
proposita uerba sunt et tu aliquando conuersus, ad
quid ergo conuersus erat ad fidem ecclesie quam
indeficientem sibi christus promittebat ut inde
caperet unde alios confirmaret, uel tempo
ribus sic queritur tu aliquando conuersus confirma
fratres tuos habet ergo uniuersalis ecclesia hanc fidem
cum plenitudine potestatis, habet eam successor
petri est et plenitudinem dispensationis sed
pari passu hanc potestatis clauium plenitudinem
habet uniuersalis ecclesia auctoritatiue siue potestatiue, sed
et eam summus pontifex ministerialiter monarcha
monarchie seu politie ecclesiastice administratiue
siue dispensatiue quod tamen ad huiusmodi
dicimus uerendum quod ecclesia uniuersalis conualuit

non congregata potestate clauium plenitudinem ab eo
sibi immediate collata sed autem uel si potestatiue sit
quod non actu exercuit, sicut sic probat rex uel dispensa
michi ipsius auctoritate actu per seipsum exercitum
uel nichilominus tamen ipsa uniuersalis ecclesia qualiter congregata
haberet eandem potestatem clauium plenitudinem et non
auctoritatiue siue potestatiue et similiter actu exercitiue quam
tunc et ipsam posse exercere potest actu et exequi potest
alis et manifestum est sibi clauium potestatem con
tulisset, et ipsa eandem eandem recepisset sicut
sic ut sit exercitum eius potestatis clauium habet eo
frustra sit collocamenta cum non est collocatio
Itaque patet quod per validissimam fidei confessionem
uero claues petrus a christo meruit atque ex per
tocius tunc amoris eius meritum induitum potestate
uti singularum apostolorum primatum ab omni ecclesia
re constat ipsum et eius successores potestatem cla
uium et iurisdictionis primo et permanentem super
singulas de ecclesia immediate ab ipso obtinuisse
Ideo Crisostomus super illud Et dabo claues regni celorum ait
petrum principem apostolorum instituit ut ecclesia unum
principem habet uicarium ad quem diuersa membra
ecclesie concurrerent, si forte inter se dissentirent
quare sicut magnum uidetur dici quod petrus non
potuisset soluere et ligare sua auctoritate etiam
apostolos aut discipulos in prouinciis et parrochiis
eis deputatis quia dicit glossa luce x° ipsa tenet
locum in ecclesia petri, episcopi locum apostolorum, presbiteri
locum lxxii discipulorum, sic non apparet habet
dicere quod ipsa non possit soluere et ligare in diocese
sui cuiuslibet episcopi et parrochia cuiuslibet curati uel
si cuiuslibet episcopi et parrochia cuiuslibet curati uel
absolucionem et ligationem quibus placet committere
et omnia per eorum uel per commissionem presupposita
presupponendum quod ipsi episcopi uel presbiteri possint fac
Ex hoc quod premissis colligitur quod eadem potestas clauium
sit collata ecclesie et summo pontifici sed ipsa potestas
a christo mediate collata ex quibus aliquis
quibusdam uero ista superficietenus intuentibus
et summus pontifex uidentur esse auctoritate equaliter
Continens tamen uero ista considerantibus constat ipsos
dispares esse quo ad auctoritatem quia ut dictum est ecclesia
sed auctoritas illa non nobiliori et magis digno
siue auctoritatiue siue potestatiue summus uero pontifex solum
officialiter ministeriale et dispensatiue ad sensum dictum
habet eam ecclesia sempiternaliter et indeuiabiliter
summus autem pontifex temporaliter et deuiabiliter
quorum magis habundat ecclesiam uel sue tota
liter generale legitime congregatum ipsorum uniuersalis
constat esse supra pontificem summum siue ipsum
ratione primi maius tamen est ecclesiam uel eam siue
Concilium legitime congregatum summo pontifice
siue posse, uel nescio clarior ecclesia uel sunt de ratione
Concilium legitime congregatum in ipsum sed de auctoritate
sua corrigere exigerent posse ad emendam

Et per hoc venio ad conclusionem intentam probandam principaliter. Unde sit quarta conclusio: quandocumque duo sunt habentes eandem potestatem, ita tamen quod unus illorum habet eam auctoritative et principaliter, alter vero ministerialiter solum et dispensative, primus est supra secundum. Sed sic est de ecclesia universali sive concilio generali legitime congregato ipsam representanti et summo pontifice ratione commissionis sive donacionis a Christo sibi facte, quia ecclesia universalis sive concilium generale etc. est supra summum pontificem, ergo etc. Maior patet, quia maioris auctoritatis est et potestatis habere potestatem aliquam auctoritative et principaliter quam habere ipsam solum ministerialiter et dispensative, quia habens potestatem auctoritative et principaliter potest adiungere, ordinare et ad libitum suum disponere potestatem huiusmodi cum ministerialiter et dispensative. Hoc autem patet ex premissis. Est quinta conclusio: [illegible] sic, quicumque auctoritate et lege sibi a Christo tradita potest alterum iudicare, arguere, corrigere et condempnare si demerita sua exigerint, est supra ipsum. Sed ecclesia universalis sive concilium legitime congregatum potest summum pontificem sive papam iudicare, corrigere, arguere et condempnare si demerita sua exigunt; ergo ecclesia universalis sive concilium generale legitime congregatum ipsam representans est supra ipsum, quia bona et [illegible] cum hoc quod sola auctoritate procedant. Sed hoc patet ex precepto domini qui in evangelio ait Mathei xviii: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum; si te non audierit, adhibe tecum duos vel tres; et si illos non audierit, dic ecclesie; si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Ecce quod ecclesia potest iudicare etc. si demerita exigunt summum pontificem. [illegible] autem in septimo [illegible] summum pontificem posse corrigi vel iudicari ab ecclesia, quia ecclesia [illegible] transgressionibus [illegible] est, ecclesia vero est formosa sine ruga et macula, et peccare non potest etc. [illegible] papa possit peccare et ideo [illegible] in fine [illegible] supra et infra patebit etc. Aut pontifex [illegible] sive papa sub nomine [illegible] quia et Petrus aliorum [illegible] membrorum [illegible]. In diebus illis exsurgens Petrus in medio fratrum dixit (erat autem turba hominum simul fere cxx): Viri fratres, oportet impleri scripturam quam predixit spiritus sanctus per os David de Iuda etc. Insuper ad confirmandum premissa facit illud quod scribitur Actuum viii, ubi cum audissent apostoli qui erant Ierosolimis quod Samaria recepisset verbum dei, concilium generale apostolorum misit ad eos Petrum et Iohannem, quo denotatur quod concilium generale apostolorum erat supra Petrum, quia a maiore [illegible] mittitur ad minoritatem missi, de quo [illegible] Luce vii, ubi dicitur: dico huic vade et vadit, et alii veni et venit, et servo meo fac hoc et facit, et sub potestate constitutus habens sub me milites; et Mathei xx et xxi [illegible] mittere notatur auctoritatem et [illegible] commisso subauctoritatem. Nec obstat quod aliqui dicunt Petrum ibi missum precum aliis quam auctoritate, quia si Petrus solus fuisset, qui missus posset a quo [illegible] opinio, sed tamen [illegible] Petrus non fuit missus solus, non [illegible] illorum intentio. Ceterum facit ad idem quod scribitur in cronica Cleti et aliorum, ubi ponitur quod cum Petrus apostolus papa primus post Christum appropinquaret tempore sue passionis, sibi elegit in sede apostolica successorem Clementem. Concilium generale apostolorum considerans hoc ad bonam ecclesie policiam non convenire, electionem per Petrum de persona Clementis factam per modum reformacionis reprobat et Linum et post Cletum Petri successores successive in administracionem summi pontificii sive papatus substituit et ordinat; hoc quod ecclesia universalis approbavit et tolleravit, quod non fecisset si concilium generale supra summum pontificem sive papam non esset. Sic ergo Cleto et aliis hinc cedendi dictam electionem reprobandi eandem [illegible] et potestatem eligendi Linum et consequenter Cletum habuit. Nec obstat quod aliqui dicunt quod ecclesia tunc non erat congregata, quia licet tunc publice non congregaret propter metum infidelium, secrete tamen congregabantur, ut patet in epistola in qua dicitur quod oratio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo Actuum xii. Vel [illegible] ecclesia in membris suis principalibus auctoritatem et posse predicta faciendi habentibus [illegible] convenit et ipsam totam ecclesiam representavit. Porro quarta predicta conclusio sic: Omne totum est maius sua parte. Cum ergo omnes fideles secundum apostolum unum corpus in Christo sint ad Romanos xii, sequitur quod totum istud corpus sit maius et dignius sua parte. Cum ergo summus pontifex sit membrum huius corporis, quia secundum apostolum ad Ephesios v caput ecclesie est Christus, et caput Christi est deus, i ad Corinthios xi. Si ergo caput Christi est deus, inquantum est homo, multo magis caput pape est deus, et sic papa inquantum fidelis [illegible] et credens est membrum ecclesie. Ergo totum corpus ecclesie universalis vel concilii generalis ipsam ecclesiam representantis est maius et dignius in auctoritate et potestate quam summus pontifex sive papa. Est sexta ergo ecclesia universalis sive concilium generale Basilee in spiritu sancto legitime congregatum ipsam ecclesiam representans auctoritate sua est supra summum pontificem

sive specialem auctoritatem eius scilicet summi pontificis quo ad ipsius exercitationem ordinare limitare et vestire legitime potest et potuit prout de facto ita ordinavit limitavit et vestivit, quia presentibus omnibus sancte Romane ecclesie Cardinalibus et multis archiepiscopis patriarchis episcopis et prelatis ac diversorum principum ambasiatoribus et illustrissimo principe domino Sigismundo quondam Romanorum rege de consensu omnium beneplacito et mandato sacrosanctum Constantiense Concilium diffinivit hoc perpetuum statutum die sexta mensis Aprilis in quinta sessione eiusdem Concilii Anno domini M° cccc° xv edidit et promulgavit ac promulgari iussit in hec verba. Hec sancta Synodus Constanciensis in spiritu sancto legitime congregata generale Concilium faciens et ecclesiam katholicam militantem representans pro extirpatione presentis scismatis et unione ac reformatione ecclesie dei in capite et in membris fienda ordinat diffinit statuit et declarat quod ipsa habet immediate a Christo potestatem cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis etiam si papalis existat obedire tenetur in hiis que pertinent ad fidem et extirpationem scismatis et generalem reformationem ecclesie dei in capite et in membris. [illegible] summus pontifex sive papa ratione donationis sive commissionis a Christo sibi immediate facte habeat summam ac plenam clavium ecclesie potestatem, super summum pontificem obtinet potestatem et principatum, non tamen habet eandem potestatem ubi sacrosanctum Concilium in conventu suo viget sive residente liberam administrationem sui executionem. Quare patet et in effectu conclusio nostra premissa scilicet Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legitime congregatum ecclesiam universalem representans habet plenariam potestatem sive iurisdictionem a deo immediate collatam super auctoritatem summi pontificis et cetera.

Conclusio tertia. Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legitime congregatum ecclesiam universalem representans ab Eugenio quondam pontifice summo dissolvi non potuit nec est dissolutum. Probatur conclusio quia etiam vel sive Concilium generale Basiliense in spiritu sancto legitime congregatum ipsam videlicet auctoritatem suam et presertim pro heresum atque errorum extirpatione morum in capite et in membris ecclesie dei reformatione ac regum et regnorum ceterorumque christicolarum ad invicem auctore discordiarum pertinente ad invicem dissidentium pacificatione fuit et est super ipsum igitur conclusio vera. Antecedens patet per [illegible] ex generalium predicta. Et per secundam partem ex decretis Concilii Constanciensis prefatis supra allegatis cum ipsum istud Concilium istud Basiliense sit congregatum ut supra habitum est. Igitur [illegible] per quod secundum Ysidorum qui libro VI° ethimologiarum per narrationem quatuor Conciliorum principalium ut supra habitum est in hec verba prosequitur. Hec sunt quatuor Synodi principales fidei doctrinam plenissime predicantes sed et si qua sunt Concilia que sancti patres spiritu dei pleni sanxerunt post istorum quatuor auctoritatem omni manent stabilita vigore. Ex quibus verbis sic arguitur si Concilia generalia post quatuor principalia et ante istud Basiliense generale Concilium facta a nullo pontifice summo sine ipsorum consensu ad libitum suum potuerunt dissolvi sed in sua stabilitate firma perseverant, longe amplius Concilium istud generale Basiliense in spiritu sancto legitime congregatum ab Eugenio quondam summo pontifice non potuit dissolvi nec est dissolutum cum de nullo precedentium Conciliorum legatur quod tanta auctoritate et Conciliorum generalium et pontificum summorum sicut istud sit stabilitum, quia auctoritate duorum precedentium Conciliorum scilicet Constanciensis et Senensis, et duorum Romanorum pontificum scilicet Martini et quondam Eugenii ut supra habitum est. Et singula probatur conclusio per decretum Basiliense prima sessionis xi per eundem dominum Eugenium tunc pontificem summum in xvi sessione eiusdem Concilii approbatum dissolutionem et suspensionem per ipsum factam per bullas suas et mandatos suas revocando et Concilium Basiliense a sue inchoationis legitime continuatum fuisse et esse prosecutum et sic [illegible] tunc ac prosecutionem huius debere ad [illegible] et pertinentia adeo, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset prosequendo. In quo decreto capitulum per quas Concilium habet dissolvi patet declarantur. Ubi inter cetera in hac forma continetur. Statuit quod et ceterum venerabilibus cum ut supra Basiliense Concilium per neminem etiam si papalis sit dignitatis dissolvi aut de loco ad locum transferri possit nisi de expresso consensu duarum partium eiusdem deputationibus partium singularum subsequenta approbatione duarum partium congregationis generalis similiter servatis quas demum in Sessione publica facta deliberationem quorum casum nullus in presentia dissolutionem hinc [illegible]

Basilien sn translacione in ytalia grecorum
reductione per Eugenium attemptata locum
habet Sed si obiciatur decretum quod ipso a
quibusdam parte eorum qui in Concilio fuerunt quod
rigore eiusdem cedule quam conuocationalem
appellant ius Concilij ad se dicebat deuolu
tum quod ex irregular erat conclusum et in
Sessione publica lectum, propterea fuit per Conci
lium idem Basilien in xxvij sessione cas
satum et dampnatum et licet bulla Concilij
fuisset bullatum tamen hoc factum fuit clandestine
et false factum et propterea in quisitione facta erat
reppertum Eciam nullo etiam pepigerat Concilium
in illa cedula in qua se fundat quod ipsum met
Concilium conciliariter ordinatur ut si Ammo
nienses infra certum tempus pecunias mutuandas
realiter non persolueret lapso illo Concilium
ad aliquem locum esse electum per ytalicum
concilia procedere deberet Eciam igitur Concilium
quod est princeps supremus legem sibi illam
statuit, qua naturali racione dici potest quod ab
eadem sibi recedere non licuit visis presentim le
gittimis impedimentis Ammonienses datis
et per illam partem iudicare procuratis ne in tempore
pecunias persolueret, nulli autem alteri facul
tas aliquid loci eligendi dabatur ut cedula
ipsa sonabat, Non ergo per huiusmodi decticulum
Concilium istud generale Basilien potuit dis
solui nec est dissolutum nec valet argumentum
quo sic arguitur seu argui posset Papa con
uocat Concilia generalia et salus in eis presidet
papatus et gerit officia ergo in auctoritate est maior
quam ipsa ergo potest ad libitum suum eciam hiis re
nitentibus dissoluere Respondetur quod ipse debeat conuo
care ea et conuocet Concilia non tamen propter hoc
maior quam Conciliorum conuocatorum ymo
ex regione maior est Conciliorum conuocatorum
potestas quia sua creuoad declaratur quod quatuor apostolorum
concilijs generalibus in quibus licet petrus preside
bat et aliqua quod ipsis conuocabat non tamen ma
iorem auctoritatem quam talia Concilia habebat Sicut
insulis cum rex conuocat regnum suum i ma
iores et principes regni sui non habet maiorem
potestatem quam totum regnum suum Unde licet
petrus in primo apostolorum Concilio de quo Actuum
primo presidebat verba sua ad fratres suos suos
et apostolos dirigens et dicens Viri fratres, tamen apostoli
Mathiam per petrum proposita diffinierunt et
duos statuerunt puta yoseph iustum et
Mathiam et cum sors cecidisset super Mathi
am ipsum alijs apostolis xj connumerauit
ecce quomodo per huius Concilij decretum
ostenditur quod licet petrus huic Concilio
presidebat non tamen ipse solus sed simul cum alijs
diffinierunt Item secundum Concilium apostolorum
fuit conuocatum per petrum in quo tamen statuerunt
decreta de baptismo de penitencia et de com
muni vita tenenda, ecce petrus Concilium con
uocauit et presidebat loquendo et tamen apostoli
et alij fideles vna secum hec tamen statuerunt
de quo Concilio habetur Actuum ij° Similiter
in tercio de contencione et murmure inter he
breos et grecos super officio ministrandi ha
bito de quo Actuum vj petrus quidem cum
apostolis alijs xj multitudinem discipulorum conuo
cantes tacuit sed apostoli cum discipulis aliquos
ad ministrandum elegerunt et duo decreta
fecerunt Similiter in quarto Actuum xv vbi de
legalium obseruacione licet petrus conuo
casset credentes in magna multitudine et
ipso per modum opinionis sue in ipso audito
tamen Jacobus minor qui ibi erat ordinarius
puta in Jerusalem per modum determinacionis de
mandato credencium fidelium dixit Ego
iudico etc Et super hac decreto fidelium
legalium fuit littere direccionis promisse non tamen
a petro sed a toto Concilio sub hac forma
misse Apostoli et seniores fratres hiis qui
sunt Anthiochie, ecce licet itum petrus
Concilium conuocauit et materiam tractandam
proposuit et primam vocem habuit, non tamen
maiorem potestatem quam Concilium habuit quia
de mandato Concilij Jacobus et non petrus
determinauit Ex quibus concilijs datur
quod licet petrus in Concilijs istis per ipsum
conuocatis habuit presidenciam reuerencialem
siue honorariam scilicet primo loquendo et materiam
tractandam proponendo, non tamen habuit preside
nciam auctoritatiuam siue iurisdiccionalem diffini
endo Sic et modo de successoribus petri et
Concilijs generalibus est intelligendum quod scilicet licet
papa ipsa conuocet et in ipsis presidenciam re
uerencialem habeat non tamen habet presidenciam auctoritatiuam
in diffiniendis siue iurisdiccionalem, quia omnia
quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta
ad Ro xv Non ergo sequitur papa conuocat generale
Concilium ergo in auctoritate est maior quam Concilium — in ipso gerit papatus officium
ergo potest ad libitum suum eciam alijs renitentibus
dissoluere ipsum patet ex dictis quia licet presidcat
et gerat papatus officium in ipso generali ad presidentiam

reverencialem non tamen quantum ad presidenciam
auctenticam sive iurisdictionalem racione cuius
auctoritas sibi ista competerent. Et si dicetur
eadem sint principia resolucionis et compositionis,
dicendum quod philosophus loquitur indiffinite
sive particulariter, scilicet quod aliqua principia sunt
eadem principia resolucionis et composicionis
non tamen omnia, vel dicendum quod ibi loquitur de
principiis naturalibus seu materialibus, non tamen
intelligendum est de omnibus spiritualibus, quia sacerdos
virum et mulierem matrimonialiter coniungit et tamen
eos dissolvere non potest nec dissolvit. Sic et
in proposito. Unde solum racione est auctoritas illa quam
talia principia extendunt se ad utrumque,
non auctoritas pape licet extendat se ad Conci-
liorum convocacionem non tamen ad eorum dissolucio-
nem, auctoritas concilii quo ad hoc, immo quo
ad utrumque sit maior. Non ergo Eugenius
quondam papa auctoritate sua pretensa sua disso-
lucione Concilium hoc Basiliense dissolvere po-
tuit nec est per ipsum dissolutum, posito si Co-
ncilium hoc per ipsum potuisset dissolvi et fu-
isset dissolutum vacillaret utique Conciliorum
preteritorum auctoritas et potestas Concilii Constan-
ciensis a quo istud dependet et secundum cuius
decretum est institutum. Unde si Concilium
aliquod generale in spiritu sancto legittime congregatum
et ecclesiam universalem representans per papam posset
dissolvi absque dubio de ceteris non modicum
posset hesitari. Deo ergo volente si firmi-
tas in ecclesia dei remanet, si sacrorum Con-
ciliorum auctoritas mutaretur et invalidaretur, per quem
per sacra evangelia quorumque fidei habemus
nobis est elucidatum, preter hec et aliud enor-
me inconveniens sequeretur quod omnia alia sacra
a Romanis pontificibus omnibus eciam concedentibus
ac remittentibus dissolvere phas est. Ex quo contra
si insurgat in ecclesia hereses errores supersti-
ciones vicia deformitates ac bella que
christianam religionem perturbarent non modicum
possent et in precipicium deducere. Et si papa vellet
ecclesiam incorrigibiliter et notorie scandalizare,
fidem katholicam subvertere et plebem domini sicut escam
panis devorare, quibus consimiliter resisteret, quis
pro dei ecclesia murum se opponeret, quia Concilium
generale quod posset talia emendare et corrigere
seu talibus obviare et impedimentum ne veniat
ministrare vel non congregabitur papa prohibente
vel congregatum in despectu eius mandante dissol-
vetur. Cassabitur ergo Concilium Constanciense
et sanctorum patrum decreta pro fulcimento

et reformacione ecclesie solempniter facta et ab omnibus
approbata et huiusmodi decreta que declarant in hiis que
universalem ecclesie statum concernunt papam nichil posse
immutare. Frustra ergo [illegible] occupat sibi papa
[illegible] suo verbo illa irritare posset Concilium
generale Basiliense in spiritu sancto legittime congregatum per
huiusmodi [illegible] nec ipsum et quondam Eugenium
papam contrariam [illegible] et quamplura alia in-
convenientia que [illegible] multo eciam non debuit nec
debet quia sic ipsum et alios Romanos ponti-
fices divine possessione Concilia dissolvendi
collocasset collocaret. Ex quibus sequitur conclusio
nostra quinta, scilicet sacrum generale Basiliense Con-
cilium in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam
universalem representans ab Eugenio quondam summo ponti-
fice dissolvi non potuit nec est dissolutum.

Conclusio sexta. Sacrum generale Basi-
liense concilium in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam
universalem representans in robore suo inviolabiliter
persistens in omnibus per ipsum auctoritate sua
conciliariter actitatis et factis firmitatem et efficaci-
tatem habuit et habet plenariam. Conclusio ista
maxime quantum ad primam eius partem sequitur ex con-
clusionibus premissis, ergo quia cum sacrum hoc genera-
le Basiliense Concilium universalem ecclesiam [illegible]
spiritus sancti instinctu rite est institutum, ergo quod
prima, et in eodem spiritu sancto legittime congregatum, ergo quod
conclusio secunda, et eciam ab Eugenio quondam papa con-
firmatum auctoritate quod Concilium fuit, ergo quod quarta,
dissolvi non potuit nec est dissolutum, ergo quod quinta,
quia sequitur ipsum in vigore suo sive valore
permanere et sic omnia per ipsum auctoritate sua
de qua conclusio tercia conciliariter actitata et
facta firmitatem et efficaciam possessivam habuisse, sicut pre-
[illegible] ulterius declaratur sic deducitur. Sicut ad-
missio est super omnes [illegible] videtur opera ad
extra sunt individua, tamen propter specialem re-
spectum aliqua uni persone aliqua filio aliqua non spiritui
sancto attribuuntur. Unde ad propositum loquendo
doctrina illa quam assumpte carnis racione
organo deus edocuit attribuimus filio, illam
vero quam mentibus hominum invisibiliter inspi-
ravit spiritui sancto. Docti sunt ergo apostoli Christo predicante
docti sunt et a spiritu sancto de prima doctrina
scribitur Matthei capitulo xxii Magister scimus quia verax
es et viam dei in veritate doces. Secunda de qua
non hunc eciam ipse met dixit apostolis suis
non potestis modo portare, cum ergo ipse ab eis
corporaliter migravit nec cepit eum ad quandam primam
facultas extitit ut ipse [illegible] videtur quod ipsius
esse quedam sicut veritatis magistri scola suam

sine doctore alio dimisisset ideo subiungit
Cum autem venerit spiritus ille veritatis docebit vos
omnem veritatem Iohannis xvi Et ut idem perpetuitatem
doctrine veritatis sue et spiritus sancti designaret per
ipsum missi dixit per hec verba supius allegata
de meo accipiet et annunciabit vobis Et
ideo apostoli temporibus qui tunc prelati erant magistri
spiritus sancti promissionem receperunt utique eadem pro
missio esset quedam si post apostolorum obitum sine ma
gistro scola veritatis remansisset at remanet
ergo in personis ipsis sed ut fidelium universitas
promissionem spiritus sancti in decretum susceperunt quod
evidenter confirmat ipse promissor eadem ma
gistro supius loquens dixit ut maneat vo
biscum in eternum perpetua est ergo ergo illa concessio
non personis illis tantum sed universitati fidelium scilicet
que est katholica et sola sancta mater ecclesia Sed
quod de fide potuit hec promissio sive commissio
concessa illum qui veritas est hec promisisse
habet ergo et habebit in eternum sancta mater ecclesia
katholica magistrum veritatis qui nunquam ea deserit sed
semper eam viam dei in veritate docebit et docet hic
autem veritatis magister qui verus deus est et viam dei in veritate
docet principale et indubitatum tribunal est
sacrum generale concilium in spiritu sancto legitime congre
gatum etiam ipsam potens videtur ut Celestinus
papa in quadam epistola ad sacrum concilium in
Ephesum constitutum directa testatur sic inquiens
spiritus sancti testatur presencia congregacio sacerdotum
est enim quod legimus quia non potest veritas ipsa
mentiri cuius in evangelio est ita sententia ubi duo
vel tres fuerint in nomine meo ego sum in medio
eorum si ita est quod tam brevi numero spiritus sanctus non
potest deesse quanto magis eum nunc interesse credimus
cum in unum conveniunt turbe sanctorum Sanctum namque conci
lium est pro debita veneratione collegium in quo
nunc apostolorum frequentissime illius quam legimus
congregationis aspicienda reverencia est
hec Celestinus Beatus autem Augustinus in epistola ad
Januarium Sacrorum conciliorum in ecclesia
saluberrima auctoritas est pro qua nunc ecclesia ne
gocia terminantur Sed et quidam hispanus doctor
scitus loquens sacro concilio sic inquit valde
necessarium esse perspexi coram in unum convenien
tium hunc dum sine fidem eo cum bea
tam sancte trinitatis unitate huic sacro
concilio interesse Et hec apte scilicet doctor
res testatur magni quorum dogma est sacrum
concilium tribunal esse indubitatum Nec solum
horum sed et omnium doctorum istorum sententia fuit et

est firma et indubitata sententia cum non
multa loquimur in hiis de nil magis indu
bitatum apud katholicos esse debet quam quod sancte
divinitatis tribunal in quo spiritus sanctus omnem
veritatem docet est sacrum concilium generale
vacillaret utique omnis auctoritas sane
doctrine nisi hec haberet perpetuam stabilitatem et immobili
fundatum Non enim symbolum fidei quod
solempniter in ecclesia dei cantatur nisi a
sacro generali concilio Niceno in quo
spiritus sancti inspiratione a patribus qui tunc convene
rant est compositum Non nisi a generalis
concilii assertione teneremus quod hos libros
quos ipsum sacrum concilium canonicos
et auctenticos decrevit canonicos et autenticos
reputare debemus et ut ceteros librum
Judith in numero sacrarum scripturarum legitur compu
tasse prout in prologo ipsius libri beatus Jeronimus
testatur Nam beatus Augustinus libro xi contra Faustum
dicit Ego evangelio non crederem nisi me auctoritas
ecclesie commoveret Et beatus Thomas dicit maxima
enim habet consuetudo ecclesie que semper est in omnibus
emulanda quia et ipsa doctrina katholicorum
doctorum ab ecclesia auctoritatem habet unde sibi debet
magis standum est auctoritati quam Augustini vel Je
ronimi vel cuiuscunque doctoris hec beatus Thomas secunda
secunde q. x articulo xii in visione predicta Itaque
firmissime constantissime tenemus quod
sacri concilii generalis firmat auctoritas
Nam et ipsi apostoli symbolum fidei in unum
celebrato generali concilio congregati condiderunt
Nam et emergentes questiones congregato
concilio diffinierunt et cum nulla vox de
celo sonasse legatur ausi sunt tamen dicere vi
sum est spiritui sancto et nobis Actuum xv Non glo
riati essent sic quia mentibus ipsorum spiritus sanctus
inspiravit Nam ab eorum tempore et ipsorum ma
gisterio doctorum ecclesia usque hunc morem ser
vavit quod si que difficultates circa doctrinam
veritatis fidei surgerent congregatis episcopis
et aliis prelatis tandem pro diffinicione sacri
concilii generalis spiritus sancti expectabat iudi
cium et quicquid ibi diffinitum fuit cum sum
ma reverencia semota dubitacione qualibet
ab omnibus episcopis est acceptum Unde quod
memoria magis necessaria et continua recorda
tione dignum adducimus exemplum quod cum
ille sanctissimus doctor et martir Cyprianus
cum episcopis baptisandos fore qui ab
hereticis suscepissent baptisma decrevisset

a consuetudine ecclesie recedentes sacri tamen generalis Concilii determinacioni sua singula submiserunt tandem demum errare a sacro generali Concilio correxit et reprobatum Sic et prius sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legittime congregatum ecclesiam vniversalem representans dominus dominum in quos spiritus sanctus veritatis doctor et tribunal indubitatum et in omnibus per ipsum auctoritate sua conciliari statuendis habuit habet et habet statum et efficaciam processum Et ut hec conclusio clarius appareat in medium modum illum utique racionabilem et sanctum quem in reductione bohemorum que reductio vnum principale correxit fecit quod ipsum congregatum quod prius adducam in exemplum Legimus enim aliquando dixit doctrinam apostoli ad titum primo dicentis hereticum hominem post primam et secundam correctionem deuita sciens quia subuersus est qui eiusmodi est et delinquit cum sit proprio iudicio condempnatus considerantes ipsos hereticos diuiciam qui nec ad monitorium Concilii Constanciensis nec ad vocatorium nec admonitorium Senensis Concilii venire et sic ad gremium sancte matris ecclesie ab ipsis erroribus redire volebat paternis brachiis et maximum scelus tradere emendandum quam item temptauit leniter mediantibus puta per varios et dulces persuasiones emolliendam sentiebat Hoc tamen sacrum Concilium considerans quod generosus est animus hominis et potius vult manuduci quam cogi et illud prouerbium per exemplum contendens mollis frangit iram sermo durus suscitat furorem imitatus vnde dignatum est quod suauibus verbis et dulcibus scripturarum eloquiis eorum duriciam emollire temptauit Sic enim in multis scripture sacre locis scriptum quod pridem deus offensus propter peccata et absentiam plebis pluries ad eam se amplius non facile venire synagogam et populum suum perturbaret neque eorum salutem amplius zelare Nichilominus tamen mittens et promittebat ut ad ipsum redirent mittere multos desistit Certum saluator noster piissimus ut habetur in ewangelio dum afferret et quidam lunaticum ad eum demonio vexatum vno eorum quod pluries gratum introduxit assistentibus eorum qui signa assidue appetebant taliter increpauit et tamen signa ipsis non denegat O generacio incredula et peruersa inquit ipse quousque

vsque paciar vos et illico subiunxit afferte huc illum ad me scilicet lunaticum Ecce quam austere benignus saluator eorum duriciam arguebat et vna sit admirabili pietate fide se propinquorum exhibebat Similiter mater ecclesia sepe pertinaces hereticos iuris rigore dampnat frequenter eos quod gladio sceleris oppositum ut et sic doctrine eos blandicijs extendere ut redirent non dedignabitur Sic similiter fecisse in grecorum scismaticorum reductione scilicet non intueri potuisset Et quod ad modum eam ecclesiam istum legaliter se habuit sic et in aliis suis processibus sacrum hoc generale Basiliense Concilium ducatu spiritus sancti racionabiliter indubitanter se habuit et habet Necabstentat in hac sacro Basiliensi Concilio suppositorium cum paucitas quia ipsa nec ipsum infirmare nec in agendis sibi ablere vnquam ponere potuit nec potest Ecclesia et in Alexandrina sacra sancta Synodus tunc tota dei ecclesia depressa valde fuit et tamen beatus Eusebius ibi cum paucis admirabilia et fructuosa fecit Item in concilio Carthaginensi xvij Canones ediderunt quorum auctor maxime hilarius Episcopus extitit et xij talis Scripta Synodus cum sicut ibi spiritus sanctus presidens presidebat sic et hic in paucitate presidebat et presidet Summa ipsa est ecclesie dei ut tunc vniuersali adtendit tunc multitudo tamen augustinus et tunc sit secunda qui superat videtur magis beatus hilarius in libro de trinitate Ex quibus omnibus clare patet conclusio nostra scilicet Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legitime congregatum ecclesiam vniversalem representans in robore suo inviolabiliter persistens in omnibus per ipsum auctoritate sua generalis actus et factis statum et efficaciam habuit et habet processum

Conclusio septima Sacrum generale Basiliense Concilium in spiritu sancto legitime et deo congregatum ecclesiam vniversalem representans in suspensione quondam Eugenii pape quarti iustam et racionabilem habuit processum Sicut superius in deductione conclusionis quinte ostensum est ecclesiam vniversalem siue Concilium generale in spiritu sancto legitime congregatum ecclesiam vniversalem representans auctoritate sua esse super summum pontificem siue papam et signanter in hiis que pertinent ad fidem ad extirpacionem scismatis et reformacionem generalem ecclesie in capite et in membris vnde et per passim decretis Constanciensis frequenter ibi allegatum in passu

Sequitur subditur. Et si quis cuiuscumque status
aut dignitatis etiam si papalis existat mandatis
statutis sive ordinationibus aut preceptis ipsius
Concilii generalis in predictis et ad ea pertinentibus con
tinuatis obedire contempserit condigne penitencie subi
ciatur et debite puniatur, etiam ad alia iuris
subsidia si opus fuerit recurrendo. Ecclesia ergo
vniversalis sive Concilium vniversale ipsam representans papam
si demerita sua exigunt potest iudicare corrigere
et condigne punire. Hanc etiam potestatem de facto
ipsa exercuit ita atque quo inceperunt Concilia
generalia sub papa Silvestro celebrari quod fuit anno
domini CCC XX vel circa, ipsa namque sancta et immacula
ta vniversalis ecclesia ab illo tempore potestatem istam exercuit
tollendo hereses, delendo scismata, reformando
ecclesiam, deponendo papas seu antipapas, redu
cendo per concilia generalia ecclesiam grecam ad
obedientiam latine sive Romane ecclesie et pa
cem ac unitatem, multa quoque alia bona que
longum ad presens esset enarrare quod in Cronicis
et ecclesiasticis clare patet, per Concilia generalia
libus faciendo. Unde ex quo per mille annos
et ultra potestas ecclesie vniversalis sive Concilii ge
neralis exercita fuit per papas et super papas de
multis ipsorum excessibus iudicavit, correxit, punivit
et punivit ac etiam deposuit, ut Marcelli
num, Anastasium, Liberium, Johannem xii, Benedi
ctum x, viii, Benedictum xiii et Johannem xxiii,
et plenam ecclesiam sub vno capite vnivit,
heresos sustulit, pacem in populo christiano peperit,
et innumerabilia bona in dei ecclesia ut per leges
statuta patrum decreta fecit ultra quingentesimo
anno sibi adeo collatum de quo supra, in eo
statu sive potestate consuetudine prescriptione quadam
acquisivit. Unde de ecclesie consuetudinibus et
prescriptione dicit Damascenus li. 2o si magis super
semper ecclesie consuetudo suadenda est et ...
sue audiendi. Cum ergo ecclesia vniversalis seu Concili
um generale auctoritatem istam et potestatem super papam
sic iure divino acquisivit iuste et efficaciter quidem
et ipsum papam pro excessibus suis si quos co
miserit iudicare, corrigere, punire ac etiam depo
nere si qualitas delicti sui exegerit potest, ut nunquam
contra delicti sit et plagarum modus. Cum licet
nulla particularis persona sive particulare Concilium
papam iudicare, corrigere et punire possit,
universalis tamen ecclesia supra ipsum ... pro
ut dicendum, ceterum ipse iudicat et a nemine
iudicatur a nulla singulari persona iudicatur et nullus
est qui dicat sibi Cur hoc facis, sed dicit Si papa

Cum illud re quod in Nemo dicat Nemo iu
dicabit primam sedem, addit enim ibi quare
iustitiam desiderantes, ubi enim papa staret
et faceret iustitiam et in omni bonitate iustitia
et veritate viveret secundum eam esse in tali casu
nec singularis persona nec particulare Conci
lium ipsum nec vniversale iudicaret ipsum quia
aliorum ista causas hominum deus voluit eta
re per homines singulares scilicet Reges prelatos
principes et communitates etc. Suam sedis istius
presulem suo sine questione reservavit arbitrio.
Sic ergo ubi papa iustitiam et bonam vitam
ac totius ecclesie salvationem desideraret opera
ret et verbo et opere faceret nullus potestatem
ipsum iudicaret etc. Sed si papa sue et fra
trum salutis negligens deprehenditur et inuti
lis remissus in suis operibus et scandalizat
ecclesiam vel eam per sua vitia et peccata notorie
et publice vel per confessionem aut facti evi
dentiam etc. sit contumax et incorrigibilis
nunquam non iudicabitur per ecclesiam vel eam sive
per sacrum generale Concilium aut condempna
bitur sive punietur verum est, ad hoc enim
data est ecclesie potestas sed Concilio generali ipsam
representanti potestas super ipsum. Non enim datum est
eam inseparabiliter quod non possit ab ea quo
minimodo amoveri sed separabiliter. Non quoque
sibi permissio est quod possit renunciare sponse que est
ecclesie dando ei libellum repudii etc. cum sponsus
et sponsa non deceret quo ad hoc diversa iure
censeri potest semper sponsa sua ecclesia re
pudiare maxime cum non sit sponsus eius
verus sed solum sponsus vicarius et quia
constitute quod est ea cum in se est vel tyran
nide seva tractare eam lamiando vel
plagando vel bona sua dissipando vel generaliter
abutitur auctoritate sua sibi a domino ad eam ex
collata, nullum quippe statum, nullum dignitatis
gradum, nullam ministrationem ... sic modo
deus dedit vicario ecclesie sponse de sponse sue
destructionem, sed salutem et eius reformationem sive
edificationem, papa ad Cor. x et xiii. Et hoc
sponsus eius verus parabolice fecit Luc. xix o
ubi ab illo qui mina sibi ad negotiandum et ali
orum utilitate dispensanda data uti noluit
sed ipsam in sudario recondit per astantes auferri
et ipsam alteri dari precepit. Cum ergo sacrum
generale Basiliense Concilium quendam Eugenium
papam quartum fuisse et esse notorium et
manifestum contumacem, mandatis seu preceptis
vniversalis ecclesie inobedientem et in hac parte

rebellem psistentem violatorem assi
duu atq contemptore sacrorum Canonu
Sinodaliu pacis ac vnitatis ecclie ptur
batore notoriu vlis ecclie scandalizato
rem symoniacu piuru et incorrigibile
scismaticu, a fide deuiu ptinace hereticu
dilapidatore iuriu et bonoru eccli
inutilem et damposu administrato
et Romani pontificy omni titulo gdu
honore et dignitate se reddidisse indi
gnu, iuris ordine piectatis vtiq gra
mem maioris adhibito fuato depsheri
disset, quia diuturna longanimitate paciam
et mansuetudine pq plures admonitio
nes gpectaty ut excessuu suorum eme
dacom efficeret salutare, adeo ut aplus
dissi nt posset quo nung fidei katho
lice et salutis vniuse religionis xia
ne sub auxilio sponsitu pmidet, ne
ex ulteriori ptolatione iusticie saturi
pendiu autem de manibus p ipm in
Concilio existenciu requireretur Eadem
sedes per sinam suam diffinitiuam
ipm fuisse et esse talem ut pmittitur
pnunciauit diffiniuit et declarauit ipm
qz ipto a papatu et Romano pontifi
tio ipso iure puatu esse declarauit
et pnunciauit ac nichilominus ipm ab
eisdem amouit deposuit puauit et
abiecit sibi qz omem obedienciam xpi fi
deliu abstraxit put hec oia i decreto
Sessionis tricesime quarte eiusdem sacri
Concilii clarius gtinetur Ex quibus
pz veritas iure gtinentis pntis Sacrum
gnale Basilien Conciliu gregatu
ltime congregatu ecclam vlem indicans
in depositione quondam Eugenij pape
quarti iustu et canonicu habuit pro
progressum
Conclusio octaua Sacru gnale Basi
lien Conciliu in spu sco ltime congregatu
ecclam vlem indicans in electione sctissimi
domini dni felicis pape quinti moderni le
gittimu et canonicu tenuit pcessu Hec
conclusio et precedens conclusione sequitur ex
conclusione quinta Cu eni sacrum gnale
Basilien Conciliu rite in omnibus p ipm aucte
sua conciliari actitatis et factis scim et effi
caciam habuit et habet pcessum cuius e

quis e qz et in depositione Eugenij quondam
pape quarti, et in electione sctissimi domini
felicis pape quinti legittimu et canonicu tenuit
pcessu Sciendum tn qz aliud e loqui de statu
et aucte summi pontificis et aliud de psona
summi pontifcis in statu illu instituenda Unde
et statu illu xpus immediate instituit et
petru pmu pontificem summu auctem sibi
illam conferendo in statu illu pse collocauit
pmu pz ex hoc q ad eundem qui legem instituit
ptinet ptatem legis executorem instituere q
frustra esset legis sanctio nisi statuet aucte
cuius amore vel timore fiet ipius execucio
Sed xpus legis xiane est institutor ergo ipi
solius e et ptatem legis executorem qualis
in xo est status spualis instituere Secundum pz
xxij di Sacrosca romana et e cano Anacleti
Unde dr ibi Sacrosca Romana et aplica ecclia
i summus pontifex qui Romana ecclia solet vocari
nt ab aplis sed ab ipo saluatore nro pmatu
obtinuit Vnitem xm aliquos licet petrus a
xpo pncipalr aucte illam habuit pcea tn
et scdario ipam ab aplis recepit sm i eadem ca
nane infra subdit Et int btos aplos quedam
fuit discrecio licet omnes apli essent petro
tn a dno concessum e et ipo cetis interesse et ipi
valuimt ut reliquis omnibus pesset aplis et
cephas i caput et pncipatum teneret aplatus
qm et eandem forma suis successoribus et
reliquis epis tenenda tradiderunt Sic go
ecclia vlis siue Conciliu gnale et psona
summi pontificis i aucte illa vacante insti
tuit et aucte illam sibi pncipaliter a xpo conti
talis status commutata scdario tenet et collat
quod eciam pz per glosa decreti xxiij di hinc etiam
vbi dt glosa Habet go romana ecclia i papa q
solet ut dictum e vocari Romana ecclia auctem
a dno et a Conciliis sed Imperator a ppło q
orbis maior e vrbe xciij di legimus vnde
dicit qz papa habet pncipalr ptate a xpo in
hijs q sut de iure diuino ut pate sacra confio
et scdario sed a Conciliis in hijs q sut a
iure positiuo ut beneficia conferre Concilia
conuocare etc Alij vero dicit qz omem aucte
qua papa habet immediate ht a xpo et nichil ipi
ab ecclia nisi sltem ab ecclia ea hre dicit quia
ecclia ipm in statu illu instituit rone auc
institucionis aucte statum illi a xpo concessa
conferendo sed hec e consueta in re et istud fo
cassis sciunt qz scdario conferre pcedit cuius

tiu9 positionis vo pt esse hec quia petru an
prim aplos Concilii autē eē iurisdictionis
ut onsu q habuit, videtur tunc illi gra psit et
sm qd aliqui dicit xpm eē condidit Sz qr ectia
sine Concilii gnale habeat psona su
mi pontifex q statu illu sine auctez insti
tuēda aut ē instituēda per institucōm
dīnā aut per institucōm hūana, nō per
institucōm dīnā quia aut hc esset p insti
tucōm aliquā dīnam ā p nona, nō p ati
quā quia xpus nō instituit qz pq petrū
ponetur talis psona et pq illā psona talis
et sic deinceps in statu illu nc p noua qz
hec esset p noua vnelacōm q nō appet
relinquitr ergo qz p institucōm hūanā puta
p ectie electōm sine Concilii gnalis q uel
quod autem clauiū habet sūma et ple
nag et hac de facto eē appet et cotinue c
ptatum qr de facto de spatu vacan pcedet
p Cardinaliu electōm i quos ptas eligedi
spam a tota ectia fideliu ipa p Concilii
gnale nō conocata ē trāslata Cu ergo ptas
eligedi spam resideat i ectia sine i Conci
lio gnali conuocata spam etiam vacante
considans ipa sacrosca gnalis Basilien
Sinodq qz etinbq sic omista dispendiis qt
et qubus sit plena pieulis ectie romane
mim plura vacato cu pq deposicōm qda
Eugenij ppe qrti quator meses et amplius
defluxissent ad electōm noui Romani po
tifex pcessit et religiosū ac nobilē viru
Amedeu duce Subaudie i solitudie Ripa
lie Gebeneñ dioc in statu cotinetez hone
ste conuersatōis et conuctū dno i spu hūilitatis
ac simplici et humili habitu fuietez in
sūmū pontificem vniūsalis et Romane
ectie iux decreta xxxvij Sessionis ipius
sce et Canica dispōsicōm q oia considans
hec sca Sinodus et spem magnā gerens
i dno qz pfatus Amedeq p sapia coprien
iusticia clemencia et ceteris virtutibq suis plurimas
fructus salut efficiat i spo dei fidem cōsuado
mores conformado pacem qz componenda
int pncipes xanos atqz pplos velut sanctitat
amator et pac cultor qui cu omibq pace
et cu nullo dissenciā aut discordia hre fama
domui sue bene et laudabilr ppositus gubnādo

qz pplo pruedcissimq gubnator ac in
spūalibq et temporalibq rebus nō mediocrit
pbatus habita sup hc in qtor depu
tacōnibus om suppositorz hng Sacri
Concilij concordi et vnanimi delibacōn
ac demu in gnali congtacōn qclusion
subsecuta ipam electōm laudauit re
cepit et appbauit et ex habundati ac ex
ēta scia decreto ratificat et cofirmat declaus
eud Amedeu absqz ulla exceptone ab
oi ectia electu habei tenei et reputai
debē i veru et ltimu sūmu et Romanu
pontificem et hac ipm p eiusd sessionis
decreta publicacōm ad notitia tuctoz
voluit deduci Quare gelus acta pdca
Sacru gnale Basilieñ Concilium in
spūsco ltime congtu etiam solem
ritatis in electione sanctissimi domi
dni felicis ppe qnti inodim lrm et
Canicum tenuit pcessum
Conclusio nona et ultima Sacro gnali
Basiliensi Concilio in spūsco ltime
congtco etiam solem unitati vnio sctissimo
dno dno felici ppe qnto per ipm rite et
canonice electo et instituto ab omibq x
fidelibus saluai valetibus ē obediendu
necctia hec qclus et quitu ad illacōm et
quitu ad eius pbacōm scz ut inducti pz
ex qclusioibq omibq pmissis pz tn spalr
sic Quoniam duise sunt ectie acceptaes
p ut tam pposito nro deseruit ā pnciaq ra
prima etiam p militate ectia videlicet
pom fideliu congtacōn Ista ectie accep
to hetur ex duisis saluatoris nri pabolis
i quibq eā et signibq pcedetibq et sabus
Mat xxv et sagene bonos et malas pi
sces indrūte congtati et agro seme boni
et ziziania cotineti Mat xiij compauit
qz ectia unitas ē vnu corpus sic instituta
sedm aplm prima ad Cor xij multa meb
vnu aut corpus Et sicut in corpe hūano
ē queda comio mebrorz mlis sicut ē vnio
q est per neruos, alia formalis q ē me
broz p participacōm vnius vite comunis
ab aia Sic in corpe ectie hugo i lo de
sacris stilr assignat duplicem vnioz vna quai
mīles et has appellat vnione p fide, alia
formalem q fit p fidem per caritate sic
sicut mebra arida et rigida inata care
tia sola cotinuatione sut et depēdet i cor
pe sic mali fideles sola sedm fidei sensu
et nō sedm motu caritat sut in corpare

mistico ecclesie. Istius siquidem corporis mi-
stici ecclesie christus secundum quod homo est caput. Apostolus
loquendo de capite [illegible] illo ad Ephes.
primo Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam
dicit glossa: dicitur caput secundum humanitatem quia secundum
illam coniungitur ei ecclesia natura et gratia per quam
natat. Alexander de hallis in tertia parte
scripti sui: caput [illegible] sumptum non so-
lum dicit rationem influentie sed etiam rationem
influentie et conformitatis. Nec primo modo
[illegible] dicitur caput corporis mi-
stici ecclesie et similiter christus secundum divinitatem
scilicet secundum rationem influentie tamen iuxta sensus
fidei et motus caritatis, divinitas enim manet
et regit ecclesiam et infundit ei gratiam qua
sentit per fidem et moveatur per caritatem.
Beda non modo christus secundum humanitatem dicitur ecclesie
caput quia ei coniungitur et gratia fidei et caritatis
et similiter natura propter nature humane conformi-
tatem quam habet cum ecclesia. Porro secundum beatum
Thomam 3a parte q. viii [illegible] caput in
alia membra influit dupliciter: uno quodam
intrinseco influxu prout virtus sensitiva et
motiva a capite ad cetera membra derivatur.
Alio secundum exteriorem quandam gubernationem
prout scilicet secundum visum et alios sensus qui in
capite radicantur dirigitur homo in exterioribus.
Interior autem fluxus gratie in membra ecclesie est
a christo ut habitum est. Christus ergo dicitur caput cor-
poris ecclesie [illegible], sed influxus in membra
ecclesie quantum ad exteriorem gubernationem potest
aliis convenire et secundum hoc dicit ipse quod papa est caput
[illegible] ecclesie. Unde christus in celum ascensurus
ne corpus suum misticum videlicet ecclesiam sine
capite acephalum dimitteret Petrum quantum ad
[illegible] ecclesie caput vicarium [illegible] per se misti-
misticum dicitur ecclesia sancta katholica. Sancta quidem
est secundum illud Cant. 4 tota pulchra es
amica mea et macula non est in te [illegible]
propter [illegible] licet enim ecclesia [illegible]
me [illegible] de qua supra habitum est multorum de
[illegible] patitur dici deformia, tamen [illegible]
me [illegible] fidei dicitur tota speciosa et pul-
cra quia fides que est habitualis dei dilectio in
actualem tendens ipsa ordine ad finem [illegible]
caritatem formatur et actualiter completur et [illegible]
mente spe quia mente spe fides tendit in cari-
tatem. Propter quod Beda super Cant. dicit Semper
ecclesia casta est fide mundo opere spe [illegible] et
[illegible] castitatis spiritualis [illegible] immunditie

ea attigerit nunquam illud suscipit. Nunquam illud
consentit sed corrigit aut punit. Quod existimat
[illegible] ecclesie omnes nequitie [illegible] sunt quas
aut cupit remittere aut omnino [illegible] expur-
gare aut [illegible] eas scivit et prodit usque ad
[illegible]. Hec Beda. Vel ecclesia katholica dicitur sancta
propter efficaciam sacramentorum que contaminari non possunt.
Vel dicitur sancta tamquam sanctificans et salvans quia
[illegible] in ecclesia et non extra sanctitas et salvatio est, sicut
ipse [illegible] intra archam diluvii ipsam figurantem
et non extra salus fuit. Tertia siquidem ecclesiam
sanctam katholicam credere est articulus fidei in symbolo
apostolorum [illegible] Credo scilicet sanctam ecclesiam katholicam,
et non dicitur in sanctam ecclesiam katholicam [illegible]
Augustinus exponens illud Johannis xiiii. Creditis in
deum et in me credite dicit petro et paulo [illegible]
sed non dicimus credere nisi in deum [illegible] ecclesia
katholica cum suo capite [illegible] sit pure aliqua
creatura [illegible] non debet dici credo in sanctam ecclesiam
katholicam sed Credo sanctam ecclesiam katholicam [illegible]
etiam [illegible] ipsa dicit Et quia fides [illegible]
fidelium [illegible] xii articulorum [illegible] quia qui [illegible]
in uno factus est omnium reus Jacobi 2o [illegible]
ad [illegible] [illegible] esse [illegible]
ut [illegible] omnes eius [illegible] ad hoc ut aliquis
fidem [illegible] habeat requiritur ut omnes fidei credat
articulos. Omnes enim articuli fidei auctoritate divine
[illegible] et ab ea [illegible] sua super [illegible]
in [illegible] [illegible] fidei formale sub [illegible]
[illegible] monet ad credendum est [illegible] eius que
[illegible] hoc enim acquiescat intellectus [illegible]
ad fidem [illegible] quia deus qui nec falli nec fallere
potest [illegible], qui ergo non [illegible] articulis fidei assentit
sed aliquibus [illegible] humana [illegible] existimatione
quia auctoritate divina [illegible] quia si auctoritate divina
omnibus [illegible] assentiret cum ipsa [illegible] articulis
[illegible], ille ergo qui eiusmodi est habitum
fidei [illegible] non habebit [illegible] salvari
valenti ut sanctam ecclesiam katholicam credat et
[illegible] sufficit ad salutem ipsam fidem credere [illegible]
requiritur ipsam palam recognoscere et [illegible]
[illegible] corde creditur ad iustitiam [illegible] ad
salutem ut ait apostolus ad Ro. x. [illegible] sufficit
[illegible] doctorum [illegible] et ab ecclesia approbatorum [illegible]
[illegible] lumine intueri valenti [illegible]
[illegible] sacrosanctam generalem Basiliensem [illegible]
in spiritu sancto legitime congregatam esse [illegible] sanctam
katholicam [illegible] et [illegible]
[illegible] ipsam quantum [illegible] et [illegible]
[illegible] per ipsam esse [illegible] caput ecclesie [illegible]
[illegible] salvari valenti [illegible] generale.

Basilien. Synodum in spiritu sancto legitime congregatam
esse ecclesiam sanctam katholicam universalem et
sanctissimum dominum dominum Felicem papam quintum
rite et canonice per ipsum electum ecclesie esse caput
vere credere et confiteri est necessarium. Nec in hac re
dissimulare sufficit ad salutem. Ymo est peccatum
mortale, id est verum cordis et tempore persecucionis corde credere
aliud vero ore aut aliquo signo exteriori confiteri
pro quia b. Thomas in 2a 2e q. 3 ar. 2 ad 2 que
venis an ydolatria sit peccatum ac veritas quia
dam hereticorum aliquorum asserencium non esse periculosum
si quis persecucionis tempore deprehensus exterius ydo
la colat, dum tamen fidem in mente servat contra huius
errorem sic dicit: Sed hoc apparet falsum nam cum ex
terior cultus signum sit interioris, sicut est perniciosum
mendacium si quis verbis asserat
cuius quod per veram fidem in corde tenet
ita perniciosa falsitas est si quis exteriorem cul
tum exhibeat alicui contra illud quod sentit in mente
unde b. Augustinus dicit contra Senecam in 6 de civitate dei
quod eo dampnabilius colebat ydola quo illa que
mendaciter sic agebat ut eum populus veraciter agere
existimaret. Hec b. Thomas. Similiter nec neutralem esse nec
illi obedire sufficit ad salutem. Ymo eciam
est peccatum mortale et in casu hereticum et dampnabile
quod sic ostenditur quia talis ita neutralitas quam et
dissimulatio dicta patet sit ad hoc ut videatur tam pri
an videlicet sacro generali Concilio Basiliensi
et sanctissimo domino Felici pape quinto vel Gabrieli
quondam Eugenio maiori parti prelatorum Regum et
principum adhesit ut sic dum quod per aliquos probatur
dicitur vincat qui vincet idem quod ille pro papa habeatur
qui huius scismatis parentum favore vel odio sinistre
vel ignorancia excecatorum vel aliud supprimat et
ipsum a sede sua depellet et tandem gloriosus accul
to suo iudicio ecclesiam suam ad tempus pressuris et
tribulacionibus possit exponere ut supra tactum est
quondam tempore Constantini Imperatoris ecclesia
plus adeo erat depressa per dicendarum plebium mu
me dabatur facultas et inde Cantuariensis dominus sanctus
heresis scissa quia non erat licitum episcopis in unum
convenire. Et sic antipapam cum suis satellitibus
papam verum cum suis fidelibus secum durare neque
neutrales et subtrahentes Antipapam ergo esse verum
papam neque dissimulatores et neutrales in fide perfi
dentibus ad tempus violentur opprimentur et Ecclesia violare
tic et oppressionis et dei ecclesie dissipantes sunt
occasio et cooperatores ab obediencia ecclesie et summi
veri pontificis et adhesione se recedent et sic

a fide ecclesie orthodoxa ac illius fidei unam
sanctam videlicet ecclesiam katholicam caput
suum summum id est papam rite et canonice electum
includentem non credentes discedent et per
consequens fidem amittentes extra corpus ecclesie
misticum sive ecclesiam sanctam katholicam
extra quam salus non est excidunt et sic per huiusmodi
dissimulacionem et neutralitatem crimine mortale
scilicet scismatis et dampnacionem incurrent
dictum modum est ergo et periculis plenum in hac
re hoc tempore neutralem esse et dissimulare
veritatis nostre fidei id est huiusmodi veritas prophana
non est ignoranda nec spernenda sicut nec alia
quecumque veritas in cuius professione duelli tam hic in quo
sit reprobatio de purga vel .... suscepti re
gimus. Sed pocius ex doctrina sanctorum et ab
ecclesia approbatorum determinacione et scripturarum
sanctarum concordia. Unde de ecclesie prelatis et cle
ricis ad hoc specialiter respectu huiusmodi dicit Cele
stinus papa lxxiii di. docendus, docti sunt populi
non sequendi nos si nesciunt eos quid liceat
quidve non liceat commonere non hiis consensum
prebere debemus. Et b. Augustinus in libro de vera religi
one dicit non esse religionem apud illos quondam
qui eadem sacra recipiebant cum populis et de suorum
doctorum natura ac summo bono diversas sententias
in scolis personabat vel illa neu
tralitas et dissimulacio sit ad hoc quod concordia
inter partes puta Concilium sacrum et dominum Fe
licem papam quintum verum et Gabrielem olim
Eugenium depositum mutua expectatur et ut
odium et indignacionem alterius partis non incurrat
sed hoc est effugere odium hominis mortalis et incur
rere odium et indignacionem dei omnipotentis cum
tales tepidi et neutrales et veritatis in iniuria
dei et suorum dissimulatores valde abhominabiles
existunt, quibus dicit prophetia angeli i. episcopi Lao
dicensis ecclesie Apocalypsis iii per ipsum dicit: Scio opera
tua quia neque frigidus es neque calidus utinam
calidus esses aut frigidus sed quia tepidus es nec fri
gidus nec calidus incipiam te evomere ex
ore meo. Nullus autem ex ore dei evomitur
nisi propter peccatum mortale de quibus eciam huiusmodi se
cundum deum placere volentibus dicit propheta: Deus
dissipavit ossa eorum qui hominibus placent
confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Ergo tales
tepidi hac contemplacione veritatem fidei
credere et confiteri dissimulantes et neutrales mor
taliter peccant et crimine dampnabile incurrunt vel
ista dissimulatio et neutralitas sit ad hoc
ut audiatur et videantur doctorum sanctorum pro parte

; distredit

opposita determinationes et scripta et quia
licet in materia probabili doctores sancti et katho
lici mutuo sibi invicem possent contradicere
in materia tamen articulorum fidei propter spiritum veritatis qui
omnem veritatem et solum ipsam docet ne
homines in talibus in perplexitates involvan
tur et nesciant quid credere quid tenere debeant
doctores huiusmodi sancti et ab ecclesia approbatis
non sunt sibi mutuo contrarie frustra ergo hec
experimur et veritati fidei discredit et si hec
sit peccatum mortale est et hereticum si autem
ipsi dixerint se in premissis excusatos veritati
fidei non discredimus contendentes vel ergo ipsi
ipsi dubitant et quia dubius in fide censendus
est infidelis quia dubius in fide infidelis est
de heretici dubius in fide Super quo verbo
dicit glossa Bernh. de fide enim nullus debet
dubitare sed firmiter credere articulos fidei
de summa trinitate capitulo primo in principio alias salvus esse non
poterit et post alias allegationes in fine eiusdem
glose dicit Nullus enim titubare debet in fide ut
ibi dicitur Et super verbo de fide dicit glossa Lauren
tia in textu articulo Extra de heretic. l. prima in fine
et hoc quo ad articulos fidei qui continentur in
simbolo Credo in deum quibus pro fide sola
adhibenda est credulitas ut hec ibi Ideo
ergo sequitur ex ista dubitatione quod prius scilicet quod
mortaliter et dampnabiliter peccaverint Si autem
dixerint non dubitamus sed assensum intellectus
nostri propter clariorem informationem et maiorem
deliberationem ad tempus suspendimus item
idem sequitur quod prius scilicet ipsos de fide esse du
bitantes et dubios et per consequens infideles et dampnabiles
nabiles cum de aliqua veritate dubitare non
sit nisi assensum intellectus super ipsa eadem veritate
propter clariorem informationem vel meliorem
deliberationem de huiusmodi veritate fienda suspe
ndere, presertim cum huiusmodi veritas iam per doctores
sanctos famosos et ab ecclesia approbatos suffici
enter et expressa sit declarata Unde beatus Thomas 12a
2e q. 2 articulo 5 in pede questionis obiectum fidei
per se est illud per quod homo beatus efficitur
per accidens autem vel secundario se habent ad obiectum
veritatis fidei omnia que in scripturis divinis tradita
continentur sicut quod Abraham habuit duos
filios quod David fuit filius Ysai et alia
huiusmodi Et subdit quantum igitur ad prima credibilia
que sunt articuli fidei tenetur homo explicite credere sicut
et tenetur fidem habere quantum autem ad alia
credibilia non tenetur homo explicite credere sed so
lum implicite vel in preparatione animi in quantum
scilicet paratus est credere quicquid in divina scriptura

continetur Ex quo tunc etiam huiusmodi tenetur explicite credere
quod hec ei constituit in doctrina fidei continetur hec
ille Cum ergo credere sanctam ecclesiam katholicam universalem
ipsam scilicet cum suo capite est articulus fidei, tenetur quilibet
explicite credere ipsam et sacrum Concilium generale
Basiliense Concilium ipsam representans et non du
bitare seu neutralizare Ceterum in publico pro
cessu premissorum est, quamvis requisiti ab aliquo vel
aliquibus cuius vel quorum interest super veritate di
cenda et ipsam tacent mortaliter peccant Cum
enim aliud est dissimulare quam neutralizare, tali
qua veritate quam ipsam tacere et non palam
profiteri Unde beatus Thomas in 2a 2e q. 3 in articulo
in conclusione principali Ea que sunt necessaria ad sa
lutem cadunt sub preceptis divine legis Confessio autem
fidei cum sit quedam affirmatio non potest cadere
nisi sub precepto affirmativo Unde eo modo est de
necessariis ad salutem quo potest cadere sub precepto
affirmativo legis divine, Precepta autem affirmativa non
obligant ad semper et si semper obligent, obligant autem
pro loco et tempore et secundum alias circumstantias debitas
secundum quas oportet actum humanum limitari ad hoc
quod sit actus virtutis Sic ergo confiteri fidem non semper
necesse in quolibet loco est de necessitate salutis sed aliquo
loco et tempore quando scilicet per obmissionem huius confessionis
omnis subtraheretur honor debitus deo vel
etiam utilitas proximis impendenda puta si ali
quis interrogatus de fide taceret et ex hoc crederet
quod non haberet fidem vel quod fides non esset vera vel
alii per eius taciturnitatem averterent a fide huiusmodi
enim casibus confessio fidei est de necessitate salutis hec ibi
Sic in proposito, cum iam sint requisiti de fide ipsi
dissimulare neutralizare et tacere et alios scanda
lizare et ipsos a fide cadere avertere et cetera
peccatum mortale et dampnale Unde ad huiusmodi
veritatis fidei dissimulatores neutrales et dubios
non germine potest dici illud quod Helias et omnes prophete
Israel similiter in fide vacillantes et dubitantes dixit
3 Regum xviii Usquequo claudicatis in duas partes si dominus
est deus sequimini eum i. si sacrosancta synodus ecclesie que
est misticus autem dei populus in divinis et in spiritualibus est ipsam in fide
tuta sequimini eum sibi scilicet adherendo et obediendo Si
si autem Baal i. quidam Eugenius nunc pro Gabriel
briel depositus, Baal scismaticum et erroneum
auctore perverse est dux et caput verum sequimini
illum, sed precipue contra eum quod prophetis Baal prophetis in
dominum seducentibus et ad tales neutralitate
tentibus scilicet Quadringentis quinquaginta sicut
est Nam sequitur in eadem historia dixit quod ad
prophetas Helias apprehendite prophetas Baal et nec
unus quidem fugiet ab eis quos cum apprehendissent

duxit eos helias ad torrentem Cison et interfecit
eos ibi, quod et sacrabis prophetis id est prelatis et sacerdoti
bus populi Romani per suas dissimulationes et neu
tralitates ad idem faciendum seducentibus non est cer
pibus eorundem timere sed de animabus quia accisio
illorum de corporibus figura est occisionis et morti
ficationis vere in animabus Scribitur enim de talibus
XXX di. Nulla. Nulla ratione clerici aut sacerdotes
habendi sunt qui sub nullius episcopi presidentis prouidentia
gubernantur tales enim acephalos id est sine capite
prisca consuetudo nuncupauit de aliis autem
passim sic mutatis scribitur eadem distinctione
de kathedra. Et kathedram petri super quam
fundata est ecclesia deserit in ecclesia se esse non
confidat. Et Crisostomus super mattheum dicit eiusmodi potestas
ligandi et soluendi soli petro data esse admo
videatur, omnibus tamen apostolis data est et nunc datur
omnibus episcopis et presbiteris. Et subdit ad propositum
nimirum ideo tamen specialiter petrus claues regni celorum
et principatum iudiciarie potestatis accepit ut omnes
per orbem credentes intelligant quod quicumque ab v-
nitate fidei vel societate petri quolibet modo se
metipsos segregant tales nec a vinculis peccatorum
absolui nec ianuam possunt regni celestis ingredi
nisi forsitan resipiscant. Ex quibus omnibus clarum
patet conclusio nostra finalis scilicet Sacro generali Ba
siliensi Concilio in spiritu sancto legitime congregato
eclesiam vniuersalem representanti necnon sanctissimo domino domino
Felici pape quinto per ipsum rite ac canonice electo et
instituto ab omnibus christifidelibus saluari volentibus
esse obediendum necessario Tenetur sacrum generale
Basiliense Concilium in spiritu sancto legitime congregatum
eclesiam vniuersalem representans esse. Et sanctissimum do-
minum Felicem papam quintum rite et canonice
electum caput eius et summum pontificem existere
credere, confiteri et ipsis obedire cuilibet christifideli saluari
valenti est necessarium vbi cuilibet hoc predicta sic sentienti
credenti et confitenti, profitenti et sicut predicta sic sentienti
credenti, confitenti eandem professionem et obedientiam id est
credenti, confitenti et ipsis obedienti dicit saluator
in euangelio. Qui vos recipit me recipit et qui
me recipit recipit eum qui me misit hoc
est quicumque ad ecclesiam siue sacrosanctam generalem
synodum Basiliensem ipsam vniuersalem representantem et qui
prophetam in nomine prophete recipit mercedem prophete reci
piet et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem
iusti accipiet, et hoc quantum ad sanctissimum dominum
Felicem summum et verum pontificem qui et propheta
et iustus congrue potest nuncupari, propheta quidem
quia videns quia ipse sed comoda et pericula sue
ecclesie expendens sue prouida vide et pari pru
dencia bonis. Iustus ecclesia dei quia summi iusti scilicet
xpi generalis vicarius ymmo vere eiusdem vicari-

atus dignitatis sanctissimus ad quorum receptionem scilicet
primum et dominus noster ihesus xpus nos omnes hic
primum in gratia et demum per gloriam in patria
aduniare dignetur idem dominus noster ihesus xpus
in secula benedictus Amen

Et ipsius pater reuerendissime hec visio
nostra a nobis tamquam in diuinis et canonice
scripturis fundata merito credatur veritate
katholica subnixa quia tam nusquam consulatis
et accumulatis sicut in edendis libris et
tractatibus fidei materias concludentibus cauetur
temeritas, que vt a sapientia dissidet plurimum
ita est a sapiente summope fugienda haut
vitatis nostram professionem tali fine concluden
dam statuimus vt nichil quod talis digestus
prematur nos posuisse fateamur vnde
quemadmodum in aliis operibus nostris ita et
in hoc, primum sancte matris ecclesie et demum
paternitati vestre reuerendissime approbationis
et emendationis iudicium expectamus
Suscipiat ergo dignissima paternitas vestra cole
dissima opus hoc et in statera iudicii
vestri appensum excellenti peritia vestra cau
tius et examinet et prout gestis et pe
timus quicquid in eo correctionis videbitur
indigere corrigat et emendet ut sic ampli
ori probatum arbitrio securius prelatorum
sacri Basiliensis Concilii oratoribus et
nunciis possit exhiberi et in publicam
venire notitiam

Doctrinarum collecta eximie vniuersitatis studii Cracouiensis collegit magister Thomas de Strzempino doctor decretorum canonicus Cracouiensis

Reuerendissimo in xpo patri domino
Sbigneo Episcopo Cracouiensi, alme vniuersitatis
studii Cracouiensis Cancellario dignissimo
Rector doctores et magistri vniuersitatis eiusdem
deuotas in domino orationes, delectantibus no-
bis quod super instanti requisitione clarissimo
viro domino videlicet magistro Bonifilii sa-
cre theologie pagine Stanislai de Sobnij-
ow professoris eiusdem et Canonici Cracouiensis in artibus
liberalibus magistrorum Deruslai de Borzimow
decretorum doctoris archidiaconi Cracouiensis
et nobilis Wilhelmi de barma Saxone

gnalis Synodi Basilien in spusctã
lcime congregate colem ecciam vnita
tis et sctissimi dni felicis ppe quĩti
oratorẽ et nunciorẽ visuri sim[us] sibi
illud pphtia: Errauerũt ab vtero locuti
sunt flã. In primis ubi consideatõm
occurrit. Et quidẽ scti doctores duobus
modis exponunt, aliquos errare ab
vtero sctẽ matris eccl[es]ie que sola genitos
regnat ad uitam, et ita demũ plabi
ad flã, aut qr nõ concipiunt in vtero ei[us], ut
nascantur ex eo p fidei susceptõem, et si fi
dei sacrm susceperint, scelestis tn opibus
degeneres effcti ab vnitate ipsius diuidunt[ur].
Quemadmodũ enim carnalis mr carnali
sobole crãs incessitudines absfuat et
ipa cũm puer primo d utero nascat[ur] et
alitur demũ i hanc lucem vtero pditus
emissus, mirmis manibus ut crescat
gestat[ur] vt tandẽ ablactatus ad mẽsam
pris accedat, solidiorẽ nutriendus cibo. Sim
ilr qz more quos scta educat eccia, p[ri]us
qr i ei[us] concipiunt[ur] utero, dũ rudimenta fidei
xiane suscipiunt in baptismo cathecismo
et exorcismo, et deinde p baptismũ et
aliorẽ sacrorẽ percepcionẽ qi ad hoc iã in
ei[us] formata virtute gñant, tãdẽ qi manibus
baiulant[ur] eccl[es]ie, et lacte nutriunt[ur], dũ
simplicori et facilioribus imbuunt[ur], donec
a lacte simplicis sensus abscti accedunt
ad mẽsam pris ut sit ualido et grandiori ci
bo vescant[ur], pane videlz anglorẽ, ex quo
si quis manducauit viuet ineternũ. Erudi
ant[ur] qz cibo sane doctrine, ne oberrare in
cipiant[ur] ab utero matris sue et ad flã plabi de
sito ĩmite uĩ?, que vitãs uĩe sinam bti
Greg[orii] i mor[alibus]. Et ponunt[ur] vba xxiiij q[uestio]. j
qdos vnito flã loqui dr, quisqs ab ei[us] utero
errat et alienat[ur]. Et nedũ errare quis
iudicat cãtal[iter] in quo fidem expsse confiti
oporteat, si aga[tur] vitãs ipa silencio, cum
tinq in errore qui erudiri poterunt ptbunt[ur]
vñ Greg[orius] i 2ª sui pastoral[is]. Sicut incauta
locucio in errorem ptrahit, ita indiscre
tũ silencium eos qui erudiri poterant i errore
delinquit. Veritas quippe pemitti ma
illius p[re]iudiciũ gñat[ur] circa quod qndẽ accide
pt uel ex doctrina cõria, ul ex aliquorũ
contumacie. Inquit btus Thõs in scpto

iiij[t]i dj xxxviij in salutare arti[culo] 3ᵒ quantũ
illius vbrũ vitãs ppt scandala sit dimit
tenda. Vtroqz enim casu ipi vitãs derogat[ur]
et infirmi et debiles scandalizant[ur], quorũ ut
mortale edificacio ad ichenia. Hec igr pr
reuerendissime requisicõem a nobis factam
ptire pidcamur silencio, sic qz errare ab vtero
q absit scte matris eccie cũ pati ee debem[us]
eiũ verae omi poscenti de ea q i nobis ẽ
fide. Censuim[us] postulatibus more gere
ut edisseremus ppsse ueritatem ca ca auc
toritate eccl[es]ie, et conciliorẽ gñalium ipam rpre
sentanciũ, ac electõem noui summi pontificis
dni felicis ppe quĩti, ut appeat quid et nos ipi
de hijs sentire uideamur, circa ĩmixi stabili
et inabliqua[bi]li fundato quid de consequentibus
sentiendũ sit circa in xĩm dnim credentibus lucu
lenter cudamus. Sz antiqua descendamus ma
re i nauibus facientes opam in aquis multis
de nauicula petri inuocandus est nobis ipse
pr omnĩ qui ipam eccliam dei nobis loquẽdum
commisit filia suo p incarnacõis mysteriũ co
pulauit, inuocandus est nobis et xᶜ dns sponsus
eius, qui cũ ipa usqz ad finẽ scli pollicitus est
se mansurũ, inuocandus ẽ et ipse spus sctus q
ipam docet omnem veritatem, qs ipa inspirate
nõ aliud qm ut ipe efflagitat, ex scptura sa
crã hijs ipis rebus de quibus agitur ẽ pin
cipiũ confessionẽ pferamus. Vt aut distinctius et clarius
eius psepciam ppositũ, cũ de eccia nuc nobis
ẽ sermo hendus, opus esset distinguere eccliam
i membra et ptes suas q a sctis ponde su
et distincte. Sz cũ hec diuisio eccie apud
tractatores katholicos notissima ẽ, censuim[us]
p compendio omittẽ. Nõ ẽ itaqz nobis sermo
hendus de eccia mali de qua dicebat pphã
In ecclijs bndicam te dne. Et i Cor xj
Nũquid via hetis domos ad manducandũ aut
ecciam dei contempnitis. Sz potius de spuali
Nõ malignanciũ de qua scptũ ẽ Odiui ecciam
malignanciũ, que corpus ẽ sathane, ipe
ei[us] caput iux sinam btĩ Greg[orii] li. xix mor[alium]
ca. vj. Et circa b. Aug[ustinus] i pcessu lib[ri] de ci[uitate] dei
uocat ciuitate mundi. Sz de eccia spuali fide
lium que ẽ domus dei de qua dictum ẽ ore pphetali
dne dilexi decorem domus tue, et nõ pñti
sz de pñti. Nõ quidẽ de eccia pdestinatorẽ q ẽ
vniuersitas dni saluatorẽ et saluandorẽ de qua dicit
b. Aug[ustinus] sup Johm di. Ecce aut pepit abel
noe et enoch et abraham, ipa pepit et
moysen et pphas tpe posteriores, an aduentu
dni et que istos, ipa et aplos et martires et

omnes bonos christianos. Omnes enim peperit qui
diversis temporibus nati apparuerunt. Et secundum hanc acceptionem
unam partem continet, et eiusdem tamen partis tunc laborantes
huius peregrinationis experti sunt, et quidam eorum
nunc experiuntur, et usque in finem seculi experientur. Porro
vero propter quod in recurrat. Et de ecclesia sollemniter
litanie vel in vel ruerint, vera ecclesia que
est congregatio omnium christianorum continens in se omnes
fideles bonos et malos, que virginibus prudentibus
et fatuis comparatur, et sagene misse in mare.
Et hec est multitudo omnium baptizatorum credulitatem fidei
christiane et communionem in sacris, cuius vere confessio
in symbolo continetur ubi dicitur etiam catholicam.
Representativa ecclesia que est ut esse
solet in concilio generali in spiritu sancto legitime
congregato ipsam representante. Et tunc non sit
oppositum hec differentia antequam ad alia procedatur.
Inquirendum est de corpore ecclesie spiritualis multi
temporis quid sit ut facilior sit ad dicenda processus.
Dicitur igitur ecclesia corpus organicum misticum
fide Christi animatum. Primo corpus ponitur loco generis.
Additur organicum, id est habens organa diversa secundum
apostolum. Sicut in uno corpore naturali multa sunt
membra habentia omnia alia membra non eundem actum.
Ita multi sumus unum corpus in Christo, singuli
autem alter alterius membra, et sic plurimum membrorum
divisi in diversis statibus et officiis et aliis
in ecclesia subministrant. Additur misticum secundum
apostolum. Sicut corpus unum est et multa membra habet, omnia
autem membra corporis cum sint multa unum corpus
sunt, ita et omnes nos qui in Christo baptizati sumus
unum corpus constituimus ecclesie. Et ad Galatas xi. Additur
fide Christi animatum. Sicut anima corpus, sic fides
ecclesiam vivificat dicente scriptura: Justus ex fide vivit.
Ex quo sit quod omnes baptizati habentes fidem
Christi sive informem sive formatam
constituunt ecclesiam militantem, sicut scriptum est ad
Ephesios iiii: Unum corpus, unus spiritus, unus dominus,
una fides, unum baptisma. Intelligendo taliter
quod ecclesia est unum corpus propter unum spiritum, unum
dominum, unam fidem et unum baptisma. Item et hinc
sequitur quod nulli heretici sint in ecclesia militante ut
partes ecclesie militantis, sed sunt in ecclesia malignante
et partes eiusdem. Ex hoc quod heretici non sunt fide
Christi animati. Hanc autem etiam fundat apparatur
gratia gratum faciens. Circa quod gratia est dispositio
in natura racionali adeo infusa, que per modum forme
in beatitudine sive ad beatitudinem facit eam gratam deo, sive
est gratia gratum faciens in esse bene sic in patria. Alia
ad esse bene sicut in via, prima gratia in patria

est ipsamet beatitudo formalis que beatitudo
per modum forme est beatificativa et totalis consummata
creature racionalis deificativa. Secunda
gratia in via est beatitudo formalis hic in via non
consummata sed inchoata, dicente domino: Salvator
Mt. v: Beati pauperes spiritu etc. Et hec gratia
in quocumque viatore sive predestinato sive
presito est maxime dignitatis. Nam licet libertas
meritorum tate sive nobilis et libera sit magne
dignitatis naturalis, gratia tamen in via longe excedit
libertatem nobilem et liberam voluntatem, quoniam
illa libertas in malo homine non sufficit eum
liberare a morte perpetua et inducere ad vitam
eternam, sed minima gratia gratum faciens dum in bo
nitatis creature racionali mereretur liberat a
morte perpetua et perducat ad vitam eternam
et quomodo ipso viatori sive presito sive predestinato
facit eum pro tunc carum et gratum deo bo
num et iustum et filium dei et sic membrum corporis
mistici. Omnes enim sive presiti sive predestinati
existentes in gratia sunt membra vivi ecclesie militantis. vivum
Et ex hoc ista gratia gratum faciens
fundat etiam ecclesiam militantem, sed non exhinc
quod soli in gratia existentes sunt in ecclesia militante,
tamen et mali carentes ista gratia fide Christi
dumtaxat animati sunt etiam membra sed arida
ecclesie militantis et partes sunt in ecclesia militante.
Sicut etenim homo habens duas manus, quarum
arida non suscipiat influxum a capite,
alia viva influxus capax dicitur habere duas
manus, sic omnes christiani habentes fidem informem
sunt membra ecclesie militantis non suscipientes
influxum vite a capite Christo. Hinc
est quod beatus Augustinus de donatistis dicit: Sicut cuius
manus est arida unum quidem est membrum, quamvis
sine sanguine sit inefficax et mortuum,
sic et fides tamen sit vana tamen sine operibus mortua
hominis habentis verba. Sicut uniti est enim
triplex vinculum quo aliquis Christo capiti
in ecclesia militante colligantur, scilicet fides, spes,
caritas. Et si caritas, si etiam et spes in aliquo
membro deficiunt, fide remanente, id est membrum
quamvis mortificatum adhuc tamen corpori ecclesie
et capiti per talem fidem ut tunc est minime
colligatum. Si autem fides in aliquo deficiet
ut in heretico, mox vinculum illius membri ad
corpus ecclesie et caput misticum penitus tollitur
et destruitur. Hanc igitur ecclesiam militantem
sic ut premittitur continentem bonos et malos
necesse est ponere, unde ea scriptura prophetica
et evangelica expresse loquitur, que virginibus
prudentibus et fatuis comparatur Mt. xxv. Super
quo dicit beatus Gregorius in omelia: Sancta quippe

i. Christi

eccl'a decem virginibus silis ee denuciat, vel silis virginibus prudentibus et fatuis phiet'. in qua quia mali cu bonis, et electi cu reprobis sut admixti, vel silis virginibus prudentibus et fatuis phiet'. Ecclesia dicit' catholica vnde dt. b. Aug'. de fide ad petru ca. xiiij°. ffirmissime tene et nullatenus dubites archam dei ee eccliam et in ea usq ad finez sclí frumento paleas commixtas contineri, et infra. in fine sclí bonos a malis eciam cu corpe separandos. qndo veniet xps hns ventilabrum in manu sua et mundabit aream sua et congregabit triticu in horreu suu, paleas aut comburet igni inextinguibili. Ad idem e Ieron. sup illo Collegunt bonos in vasa sua. ptc. ca. xiij sic dicens Ecclia media e int' celu qd e locus tm bonorum et infern' qui e locus tm malorum, ipa vero eccia media e, dicit' q' includit bonos et malos colligit, quod significatu e i archa noe, vbi alia munda sunt cu immundis. In qua quide eccia iux catholica doctrina homines dupl' dicunt' ee, quida nō mo tm nō i'cipientes influxu a xp̄o capite ecclesie. hoc mo et mo oim bonorum spiritualium a xp̄o capite fluencium tanquam membra viua participes et capaces, qua participacione prophā optabat dicens Particeps me sic deus oim bonorum et custodiencium madata tua.

tinnetud te

Cuius quide eccia etsi in se contineat malos na ppe ht de ea sentiendum e, qp sancta dici nō debeat a' possit Eccia eni dei et immaculata sine macula et ruga iux doctrina apli ad Ephe. qp dilexit xpus dilexit eccliam et semetipm tradidit pro ea ut illa sanctificaret mundans eam lauacro aq i vbo vite ut exhibeat ipe gloriosam eccliam nō hntem maculam a' rugam, a' aliud huiusmoi, sed ut sit sancta et immaculata. ppt' qd Beda sup can. dt Op eccia casta e fide, unda appetitu saeculi et fucis caritate, et quicqd nitatur a' immundiae eam attigit. mox id suscipit nunqm in illud consentit, sz corrigit aut punit. a' extollat vicium eccie omnis neque eis cedere sint, quas a' cupit remittere, a' omni conatu expurgare, aut eum eas scuit et predit usq ad excisionem. hec Beda. Sicut enim naturale animale requirit de necitate ad sui esse mam et forma, sz qp partes materiales tociens variant' mouentur idem sz formam ut dt phus de gnacione. Sic eccia sancta militans cuius corpus misticu fide xpi animatu, de necitate

dz hre aliquid p mā et aliqd p forma Ecclesia, persone hoim qui ptes patenus et materiales eccie tociens fluant et defluat et invicem succedentes, sz quas eccia variat'. necesse e pt' illas partes materiales dare vna form que eadem in mo sp manens faciat i' compositu misticu sp manens; hec aut forma mistica e fides ihu xpi eo qp vnica e fides oim xpifidelium preteritorum presencium et futurorum, sicut dictum e sup. Exemplu ad rem familiare appetens defluxe vistula qui sp i mo idem hic manet quo ad form quamuis partes illius fluuij tociens varient' sibi invicem succedentes. Ita hec forma misticus seu sancta v' na fides xpi. e sicut quida misticus fluuius in quo fluunt et defluunt persone sibi invicem succedentes, sic partes materiales et patenus eccie katholice sp manente eadem eccia quo ad formam i' eadem fidem ihu xpi. que forma sp manet et manebit recta sana et immaculata quo ad se et i se, ita qp ei nullus fluxus subesse nec subesse pt, a' ad error et sic pro complures heretici quum in eis e conuenent eam depravare et maculare, ipa tn in se sancta et immaculata manet iux verbu dni Et porte inferi nō prevalebunt adversus ea. Igitur sicut eccia militans sp manet eadem quo ad formam, sic sp manet sancta et immaculata et nō hns aliqua macula aut ruga. licet partes materiales illius heant maculam et rugam per diuersa peccata mortalia inquinate, nlls eccia manet sancta, quemadmodu enim in composito nali vel anali ut i hoie corpis sed culpa hoi imputat' nō rone corpis sed rone forme et aie Ita in illo corpe misto culpa maculata sine ruga nō ex parte potu malum sz ex pte forme denominatur, Aliqn si eccia dicet' sancta rone predestinatorum et sancta malum pfecto nec eccia predestinatorum cu multi predestinati sut in peccatis mortalibus exaduin pro tpe sordescentes, ymo et aliqui excadunt a fide ad tpus et alij ad fidem nodum venerunt. sec qp nulla eccia eet sancta quod est hereticum, quia q vnum articulum simboli apostolorum Credo etiam sanctam katholicam ecclia quecunq vnica qua dr qp eccia sancta dr nō ppt sanctitate vel ppt sanctitatem personarum in ea existenti sz ppt sanctitatem ac magnificacionem sacramentorum que in ipa consistunt et sic placent per malicia ministrorum sz sp placent deo et psunt suscipienti, nō nō ponencium obicem siue per bonos siue p malos ministros dispensent' Ut dicimus qp legimus

ex sacerdotum canonica auctoritate, non potest quantumcumque
pollutus sit sacramenta divina polluere
que purgatoria cunctorum contagionum existunt
qualiscumque sacerdos sit que sancta sunt coinqui=
nari non possunt xv q. i ultimo ca. ultimo et sequentibus
Summe ergo ab omni sacerdote in crepide (?) et
missa, quia omnia in fide et purgantur
aliter (?) preterea sacramenta nove legis sicut et sacramenta
veteris legis non placent deo ex opere
operato, sed tantum ex opere operante etc. non ess=
sent maioris dignitatis et efficacie quam
sacramenta veteris legis quod est error cum ex se
non prestaret gratiam quam figurat, sed ex mini=
stro consentiente et eius bonitate. Et hoc
sit dictum de ecclesia sola militante vera

De ecclesia vero universali representativa scilicet de concilio generali
quod dicitur ecclesia solum representative ratione universalis
iurisdictionis auctoritatis et certe potestatis ut appa=
rebit infra aliquid breviter dictum est. Est autem
concilium generale congregatio legitima auctoritate
facta ad aliquem locum ex omni statu ierar=
chico totius ecclesie catholice nulla fideli persona
que audiri requirat exclusa ad tractandum
et ordinandum salubriter ea que debitum re=
gimen eiusdem ecclesie in fide et in moribus respi=
ciunt, prout colligitur ex xvi et ex viii di.
per totum Generale enim concilium solempniter
vocatum de qua dictum est est regula a spiritu
sancto directa et a Christo tradita, ut quilibet cuius=
cumque status etiam si papalis existat, eandem
audire et ei obedire teneatur, alioquin
habendus est sicut ethnicus et publicanus prout
hic colligitur ex verbis veritatis Math. xviii, prout
ut infra clarius videbitur. Et etiam quod in omni
materia fidei et certa retinendum est, tum omni re=
verentia ad auctoritatem ecclesie quam ad canonem
divinitus inspiratum, atque quam ad sacram
scripturam, ut quinimmo vorum (?) ex eo. b Augustinus
qui contra eius veneni et malivolam auctoritatem
nititur contra Faustum dixisse legitur Ego evangelio
non crederem nisi me auctoritas ecclesie commoveret
tantum tanta est auctoritas ecclesie ut ea dumtaxat
scriptura sacra habenda est, quam ipsa sacram
esse declaravit. Itaque quod omnes doctores katholi=
cas (?) suas intentiones et sententias ipsius declaracioni subiunt=
tur, et non ceteri libri apprehenduntur ab ipsa katholici
esse non possunt. quia eius auctoritas innititur est a spiritu
sancto ut dicitur simbolum apostolorum Credo in spiritum
sanctum sanctam ecclesiam katholicam omnes enim pre=
ceptes (?) catholice de septem sacris ecclesie, de cla=
vibus officiis et censuris ecclesie, de rebus
et libertatibus ecclesie, de moribus ritibus

et cerimoniis, de veneracione reliquiarum
et ymaginum de indulgenciis de ordinibus
et religionibus in ecclesia, de institucionibus
vivendi, et singulis fide et salutem animarum
concernentibus, sub hoc articulo fidei continetur
Credo in spiritum sanctum sanctam ecclesiam katholicam
quasi dicat. Credo quod omnia sancta instituta et dicta
ecclesie katholice sint inmediate a spiritu sancto a spiritu
sancto veluti a causa causali et singula di=
rigente et in ea dona et gracias influente
et eius rectoribus veluti ministris utente

His sic in genere de ecclesia premissis ut ad 9o i
ulteriora progrediamur sit ista ad nostrum
propositum conclusio prima. Una sancta ecclesia
katholica que in hiis que fidei sunt et salu=
tis errare non potest, constituit cuilibet homini materia=
liter est de necessitate salutis. hec conclusio habet duas
partes prima quod unam sanctam ecclesiam katholicam
constituit cuilibet homini materialiter est de necessitate
salutis secunda pars quod hec ecclesia una sancta ka=
tholica in hiis que fidei sunt et salutis errare
non potest Circa conclusionis quo ad primam suam partem
multa probacione non eget cum veritas eius
in simbolo apostolorum et niceno sit sufficienter
expressa, nec aliquis nisi hostis fidei de hoc habeat
dubitare. Articulus enim est fidei credere unam
sanctam ecclesiam katholicam, quod fidelis quilibet
credere est astrictus, de quo si aliquis pertinaciter
sensisset (?) pro heretico est habendus de veritate huius
conclusionis quo ad hanc partem est quasi expressa
auctoritas in capitulo firmiter de summa trinitate et fide
katholica ubi dicitur Una vero est fidelium universalis Una e ecclia sancta katholica
ecclesia extra quam nullus omnino salvatur. Cuius
ecclesie unitatem et sanctitatem exigit apostolus
ad Ephe. v ut supra allegatum est dicens. Christus
ecclesiam suam dilexit, et tradidit semetipsum
pro illa ut eam sanctificaret Et infra ut sit
sancta et immaculata Et ii Cor. xi, ubi
ad corinthios in persona ecclesie scribens, despondi
inquit vos uni viro virginem castam exhi=
bere Christo ubi in singulari, nec pluraliter dicitur
quantum ad prius triumphantem et milita=
tem ecclesiam que pluraliter reputatur ecclesia
statu condicione et loco distante, quod speciem
non diversificat cum una pars regnat alia
militat, una premiatur, alia meretur, una
gaudet altera gemit, una igitur est quia in ea est
unum baptisma unus dominus una fides unus
deus et pater omnium qui super omnes est, ad
Ephe. iiiio. Cuius ecclesie membra habent unitatem
in corpore per fidem, pluralitatem in se per numerum, diver=
sitatem in officiis per donorum distinctionem
Ecclesia vero dicitur quasi racione fidei, que est forma eius Ecclia dr sancta

Cathol[ic]a

et r[ati]one baptismatis et alior[um] sacr[ament]or[um] s[an]cti[fi]c[atu]s
efficit et regnat in vitam et[er]na[m]. Catho
lica aut[em] d[icitu]r s[ecundu]m Isidor[um] de summo bono ca.
xxi. quia sol[um] p[er] totu[m] orbem diffusa v[e]l
s[ecundu]m eunde[m] v[e]l s[ecundu]m ethimol[ogias]. Cathol[ic]a e[st]
d[ictu]r s[ecundu]m latine et ve[ra] simul co[m]plectens. b.
Cyp[ri]anus i[n] ep[isto]la ad nouacianu[m] d[icit] Eccl[es]ia
vna est que in multitudine[m] lati[us] i[n]cre-
me[n]to fecunditatis extenditur, quo[modo] solis multi ra-
dii s[ed] lumen vnu[m], et rami arboris multi
s[ed] robur vnu[m], tenaci radice fundatu[m], et
cu[m] de vno fonte rivi plurimi defluunt, nu-
merositas licet diffusa videatur ex vndantis
copie largitate, vnitas t[ame]n s[er]vat[ur] in origine.
auelle radiu[m] a solis corpore, diuisione[m] lu-
cis vnitas no[n] capit. Ab arbore frange ra-
mu[m], fractus germinare no[n] poterit, a fonte
p[re]cide rivu[m], p[re]cisus arescit. Sic et eccl[es]ia d[omi]ni
luce p[er]fusa p[er] orbem totu[m] radios suos por-
rigit, vnu[m] t[ame]n lumen e[st] quod vbiq[ue] diffu-
ditur, ut vnitas corporis separet[ur]. hec ille. Hanc
d[icit] esse figurata[m] in missione sp[iritu]s s[an]c[t]i. Au[gustinus]
xviii de ci[vitate] dei ca. xlix
eu[m] libru[m]. Xp[istu]s ascendit in celu[m] et p[ost] decem
dies misit p[ro]missu[m] sp[iritu]m s[an]ct[u]m, t[un]c venientis
in eos qui crediderant tunc signu[m] erat ma-
ximu[m] et maxime necessariu[m], ut vnus quisq[ue]
eor[um] linguis om[n]iu[m] gentiu[m] loqueret[ur], ita
significans vnitate[m] cathol[ic]e eccl[es]ie p[er] omnes
gentes futura[m], ac sic om[n]ibus linguis loquturam.
hec ibi. Ext[ra] hanc aut[em] etiam d[icit] ip[s]e b.
Aug[ustinus] nemine[m] posse saluari i[n] li. de fide ad
petru[m] dicens. Firmissime tene et nullatenus
dubites no[n] solu[m] om[ne]s paganos, s[ed] om[ne]s
iudeos et hereticos atq[ue] scismaticos q[ui] ext[ra]
eccl[es]iam cathol[ic]am p[re]sente[m] vita[m] finiunt, i[n] igne[m]
et[er]nu[m] ituros, q[ui] p[ar]atus e[st] dyabolo et angelis
ei[us]. h[ec] p[ro]p[te]r q[ua]l[ibet] amplior[e] p[ro]batione no[n]
indiget licet p[ro] p[ro]batione ip[s]i[us] adduci alia
plura possent.

Eccl[es]ia no[n] errat

Secunda vero p[ar]s conclus[ionis] q[uo]d sit Eccl[es]ia ca-
thol[ic]a r[e]git[ur] a sp[irit]u s[an]cto s[ed] sp[iritu]s s[anctu]s errare
no[n] p[otes]t, ergo n[ec] eccl[es]ia. Ista p[ar]s nota e[st] q[ui]a sp[iritu]s
s[an]ctus d[icitu]r sp[iritu]s veritatis, et t[ame]n sit deus qui est
p[ri]ma veritas, errare no[n] p[otes]t. P[ri]ma p[ar]s i[n]nuit[ur]
item i[n] simbolo ap[osto]lor[um] b[ea]ti. Mathie. s[ed] statim p[ost]
articulu[m] sp[iritu]s s[an]c[t]i, cu[m] d[icitu]r Credo in sp[iritu]m s[an]ctu[m],
subiungit[ur] articulus de eccl[es]ia v[idelicet] s[an]ctam catho-
licam ecclesiam, ut sit se[nsu]s: Credo i[n] sp[iritu]m s[an]ctu[m] dirige[n]-
tem v[idelicet] et gubernatem et s[an]ctificante[m] eccl[es]iam ca-
tholica[m] etiam, vnio et vnificatem, v[e]l albertus
magnus in expositione simboli qua[m] pon[it] in
tractatu de officio misse sic d[icit] Iacobus minor

r[e]sp[ond]it ad h[oc] h[oc] q[uod] sp[iritu]s s[an]c[t]us dat[ur] et mittit[ur]
ad s[an]c[t]ificanda[m] creatura[m] q[ue] s[an]c[t]ificatur nu[n]q[uam] fal-
lit in eccl[es]ia, s[ed] ut nu[n]q[uam] fallit in p[ro]phetis di-
xit s[an]ctam etiam ecc[lesiam] quia om[n]is vetus s[an]ctificat
in diuina et et[er]na veritate et no[n] sup[er] vanitate
quia om[n]is tal[is] vana e[st] et no[n] h[abe]t soliditatem
veritatis. Ideo iste articul[us] sic resolued[us] e[st] ad
op[us] ap[ro]p[ri]at[um] sp[iritu]s s[an]c[t]i h[oc] e[st] Credo q[uod] sp[iritu]s s[an]ct[u]s no[n]
solu[m] s[an]ctificat sicut dixit p[re]cedens articulus s[ed] eccl[es]ia[m]
credo i[n] eu[m], s[ed] op[us] ap[ro]p[ri]at[um] ei[us] quo s[an]ctificat eccl[es]iam
qua[m] s[an]ctificatam p[ro]fundit in sacris et s[an]ctitudi[ne]
et donis q[ue] dat ad s[an]ctitat[em] p[er]sonar[um] et cand[em]
i[n] miraculis et donis gratis datis, sicut sunt
sapi[enti]a, sci[enti]a, fides, discrecio sp[irit]uu[m], operacio[nes]
mira et p[ro]ph[eti]a et huiusmodi q[ue] dat sp[iritu]s s[an]ct[u]s ad
s[an]ctitatem eccl[es]ie decoratam. hec albertus. Ergo xp[istu]s
p[ro]misit eccl[es]ie sue assistencia[m] usq[ue] ad co[n]summ[ati]o[nem]
sec[u]li, Math. vlt. p[ro]misit eni[m] se ee [esse] congrega-
tor[um] i[n] no[m]i[n]e ei[us] Math. xviii, p[ro]misit q[uod]
se daturu[m] e[ss]e eccl[es]ie doctrina[m] sp[iritu]s s[an]c[t]i, vt h[abe]t[ur] in eua[n]g[elio]
Joh[annis] xiiii, rogabo patrem et aliu[m] paraclitu[m]
dabit vobis, et item paraclit[us] a[utem] sp[iritu]s s[an]c[t]us quem
mittet pater i[n] no[m]i[n]e meo ille vos docebit om[n]ia.
et item. Adhuc multa h[abe]o vobis dicere s[ed]
no[n] potestis portare mo[do], cu[m] aut[em] venerit ille sp[iritu]s
ve[ritatis] docebit vos om[n]e[m] veritate[m], p[er] que d[icitu]r
ma[nifest]e nullu[m] co[m]missu[m] fuisse regimen
eccl[es]ie sp[irit]ui s[an]c[t]o, vel p[re]senc[i]a corporali abeu[n]te
de me, s[ed] id vt si ego abiero paraclit[us] no[n] ve-
niet ad vos, si aut[em] abiero mittam vobis
eu[m]. Et q[uod] sp[iritu]s s[an]c[t]us docuit eccl[es]iam om[ne]m
veritate[m] necessariam ad salutem, apparebat h[oc] i[n] visi-
bili missione ip[s]i[us], cu[m] datus fuerat i[n] die pe[n]th[ecostes]
in linguis igneis, quib[us] om[ne]s gentes fide[m]
et doctrina[m] xp[isti] suscepture erat[is], q[ue] p[er]
omne[m] t[er]ra[m] exiuit sonus eor[um] e[t]c[etera]. s[ed] p[ro]p[ter]ea
p[ro]mitt[itu]r. Constat aut[em] q[uod] hec p[ro]missio s[an]c[t]a s[ed] ali-
q[ua]m de missione sp[iritu]s s[an]c[t]i no[n] erat s[an]c[t]a ali-
cui singul[ar]i p[er]sone, s[ed] toti eccl[es]ie, v[e]l cu[m] petrus
p[ost] missione[m] sp[iritu]s s[an]c[t]i, q[ui] erat p[ri]nceps ap[osto]lor[um]
et obseruacione[m] legaliu[m] iudeor[um] errasse s[an]c[t]i[tu]r
q[uo]d fuit fuat a paulo rep[re]hensus ad Gal.
lath. ii°. Tota ergo eccl[es]ie et no[n] vni fuit p[ro]mi[ssa]
h[ec] assistencia sp[iritu]s s[an]c[t]i e[st] p[ro]missa v[e]l Ysidorus
Sp[iritu]s s[an]c[t]a p[ri]ncipa[liter] testat[ur] congregationes s[an]ctorum
Et Criso[stomus] in omel[ia] sup[er] i° Math. Ecce ego
vobiscu[m] su[m] usq[ue] ad co[n]summatio[nem] s[ec]uli. Ad h[oc]
oppositu[m] d[icitu]r q[uod] n[ost]ra eis mag[is] innuat e[ss]e v[e]l
geneg[ation]is eor[um] s[ed] ip[s]m d[icit]. Ecce ego vobiscu[m] sum
q[uasi] diceret. Ne dicatis difficile e[ss]e i[n]iunctu[m] negocium
d[omi]ni, ego su[m] vobiscu[m] qui o[mn]ia facis leuia.
no[n] aut[em] cu[m] illis solu[m] dixit se futuru[m] esse

secundum omnibus qui per illos credunt. Non enim
usque ad consummationem seculi apostoli mansuri e-
rant, sed sicut unum corpus fidelibus loquitur
hec verba. Nona probatio veritas eius, quia
enim dominus Johannis x: Oves mee vocem meam
audiunt et ego cognosco eas et ego
vitam eternam do eis et non peribunt in eternum
et non rapiet eas quisquam de manu mea.
Ergo oves que non peribunt in eternum neque ra-
pientur de manu eius, et quod sit aliquis qui easdem
oves infallibiliter ducat inducat et reducat,
et hoc est, ut dictum est, propter id quod ipse est infallibile
exemplar ab omni errore, et hoc est ecclesia
que est mater omnium et magistra. Decimo ec-
clesie est annexa norma omnium veritatis, in
qua Christus qui est veritas non mentitur, cum
dicit: Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.
Quod insuper positum dicit beatus Thomas in 2a 2e q. 1
... quod obiectum fidei est veritas prima secundum quod
manifestatur in scripturis et doctrina ecclesie, et si
aut credulus non inheret ecclesie sicut infallibili
et divine ecclesie regule, talis non habet fidem
de articulis fidei secundum se, sed secundum propriam voluntatem,
et ibidem in responsione ad argumentum 2m dicit
quod omnibus articulis fidei inheret fides propter
unum medium, scilicet propter veritatem primam propositam
ex scripturis secundum doctrinam ecclesie intellectis quod est
nobis verbum. Si enim etiam aliqui possint errare
doctores sancti non summittentes dicta sua
ecclesie, quod tamen faciunt, et nemo debet maiorem
fidem dictis eorum adhibere quam ipsimet sibi
ipsis adhibuerunt, vel ab aliis adhiberi vo-
luerunt, sed ipsi in dictis et expositionibus
eorum sepe dubitabant, et ne damnabiliter
errarent a criminibus se et sua dicta correc-
tioni ecclesie summittebant, ergo et fideles non
debent expositiones doctorum tamquam infallibiles
reputare, nec eis fidem adhibere, nisi in-
quantum sunt per ecclesiam approbate. Unde
Augustinus credere Cypriano nisi cum ecclesie auctoritate
commonet, ut supra allegatum est. Et beatus Thomas
2a 2e q. 10 articulo 12 et quodlibeto 2 q. 1 dicit quod
magis standum est auctoritati ecclesie quam Augustini
vel Jeronimi, vel cuiuscumque alterius doctoris, haec
enim vera et mensura omnis veritatis. Sic
enim sit in doctrinis aliorum sanctorum quod quelibet
reducitur ad primam, que per se nota sunt, ita
est status, sic quod scientia neganti non est ar-
guendum. Ita etiam est in doctrina catholice
veritatis, si doctores sunt adinvicem contrarii
et certa sunt in eorum ... dictis ambiguitas

id reducendum erit ad primam regulam et men-
suram, scilicet ad auctoritatem ecclesie spiritu sancto di-
rectam, et id quod ipsa diffinivit et teneri
mandavit, illud indubitanter tenendum.
Et si quis habet eius auctoritatem et infallibilem
veritatem ei annexam negaverit, non est
contra eum, tamquam contra negantem prima principia,
amplius disputandum. Hec est regula et men-
sura que errare non potest. Tertio quarto arcta-
tum lex veteris novelegis figura ... ⁊ contra probatio
precepit Deuteronomii xvii: Si aliquod difficile
et ambiguum apud te iudicium perspexeris
inter sanguinem et sanguinem, causam et causam,
lepram et lepram, et iudicium inter portas
tuas videris variari, surge et ascende ad
locum quem elegerit dominus deus tuus, veni-
esque ad sacerdotes levitici generis et
ad iudicem qui fuerit illo tempore, queresque
ab eis qui indicabunt tibi iudicii veri-
tatem, et facies quodcumque dixerint qui
presunt loco quem elegerit dominus, et docuerint
te iuxta legem eius, sequerisque sententiam eorum,
nec declinabis ad dexteram vel sinistram.
Ecce in predicta auctoritate nil aliud innuere
voluit, nisi quod universus fidelis debet omnibus
fluctuationibus ad congregationem sacerdotum
tamquam veram infallibilem que errare non
possit, propter assistentiam spiritus sancti. Et si
contingit dictum est ad sacerdotes pluraliter quia
plurium auctoritas verum presentatur. Ecce Christi
qui in correptionibus ab uno
iubet ascendere ad plures: Si autem te
non audierit, adhibe tecum unum vel
duos, nonnumquam per hoc iudicium duorum seu trium
de iudicio unius agatur Mathei xviii. Sic et apostoli
in primitiva ecclesia circa dubiis de legalibus observandis
recursum habuit ad multitudinem disci-
pulorum pro inquirenda veritate, ut plurium
testimonio veritas clarius eluceret. Et beatus apostolus
certitudinem sui evangelii, quod non ab homine acce-
perat, ad ipsum stabiliendum non ad Petrum
solum recursum habuit, sed ad plures apostolos scilicet
Petrum, Johannem et Jacobum cum quibus in ter-
mini evangelii conferre studuit, qui principales
erant inter apostolos, de quo dicit ad Galathas ii:
Deinde post annos xiiii ascendi iterum
Jerusalem, Barnaba assumpto et Tito. A-
scendi autem secundum revelationem, contuli cum
eis evangelium quod predico in gentibus, et tamen
quanto evidentius certus in ecclesia, ut dicit Paulus
in tertium celum raptus, et ibi divina revelatione

Cristus Jhesus est caput principale unitatis et firmamenti totius ecclesie

edoctus adhuc expertus confirmatorem
et stabilimentum ab ecclesia recepit ne
in vacuum cucurrisset. Sexto si necesse est
confiteri unam sanctam ecclesiam ut dicit
prima propositio conclusionis, ergo inveniri errare
contra sanctitatem omnem excludit errorem
nullus enim erronei aut fictio subest aut
subesse potest articulus fidei cum obiectum fidei
sit veritas prima. Si etiam esse sanctum
est articulus fidei, et ut erronei in ea
subesse potest nec fictio, sequitur ergo quod ecclesia
solius errare non potest in hiis que sunt fi-
dei et salutis, quod fuit secunda propositio conclusionis.
Et quamvis dicatur de ecclesia sola idem sancti
est de generali concilio legitime congregato
representante de quo infra dicetur.
Et tantum de prima conclusione.

Sed quia ecclesia solus que ut dictum est
errare non potest est unum corpus habens
diversa membra iuxta doctrinam apostoli ut
et dicit Augustinus in xx li. de civitate dei
c. xx. et corpus sine capite esse non
potest. Ideo ut habeatur cognitio seu noticia
de capite eiusdem corporis sit hec conclusio secunda
Sicut unum caput principale unitatis et fir-
mamenti est totius ecclesie quod est Christus Jhesus
sit unum caput ministeriale et vicarium
est eiusdem ecclesie et singulorum eius membrorum
quod est pontifex romanus. Hec conclusio
duo dicit. Dicit enim primo quod Christus est caput
principale unitatis et firmamenti totius ecclesie. Secundo
dicit quod pontifex romanus est caput eiusdem
ecclesie ministeriale et vicarium. Et tunc quo
quo ad primam eius partem probatione multa
non egeret cum de hoc apostolus doctrinam
suam quam non accepit ab homine manifeste
exposuit dicit enim apostolus ad Colocenses
primo Adimpleo ea que desunt passionum
Christi in carne mea pro corpore eius quod
est ecclesia. Ecce appellat ecclesiam corpus Christi sal-
tem misticum. Et si ecclesia corpus Christi misticum
est, oportet quod Christus sit eius caput cum aliud esse non
possit, quod nec potest nec actus nec manus.
Item ad Ephesios iiii cum beatus Paulus multas
donaciones et gracias enumerasset in ecclesia. Ali-
os inquit dedit apostolos alios prophetas, alios
evangelistas, alios pastores et doctores, ad
consummacionem sanctorum in opus ministerii, in
edificacionem corporis Christi. Ecce item

dicit etiam corpus Christi cuius ipse est caput et de
hoc Ro. xii. Sicut autem unum corpus est et multa
membra habet, omnia autem membra corpo-
ris cum sint multa unum corpus sunt, ita et
Christus. Etenim in uno spiritu etc. Ubi dicit glossa ita
et Christus id est caput est omnium. Et id manifestius
exponit apostolus ad Ephesios primo dicens ipsum dedit
caput supra omnem ecclesiam, que est corpus ipsius
et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur. Et dicitur caput
ecclesie. Est enim eminencior ut dicitur in psalmo lxx-
xviii. Ego primogenitum ponam illum
excelsum pre regibus terre. Est dignior quia
princeps regum terre Apocalypsis primo. Est potencior
de qua dicitur Mathei ultimo data est michi omnis potestas
in celo et in terra. Dignior magis quia dicit
regia dignitate, iusticie perfeccione et gracie
plenitudine potentiam habet qui potest
iudicans, spiritu manens vite gubernans.

Christus vero in sua humanitate aliquando fuit caput
ecclesie cum in terra conversatus est et in ea visibilis
direxit principaliter saltem ab ecclesia sensu assisto
tamen alloquitur nec erat non esse in promissis quibus
dicebat Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus
usque ad consummacionem seculi Mathei ultimo. Et ideo desiit
quod fuit et non desiit esse ergo sequitur quod adhuc
est caput ecclesie, cum non subduxit a regimine
ipsius. Ad quod clarius videndum de capite presenti
tria consideranda sunt secundum beatum Thomam in tercia parte q.
viii articulo primo scilicet ordinem perfeccionem et virtutem
Ordine quia caput est prima pars hominis incipien-
do a superiori, et inde est quod omne principium
consuevit vocari caput secundum illud Ezechielis
xvi Ad omne caput vie edificasti signum
prostitucionis tue, perfeccionem autem quia in capi-
te vigent omnes sensus interiores et exteriores
cum in ceteris sit solus tactus, et inde est quod ipse est
usque longevus et honorabilis ipse est
caput. Virtute vero quia virtus et motus
et gubernacio ceterorum membrorum in suis accionibus
est a capite propter virtutem sensitivam et motivam
ibi dominantem unde rector dicitur caput populi
id est primo Regum xv Cum esses parvulus in oculis
tuis caput in tribubus factus es. Hec autem
tria competunt Christo spiritualiter primo enim et
ordine habet virtutem propinquius ad deum et
ideo prior et gracia aliorum, quia omnes alii ac-
ceperunt graciam respectu ad graciam eius et
secundum illud Ro. viii. Quos prescivit et hos et
predestinavit, conformes fieri ymaginis filii
sui. ut sit ipse primogenitus in multis fratribus
secundo perfeccionem habet quantum ad plenitudinem

sc apl'o

papa ē caput ministale et vicariu ecclie

oim gratiarum s. id Joh. vidim9 eu plenu
gr̃e et veritate. 3° virtute ht influendi
gratias i omnia membra ecclie s. id Johis
p° de plenitudine ei9 omnes accepim9
hec b. thos. ex quibz maifeste ondr xpm
esse caput ecclie, i° papa ps ccluso seda
Sz papa ps conclusio que plus videtr hre
ambiguitas sic ondr dr em i c. ita dns
xix d. q dns ihus xpus mun9 pdicat
clauium ita ad oim aplorum officiu ptinere
voluit, ut i b̃atissimo petro aplorum sumo
pncipalit collocaret ut ab ipso qi quoda
capite dona sua velut i corpus oe omne
diffunderet ecce dr petrum et p que quelz
successore sui caput ecclie de quo cs. e.
t. ffundamenta de elec. li° vi. nc pt hr
intelligi de capite ncd ut ipa dicat oim
caput ecclie, cu xc sit caput oim et pa
ptr conclusiois Esset nadz ecclia bicepś a
bicapitalis et mostruosa si hret duo
capita eque pma oi sit ipa nd du
eps solus eccle ut i c. ecce lex xx d.
q sit ecclia solus dicet2 vacare mortuo
ipa qd dict ē videlz Sec cesdr caput
oim ecclie g q eo decedete videtr eē dec
phala, dr ergo caput s. quda methaforā
Ablato em capite a corpe desinit vita
corpus, et tn ablato ipa ab ecclia nd cessat
vita ecclie, cu ecclia sine ipa vivat Sz
sz xpus ē caput ecclie dans ei sensu
et motu et omnes spuales influxus oim
et speciā eoy cu facit mencoem de ab
scissione membrorum scandalizatium comme
morat oclm. manum. et pedem mathi xv
et xviii Si oculs tuus scada te et
et nungm facit speciale mencoem d capite
ad innuendu q sanu et inmetu caput ecclie
ē xpus. quad nd pt etiam scandalizare
et ita nc vrici, papa nd pt etiam scada
lizare, si go ipe eet caput ecclie oim eos
debet fuisss de capite abscindendo sicut
de oclo vel de manu Sz considerand q ecclia
plus considrat2 dupl vno4 vt corp9 misticu
ipsi9 considerat2 put a xpo regit donis et
carismatibz gr̃a q ē corp9 omniu fideliu
ffs svita spuali fide et caritate, qdz xpe
ea ut sponsa sua vspirat et gubnat nc
pmittet ea maclari et afe seperari, q sibi
spualit assistit, defendet ea ab erroribus
et ipsi9 ipe caput ecclie ē xc ullo singulari

apli ad ephe. 4 Alio° considrat2 ecclia ut ē
corp9 palliatu s. q considrat2 sic alia co
munitas aut societas palliata q corp9
absqz influxu gr̃a et carismatu ac
spuali re assisten qntu ē ex humano
iudicio, pt debite regi huana a dina
lege isto° passz dici q ipe capere dici
caput ecclie, s posss dici spualis Sed
put ecclia ē corp9 misticu nd ipe sibi
competit eē caput ecclie, s posss dici vi
carius et minister capitis Constat em
q ei nd quenunt conditiones capitis
s. q influat i ecclia spm et matu
gr̃a et donorum spualiu nc efficacit
ut deus, nc ministerie et excellent ut
xc Et ut appeat s. qua conditom conue
niat ipe caput eē ecclie et s. quē in
fluxu, ppisto nota b. tho. i iii pte q
oim ar° vi° i visione spuali Et caput
i alia memb. influit dupl vno° quoda
intrinseco influxu, p ut virtus motiva
et sensitiva a capite diriat2 ad cetera me
bra Alio° s. quda exteriori gubnatoi
put s. visu et alios ssus qui i capite ra
dicant2, dirigit2 ho i exteriorib actibz Inte
rior igr influx9 gr̃e nd ē ab aliquo nisi a solo
xc° cuius humanitas ex hc q ē dinitati con
iuncta, ht virtute iustificandi, s influxus i
membra, qntu ad exteriore gubnatom
pt aliis quenire, et s. hc aliqui alii pnt
dici capita ecclie, s. id Amos vi opti
mates capita pplorum, dr tn a xpo
s° quid, qntu ad hc q xc ē caput oim
eo qui ad ecclia ptinet s. omnes locu
et tpus et statu, Alii aut homines dr
capita s. quoda spalia loca, sic epi suarum
ecclarum, vel s. determinatu tpus sic
papa ē caput totius ecclie s. tpus sui ponti
ficatus et s. determinatu statum, put s. e i sta
tu viatorum Ecclia q xc ē caput ecclie ppa
virtute et auctoe Alii vo dr capita inqn
tu gerunt vices xi s. id 2c. Cor. ii°. Na
et ego qd donavi si quid donavi, ppt vos
i psona xi Et 2c Cor. v p xo legatone
fungimur tamquam deo exhortante p nos h
b. thos Exquibus aute appet q papa sit
caput ecclie rone influxus exterioris gub
nacionis, et s. determinatu tpus et statu
sed nd ē caput solus ecclie ut ostensu est

papa non est caput concilii generalis

nec est concilii generalis caput unicus
sed bene universitas cunctorum parvum et similium
membrorum ecclesie. Et ita sit caput conci-
lii generalis generalis [illegible] enim prout
considerat[ur] in concilio generali parvus sed habet
ut corpus misticum quia ut corpus politicum
Christus enim ibi assistit in medio adiuvans
et defendens et influens suam gratiam
et dirigens in agendis approbando et con-
firmando sinodum quod fit a concilio [illegible]
facta concilii attribuitur spiritui sancto. Et ex
ubi dicitur visum est spiritui sancto et nobis. Ex
quo apparet quod spiritus sanctus sunt caput et
movetur tamen hec quod fuit in concilio Constan-
tiensi quod hec dispersit ecclesiam, ut est corpus
misticum ex quo procedit ex influxu
gratie et carismatum spiritus sancti. Ideo non potest
dici quod papa sit caput concilii generalis
tamen principaliter agens sed Christus ibi presens in medio
apparet. Et ideo non est caput ibi sunt in medio eorum
de ministris. Si enim papa diceretur caput con-
cilii et haberet potestatem coherciva cessaret
libertas qui requiritur in conciliis ad decernen-
dum, quod ubi spiritus domini ibi libertas ut dicit
apostolus 2 Cor. 3. Nec obstat quod dicitur papa
habuisse medium presidencia in concilio generali
ut supra dicitur in c. In nomine domini xxiii dist. et
in c. Sicut de re iud. li. vi et de aliis
[illegible]. Illa enim unica et alia similia
intelligenda sunt de honoranda potestate ad
beneplacitum conciliorum eis data. Patet ad
hoc capitulum In nomine domini ubi dicebat
Nicolaus papa, si placet sanctitati vestre et
ita in c. ad apostolice, patet hic papa pre-
dentem ex concessione et permissione conci-
lii, vel ex tolerancia patrie. Constat enim
quod in pluribus sacratissimis conciliis papa
non fuit presidens ut patet de illis in quibus nomini
potestatis non faciebat diffinitiones sed ipsum
concilium ipse dicendo placuit concilio, ut
in c. [illegible] incipiunt placuit de con. di.
iiii et in pluribus aliis, et in concilio aposto-
lorum de quo [illegible] petrus licet fuit
princeps sinodum tamen non prefirmavit sed Jacobus
dicens placuit apostolis et senioribus et omni
ecclesie, et [illegible] et in concilio Basiliensi cum
legati pape venissent Basileam de anno
domini mo cccco xxxiiiito Cardinales sancte
crucis in Jerusalem, archiepiscopus Tharentinus, episcopus
Padwanus et abbas sancte Iustine et protonotarius

papa non de necessitate ut presideat in concilio

[illegible]tus adhesionis quibus ipse Eugenius
tunc papa approbavit concilium et ei adhe-
serat [illegible] prima innotatione revocando et in-
rigendo omnia per eum prius in debite facta
et peterent se admitti ad presidentiam
nomine pape iuxta tenorem [illegible] quas habebant
non fuerunt statim admissi, sed dati fuerunt depu-
tati in magno numero de toto orbe prestantissimi
qui inclusi [illegible] et [illegible] concilii
deliberare debebant an ipsi presidentes essent
admittendi ad presidentiam auctoritatem et
coherciva prout petebat cum in deliberatione
presidentes [illegible] fuit non esse visum [illegible]
non admitterentur ad presidentiam auctoritatem et
cohercivam. Consequenter et addeputatio-
nes servientes singulorum [illegible]
deliberationem illorum, et ex post facta sessione publica
presente Sigismundo imperatore in apparatu
imperiali et electoribus imperii ibi aderant
cardinales in non[illegible] [illegible] tres patriarche, archiepiscopi
ambasiatores regum et principum, archiepiscopi
episcopi abbates in maximo numero, de singulis
nationibus innumeri studiorum generalium et do-
ctores legum divine et humane in maximo
numero de toto orbe peritissimi decretum
est quod dicti presidentes non erant admittendi
nec admittebantur nomine pape cum potestate co-
hercitiva vel presidentia auctoritatis sed solum
alia supplicatione concilii, reputatione [illegible]
sonam pape qui presidentes sunt admissi [illegible]
berunt iuramentum concilio sicut alii [illegible]
porta concilii facere consueverant, nec ullo
decreto tunc facto contradicebant nec ab aliquo
nomine pape fecerunt, ymmo [illegible] ipse
ipse papa eodem decretum tunc factum et ab eo
omnia decreta facta et facienda approbavit
expresse. Ex quibus patet aperte non esse caput
[illegible] ecclesie neque concilii generalis [illegible]
[illegible], sed bene est caput [illegible]
et similium membrorum ecclesie, [illegible]
dici habere plenitudinem potestatis [illegible] vi-
carius Christi. Ideo ne sine potestate [illegible] potestatem
derogatur, aliquid de ea commemorans
de eius materia patet dist. 6. capitulo in [illegible]
tam errores [illegible] in c. lxxiii ubi
asserit pontificem primum et maximum inter
omnes episcopos. Et allegat [illegible] super aliud
[illegible] xxxvi. Accesserunt ad eum discipuli
dicentes. Quis putas est maior in regno

potestas pape

velox. Ubi dicit Cristus quadam humanitus sca
dala scripserunt quod iam in se occultare non
poterant, et tumore cordis non sufficiebant in eo
quod viderant petrum et apostolum ipsum et ipso
novarum. Item allegat ibidem b. Tho. Cristus
super cetera apostolorum [illegible], petrum domine [illegible]
confessionis sue apostoli. Ego pastor bonus
et sicut ego et quilibet eius successor [illegible] ad
[illegible] in [illegible]
ca. [illegible] allegans Cristus super quod [illegible]
[illegible] qui est [illegible] potestate [illegible]
concessit, utrumque [illegible] et homini [illegible]
[illegible] que in celo sunt [illegible]
et claves ad hoc ut etiam [illegible]
compleret. Et super actus apostolorum [illegible]
[illegible] super omnes qui filii sunt [illegible]
[illegible] non [illegible] in gradu [illegible]
[illegible] Item [illegible]
est [illegible] Cirilli [illegible]
allegat b. Thomas in [illegible]
in c. lxxxix qui dicit ex persona [illegible] ad petrum
Tu cum fine et ego sine fine cum omnibus
quas loco tuum pono plene et perfecte [illegible]
et [illegible] sicut et [illegible]
Cirillus Alexandrinus episcopus in li. thesauri
quem allegat b. Thomas [illegible] qui dicit quod apostoli
in evangeliis et epistolis affirmaverunt [illegible]
doctrina petrum et loco domini in eius ecclesia
eidem dantes locum in omni concilio et sinagoga
et in omni electione et confirmatione [illegible]
Cui scilicet petro omnes iure divino caput inclinant,
et primates mundi tamquam ipsi domino [illegible]
obediunt. [illegible] Cristus ex persona [illegible] dicit pasce
oves meas, in loco meo esto prepositus [illegible]
Cuius potestatem admirans b. Thomas Aug.
in sermone de apostolis dicit [illegible] plebem
piscatorem apostolorum [illegible] principem [illegible]
bus [illegible], reges [illegible], regimus omnibus
imperare mundi legibus frenat, demones
sub pedibus calcat, magna potestas eius
est, quia tamquam [illegible]
[illegible] per mundum [illegible]
[illegible] xxii di. [illegible] et
ideo ei [illegible] ab omnibus obediendum
est. [illegible] ab ecclesia tolleret [illegible]
[illegible] quidem ex [illegible]
[illegible] clare deducit [illegible]
[illegible] de [illegible] potestate q. [illegible]
[illegible] super [illegible]
dicit [illegible] maximum est [illegible]
et summus [illegible] ab aliquo homine iudicari
vi ix. q. iii [illegible] ubi dicit [illegible] subditorum

iudicatur a nullo, nisi non a deo iudicatur.
Et in c. aliorum ibidem dicitur Aliorum hominum causas
deus voluit per homines terminari, sedis
istius presulem suo sine questione reservavit ar-
bitrio. Et hoc est quod tacite dicitur quod ipsa non habet
superiorem in terris, sed hoc intelligenda sunt in rebus
ad ecclesiam pertinentibus et in membris ecclesie,
quam iudicari potest ab ecclesia solum et a concilio
generali, utpote in crimine heresis et
notorii scandali [illegible] ut infra patebit.
Ex hiis ergo apparet [illegible] quo sensu papa
dicitur caput ecclesie. Et quia potestatem huiusmodi exercet
super membra ecclesie, [illegible] potestate
infra dicetur. Et tunc de secunda conclusione.

Et quoniam ecclesia [illegible] sit ut predicatur
respectu capitis [illegible] et connexo, scilicet non
pontifice ut capite [illegible] et personali
unquam fuit simul esse congregata in una
Una ecclesia constat ex preteritis presentibus
et futuris fidelibus in diversis mundi partibus
situatis, [illegible] sunt [illegible], futura non dum
advenerunt, presentia sunt locorum distantiis separata
[illegible] magnum [illegible] totam [illegible] etiam
in una congregatione fuisse unita, [illegible]
enim eius membra sunt in [illegible] quadam [illegible]
Constituitur namque ecclesia ex omnibus membris
que sunt, erunt et fuerunt, et que unquam sunt fuerunt
et erunt a principio mundi usque in finem, neque
quantum ad esse [illegible], neque [illegible] ad esse [illegible]
ut dicit b. Thomas in tertia parte q. viii art. iii
in [illegible] sacramentali [illegible] tunc quidem membra
[illegible] in bona fide et unitate sacrorum
[illegible], una [illegible] etiam catholica, [illegible]
[illegible] caput [illegible] ex [illegible]
que [illegible] in suis membris, licet distinguatur
in militantem et triumphantem, que etiam
militans aree comparatur [illegible] Luce iii
Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne cuius
ventilabrum in manu eius et purgabit aream
suam et congregabit triticum in horreum
suum, paleas autem comburet igni inextinguibili.
Unde [illegible] b. Aug. in li. de fide ad petrum
Firmissime tene et nullatenus dubites
aream dei esse ecclesiam catholicam, et intra eam
usque ad finem seculi frumenta permixtas
paleas contineri etc. Ex quibus patet ecclesiam
compositam ex bonis et malis preteritis
presentibus et futuris, ut [illegible] constat ipsam non posse [illegible] simul
actuali congregari ex omnibus membris

cuius. Et ita ex quo congregacio non potest ne-
quit opere in actu executivo actualis
iurisdictionis quam habet auctoritate sed habitu-
aliter congregata non est idoneus ut possit exe-
re in actu executivo sue iurisdictionis
et potestatis, ex causa modo congregacio in suis
capite suppositis et membris principalioribus
et aliis quod si patet et sit in concilio ge-
nerali legitime congregato representans ecclesiam
plenarie. Et ideo ad hoc propositum sit hec
conclusio tercia. Quinta concilium generale
conclusio iiii in spiritu sancto legitime congregatum representat
ecclesiam catholicam et habet potestatem immediate a Christo
Hec conclusio non eget magna probacione cum
fundamentum et probacionem sumat ex decretis
concilii generalis constanciensis cuius verba
decretum concilii constanciensis sunt ita in propria forma, ne in sequentibus
sit opus ea resumere. Hec sancta synodus consta-
nciensis generale concilium faciens et ecclesiam catholicam
representans declarat quod ipsa potestatem habet imme-
diate a Christo cui quilibet cuiuscumque status
condicionis vel dignitatis etiam si papalis exi-
stat obedire tenetur in hiis que pertinent
ad fidem extirpacionem scismatis et
reformacionem ecclesie in capite et in mem-
bris. Item declarat quod quicumque cuiuscumque con-
dicionis status vel dignitatis etiam si papalis
existat qui mandatis statutis ordina-
cionibus seu preceptis huius sacre synodi et
cuiuscumque alterius concilii generalis legitime
congregati super premissis seu ad ea pertinen-
tibus factis vel faciendis obedire contumaciter
contempserit nisi resipuerit, condigne
penitencie subiciatur, et debite puniatur, etiam
ad alia iuris suffragia si opus fuerit
recurrendo. Ista constitucio concilii consta-
nciensis sufficere deberet cuilibet catholico ad asse-
rendum hanc conclusionem cum sit decretum pro
ecclesia, cum sancti doctores dicta sua sum-
mittebant, et quod quicumque apostolus concilium
generaliter reprobat, fugiendum, ut ait Augustinus
dicit se nolle credere evangelio nisi eum ecclesie
auctoritas commoneret. Lxx vi. di. Ecce quod in disputa-
cionibus contra haereticam in christiana dicit pertinaciter habet
unico solo omnium tuarum disputacionum ri-
vulos extinguere. Vacat autem omnium solem-
Concilium generale potestatem habet immediate a Christo auctoritatem ecclesie quod si concilium generale non
vicaret vocem ecclesiam non vere dixissent
Actuum xv Placuit apostolis et senio-
ribus cum omni ecclesia etc. Constat enim quod ibi
non fuerat omnis ecclesia, ex quo humano

modo loquendo non est possibile eam simul congregari
in unum locum. Ideo ecclesia est aliqua ut illud
non vere dicitur sunt nisi et illis omnibus sit
attribuitur consensu, tamen cum subditorum
nostro est consensus et voluntas, qui consensus
tum sit spiritus sancti omnia non potest in iudicio
Si quod concilium generale habet potestatem
a Christo mediante est ex iure sed duas habet
collegia apostolorum ubi duo vel tres in nomine
meo congregati fuerint in medio eorum sum
Math. xviii. Nunc adest tamen autem et plures
esse tam non ... sunt ... ad ... posse
... est ... tractando ... ecclesie
... non singulari sit influat in
... spiritus sanctus ... quod ducitur
... ecclesia ... in eo ... synodo ...
... indicat ...
..., ... ubi ... est dicere dimittat
... et secundum
... dicit ... Toletane ...
... synodi Tholetane ...
... ecclesia ... valeat ...
... Quemadmodum fidem que
... sine omni fide ...
... vere ... fide in ...
... Credo enim ...
... trinitate ...
concilio, et ita ... dei in
... vera fide ... speciali, hic est
quod in concilio est ... ecclesie est eadem
... quod dicat ... concilii ...
non a Christo ... iniqua dicit
nisi ... ecclesie, Augustinus dicat ...
non esse secundum ubi est ... sunt assistens
... et si ... sint male
qui non absistente deformiter ... ea
... possent ... et diffinire ea que sunt
fidei et salutis, cum non ipsi sint qui loquuntur
sed spiritus patris vestri qui loquitur in eis. Si enim
per ... loqui ... et fa-
... ecclesie non possent ... ab
generale adversus ... videntur ... est
... universalis sine ... quod est
... non ... adversus
... Numeri xxii de balaam missus
... balach maledicere populo dei
non maledixit sed benedixit dominus ... non
possum aliud loqui nisi quod iusserit dominus
Et infra dicitur Dominus ... quod
posuit verbum in ore eius. Numeri xxiii

Et ibidem xxiiii dicebat Balaam Si dederit michi balach plenam domum argenti et auri non potero preterire sermonem dei mei, ut vel bonum quid vel malum proferam ex corde meo, sed quicquid deus dixerit hoc loquar. Et sic est quantum magis credendum est quod deus assistens concilio generali iuxta promissionem suam non modo singulari ponet verbum in ore illorum, qui pro salute et fide membrorum eius conveniunt in unum in nomine eius pro qua fide ipse oravit patrem, et quod pro sua reverencia exauditus ut dicit apostolus ad hebreos v. Cum ergo concilio generali ut caput et rector eius, et sui presidia scilicet Christus, non permittet ibi fieri contrarium fidei et saluti ecclesie sue. Secundum ipse concilium, ipsum hec que dicta sunt, quem titulum quodlibet concilium generale, ex usu ecclesie habere fundamentum ex scriptura et ex usu Romanorum pontificum et iam expresse assumpsit dicitur enim in titulo cuiuslibet concilii generalis Sacrosancta synodus generalis etc., que titulum applicat toti orbi fidei quod pontifices sunt scribentes toti . . . in summa libris eodem titulo iam utuntur. Et . . . secundum est et potestate habet a Christo, et qua . . . scilicet ecclesiam videat mihi potestas dicitur habere a Christo qui est rector eius a quo in ipsam dona spiritualia confluunt et carismata gratie. Et tamen de eadem concludere

Potestas concilii generalis est superior potestate pape

Et quoniam ecclesia universalis et concilium generale ipsam representans potestatem habet immediate a Christo ex concludere precedenti Et ideo ut cognitum sit que et qualis sit ista potestas ecclesie universalis et concilii generalis ipsam representantis, sit hec conclusio iiii potestas ecclesie universalis, ac etiam cuiuslibet concilii generalis legitime congregati ipsam representantis, superior est potestate pape et quolibet alia potestate in terris Cui quibuslibet cuiuscumque status dignitatis et condicionis etiam si papalis existat obedire tenetur et subesse etc. et si non obedierit potest condigna animadversione puniri. Ista conclusio est fundatum huius tractatus negativum et ideo . . . probationem eius erit diutius immorandum. Et ad cuius evidentiam ad probationem eius, hoc primo premittendum est quod sicut deus cuilibet creature dedit . . . quandam qua dicitur ad durandum in suo esse, et ipsam virtutem naturalem et mentalem qua possit corrumpentibus se resistere et se conservare in esse, ex quo

sed dam impossibile est probans esse extreman opponere naturali. Et in primo methaphisice dicitur de eius habet aliquam oppositionem, in qua dicitur potest dicitur tale sit ista et ecclesie sicut qua non voluit durare usque ad finem seculi dedit virtutem et potestatem, qua possit se conservare in suo esse regere vel tueri et concilio ad sui destructionem resistere, quod inde novi in libris de ecclesia dictis a Christo in sua fundatione Cum enim dixisset quod super petram edificaret ecclesiam, statim subiunxit, Et porte inferi non prevalebunt adversus eam quod significat quod eo ipso quod edificata sit, habet in se virtutem et potestatem, se conservandi in esse et generaliter resistendi unde de ea dicitur iiii Canticorum quod est terribilis ut castrorum acies ordinata terribilis autem esset terribilis si huiusmodi careret potestate Et si ut dicunt quidam licet erronee huiusmodi potestatem habet ab extra ut a summo pontifice cuius potestate secundum eciam potentem efficere videntur quod falsum est, scilicet quod deficere possit. Cum enim non sit concilium dependentium ecclesie ad papam qui pro sua dignitate officio tenetur eam tueri et defendere Si ipse papa moriretur vel eam tueri nollet, si tunc ecclesia huiusmodi virtute non haberet sed quod tandem deficere possit quod sentire est insanum, ipsa ergo non existente habet ecclesia virtutem et potestatem, qua per tantum ipse, quod sit extra ordinatione ecclesie non perdit, qua potestate a Christo ad sui regimine et conservacionem accepit, principaliter ipsa enim essendi et conservandi ipsa et dimetra sit mutua cuiuslibet rei Sicut ergo ecclesia nec propter tantum ipse desistit a virtute essendi Ita nec a virtute et potestate se regendi et conservandi in suo esse hec autem potestas iuxta doctrinam apostoli primo Corinthiorum xii ymmo inest omnibus membris sive toti corpori, non autem unum membrum tantum dicit enim Apostolus Corpus non est unum membrum, sed multa, si dixerit pes quod non sum manus, non sum de corpore Non ideo non est de corpore, et si dixerit auris quod non sum oculus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore, si totum corpus oculus ubi auditus, si totum auditus ubi odoratus Nunc autem posuit deus membra unum quodque eorum in corpore sicut voluit, quod si omnia essent unum membrum ubi corpus Nunc autem multa quidem membra unum autem corpus, Non potest dicere oculus manui opera tua non indigeo, et iterum caput pedibus Non estis mihi necessarii Et infra Sed temperavit deus corpus ut non sit scisma in corpore sed idipsum pro invicem sollicita sint membra Et vos estis corpus Christi et membra de membro, et quosdam quidem posuit deus in ecclesia, primum apostolos secundo prophetas tertio doctores etc. Apparet ergo ex hac

ptas quo e in ecclia

auctte auctus hijs que aplus dt ad ephe
iiij° qp ptas ecclie supam consuadi rege
di et tuendi insit corpi q sue omnibus
mebris simul, no aut qp ex unico mebro
dependeat i totu. Sz vr h ptas ee in
eccia no sicut i quoda toto integrali aut
vli, cuius ecclesia et uirtus pricipa a singul
ptibus subiectis, s sicut quoda toto potesta
tiuo, quadmodu potens extendi actus et
opones aie e i ipa aia et sus potentijs
sit i quoda toto ptatiuo. Cuius ptas seu
uirtus no repit adequate i aliqua suoru po
tenciaru, vl i una pricipali, ita ut ab ea
totalr alijs conuenit, s e i omnibus sit pote
tijs ex uirtute unius aie. Sic ut i eccia
ee huiusmodi ptas. Cuius aut sit hec ptas ecclie
ad se regendu et consuadu e quinta sima
doctorz, qp e ptas clauium, ro sca discerne
di et ptas iudicadi ligandi et soluendi etc
quidam ptas tante excellencie e qp eta uniuersi
tas hoim illam concede no pt, s eam a
solo deo accepit eccia, pz na i ptate quilibet
seu uniuersitatis hoim e aliquem uel aliquos
ex suppositis i legare et a sua societate sepa
re, s qp ille q ab eoru societate excluditur, eo
ipo sit sepatus a societe dei et anglorum
hc no e i hoims ptate. ptas aut clauium
ad hc se extendit ut q ligantur i terris
ligata sint et i celis mat xviij Et lz
sint alie ptates i eccia [illegible] consecradi cor
pus xi, absoluendi aptus ro hic tamen
pricipalr intendit de iudiciaria ptate
an sit penes ecciam pricipalr, an penes
ppam pricipalr, ut quida dicit et cuius
iudicio pocius standu sit

Ad pbandu igr hanc oclusionem assumenda
e quadruplex pbacio, pma erit ex scriptua
cionis et ex scriptura sctorum doctorz, ab eccia appro
batorz, et eciam ex scriptura sacrorz gallorz uetus
norum ac rei p ea subscribe que i sacra scriptura
tua dur de eccia. Scda pbacio erit ex oside**racione
huiusmodi ptatis p ut e in eccia et i ppa. 3a erit
ex similitudine maior carp s finalis efficacie
formalis et malis causa. go ad pma oc
curit 1a auctas que expsse loqr de hac
ptate mat xvi Tibi dabo claues regni celorz
et quodcumque ligaueris sup terra erit ligatu et
in celis, et quodcumque solueris sup terra erit solu
et i celis. hec aut auctas scriptura p ut sci
doctores exponunt ubi e pcaus pmissionis
qm concessionis etc tu illi censeat h ptas
pmissa tn fuit concessa, nunqm rod ropia
qp p hec vba xc soli petro hac ptatem
concessit, s eccia ipi ecclie p ut dr mat xviij

Quecumque alligaueritis sup terra erunt ligata et in
celis, et q sol sup t e so et i celis. go sicut qp hec
ptas clauium no ad sola psonam petri et suos
successores, s pricipalr ad ecciam ptinet cuius
loco petrus legit concessa quod pz ex sacie textus
scriptura. Constat enim qp xc omes discipulos sit
no aut solu petru interrogat, et petrus qi omni
candu exprimes intentionem uult, et xc sic
rnsionem accept. Quod mai de luca testatur
testa i c nono sic referens dixit aut illis
uos aut que me ee dicitis rndens symon
petrus dixit xpm dei, et ie increpans illos
precept ne cui dicerent. Ecce mai pz quod
rnsio petri erat rnsio omnium aplorz et ideo
dt precepit ne cui dicerent. Ecce go s. raban
et alios doctores sup textum concessio fide
sit dctum verbu ptatis, confessio aut fuit non
solu petri s omnium aplorz, go et auctas ptatis
ad omes aplos et eorz successores dr ptinere, hic
aut pz ex hijs que pcea dur i textu ewangelio sicut
pz hec dicta logi qp de maior fuit tribus
ribus contencio int aplos mat xviij et xx
et luc xxij no aut de hac re contencio conte
dissent, si intellexissent p pdicta vba tues
petrus, et tibi dabo claues sic vel petra tuo
tabernaculo cephas soli petro, a quo pbatur ad regenda
ecciam fuisse tradita ptatis. Ne aut iste
sensus scripture uideatur ee noua doctrina, vl diui
nitus excogitatis nouiter, pz maior p auctores scorum
doctorz exponencium verba pdicta q dicunt, qp
cu petrus claues accept signat ecciam
quadocumque eccia a xo claues accept ipse, petrus
aut significat ecclie. vij. b. augustinus sup Johnem sermo
ne centesimo xxiv loquens de eccia inquit
hinc ecclie aplus petrus pp applatus sui pma
tu gerebat figuratam generalitate pnam Quod
ad ipm ipse ptinet na unus ho erat, gra uni
uerse hinc dancanti gra unus i qp pmus apls
Sz qn ei dcm e Tibi dabo claues regni celorz
et quodcumque ligaueris sup terra et c. et i oc, et q
cumque sol sup t et so et i celis. uniuersa significabat
ecciam que i hc sclo diuisis temptacionibus velut
ymbribus fluuijs et tempestatibus quatitur et
no cadit, quam fundamentata fundata e supra pe
tra unde petrus nomen accept no enim a petro
petra sed petrus a petra, sic no xc a xano sed
xanus a xo vocatur. ideo quippe ait dns sup
hanc petram edificabo ecciam mea, qr dixerat
petrus Tu es xc filius dei uiui Sup hac
go inqt petram qua confessus es edificabo ecciam
mea, petra enim erat xc sup hc fundamentum
quippe aliud nemo pt ponere pr id qd positu
e quod e xc ihc Eccia go q fundat a xo
claues ab eo regni celorz accepit i petro idem

Cuius sit ptas ecclesie

augu

augu

ptatem soluendi ligandi qz ptā hec
b. Aug9 Et sunt eius vba sicut ponit
in forma ꝓut videri potest in originali Ad
idē est b. Ieō9 aug vba ponit xxiiij q.
i. omnibus considerate vobi inquit omnibus
considerate puto me aliud tunc dicere, alios
ita esse ī domo dei, ut ipsi eciā sint eadē
domus dei que dr̄ edificari sup petram q
vnica columba appellar, que pulcra sponsa
sine macula et ruga et ortus conclusus
et fons signatus, et puteus aque viue
et paradisus cū fructu pomorū, que domus
eciā claues accepit et ptatem ligādi et
soluendi. hanc domū siquis corrigere
ter corripientē qz contempsit, sit tibi tamquam
ethnicus et publicanus h. b. Ieō9 vbi expresse
dicit eciam recepisse claues et ꝑ ons iudi
ciaria ptatem Ad idē ē b. Augus. li. 1o
de doctrina xpiana ca. 13 qui dicit Ecclesia
corpus sicut aplica doctrina commendat, q coniux
eius dicitur Eccl paulus interpretatur dicit has igit
claues dedit eccīe sue, ut quecumqz solueret
ī tra, soluta essent et ī celo, et que liga
ret ī tra ligata essent et in celo Ad idē
ē Innocencius doctor famosissimus ī sermo
ne de btis aplis qui incipit sic cum rro
gabat ihūs discipulos suos etc, q inter ce
tera que de eccīa loquitur dicit sic Cum ea ad
dirigit celestis auctas ad id dignitatis pue
nit fastigium, ut eius sniā que pferetur
ī terris eciā absoluetur in celis Ad idē ē Augus
in li. de fide ad petrū ca. ij vbi dicit Nunquam
ꝓ penitenti esset indicta ꝑ petris desperato
si desperanti nō esset remissio concedenda
sed eciā penā petri tuo pcessit, si ca ꝓ eccīa
cathata gerat, tum deus ī psā bti petri
ligandi soluendi qz habuit ptatem dicens quecu
mqz alligaueris sup tram erunt ligata et in
celis, et quecumqz solueris sr̄ tram e. so. et ī
celis Ad idē ē leo papa ī sermoe de btis
aplis vbi dicit, qz iuis istius ptatis et huius
decreti constitucio, ad omes eccīe pncipes co
meauit, sed nō frustra vni commendatur qz aliis
intimatur Eccīe igr date sunt claues pri
cipaliter, sed qz scriptura dicit petrū eas ecclesie re
cepisse dicit b. Ieō9 que allegat magr ī 4o
di. xix qz io petrus dr̄ eas accepisse ut eccīe
intelligat qz quicumqz ab vnitate fidei et
societate se separauit, nec petris solui nec celū
ingredi pt h. b. Ieō9 Ad idē ē b. Augus
ī li. de agone xpiano dicens iste eciā sine
causa inter omnes aplos huius eccīe ca
thalice psonā sustinuit petrus huic

eccīe claues regni celorū date sunt cū
petro, et quod ei dr̄ ad omes dr̄ Amas
me pasce oues meas Ad idē ē Rabanus
ille doctor famosus qui dicit sic Cum
ius soli petro hec ptas data videatur
ceteris cū aplis dabatur, teste xo qui in-
sufflauit in eos dicens Accipite spm̄ sctm̄
quorū remiseritis pctā remittuntur eis etc
Ad idē ē Augus sup Iohm̄ et het xxiiij
q. i. quodcumqz Si petro tm̄ dcm̄ ē i. quod
cumqz ligaueris sup tram etc, nō hoc facit eccīa
si aut in eccīa sit verum que ī tra ligantur
et in celo, et q soluuntur ī tra, soluta sunt
in celo, quia cū excōicat eccīa ī celo li
gatur excōicatus, cū reconciliat eccīa ī celo
soluitur reconciliatus Et hoc ergo eccīa sit petrus
qui claues accepit eciam statim significat
quod exponit archidyaconus. i. sub signo
et nomine eccīe accepit Ad idē ē glo. ordi
sup 1o ad ephe iiijo Et quosdam quidē dedit
aplos etc dicit glo vice xi predicatores ac omium
ordinatores et iudices Ad idē ē Augus in
li. questionum noui et veteris testi q. lxxix et
ī sermone xiij de aplis petro et paulo vbi
dicit Dns ihūs xc discipulos suos ante passionē
suā sicut nostis elegit, inter quos pene
vbiqz petrus solus totius eccīe meruit
gestare psonam, et ꝓpterea audire meruit
Tibi dabo claues regni celorū, et scit habat
claues nō vnus homo sed vnitas accepit eccīe
Ad idē ē auctas maior ī c. ffirmiter de sūa
trin et fi. ca. vbi ponitur fides nra que sic
incipit moriendū ē vbi dr̄ Et sacrm̄
eukaristie nemo pt conficere nisi sacerdos qui
rite fuit ordinatus sed claues eccīe, quas ipse
concessit aplis et eorū successoribus ihūs xpc
Ecce dedit claues eccīe nō petri, et eas co
cessit aplis et eorū successoribus nō soli petro
Ex quibus auctoritatibus sctorū pz qz eccīa ac
cepit claues pncipaliter ex commissione xpi
Cum ergo quid oporteat ubi de hac commissione
legatur in euuo, ut alias latius apparet ē quia
ut dcm̄ ē capl. xviij quecumqz alligaueritis
sup tram erunt ligata et in celis, et q solueritis
sr̄ tram e. s. et ī ce. Sequitur qz ptas clauium
sit pncipaliter data eccīe ī psonis aplorū
quod satis videtur pbari ex dicto textu euāngelii
capl. xviij attenta maxime historie narra
cione vbi capl. xvi dixit xpus petro verba
pmissiua Tu es petrus, et tibi dabo claues
regni celorū dcm̄ in c. xviij ī fine mādauit
petro saluator statim ꝑ eo et ipse vnus qz ex
his videbatur cū constituere capitaneum
sup alios ut dicit glo. sr̄ eodem verbo ideo statim

Rabanus

Augus

glo. ordi

Augus

ffirmiter

pseudo
pbacionis

continuatiue subdit^r in ca. xviii i principio
In illa hora accesserunt ad ihm discipuli
dicentes quis putas maior est in regno celo-
rum id est ecclesia. quam glo. ibi exponit id est
i collegio iustorum Vn patet quod ipse exacta lo-
quitur de superioritate et tunc quibusdam interpo-
sitis xpc volens saluare huiusmodi questionem de su-
perioritate de qua querebant apostoli subiunxit
i eodem ca. Si peccauerit i te frater tuus vade
et corripe eum inter te et ipsum solum, si te
audierit lucratus es fratrem tuum, si autem te
non audierit adhibe tecum vnum uel duos
et infra, quod si non audierit eos dic ecclesie,
si autem ecclesiam non audierit sit tibi sicut
ethnicus et publicanus. Ecce dat iudicium
ecclesie de superius iudicio petri et generaliter ut
videat quale sit iudicium ecclesie, et quam sit
eius potestas statim subnectit Amen dico
vobis quecumque alligaueritis super terram erunt
ligata et in celis, et quecumque solueritis super
terram erunt soluta et in celis Ecce loquitur
apostolis collectiue et eorum successoribus non soli
petro Quecumque alligaueritis, quecumque solueritis
in plurali Et exposita sit potestas ecclesie,
sequitur de potestate concilii generalis ibi quod xpc
uelut videtur tacite questioni potuissent enim
dixisse apostoli xpo dicente ecce simus ad dis-
ciplinam de superioritate de qua querebamus et sup-
posito vbi dicat hic iterum rursus, si sic sunt in diuersi
ecclesie, quod extendit se ad celum et ad terram
dic ergo nobis quando futuris temporibus ecclesia tua
que per totum orbem dilatanda est dicetur potissime
seu hoc dictum adimplere dicit ecclesie, tunc ecclesia
[ubi]cumque ubi congregata erit vbi ergo quelibet huius-
modi audire poterit Respondet dominus quasi velit
dicere dicetis nobis vbi etiam meam
expresse patebit vnde subdit quam iterum dico
vobis quod si duo ex apostolis vobis duo uel tres
congregati fuerint in nomine meo i medio eorum
sit quomodo de celebratione generalium conciliorum
exponit Celestinus in epistola ad synodum ephe-
sinam ut dicit ysidorus i li. conciliorum. Ecce au-
ctoritas de superioritate Ecce ergo potestas genera-
lis conciliis fundata ex illis verbis xpi
vbi duo uel tres etc., et ex illo dicto Quecum-
que alligaueritis super terram erunt ligata et in ce-
lis et quecumque solueritis super terram etc. sunt soluta in ce-
lis Ex quo deducere oportet quod non videtur
primum quod claues regni celorum de quibus etiam hic
ecclesie per hec verba sunt concesse, patet tunc eadem
verba, sub quibus est facta promissio hic exprimantur
dicebat enim xpc prius petro respondenti verba

Concilii generalis fundamentum

etiam verba promissiua Tibi dabo claues
regni celorum Hic autem quod promiserat expresse
donat omnibus apostolis seu toti ecclesie in persona
eorum dicens Quecumque alligaueritis super terram
erunt ligata et in celis etc., Sed notandum etiam illud pro-
prie quod hec concessio facta est ecclesie cum omni stabili-
tate firmitate patet per verbum quod in donatione premit-
titur Amen quod notat iuramenti auctoritatem
quod in hiis verbis intelligitur concessa potestas
ecclesie non limitate, ut in certis casibus seu
super certas personas, sed in omni plenitudine
ex signo vniuersali Quecumque alligaueritis
et quecumque solueritis quod notatur ex dictis quod
xpc voluit iudicium ecclesie esse maius et superius
iudicio ipsius petri, Et hunc iudicio ecclesie et obedientie
sue ipsum debere acquiescere et obedire per
illa verba predicta Si peccauerit etc., xpus dicebat
ad petrum Si ergo petrum instituit decernere ad
iudicium ecclesie in hoc quod ei dixit dic ecclesie, sequitur
ecclesie iudicium esse superius Si enim iudicium pe-
tri esset superius iudicio ecclesie, petrus pro iudi-
cio ecclesie non deberet reputari tamquam publicanus
restaret enim iudicium petri quasi tamquam superior
examinare deberet iudicium ecclesie Cum ergo di-
catur petro, quod incorrigibilitatem fratris deferat re-
fre ad iudicium ecclesie, et non contra ad petrum
, sequitur quod iudicium ecclesie sit maius superius et fi-
nale Item quod ipse includatur sub iudicio
ecclesie ex eo probatur quod a correctione fraterna nec
excipitur Secundum eius quelibet liceat fratrem
corrigere et si non audiat debet inde denuntiare
predictam deferri ecclesie Ita quod si ipse nolit
fraterne correctioni acquiescere, debet deferri ad iudi-
cium ecclesie, frustra autem deferretur, si ecclesia
non haberet potestatem in eum sententiandi iudicium
Sicut enim qui secrete ammonitus non
corrigitur licet cum ammonere coram vno uel
duabus testibus Ita coram hiis ammonitus
si non acquiescat licitum est eum deferre ad
iudicium ecclesie Cum ergo ipse non eximatur
a primo et secundo gradu correctionis fraterne, ergo
nec a tertio debet ut deferatur ecclesie vbi in auctoritate
dic ecclesie, et si inter omnes sententiam expectat
de prelato, vbi sit prelatus inferior cum omnino
ineius contempnit, debet dici non sibi sed pre-
lato superiori Ita etiam de summo prelato cum ipse
non habeat prelatum superiorem se, si correctioni de-
bite ecclesie nolit acquiescere, debet dici ecclesie
si sint congregata hic possibilia, sed quod non potest
omnis est concilio generali ipsum veritati cu-
ipsa abducere tenetur, et si non abdicet potest
puniri vt patet ex constitutione concilii

constanciensis unum est eius documentum apostoli
Omnis anima potestatibus sublimioribus subdi
ta sit Ro. xiii Vere ab hac subiectione exce
ptione anima pape, sicut nec a correctione, summa
[illegible] autem summus pontifex comprehendatur sub
nomine fratris, patet quia petrus in cuius locum
succedit summus pontifex, aliorum ecclesie mem
brorum se fratrem asseruit Act. i ubi dicitur Ex
urgens petrus in medio fratrum dixit Erat autem
turba hominum simul fere centum viginti viri, fratres
oportet impleri scripturam quam predixit spiritus sanctus
per os david etc. Ergo hominis ex auctoritate
scripture et dictis sanctorum probatum potestatem ecclesie esse
superiorem potestate pape, et quacumque potestate
inferius. Et quod dicitur de ipsa etiam intelligendum
est de concilio generali legitime congregato ipsam
representante. Veniamus ultimo ad decreta sanctorum
conciliorum et incipiamus a primo, incipiamus quod primum
inter maiora concilia de quibus fit mentio in
actibus apostolorum. In primo namque concilio de quo
Act. i de electione mathie in apostolatum liquet quod
licet petrus qui primus erat, ubi dicitur Exurgens
petrus in medio etc., sit etiam honorabilior et
[illegible] spectat ad presidentem proposuit et conclusit
sic faciendum. Neque tamen qui invenit nove auctoritatis
et [illegible] fuit omnibus [illegible] unde dicitur de
omnibus quod statuunt duos et dederunt eis sortes
et cecidit sors super mathiam etc. dicitur statuunt
et non dicitur petrus statuit. In secundo vero concilio de
quo Act. vi, hec auctoritas ecclesie et concilii supra
[illegible] clarius exprimitur. Unde dicitur ibidem quod
xii apostoli convocata multitudine discipulorum
dixerunt Non est bonum nos derelinquere verbum
dei et ministrare mensis. Considerate ergo ex
vobis viros septem boni testimonii, plenos
spiritu sancto, quos constituamus super hoc opus, et infra
dicitur quod imposuerunt eis manus. Constat autem
quod hec [illegible] non est a omnibus apostolis quem
auctorem quia dicitur Constituamus, non dicitur
petrus constituit et dicitur imposuerunt non eciam
petrus imposuit. Ex isto infertur quod [illegible]
ne dum statuere, sed quod ad concilium convocare est
quid, non soli petro sed et omnibus apostolis patet
ex eo verbo cum dicitur duodecim apostoli convocantes
etc. Ex qua scriptura eciam hec patuit decre
tum concilii constanciensis de perpetua celebratione
conciliorum generalium in futurum celebratione, secundo infertur
quod non solum tractare causas fidei sed eciam
ministros ecclesie in eorum officiis et [illegible]
instituere pertinet non solum ad petrum sed eciam
ad omnes apostolos et eorum successores quorum potestatis

patet ex illo verbo cum dicitur Et nos constituamus
super hoc opus, facit ad hoc quod dicitur ad tytum primo
ubi paulus mandavit episcopo cretensi consti
tuere episcopos per civitates, et ita non ad solum
petrum hoc pertinere videtur. Et ita hodie decre
tum est in concilio generali quod accepta exa
minata electione electis in episcopos confir
metur ut res redeat ad eum statum in quo
prius fuit. In tercio autem concilio de quo
habetur Act. xv, satis hoc idem claret, patet quod [illegible]
tantibus postea indicavit, non dixit quod
petrus qui prius erat indicavit, sed dixit
primo narravit, iacobus vero sententiam dixit
dicens propter quod ego iudico non inquietare
eos qui ex gentibus convertuntur etc. Et epistola
non nomine petri sed apostolorum et seniorum mi
strorum nominibus scripta dicitur. In iiii° vero concilio
de quo Act. xxi, patet idem quod paulo fuit in
iunctum a congregatione seniorum ut debet
se conformare in cerimoniis legis mosaice
de decreto ibi nota [illegible] quod subditur hac
ergo fac quod tibi dicimus Satis quod petrus acce
ssit invitatus et ordinatus per concilium et
quod obedivit concilio patet manifeste Act. viii
ubi dicitur quod audientes apostoli quod samaria
recepisset verbum dei miserunt ad eos petrum
et johannem, et petrus absque ulla discussi
one statim iniuncta complevit missio
autem de sui ratione importat auctoritatem in
mittente respectu missi [illegible] quod dicitur
luce vii Nam et ego homo sum sub potestate
constitutus habens sub me milites et di
co huic vade et vadit et alii veni et
venit, et servo meo fac hoc et facit Item
patet ex concilio magno niceno sub iulio
papa et constantino principe celebrato ubi
inter cetera dicitur sic Hec est fides quam exposuerunt
patres primum quidem adversus arrium blasphe-
mantem et insurgentem contra catholicam
ecclesiam, quam cum auctoribus suis dampnaverunt
apud niceam trecenti decem et
octo episcopi congregati, quorum nomina cum
provinciis ibidem sunt subscripta Ecce manifeste
apparet auctoritas concilii, in concilio niceno
representante totam ecclesiam sed quod concilium habe
at potestatem iudiciariam patet ex verbo damp
naverunt, quod notandum sive placet Item patet
hoc ex concilio affricano de quo cum legati
pape ostendissent litteras et proposuissent mentem
suam, remissio facta fuit ad decreta
concilii niceni per deliberationem super propositis

3m concilium apostolorum

4m concilium apostolorum

Concilium Nicenum

Concilium Affricanum

fugienda Ecce reuera decretorum conciliorum
generalium de quibus dicetur infra in conclusione
sequenti Item patet ex aliis conciliis genera
libus de quibus per ysidorum in libro conciliorum in
quibus reperitur sic dictum Sancta synodus
uel sacrum concilium statuit uel diffi
nit declarat anathematizat / ut pla
cuit et placet sancte synodo Et in sub
scriptione episcoporum qui intererant synodis
reperitur sic dictum Ego eum episcopus diffi
niens subscripsi / uel iudicans uel statu
ens sic Item patet auctoritas concilii
Concilium constanciense [illegible] generalis super papam et omnes super
alios omnes / ex decreto concilii constan
ciensis famosissimum / Cum Johannes papa vi
cesimus iii in principio presidebat Cum
enim ut habetur in gestis eiusdem concilii ipse
Johannes papa de constancia clandestine
recessisset / ex cuius recessu quidam puta
bant concilium dissolutum, statim successiue
sancte fuerunt tres sessiones in quibus decreta
tum est, quod per recessum pape et prelatorum aliorum
non esset concilium dissolutum, sed quod rema
neat in sua integritate et auctoritate Item
decretatum est quod ipse Johannes non posset mu
tare aut transferre ipsum concilium Con
stanciense ad aliud locum, neque curiales [illegible]
tur existentem, decernens censuras per eum
factas uel fiendas in contrarium irritas et
inanes. Item quod non crearet nouos cardi
nales, quos uolebat pro non cardinalibus
haberi, nisi prelatus transferret in preiudicium conci
lii constanciensis Item tunc decretata duo
decreta de potestate conciliorum generalium Item
in alia sessione indixit / tres formam procu
ratorum per quam Johannes papa vicesimus tertius
debet renunciare papatui seu statuere procu
ratores ad renunciandum Item eadem synodus
postea quam eundem Johannem protulit sententiam deposi
tionis et eiectionis a papatu propter symoni
acam prauitatem et alia scelera de quibus fuerat
concilio delatus Et ne omnia facta eius concilii
etiam sunt / et erunt perpetua memoria
in gradationibus Ex quibus manifeste apparet an
concilium generale habeat iurisdictionem super papam
quod quilibet sane mentis cognoscere potest Item
patet hoc idem ex sessione xxxix concilii con
stanciensis ubi statutum est decretatum de perpetua
conciliorum generalium in futurum celebratione
ubi statuta est forma iurandi qua
quilibet electus in romanum pontificem prestare

debet Et inter ceteras clausulas inseritur hec
quod papa iuret se tenere fidem secundum traditionem
sacrorum conciliorum, Si ergo iurare debet seruare
fidem secundum decreta conciliorum, non videtur quod
passim possit ad suum libitum reuocare decreta
tamen dicetur in vi gestis Item cum concilia genera
lia infligant penas summis pontificibus propter
perpetratos excessus et statuant per leges quas
suas in futurum dirigat acciones Et etiam sicut
seu concilium generale ipsum [illegible] deponere
papa autem non potest deponere uel destruere concilium
a sua dignitate, cum ipsa durativa est usque
ad finem seculi Ex quibus apparet superioritas ecclesie
uniuersalis et concilii generalis super papam et presertim
cum agitur de fide, de extirpacione scismatis
et reformacione ecclesie in capite et in membris
suis dependentibus ad illa

Ratione probatur superioritas concilii

Et si superior est ipso papa generalis est ut sit supe
rior omnibus aliis membris ecclesie, quod sic adhuc
ostenditur tamen ratione, licet enim unicuique vero
insit naturaliter se consuadi in esse et contrariis
resistendi. hoc tamen non est in summo gradu ita
quod possit fortiori potentie resistere, sed [illegible]
ita videlicet ut subiciatur violencie maioris vir
tutis, ut patet manifeste in animalibus que occiduntur
et consumuntur a fortioribus in virtute Igitur
ecclesia cum naturaliter et per se se consuadi [illegible]
superatur virtute in terris, quod patet manifeste ex
verbis Christi [illegible] Et porte inferi non preua
lebunt aduersus eam Cum enim desuper [illegible]
non sit virtus super terram que huic compare
tur [illegible] leviathan, et hec non potest aduersus
ecclesiam generalem, sequitur quod a nulla creatura
potest superari Item aliter probatur sic ecclesia
dei uel est fortior [illegible] quam sit papa [illegible]
fortior uel superior, patet [illegible]
[illegible]
dei [illegible] est fortius [illegible]
non enim est ecclesia propter [illegible]
[illegible] et recepit [illegible]
[illegible] ut thomas
et [illegible]
in auctoritate recepit [illegible]
[illegible] ecclesie auctoritas [illegible]
[illegible] hic [illegible] plures [illegible]
[illegible] biblia [illegible]
sunt recepte [illegible]
in corpore biblie que tamen ecclesia tenet et
approbat / sicut [illegible] veritate, et hec non est

nisi ex eo q in ea e summa auctas et ulus
ptas sup oia membra eius, q quicq applicat
tenendu, quicq reprobat fugiendu. Scda si
concilium generale no ht universitatem s sp̄a
sz q deposicio facta de Johe xxiii° p concilium
constanciez, no fuit iusta neq valida
tu facta fuit ab eo qui ptatez no hebat
et scp ultiq q eleccio facta de dno mar
tino ppa, no fuit canonica cu facta fuit
vivente supstite, sz qntur q omnes epi primo
a p martinu ppam no hebant titulu
i suis dignitatibus, nec erant pastores ecclar
nec faciebant fructus suos, sz tenet ad re
stitucionem, et sic filii alii bifurcati et rectores
parochialium ecclar p man p martinu
ppam, et p epos ab eo promotos, no hebant
titulu i suis beneficiis, nec erant pastores
ecclar, nec hebant ptatez solvendi et ligandi
que sibi sonat quibz patet multa et omnia
eis inducent inconveniencia, et alia plura
q sequunt ex illis. Item nemo ambigit
concilium generale hre aliquam ptatez, ut
ergo ht eam vel ul prelata. Si vel ergo h
ptas extendit se ad ppam, ut ipsius in
dictio supponatur, qr de racione ulis no
exceptive e ad oia posse extendi. Si ptat
ergo hc e h dictum eum, ubi dic tota
uniuersa i psona aplorum concurrendo alleganda
e ulus sup tua et capt xviii, q locucio
est tm de prima probacione

Scda probacio q iudicium ecclie sit dignius
ac supius fuit ex consideracionibz nomini
et rei significate p ea, q i sacra scriptura
dicitur de ecclia, q cu ippe no potest ppete
in nagz de ipa ecclia q e mr ecclie xx
in Ego mr pulcre dileccionis Ite dr
dna gencium Tren i Item regina ps
xliiii Astitit regina a dextris tuis in
vestitu deaurato Item dr sponsa Cant
i et Apok xxi Vidi civitatem sctam ihrlm
no desc de celo, et inf, tanqm sponsam or
natam uiro suo dr et corpus xpi ad ephe.
Ex prima itaqz appellacione cu ecclia
sit mr, ppa no filius ipsius, racione cuius ex
tellencioris dignitatis q e i mre, et racione
honoris, et obiq q a filio debent mri
reuerencie, e inferior mre sua, nec pt dici
q ipa possit sui excellencia et dignitate
no sit filius ecclie dt enim b Augs i li
de symbolo tractatu iiii° Et quis ab ecclia

separatus invictus fuit alienus erit a
numero filiorum dei, nec hebit deum patrem
qui ecclam noluit hre mrez Et ali
bi dt q cu ecclia sit sponsa et unica
q omnes filios quos xps ht ecclia gignit
et sibi sine parturit Ex hc sz multo
magis dici posse q ppa sit pr ecclie cu
ns sit pr sue mris Sicut enim salvator
capt xxiii docuit q unus e pr ura q
in celis e, sic i terris e unica ecclia
omnium fidelium mr Scda deduci pt supi
oritas i ecclia respectu ppe ex eo q ecclia
dr dna, ppa uo et epi sui dici sz iux
auctez apli dni ministri et dispensato
res ministeriorum dei vi et xps cu de ma
ioritate doceret aplos dixit capt xx
Quicumqz int vos voluit maior fi
eri sit ur minister Item luc xxii Ego
aut i medio vrm sicut sic q ministrat
vi ppt hc ppe queit appellari summus
minister ecclie, et ce servus servorum dei
quamquam sit vicarius ihu xpi, q est dux et
sponsus ecclie, facit ad hc q dr quint
q dominium rerum tpalium q ab ecclia
possident e apud ecclam, tanqm dnam,
apud uo epos tanqm dispensatores et
ministros sposi Tercio probatur sz superioritas
i ecclia ex eo q ecclia dr regina Est
enim coniux eius qui e rex regum et dns
dnancium et princeps regum terre Apok i
de quo sz allegatu e auctas bti Augi li°
de doctrina xpiana Item quarto ex eo q
ecclia e sponsa xpi, ppa uo no dr sponsus
sz paranimphus ecclie ut dt b Bnh i li°
de consideracione ad eugenium, xps enim
e sponsus ecclie capt xxx Ex qua deno
minacoe satis appet dignior excellencia
ecclie respectu ppe. Vn ex hac consideracione
Augs i li de symbolo dt, q ecclia totu
possidet qd a viro suo accepit i dote Et
totu possidz uxor sinaz Augs ergo absqz
omni excepcione oia sunt s subiecta, q xo
sposo suo ceditur ex hc superioritas i
ecclia qr ipa e corpus xpi ut s allegatu est
auctas apli, ppa uo unum ex membris eius
corporis Omne aut corpus unum organicum
constituit ex diversis membris tanqm ex ptibus
integralibus ipsum totu ecclia at est corpus
xpi misticum organicum fide xpi unitum
vel ecclia e universitas fidelium bonorum

dna

Regina

sponsa

corpus xpi

et malorum orthodoxam fidem teneant
i sacris ecclie henetum societate Cu go
ppa no sit hic corp9 qd e eccla. s vnu ex
mebris eius iux doctna apli ut e
allegatu e. seqr q ppa e ps corpis istig
et ipa eccla e qddam totu, omis aut
anim conceptio est ome totu ee maig
sua pte, go seqr q eccla q quodda totu
maior e et excellencior ipo ppa chaug
aut no e intelligendu male quitit corpo
ree, s magitudie virtut excellende
et dignitatis sue ptatis Ex hijs pt infri
q lz ppe conveniat suo mo dici caput
eccle, no ppt ea se dz eccle anteferre, qn
pmo ex hc forte infri posset, q eo ipo q
sit contendit se pferre eccle scito, sine
assercone, cu sit male sentiens de auctte et
dignite scte matris eccle Nedu q sit supior
s et q no sit de mebris eccle, tm ca
rens vera fide, reputat em se caput tius
corpis, q sibi assidet in tradicone, vz q
sicut ipe pt errare et deficere, ita eccla pas
sit Eo em ipo q volt iudiciu suu pferre
iudicio totius eccle, manifeste conuincit q estiat
ea errare posse, et ea no sp ee scitam et
katholica Cuiuscunqz assercio si sit de hiis
q sint fidei, aut de necitate salutis, manife
constat vn posset inferri q separat se
ab eccla et desinit ee mebrum eius, et p
qns caput Cetiuqz em repit dimisio int
ecclam et aliqd mebrum eius, sic sit int ppaz
et ecclam, notissimu e q hec dimisio no
e ex pte eccle, de cuj rone e sp ee vna
rone vnius fidei q e forma eius, go seqr
q hec dimisio tenet se ex pte mebri s
ppe qui cu sit mortalis p natura et sepe
moriatur p culpa, pt effici mebrum putridu
volt se in dignitate pferre eccle mri sue, q
e sposa et corp9 xpi, et sp viuit i fide et ca
ritate, nec e usqz i fine sclj desitura Et de
hac excellen eccle sup omnia mebra sua
dt Aug9 tractatus d pu vlt. Mulierem for
tem inueniet Ubi dt p mulierem fortem ecclam
debe intelligi Et int ceteras laudes dt q
ipa eccla iux auctoritatem dine scripture preciosior
e omnibus suis lapidibus preciosis vocat qz lapi
des preciosos filios et scitos eius Vn dt q qu
tucuqz sit aliquis magnus, ipe tn si lapis
preciosus e, est ornamentu eius, q omnis lapis
preciosus e ornamentu eius, et ipa e preciosior
omnibus lapidibus preciosis Si aut ppa e supior
eccla, ia ipa no esset preciosior oibus lapidibus
preciosis, nec huiusi lapis preciosus eet ornamentu
eius, seqr go q ppa no sit ea supior nec equalis
Et tm de prima pbacone

Tercia pbacio principal per qua pz superior
tas ptatis eccle sup ppaz sumitur ex condicon hui
modi ptatis p ut e i eccla et i ppa est nam
i eccla hec ptas totalr pmanet et perpetue
No e em assignare diem hora ul momentu
i quo eccle deficiat hec ptas, et durabit
usqz ad qsummacom sclj Qm ppa no e sic
cu no sp viuat, posset eccla pruari, et care
hac ptate, posset qz de nouo elegi et ita
ea hec Et qm ome pmanens et qtinuu
pferetur variabili, intpollato et qtali, sequr
q ptas sue auctas eccle peminet ptati
ppe Scd9 qz ptas hec i eccla sp fuit est et
erit vera quo ad ea q inris sunt et fidei
nec vnqm eccla a fide declinabit, ppa no
frequenter Cu igr i eccla hec ptas e i obliqua
bilis ita q nequaqm errat, sed nec errare
pt i hijs q sunt fidei, de ipa nam dicitur
Ozee ij Sponsabo te m i fide i sempit
hoc aut no competit summo pontifici ut cor
ipo q ab ecclesia i ppam q sit imptalis, ma
nifeste pz superioritas eccle sup ppam Tercio quia
tocia, e cognicio omnium necessariorum ad salutem
iux id Johis xvj Spus veritatis docebit
vos omnem veritatem Et i ad thimo. iijo
dr q eccla e columpna dei viui et fundamentu
veritatis, glo i se sustinens veritate ne corru
at Cetue duo vba sz columpna et firmamentum
denotant manifeste inobliquitatem iudicij Summus
uo pontifex sepe indiget ab aliis doceri
eos de veritatibus ad salutem necessariis, p ecclam
aut innotescat multiformis sapia dei
, nedu hominibus, sed et principatibus et ptatibus
p ut dt Aplus ad ephe iijo, io hec superiori
tas pt ee maior i eccla Ex quo infertur
q auctas eccle ht se ut mensura et regula
respectu actionum ppe, pz qr rectu e iudex sui
obliqui ut dt phus jo de aia Et ome quod
obliquabile e deficere et errare pt, regulari et
ordinari ht p aliqd inobliquabile et indefi
ciens Sic est de auctte ppe respectu eccle Ex
hijs infertur pt q lz ptas de q e sit i eccla
et i summo pontifice, no tn e diuisa sed eadem
Accidens em maneat immodacone suarum subiecti
ut dt phus v methace Ez cu sit idem hic subiecti
ptatis scitus sz eccla, ppa em no e distinctu
suppositu ab eccla, cu sit primus de eccla, seqr
q hec ptas sit i eadem subiecto s i eccla et ita
e vna et eadem et no plura Cest q eadem q
e ppter eundem finem, et ita idem scm obiectum et ab
eadem auctore, sed ex quo e vna et eadem ptas
vtrobiqz, quo pt ee i eccla maior, et i ppa
minor Rndeo q hc e ppter diuisum participandi
modum Eccla nam ut premissum e, sit ht ita
ptatem, q i ea e qtie perpetue et i obliqua

et annexa e illa notitia ois necie vi
put deus e i pbacone finie gdois / ad qd
allegata e auctoritas bti Thome i 2a 2e q
b ar ma / quod no ht locu i ppa q errare
pt / qui sicut bidos e illi q pmu et id e libris
tabuit i o[m]natoribs et btis / quo ad contractibs
ciuiliter / requirit tn compa ad id ad qd
ordinat / s ad suadi virtudine / isto mo
libru arbitriu i btis e maius / qr sic hac
rectitudine suat / exquo cofirmatu e per
gram / sic q errare no pt / i viatoribs no
desinit a gra gfirmatis / nc sic liber uti
tudine suat / s ab ea frequet desiat / ideo
s gnam sinis datur ptas liberi arbitrij
i btis e maior / i viatoribs minor Sic pro
mo loquedi e i ppposito q ecclia e sic a
xpo fundata sup petra / q errare no pt
i hijs q fidei sut et necia ad salute Poc
ptas put consideat i eccia / hic mode
quda gram confirmationis quo ad hec ppt
pmissionem x / qua pmisit q mitteret pa
clitu qui maneret cu fidelibs inetium / q
rogauit ptem ut no desiceret fides eccie
et q ipe e cu fidelibs usq ad gsummacone
seti et qm hec inflexibilitas ad errore
no sic e i summis pontificibs / de quibs plu
res a fide leguntur errasse Ideo multo ptas
eccia e superior ppt huiuo inflexibilitez
ad errore / i ppa no inferior Et sicut fideles
tenentur credere iudicatoibs angloru / quam
sint falle no passe vn et Zacharias per
cussus fuit silentio / quia anglo dicenti Ecce
noluit cre. Ita et fideles tenentur stare
declaratoni eccie / quia sicut errare no passe
Si em ab eccia desiut angli et ei doctrine
renuerint acquiescere / h aplm ad ephe mo
quito magis haec q sut ignari et peccabiles
tenentur stare determinacoi et dispensacoi eccie
Summus vo pontifex eo amplius ad hoc te
netur qto se i damno maris sue psalhs inclus
fulge cognoscit Sic q ea amplius honorare
debet No em accepit dignitatem ppatus / ut tn
eccia ad sua electionem reputauerit sita ea
thera immaculata et nare i iudicio / q ppt
electionem sua hec auferatur ab ea et transfe
ratur i ppm / et q porro fideles teneatur stare
i iudicio ppe qm iudicio eccie / qd gtinget
si iudicium ppe debet subsistere iudicio eccie / hac
em dignitate q errare no pt ht eccia a xpo
et usq i finem habebit Nec hac tradicione
eccia transfert i ppm cu ipm i sede ppatus
constituit sed a apud se retinet unde
ratione huius dote qua a xpo recepit pri

matu et ptatem ht sic omnes homines i
terra / nc tamqm e subiecta nisi xpo sposo suo
et capiti suo et ita nc ppe / sed ecs ppa sub
iectus e eccie Et tm de tercia pbacone

Superioritas eccie supra papam ppa ex hitudine quor causar

Quarta pbacio p qua pbatur superioritas eccie
sup ppm et que sic ola alia mebra eccie
capitis ex habitudine iunior caus Pmo ex
hitudine cae finalis / licet em omm q
sut a deo constituta deus ipe sit pmus finis
et principalis / tn constat etia qda i hijs or
dinari ad suos fines s ethicorum manifestu
e aut q int hec duo s ee alterius fine / et
ordinari i aliud tamqm i fine / pmu puenit
gueniit eccie q ppe sed em finis dr alterius
ad cuius bn ee aliud ordinatur Eccia aut no
ordinatur ad bn ee ppe / sed econtra ppa os actus
suas ordinare debet ad bn eccie ee vir
tute actiones ppe sut bn ordinate qn ex
ipsis puenit bonu eccie / male vo qn ab
hoc fine desiciut / sive eidem contrariantur hoc al
ludere dicit aplus pe Corinth mo Omnia vra
sut sive paulus sive appollo sive cephas
sive vita sive mors sive pntia sive futura
/ oia vra sut vos aut x / x aut dei Ibi
q que lectu dt glo ordy Omnia vra sut
i. ppos / at e no pui hominis / et ia no i hac
gratiam sed e xo cuius finis creatorie et vetuit
acone hoc aut ig videtur dicere aplus ut sicut
hec nobis scripta sut nostra causa facta sut Ita et
nos sc xpo subiciens deniq vn manifeste appet
q cephas petrus e eccie / et ad ea ordinatur
tamqm ad fine / et ipius iudicio subicitur qm
ergo Sede ppa ht id ex hitudine cae efficientis
ht em se eccia i ratione efficientis principalis
sicut dicta tn sit finis corporis ht se ad
oms actiones i rone principalis efficientis
Cu go huic corpi qd e eccia multe comu
petant operationes q hut exerceri p membra
sua / ad bn ee huius corpis et ad ipsius utili
tatem / seqr q ipm corpus se ht ad ipas opa
tiones i rone principalis agentis / membra vo ei
ut mnus principalia / sive ut instria / sicut
pphus aie dicit q quedam instria ad opaciones
aie Ppa e licet sit membru nobilissimum
eccie sub capite xpo / tn q e ipsius corpis
subicitur et fide et ad eius fine opari dz / no
sibi competit respectu eccie hitudo principalis
agentis / a instri primariu Eccia aut se ht
ad ad i rone principalis agentis / psertim cu ppe
i rone stant seu instri Cu ig eccie cpetat

ffinalis

efficiens

pt ber ancti pape
pformalis

ro principalis agentis, papa non se habeat ut
instrumentum, scilicet quod auctoritas ecclesie. Tercio patet hoc
ex habitudine cause formalis. Omne namque
iudicium quod habet se tenuisse, et adaequari
ad rectitudinem iuris sive legis est forma eius
iudicii, quod potest ab humana rectitudine declinare.
Sic autem est de iudicio ecclesie respectu iudicii
pape, quia ecclesia nunquam deviat, non aberrare
potest a fide recta ut supra ostensum est; papa non sic
quod patet xix di. Anastasius, ideo iudicium
ecclesie dignius est iudicio pape. Quarto patet hoc

malis

ex
racione materialis sive subiecti. Papa enim et alia
omnia membra inferiora sunt subiecta sive materia
iudicii ecclesie, quia potest omnia membra ecclesie quemlibet
prelatum iudicare deponere suspendere ad tempus
vel perpetuo ut patet de decretis conciliorum Con-
stancien. Papa autem respectu ecclesie hoc non potest
cum ipsa duratura est usque ad finem seculi, nec
papa potest precipere aut statuere quod nunquam in ecclesia o-
raret laudaret deum, vel baptizaret
christianos. Cum ergo ecclesia possit papam privare
sive suspendere ab actionibus papalibus
papa vero non potest ecclesiam suspendere ab actionibus
que sibi inquantum talis est competunt, constat quod
papa se habet ut subiectum sive materia super quam
ecclesia potest exercere iudicium. Non autem econtra
aut racione inferioris, ut notum est, ergo ipse
quod ipse est inferior ecclesia. Hoc abstat, est. ergo supra
pa xl di. Ubi dicitur Si papa animas subditorum
catervatim ad inferos deduceret, nemo mor-
talium possit eum iudicare, nisi deprehenderetur a
fide devius. Illud enim solum loquitur secundum inter-
pretationem nostram, de negatione enim iudicium
singulis mortalibus, sed non toti ecclesie, neque
concilio generali quod potest ipsum dyiudicare
si delinquit, quod patet per racionem naturalem forti-
ficatur suppositio illo quod papa sit caput ministeriale
ecclesie respectu membrorum singularium. Videmus
enim quod licet caput in corpore humano sit ordi-
natum ad directionem et gubernacionem membrorum
non sit quod liceat membra a capite et ab omni
corpore recedere. Si tamen caput in corpore huma-
no efficitur languidum seu infirmum, li-
citum est membris id ligare et cauterizare
ne totum corpus languor invadat, si do-
lor non fuerit curatus in capite. Itaque si
papa efficeretur furiosus, et huius ecclesie ma-
xime pallium, quas sibi obvia corrupit
traderet, utique licet subditis inferioribus eum
capere et ligare, et si hec licet pro salvacione
corporis, multomagis licere debebit concilio
generali vel etiam uniuersi pro salute animarum
quas papa male regendo et etiam scandaliza-

de animas subditorum ad viam dampnacionis induceret.
Similiter non obstat predictis quod dicitur quod ecclesie quod
papa non habet superiorem in terris, verum est eius
non habet superiorem prelatum, cum ipse sit summus
prelatus, habet tamen superiorem, scilicet ecclesiam. Item
invenimus quod et regina ac sponsa est. Si quis
summus pontifex di. 6. bulla in li. de gracia
ad Eugenium, quod papa est summus non comparatione
sed comparatione, non comparacione ministerialis et
ministeriorum. Est enim summus inter ministrales
summus pontifex respectu aliorum pontificum, non
summus est respectu personarum officialium, non
respectu tocius ecclesie, quia iurisdictionem ecclesie non
non potest, que est sponsa et caput christi. Similiter non
abstat id quod dicitur in c. Nemo ix. q. iii. ubi
dicitur Nemo iudicabit primam sedem, et sic
neque enim ab augusto, neque ab omni clero
neque a regibus, neque a populo iudex iudicabit in alio
et glossa ibidem dicit quod si totus mundus sentenciet in alio
quo negacio committit papam, vide quod sine ipsa
standum est xxiiii. q. i. haec est fides. Illud enim
intelligendum est quando non subest causa iudicandi
aliter si subesset causa scilicet notorium scandalum potest
iudicari et puniri per concilium generale si sit
incorrigibilis quod patet per propositum dicit glossa in decretis
c. Nemo quod cum papa peccat potest peccatum ecclesie, cum et
denunciari sicut admonitionem ecclesie, quia hospicii
ipse subsit ecclesie non obstat decretum hospicii
in c. appositum de elect. ebri. ... dicit quod ecclesia
procedendo sicut admonitionem ecclesie, non potest
iudicare papam, quia salua pace sua id
mandatum christi si peccauerit sibi fuit dictum
et cetera omnes prelatos ecclesie quam papam sic quando
quia papa peccat notorie in scandalum ecclesie
sic quod peccatum fuit in concilio Constancien.
contra Johannem papam vicesimumtercium fuit, quod autem
concilium quod habetur xxiii di. hinc etiam, ubi
dum dicitur Cacerus quod sedi summi petri apostoli
minimo, deinde secuta iussione domini tradidit
venandorum animas sinuos in ecclesiis tradidit
prelatorum, quamuis glossa ibidem innotescit quod ecclesia et sedis
romana potestate principalem habuit a domino in-
ro a catholicis cum commendat c. quando in-
q. vii. Si quamuis ita sit hoc non infert papam
non subici concilio, quia notorie ecclesiam scanda-
lizaret, attento quod petrus potestatem accepit
a christo ut minister, et ita eius omne scilicet quod docet sub
missus ipse ecclesie dominice fuit, quia notorie illam
scandalizaret super qua non recepit potestatem quod ad
iurisdictionem, sed super animas prelatorum quod dicitur, quod
ubi Cetus in c. Quinimus xxi di. ubi dicitur quod
inniuisse per orbe ecclesie sit unus thalamus christi
et ecclesia romana ceteris ecclesiis est prelata

ho dt q sit plata thalamo x i ß tetus eeys
q̄ e digni mo̅ȝ, ad glo̅m at c. Nemo p
allegatā ubi dr q̄ si totus mūdus p̄t dom
glo. hoc argumētatiō arguendo p et con
ß no decisiue ut dt glo̅. et quomodo i hac
passu hactenus p glo̅s et doctores mītos aff
matiue mītos negatiue fuit opinatū, standū
e hodie diffinitioni facte p concilium generale
constancien, quo ad casus i decreto eius expressos
scilicet in causa fidei, de extirpacione sci
smatis, de reformacione ecclesie i capite et i
membris, et de pertinentibus ad causas premissas sic
e causas natum scandali et cetera, q i hijs ipsa
sit infallibilis concilio generali, et si quis contrarium
pertinaciter assereret, hereticus esset censendus
Et ex probacione et cetera, p̄t quod. sic q ecclesie vel et
concilio generali ipsam representanti, quilibet cuius
cumque dignitatis status aut condicionis, etiam si papalis
existat obedire et subesse tenetur, et si
non obedierit potest puniri cōdigne animad
versione. Et hoc e, ipsius adducere septenario 8 sup
tūdā ulterius eciam quia dr Si ecclesiam non
audierit sit t. tamquam ethnicus et publicanus
Et p̄t probato huius parte sufficit ex pdi
ctis et cum de q̄ta conclusione

De obseruancia decretorum generalium conciliorum

Sed cum ecclesia uniuersalis seu concilium generale ipsam
representans sit quedam ciuitas seu vniuersitas
fidelium que regulari habet legibus decretis
et constitucionibus, quas ex potestate summa
a christo tradita ex precedenti conclusione potest
condere, quibus plurimum recurri et quere sine
pena tenetur. Ideo ut appareat hoc eius non
ex heresi dicto sit conclusio quinta Decreta vniuersalis
ecclesie seu generalium conciliorum ipsam representancium
ab omnibus ecclesie membris, quantumcumque etiam si papali
prefulgeat dignitate sint inviolabiliter obseruanda, quorum transgressores cuiuscumque status
condicionis et dignitatis, etiam si papalis sit ex co̅
tempta in eius potest condigne animaduersione
puniri. Conclusio dua dt primo q decre
ta vniuersalis ecclesie ab omnibus sint obseruanda Ex quo
de pena non obseruancium conclusio ad primā
probatur quod vniuersalis ecclesia et concilium generale
ipsam representans habet potestatis plenitudinem
et iurisdictionem plenam super omnia membra
ecclesie ex conclusione precedenti. Ergo sequitur q legibus et
constitucionibus eius obedire quilibet astrictus
esset enim inconueniens et racioni dissonans

xiij q

aliquem esse subiectum alicui et eius iussionibus
contraire Vnde dt Canon Ridiculum et satis
abhominabile dedecus, ut tradiciones quas anti
quitus a patribus suscepimus infringi pa
tiamur xij di. Ridiculum et preterea tra
diciones vniuersalis ecclesie Si enim constituta sedis
apostolice seu ecclesie Romane, que subiecta e vniuersali
ecclesie, tamquam pars toti, ex quibus dictis omnes stringit et ad eius obseruanciam omnes tenentur vt
i c. vlt. de consti. ergo multo magis constituta
vniuersalis ecclesie, et conciliorum generalium ipsam representancium
omnes obligant et astringunt, prout quod i conci
lio tholetano statutum fuit, ut omnis ca
tholicus sive eciam natus fuerit q i galijs
statuitur xviij di decernimus, et non ex
alio nisi quia omnes huiusmodi statuta
seruare tenentur Canonum namque statuta
ab omnibus sunt seruanda, de consti. c. i ega
xime aut summus pontifex, qui preeminenciam
habet in ecclesia, tamquam precipue membrum sub
capite christo ad huiusmodi decretorum obseruanci
am astrictus esse videtur Si enim i principio assump
cionis sue ad pontificatum iurare debet se uel
le tenere fidem. Et decreta generalium conci
liorum prout decretatum e i concilio constancien
sio videtur quia ea passim violare posset
Et attendebat ipsa synodus constancien. co
dendum decretum, de quo 8 v statuit, quod
quicumque cuiuscumque status condicionis uel dignitatis
etiam si papalis existat, qui mandatis statutis
et ordinacionibus seu preceptis huius sacre sy
nodi, et cuiuscumque alterius concilii generalis
legitime congregati, super premissis seu ad ea
pertinentibus factis uel faciendis generatiter obe
dire contempserit, nisi resipuerit, condigne pene
subiciatur, et debite puniatur, etiam ad alia
iuris suffragia si opus fuerit recurrendo Et
racionabiliter mota e ista synodus ad condendum huiusmodi statutum, etiam quo ad personam ipse
qui e pontifex prime sedis, nullus enim se
dem magis quam prima exequi debet decreta
vniuersalis ecclesie xxv. q. i Confidimus, ubi hac
e expressum, et multum eciam scriptum sit pariter le
gem quam ipse tulerit de consti. cum omnes
et imperatur huius e a dicit, qui dicit et non
facit, et qui alijs onera grauia imponit, et
ipse nec digito uoluit ipsa mouere, atque xxiij
Ex quo aut ipse e pars vniuersalis ecclesie, multo debet
huiusmodi decreta seruare sicut habetur ad
Gallatas ij, quia petrus dabat occasionem ut
alij fideles non obseruarent decretum factum
i ecclesia concilio de quo Act. 15 xv paulus

ipsa decreta
seruare tenetur

pater

restitit petro in faciem, reddens causam resistencie
quia reprehensibilis erat, eo quod non ambularet
ad veritatem ewangelii. Ex qua auctoritate hec sive
nondum quod decretum ipsius concilii ab apostolis, quod
de auctoritate ut dicere, quod veritas ipsius est veritas
ewangelii. Constat enim quod continebatur saltem
expresse in ewangelio, id super quo paulus reprehendebat
deliquit petrus, sed continebatur in decreto concilii.
Et forte ex verbis apostoli gregorius putat super-
fuisse [illegible] ut dicit iiii^or^ concilia ve-
neranda ut habetur circa xv di. Sicut sancti
quod paulus veritatem decreti dixit veritatem
evangelii. Et si hec soli paulo licuit declarare
scilicet contra actus petri, quod non ambularet ad
veritatem evangelii, quanto magis licebit concilio
generali congregato contra spiritum summi pontificis.
Ex hac ergo auctoritate scripture, que multo plus
magis tenenda libertate ecclesie [illegible] est verbis
auctoribus, patet manifeste quod summus pontifex tenetur
observare decreta concilii. Unde si non teneretur
iniuste paulus redarguisset petrum contra si non
sequeretur valde absurdum, ex quo enim papa
peccare et errare potest xix di. Anastasius
possibile est dare in futurum tempore papam omnino p
mittere, qui sit malus, ignorans, plenus
iniquitate, et arbor mala non facit fructus
nisi malos. Si ergo de potestate sua erit revocare
decreta generalium conciliorum, in quibus se-
pe actum est de fide, et si fideles ei in hoc
tenebuntur obedire, scilicet quod ecclesia erit tandem
posita in magno periculo, quod videtur absurdum.
Potius ergo dicitur decreta conciliorum venerari
quam ea revocari sine evidenti et urgen-
tissima ac rationabili causa quod ab ecclesia volunt repu-
tari [illegible] atque iusta. Unde sicut legitur
Act. xi quod tempore apostolorum in tanta veneracione
erat concilium sive congregacio apostolorum et
seniorum quod putabatur non licere cuiquam etiam
ipsum petrum facere in contrarium absque aliorum
apostolorum et seniorum deliberatione. Unde quod petrus
baptizavit cornelium qui erat gentilis et
comedebat cum eo, quando reversus est ubi erat
congregatio apostolorum, disceptabant adversus eum
quod hoc opere bono, et ad quietandum eos oportuit
eum reddere racionem de gestis. Constat autem quod illud
opus bonum erat, quia tempore gentibus et verbum dei et
baptizare [illegible] erat omnibus apostolis [illegible]
ulterius. Ex quibus habetur quod omnes astringuntur ad ob-
servantiam decretorum conciliorum etiam ipse papa. Hic
obstat c. Non debet de consang. et affi. ubi
papa prohibitionem concilii generalis reducit ad
quartum gradum. Et de c. Statutum de rescriptis li.
vi constitucionem concilii generalis de duabus

dietis reducit ad unam dietam. Et ita videtur quod possit
tollere constitutiones generalium conciliorum. [illegible]
ibi sicut per papam in concilio generali ipso consen-
ciente, de expromissione ipsius concilii, quia
patet ex verbis illius textus cum dicit: Sacro conci-
lio approbante et cetera. Et de c. Statutum, [illegible]
scilicet [illegible] per papam pro bono [illegible]
[illegible] pro ministerio et dispensatione ecclesie. Et [illegible] in
quo concilium generale non erat congregatum, [illegible]
ipse [illegible] prohibitum fuit facere sine consensu concilii
[illegible] enim de consensu concilii, ymmo ex dispositione
eo concilio potest condere statuta pro regimine ecclesie
[illegible] constitutiones vel eas mutare ex [illegible]
[illegible] vel urgenti necessitate, quod quantum ad hoc
princeps non stringitur legibus, non sic ut ad eorum
observantiam non teneatur, sed sic non stringitur quin
possit leges [illegible] mutare vel novas
condere pro utilitate ecclesie, dummodo id expediat.
Isto enim modo [illegible] quantum ad mutationem princeps dicitur
esse super legem, nec eius constitutis legibus, dicit
b. thomas prima secunde q. xcvi articulo v in [illegible]
ad tertium articulum [illegible] mutatione legis seu con-
stitutionis quod fieri solet per principem [illegible]
[illegible], nota b. thomas prima secunde q. xcvii
articulo ii, de [illegible] ubi dicit quod lex
humana [illegible] mutari [illegible]
mutationem quam utilitati providet. Hic autem
ipsa legis mutatio, quantum in se est, quoddam de-
trimentum communis salutis, quia ad observantiam legis
plurimum valet consuetudo [illegible]
consuetudine fiunt, et si sint levia, de se gravia
videntur. Unde quod mutatur lex diminuitur
vis constitutiva legis, inquantum tollitur consuetudo.
Et ideo numquam debet lex humana mutari nisi
ex alia parte tantum recompensetur communi saluti quantum
ex ista parte derogatur. Quod quidem contingit
vel ex hoc quod aliqua maxima et evidentissima
utilitas ex novo statuto provenit, vel ex eo quod
est maxima necessitas ex eo quod lex consueta aut
manifestam iniquitatem continet, vel eius observatio
est plurimum nociva. Unde dicitur a iurisperitis quod in
rebus novis constituendis evidens debet esse
utilitas ut recedatur ab eo iure quod diu equum
visum est. Hec b. thomas. Sic ergo princeps dicitur
princeps dicitur esse supra legem quantum ad vim
directivam dicitur esse sub lege [illegible]
[illegible] quantum ad vim dispensativam potest
[illegible] supra legem in qua dispensare potest, de quo
ponit notam b. thomas ubi supra articulo iiii [illegible]
dispensatio [illegible] committitur [illegible]
[illegible] ad singula, aliquis autem dispensare dicitur
quacumque multitudine ex eo quod ordinat qualiter aliquod
quod commune preceptum sit a singulis adimplendum
contingit autem quandoque quod aliquod preceptum quod est

ad connexorum in latitudinibus ut in pluribus non est que
mensus hiis personis vel in hoc casu, quia vel per
hoc impeditur ad melius, vel inducitur aliquod
malum, prelatus aut esset, ut hoc iudicio eius
committitur, vel propter eundem et subitum periculum
tulum. Et ideo est qui habet regere multitudinem
habet potestatem dispensandi in lege humana que
sue auctoritati innititur, ut scilicet in personis vel casibus
in quibus lex deficit licentiam tribueret
ut preceptum legis non servetur. Si autem absque
hac racione pro sola voluntate licentiam tribuat
non est fidelis in dispensatione, aut est impru
dens. Infidelis quidem si non habeat intentionem
ad bonum commune, imprudens si racionem dispen
sandi ignoraret, propter quod dominus dicit Luce xii quis
putas est fidelis dispensator et prudens quem
constituit dominus super familiam suam. Et ex hiis
patet ... generalis. Ex quo ad eam
... quod propter transgressionem decretorum po
... animadversione condigna puniri
... veritate istius partis, videlicet id quod expressum est
in concilio decreto concilii constantiensis
de quo supra, est canon et aliorum conciliorum
generalium, ix q. viii Si quis canone ubi dicitur
Si quis canonum tradicionem ecclesiasticam scriptam
vel non scriptam violat anathema sit. Et
... violatores xxv q. i. violatores ca
nonum voluntarie graviter a sanctis patribus iudi
cantur, et a sancto spiritu instinctu cuius ac
dono dictati sunt dampnantur. Et enim blaspha
mare spiritum sanctum non incongrue videntur, qui
contra eosdem sacros canones non necessitate com
pulsi, sed libere aut proterve agunt, aut loqui
presumunt, sicut videtur ... cathari qui
decreta ... ecclesie non recipit ut dicit Leo
papa scribens episcopis britanie ut patet xx
q. de libellis ... dicitur ... quod ...
... instituta que apud nos canones
... sive sit episcopus, sive clericus sive
laycus, non videtur ...
... catholicam et apostolicam fidem, nec sancta ...
... et efficaciter ad effectum ...
... vel credere probatur. Et etiam de quinta conclusione
Et quia ex abusu ... decretorum ...
... vel conditione ... quamquam ipsius
conditione non liceat ex parte ... conclusione, con
cilium generale Basiliense quod multis temporibus exor
... a quibusdam dicitur non fuisse legitime
congregatum, vel si fuit dissolutum creditur

a quibusdam ... sit hec conclusio sexta
Sacra synodus Basiliensis in et a suo exor
dio usque in presens fuit et est in spiritu sancto legitime
congregata et instituta, quam nullus
quantumcumque etiam si papali dignitate prefulgeat
potuit sine eius consensu expresso dissol
vere, neque potest. Conclusio dicit primum
quod sacra synodus basiliensis in et a suo
exordio usque in presens tempus fuit et est
in spiritu sancto legitime congregata. Secundo dicit quod
nullus cuiuscumque potestatis existens etiam si papalis
potuit sine eius consensu expresso dissolvere
neque potest. Pro veritate prime partis conclusionis
satis facit hoc, quia congregatio concilii
Basiliensis habuit ortum ex decreto concilii
constantiensis, hinc fundatum ex scriptura
ut supra ostensum est ubi inter alia decretum
est, approbante Martino papa, quod post finem
concilii constantiensis quinquennio tunc
completo debebat celebrari concilium generale
sicut et factum est. Et deinde post septennium
immediate sequens debebat celebrari aliud
concilium generale pro reformatione ecclesie in ca
pite et in membris, quod et factum est, et
quia de decennio in decennium etc. Iuxta huius
decretum concilium Basiliense fuit congregatum
lapso dicto septennio, quod et ipse Eugenius
papa per suas patentes litteras in principio sui pon
tificatus approbavit, misit quoque legatos suos
ad presidendum, qui corporaliter presentes facta per
fecerunt iuramentum super decretis in dicto concilio
alias factis et fiendis manutenendis et
observandis, et in dictis et aliis quampluribus
litteris suis ipsum concilium generale nomina
vit et bulla sua que incipit Dudum sacrum quam ab
eo post promissam eius diffinitionem ultima ema
navit, dixit ipsum concilium fuisse generale.
Item aliis etiam suis litteris per quas revocavit
primam dissolucionem pretensam per eum factam
confitetur dictam dissolucionem suam predicti
concilii Basiliensis prebere causam inter ...
diffamiis dissensionibus, decrevit quoque
ipsam dissolucionem primam irritam et inanem,
declaravit quod prefatum generale concilium pro se
cum devotione et favore prosequendum
ipsum quoque legitime inchoatum et continuatum
fuisse ac esse, ac si nulla dissolucio facta fuisset,
revocat quoque duas litteras in palliatam apostolicis
promulgatas in preiudicium predicte dissolucionis

ac toti quicquid noie suo i piudiciu
et derogacoem pdicti concilij Basilien
seu ton eius auctem fecit fiat et atte-
ptatu pollicitq q e demceps a noui
tatibz et gnuacionibz seu piudicijs in
fendis ipo sacro concilio, ut suppositos
eius et adherentibz eid realr et cu
effectu desiste velle Circa go inchoa
cionem et continuacoem concilij Basilien
omni firmitate vallatam, ne a quoquam
debz hesitare de eadem et de ipius ltima
congregacione Sit go pz ex pdcis qz gdo
q conciliu Basilien i et a suo exordio
2a ps gdus fuit et e conciliu gnale i spusco aucte
ltima congregatum Pro 2a vo pte
9o s q conciliu Basilien no patuit nez
pt p quempiam sine eius consensu expsso
dissolui pz quia sz p aliquem maxie
p summu pontificem, sz hc no, ppa em
p libito suo no pt conciliu gnale dis
solue aut eum ipo volens dissolue co
ciliu, inmitit aucte legis nalis, a legis
positiue, a aucte legis ecclesie Non pm
qz ppa no uidet hre ptatem a iure nali
tu iure nali oim sit vna libtas sed
Jus nale dict eis pt se inmare iure
positiuo stringi a ligat, tu sit sponsa xpi
quia ecclia vlis et conciliu gnale ipam
rntans no iure positiuo stringit a ligat
tu sit sponsa xpi imaculata que a xpo
capite suo summa i tris obtinet ptatem
ex nija (?) gdue Non eis pt se inmare
lege ecclia, qz sup pbatu e q ss lege
eccl, ppa subest eccle tu sit dictum eccle
petro dic eccle Si go nllo iure pt se
inmare, sequit q ipm conciliu dissolue de
iure no patit sine consensu concilij ut sus
fre, Sed pz spalit q ipe Eugenius tunc
ppa conciliu Basilien dissolue no patuit
ut i Ferraria, a i aliu locu tnsfre Na
pz p cessu clandestinum Johis ppe vicesimi
tcij de constancia, sz ipe Johes vicesimus tcius
dissoluisse conciliu constancien, ut i aliu
locu tnstulisse, quit vtr huiusmodi tnslacio
, ut dissolucio tenuisset, ut no tenuisset
, seu robur huisset, sz sic sct q decretu
concilij constancien sup hc factum d gnio (?)
cat unquam et inmissu, cu factu eet sup
re de qua fieri no patit, lex aut dz ee
iusta et possibilis in d Erit aut, Et seq

q conciliu constancien in hc curasse qd ipsi
huc nemo dicebat Recedente eni ipo
Johe vicesimotcio de constancia fuge psidio
decretatu fuit q ipe Johes no potuit im
tac, aut tnsfre ipm conciliu constancien
ad aliu locu, nz epaz curiaz ibi eet existe
decernens censuras p eu factas, ut sen
das in contrariu irritas et inanes Ppe
qz Johes no diu eet deiectus a sede ppatus
Si aut no tenuisset seu robur no huisset
huiusmodi dissolucio ut tnslacio, que fuisset
facta p Johem, ideo nec ista ht robur q
facta e p dnm Eugeniu de concilio Ba
silien, pz quia eadem e ptas illius et istius
concilij, tu p utrosq eadem eccla vlis rntatur
cuius caput e xp, et illi duo pontifices
Johes et Eugenius fuerunt pares ptate
pz spalit, q conciliu Basilien non du
dissolutu existit, conciliu Basilien i suo
exordio fuit conciliu gnale ltime co
gregatum, ex pdca pte gdus, go sct q ppa
tenebat obedire eius statutis et ordinacoibz
, et si no obedict potuit puiri pena canonica
ex 3a gdue Sz qz i pncio concilij Basi
i decreta undecime sessionis, qd maxime
circa frequens decretatu e q nq gnale auc
tate, etia si ppali fulgeat, potuit dissolue
conciliu Basilien, ut ad aliu locu tnsfre
nisi due ptes concilij consentirent, ideo ipa
et huic decreto Eugenius obedire tenebatur
pserim cu ipm p sua subsequentes adhesi
ones approbauit, sicut alia oia decreta
facta et fienda, sicut qz psidentes sup hijs
pstiterunt iuramentu Sz quia nunquam due
ptes concilij Basi consenserunt ad dissolucoem
eiusdem concilij, ideo seq q nunquam e dissolu
tu, et p quos remanet i sua integritate et
aucte sicut fuit i suo exordio Et si dicatur
ppter aduersam epyikeia, seu interp
legis ssz remanet i pncipe, et si sic potuit
ppa interptari decreta concilij constancien
et Basilien, et ita dissolue conciliu p libito
suo, ut de loco ad locu tnsfre, respo Epykeia
q epyikeia e quedam uirtus directiua iu
sticie legalis ut dt phs v ethicor et e melior
et nobilior, quo p eam mens nobilioris
et pfectiori obedit mente et intencoi legis
latoris, p eo q ipi legislatores, statuendo
leges sequitur respiciunt ad ea q ut i pluribz
accidunt, et raro de contingentibz puidere
quia ad singula contingencia ptendere

de epikeja

hnamentis no ualent, quibus de nouo
occurrentibus, et se i actionibus hnamentis of-
ficialibus fit conpulsio, p hac uirtute mitigata
tma legum que rationis sp remanet i pura-
pe, nisi expsse sit ei phibitu epikeiza-
re, p cu qui hc pt, quodo hic ei expsse
phibitu e p conciliu gnale i c. Frequens
ne dissoluat, ut reformari i ecclia
subsequi possit i capite, et i membris, epy
keizare ergo no pt i hc casu, maxime
durante concilio gnali, et id ipsm phi
bente, habetq ptatem sup ptatem expo
nendi. Cuius uerus phibitio intelligi de
excepta i dicta epykeya. Et obstare
no pt dicto c. Significasti de elec. ubi
dr q p eccle romane auctem oia gnalia
robur acceperunt, et i eoru statutis roma
ni pontificis patent excipitur auctas. Ex
quo vr etiam colligi q ex quo gnalia ro
bur acceperunt ab auctoritate rome eccle, q
no possit aliqd conciliu congregari sine
auctte ppe, de quo xvii. di. p totam. Et ulterius
ex quo auctas romani pontificis excipitur
i statutis conciliorum, ut q ipa patet inter-
pretari decretu concilii constanciensis et
Basiliensis, et ita i aliud locum cuiusque re
sponsio regularitr loquendo conciliu gnale
no pt esse legittime congregatum sine auctte
ppe, ni qn iminet necessitas congregandi
id pro necesse uniuersalis eccle, et ipa nollet co
gregare de quo infra dicetur. Et pp quorum co
cilia gnalia auctte ppe, ul alias legittime
congregata sunt, ptas eorum no dependet
a ppa, sed a xpo immediate tmn a capite, ut
supra consuetu e. Conciliu at Basiliense no
fuit congregatum sine auctte ppe, ymo
de mandato Martini ppe fctm fuit decre
tum i concilio constanciensi de celebracione co
cilii Basiliensis, et p quia idem conciliu fuit
p dnm Eugenium tunc papam confirmatum
ratificatum et stabilitum. Et dicitur nonnisi
nisi iminet necessitas congregandi id pro necesse
uniuersalis eccle. Stat enim q sine auctte ppe
congregari possit aut possint, q si no ipa
quorum cardinales essent obstinati nollet
eligere papam, ualentes tamen etiamq aut no
possent conuenire, ul essent p tyrannidem
impediti, aut incarcerati, ul omnes mor-
tui, ul si omnes cardinales cu ipa essent
heretici, uel ipa esset scandalosus notorie

et incorrigibilis, ul omnes mo si ipa psit
cu collegio cardinalium scismam dubiam
aut contraria i ma fidei, et i hc ptma
tes essent, nolentes gnale conciliu conuocare
ul esset exorta dubitatio de contencione
plurium de papatu, nollet q ipa conuocare
gnale, ul aliquis alius casus se offerret q
uergeret i noxam eccle. Constat q i
talibus casibus, a aliquo corum posset
ymo deberet conciliu congregari sine
mandato ppe, et eo ipo renitente, alias si
no posset tunc tota pollicia eccle esset po
sita i periculo et magna turbacione. Unde
est ergo dicendum q conciliu congregari pt etiam
sine auctte ppe, de hc tn iam sufficiet
premissu e, p conciliu constanciense i quo fctm
est decretu de perpetua gnaliorum gnalium
i futurorum celebratione. Cumq ergo sit co
gregatum aliqd conciliu, sic congregabitur
auctte ppe, et eorum auctte uniuersalis eccle, que
fuit i concilio constanciensi congregata, sicut
et conciliu Basiliense fuit et e eadem auctte
congregatum ex pia pte gs. Et ita stat
e positioni iuri sicut i concilio constanciensi de ce
lebracione gnalium conciliorum. Et ubi q dice
batur q i statutis gnalium conciliorum ro
mani pontificis excipitur auctas. Dicendum
e iux ea q dicta sunt i gto e (?) pbeti q
intr huiusmodi auctas excepta, ad inter
pretandu declarandu et mandandu statuta co
ciliorum h uarietate tpm, suadente eui
denti utilitate, ul urgenti necessitate
cu concilio maiori pte cardinalium, qd
de honestate requirit, quandoq romano
pontifici p bono reipublice uidetur.
faciendum. Cumque auctas interpretandi
dr epikeya seu interpretatio legis ut
sup dcm e i qua interpretatione sp intelli-
gitur excepta auctas phibitiua uniuersalis
eccle et concilii gnalis, ipam irritans
tamen auctas superior, ut quando ecclia
uniuersalis seu conciliu gnale ipam irritans
phibet epykeyzare sicut i casu c. Cum
frequens, ubi no pt epykeyzare, q
expsse p etiam phibetur ne dissoluat
concilium, si enim contrarium diceremus, seque-
tur absurdum, s. q uigore dicte epikeye
ipa posset derogare omnibus constitutionibus
sacrorum conciliorum, et omnem bona polli
cia eccle euelle, qd e ualde inconueniens, cu
no habeat ptatem ad destructionem, sed

ad edificationem ecclesie Cor. x. Appet igitur ex
hiis quod papa pro libito suo non potest dissolvere
concilium generale. Ista enim non concordant
dicere, papam posse iudicari a concilio in casu
heresis, quod papa negare non potest, et ex alia
parte dicere, papam posse concilium dissolvere
ad libitum suum. Aut enim aliquis papa erit he-
reticus ante concilium, vel tempore concilii. Si
ante concilium, ipse numquam congregabit con-
cilium, si heresim pertinaciter defendere volu-
erit, alias iniceret sibi ipsi laqueum. Si
tempore concilii erit hereticus et sciet se con-
tra se sententiam ferendam, sicut et ferenda est con-
tra pertinacem, statim dissolveret concilium, si
verum esset dicere quod ad hoc passim potestatem
haberet, et ita sententia numquam posset ferri contra
papam hereticum. Et ita hoc ius quod dicit papam in
casu heresis posse iudicari per concilium esset
ludibrio et frustra, precipue quia datum est
quod in illo casu et in isto, quo ipse scandali-
zaret ecclesiam notorie, etiam hoc pertinen-
ter congregandi concilium generale, prout decre-
tatum est in concilio Constanciensi, quod papa
pro libito suo dissolvere non potest, et ita nec
poterat tunc dissolvere, sine eius expresso con-
sensu debebat quippe ipse Eugenius cum
transferre voluit concilium recordari illius
decreti, quod ipse prius ad hesionem approbat
expresse, ubi decretatum est et declaratum, quod
concilium quod isto durante contingeret alibi
eligi non fieret concilium, sed scismaticorum
conventiculum intelligeretur, et durare donec
ex consensu duarum parcium iuxta tenorem decreti
super hoc facto fuit dissolutum. Debebat etiam
recordari quod sic iuxta decretum concilii Constan-
ciensis locum futuri concilii alio tempore celebran-
di sine consensu concilii actu congregati
consignare, et nisi ad loca ibidem declarata
mutare non posset, multominus posset concilium
actu congregatum sine eius consensu dissolvere,
vel ad alium locum transferre. Debebat non ob-
livisci decreta facta super quecumque contra se
ipsum approbati, quod tamen concilium in Basi-
lea fecerint et promisit, doc greci ad partem
pervenirent per concilium Basiliense notandum.
Si hec ipse advertisset, nullatenus concilium Basiliense
transtulisset. Si igitur transtulit vel dissolvit
dicitur fecisse de facto, quod nullius est roboris vel mo-
menti. Et tantum de tercia conclusione.

De suspensione et deposicione et electione domini Felicis, et obediencia

Et quia sacra synodus Basiliensis quod saniori
veritate nondum dissoluta existit, ut ex pre-
dictis, propter presumptam eius dissolucionem, de sto
passibus presupposita a quibusdam creditur
de deposicione Eugenii tunc pape, et tamen in
electione domini Felicis pape quinti reperiuntur posse
ideo pro isto sit conclusio septima et ultima.
Suspensio et deposicio de ipso Eugenio alias
papa quarto facte per concilium Basiliense, necnon
fuit valide atque iuste. Electio quoque ex post facta
de domino Felice papa quinto ad Romanum ponti-
ficatum per idem concilium censenda est catholica,
qui solus pro romano pontifice non est in-
dubitato ab omnibus Christianis necnon ho-
dus est, et quod obediencia prestanda est a cunctis
fidelibus sub periculo salutis eterne. Conclusio
tria dicit primum de suspensione et deposicione
Eugenii olim pape quarti, secunda de electione
domini Felicis pape quinti, et tercio dicit quod ipsi domino
Felici omnibus ad prestandam obedienciam sunt a-
stricti. Hec conclusio magis ex processu huius
inde facto probacionem suam accipit, quam ex
scriptura, ad quem processum in hoc casu de quibus
refero, cum per processum iudicium sic presumitur esse
donec probetur contrarium. In hoc autem casu non potest
dici contrarium, cum talis iudex protulit sententiam
a quo appellari non potest. Tribunal namque
universalis ecclesie supremum est in terris, ex quo causa
quod refutari non potest, per appellacionem enim cum
iudex aditur superior, sententia inferioris iudicis
contemnitur, hic eius iudicio stat. Sed quod
dictat sententiam universalis ecclesie presertim in hiis que
salutis sunt contempnenda, et sponsa Christi
refutanda, nisi hostis fidei. Contrarium
eciam possibile est ex proposito sufficiat. Conclusio
sic probatur per conclusiones. Suspensio et depo-
sicio de ipso Gabriele tunc Eugenio papa
facte per concilium Basiliense sunt facte a
concilio generali legitime congregato nondum
dissoluto ex predicta conclusione. Concilium autem
generale potuit et potest facere huiusmodi suspensionem
huiusmodi et deposicionem, cum etiam potestatem habeat
a summo pontifice ex iiii conclusione. Summum
pontificem etc. et est astrictus obediencie de-
cretis concilii generalis, quibus si non obedierit
poterit puniri per concilium generale ex quinta
conclusione. Si igitur ipse Eugenius aliquid huius-
modi commisit, sicut de facto commisit, pro
quo de iure potuit puniri debebat. Non
dubium quin concilium generale poterat cum papa

animadversione punire, etiam usque ad sententiam depositionis procedendo, ex quo incorrigibilis apparebat. Et hoc patet specialiter ex decreto videlicet sessionis quod incipit Cum sinceris etc., quod etiam ipse Eugenius approbavit per suam subsequentem adhesionem, sicut et alia omnia decreta facta et fienda, in quo decretatur quod si papa attemptaverit dissolvere vel ad alium locum transferre concilium Basiliense et infra quatuor menses ab huiusmodi facto non destiterit, quod eo ipso erit ab administratione suspensus, que administratio debet esse ad concilium devoluta. Et quod si huiusmodi penam per duos menses animo indurato sustinuerit, quod tunc in ipsum debet procedi ad privationem inclusive per concilium generale, quod et factum est, exigentibus suis criminibus et excessibus in processu et sententia depositionis nominatis, que hic pro expressis habeantur. Licet videatur huic obstare c. Nunc autem xxi di., ubi dicitur quod concilium non habebat potestatem condempnandi sinodum? contra Marcellinum papam de heresi impetitum, quod sacrificaverat ydolis, quoniam idem Marcellinus confitebatur huiusmodi confiteretur. Verba enim ibi posita non sunt verba concilii, sed Nicolai pape ad Michaelem imperatorem. Et quicquid ibi dicat dictus Nicolaus, verius est quod concilium non omisit condempnare Marcellinum de heresi propter defectum potestatis, sed quia idem Marcellinus per metum tractus fuerat thurificare ydolis, et erat corrigibilis, et propterea non debebat deponi, xxiiii q. i dixit apostolus, ut dicit glossa in dicto c. Nunc autem. Certum est enim quod de heresi tunc ipsum potuit agi, dicto c. Si papa. In quo casu concilium est iudex, ut notant Jo. An. et archidiaconus in c. in fidei de hereticis li. vi. Et non solum in casu fidei, sed etiam de quocumque crimine notario de quo scandalizaretur ecclesia posset accusari et iudicari per concilium, ut notat glossa in c. Si papa. Et ita ergo ipse Eugenius erat incorrigibilis, non est idem casus sicut illi. Ergo sequitur quod huiusmodi suspensio et depositio de ipso facte per concilium sunt censende valide atque iuste, in prima parte questionis vera. Secundo principaliter quod electio de domino Felice papa quinto sit celebranda tamen sicut omnis huiusmodi electio facta est a concilio generali habente

potestatem a Christo ex certa parte conclusionis. Et potuit facere huiusmodi electionem, quamvis electio Romani pontificis communiter videatur ad cetum cardinalium, patet hoc per decretum concilii Basiliensis apostolice decretatum. In primo enim concilii Basiliensis decretatum est, quod si durante concilio Basiliensi contingeret sedem apostolicam vacare, quod electio Romani pontificis non in alio loco fieri debet nisi in concilio generali, quod decretum ipse Eugenius per suam adhesionem approbavit expresse, sicut et alia omnia decreta facta et fienda. Ex quo ergo sedes vacat per depositionem patet huiusmodi electionem fieri canonice ac iuste premissa citacione tamen tam cardinales et alios sua interesse putantes. Sed videtur huic obstare c. Licet de vitanda de elect., ubi dicitur quod ecclesia Romana superior est aliis, quia ibi ad superiorem non patet recursus haberi, quod loquitur de difficultatibus emergentibus circa electionem summi pontificis. Si ergo non potest ad superiorem recursus haberi, ergo nec ad concilium, et per consequens non patet electio fieri in ipso concilio. Sed non obstat, loquitur enim ibi Alexander tertius habendo respectum ad tempus in quo vacante ecclesia Romana concilium generale non erat congregatum, nec sperabatur congregari; alias in concilio congregato posset adeo haberi recursus, scilicet difficultatibus emergentibus circa electionem Romani pontificis, arg. c. Si duo lxxix di. cum ibi notatis in glossa et per Jo. An. in c. i de renunciatione li. vi in novella. Si enim non posset, iniuste intromisisset se concilium Constantiense de depositione Johannis vicesimitertii et electione Martini pape quinti, qui a toto orbe pro summo pontifice tenetur et habitus est, nec usque nunc per quempiam contrarium dictum seu scriptum est. Constat igitur quod ipsa electio facta a concilio Basiliensi de domino Felice fuit et est canonica atque iusta, in secunda parte conclusionis vera. Sed pro tertia parte conclusionis quod ipsi domino Felici ab omnibus Christifidelibus sit parenda obediencia sub periculo salutis eterne, probatio ex precedentibus notissima est. Si enim electio eius est canonica ex secunda parte huius conclusionis, igitur pro summo pontifice est habendus, et per consequens obediencia ab omnibus Christifidelibus est parenda, pro quo possent adduci multi canones, et patet hoc expresse per extravagantem Bonifacii Unam sanctam que

expresse determinat quod subesse romano pontifici omni
humane creature est omnino de necessitate salutis
Et patet per id Ro. xiii Omnis anima potestatibus
sublimioribus subdita sit, non enim est potestas nisi
a deo Que autem sunt a deo ordinata sunt
Itaque qui potestati resistit dei ordinacioni re
sistit, qui autem resistunt sibi ipsis dampnacionem
acquirunt Et patet per id Deut. xvii dicentem
Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio
, qui eo tempore ministrat domino deo tuo, et decreto
iudicis moriatur homo ille, facit ad idem
quod dicit maximus in epistola directa orientalibus
quem allegat b. thomas in tractatu contra errores grecorum
cuius quidem epistole verba sunt ita Coadunata
et fundata super petram confessionis pe
tri dicimus universas ecclesias secundum diffinitionem
salvatoris in qua necessario salutis animarum
nostrarum est manere, et ei obedire, sua servan
tes fidem et confessionem Si itaque ecclesie
universali obediendum est ut deductum est iuxta pre
missa et suo pontifici ab ea electo, cum ecclesia
universalis non videatur errare posse in electione romani
pontificis, ex quo habetur non esse de pertinentibus
ad salutem licet in hoc casu adherenda est
aliqua neutralitas ut scilicet nec electo nec
deposito prestetur obediencia Approbacio huius patet
ex probacione premissorum conclusionum Si enim
tantum domino soli obediendum est, et non alteri
sub periculo salutis eterne, non potest ibi esse
aliqua neutralitas, esse enim in neutralitate
, aut est esse in ecclesia aut extra ecclesiam, tum non detur
medium, Si secundum dampnabile est secundum b. Augustinum
in li. de fide ad petrum Extra ecclesiam enim nemo
salvatur ut in c. firmiter de summa trinitate
et fide catholica Et secundum b. Ieronimum quicunque
ab unitate fidei et societate ecclesie se separa
verit, nec pater filii nec celum ingredi potest
ut supra allegatum est Si primum scilicet in ecclesia sit
est subesse summo pontifici vel ergo unum tantum
vel plures, Non secundum quia plures sit esse non
possunt, quod probacione non eget, ergo sequitur quod unum
tantum Et si unum vel ergo ab ecclesia reprobato
vel ab ecclesia universali electo Si primum hoc est
contra universalem ecclesiam, et subtrahere se ab
obediencia illius quod est dampnabile ex iuxta pre
missis enim ecclesia reprobat per reprobato haben
dum est ut dicunt et c. omnis sic per ea non fuisset
acceptum papa non deberet ut supra allegatum
est Si non ab ecclesia electo et hoc est subesse
non summo pontifici, et per consequens non esse in
neutralitate, quia non potest quis simul esse fidelis

de neutralitate

et infidelis, cum fides sit virtus que consistit in
indivisibili, nec sufficit credere unum articulum
nisi credantur omnes, cum fides in se comprehendit
credulitatem omnium articulorum ut dicit b. thomas
2a 2e q. v. articulo iii, quod qui discredit
unum articulum fidei non habet habitum fidei
formate neque informis Et paulo infra
ponit dicit manifestum est quod ille qui inheret
doctrine ecclesie tamquam infallibili regule
omnibus assentit que ecclesia docet Alioquin
si de hiis que ecclesia docet, que vult tenet
et que vult non tenet, non inheret ecclesie
doctrine, sicut infallibili regule, sed proprie voluntati
hec b. thomas Constat autem quod non inherere
doctrine ecclesie dampnabile est Ex quo patet
iste casus de quo sermo est contingit fide
per articulum quo credit ecclesiam esse solam
ergo in hoc casu non potest quis esse neutralis
sine peccato infidelitatis, et sine periculo mortalis
salutis eterne Sicut enim peccatum mortale
contrariatur caritati Ita etiam secundum b. thomam ubi supra
discredere unum articulum contrariatur fidei
, sed caritas non remanet in homine post commissum
peccatum mortale, ergo neque fides post quam discre
dit unius articulus fidei Et tamen in hoc
casu primo infamiam et dampnabile sequi
nocere et tumultum populi, sic ergo quando mittet
cum non est commissa defensio fidei, qui
audire tenetur et obsequi non docere, docendus
quippe est populus non sequendus lxiii di. docendus
vero in hoc casu prelati ecclesiarum referre se debent
ad summum pontificem tamen, dicit enim a quo
ibidem videatur illi qui dissidet de sua sen
tencia quem mittit in unum sequentem illum quem
sequendus erit Res enim hec fidei est cuius potestas
defensio pertinet non ad solum summum pontificem
sed et ad omnes prelatos qui succedunt in
locum apostolorum ut et paulus non restitisset
petro in faciem qui fuit eo superior in ad
ministratione nisi fuisset ei par in fidei de
fensione, ut dicit b. thomas 2a 2e q. xxxiii
articulo iiii Ad secundum autem licet in casu hoc valeat tempus
est dilatio ad adherendum unum pro tempore rationabilis
nabilis donec enim expectatur ulterior veritatis
proposita, aut clarior informacio de veritate ex
in huiusmodi dubia sit exorta, sed utrique re
vocatum est unde enim si post hinc dubitationis
tamen unitate videtur, illa in veritate non permanet ecclesia
quia fides semper iuncta manebit, sed ecclesia
cum unum credatur sub pluribus et tribulacionibus esset
non unitur sed unitur, eidem adherendi esset
absit Crisostomus enim dicit tribulacionibus

miraculis et assertoribus apostolorum, quod fidem eorum
tenebant exorbitancie adherendum esse, et si
homines videbantur, licet non vincebat, sed tamen
veritatis efficacia victores, plus quam cruci
dantes affligebantur quam trucidati, quibus
fuit una mens ut eos nec violencia frangeret
nec ira subverteret, nec adversitatibus absque
timore mortis cohiberet ut dicit beatus Ciprianus
in epistola de laude martirii. Unde si princeps aut
populus aliquis terre a fidei veritate et doctrina
discedere vellet, vel actu discederet, sequendus
esset, absit. Si autem in hac re dilacio eligitur
ut habeatur clarior informacio, ridone est hoc
se unde esse dubium in fide, dubius autem
in fide hereticus est, verum eciam patitur exceptionem
clarior certior et verior informacio quam
ab ecclesia habita, cum sancti doctores sua dicta
submittebant, tamquam regule infallibili, que
tamen non potest ex proxima parte. Si alibi re
cepta fuit suspecta erit. Moneta namque
recepta non de publica officina suspecta est nec
de bono metallo et iusto pondere presumitur
fabricata. Sic suspecta erit doctrina quam excipere
tamen sub neutralitate stare volentes. Sicut enim
recipiunt non de publica officina ubi ecclesie
Romane moneta de fide suspecta offendat
est de publica officina ut probatur Rome. Si do
ctores katholici in materia fidei sibi quibus
contradicunt, ad ecclesiam esset hec dicta re
...tunc determinacionem standum esset esse
ne alicui in casu nostra sicut et in aliis aliqui
plus credendum quam Christo filio dei dicenti Petro
Si non audierit dic ecclesie tamquam ethnicum
Supremo ubi est doctrina publica ecclesia libus
est sancta enim nec nisi hoste Christi contradicere
potest. Non est ergo neutralizandum in hac re, cum
sit res fidei. Hoc est enim claudicare ad utram
que partem more prophetarum Baal quibus dicentibus
per Heliam prophetam iii Regum xviii usque
quo claudicatis in duas partes. Si deus est deus
sequimini eum, si autem Baal sequimini illum. Sed
quod illis claudicantibus accidit scriptura ibidem
testatur, quia interfecti in torrente Cyson. Et
quod illis in corporibus accidit formidandum
ne id eveniat neutralizantibus in animabus
eorum, et presertim quorum cura animarum est commissa.
Hoc est enim esse neque calidum neque frigidum
Apocalypsis iii. Utinam esses calidus aut frigi
dus, sed quia tepidus es, et nec frigidus nec
calidus incipiam te evomere ex ore meo.
Non recta quippe est media neutralitatis

viam amplectencium et dicencium cum pars
alia adheserit illam sequemur. Si de recte
sapientibus intelligeretur, recte dicentes esse, verum hec
locucio sufficeret ad professionem fidei. Sane
autem dicentes beatus Gregorius in omelia dicit Impleri
vero xpiana sunt nonnulli qui Christum ideo confi
tentur, quia cunctos xpianos esse conspiciunt.
Nam si nomen Christi in tanta gloria habere non
esset, tot professores Christi eciam non haberet.
Non ergo ad probacionem fidei vox sufficit, quam
defendit aucturitas professio generalis. Hec
abicienda est ergo hec opinio de hac ipsa
neutralitate propter hec que dicta ab omnibus
qui videri et esse cupiunt fidei christiane
cultores. Vitam quam optat pervenire beatam
eternam nobis prestet deus per secula benedictus.

Et hec pro optime sententia et professio nostra
quam ex divinis et canonicis colle
gimus scripturis, et qua in hac universitate
pro fidei sancte custodia positi, et regie ma
iestatis stipendiis foti, sub umbra protec
cionis sue quiescentes, tuciores quam zelum
religionis habent, quibuscumque salus cor
di est, et potissimum hunc inclitum regno
amplectendam tenendam et profitendam persua
demus et predicamus, ne quod creator omnium
et redemptor avertat deus ut verba in ex
ordio dicta recensuimus, ab unitate sancte matris
ecclesie per concilium generale predem unitatis re
pudiante obervantes, aliter quam diximus de
ipsa sentiendo ad devia et falsa prolabi vi
deamur. Cum hec est sola et vera nostra
nostra per quam regnamur ad unitatem extra quam
salus esse non potest. Et ab hoc si quis eam
deseruerit, si quis eam docentem tamquam nostram
magistram non audierit, ut ad falsa corruat
falsa senciat et loquatur, necesse est propheta testa
te: Erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Cum
obrem cum hec nostra talis sit, ut nulla racione
taceri debeat aut possit, nos ea talia ut
premissimus profitentes oramus quam altissimum
et spem nostram, ut tueri ecclesiasticos prelatos et fi
dei columpne quibus est commissa fidei
defensio tanto fervenciore spiritu, et propria
anima eandem prosequatur, quanto maiori sunt
scilicet quod commissos cura invaluerint periculo, si
iam requisita obmutescerent, aut quibuscumque
suspensionibus ulterioribus indulgerent et ne
sensum ipsorum inviti videamur, hec scripta nostra
ecclesie cuius necesse est, et demum apostolico iudicio
submittimus

i quo viget dñi et hūanam iuris pticia cor
rigenda limanda et emendanda summittimꝰ
pati i hijs que magis oculate degesta fo
rent sentire credere et tenere, sicut sancta
credit et tenet vrbis eccl(es)ia, in qua error fo
esse non potest Amen

Oracō in presencia pape
Cor(am) Concilio Basilien(si)
facta per magistrum Helgot Johannem
Juris canonici doctorem
Anno dn̄i mccccxxxx secundo

Splendor maiestatis tue pater beatissime
ego fateor stupore vires et sensus
meos obstringit vt ad modum verear
ne ex me quem nec natura nec ars
ad dicendum satis erudivit pro iussu
Reuerendi patris dom(ini) Cracouien(sis) ep(iscop)i
coram tua beatissima maiestate lo
cuturo, aliquid aut ineptum, aut
minus tua sanctitate dignum intel
ligeretur. Nempe quis tuam admi
randam auctoritatem considerans, penes
quem omnis summi dei potestas in terris
sita est, non possit, non vehementer
commoueri, quis coram te diuino
oraculo positus non elinguis fiat
cuius te prudencia, religione, for
titudine, iusticia, clemencia, animi
magnitudine, omnique heroica vir
tute ornatissimum, non abstupescat
quis denique sacratissime maiestatis
tue, summam dignitatem et excel
lenciam, etiamque si omnes artus eius
vertantur in linguas, toto que elo
quencie flumine exuberet, poterit
erit digne attollere, cui deus ipse
sacram religionem, fidem populi que
sui, et tam stupenda vocatione
commendauit, haut dubium, pro a
nimi robore, paciencia constancia
et longanimitate, contra tempus
acerbitati tempestatique ac tanto

petri nauicule fluctibus accomodatissimo
Equidem in omni genere primum aliquid quod
est illius generis principium reperire
contingit a quo totum originaliter fluit
sic vnitas in arismetrica punctus in
Geometria, tonus in musica, et multa
alia in hunc modum. Et in eccl(es)ia sancta
que virgo sine ruga et macula et com
sponsa xpi est, tu monarcha et con
principium katholica summa predicatio
a quo spirituales influencie et ca
rismatum dona, in corpus eccl(es)ie fon
tana emanatione diffunduntur, ve
quemadmodum deus pater, quem quia
pura diuinitatis sue essencia totius
entis perfectione, habunde vniuersa
omnium entium esse per prius et perfectius
in se complectitur, primum ens ipsum
dixerunt, per eadem excellencie influit
in xpm hominem, ita et a xpo deso
in xpm hominem, ita et a xpo desce
dit in eius vicarium, et ab illo in sin
gula corpis sui mistici membra a
deo enim vberrim prophetico testimonio
vnguentum effusum esse super caput Aa
ron sum(m)i sacerdotis legimus, et non
modo in barbam, sed et in oram descen
dit vestimenti eius Tu ergo sacer
dos magnus, tu pontifex sum(m)us, tu
princeps episcoporum, tu heres apostolorum, tu
primatu Abel, gubernatu Noe, pa
triarchatu Abraham, ordine mel
chysedech, dignitate Aaron, auctoritate
Moyses, iudicatu Samuel, potestate
petrus, et quod omnes excellit heres
tu vnctione xpus, ita ut quibuslibet
alijs in partem sollicitudinis vocatis
in te solum totam se infundit plenitudo
vnctionis, dignitatis excellencie et
potestatis, a tuo effectu est, ut si difficile
et ambiguum iudicium aliquod emerserit
inter sanguinem et sanguinem, cau
sam et causam lepram et lepram

et iudicium inter portas parum fuerit
ad te recurrendi, et omnem, qui tue
maiestatis imperio obedire detracta
uerit, morte feriendi vox censet di
uina. Quamobrem te pater beatissi
me suscipere debitum est, te venera
ri et percolere christiana religio est
tibi substernere, et sacris iussionibus
tuis continue obsecundare lex est
et omnium fidelium salutis norma. Sic di
vinus. quia sic credimus, quod si in hac ipsa
professione nostra error subest, nonne
ut verbo utar Richardi de Trinitate
cum omni confidencia, deo dicere possemus
a te deus in decepti sumus, quoniam ista
in nobis tantis signis et prodigiis con
firmata sunt, et talibus, que non nisi
per te fieri possunt, certe a summe sancti
tatis viris nobis tradita, et cum summa ac
autentica attestacione probata, tempo
re cooperante, et sermonem ipsorum confirma
nte, sequentibus signis etc. ut multa
paucis perstringam, quoniam ut brevis
sim michi precipitur. Res hec de qua
in sermo est, tam clara veritatis lu
ce micat, ut si quis abiecto, prava
to affectu, animum scripturis sacris acco
modante auditu, facile contuebitur
nichil in ea dubii, nichil opinionis
nichil tenebrarum admixtum esse
profecto si non ad confitendum sed ad per
suadendum in medium etc loca essent, persua
sum videtur. Ut si quispiam de re
hac ambigendum, aliter re senciendum
putauit, perfacile sibi concludi posse.
Ut etiam si mundus a deo creatus sit, si
deinde filius dei incarnatus, et pro
humani generis salute passus sit, me
rito dubitari habebit. Si enim de
cisione et decretis huius sacri Concilii
resistitur, quid iam certi in scripturis
divinis relinquetur, que fidem suam

non nisi ex auctoritate ecclesie et Conciliorum
generalium acceperunt. Cum ergo et tam solida
veritate subnixus premissa ille reverendus
pater dominus Sbigneus Cracoviensis ecclesie
presul insignis, per me licet indignum
dignitatis sue oratorem, et nuncium
te pater beatissime fidei nostre parentem
unum christi vicarium, et solum in illa sede, quem
deus in persona beati petri sibi specialiter
delegit, sedentem, dicat, sentit, tenet et
predicat, et ut vero et unico summo pon
tifici obedienciam supplex profitetur

Quantum autem attinet ad illam tue
sanctitatis humanissimam dignacionem
qua personam ipsius in Cardinalatus
amplissimam dignitatem euehere et
eiusmodi graciam et sublimacionem, api
cibus apostolicis, tua beatitudo sibi digna
ta est significare, quod hactenus responsa
non dederit, non profecto unquam aliquem
euentum prestolatus, aut suspicatus, ut est
simpliciter enim et firmiter credit et confitetur
quod prophanus et alienus sit omnis qui
tecum agnum non comedit, et quod qui tecum
non colligit spargit. Sed eo solo respon
sa distulit, omnemque conatum suum ad hoc
quesiuit, ut speratus ex tali vocacione
sua, in ecclesia dei excresceret fructus, unde
actum est ut temptaret multa obstinacie
singula, que pro qualitate temporis huius ad
rem spectare merito videbatur, constitua
porro tum operacio arguat fortasse quantum
ea studii et opere pro bono regendo reli
gionis ecclesie universalis, et huius Sacrosancta
Synodi ipse impenderit, tue etiam sancti
tatis apocrisarii testes esse possunt qui
novissime ad inclitum regnum polo
nie missi et sibi commissa eaque
strenue fideliter et argute mihi pro
secuti fuerint, quam solertes in consilio
quam vigilans in studio, et quam efficax
pro honore tue sanctitatis extiterit

in opere et verbo. Certe ab initio temporis quo malum hoc quod deplangimus in ecclesia dei cepit erumpere, ita vigilavit quod obediencia et devotatis huius sacri concilii sano semper intellectu, sana et integra fide recognita est et viguit et viget in hac ipsius quam facit professione quod veniat occulatus auditor intelligat velim. Cuius si adhuc sinceritatis sue argumentum propinquius exigit, innotuit reor iam orbi omni quo quam constanter capellum sibi a Bab ele olim Eugenio papa delatum cardinalatus sepe in temporibus crebro ut susciperet pulsatus, non modo non recepit, sed nec tenui quidem ictu oculi videre voluit. Taceo autem quam devotus quantumque gratus fuerit deum hec ipsa dignitas sibi a tua maiestate o pater sancte deferretur, quoniam invalide sunt omnes vires mee, defecta verba mea, hebes ingenium meum ad tante devotionis et gratitudinis exprimendum affectum. Hoc autem reseratis illis que ad presens dicturus sum in despine residuum est ut pro quod tremende maiestati tue cui non nisi iuste sancte et religiose semper et ab omnibus obeditur ita complacuit visum quod est pro bene gerendis ecclesie negociis suum et accommodum, ipse etiam et si pro modulo virium suarum tante dignitatis fasce suo se non tam levari quam opprimi autumat arbitrio, sacius quod sibi indicet, sub ancaryis parve navicule doli teste totum se iussioni tue sanctitatis veluti divine voci pya et non distinente obediencia immolat et stat tua ita se nunc consenciens gratissimum habens acceptat. Et ad oscula beatorum pedum tue sanctissime maiestatis se prosternit, vel ubi autem tua beatitudo ipsum cardinalatus insignibus decorandum dignum censuerit, orat ipse suspiriis ad deum ingemitibus suspiriis, ea se indui virtute ex alto, qua in tanta vocatione et digne ambulare, et generosum se precipue ac talem filium et servum tue sanctitatis se possit exhibere, pro honore primum dei, deinde sanctitatis tue, pro quoque tuenda et confirmanda ecclesie romane salus, et sacrorum conciliorum auctoritate hoc potissimum tempore, quo divino sinente iudicio hereses emerserunt ad hoc utique ut probati manifesti fierent. Amen.

Coram domino papa in secreto oratio facta etc.

Beatissime pater et domine metuendissime. Reverendus pater dominus Cracoviensis episcopus honorem hunc, quo nullum maiorem, et regno Polonie, et persone sue deferri potuit, sibi a sanctitate vestra datum attenciusque recogitans, cum non possit quas debet, eas saltem quas potest, sanctitati vestre per me licet indignum nuncium suum agit gratias, et tanto visceralius, quanto sine suis meritis et tam singularissima gratia se cognoscit recepisse. Et cum nichil sibi suppeditet, quo pro tante liberalitatis munere, digne respondere possit, illa saltem minuta duo que habet, corpus videlicet et vitam pro statu et honore sanctitatis vestre suppliciter offert et impendit. Deinde humillime precatur haberi excusatum, quod ad conspectum vestre personaliter ad presens non accesserit pro eo quod qualitas temporis huius, et status ipsa negociorum regni Polonie abscessum suum nulla racione admittebant. Serenissimus enim princeps dominus Rex ad presens in regno Hungarie

maneat Regni illius negocia et civili
tates et ea que ad pacem ipsius et defe
sionem contra Teutonicos faciunt agens
Unde fit ut totum fere pondus et dispo
sicio rerum et negociorum in Regno polonie
occurrencium, quod humeris suis et aliorum
prelatorum, et Regni maiorum pendeat. Ce
terum quia sanctitas vestra pater beatissime ipsum eo hon
ore promoverimus litteris suis sibi iniungere
dignata est, et in promovendis ecclesie romane
universalis negociis, et presertim pro confunda
cione et Satrorum Conciliorum auctoritate de
fendam operam, et ut decet katholicum
pontificem facere arbitratur ipse quod omnis
labor, omnis conatus suus et diligencia
si quando saltem ad rem hanc fecisse vi
deatur, satis iam innotuerit sanctitati
vestre. Et quemadmodum ab initio temporis
quo malum hoc in ecclesia dei cepit erumpe
re vigilavit, quod obediencia et auctoritas
sacri Basiliensis Concilii, omni que de
cretorum et actuum eius sano semper intellectu
et fide in diocesi sua recognita est, et
vigint pari diligencia, pari studio et
solercia, quoad vixerit duce deo semper
pro honore sanctitatis vestre facturus est. Ubi quod no
verit beatitudo vestra, quod dono dei res
hec ad hoc in Regno polonie iam
ascendit, ut cassi merito, devicto credit
ubi omnes conatus adversarii sanctitatis
vestre. Commisit autem michi idem dominus meus
coram sanctitate vestra aliqua perorare, que
super gratiosa ipsius ad Cardinalatus dig
nitatem vocatione ruscionem in se gemit
quod aut faciam ubi et quando beatitudo vestra
iusserit, et audienciam dignabitur mi
dare etc.

Coram dominis Cardinalibus
et eorum quolibet sigillatim
oratio per eundem facta

Reverendissime pater et domine graciosissime
dominus Cracoviensis dux meus graciosis
simus post humilimam sui recommendacionem
et oblacionem ad quevis precepta, non quas

quas debet, sed quas potest, per me, et si indi
gnum nuncium suum per vestram paternitatem reverendissime, agit gratias
pro tanta in eum benivolencia et huma
nissima dignacione. Certissimus enim ipse
cognovit indiciis quod honor iste, quo nullus
maior Regno polonie et persone sue de
ferri potuit factus sit per sanctissimum
dominum nostrum gratia favore voluntate, et consilio
paternitatis vestre reverendissime cooperantibus, ut
cum nichil apud se reperiat, quo tante
dignacionis beneficium digne posset re
pendi, merito se recognoscat paternitati
vestre Reverendissime, cunctis diebus quibus hec
vita sibi comes fuerit amplius obligatum.
Et hinc eciam effectum est, ut quamvis rem
hanc pluribus in se agens diebus trepidasset
plurimum, tante dignitati humeros suos
submittere. Ad ultimum tamen quod ex eo solo ausu
sumpsit, et presertim, quia intelliget tan
tam in se paternitatis vestre colendissime be
nivolenciam, graciam et favorem magna
gna sibi spe et fiducia, persuadens et
promittens, quod non deficiet paternitatis vestre
reverendissime direccione et perpetuo supporta
tus. Sic quod tremebundus, tandem consensit
totis mentis sue orans affectibus, quatenus
per vestram reverendissimam paternitatem directione
et supportatione, sibi non desit, ut sic per vestram
adiutus singulariter, in tanta sit possit
dignitate ambulare, quod ex hac ipsa sui
vocatione, honor primum deo, deinde sanctis
simo domino nostro fiet, et speratis ecclesia
dei promoveret fructus. Sunt preterea et
alia michi commissa, que ne onerosus
paternitati vestre reverendissime essem, in aliud referenda tempus, ad
presens reservo. Hoc tamen unum addidisse
pro iussu domini mei ad presens sufficiat
ut paternitas vestra reverendissima sibi semper pro votis quibus
libet precipiat, statuimus quod et omnibus
bonis suis utatur et in eis faciat
ut libet. Amen

Sermo per eundem factus
in die Epiphanie in Con
cilio papa presente

Coactus ego et iussus verbum declamatio
nis, coram te sacrosancta Synodo dicere
q̄tus et tempori congruum, et sermonem meo
divini eloquii iaciam fundamentum, Allo
quor te verbo quod scribitur ysa. lx ca. et
decantatur in hodierne solempnitatis
officio Illuminare Ierusalem, quo enim de te et
ad te testanti loqui procedo, quam ut tu
lumen tuum sedentibus in tenebris, et um
bra mortis annuncies, quia venit lu
men tuum, et gloria domini super te orta est, et
ambulabunt gentes in lumine tuo. ubi
thema, verum quia cogitanti michi,
qualis sim, occurrit, undique pauperte
cus et miserabilis Apocalypsis iii°. Nudus
acumine ingenii ad intelligendum, prepa
rationis expers ad inveniendum, cecus
ignorancie nebula ad detegendum, et mise
rabilis lingwe medicamina ad laxandum
pressum coram gigantibus, et tante
perspicacitatis viris, super quos humeros
deus posuit orbem. Non video ergo, quod
[illegible] de lumine, et de tali lumine di
gne eciam balbutire possim, nisi divino
lumine fultus. Teste beato Augustino libro
de baptismo parvulorum. Sicut corporalis ocu
lus non nisi lucis presidio videt, ita mens
suis tardis oculis ad veritatem [illegible] attol
litur, nisi divini luminis radio fulciatur.
Nullus ergo ut est apud grecos in vita
Minerva philosophorum habitur, nullus absque deo
potencias loquetur diu, nullus eo renite(n)
te obtinebit. Ut enim deducit abbas Ioa
chim in li. de viris in Theographia
omnibus una tagmata, et si cum institu
tione magisterii ut lectionis et audito
rium in vestigatione rationis acqui
ratur, hoc tamen totum sit revelatione ma
gistra, quin nec lectio, nec investigatio
quemquam ad perfectum adducat, nisi presideat
interius, qui docet hominem scientiam. Et
quia ita est non est dictum de legentibus
audientibus et investigantibus ipsi lege
runt audierunt et investigaverunt
Sed dictum est deus enim revelavit illis
Ad Ro. p° Exuadere ut lumen divinum

mentibus nostris irradiet, et de occultis suis
aliquid revelet matrem veri luminis pri
mum ut assolet devote salutem dicendo
illud angelicum Ave gratia plena etc.
Illuminare Ierusalem etc. Beatissime pater
et reverendissimi orbis cardinales
reges, principes et domini dignitate, statu, ordine
et scientia preclarissimi. Inter medios veri
solis radios orientis ex alto tenebre
scentem mundum consideranti, quid ali
ud mente tractandum, nisi dolendum oc
currit, et eo amplius quo impiorum fremi
tus et obcecatio gemino se extendit ac
ut non se prebeat locus ubi dolor simila
non subesset. Sed nempe prospiciam
ad orientem unde fons luminis et
ecce oriens a cuncta minatus, et ut dicit
beatus Ieronimus ad damasum papam, inter
se populos furore collisus indiscissam
domini tunicam, et de super contextam
minutatim per frusta decerpit, ponunt
verba proximi q. l. quoniam vero. Si vero ad au
strum mentis obtutum spargimus, et ecce
auster gravius et magnos, et quis susti
nebit illum. Si ad aquilonem, et inde tenebras
inde refrigerii, ubi princeps tenebrarum alassi
sedem sibi ponere, et esse similis altissi
mo voluit. Et si ad occidentem, unde
nebulam, qua tota cingitur et tegitur
undique pestes, undique hostes, undique
pericula in multis locis strages, in omnibus
pene insidie, et multiplicia lamenta.
Sed transeuntes illis que forinsecus sunt
videbit fortasse magis internas et
domesticas contueri, et electum dei populum
inspicere. Et ecce mater nostra sancta ecclesia
katholica universalis confecta [illegible] corpo
afflicta, oppressa, sic peccatis [illegible]
sita est, tabui et ruine, quibus eam vul
turas probas non sit [illegible] et filii et fide
les eius filiales dilectionis obliti, rupto
quod fidei federe insurrexerunt impie contra
matrem, et nonmodo in eam hostilis
verum eciam, quod acerbiore pungit aculeo
domestico mucro desevit. Clamat
ergo pro pabulis, orat lacrimis, fletu

pulsat, si forte sit qui eius compungatur in
iuriis. Si quis contractam in rugas compassionis
veste, cuius velit detergere lacrimas. Si
appareat qui consoletur eam ex omnibus
caris eius. Sed obsurduit ad hec peccatis suis
tuli, omnes amici eius spreverunt eam
et qui ipsam defendendi susceperunt offi
cium, facti videntur inimici, secundum prophete vati
cinium Threnorum primo. Et cur ista pepigerunt
fedus cum morte, induxerunt bellum gratie
ne, et convenientibus corporis oculis ad iubar
veri solis posuerunt lucem tenebras, et
tenebras lucem, Ysaie quinto. Tu ergo filia
sacrosancta Synode vera civitas virginis
summi, interea donec transeat iniquitas,
Illuminare. Illuminare inquam, non que in illa
materiali et tenebris confusione squalida
[illegible] lumen recipias, sed ut [illegible]
bus caritate compulsa, lumen quod in
te est infundas, ut quemadmodum ad illam
nubila obsitam propheta verbo Illuminare pas
sive dicat, ita eversione mutato verbi
significato illuminationis tue salutaris actio
in verbo illuminare denotetur. Non enim
es tu sicut una de stultis mulieribus
huius seculi, sed illam germanam et sapie
ntissimam, in omni virtute, in omni veritate et
sapientia, ab omnipotenti deo plenissime
imbutam, sectam videlicet catholicam katholi
cam, que sola propter demum ille quidem via
ipsa privilegio errare nescit, auctore di
gnitate sanctitate et veritatis tentione
et possessione vadit viventibus, et ceteris
Illuminare. Illuminare siquidem et consolare
in hiis tribulationibus et pressuris tuis cum his
quoniam ab initio ortus tui examinata
es, eo amplius profecisti, sed nunc con
tingunt castus moribus tuis, in hiis pro
cellosis turbinibus, soporato cum deo tuo
cum meticulosis discipulis conturpare
Domine salva nos perimus, sicut nunc decet
te audire quod illis dictum est, timidi cum
modice fidei, que robore fidei tue con
[illegible] differre, et propitiare valeas Christi
expectata ergo modicum ibi, modicum
ibi, Ysaie xxviii, et confidenter age, quia
non repellit deus plebem suam, et necesse
est ut scandala eveniat et hereses ut probati

manifesti fiant, quaobrem Illuminare. Illumina
re profecto cunctos debes, quos spiritu sancto
fecundata, tam pridem in utero tuo forma
tos in lucem fidei edidisti, ne ab utero
tuo aberrantes Christum dominum alio sursum quam
in domo tua cum magis perquirerent, tu
enim sola natum recens regem celi et terre
dominum et sponsum tuum Christum Ihesum intra tuis
complexum manibus tenes, innixa super
delectum tuum. Tu sola cum tribus innume
ris, auro thure et mirra adorandum
cunctis regibus et gentibus exhibere potes. Tu
sola es in cuius dumtaxat domo ipse inve
niri potest, possent preter consequenti hec que
dico etiam astrorum scientiis et gentilium libris
non parvo adiuncto fulcire, nacta inde
occasione, quod stella duce magos orientales
deum verum in carne natum in Bethleem
repperisse audimus. Herode enim querente
de ubi Christus nasceretur, sacerdotes et scribe
viderunt de prophetico eloquio, hoc stella
indicabat de celo, et quem pastoribus an
geli nuntiaverunt, hunc longinque ori
entalium gentium nationes insolito no
vi sideris splendore didicerunt. Sed absur
dum videretur, eiusmodi peregrinis asser
tionibus fidei sancte veritatem adiuvare, cum
et Rachel nostra pulchra propria virtute et
decore ad plenum nitet, omni scripturarum
virtuosis auctoritatem. Satis ergo erit ad rem
hanc Christi domini in scripturis sacris scrutari
verba et opera, qui teste beato Mathei hodi
erne lectionis evangelio intrantibus in
domum regibus, se exhibuit inveniendum, sed
in quam domum? In domum matris sancte ecclesie
in domum tuam Synode sancta summi
[illegible] et katholicum [illegible] sensu, et
precepta rem hanc verbo contestans, nos
[illegible] esse volens docebat
dicens: Videte ne quis vos seducat,
multi enim venient in nomine meo dicentes
quia ego sum, nolite post illos ire, Luce
xxi. Et si quis vobis dixerit ecce hic aut
illic est Christus, nolite credere. Mathei [illegible]
In sola ergo domo tua Synode sancta queren
dus est Christus, in sola domo tua ado
randus est deus. In sola domo tua cre
dendus est Christi vicarius. Sicut enim extra
te non est veritas non est salus, sic extra
Christus qui vita est et tantas veritas

nunc inveniem̃ / sima est b. greg. in mora
et habetur xxviii q. 1 · quia ecc. subnectit
In petra ap̃ostolus ponitur ut inde dei fidei
em contemplet. quia nisi quis fidei soliditatem teneat dinaz predicaz no agnoscit
de qua soliditate dns dicit / sup hanc petram
edificabo ecc̃am meam. Sola ergo syno
de sancta est ea per quam dns sacrifici
um accepit libenter / sola pro errantibus
intercedat fiducialiter unde etiam de agni
hostia dns precepit dicens In una domo
comedetur, nec deferetis de carnibus eius
foras, quia in una katholica ecc̃a vera
redemptoris hostia ymolatur, de cuius
carnibus diuina lex efferri prohibet, quod dani
ficum carnibus vetat. De qua etiam dicit b. ieron.
puto me no temere dicere, alios ita esse
in domo dei ut et ipsi sint eadem domus
dei que dicitur edificari sup firmaz petram
que unica columba appellatur, que
sponsa pulcra sine ruga et macula
et ortus conclusus, fons signatus et pu
teus aque viue, et paradisus cum po
morum fructibus, que etiam domus claues
a xp̃o accepit, et potestatem ligandi atque
soluendi, quam si corripientem contempsit
tamquam ethnicus et publicanus pace vitatus
est habendus habentur uba xxiiii q. 1
omnibus. Quod ergo adeo veritate subni
xum sit ut nec angelo quidem celo de
scendenti, et aliter docenti credendum sit
iuxta sntiaz appli. Curandum est magnope
et tota vigilancia contendendum syno
de sancta, ut suo studio suo lumine
qui non sapiunt sapiant, et qui sapiunt
non dissipiant desipiant, et si desi
puerint resipiscant, proinde, opor
tet te dare operam, quanti potes, ut incre
duli conuertantur ad fidem, peruersi ordinentur
ad rectitudinem, et subuersores muniti ra
tionibus et scripturis prosternantur et emende
tur ipsi si fieri potest vel si non, perdant sal
tem facultatem alios subuertendi, quod
dum efficeris, tuas partes compleuisti per
quas et in hoc mouemur supi illuminare
verbis que sunt uba thematis assumpti

Diuisio thematis

Et quia lucis nomine status cleri et prela
torum in scripturis recte designatur, iuxta
illud vos estis lux mundi dicitur quod
quemadmodum in natura luminis reperitur

fortitas in factura creaturarum, maioritas
in mensura prelati, formositas in essentia
pulcritudinis, et plenitudo in sparsura claritatis
est enim lumen corpus spirituale, pretiosissimum
quo nichil nobilius, nichil pulcrius nichil
velocius, nichil virtuosius, sicut
prout deducit augustinus super gen. ita
ipsi pastores et prelati, quos xp̃us dns
verus sol, lux lucis, et fons luminis
firmamento celi hoc est in ierarchia
ecclie militantis luminaria instituit, in
star luminis quadruplici dignitate pre
rogatiua ecclesiasticam illuminent ie
rarchiam. Pro quo reflexo ad ipsos
stilo in hiis verbis, intimans mediantibus
quales eos esse velit hec sancta synodus
qui illuminandi, proponendi ceteris gregibus prepositi
sunt, quo breuius eo accuratius co
niciamus. Tria enim in ipsis magnope
obseruanda in verbis predictis videntur
designari primum quid, ut sint ad cure
officium spalr vocati, ut sint exem
plaris moribus redimiti, tertium ut sint
pro tempore diuinorum contemplacione suspensi.
Si primum notatur in verbo impatiuo illumi
ne quantum ab imperante emanans co
gnoscatur, secundum in eodem verbo illuminare clarius
insinuatur ab imperato suscepto explicatur
tertium in verbo celum compressum cernitur
quod patet visio recte interpretatur
gitur itaque in verbis thematis ostendi
auctoritas, qua debent, qui digne presse
gestiunt comperare, exemplaris prelatis
qua debent radiare, et contemplatio
suauitas, cui cum se rebus dederit sacra
gant inhiare. Apostolus primum manifestum
sinuns dicebat hec sunt precepta, que ma
dauit deus ut docerem vos deutro
vi. apostolus secundum dicit math. v. luceat lux vestra
coram hominibus. Et apostolus tertium antepont
eius legislatoris exemplum, qui nunc ascen
debat in montem ut ibi gloriam diuinam
mirari cerneret libertate, nunc vero
descendebat in castra, ut cum pluralitate
necessitatibus populi prouideret. Ezechiel xxxiii
Ieremiaea nisi vere pueri
Et hec tria pertinere prout quis ex
postulat repetendo primum ut hic
absoluitur qua meminat vox appli

vt nullus sibi honorem assumat nisi vo
catus a domino tanquam aaron ad hebre v
sicut locus regiminis desiderantibus ne
gandus est, ita fugientibus est offerendus
viii q i in scriptis Non sit ex ratione
pastor alicuius per tyrannidem violent
intrusus, non per symoniacam pra
vitatem fraudulenter summissus, non
eciam per inordinatam cupiditatem iactat
impressus, sed per dei voluntatem positus
et vocatus, tales enim veritatis parte intr
ant per hostium, huic hostiarius aperit
et oves sequuntur, et nosscunt et audiunt vo
cem eius Joh x. qualis enim iste huius
infausti temporis furor, aliorum ex a
vilitate simoniace et avelli nolunt ac
cupare loca et dei timore expulso
spretisque sacrorum canonum penis et
censuris in communi sancti penn sedes
sibi non per hostium sed aliunde cum furibus
et latronibus ascendit, de quibus in illa
querela invectus est enim ipsi regnaverunt et
non ex me, principes extiterunt et non
cognovi Osee viii. Et Jerem. Non mitte
bam eos, et ipsi currebant, non loquebar
ad eos et ipsi prophetabant Jere xxiii
Que verba tractans b. Bernardus de con
templacione ait Ubi vero tanta
vesania presumptionis humane audaci
ne quis tremendum tangere, reguli non pape
ente aut prohibente eo, occupare
ministra precipere beneficia negotia di
spensare, et subdit, nec deum putes
que in magna domo sua, a vasis ire
operis in initium sustinet, approbare, per
que verba innotescit, magno tales tu
eri spectaculo, et eos cum furibus, et la
tronibus si non emendaverint ca sunt
incendio, qui in eiusmodi reperiunt
delicto Sed missis nunc aliis propero ad
secundum, ubi dixi prelatis et pastoribus
summopere observandum, ut sint vita et
moribus adornati ut instar lucis
sint veritate conspicui, caritate fer
vidi, et largitate proflui. Lux enim
ut habetur Job xxxviii. fit generatur
splendorem calorem et vigorem, quo
pacto habeat sacerdos splendorem in intellectu
calorem in affectu, et vigorem in effectu ut
sit cum Johanne sancto lucerna lucens et ardens,
lucens in cognitione, ardens in devotione,
Et hinc est illud preceptum domini Sint lumbi
vestri precincti et lucerne ardentes ut scilicet
mundicia castitatis sit in corpore, et lumine virtutis
in operatione longum enim iter est per verba
compendiosum et breve per exempla et
vulgo dicitur, plus homines oculis quam auri
bus credunt hinc et preceptum domini non so
lum lucidum illuminans oculos legitur, sed et
ignitum eloquium eius vehementer in eum
utique finem, ut filius dei diligens illud
non solum illuminet ad intelligendum, sed etiam
inflammet, et accendat ad amandum
et confirmet ad perseverandum hinc etiam vet
secundum beatum Jeronimum, quod sacerdotes modo dicuntur
sal terre, modo lux mundi, vasa aurea, modo
argentea, lux propter candorem puritatis
et innocentie Sal propter saporem intelle
ctive aurei propter fulgorem rutilantis
sapientie, argentei propter leporem clan
gentis eloquentie Sed in re hac proh
et dolor, dolendum hoc et toto lacrimarum
fonte deplangendum, nimis se offert ob
tutibus, quod multos prelatos qui lucis
ac salis argenti simul et auri officia
et nomina noscuntur obtinere, quibus tamen tante
dignitatis merita non respondent, et
ideo eversa nomine dicuntur lumine obtene
bratum, ysaie v Sal infatuatum aut
v. aurum obscuratum Treno iiii. Ar
gentum reprobatum Jere vi qui lucem
quidem et lucis opera profitentur, sed tene
bras amant et sectantur tot homici
dys rei, et mortibus digni, quot et
quantis fuere occasio cadendi Quod
deplangens b. Bernardus in Appologetico
sic quod lux mundi obtenebrata est, quod
sal terre infatuatum est, quorum enim vi
ta nobis via vite esse debuit, suum
exemplum nobis in suis actibus ostendit
nunc, certa facta sunt, et duces errorum
Et Ambrosius in suo pastorali Si lux
est sacerdos ut predicationis sue rutila
ti eloquio cunctorum latebras illuminet

cur ipse palpabilibus tenebris tenetur astrictus
Et subnectit Si salis meruisti possidere
saporem et insipientiam possis caua co
dire, cur infatuatus tali aut tali vicio
invidiis te poterius prodibus consultacionis
perbuisti oculorum eciam officium in ectalie cor
pore voluntarius appetisti et reliquum
per te corpus ductatum lucis haberet, cur mit
quadam lippitudine, et viciorum tetra
caligine obumbratus, nec teipsum luci
ydoneum prebes, et aliis adimis lucem.
Et hinc venit ut tenebre operiant
terram, et caligo populos ysaie lx Et ut hec
novissima finem habeant familiari
quam claudantur exemplo intueamur le
vitici generis sacerdotum, a quo omnes
qui maculam habebant corporis re
pellebantur, quod hoc enim quisque faciale co
mitere patitur, quanta mentis et corporis
puritate pollere debeat sacerdos evan
gelicus ad sacrosanctam hostiam ymolanda
Si sacerdos legalis solo vicio corporis
maculatus prohibetur, mundamini ergo
qui fertis vasa domini Et hec de secundo
Adicitur tercio et extremo prelatis et pasto
ribus accuratius observandum ut sint
pro tempore diviniorum contemplatione su
spensi Quid enim in hac vita ardua
lotiidius, quid divinius, quid salubrius
quam ab hiis fugacibus et angustis rebus
ad illos stabiles et amplissimos rerum
eternarum sinus, mentis elevatione at
tolli ubi felices illi spiritus, ille beatorum
omnium anime, vna et magna deitatis luce
circumvolute, divino illo miro et superba
li inherent cibo, quid eciam tam magni
ficum quid tam speciosissimum sicuti a sole
dictum dyonisie in modum, et ibi co
discere misticam theologiam, sic quod lo
qui cum deo sine libris et sillabis, et eru
dire secretis mysteriis, et transcendi
omnibus creaturis, vacari ab actibus
virium apprehensivarum in desiderio vi
dendi, et tenendi deum Sed nec de
cet pastores more pecorum sensibus
mouberi corporis herere infimis, inhi
are terrenis, sed pecudum contentum statu
et homines, mentem celum suspicere.

que sursum sunt querere et sapere, non que
super terram Nam ut dicit Gilbertus in prima
parte sui erudimenti omnis perfectus iste
principaliter conatus est, hec precipua tocius cura
desistimato ut deo et divinis rebus, quantum
imbecillitas admittit humana semper inhereant
et quicquid ab hac eos divertit, iudicatur
ab ipsis infimum noxium et amarum
Et in hunc morem dicebat Martha domino
quod sollicita fuit, et turbaretur erga plurima
cum vnum esset necessarium significando
per id quod summum bonum non in activa vita
quamvis sit fructifera, et multa laude
et premio digna, sed in sola contemplacione
que vere simplex est et vna consistit
Et ideirco adiungit, optimam partem elegit
Maria, non activam vitam pro parte, sed con
templativam potiorem primamque, con
cludens que non auferetur ab ea, quia
in illa celesti et beata vita, non merito
active, sed actio est cessativa. Eadere
quemadmodum iaculatores et balistarii tela
tractantes signum faciunt, quod telis iaci
endo ferire contendunt, et quanto plus
a signo deviant se magis extractos a
sentiunt, pari habitudine, et nos a omnibus
actionibus nostris, signum summus sumus in
ingi studio contemplemur, et certo
directionis lineam in hiis omnibus teneamus
Urgentes quod excellenciam festivitatis hodier
ne, agnoscamus in magis adoratoribus
christi constationis nostre fidei quod primicias
et exultantibus animis beate spei
initia gratulabundi celebremus deo
inde enim in eternam hereditatem commigra
torie, exinde nobis christum loquentia
scripturarum archana patuerunt, et veri
tas quam Judeorum obcecatio non recepit
omnibus nationibus lumen suum invexit
Honoretur itaque a nobis sacratissimus
dies in quo salutis nostre apparuit, et
quem magi infantem venerati sunt
in cunabulis, nos omnipotentem adoremus
in celis Et sicuti illi de thesauris
suis misticas domino munerum species ob
tulerunt, ita et nos de cordibus nostris que
deo sunt digna promamus ut si dona
ipsius non irrita fecimus per ea que de
dit mereamur accipere que promisit
Comitamur lumine ipsius illustrati

velucis filii sic ambulare quo tandem
ad vere lucis vitam possimus perve
nire Ipso eodem largiente qui vivit
et regnat Amen Deo gracias

Posicio magistri Benedicti

Utrum Sacrosancte Basiliensi
Synodo et Sanctissimo domino nostro
domino Felici pape quinto ab eadem rite
electo et instituto a quolibet salvari
volenti obediendum sit necessario Et
arguitur ad partes. Quod sic quia questio sit falsa quod
sacrosancto Concilio Basiliensi
et Sanctissimo pape Felici non est obedien
dum cuilibet salvari volenti igitur questio falsa
Antecedens patet quia vel in omnibus vel in aliquibus
et in aliquibus non, non primum quia si sacrum
Concilium et Sanctissimus papa Felix prae
ciperent aliquod malum simpliciter ut furari
adulterari, nullus tenetur obedire patet
per beatum Bernhardum qui scribens ad Adam
monachum sic dicit Non est obediendum ali
cui in malo Et concludit sic Igitur facere
malum quolibet etiam iubente constat non
est obediendum sed potius inobediendum
Non secundum patet sic Nam si sacrum Concilium
vel Felix papa preciperet baroni vel layco
alicui ut ipsa non possideat vel
coniugium non contrahat, illi non tenentur
obedire, patet sic quia illa precepta in
cludunt respectu illorum specifica quantum ma
la Igitur illi non tenentur obedire Minor
quia precipit ut illi abrenunciarent
per effectum omnibus, et sic sic vencz
specificum mali simpliciter, quia forte
illi timent et tribulationes vehemen
tem quia non posse in illa paupertate
perdurare, sed volentes eos spoliare
aut furari, quia paupertas opprimit, vel
etiam impacientes esse apud deum Et
sic sunt mala propter quod sapiens
dicit Melius est mori quam indigere etiam
proximo suo erit pauper odiosus, fratres

pauperis oderunt eum, insuper et amici a re
cesserunt ab eo, Similiter de precepto non
contrahendi Nam illud preceptum est supra
preceptum et Concilium consilium Christi
cum dicat Christus Qui potest capere ca
piat Et 1 ad Cor 7o dicit
Apostolus preceptum de virginibus non habeo
consilium autem do tamquam misericordiam adeptus
a domino ut sim fidelis hoc autem consilium
exprimit cum dicit Dico autem non nuptis
et viduis bonum est illis si sic perma
neant, melius est enim nubere quam uri Igitur
in illis que sunt media quia nec bona
nec mala sacro Concilio et pape non
tenetur aliquis obedire Igitur questio falsa
Contra questio sit vera quo ad sacrum Conci
lium patet per decretum Concilii Constan
ciensis in hec verba Hec sancta Syno
dus Constanciensis generale concilium fa
ciens, ordinat diffinit et statuit decer
nit et declarat Et primo quod ipsa in
spiritu sancto legitime congregata generale con
cilium faciens katholicam militantem
representans ecclesiam, potestatem immediate
a Christo, cui quilibet cuiuscumque status aut
dignitatis etiam si papalis existat obedi
re tenetur in hiis que pertinent ad fi
dem et exstirpationem scismatis et ad genera
lem observationem reformationem ecclesie dei et membrorum
eius Et ad papam Felicem patet decretales
extravagantes Bonifacii que dicit, sub
esse romano pontifici omnem humane
nature est de necessitate salutis Igitur questio vera
Nota Synodus secundum Ysidorum in ethimologiis c. xxvii
quod Synodus ex greco interpretatur, cetus con
venticulum comitatum congregacionum presentem seniorum
vel presbiterorum Et est triplex species syno
dorum in ecclesia dei scilicet una episcopalis, quam
tenet episcopus cum suis curatis clericis atque re
ligiosis Alia provincialis quam primas
vel metropolitanus cum suis episcopis clericis
et religiosis celebrat Tercia est universalis
seu generalis quam papa aut Concilium
generale congregatum statuit Et dicitur ce

no

triplex synodus

societas multorum fidelium in unum compositum
et propter unam communem intentionem congre-
gatorum. Hec autem synodus dicitur generalis re-
spectu regnorum et nationum quia de omnibus
nationibus debent ad ipsam venire et in ea
esse aliqui vel alii representative seu ap-
probative alii interpretative. Etiam vocatur
generalis respectu causarum quia omnes causas
in ea que admittuntur ad quecumque probanda et
iusticiam consequendam, vel pro dandis a-
nisamictis ad agenda in concilio. Etiam
dicitur generalis ad differentiam provincialium episcopalium
in quibus non agitur nisi de negociis unius
provincie vel diocesis. In hac autem dene-
gato omnium regnorum provinciarum et dyo-
cesium. Hec synodus generalis dicitur alio nomine
concilium generale. Ut tamen ysidorus quod hic non
concilium tractum est ex more romano
tempore in quo cause agebantur conveniebant
omnes in unum, communi quidem intentione tractabant
unde concilium a communi intentione tractatum
dictum est quasi consilium vel considium d
mutata in l. Vel concilium dictum est ex
communi intentione eo quod in unum dirigant
mentis intuitum. Et ut ysidorus dicit enim
oculi consuevit in lumine per superalia et pre-
servatur a quacumque corruptione. Sic ecclesia sa-
cra generalia concilia conservat dei ecclesiam
et christianitatem in lege christiana in vita sancta
in veritate in caritate et iusticia. Ecclesiam
servat plenam ecclesiam et christicolas et
viros ecclesiasticos a quacumque heresi scisma-
te et guerra discordia symonia
malicia et deviatione. Cuius enim ratione
apostolus nobis fidelibus clamans nonne
potius sitis boni emulatores legis christiane
et boni zelatores fidei christiane sumus.
Hec etiam synodus generalis dicitur sancta propter
assistentiam et presentiam spiritus sancti. Fides
enim katholica hec est ut credamus in genera-
libus conciliis, propter quod sunt congregata
spiritum sanctum adesse et in ipso spiritu sancto gu-
bernari et gemmari(?) et regi et firma-
ri et omnia statuta et canones in
eis facta et decreta a spiritu sancto

esse inspirata et eis ut certe(?) fides adhi-
benda. Refert enim ysidorus in libro conciliorum
quod celestinus papa in epistola transmissa
ad synodum ephesinam dicit spiritus sancti te-
statur presentiam congregatio sacerdotum
unde et apostolis congregatis in unum et
eodem loco spiritus sanctus descendit super eos
in linguis igneis. Actuum ii°. Ysidorus
ysidorus in eodem libro in gestis tertie synodi
Collectam inquit fuisse valde necessarium
perspexi unam in unam convenire multi-
tudinem. Unus sine dubio fidem ubi
fuerint duo vel tres collecti in nomine meo
ibi et ego ero in medio eorum. Credebam(?)
hec sancte trinitatis divinitatem suum sacra-
tum conciliis interesse, et ita tamen cum assistendi(?)
dei in medio eorum fidem meam perculi(?)
Et ad hoc significandum scilicet cunctis constare(?)
sit in conciliis, et quecumque ibi decreta
et statuta tota esse a spiritu sancto. Christus
dixit math. x° Non enim vos estis qui loqui-
mini, sed spiritus sanctus qui loquitur in vobis. Et b.
petrus ii petrus post dixit spiritu sancto inspi-
rati locuti sunt sancti dei homines et quod apostoli
et seniores congregati concluserunt super
hiis que fidei erant et morum, dixerunt
actuum xv. Visum est spiritui sancto et nobis
sic agendum, et in omnibus synodalibus
aliquid tractetur semper missa de spiritu sancto
solemniter cantatur propter assistentiam spiritus sancti
Ideo actuum xx dicitur prelatis in conciliis
existentibus attendite vobis et universo
gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos
regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine
suo. Ex quibus auctoritatibus insinuatur
quod prelatis in concilio congregatis spiritus
sanctus adest, propter assistentiam vocatur
sancta, et non solum hec synodus generalis
dicitur sancta, sed etiam sacrosancta ad differentiam
aliarum synodorum scilicet provincialium et
episcopalium, que etiam dicuntur sancte. Et hec
solam attinet hoc nomen sacrosancta
et hoc propter duo primo propter capitum(?)
neciam. Nam in hac synodo generali

et in nulla christus dicitur caput eius, quod
sic patet. Nam christus dicitur esse caput ecclesie vniversalis
iuxta illud ad Ephesios primo: ipsum dedit ca-
put super omnem ecclesiam que est corpus
ipsius et plenitudo eius, qui omnia
in omnibus adimplevit. Et etiam sicut
caput influat omnibus membris sensum
et motum, sic christus in omnia membra ecclesie
sensum et motum gracie iustificantis et in
bonum promouentis influit, in quibus
omnibus et singulis per fidem inhabi-
tat, et per caritatem coniungitur. Unde ad
primum dicit apostolus habitare christum
per fidem in cordibus vestris. De secundo
in Johannis iiii: qui manet in caritate
in deo manet, et deus manet in eo.
Si igitur christus caput est ecclesie, igitur eadem
synodi generalis synoda quia synodus
generalis vniversalem ecclesiam representat ut patet
per decretum Concilii Constanciensis
frequens quod allegatum est ad partem
oppositam. Et probatur patet per illud Actuum xv:
Tunc placuit senioribus et apostolis
cum omni ecclesia. Et si alii inveniuntur
quod papa sit caput ecclesie seu concilii
igitur est intelligendum quod est principalis supremus
pastor ecclesie vel quod est caput
politicum civile et ministeriale respectu
ecclesiarum particularium, sed non est caput
vniversalis ecclesie misticum reale et effectiva-
le. Secundo dicitur sacrosancta synodus
propter plenitudinem potestatis quam accepit
immediate a christo. Non sic autem alie
synodi quia non habent plenitudinem
potestatis, nec immediate habent a christo sed a
conciliis aut a summis pontificibus.
Quod autem plenitudo potestatis in conciliis immediate
sit a christo patet per illud Matthei xvi:
Tibi dabo claves regni celorum et
quodcumque ligaveris super terram erit ligatum
etc. Hec verba dicta sunt beato petro
in persona ecclesie. Nam non solus pe-
trus interrogabatur de fide sed omnes
apostoli. Quem dicunt homines esse
filium dei. Et postea subdit: Vos autem
quem me esse dicitis. Respondens petrus pro
omnibus: Tu es christus filius dei vivi. Hic
aperte conspicitur quod petrus nomine ecclesie cla-
ves regni celorum accepit. Unde Augustinus super Johannem:
petrus qui maior inter apostolos existebat
ecclesiam vniversalem, ut ecclesie tamen ecclesie in persona
petri dedit dominus Jhesus potestatem ligandi et
solvendi. Unde dicit sic: quodcumque ligaveris
super terram erit ligatum et in celis etc. Si hoc
tantum petro dictum est non utique hoc facit
ecclesia, sed ecclesia hoc facit quia absolvit et
sacramenta confert ac si nullus papa in mundo
esset. Concludit igitur beatus Augustinus: sic igitur pe-
trus quando claves accepit ecclesiam sanctam signi-
ficavit et per consequens plenitudo potestatis data
conciliis est immediate a christo qui dicitur
sanctus sanctorum. Et propter hoc dicitur sacrosancta
synodus etc. Secundo non hoc nomen
papa non exprimitur in sacra scriptura, sed est
sumptum ab admiratione pape que sit admi-
rationis. Unde eis proprie convenit qui in potestate
et auctoritate in conversacione et sanctitate sunt ad-
mirabiles vel qui in auctoritate et potestate
sola sunt mirabiles. Ratione primi solus
christus est summus papa possibilis, et
post eum principes sui vicarii sanctus petrus
et quidam sui successores qui in tali auctoritate
et potestate admirabili extiterunt vita sancta
et moribus claruerunt. Ratione secundi summi
pontifices, et si mali in vita ut fures
et latrones, tamen ratione auctoritatis et potestatis
vniversalis vicarie vere dicuntur pape, quia papa est
nomen officii primum et non nomen vite. Unde
dicere quod illis proprie convenit hoc nomen et
non aliis qui in conversatione et sanctitate sunt
mirabiles est error Iohannis Hus qui in plu-
ribus punctis sui tractatus hoc etiam hic affir-
mat et scribit, quia si sic, sequitur quod
beata virgo maria Vincentius in hoc mundo fuisset
papa, Silvester, beatus Stanislaus et omnes alii sancti
quia in conversatione et sanctitate fuerunt admira-
biles. Sed quis hoc audet dicere nisi infa-
tuatus aut hereticus etc. Tercio non obstat
quod papa dicitur sanctissimus, non ratione vite et

dr sanctissimus et persone quia sic si esset
sanctissimus in vita et persona non indigeret oracio
ne, sed eciam maiore magis sexta feria et ma
gno sabbatho orat pro eo nominant eum
beatissimum et sanctissimum, sed quia racione per
sone potest peccare et negligens esse in officio sacro
eciam orat pro eo et nominat eum beatissimum
non racione vite seu persone, sed racione officii
Et propterea dicitur per beatum Gregorium dicentem ad lu
ciferianum ubi sic scribit Sicut christus est
qui baptisat ita ipse est qui sanctificat unde
oro te ut aut sanctificandi ei licenciam tri
buas cuius baptisma probas, aut reprobes
eius baptisma, quem non putas esse sacer
dotem, neque enim fieri potest ut qui in baptismo
sanctus est sit ad altare peccator Et loquitur
de peccatore sacerdote tamen katholico et non here
tico, notandum autem est quod talis sacerdos malus
non est sanctus ex parte vite nec baptizando
nec consecrando, sed ex parte officii Igitur stat
sanctitas officii cum malicia vite, et per
consequens potestas eciam sacerdotalis in malo
sacerdote est sancta Et cum illa potestas
in papa sit capitalis fontalis et suprema
sic terram Igitur racione officii est sanctissimus.
Item circa nonandum ad vitam et legitimam
pape electionem requiruntur due cause ipam
legittimantes Una passiva ex parte [illegible]
electi scilicet ut sit capax electionis Et sic
non est electio vita et legitima cum persona
electa est inabilis ut de Agnete Ma
guntina que cum suo amasio Atheniis
in habitu virili adducta, et Johannes An
glicus nominata que in diversis scienciis profecit
quod Rome veniens magnos magistros
habens auditores trivium legit Deinde
in papam electa per suum amasium impre
gnatur, et cum lateranensem ecclesiam, ab
ecclesia petri pergeret angustiata pari
endi doloribus inter Colliseum et sanctum
Clementem peperit, et postmodum ibi fuit
mortua et sepulta Cathologo papas
non ascripta, licet illa sedem papalem oc
cupaverat duobus annis et quinque me

sibus, in quo tamen fuit papa Cum apostolus
dicat mulieres taceant in ecclesia ut habetur con
venio Secunda activa ex parte eligen
cium ut habeant auctoritatem eligendi
Pro quo notandum quod licet ex scripturis sacris
legatur quod christus constituit unum apostolicum
generalem vicarium ecclesie sue in terris scilicet
beatum petrum, et voluit ei succedere cum
legitima potestate, alios usque ad consumacionem
seculi, tamen quia christus non tradidit de
terminatum modum constituendi successores
beati petri, sed commisit hec ordinacioni
ecclesie, et dispositioni Ideo non uno modo
semper papa est et fuit institutus quia
primo per christum cum dixit Tu vocaberis
cephas quod sit idem quod caput Johannis primo
Secundo aliquo tempore precedens papa constituit
sibi successorem Tercio quem omnes sacerdotes
et episcopi elegerunt in generalem episcopum sibi
sic erat papa Deinde eciam kathedralis
constructa qui a canonicis kathedralis
Rome ecclesie electus fuit papa, Deinde per
aliquod tempus imperator quacumque occasione
accepta constituit papam Sexto de volun
tate fuit in quodam Concilio potestas ele
ccionis in Cardinales ut in Roma sub
eo presidente Nicolao tercio papa hec
omnia patent in cronicis historiis et
gestis summorum pontificum et in pastorali
et ita regulariter ex ordinacione ecclesie
Romane facta electio pape pertinet ad Car
dinales nisi tunc in illa electione defi
cerent aliquomodo ita quod non possent eli
gere vel nollent, vel omnes mortui es
sent, vel potestate eis tradita male ab
uterentur, vel abusi essent, tunc electio
ipsius ad universitatem episcoporum et archiepiscoporum
sicut ad originem redire debet, et ad eos
in defectu Cardinalium pertinet dispo
sicione de papa equaliter forte fuit tempore scis
matis urbani sexti et Clementis, et
qualiter eciam nunc fit Nam post deposicionem
Eugenii Cardinales sufficienter vocati
et citati ut venirent ad sacrum Concilium
iuxta decretum sessionis quarte Concilii

De Agnete que papatum occupavit

Basilien pro electione summi pontificis
qui nolentes venire nec eligere dictum aliud
papam sacrum Concilium vitantes veleg
ecclesiam videns quod ecclesia non esset acepha
la elegit pro summo pontifice felicem
quintum, qui ab omnibus christianis debet pro papa
et qui contempserit pro scismatico et
heretico est habendus

Questio sic stantibus

Conclusio prima cuilibet christiano viator sa
crosancte Basilien synodo de necessitate sa
lutis tenetur obedire patet per beatum Augustinum
ad Januarium assentem generalium Con
ciliorum saluberrimam esse auctoritatem
et si saluberrima est salutem continet
igitur qui auctoritati Concilii contradicit contra
salutem agit propterea sic ratione cuilibet
homo viator de necessitate salutis tenetur
obedire vel ecclesie igitur sacrosancto Con
cilio Basilien, tenetur quia quia sacrum
Concilium Basilien vniversalem ecclesiam
representat. Consequens patet, quia qui non audit
ecclesiam haberi debet ut ethnicus et publi
canus iuxta illud Mathei xviii dic eccle
sie et si ecclesiam non audierit sit tibi sicut
ethnicus et publicanus. Item quicumque re
sistit spiritui sancto non potest salvus fieri, sed
quicumque non obedit sacro Concilio Ba
silien resistit spiritui sancto, igitur omnis talis
non potest salvus fieri, quia tenetur in celaret
sed maior patet per illud Mathei xii cum
dixit qui dixerit verbum contra spiritum sanctum non re
mittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Sed
resistere spiritui sancto, quid aliud est quam dicere
verbum contra spiritum sanctum. Sed minor patet quia sacrum
Concilium Basilien regitur et gubernatur
spiritu sancto ut dictum est in principio igitur qui
non obedit resistit spiritui sancto. Item si non
quilibet christianus teneretur de necessitate salutis obe
dire sacro Concilio Basilien maxime
videretur de papa ut multi asserunt sed
hoc est falsum et hereticum. Nam ipsi pape scilicet
beatus petrus fuit obediens sacro Concilio
ut actuum viii dicitur cum enim apostoli

dicitur et apostoli audissent qui erant Jero
solimis congregati in Concilio quia re
cepisset Samaria verbum dei, statim miserunt
ad eos petrum et Johannem, et ipsi statim
obedierunt et ad eos iverunt et oraverunt
pro eis ut acciperent spiritum sanctum.
Item leo papa submisit se Concilio generali
et eius iudicio et determinationi vnde dicit sic
secunda questio vii Nos si incompetenter aliquid
egimus et in subditis iuste legis tramitem
non servavimus vestro ac missorum vestrorum cuncta
volumus emendare iudicio. Item beatus
Gregorius xv. distinctione Sicut sancti dicit quod quatuor generalia
quibus succedunt alia generalia concilia
recipere et venerari me fateor, cunctas
quod quas prefata concilia personas respu
unt respuo, et quas venerantur ample
ctor cum a dum vel consensu sunt constitu
ta se et non ista destruunt. Quisquis pre
sumpserit absolvere aut ligare quos ab
solvunt vel ligant. Cuius quidem decretum
maxime est notandum, quia si sanctus Gregorius qui
fuit papa non presumpsit hoc sed potius ut credi
voluit se subiugare conciliis generalibus
ut asserit quod cunctas personas que generalia
condemnant condemnat, et que venerantur
amplectitur. Similiter sanctus petrus et multi
alii pape ut zozimus vrbanus et Sicla
sius, obedierunt sacris conciliis, mirum
est hodie, cur multi oblatrant sacro Con
cilio quod deposuit Eugenium papam propter
demerita sua, cum hoc non sit novum depo
sitio paparum. Vnde sepe obedientiam iustis
ex causis summis pontificibus subtraxit
ecclesia etiam vt patet de Marcellino Ana
stasio liberio Johanne xii Benedicto ix
Benedicto tredecimo, et temporibus nostris in Con
cilio Constantien de Johanne vicesimotertio
et quidam depositi sunt per Imperatores
ut patet de Silverio et henrico Imperato
ribus, qui tamen inferiores erant vel ecclesia
Sed propter quid tales refugiunt sacra con
cilia non propter aliud nisi propter avaritiam
et cupiditatem eorum que non permittit
fieri reformationes in ecclesia dei tam
in capite quam in membris, propter quod illis
contingit sicut contingebat Ananie et

Zaphire uxori eius et Symoni mago
cui beatus petrus dixit pecunia tua tecum
sit in perditionem Actuum viii et consimilibus et
magis admirandum est de papa qui debet esse
primus ad obediendum sacris conciliis ut ipse
dixit cum christo fuit subditus et ipso christiano
exemplum dedi vobis. quemadmodum ego fe
ci et vos faciatis Johannis xiii Et probatur
sic alia ratione papa potest peccare Igitur ipse subi
citur legi errantem quia apostolus ait Si spiritu
ducimini non estis sub lege / subicitur autem in
quantum patitur correctionem secundum formam preceptum
christi qui ait Si peccaverit in te frater tuus cor
ripe eum inter te et ipsum Si te non audierit
adhibe tecum duos vel tres testes Et si eos
non audierit dic ecclesie id est concilio congregato
Et si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus
et publicanus / Et sub ista lege melius papa (?)
pape Nam dicit [illegible] ad Cor v°
Si quis frater in vobis nominatur fornicator
etc. In hoc loco omnem fidelem intellige
simpliciter Igitur papa est frater unus et supremus pon
tifex dominus noster Jhesus christus non dedignatus
est se nominare fratrem Johannis xx° Cum dixit
Marie magdalene Vade ad fratres meos
et dic eis Ascendo etc. Cum ergo papa est
frater subiacet correctioni secundum formam / et per consequens tenetur
obedire sacro concilio

Conclusio prima papa tenetur generalium Con
ciliorum statuta et decreta recipere appro
bare servare et defendere patet quia beatus gregorius stric
tissime servabat Conciliorum decreta viii
dicitur xxv. q. ii Si ea destruerem que ante
cessores mei statuerunt non constructor sed
eversor esse iuste comprobarer Et infra
eadem q. c. Quod nobis dicitis dicit Absit a me
ut statuta aliorum cum fratribus meis infri
ngam quia mihi iniuriam facio / si fratrum meorum
iura perturbo etc. Item frustra sunt
leges nisi sit qui tueatur eas / et quibus ma
gis debet et tenetur leges et decreta sacri
generalis Concilii tueri et servare que a spiritu
sancto sunt / quam papa qui est minister superior
ecclesie et dispensator misteriorum dei / et si
nollet ea recipere et servare resistendum est ei
in faciem exemplo beati pauli qui ad Galathas
ii° dicit quod pro eo quod petrus dabat occasionem
ut alii fideles non observarent decretum
de legalibus non observandis in tempore Conci
lio apostolorum paulus restitit ei in faciem
quia reprehensibilis erat eo quod non ambu
laret ad veritatem evangelii Sic ergo faciendum
est pape si non vult tenere decreta Concilii
ei resistendum est in faciem quia in iniuriam
dei et ecclesie ac fidei nullatenus dissimulare
debemus exemplo beati pauli qui cum [illegible]
ut supra dicit cum aliqui subintroducti
fratres subintroissent explorare libertatem
quam habent fideles in christo / quibus neque ad horam
cessit subiectioni ut veritas evangelii perma
neret   Conclusio secunda papa non immuta
re Conciliorum decreta Nam dicit Zozimus
papa xxv. q. i. contra statuta patrum condere
aliquid vel mutare / Nec huius quidem sedis
potest auctoritas etc. Sacra concilia sunt in
tanta reputatione ut quecunque decreta
in eis statuta dicebantur veritas evangelica ut dicitur
est in precedenti [illegible] non de beato paulo qui
ideo reprehendebat petrum quia non am
bulabat ad veritatem evangelii Et beatus gregorius
dicit xv. Sicut sancta dicit Sicut sunt tenenda
sancta evangelia sic sunt veneranda et am
plectenda concilia Sed papa non potest immutare
sacra evangelia Igitur nec sacri Concilii decre
ta / ymmo legitur quod si papa in Concilio
contra sancta decreta et statuta volebat
immutare aut cum eis dispensare aut contra
canones sanctos in Conciliis aliquid asserere
vel disputare non acquiescebatur ei ymmo
resistebatur ut expresse legitur in Concilio
Affricano In quo Concilio cum legati pape
ostendissent litteras continentes potestatem asserentes (?)
competere pape cognoscere de appellationibus
episcoporum iuxta deliberata in primo Concilio
Niceno Concilium rendit oportere videri
an ista gesta ipsius Concilii continerentur
fuit quod missum in Greciam pro veris
exemplaribus dicti Concilii quia ibidem non
fuit compertum quod papa per suas litteras asse
bat Consensum fuit non standum esse in hac littera
pape etc. Conclusio tertia papa [illegible] dissolvere
sine consensu Concilii non potest dissolvere
sacrum Concilium patet quia sacra Concilia
non sunt ex hominibus / sed ex deo Igitur non potest

dissolui, percellatur per homines licet bis uel
ter sit congregata in concilio, et hec cla
re ostenditur act. v ubi Gamaliel dixit
Si ex hominibus est concilium hoc aut opus dissol
uetur, si uero ex deo non poteritis dissoluere
ne forte et deo repugnare uideamini. Et
cum spiritus sanctus est in capite concilii ut di
ctum est in prima nona li[bri]. Igitur nec [illegible] potest
dissoluere sacrum concilium nisi ipse spiritus
sanctus. Et hoc patet per experientiam, quoniam
hoc sacrum concilium multas persecutiones
et tribulationes perpessum sit, et adhuc pa
tiatur a filiis suis et amicis sicut cum
multi quasi sint conversi in occasionem
frequentes dissolutionis eius; tamen continue immo
bile perseuerat. Nam tanto pondere fixit
illud spiritus sanctus ita quod nec de loco moueri
possit nisi quod placuit spiritui sancto et Christo
domino capiti eius. Conclusio secunda
Quilibet homo viator de necessitate salutis
tenetur obedire sanctissimo domino nostro Feli
ci quinto. Patet per illud Deut. xvii Qui autem
superbierit nolens obedire sacerdotis
imperio qui eo tempore ministrat domino morietur
homo ille et ibi promittit sequitur [illegible]
eius nec declinabis ad dexteram nec ad
sinistram. Et ad Ro. xiii dicitur omnis anima
potestatibus superioribus subdita sit. Non enim
est potestas nisi a deo. Que autem a deo sunt
ordinata sunt. Ideo qui potestati resistit
dei ordinationi resistit. Conclusio tertia sic [illegible]
Quilibet homo viator de necessitate salutis
tenetur esse in ecclesia et de membris milita
ntis ecclesie, quia extra illam non est salus
Sicut nec extra archam fuit salus; sed
quodlibet membrum de necessitate salutis subesse
tenetur capiti cuiusque ecclesie, quia aliter
non esset membrum nisi mortuum quia non
recipit sensum motum et influxum a capi
te ex quo sibi non subest. Igitur quodlibet
membrum ecclesie ut non moriatur spiritualiter
tenetur subesse capiti. Et sanctissimus papa
Felix quintus est caput ecclesie quia est
rite electus in papam, ut ex probatione nona
Igitur ipse est caput ecclesie tertia [illegible] ex nona li[bri] primi
Corollarium primum Quilibet homo de necessitate

Cor. 11

salutis tenetur subesse ipsi. Corollarium 2m Non
credentes Felicem quintum post depositionem
Eugenii esse papam, [illegible] peccant mortaliter.
patet quia tales non credunt illud quod ecclesia sta
tuit. Igitur tales peccant mortaliter. Tertia quia si [illegible]
tales non credunt illud quod statuit ecclesia
igitur spernunt ecclesiam, spernunt ecclesiam ergo spernunt dominum
iuxta illud Luce x Qui vos audit me au
dit, et qui vos spernit me spernit, tunc ulterius
spernunt dominum igitur peccant mortaliter, quia contem
ptus dei facit peccatum mortale ut per diffinitionem
peccati iuxta b. Augustinum igitur primum et ultimum
tales non credunt illud quod statuit ecclesia
Igitur peccant mortaliter. Tertia quia per quam [illegible]
dicas. Et hinc est quod b. Augustinus contra epistolam
fundamenti et contra Faustum hereticum dicit Non
crederem ewangelio nisi me auctoritas ecclesie commo
ueret. Cum igitur b. Augustinus ideo credit ewangelio quia
ecclesia id recepit et non alia, cur [illegible] modernus
non acceptat Felicem quintum pro papa
ex quo ecclesia eum recepit et tamquam summo pon
tifice nisi quia [illegible] fidei partem fauet
propter aliquod emolumentum corporis. Sunt etiam
neutrales peccant mortaliter ex eodem funda
mento propter quod illis [illegible] neutralitatibus
potest dici illud quod dictum fuit episcopo Lao
dicie Scio opera tua quia neque frigidus
neque calidus utinam frigidus esses aut ca
lidus sed quia tepidus es id est neutralis
incipiam te euomere ex ore meo Apoc.
iii etc. Corollarium 3m catholice
credendum est quod sine auctoritate Felicis ipsius
quinti in actu uel voto nullus potest saluari
patet nemo enim potest saluari sine sacramento
ecclesie in actu uel voto et specialiter baptis
mo quo ad originale et sine penitentia
quo ad actuale applicata aut [illegible]
non potest fieri sine auctoritate ipsius eidem [illegible]
faciendis ministris recipiat ab ipso auctoritatem
[illegible] ministrandi iuxta illud psalmi Sicut vn
guentum in capite quod descendit in bar
bam, barbam Aaron, quod descendit
in oram vestimenti eius, et per consequens cor
relarium verum. Corollarium quartum Summo
pontifici malo saltem malitia moris

Cor. 3

Cor. 4

de necc̄itate salutis est obediend[um] p[atet] per id
i petri ii° Subditi estote dominis vestris
non tantum bonis et modestis, sed etiam discolis
Et p[atet] 2° Summo pontifice malus ma-
licia moris est tamen caput ecclesie ergo est ei
obediendum tamen generaliter ex probatum contrari[um] primi
Secundum antiquis patet Saul quo ad regiam potestatem
propter maliciam dicitur caput in Israel / Igitur a for-
tiori Summus pontifex malus est caput
ecclesie tamen generaliter quia potestas spiritualis excellit
potestatem secularem Secundum antiquis patet primi Regum
xv° ubi dicitur Nonne cum parvulus esses
in oculis tuis caput in Israel factus es
Et dixi notanter si est malus malicia mo-
ris Nam si est malus malicia fidei
ut si est hereticus notorius, tunc ei non
est obediendum Juxta apostolum ad Titum
iii° hereticum hominem post primam et terciam
correctionem devita Et Johannis ii° in Canonica
sua dicit Si quis venit ad vos et non
affert doctrinam istam nolite recipere
in domum vestram / sed nec ei ave dixeritis
Si autem est hereticus occultus / licet in veritate
non sit papa / tenendus tamen est pro papa / quia
ecclesia non iudicat de occultis sed de ma-
nifestis Ecclesia nulla presumendus est malus
nisi probetur

Conclusio 3a Quamquam pape et sacro
consilio Basiliensi sit obediendum, tamen magis
necessario ad salutem sacro Concilio Basi-
liensi quam pape est obediendum saltem si
mandant contraria primo [?] patet ex
prima et 2a conclusionibus, sed pro 3a probatur quia
sic potestas sacri Concilii est maior quam
potestas pape ergo magis est obediendum sacro
Concilio quam pape / sed antiquis patet Nam potestas
sacri Concilii tanta est ut porte infe-
ri non prevaleant adversus eam dicente
Christo Mathei xvi portae inferi non pre-
valebunt adversus ecclesiam meam, quam sacrum
Concilium representat / sed porte inferi pre-
valuerunt aliquando adversus summos pontifices
secundum quos venit ira dei et descenderunt
in infernum viventes cum neapnie [?] in taba-
bernaculis eorum Confirmatur papa potest
ergo est summus peccatori Nam quod potestas summus

est peccatori Johannis viii Sed universalis ecclesia
peccare non potest quia est virgo non habens ma-
culam neque rugam Juxta illud Canticorum iiii
Tota pulcra es amica mea et macula
non est in te Sic igitur est domina / sed domina ma-
iorem potestatem habet quam famulus / Et sic pre-
terea tam lex antiqua quam nova alicui
data singulares prerogativas dat ecclesie
universali quas nunquam dederunt alicui pape
quantumcumque sancto et bono Ipsa nempe
per tempora antiqua vocatur in Canticorum pre-
cipue Ego mater pulchre dilectionis, ecclesiastici
xxiiii° Vocatur a fidelibus Sancta mater ecclesia Ipsa vo-
catur per Jeremiam domina gentium Trenorum primo
Quomodo sedet sola civitas domina gentium Ipsa
vocatur Regina unde Regnum psalmo asti-
tit regina a dextris tuis Sic ipsa vocatur
sponsa dei Canticorum iiii Veni electa mea
sponsa mea Et Apocalypsis xxi vidi civitatem
sanctam Jerusalem a deo paratam sicut sponsam
ornatam viro suo Ipsa vocatur Corpus
Christi per apostolum ad Ephesios i° iiii° et alibi
Et ad Colossenses i° Sed papa non vocatur hiis
prerogativis primo quia ipse non vocatur pre ecclesie
sed propter honorem dignitatis vocatur per singula
Christianum Item papa non vocatur dominus ecclesie
sed tamen dispensator bonorum ecclesie Juxta
Corinthios iiii° Sic nos existimet homo ut
ministros Christi et dispensatores misteriorum
dei Item non vocatur Rex sed servus
servorum dicente Christo Mathei xx° quicumque vo-
luerit fieri inter vos maior sit vester mi-
nister Item non dicitur papa sponsus vel sponsa
ecclesie, sed tamen eius custodia ad custodiendam
sponsam / papa vocatur paranimphus sive de
intellectus sponse sancte ecclesie Item non
vocatur papa corpus ecclesie, sed tamen unum me-
brum quod est superius et primum in ecclesia
Singuli
quia omnes homines corpus sunt in Christo Singuli
autem alterius membra / ad Corinthios xii° et
sic ipse est membrum ecclesie generalis vice capi-
tis ecclesie / sed ecclesia solus est corpus Christi
fide Christi creatum ex multis membris fidelibus
bus in una societate sacramentorum ecclesie con-
gregatum, et tunc ecclesia tantum sit magis quam
sua parte pro perfectione, sequitur quod potestas ecclesie

est maior quam potestas pape Et tamen sacrum
concilium vitat errorem, quod est quod potestas
concilij est maior quam potestas pape
Corollarium primum licet papa convocat generalia
non tamen potestas eius est maior quam con-
ciliorum patet Nam ubi de fide agitur, tenetur
papa convocare concilium et pro tunc
sententia synodi maior est papa quod patet
in quatuor concilijs que fecerunt apostoli
cum beatus petrus convocabat, et tamen non erat
maior quam concilia Scribitur enim actuum
primo de electione Mathie ubi petrus
convocabat concilium centenarum et dixit
verba sua ad fratres suos et apostolos
dixit viri fratres oportet impleri scripturam
et tunc apostoli statuerunt duos et cecidit
sors super Mathiam et connumeratus cum
alijs xi discipulis ecce quod concilium
apostolorum statuit et ordinavit et non petrus
Et sic adhuc est maior potestas aliorum
quam pape De alijs tribus generalibus propter
brevitatem subsideo Corollarium secundum
potestas sacri concilij est maior quam
pape in auctoritate jurisdictione et exe-
cutione patet ex dictis Corollarium tertium
declaratio articulorum fidei non pertinet ad
solam personam pape sed [illegible] ad solum sa-
crum concilium patet quia sepe contingit
papam esse simplicem et minus literatum et
impossibile esset si fieri per se presumeret
quod totam ecclesiam in fide corrumperet
unde nec beatus petrus presumpsit per se sim-
bolum fidei edere, sed omnes apostoli simul
congregati etc. Corollarium ultimum tue
[illegible] ut promittitur est vera etc.
Sit nomen domini benedictum

Dilecto filio Rectori universitatis
Montispessulani utriusque juris
doctori

Dilecte fili Salutem et apostolicam benedictionem. Mittentes ad carissimum in Christo filium nostrum Karolum Regem Francorum Illustrem, et duces necnon universitates singulas, dilectum filium Guillelmum de Bavarchijs Cubicularium et familiarem nostrum Ecclesie Carnotensis Cancellarium in decretis licenciatum pro et pro dogmata concernentibus sibi commisimus aliqua circa predicta et quedam alia tibi referenda. Cui velis fidem credulitatis plenariam adhibere. Dat. Florentie sub annulo nostro secreto die xvi Junij anno quadringentesimo quadragesimo Pontificatus nostri anno xi. Blondus

Dilectis filijs Rectori et Universitati Montispessulani

Eugenius Episcopus servus servorum dei, Dilectis filijs Rectori et universitati Montispessulani Salutem et apostolicam benedictionem. Quia proximis temporibus nonnulla ab iniquis perditissimisque hominibus scanda-lum, in dei ecclesia ponere querentibus sunt disseminata, ut de auctoritate ac superioritate Romani Pontificis ac sancte sedis apostolice alia, minorque quam debeat opinio habeatur, placuit litteras apostolicas in forma libri quas lator harum dilectus filius Guillelmus de Bavarchijs Cubicularius et familiaris noster cum aliqua super predictis et quibusdam alijs commissionibus deferenda defert

ad veram consolacionem mittere
ut vestris solidissimis inconcussa-
bilibus que racionibus et sa-
cre diuinarum scripturarum sancte
sumptis quibus innititur nostre
iusticie fundamenta gaudeat, que
pie et laudabiliter fecistis hacte-
nus prout continuo facitis, no-
bis pro sentire similes eciam libros
mittimus karissimo in christo fi-
lio nostro Regi ffrancorum Illustri
et dilectis filiis nobilibus vni-
cum Regem dicatis / ac ceteris
vniuersitatibus / ut dogma de-
ceptionis quo lacius erat diffusum
eo amodo dumtaxat bonos et que dei
sunt / hactenus probe fecistis
veram et sedis predicte aucto-
ritatem contra malignos et perfidos
homines tueatur. Datum fflo-
rencie Anno Incarnacionis
dominice Millesimo cccc xlj pridie
Non. Mar. Pontificatus nostri
Anno Vndecimo

Eugenius Episcopus seruus seruorum
dei Dilectis filiis Rectori et v-
niuersitati Studii Montispessula-
ni Magalonensis dioc. Salutem
et apostolicam benedictionem. Et si nos du-
bitemus que scripturi sumus
iam dudum ad vestram noti-
ciam peruenisse tamen Basilien.
iniquitas celum et terras que
Sodoma suo clamore comple-
uit clamorem cuius beneua-
cia fidei fundamenta tenemur
euertere / tacere aut dissimula-
re non possumus verum et pro-
uidere compellimur quo salutem
religionis et fidei con-
sulamus scientes institucionem
summi pontificis in euangelica
lege causam cum potissimum
optinuisse / ut fidei vnitas et in-
corrupta seruaret. Cum ergo in
presenciarum catholice fidei leditur
integritas / communi statuente vnitate
ad tante impietati occurrendum
oportune compellimur / ut zelo in-
tacte et unitatis iudicia sacrileg-
tiae et [illegible]
Basilien. ausibus / sicut et pro-
fessionis vnio racio exigit ma-
xime resistatis / ne ad inuencionum
suis euangelii unitate corrumpe-
re molientes / contra stabilitatem et
ab inicio predicate fidei fundamen-
ta plerosque inductos simplices
que seducant. Premonebat apostolus
Paulus qui spiritum dei se habere
teneabat / talia hominum futura
portenta quibus impietatem tra-
deret ecclesia. Propterea ad thimotheum
in scribens prefatos futurosque
monebat dicens hoc autem scito
quod in nouissimis diebus instabunt
tempora periculosa / et erunt
homines seipsos amantes cu-
pidi elati superbi blasphemi pa-
rentibus non obedientes ingra-
ti scelesti sine affectione / sine
pace criminatores incontinentes im-
mites sine benignitate pro-
ditores proteruj tumidi vo-
luptatum amatores ma-
gis quam dei / habentes quidem speciem
pietatis virtutem autem eius
abnegantes. Et hos deuita. Certe
ne obstante malignorum effectu de
diuina depperando / scientes

falsitas / et veritati prevalet semper
tas consolabatur fideles dicens
Quemadmodum autem Jannes et
Mambres restiterunt moysi ita
et hii resistunt veritati homines
corrupti mente reprobi contra
fidem / sed ultra non proficient
Insipiencia enim illorum ma
nifesta erit omnibus sicut et
illorum fuit / Hos novissimos di
es dilectissimi insinuans ad ce
tremus tempora periculosissima
imminere terrenas quibus
filio perdicionis preparetur ingres
sus / nisi oportune quidem novis
adinvencionibus occurratur
Quando enim periculosiora tempora
instare potuerunt quam cum uno
impetu tocius fidei fundamen
ta quatiuntur / quod fieri neces
se est Cum sedes apostolica im
petitur que katholice fidei et
religionis est custos Quis
enim per baptismate conse
cratus possit ignorare vel de
beret tam fidei pertinere substanci
am / et inter credibilia quod
modo origine esse primarium
Ut unam sanctam katholicam et a
postolicam confiteamur ecclesiam
Quis porro non horret eccle
siasticam unitatem / Basilienses impietate
violantes negent tum aut du
as supremas introducunt in di
cta ecclesia potestates / aut si unam
tam esse contendant auctoritatem
summi apicem a sede apostolica
evacuare conantur / quod et evan
gelio et fidei katholice obser

vate / ac cum sacrorum doctrine et
vere fidei contradicat Quis
enim evangelii ubi sanctus audiatur
ignoret beatissimo petro cum
apostolorum principi totius gregis
dominici curam fuisse mandatam
et ipsum in universali ecclesia / et
super universalem ecclesiam diffusam
per orbem terrarum vel concilia
riter congregatam fuisse supre
mum pontificem constitutum / et
illud per deum non inter cum
suis successoribus fungentem
eius auctoritate et potestate mansuras
quo usque in fine seculi ecclesie
necessaria videbunt Videt hoc non
tantum katholica credit ecclesia
verum etiam hii qui nondum colla
per evangelio subdiderunt / co
mprehenduntur enim et sentiunt
quod romanus pontifex sup
remus jerarcha pro toto populo
christiano / ut super universam ec
clesiam per vicem fungatur
ac plenariam obtineat potestatem
hanc non potuerunt impiorum
machinamenta venabile quo
rum ad tempus impugnare
finantur / Quoniam quod dei filius
in assumpta humanitate funda
vit ordinavit cepit celum
et terra omnisque creatura
immutare non poterunt / Le
gant ipsi ecclesie et videant si
sanis lumine non videntes ev
angelicas literas / Concilia in
occidentali et orientali eccle
sia celebrata primum sanctis
simos doctores quos apostolice
sedis et quinte synodi a
pud Constantinopolim cele

bitate probant auctas dili
genter inquirunt Scrutentur
priscorum temporum magistros
atque doctores, quibus dudum
nobis archana et sacrorum doc
torum scripturarum clauerunt in
ueniant reuersi adhanc intel
ligenciam consonanciae, longum
nimis esset per epistolam angus
tia cuncta pertexere, ut unum
spectu singula adhanc rem
spectancia ponerem. Verum
quoniam ut ait apostolus Scienti
bus legem loquimur ut et sa
piencia loquimur inter perfectos
silencio illa transimus. In hac
vero impietate cum rabie dea
deuiunt isti ewangelii corrupto
res, quod intelligenciam scripturarum
non a catholicis sanctis que
doctoribus, sed ab heresiarchis
atque scismaticis vendicare vo
lunt. Quas enim scripturas
prauo intellectas illi ad robur
erroris sui sumendas esse cre
diderunt, easdem isti se mu
nire contendunt. Fuerunt noua
ciani donatiste nephandorum
scismatum et heresum inuen
tores, quibusdam scripturarum
locis suis erroribus blandi
entes. Basiliscus harum gemina
uiperarum, easdem ad robur
sue impietatis assumunt. Ecce
enim robore maiore se mu
nire conantur quod quod ubi sunt
duo vel tres in nomine meo
collecti, ibi sum ego in medio
eorum. Hinc se hee sancti spi

ritus pernicem profitentur. Hinc
se dicunt euitare non posse
Hinc sibi in ipsis ecclesia ...
rem dumtaxat usurpant. Et
alio capite Nouaciani sunt
scisma inuenerunt teste est
hiratur gloriosissimus Cyprianus
in eo opere inquo de unita
te disserunt, cuius quanta
in ecclesia dei sit auctoritas tes
tis est contra pelagianos doc
tor eius Augustinus dicit ergo
Ut enim verba ponamus uo
se quidem vana interpretacione
decipiunt quod dixerit dominus
Ubicumque fuerint duo aut tres
collecti in nomine meo ego
cum eis sum. Corruptores
ewangelii atque interpretes falsi
extrema ponunt ut superiora
preterant partis memorantes
et partem subdole corrumpentes
Dominus enim cum discipulis su
is unanimitate suadet ut sua
deret et pacem, dico inquit
uobis quoniam si duobus ex
uobis conuenerit in
terra de omni re quamcumque pe
tieritis continget uobis a patre
meo qui in celis est. Ubicumque
enim fuerint duo aut tres col
lecti in nomine meo ego sum
cum eis ostendens non multi
tudini sed unanimitati precum
tamen plurimum tribuens
si fiet quod mandant et una
nimiter duo aut tres collec
ti unanimiter orauerint impe
trare possunt de dei maiesta

te quod postulant

te quod postulant / ubicumque
sunt duo aut tres ego in
quit tum eis sum / ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ tum sim
plicibus sabbat atque precat
tu demum tinctibus / et dei
precepta servantibus tum hys
tum simplicibus sabbatis / Duo
quoniam et tum tribus se esse dixit
vis in camino ignis sunt / Cre
do et tum duobus apostolis
in custodia clausis / quia sim
plices et unanimes erant
ipse affuit ipsos resolutis
carceris clausuris / ut verbum
dei fideliter predicabant multitu
dini traderent ad forum dimi
sit impositi sunt / Quando ergo
in preceptis suis deus ponit / et
dicit ubicumque fuerint duo aut
tres ego tum eis sum / pro
bat discordia perfidis et fide
libus pacem sua bone conce
dens / ostendit magis esse se
cum duobus vel tribus con
cordibus qui tum dissidentibus
pluribus Plus enim impetrari
posse paucorum ~~[illegible]~~ concordi prece
quam discordi oratione multorum
Hoc scripsit martir gloriosissimus
Cyprianus non tantum affrica
nis atque occidentalibus veru
etiam ut Aug(ustinus) inquit Orienta
libus ecclesiis fama predicante
et scripta eius longe lateque
diffundente notissimus / Ex
quibus clarissime datur in
telligi / quanta cum scismaticorum

cesset impietas / qui id ad co
lorem sui erroris inducunt / tum
pateat nulla conspiracio ubi unus
diaconus precipitem fuisse contra
sed quod unanimiter concordes conspira
sunt mentes / Erant ergo Basi
liensis isti seductores atque vani
loqui tum Romanis ut tene
bras suas / et nisi resipiscant
pariter eterno igni conflantur
Donatiste etiam tum in affrica
scismata fecissent / et apud se ve
ram Christi ecclesiam manere dixis
sent / eodem se corrupte intel
ligencie capite muniebant
Veterno heresiarche atque scis
matici qui Johanne predecessore nostro
in sede apostolica apostolica presidente
scisma fecerunt et Petrum
de Corbario in ydolum erexe
runt iniquitatem suam hac eadem
radice fundantes / Fuerunt impie
tatis illius dyabolice funda
tores Marsilius de padua
Johannes de Gandavo Guilhelmus
ochani alii que nonnulli qui non
tantum sui temporis sed etiam fu
turi seculi homines veneraverunt
Unde procedit animus corrupte
la precum / qui de sanctis sacris
doctoribus qui ecclesiam dei illu
minant / se ad heresiarchas et
scismaticos contulerunt / Quid
ergo Basilienses horum imitato
res inscriptum divinis sacris
que doctoribus possent habere
intelligenciam / nisi quam ingiorum
suorum de venenatis fontibus ebi

blasphemant sunt heresiarche qui licet
doctrinis suis per apostolicam se-
dem anathematis mucrone
percussi, quamvis terrarum ubique fuge-
tantes in quodam angulo latu-
erunt, et in heresi contumaciter per-
severantes diem ultimum obie-
runt. Pariter sortiti cum Da-
than et Abiron quos pre mag-
nitudine sceleris infernus vi-
ventes absorbuit. Horum Basi-
liensium inherendo vestigiis pace
in ecclesia dei scismaticam scan-
dalum pepererunt, et nunc cu-
mulare non desinunt quo
imitatores sui erroris aggre-
1163 gant. Obiiciunt quod fore censi-
mus et tum cum diligentia
vigilandum necesse [illegible] dog-
matum assertores in ecclesiam
dei vivi sue impietatis ef-
fundant. Una enim est vera fi-
des, et que vere una esse non
potest, nec in ea contrarium potest
inveniri nec diversum, dicente
apostolo: Unus deus una
fides unum baptisma, una est
etiam ecclesia katholica in omni
terrarum orbe diffusa, unaque
est plenitudo ecclesiastice po-
testatis in beato Petro apostolorum
principe collocata, que eadem
licet maior aut minor in suis
successoribus nunquam in suo se-
culo perierat. Quod potuit
Petrus, hoc Silvester, hoc Leo, hec
ceteri post patres pontifices.
Et quod illi potuere nos possumus.
Verum ut in predecessoribus nostris

apostolice sedis Romanis auctoritate
prestare consensum et legitime
facta firmare, quemadmodum vero
iniqua actitata dampnare. Ro-
manus pontifex unus debet absque
auctoritate tradidisse. Nam et si [illegible]
nus imparibus meritis non
tamen imparis potestatis. Aliud
enim inquit beatissimus Leo
sunt merita presulum, aliud
sunt iura et privilegia sedium.
Dedit Nicene synodo auctoritatem
beatissimus Silvester synodum
convocando, presidentes vice sua
[illegible] destinando, gestis con-
ciliaribus firmitatem robur
prestando. Extant adhuc ipsius Ni-
cene synodi littere quibus
patres cum summa humilitate de-
poscunt ut illius gesta apostolice
sedis auctoritate confirmet. Extant
et alie quibus in synodo
Rome celebrata habita de li-
gena discussione [illegible]
Nicene synodi gesta confir-
mat. Extant beate memorie Ce-
lestinus papa Ephesinam sy-
nodum apostolica auctoritate firma-
vit, nomine suo certos ibi sta-
tuens presidere. Cum vero
nestorianam peste dampnata
Euthicheana heresis per
impietatis, et ad illam funden-
dam absolendam secundo apud
Ephesum Theodosii iunioris
tempore synodus vocaretur
eam beatissimus Leo apostolica auc-
toritate firmavit, missis Ju-
lio episcopo, Renato presbitero, Hylaro

diaconus qui suo nomine pre-
sederunt. Cumque Dioscorus
Alexandrinus antistes eam
synodum ~~ad approbationem~~
ad approbationem Eutychianam
erroris sibi et arte traxisset, et
apostolice sedis presidentibus vim quo
subscriberent inferre voluisset
ac fugam subire coegissent,
beatissimus Leo dictam synodum
universalem atque plenariam
et sedis apostolice communicatam
pro avita fide et canonicis
regulis damnavit, cuius auc-
toritate submonuit, et damp-
natis impie factionis aucto-
ribus Calcedonensi synodo
in conventum illius convocat,
impia eliminata Eutichia-
ni erroris insania, Dioscorus
pro sua temeritate et impietate
mulctatus est. Ad eam sy-
nodum missi sunt Paschasi-
nus et Lucentius episcopi, Boni-
facius et Basilius presbiteri, qui
sedis apostolice Rome presiderent.
Porro cum firmato Concilio
acta synodalia confirmari
auctoritate apostolica patres synodi
humiliter postulassent, beatis-
simus Leo ea dumtaxat esse
sanxit confirmanda que contra
errorem fidei in Alexandrina
et Anthiochena provincia
fuisset indultum, cuius in ea
se presidentes suo nomine ipsi
conspexissent tamquam indignum
damnavit quod veteris. Apparens

eam synodum ad contingendam
salubrem heresim ac confirmationem
fidei catholice congregatam
et presidentibus suis facul-
tatem in ea sola re fuisse con-
cessam. Extant ipsius beatissimi
Leonis littere que hec omnia ita
se habere testantur. Ex quibus e-
videnter claret Concilia plena-
ria semper auctoritatem a sede a-
postolica percepisse, nec fuisse illa
aliquid virtutis aut roboris
habuisse, et de ipsis iudicandi
apud eandem semper facultatem
iudicium quod resedisse. Gesta
ecclesiastica percurrenti clarissi-
me datur intueri concilia-
tas synodos persepe magnis
simultatibus et dissensionibus
laborasse, nisi quod fuisset apostolice
sedis auctoritas ceterarum maiorum
dissidiis vulnere previa, cum
tis compellentissimis et in eccle-
sia dei prestantissimis patribus
singula factione pendentibus, que
ita se habere beatissimo Gelasio
referente cognoscimus dicente
ad Episcopos per Dardaniam consti-
tutos: Cuncta per mundum no-
vit ecclesia, quod quorumlibet
sententiis ligata pontificum
sedes beati Petri apostoli ius ha-
beat resolvendi, ut pote quod
de omni ecclesia fas est habeat
iudicandi, neque cuiquam de eius
liceat iudicare iudicio, siquidem
ad illam de qualibet mundi parte
canones appellari voluerint,
ab illa autem nemo sit appellare

iussus. Sed nec illa praeteritur quod apostolica sedes sine ulla synodo praecedente et solvendi quos synodus iniqua damnaverat et damnandi nulla existente synodo quos oportuit habuit facultatem. Sanctae memoriae quippe Athanasium synodus orientalis addixerat, quem tamen exceptum sedes apostolica quia damnationi Graecorum non consensit absolvit. Sanctae memoriae nichilominus Johannem Constantinopolitanum synodus etiam catholicorum praesulum certe damnaverat, quem simili modo sedes apostolica etiam sola, quia non consensit, absolvit. Itemque sanctissimum Flavianum pontificem Graecorum congregatione damnatum pari tenore, quia sola sedes apostolica non consensit, absolvit; potiusque qui illic receptus fuerat Dioscorum sanctae sedis praesulem sua auctoritate damnavit, et impiam synodum Ephesinam non consentiendo sola submovit. Et pro veritate ut synodus Calcedonensis fieret sola decrevit, in qua pontificalis summi [illegible] qui latrocinio convenerunt Ephesino veniam postulantibus sola recepit, et in sua perfidia permanentes nichilominus sua auctoritate constrinxit, quod aggregatio quae

de multitudine reprobanda collecta fuerit est secuta. Quod sicut id quod prima sedes non probaverat constare non potuit, sic quod illa censuit iudicandum ecclesia tota suscepit. Nonne beatissimus Gelasius Basiliensium flammas ante oculos evidentissima rerum demonstratione confodit. Et in meridiano clarissimo solis iubare tenebras esse persistunt, cogitent ad veritatem quanto errore teneantur. Verum quod Johannes scribit in illis non dubitamus impleri, hereticos confundi posse, emendari non posse. Dicat enim apostolus Paulus: hereticum hominem post primam aut secundam correptionem devita, sciens quia subversus est qui eiusmodi est et delinquit, proprio iudicio condempnatus. Ceterum si quis quales synodos occidentalis ecclesie incepit, reperiat inveniet apostolicam sedem non modo auctoritatem robur[que] dedisse, verum in omnibus semper magisterium iudicium[que] tenuisse. Celebravit Alexander tercius unam Lateranensem synodum, aliam Innocentius in Remensi, Eugenius in Lugduno, unam Innocentius quartus, in Viennensi aliam Gregorius X, Viennensem Clemens V, plures alias ante istas diversi celebrarunt pontifices, cum in omnibus ea solum robur habuerunt quae apostolice sedis sanxerit auctoritas

Cum sincere patres in Sy
nodis congregati / gesta sy
nodalia firmitate ab apostolice
sedis auctoritate suscipere [illegible] doc
torum ecclesie posuit primi
patrum. Ceterum omnia decreta
Synodica declarandi interpre
tandi dispensandi ab exordio
Religionis exordio / apud aposto
licam sedem semper mansio auc
toritas / nulla cuiuscumque Syno
di potestate concessa. Sed ergo
la plenitudine potestatis in beato
petro dei et Salvatoris nostri
vere collata ut enim inquit Ni
colaus papa ad Mediolanenses Romanam
Ecclesiam solus ipse fundavit
et super petram fidei mox nas
centis erexit / qui beato petro
eterne vite Clavigero terreni si
mul et celestis imperii iura
commisit. Non ergo quelibet
terrena sententia sed illud ver
bum quo constructum est celum
et terra / per quod denique omnia con
dita sunt elementa Romanam
fundavit Ecclesiam / Illius certe
privilegio utitur / illius aucto
ritate fulcitur / Unde non dubium
quia quisquis cuiuslibet eccle
sie ius suum detrahit iniustitiam
facit. Qui autem Romane Ecclesie
privilegium ab ipso summo omnium
Ecclesiarum capite traditum auf
ferre conatur hic procul dubio
in heresim labitur / et cum ille
notetur iniustus hic est dicen

dus hereticus / fidem quippe
violat qui adversus illam agit
que mater est fidei et illi con
tumax invenitur quem illam cunc
tis ecclesiis pretulisse cognoscit.
Et Nicolaus primus ad Michaelem
grecorum imperatorem inquit
Romane Ecclesie privilegia Christi
ore in beato petro firmata in
Ecclesia ipsa disposita antiquitus
observata / et a sanctis universalibus
Synodis celebrata / atque a cunc
ta ecclesia iugiter venerata nul
latenus possunt minui nullate
nus infringi nullatenus im
mutari. Quia fundamentum quod
deus posuit humanus non
valet amovere conatus et
quod deus statuit firmum validum
que consistit. Ille quippe plurimum pec
cat qui dei ordinationi temp
tat resistere. Privilegia igitur
istius sedis perpetua sunt / divi
nitus radicata atque planta
ta sunt / Impingi possunt trans
ferri non possunt / trahi possunt
evelli non possunt. Que ante
imperium vestrum fuit et per
manent deo gratias hactenus
illibata manebunt quoque post
vos et quamdiu christianum
nomen predicatum fuit non
cessabunt immutilata sub
sistere. Videtis dilecti filii
quod predecessores nostri veri catho
lici Sancti quoque pontifices de
sedis apostolice auctoritate tenuerunt.
Videtis quid sacra Concilia
orientalis et occidentalis et

clesie verbo atque opere docuerunt. Cum ergo una et eadem ab illo petro in suis successoribus perseveret auctoritas, nos patres ecclesiam universalem de Basilea impetrare non possumus / quam ex pluribus sedis auctoritatem que iam mille et quadringentis annis inconcussa permansit / uno die lubricare temerare et vacillare contendunt. Et quod beatissimus Leo in submovenda secunda Ephesina synodo et Calcedonensi substituenda potuit et perfecit, nos in Basiliensi concilio submovendo et Ferrariensi substituendo non potuisse submurmurant. Cum tamen tales et tante cause eius translacionis exstiterunt ut maiores in dei ecclesia esse non possent sicut et Basilienses ipsi cum concilio plenius una ante vigeret decreto publice edito sunt professi. Nunc enim nichil felicius aut gloriosius ecclesie dei posse contingere quam ut populi orientalis ecclesie qui numero sua fere occidentales populos adequarent / nobiscum in eiusdem fidei unitate iungerentur. Nichil quod salubrius ab exordio nascentis ecclesie in christiano populo contigisse / quam quod tam diuturnum scisma de medio tolleret. Nichil denique amittendum esse dicebant quo tante rei fine fungeremur / et non tantum va ducatum summus mundi substan-

ciam sed animam debere sibi et corpus impendi / demonstrant Basilienses hiis verbis quanta temeritate teneant / quantaque sit sui sceleris magnitudo cum rem tanto precio sublimi per se concorditer laudatam ipsi postea tam impudenter tam impie impedire conati sunt. Nephandum scisma quod ut inquit Augustinus omne sacrilegium excedit in occidentali ecclesia suscitantes ne scisma orientalis ecclesie de medio tolleretur. Quantum mentita est iniquitas sibi. Pollicebantur orbi terrarum magno et insigni titulo ipsius sancti congregacionis sue perficiebant ductorem et ad expensam ipsius patrem invitare quos collectos. Verum per patris sui Belial semitas incedentes, adiuvari vindicte collecta dispergere cum vigilancia studuerunt abhominandum desolacionis idolum in dei ecclesia statuentes. Ceterum et ad translacionem nunc ipsam Basilienses se ipsam per decretum synodale transtulerat summus pastor concilii / ad quem eligendi loci generalis auctoritas iure fuerat devoluta / translacionem huiusmodi faciendi maiorem eciam prudenciam / et causa ante suspensionem attendente consensu sui translacionem. Oratores grecorum Basilee per id temporis quam presentes consensum clare pre-

pracientes alia via haberi non
posse sed unionis effectum
id quod publice protestantes propter
terea nobis Bononie supplica
vit ut translacionem predicte
auctoritate adiacentes rem ipsam
que per aliud expediri non posse
videbatur expedire dignaremur
Quod tandem cum maximis
laboribus et expensis deo adiu
vante perfecimus Nos ergo co
gruenti tempore Concilium illud
apostolica translatione auctoritate uni
tis vendicabilibus et notoriis
causis ita fieri exigentibus
prout in decreto Bononie per nos
edito plenius continetur Hec co
gregatione Concilii quantus
ecclesie dei honor et fructus ac
cesserit eciam hostes tam sa
crosancte ecclesie credimus non latere Re
ducta est enim Grecorum unio
multis antea seculis conti
nua Sublatum est eciam illud
Armenorum scisma duraverunt
quod fere mille annis et Jacobi
tarum Quingentis a Romana
catholice obediencia sed hac nostra
temporibus et devocione dispersi
fuerunt Crescunt prius inno
cula ista prospice Sed nunc
patuerunt insperabili provide
ncia dei hac nostra temporibus
desinunte tam immortales
gracias agimus quod supra
omnia videamus impletum
dicit ut confidimus una
cum ipso salute quod ut hijs sanctis
operibus alijs quod sequuntur hos
tes omnis boni operis eius

bestant ac simul confundantur
et pereant Verum quia sibi
de Constanciensi Concilii auctoritate
blandiuntur oportere perspicimus
ut eorum in hac parte presidium
demus sciremus Nemini dubium
esse confidimus quin tocius
ecclesie una sit fides nec possit
aut potuerit per ulla tempora
variari Si ergo decretum apud
tribus obediencie Johannis pape
in tempore scismatis constanciensis
editum continet veritatem
Oportet euangelio sacris doc
toribus Conciliis scilicet concordet
debet ergo eorum intelligencia
sumi et quasi firmamento stabi
li coherere Nam nisi sanctorum
doctorum intelligencie ecclesiastice
regulis diffinicionibus que con
cordet non potest veritate muni
ri Clamat autem undique eo
rum sacrorum turba doctorum bea
tissimum Petrum ad omnes super
universalem Ecclesiam supremum
constitutum esse pastorem sibi
plenariam potestatem concessam hoc
Ciprianus hoc Ambrosius
hoc Jeronimus hoc Augustinus
hoc Gregorius hoc Johannes
Crisostomus hoc Cirillus hoc
beatissimus Leo tenuere Et de
nique omnibus sacris doctoribus
vetus ista communis est hec
orientis occidentis que superiora
Concilia verbo et opere evidentis
sime docuere et supremam
eiusdem potestatis in sede apostolica
collectam omnes laudes pre
tamo tradidere hec omnis sto

la Theologorum qui in prioribus floruerunt temporibus qui semper katholice sancteque vixerunt et ecclesie dei doctrine et fidei fluenta ingentia tradiderunt unanimi consensu et voce professi sunt ut venerabilis Augustinus contra Julianum sunt viri docti graves sancti veritatis acerrimi defensores adversus garrulas vanitates in quibus non possunt Basilienses invenire quod spernant Si episcopalis synodus congregata ex orbe quo vocatur mundi si tales possent illuc facile tot sedere Quia nec isti uno tempore floruerunt Sed fideles et multos excellentiores paucos dispensatores suos deus per diversas etates temporum locorumque distancias sicut ei placuit atque expedire iudicat ipse dispensat Oportet ergo decretum illud sanctorum doctrine et fidei convenire et quod defensores apostolice auctoritatis super universa etiam docuerunt unanimi fide esse tenenda complacere Quin quid quod veritati isti katholice contradicat alienum a fide esse necesse est Necesse est ergo tali decreto illi intelligenciam dare ut veritati huic katholice nostro anno Religionis exordio perseveranter usque in hec tempora servate sine hesitatione concordet Quod si ad discrepantem ab hac veritate intelligenciam pertrahatur sicut Basilienses prava impietate contendunt

vane est eiusmodi sensum confirmare falsissimum et veritati katholice repugnantem Omnis enim tam iniustus rerum extimator inveniri potest qui non intelligat quosdam talia affirmantes false credere quod sentire, tamen necesse sit ab totum tot patrum sententie qui superiori tempore in ecclesia floruerunt nisi vere esse non possint Quemcumque ergo sensum sanctorum Patrum intelligencie repugnantem falsum atque perversum esse necesse est Nec sibi Basilienses de nomine sui concilii blandiantur Nam in scripturis divinis sanctisque doctoribus Synodalia decreta concordant, nulla atque irrita constantur oportet Nonne beatus Augustinus duo affricana concilia in quibus magnus episcoporum numerus legitur affuisse et in altero beatissimus Cyprianus magis existimant super rebaptizandis hereticis auctoritate deviasse quam consuetudine ecclesie ab apostolis usque illa tempora conservatam Nec dedignentur de suo errore reprehendi Et audiant beatissimum Augustinum de unico baptismo contra donatistas dicentem Quis autem nesciat sanctam scripturam canonicam tam veteris quam novi testamenti certis suis terminis contineri eamque omnibus posterioribus episcoporum litteris ita preponi ut de illa omnino dubitari et dis

captari non possit utrum ve
rum vel verum sit quod si incon
scriptum esse constiterit Episcoporum
aut hiis que post confirmationem
canonis vel scripte sunt vel scri
buntur et per singulorum forte scripto
rem quamlibet in ea re peri
tioris et per aliorum Episcoporum gravio
rem auctoritatem doctiorem que pru
denciam et per concilia licere con
prehendi Et quid in eis forte a
veritate deviatum est et ipsa
Concilia que per singulas regio
nes vel provincias fiunt vel
plenariorum Conciliorum auctoritati que
fiunt in universo orbe christiano
sine ullis ambagibus cedere
ipsaque plenaria sepe priora pos
terioribus emendari cum aliquo
experimento rerum aperitur quod
clausum erat et cognoscitur
quod latebat sine ullo typo
sacrilege superbie sine ulla in
flata cervice arrogancie sine
ulla ~~arrogancie~~ contencione
livide invidie Cum sancta hu
militate cum pace katholica cum
caritate christiana Ceterum ut ali
quid de decreti illius Constancie
editi qualitate tangamus Con
stat per id tempus eciam tri
bus obedienciis fuisse divisam
Constat et synodum illam huius
habuisse progressum ut in sui
principio Johannis xxiii obe
diencia sola conveniret Post a
liquantum temporis Gregorii
ultimo Benedicti Non dum
obediencia Gregorii ac Benedic
ti que christianitatis pars non

modica erat ante tempus que
tenus sue plenarium fuisse Con
cilium dici et primis articulata quam
Synodi generalis aut plenarie
auctoritatem suscepit Itaque oportuit
primo ipsis Convenientibus ab
obediencia Gregorii deinde ab
obediencia Benedicti nomine
Concilium convocari Tunc quoque uni
versa ecclesia conveniente plenarie
Synodi rem et nomen acce
pit Quod ergo ante illum arti
culum tempus a patribus illud
considentibus actum est uni
versa ecclesia non debet approbare sed
eis tantum qui illud eum se
debant et unius tantum obedi
encie Synodum faciebant Et
tamen hii omnes in eum simul
convenerunt Sed non nulle re
clamare reclamare graviores
qui frequenti multitudine supa
ti sicut hiis novissimis tempo
ribus quibus carnales conculca
vant passionis factum est
manifestum est audire ne
quiverunt Et postea Constan
ciensis Concilii conclusa revo
catur in dubium qua scismatis
diuturni fetore depulso actum
est ut ecclesia uno capite et
christi vicario potiretur Quod decre
to illo etiam non edito non
minus eliminari scisma po
tuisset Ceterum vero plenaria Sy
nodus quovis tempore gene
rati apostolice sedis auctoritatem va
luisset infringere quod sicut
alio proposito mei sunt carmen in
stituere ita eadem solum uni

[...]nere aut destituere pertinebat Cum ergo in Concilijs etiam legittime congregatis possit varie affectiones et diverse contingere simultates quibus in periculo trahetur ecclesia ut beatissimus leo et plerique preclarissimi eius magistri experientia didicerunt et nos qui minimus et residui sumus / manibus pedibus que palpamus Non potuit aliqua universalis huiusmodi constitucione determinari ut in nullo eventum posset Romanus pontifex congregatam Synodum submovere nec posset se ipsum huius legis vinculo coartare sine gravi salutis sue dispendio sine sedis apostolice preiudicio sine fidei et universe ecclesie gravissimo et incalculabili periculo Nec hoc statuit Constanciense Concilium sed generalem legem decrevit Synodum non debere differri necessitatis aut evidentis utilitatis articulo non concludens / videtis dilecti filii que munimenta salutis humane hijs novissimis temporibus venena seminavit ut unicam ecclesiam violaret et ipsius corpus quod sub ipsa passione crucifixores scindere noluerunt crudelissime lacerarent videtis hoc calle patefacto omnibus heresibus aditum operiri sedis apostolice auctoritate contempta que omnes effugare consistit Occurrendum est dilecti filii et omni studio resistendum / ut venena ista depereant / vos ergo quos universitatis titulus exprimit tales Unde etiam sue claritas et veritatis lumine induit ac debitum professionis constringit adesse catholice fidei adesse illi que totius orbis in fide instituit et fundavit ecclesias adesse illi que vere est auctor honoris vestri est origo dignitatis illi rependite vicem illi affectum reddite filialem pro [illegible] firmum fidei estis / et ut propugnatores tutele sue fidei in libertatis Contra has ergo hostis insidias vigilem consulite [illegible] adeste fortiter adeste constanter ut iuxta apostolum ne variis doctrinis et varijs abducatis fundatissima fides apostolice religionis orbe predicata a sanctis doctoribus declarata a sacris synodis observata in sua integritate permaneat et impiorum adinventiones garule et aniles fabule conticescant / absit [illegible] inaccessibile peccatum [illegible] tam turpiter et impie lacerari et in cuius scripturis legitur Qui autem ad iustitiam erudiunt multos fulgebunt sicut stelle in perpetuas eternitates Datum Florentie Anno incarnationis dominice Millesimo Quadringentesimo quadragesimo primo pridie Kalendas Mai Pontificatus nostri anno Undecimo

Blandus de pistorio

Bland[...]

Admonuit doctor gentium beatus Apostolus Thimotheum discipu-
lum suum / ut sciret quomodo oporteret eum conversari in domo
dei que est ecclesia que est columpna et firmamentum veritatis / predicens
pariter eidem quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide
attendentes spiritibus erroris (Quo quidem saluberrimo documento
singuli preducuntur christiani / ut inter turbaciones per quos spiritus er-
roris concitandas ecclesie adhereant sicut columpne et firmamento
veritatis / adversus quam porte inferi prevalere non poterunt (Et licet diebus
istis adversitates plurimas sustinuerit ipsa ecclesia predecessorum sue
immobilis veritatis (tamen providit deus ut hec sancta Synodus
Basiliensis nominata preveniret / auctoritatem conciliorum generalium et ve-
ritatem quam universa ecclesia diffinivit constanter defendendo que quan-
tum necessaria fiet iam conspicere potest ~~aliquam presumptive~~ universi-
tas / dum ille qui iusto dei iudicio a papatu depositus est / nunc
aperte sua dogmata publicat per orbem / adversus fidem veram
katholice et apostolice ~~sedis~~ ecclesie / ita ut nullus amplius dissimu-
lacioni aut tergiversacioni locus relinquatur / cum nimis quosque chris-
tianos credentes unam sanctam katholicam et apostolicam ecclesiam, ipsum de-
ceret cum eius pestifera doctrina que universalium Conciliorum
prefatam auctoritatem tollere / ac sacra Concilia Constanciensem et Basiliensem
cum omnibus qui in eis sunt / et ipsis adherent, Nove querit
que ipsorum Conciliorum gesta decreta et instituta pro fide orthodoxa
et reformacione Ecclesie in capite et in membris / ac pro extirpacione
scismatis enervare et annullare laborat (quamque sedem Apostolicam et uni-
versos katholicos dispersos ~~dispersos~~ vellet confundere / et quam in-
iquum impium atque crudele est impietatis atque heresis nota resper-
gere. (Quare vos si permitteret seductionem plurium christianorum esse posset
ut amplius circa diffiniciones ac declaraciones fidei et iuris divi-
ni / non crederent ecclesie katholice / quo nullum gravius malum / nullum
maius scandalum / nichil vero magis horrendum a principio nascentis
ecclesie auditum videtur (Palam quidem docet in ea scriptura universitati-
Ro bus et principibus transmissa / quam pro certo et sanctum dogma vocat
Romanum pontificem esse super universalem ecclesiam conciliariter congregatam in plena
suprema potestate preminendo / quod universale Concilium nullam habet iurisdic-
cionem in eum super eundem Romanum pontificem et illud a pape fide damnandum / atque ab
heresiarchis et scismaticis vendicatum esse notat / quod Romanus pontifex te-
neatur obedire Concilio generali / representanti universalem ecclesiam / habenti
immediate potestatem a Christo in hiis que pertinent ad fidem, extirpacionem

scismatis et reformacionem ecclesie in capite et in membris quod
quod si contumaciter obedire contempserit per condigne penitencie subiectus
et debite puniri ad alia iuris remedia si opus fuerit recurrendo
Et quod in hoc potissimum Et doctrinam ecclesie katholice et apostoli-
ce ac fidem eius cum auxilio sponsi pacti defendamus quam
quam usque ad animam et sanguinem nos cum omnibus christianis tene-
re tenemur honore christi ecclesie sponsi et omnium prelatorum atque
principum ac ceterorum christianorum qui predictis Conciliis Con-
stanciensi et Basiliensi interfuerunt aut eis adheserunt et obedie-
runt adversus predictum nimis impium dogma iustificamus
Respondendum argumentis que contra ipsam doctrinam katholice
et apostolice ecclesie in Conciliis Constanciensi et hoc Basiliensi tradita
adducit Et premissis iniuriis atque blasphemiis adversus hanc
sanctam Synodum Basiliensem prelatis in exordio prefati impii dogma-
tis contentis pocius dimittimus confundendum quod eos in quos
iniuste proferuntur Dicamus cum auxilio dei per ordinem ad argu-
menta que in medium profert Et ut ordinacius id fiat respon-
sionem nostram in septem particulas distinguemus iuxta septem clau-
sulas principales argumentorum in prefato dogmate positas
p. a. Prima arguit sacrum Concilium quod ponat duas supremas potestates
in ecclesia aut quod summam apostolice auctoritatem a sede apostolica evacuare vi-
29 detur Secunda imponit eidem quod male applicet ad potestatem Con-
ciliorum illam auctoritatem evangelicam Ubicumque fuerint duo aut tres
congregati in nomine meo ibi ego sum in medio ~~ipsorum~~ cor
37 Tercia deducit quod apostolica sedes auctoritatem Conciliis prestare
consuevit et legittime facta firmare preciarum vero et iniqua ac-
87 ta damnare Quarta allegat dicta Gelasii et Synodos
occidentalis ecclesie ac eciam dicta Nicolai pape et incolumi primi
7 in confirmacione sue intencionis adducit Quinta insufficienter in-
titur deffinicione (dispensacionem) et tu[illegible] hanc sacri Concilii Basiliensis pro
6 ipsius olim ~~[illegible]~~ (eugenii) attemptatam Sexta asserit decretum Con-
cilii Constanciensis non continere veritatem nisi exponatur in hoc
1 sensu quod sedes apostolica sit super universalem ecclesiam Septima di-
cit decretum ipsum Constanciensis Concilii non esse factum
vel approbatum per plenarium Concilium et universalem ecclesiam Et hys
dictis ad exhortacionem faciendam et conclusionem descendit
cap. 7 primum itaque clausulam primo dicamus in qua [illegible] intelligatur que
incipit Quando instare potuit [illegible] tempora quod

cum uno impetu tocius fidei fundamenta quatiunt quod fieri necesse
est cum sedes apostolica impetitur que catholice fidei et religionis
est custos. Addens unitatem ecclesie violari per Basilienses ut inquit
cum aut duas supremas potestates introducunt in dei ecclesia aut
si unam tantum esse contendant dicunt summum apicem a sede apostolica
euacuare temptant. Et subdit. Quis enim euangelii uel modicus
auditor ignoret beatissimo petro cum apostolorum principi totius gregis
dominici curam fuisse mandatam et ipsum in uniuersali ecclesia et super
uniuersale etiam per diffusam per orbem terrarum uel congregatam con
gregationem fuisse summum pontificem constitutum. Et ipso apud deum
inde cum suis successoribus fungentur cum auctoritate et potestate
muniti munimentis que usque in fine seculi ecclesie necessaria uidentur.
Hec autem obiciens dicendo asserere debent quod sedes apostolica non impetitur
doctrina Constantiensis et Basiliensis Concilii nec unitas ecclesie vio
letur. Quoniam sustinetur et defendit unam sanctam katholicam et apostoli
cam ecclesiam et eciam eiusdem sedis dignitas atque primatus. Quam confes
sum est cum ex fide ecclesie et cum sanctorum doctrinis quod ad Conci
lia uniuersalia pertinet symbolum fidei condere sicut fecit Ni
cena Synodus et deinde Costantiensis quod est supremum inter illa
que sunt ecclesiastice potestatis et quod maiorum ad illum articulum qui
est credere unam sanctam katholicam et apostolicam etiam pertinet, nec
aduersus ea que de fide determinata sunt per Concilia uniuersalia potest
romanus pontifex diffinire aut destruere sed potius ut ait Ze
sinus papa et habetur in c. Sunt quidam .xxv. q. i. tenetur
quod predictum est usque ad animam et sanguinem confirmare. Nec
potestas introducitur duo supreme potestates aut euacuatur su
prema potestas a sede apostolica si potestas condendi articulum ad uni
uersale Concilium pertinere dicatur. Nam auctoritas Romani ponti
ficis includitur in auctoritate plenarii Concilii. Et in hoc est suprema
potestas romani pontificis ~~condendi articulum ad uniuersale~~ auc
toritas quod ante omnes alios exequatur et custodiat ea que de certa
fide per sacras scripturas et per Concilia uniuersalia determinata sunt
et quod ad hoc ceteros christianos inducat, omnes quoque sibi obedire habe
ant. Iuxta illud quod dicit beatus Gelasius papa in epistola ad episcopos Dar
danie et habetur in c. Confidimus xxv q. i. Confidimus quod nullus
iam ueraciter christianus ignoret uniuscuiusque Synodi constitutum
quod uniuersalis ecclesie probauit assensus nullam magis exequi sedem
quam primam [illegible] sedibus preferri ut dicit textus ille [illegible] cum
dicit preferri non autem est in repugnando et in aduersando ipsis
concilijs et assensum uniuersalis ecclesie. Dicere est una potestas

[illegible]

[illegible]

sedis apostolice cum potestate universalis ecclesie Cuius ipsa est pars
Cum Romana Ecclesia non sit universa sed et de universitate ut
dicit glo. sup. c. Ecclie 99. di. in quo. c. dicit beatus Gregorius
scribens ad eulogium patriarcham Alexandrinum quod nō vult
vocari universalis quoniam indecens inquit quod volens subtrahi ceteris quod al
teri plusquam ratio exigit prebetur Nec mirum si dicatur quod uni
auctas una potestas est totius corporis eiusdem ecclesie et potestas eius
principalioris ac eminentioris quod est Ro. Ecclia Et tamen non e
Ro. pontificis Nam et pars facit unum cum toto et tamen
totum est maius sua parte Et oportet partem congruam congruere
toti nam turpis est pars suo toti non congruens ut dicit
glo. sup. c. alterius xxiiij. q. j. Unde judicium totius Ecclesie
in universali Concilio congregate prefertur judicio Romani pon
tificis Et quia ipse Romanus pontifex est pars dignior et e
minentior in ipso Concilio uli ecclesie ideo maxime habet servare
unitatem cum ipso et cetera membra ad huius conservationem uni
tatis inducere Nam et sicut allegatur per Cardinalem in suo dogmate
te pontificatus institutus est ad conservationem unitatis non autem
ad hoc quod ille qui est constitutus in pontificatu separet se a ju
dicio universalis ecclesie habet enim dictare declarare suppletur
quod diffinicionem Concilii conforme consistit Et non in hoc est
sua summitas potestatis quod se separare possit ab universali ecclesia
et judicium suum judicio universalis ecclesie conciliariter congregate
preferre habeat vel evertere quod ipsa diffinierit et determinaverit Sic
enim faciendo non unitatem ecclesie servaret sed divisionem faceret
uteretur quod potestate in destructionem non in edificationem et ut pro
fari presumpc urbanum illius utamur non suam dare sed errare qui
teritur Et quod verum sit quod in hac unitate potestatis auctas judicandi
in hiis que pertinent ad fidem sit maior in plenario Concilio orbis
quam in summo pontifice vel etiam in ecclesia urbis Rome ~~unde et ju~~
~~dicium~~ patet per dictum beati Jeronimi quod infra latius ponitur si auc
toritas queritur orbis est maior urbe Unde et judicium univer
salis Concilii dicitur plenius quam judicium Romani pontificis
juxta illud quod dicit beatus Leo in Epistola quam ad Synodum ephe
sinam in suo exordio direxit quod Theodosius imperator voluit
habere ~~Epla~~ Epale Concilium ut pleniori judicio omnis error
possit aboleri cum tamen res esset iam determinata per sedem apli
cam ut infra latius videbitur Si aut plenius queritur explicari

quod dicit esse supremam auctoritatem in summo pontifice et in Ecclesia
urbis Rome. Videtur tota sedes apostolica in litteris datis per sanctissimum Do-
minum Martinum quintum secundum xxx^ti Cardinales vel per plenarium Co-
ncilium Constanciense ubi dicit quod est error dicere quod non sit de necessitate
salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias
Romanam Ecclesiam intelligatur Ecclesia universalis vel Concilium generale
vel per quod negaret primatum summi pontificis respectu particula-
rum Ecclesiarum. Ecce quomodo premittit sedes apostolica possunt supremi-
tatem suam. Et hoc est conforme ad id quod dicit Gelasius in decretis
suis et habetur in c. quamvis di. xxi. Quamvis universe per orbem ecclesie
unus thalamus sit Christi tamen sancta Romana Ecclesia catholica et apostoli-
ca nullis synodicis constitutis ceteris prelata est ecclesiis. Et Innocencius
iii approbante universali synodo Lateranensi dicit quod Romana Ecclesia
disponente domino super omnes alias ordinarie potestatis obtinet prin-
cipatum. Et Anacletus in c. Sacrosancta di. xxii. dicit quod ambo Apo-
stoli Petrus et Paulus Romanam Ecclesiam consecraverunt et aliis omnibus
urbibus in universo mundo pretulerunt. Cum itaque suprema potestas
ligandi et solvendi que Petro data est precipue in hiis que fidei
sunt data sit ecclesie, determinationibus Conciliorum universalium in fide
non licet adversari nec preferri. Manifestum est per hoc quod prave dogma-
dunt nimis corrumpere evangelium fidei et omnem doctrinam sanctorum
dum pretendit Ro. pon. sic habere potestatem super Ecclesiam universam ut
iudicium suum preferri debeat iudicio universalis Concilii. Et aut quod
cunque non licet quod preferri iudicium summi pontificis iudicio uni-
versalis ecclesie et statutis patrum in hiis que sunt fidei dicat hinc
novi dogmatis assertor ubi respicit in ipso canone quod in hiis que
pertinent ad generalem reformationem ecclesie in capite et in membris pre-
feratur iudicium summi pontificis iudicio universalium Conciliorum
et in aliis que continent statum universalis Ecclesie sicut cetera
tempacio scismatis. Quecumque eum auctoritas eorum tangit auctoritate
ipse ut quecumque ligaveris super terram et pasce oves meas. Rogavi
pro te ut non deficiat fides tua, ista in hiis que sunt fidei pre-
cipue loquuntur, in quibus iudicium Conciliorum universalium ut dic-
tum est preferri iudicio summi pontificis si ab illo discrepare vel-
let. Et per hoc in hiis que fidei sunt iudicari per ipsa Concilia non
apparet. Etiam hoc sit blasphemum et erroneum quod sustinetur per
sathanam doctrinam Concilii Constanciensis et Basiliensis dicam eorum
fidei corruptores. Hanc eam doctrinam nos edocet Vrbanus papa
ut dictum est in c. Sunt quidam. Hanc et Zozimus in c. Con-

statuta cum xxv q. i. dicens contra statuta patrum vel huius sedis ut auctoritas habet beatus Gregorius in epistola ad Constantinum patriarcham que recitatur in c. Sicut. xv di. ubi de conciliorum iiii universali statuit et eius generaliter fidem et eorum mores ac norma vite ut dum universali consensu constituta sint se ipsum et non illa destruit quisquis presumit absolvere quos ligant aut ligare quos absolvunt Et loquitur sanctus doctor comparando de se ipso quia ipsa circa ad iudicia conciliorum nec permittit auctoritas personas quas prefata concilia respiciunt respuunt respuo quas venerantur amplector. quia dum universali consensu [illegible] ut super hoc idem dicit Isidorus li. vi. ethimologiarum et habetur in c. Canones xv. di. quod canones generalium conciliorum a temporibus Constantini ceperunt et quod ante illa persecutionis [illegible] heresis scissa est quia non erat episcopis licentia quomodo in unum et tunc erant tunc [illegible] et doctrina [illegible] qui docere poterant, ubi apparet quod semper approbatione ecclesie [illegible] maior et plenior auctoritas in plenario concilio quam in Romano pontifice Sed et in hoc est clarissima beati Augustini doctrina in li. de baptismo ubi [illegible] audit quod dicit beatus Cyprianus in materia rebaptizandi hereticos tenuit contra [illegible] et [illegible] Stephanum pape tamen dicit quod unitate ecclesie non dimittebat quia statuta circa stare [illegible] determinationem plenarii concilii quod nondum super hoc fuerit ecclesia [illegible] Sed et plenius in li. de unico baptismo audit quomodo illi duarum eminentissimarum ecclesiarum presules Romane et Carthaginensis Stephanus et Cyprianus in hac materia differebant unde [illegible] [illegible] quod [illegible] iudicium plenarii concilii iudicio pape Stephani Et in epistola ad Glorium Eleusium et alios Donatistas quid clarius dici potuit in hac materia quod ait post iudicium Melchiadis pape et aliorum episcoporum Rome [illegible] mentum restare plenarium universalis ecclesie concilium Et beatus Ieronimus in epistola ad Evandrum que recitatur in c. legimus xcii di. Rem istam plene diffinit dicit aut vel auctoritas Romane urbis ecclesia et alia totius orbis [illegible] est Italie et Gallie et Britanie et Affrica persis et oriens et India et omnes barbare nationes unum Christum adorant unam servant regulam veritatis Si auctoritas queritur orbis maior est urbe super quo Glo. dicit ar. quod statutum concilii preiudicat statuto pape si contradicit ubi autem describitur quomodo ecclesia totius orbis que in plenario concilio totius orbis congregatur prec[illegible]

statur in aucte ecclie urbis Romane in qua Ro. pontifex iudi-
ditur Et tn una michamne est ubique ecclia unitate potestatis
sent et unitate virtutis Et ut Ro. pon. sua potestate abuti presumat
in destructionem sed cognoscat se posse foras proici et deponi p. sinde
cum eccle quomodo ait Johannes in epistola ad heliodorum quod recita-
ta c. in. cunis 4 q. iii. ostendens et stante in loco Petri posse
proicia foras cum aut non est facile stare in loco Petri et Pauli
tenere locum jam cum xpo regnantium in fatuatum sal ad nichilum p.
dest nisi ut proiciatur foras et conculcetur a porcis Et per verbo foras
dicit glo. dicit deponatur ubi apte audit illud qui tenet locum
Petri et Pauli foras posse proici si fuit infatuatum sal et quod
sit illud dicit glo. illud Infatuatum i. stulti prelati insipidi insipidica
do fatui indelinquendo heremus et accedere tenetur hec sermoni domini
pauc uni loco Petri qui est sedes aplica et intra illud qui stat in
ipso loco vel in ipsa sede qui potest proici foras et adhoc facit quod dicit
Beatus leo in epla ad anatholium quod dyoscoro sue impietatis
peruicatia corruente qui sedi Alexandrine presidebat splendor tan-
te ecclie tenebris non obscuratur alienis quod ex illi sedem meliori iure
hoc debebat pure dignitatis et subdit notabile illud aliud in-
quit sunt sedes aliud presides agnet quod semper locus petri ma-
net semper sedes apostolica cum ecclia et ecclia semper unam sedem
unam retinet et si sedens in ea proiciatur foras dum adversus doct-
rine ecclie predicando pertinaciter efficitur insipidus sal dum no-
torie et incorrigibiles peccando ac ecclesiam scandalizando effici-
tur infatuatum sal Et de hoc eciam loquitur illa glo. notabilis per omnes
doctores approbata super c. Si papa xl di. dicens de papa credo quod
si crimen eius sit notorium quodcumque et inde scandalizatur ecclia
et in corrigibilis sit quod inde potest accusari Nam contumacia dicitur
heresis ut lxxxi di. si qui presbiteri et contumax dicitur infidelis ut xxxviii
iii di. nullus hec tamen inquit specialiter sit mentio de heresi quia et
si occulta esset heresis de illa posset accusari sed de alio occulto cri-
mine non posset postea quod Rome inquit posset crimen suum sedem
apostolicam decipulam Si peccaverit inter fratrem tuum cum vero foris quibus
operamus intelligatur xi q. iii admonemur et videt sed dico quod non
potest denunciari de quo nisi inde posset accusari quia in talibus est
denunciacio hoc glo. denunciat unum eciam posse denunciari iuxta re-
gulam evangelicam de illis de quibus potest accusari quia dicit non
potest denunciari nisi inde posset accusari unde sequitur quod de hiis
de quibus potest accusari potest denunciari potest aut accusari de heresi

et alijs criminibus notorijs scandalizantibus ecclesiam dei si incor
rigibilis sit ut supra premittitur Et ita sedis huius gloriam et omnes
doctores applicantes cum possit denunciari tamen papa ecclesie sedis
doctrina Evangelica / et hoc etiam iterum dicit dicit Iohannes Colaputer
supra c. Nemo xx. q. iii. dum ait Iterum Dum papa peccat potest per eius
denunciari sedem dominorum cum eius ut supra ii. q. i. Si peccaverit quod autem
sit denunciatio et accusatio habeat fieri in Concilio patet per glosam in c.
sicut ii. q. vii. que dicit Concilium iudicat de papa in hijs in quibus
ipse potest iudicari / de ipsa autem auctoritate Conciliorum quod preferat iudicio
pape in hijs que precepta sunt in ecclesia et in lege evangelica concludit
Archidiaconus in c. Sicut. xv. di. quod papa non potest contra Statuta
Conciliorum que preferat iudicio pape venire in hijs que pertinent ad fidem
ad salutem animarum et generalem statutum Ecclesie Canones quoque Conci
liorum preferunt Graciamus decretalibus summorum pontificum in tractatu
de Constitutionibus Ecclesiasticis Et postquam de auctoritate pape in editione de
cretalium Epistolarum plura dixerat finaliter subiungit in c. Ita dominus
xix. di. hoc autem intelligendum est de illis sanctionibus vel decre
talibus Epistolis in quibus nec precedentium patrum decretis nec eu
angelicis preceptis aliquid contrarium invenitur Et archidiaconus prefatus
quod prefata ponit ordinem inter Canones Conciliorum et decreta summorum
pontificum dicens in c. In quibus xx. di. Nota quod hic tradit ple
nius quis sit ordo servandus in solucione alicuius questionis Nam
primo recurrendum est ad scripta novi vel veteris testamenti Secundo
ad Canones apostolorum vel Conciliorum Tertio ad decreta Romanorum pon
tificum hec autem premissis adducere deprimi sufficiat ut cuius videtur
aut doctrina Ecclesie in Concilio Constanciensi et Basiliensi tradita non
esse sumpta ab heresiarchis sicut false sibi imponunt prefacio imperio
Regum sed a sanctis et illuminatissimis doctoribus defluxerit et quam considere
illius dogmatis assertor quod tanta Cardinalium patriarcharum archi
episcoporum Abbatum ex omni natione et sollempnium doctorum iuris divini
et humani multitudo quanta in Concilio Constanciensi / et deinde
in Concilio Basiliensi extitit et eciam sicut in universitatibus studiorum
et in alijs locis preservat et tenens istam doctrinam Ita bene
vidit et intellexit eam Numquid ipsa contra doctrinam sanctorum et antiquorum
sentit illius dogmatis assertor Sed et cum hec doctrina fuit pu
blice pape Eugenio palam predicata et suis Oratoribus per hanc
sanctam Synodum Basiliensem expresse tradita maxime in ea impone
quam ab concordia Concilij facta que incipit Cogitanti ubi vigore
eiusdem doctrine sibi ostensum fuit dissolucionem Concilij per eum

Ferendi alium Eugenium attemptare sine Consilii / Concilii ac
sensu non posse subsistere ipse consistorialiter dissolucionem illam
revocavit et declaravit nullam esse Concilio adhesit ymmo que legit
time continuatum dicit et fuisse progressum et habere debere in hiis
que pertinent ad fidem ad extirpacionem scismatis et reformacionem ecclesie
et in capite et in membris quomodo nunc ita sibi ipsi et sedi apostolice
et toti ecclesie adversatur ut dicat hanc doctrinam evangelicam contemp
tum evangelii et abhesiarchis papam quem fuimus presidentes in hac
Concilio tenere iuravimus quem cardinales et alii qui adhuc secum
sunt desperare toti mundo tradiderunt Sed dum confundere intendit
totam ecclesiam non illam adversus quam porte inferi non prevale
bunt sed se ipsum destruit que deus sua pietate ad veram pacem
adducat

Iam vero ad secundam clausulam prefati dogmatis videndum est in qua obiecit
quod hec sancta Synodus ad confirmacionem auctoritatis Conciliorum assu
mit illam auctoritatem evangelii quod ubi sunt duo vel tres congregati
in nomine meo ibi sum ego in medio eorum quam et novaciani et do
natiste in fomentum sui scismatis adducebant Sed debent ad
vertere huius dogmatis assertores quod valde male sequitur si scisma
tici et heretici aliquam evangelii auctoritatem male applicant propterea eciam
et katholici eandem non bene applicare possint Allegabat enim
Arrianus pro se illam auctoritatem Pater maior me est et nulla fere
heresis reperitur que non aliquam vel aliquas auctoritates evangelii pro
se alleget eas male applicando quas eadem ecclesia veraciter appli
cat quod autem hec auctoritas vere applicetur Conciliis generalibus os
tendit Beatus papa Celestinus ita dicens in Epistola ad Ephesinam
Synodum Spiritus sancti presenciam testatur congregacio sacerdotum Certum
est enim quod legimus quia nec potest veritas ipsa mentiri cuius
in evangelio Ista est sentencia ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine
meo ibi et ego sum in medio eorum quod cum ita sit Nam nec
huic brevi numero spiritus sanctus deest / quanto magis nunc interesse
credamus in unum conventu turbe sanctorum Sanctum namque Concilium
est pro debita veneracione collectum in quo apostolorum illius quam le
gimus congregacionis apostolica est reverencia Item in Conci
lio Constanciensi sessione XXXIX hec verba habentur quis nesciat quod in medio
sancte huius et universalis Synodi fuit incomprehensibilis et incarnatus
Jhesus deus qui dicit ubi sunt duo vel tres in nomine meo ibi sum

in medio eorum. Item in Concilio Toletano 4to sic legitur Valde ne-
cessaria esse prospeximus virum in unam convenire multitudinem
hominum sine diminucione fidem, que dicit ubi fuerint duo vel tres collecti
in nomine meo ibi ero in medio eorum. Credo enim beatam sancte
trinitatis divinitatem hinc sacro interesse concilio et ita tamquam
ante conspectum dei in medio unam fidem meam proclamat. Ad autem
allegavit beatum Ciprianum in epistola ad Novacianum dicentem quod dominus
cum discipulis suis unanimitatem suadet et pacem dico inquit
vobis quod si duo ex vobis consenserint in terra de omni re quam-
cumque pecieritis continget vobis a patre meo qui in celis est.
Ubicumque enim fuerint duo vel tres collecti in nomine meo ego
cum eis sum, ostendens non multitudine sed unanimitate unanimitate
deprecancium plurimum tribui. Ad hoc dicimus quod recte Ciprianus una-
nimitate in hac auctoritate commendata allegavit cum ipsi assistencia
prelatorum (quia unanimitate non solum in deprecando sed in judican-
do et aliis agendis) pertinent alii doctores exponunt unde dicit glossa
ordinaria super illo verbo ubi fuerint duo vel tres in omnibus que medi-
tando agunt intentionem ad salutem suum cooperator. Et super illo Si duo
ex vobis consenserint etc. dicit glossa Non solum autem de congrega-
cione sed et de omni peticione que fit in conservacionibus in uni-
tate ecclesie dat confirmacionem cum dicit Si duo ex vobis con-
senserint super terram vel penitente recipiendo vel expellendo aliquo
do (vel de alia re quo petierint que non est contraria unitati ecclesie
fiet illis a patre meo. Secundum est ita quod suas doctorum assistencia
hic intellecta unanimitate requirit quod unanimitas principaliter in or-
dine ad unitatem corporum. Unde dicit in hac eadem epistola beatus
Ciprianus statim post verba prius allegata Si duobus inquit ex
vobis qui unanimes fuerint tantum unitatem prius proposuit concordiam pa-
cis ante premisit, ut conveniat animis fideliter firmiter docuit.
Quomodo autem potuit potest ei cum aliquo convenire cui cum cor-
pore ipsius ecclesie et cum universa fraternitate similitate non convenit
quomodo possunt duo vel tres colligi in nomine Christi quos constet a
Christo et eius evangelio separari. Nondum nos ab illis sed illi a nobis re-
cesserunt. Ecclesia heresis et scismata postmodum nata sunt dum conven-
ticula sibi diversa constituunt veritatis caput et originem re-
liquerunt. Dominus autem de ecclesia sua loquitur ut ad hos qui sunt in
ecclesia loquitur ut sibi ipsi concordes fuerint, et sequitur quod predicamus
peccatum hec autem omnia tenuerunt prefatum doctrina et ipse dimissi

xpi et uba sequencia videlicet si studii q mandant et monuit duo
aut tres licet collecti unanimiter orarint duo aut tres licet sint
de dei maiestate impetrare possunt q postulant Sed iam dicta
uba premisit ponere pfati dogmatis assertor licet precedencia se
quencia apponat Cum tamen illa que sic premisit expressius veri
que agitur contra ipm declarent veritate cum enim unanimitate
requirat duos in hiis quibus assistit declarat ipe Cyprianus q hec
unanimitas respicit corporis ecclie et uniuerse fraternitatis pnci
paliter attendi Tacuit aut hec pfatum dogma forsan ob eam cam
qa manifestum esse toti orbi quomodo dum esset unum Concilium
Basilien in quo uniuersum corpus Ecclie quiescebat et tn uni
uersa fraternitas et Eporum et sacerdotum atq eciam aliorum katholi
corum adherebat ipe auctor eiusdem dogmatis se ab ipo Concilio
separavit et alia Congregacione illud alias sub nomine generalis Con
ciliorum in adversum erexit sicut non fore Concilia Ecclie katho
lice s Conventicula scismaticorum declaras longe ante pulcrem
etiam facta testatur que incipit sicut unica erat insuper tota
Ecclia et in unum congregata et dispersa p orbem tenens unanimit
doctrina in Concilio Constan traditam tn manifeste adversatur
alium Eugenii Eugenius et eam decipere et vetitare conatur
Quis iam negare possit qui in hoc se separet a corpore Ecclie
et uniuersali fraternitate unde cum essemus unum in eodem Concilio in
eadem confessione et regula veritatis de auctoritate Conciliorum unanimit
sepius senciretes q eciam diffinivit recte possumus q in pfato
capitulo ponit dicere de ipo et aliis qui incautissime pfate veritatis
dogmatizare audent non nos ab illis sz illi a nobis exierunt
et q unitas et consensus ecclie atq pax eciam sicut sancte gra
dei manet in nobis non manet aut unde dolemus in illis Nec
potest impingi illis qui manserunt cum sacra synodo et cum auctoritate
Conciliorum generalium ac katholica veritate q non sint pacati et
timentes dm Si non volunt synodum pparare ante legittima dis
solucionem deserere si nos volunt doctrina sacrorum Concilii Consta
cien et huius Basilien abnegare cum potius in hoc pacem
Ecclie servare studuerunt et timore dei ante oculos eorum ha
buerunt dum pax rumpebatur notorie per erectionem Concilii
post Concilium unum Concilium atq per violacionem canonum Concilii Con
stanciensis quilibet quoliber q videbat hoc non posse fieri sine rup
tura et scissura et deus unitatis ac pacis eciam scte amator h

de gravissime offendebat quod si turbator pacis et violator uni-
tatis declaratus est per sinodum Synodale ecclesie decidisse apparet
non in hoc Synodus contra unitatem egit sed eum qui contra uni-
tatem agebat qui se ab unitate Ecclesie a corpore corporis a collegio
sacerdotum separabat juste et veraciter iudicavit tamquam illum qui pre-
latum retinere non poterat Et hoc clarissime apparet per [illegible]
beatum Cyprianum in Epistola ad Antonianum ubi dicebat de Novaciano
quod Episcopatum tenere non posset etiam si Episcopus prius factus a coe-
piscoporum suorum corpore et ab unitate ecclesie discederet quod Apostolus ad-
moneat ut unum esse nos inter ipsos sustineamus nec ab unitate
quam deus constituit recedamus, et dicat sustinentes invicem
in dilectione satagentes servare unitatem spiritus in coniunctione pa-
cis, Qui ergo nec unitatem spiritus nec coniunctionem pacis observat
et se ab ecclesie vinculo atque a sacerdotum collegio separat Episcopi nec
potestatem potest habere nec honorem qui Episcopatus nec unitatem voluit tenere
nec pacem que est auctoritas irrefragabilis contra ipsum qui se
separat a corpore ecclesie Nec valet quod respondetur per aliquos quod No-
vacianus non erat verus Episcopus urbis Rome quia textus po-
nit illam condicionem per Cyprianum quod etiam si prius Episcopus factus
fuisset et in hoc tergiversari non possunt quin sequatur ne-
cessario per dictum Cyprianum quod Episcopatum tenere non poterat Olim Con-
gelinus Etiam si prius Episcopus factus a Coepiscoporum suorum corpore
et ab unitate Ecclesie discederet, unde apparet quantum seducunt
homines qui dicunt non esse scisma quando ipsa separat se ab univer-
sali Concilio et a doctrina totius ecclesie in hiis que sunt fi-
dei et dicunt et reputant tunc primo fieri scisma quando
universale Concilium deponit ipsum apparentem, aut depositum declarat
qui se iam ab unitate Ecclesie divisit et qui sua separatione effe-
cit ut amplius caput ministeriale non esset illius corporis a
quo se iam ipsum separabat de quo etiam dicit ipse beatus Cypri-
anus in predicta Epistola ad Novacianum superius allegata, qui re-
linquit Ecclesiam Christi alienus est. hostis est. habere iam non po-
test deum patrem qui ecclesiam non habet matrem. Sic itaque apparet
quomodo illa auctoritas Christi ubi fuerint duo vel tres etc. applicatur
sacro Synodo, et Christus ei assistere credendus est in sustinendo doc-
trinam catholicam etiam unanimiter approbata et in prosequendo reforma-
tionem Ecclesie in capite et in membris quam universus orbis per ipsius
Synodi fieri oportere asserunt atque etiam in indicendo eum qui ec-
clesiam congregatam audire nolebat qui eius unitatem destruit

qui reformacionem contempsit et abiciat qui doctrinam ecclesie catholice
dampnare valent ymmo dampnant De aut ipse dicat adversus
ecclesie concilijs ubi ubi fuerint duo vel tres etc nulla iurisdictionis
potestatem fuisse concessam sed quod unanimiter orantibus quod preces sunt me-
rita non dicit sancta Synodus quod concilijs ubi tm sanctis se suprema
iurisdictionis tribunal sed assistencia spiritus et orantibus et iudicantibus
in unitate promittit sicut patris glosa ordinaria supremus allega-
ta super textu cum illis aut iudicare conveniunt in unitate ecclesie
qui legittimam auctoritatem habent in ecclesia iudicandi quod maxime con-
venit ecclesie congregate in universali Synodo cuius iurisdictio
generalis [?] ipsis precedentibus in eodem textu ewangelij positis ap-
paret ubi dicit Christus Symoni petro Si te non audierit dic ec-
clesie Si etiam non audierit sit tibi tamquam ethnicus et publi-
canus Et subdit ad omnes discipulos qui eius ecclesiam consti-
tuebant Quecumque alligaveritis super terram erunt ligata in celis Et
quod hec verba ad ecclesiam congregatam recte applicentur audit acta
Synodus Constanciensis in cuius octava accione dicitur Si quis
autem deprehensus fuit hanc diffinitionem maliciose [?] spernens atque pre-
varicans si quidem clericus est gradu decidat laicus vero seques-
tretur ut patet qui non credat divinis verbis cohibenti quecumque
ligaveritis super terram erunt ligatum et in celis et quecumque solveritis
super terram erunt solutum et in celis Et quod iudicium universalis Sy-
nodi sit iudicium universalis ecclesie de quo potissime loquitur
dominus cum eius dicens si etiam non audierit Patet per sinam [?]
potestatem contra arrianos in Nicena Synodo ubi dicitur Eos au-
tem qui dicunt erat aliquando quando non erat anathematizat catholica et apostoli-
ca ecclesia ubi summa Synodi vocatur summa katholice et apostolice ecclesie
Item Ephesina Synodus prima prolato Symbolo Nicene Synodi
protulit anathema in eos qui aliam fidem proferrent conscriberent
vel componerent et idem reiterat in gestis calcedonensis Synodi
et alie eciam universales Synodi usi sunt clavibus in ligando
et solvendo anathematizando in condendo Canones et statuta
que ad iurisdictionem ecclesie pertinent Et apostolus paulus congrega-
cionem ecclesie universam ecclesiam appellat dum ait ad co. xiiij Si
ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes linguis loquantur
etc Et beatus Augustinus statuta universalis Synodi vocat sta-
tuta universe ecclesie in libro de baptismo et recitatur in c. Puto ij
q. vij dum ait cum Petrus apostolus posteriore corrigitur et pa-
ce unitatis vinculo custoditur ad martirium provectus quanto

facilius et fortius quod per statuta Synodi assensum universalis eccle-
sie universe ecclesie firmata est in epistola ad episcopos Dardanie sub-
vel unius episcopi aucti vel universe etiam apparet quod supremus allegatus
ut prime Concilio preferendus quod tamen pape notorium quod que-
est Vitus quoque Gelasius scandalizat Etiam potest dici
vocat assensum Calcedonensi tam ecclesie iuxta Regula omnium
et quod hoc intelligitur in Concilio generali in quo iudicari habet de
illis in quibus iudicari potest Tota iniuria Constanciensis Syno-
dus post ad materiam terciam obediencie in Roma tamen bene
dictum allegaverat ipsam etiam dicens quod quia etiam non audi-
erit habendus erat sicut ethnicus et publicanus publicanus
plures quoque alii doctores allegari possent exponentes nomen ecclesie
de Synodo vel Concilio Multi non decipiuntur qui propter hoc quod ibi
nomen ecclesie exponitur etiam de prelatis qui etiam vocas ecclesie gene-
et iudicium ipsius ecclesie committitur [illegible] sibi competere quod propter hoc
non habeat expositionem de universali Synodo quod manifeste est alie-
num a veritate, unde satis apparet Synodorum universalium iuris-
dictionem in eum esse fundatam et quod etiam illa auctoritas ubi fue-
runt duo vel tres in nomine meo attribuitur universali Synodo ubi et
unanimitas creancium et unanimitas iudicancium requiritur cum Christi
assistencia iungitur et qui se ab hac unanimitate separat a pro-
se separat et eius evangelio [illegible] videat impii dogmatis as-
sertor quoniam in fundamentis deficiat et se corrigat ne male-
dictiones horrende super ipsum gravius cadant quas super fundato-
res unanimitatem sancte Synodi et doctrine tocius ecclesie addicit
tenetur tamen quas hic recitare nequaquam curavimus cum non
tam attendat gravitas Synodalis ad blasphemias contumelias
et iniurias prefati impii dogmatis quod addamus tamen
doctrinam prelatis ut sciant quid tenere et agere debeant pro ve-
ritate et animarum suarum salute Et hec de secunda particula

In tercia principali clausula dicit prefatum dogma quod unus est deus
una fides unum baptisma una est etiam Ecclesia katholica in toto
orbe terrarum diffusa. Unigenitus dicat et ex hoc concludat se in ecclesie
unitate non esse dum fidelium doctrinam tocius ecclesie diffuse per
orbem que de auctoritate Conciliorum tenuit et tenet tam acriter im-
pugnat dicat quod una est plenitudo ecclesiastice potestatis in beato apostolorum
principe collocata que in suis successoribus usque in finem seculi
perseverat Utrumque ecclesia id est sed qualiter ut habeant Ro. pontifices hac
plenitudine potestatis non repugnando iudicio ecclesie sed ipsum con-

firmando et ec

firmando et ei acquiescendo fratres suprimus compressum est / unde
et beatus Petrus non preferebat iudicium suum iudicio Ecclesie sicut
apparet in Concilio Ierosolimitano quod dictum est xv. de actibus ubi Petrus
dicebat iudicium suum / deinde Paulus deinde Iacobus / deinde ceteri
apostoli et seniores et concludebatur sub hac forma Tunc placuit apostolis
et senioribus cum omni ecclesia eligere viros / et deinde dicitur in epistola
per eos missa / visum est spiritui sancto et nobis ubi non assumit Petrus
iudicium super iudicium universalis ecclesie sed similiter sequitur quod per univer
salem Ecclesiam est indicatum et veneratum tamquam dictatum a spiritu
sancto licet tamen in ipsa conclusione primus Concilii aliqua comprehendantur
de abstinendo a contaminationibus simulachrorum et fornicatione et suf
focatis et sanguine iuxta deliberationem et adhuc servanda que per ipsum
Concilium conclusa fuerunt astringebantur Petrus sicut patet per
beatum Augustinum super epistolam ad Galatas dicente Petro apostolo decre
verat Ierosolima ne quisquam tunc iudeos iudaizare prohiberet quoniam
etiam ipsis doctrina euvangelica non noceret itaque si post hoc apostolorum
decretum Petrus habuit illam in Anthiochia simulationem [illegible]
si Paulus constringebat eum libere dicere asserere quod cum ceteris
apostolis se Ierosolimis decrevisse meminerat Addit subsequenter pre
fatum dogma quod apostolica sedes Conciliis auctoritatem prestare consue
vit / et legittime facta firmare / secundum vero et magna actuum
damnare Respondetur quod dat auctoritatem in congregando ea que re
gulariter sunt Concilia generalia per summum pontificem convocari ipse
enim singulas appellationes habet / ut ad Concilium veniat qui venire
habent sed non debet intelligi quod concilium congregatum in diffi
nitionibus suis circa fidem mores et generalia statuta Ecclesie de
beat sequi iudicium Ro. pon. et non e contrario Ro. pon. sequi
iudicium universalis Concilii Non enim sic fecerunt prede
cessores qui similiter dictis synodorum acquieverunt Nec ulla
tenus se posse destruere intellexerunt ipsa dicta que erant universa
li consensu constituta Nec aliquis invenitur precedentium ponti
ficum qui facta per universale synodum in libertate constituta tan
gentia fidem aut salutem animarum reprobare temptaverit / allegat
quod patres in Nicena synodo constituta cum summa humilitate de
poscebant ut illud gesta apostolica sedes confirmet Non credat dominus
Eugenius quod patres illi mitterent ad beatum Silvestrum tamquam du
bia reputantes que determinaverat universale Concilium de katho
lica fide Nec quod beatus Silvester illa indubium adduceret Cum illa
synodus suo ipso decreto in comprobata determinatione Silvestri

anathematizet Arrianos tamquam contrarie catholice et apostolice
Ecclesie ut supra allegatum est sed recte quemadmodum fuerunt qui confir
marent composse ea que confirmasset confirmare tenebatur ille qui pre
cetens canones ipsos concepi habebat et singulos de orbe ad
eorum observationem indiceret si datum quod absit illa euertere voluisset
atque universe Synodo repugnare / aut illa sedente aliam in adu
sum statuere contrarium quod dogmatizare presumpsisset non est dubium
quod ecclesia katholica de alio providisset qui unitatem fidei et sancte
Synodi conservaret et executus fuisset similiter quoque de Celestino
dicendum est respectu Synodi Ephesine qui eam vocabat tamquam
tribunal Christi et spiritus sancti sicut docet eius epistola ad eandem
Synodum directa licet est coniecturandum quod dominus Roma. pon. quod con
firmat diffinitiones Synodales de recta fide factas katholicam
quod spectat licet in hoc auctoritatem super universales Synodos et pos
sint eas evertere pro suo arbitrio et quod fides katholica pendeat
arbitrio unius mortalis hominis contra iudicium universalis ecclesie
cum Urbanus papa in c. Sunt quidam superius allegato quod ubi
deus vel eius apostoli eos sequentes sancti patres aliquid sententialiter
diffinierunt ibi Ro. pon. non novam legem dare sed potius quod pre
dicatum est usque ad animam et sanguinem confirmare debet ubi cla
dicit quod papa debet confirmare ea que diffinierunt dominus et apostoli
eius et eos sequentes sancti patres per quos etiam intelligit Con
cilia generalia. Et patet per expositiones doctorum et tamen quis
esset ita insanus qui diceret propter istud confirmare quod Ro. pon.
esset supra dominum et eius apostolos Colligitur etiam quod papa approbat gene
ralia non arguit maioritatem iudicii sui respectu iudicii illorum
Nam approbavit beatus Gregorius quatuor prima Concilia dicens
quod ea tota devotione amplectabatur et integerrima approbatione
custodiebat et tamen nolebat sibi preferre iudicium suum illis immo
dicebat quod se ipsum et non destrueret si presumeret solvere quos conse
quenter arguit dogma prefatum quod beatus Leo papa Synodum
Ephesinam licet plenariam et universalem apostolica auctoritate subnervit
et Synodum Calcedonensem in auctoritatem illius quacunque sed
si antedicti dogmatis assertor recte advertat non reperiet quod illa E
phesina dicenda esse synodus concilique beati Leonis mandato
nec quod ipse supra synodum universalem auctoritatem assumere voluit
immo dicit composse in epistola quam ad illam Synodum in eius exordio

dixisset dum adhuc in libertate constituta erat et nomen Synodi
universalis habebat quam christianissimus imperator hic voluit Generale
concilium ut pleniori iudicio omnis error possit aboleri / ubi ma
nifeste denotat quod plenius iudicium reputabatur Universalis Con
cilii quam solius pontificis Nam in Epistola ad pulcheriam augustam que
incipit Si epistole quas misi dicit quod misit per ipsum fidem plenissime ex
positam et digestam a sede beati petri apostoli ad Synodum quam de
tulerunt / sed eius veritatis patefactionibus Episcopus non sit admissa / ita
ut ante illa verba dicat lectis literis Alexandrini Episcopi videlicet
dyoscori omnia vendicabat Si autem cuius maior auctoritas quam pape
ad quid voluisset beatus leo tam accurate iterum fidem expositam
per sedem apostolicam deferri ad plenariam Synodum primo in Epheso
qui deinde cum violencia supprimens libertatem et auctoritatem Synodi
abstulisset magna iterum sollicitudine apud imperatorem curavit ut
Synodus celebraretur intra ytaliam sicut in eadem Epistola et in
aliis scribit quod cum obtinere non posset tandem celebrata est plena
ria Synodus Calcedonensis ad qua suos transmisit videlicet pa
schasinum et lucentium Episcopos Bonifacium et Basilium presbiteros ad quid
post declaratam fidem et expositam in apostolica sede fuisset tantus
labor impensus ad congregationem plenariam Concilii / nisi ut quemad
modum ipse beatus leo in aliis allegatis ponit pleniori iudicio
omnis error possit aboleri quod quidem potuisset fieri in precedenti
Synodo Ephesina sicut ipsemet leo in Epistola ad Theodosium Augus
tum Confitetur nisi fuisset impedita per violenciam dyoscori Sed de
[illegible] esse legittima Synodus quam manifesta violencia illa
ta per plerosque sacerdotibus quin aliquos non intromittebat deben
tes interesse alios vero violenter ad subscribendum cogebat cum
armata potencia unde inter gesta Calcedonensis Synodi in prima
actione scriptum de hoc reperitur quod omnes Episcopi dixerunt in dam
nacionem beati flaviani Archiepiscopi et Eusebii Episcopi nullus volun
tarie consensit Violencia facta est et plagis minabatur
nobis dalmacius cum [illegible] tendebantur Milites cum gla
diis et fustibus instabant Et ubi gladii et fustes sunt qua
lis Synodus est Milites ideo accepit Dyoscorus ut nos ter
reret Nam milites magis disposuerunt quam nos quia quod quid
quam timore compulsi scripsimus / De hoc eciam dicit ipse beatus leo
in prefata allegata Epistola ad Theodosium Augustum Conspicimus non
non incerto nuncio sed fidelissimo verum que gesta sunt narrante

Hylarius dyaconus ecclesie qui missus ut se subscribit primo legatus effu-
git quevenisse ad synodum plurimos sacerdotes quorum utique seque-
la consolacionem et iudicia profuisset si is qui locum sibi principa-
tus vendicabat sacerdotalem moderacionem custodire voluisset et sent-
mons est cum sentencijs ex libitate placitis et tumultus et equo co-
stricti consensum quod fidei congruere et carnalibus producerunt iu-
dicia aut iudicio non omnes qui convenerunt interfuisse cognovimus
nam alios reiectos alios dedicium intromissos qui impiis dictis
sacerdotis arbitrio impijs subscripcionibus captivas manus dede-
runt et nocituros statim sibi fuerunt nisi imperata fecissent
Sed quis ex tali facto violento dicere velit cum concilium vel
eum in libertate constitutorum auctoritatem caruisse et ea ad arbitrium
consilij Romani pontificis contra consensum eorum posse fir-
mari Ac si quis summum pontificatum violenter occupet et per
tyrannidem illum extorserit propter hoc pontificem aliorum conuenit
auctoritas Et si dyoscorus violenter synodalem auctoritatem usur-
pavit an propterea volet impium dogma cum universalem synodum
convulsare auctoritatem / Unde apparet quod fallaciter arguit volens te-
pare synodos universales in libertate constitutas ad illa que
amplius non erat synodus manifesta violencia prevenit / Alle-
gat consequenter beatissimus leonem non voluisse ea confirmare que
synodus Calcedonensis ecclesie Constantinopolitane in preiudicium Alexandrine
decrevit illa quidem nec fidem nec salutem animarum nec extirpacionem
scismatis respiciebat sed privilegia particularum ecclesie alexandrine / Et
ad propositum non facit decretis que in Canonibus Concilij Consta-
ciensis declarata sunt Sed inchoamus in ea re se ipsum capit prefati dog-
matis auctor Nam hodie eciam romana tenet eum ordinacionem factam
per Concilium Calcedonensem ut patet per Innocencium qui applaudente Sy-
nodo dicit hoc esse antiqua presertim sedis privilegia que decer-
nant ut post Romanam Ecclesiam primum locum teneret Constantino-
polis / sedem Alexandrina ut patet in c Antiqua de privilegiis et non
tenet Romana Ecclesia Nos eciam tota experimentis quod si hoc dicatum
esse dicas prefatum dogma cum eo quod beatus leo dictabat ad
ipsum quod si hoc ipsum condempnat Romanam Ecclesiam Si vero id beatum
arbitratur proponens contra se ipsum concludit Dum statutum
concilij Calcedonensis videtur in hoc preferri beati leonis sentencie
Et hec de tercia particula

Iam superest ut in hac quarta particula respondeamus ad ea quo dog-

nec presentium ex auctoritatibus Gelasii et ex Synodo Occidentali Ecclesie
ac dictis Nicolai primi et Nicolai secundi ad confirmationem sue intentio
nis inducat allegat enim primo dictum Gelasii in epistola ad episcopos
Dardanie quod recitatur in c. Cuncta per mundum ix. q. iii ubi dicitur
Cuncta per mundum novit ecclesia quod sacrosancta Romana ecclesia fas
de omnibus habeat iudicandi neque cuiquam liceat de eius iudicare iudicio
si quidem ad illam de qualibet mundi parte appellatur ab illa autem
nemo sit appellare permissus. Et nec illa pretermisit quod nec apostolica
sedes sine illa synodo precedente solverit quos synodus iniqua
dampnaverat et dampnandos nulla existente synodo quos oportuit
habeat facultatem, et deinde exemplificat de Athanasio de Johanne
Constantinopolitano et Flaviano dampnatis in synodis et per sedem apostolicam
absolutis necnon de Dyoscoro recepto in synodo et per sedem aposto
licam dampnato adiciens etiam de secunda synodo Ephesina sublimis
ta per sedem apostolicam et Calcedonensi instituta. Et quia in hoc prefato
dignum videtur fore magnum fundamentum, explicabo latius vo
lumus quid in prefata epistola Gelasii habetur ut omnes videant
quid valere possint hec argumenta contra auctorem universalium et
aliorum. Scribit quidem episcopis Dardanie Gelasius quod ei retulerant
quidam eo putare Petrum Acacium iure dampnandum quia non speciali
synodo fuerat dampnatus. Et dicit Gelasius quod patres nostri ca
tholica docti quod pontifices in una quaque heresi quam semel pro fide pro
communione pro catholica atque apostolica secundum scripturarum tramitem predi
cationemque maiorum facta semel congregatione sanxerunt inconvul
sum voluerunt deinceps firmumque constare. Et subdit nam si
similibus perversis semel positarum synodalium regularum vale
rent elidi prestaret erroribus contra fundamentum
esse veritatis attollere et simplicia queque corda pervertere quod
fieret si subinde fas esset perfidis iuvare concilium cum quotiens
libet illis sit manifesta veritas non desit quod preciosa dampn
aret falsitas tam et si auctoritate vel ratione sola tamen intentione
non credens eadem. Que maiores nostri divina inspiratione
caventes necessario predicarunt ut quod contra unamquamque heresim
coacta semel synodus pro fide communione et veritate catholica
et apostolica promulgasset non sinerent post hec novis retractationibus
mutilari ne pravis occasio preberetur que fuerant medicinaliter
statuta pulsandi. Et auctore cum similibus ingruente at pariter errore
dampnatio sufficere indicaverunt ut quid quisquis aliquando huius erroris

communicator exstiterit principali dampnationis eius sententia esset
astrictus. Et deinde exemplificat quomodo post dampnationem Sabel-
li in Synodo non fuit necesse ut eius sectatores dampnarent sin-
gulas Synodos celebrari. Similiter quod pro forma fidei in Niceno Con-
cilio contra blasphemias Arrii prolatum omnes Arrianam sive re-
tractatione concludunt. Sic etiam inquit Eunomium Macedonium Nesto-
rium Synodus semel gesta condempnavit, ulterius ad nova Conci-
lia venire non sunt, sed universos quoscunque modernum modo in
has blasphemias recidentes tradito sibi limite Synodali refu-
tant etiam et penas inter posteros subiungit. Quibus convenienter ve-
dictum est ex paterna traditione perpensis confidimus quod nullus
iam veraciter christianus ignoret uniuscuiusque Synodi constitu-
tum quod universalis ecclesie probavit assensus nullam magis exeq-
sedem oportere quam primam que et unamquamque Synodum sua aucto-
ritate confirmat et continuata moderatione custodit pro suo primatu
quem beatus Petrus apostolus domini voce perceptum ecclesia nichilominus sub-
sequente tenuit semper et tenet. Post hec narrat qualiter ipsa sedes
comperiens Acacium a tramite apostolice veritatis deviasse ipsum per ter-
tio fere destinatis litteris monere non destitit. Cum Acacius tamen
fatetur se Petro Alexandrino dampnato per sedem apostolicam commu-
nicasse ut dicit ibi Gelasius hic si excommunicato communicator non erit ex-
communicatus postquam suis litteris ipse confessus est. Si autem pondus inquit
Calcedonensis Synodi tenore illius diffinitionis exprimitur
quod dampnati illic erroris tenetur effectus per hoc nichilominus
dampnationis particeps exstitit. Cum idem ipse error qui simul
cum suo auctore dampnatur in participe quolibet prave communionis ef-
fectu et execrationem sui gestat et penam. Quo tenore Timotheus
etiam ipse Alexandrinus Petrus qui secundam sedem certe tenuisse
videbatur non repetita Synodo sed auctoritate tantummodo sedis apostoli-
ce et ipso quoque Acacio postulante vel exequente probantur esse
dampnati. Quod si veri erroris vel prevaricationem communicaverit Acaci-
us forsitan dicatur oportuisse constare. Breviter dicimus ad ista
responsum, aut cum ipsi doceant Petrum legittime veraciter se pur-
gasse et aliam contagione hereticorum vite discretum cum ei co-
municavit Acacius si qua eius correctionem putant Acacium ali-
quatenus excusandum aut si ut magis est verum convenienter atque
legittime Petrum non probaverint expiatum, restat ut eius in-
quinatione vel impietate sint et qui ei communicavit infectus. Tunc
ponit Gelasius illa verba. Nec plane tacemus quod cuncta per mun-

uerunt Ecclesiarum quorumlibet sententia ligata pontificis sedis beati petri
apostoli ius habeat resoluendi ut pote que de omni Ecclesia fas habeat iudicandi
neque cuiquam liceat de eius iudicare iudicio Siquidem ad illam de qualibet
mundi parte Canones appellare voluerunt (ab illa autem nemo sit appella
re permissus Cum igitur satis constet acatium nullo pontificum huiusmodi
summe sedis apostolice sine ulla eius notitie soluendi Et probabile si illa
licite fuerint sine Synodo summe Sedis apostolice absque ulla eius
consultatione quesita Ita ne non licent sine Sedi Calcedonensis Sy
nodi constituta sicut decent consequenter huiusmodi preuaricatorem sua auctore
detrudi attendit per hoc auctoritatem universalium Conciliorum impugnatam
si volunt Beatus Gelasius quod Romanus pontifex possit sua auctoritate et proprio ar
bitrio qualibet Synodi universalis submouere ut quasi per regulas Syno
dales ac decreta euellere (quod tanta firmitate habenda dicebat in hiis
que universalis synodus statuisset ut nulla sinerentur post hec re
tractationibus vel ventilari quamque ipso constituta Synodalia primam
sedem exequi oportebat preterea et quod ipse constituta Calcedonensis Sy
nodi executus est magnum pondus auctoritatis ad executionem fiendam
contra acatium receptum esse dicit Ubi manifeste quilibet perspicere potest
quod suum iudicium non volebat preferre iudicio Calcedonensis Synodi
sed quod illud habebat exequi Et si acatius vel aliqui alii pontifices
illi contradicebant poterat eos iudicare ubi ostendit superioritatem
quam habebat respectu particularium ecclesiarum quam et manifeste notat
quando dicit quod ad ipsam sedem apostolicam de qualibet mundi parte canones
appellari voluerunt Non autem dicit quod de plenario Concilio orbis volue plenario
runt ad eam appellari vel ea que Synodus pro fide promulgasset
nouis ventilacionibus per ipsam sedem retractari Allegat autem
prefatum dagma quod postea in eadem epistola ponitur post uerba predic
ta Sed nec illa preterimus quod apostolica sedes sine ulla Synodo prece
dente soluendi quos synodus inique dampnauerat et dampna
dum nulla existente Synodo quos oportuit habuit facultatem Non
habet autem sic textus originalis Epistole qui sic dicit Sed nec illa
preterimus quod apostolice sedi frequenter datum est more maiorum e
tiam sine ulla Synodo precedente etc. ut supra Aliud est enim
dicere quod regulariter apostolica sedes possit absoluere quos ligat Syno
dus aliud est dicere quod frequenter ei datum sit more maiorum
ut de hoc habuerit facultatem Nam hic modus dicendi quod freque
ter ei datum sit more maiorum solum denotat quod in aliquibus casi
bus habuit facultatem hec faciendi in quibus non fuit generalis regula
formari Videamus autem casus quos in hoc enumerat ipse Gelasius

et cessabit omnis dubitatio. Allegat synodum quandam orientalem
in qua fuit condempnatus sancte memorie Athanasius et aliam in qua
condempnatus fuit beatus Johannes Constantinopolitanus. Que syno
di particulares non universales fuerunt. Allegat tertiam eciam in qua fuit
condempnatus Flavianus per Dyoscorum videlicet illam Ephesinam
secundam que iam desierat esse synodus cum violentia ipsius
Dyoscori, et libertate pontificalibus remota ut supradictum
est. Nullum autem penitus casum allegat ubi constitutio univer
salis synodi in libertate constitute Romanus pontifex novis
retractationibus voluit mutilare, vel solvere quos ipsa synodus
ligat aut ligare quos absolvat. Nam cum universali consensu con
stituta sunt sicut beatus Gregorius eiusdem Gelasii successor at
testatur se ipsum et non illa destrueret si presumeret absolvere quos ligant.
Videat ergo quantum decipiatur olim Eugenius et desinat dicere
quod beatissimus Gelasius Basiliensium frontes atque oculos evidentis
sima veri demonstratione confundit cum doctrina Constanciensium
et Basiliensium Conciliorum universalium et omni libertate celebratorum
doctrine ipsius beati Gelasii conformetur, cui dogma ipsius olim
Eugenii manifeste repugnat cum non solum rem nullo concep
cum Gelasio synodica constituta que universalis ecclesie probavit
assensus sed ea novis retractationibus mutilare contendit et
omne pondus auctoritatis Conciliorum suo arbitrio mutabile et in
hac re plurimum variabile reputatum est ut infra patebit facere
contendit. Quod autem in grandia multa prorumpens subdit hereticam
hominem confundi posse, videat tandem per dei graciam omnis mun
dus quis hereticus habendus sit, an ille qui doctrinam tocius
ecclesie de auctoritate Conciliorum sustinet vel ille qui eam pertinaciter
impugnat. Veniet postmodum ad synodos occidentales ecclesie
latinarum Romanam Lugdunensem Viennensem et alias in quibus dicit
ea solum robur habuisse que apostolice sedis strinxit auctoritas. Ad
hoc dicimus quod in illis non reperitur Romanos pontifices ulla
tenus repugnare voluisse hiis que Conciliorum diffinivit auctoritas.
Et ideo nichil in hoc ad propositum arguitur si facta per Conci
lia concordat eciam per Romanum pontificem facta sunt quod in hoc
maius vel plenius iudicium Romani pontificis quam Concilii dici
possit. Immo potius contrarium arguitur ex eo quod si plenius et
maius esset iudicium Romani pontificis non oportuisset ad hec
agenda que per semet ipsum facere poterat congregari Concilium.
Cum autem subiungit prefatum dogma quod sanxerunt patres in syno

do congregati gesta Synodalia firmitate ab apostolice sedis aucto-
ritate inqua totius domini totius ecclesie possunt principatum hoc
intelligi debet quantum ad ecclesiam et canonum Synodalium respec-
tu particularium ecclesiarum quas quas pridem ut eos canones firmiter
custodiant / et in hoc etiam est principatus eius non autem in hoc quod pro
arbitrio suo proferat iudicio Canonis vel ea repellet que per Canones Conci-
lia sunt diffinita / sicut supra declaratum est quod romanus ponti-
fex sit confirmare ut dicit beatus damasus que deus et ipsi dicit
sancti patres diffinierunt / nec tamen hec confirmacio arguit maiori-
tate auctoritatis in iudicio suo respectu dicti apostolorum et sponsorum conciliorum ad
addit iterum quod auctoritas declarandi interpretandi et dispensandi apostolice
ne religionis decreto apud sedem apostolicam permansit hoc quidem
verum est Non aliquid de sua auctoritate divine voluntatis Sed is qui sedet
in ipsa sede debet declarare interpretari dispensare conformiter ad intentionem
Conciliorum generalium et sacrorum canonum in eis editorum non eis adver-
sando et repugnando sed confirmando veritate et utendo potestate in
edificationem unde debeat conformitatem quantum sit tenere Romanus Pon-
tifex ad Canones Conciliorum generalium probare loquitur papa leo quar-
tus scribens Episcopo Britannie et est textus in c. Requiritis .1. q. vii.
ubi dicit Requiritis de hiis qui impiissimis lucro columbas in tem-
plo dei vendere non pertimescunt et sua acta impia temeritate Sy-
monis heresi iungunt utrum possint in ordine primam agere an tan-
tum sacro ordine et sacerdotalem fieri gradum Et nos quid quae-
ritis et hiis qui detestabile negocias quod iam multis damnatum est
Conciliis regesse noscunt nulla possum penitentia subvenire et
tot spiritualibus periculis obviare sed in illorum patrum ire sententia
quam omnibus certum sit Et super verbo obviare glosa allegat
c. Sunt quidam xxv. q. i. et etiam c. contra statuta prius eodem
q. supra allegata que manifeste ostendunt Romanum pontificem
in suis legibus interpretacionibus dispensationibus non adversari de-
bere Sed conformari intentioni Conciliorum universalium hinc potestatem
Unde et dicit Archidiaconus super c. Sunt quidam quod ubicumque deco-
loratur status Ecclesie papa non dispensat et super c. per principa-
lem xx. q. iii. dicit glosa quod papa non possit omnes episcopos deponere quia
sic universalem ecclesiam turbaret Et quis non videt quantum turbat
universalem Ecclesiam dum Concilia generalia vult evertere dum conci-
lium adhuc congregatum oppugnat atque persequitur Et unde et ex
hoc clare solvitur quod posterius allegat ex dicto Nicolai sed quod qui
Romane Ecclesie privilegium aliorum summus omnium Ecclesiarum capite tradi-

tum asserere conatur hic procul dubio in heresim labitur. Non est enim
privilegium Romane Ecclesie in perturbando universalem Ecclesiam in ex-
pugnando universalia Concilia in evertendo statuta Canonica de
fide aut salute animarum edita suspendendo judicium sive auctoritatem univer-
salis Concilii. Nimis quidem insanum esset beatum Gregorium Augus-
tinum Jeronimum Zozimum Urbanum et ceteros superius allegatos qui
judicium Conciliorum judicio Romanorum Pontificum pretulerunt dic-
ere hereticos. Sed manet Petri privilegium dum cum equitate fertur judicium
Dum veritas Ecclesie conservatur que est in persona beati Petri designata
Et privilegium Petri est privilegium totius universalis Ecclesie que tum
claves accepit Ecclesiam stam significant quas et sicut beatus Au-
gustinus accepit non unus homo sed unitas accepit. Unde si
unus homo in Sede Petri constitutus adversus unitatem Ecclesie
agit non utitur privilegio Petri sed abutitur libito proprie volun-
tatis voluntatis unde et ideo hoc privilegium non intelligatur
adversus adversus Concilia generalia manifestat ipse textus Non
tolai per adversarium allegatus ostendit dum subdit fidem quip-
pe violat qui adversus illam agit que est mater fidei et illi con-
trarius invenitur qui ea universis ecclesiis pretulisse cognos-
citur. Manifestum est enim secundum etiam sinam cum doctorum quod
in fide prefertur judicium universalis Concilii judicio Romani
Pontificis. Sed Romana Ecclesia prelata est universis ecclesiis qui-
bus habet docere et tradere ea que de fide determinata sunt per
Concilia generalia et dicit notanter universis ecclesiis in plurali quod
denotat etiam particulares quod ad modum etiam dicitur in c.
quinis et aliis superius allegatis. Non autem dicit quod sit prelata u-
niversali ecclesie congregate in Concilio generali que universalis ecclesia
predicatur mater fidei et mater omnium ecclesiarum ut patet per textum ipsum
in c. Affectu Arctam xxiiii q. i. et glossam eiusdem c. dicit enim
ibidem in textu quod hec sancta et apostolica mater omnium Ecclesiarum ipsa
Ecclesia que per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolice traditio-
nis numquam errasse probatur super quo dicit glossa quero de qua
Ecclesia intelligas quod dicitur quod non possit errare si de ipso papa
qui Ecclesia dicitur ut supra eodem Quoniam et xxiiii q. i. scire debes
sed certum est quod papa errare potest ut xix di. Anastasius et c.
Si papa. Respondeo ipsa congregatio fidelium hic dicitur Ecclesia ut
ibi apparet quod prave intelligunt scripturas qui judicium summi
pontificis preferre volunt judicio universalis Ecclesie etiam in hiis
que sunt fidei cum ipsa universalis Ecclesia sit proprie mater

fidei, et dum volunt tollere ipsius universalis Ecclesie privilegium se
ipsos introducunt in heresim de qua alios qui Ecclesie katholice doctri
nam sustinent notare conantur, unde et apparet quod alia auctoritas Ni
colai primi ad Michaelem imperatorem in prefato dogmate allegata
nichil facit ad propositum ipsius dogmatis nam plane credimus
quod Romane Ecclesie privilegia Christi ut in beato Petro firmata in Ecclesia
provide disposita antiquitus observata et a sanctis universalibus
Synodis celebrata nullatenus possunt minime infringi sed non
tamen que qualia sint illa privilegia satis dictum est Et hec de sexta
particula

Sed jam veniamus ad septimam particulam in qua prefatum dogma
nititur justificare dissolucionem seu translacionem huius sacri
Concilii per ipsum olim Eugenium attemptatam et in hoc primo supra
dictis argumentis infert plurimum concludendo quod Basilienses ut dicit
apostolice sedis auctoritatem que mille et quadringentis annis intemerata
permansit temerarie et irritabiliter contendunt et quod submoverunt
cum non potuisse submovere Concilium Basiliense et Ferrariense substi
tuere sicut beatus Leo ut dicit illud dogma fecit in secundo Con
cilio Ephesino et Calcedonensi substituendo Satis quidem
superius est ostensum quod nullatenus auctoritas Romane Ecclesie minu
itur si judicio Romani pontificis judicium universalis Ecclesie prefer
tur in hiis que pertinent ad fidem salutem animarum et generalem statum
Ecclesie Neque potest justificare Gabriel olim dictus Eugenius
dissolucionem illam pessimam quam adversus hoc sacrum Concilium attemp
tavit que adversus judicium et doctrinam universalis ecclesie et etiam
Romane et apostolice atque etiam ipsiusmet olim Eugenii perpetrata
est ut confestim ostendemus Nimis siquidem se decepit dum factum suum
facto beati Leonis tempore conatur Non enim invenient in gestis
Conciliorum et epistolis beati Leonis quod Ephesinam synodum Neque cum
vera esset Synodus approbasset neque etiam cum urgente violen
cia Dyoscori et libertate notorie adempta Synodus esse desiis
set Beatus ipse quod Leo quasi exponente transtulerit nec quod dum illa
sederet aut sedere pretenderetur aliam Synodum congregaverit hoc
enim non reperiet per aliquem Romanum Pontificem esse factum absque
ordino seculi nisi per ipsum Sed cum illa Synodus Ephesina omnino fi
nita esset laboravit apud imperatorem ut fieret alia Synodus uni
versalis in Ytalia et de hoc epistolas scripsit et ad Theodosium Augustum
et ad Pulcheriam Augustam volens aliam Synodum non cum scan
dalo et divisione sed cum pace et unitate omnium congregari Ecclesia

no obtinet ad hoc consensum imperatoris, fuit contentus quod in
Calcedone fieret longe quam dissimile est factum ipsius olim
Eugenii Nam ipse illud Concilium quod legittimum reputabat ita
quam compluribus duce et plenitudine potestatis transtulit, et tamen ut
dicebat in Ferraria sub condicione et eventu quod si procederetur
aut fieret novitas contra ipsum aut aliquos dominorum Cardinalium,
aut suorum presidencium qui in Concilio fuerunt Si non procede-
tur contentus erat quod maneret ipsum Concilium usque ad eventum
grecorum Et nunc non obstantibus quibuscumque usque tunc factis, manifestum est comperta sue dissolucionis quod reputabat ipsum esse le-
gittimum Concilium dum contentus erat quod maneret adhuc Concilium
si in futurum cessaretur a processibus preteritis qui contra ipsum fie-
bant ipsi contempto reformacionis que necessaria erat sicut ipse
met ipsis litteris sancte Synodo scripserant dicens quod a planta pedis
usque ad verticem non erat sanitas propter quam reformacionem intendens
hoc sacrum Concilium variis practicis et artibus iam a longo
tempore laboravit Et tunc ad ponendum divisionem et scandalum
in toto orbe procedebat cum iam statuisset alia congregacionem,
sub nomine Concilii generalis adversus hoc sacrum Concilium erigere
Non potest ergo allegare quod ibi desiisset esse Synodus propter metum
etiam timissimum sicut accidit in Ephesino Nam si idem desiisset
esse non potuisset huic locum ulterior eius continuacio cum fieri
contentus erat dum modo non procederetur ut premissum est de
inde contra comites in Synodo actu existentes censuras et penas excommunicacionum privacionum et inhabilitacionum promulgarunt casu quo
non recederent infra certum prefixum fecit ne hoc licitus illeo vel
aliquis Romanus Pontifex quicumque Erexit preterea alia congregacionem
sub nomine generalis Concilii. Isto sedente ponens scandalum et scis-
ma in toto orbe a quo summe precavit beatus Leo papa idem
licitus illeo ex predicta Synodo Ephesina veniens dissoluta ab
erigendo Concilium in Ytalia licet studium bene affectasset con-
gregari abstinuit ne poneret scandalum in orbe iste ut Concilium
fieret in Ferraria contra consensum huius sacri Concilii et pre-
latorum atque principum disposicionem per orbem non curavit divisionem
et scandalum facere Non amplius itaque allegeret facta pijssimi
Leonis qui nichil reformandum corrigi aut reformari Non nichil
amplius ista allegeret Gabriel ipse ad colorandum factum sui tam
impijssimum scismatis quo nunc totus orbis gravissime conturba-
tur dicat quod illius translaciones tales et tante cause extiterint ut nul

ores in Ecclesia dei esse non possent videlicet per quandam unionem
grecorum cum latinis quam magnis preconiis et sublimi predicatione laudarunt
unus Sed contextu prefate translacionis que Bononie dictata fuit apparet
ipsam non esse factam eo modo quo facta est per presenciam unionis
grecorum quam ipsa maxima perturbabat impediendo ne fieret ytunc
unita Synodus cum consensu omnium christianorum sicut res disposita erat
nisi ipse perturbasset volendo pro suo libito quod omne concilium ecclesie erigeret
aliud congregacionem in scismate et divisione que non esset Synodus
ycumenica non esse posset Ad sciendum quod prefata processit translacio ne procederet
contra ipsum aut aliquem suorum presidencium via cessant lites processu contentus
erat ut concilium non tunc transferret si aut processus fieret contra ipsum
contenueretur Reformacionem generalem ecclesie impediret opera ecclesie fidei conve-
niencia racione et stabilizante ecclesiam / vel eciam quod unum presidencium
suorum qui erat accusatus de crimine falsi contra transferebat ipsum Con-
cilium Et deinde quia fuerat declarata contumacia eius ac etiam mandato suo
ut translacionem huiusmodi revocaret declarant predictos in sua translacione
portas iam privatas fuisse et de facto in unum locum aliam congregacionem
submoventes alterius generalis concilii ... sedem Concilio antequam
ytalia ad portum veniret Non ergo sunt cause ut ipse dicit quibus in
ecclesia maiores esse non poterant neque eciam conformabilibus et notoriis tam-
quam scitum quod prius addit in prefato dogmate id factum est primo si
contra talibus causis permittet Romanum pontificem dissolvere aut transferre
Concilium contra ipsius Concilii consensum evanesceret Catholicorum doctrinas
nec unquam posset aliquis Ro. po. per Concilium universale corrigi ipsum
nec quinimmo alius quem corrigi non vellet / unde sequi posset infinita
da mala sicut in una Epistola incipiente Grande periculum / latius aperi-
ens impugnabat quod contra talem translacionem et assercionem inclusis in ead-
manifeste Catholicorum doctrinas adversus diffinitores veritatis fidei
tam in Conciliis Constanciensi quam in Basiliensi statuens et doctrina cunctis
ecclesie decreta prius assumunt sequitur quod doctrina si ... inve-
deretur transferendi Concilium vel dissolvendi aliter videndum dicitur esse ...
contrabiles ul non parens esset stando iudicio Concilii quam Romani
Pontificis inserent aut quod ... translacionem post cum facta Synodus
Basiliensis se ipsum transtulerat per Synodale decretum Romani pote Co-
cilii ad quem ad eligendi loca pergeret ductus fuerit iure devo-
luta translacionem huiusmodi faciente cum suorum presidencium consensu / et quod
duo Oratores Grecorum in hoc consenserunt / sed certe illud minori
parte factum quod consensum et oppressum decretum maioris partis Co-
cilii in duplo et amplius nullius penitus esse valoris ut manifesti
calis eius Epistolis et decretis luculenter ostendimus et nonnumquam in

prefata epistola incipiente grande periculum ad quod predictum dogma
unde videz quam volo de preallegato negotio grecorum plenum a
tarte innuerunt innuebit contra hanc sanctam Synodum ut sub nebula
quadam appareat bonum in oculis christianorum dispersa plurimorum ad sibi
conciliandum iudicat et auctoritatem Conciliorum subvertere possit ad solo
ultimos oculos dirige et proinde considera quod hoc erit via proce-
di ad reductionem grecorum per divisionem latine Ecclesie et in destructionem
auctoritatis Conciliorum universalium ipsius gabriel ipse manifesta contra
dictionem in factis et dictis suis implicat dum dicat eos hereticos
qui auctoritatem universalium Conciliorum preferunt iudicio Ro. pontificis
tamquam pro integra Romane Ecclesie auferentes et tamen dicat Grecos
veros katholicos qui manifeste iudicium preminere hoc est u-
niversalis synodi semper pretulerunt ipsius Romani Pontificis Et pla-
ceret deo quod sole id facerent et Ecclesiam Constantinopolitanam atque
alias particulares orientis sibi subiectas ac sibi obedientes ec-
clesias facerent et de obedientia quam ipse ecclesie particulares debent summo pon-
tifici recte sentiret ac cum Romana et latina Ecclesia que semper
sana fidei et traditionibus sacrorum Conciliorum utique adhesit du-
constante et cum eis permanebit licet etiam aliquis presidens in ipsa
corruerit idem per omnia sentiret semper quod cum eadem staret in uni-
tate dilectionis et pacis nec se umquam ab ea separarent hoc est quod peti-
mus hoc est quod quesivimus et consideravimus atque si obtinuerit ingenti preco-
nio et publice predicatione laudavimus et magnis sumptibus ac labo-
ribus prosecuti sumus Quod et affirmamus deo fieri placitum prout habitum
in vera pertinens illa Synodo cum assensu et unitate totius christianitatis
cum unitate Ecclesie latine et katholice et cum magna gloria ipsius tunc
pape Eugenii si ipse cum hac sancta Synodo et cum ipsa tota Ecclesia am-
bulare voluisset Sed proh dolor malo consilio ductus ipse papam pera-
ctam tamen et civitatem reformationis quam totus orbis desiderabat
pertegit divisionem et scandalum atque gravissimum scisma in tota orbe sua
voluntate ponere tingendo erigendo altare contra altare elevando
et Concilium contra verum Concilium unde cum debebat per eorum uni-
onem Grecorum facere divisionem latinorum perturbando gravissime
prestruandum ipsius unionis grecorum iustitiam et impediendo ne
fieret per universalem Synodum cum consensu omnium christianorum Et supra
dictum est que in divisione et scismate fieri non patitur atque etiam auctoritatem
Conciliorum generalium quam per se extinguendo et revocando Canones syno-
dales pro reformatione et salute animarum editos dum impugnabat
quibus voluit super dogmatibus perversis confundere inquit atque in
hodiernum diem magis et magis obstinate pronunciat Sic quod dum
propterea hoc sacra Synodus non solum impediri illa perniciosa
Synodi sub tamen ducte vera et concordia unione grecorum cum
latinis fieri atque omnem christianitatem bene disponi sperabat Sed

et cum excommunicatorum atque universalium Synodorum auctorem nisi
absisteret perstrui et conculcari per ipsum olim Eugenium se et alatinus et
agereas hoc modo dividetur et pestifero errore separante / oportuit tandem
sanctam Synodum prosilire ad defensionem veritatis et auctoritatis Conciliorum
generalium. Et tandem cum longo tempore expectasset idem olim Euge
nius attento errore vellet resipiscere prout nec vult usque in hodiernum
diem nec cessaret diffligi hanc Synodum, aliisque hec que Ecclesia sicut notum
erat prodidit oportuit eum qui Ecclesiam audire noluit haberi sicut ethnicum
et publicanum. Sic quoque non ad impediendum unionem grecorum cum latina
perficiendam iam per ipsum impedita fuerat depositio eius facta est prout ille co
fingit qui eos tanquam quendam clipeum pro eius protectione longo tem
pore tenuerat, existimans se non posse per ecclesiam iudicari quamdiu
eos ita secum teneret intentum dissolutionis huius sancte Synodi prosequendo
vel alias fieri speravimus / sed facta est ipsa depositio eius qui se a corpore ecclesie
nature separabat et iusto dei iudicio declarata ut auctoritas ultimum Co
nciliorum conservaretur et defenderetur per cuius medium adhuc sancte dei
latinorum et grecorum ac cum [illegible] populo nostro libera unione fieri
universalisque status ecclesie ad dei gloriam et animarum salutem debite refor
mari et solidari expectari speramus. Ex quo autem prefert prefatus infelix dog
ma blasphemia in verum Christi vicarium successorem Petri et Ro
mane ac universalis ecclesie pontificem et pastorem per hanc sanctam
Synodum representantem universalem ecclesiam canonice et legittime as
sumptum / et quem nos sine causa providentia divina reservaverat ut
in hiis periculosis temporibus auctoritatem Conciliorum sustineret et ka
tholicam ecclesiam tantis adversitatibus impetitam defenderet dole
ndum est quod non potius ipse Gabriel ad primam se convertat et quiritat
suum errorem recognoscens saluti anime sue consulat ac ecclesie
pacem quam impio scismate ut declaratum est abstulit resti
tuat et dum ipse aliis imponit quod adunata dividere et collata
collidere affligere quia quod ydolum in ecclesia dei statuerit videat quod po
tius hec verba super eum cadunt qui etiam in unitate repperit
et confestim adunata dividens collecta affligens ad huius sancte
Synodi tunc que in exordio collecte oppugnacionem et dissipationem
se convertit. Factum autem est cum magno labore totius orbis
quod iterum eidem sancte Synodo adhereret et adunare dudum quoque ad
reponere rupta ad cuius oppugnacionem ac eius totalem dissipationem
suorum quoque gestorum annichilationem et non solum sue auctoritatis sed cum Co
nciliorum universalium ut reperdimus submissionem laboravit diver
sum scismata perpetrans in tale quoque perturbationem totum gregem dominicum
suo quod dolenter dicimus inspecto regimine perduxit ut nunquam similis
audita fuit nec pastor aliquis auditus est qui in tanto ecclesiam

totam scandalizaut de quibus certe vehementer ingemiscimus si
veritate in tanta rerum necessitate in tantis q3 doloribus Ecclie
subticere non possimus dum ante ydoli nomen imponit inchoa
re qui deus ipse reprobato eligi voluit videat ne vos ipsa potius
eum assimulari faciat illi ydolo abhominacionis quem pastorem et y
dolum nominat sacra scriptura zacharie xi. c dum per ipsum prophetas
dicat dominus Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti quia ecce ego
suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit quod constat
non contriret et carnes pinguium comedet et ungulas earum
dissolvet O pastor et ydolum derelinquens gregem / desinat quod
nomen ydoli obiit vero pastori et potius ipse ad unitatem greg
deinde quem deserunt reuertatur ut si per hanc dessionem dig
nitate temporalem amisit per iteratam commissionem adventurum
ecclie decetere prius et consciencia non ficta obtinere valeat semp
iterne salute Nec se inhoc tamen oportet putet quod post depositionem
suam dicat ad se venisse armenos et ciuipos fuisse Si enim ve
raciter depositus extitit advenitus / aliquorum armenorum ad
eum non sibi potest restituere papatum aut ipsum cum ecclia katho
lica unum efficere a qua iugiter remanet separatus et eius doc
trina atque fidem suis dogmatibus confundere laborat qui et
si montes transferret ut loquitur apostolus et caritate ac pacem
cum Ecclia katholica non haberet nichil sibi prodesset nec ex bonis ope
ribus que facere iactat crebriscimus ut ipse se obtare dicat nec de
bonis que faceret vellemus adversari / quin ipsum omne bonum operari
desideraremus sed de sua separatione ac de suis erroribus ac scan
dalis adversus ecclesiam suscitatis vehementer dolemus quem misericors
deus sua pietate submoueat et ecclesiam sua unitate constituat
et dum ipse erat in suo dogmate ut confundamur et pereamus
nos divinam exoramus clemenciam ut ipse convertatur et vivat Et hec
de quinta particula

Descendit postmodum prefatum dogma ad impugnandam in speciali
diffinitione et declaratione in sacro Concilio Constantiensi facta de
auctoritate Conciliorum videlicet dicendo quod Concilium generale universale ecclesiam
representans potestatem a xpo inmediate habet cui quilibet cuiuscumque
status et dignitatis etiam etiam si papalis obedire tenetur in hiis
que pertinent ad fidem et extirpacionem scismatis et reformationem
generalem ecclie in capite et in membris quod sit quod si mandatis statutis
sive ordinationibus aut preceptis Concilii generalis inpredictis et per
tinentibus ad ea contumaciter obedire contempserit condigne penitencie

subiciat et debite puniat / ad alia etiam iuris remedia si opus fuit
recurrendo Et dum insignis doctor dum plane illa declaracionem
negare non audet sub verbis tamen involutis ipsam falsam et
erroneam ac fidei et doctrine sanctorum patrum contrariam esse asse-
rit / dicat omnis quod si decretum Constancie editum continet veritatem
oportet quod in eiusmodi sacris doctoribus et Conciliis concordet cu-
ctus ecclesie una sit fides nec possit aut potuerit per ulla tempora
variari et iterum subdit debet ergo concilii intelligentia firmiter
et quasi firmamento stabili cohere Nam si sanctorum doctorum intel-
ligencie ecclesiasticis regulis diffinicionibus que concordet non potest
veritate munimi clamat autem ut inquit unanimi consensu
sanctorum turba doctorum Beatissimo petro adiunimo super universam ecclesiam
ipsi ipsissimum constitutum esse pastorem sibi plenaria potestate
concessa. Oportet ergo insignis decretum illud sanctorum doctrine et fi-
dei quenire et quod desides apostolice auctoritatis super universam ecclesiam do-
cuerunt unanimi fide et firme compleare / quem quod quod veritati
ipsi catholice contradicat alienum a fide esse nemo est. Nota est ergo
talem illi decreto intelligenciam dari / ut veritati huic katholice con-
cordet / quod si ad discrepantem aliquis veritate intelligenciam pertrahas
sicut Basilienses contendunt nemo est cum huius sensum, quos
tunc are falsissimum et veritati katholice sibi repugnantem. Etiam quod
vult gabriel illud decretum Constancie esse falsum atque a fide de-
vium nisi illud decretum in quo dicitur quod Romanus Pontifex
obedire tenetur Concilio generali utcumque etiam repetitum. et quod
si contumaciter obedire contempserit condigne pene subiciatur
et debite puniatur ad alia iuris remedia si opus fuit recurrendo.
exponatur ad istum sensum quod ipse Ro. pon. est super utcumque ecclesiam
tam dispersam quam concilialiter congregatam / ut supra exposuit
in plenaria iurisdictionis potestate Sed quomodo hic sensus patitur concordare
cum littera dum iste sensus vult quod Ro. pon. habeat omnimodam iurisdictionem
super omnia Concilia universalia nullum autem Concilium habet quamlibet
iurisdictionem in eum vel super eum et littera dicat quod tenetur obedire
statutis mandatis et preceptis Concilii et quod possit per ipsum Con-
cilium condigne pene subici cum recursu ad alia iuris remedia
Est ergo mens Gabrielis sua quod illud decretum Concilii Co-
stanciensis est falsum et a fide devium si nisi exponatur in eo sen-
su qui littere et textui manifeste contrarie contradicat / et cum
contradictoria non possunt esse simul vera tamen dubium est quin

ipse dicat textum illius decreti esse falsum et ad fidem devi-
ciat sub involucionibus verborum hoc exponere tenetur quod fidei ve-
ritas non requirit Sic etiam condempnavit veritatem illam in pre-
tenso suo decreto quam magister moyses ad sensum ut dicebat ipse
Basiliensium facto demonstrabat et hoc exprimebat in quo sensu ip-
sum intelligebat / nunc autem quem sensum pretendat palam
exposuit videlicet illi decreto plene contradicendo et falsum ac
erroneum et a fide devium reputetur Est quidem ipsum decretum
clarum et lucidum nec expositione indiget quemadmodum
dudum respondimus oracionibus suis in responsione nostra
toto orbe divulgata que incipit Cogitanti Appa-
ret iam igitur quomodo ipse Gabriel doctrinam katholice ve-
ritatis in Concilio Constanciensi declaratam et in hac Basil-
iensi renovatam condempnat et errorem toti ecclesie imponere co-
natur manifeste se ostendens non esse katholicum nec fi-
delem credens unam sanctam Ecclesiam katholicam / decipitur autem
nimium cum putat hanc doctrinam Ecclesie katholice esse con-
trariam doctrinis sanctorum patrum et doctorum cum manifeste su-
perius ostensum sit ipsam concordare doctrinis sanctorum
Augustini Gregorii Jeronimi Cipriani et summorum pontificum
Celestini Gelasii Urbani et Zozimi Nicolai et plurium doc-
torum qui in proximioribus floruere temporibus Et licet quod inter ipsos
doctores diverse opiniones aliquando fuerint cessat dubitacio et opi-
nionum concertacio post determinationem universalis Ecclesie in Concilio
Constanciensi factam sicut oratoribus eius dudum respondimus
in supradicta nostra synodali epistola que incipit cogitanti
Et nunc declaratum est illa argumenta que Gabriel ipse fortissima
putabat ex doctrinis antiquorum nichil concludere adversus pre-
dictam doctrinam Concilii Constanciensis et tocius ecclesie Sed et ad-
vertere debent quomodo in dictis suis contradictionem implicat
Nam ponit tamquam pro fundamento quod tocius Ecclesie una est fi-
des que non potest aut potuit vel per ulla tempora variari Cum
ergo tota ecclesia tenuerit decretum Constanciense editum non esse
falsum nec erroneum sed verum et katholicum manifestum est
quod doctrine sanctorum patrum et fidei quam ecclesia semper tenuit nulla-
tenus repugnare potest sed oportet dicta ipsorum sanctorum patrum conformiter
ad doctrinam huius ecclesie exponi et non contradicere sicut ipse contra ex-
ponit Nam et si permitteretur hereticis quod exponerent scripturas
et doctrinas doctorum ad sensum contradictorium eius quod ecclesie diffinit

et declarat facile quod illi possent amicum doctrina Ecclesie katholice p-
uertere cum et nulli fere inueniantur heretici qui non pro eorum errore ali-
quas scripturas et doctrinas sanctorum allegare conentur quas peruerse intel-
ligunt contra Ecclesie doctrinam et estimare debent quod tanta multi-
tudo solempnium doctorum diuini iuris et humani qui in Conciliis Con-
stanciensi et in hoc Basiliensi successiue fuerunt / et qui dispersi in uniuersita-
tibus studiorum eis assenserunt / quia non reperiuntur in orbe me-
lius intellexerunt scripturas et doctrinas sanctorum quam ipse Gabriel uel
pauci qui secum senserunt talia presentes. Ex eo hic sit mos hereticorum
non dicant se sequi antiquos doctores ipse multum clare describit
beatus Gregorius in xxiii moralium super illud Iob xv c. impius di-
cebat Heliphat Themanites contra ipsum Iob Senes et antiqui
sunt in nobis multo vetustiores quam patres tui dicit illi Gregorius
Nunc iam heretici a sancta uniuersali Ecclesia sunt egressi testante
Iohanne qui ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis Sed ut ea que
asserunt commendare stultis mentibus ualeant quasi ex antiquitate
possunt antiquos patres se sequi testantur / atque ipsos doctores ecclesie
sue professionis magros dicunt Cunctos partes predicatores despiciunt
de antiquorum patrum magisterio falsa presumptione gloriantur ut ea
que ipsi dicunt eciam antiquos patres tenuisse fateantur quatenus
hoc quod rectitudine astruere non ualet quasi ex illorum auctoritate confir-
mando hec beatus Gregorius / Iterum autem post predicta illud aduersarii
ecclesie dogma ad allegandum contra auctoritatem Conciliorum se refle-
tit Referens duo affricana Concilia in quibus magnus Episcopo-
rum affuisse et in alio beatissimum Ciprianum quo beatus Augustinus
dicit a ueritate deuiasse in materia de Rebaptizandis here-
ticis aut scismaticis cuius est hec argumentum que de Conciliis
particularibus et prouincialibus fiunt sicut illa affricana fuere ni-
chil ualere posse ad infringendum Conciliorum uniuersalium auctoritatem /
Postea dicit ipse Gabriel ut dedignetur de suo errore repre-
hendi dicimus quod error non est sed ueritas catholica quam de auc-
toritate Conciliorum uniuersalium sustinemus nec timemus re-
prehendi per aliquod uniuersale Concilium immo si simul Conci-
lium congregaretur ex omnibus prelatis et doctoribus katholicis
qui in toto orbe sunt erunt et fuerunt non dubitamus quod ea-
dem ueritate de ipsorum uniuersalium auctoritate teneret et Gabrielem
pertinacis et ueritati repugnantes hereticum condempnaret atque illud
simul errore illo cum suo auctore dampnatum esse recte puta-
rent et cum auctore erroris apparatu iustissime depositum
constituerent sicut quod synodum Basiliensem tot labores tot uigi-
lias tot persecutiones pro sustinenda ipsa auctoritate Conciliorum / et

veritate catholica proferente laudavit et commendavit. Nec obstat
hanc sanctam synodum sed contra errorem ipsius Gabrielis facit illa
beati Augustini auctoritas quam subiungit ex libro que dicit de unico bap
tismo quem tamen de baptismo intitulat. Non alius est liber ipsius Au
gustini de unico baptismo qui incipit Respondere diversa senten
tibus in qua quidem auctoritate dicit Augustinus Quis nesciat sanctam scriptu
ram canonicam tam veteris quam novi testamenti certis suis ter
minis contineri eamque omnibus posterioribus episcoporum litteris ita pre
poni ut de illa omnino dubitari et disceptari non possit utrum verum
vel rectum sit quidquid in ea scriptum esse constiterit. Episcoporum autem
litteras que post confirmatum canonem vel scripte sunt vel scri
buntur et per sermonem forte sapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris
et per aliorum episcoporum graviorem auctoritatem doctorumque prudentiam licere
reprehendi si quid in eis forte a veritate deviatum est et ipsa
concilia que per singulas regiones vel provincias fiunt plenariorum
conciliorum auctoritati que fiunt in universo orbe christiano sine ullis am
bagibus cedere ipsaque plenaria sepe priora posterioribus emenda
ri cum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat et cog
noscitur quod latebat sine ullo typho sacrilege superbie sine ulla
inflata cervice arrogancie sine ulla contencione invidie cum
sancta humilitate cum pace catholica cum caritate christiana. Ex qua
infertur cum unde patet quod ipse Gabriel in suis dictis que allegat
quod beatus Augustinus post libros veteris et novi testamenti auctoritatem ple
narii concilii summam esse reputat nec ullatenus illi comparat auc
toritatem Romani pontificis quam si comparandam putasset non transis
set in hoc passu ubi tam accurate singula deduxit quod Romanus pontifex
concilia plenaria reprehendere potuisset. Immo apertissime in illo
libro auctoritatem plenarii concilii comparavit ipse Stephano cum contra
dicebat Cypriano ut supra allegatum est. Et non dicit con
cilia plenaria posterioribus emendari cum aliquo experimento rerum
aperitur quod clausum erat. Non debet per hoc intelligere quod unum
plenarium concilium contrarium alteri in declaracione catholice veritatis
et quod posterius concilium liceat in hac reprehendere precedens et no
vis mutilacionibus retractare quod congregata semel synodus
pro fide promulgavit contra beati Gelasii pape descripta quia hoc esset
pene quedam instabilitate in iudicio conciliorum videri et in fide ca
tholica et quilibet hereticus condempnatus per unum concilium non acqui
esceret si vellet posterius concilium congregari ubi prius reprehenderet.
Sed verum est quod posterius concilium bene aliquid explicat quod precedens
concilium non explicavit et cum tali clariori explicatione ipsius precedens

Concilium emendatur. Ideo notanter dicit Augustinus dum aperitur
quod clausum erat et cognoscitur quod latebat non enim ipsa fides pro suo
tempore temporis quantum quantum ad complicatum erant et unum
Concilium complicate tradit aliqua de fide quae prius Concilium non com-
plicate tradit aliqua de fide tradiderat sicut patet intuenti gesta pre-
cedentium Conciliorum

Circa vero ad septimam clausulam videndum est in qua conatur Gabriel
aliud dicticulo quaerere ut decretum antedictum Concilii Constan-
tiensis non fuisse decretum plenarii Concilii aut universalis ostendere labo-
ret quanta homines ad contradicendum illi decreto et fugiendum eviden-
tiam dogmatis sui facilius inducat dicit enim quod in principio
ipsius Synodi Constantiensis sola illa convenit obedientia Johannis pape
et quod nec obedientia Gregorii nec obedientia Benedicti dicitur
ante tempus sue convocationis plenarium fuisse Concilium nec priusquam
acticata quasi Synodi generalis aut plenarie auctoritate susceperunt
sed convenientibus ipsis ab obedientia Gregorii et Benedicti apertum non
cum Concilium quotam tunc ex universa ecclesia convenire plena-
rie Synodi rem et nomen accepit. Quod ergo ante illum articulum
ipsis absentibus illud consedentibus actum est universae ecclesiae non debe-
tur eis tum quia illud consedebat et unus tum obedientiae Synodum
faciebat Nec tamen hii omnes ut inquit in eam sententiam convenerunt
sed non nulli reclamarunt gravioresque strepenti multitudine superati
Ut autem ad istud ultimum primo dicamus ut fingit ut sibi pla-
cet Gabriel ipse reclamationem fuisse graviorum de qua nichil in
gestis ipsius Concilii constat falsum quoque penitus hoc est quod tam
inhoneste de illa veneranda Synodo loquitur quod per strepentem mul-
titudinem illa fidei declaratio facta sit cum insubitata et solempni ses-
sione ordinate et perfecte factam illam esse constat quod pluribus
Cardinalibus et prelatis ac ceteris insignibus viris ibi existenti-
bus et si prius aliqua disceptatio aut discussio in ea re fuerit
sicut in rebus arduis cum declarande sunt accidere solet Tamen
tandem patres convenerunt in unum et universale assensu cum in predicta
solempni Sessione facta est illa declaratio katholice veritatis quod
vero dicit per obedientiam Gregorii et Benedicti non esse sus-
cepta que prius acticata erant ante suum adventum quasi Syno-
di generalis aut plenarie auctoritate apparet esse manifeste falsum ex
litteris sedis apostolice et totius Concilii quas mandavit sic. In ipso
approbante Concilio universis episcopis et inquisitoribus heretice pravita-
tis ubi consentientibus omnibus obedientiis illa que facta sunt in

declaracione articuli de communione diuine eukaristie sub vna specie quantum
ad laicales personas que facta sunt ante aduentum obediencie de qui-
bus loquitur Petrus et ea que facta sunt in condempnacione Jo-
hannis wycleff et Johannis hus ac heresum suarum ante aduentum illorum
de obediencia Benedicti reputata sunt absque omni obediencie
tamquam facta per Concilium generale Ecclesiam katholicam representans et
velit ipse Martinus cum toto Concilio quod suspecti de illis heresibus
interrogentur comprehensive vtrum credant quod quodlibet Concilium generale
et etiam ipsum Constanciense catholicam ecclesiam representauit et vtrum
quod approbasset in fauorem fidei et salutis animarum quod illud ab
omnibus katholicis est tenendum et quod quod condempnauit esse fidei vel
bonis moribus contrarium pro condempnato est tenendum et vtrum
prefata declaracio de eucaristia et condempnacio predictorum Johannis hus et Jo-
hannis wicleff ac doctrinarum suarum esset legittime per Concilium
facta. Sicque vniuersa ecclesia dispersa per orbem ac etiam sedes apostolica
ista suscepit tamquam facta per vniuersale et plenarium concilium
vnde manifeste conuincitur istud dogma dum asserere vult ea que
a principio per obedienciam Johannis que longe maiorem partem orbis ka-
tholici continebat diffinita et declarata sunt non esse suscep-
ta ab aliis tamquam a plenario Concilio quod esset ponere vnum mag-
num ignem in toto mundo. Si ea que in predictis condempnacionibus
acta sunt iterum reuolui possent sicut prefatum impium dogma
astruit licet enim quando a principio conueniebat ille de obediencia Gre-
gorii et de obediencia Benedicti desiderabant eos quod conuocacionem facerent
pro honore et prosequenda pace. tamen ipsi eciam pacem et vnita-
tem confouentes in sequentibus synodalibus actibus dicebant
tenebant et reputabant ea que facta erant ante suum aduentum
esse facta legittime per ipsum vniuersale Concilium sicut apparet
intuenti Sessiones et actus Synodales in ipso Concilio post
eorum aduentum celebratos. Sed et quod obediencia Gregorii per
quam ipse Gregorius cesserit papatum quem sedem se tenebat con-
senserunt et ordinauerunt cum aliis de Synodo quod ipse Grego-
rius auctoritate Concilii constitueretur legatus in marchia Anco-
nitana et certo modo esset exemptus a summis pontificibus
futuris quomodo potuisset hoc fieri si auctoritas Concilii non esset
maior quam summi pontificis quia cum inferior auctoritate sit sup-
erioris posset aliquem eximere. Sed et illi de obediencia Benedicti
consenserunt quod ille quem verum summum pontificem reputabat
deponeretur auctoritate Concilii cum ipse Concilio contradiceret in omni-
bus illos de Concilio excommunicatos reputaret preter omnes aliis de

pter concurrerunt quod sua fieretur in ipsum Benedictum et depone
tur a papatu iniquitatis spiritualium sedis se de facto tenebat eo Romano
eo modo quo stat in sua Concilii Constan(tiensis) in eadem allegantes
in sua Synodali quia ecclesiam non audierat habendus erat sicut
ethnicus et publicanus / dicant nunc illi de obediencia Benedicti
quomodo potuit deponi Benedictus per Concilium si verus papa
erat quemadmodum ipsi existimabat et si dogma Gabrielis ut iactatum
continet quod quilibet verus papa est super universalem ecclesiam etiam co
ngregatam nec possit per eam iudicari / nec valet quod ali
qui dicere videntur quod scismaticus erat et quod ipse competitorem habebat
hoc enim non diminuit potestatem veri Romani pontificis si aliquem
competitorem habet nec propterea habet minus iuris in papatu et in
hiis que ad papatum pertinent Nec hoc posset fundari in evange
lio aut aliis scripturis Et plures fuere pontifices qui competito
res habuerunt ut Damasus habuit Ursinum Cornelius Novatia
num Innocentius Petrum leonis qui propterea non minus habebant
de plenitudine potestatis nec minus erant successores petri ut aut
vicarii Christi Sed et dicant nunc obediencie predicte quod potuerit in eo
dem Concilio Concilio deponere Benedictum sub illa condicione si
quidem ius in papatu haberet si Concilium nunc papatus aliquem iuste
possidentem non habet potestatem. Sed et illud sollempne est quod in ei
us frequens fuit per omnes obediencias in ipso Concilio Constancie
editum contra futura scismata in quo statuitur auctoritate Concilii pone
prelaciones et in hereticos contra veros summos pontifices si non
venerint ad Concilium personaliter infra annum vel ipsi non quo
tarent qui contingeret scisma inter aliquos contendentes de papatu non
sedente Concilio quod quam postquam Concilium esset congregatum ipsi essent
suspensi ab administracione papali donec causa eorum plene diffini
ta fuisset Neque potest in hac aliquis tergiversari qui unus obediencie
predicte sentiret auctoritatem Concilii universalis esse super summos ponti
fices in quos eadem auctoritate tales sine preiudicio substitucionis
suspensionis canone Synodali ipso facto feriebantur / unde cum hanc
doctrinam de auctoritate Conciliorum esse a fide devia et heretica pre
tendit impiissimum dogma Gabrielis ipso iniuriat et derogat hiis
qui in Concilio Constan(tiensi) fuerunt cuiuscumque obediencie inter quos etiam
affuit ipse Gabriel tunc Cardinalis Senensis fuisse hereticos nec
habuisse potestatem aliquem papam deponendi nec declarandi aut statuere
et quod eam non habere tam in facto fidei quam reformacionis

Ecclesie et occupacionis scismatis necessitas eligendi ipsum Martinum
et quod ipse Martinus non fuit papa nec eciam ipse olim Eugenius
qui solum electus est ab hiis qui in ipso sacro Concilio Constanciensi
fuerunt quos studiis suis dogmata notat fuisse hereticos et ab hiis
qui per Martinum fuerunt facti Cardinales qui Cardinales esse non
potuerunt si verus papa Martinus non fuisset / unde apparet
quantum confundere et destruere nititur universalem katholicam ec-
clesiam ipse Gabriel sed sicut preclare loquitur beatus Gregorius se ipsum
et non illa destruit que universali consensu constituta sunt
Sed et insuper quid contra ipsam totam Ecclesiam et contra sedem
apostolicam et se ipsum venit audiamus Iste postquam ipse olim Eu-
genius hanc sanctam Synodum Basiliensem sine eius consensu dis-
solvere attemptavit fuit sibi remonstratum quod hec facere non
potuit ipsi autem quamplures Catholicorum que in hoc obviabat
et maxime ipsi in illam doctrinam in Concilio Constanciensi traditam
quam hoc Basiliense Concilium notorie publicavit et dogmatiza-
vit in pluribus decretis et responsionibus Synodalibus atque
tandem admonuit ipsum olim Eugenium sub pena suspensio-
nis ab administracione papali ipso facto ut prefatam dissolucionem
nullam irritam et inanem declararet ac eciam formam decrevit sed
quam hanc declaracionem habet facere Idem olim Eugenius Et post
hec ipsa cum assensu omnium Cardinalium sacri Collegii declaravit
ipsum Concilium Basiliense cum talia dogmatizaret et ageret fu-
isse et esse a principio suo legitime continuatum et habuisse pro-
gressum ac deberi hec ad extirpacionem heresum reformacionem
ecclesie in capite et in membris ac pacem christiani populi disso-
lucionem quod predictam nullam irritam et inanem declarat Revo-
cans quod quid per ipsum aut suo nomine contra ipsum Basiliense Con-
cilium et eius auctoritatem factum seu attemptatum erat Et deinceps pre-
fata declaracio Concilii Constanciensis de Conciliorum auctoritate fuit in
sessione publica sollempniter renovata presidente in eadem legato
sedis apostolice et presentibus pluribus Cardinalibus et oratoribus
regum et principum ac eciam prelatorum et doctorum numerosa
et huiusmodi multitudine copiosa Nec aliquis penitus in adversum
reclamavit et longo deinceps tempore ipse olim Eugenius sacrum
Concilium reputavit legitimum Concilium universalis Ecclesie longo
tempore et in eo presidentes locum suum tenuit ipsius applaudentes et in
eo presidentes et hanc accepta fide quam cum tota Ecclesia tenuit

manifesto variando pretendit ipsum Concilium tunc errasse et a fi-
de declinasse ac doctrinam quam dogmatizabant et tenuit finisse et
esse hereticam contra suam propriam adhesionem et decretum apostolice se-
dis ac totius plenarii concilii et universalis ecclesie / unde apparet vel
latenter ipsum Gabrielem cum dogmatizantibus suis esse sustinuisse
acatholica ecclesia cum et nulla heresis a principio mundi insurrexisse
ipsa est que magis apte velit tenent confundere Ecclesiam unam
sanctam katholicam et apostolicam quam ista que per eum sunt dogmatizata
Dum autem submittit quod vel plenaria Synodus quovis tempore con-
gregata valuisset auctoritatem apostolice sedis infringere hoc quidem min-
ue illa infringitur ymmo roboratur si auctoritas Conciliorum cuius
constituta maxime per unam sedem exegi oportet et fides totius
ecclesie cuius conservacio est maxime conservacio apostolice sedis que
est principalis pars et principale membrum in ecclesia et honor
eius est honor universalis ecclesie ut dicit beatus Gregorius in c. Ecce
99 di. Et qui destruere nititur honorem et auctoritatem universalis
ecclesie ac fidem eius ille nititur destruere sedem apostolicam et Roma-
nam Ecclesiam Subiungit post modum quod cum in Conciliis ecclesia legit-
time congregatur possunt varie affecciones et diverse ut inquit con-
tingere simultates qualibus in periculum trahetur ecclesia ut beatissimus
Leo et alii summi pontifices longa experiencia didicerunt Et nos
inquit qui vivimus et residui sumus palpamus non potuit
aliqua universalis Synodi constitucione decerni ut in nullo even-
tum possit vero post congregatam Synodum submitte vel
posset inquit semper humanis legis vinculo caritatis sine gravi sa-
lutis sue dispendio sine sedis apostolice preiudicio sine fidei et univer-
se ecclesie gravissimo in eventualiter periculo Ad hoc dicimus quod si di-
visio aliqua in conciliis accidat et una pars contra aliam sencia-
at Regula a sanctis patribus posita est quod pluriorum obtineat sen-
tencia sacerdotum et in undecima accione octavi Concilii Tole-
tani legitur quod si pauciores per versucias vel contenciones forte disse-
nciant aut convicti a pluriorum cetu cum dedecore confusionis
abscedant aut excommunicationis dampne sententiam luant sic itaque si divi-
sio accidat debet laborare Romanus pontifex ut id pacifice teneatur
quod per studium pluriorum fuit diffinitum non autem favore divisionem
cum minori parte totum eius studium esse debet ad uniendum
et congregandum non ad dispergendum dissipandum et dividendum sic proch
dolor hiis temporibus vidimus et palpamus esse factum unde tota con-

tuitionem Ecclesie. Si quocumque casus vel necessitatis vel utilitatis videretur
Concilium dissolvendum aut transferendum, Concilium non debet ipsum
transferre judicio suo sed judicio Concilii, quod habet iudicare an necesse
vel utile sit hoc aut illud agere pro bono universalis Ecclesie. Et quod
periculum dilationis aut aliud timet Ro. pont. laborare debet ut
diligenter congregentur in Concilio qui ad ipsum venire debent ex
toto orbe, et cum eorum consensu aut plurimorum saltem agere quod ne-
cessarium aut utile fuit iudicatum. In hoc nec imminet salutis sue
dispendium nec apostolice sedis preiudicium nec fidei et universalis ecclesie
periculum. Sed ista imminent si unus homo contra consensum et iudi-
cium universalis Concilii posset dissolvere temptaret aut transfer-
re Concilium pro libito sue voluntatis, dicens illud esse necessarium aut
utile fore quod Concilium inutile et non necessarium esse iudicaret, sicut ipse
olim Eugenius dum prima vice hoc sacrum Basiliense Concilium
dissolvere temptavit, dicebat quod erat necessarium Bononie Concilium cele-
brari, et quod compositis causis et rationabilibus ipsum Concilium celebra-
ri dissolvebant, et ita in litteris suis publicabat per orbem, et tamen
postea in solemni sua adhesione confessus est illam dissolutio-
nem nullam esse irritam et inanem, et ea non obstante Concili-
um legittime continuatum fuisse et progressum habuisse ac habere
debere. Unde si sic Ro. pon. posset Concilium dissolvere aut trans-
ferre proprio arbitrio contra iudicium et consensum Concilii que
procedunt ad reformationem Ecclesie in capite et in membris aut
ad extirpationem scismatis vel dum causam fidei agerent, deperiret
ipsa Conciliorum auctoritas, nec possent illi ipsi Ro. pon. si a fide de-
viarent aut variis deformitatibus Ecclesiam universam scandaliza-
rent corrigi per Concilia. Unde gravissima pericula fidei et tanta ecclesie
scandala et dispendia sequi possent, sicut in alia nostra epistola inci-
piente Exurge provide latius descripsimus. Tandem quasi conclu-
sionem faciens ipse Gabriel in prefato dogmate ait: Videtis dilecti
filii que intus salutis hodie hiis novissimis temporibus vene-
na seminavit ut universam Ecclesiam violaret et ipsum Christi cor-
pus quod sub ipsa passione crucifixores scindere nequiverunt cru-
delissime lacerarent. Videtis inquit hoc calle patefacto omnibus
hereticis aditum aperiri apostolice sedis ac auctoritatis contempta que omnes
effugare consueverunt. Sed quod dicimus quod certe clarissime omnes passim
venena quis hec impia dogmata proh dolor disseminat, dum auctoritatem
patrum generalium Conciliorum confundere nititur et universalis Ecclesie
katholicam et apostolicam confundere ac gravissime violare conatur

tunica tamquam cruenta et a fide deviam condempnare cum doc-
trine ut supra dictum est adhesit ipse olim Eugenius quamquam
tenuit tunc tota Ecclesia et universaliter approbavit quasi permitteretur
et qui talia agit sustineretur cum dubium esset, quinimmo unitate et
heresi et ipsius sedis apostolice contemptu auctoritatem et fidem atque
hoc Basilee patefacta omnibus hereticis viam aperuit. Videat pro
fide Gabriel ipse et recognoscat quod et pacem Ecclesie fregit
et unitate ecclesie violavit atque ipsum corpus Christi misticum quan-
tum in se fuit laceravit et divisit, dum unum Concilium consistere
effecit ut duo eodem tempore Concilia ecclesiam representancia esse
putarentur, unde illa clarissima divisio corporis ecclesie ex parte
sui perpetrabatur. Preterea dum universa Ecclesia in una fide in una
doctrina per Concilium Constanciense tradita et in hoc Basiliensi reno-
vata conquiesceret ipse contraria dogmata asserendo scisma et
infinitum effecit quia ita Ecclesiam conturbavit sicut omnes conspiciant
oculis. Sed autem finaliter adhortatur studiosos viros dicens, ad-
esto katholice fidei adeste unitati adesto apostolice sedi. Nos idem
hortamur et addimus. Adesto universe ecclesie katholice quam adversum
hec omnia impugnant Gabrielis doctrina subiungit et hec verba
Contra has hostis insidias vigiles consistite milicia. Nos autem
vos requirimus Christi fideles in virtute fidei quam in baptismo
promisistis ob reverenciam redemptoris et creatoris vestri ac ecclesie
katholice matris vestre ut contra has non tantum insidias sed ma-
nifestas impugnaciones inimici humani generis vigili consistatis
milicia ut iuxta literam sacris paginis et variis doctrinis al-
dicatis doctrina Ecclesie katholice et apostolice et fundatissima fides
christiane religionis exordio predicata a sanctis doctoribus declara-
ta a sacris synodis et a summis pontificibus observata in sua
integritate permaneat nec dimittatis ecclesiam pervertere et impiis
dogmatibus contra Conciliorum auctoritatem et fidei unitatem tam per-
verse et impie per promulgacionem perversorum dogmatum lacerari per-
mittatis. Sed unanimiter credentes unam sanctam Ecclesiam katho-
licam sicut vos astringit professio christiana idem sapiatis in eadem
sentiatis et credatis quod ipsa tota ecclesia palam valide docuit et
predicavit. Et quemadmodum loquitur beatus Johannes apostolus Si quis
venit ad vos et hanc doctrinam non affert videlicet doctrinam
Ecclesie katholice nolite recipere eum in domo nec ave ei dixeritis.
Et in alio loco tamquam ex persona Ecclesie loquens ait Qui audit

vos habet spiritum veritatis Et qui non audit vos habet spi-
ritum erroris / ut ipso errore depulso qui christianitatem conturbat
ecclesiam vexat unitatem violat / lux veritatis et iusticie effulgeat
/ fides refloreat caritate quieta animarum salus sacrorum canonum re-
verencia vigeat generalium Conciliorum fructus augeatur / honoretur digni-
tas apostolice sedis / et ceteris ecclesiis eidem debita reverencia tri-
buatur omniaque pacifico et tranquillo dirigantur ordine ad lau-
dem et gloriam Salvatoris Cunctorum christi Jhesu Ecclesie sponsi
qui est deus benedictus in secula seculorum. Amen

236
477

Quis credidit auditui nostro quamvis sunc
capituli precedentis dictum est quod reges
qui nec prophetas audierant [illegible]
prophetis viderunt credituri erant [illegible] sibi
quibus non est narratum de eo prophetice
[illegible] deinde de eorum incredulitate et primo ipsa
prophetarum et apostolorum [illegible] doctrina [illegible]
[illegible] iudeis esse recepta. Secundo predictum mi-
sterium dei ordinatione esse implenda
[illegible] quibus
non est narratum videbunt et credent
[illegible] quibus de iudeis credidit auditui
nostro id est his que audierunt a nobis quasi dicat
pauci [illegible]
[illegible] prophetarum deinde [illegible]
[illegible] et brachium domini id est
filius [illegible] cui revelatum est
[illegible] credet quasi dicat nullus aut
pauci [illegible] illud. Secundo radix sapie
[illegible] et quibus voluit [illegible]
[illegible] ascendit [illegible] predicat dignitas
nativitatis. Secundo humilitas passionis. Nam
est [illegible] et ascendit [illegible]
[illegible]
[illegible] sicut virgultum [illegible]
[illegible]
in nazareth [illegible] flos [illegible] virgultum
unde [illegible] nazareus vocabitur et flos [illegible]
[illegible]
flos [illegible] de virgulto [illegible]
[illegible]
[illegible] flos de radice eius ascendet
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] discipli-
ne [illegible]
[illegible] disciplina
[illegible] virga casti-
[illegible] placet
[illegible] vivet et [illegible]
[illegible] virgultum [illegible]
flagellum [illegible] paupertatis [illegible]
[illegible] vilitate [illegible]
[illegible] nobis egenus factus est

[illegible] pauper sum ego et in labo-
ribus [illegible] mansuetudi-
nem [illegible] coram eo [illegible]
placito non coram [illegible] illud [illegible]
coram deo [illegible] placet [illegible] illud
[illegible] abrahe [illegible]
ambula coram me et esto perfectus
[illegible] placuit deo patri
unde [illegible] complacuit sibi [illegible]
illa [illegible]
complacuit michi [illegible] ascendit
sicut radix [illegible] latet et
[illegible] absconditum [illegible]
unde [illegible]
[illegible] sicut radix [illegible]
[illegible]
[illegible] gratia [illegible]
unde [illegible] de plenitudine eius
omnes accepimus [illegible]
[illegible] sicut radix [illegible] et sub poten-
[illegible]
[illegible] soliditate [illegible]
[illegible] angularem lapidem
[illegible] fundamentum
illud [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
et radix [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible]
[illegible] pecti et carentie
[illegible] et ideo [illegible]
[illegible] que [illegible] esset
[illegible] fructificet [illegible]
[illegible] paciunt
[illegible] Non
est species [illegible] dignitate [illegible]
ostendit [illegible] passionis
et primo ostendit passionis [illegible]
secundo [illegible] doloris. Tertio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad dei laudem
[illegible]
[illegible] et [illegible]

non est ei species .i. non est in passione propter livorem neque decor propter carnis lacerationem vel videtur [illegible] vel non est ei species nullus digna qua nos sumus videre [illegible] vere decor [illegible] tu sum corporis commutatione et hic sit [illegible] et vidimus eum in [illegible] nos [illegible] sed [illegible] venturum non erat .i. non erat in passione aspectus pulchritudinis [illegible] vel non erat que eum aspiceret [illegible] et compassione sunt [illegible] [illegible] et [illegible] videbamus [illegible] vidimus eum et non habebat speciem neque decorem et [illegible] eum [illegible] Cant. [illegible] et [illegible] desiderabimus eum sup[er] [illegible] que nos videtur et non videtur [illegible] despectum Iudeis et novissimum virorum .i. despectum usque ad summam vel novissimam despectionem [illegible] in morte turpissima [illegible] omnium et non solum vidimus eum .i. [illegible] tale [illegible] vile [illegible] sed [illegible] virum dolorum .i. cui [illegible] [illegible] .i. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnes miserie et dolores quo ad passiones illatas et [illegible] [illegible] in [illegible] quo ad passiones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que passus est dicitur a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dignitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluptate [illegible] [illegible] [illegible] amoc [illegible] [illegible] ut contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] medicina .i. [illegible] mala vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absconditus est vultus eius .i. divinitas [illegible] [illegible] debuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vultum suum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deus absconditus [illegible] [illegible] [illegible] ibi absconditus est fortitudo eius et de [illegible] Iudeis [illegible] [illegible] reputavimus eum .i. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

languores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passionibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et nos reputavimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] non [illegible] [illegible] eum et [illegible] languores nostros [illegible] ipse tulit ab omnibus [illegible] [illegible] vel pro nobis penam sustinuit [illegible] per languorem dicit [illegible] et languorem [illegible] [illegible] languor [illegible] longus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et dolores nostros .i. [illegible] [illegible] [illegible] portavit [illegible] in carne et [illegible] [illegible] nobis abstulit .i. [illegible] in [illegible] .i. penam pro peccatis [illegible] in corpore [illegible] super lignum dolor dicit [illegible] [illegible] [illegible] et ideo [illegible] [illegible] [illegible] actuale [illegible] magnum [illegible] [illegible] passionis et [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] reputavimus eum [illegible] leprosum .i. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passus est [illegible] [illegible] et ideo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passionis [illegible] [illegible] disciplina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] plagas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disciplina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disciplina [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis necessaria non sunt [illegible]

dixit ber(nardus) sufficeret una gutta preciosissimi
sanguinis eius ad redempcionem [illegible]
sed data est copia ut eius dilectis
vel doloribus in beneficiis recordacione cla
resceret vel potest dici quod sicut solus timor suf
ficit quoniam cum sint de dignitate vel devo
cione pacientis qui est persona infinita
valoris tamen non sufficiebat quoniam
est congrue pene quia nos eternam penam
debebamus sempiternam que sunt infinita racione
cum saciati sumus. Et bene i. digo-
bamus quia omnes nos quasi oves erravimus
secundum quanta ad secundum ipsius examini sicut
omnes qui sunt. Ysaie liii°. erant
sicut oves errantes. Deinde subdit
modum errorum unusquisque in viam suam
declinavit quidem recedendo et [illegible] valent
recedendo et tollendo vel peccata decli
navit quasi mores seu mandata mo
ralia transgrediendo Jeremie xlii°. Unus
quisque ambulat in pravitate cordis
sui. Et quia per i. [illegible] Et dominus
pater posuit in eo i. in christo iniquitatem
omnium nostrum i. penam pro omnibus iniquitati
bus nostris in cruce v°. eum qui non
novit peccatum sapiencia fecit peccatum hoc
est hostiam cuius figuram [illegible]
portamus in deserto levitici xvi°. xvii°.
Deinde declarat passionis vel paciendi
modum. Et primo quod passus est libenter
secundo quod pacienter et non aperuit os suum
sicut ovis posuit penam pro omnibus [illegible]
[illegible] cuius voluntate [illegible] ab
latus est [illegible] passioni et morti
quia ipse voluit [illegible] ad [illegible] non
[illegible] principium ab [illegible] non
plus libenter unus et pacienter unde
et non aperuit os suum [illegible] in paciencia
[illegible] herodem [illegible]
xxiii°. non [illegible] pilatum Johannis xix°. [illegible]
[illegible] omnibus [illegible] et [illegible]
[illegible] ducitur [illegible] pylati

a scelere unde Jeremie xi°. Ego quasi agnus
mansuetus qui portatur ad victimam unde sicut
dicitur hic et quasi agnus coram tondente
se obmutescet et non [illegible]
ix°. [illegible] vel bona vel mala [illegible]
dicentes. Et aperuit os suum super libro
[illegible] in glosa [illegible]
respondit nec dixit plures quibus
[illegible] et quod iste pacientes [illegible]
non de angustia passionis et judicio
[illegible] sublatus est [illegible] vel
liberatus [illegible] in resurrectione [illegible]
sunt cum per [illegible] que
cum eius [illegible] vel [illegible]
quis enarrabit quasi diceret nullus [illegible]
quia [illegible] per [illegible]
[illegible] quis non [illegible] hic pro
[illegible] sed difficultate vel [illegible]
[illegible] quasi diceret nullus de
[illegible] quae
quia [illegible]
[illegible] generacione [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
dolendum [illegible] dicat pater unde
zacharie [illegible] et
[illegible]
nota [illegible] qui [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible]
et dabit impios [illegible] pro se
pulture [illegible] sepultu
re [illegible] et divites [illegible]
[illegible] legis [illegible]
te sua [illegible] morte [illegible] vel
[illegible] dabit impios [illegible] qui
nulla pietate habuerunt erga
corpus [illegible] sepulturam [illegible] corpus
usque ad sepulturam [illegible]
cum [illegible] sepulcrum et
[illegible]
[illegible] ultro Et ideo recte dicitur
[illegible] impietate [illegible]

propter quod mortuum et sepultum et di-
vitibus i. cum sepulcrum iudeos pro morte
sua quia morti tradiderunt eum
et hoc iniustum erat. s. ut dictum est
punientur eo quod iniquitatem non
fecerit facto neque dolus fuerit in
ore eius i. mendacium verbo oris. hec
prima pars 4a. Et dominus etc. ostendit
iustus [illegible] potuit quia scilicet
et dominus pater voluit conterere eum
i. sua contrita voluntate occidi per-
misit i. in infirmitate s. carnis as-
sumpte non in deitate secundum illud apostoli in ad
Corinthios Et si crucifixus est ex
infirmitate etc. aut permisit pater
propter sequentem utilitatem quia si
posuerit filius i. deposuerit
s. dederit ad tempus animam suam i.
vitam vel animam suam secundum illud Joh. x
potestatem habeo ponendi animam et iterum
sumendi eam pro peccato supple solvendo
videbit semen longevum i. fide-
les in perpetuum regnantes secundum illud [illegible]
et voluntas domini i. voluntas dominus hu-
mane redemptionis in manu eius
opere dirigetur. Contra genus humanum
non redemit Christus passione sed
per passionem suam dicendum quod per se
nos redemit passione corporis in
unione bone voluntatis qua sic
voluit pati consequenter magis
exponitur dicens pro eo quod laboravit
s. predicando et miracula faciendo anima
eius. Nota quod hic dignior pars
hic pro toto videbit s. ecclesias de
gentibus in toto mundo et saturabitur
in scientia sua i. doctrina s. quia gentes
multe convertentur ad fidem [illegible]
ei erit multiplicatio gentium in
fide pro dampno carnis iudeorum et
dicit saturabitur quia salutem
gentium esuriit deinde ostendit
qua fiet ista gentium multiplica-
tio et [illegible] scilicet aliqui in scien-
tia sua i. doctrina sua iustifi-
cabit quo ad culpam meritorie secundum
quantitatem effective secundum dignitatem
ipse iustus s. qui non iustificatus fuit
sed et iustificans suis secundum illud naturam
assumpsit, ad Philippenses 2o. meus quia
meam implens voluntatem multos
quantum ad efficientiam omnes quantum
ad sufficientiam et iniquitates eorum
i. penam pro iniquitatibus debitam ipse
portabit s. in corpore suo super lignum
crucis i. [illegible] et ideo dispertiam ei ple-
rimos i. dabo ei gentes multas
ad plenam et diversimoda officia secundum
quod dabit gentes [illegible]
fortium i. demonum dividet spolia
s. apostolis ut s. Petrus [illegible] medio
alius gentibus tamquam spolia a demonibus
accepta secundum illud Luce xi Cum autem
fortior illo supervenerit etc. Et hoc pro eo
quia tradidit s. filius sponte in
morte animam suam i. vitam et cum
sceleratis i. [illegible]
communis s. cum latronibus reputa-
tus est s. a iudeis pendendus de
hoc Joh. xix et Mar. xv et ipse
peccata multorum quo ad efficientiam
omnium quo ad sufficientiam tulit. i.
abstulit et pro transgressoribus i. [illegible]
crucifixoribus s. pro iudeis legem
transgredientibus rogavit secundum illud [illegible]
[illegible]
ut tangit [illegible] habet Luce
xxiii. [illegible] ignoscite illud etc. Et [illegible]
[illegible] quod ad hoc [illegible]
[illegible] crediderunt multa milia iu-
deorum iuxta [illegible] secundum quod
quod Christus [illegible] impleverunt quod
ante predicavit secundum illud [illegible]
[illegible] pertinentibus etc.

Lauda sterilis sicut dictum est in prima parte capituli precedentis dictum est precessit quod hic invitat ecclesiam ad laudem pro tantis beneficiis eidem exhibitis. Et primo invitat ad laudem secundo ad dilatationem dilata locum. Circa primum primo ad laudem invitat secundo modum laudandi insinuat vel specificat ibi decanta tertio certam causam assignat quia multi filii. Lauda sterilis o ecclesia de gentibus derelicta ipsa que non paris id est non soles parere decanta laudem sive canticum gaudio decantando quasi diceret non sola lauda in corde intus sed etiam exterius aliqui [illegible] et [illegible] super decantata sed [illegible] hic se et Augustinus id est ibi et hinni in laudem gaudio nimio exprimendo [illegible] ecclesia adiuncta [illegible] que non pariebas sive ante christos debes quia multi filii deserte sive ge[n]tilitatis que prius erat deserta adeo que deserte erat adeo deserte ut de eorum reputatione multa nichil et sunt et absolute et comparatione vel comparative unde sequitur magis quam eius id est synagoge que habebat virum sive deum antequam ydolatriam committeret que adeo est repudiata. Ozee 2º. [illegible] ta te in [illegible] etc. Regum 1º donec sterilis peperit plurimos et que multos habebat filios infirmata est. Ubi glosa: sterilis dicitur que diu sterilis est. Et nota quod plures legimus steriles peperisse sicut Saram que genuit Ysaac. Genesis xxi. Rebeccam que Jacob. Genesis xxv. Rachelem que Joseph. Genesis xxx. Annam que Samuelem. Regum 1. Elizabeth que Johannem Baptistam. Luce 1. Primo dilatatione ad dilatationem secundo [illegible] dilatatio et multiplicatione promittit secundo ad [illegible] dilatatione secundo ibi [illegible] dilatationem et multiplicatione vel sic [illegible] prodiit eius dilatationem

secundo predicit dilatationem et multiplicatione parvitas(?) ibi Quia [illegible] prima primo ponit predictionem vel promissionem dilatationis secundo predicit [illegible] predictionis vel promissionis sicut in dictis ibi Noli timere. Circa primum primo [illegible] multiplicatio vel dilatatio absoluta secundo comparative sive in comparatione ad [illegible] capitulum Noli timere. Et in primo monet ad confidentiam secundo ostendit confidentie causam. Circa dicatur pu[illegible] ex quo tu qui multos habes filios dilata propter multitudinem locum tentorii tui id est mansiones tuas ad [illegible] et pelles tabernaculorum tuorum extende pelles ecclesie possunt dici [illegible] ecclesie vel diversi sancti. Et appelles [illegible] rubricate sicut martires qui erant ecclesie pelles [illegible] pelles Exodi xxv. Ne parcas sive laboribus tuis ut salvet [illegible] longos fac funiculos tuos propter dilatationem longam et clavos tuos sive [illegible] quibus [illegible] tentoria consistunt. Secundum glosam sicut funiculi clavos [illegible] consolidant [illegible] ad [illegible] constringunt [illegible] ad [illegible] consolidata sunt [illegible] verba sic [illegible] Secundum illud ecclesiastici verba sapientium [illegible] in primo. Consummationem [illegible] in verbis [illegible] Hanc dixi dilatationem ad [illegible] et [illegible] [illegible] id est ad omnia loca mundi vel [illegible] et [illegible] ut ad bonum [illegible] et futurum. Secundum glosam super [illegible] ecclesia [illegible] tuos et [illegible] ubi [illegible] sunt ut tibi [illegible] in [illegible] et semen tuum [illegible] evangelium [illegible] gentes hereditabit id est in gentibus [illegible] et in te hereditario semen tuum id est [illegible]

ad comparationem gentium Actuum xiij°
Ecce convertimur ad gentes et civi
tates desertas prius inhabitabiles a
deo s. ad conversionem et post conversionem
earum unde infra lapidibus edifica
bunt. cum te deserta seculorum et ea
que vastissima erant degentibus
[illegible] Qui [illegible]
i. non habebis materias conversionis
[illegible] neque [illegible] i. neque
habebis materias conversionis [illegible]
non enim et [illegible] s. vite perfecte
Et hoc est conversionis adolescentie
tue i. superbe edificationis turris
Babel in qua olim conspirasti [illegible]
[illegible] Oblivisceris et [illegible] confusionis
prius [illegible] et ob
[illegible] tue i. ydolatrie
[illegible] quam [illegible] esse
[illegible] adeo sponso suo Non recor
daberis [illegible] amplius s. ad simi
[illegible] sicut [illegible]
in [illegible] et non [illegible]
[illegible] unde quod tu iudei et gen
tiles [illegible] desperati non
esset [illegible] quod [illegible]
[illegible] esset [illegible]
[illegible] quod tu turris babel edifica
ret gentilitas quod sibi [illegible]
erat deus in [illegible] eius
[illegible] in adolescentia sua fornicatus
adeo delicta [illegible] usque ad tempus
incarnationis et [illegible] quod aliquando
fuit gentilitas adeo desperata
et [illegible] non [illegible]
quia diabolus [illegible]
in ydola [illegible] no
mine eius et ita potens est [illegible]
et conversione [illegible]
a malo liberando [illegible] Israel
[illegible] conscendo [illegible]
[illegible]
[illegible] dominus [illegible]
vocabitur. [illegible] sicut

[illegible] pro id [illegible] notum in [illegible]
deus et sic [illegible] quod [illegible] in [illegible]
[illegible] reddere [illegible] quod [illegible]
[illegible] et ut [illegible]
[illegible] adeo [illegible] ydolatrie
[illegible] et [illegible] s. [illegible]
penitentiam [illegible] s. ad [illegible]
fidem [illegible] et ut [illegible]
ab adolescentia [illegible]
edificationis turris babel de
qua Genesis xj°. hec non [illegible]
[illegible] quod non fuit [illegible]
adolescentia [illegible] senectute
unde [illegible] plus [illegible] ad [illegible]
[illegible] in quo [illegible] de
[illegible] deus [illegible] aliqui
habent [illegible] deus [illegible] ad
[illegible] in quo notatur [illegible]
[illegible] in modico quod [illegible]
[illegible]
[illegible] ad
tempus incarnationis [illegible]
[illegible] quod non fuit modicum ab edifica
tione turris babel usque ad tempus in
carnationis [illegible]
quia fuit modicum [illegible]
[illegible]
[illegible] magnis [illegible]
magnus [illegible] maiora [illegible]
[illegible] synagoge [illegible]
[illegible] turris [illegible]
[illegible] cogitabam [illegible]
[illegible] turris [illegible]
[illegible] disponentes [illegible]
[illegible] predicta [illegible]
[illegible] in momento [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] abscondi faciem
meam [illegible]
[illegible] quia ad [illegible]
[illegible] et [illegible]
et [illegible]
[illegible]

dixit redemptor tuus dominus. hic secunde
bum est quia sicut veritas infallibilis sunt
promissiones facte Noe contra aquas. Et hoc
est quod sequitur. hic confirmat primo promissionem
sequentem secundo probationes. Primo per immobilem
montes enim etc. Sicut in diebus Noe
istud michi est, cui iuravi iuramentum meum
per Noe iuravi ut non irascar tibi sicut
promisi ne inducerem ultra aquas
diluvii super terram, sic iuravi ut non in
mobiliter sicut ut non irascar tibi et o
terra mea eterna [illegible] ascendo et
non increpem te. Tunc vero illud quod
de fide illud per primo [illegible] tua in
reparabit me te. Et ideo sequitur mo
mentum sunt commovebuntur. Et colles
contremiscent misericordia autem mea, id est effectus
mee non recedet a te et fedus
pacis mee, id est unio que est fidem
et caritate in pace et te non movebitur.
dixit miserator tuus dominus. Hoc est
sicut moverentur montes de locis
suis et colles contremiscerent, quod est
magis magis etc. auferatur. Unde in
Luce. Facta vobis est partum meum
simplicium mea David fidelis eo
sequitur [illegible] quales sunt ipsi effectus
mei quos facit etc. dominus. Paupercula et
hic secundo promittit spirituales divitias
et quia non compatitur. secundum culpa
secundo monet fugere culpam recedere
et ideo caro sicut hic fecerint promittit
eis securitatem et non timebit quod pub
ampla etc. Ancilla veniet paupercula
o terra tua tacens divitiis et spiri
tualibus sicut legitur de Ruth et hic tempe
state convulsa, id est afflictionibus demo
num et errorum varietate distracta
absque ulla consolatione, id est spe divina
omnibus abiecta in eo modo fuata
Ecce ego sternam, id est ponam lapides
tuos, id est fideles viros et stabiles ad
sic vite per ordinem ista ut aliquam
in statu quo singulorum fiunt illud apostoli
ad Ephesios in Christo quod dedit
apostolos etc. Et fundabo te in saphiris
id est stabiliam te in apostolis qui erunt ad
instar seu celestis coloris celeris
sicut et saphirus de quo fundat se
ad Ephesios in domino super fundamentum apostolorum
de celesti colore [illegible] saphirus
ad Philippenses nostra conversatio in celis
est. Et ponam iaspidem, id est martires qui
ad modum iaspidis rutilant per
sanguinis effusionem propugnacula
tua, id est defensores tuos. Nota quod
de iaspide quod plures sunt viridis
coloris quod maiori parte in quo guttas
guttulas et purpureas rubicatas voce
viderit sive sit [illegible] plagarum
rubricatum in martiribus et voce
guttarum sanguinearum passione vel
morte eorum. Et portas tuas, id est con
fessores et predicatores qui ad modum
portarum alios in terram introducunt
in lapides, id est fide pacientia ad mo
dum lapidis sculptis et stabilitate spiri
tus, id est vite puritate et doctrina
et omnes terminos tuos, id est predicatores
qui vita et doctrina firmiter et
modo divino dei placent, de quibus
ut dicit glossa vel terminos, id est prelatos qui
suos confirmant subditos sicut
sicut firmi in fide se tenentes in
lapides sicut fide et pacientia stabi
liter desiderabiles, id est lumina admi
rabiles per conversationis honestatem et
non solum te ordinabo in prelatis
et in subditis unde sequitur universos filios
tuos, id est discipulos doctos a domino
sicut in Iohannis erunt omnes docibiles
dei et multitudine pacis filii tui Tales
filii tui eos [illegible] remunerando
deo et angelis sed eo loco pacifica
tus et et iustitia corde etc. fundabis et te
et omni virtute fundabis in te vero
confirm solidabitur et predicta per te

Vel sicut ut illa predicta [illegible] de popul[o]
[illegible] scilicet et attinet ita quod nulli
quod [illegible] calumpnia Et passive ita
quod a dyabolo calumpniam non patiaris quia
si hoc feceris non timebis dyabolum vel [illegible]
[illegible] eius et a pavore scilicet [illegible] quia
non appropinquabit tibi scilicet pavor et hoc propter
[illegible] Ecce [illegible]
la [illegible] non timebis [illegible]
[illegible] ibi [illegible]
[illegible] quod non est timere persecutionem
[illegible] quod necesse [illegible] ergo tamen
[illegible] predicta movet [illegible]
ad fidei doctrinam et ad dei cultum
omnes sitientes [illegible] ecce accola
[illegible] gentilis qui cultura
[illegible] accedet ad fidem
deum qui non erit tecum [illegible] in
[illegible] advena quod [illegible]
[illegible] a fide que tenes aliquando
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] in fide unitate [illegible]
[illegible] dyabolus qui fabricavit
[illegible] sufflantem in igne
prunas [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
ignem [illegible]
eius prunas ardere facit et [illegible]
[illegible] inde nos [illegible]
[illegible] ut faciat voluntatem suam
Et ego creavi interfectorem [illegible]
[illegible] glossa corporis qui [illegible]
[illegible] creavi [illegible] ut [illegible]
[illegible] ita [illegible]
[illegible] postea [illegible]
[illegible] sua voluntate [illegible]
[illegible] dicit glossa [illegible]
[illegible] defende [illegible]
[illegible] glossa [illegible] vel
[illegible] ut omnes persecutores mali
quod factum est contra te scilicet a dyabolo
non dirigetur glossa non prevalebit contra
lingua glossa [illegible] hereticorum
resistentem tibi contra fidem
vel [illegible] in iudicio glossa [illegible] vel

in [illegible] iudicabis glossa dampnabis
[illegible] [illegible]
[illegible] et non [illegible]
[illegible] conscientia bona [illegible]
est hereditas [illegible] glossa [illegible]
[illegible] [illegible]
dicit [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] dicit glossa [illegible]
et iustitia eorum [illegible] glossa [illegible]
[illegible] [illegible] dicit dominus
qui iustus est [illegible] diligit [illegible]
[illegible] Item dicit dominus [illegible]
[illegible] in omnibus [illegible] ut dicit
in psalmo [illegible]

Omnes sitientes etc. [illegible]
[illegible] gentiles
venientes ad fidem ubi ecclesia [illegible]
[illegible] [illegible] movet [illegible]
[illegible] et fidei doctrina
glossa vero [illegible]
[illegible] [illegible]
et omni lingua [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] qui [illegible]
[illegible] omnes [illegible]
[illegible] [illegible]
vel [illegible] [illegible]
audientes [illegible]
ad doctrinam [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] omnes sitientes [illegible]
[illegible] Johannes 7 Si quis sitit veniat
ad me et bibat [illegible]
aquas [illegible] salvatoris [illegible]
[illegible] salvatoris [illegible]
[illegible] novi et veteris testamenti
[illegible] scripture dicit
[illegible] [illegible]
[illegible] Johannes 4 [illegible]
de aqua [illegible]
[illegible] Ezechielis [illegible]
[illegible] aquam mundam [illegible]
[illegible] [illegible]

sinus que locuti sunt tibi verbis quem
per ymaginis representatum secundum illud
prouerbiorum xxvii°: quod in aquis resplendent
vultus prospicientium etc. Item hac po-
tu quibus audita est tibi et non sitit
Item prouerbiorum xviii°: aqua profunda verba
ex ore viri, vel ad aquas Zacharie
xiii°: Erit fons patens domui David
nec solum vos qui sititis in me et
qui non habetis argentum eloquii divini
quod est clarum propter splendorem sonorum
eloquia domini argentum igne examinatum eloquia
argentum probatum examinatum etc. Item prouerbiorum
x°: argentum electum lingua iusti; vel
qui non habetis ad vitale [illegible] vos
pauperes pervenite cum desiderio atte-
dendo emite audiendo studendo
prouerbiorum ix°: Venite emite et comedite
delectabiliter incorporando [illegible] quam hu-
mana doctrina appellatur aqua non vi-
num, quod et bibite ad satietatem, quia
est clarius et potius [illegible]. Comedi-
te amici et bibite et inebriamini carissi-
mi. Deinde ostendit qualiter debeant
emi et sic quod dicit venite emite cre-
dendo et bene vivendo emite audiendo
studendo et orando immo ad sitis absque
argento sine ulla vel absque argento hu-
mane eloquentie et absque ulla commu-
tatione sine re [illegible] vel temporalis sponta-
nee bonum, id est doctrinam simplicium [illegible]
tam [illegible] et hoc est doctrinam
simplicium quod que inibi et nunc
[illegible] v°: bibite [illegible] lacte
meo [illegible] appenditur et hic arguit
audientes doctrinam [illegible] eloquentia
eloquentia [illegible] in doctrina
[illegible] ecce eos qui laborant
sunt vel studium expendunt in doctrina
que non satiat. Et laboraverunt [illegible]
quo [illegible] doctrina est tam utilis que
appenditur et expenditur vos scilicet et
[illegible] vel [illegible] argentum
eloquentie non in panibus sed carpenti

et [illegible] spiritualis intelligentie que
comedunt panes [illegible] et
[illegible] vel in panibus [illegible] et
[illegible] de quibus Luce xi°: Commoda
mihi tres panes vel in panibus [illegible]
fide que doctrinam fide et bonos
mores sive humana doctrina secundum illud
[illegible] xvi°: Effraim pascit ventum
[illegible] Item prouerbiorum xv°:
multas meditationes hic pascit ve-
tus et laborem [illegible] studium
non in [illegible] et sic luc[illegible]
ne que non satiat [illegible] iiii°: Co-
medent et non saturabuntur. [illegible]
cum sit omnes homines in quibus non sibi
scientia dei [illegible] xiiii°: Audite au-
dientes [illegible] amen dico
vobis [illegible] qualiter hic inde
[illegible] ut sit sensus vos audi-
entes [illegible] legem veterem audi-
te nunc legem evangelicam vel
[illegible] intelligentia quod dicitur [illegible]
[illegible] metaphorice [illegible]
[illegible] et [illegible]
ne ad audiendum [illegible] audi-
endi modum [illegible] autem [illegible]
[illegible] audientium [illegible]
[illegible] et [illegible] audientium
audientes [illegible] glo-
[illegible] audite autem [illegible] audientes
autem corpus [illegible] docente [illegible]
[illegible] vel in [illegible] meis [illegible]
vos [illegible] qui loquitur [illegible]
Luce x°: Qui vos audit me audit
et non solum audivit [illegible]
et comedite bonum [illegible]
[illegible] vel evangelii
[illegible] et delectabiliter [illegible]
[illegible] glo [illegible]
[illegible] mea gloria
et [illegible] Canticorum
[illegible] elogia [illegible]
[illegible] autem [illegible] qualiter au-
diendo [illegible] glo [illegible] decca

qui vult hauriet aquam deficiente quo
vas impletur. Et veniente fide & spe
accedendo secundum glosam. Et vivet ad
vitam glorie. Mihi ideo qui convenit ad istam
[illegible] mea in sola pane vivit homo & vite
gratie in presenti & eterne glorie in futuro. Chrysostomus
[illegible]. Verba que ego loquor vobis spiritus &
vita sunt. Verba vite eterne habes. Et
feriam vobiscum pactum. Hic promittit au-
dientibus & obedientibus fructum. Et primo
[illegible] promittit [illegible] pro-
phetie confirmandum et impletionem
promissionum dei. Secundo [illegible]
prudens [illegible] [illegible] [illegible]
promittit vel predicat [illegible] gentibus danda
vel mittendum. Et hec predicatione
[illegible] esse testem populis. Tercio predicat
& [illegible] futurum conversionem gentium esse
gentem quam nesciebas. Quarto [illegible]
[illegible] nos ad penitenciam querendum
dominum dum inveniri potest &
[illegible] via [illegible] et
obedientes. Et [illegible] feriam vobiscum
pactum [illegible] est pactum sempiternum
[illegible] filii confirmabis misericordias David
[illegible] alia lex &
[illegible] pactum sempiternum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] glosa [illegible]
[illegible] misericordias David i. promis-
siones [illegible] factas [illegible] David
[illegible] [illegible] fideles et fidelit[er]
impletas [illegible] fideles [illegible]
[illegible] [illegible] nec nullis promissio-
nes David fideles i. [illegible] qui fuit de
stirpe David et fuit fidelis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut
fideles [illegible] glosa [illegible]
ego [illegible] et [illegible]
[illegible] glosa [illegible] pactum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] feriat sic feriat
vobiscum o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
esse ergo [illegible] testem populis i. gentibus
dedi eum i. [illegible] filium
[illegible] [illegible] [illegible] apostolos [illegible]
testimonium [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut testis [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] testes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] testes
[illegible] teste [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] administrandum [illegible]
[illegible] et preceptorem gentibus ut
et [illegible] [illegible] obediant
vel [illegible] [illegible] [illegible] &
operacione operabile ducem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et preceptorem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] preceptorem [illegible]
[illegible] Et [illegible] esse [illegible] [illegible] glosa
[illegible] [illegible] ad filium [illegible]
promittens [illegible] gentium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] glosa. vocabis
ad fidem per apostolos predicatione et
gentes que te [illegible] fuerint [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] venient
[illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Et [illegible] [illegible]
per apostolos predicacionem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad fidem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] glosa [illegible] [illegible]
[illegible] dum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tempus
[illegible] [illegible] alia glosa [illegible]
[illegible] ut gentes [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
ut querant dominum [illegible] ut [illegible]
& [illegible] [illegible] [illegible]

quendam vel in sorte dei dignum vel
contrarium magis delinquentibus impug-
nata sua gratuito promittit sicut quidam
et invidendi sentiunt et vel sicubi
cuius exemplo prodit peccatorum vel confirma-
tione peccatorum non cum cogitationes
videte dominum quod cum in° alacritate
non quaeritur ergo quod sic videtur quod quae-
re ipsum sit indigne presumptionis et
supplice iste sic videtur esse magne
temeritatis et ignorantie cum ipse sit
[illegible] ubique dicendum quod quaerere ipsum conside-
rando de sua vel de virtute ipsa aliud est
suspicionis et conscientis de divina
gratia vel mea et humilitatis non cla-
mans ipso prohibetur [illegible] in° vide
sicut corpori tunc per distantiam in ea
considerandi ideo scriptum est vel movetur
ut gratiam ad quem dicendum quod omnibus sit
ubique non tamen per gratiam contra in omnibus in
quibus est per gratiam non tamen est omnibus illis
presenti ad commodum gratiam et ita quantum
supra posito quaeri debet ut sibi amo-
veret gratiam vel conservet contra [illegible]
sit in [illegible] per gratiam non tamen est in [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] vel
evidentia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ab [illegible] [illegible] quod ac-
de ore et ope corde per [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] per
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de-
[illegible] in [illegible] [illegible] obe-
dientia [illegible] [illegible] [illegible]
permittenti [illegible] per confessionem [illegible]
edificatione [illegible] [illegible] dei [illegible]
[illegible] penitentiam agendo corde dole-
re [illegible] dolentes [illegible] [illegible]
[illegible] ostendo et si [illegible] [illegible] illud
[illegible] iustus in principio [illegible] [illegible]
est sui iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut iustificeris iste [illegible]
[illegible] quod ipse sit in satisfactione
[illegible] [illegible] quaerimus quo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in cordis

simplicitate non duplicitate sapientie [illegible]
iste magnete et [illegible] sophie primo [illegible]
te dominum omnes magnetem sic iste festi-
[illegible] in magne [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] cum adhuc
puer esset cepit quaerere deum david
patris sui [illegible] totaliter [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] me in toto corde meo
in [illegible] [illegible] iste [illegible]
[illegible] [illegible] quaerite [illegible] eius dominum
ut [illegible] [illegible] ad defendendum
[illegible] [illegible] [illegible] dominum dei [illegible] [illegible]
[illegible] qui quaerunt eum ut optimum
medicum ad vitam [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] se [illegible]
ut [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lectulo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo
[illegible] ad [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] quo
[illegible] ad virtute quo [illegible] ad
[illegible] cum [illegible] ad doctore
[illegible] [illegible] ad [illegible] iste
[illegible] ad [illegible] [illegible]
omnibus qui quaerunt [illegible] et cum [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad colligendum paleas [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] dominum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae-
retis me et non invenietis [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] corde [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
igne vel in aqua vel [illegible] [illegible]
[illegible] demones [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] peccatoribus [illegible] [illegible]
quam [illegible] [illegible] benignum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
et [illegible] ipse est ad penitentes [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] corde [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible]
ipse est [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] ad [illegible] [illegible]

sup illud deut° xxx et ad tu° esse e
ubi morte tuo et deinde dominus mods
digne quevendi et in bonando cum
relinquat eum et et sic diu quesite
in bonitate et si ut hoc supra dicitur
quare impius in dicta via sua i
prava opera sua vel vita sua quia
si sicut quadam via vadit ad in i
ferum et vir iniquus in peiorem
cogitationes suas s. malas
iste eum peccato sui i aufera
malum cogitationum diaboli et
adeo sunt cogitationes aut bone
ut patet in adtoz in° ubi non quod sumus
sufficientes cogitare aliquid s. boni et
revertatur ad dominum quia non suffi
cit a malis ... averti sed convertit
ad bonum quoniam sicut et in pecto sunt
duo s. aliquid et tempore converte ultro
conve iste ad dominum deum suum et me
ritoque et miserebitur eius gratiam
concedendo et ad deum conversus est
est adhuc compescendum pro culpa remittit
tendo et penam pro remissionibus re
laxando ysaie lv° convertimini
ad dominum deum vestrum quia benignus
et misericors est et deinde probat
quod ipse miserebitur et in multum sit
ad miserendum ut respondeo sed et
quod ad vellem quia ad cogitationes
eius et voluntates non sunt volu
biles vel mutabiles et quoad
posse quod non comparatio perficere du
sunt promissiones ubi necesse mee
uere et sunt et si opponitur quod mutedit
dicitur non est et bene diu iniqui
reciebitur et non est cogitationes mee
cogitationes vestre i vane et mutabiles
et mutabiles ut me sup illud
psalmi dominus scit cogitationes hominum quoniam
vane sunt ergo non pono i non est
deus quod secundum ut mentiatur neque ut
filius hominis ut mutetur sicut hic
se et an necesse me vie i opera va
pra et infirma vie mee non sunt

sicut vie vie dicit dominus eum sicut
est credendum deinde ostendit quod
proposuit et sic duplice simile vel
duplex exemplum quorum primum in capitulo
ibi et quia descendit sicut autem
tantum celi altra ad hanc idem
ab hominibus vel bonum in malis sic
exaltate sunt vie mee et vie vestre ut dicit
glosa mandata vestra prius et cogita
tiones mee a cogitationibus vestris
et quia i sicut descendit imber
et nix de celo aere i de nubibus
in aere et illud ultra non revertitur i
sed sub eadem forma que descendit i
grossa et ascendit in subtili vel non
revertitur cum facta fructu sed sic
quaeritur sup terram inebriabit terram et germina
bitur humectando pluvius et ger
minare eam facit ad terram et dat se
men serenti et panem comedenti
et reddit altitudine semen quod semina
vit et unde sic se semine suscite
tare sic erit verbum meum s. filius
de quo Joh. i° in principio erat verbum
quod egreditur de ore meo i ante qui
sicut ob aquo procedit sup illud
eccli° xxiiii° ego ex ore altissimi
prodii et descendit cum dei filius in
carne passibili et mortali et ante
regressum suum fecit fructum multum
unde sequitur non revertetur ad me va
cuum sed i sine fructu sed faciet
s. filius quecumque volui sup illud
Jo. viii quae placita sunt ei facio semper
et prosperabitur i prospere operabitur in his
ad que misi illud glosa et habetur
dicendo ad fidem convertendo vel se
culo alia doctrina evangelica que
imber qui abluit et nix sunt sibi rese
cat ab ardore concupiscentie de celo
descendit i de apostolis et in ecclesia
ria i rectoribus ecclesie preponit
eis dispositione et enundit glosa aqua
viva et ymice et sine in spe
eie et dat semen serenti i spiritualis

filios predicanti et pane comedenti
i refectione audientium. Et erit ubi
meum i. mea promissa de salute eorum
que egredietur de ore meo i. de apostolis et prophe
tis sicut illud Ys. xv. Si separaveris pre
ciosum a vili quasi os meum eris non
revertetur ad me vacuum sed faciet
et quecumque volui i. per illud imple
bitur voluntas mea de receptione
gentium humani et prosperabitur ad quem
hoc probatur per effectum sicut prosperabitur et hoc
quia gentes ... de errore in
fidelitatis et viciorum et primo predict
hunc gentium ... de [illegible]
Secundo perfecta virtutum ... in
... prosperabitur ... effectum quia
in leticia cordis egrediemini vos
gentiles de erroribus vestris et in pace
deducemini glorie ad patriam celeste
per ... a angelis ... Et dicit
in pace quia non timebunt a spiritibus
malignis Sapie. ... iustum deduxit
dominus ... regnum ... in
... gloria ... me
... in leticia ... quia montes i.
angeli ... colles i. mon
tes cantabunt coram vobis laude
... idem ... laudan
tur Luce xv°. Gaudium est angelis
dei ... regionis i.
... que dicuntur ligna
... fide et paciencia
alti ... contemplacionum et
amore ... opacione
... vel dilati ... regi
ones ... in ...
... quia plaudent manu
... faciunt opera bona ut
... gaudio in bona operacione de
inde ostendit ... specificat ...
... dicens ... q
est herba humilis ... et ...
... apostolus ... qualitates ...
re fecit ostendit ... que ...

arbor alta ... et edificacioni
apta ... principes et ...
in ... edificacionem apti
... contemplacione alti et
... ut ... erectum
et ... ...
arbor ... quod ... in ...
erat ... ut arbor ...
... virtute ...
deus magnificavit ... sequitur
et erit dominus nominatus ... signum
... signum ...
in ... ...
... in signum ...
... ut ... signum
signum crucis vel caracteris bap
tismalis unde ... ut ...
... caracte ...
illud ... signa ...
signum ...
... signum di
citur nomine Christi unde glosa in
signum ... nominatur ...
hoc signo ...

Et dicit dominus in parte illa ca
pituli precedentis ... leticia
egrediemini ... ge
ntium de errore in fidelitatis
ut viciorum ... in virtutibus perfec
tis ... adventu ...
... ut ... movet
... illius ... ut se prepararet
ad ... adventum ... glosa
et ... misterium
que est ... sit ad ...
... admonito ...
... ad aliquas ...
... dicit filius ... In
parte ... sit monito ...
admonendis ... quia in ...
... egrediemini gentes ...
erroribus et ... virtutibus
unde ut et vos ... perfectis ...
... hoc dicit dominus glosa

fidelibus custodite iudicium iustitie scilicet iuste in
iudicio et facite iustitiam vobis in omnibus
cogitationibus et exterioribus operibus ostendendo
Et nota quod discretio iudicii pertinet
ad rectitudinem voluntatis. Consequenter
ponit monitionis duplicem rationem
quarum prima est quia prope est ut veniat
filius dei secundum carnem qui predicta fe-
cit erit verus custodite iudicium
iuxta est id est prope salus mea id est meus
filius salvator mundi in adventu
primo ut veniat in carne visibiliter ap-
parendo et iustitia mea id est idem fi-
lius iustificans [illegible] ostendendo et
iuste viventes retribuens in adventu
secundo ut revelet hominibus scilicet tam eis
inspirando et eis predicando et miracula
facienda in adventu primo. Baruch
iii° in terris visus est etc. vel ut re-
veletur in iudicio in adventu secundo. Luce
xxi° videbunt filium hominis etc. Et non
solum custodite quia salus mea etc.
sed quia beatus vir non solum meo tempore
tamen in te qui facit hoc scilicet iudi-
cium et iustitiam secundum illud Psalmo beati qui
custodiunt iudicium et filius hominis
[illegible] secundum glosam qui apprehendet
istud glosa firmiter scilicet fideliter tenens
[illegible] et perseverando et postea ostendit
[illegible] quod primo iudicium et iustitiam
facit plura in se in quo vivit iuste
tenere custodiens sabbatum quod erat in-
stitutum sabbatum secundum glosam sancti-
ficando [illegible] et in sanctis operibus
bonis ne polluat illud glosa male
operando scilicet custodiens manus suas
ne faciat omne bonum malum glosa
[illegible] peccatum quia hoc [illegible] qui
offendit in uno etc. omne autem malum
[illegible] in [illegible] secundum illud Jo. [illegible]
omne quod est in mundo etc. Et non dicat
hoc specialiter [illegible] admonitio ad quam
[illegible] personas specialiter ad [illegible]
[illegible] persone [illegible] quarundam
personarum dubitationem vel errorem
qui essent cum pueri filii advene
et eunuchi [illegible] quod excluderentur
a cantu [illegible] in [illegible] [illegible]

Et ideo hic ostendit quod non et primo
non vel gentilem ne se reputet
alienum a beneficio predicte promissio-
nis filii dei Christi. Secundo eunuchum quia timere
bat maledictum legis et non dicat
eunuchus. Tertio promittit bona
eunuchis quia hec dicit dominus deus
[illegible] proselitis et filius advene
[illegible] filius salvatoris [illegible]
[illegible] acceptione. Et ideo non
dicat filius advene id est gentilis
qui [illegible] adheret domino scilicet per fidem [illegible]
[illegible] factus proselitus non dicat
in quantum hoc separatione dividet me
[illegible] dominus a populo suo id est iudeis ad
[illegible] [illegible] non dicat in quantum hoc
quia non est distinctio iudei et greci
ad Ro. x°. Et non dicat eunuchus
ecce ego lignum aridum id est infructu-
osum quia sine prole non dicat in quantum hoc
[illegible] repelli sicut in lege [illegible]
Deut. xxiii° non erit apud te sterilis
utriusque sexus quia hec dicit dominus
eunuchis id est continentibus [illegible] illud
[illegible] qui custodierint sabbata mea
[illegible] [illegible] cessando [illegible]
quiete mentis. Et ideo sabbatum [illegible]
et elegerint que ego volui scilicet bona
faciendo et tenuerint fedus meum
[illegible] quod in baptismo inierunt [illegible]
[illegible] dabo eis in domo
mea id est ecclesia et hoc dicit [illegible] iuste
quod in veteri lege valebat iuste
in templo et in muris meis id est in celesti
civitate [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et nomen [illegible]
nomen melius a filiis et filiabus
id est [illegible] nomen [illegible]
[illegible] plus id est dabo eis [illegible]
[illegible] quod [illegible] filios et filias [illegible]
[illegible] Et non solum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dabo eis quod non peribit id est non
deficiet [illegible] autem nomen [illegible]
est scilicet nomen filii christiani et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
nomine [illegible] non solum bona [illegible]
eunuchis [illegible] et filios advene

sicut dictum est supra hic promittit
bona gentibus [illegible] et primo
corporum [illegible] et statim describit [illegible]
promissione [illegible] ut ibi ponit adducam
eos etc. Et filios advene
gentiles qui ab infidelitate [illegible]
[illegible] venerunt [illegible] sequitur
Qui adhereant domino ut colant eum
[illegible]
[illegible] sequitur et diligant
nomen eius id est nomen filii [illegible]
[illegible] dabo ut
sint ei [illegible] nos bona faciendo que
dabo omnis tale adveniat custodi-
ens id est ut custodiat sabbatum ne
polluat illud [illegible] et
dabo tale [illegible] tenentes fedus
meum [illegible]
[illegible] promissione [illegible]
bona [illegible] dicens Adducam
eos etc. Et primo promittit [illegible]
[illegible] adducet eos in [illegible]
[illegible] dabit [illegible]
[illegible] et letificabo [illegible]
quod placebunt ei opera eorum holocau-
sta eorum et ibi [illegible] ostendit quod sibi
placebunt opera tamquam [illegible]
in altari suo oblata [illegible] ostendit quod
hoc non intelligit de altari synago-
ge sed de altari [illegible] altare [illegible] in
ecclesia quod domus mea etc. Et ibi primo
[illegible] quod cuncti populi adorabunt in
ecclesia id est [illegible] de gentibus et iudeis [illegible]
[illegible] qui solebat congregare iudeos
dispersos in mundo congregabit ad
fidem Christi omnes [illegible]
[illegible] qui congregat etc. [illegible]
[illegible] iudeos [illegible]
ad fidem congregandos [illegible]
[illegible] iudeos ut [illegible]
[illegible] eos omnes [illegible]
[illegible] eos [illegible] meum [illegible]
[illegible] fuit in

monte Syon vel ad [illegible] qui dicitur
mons [illegible] super eum [illegible]
mons [illegible] ut ad [illegible]
[illegible] et letificabo
eos ad fidem [illegible] in domo
orationis id est in ecclesia que adoranda
est [illegible] in [illegible] in
domo dei letantes [illegible] et
ne [illegible] talibus [illegible]
vana et ideo eorum opera deo non
esse accepta. Subdit holocausta
holocausta eorum [illegible] opera que
[illegible] deo se totos consecrant [illegible]
[illegible] in religionis [illegible] et victi-
me eorum id est [illegible] opera quibus
carne sua mortificant [illegible]
deo [illegible] dedicant [illegible]
[illegible] penitentia [illegible]
Unde glosa holocausta eorum id est eo-
rum qui se totos consecrant deo
et victime eorum id est [illegible] que
ad tempus [illegible] placebunt
[illegible] super altare meum glosa Christi id est
in fide Christi sine qua nil deo
placet. Ad hebreos xi sine fide im-
possibile est placere deo [illegible]
[illegible] altare [illegible]
[illegible] altare [illegible] Christi
[illegible] placebunt [illegible]
[illegible] templo [illegible]
[illegible] que est [illegible] gentibus
et iudeis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] iudeis [illegible]
[illegible] in monte [illegible]
[illegible]
dicit dominus deus qui [illegible]
[illegible]
[illegible] qui congregat id est congregare
promittit [illegible]
[illegible] dispersos israel id est iudeos
[illegible] dispersos
[illegible] Io xi ut fili-
os dei qui erant dispersi congregaret

in verum. Et ne ipsi hoc crederent sed
iudei ad eum scilicet ad Christum congregandi
sunt addit ut congregabo super eum
ad eum id est ad Christum omnes congregatos
eius ut congregent. Predestinatos
sunt in lumbis duobus filium Iudam
congregare de filiis Israel sic predestinatos
congregabo. Et quia alii nolent congregari
omnes bestie agri et silve venite
...hic romanos ... ...
dolorum destructione. Hic in prophetis
speculatores eius et omnes bestie
agri id est vos Romani qui lege ci-
vili regimini vel celestis cultu sicut et
quod est magnus omnis bestie sal-
tus id est vos alii qui nulli lege non re-
guntur vos demones quod ipsum veni-
te id est venietis ad devorandum id est ani-
me et corpora consumendum vel destru-
endum iudeos non credentes in Christum
Ieremie xii^o. Venite congregamini omnes
bestie terre ut agri properate ad de-
vorandum. Ezechiel xxxiv. Bestia agri
comedent eos et in multa sunt devoranda
quia speculatores eius et hic redit
causam predicte in derelictionibus primo quia
in respicientes in bono Ezechiel ce despicie-
tes in malo videntes vani leviana
certe ... sic manent in peccato
dormientes certe quia amantes peccato-
rum somnia quasi fuerunt in corpore
et inducto crudelitate ... compunc-
ti certe quia ipsi hec sunt in luto corpore
fundo et ceci facti in prudentissimum
et ibi primo dicit eos deserere vel in
fidelitatis profundum. Ezechiel in profundo
malorum ... omnes in malum sua
declinaverunt. Certe ipsi ... ...
... esse in instam ... attende-
runt ... ... tale principio
capituli presentis ... bene dixi
omnes bestie agri venite quia
speculatores eius sunt ipsi indocti ma-
iores et scribe et pharisei ceci omnes

super sunt presidenti et sic ... ...
deserunt ... ad Christum habitum
nescierunt ... ipsum ad Christum
... canes ... ad ... ...
vite ... ... nolentes
malum non valentes latrare ...
do ad bonum ... ... pertinent
ad prelati officium videntes bona
quasi respicientes in malo dormientes
et torpentes et iacentes in peccato sine
correctione ... et amantes som-
pnia id est temporalia que admodum sompnia
temporalia sunt vana et deceptoria et
canes inpudentissimi sive Christum
... ad modum canum ...
... persequebat nescierunt
saturitatem carnalibus ...
dendo vel corpore et spiritualibus pondo
in ... ...
... ...
... ipsi pastores sunt qui prius
dicebant speculatores et canes
ignoraverunt intelligentiam spiri-
tualem legis et prophetarum et fidem
Christi et hec quos ad ...
omnes in viam suam non dei declina-
verunt ... ... sunt
... ad avaritiam ...
sunt declinant et hic ...
ad novissimum id est ...
usque ad inferiorem de populo ...
... usque ad maiorem omnes fra-
vitie student et non solum
ad avaritiam ... ad voluptatem
dicentes ... ...
vinum non ... ... ad super-
fluitatem ... et ...
... ...
... et bibamus ... ...
... et erit ... ...
... hoc super bibamus ...
tate ... ... et ...

sup(er) replebimur et multo amplius
q(uia) ultima actio agit in v(ir)tute
om(n)i(um) p(re)cedenciu(m) unde seque(n)s
obiectio gravior est p(re)cedentib(us)
aliis pariter etiam quo ad eterna-
m(en) licet sic p(er) p(re)cedentes p(ro)fa-
nat eor(um) p(e)cc(at)a s(cilicet) sup(er)bia i(d est) deo de-
tinendo vel se attendendo avaricia
ad t(em)p(or)alia se (con)vertendo carnis (con)cupi-
scencia voluptati s(er)viendo

Versus xxi et hinc tali(ter) p(ro)ce-
dentis ubi speculatores eius
ascendit manere indoctos ignaros
et malos fuisse sicut ostendit eos
p(ro)pt(er) h(oc) morte x(rist)i et discipulor(um) suor(um)
se iniusta n(on) attendisse et p(ri)mo
ostendit sic eor(um) doctor(um) (con)t(ra) eos
increpatio vos aut(em) attendite p(ro)-
pastores indoctos ignavos et
malicio(s)i fuerunt et ideo iustus
i(d est) x(ristu)s qui d(icitu)r iustus auctoritate
Je(remie) xxiii(o) et act(uum) xxii(o) ..... iusto
ille perit i(d est) moritur ... p(ro)-
pe (?) pene ... .
... (con)corde suo revolvendo et
advertendo eum mortuum fuisse ...
in misterio ... ... uti-
litate ... oblivioni ... tra-
dit mortuus a corde et ... ...
i(d est) ap(osto)li ... pleni ... ...
dati et ... ad p(re)dicandum ... ...
missi ... ad fide(m) ... ...
... ...
quor(um) ... ... colli-
gimur ... colligentur ... ...
illud ... ... collig(e)n-
te ad p(at)res suos ... est qui intelli-
gat ... ... iuste pati sapie(n)ter ...
nos insensati vitam illor(um) estima-
bamus insaniam ... ... illor(um)
... ... perit
iustus ... discipuli ... ... a fa-
cie ... malicie ... ... malicia

tollenda collectus est i(d est) collect(us) de
h(oc) mundo iustus i(d est) x(ristu)s ... ...
... utilitate et quam ille nobis
utilis venit ... ...
... pax i(d est) ... ... p(er)
passionem ... ... nos pacificando
vel reconciliando ad ... ...
... pax ... et ... ...
mortuus resurgendo in ... suo
i(d est) in ... ...
... et ... ... illud
... ...
... ... suo i(d est)
... vel ... ...
... ... qui i(d est) ...
ille ambulabant in ... ...
i(d est) ... ... in omni ...
... ... et ... iusticia in
... ... est ... ... Vos
aut(em) attendite ... ...
... ... tollo
... post adventum ... in ...
passionem et resurrectionem ... ...
... pax ... ... ego
... ... in
... ... in penitentib(us)
... culpa ... ...
... pena ego ... ...
... penitentib(us) ... ...
... qui aut(em) habet fiduciam
... ...
... ... et ... ...
... ...
... ...
... ...
... ... penitentiam vel pe-
nitenciam agent sup(er) ... ...
Vos aut(em) attendite ... ...
... ... filii ... ...
... i(d est) synagoge vel iudaice
... in auguriis ... ...
unde ... ...
te ... ...
i(d est) ... ...
te ... ... adulte i(d est)

synagoge que per ydolatriam uxor
tui erat desponsata. Vel legitur semen
deum Ierusalem adulteri sunt tenens p-
latorum et fornicatorum, id est antequam
esset deo desponsata per legis suscep-
tionem ydolatre. Et nota quod ab illo
loco filii auguratricis describit
synagogam primo quantum ad malitiam quam
[illegible] omnem cuius statum. Secundo
quantum ad malitiam sibi appropriatam sub statu
legis et adultere. Tertio quantum ad malitiam
sibi appropriatam ante legem et for-
nicarie. Super quem et hic primo
recipit malitiam iudeorum quam
habuerunt contra [illegible] inventione
Secundo illa [illegible] suorum immutatione
Nunquid non vos filii scelesti et
primo ubi [illegible] in speciali. Secundo
in speciali scilicet qui consolamini in prima
primo arguit eos qui Christum vel vil-
luserunt. Secundo eos qui in mortem
eius clamaverunt super quem di-
latastis os. Tertio eos qui in mor-
te eius obprobria dixerunt et
ejecistis linguam. Super quem lusi-
stis scilicet in passione scilicet Christi cum eum
spuendo alapas dando oculos
velando barbam vellendo ut
dicit [illegible] super l. Corpus meum
dedi percutientibus et genas meas
vellentibus faciem meam non
averti ab increpantibus et conspuen-
tibus in me. Super quem dilatastis
os scilicet non alte clamando Io-
hannis xix. Crucifige crucifige
eum. Unde in ps. Et dilataverunt
in me os suum. Et ejecistis linguam
scilicet blasphemando dicentes illud
Ioh. viii. Nonne bene dicimus quia
samaritanus es tu et demonium
habes. Item illud Math. xxvii. Vah
qui destruis templum dei. Nunquid
non vos filii scelesti semen [illegible]

ti vel sceleribus pleni et filii dyaboli
secundum illud Jo. viii. Vos ex patre dya-
bolo estis. Semen mendax id est sequela perver-
sorum filii mendacium parentum qui pro-
miserunt quod non impleverunt. Exodi
xxiiii. Omnia que locutus est dominus
faciemus et tamen non fecerunt. Secundo
ibi qui consolamini [illegible] eos [illegible]
in speciali malitia quam habuerunt
de parvulorum immutatione specialiter
in ydolorum cultu et adoratione. Et
primo ratione locorum, secundo ratione ydola-
tarum in [illegible], tertio ratione [illegible]
[illegible] ydolorum et [illegible] legi-
tis. Et primo in speciali eos [illegible] cultu
ydolorum in locis amenis [illegible] locorum
[illegible] super montem excelsum
[illegible] ablatum
amenitatem accidentaliter ut patet
ea frondosa quod dicitur lignum fr-
ondosum [illegible] ad loca amena
[illegible] et hoc vel propter [illegible]
in partibus [illegible] vel [illegible]
vel propter umbram [illegible]
[illegible] petras [illegible] consolamini
in diis [illegible] in ydolis [illegible]
dendo [illegible] super omne lignum fron-
dosum [illegible] ydolum [illegible]
[illegible]
[illegible] sub omni ligno frondoso
[illegible] immolantes parvulos
in ydolis [illegible] immolaverunt
filios suos et filias demoniis
in torrentibus id est in locis amenis
iuxta torrentes [illegible] sub immi-
nentes petras et [illegible] umbrosa
[illegible] vel eminentes [illegible]
adorationem ydolorum [illegible]
[illegible] in vallibus in medio [illegible]
[illegible] in torrentibus [illegible]
in partibus [illegible] in locis [illegible]
[illegible] torrentes [illegible]
[illegible] ad colendum ydola
[illegible] ydolorum cultura

Et ipsis ydolis offendisti libamine
in libaminibus obtulisti sacrificium sed
nobis q. d. p. effectum p(ro)pter te esse glo
dei s(ed) ibi eam ydolatriam i(n) dys
et tu sic fecerit multis diis pot
tibus vel i(n)dignioribus. q. d. sic maiorum
aut fortibus pt dici specialem habu
dancia potest [illegible] vel eminentes
dignitatis vel potencia in diis accidunt
p(ro)pter illi maiorum deo. Et ea i(n) p(ri)mis
forneus (?) i plurimi in sensualibus partibus
corporis ignibus sulphureis spiritus p(ro)l
lato partibus talibus corporum [illegible]
sunt i(n)crepat eis cultu ydolorum i(n) loco
potestatis suis i(n) peccatis eis q(uod) sibi
le p(ro)p(ter) posuerunt in loco potestatis ca
lumnie vel rapine [illegible] q(uod) illud a
scenderunt ca ydolatrie et illuc
ascendisti. Tercio q(uod) hostiam i(n)stat posite
posuerunt ydola vel magis corp
in sugerent maccante et post hostium
[illegible] q(ue) probat p(er) q(uod) illa po
suerunt in templo causa ydolatrie
[illegible] et ibi p(ro) ostendit q(uod)
in templo zelum ydolatrie apparuit
d(icitu)r q(uod) ibi ydola posuerunt et iuste
posuisti. Tercio q(uod) ipsa deo adequavit
dilatasti [illegible] q(uod) tu eis sedibus pe
pigerunt et pepegisti u(e)l solum i(n) val
[illegible] libris animus ydola coluisti
[illegible] supremate potestatem aliorum spa
cie et sublime in se posuisti cubile
tuum causa lucrum vel rapine vel
ut ipsos [illegible] ad ydolatriam et
illud ascendisti ut immolares hostias
s(ed) ydolis [illegible] in [illegible] Sub
[illegible] et p(ro)pe modum hostium domus tue
[illegible] posterior posuisti memoriale
tuum i(d est) ydolorum in introitu habetur
s(ed) in glo(sa) ut ingredientes illud se vide
rent et adorarent sicut i(n) [illegible]
placent [illegible] egredientes in eorum [illegible]
virum vel [illegible] pl(ur)i(m)i puta
bant melius custodire domum sua(m)
vel ut magis occultares ydolatriam

Et by probabile est q(uod) sic fecisti q(uod) cetera
[illegible] s(ed) in templo discooperuisti te
ut d(icitu)r glo(sa) ut s(upr)a adorares appo
sicius ydola. Et i(d est) suscepisti adul
terum i(d est) filium deum vel dyabolum et
ut cum susceptis dilatasti cubile
tuum [illegible] quia merito susti
pes et [illegible] honorares et q(uod) plus
est pepegisti cum eis fedus vel
pepegisti i(d est) [illegible] fecisti ne ad
[illegible] dilectasti stratum corp(or)is
adulterari cum eis. s(ed) tu filia dya
boli [illegible] opere manifesto et [illegible]
[illegible] et ornasti te regi glorie
dyabolo qui rex super omnes filios
superbie Job xli° vel regi p(ro)p(ter) i(d est)
adultera que vult placere alteri
[illegible] unguento vel multiplicasti pig
menta [illegible] gloria [illegible]
[illegible] quesisti ut [illegible] adulte
ra [illegible] et misisti legatos tuos
vel [illegible] i(d est) [illegible] tuos [illegible]
[illegible] assent [illegible] gentibus ydo
la vel [illegible] glo(sa) [illegible] in egiptu
vel babiloniam q(uod) [illegible] ydola
ne sufficient. Et [illegible]
i(d est) deiecta usque ad inferos gloria
[illegible] in barathrum
[illegible] vel [illegible] gle
[illegible] in [illegible] in [illegible]
[illegible] deiecta [illegible] afflicta
[illegible] vel [illegible] fidei
[illegible] infidelitatis [illegible]
deiecta [illegible] afflicte [illegible] in
[illegible] i(d est) [illegible]
[illegible] que [illegible] laborasti
[illegible] cultu ydolorum [illegible]
que [illegible] laboraverunt et in
[illegible] dixisti penitendo quiescam
[illegible] et [illegible]
causa [illegible] vita [illegible]
[illegible] invenisti i(d est) [illegible]
[illegible] vita tua pu
tasti propterea non rogasti. s(ed) me

corde per amorem rogantes pro quo glo
ria que i. divitias quas sedens [illegible] lo
gas noluisti sollicita pro divitiis
custodiendis non timuisti scilicet divi
tias per amissionem vel hostes ne tibi
illas auferrent et per faciendo fecisti
in fidelis quia mentita es scilicet non im
plendo que promiseras Exodi xxxiii
Omnia que locutus est dominus facie
mus et mei scilicet precipientis commandantis
committentis beneficia largientis
non es recordata glo. vel electa tua
neque cogitasti in corde tuo quia ego
tacens et quasi non videns glo. petra
tua scilicet dissimulando ea ad tempus et
non [illegible] quia ipsi [illegible] habundant
facientes superbia et mei i. facti
sunt obliti es secundum illud Ieremie ii°
mei oblita es et in [illegible] [illegible]
to et post sequitur sed ego annunciabo iu
sticiam tuam i. manifestabo opera tua
iusta loquitur ironice i. iniusticia
tua et nunc super opera tua. Vel ut
ydolatria non proderunt tibi cum clama
veris pro auxilio in captivitate
tua vel in [illegible] iudicio liberent te
in templo congregati tui i. omnes dii quos
de cunctis diversis congregasti Deut.
xxxii surgent et opitulentur
vobis et in necessitate vos protegant
i. non poterunt unde sequitur et
omnes eos auferet ventus i. presen
tes [illegible] tollet aura i. presen
to minor etiam aut fiducia qui
[illegible] promittit penitentibus consolacionem
[illegible] promissionem [illegible]
[illegible] quia [illegible] dicit [illegible]
[illegible] de impenitentibus aut
[illegible] fiduciam mei i. timoris
in ydolis vel mei i. [illegible] [illegible]
habebit secundum illud [illegible] xvi° ego
[illegible] tue magna nimis [illegible]
tabit terram viventium in hereditatem
habebit et possidebit montem sanctum
meum secundum glo. i. nomen [illegible]

testamenti quorumlibet in morte sunt
data vel ut [illegible] Exodi [illegible] et xxx [illegible]
vo vel secundum [illegible] xviii vel septuaginta
[illegible] vel [illegible] et duo
decim tribus et principibus eius [illegible]
fecisti et in ipsa [illegible] [illegible]
licenciam date vel secundum aliam glossam
et dicunt apostolus [illegible] fecisti [illegible]
predicando [illegible] scilicet bonum ex
empli bene operando declinaste
desernitur i. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aufer te offen
dicula i. quecumque peccati occasione
vel quecumque scandala de via popli
mei Ysaia lvii° [illegible] viam [illegible]
planum facite et eligite la
pides et [illegible] [illegible] [illegible]
excelsus super alios secundum illud [illegible]
Excelsus super omnes gentes dominus
et sublimis aut se vel excelsus pro
te et sublimis dignitate habitans et
virtute i. existens eternum durabiliter
et sanctum nomen eius in excelso
etc. bonitas eius in se ipso vel
in [illegible] scilicet super [illegible] et ipsius
unde sequitur habitans [illegible] ista
i. in [illegible] et cum contrito et humili
spiritu i. cum penitente habitans in
[illegible] ut vivificet [illegible] remittendo
et gratiam in se infundendo spiritum
humilium i. i [illegible] de se i [illegible]
cia vel iusticia non presumentium et
super vivificet cor contritorum i.
non penitencium i Regum ii° dominus
mortificat et vivificat etc. et ne
se vivificat non est in semper
[illegible] dicat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] si [illegible] voluerint [illegible]
me volunt [illegible] penitendi
neque usque ad finem [illegible] sed
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quia spiritus i. spiritus qui est benignus
ut dicitur Sapientie primo a fictione vera i. a fal-
so egredietur i. mittet et nobis
lux apparebit sicut in die penthecostes
Joh. xv° Cum venerit paraclitus quem
ego mittam vobis a patre etc. Et
alibi ego scilicet filius in spiritualibus do-
nis vel spiritus in dignationibus appa-
rere ... voluntate mea ergo i.
... et plasmatus per spiritualia ego
ista ... sic ... quod non ... primam
quia spiritus a fictione me ergo i. quia
ego ... beneplacita meo tecum spiri-
tualiter ... 7 plasmus ergo
scilicet ... in spiritualibus 7 motus i.
corpore ... qualitate ... sed
... nos autem ...
... primus reddit ... contra
... 7 ... in penitentium ...
consolationibus penitentium 7 reddi-
consolationes ipsi 7 lugentibus eius
... id est v° beati qui lugent quoniam
ipsi consolabuntur ... penitentis
... in penitentiam ...
... manet ... peccata
... 7 ... 7 ...
... in principio capituli ...
... confessus dixit ergo a
... et opera sua ... peccavit
... 7 ... quia ... iniquitate ...
... ipse media ... quia
... valent ... ipsum ... dimitte
... 7 ...
7 ... cum eadem modum ...
cum ... deposuit ... modum ...
... dominus ... suppliciter
... 7 ...
... culpa sua 7 in dignitatibus ...
in flendo pena corporalem et aliquot
... plus in vera cordis
sui 7 in ... contritione 7 puritate
cordis sui procedente vel ... aliam

in ... in vera cordis sui i. ut ...
... si in corde proponite
... peccatum ... confessione ...
... unde sic ... gla-
... vel ... ...
... ipsa sic penitentes ...
... 7 ... cum ...
... i. ... dispo-
sui cum ad ... 7 ...
... i. ... dispositi ...
procedente consolationis ... ...
ipsi ipsa ... ad ...
7 lugentibus eius quos ...
... sic est ... i.
... dispositi fructu labiorum
pacem i. ... qui fructu
... 7 ... sic
... pacem ... vel ...
... ... peccata sua
... pacem est confessione ...
... fructus ... ...
ut ... ...
de fructu labiorum est ipse ...
que ... labiorum ... perfecta ...
... in ... ...
longe est ... qui ...
... est i. ... non ...
... ...
qui longe est ... sua ...
... et ... sua
dixit dominus qui ... non potest
et ... cum ... plus
penitente judei ... voluerunt
... deliberatione sua ...
... babilonica quia
... ... futura per
lxx annos ... cum
... valentibus penitentes aut
... i. ... peccata sua
... maior ...
... non ... i. pacem ...

vel et invitati non habebunt et flentibus
eius .i. persecutores quibus impingunt
quia bonos verberant in tribulatione
.i. accedent eis in pena et luctu .i. et in
culpa maculante et ideo sequitur non est
pax impiis dixit dominus deus quia nec tibi
non pax

Clama ne cesses quasi tuba exalta
super hoc sine tali precedente capitulo
magnitudinem malicie huius monet dominus
prophetam clamando predicare vel increpatione
vel punitione mediante [illegible]
ardenti sive voce dum moto
monito hoc monitoribus in auctoritate
[illegible] primo monet ad clamandum
[illegible] clamandi modum quasi tuba
[illegible] ad quod tempus clamandum et
[illegible] populo meo scelera eorum et
[illegible] qui [illegible] hoc clama
predicando [illegible] ne cesses clamando
fortiter [illegible] officium suscipiens
[illegible] ad [illegible] accedit ut ante
adventum iudicis qui tribuet
ipse clamans [illegible] scelestos
predicatoribus necessarium est [illegible]
ne cesses [illegible] tempore
[illegible] in die [illegible]
[illegible] quasi tuba [illegible]
[illegible] alte [illegible]
[illegible] populo meo [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
[illegible] valuit [illegible]
scelera eorum quo ad [illegible] penitentiam
et domui Jacob peccata eorum quo ad
[illegible] nota quod predicator debet
[illegible] quasi tuba
[illegible]
[illegible] quinta tuba
est [illegible] et
[illegible] doctrina [illegible]
[illegible] quo ad alios [illegible]
[illegible]
[illegible] quasi tuba ad bella et

[illegible] antiquitus [illegible]
predicatio ad bellum contra vicia [illegible]
[illegible] agite peni
tentiam appropinquabit regnum celorum et
bene dixi scelera et peccata [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] monitoribus [illegible] et [illegible]
[illegible] falsa [illegible] penitentia
[illegible] est [illegible]
ieiunium [illegible] de
[illegible] quotidie [illegible]
de [illegible] et [illegible] voluntatem
[illegible] et [illegible]
vias meas .i. voluntates [illegible]
[illegible] se velle [illegible]
mea [illegible] legendo [illegible]
[illegible] iustitiam fecerit [illegible]
[illegible] colendo [illegible]
iudicium dei sui non dereliquerit
legis preceptum non obmittendo vel
[illegible] pater dedit omne iudicium
filio. [illegible] rogant me iudicia
iustitie [illegible]
[illegible] et
appropinquare deo volunt [illegible]
[illegible] deo [illegible] quare ieiuna
vimus [illegible] ieiunii [illegible]
[illegible] et non aspexisti [illegible]
humiliavimus animas nostras [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in die ieiunii vestri [illegible]
[illegible] ieiunium
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
esse [illegible]

vel gravendo ecce ad lites et
dicit ergo in die ieiunii vestri invenitur
voluntas vestra i. et si ieiunatis propter
vitandum hominum confusionem sed accipit
bos in corde retinetis non ieiuna
di voluntatem retinentes in appetitu
ra dei in diversis desideriis delecta
do corde vo. Consumendo ergo in
voluntate pro et omnes debitores
vestros i. eos qui vobis debent
aliquid repetitis pro eorum necessitate
compatiendo nec etiam attenden-
tes quod ipsi sunt qui intelliguntur per
egenum et pauperem repetitis tam
debitores vestros solvere impotentes
vel qui repetit non habentes de quo sol-
vere volentes repetitis in opera etiam
litigando unde sequitur ecce ad
lites et litigando quod debitum differen-
tes et contendentes et contendendo
in debitores se excusantes ieiu-
natis sed cum ieiunio et hoc predicta
vana affectantes nostri deo dantes
se pro se ieiunabant ut
repetentes debitis vacarent et
percutitis pugno se opponentes impie
que non cancellantes exigentes ut
nobis vel debitores nostros i. alios
malefactores qui nobis emendari
deberent repetitis unde dicitur decipis
pungendo et percutitis pugno vestro
pugno impie i. contra preceptum impii et
tale ieiunium placet michi valde
numquid tale est ieiunium quod elegi
sicut si ieiunatis ut ad humanam
et vanam gloriam vel plausum hominum
propter gloriam vel cum voluntate malorum
operum que sicut dicitur est ipsi tamen
penitencia corporis attendit sed cordis
et majoribus membris suis dissipat
sed cum in inferia perveniens qua dicat
ieiunus clamat [illegible] est ieiunium

pallet et ad lites et iurgia nonne
quod nichil unde in ubi et voluntas
quod ibi ignotum et tamen opus suum
tempus ut audiat. Ideo se clamorem
sui gloriam dum audit tamquam placere
audiatis vos i. nolite sic ieiuna-
re numquid tale quale agitis est ieiu-
nium quod elegi i. acceptum ut ho-
minem per diem affligere hominem ani-
mam suam sed ad virtutem actibus suis
laborare et vitiis quorum quod non
quorum numquid tale est vestrum ieiunium
quod elegi contorquere circulum
caput ut suum sed inclinando usque ad
pedes vel terram sicut monachi
faciunt ut dicitur nulla est fructus
solum exterius factum non apparet et pro
suum accipiens afflictionem et omnes
suum accipiens delectationem vel similiter
accipientes delectationem et similiter
sicut in die ieiunii sicut nichil sumentes
tamen se adinvicem ut similiter
quod non sufficit sine hoc ipsum est
quod est et sic predictum in hoc sunt vo
tum et ei non sunt deo accepta quia
non sunt deo accepta quia non in
corde et puro sunt sed dicunt in
vanitatem et non placent reddere
in illa gratiarum propria et devota
unde primo ad hoc est nunc hic est
voluntas dei sed facta est ipsum
voluntas de in [illegible] et tamen vel
voluntas sum ieiunium et non ieiunium
acceptabile deo quod non vestrum sit
non est deo acceptum ieiunium et
simulatione vestra peccando ad
in laudem humanam requirit
non ut hoc est peccatum argentum in
operum penitentium falsa hic est
in virtute ad penitentiam venit
et quasi inique ad eum peccat
permittens magna commoditatem
qui permiserunt nec permittit ea
peccatorum sed in peccatis talis sic sequitur
ecce non est abstinentia in prima
primo in virtute adventa peccatum

Christi adoptati in peccatoribus. Quod quinto ad
solutum peccatoris dicitur ab Isaia lviii ut
patet ibidem. In sermone primo sumitur
consolatione. Quod remittere debemus
percussionibus dicit enim super. In sermone
primo monet Isaias ac admonet. Quod
vero per bonis frange esurienti.
Adverte penitencia [illegible] requiritur
peccatorum. In sermone primo monet debi
torum obligationes remittere. Quod se
cundo oppressos manumittere. Dimitte
te eos qui confracti sunt et omne onus
et cetera. Sequitur: est magis ieiunium
quod elegi quam illud scilicet quod predixi e
hoc magis dissolve colligationes
impietatis in illis falsis cartis qui
bus dicebant ut sibi pauperes obliga
tos quod erat magnum impietas. Solve
glossa similiter fasciculos deprimentes i.e.
cirographa quibus feneratores opprime
bant indigentes ut dicit glossa. Unde
Lxx omnem scripturam iniquam scinde
falsam scilicet cirographa et que habetur
in glossa. Vel sic dissolve colligatio
nes impietatis i.e. conspirationes fac
tas contra dominum spiritualem vel dominum tempora
lem. Solve i.e. dimitte fasciculos deprimen
tes peccatorum collectiones [illegible]
[illegible] secundum illud [illegible]
[illegible] sit [illegible] dimitte eos
qui confracti sunt fame vel doctrina
dimittite liberos scilicet [illegible] qui
enim usque ad illud tempus vendebant
se aliis et ipsi emptores ultra [illegible]
[illegible] eos detinebant iniuste
secundum quod habetur in glossa Deuteronomii xv. Cum
vendetur tibi frater tuus hebreus
et sex annis servierit tibi anno septimo
dimittes eum liberum et cetera. Et omne
onus i.e. iniustum [illegible] dirumpe. Levitici
xxv. Noli te affligere captivos
vivos et cetera. Et quod [illegible] penitencia
non sola [illegible] ac [illegible] malo sed
et [illegible] in bono [illegible]
frange et cetera. Et primo monet pauperi
necessitatibus succurrere. Quod ipsi secun

do sua in diligentia non despiciat et
carnem suam ne despexeris. In sermone primo
cotidie victum reparare. Quod non
cotidie reparare. Cum videris
nudum et cetera. Vestimentum enim datum
semel sufficit usque ad tempus
magnum. In sermone primo quo admo
net quod quo ad hospicium et egenos
frange et cetera. Et si non potes
in rigorem dare ac [illegible] de ipsis saltem
mediam vel saltem aliquod [illegible]
vel frange ut pluribus possis dare
secundum illud [illegible] dispersit et dedit pau
peribus et esurienti. Non habenti
vel dimitte secundum illud Luce xiv.
Cum facis convivium voca pauperes
et nota quod qui dat habenti [illegible]
similis est illi qui portat aquam ad
flumina vel ad fontem vel asino a
[illegible] magis in [illegible] aqua pane
[illegible] advenientium [illegible]
non aliquem quia qui offert [illegible]
[illegible] pauperis et cetera Ecclesiastici
xxxiv. Et egenos vagosque et cetera
qui non habent hospitium nec unde
conducant ipsum induc et cetera. Et non so
lum de petentibus sed de non petentibus
[illegible] in domum tuam non alienam
sicut illi qui hospites mittunt ad
domum alienam ut se de illis expe
diant. Cum videris nudum et cetera
non solum cum petierit sed eius in
digentie [illegible] operi eum i.e. da ei
vestimentum. Job xxxi. Si non bene
dixerunt mihi latera eius i.e. pauperis
et de [illegible] est et quia homines
de aliquo apparent veretunda corpo
ris [illegible] et ideo solet despici et
ideo subdit: et carnem tuam i.e. proxi
mum in carne tibi similem ne despexeris
scilicet propter suam mediocritatem vel paupertatem
quia Proverbiorum xiv. Qui despicit proxi

sum peccat [illegible] dicitur per ieiunium
deo placere faciunt aperte confessa vel
peccatorum destructa unde super eos dicitur
solue colligationes et debitorum
cirographa dimitte eos qui facti sunt
spiritualiter [illegible] flagitiis [illegible]
ti per quorum hospitates vel in hospita
recepto egenos [illegible] hospitales
et [illegible] indutis [illegible] mundum
[illegible] incipit [illegible] in [illegible] adversa
penitencia et hec quo ad statum peccato
[illegible] permittit talis penitencie fructus
multiplices quorum primum est [illegible] in
figura [illegible] tempore dam
[illegible] debet deus [illegible] et [illegible] dam
in [illegible] principis [illegible] et
[illegible] multo abstinencie [illegible]
est [illegible] et sanitas tua
hoc ieiunio [illegible] corporis
[illegible] gloria [illegible] vel adepta
et gloria domini colliget te [illegible]
[illegible] in Regum xix ubi legitur
quod helias ieiunio xl dierum [illegible]
[illegible] dei oreb [illegible]
auditus. [illegible] in [illegible]
[illegible] cum oracione et ieiunio et
sunt si predicta [illegible] opera penitencie
[illegible] incipit [illegible]
lumine [illegible] gratia illuminans intellectum
et expellens tenebras errorum et [illegible]
[illegible] tua i. remissio peccatorum vel
[illegible] bonorum
[illegible] oritur per illud ysaie lviii° [illegible]
[illegible] deum et [illegible] de a malo et [illegible]
sanitas [illegible]
[illegible] Et anteibit faciem
tuam [illegible] iusticia
tua i. bona iusticie [illegible] opera
[illegible] apocalipsis xiiii° [illegible] opera illorum sequuntur
illos [illegible] antecedunt [illegible]
antecedunt [illegible] sequuntur
[illegible]
[illegible] iusticia tua

i. christus qui omnes iustificat per illud
[illegible] facta [illegible] iusticia et
[illegible] per illud [illegible]
[illegible] et gloria domini i. filius
qui est gloria patris [illegible] colliget te
[illegible] te [illegible] paradisi per
illud [illegible] in regno [illegible]
vel gloria domini [illegible] colliget te i. re
[illegible] venite benedicti et
[illegible] in [illegible]
[illegible] dominus [illegible] tempus
in [illegible]
[illegible] clamo
[illegible] audiui [illegible] tibi
[illegible] et dicet [illegible] dominus ecce assum
[illegible] admirando [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in corde et [illegible]
in [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] clamabis [illegible]
et dicet ecce assum [illegible]
et [illegible] dominus deus
[illegible] et [illegible]
[illegible] multi et
[illegible] super [illegible]
[illegible] in [illegible]
est et [illegible] ad
vera penitencia [illegible] ad statum [illegible]
[illegible] et [illegible] ad actiuam
[illegible] ad contemplatiuam [illegible]
[illegible] per [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] oritur in tenebris
[illegible] que [illegible]
[illegible] penitencia peccatorum [illegible]
ad actiua [illegible] ordinacione
[illegible] et ad deum [illegible]
[illegible] vel ablacione peccati et
[illegible] ordinacione [illegible]
ibi et [illegible] et ubi [illegible]
[illegible] ordinacionem [illegible] que
est [illegible] malum [illegible] illa
que est operando bonum [illegible]

effunderis declinando malum primo
scilicet cum dubia non vacando secundo
mala dicendo non loquendo et loqui
quod non prodest per hoc aut moram ma-
la in tenebris recludere maiora
Si abstuleris scilicet peccatoribus catenam
et omnis confessione de medio tui i.
de corde quod in medio tui est catenam
catenam scilicet peccatorum per illud proverbiorum v°
funibus peccatorum suorum quisque constrin-
gitur et desieris extendere digitum extende-
re i. prebere intendere cum digito ostende-
re in mala notare per illud proverbiorum
vi° homo apostata per digitum loquitur.
et loqui quod non prodest i. verbum otiosum
quod est pro otiosis et si quod non prodest
multo fortius quod obest. q. d. Si ab-
stuleris omne malum cordis oris
et operis et insuper cum effuderis et
quia non sufficit declinare mala sed
oportet proximo facere bona ideo sequitur
cum effuderis esurienti corporaliter
aut spiritualiter refectione animam tuam s.
dando sua ei compatiendo et benefa-
ciendi ei voluntatem habendo
et animam afflictam in necessitatibus angu-
stia repleveris quocumque beneficio
s. implendo eam etc. et hic promittit
remunerationem pro fructu primo i-
sta secundo respectu altius vel in alto et
edificabit. In presenti primo i. presenti
secundo in futuro et requiem In futura
primo gratiam fugantem tenebras peccatorum
et errorum secundo claritatem bonorum
operum ut virtutum et tenebre tue et
cetera in tenebris i. peccatis fugandis
lux tua i. gratia vel Christus qui est
lux vera Johannis primo et tenebre
tue i. peccata erunt sicut meridies
i. eo loco peccatorum tuorum succedet
per claritas bonorum operum et virtutum
ut sola per te tibi erit in presenti

ximo et in futuro videtur. Et triplex
hic in futura promittit remunera-
tionem secundo ad operationem bonam et implebit
et ibi primo promittit plenam conso-
lationem aut visionem in anima secundo
incorruptionem in corpore et ossa tua
liberabit quod ipsis liberabit quam parum ipse
adhuc. Et eris quasi ortus et de
Christus ortus cuius ad scripturam et
portat multiplicem fructum de
fontibus ut est tempus et tria sunt
[illegible] melior aut ortus i.
accipit fontibus spiritualium aliquis
in fidei aut fontes i. irrigabilibus
aquarum quamvis ad naturalibus ha-
buit sed omnis de gratia spiritus
Christi amandi ita dicit Christus ut
irrigatur abalienis Christus et im-
plebit splendoribus et claritate
visione vel cognitione dei anima
tua quamvis ad naturalem
ibus sed unde et affluens et
et ossa tua adhuc liberabit s.
aliquid in spirituali dando tibi i.
incorruptione corporis ut ossa tua
Christus et virtutes quamvis ad naturalem
bilem et hoc dico quod non erit in te
virtutum defectum quia et eris sicut
dilectus ortus irriguus qualiter Christus dixit
scilicet Christus originis virtutum plenitudinem
et operum fructibus conspicuus et
sicut fons aquarum i. spiritualium cuius
non deficient aque. Et dicit Christus.
Christus accepit plenitudinem gratie
ut de se fundit et sicut de Christo
erunt aut cetera sicut altius virgi-
nis non solum erunt tibi de
utilitate sua sed etiam aliorum
re per et edificabuntur in te i.
in tua aut domus tua deserta seculorum
i. illi qui fuerunt multis seculis extra
per fidelitatem fundamentum generationis
et generationis suscitabis i. doctrina

prophetarum et apostolorum in qua sedentis
est iudaicis plus et gentilibus ut
fundamentum apostolorum et prophetarum et
notabilis edificatur vel construitur
in ipsos prophetas et apostolos. Secundum illud
ad ephe. 2o superedificati super fun
damentum apostolorum et prophetarum et no
tabilis edificatur vel construitur
sapientie vel pauperum ut ceterarum. Secundum illud
Ie. 3am conuenit in semitis in
spiritum actus. Secundum aliam litteram autem
semitas iniquitatem quod et alios
ipse innuitis in bono et mortes in
malo et propter membris mentes quas in
ade. Secundum illud sap. quam quantum fecit
per alieno vie sue salvabit dicitur
eius amarte. Dicit autem hic iuvenis
adversa pertinentia quantum ad statum
prophetarum et quantum quantum ad vitam exempla
ria et sic ponit indicationes. 2o
promittit ut delectabiles ... sunt
tangit terra que ad ipsam innuendas
et speciale deum providit sabbatum
dum non violaverint. Dicit ipsum
observare dignum indicavit ut
representavit et notabilis sabbatum
dicto quod deum glorificavit. Secundum ipsum dicit
que celebrando et glorificando
eum. Dicit autem a sabbato a sabbato pe
dem tuum vel in sabbato ne feceris aliquod
malum. Dicit autem in quo super desine
do facere voluntatem tuam. Et narraberis
quod hic sed meo vel in sabbato alme
sanctificato et a nobis fecit celebrando
Secundum illud Exodi 20 memento ut
diem sabbati sanctifices et nominem
vel indicaveris sabbatum delicatum
vel cum spiritualibus deliciis celebrandum
et sanctum domini gloriosum vel cum sanctitate ce
lebrandum ad gloriam domini et honorem
domini. Et glorificaveris a pluribus bonis eum
sed deum ut dicam sabbatum dum non fa
cis vias tuas vel actiones tuas spiritales
et non inveniatur voluntas tua ut lo

quaris sermone super malum quod de
dicit non facies opere vel voluntate ut
sermone. Cum delectaberis super domino
non in mundo et sustollam te vel super su
per altitudines ut super al
titudine terre vel in celestia et cibabo
te ut fruaris hereditate patris tui
Iacob hereditate celesti quam
dedi Iacob. Et hic ne fortassis
ob eis dominum locutum est super hoc
ipse enim mentire non potest. Sequitur
[illegible] xviiio. Secundum

Ecce non est abbreviata est ab illo
loco tam talis non ne bene est
magis continuans ... superbiunt ab ac
dam penitentiam sed cum hic promittes
eam penitentiam et multiplicem remissionem
magnam et multiplicem ... differt de
tam ne forte aliquis differret de
quam promissionis impletione hic
tangit per partem promissionis confirma
tione sue approbationem. Et primo ostendit
quod ex parte dei non est in potentiam. Secundo
ostendit quod impedimentum provenit
ex parte sua quod iniquitates vestre. 3o
tangit in credendo malorum ut
sic reprobatis sua iustitia ut videt
deus certo oculo quam ... et
salvavit sibi. Dicit primo vel
penitentibus multiplicem remissionem
diffidendum est de ... promissionis
impletione quia ecce non est a
breviata manus domini vel potentia
ut salvare nequeat sed vobis si
in credideritis et penitentiam ege
ritis neque aggravata est auris
eius sed auris eius ut non exaudi
at si vobis si ipsum ex corde in
vocetis. Sed iniquitates vestre hic
primo ostendit eorum culpam. Secundo
penam propter quod elongatum est et
ut in oculis ibi vastitas ut primo
ostendit quod impedimentum provenit

propter malitiam. Secundo a corde ignorantia
propter quod elongatum est. Tertio a corde scelerum
penitentia propter scelera sua. Et libri
Regum [illegible] quod [illegible] et [illegible] parte primum
primo ostendit culpe vel malitie
operatorem dispositate. Secundo culpe multi
plicationem. Unde cum dicit Sed iniqui
tates vestre diviserunt inter vos et deum
vestrum ne [illegible] salvet vel exau
diet. Propter illud Thren. iij. Opposui
sti [illegible] ne transeat oratio. Sed ipse
ad beneplacitum dei et peccata vestra
deum absconderunt faciem suam a vobis
i. [illegible] a vobis [illegible] ne exau
diet. [illegible] vos in tempore tribulationis.
Ezech. xliiij. Clamabunt ad me
et illos et [illegible] dixi quod [illegible] peccata vestra
cum [illegible] [illegible] [illegible] adeo
quod [illegible] consummatione ostendit culpe
eorum multiplicitate et [illegible] perpetrata
vel membra quibus peccatur. Et primo ex
parte manuum. Secundo ex parte oris labia vestra.
Tertio ex parte cordis conceperunt labo
rem. Quarto ex parte pedum pedes eorum
Manus enim vestre pollute sunt sanguine
[illegible] Christi et prophetarum [illegible] super manum
[illegible] sunt sanguine et digiti
vestri iniquitate [illegible] super pol
luti sunt vel pleni. Et dicit digiti quia
digitis retinemus [illegible] solum [illegible]
sunt peccatis [illegible] et labia [illegible] ex parte
oris ostendit peccatum primo in transgressi
one. Secundo in omissione [illegible] quod [illegible]
in locuta labia [illegible] vestra locuta
sunt mendacium [illegible] Joh. viij. [illegible] Job
demonium [illegible] vel mendacium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] obfuscantes
[illegible] Ro. xiij. [illegible] que locuta est [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] dicendo
et lingua vestra iniquitatem i. blasphe
mias fatuit i. loquitur. [illegible] locuti sunt
esse vana [illegible] [illegible] locuti esse bona
[illegible] [illegible] [illegible] in iustitia
apostoli [illegible] ad cor [illegible] facta est vobis

iustitia. In vocet in [illegible] veniam pete
[illegible] [illegible] ad deum [illegible] est [illegible]
dicet ut [illegible] ad [illegible] unde petie
runt Barrabam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Barraba [illegible] in nichil
i. in messia quo [illegible]
quod nichil est. Unde [illegible]
[illegible] in nichil i. in ydolo [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] et loquuntur
vanitates i. falsitates [illegible]
fabulatores [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fabulatores [illegible]
[illegible] [illegible] locuti sunt [illegible]
[illegible] [illegible] conceperunt [illegible]
parte cordis [illegible] [illegible]
in cogitatione. Secundo in [illegible]
opera eorum et [illegible] opera et [illegible]
[illegible] [illegible] cogitationes
conceperunt laborem [illegible] labor
[illegible] Christi [illegible] et machinando
et pepererunt iniquitatem i. iniqua
et venenosa [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] conceperunt dolorem
et pariet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] laboraverunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] manifestum
[illegible] [illegible] venenosa. Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
nec [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fecerunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] tela aranee [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

confessum est a nobis predictis mitti per
compleciones et maledicciones diversa
incipit in regula q. d. [illegible] corpore
[illegible] habuit ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Joh. v. [illegible] [illegible]
[illegible] in nomine meo illum accipietis
[illegible] corum [illegible] [illegible] et doctrina [illegible]
in vestimentum [illegible] [illegible] [illegible]
in medio [illegible] [illegible] [illegible] qui
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] operibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] opera [illegible] [illegible]
[illegible] plus est [illegible] [illegible]
in manibus corum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pedes ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gladiis et fustibus [illegible] ut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut patet
[illegible] [illegible] [illegible] et effudit
sanguinem innocentem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qui occidis [illegible]
[illegible] est [illegible] affectibus [illegible] pedibus
[illegible] super cogitaciones [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fidem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] audit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] opera [illegible] q. d. vastabitur [illegible]
[illegible] vastabatur [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Joh. viii et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] credo
volendo super [illegible] non est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cognoscere
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] corum [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible]
corum [illegible] acciones [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] qui [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] iudicium [illegible]
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
omne iudicium dedit filio et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] super [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
in lege [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] [illegible] [illegible] tenebris [illegible]
[illegible] [illegible] Joh. [illegible] in tenebris
[illegible] et tenebre [illegible] non [illegible] ut
[illegible] [illegible] in tenebris ambulat et [illegible]
[illegible] in tenebris ambulamus palpamus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] patet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

pii^a vi^o. Ezechiel dum luctum et
lesu lux vel in d^ni sui lux e. Jo. j^o. et
viii^o. Ecce in tenebris non intelligentes
ut d^r. intelligamus calligimus si in obscu
ris misteriis et passionis nostris et qui
gr. morum s. per fidelitatem et cui
pa ita eps est non sit nobis scitentibus
si ex passio virtutis in Act. capitulo ii^o cu
lti. moyses palpitu evolans sup
ter corpus et ipse se eciam inq. vestitus
tingens q. asserta res vel probantur
res virtutis sit prope conantes omnes
nisi ducs ob dimitti si ex ob spina
te et qui columbe mediantes s. ipse
sus gemens vel munda et angemi
tu prime intellectus spiritualis cogitabili
tate ecce ma^a efficiam qui columba seduc
ta non habens cor et vidit sit geme
inq. qui compassionis mediant vel oper
que pt dei videam et illuminari
intellectus et non est vel non pueri
ipsis ad nos que tantum adeptus est
gl. apt. ininj. destinj salute vel unde
vult in que tantum. amen vel carent pro
eorum devictis sup. b. dubio dedi te
in luce gentium ut sit populis nea
et et elongata est. a nobis s. iudeis
in preceptis angeles per predicacionem
apostolorum Act. viij^o. Ite insuper vobis
ecce elongavit fugiens
et mansit elongata multiplicabitur
sit cum ministrante et in sub vile
secularia ipse primitia mi tanta te
cum ad eorum in agnitionem veritatis carn
videbit eos ipse Je. ij^a. Degnetis
se malicia tua et nunc viderunt
q^r scelera vestra vel peccata q^r scelevibus
valentem super est et iniquitates
vestras cognoscitis quas prius putabant
misterias Jo. je. xvi^o. Clamant
volunt omnes qui inter sumus ar
bitra[illegible] scilicet possunt deo actus
ex puncta corde dixerunt efficacia
ut super eos ministris vestris ipse
si peccata et meruerunt dum peccare
ly qui populatam narrando recitavi
cum morte esse vel reclamando

cap^e. xvij^o. Quoniam cognoscimus
et ipsi qui primus supra dicta nomina
pietatis decimi vel pro d^mi ipsius
turbando Jo. xvi^o. Quia multis in
mit me sequatur si zach. xij^o
Erit ad me spectaculum sed etes
ad me si sumus ut bene talis
ma q. d^m. s. ddc. id est xvi
verba e magis sit Jo. le. xiii
hic Ecce adeo qui sabbatum non cu
stodit et transgressione sit ma
datorum dei et nomine dei vana
um assumendo falsum testimonium
dicendo qui habet eorum et ipse
puerum seculi aliis se inficere
ante ecce qui malicia ex qua trans
gressionem et locutionem sumus eorum
et non solum nec sed toto corde dele
bundate alba mediorum scilicet de
ex d^m. ddc. vel luce xvij^o. sui
in bonis substantie gente mea
vel alba mediorum scilicet predicatores
mas je. viii^o. apprehenderunt me
tum et noluerunt reverti etiam
in ipsis cum corporali iudicium vel tem
poralis dissensio vel sic. adeo tetes
per apostolos predicatione Act. xvi
Ecce quantum adgentes trans
itu a consuetudine eorum
ad que nobis fecit cum infirmari
ad eos j^a. longe a nobis stetit
in gentibus inter longe a peccatoribus
salus et inde sit super latum ex
a nobis adgentes et cognovit a
cordibus nostris in plateam vel ibi
similitudinem liberum tenent virtus si
ecclesia vel sic. qui cum virtus Jo.
xvi^o. Ozee iiij^a. non e veritas et
et equitas vel iustitia agent
illud c. non patent in ingredi si ...
de eorum qui sanctitatem tenent ve
ly ecce in^a. vidi in loco iudicii
impietatem et in loco iusticie in
iquitatem et videbit quoniam vel
vult qui et facta e virtus in abili
niaue vel se ex uo solum virtus

[illegible] primo [illegible] facti [illegible]
[illegible] in oblivione [illegible] mediciis [illegible]
oblivioni datus sum tanquam mortuus
a corde. Item etiam [illegible] nec [illegible]
pauperis [illegible] qui [illegible]
liberavit [illegible]
[illegible]
oblivisceris et qui [illegible]
[illegible] reddere [illegible]
[illegible] aliorum [illegible]
[illegible] bonorum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] culpa [illegible]
penitentia [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] penitentia [illegible]
[illegible]
[illegible] malum [illegible]
[illegible]
[illegible] et
[illegible] penitentia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] non est [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]

in [illegible] [illegible] in
[illegible] non [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] penitentia [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] est et [illegible] penitent[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] penitentia [illegible] non [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] penitentes [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible]

opus. Et sic intelligitur ultio dei [illegible]
veniencium ad predictam vindictam sanctorum
sed hic tempore ultionis eius cum adveniet
vicissitudinem ipse retribuet eis Et
sic ad vindictam que ad retribucionem
in dignacionis multos [illegible] oc-
procedente hostibus suis super fideles
scilicet ipsis iudeis incredulis et vicis-
situdinem tunc suis ut sicut ipsi spiritua-
liter persequebantur [illegible] sicut ipsi
occiderunt domini Joel iiij°. Cito velo-
citer reddam vicissitudinem hostibus
meis et hec fit cum [illegible]
timentibus iudeorum in [illegible] timi-
corum paucis sicut in [illegible] a-
gravatur magis pluribus [illegible]
reddet scilicet eos delendo sicut ipsos
delerent quantum potuerunt et sicut
primo ista iudeorum culpa et pena
sic describit tempus conversionis
tunc ad fidem [illegible] iudei [illegible]
veniencium audita predicacione fratribus
[illegible] et [illegible] docet [illegible]
[illegible] ad gentes [illegible] predicacione
apostolorum et [illegible] quasi
fuerit aliquis iudeorum et veni-
bit Syon [illegible] predicat [illegible] eis
dens [illegible] hic [illegible]
[illegible] signum spiritus meus [illegible]
[illegible] in medio
dicti [illegible] iudeos ad surge
[illegible] lumine [illegible]
[illegible] surge et illuminare et
audite vindictam de iudeis et
[illegible] apostolorum et [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] scilicet ipsis cum [illegible]
[illegible] et in cum [illegible] et gloria
eius [illegible] qui est gloria [illegible] qui
ab oriente et qui ab occidente
[illegible] mundi [illegible]
[illegible] et [illegible] intelligit
[illegible] multi
venient ab oriente et occidente
[illegible]
[illegible]
[illegible] purgans et

[illegible] que spiritus domini [illegible]
vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]
Syon [illegible] in [illegible]
Syon [illegible] fidelibus iudeis vel [illegible]
[illegible] redemptor [illegible]
[illegible] fortitudinis [illegible] Syon [illegible]
redemptor [illegible] et [illegible]
[illegible] fidelitate in [illegible]
[illegible] in [illegible] vita [illegible]
[illegible] que non [illegible]
[illegible] vel [illegible] eius [illegible]
vel [illegible] predicatorum et
[illegible] habebunt
[illegible] sedibus meis
[illegible] cum
[illegible] reddentibus
[illegible] ut [illegible] et [illegible]
[illegible] signum [illegible]
spiritus meus [illegible]
[illegible] in [illegible] et verba
mea quo [illegible] et [illegible]
[illegible] aliorum [illegible]
[illegible] vel erunt [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] vobiscum sum omnibus diebus
[illegible] Ego roga-
bo patrem et ut maneat vobiscum
in eternum [illegible]
[illegible] et in [illegible]
[illegible] et [illegible] verba
mea non [illegible]

[illegible] ultimae [illegible]
[illegible] predicacionibus fidei non
defecerunt [illegible] sanctorum [illegible]
in [illegible] ad fidem vel [illegible] lumine
[illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible] vel [illegible]
[illegible] lumine [illegible]
non deficient verba que [illegible]
illuminant et inde surge [illegible]
vel [illegible] culpe vel [illegible]
[illegible] et [illegible] lumine que [illegible]
[illegible] fidelitate [illegible] vel [illegible]

vel negligentia iudeorum vel in synago-
ga vel ecclesia vel anima illuminare
fidei vel gratie vel doctrine suscipiende.
Ad hec est causa secundo surge que dormis
et pone timorem et illuminare te debes
anima venit hic redditur predicte inuita-
tionis vel obtemperandi duplex ratio
[illegible] et [illegible] in diligentia
anima esse tenebre surge igitur
venit lumen tuum scilicet christus lux
vera. Et dicit quo illuminaberis scilicet cum
fidem [illegible] vel lux fidei que est
prima illuminatio mentis ad cognitionem
ueritatis [illegible] dignitatem [illegible]
niendi modum et glossa dicit christus dei
filius [illegible] illud Johannis primo vidimus gloriam
eius quasi unigeniti a patre et [illegible] ipse
[illegible] gloria [illegible] super te scilicet [illegible]
[illegible] deus orta est [illegible]
[illegible] assumendo [illegible]
[illegible] esse tenebre [illegible]
[illegible] obtemperandi necessitate vel utilitate
[illegible] predicte iudeorum in fide-
litate [illegible] [illegible]
in [illegible] obfuscatione et caligo
[illegible] [illegible] super te autem
[illegible] esse tenebre in fide [illegible] quo
intellectum operuit [illegible] mentis anima
[illegible] et caligo [illegible] [illegible]
[illegible] in fide et caligo in [illegible]
in [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ipsi in tenebris ambulant
[illegible] [illegible] predicat [illegible]
[illegible] [illegible] utilitate et [illegible]
predicat [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] et glossa [illegible] [illegible]
vel ecclesia vel anima [illegible] [illegible]
[illegible] assumendo vel [illegible]
[illegible] [illegible] oritur [illegible]
[illegible] meum sol iustitie et
glossa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliquorum [illegible]
gentium et ambulabunt et glossa cum
[illegible] vel [illegible] gloriosus
in [illegible] Johannis primo vidimus gloriam
eius vel [illegible] [illegible] quo

ad aliquos non solum in te ecclesia de
iudeis [illegible] [illegible] et ambulabunt gentes
[illegible] predicat [illegible] ad fidem
[illegible] ~~[illegible] videbis et afflues~~
[illegible] esse [illegible] unde
[illegible] afflues. Tertio admirationem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et ambulabunt gentes in splendore
lumine tuo scilicet in fide quam illuminaberis
et non solum minores [illegible] [illegible]
reges ad [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] ortus tui scilicet [illegible] [illegible]
ecclesia primitiua [illegible] [illegible]
tenebris lux tua [illegible] implebit
[illegible] [illegible] reges [illegible] unde
glossa [illegible] [illegible] [illegible]
reges ut Constantinus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non solum [illegible] mundi non [illegible]
sed [illegible] et [illegible] leua [illegible]
[illegible] mundi ecclesia primitiua oculos
tuos mentis et vide scilicet intellige [illegible]
[illegible] omnes isti congregati sunt
[illegible] venerunt tibi scilicet
ad fidem [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut qui venient [illegible]
filii tui [illegible] [illegible] [illegible]
fide [illegible] glossa de longe
venient [illegible] [illegible]
et filie tue [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lac potum dedi vobis
[illegible] de latere surgent [illegible]
[illegible] [illegible] latere [illegible]
[illegible] de latere doctrine surgent [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lac [illegible] [illegible]
[illegible] quibus lacte [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] videbis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] congratulationis
[illegible] [illegible] videbis [illegible]
[illegible] afflues [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] super [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] et dilatabitur
gaudio et exultatione cor tuum p[ro]-
[illegible] ad [illegible] ac velocem [illegible] p[ro]phe-
tie [illegible] dilatatum ad
[illegible] sunt hic [illegible] [illegible]
exultacionibus [illegible] tunc [illegible] [illegible]
gentium conversione ad fidem [illegible]
describendo gentium ad fidem [illegible]
tam multitudinem vel varietatem venie-
veniendi modum vel formam drome-
darii [illegible] Epha venientium deinde
omnes de Saba [illegible] venientium [illegible]
vel districtos [illegible] multiplices omne
pecus Cedar dilatabitur [illegible]
[illegible] sunt [illegible] ad fidem et ritum
que tenebis [illegible] [illegible] gentium q[ue]
[illegible] [illegible] in amaritudine [illegible]
stabili [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mare [illegible]
[illegible] mare [illegible] [illegible] pecus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fortitudo gentium venient [illegible]
[illegible] ad [illegible] potentes [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sublimes ad te [illegible]
[illegible] [illegible] in undacio came-
lorum [illegible] ad [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
operiet te i. tot erunt tales [illegible]
totum poterunt operire vel [illegible]
[illegible] dromedarii [illegible] ad
[illegible] [illegible] glo[sa] dromeda-
rii [illegible] camela [illegible] vel [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
veniendi modus [illegible] sicut [illegible] glo[sa]
dromedarii vel dromas [illegible]
[illegible] camelo velocius [illegible]
[illegible] gentes ad fidem vel[ut]
[illegible] Madian et Epha
[illegible] [illegible] [illegible] Arabia in
[illegible] [illegible] partibus [illegible] [illegible] ve-
niet ad fidem [illegible] [illegible]
[illegible] omnes de Saba venient
[illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] glo[sa]
Madian [illegible] [illegible] et Epha
[illegible] vel effundens Saba [illegible]
[illegible] [illegible] vel captivitas [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] gentes [illegible] [illegible]

[illegible] de captivitate [illegible] [illegible]
[illegible] venient et filios [illegible]
[illegible] i. [illegible] [illegible] filios
dei [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] filiorum recipiemus [illegible]
[illegible] fide [illegible] [illegible] [illegible]
omnes in [illegible] de Saba venient aurum
et thus deferentes [illegible]
ad offerendum deo et laudem domino
annunciantes i. [illegible] deum [illegible]
[illegible] laudantes [illegible] [illegible] venient
in [illegible] [illegible] laude et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in oblatione
et laude dei vel [illegible] [illegible] glo[sa]
[illegible] [illegible] et thus glo[sa]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et laudem domino annunciantes
annunciates i. [illegible] ad [illegible] dei [illegible]
[illegible] glo[sa] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
omne pecus Cedar i. [illegible]
[illegible] [illegible] modo [illegible]
[illegible] afferri Cedar [illegible]
[illegible] vel tenebre [illegible] [illegible]
[illegible] fuerunt [illegible] [illegible]
tenebre [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] congregabitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
i. [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible]
Nabaioth vel Nabaioth [illegible]
[illegible] et [illegible] plati [illegible] predicatores
[illegible] fuerunt filii [illegible]
[illegible] [illegible] ministrabunt [illegible]
in officio predicacionis et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] filius [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] arietum et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] placabili-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] altare [illegible] placabile
[illegible] [illegible] [illegible] ablatum
in fide [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] maiestatis mee i. [illegible] glo[sa]
[illegible] i. [illegible] [illegible] omnium

glorificatum per ergo quod cum terra est multi-
tudinis consistens ordinata quia quicunque
vero. Primo qui prope eum cedat desi-
gnatur et in qua adducet Dominus platea
istius parietes habitacionis illuminet
ita quod platea per habitacionis qui sunt isti
et quod quia pervenit adventum gentium
ad fidem hic significatur pervenire
ut sua perfectio assimilatur primo
quantum ad velocitatem que notatur
in volatu secundo quantum ad compertionis
solitudinem et quia columbe sunt
dixisti quod mirabile quod gentes cito ve-
nient ad fidem et ideo prophetia dicit qui sunt
isti qui ut nubes volant sicut ele-
vati spiritu et ab amore mundi ele-
vati. Ergo adhuc de toto orbe alibi
spiritus sancti a penis Christi supra quos
volabat in hucios per quos
sicut alia glosa ut nubes volant
quia isti predicatores de gentibus qui per spiritum
impulerunt verbis terrenis viciis
de celo volant contemplacione mentis
et quasi columbe per simplicitatem ad
fenestras suas id est propter hoc [illegible]
temporaliter ut cuiuscumque
ne pravorum intrat per aliquam tem-
ptacionem sicut id est eciam [illegible] consedent
mortis per fenestras mortis vel estote
prudentes sicut serpentes et simpli-
ces sicut columbe. Ergo volant
in fine eciam inceptum quia sicut
cum supra videt Dominus per prophetam
in persona Domini ad fidem gentem
id est deus contemplacione in spiritu
[illegible] gentium impleverit et dum
nubes glorificatur ut ad ducta sit
et ecclesie edificacionem et edificabunt
filii tui et cumulaverunt exaltacionem
et glorificationem et locum pedum meorum
glorificabo cum terra despiciebat et predicatorem
ecclesie edificacionem quantum ad muros
et portas et incipiunt parte et quantum
ad personas spiritualibus sacer-
dotibus qui sunt isti et [illegible]
tempore ecclesie volaverunt in aetherem
respectum quod simile glosa gentes [illegible]

peruenit Dominus fluctibus et variis per
locibus agitate et in mundo maris
i. ecclesie i. Deus fluctibus mundi fun-
datam prius super fidem sicut glosa exper-
tant. Ergo ut ad Dominum filios
tuos spirituales terra peruenit
de longe ad hanc regionem super vel
ecclesie isti de longe ut de longe
i. ab ydolatria sive fideliter de
inde specificat quia eos ad
ducit Dominus argentum eloquentie
et aurum sapientie eorum ut argentum
sanctificationis et puritatem confessionis
et aurum caritatis cum eis cum venit
eundo ad fidem super ad ducit
hoc significatum fuit et sicut quod filii
Israel tulerunt de Egypto aurum et
argentum quod postea portaverunt
fuit in usus tabernaculi Exo.
xxv et postea post eum gentiles
tempore attulerunt in usus ecclesie
aurum sapientie et argentum eloquentie
nomine Domini Dei tui i. ad gloriam
nominis Dei nostri et sancto Israel
et honore Dei nostri qui sancti glorificaverunt
i. ad honorem Christi sanctificaverunt
terram quod Deus videt per fidem
et hoc est glorificaverunt te terra
q. d. ideo in terra offerunt aurum
sapientie et argentum eloquentie quia
Deus glorificat eam sicut per sua sancta
titate et passione et quasi sicut
et sustinuit peccata et post ecclesie Do-
mini edificabunt ad hoc et sequitur
filii peregrinorum i. gentium que
prius erant adeo peregrini quod
sua ydolatria in nobis tuos
ad hoc ut hostes patrie in hac
et reges eorum ministrabunt tibi
i. operibus per edificacione ecclesie
et sanctum hoc glosa ut Constantinus
qui Rome edificavit ecclesias
in honore apostolorum et alii
quam multas destruxerunt ecclesias

et [illegible] floruerunt [illegible] super alios
erunt rectores [illegible] sicut [illegible]
[illegible] in dignacione [illegible]
[illegible] in dignacionibus [illegible]
a medicis Et hic [illegible] glo[illegible]
tione [illegible] ut [illegible] sequitur
et in [illegible]acione [illegible]
[illegible] in [illegible] et ad [illegible]
[illegible] de [illegible] in [illegible]
[illegible] communia [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et hic sunt [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible]
ad [illegible] in [illegible]
[illegible] parte tue [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] partibus [illegible]
[illegible] et [illegible] partibus [illegible]
[illegible] vel parte tue i. [illegible]
que [illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] qui alios [illegible]
[illegible] [illegible] erunt [illegible]
[illegible] ad fidem [illegible]
ad [illegible] claudentur [illegible]
[illegible] mundi [illegible]
est [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fortitu-
[illegible] alios [illegible] ut [illegible]
et doctores adducentur i. ad fidem
[illegible] adducam [illegible]
in [illegible] locus [illegible] adducentur et [illegible]
est [illegible] genus [illegible] quo [illegible] Et
regum quo [illegible] que non [illegible]
[illegible] in bonis operibus [illegible]
ad fidem [illegible]
[illegible] in medio [illegible]
[illegible] et gentes i. que [illegible]
[illegible] solitudine i. in [illegible]
[illegible] concludit [illegible]
[illegible] i. [illegible] vasta-
[illegible] vastabunt [illegible]
[illegible] vastabunt [illegible] volentibus ad
[illegible] fidem [illegible] libani
i. [illegible] mundi ad te venient i. ut
[illegible] in fide [illegible]
[illegible] super [illegible] libani dicta est
[illegible] [illegible] rectores [illegible]

tibi sunt [illegible] sine arbores ad
regimine navis et buxus [illegible]
[illegible] paciencia solidi et fide [illegible]
in [illegible] et [illegible] quo [illegible]
[illegible] amittit. i. confessores [illegible] super
venient adoratum [illegible] locum [illegible]
[illegible] mee i. [illegible] ego [illegible]
[illegible] quod sunt [illegible] super alios
[illegible] velut ornamento [illegible]
[illegible] libani [illegible] et [illegible] in [illegible]
tione vel [illegible] dum et primo [illegible]
[illegible] beata virgo maria et apostoli
dei [illegible] venient [illegible]
[illegible] vel [illegible] abies
et buxus [illegible] apti in unitate [illegible]
[illegible] [illegible] adorandum
locum sanctificationis mee [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
originali [illegible]
[illegible] virginis sunt [illegible] ornamenta
[illegible] ad altarum arborum [illegible]
[illegible] et [illegible]
omnes arborum [illegible] sedi [illegible]
[illegible] pro [illegible]
[illegible] et una [illegible] et
locum pedum meorum [illegible]
edificatione [illegible]
altitudine [illegible] exaltatione vel glorifi-
catione Et [illegible] exaltatione [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] dicti [illegible]
i. in [illegible] [illegible] dum super me
[illegible] primo [illegible]
[illegible] exaltationis modum
vel [illegible] et venient ad te curvi
[illegible] exaltationis [illegible]
[illegible] [illegible]
humiliatione pedes [illegible] et locum pe-
dum meorum i. apostolorum qui [illegible]
mundi [illegible] glorificabo [illegible]
[illegible] super [illegible] quia [illegible]
super montes et venient [illegible]
fidei et bonorum [illegible]
[illegible] dum i. [illegible] filii [illegible] qui te
humiliaverunt i. persecutorum tuorum qui te
afflictionibus deiecerunt super [illegible]
in [illegible] altitudo [illegible] et [illegible]

vestigia pedum tuorum. pro eo quod adhuc sicut si-
gna et opera apostolorum eorum qui detrahebant
tibi. super xlix. reges videbunt et surgent pri-
ncipes et adorabunt. et cum erit impletum ~~fecerint~~ vo-
cabunt te civitatem quod videtis tunc te ~~[illegible]~~
domini propter omnem vite unitatem sicut illud
actuum iiij. multitudinis. erat cor unum et
Syon sancti israel .i. speculacione domini sanctificatis
israel pro eo quod fuisti derelicta .i. quia videbaris
ecclesia tribulatoribus derelicta et odio
habita .i. abhorrita in fidelibus tamquam iudeis
et ~~fidelibus~~ gentilibus sicut illud apostoli
ad corinthios primo predicamus xpm iudeis
quidem scandalum gentibus stultitiam et non erat
qui transiret .i. qui per te susciperet .i. ad fidem
veniendo transiret per te. Sic syon luget
eo quod non sunt qui veniant ad solempnita-
tem. ponam te in superbiam seculorum .i. super altos
et superbos seculi sicut psalmus viij. incon-
.i. in mea perpetuo sint dominio et gla-
et eorum superbie .i. apostolis ad ipsum
gaudium glorie. in generacione et genera-
cione vel generacionem iudeorum et sug-
ges lac gentium sicut lac gentium .i. sim-
pliciter doctrinam doctorum de gentibus veni-
encium et mamilla regum .i. doctrina
apostolorum de quibus in psalmis constitues eos
principes super omnem terram mamilla
regum lactaberis sicut xlix. erunt reges
nutricii tui et cetera. et scies quia ego dominus
salvans te et redemptor tuus
fortis iacob glo. fortitudine sibi credentibus
[illegible] contra vicia ne deficiant
in lucta sicut pro aere pellis qui sunt
per eloquenciam sonori ostendunt. .i.
potestate habentes verum propria
dicentes. filii patrum in ecclesia amicta
auro primo et festo dona et sonoris ut
sint eloquenciam sapientes sonora
eloquencia sicut illud argentum elec-
tum lingua iusti et plurimus .i.
simplicibus et fragilibus quod apostolis
et .i. constantes ~~[illegible]~~ in bonis et
lapidibus .i. obstinatos et indomitos in
malo sicut .i. fortes et constantes vel perse-
verantes in malo et in potentes et de
de lapidibus istis suscitare filios

abundancie et pacem visitacionem tuam
glo. .i. visitatorem pacis ut ad te sicut
mittet illis deus operacione et cetera
.i. operatorem pacis in super amicicie
vel sacerdotem ut prepositos tuos in
iusticia super operantes sicut pacem
principes tuos in pacem et prepositos
tuos iusticiam. et per istis super
non audietur ultra iniquitas in terra
in terra tua .i. in ecclesia vastitas va-
stitatis et contricio per vitam non
audietur vox penitus in terminis tuis .i. per
qui posuit ~~[illegible]~~ fines tuos pa-
cem et occupabit .i. replebit salus
.i. salvatorum exhibicio ut sit salus
per multos muros tuos .i. prepositos
tuos qui ecclesiam defendunt et por-
tas tuas .i. prelatos qui in ecclesiam
introducunt laudacio .i. predicacio
et non solum sic pro alteris .i. puri
et non erit tibi amplius sol ad lucendum
per diem nec splendor lune illuminabit te
ad lucendum per diem et cetera xvij
et sol gerebit iusti et nec splendor
lune. per istum vobis illuminabit te
de nocte et cetera non erit
ut apocalipsis xxj. civitas illa non
eget sole neque luna et claritas
illuminabit eam. Sed erit tibi dominus
in lucem sempiternam .i. luce
sempiterna illuminabit te in perpetuum
et deus tuus erit in gloriam tuam .i.
glorificabit te in pro corpore cum gloria
glorificabit te erit cum ipsius ille
.i. sancti ecclesie non occidet ultra
sol in diligens. in non occidet ultra
sol tuus .i. non deficiet lumen eius
et luna tua non minuetur .i. ecclesie
ad decorem ... et ... non
sic pro ... velut in sol et
luna steterunt in ... sol
lux ... non occidet
deficiendo et luna tua .i. lumen
scientia vitae non minuetur vel sol gratia
luna ecclesie quod dominus erit in lucem
perpetuam sicut ... vite
et ... sicut ...
complebuntur .i. finientur dies luctus
tui sicut illud apocalipsis xxi. absterget

[illegible] omnes [illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] credo videre bona domini
in terra viventium et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quos ego [illegible] et [illegible]
[illegible] ad glorificandum [illegible]
[illegible] ad gloriam [illegible] illud [illegible] in
gloria [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

uocando et predicando captiuis et uidua
pacientes in uia consolando et gaudium dans
lugentes uocando ut uos dicunt pacientes et
quod duplicat promittendo bona penite
uolentibus et comminando mala contempne
tibus sine penitencia uolentibus et dicam alio
modo medicum spiritualiter curando et con
gregans predicando contritos corde ut contritis
qui uellent medicinam suscipere in persona
ipsius aliquando ipse et curauit eos. Item
Luce xviii. Ceci uerba et sic per
ipse uidebat et uidetur. Et predicarem
captiuis per auditus missus dei discipulos
ad uocandum ad uitam promittendo bona pe
nitere uolentibus et per liberacione anima
ho[minis] ... ut ... per bonos adimpleto
ut uel predicarem annum ... primo
liberatorem a mala culpe ... a malo
ignorancie et clausis apericione et predicarem
captiuis per captiuitate culpe indulgen
ciam per peccatorum remissione si tamen penitere
uellent et clausis ... in carcere ob
scuro infidelitatis uel ignorancie aperciones
illuminacionem ... super ... ut diceret
hiis qui uincti sunt exite et hiis qui
in tenebris reuelamini et ut super predi
carem annum placabile domino in quo
gracie in quo ... possit reconciliari deo secundum
illud apostoli ... ad cor[inthios] ... ecce
nunc tempus acceptabile ... in quo
... corone annum ... hec
et ... ad penitere uolentes die
ultionis deo nostro i[d est] quo deus ... alit
... ... et eternaliter ... dampnaret
penitere contempnentes ... in finali
die ultionis in tempore suo ... ut et
consolaret omnes lugentes super peccata
... beati qui lugent ... et
solum ut consolaret ... ut ponere
... super consolacione ... consolaret
lugentes Syon i[d est] peccata ... mi[sericord]ie
... quod i[d est] sicut ... blandit[ur] filio
lio suo ita ego consolabor uos et in
... consolabuntur lugentibus ... quod uos ...
... uidentes ... fide ... sicut
illi ... quibus ... lugentes
ideo ... ... dederit

prederent uos ... consolacio ... solaciis
... ut ... ut po
nere consolacionem ... ut ... et ho
... supplet ... et accipit ... don
consolacionem ... eis ... coronam
glorie ... pluctu ... pluctu ...
habitum ... super ... dicit dominus co
ronam glorie ... Baruch v[o] ... impo
sita capiti mitra honoris eterni
oleum gaudii i[d est] gaudium ... dedit
... tollens oleum ... cum ... nitet
et est ... luminibus super ...
tat liquoribus aliis i[n] persona ... consti
tut ... plactu ... in gaudium ...
luctu ... pallium laudis
in uestimentum ... stolam ... in ...
... laudabunt deum pro
spiritu meroris i[d est] in tempore meroris
... Baruch v[o] ... exue te stola
luctus et induere decore
... corona ... adiecimus
apparata quo ... oleum
gaudii ... pallium
pallium laudis ... ad ro
... laudabunt eum deus ...
collacione ... et ...
tatem ... et ... letan
... aut ... eque ... ...
... et uocabuntur postea
... filii remissione ... predi
... remissionis ... officia
... et per ... decidens uo
... clericos degentibus
... ad fidem et ...
... et stabunt alie
... ad te
... degentibus penitencia
... excellencia uos ... dei
et uocabuntur in ea ... for
tes iusticie ... apostoli ... for
tes ad iusticiam ... ad ...
ad iusticie apud ... super ...
... ... fortitudine et ... uoca
buntur plantacio domini ... plantati

adiu. s. in fide vel in orto ecclie plantari
in q(uo) no(n) est adeundi via data plantari
ille desp(er)abit ... sicut
qui a no(n) plantat ... o(mn)es plantas
fr(uc)tib(us) melius ... ad glorificandu(m) ... tecum
ad glorificandu(m) ... sup(er) ... velut
n(un)c plantacio(n)es ... in futuro sup(er) ...
ad glorificandu(m) est ... plantas
in ... q(ue) edificabu(n)t
s(uper) ... studio ... plantari
iudeoru(m) ... adeo ... gentiu(m) et
culpa ... et edifica
bu(n)t ... et ruinas
s(unt) iudeor(um) antiq(ui)t(us) ... que ante
[illegible]

[illegible]

iudicium sive iustum et omnes qui ipsum se-
cuti sunt quilibet centum illi [illegible] post quia
deus amat iudicium [illegible] et odio habens
rapinam [illegible] super etiam si offeratur in
holocaustum ut ecclesiastici xxxiiij.
dona iniquorum non probat altissimus
[illegible] ibidem qui offert sacrificium
de substantia pauperum [illegible] [illegible] dile-
xerunt bona et oderunt malum
sicut ego ut [illegible] [illegible] [illegible]
opus eorum [illegible] fidelium in utroque [illegible]
iuste iustitiae et doctrinae [illegible]
[illegible] [illegible] sed non [illegible] [illegible]
[illegible] passionibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et amor [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] amicitia [illegible]
quecumque [illegible] non sicut stellis
maiore [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fructus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domini
[illegible] et domini [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fidei [illegible] [illegible] [illegible]
filii [illegible] [illegible] ut [illegible] fructus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in medio [illegible] [illegible]
[illegible] multos [illegible] ad fidem
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
qui viderunt eos ut videlicet [illegible] apostolos
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] ut [illegible] sicut
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] factum est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
filii dei [illegible] in carne et 2° [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 3° [illegible] super [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] sicut cum [illegible] [illegible]
tot bona [illegible] [illegible] et ideo
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] gaudebis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible]
gaudete [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] gaudii [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gaudete [illegible] gaudium
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] iustitie [illegible]
[illegible] [illegible] iustitia [illegible]
[illegible] et nota [illegible] iustitia in
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] intelligitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] qui [illegible] intelligitur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in rebus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est et in [illegible] [illegible] super [illegible]
ideo in medio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] et sicut
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

negatiue primus est de uite sicut confirmat [illegible] in [illegible] de uite adimplet sibi fidelis [illegible] ad [illegible] dus dic dus [illegible] qui [illegible] et sic [illegible] [illegible] ad modum [illegible] et la[illegible] a [illegible] ad [illegible] Hic [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] et dicitur [illegible] [illegible] uel effectiue [illegible] [illegible] fuit

[illegible] non [illegible] [illegible] capitulo [illegible] primo [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] aduentu [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manifeste uenturus [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

[illegible]

celestis glorie et uidebunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manifeste uenturus est [illegible] [illegible] [illegible] aduentum [illegible] [illegible] aduentum [illegible] [illegible] dicite filie syon ecce salua-tor tuus [illegible] [illegible] aduentum [illegible] [illegible] et uocabitur [illegible] non [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] uidebunt ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible] est et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecce [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et uocabitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecce [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut filii dei [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

virtutes. diuina vnde sequitur in manu
domini i. potencia vel christi qui dominus
virtutum prius quod dicitur est et potencia
dei vel propter te adiunctate et pro te
gesta [illegible] nichil diligens corona
glorie sue. Et dyadema regni
i. corona victorie quo adornatur quod
per victoriam regnum acquiritur [illegible]
regnum dei in manu patris i. in manu
dei tui i. filii tui dati quod est filius dei
vocabitur victoriosus tuus secundum illud
ysa. iiij. xxxiiij.o Dominicos mittebat
coronas suas ante thronum dicentes
dignus es domine accipere gloriam et honorem
et cetera. Et non vocaberis ultra ipsius
ignobile secundum dicitur. Non vocaberis ultra
derelicta i. vacua et terra tua non vocabitur
amplius desolata quod est pluries habens
habitatores sicut dicitur prius, sed
vocaberis voluntas mea in ea i. di-
ceris quod voluntas mea sit in te vel quod sis
in affecta et terra tua inhabitata sicut
tabitur vel inhabitabitur secundum aliam litteram
et cetera quod complacuit domino in te quod est domino
tui sicut per diuina gratia non [illegible]
mitis et terra tua inhabitabitur et per ea
quod [illegible] et inhabitabitur. Innuitur enim
ne [illegible] a [illegible] cetera. [illegible]
[illegible] et [illegible] quidam [illegible]
[illegible] vel hospitibus prius dicitur. Et habi-
tabunt in te filii tui et intelligitur
de filiis de [illegible] de adultis viris secundum
dicitur. Et gaudebit sponsus super sponsam
[illegible] vel [illegible] super terram [illegible] et intelli-
de filiis spiritualibus secundum dicitur gaudebunt
super te in terra deus tuus [illegible]
[illegible] sponsus super sponsam sic
gaudebit super te deus tuus vel
[illegible] habitaberis [illegible]
super muros tuos i. principes tuos
qui admodum [illegible] quo
ad [illegible] defendunt eos a [illegible]
[illegible] loquitur in persona domini custo-
des i. prelatos [illegible] constitui

custodes i. prelatos in doctores vel super
muros tuos i. prelatos vel prelatos [illegible]
stitui custodes i. angelos [illegible]
[illegible] tota die [illegible]
ad quod tota die perpetuo et nocte
ad [illegible] non tacebunt i.
[illegible] vel [illegible]
[illegible] clamare [illegible]
et ut [illegible] admonitionem
[illegible] qui [illegible] domini i. [illegible]
prelati qui [illegible] domini [illegible]
[illegible] debet
vel que [illegible] pasti [illegible]
[illegible] habere [illegible]
[illegible] ab [illegible] vel
diuina laude vel [illegible] predicatione i.
[illegible] vestra [illegible] et ne
[illegible] ne dimittendo
qui [illegible] i. [illegible]
ad [illegible] ne [illegible]
[illegible] optime [illegible]
[illegible] donec stabiliat i.
firmam et stabilem faciat et donec
ponat ecclesiam i. terram laudem
in terra i. donec faciat [illegible]
[illegible] vel laudem vbique super [illegible]
[illegible] gloria et [illegible]
[illegible] laudis [illegible] potestatis [illegible]
[illegible] ac [illegible] ante
[illegible] i. [illegible] ac [illegible]
[illegible] vel dicitur [illegible] super
[illegible] filio [illegible]
[illegible] sua [illegible]
et in brachio fortitudinis sue
i. in eodem filio [illegible]
[illegible] aduersarios [illegible]
quod est [illegible] vel [illegible]
in [illegible] i. [illegible] de [illegible]
[illegible] vel [illegible] intelligitur [illegible]
[illegible] vel [illegible] dabo [illegible]
tuis et [illegible] bibent alieni vinum
tuum in quo laborasti [illegible] intelli-
[illegible] quod [illegible]
[illegible] demones et [illegible]
[illegible] temporalibus [illegible] vel spoli-
[illegible] alios [illegible]

intelligitur de synagoga vel de
ecclesia militante nisi forte addendo
conditionem scilicet quatenus in hac est et quasi ali-
quando praecipit quod sunt argentibus
quandoque dementes [illegible] aliquos
apponit sic ut proprie intelligatur
bona operatio puri a demonio et pro-
xima etiam supplicibus remittitur
xvi° auferat malas bestias
hic dicit fideles et quod quasi
sunt illud scriptum Luc. x. capitulo in-
troivit Jesus in castellum quod fuit
de Martha et Maria dicitur de
laboribus [illegible]
in domo tua et
xvi° [illegible] quod sunt
quamvis actione et contemplatione quod
adversum factum et [illegible] dicitur in
de Martha et Maria hoc illud Luc.
terra et laudabit dominum sicut
illud [illegible] edent pauperes et satu-
abuntur et laudabunt dominum sic et
et qui [illegible] illud [illegible]
[illegible] cum [illegible] et [illegible]
contemplatoris [illegible] de [illegible]
[illegible] et in [illegible]
divinis vel [illegible] habent in
[illegible] in [illegible]
[illegible] vel in [illegible]
[illegible] capitulo xiiii° inde
[illegible] mei [illegible] et
[illegible] est [illegible]
[illegible] vos [illegible]
sine [illegible] et admale [illegible]
[illegible] et [illegible] pro
[illegible] ecclesiae [illegible]
qui alios in [illegible] deinde
[illegible] et ad quod [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] in [illegible] vel [illegible]
dum [illegible] ad [illegible]
[illegible] plenam facite iter
ut [illegible] et in
[illegible] per illud [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] in [illegible] planas
et [illegible] modum [illegible] iter [illegible]
[illegible] lapides [illegible]
[illegible] in [illegible]

[illegible] vel [illegible] in praedicatione
movendo [illegible] tollite de via lapides
et ut [illegible] clamate [illegible]
[illegible] passione Christi praedicando vel [illegible]
[illegible] portando [illegible]
ad [illegible] natorum [illegible] in [illegible]
dicendo [illegible] levabit dominus [illegible]
in nationes et [illegible] debet [illegible]
praedicationem [illegible] audita [illegible]
[illegible] vel [illegible]
passionibus in [illegible]
in [illegible] vel [illegible]
[illegible] dicite filie Syon
[illegible] Christi adventum
et [illegible]
[illegible] adventum est [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] gloria [illegible] praedicat
ad [illegible]
[illegible]
[illegible] cum [illegible]
in [illegible] est [illegible]
[illegible] praedicat Christi adventum et [illegible]
[illegible] dicite vos custodes et praelati
ecclesiae filie Syon id est ecclesiae [illegible]
que habitant [illegible] in Syon
vel ecclesiae [illegible] que est [illegible] Syon
id est ecclesiae [illegible] vel que est filia ecclesiae
[illegible] dicite [illegible] ecclesiae salvator
[illegible] id est Christus qui venit salvare [illegible]
[illegible] adventum venit id est [illegible]
[illegible] adventum [illegible]
illud Apocalypsis ultimo ecce venio cito et
merces mea mecum est ut reddam
[illegible] et [illegible] cum eo id est [illegible]
[illegible]
[illegible] et opus illius id est opus [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible] est [illegible]
illum [illegible] id est [illegible]
[illegible] filii
[illegible] in [illegible] id est [illegible]
vel apud illum id est [illegible] illo [illegible]
[illegible] meruit [illegible] illud
Apocalypsis [illegible] xiiii° [illegible]

ante [illegible] [illegible] [illegible] et dicit hec
opus dei autenticum [illegible] quia
[illegible] cum omni eius opere [illegible] quod ut
[illegible] pupillus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] sancti [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qui dicit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ad
misterium [illegible] iste [illegible] [illegible] [illegible] adeo
[illegible] quod [illegible] cum gaudio et deliberatione
[illegible] illud [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
ita sicut [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] quod [illegible] et voluit apostoli
et angeli [illegible] electos super [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bona operatione vos
[illegible] adesse [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et non solum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible] que
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quis [illegible] [illegible] qui
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adeo
[illegible] aliqua [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
suos etc.

Quis est iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] admirationem
[illegible] angelorum [illegible] ascensionem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] angelorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quis est iste [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] admirando non dubi-
tando [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ante [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] quid [illegible] quod
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] auctoritas intelligendi [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] alii dicunt
[illegible] glosa [illegible] angelorum [illegible] non
plene [illegible] [illegible] misterium incarnationis

passionis et resurrectionis videntes [illegible]
[illegible] domini ascendere cum multitudine angelorum
et hominum [illegible] [illegible] [illegible] angelorum
admirantur in terrenis [illegible] [illegible]
ascensionis misterium et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] regem celorum. Unde
et angelis [illegible] domini dicunt:
Quis est iste ut dicit glosa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] angeli
[illegible] [illegible] misterium incarnationis
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] glosa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] angeli [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] contemplatione [illegible]
[illegible] quod [illegible] ipse factus [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] plene [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] iste qui
venit [illegible] [illegible] aliquos [illegible]
non [illegible] intelligi [illegible] quod [illegible]
ascendit dextra [illegible]
[illegible] [illegible] glosa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tinctis vestibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] passionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] de Bosra [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] glosa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut de Bosra [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est iste [illegible] [illegible]
formosus [illegible] in stola
sua [illegible] [illegible] [illegible]
gloriosa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible] formosus

in sub specie sua forma [illegible] ... potens ad resistendum ... gladios gloria super omnes celos in ultima [illegible] ... alios ... unde ... in plenitudine ... nullo egens auxilio ... angeli ... ego qui loquor iusticiam ... et multus ... propugnator ... ad salvandum ... propugnator ad salutem ... propter ... quis ... ille ... pugnator ... defendi ... ille ... quare ... sequitur ... angelorum ... [illegible] ... rubrum est ... [illegible] ... passionis ... vestimentum ... rubeum ... calcavi in torculari ... vestimentum ... loquitur ... quare ... passio ... [illegible] ... vestis ... [illegible] ... et ... [illegible] ... passionis ... [illegible] ... torcular ... calcavi ... passione ... [illegible]

[illegible] ... ab ... salus ... et ... nec ... in pugnando in ... [illegible] ... ad ... xiii° ut ... est ... fide ... ut patet ... negate ... videtur ... est ... ipsa ... sabbato ... torcular ... [illegible] ... calcavi ... [illegible] ... demones ... iudeos ... passionis ... [illegible] ... demones ... iudeos ... [illegible] ... calcavi ... malos ... [illegible] ... culpa ... [illegible] ... calcavi ... demones ... iudeos ... [illegible] ... salutem ... torcular ... [illegible]

[illegible] ... salus ... q(uod) ibi dixit ... occultum ... [illegible] ... si tota ... [illegible] ... ordinate ... ad bonos ... dicit ... sicut ... alij ... [illegible] ... dixit salus ... [illegible] ... pedes et non erat ... qui adiuvaret ... [illegible] ... et non erat qui ... filius ... salvavit me ... et ... indignatio mea ... indignatio ... demonas et malos ... [illegible]

... et ... [illegible] ... salvavit ... et ... [illegible] ... sicut ... [illegible] ... et ... [illegible] ... misericordie ... [illegible] ... et ... [illegible] ... misericordia ... [illegible]

... et laudabile ... [illegible] ... et ... [illegible] ... misericordia ... [illegible] ... et ... Joel ... [illegible] ... misericordiam dei ... et ... videns ... [illegible] ... filij non ... [illegible] ... et ... [illegible] ... filij ... [illegible] ... credere ... [illegible] ... patet ... [illegible] ... angelus ... [illegible] ... angelum meum ... [illegible] ... filij ... [illegible] ... videt ... [illegible] ... filij ... [illegible]

luce xv° sic salvat eos ut per angelum
ut [illegible] ipsi [illegible] dimittit eorum sicut
dilectione sua quo adiungi [illegible] indulgentia
sua quos ad culpam perdiderunt eos
sicut ie. xxxi° in caritate perpetua et
redemit eos de egipto et deorum ma
lo in crucis patibulo super pro nos re
demit et portavit eos sic de portis
sustinendo cunctis diebus seculi i. [illegible]
de quo elegit eos de luto [illegible]
assumpsit cum [illegible] partem [illegible] sanctus [illegible]
nulla bona fecit eis [illegible] ipsi ad
iracundiam provocaverunt [illegible] vocato
[illegible] in filium [illegible] [illegible] missum
et afflixerunt [illegible] [illegible] sunt spiritum
sanctum eius i. spiritum christi ut spiritum moysi
sicut [illegible] [illegible] moysen in
[illegible] [illegible] exacerbaverunt spiritum eius
ut spiritum [illegible] eius sic angelum angelum
ad eorum custodiam missum exo. xx
iii° ego mittam angelum meum et
[illegible] est sic deus [illegible] [illegible] peccatoribus
peccatis [illegible] sicut [illegible]
[illegible] deinde [illegible] [illegible] diebus et
[illegible] [illegible] debellavit [illegible] [illegible]
eos [illegible] volentes [illegible] eos in in
[illegible] [illegible] xiiii° [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dierum seculi moysi et [illegible]
sui i. [illegible] est ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] moysen [illegible] [illegible]
[illegible] in deserto ut [illegible] exo. xxxii°
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moy
si ut recordatus est i. recordabitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] populo suo [illegible]
[illegible] [illegible] ubi [illegible] dicit [illegible]
videns et volens eorum [illegible] [illegible]
[illegible] purgatione [illegible] ubi est moyses
qui eduxit eos de mari i. ubi est
[illegible] [illegible] qui eos olim eduxit
de mari cum pastoribus gregis sui
sic moyse et aaron et aliis [illegible]
[illegible] ubi est moyses et
sicut alia [illegible] ubi est qui po
suit in medio eius [illegible] [illegible]
[illegible] i. moysen [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] i. [illegible] [illegible]

sui i. moysi sicut illud [illegible]
descendit dominus in nube et [illegible]
[illegible] de spiritu qui erat in moyse
et dedit lxx viris et [illegible]
i. [illegible] exo. xxxiiii° et spiritum
[illegible] in medio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in corda [illegible] et [illegible] ubi est qui
eduxit de egypto ad dexteram
i. ad [illegible] moyse brachio maie
statis sue [illegible] potentia ut [illegible]
[illegible] qui scidit i. divisit a
quas i. de mari rubro [illegible]
eos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] moyses [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est sic [illegible] ut faceret sibi nomen
[illegible] i. ut [illegible] [illegible]
i. ut [illegible] et [illegible] [illegible]
qui eduxit eos per abyssos
i. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
in deserto non [illegible] [illegible]
et [illegible] i. [illegible] [illegible]
sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et sic [illegible] [illegible] [illegible]
i. qui eduxit eos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] spiritus domini
i. [illegible] [illegible] ut spiritus angelicus
ductor eius fuit sicut illud [illegible]
[illegible] [illegible] deduxit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
adduxisti populum tuum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] attende [illegible]
dictum est [illegible] [illegible] [illegible]

antiquos et diu indas in tendit hic i
plorare dei misericordiam ipso vobiscum et
primo petit in generali secundo in speciali scilicet i
ea littera utinam disrumpes in prima
prima promittit petendo secundo subiungit alle=
gat peticionem sive racionem ubi zelus tuus et
dit in textu quoque Deinde aspice super filios nos
attende tuam misericordiam de celo qui ibi
habitas dicitur habitare eo quod in presencia tua vehe
pestilentia cuius opera tua celo id est angelis et
sanctis celo in re de habitaculo sancto suo id est de celestibus
actis et in pace de habitaculo glorie tue id est
contemplatiuis quasi dicit quamuis habitas in angelis
et sanctis actiuis et contemplatiuis cum attenden=
te ad nos Et non quod sit aliquid sunt et de specie
sue sed hic re an non sunt solo et
ubi deus te attende ad nos quia tu supra
non attendere ubi est zelus tuus secundo quo olim
dilexisti nos et per eos nos et nos multa
bona fecisti ergo xpo ergo sum deus zelo
nos et fortitudo tua scilicet quia potest amalech
nos liberasti et quod in sentencia picta de
gentibus ubi est et multitudo viscerum tuorum sed
adiutorem eorum quibus per nos plures
inspirasti secundum et autem possent quia in secundo
affectu viri deo nos tu non hu=
mano et misericordiarum tuarum quarum ad potiorem
super me secundum est continentie
id est victu continuis sed ut terre se est
non debent cum sim scilicet rarone
abraham vestiuit nos scilicet quoniam ipsius
vel vestiuit id est vestire se operuerunt scilicet non
aduocando pro nobis et hic quia sit quod non impetrarent
demerita nostra ideo quia te offendimus non ag=
noscit nos filios suos deploras illi dicit augustinus
quesiuerunt magistri et sancti quod agunt sancti
eorum filii et quod si ita esset nec possent
orare pro eis quod dei voluntatem et super hoc
et dicunt ipso rogans per fortibus suis
notitia et statu eorum sunt quod
quod id augustinus sed intelligendum est quesiuerunt
agunt viui scilicet quod ad omnia sunt aliqua
orat eos nihilominus in speculo quadam super
causa quod si orat primus amicos
non plenarie sunt non orat in generali
deo placent vel de eis informat non est
orauit adam quod aliquid de tempore
vlatum sunt omnia de statu fratrum
maius tormentum sunt alii dicunt quod in
statu eorum in speculo ut in ...
aut loquitur de statu eorum non suspicionis

et i. tam israel i. iacob ignorauit nos ergo
ut suus et uita quasi abraham et iacob tanquam
in optimis religiosis ysaac tanquam medius et nunquam
ignorant et iniquia vita ut exemplo refugisset
a te domine quia prohibere et mala pena et ita
bona uiuum debes velle et ire et ita
a malo deus nos id est tunc aspice glorie per maiore
tua glorie id est laus scilicet bonitatis tue quare tu creare
nos fecisti id est creare promisisti domine quod impe=
dire potuisti de uiis scilicet bona delegando in
creasti id est creare promisisti domine quod impossibile
potuisti corruptionem ne timeamus te de pena nostro
vniuersos Et quod sine tua anima non possumus re=
surgere quantum glorie aduenit propter seruos tuos tribus
hereditatis tue id est propter abraham ysaac et iacob et
xij patriarchas in quibus hereditas et id est supra
xxx hereditas mea israel et ne tua religione
tua quasi perpetua nichil in glorie sine pugna et
labor vir supra hij gratis venimus dati esse
ablatam est et plus in eius possederunt
sanctum tuum scilicet olim hostes tui glorie Chaldei babi=
lonii id est vim per xxvi diebus in possede=
runt nos demum absque te conculcauerunt sanctificatorum
tua id est templum quod sanctificasti et in quo nos sanctifica=
bas facti sumus quasi in principio id est sicut an quasi
vocaret abraham et pactum in quo nos tu eo
et nobiscum in ipso genere xvij sicut tu nos genere
viij vel sic quasi fuimus in dolis in egipto cum
non dominaretur tui scilicet nos amalech desiderio
neque inuocaret nomen tuum super nos id est an quasi vo=
caretur populus dei sicut prophetarum illud et xiiij
non ante in nobis es domine et nomen sanctum tuum auo=
catum est super nos et cetera

Utinam disrumperes celos et cetera quod in fine
capituli precedentis allegando reuerat di=
uina amicis et hic in generali ut possit aduocare
nostra misericordiam prohibens petere vel ipso prohibere deo
sic sorat? sua petendo in speciali petens in carnatum
filii dei et primo petit seu optat cum in carnatum ad
ueniret deus quod peruenias vel pertinencias sed ecce
audiui sancti ipsum tunc factum descendisti celos
probat cum efficaciam vel effectum eius et a facie
tua et cetera per singula forma primo premittit sua peticionem
vel optacionem deus eius sine vel ratione vel utilitate
scilicet in dolorum plus suorum humiliatorum et tumefactorum
ergo quidem ad celos a facie tua montes sup=
borum defluerent sicut conbustio ignis tercium
ymaginem a facie tua gentes et cetera iudeorum in tur=
bacio corrumpentium cum feceris mirabilia et cetera Utinam
disrumperes celos id est utinam celi apperiras vel
maiestate tua miseriam quasi in celo uideret clamans
secundum illud ps domine in celo misericordia tua quam eius aqua

dirumperes sicut prius in quibus latebat tot celi
usque erat apertum vel facta aut quando expetit
celos aperiri patebit super xlv°. celos aperi
qui videntur id est fac tui celi dirumpi et ne
de dirumperetur materiali intelligitur loqui ex
ponendo subdit et descenderes id est incarna
te nobis conformando et descendendo per
incarnationem celos tuos et descende et hoc
exponendo quod sic descenderes quod a facie
sua ecclesia id est presentia sua illo modo montes id est
dei superbi spiritus defluerent id est peccata
fluerent et humiliarentur vel illa humilitate sua
et ostendit quantum ad electos dicens ut deflue
rent id est per penitentiam liquescerent sicut id
quod factum est cor meum tanquam cera liquescens
in medio ventris mei et super
illo modo defluerent id est superbia electorum
a demonio defecerit per illud quantum
ad posse antiquum et quantum ad reprobos
dicit sicut exustio ignis id est sicut exusti igne
et loquitur emphatice tabescerent id est deficerent
quantum ad reprobos nimis primo exponendo ex
quibus et de quibus montes subditur
aque id est reprobi de populo iudeorum per illud
Apoc. xvii°. aque multe populi multi ar
derent igne id est eterno igne unde glossa
quod implebitur in die iudicii acceptum
sit sententia qui descendit ire male
dicti in ignem eternum et cetera Math. xxv°. et tamen
sicut dicit cottidie etiam implebitur quia
in ibi aliqui ardent tamen [illegible] in
corpore aliqui sunt atque ardebunt sed
completum est hoc etiam posset exponi
moraliter de electis sic sicut exustio ignis
id est sicut exusti igne per ebullationes ut ca
ritatis tabescerent id est devotione lique
scerent qui prius dicuntur et frigidi et
glaties fuerant Canticorum v°. anima mea lique
facta est et aque id est electi de populo
ardent igne spiritus sancti ita quod etiam
alias inflammarent ut notum faceret
illo quod potentia per miracula eorum nomen suum
glorificaremus prius illo demoniacis et
iudeis et quibuslibet adversariis tuis
a facie tua id est presentia tua gentes turba
rentur id est ad penitentiam commoverentur unde
alia translatio habet commoverentur ut comm
ueuntur per illud ps. commovisti terram
et conturbasti eam et cetera ut in concili
demonibus unde sequitur cum feceris

mirabilia id est multa miracula coram reprobis
ex parte nostra fecimus sicut patuit
per demoniacis dicentes in Belzebub
principe demoniorum eicit demonia licet
et sic illo loquitur hic propheta in persona
infidelium iudeorum descendisti quia
ex prudens ut prenuncians per propheticum
spiritum et ex auditum per ditum in futurum
est impletum et sic optimum ut descenderes
omnibus ut descenderes nec superna
quod descendisti illo in utero virginis
hoc tamen factum est id est per incarnationem
celos et descendit et est sicut super
dicitur ascendet deus super nubem levem in
incarnatione non descendit sed ascendit
[illegible] a facie sua montes adventantes
qui sunt exultati ex hoc quod humilitati
sunt unde per sunt descenderes quantum
ad humilitatem que quidem utique est humiliatio
sicut in illud ad Philippenses ii°. humiliavit
semetipsum et cetera fui quod per
sit in carnationis factum sed sum primi ad
ventum ex parte effectu et primo per ineffabilem
destructionem. Secundo electorum in effabilem
communicationem a secula non audierunt
vel ut ipse ut plus de illis electis
effecerunt, extinguit exortationem
etc. in matum et a facie tua id est
montes id est superbi demones reprobi et
demones defluxerunt id est defluxerunt de
potentia illo amissa potestate quam
demonibus Ioh. xii°. nunc princeps huius
mundi eicietur foras et iudeos est, de h.
xxi°. auferetur a vobis regnum dei
patria sapientia et omnis gloria et di
[illegible] ut dicit hic glosa sed non sicut
edent electi animo in effabiliter utique
estimabiliter communicabitur unde sequitur
a seculo id est a mundi principio non audie
runt sed aliqui autem ostendi quod non
[illegible] ut dicit glosa neque auribus
in terioribus nisi de genere spirituali percepe
quod et dei secretum et oculus non vidit
quia et color ut dicit glosa dei
est occultum non vidit in quibus
absque te sine revelante nec plene quod
perstitisti ad ventum primo exhibenda
in secundo preparatis expectantibus te pro tunc
ad que inter amicum a postulas

p(ro)ut diligentib(us) id (est) h(is) qui diligu(n)t i(n)
p(ro)sp(er)itatib(us) [illegible] Cor. 2o. Et sicut d(icit)
[illegible] de [illegible] sit ap(er)ius testio(n)is
[illegible] vox [illegible] comp(re)he(n)des sed sensu d(omi)ni
[illegible] no(n) vidit 2a. Ostendisti
[illegible] p(re)dicat electo(rum) i(n)effabilem et
incomprehensibilem remuneracionem que p(ro)
[illegible] dicti s(u)i (com)p(ar)ac(i)one [illegible]
[illegible] 2a q(uonia)m ostendisti [illegible]
[illegible] et facienti i(n)iusticiam [illegible]
[illegible] et [illegible] no(n) latent sed patent
[illegible] in [illegible] suis [illegible]
[illegible] ut in [illegible] suis [illegible]
et [illegible] eis [illegible] impensis [illegible]
[illegible] tui te laudando [illegible]
[illegible] In [illegible] suis ostendit p(er) ill(u)d
[illegible] ostendisti [illegible] 2a ut esse
[illegible] [illegible] et p(ri)mo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] sic [illegible] [illegible]
[illegible] In [illegible] suis [illegible]
[illegible] benignitatis et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] disponendo
[illegible] 2a de p(ri)mo [illegible] dicit
[illegible] ad [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
impediendu(m) [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] abisset velociter [illegible]
et [illegible] 2a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] et volebat
[illegible] [illegible] [illegible] illud
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] ut ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] natus
[illegible] [illegible] p(re)dicat electo(rum) i(n)effabile(m)
remuneracione(m) hic [illegible] implorat
[illegible] et no(n) [illegible] impedi
[illegible] [illegible] i(n) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
allegacionem i(n) [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] glosa [illegible]
[illegible] [illegible] glo. [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] glo. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et postea [illegible] [illegible] deus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] glo. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
que in [illegible] penitencia [illegible] [illegible]
in corde no(n) [illegible] ut [illegible] esse [illegible]
[illegible] penitencia et [illegible] intellig(itur)
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut i(n) mundo
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nichil in mundo est ut d(icit)
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iniusticie [illegible] iniusticie [illegible]
[illegible] iniusticias [illegible] [illegible] illud
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut iniusticie [illegible] glosa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et ideo [illegible] [illegible]
[illegible] eadem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut d(icit) glo. [illegible] no(n)
[illegible] [illegible] no(n) [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in morte
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] no(n) impediat
[illegible] [illegible] [illegible] no(n) esse
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] malum impediendum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]

nō est qui videat [illegible] eze xxxij° Ecce
sunt viri qui respondet sepem et stent
oppositi contra me ut non perderem illam sicut
multi respondent solum de pluribus eo
tempore in nocte et ideo absconditi
fuerunt tamquam in puteis tamquam in an-
tris et absconsis locis in quibus presump-
si tyrannidem iniquitatis mee in perse-
cutionis mee Job xxx° Clamo ad te
et non exaudis me respice me vide iniquitatis
hominum et corpus peccatorum et detinet
me insurgit unde per N° iniquitates
mee ceperunt impiam et iniuit domine ita grandi
ipsi culpa hic precor imploret propheta
dei misericordiam ... proximum ... corpore dei
... prandio ... corpore ipsi Ecce
... plus ... et in ... illos
et in ... sicut ... domine grandi
gubernatione ... in oratione
nos volunt ... quanti ad corpus
Job ... memento quia sicut ...
fecisti me ... et sicut ... velut
... de nihilo corpore me per illud
ps qui fecit singillatim corda eorum
... manuum tuarum ... pater tuus
omnes nos ... illud Job
... fecerunt me ... et ideo ne
in ... ea ... ... domine ... in eternum
... ... ultra memineris
iniquitatis mee ... ad vindictam ...
... anima ... illud
... domine ... Aug.
respice ... ... Ecce
... et respice misericordiam atten-
dendo quam sicut ecce plus ... omnes
nos ... ... templi ...
dei ... templum ... desolata
... deinde ... ... quam
... que ... ...
desolata est ... que ... i
... desolata ... domini ...
... mee et ... mee ... templum in quo
... ... laudavimus
... ... est ... ...
... est ... Job
xxxij° ... ...
in loca ... est ...
... desertans ... ...

... ... est ... dequa est
xxxj° Ecce ... desiderabilem
... desiderabilia ... qualibet
... ... pro afflictione
... ...
te ... anima ... ... oblivisceris
... illud ... obliviscitur
... dei ... ...
... ... est ...
... ... et ... ...
... dissimulabis ... et
affliges nos ... affligi ... et
... ...
... ...
no unde ...

Defecerunt ... prophete ... principes
prophete ... ipsi ... allegoriam
ad dei ... in portando ... ...
... ... que non
est ... ... ipse ...
... ... domine ... ...
... ... gentes ... ...
... ... eam misericordiam ...
Ex quo ... ...
misericordiam ... ...
... unde ... ...
... gentes eam ... ...
... iudex misericordiam ... in ...
... eam ... ...
... ... est ...
... ...
fecerunt me ... gentes ... ...
... ...
... ...
... ...
... misericordiam qui ... ...
... ante ... ...
... ...
... qui me ...
... et ... ...
... gentes eam ... ...
... ... que ... ...
... malicia ... ...
... ...
... ... et ...

modus quo me in [illegible] tenuerint dixi
i. dispersi vel dixi potui vel dixi i. di
cendo [illegible] Ecce ego glo plus
qui ante dixi [illegible] ego sed quia
[illegible] eius [illegible] preveniam [illegible] predi
cationem. ut de inde me [illegible]
Ecce ego [illegible] veniam et eisdem gentes
ad gentes [illegible] me per [illegible]
dem et [illegible] in vocabat [illegible]
[illegible] vel per orone devota
[illegible] gentes et alii ad quas
[illegible] deus [illegible] illud ab de
[illegible] ad deos alienos [illegible]
gentes [illegible] ad gentes
[illegible] contra [illegible] audit
quae iudeos de [illegible] meos
[illegible] propter eorum culpam et
in [illegible] aliquam [illegible] et aliquam
[illegible] primo audit quae [illegible]
[illegible] vel quo electos [illegible]
[illegible] dicit [illegible] si in [illegible]
[illegible] primo audit [illegible] culpam [illegible]
[illegible] ipsi [illegible] ex parte prima [illegible]
eorum culpa respectu dei [illegible] respectu
[illegible] iudicavit [illegible] ex parte prima
culpa ingratitudines respectu
[illegible] officiorum [illegible] culpa [illegible]
[illegible] et per culpa ydolorum [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] unde glosa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] penitentibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] die [illegible] quo eos [illegible]
vel toto tempore [illegible] eos
[illegible] [illegible] corporalia
[illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] die passionis [illegible]
[illegible] ad [illegible] iudeorum [illegible]
[illegible] [illegible] ad fidem et [illegible]
[illegible] [illegible] per infidelitate
[illegible] ad [illegible] glosa
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] glo [illegible] [illegible]

dicit ad [illegible] et [illegible] ad
[illegible] per cogitationes suas glo suas et
[illegible] ad [illegible] [illegible] de cogi
tatione [illegible] [illegible] cogitatione
[illegible] affectione [illegible] glo [illegible]
[illegible] [illegible] imprudenter et
[illegible] peccato ingratitudinis [illegible]
peccatum [illegible] plus [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dolum
[illegible] glo et ita [illegible] ante fa
ciem [illegible] et patent vel peccatum suum
[illegible] peccatum suum [illegible]
[illegible] ante faciem
[illegible] ante [illegible] est et
[illegible] latet. Adhuc [illegible]
[illegible] penitendo [illegible]
[illegible] post [illegible] alio loco plus qui
ad [illegible] audit iudeorum [illegible]
i. culpa [illegible] in [illegible] audit
culpas eorum multiplicitate [illegible]
[illegible] in quibus eos [illegible]
[illegible] glo [illegible] [illegible]
in gentes [illegible] propter [illegible]
[illegible] eos ad [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] demonibus [illegible]
altaria [illegible] in templo [illegible]
tate [illegible] glo [illegible]
[illegible] ad [illegible] habitant
in sepulcris mortuorum [illegible] glo [illegible]
[illegible] domorum [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in delubris ydolorum i. templis
eorum dormiunt glo [illegible] pelles [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] comedunt carne
[illegible] [illegible] contra legis
preceptum [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible]
unde sequitur et [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] post [illegible]
vel ad comedendum deinde ostendit
eorum peccatum respectu [illegible] dicit

alii tirannis talibus non consencienti et ydo
la non adoranti recede a me corpe non
exprimpes michi familiaritate ut fumus
sicud in vinculis eis eo quod dissipabis in cultu
nobis eos. Consequenter per culpa stringit
eorum pena dicens iste ... tali agitur
sunt sicut fumus erit i. eterna pena sine
cibus in stultus ad modum fumi ipsi iste
non poterunt ut fumus quia in eis velum
signum apparebit in signis et in singulari
tormentorum Apoc. xiiii fumus tormentorum
eorum ascendit in secula seculorum in fine mo
fumus erit ut ignis ardens i. in eis q. d.
pena gravissima sustinebunt tota die q.
d. quod pene eorum nunquam cessabit super pa. dicebat
dentis xxvi ignis succensus est et iste
in secula ultra ignis eorum non extinguetur et
scriptum est tota die q. d. ita etiam
et fumus quod hoc est semper et in est quest
scripta vel dicte quod non oblivisceris puerum
sicut non oblivisceris illud quod est scriptum in
xxviii. Peccatum inde scriptum est
sicut dicte ut illud diu sufferas quando fuit
vel ulterius non diu dissimulabo
poteris et ultima in fine eorum super in
terris ... et an iniquitates patrum
vestrorum simul quas ... in tali ... unde
levitico xxvi per peccata patrum suorum et
sua affligentur et d. ideo qui mentiri non
potest et potest facere quod quod sibi placet et
hic dixit per iniquitates patrum pro
qui i. quia illi sacrificaverunt super mon
tes i. loca altiora et super colles i. super
loca minus alta exprobraverunt me q.
i. facto i. in solis sacrificandos in solis
sacrificare est deum contempnere sicut ne
in primo et unde secunda et mercede
operis eorum super in culpa sequendo pena
unde super xxviii hic manifestius quod me
... et ... [illegible] nota quod
fumus potest esse ad ... ita quod sit ...
... in fumo corporum i. in ...
... ad iudicium et quoniam in corpo
... potest esse nomine ut
sit sensus ... in quibus sunt
... non solum sententia ... d.
Deus post quam ostendit quod ...

corpus in deos ... et ...
sicut ... quod et quod electos ...
non ... ut ... et ...
... que bona ...
... ut ...
... quia ...
... ut ...
... et ...
Dubitatur quod et qualiter ...
... et non quod ...
... ut ...
... et ...
... quod ...
... et ...
in botro i. in racemo aliquo ...
... ut ...
ut ... gravem ...
ut ... dicitur ...
dissipes illud quia benedictio est
i. benedictione ... ut ...
dicitur quod illud ...
... bonos ...
... et ...
... xxviii ...
... qui ...
... ut non ...
et ... quod ...
... et ...
... quod ...
...
quia ...
... et ...
quod ... et ...
... et nota quod ...
... quod ...
... quod d. ...
...
...
...
...
...
...
...
est ibi ...
... et ...
... illud ...
... et ...

fideles alii tribuunt alii in terra
[illegible] xxiiii°. In vecte in bibli. i. in terra
subplantavit bona in aeterna pro
[illegible] Et tibi benedicite. et in terra
videre dei providam et contemplativam
sunt electi deum dans confidere
cum superiori. i. ille qui prius
in terra [illegible] in alta vita pro decem
dixit xiiii°. In civitas que
plenius multi [illegible] simplici
fidelium et quod dicit [illegible] adversitas
[illegible] et vallis [illegible] mundi
[illegible] ad tumulum in tabule armatorum
i. in terram praedicator qui certam
et defendunt [illegible]
[illegible] secundum glo[ssam] [illegible]
ad fidem [illegible] alii [illegible]
[illegible] et terre [illegible]
qui [illegible] i. adulteri
[illegible] fide et ope [illegible]
[illegible] qui delinquisti dum potuisti
[illegible] bona [illegible] electorum in [illegible]
[illegible] et quales malos
[illegible] puniet [illegible]
[illegible] reddit [illegible]
[illegible] culpa
[illegible] est [illegible]
[illegible] sugge[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] dilectis [illegible]
[illegible] et vos [illegible]
[illegible] qui delinquisti [illegible]
[illegible] ob [illegible] mortem [illegible]
[illegible] in terra [illegible]
[illegible] di [illegible] modo [illegible]
[illegible] mortem [illegible] i. templa i.
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] Ala [illegible]
qui [illegible] alia [illegible] parabolis
[illegible] fortune [illegible]
[illegible] ut [illegible] agendo
[illegible] super [illegible] et [illegible]
[illegible] abeant
[illegible] et [illegible]
[illegible] vos glo[ssa] [illegible]
[illegible] glo[ssa] [illegible] vel [illegible]
[illegible] vel [illegible] applicatione et [illegible]

i. occidit aliqui in terra de [illegible] glo[ssa]
[illegible] ut dicit glo[ssa] omnes de
[illegible] ut omnes [illegible]
[illegible] que dicit [illegible] vocavi
vos [illegible] que debui ut dicit glo[ssa]
et non respondistis obediendo [illegible] glo[ssa]
locutus sum glo[ssa] in [illegible]
[illegible] et non audistis [illegible]
dicit ut per [illegible] plage [illegible]
[illegible] super [illegible] [illegible] et
et non respondistis ob [illegible]
[illegible] vocavi et [illegible] locutus sum
in [illegible] penitencia
[illegible] et non audistis corde et in
super [illegible] malo [illegible] et
[illegible] mortis [illegible] templa ubi
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] videt [illegible] ad [illegible]
[illegible] et que volui elegistis
[illegible] malis [illegible]
[illegible] xxiiii°. [illegible] dicit [illegible]
[illegible] loco [illegible] dicit [illegible] quo [illegible]
[illegible] que bona dei
electis [illegible] et [illegible]
[illegible] puniet [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] electos in [illegible]
[illegible] electorum
[illegible] separatim [illegible]
[illegible] culpa multi
[illegible] electos [illegible]
[illegible] i. fideles [illegible]
[illegible] doctrinis
[illegible] fidei et i. [illegible]
[illegible] xxiiii°. [illegible]
ubi [illegible]
[illegible] glo[ssa] [illegible] et vos [illegible]
[illegible] ut [illegible] desertio non de
[illegible] sicut
[illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] ubi [illegible]
[illegible] glo[ssa] [illegible] ille [illegible]
in [illegible] domus tue et
vos [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]

[illegible] delectabilis videt. Ecce [illegible]
exultabunt. glo. i. eterna beatitudine [illegible]
in [illegible] Job xv [illegible]
[illegible] glo. alios videntes [illegible]
[illegible] vehementer
qui [illegible] et non [illegible]
[illegible] deus [illegible] Ecce [illegible]
[illegible] deus [illegible] illud
[illegible] in domo sua [illegible]
[illegible]
in [illegible]
in [illegible] ubi [illegible]
[illegible]
[illegible] peccatorum [illegible]
[illegible]
[illegible] vehementer [illegible]
[illegible] illud [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] illud [illegible]
[illegible]
[illegible] nomine dei [illegible] nomine
[illegible] filii [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nomine christi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] amen [illegible]
[illegible] amen et qui
[illegible]
[illegible] deus [illegible] amen
[illegible]
[illegible]
[illegible] deum laudet [illegible]
[illegible]
[illegible] laudet [illegible]
[illegible] deum laudet [illegible]
[illegible] Augustinus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] deus [illegible]

[illegible]
[illegible] Ecce [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] illud [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ecce [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ecce [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ecce [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

in abstracto admiracionem expressione
et plus est eius gaudium quam gaudiosum
vel gaudium dicitur quia non solum erit gaudium
concretive sed eciam gaudii materia atque
medium erit in eo magnitudine et ce-
lestialis et spiritualis in illis et gaudebunt
in ipso [illegible] dicit [illegible] apostolus
[illegible] prosperitas et affectu sunt [illegible]
super admiracionem gaudii illius [illegible]
ponere [illegible] vel [illegible]
sine [illegible] electos intus et extra re-
plendo gaudio et audietur vox
[illegible] leticia ut [illegible]
[illegible] et [illegible]
procedet [illegible] cum pace [illegible]
[illegible] contine [illegible]
et non audietur [illegible] amplius in terra
[illegible] plus [illegible]
[illegible] maior [illegible]
[illegible] vel [illegible]
quia non erit ibi [illegible]
et senex qui non impleat dies
suos [illegible] non solum erit ibi [illegible]
sed eciam [illegible] quam ad [illegible]
in [illegible] intelligitur [illegible] non erit
ibi in [illegible] erit [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] erit [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] omnes [illegible]
[illegible] bona [illegible] illud [illegible]
[illegible] dicit [illegible] ergo non
erit [illegible] corporis
[illegible] defectu debite [illegible]
[illegible] parte [illegible]
[illegible] cognicionis [illegible] ad intellectum
[illegible] quo ad affectum
[illegible] amor [illegible]
[illegible] cognicionis [illegible]
[illegible]
[illegible] morte [illegible] morte
eciam in [illegible] et [illegible] non [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] cognicionem intellectum
[illegible] amor [illegible] male
dictus erit [illegible] maledictione de
[illegible] maledicti
erit maledictus [illegible] malo [illegible]
in [illegible] in paradiso non electus

non erit [illegible] in [illegible] quia non [illegible]
[illegible] multiplex [illegible]
[illegible] et edificabunt [illegible] delecta-
[illegible] in futuro domos [illegible] spiritus [illegible]
[illegible] et habitabunt [illegible] in futuro
[illegible] domos [illegible] mansiones [illegible]
[illegible] Joh. xiiii. In domo patris
mei mansiones multe sunt. Et plantabunt vineas
[illegible] plantabunt [illegible]
et comedent fructus earum [illegible] in futuro [illegible]
[illegible] delectacionis [illegible]
[illegible] et [illegible] non [illegible]
[illegible] quia edificaverunt edificabunt et
[illegible] alius quia non edificabunt [illegible] modo
[illegible] et alius habebit non plantabunt
et alius comedet [illegible] super [illegible]
[illegible] ultra [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dies
[illegible] dies [illegible]
[illegible] et plus [illegible]
[illegible]
[illegible] et
opera manuum [illegible] in [illegible]
[illegible] electi mei
[illegible] opera [illegible]
[illegible] quia in [illegible]
[illegible]
[illegible] erit ibi
[illegible] eadem
[illegible] laborabunt [illegible]
[illegible] bona opera [illegible]
[illegible] benedictorum
[illegible] adventu [illegible]
[illegible] in futuro [illegible]
[illegible] spirituales quos [illegible]
[illegible]
[illegible] generabunt [illegible]
[illegible] sicut modo [illegible]
[illegible] benediccio-
[illegible] in [illegible]
[illegible] plus
[illegible]
[illegible] ego
[illegible] non solum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] loquentibus illis ego audiam
[illegible] non [illegible] compleant [illegible]

petitione vocalem ipsum ego adimplebam
annis singulis .i. qui sub [illegible] persecutor et
rapax et [illegible] .i. qui sub [illegible] ymitacione
et [illegible] pastant [illegible] et [illegible]
debit leo .i. prelatus et bos .i. subditus labo-
rans et simul [illegible] comedent paleas
.i. delectabuntur in bonis operibus quibus
sub [illegible] quasi paleas [illegible]
[illegible] .i. dyabolo [illegible]
[illegible] [illegible] illud [illegible]
[illegible] pulvis [illegible]
[illegible] panis [illegible]
[illegible] illud [illegible]
comedes ut [illegible] vel [illegible]
in [illegible] et [illegible] non nocebunt
demones [illegible] vestri [illegible]
[illegible] in omni monte sancto meo .i.
[illegible] xxxv [illegible]
ubi leo et mala bestia non [illegible]
[illegible] dicit dominus qui [illegible]
qui [illegible] sibi placet et

Et dicit dominus [illegible]
[illegible] non nocebunt
in omni monte sancto meo [illegible]
intelligendo de templo [illegible]
in monte sancto [illegible]
[illegible] de templo materiali [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] per [illegible] et oblacione
et [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in illud [illegible]
[illegible] elegerunt
[illegible] [illegible]
qui [illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] ma-
[illegible] non nocebunt
[illegible] in omni monte et [illegible]
[illegible]
[illegible] de templo materiali [illegible]
materiali [illegible] que sequuntur
[illegible] dicit dominus qui [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] manifesta [illegible]

[illegible] xxx iii° [illegible] celum [illegible]
ego impleo dicit dominus et [illegible] ubi [illegible]
[illegible] est ista domus [illegible]
[illegible] in [illegible] ubi [illegible]
[illegible] vocat [illegible]
[illegible] locum [illegible]
[illegible] cogitat [illegible]
[illegible] locus me capiat [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] sigillatim [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] locum [illegible]
[illegible] templo [illegible]
[illegible] [illegible]
celum [illegible]
[illegible] sedes dei [illegible] illud [illegible]
sedes [illegible] vel celum [illegible]
[illegible] sicut [illegible] me [illegible]
[illegible] illud [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
celum et ideo quae est ista domus [illegible]
[illegible] plurium [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] demonibus [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] super [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sedes [illegible]
[illegible] [illegible]
materiali qui [illegible]
[illegible] de templo materiali [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] oblacione et [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in lege [illegible]
[illegible] non placet
[illegible] [illegible]
umbra et figura illud [illegible]

q̄ cessi nc malach̄ in dolis amos v°
et malach̄ p° no suscipiam mu[illegible] 7 qui
[illegible] qui [illegible]
[illegible] non placet [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non placet [illegible]
[illegible] offerās [illegible]
[illegible] in domo dm
dei [illegible]
[illegible] ... similit libidi
[illegible] qui offert [illegible]
[illegible] qui [illegible] offeret [illegible]
sicut illud non placet [illegible]
[illegible] adulacōm 7 passiones 7 [illegible]
[illegible]
[illegible] ad offendend [illegible]
[illegible] qui [illegible] illud laude
[illegible]
displicet [illegible] illud [illegible]
[illegible]
[illegible] offert [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] culpa [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

dimittere [illegible] predicto et cetera que tu [illegible] [illegible] exemplo [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] Rachel plorans filios suos noluit consolari [illegible]

[illegible] ultimus autem [illegible] qui [illegible] est [illegible] illud apostoli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolores [illegible] et [illegible] filios [illegible] [illegible] filii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] admiracionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad Galatas [illegible]

[illegible] simpliciter [illegible] in die de [illegible] et [illegible] simpliciter [illegible] glo[sa] [illegible] [illegible] glo[sa] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut d[icit] glo[sa] in [illegible] in aliis [illegible] [illegible] simpliciter [illegible] et [illegible] in aliis [illegible] glo[sa] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] testamenti [illegible]

tanquam si nutrix foveat filios suos. De [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filio suo [illegible] Isa. ultimo: videbitis et gaudebit cor vestrum et ossa vestra quasi herba germinabunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et gaudebit cor vestrum de [illegible] [illegible] et ossa vestra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] herba germinabunt [illegible]

[illegible]

[illegible]

et videat eis omnia que mea sunt et signum glosa que
secundum apostolum non solum homines sed etiam angelos videre
[illegible] eos [illegible] scilicet venales a deo mediatores
[illegible] et homines et angelos scilicet angelos qui super
[illegible] in celo glad[illegible] [illegible]
super iudicia descendit glosa id est super [illegible] ma-
[illegible] et veniat ad [illegible] loco [illegible] dominus
[illegible] veniat declarant propheta quomodo dominus
[illegible] id est [illegible] id est in pluribus [illegible] quo
[illegible] ab eis [illegible] que fuerint eis et postea
declarat quo [illegible] ab ipsis persona eis facta
[illegible] et fuit quod sicut [illegible] postea predicta
quod fidem [illegible] et mittam ex eis et
[illegible] primo predicat apostolus [illegible] predicatores missos
[illegible] vocatos secundo [illegible] qui [illegible] fuerunt ad
[illegible] ad [illegible] et adducent omnes fratres vestros
[illegible] adeo acceptatorum quos si inferant
filii israel et veniant ad fidem [illegible]
ad primum adventum et ad fidem [illegible] ut dicit
glosa et videbunt per fidem gloriam meam scilicet [illegible]
et [illegible] et [illegible] vel gloriam id est miracula
operantem [illegible] in [illegible] id est [illegible] signum [illegible]
[illegible] glosa sua vel gloriam resurrectionis et pena
[illegible] glosa que [illegible] secundo [illegible] ultra signa
[illegible] eos que [illegible] vel secundum glosam signum eos
[illegible] salutis quo signati non [illegible] eze-
chiel signum id est [illegible] [illegible] passionis
secundum aliud ad glosa [illegible] signata domini [illegible] in
corpore [illegible] vel signum [illegible]
[illegible] id est [illegible] omnes qui mei esse
discipuli [illegible] ad in [illegible]
vel etiam secundum glosam veniant ad [illegible] loco
gentes et videbunt oculis cordis gloriam meam
[illegible] et [illegible] que [illegible] omnia
[illegible] [illegible] obviat sicut glosa super
illud et mittam ex eis [illegible] [illegible]
dictum sicut videtur [illegible] ad primum ad
ventum quo apostoli ad gentes [illegible]
dies iudicii [illegible] ut ventum [illegible]
[illegible] accipiat adventum salvatoris et predicatores
apostolos et mittam ex eis id est iudeis qui salvati
fuerunt scilicet apostolos ad gentes [illegible]
in mare id est in insulas maris [illegible] vel in mare
id est in [illegible] amaritudinibus [illegible]
[illegible] [illegible] mundi [illegible] id est affrica
in lidia [illegible] in affricam [illegible] in plagam
meridionalem in qua est affrica sicut [illegible]
glosa in lidia tendentes sagittam id est predicatores
[illegible] in [illegible] habentes [illegible] aut

de quibus in psalmo sagitte potentis acute
[illegible] et dicit tendentes quia non solum debent
in ore habere sed etiam manu tenere [illegible]
in [illegible] vel secundum aliam [illegible] in lidia tendentes
sagittam quia lidii fuerunt periti sagittarii secundum
glosam in italiam [illegible] id est occidentem et [illegible]
[illegible] glosa [illegible] omnes mundi [illegible]
[illegible] et non solum id est mare [illegible] mittam primo
et ad insulas longe ad eos qui non audierunt
ad me alias predicatores et non viderunt gloriam
meam et miracula operantem et gloriam meam
id est meam presentiam [illegible] et annunciabunt
[illegible] fideles [illegible] missi ad [illegible] gloriam
meam gentibus secundum aliud predicatores annunciate
[illegible] gloriam eius et adducent glosa
apostoli omnes fratres vestros glosa fideles omnibus
[illegible] gentibus [illegible] [illegible] [illegible] omnes
gentes domini [illegible] acceptum vel domino id est ad
honorem [illegible] quod dono dicitur in psalmo
dabo tibi gentes hereditatem tuam [illegible]
adducendi modum in equis quantum ad illos
[illegible] ad fidem [illegible] et [illegible]
[illegible] ad illos [illegible] quattuor evangeliorum
vel evangelistarum qui fuerunt [illegible]
[illegible] cum [illegible] scilicet quantum ad il-
los qui [illegible] ad [illegible] et ab illis
portantur id est subportantur secundum glosam et in mu-
lis quantum ad illos qui [illegible]
[illegible] domino [illegible] secundum glosam
et in carrucis quantum ad illos qui [illegible] an-
[illegible] adducti ad mortem [illegible] ornati
[illegible] et predicatores secundum [illegible] in
[illegible] vel in [illegible] vehiculis [illegible]
sunt vehicula nobilium [illegible] vel sicut in
[illegible] quantum ad [illegible] ad montem san-
ctum meum secundum glosam [illegible] ad [illegible]
et [illegible] ad [illegible] iherusalem [illegible]
[illegible] et [illegible] designat [illegible]
[illegible] ad [illegible] acceptorum domino adducent
in [illegible] quo id est [illegible] si inferant filii israhel
munus in vase mundo in domum domini id est in
templo quod [illegible] in domo [illegible] scilicet in pascha
pentecoste et scenopegia sive in festo ta-
bernaculorum quasi [illegible] acceptabo tamen [illegible]
ad fidem sicut [illegible] filios israhel in templo

oblatum et assumam ex eis sacerdotes et levitas q)
d(icit) non solum de tribu levi sed etiam de omni natione
eligam ministros tue [illegible] gl(ossa) ex eis id est
ex gentibus quos [illegible] vel
ex eis s(cilicet) 1 alia glo(ssa) i(d est) iudeis vel gentibus
sacerdotes et levitas s(cilicet) glo(ssa) apostolos et a-
postolicos viros sanctificatos [illegible] dicit
dominus qui [illegible] et perfecit quod [illegible] sibi
[illegible] celi ab illo loco [illegible]-
[illegible] et videbunt [illegible] declarant [illegible]
[illegible] faciet
in hoc mundo [illegible] in futuro [illegible]
glo(ssa) [illegible] sine libro [illegible] et di-
ne iudicii [illegible] et [illegible] absolutum
[illegible] electorum sine [illegible] ad
[illegible] vel [illegible] reproborum vel dampnatorum
et egredientur et videbunt [illegible] et as-
sumam [illegible] i(d est) in hoc mundo et eos glorificabo
in futuro [illegible] celi et terre novi i(d est) s(cilicet)
[illegible] in novata [illegible] ego facio sta-
re coram me dicit dominus sic stabit semen
vestrum i(d est) [illegible] filii spirituales et nomen vestrum
i(d est) nomen christianum [illegible] aliud non succedat [illegible]
dicit [illegible] in novata in eternum mane-
bunt [illegible] sicut semen vestrum o apostoli in
novatum ab omni [illegible] in eternum
manet [illegible] s(cilicet) 1 glo(ssa) mensis ex mense
carnali gloria celestis eterna [illegible]
[illegible] glo(ssa) dicitur ne-
sis [illegible] grece quod significat luna latine
[illegible] luna [illegible] et [illegible] et illumina-
tur a sole sic ecclesia in christo [illegible] et [illegible]
et illuminatur [illegible] ecclesia [illegible]-
[illegible] sic dicit [illegible] luna cuius
est [illegible] xxxi et sabbatum i(d est) requies
[illegible] sabbato i(d est) requie [illegible] q(uasi) d(icit)
[illegible] glo(ssa) [illegible] requiescet in futuro qui hic cessat
ab opere malo [illegible] sabbatum [illegible] apostolus
ad hebreos iiii ita [illegible] sabbatismus populo
dei et [illegible] omnis caro glo(ssa) in die iu-
dicii ut adoret coram facie mea glo(ssa)
etiam mali [illegible] dei omnipotentiam
adorabunt in psalmo omnes gentes quas-
cumque fecisti venient et adorabunt coram

te dicit et egredientur glo(ssa) sancti
vel electi cum corporibus suis [illegible]
in quo non loco s(cilicet) glo(ssa) [illegible]
et videbunt manifesta visione cadavera
virorum glo(ssa) omnium reproborum [illegible] glo(ssa)
ut ad laudem dei magis attendunt. virorum
i(d est) qui prevaricati sunt in me legem
naturalem vel scriptam transgrediendo i(d est) falso
predicantes reputant omnes [illegible] hic
vermis eorum super [illegible] vel [illegible] co-
scientie s(cilicet) glo(ssa) [illegible] glo(ssa)
sicut tinea comedit vestimentum et vermis
corrodit lignum et [illegible] ignis [illegible]
sic [illegible] et [illegible] cor-
[illegible] xxv s(cilicet) alia [illegible] et
ignis eorum non extinguetur glo(ssa) [illegible]
[illegible] quod [illegible] super mali [illegible]
tes [illegible] penis et erunt super ipsi
usque ad satietatem visionis omni carni
sanctis vel electis [illegible] delectabiliter
cum viderint vindictam [illegible] glo(ssa) [illegible]
bunt [illegible] sua [illegible] gratia vi-
sa in impiorum ineffabili pena Et sic
est finis [illegible] libri [illegible] Expl[illegible]

Dicitur patet / Unde est / quia numquam fuit nec unquam est / de precepto iuris divini vel humani
[illegible] generale [illegible] esse / [illegible] quia deus fecit [illegible] ecclesia
[illegible] consulere vel [illegible] prima [illegible] //
[illegible] ecclesie / [illegible] laicorum [illegible] //
reputatur / [illegible] ecclesia [illegible] 9a tz
[illegible] sub una [illegible]
[illegible] //
[illegible]
[illegible]
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] fidelibus
[illegible] esse [illegible]
[illegible] ecclesie [illegible] representans //
[illegible] fidei [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] sub una [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ecclesie / a
[illegible]
[illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] fidei [illegible]
[illegible] ecclesie [illegible] fidei [illegible]
[illegible]
[illegible] fidei [illegible] falli
[illegible] doctores
[illegible]
[illegible] doctores
[illegible] ecclesie [illegible] fidei [illegible]
[illegible]
[illegible]
laycos sub una [illegible]
[illegible] ecclesie
[illegible] fidelis [illegible]
[illegible]

veritate fidelium et catholice ecclesie / datum est nobis posse fieri duo argumenta solubilissima
validissima et infallibilia / per [illegible] ecclesie fidelis / [illegible] ista veritas in [illegible]
ut corpori biblie contrarie quod est ecclesia / et est locus ab auctoritate sanctorum doctorum et
doctorum omnium ecclesie catholice / non omnis quantum uterque allata est prophetia / sed spiritu sancto
inspirati locuti sunt sancti homines / 2a petri 1o [illegible] / Augustinus / hic tamen tenet [illegible] et approbatur
ut hic [illegible] fidelium [illegible] / [illegible] fideli est [illegible] et approbatur [illegible]
[illegible] ut supra dictum / [illegible] [illegible]
[illegible] subiectum [illegible] contra [illegible] corporis [illegible] et [illegible]
[illegible] corporis [illegible] approbationem / est temeraria [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
allegatas [illegible] auctoritas [illegible] introducta [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] quod non est [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] est [illegible] ad alios [illegible]
[illegible] / [illegible] est / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] dei / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] non [illegible]
[illegible] dei / [illegible] est [illegible] corporis et [illegible]
[illegible] / [illegible] intelligi [illegible]
[illegible] / [illegible] deo / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] est [illegible] illa / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible] non [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / non [illegible] est
[illegible] fidelibus [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
est [illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] non [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] est auctoritas [illegible] /
[illegible] approbatio / [illegible] auctoritas [illegible]
est [illegible] / [illegible] / [illegible] est [illegible] /
[illegible] / [illegible] / [illegible] est
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] valent intelligi / [illegible] corporis [illegible]
[illegible] fidelibus [illegible] / [illegible] ad [illegible]
[illegible] est [illegible] corporis [illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] corporis [illegible] / [illegible] non [illegible] /
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / ut [illegible]
[illegible] corporis [illegible] / [illegible] non [illegible] / [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

male faciunt / [illegible] ad se pertinentem [illegible] in corpore Domini [illegible]
[illegible] Augustinus / [illegible] ad Bonifacium [illegible]
[illegible] non posse parvulos / qui sunt expertes
corporis [et] sanguinis Domini [illegible] / [illegible] nisi manducaveritis carnem filii hominis [illegible]
[illegible] fideles corporis [et] sanguinis Domini participes fiunt [illegible] in baptismo [illegible]
[illegible]

Capitula data sit [illegible] / ut [illegible] [illegible] sint / [illegible] ita [illegible] [illegible] [illegible]
data / ut [illegible] [illegible] [illegible] ad auditorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / ut intelligatur [illegible] [illegible]
[illegible] / sine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non posse / [illegible] in re [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] non [illegible] / [illegible] est [illegible] intelligere [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] doctorum [illegible] / quia [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] est [illegible]
[illegible] / [illegible] / cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / absque aliis [illegible] [illegible] [illegible] admissione / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / nisi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] quia doctores valde allegant [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] sit [illegible] modum [illegible] vel [illegible] / [illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] doctorum / non sit / [illegible] [illegible] [illegible] theologie [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] theologorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Si doctoribus [illegible] [illegible] arte
[illegible] est / cur doctoribus [illegible] [illegible] allegantur non [illegible] [illegible] [illegible] allegant
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Si non [illegible] [illegible] non est [illegible] / cur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] allegare / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / 2a quaestio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quaestio quod si non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] ut [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] baptismum / quem [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
in nomine Christi / ut [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] fidei [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publicarunt baptismum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / Si ergo etiam [illegible] [illegible] baptismum [illegible] etiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] quo ad [illegible] [illegible] / non sit [illegible]
[illegible] ad salutem [illegible] baptismum / ut [illegible] de [illegible] / quam sine baptismo [illegible] [illegible]
possent / [illegible] sine [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] baptismi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] collata est / [illegible] [illegible] [illegible] / ad ordinem [illegible] [illegible] [illegible] / et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debita forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] etiam [illegible]
[illegible] / ~~[illegible]~~ [illegible] etiam [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
possent [illegible] / ut [illegible] [illegible] / ubi est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
celebraret / [illegible] sub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] plane [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ubi non [illegible] [illegible] expediret [illegible] [illegible] / [illegible]
possent [illegible] [illegible] / [illegible] non est sine [illegible] [illegible] / Si ergo etiam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] possent [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] sub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non est [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] non est [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] ad [illegible] ad [illegible] [illegible] /
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / non [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] /

Λ [illegible] celebracione missarum [illegible] q[uod] in cenat [illegible] non [illegible] ex [illegible] quod [illegible] [illegible] possunt [illegible]

Circa ad 2m de periculis quibus quidam laycat subiungi(tur) est predictum quod primum periculum est in consecracione, 2m de portacione de loco ad locum, 3m si nasce(?) perdicione, que debent esse consecrata, non possunt tractari vel tacta a laycis, quia in barbis longis sepe eis laycorum quia illi barbas madidarent, 4m in conservacione [illegible] [illegible] calicem [illegible] et ita [illegible] et [illegible] dare calicem [illegible] Christi adventu [illegible] in estate [illegible] et vas [illegible] et ita non est [illegible] nomine consecratum [illegible] quod est [illegible] [illegible] artate [illegible] sepe in [illegible] [illegible] ob [illegible] vini [illegible] abstinet a missis celebrandis [illegible] [illegible] non debent [illegible] sub [illegible] et ita [illegible] et [illegible] sepe [illegible] est [illegible] vini [illegible] [illegible] debet [illegible] magna [illegible] [illegible] vini [illegible] [illegible] yemis [illegible] periculum [illegible]

[illegible] est [illegible] ita [illegible] ad [illegible] aut doctores [illegible] tam [illegible] quam [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] et ita [illegible] [illegible] etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] et ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] in fide [illegible] [illegible] qui non diligit [illegible] de deo [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]

3a articulus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] articulus [illegible] [illegible] articulus [illegible] [illegible] [illegible] articulus [illegible] [illegible] [illegible] articulus [illegible]

[illegible]

nec sit licita conclusio scilicet quod clericus non debet habere decimas / quia ut dicendo in capitulo de
decimis non habent [illegible] / sed quod clerici [illegible] debet iure
[illegible] / sed ut decimas debent possidere / quia sunt iuris divini / redditus ad cultum dei
et ad suos sacerdotes pertinentes / de parte dei computati / eo quod deus ipse est hereditas
eorum. Deuteronomii xviii et Numeri xviii ubi dicitur deus ad aaron / ego pars et hereditas
tua in medio filiorum israel / filiis autem levi dedi omnes decimas in possessionem / pro ministerio
quo serviunt mihi in tabernaculo federis / [illegible] ordinationem dei habet [illegible]
[illegible] plenam [illegible] / [illegible] illa dei ordinatione et [illegible] /
et ad [illegible] heresim [illegible] parte nove legis [illegible] / [illegible]
[illegible] per multas auctoritates [illegible] Levitici ultimo decime terre sive
de frugibus sive de pomis arborum / domini sunt illi sanctificantur / item Exodi xxii decimas
tuas et primitias non tardabis offerre / item Genesis xiiii Abraham [illegible] dedit decimas
regi Salem / qui erat sacerdos dei altissimi et benedixit Abrahe / item [illegible] Numeri
filiis levi dedi [illegible] Et [illegible] loquere levitis [illegible] Cum acceperitis
a filiis israel decimas / quas dedi vobis [illegible] offerte deo [illegible] decimam partem
decime / ut reputetur vobis in oblationem primitiarum. Et [illegible] Omnia que offeretis
ex decimis [illegible] optima et electa erunt / item Malachie
tercio inferte omnem decimam in horreum meum / ut sit cibus in domo mea
et probate me super hoc dicit dominus / si non aperuero vobis cataractas celi / et effundero
vobis benedictionem usque ad abundantiam / et increpabo pro vobis devorantem / et non corrumpet
fructum terre vestre / nec erit sterilis vinea in agro dicit dominus exercituum / item ad Hebreos vii
Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes / mandatum habent decimas accipere a
populo secundum legem / item Matthei xxiii ve vobis scribe et pharisei qui decimatis mentam
anetum et ciminum / et reliquistis que graviora sunt legis / iudicium misericordiam et fidem /
hec oportuit facere et illa non omittere / [illegible] decimas [illegible]
a deo sunt sacerdotibus / [illegible] filiis levi dedi omnes decimas [illegible]
et ad sacerdotes / [illegible]
pro ministerio quo serviunt in tabernaculo [illegible] / [illegible] decime sunt dei
[illegible] sunt oblationes deo sanctificate / non ad libitum hominum / sed [illegible] lege divina /
[illegible] clerici in possessionem pertinentes / [illegible] mandato dei / [illegible] laycali / [illegible]
et [illegible] clerici [illegible] / [illegible] decime [illegible] lege divina sunt [illegible]
dei offerende / [illegible] puta clero / non ut [illegible] et [illegible] / sed ut
[illegible] ut possessio [illegible] debita / iusto divino iure
titulo / [illegible] ministerio quo serviunt [illegible] dei. 3o [illegible] / quod de serviunt
[illegible] non sunt pure elemosine sed [illegible] / [illegible]
[illegible] clero [illegible] ut elemosina / [illegible] ministerio /
debentur sibi ut possessio [illegible] / iusto [illegible] titulo / [illegible]
[illegible] / non ad libitum hominis / [illegible]
[illegible] lege divina [illegible] / [illegible] non [illegible] dei [illegible] in
[illegible] / [illegible] clerici nove legis est magis [illegible] / [illegible] magis
[illegible] / [illegible] titulo [illegible] / [illegible] veteris legis [illegible]
[illegible] decimas [illegible] possessionem / [illegible] sunt [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] iure divino [illegible] / [illegible] dei [illegible]
[illegible] / [illegible] clerici [illegible] / non [illegible]
[illegible] / [illegible] decimas / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]

[illegible] sibi et [illegible]

[illegible] ad divino iure sub [illegible] iusto titulo debetur possessio [illegible]

Item arguitur sic de aliis possessionibus pertinet articulus de [illegible], ita quod legem 2ᵘᵐ argumentum
divinam clerus veteris legis qui erat figura cleri huius habebat plures civitates cum subur-
biis suis Josue xxi, habebat omnes decimas ipsius [illegible] possessionum tamen plures ut colligitur
ex iiii° argumento, habebat sacrificia et oblationes domini, primicias fructuum vini et olei
et animalium [illegible] cum [illegible] omnium decimarum plurium. Item Levitici ultimo: Omne quod
deo consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non redimetur, nec vendi
poterit. Quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit domino. Et de oblatione que offer-
tur non redimetur, sed morte morietur. Et subditur: possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum.
Si ergo licitum erat in veteri lege consecrare deo possessiones, quicquid vellet ex devotione,
quisque a fortiori in nova lege ~~licet~~, sive sint civitates, sive ville, sive castra
in principiis ipsorum licet deo offerre et ipsa consecrare, et ipsis licebit clero qui
sunt de sorte domini, talia deo consecrata et oblata possidere. Et possessio consecrata ad ius licet
pertinet sacerdotum. Cum ipse plus [illegible] ~~[illegible]~~ offerre deo sacrificia, oblationes, de-
cimas, agros et ceteras possessiones domino, quod [illegible] [illegible] [illegible] nove legis
[illegible] [illegible] talia [illegible] potens [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] veteris legis [illegible] [illegible]. Item [illegible] [illegible] 3ᵘᵐ argumentum
[illegible] [illegible] habet regnum suum terrenum [illegible] regnum celorum
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible]
[illegible] paganorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regno [illegible]
et [illegible] regni, quia temporalia bona a fidelibus ex devotione oblata non rap- non consecrata
ta nec spoliata, et proprietarius [illegible] [illegible] sublimata,
[illegible] regnum [illegible] [illegible] consecrata [illegible] regna non [illegible] est [illegible]
[illegible] honor [illegible] [illegible] [illegible] fortissimi [illegible] martires
[illegible] [illegible] [illegible] possessionibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sacerdotes fuerint [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pauperes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pauperes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Thomas Cantuariensis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesiastici 31°
pauperes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Item quod expedit 4ᵘᵐ argumentum
[illegible] [illegible] possessiones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] expedit ecclesie [illegible]
[illegible] possidere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie
facultates. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pauperibus erogat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie facultates [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie facultates
[illegible] [illegible] possidere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pauperibus erogat [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie
Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] possessiones non sunt [illegible]

Similiter sicut sine animali sicut ager non reddit fructus, potius quia que sunt consecrata deo sunt [illegible] et deo
Et ideo nos non vendamus ea que nobis [illegible] ad usum humanos [illegible] quod spiritualia

sicut sunt deo subiecta [illegible] non debet.

bona ecclesie sunt consecrata deo, et sunt sicut spiritualia bona et bona regalia illorum magis
regis, sunt bona divina illorum summus deus. Quarta ratio quia [illegible] est abstrahere talia
bona ecclesie ab deo, et pro deo [illegible] auferendo ea ab ecclesia [illegible] ultra
sicut omne quod deo consecratum ~~[illegible]~~ consecratum ad
~~[illegible]~~ quia bona temporalia ecclesie sunt sicut deo, nec potest dominus
temporales ad arbitrium suum auferre ab ecclesia clericis et laicis quod nulla potestas
ad arbitrium suum auferre bona regalia a regno Regis Polonie [illegible]
et baronibus [illegible] dominus est [illegible] ut [illegible] est super terra [illegible]
regnum [illegible] bona temporalia deo consecrata [illegible] quod dominus temporales non potest ad
arbitrium suum illa auferre ab ecclesia clericis et laicis [illegible]
[illegible] dominus temporalibus subiecta [illegible] deo [illegible] et pro deo [illegible]
[illegible] ad [illegible] consecrata [illegible] in regno possessio
[2^m argumentum] consecrata ad iura [illegible] sacerdotum non pertinet ad iura temporalium dominorum quia
[illegible] non sunt [illegible] consecrata ut patet [illegible] paralipomenon 26 ubi Ozias Rex Iuda
cum vellet [illegible] adolere incensum tenens [illegible] thuribulum [illegible]
[illegible] sacerdotibus [illegible] [illegible]
[illegible] non est officium [illegible] adolere incensum [illegible] sacerdotum
[illegible] dominus temporales non sunt [illegible] consecrata [illegible]
temporales [illegible] bonorum temporalium ecclesie possessio consecrata [illegible] ad
[illegible] sacerdotum [illegible] ad [illegible] bonorum ecclesie sue
[illegible] consecrata [illegible] non ad dominos temporales [illegible] est [illegible] [illegible] non potest [illegible]
[3^m argumentum] possessiones consecrate ad possessiones non [illegible] consecrata [illegible]
[illegible] dominum [illegible] deo [illegible] non consecrata [illegible] non
consecratum possit [illegible] ad usus domini temporalis [illegible] non tamen
vasa consecrata, [illegible] Baltazar Rex Babilonis [illegible] nocte [illegible] est [illegible]
[illegible] Daniele [illegible] vasa domini
allata sunt [illegible]
[illegible] Hystoria [illegible] Daniel [illegible] Sic possessio non consecrata ad usus domini temporalis [illegible]
[4^m argumentum] [illegible] consecrata [illegible] beatus Petrus [illegible] pastor ecclesie [illegible]
[illegible] Anania et Saphira
[illegible] et [illegible] agri [illegible]
[illegible] agri [illegible] apostolorum [illegible]
ubi [illegible] Petrus [illegible] non es mentitus hominibus sed deo [illegible] et Saphire [illegible]
[illegible] domini [illegible]
[illegible] bona ecclesie temporalia [illegible] bona [illegible]
[illegible] Anania et Zaphira mentiti sunt deo [illegible] fraudat [illegible] bonis
ecclesie [illegible] deo [illegible] Anania et Zaphira sunt
mentiti deo [illegible] quia [illegible]
est fraudare [illegible] bonis ecclesie [illegible] fraudatores [illegible] ad
[illegible] fraudare [illegible] articulus [illegible]
[illegible] esse [illegible]
[illegible] in [illegible] articulus [illegible] hec [illegible] pro [illegible]
[illegible] non [illegible]
non potest [illegible]

Et ergo [illegible] est [illegible] dimittere omnes possessiones / qui [illegible] possessione
ad statum pertinent / certe quia possessiones ad statum pertinent sola possessione / Alie ergo posses-
siones omnes ad alienos sine commutatione [illegible] transferri non potest / [illegible]
quia ad alienos omnino possideri non potest / ille ergo non potest auferri / [illegible] possessiones /
iste [illegible] transferri / [illegible] est si [illegible] transferat et ipsis si transferat [illegible]
[illegible] oblatum [illegible] scandalosum / omne
turbatum et destructum / [illegible] ad [illegible] / [illegible] esse — Declaro quod non est preceptum
dispensationes [illegible] Sed ut ipsos [illegible] ampliusque [illegible] / quod dicunt
esse preceptum Christi de non habendo possessiones / quod preceptum non videtur / aliud esse / nisi
id quod [illegible] preceptum apostolis [illegible] quando dixit / Nolite possidere
aurum neque argentum / neque pecuniam in zonis vestris [illegible] / neque peram in via / vel
Sed istud non est preceptum [illegible] / [illegible] quod nolite
sollicitari in crastinum / quod quia [illegible] non sit preceptum [illegible] est [illegible] / quod quia
[illegible] de sollicitudine non sit preceptum [illegible] Christus [illegible]
Item [illegible] Christi [illegible] non est [illegible] / [illegible] ista
[illegible] / [illegible] est [illegible]
[illegible] Judas [illegible] Sic et apostolus [illegible] — paulus
videri [illegible] / [illegible] de collectis [illegible] ordinavi in ecclesiis Galathie
ita et vos facite [illegible]
[illegible] apostolos Christi [illegible] Agabus / qui [illegible] famem futuram
in universo orbe [illegible] est [illegible]
apostolo Paulo / [illegible] non [illegible] ad [illegible]
Oportet ergo illum [illegible] catholicum / [illegible] preceptum
[illegible] non videatur / [illegible] / quod [illegible] non preceptum
esse [illegible] non [illegible] preceptum / ut [illegible]
[illegible] ista [illegible] Christi [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
ne forte [illegible] / [illegible] est Deus / [illegible] — Dicet
[illegible] nolite possidere [illegible] / non
[illegible] ad [illegible] / [illegible] possideri ad [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] Christi [illegible] possessiones [illegible] — Item
[illegible] apostoli [illegible] / possessiones [illegible] Christi [illegible]
[illegible] Jo [illegible] nolite possidere [illegible] non videbatur
[illegible] / [illegible] Jo [illegible] petrus [illegible]
[illegible] / [illegible] apostolis [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] apostolus paulus de [illegible]
[illegible] nolunt Christi [illegible]
[illegible] noluit [illegible] aliorum apostolorum Christi [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] apostolo

[illegible]

[illegible] apostolos collegit deus in iudea [illegible]
[illegible] apostolis [illegible] possessionum [illegible]
[illegible] stabilienda [illegible] iudea [illegible]
a vobis regnum dei [illegible] fructus eius [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] stabiliendo [illegible] in iudea [illegible] possessiones
in iudea [illegible] possessiones in iudea [illegible]
[illegible] apostolis [illegible]
[illegible] possessiones [illegible]
[illegible] paulus et barnabas missi ab apostolis [illegible]
[illegible]
[illegible] in iudea [illegible]
[illegible] possessionata [illegible] in iudea [illegible] stabilita [illegible]
[illegible]
[illegible] anglie [illegible]
[illegible] anglia [illegible]
[illegible]
[illegible] possessiones
[illegible]
[illegible]
[illegible] iudea [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] articulo [illegible] publica [illegible]
[illegible]
[illegible] articulo [illegible] intendunt [illegible]
[illegible] laborat
[illegible] ad
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] articulus Wycleff [illegible]
[illegible] obedienciam [illegible] articulus est [illegible]
[illegible] temporalia [illegible]

[2m argumentum]

ipso tractatu, quod adhuc est contra [illegible] 1 Regum 24: Et post hec percussit cor suum David, eo quod abscidisset oram clamydis Saul. Dixitque ad viros suos: propicius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo christo Domini, ut mittam manum meam in eum, quia christus Domini est. Et confregit David viros suos sermonibus, et non permisit ut consurgerent in Saul. Item 1 Regum 26 dixit David ad Abisai [illegible]: ne interficias eum; quis enim extendet manum suam in christum Domini et innocens erit? [illegible] notorium autem est quod Saul [illegible] persequebatur David [illegible] valde [illegible] Et [illegible] ad [illegible] mortem [illegible]

[margin: Christus dixit Petro — 2m argumentum — ad duas partes]

[illegible] Matthei 26: Omnes qui gladium acceperint gladio peribunt [illegible] gladium [illegible] possunt [illegible] corrigere [illegible] gladio [illegible] mortem [illegible] Item apostolus Paulus scribit:

[3m articulum]

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Et ad Ephesios 6: Servi, obedite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo; non ad oculum servientes quasi hominibus placentes [illegible] obedite per omnia dominis carnalibus [illegible] Et Petrus in 1a epistola 2: Subditi estote omni humane creature propter Deum, sive regi tamquam precellenti, sive ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum [illegible] Servi, subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis [illegible] Et apostolus ad Hebreos 13: Obedite prepositis vestris et subiacete eis [illegible]

[illegible]

[4m articulum]

[margin: [illegible] et [illegible] correpcio [illegible] corrigere et [illegible]]

[illegible] fide est [illegible] corrigendi [illegible] corrigere [illegible]

[margin: Pōe]

[illegible]

et aliter rex supra secularibus, religiosi non potentia, sed de spirituali dicit apostolus: spiritualis
autem iudicat omnia, et ipse a nemine iudicatur, prima ad Cor. 2o. Ubi Hugo de Sancto Vic-
tore super textu: spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet ut sit, et iudicare si bona
non fuerit, et ipsa primo a Deo instituta est [illegible] ar[gumentum] 4 [illegible] Deus [illegible] [4 ar[gumentum]]
a filiis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] apostolus [illegible] in filiis [illegible],
[illegible] [illegible] distinctione [illegible] Deus, [illegible] [illegible] mei. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] debet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] testamenti, [illegible]
[illegible] sublati sunt [illegible] de medio [illegible] [illegible] [illegible] religiosi [illegible] clericus a laycis [ut ad [illegible] [illegible]]
[illegible] iudicari aut corrigi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spiritualis [illegible], [illegible] [illegible] Deus [illegible] distinctione. [illegible]
[illegible] mei, [illegible] [illegible] [illegible] non religiosos [illegible] subditos alii [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] alii [illegible] [illegible] non [illegible] de eis distinctione, [illegible]
[illegible] mei. Si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] alii [illegible], non potest [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] corrigere [illegible] et iudicare, [illegible] Deus [illegible] [illegible] [illegible]
et malicias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Deus
[illegible] [illegible] super pastores Ezechielis 34. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reddere [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible] [illegible] prelatos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [[illegible] larg[illegible]]
sub [illegible] iudicatur, et [illegible] sub [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
eo quem iudicat [illegible] [illegible] prelati [illegible] [illegible] clericos iudicare et corrigere [illegible]
[illegible] ad arbitrium suum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible], ordine de [ar[gumentu]m et]
[illegible] [illegible], non [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prelati [illegible] [illegible]
[illegible] laycorum, [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] corrigere, [illegible] [illegible] spirituales, [illegible] [illegible] est eis obediencia
[illegible], et si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nollet [illegible] [illegible] [illegible], de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] [illegible]
[illegible] oblivio, et [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] Deus [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] se posse [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vita [illegible] [illegible] [illegible] est, [illegible] medio
subsistit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], et [illegible] [illegible] [illegible]. Si [illegible] est [illegible] [illegible] vita subsistit,
[illegible] tollere malos, [illegible] [illegible] [illegible] malos non tollerent, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est, [illegible] [illegible] non est. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nova lege esse [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] arbitrium. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spirituale, [illegible] est [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] vita [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] prelatos, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vita [illegible] reputatur,

[illegible] specialiter [illegible] valet [illegible] apostolo [illegible] specialiter [illegible]
[illegible] [illegible] suo [illegible] [illegible] dei / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / sic [illegible] certum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] / qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] articulo [illegible] [illegible] / asserere [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] protestacio

In [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] et Alexandri magistri [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] palam
et publice [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] volumus / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jhesu Christi / Et [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] coram deo et hominibus [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] articulos esse erroneos / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] pontifice [illegible] / seu
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

In qua protestacione [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] est in [illegible] [illegible]
[illegible] et publice [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] volumus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jhesu Christi / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible] bono
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super terram / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jhesu Christi / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
a [illegible] pontifice et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Consumpta est caro eius
a suppliciis reddatur ad
dies adolescencie sue Job
xxxiii° In hiis verbis
que ad literam de iusto a-
fflicto scribuntur possumus notari tria
primo ductorie in verbo Job causa ma-
terialis tangitur cum dicitur a suppli-
ciis causa efficiens ibi eius causa fi-
nalis ibi consumpta est caro causa
formalis ex ordine clausularum
intelligitur. De primo patet materia libri
Job sunt supplicia et tribulaciones
eiusdem Job sine exemplo eius paciencia
cuius iii sunt tribulaciones et sup-
plicia que paciencie sustinuit et ex
magnitudine tribulacionum seu su-
ppliciorum oritur excellencia virtutis
in ipso textu ita sicut materiam patet
sic tria notari suppliciorum multi-
plicitas acerbitas et importuna-
cio impetuositas. Primo notatur
per hoc quod dicit suppliciis plurali quod
innumeris sustinuit penis patet
omnis pena aut est de substraccione
boni vel collacione mali de sub-
traccione boni dicitur sic vel utilis
vel consenciens seu delectabilis bona
utilia sunt possessiones quibus su-
stentatur unde notatur [illegible] homines
parvorum xviii° bona est substancia cum non
est peccatum in conscientia bonum consenciens
vel delectabile est puericia filiorum
propinquorum et amicorum utrumque est
substractum Job nam de substraccione
omnium bonorum et camelorum et asinorum
habetur in primo capitulo simul et de opp-
ressione filiorum. Item collacione
mali est duplex pena verbis
et verbi sui corporis et cordis vel
animi et de primo dicitur in secundo capitulo
quod percussit eum ulcere pessimo de
secundo quod de dura exprobracione uxo-
ris et amicorum a medio secundi us-
que ad finem xxviii et ita in-
multiplicia supplicio quia omnis que

suppliciorum primum est ut possit
dicere illud psalmi omnes fluctus tuos
induxisti super me. Job xvi omnis
dolor irruit in eum sed singu-
lo potuit quia capitulo viii° de se
dicit plurima de quia Job xix plu-
at super eum bellum suum eiusdem
ad possessionum destrucciones et
filiorum oppressiones venerunt
flumina quo ad corporis languo-
res flaverunt venti quo ad uxo-
ris et amicorum exprobraciones
et irruerunt in domum et non
corruerunt fundata enim erat super fir-
mam petram. Item secundum quod penarum acer-
bitas notatur in eodem verbo quia
non quelibet modica pena dicitur
supplicium sed magis hinc autem patet
cum genus pene inflictum
est sic in omni intensione non
enim pars sed sibi ablata est
sed tota non quidam filii oppressi
sed omnes non in uno membro per-
cussus sed a planta pedis usque
ad verticem non quamquam exprobat
sed qui dormit in sinu suo
et amantissimi sibi et illi in-
mediate non semel sed frequenter
et quantum in ipsis est usque ad
subversionem et desperacionem dum
Job xix usque affligitis animam
meam et atteritis me sermonibus
Ecce decies confunditis me et
subvertere nitimini animam meam
quam acerba pena fuit hic de-
probatur ex inde patet quod plus
verbis [illegible] est quam in aliis
aliis flagellis. Unde Crisostomus
difficilius rebus ipsis a flagellis
mordent admoniciones pessime
in agone Job ad amicitie so-
lidiorum [illegible] passus
mala repulit fortissime [illegible]

Ubi autem audiuit amicos ma-
lam imponentes contra famam
et dicentes hic cum pati pro peccatis
turbacione factus est magnus
et nobilis etc. tamen etiam que est impe-
tuitas impunita impetuitas etc.
inicio supplicia eius a super accel-
lendo dicitur nam non paulatim
uel successiue sed comprimens subi-
to et specialiter omnia hec mala sup-
eum inuenit tamen in medio
de summa felicitate in suspensa
terruit miseria unde dicit quod x
ro simul uenerunt latrones eius
et fecerunt sibi mala per me. et x
vi ergo ille quondam opulentus
repente est   summ et est
Unde glo. super illud primo capitulo adhuc
ille loquebatur et imitatur et
mala et multa et subita ut
sic ultra ultra ingestio impa-
tientis ferret sed ad impatientiam
flecti non potuit quia in omnibus
hiis non peccauit iob in capitulo 1o et 2o
neque labiis suis patet quod per-
fectus fuit quia iacobi 3o qui
in uerbo non offendit hic est per-
fectus vir sic ergo patet causa ma-
terialis huius operis que est sup-
plicia siue tribulaciones ipsius
iob sive persona eius patientia
cum ista sint vii. Sequitur
de causa finali que multiplex
hic assignatur quo ad seipsum
quo ad proximum quo ad deum
quo ad seipsum assignatur hic
duplex causa finalis prima
ut si quid in eo carnale erat
consumeretur 2a hec est consumpta
est caro id est carnalitas secunda ut
iam penitus magis prosperaretur
quod notatur ibi renouatur ad
dies adolescentie sue primo

Augustinus decimo de ciuitate dei c. ii. Sicut sub
uno igne aurum rutilat palea
fumat ut sub eadem tribula stipule
comminuuntur frumenta purgantur ita
una eademque uis irruentis bonos
probat depurat purificat malos
dampnat uastat et exterminat
secunda causa quo ad seipsum ut iam
penitus magis prosperaret quod et
factum est ita ut reciperet iam omnia
duplicia ad literam sicut dicitur in ultimo
in signo etiam significatur quod pro passio-
nibus quas patienter sustinuit
duplicem stolam promeruit de qua
post ultimo omnis domestici eius ne-
stiti sunt duplicibus id est cum nunc
ad tempus sustinebit patiens
et post hec redditio iocunditatis
quo ad proximum solent tres assi-
gnari alie causa ut prius probaret
glo. super capitulo v alie uirtutes pro-
ficiunt sed patientia per se sola probat
Ecclesiasticus xxvii vasa figuli comprobat
fornax et homines iustos temp-
tacio tribulacionis Jac. i. dicitur no-
solum quod patientia opus perfectum
habet sed quod patientia probacionem
operatur secunda ut probatus in exem-
ponetur iob non hanc temptacionem
ideo permisit dominus euenire illi ut
postea daretur exemplum patientie eo-
rumque et sancti iob et sancti tob
uidelicet autem est ut tob dicta quod
tob precedit iniusque predecessorum et in
minori tribulacione probatorum
iob autem maiorum et in maiori
neque tamen ille in tercio de tercia gloria
neque intantum medicit iniciaz
sed ut tamen fuit per se patientiam
ille namque passus est patienter et
in timore dei unde dicitur in iob
non non est non confiteatur quod

plaga cecitatis cum cecidit sed in mobil
permanebat in dei timore iste autem
passus est hylariter et in amore unde
ait c. vi. hec michi sit consolacio ut
affligens me dolore non parcat de isto
paciente prov. xiiii° qui paciens est
multa gubernatur paciencia sapienter
enim omnia egit sapienter uxorem corri-
puit sapienter amicos sapientes
dei fecundi sapiencia instruxit et
reuerencia tamen secundum greg. unde turgidus le-
uiter fit de deo loqui secundum illud
eccl. xxxviii° sapientiam scribe in
tempore natiuitatis propter quod iste homo
perfectissimus in paciencia fuit qui in
tot flagellis positus tamen de diffi-
cilibus tam profunda sapiencia de deo
et creatura docuit quod non nisi in
summa cordis tranquillitate facere potuit
unde videtur michi quod ad ultimum
et summum gradum paciencie possibilis
homini ascendit qui secundum matheum est
non passionibus reluctare nec ex
pugnacionibus cedere sed post victoriam in
tranquillitate quiescere. Quo ad diu
tamen fuit ut deus in eo tamquam
in suo pugili se glorificaret cum
in virtute non propria sed diuina tam
eleganter pugnauit et vicit unde
diabolo deus congratulatur dicens
c. ii. nunquid considerasti seruum meum
Job quod non sit ei similis in terra
et adhuc retinet innocenciam. tu
autem commouisti me aduersum eum
ut affligerem frustra de quo dicto
efficiente re notatur ibi eciam licet
enim alii moysen alii unum vel
aliquos ex prophetis hunc librum scrip-
sisse autument greg. tamen magis
ad hoc inclinatur quod ipse post victoriam
scripserit eius tanta supplicia at-
tente fuit loquens de seipso tamquam
de alio sicut io. ewangelista c° xxi°
hic est discipulus ille etc. et in

apocalipsi i significauit seruo suo
Johanni et moyses in exodo etc. et
deuteronomium per totum unde dicit greg. quis
hec scripserit superflue queritur cum ta-
men sic scripsit qui scribenda dic-
tauit cum igitur rem agnoscimus
et actorem spiritum sanctum tenemus eo
scriptorem querimus quid aliud
agimus nisi quod legentes lit-
teras de calamo percunctamur lit-
teras calami arbitrari tamen nimis
possumus quos confirmare vero
rie gesta narrauit qui spi-
ritualis pugne certamina susti-
nuit quis autem fuit iste Job
varie dicitur secundum io. et philippum
discipulum eius qui fuit viri
expositor in iob et secundum augustinum
in° descendisse a nachor fratre
abrahe per hus primogenitum
suum de quibus gen. xxii sicut
et helyu filius barachel bu-
citas de quo c. xxxii secundum
eos descendit de buz qui fuit
frater natus per hus et filius
eius de nachor secundum alios fuit
de stirpe esau quintus ab eo fuit
tercius balac filii beor in regno
edom et fuit tempore iudicum
et uocatus est iobab qui alio
nomine dictus est iob sicut habetur
i. par. i. et gen. xxxvi partim
pene alii dicunt quod non fuit
de stirpe esau sed ei quasi con-
temporaneus et ante regem ely-
phat remanentes secundum ipsos
fuit primogenitus esau de quo
gen. xxxvi esau accepit ux-
orem de filiabus chanaan ada
filiam elom etheri que peperit et
ada eliphat elom autem secundum
ipsos est idem qui dicitur ba-
laam num. xxiii° sed unde

erat iuuenis tempore ante
quo maledixit presto fuit nec
senex solum autem omnes erant ge-
tilis et ponitur liber eius in can-
one scripture propter maior ad iudeorum
confusionem gregorius homo sine le-
ge gentilis in medium adducitur
ut eorum qui sub lege sunt pra-
uitas arguitur ro. 2o si ergo pre-
putium legem custodiat nonne
preputium illius in circumcisione
reputabitur et iudicabit quod
ex natura est preputium legem
consummans te qui per litteram et cir-
cumcisionem preuaricator legis es
Item ad gentilium in [illegible]
ut si gentilis patriarcharum uel
patriarcharum nolit [illegible] testio
saltem gentilis maxime ducatur
ad [illegible] xiiii [illegible] Item ad testium
confutationem ut uitas fidei
non solum aliis comprobatur sed
gentilium habet testimonium unde
ut dicat gregorius Qui per uerba
prophetarum salute noluit in carna-
tione [illegible] noluit
[illegible] adipmus iob [illegible]
predicam Item ad ipmus iob co-
medatione sit eius doctrina
eius [illegible] adiungitur
sit uita eius [illegible] patriarcha
enumeratur eze xiiii si fuit
[illegible] noe et daniel et iob
etc. Causa formalis que at-
tenditur in modo procedendi
est in ipmus libri ordine ma-
nifeste intelligitur in ordine
[illegible] proto thematis na
prima pars libri est de ipmus iob
afflictione secunda de causis ad
[illegible] statim restitutione et
incipit in ultimo [illegible]
tangitur tamen dicitur confirmata
e [illegible] eius [illegible] solum re-
uitatur ad [illegible] ad [illegible]

supplicauit tamen dixit in xxix [illegible]
[illegible] ut sim iuxta dies
pristinos etc. secundo fuit in diebus ab
[illegible] nec puto quod [illegible] desiderauit
prosperitatem sed solum [illegible] magis
[illegible] quod [illegible] planxit [illegible]
[illegible] Dicit homines ad [illegible]
[illegible] petit restitui in [illegible] quod
autem omnia duplicia sunt ei restitu-
ta significat quod non solum ad
statum in [illegible] sed ad [illegible]
statum in [illegible] mortalitatis et [illegible]
reparabimur in [illegible] [illegible]
quod manifeste in [illegible] [illegible]
quod statim [illegible] subiungitur
[illegible] et placabilis
[illegible] et [illegible]
erit ei [illegible] in [illegible] et [illegible]
bit faciem eius tamen in [illegible]
gloriam [illegible] ad quam nos per-
ducat qui uiuit et regnat in
secula seculorum amen

Ego per singulos etc. open
publi premittit ieronimus duos pro-
logos secundus incipit si aut
[illegible] prius prologus non est
specialiter [illegible] destinatus sed
non specialiter destinatus est ad [illegible]
[illegible] et paulinum in primo
[illegible] notatur quod eius [illegible] ista
editionem transtulit ab hebreo in
latinum [illegible] illos [illegible]
latinum [illegible] consultat
translatione [illegible]
20 modi sunt translationis [illegible]
ut ibi [illegible] ante translatio [illegible]
sit transferendi assignat audiant
[illegible] [illegible] suam [illegible]
[illegible] magis quam alia [illegible]
[illegible] probat quod [illegible]
recipiendam [illegible] alia [illegible]
[illegible] quod [illegible] in [illegible] alia [illegible]
[illegible] de greco in latinum fecit
translationem de greco in latinum [illegible]
[illegible] lege [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] parte [illegible]
tria [illegible] dicit quod ad [illegible]
[illegible] ibi [illegible]

tarcipam sue reprehensionis subiungit
qui in reprehensionem contra ipse contra reprehenso
res suos plures rationes ponit quarum
h' no et ap grecos dicat ergo cogor per
singulos divine scripture libros adversa
riorum et emulorum qui michi adversantur
Unde maledicti et in principiis et de
tractationibus contra prov. xvi ne videas
stulto iuxta stultitiam suam ro xii
no nos met ipsos defendentes Secundo
quia sicut ad honesta tendenti contemp
nendus est ipse contemptus Ro. pre
dicte auctoritates intelligunt ubi veritas
non tangit unde sicut nemo potest se
laudare nisi ex causa potest sicut apostolus ii
corinthiorum xi quod si sunt in dispendium
morum bene potest se munire contra
alios detrahere Unde proverbiorum xxvi
Responde stulto iuxta stultitiam suam
ne videatur sibi sapiens esse Eze
chielis iii° dedi faciem tuam duriorem
frontibus et cetera glossa impudentie
resiste et frontem fronte contere in
tertium quare est qui in reprehensionem
maxime ultima scilicet de hebreo in lati
num reprehensionem a simili ce ad
h' ut lxx translationem reprehenderem
dicant a timore istud michi in
venit secundum quod in reprehensione ista
sicut irreprehensibilem lxx et ce
na est verum et illud probatur Unde
probat quod maliciose abripis ac
cipiunt deinde quod stolide deinde quod
stulte dicat augustinus de doctrina christiana
libro ii° c° xv° quod isti lxx in
terpretes qui singuli in singulis ce
cellis temperati cum essent interpre
tati in verbis maliciam eorum contra
inventum est quod non eis tribuis
concordia quia ubi eorum ordine inve
niatur in cetris quia isti sicut transtulerunt
bibliam ab hebraica veritate in
grecum deinde quia ista multa

diminuerunt de hebraica veritate
suspexit alius interpres ab aquila
nomine item transferens de hebreo in
grecum et ubi addidit ad trans
lationem lxx posuit signum cor
recto quod notat asserit quia i
modum asteri formatum per hoc
notans quod locus ille indige
bat illuminatione propter omissionem
veritatis hebraice Item quia lxx
aliqua posuerunt in greco que
non sunt in hebraica veritate ea
reservavit aquila et ibi appo
suit aliud signum quod notat h'
obelum que est signa in modum
sagitte barbate scilicet uno cut
papias obelus est nota que appo
nitur verbis vel sunt superflua
ubi loquendo falsa notata est
ut quasi sagitta iugularet
superflua h' eodem modo fecerunt si
machus et theodocio qui postea
transtulerunt de hebreo in grecum
deinde origenes videns hanc trans
lationem non diminuisse premisse ad
latinos transtulit de greco in latinum
et sicut aquila in greco consequenter
apposuit iste hunc signa in latino
deinde ieronimus transtulit de greco in
latinum consimiliter ponens signa
post ea videns suam translationem
secundum per aliud medium corruptam
non posse adeo bonam esse trans
tulit ab ebraica veritate que
est originale in latinum et
istam translationem hominis de qua
hic fecit sermonem melior quam non
et ap. grecos h' est tertium ubi ponit
rationes contra suos reprehensores
Unde h' est tertia pars in qua ponit
plures rationes contra suos
reprehensores et dicit h' tria
primo probat quod abripis ma-

licet se reprehendit secundo quod in
falso arguitur ibi et quod non omnia
et quod stulte ab ipsis redarguitur
ibi distinguit quod 2c primum probat hic
modo si duo sunt in eadem facto et
unus arguitur et alius non qui
arguitur malicie arguetur secundo
aquila symacus et theodocio post
lxx transtulerunt et tamen non argu
untur quod malicie arguar sed
quod quod non et apud grecos aquila
symachus et theodocio vel ubique
ambo vel sensum posuerunt vel
de utroque commixtio et medie te-
pratum genus translationis composse-
runt quod ita ipsi tenuerunt me-
et hec apud grecos quod solus hic
fecit et non alius et theodocius
post lxx notam quod hic tangit
triplex genus transferendi gre-
translationis scilicet de hebreo in grecum
et quod non omnia et quod falso arguitur
quia dicebant quod ipse so-
lus ausus erat lxx corrigere
et hoc falsum est quia origenes 2c h.
fecit dicit quod et quod non omnia
scilicet ipsi reprehenderunt me quia
editionem lxx cum asteriscis et
obelis emendaui et omnia notis
obelis signaui utique nolunt origenes obel'
instar nolunt quia distinxit quod origenes
asteriscis quia distinxit quod origenes
hec non fecisset instar quia me-
tem instruunt vel quia est
instrumentum doctoris ad discipulos
quod secundus secuntur ad legendum obel'
truncando superflua asteriscis adde-
do pretermissa quos obelos et
astericos additos de suo sensu
vel de theodocione sumptos que
similiter eos translationi sue de
hebreo in grecum apposuit pro
bans per astericos defuisse super
translationem lxx quod additum est
super distinguit quod tertio dicit quod

stulte ab eis redarguitur et dicunt suo
primo dicit eorum duplicem stulticiam
in respuendo hanc translationem secundo
ostendit eam ab eis non esse respue-
dam neque enim fieri potest prima stul-
ticia eorum est quod cum imperfectas
translationes receperunt perfectam re-
ceperunt et hoc est distinguit quod sola quia
eas nunc quod istam despiciunt aliam
quam fecit de greco respuere debent
et hoc est cum imperitiam dicit quod ex-
sternit quod ab ecclesiastica translatione me recipere
in toto vel totaliter quod imperfectibus
vel particulariter ab aliis sint suscepe-
runt quod recipiunt editionem vim
que totaliter continet cum integram
veritatem sicud recipiunt editionem
aliam que non continet nisi partem cum
imperitiam meam porem de ebreo
in grecum cum asteriscis suis rade-
re nam recipe si hanc que melior
est non recipiunt neque enim ostendit
hanc translationem ab ipsis non esse
respuendam quia in translatione
lxx que sunt apud grecos et que
apud latinos multa consistunt
desunt que in hac plene continentur
dicit quod neque enim fieri potest ut
quos plura intermisisse perspexerint
non eos etiam in quibus errasse
fateantur quod non potest esse si fatentur
plura omisisse per negligentiam quod si
tertium eos in pluribus errasse per
ignoranciam quos scilicet lxx imperfectos
plura intermisisse per negligentiam
errasse fatentur per ignoranciam per
cipue in Job scilicet transferendo cum scilicet ca
que sub asteriscis addita sunt ab
origene et aliis emendantibus translationem
lxx subtraxeris pars maxima
voluminis detruncabitur et hoc dicitur
at apud grecos ceterum et apud
latinos autem cum translationem que
sub asteriscis et obelis in precedentibus

Septuaginta ferme aut attigit utique
desinit duntaxat. i. tunc modo subasper
tis accedens diminuitur abel' repe-
tendo superflua ut decantatus asini
magnitudine et latitudo asini con
tinuatione corporis asini integri-
tate lib' primo pot' referri ad silen
mysticum secundum ad finis discretionem
tendo ad sensus mysticorum seditate
sui puerile legentibus placeat i. de fine
aptum hic aut translatio secunda per
principalis in qua modus sue trans-
lationis in firmat et dicitur tria
primo audit hunc translationis ab
aliis discrepantem secundo audit eius
veritatem ne videatur falsa quia
ab aliis discrepat invenitur tertio
audit eius difficultatem ibi apud
itaque in prima tunc primo audit suam
translationem esse ab aliis differentem
secundo subdit causam et rationem ob-
liquus cum dicit ergo hec aut translatio
secundum mea de hebreo in latinum nullum de
lectibus sequitur interpretem quia pla
nior et vulgior est secundum ipso ebraico
ambitoque sermone et utroque syro
nota lingua ebraica et arabica
affines sunt in multis et istis
etiam syriaca in multis affinis
est et caldeis partes quos quod inter-
pretis lingue ydiome compositus sunt
lib' Job nunc verba i. ordine nunc
sensum et veritatem intellectum ut
sunt utrumque reponabit obliquus
enim apud hebreos totus liber
fertur et lubricus i. obliquus et obscu-
re loquens. s. ad pretendens et aliud
intendens et alio accipienda sunt
verba non in sensu que sonant secundum
sensu magno sunt ut s. i. benedic
deo etc. et alia multa s. in. pereat
dies in qua natus sum etc. et tercio
non semper verum est sequi verba et

lubricus i. dubius ita ut aliquis
sensus verus contitudo malicie vestiatur
et quia Gregorius retores vetant scema-
tis menos i. figurales defectus
forma figura menos defectus
cumque aliud loquitur aliud agit
i. cum ad totius pertendit et ad
intendit vel intelligit sic id
benedic deo i. maledic et hec referuntur
ad illud tempus obliquus ut si velis
etc. et continua secundo lubricus ut si
velis etc. anguillam vel murenam
laus strictis tenere manibus quanto
fortius presseris tanto citius
elabitur quod dicit si velis sensum re-
bono sequi et veritas elabitur in
multis locis ex eius ore. hec
secundum ut ostendit quod hec translatio quamvis
ab aliis sit discrepans tamen vera
est et innuit talem rationem
ille praeceptor doctor meus iudeus
addens non potuit me docere
ut ibi aliquid corrigerem vel
possem corrigere ergo translatio mea
bona est et vera dicit ergo me-
mini me ob intellectum huius vo-
luminis et lidensium quemdam magistrum
aliter emisse de qua dicitur vero ubi
petrus sonauit eneam palitinam
vel secundum primum nomine est preceptore
i. doctore qui apud hebreos primus
i. maximus hic putabatur et ergo
preceptor per totam noctem labo-
ravimus etc. non plus redemisse
i. conduxisse nummis et dicit re-
demisse non emisse quia multa
licet redimere que non licet emere
quia sanctam scripturam non licet emere
vendere ergo x. q. 3. dicit q. dicitur in
prima. c. sic t. nisi licet tamen eam
ab iniustis detentoribus redimere
vero i. qui veritatem dei in iniusti-
tiam detinet sic intelligendum

est illud proverbiorum xxiii veritatem eme
id est redime et noli vendere sapientiam
atque doctrinam et intelligentiam
cum doctrina quasi ad perfectum nescio
hoc unum scio non potuisse me inter-
pretari nisi quod ante intellexeram
apud itaque modo ostendit translationis
sue difficultatem et hoc apte mo-
dum loquendi et hic metrico ver-
sificata est translatio et dicit duo primo
ostendit propositum 2o declarat ibi quod
suppositum quod est si sic videtur
ostenditur ergo difficultas transferendi opus
illud de hebreo in latinum ex diversi-
tate modorum loquendi in hebreo di-
est translatum primo quia promi-
scue id est partim metrice partim prosaice
procedit a a c usque ad iii° prosaice quia
metrice a iii c usque ad illum lo-
cum idcirco ipse me reprehendo et
xlii° c in quia aliud est procedit
rithmice ut ibi inferius quoque
dicit ergo apud itaque voluminis in-
quit ad verba Iob scilicet ubi ipse incipit
dicere loquens id est in pereat dies
et cetera apud hebreos prosaica oratio
est id est sine metro et rithmico
ysidorus prosa est in longum scilicet
in rectum producta oratio est id est
sine metro a lege metri soluta
porro a verbis Iob in quibus
ait pereat dies in qua natus
sum et nox in qua dictum est con-
ceptus est homo usque ad eum
locum in quo ante finem voluminis
scriptum est idcirco me ipse reprehendo et
ago penitentiam in favilla et cinere in xlii° quod dicit
versus sunt id est sex pedum pos-
sunt ut dicit Ieronimus de [illegible] ut est
in pronunciatione syllabarum et
temporum certa dimensio dactilo qui
constat ex una longa et duabus
brevibus et habet iiii° tempora
ut scribe spondeo qui constat
ex duabus longis iiii° temporum
ut custos currens et propter lingue

ydioma id est proprium quod competit lingue
et ydiomati lingue hebraice crebro
recipientes et alios pedes non earundem
syllabarum sed eorundem temporum et cetera sed
plurimum unde pes proceleumaticus con-
stans ex iiii° brevibus syllabis iiii° tem-
porum aliquando ponitur pro dactilo habente tan-
tres syllabas et iiii° tempora similiter a-
napestus pes constans ex duabus bre-
vibus et una longa pro spondeo et con-
trario constituit ex tribus brevibus pro trocheo
qui ex una longa et altera brevi sed
sed eorum tempora sunt equivalentia
interdum quoque consonans rithmus dulce
dulces et tinnulus id est sonorus a tin-
niendo quia sonare sonus fiat re-
in numerus et comparationibus syllabarum tempo-
rum ac pedum lege solutus id est dissimi-
lis vel sic numerus lege metri solutus
observata lege metri secundum consonantiam
rithmum quam metri id est lectores autem
metrorum scientes magis intelligunt
quam simplex lector qui nescit
hoc dicam a supradicto autem usque usque
ad finem libri prosaico comma quod remanet
net prosa per orationem contexitur comma
quod remanet id est distinctio sive parti-
cula libri aliquis autem comma dicitur
distinctio sive ut comprehensio in me-
dio versus cola non in membro scilicet sub divi-
sione non perfecta summa ut versus ter-
minatur illo modo comma subdivi-
sio perfecte orationis sine comestionibus
ut illud ysaie i c deliquerunt dominum
blasphemaverunt sanctum israel et cetera
et sicut quod si tamen videtur hoc est
ubi declarat quoddam suppositum
quod apud hebreos sunt metra et
metrica sermones cum hoc posset aliam
videri incredibile dicit et quod si
videtur incredulum metra scilicet esse a-
pud hebreos et more nostro
latini flacci id est oratii et greci saphis
non a saphone fuit quedam puella que
metrice scripsit unde metrum saphi-

tum dicitur vel psalterio psalterii li-
na composuere pedes vel lamentationes
Ieremie vel omnia fere scripturarum can-
tica comprehendi legat philonem Io-
sephum Origenem Cesariensem Eusebium
et eorum testimonio me verum dicere
comprobabit pindarum et alcheum isti sunt
quidam poete qui metrice scripserunt
philonem qui composuit librum sapientie
Audiant quamquam etc. pars principalis
in qua assignat causam operis et dividitur
duo primo dicit quare hoc opus assumpserit
secundo audit quod perficere potuit ubi qui
et hebreum et post litteram dicit ergo //
Audiant quamquam canes mei canes
id est detractores ph' 3° vide canes
apostoli vel foris canes et dicuntur de-
tractores canes quia equaliter latra-
verunt contra bonos et malos et omnes
indifferenter quos non amant ideo me
in hoc volumine/ in hoc volumine quod transtu-
li de hebreo in latinum laborasse trans-
ferendo de hebreo in latinum ut non
interpretationem scilicet lxx que dicitur
antiqua quia prima scilicet temporibus
ptholomei philadelphi edita repre-
hendam innuendo vel nova fa-
ciendo sed ut ea que in illa aute
obscura sunt per nostram translationis
aut omissa per negligentiam translatoris
aut certe scriptorum vitio ~~translationis~~
depravata per nostram translationem ma
interpretatione de hebreo in latinum ma-
nifestiora fierent qui id est quia nos
ipsi diximus hebreum sermonem et in
latino aparte loquimur quasi pene ab
ipsis cunabulis id est ab adolescentia in-
ter grammaticos qui querunt in sermone
congruitatem unde in vita eius
legitur quod donatum habuit preceptorem
in grammatica et in rethorica victo-
rinum et rectores qui querunt orna-
tum in sermone et philosophos qui querunt
in sermone veritatem detriti sumus

id est summus consumpti vel attriti
vel secundum aliam litteram detriti de-
nutriti quos scilicet apud grecos hic
quarta pars principalis in qua ap-
bat suam translationem magis
quam aliam esse recipiendam
et dividitur primo per comparationem sui ad
alios translatores 2° per comparationem
sue translationis ad alias trans-
lationes hic ibi qui noluit dicat
ergo quod scilicet apud grecos lxx
editionem iam christi evangelio co-
ruscante aquila et symmachus
ac theodotio iudaizantes heretici
sunt recepti et coruscante id est
divulgato iudaizantes heretici
id est homines volentes fere le-
galia cum evangelio heretici sunt
recepti id est eorum translationes qui
multa mistica sal-
vatoris id est sacramenta subdola
id est fraudulenta interpretatione ce-
lavit et tamen in omnes habentur apud
ecclesias et explanantur ab ecclesiasti-
cis vel exaplis id est in sex edi-
tionibus compilatum vel ordinibus
vertis id est in vers editionibus con-
tinentur primi sunt lxx qui de
hebreo transtulerant in grecum
secunda aquile tertia symmaci quarta the-
odotionis hii tres fuerunt greci et
transtulerunt in grecum quinta fuit in-
vulgata editio cuius auctor igno-
ratur sexta fuit origenis qui trans-
lationem lxx correxit vel tabulas
dicit exaplois sex paginas con-
tinentes ut per totas in unitate et
collatione melius et facilius vin-
clicetur quanto magis ego etc. non
non quidem se fasta superbie sed
ut audeat translationem suam deberi
recipi) domus pergameni preti-
patione de pribus domus decem
ductione et ... crucis re-
crismate fontis in baptismo sem-

confirmatione in fronte mea ptans
2° ex psone eius studium fuit omissa
obmissa repetere .i. ab aliis transla
toribus depravata corrigere a scriptoribus
et incomunita contra abhebreticis trans
latoribus occultata p malicia pri
ori animo sine corrupcione scti
tatis fideli sine diminucione mutat
vel sine immutacione aperire s
mone vel assistendo operis vel amali
gnus sectatoribus non debere rep
hendi pri xxvij circa preconata talia
bit scimi habeant qui volunt veteres
libros s alia translacionum vel i
membranis purpureis purpuratis
vel picturatis auro argento .i.
aureis litteris et argenteis descriptos
vel uncialibus ut vel q̄ sunt litteris
.i. grecis et capitalibus litteris que in
principio librorum scribuntur vel uncialibus
.i. multa auri et argenti vel co
lentis concinnetibus vel tam ad scribendis
qstantibus omnia magis commata quia
codices dummodo in meis p
mittant pauperes habere scedulas
et non tam pulcros codices quam
emendatos hic dicit pp magnitudine
litterarum capitalium vel quia si talibus
litteris esset bibliotheca potius esset
onus quam liber vel causa quantum ad
precia magnitudinem cum onus et magnorum
sumptuum esset de talibus de talibus litteris
scriptos libros scien non refert pulcros
habeant sed quam bonos utraque ae
dicio .i. principalis ubi iam sen
tencia nona translatione qua fecit
de hebreo in latinum cum alia prius
fecisset de greco utraque committit
legendam paucus in latinum op
tione que magis eis placet et nota
quod primam translationem edidit asteriscis
et obelis et hanc non habens ultimam
non edidit sub hiis signis et h
e illa quam habens dicit ego utraque
aut edita et lxx interpretes grecos et

mea iuxta latinos sup. hebraica veritas
translata est in latinum meo labore nota
quod primus post editionem lxx transtulit
de greco in latinum et hic sub asteriscis et obel
ut dictum est et hanc translationem non habens
post ea transtulit ab hebraica veritate in me
latinum et hanc habens lxx interpretes g
cos .i. quam ipsi fecerunt de hebreo in grecum
quam post ea transtulit idem de greco in
latinum eligat unusquisque quod vult
q multi sciam illam quam transtuli de heb
reo in latinum sine ullis signis et stu
diosum se magis quam malivolum probet
quam utramque transtuli amore studii

i autem fistellam scdus prologus.

specialiter directus ad cliodorum et
paulinum epos et dicit ea primo quod
non debeat de translacione sua argui
non dubitet scdo suam translationem dicis epis
offerens ad eos sermone dirigit quamvis
ostendens 3° de modo intelligendi scripturam
interpretata instruit ut 2 modis i prima
dicit primo dicit quod multiplex argumen
do 2° subdit tamen quare sit argumentum
tenuta cum e dicat ego si fistellam
iuncte texuam aut palmarum folia
complicarem non quod loquitur secundum con
suetudinem antiquorum monachorum
qui fistellas iuncales faciebant s
ut ita et iuncto sine scien inchoalia acq
iuncta et est fistella quedam vas scit
ventur et est fistella quedam vas sic
comunis scribendo ego non q in isto
positum erat mari ut in sudore vultus
tui comedes panem 2° scdm
pena homini .i. mortem gen 3° et
pena homini .i. mortem gen 3°
lucentes operis .i. victu neutri accipi
endo sollicita mente tractatum cont
illud q t ipo nolite solliciti esse co
pi vestri 2° et corpori pendo tamen
sponsus in opere in placeas nichil
amplius his qui occulte de fallit nemore
ultra hunc qui occulte de se scit nemo
plaudit apte interpretando 4° d si
fistellas texerem ad modum aliorum ut
sit michi victum acquirerem multis in
de scit ergo multo magis si facio bo
num quod omnibus est comune p q

michi et aliis cibum acquirem spiritualem
michi deesse non debeat. Unde addit Neque
quia iniustum sinam salvatoris nolo
operari cibum qui non perit io. vi. opera-
mini cibum qui non perit sed qui per-
manet in vitam eternam id est bonum opus
quo anima reficitur in presenti et refi-
cietur in futuro Cibus inquit meus cibus
est ut faciam voluntatem eius qui mi-
sit me Antiqua dierum voluminum
mana et obviniorem vitatem que di-
citur in temptatoribus erat invicta se-
quentibus et maioribus erroribus pedem
intellectus tenuere offendentibus
seu incidentibus de quibus i. xxxvi ec
subsequentibus delicias reputabant hec
dici pro singulis quod prosequi i. moribus
erroribus de quibus agit iste inde-
runt virgulta nata in atriis
templi et errores contra fidem sepius
error michi germinis infigitur et in
ponitur ab eo iudicis qui et corrector
morum nocere fallaciis et errorum se-
minator et errores non auferre sed pre-
termitta eum est vetustate et sit con-
suetudo difficile enim est consuetudi-
nes dimittere sicut dicit glosa super illud
ut studentes magis et glosa difficile non
est consuetudine dimittere ieremie xxiii
si potest ethiops mutare pellem
suam aut pardus etc. ut et confessi
plus quod in ira placeant dominum mag-
pulares hec nolite codices quam
emendatos etc. quod quamvis consuetudo
esse mala tamen placent multa li-
brorum fistella ut dicit rabanus su-
per illud quod non est in ecclesie preciosa
ne posset sumpsit fistellum ter-
pello parum fistella est quoddam vas
rotundum ex vimine contextum velut
aliud huius magnitudine quod suffi-
ceret ibi spargere iacet unde fistella
dicitur quod fistina et est fistina vas in
quo casens premitur et huiusmodi talibus
fictilibus sunt compacta quod sine isto fic-
tilis modo formatur non est constituta

nis contum appositum quamquam
officiis fiat duo primo predictis operibus
continet affert apud sanctum scidonem
gratius suscipiunt commendat opus
oblatum quo enim per probationem
dicit ergo quamquam officiis dilectissi-
ximo super quaestis vinicio et sin-
gulare exemplar nobilitatis
quietu ad cotidianam gratiationem id est
ex humilitatis de qua dicitur nobili-
tas sola est animi que moribus ornat
tus sola est animi que moribus ornat-
quetum ad sanctum super interro-
gatum flabello quo musce fu-
gantur calathis vasa in quibus
reponuntur fructus qui fiunt ex
iunciis sportulis que fiunt ex fo-
liis palmarum apud antiquos
heremitas vel monachos vel
fiunt de filo lineo vel lini et fiunt
quasi pere ad reponendum aliqua
minimis fratribus monachorum talia
solebant sibi mittere monachi ut
regni munera spiritualia hec et
immensima dona suscipite et
beatum job id est librum beati job qui
adhuc apud latinos iacebat
misteriorum et malitiam translatam
militari et alludit ei quod dicitur
in ii. tedens in sterquilinio et se-
mibus stabellat et ebulliebat in
tegmo et sine diminutione id est maxi-
latioque i. sine felicitate vel errore
gaudete et eum gaudio susci-
pite quo enim per quod approbatum at-
victoria duplicia
reddita ita ego in lingua mea
ut audacter loquar fratri cum hec
que amiserat super initio eorum
translationes hic quamquam in lingua
olimiuta vel latina non tamen
integra et nos etiam tria per
principalis ubi instituit deus modo
intelligendi septimo in explicita
et dominus tria primo exponit quod
per virgulas aliquas addit as
sui obelos significatur secundo

quod per stellas sive asteriscos ubi parvo
ubi stelle tamen dicat quod in aliis obscure
sunt dicta in ista sunt correcta vel
hactus et illa etc. dicit ergo et nos et
utrumque lectorem solita prefacione co-
moneo principiis librorum eandem
eandem semper adiciens rogo ut ubicumque
semper precedentes virgulas videt
etc. in prefacione nota prefacione non
prologo quia in prologo materia libri
prelibatur quod non sit in prefacione sed
prefacio nichil aliud est quam sententiarum
plurium in unum collatio sive verbis
iugulantes virgulas vel obelos quas
in alia translacione apposuit utrumque
aut in ista posuit dubium est et tamen
videtur quod in utraque posuit prefacione
scilicet utriusque translacionis istius et aliorum
librorum translacio mea vel de translacione
quia aliis odiosus effectus sum
vel de translacio alia lingua in translacione
que aliis ociosa et inutilis videtur
ratus vel arbitratus sum. supra. quia
de aliorum negocio vel emulorum transla-
cione quedam hystorie ut illud
in. erat etc. Unde usque ad in medio
capitulum exponit gregorius explicat utrum
iob inquiete agit xviii° Si habuerit
fidem sicud granum sinapis etc.
usus aut probat aut puniat aut
purget aut medetur enim vel percutiat
gloria pena datur iob probat meli-
nat paulatim se manifestat
nacio purgat hanc primit ho-
dem sed et hanc sapiencie eius
I in quasi una de stultis mulie-
~~ribus infirmi tuo custodi claustra~~
loquuta es etc. micheas vii ab ea que
dormit in sinu tuo custodi cla-
ustra oris tui amici ad consola-
cionem venerunt amici ad consola-
cionem. I hebr ii de quo I in et de
macrobius amici et ob magna igno-
rancia etc. dein de herode actuum xii
et de antiocho ii machabeorum ix ut termi-
gatur dein de maria numeri xii

ne futura vel ficta committat iohannes
v° ne deterius tibi contingat ut cum con-
sequitur filius etc. dein de paulo ii cor
xii per omnes nisi etc. ysa liii° indu-
cam novissima minorum in ira dolor
et est ca. xxxiii° dona iniquitatis
non probat altissimus qui recto sensu
loquitur I xx xii xxxiii xxxiiii
xxxv unde et psalmista nisi. xi qui ult
omnis domestici enim vestiti sunt dup-
licibus omnia. gal. vi° alter alterius onera
portate

Post hec Dominus finiebit pacem
et pyci reddens iocunditatem
circa primo In verbis istis con-
gruenter potest intelligi materia ordo et finis
libri huius in quibus triplex causa co-
prehenditur materialis formalis et fi-
nalis nam de efficiente dubitatur materia
est status ipsius prosperitatis et adversi-
tatis in utroque enim statu credi-
bilius Job perfectius et huius duo sequuntur que
post collecionem temporalis passionis et re-
dditionem iocunditatis ordo autem hu-
ius tractatus quibus verbis apparet quia
primus agitur de statu prosperitatis secundo de
statu adversitatis tercio de statu remi-
nistracionis pro utroque in statum eius prospe-
ritatis finiunt in notitia adversitatis
adversitatis pacem ordo iste pariter
comprimitur cum dicit et pyci reddens
iocunditatis secundum illum modum loquendi
cum dicit reddi illud quod primus ha-
bebatur ut sit sensus quod post paciam ad-
versitatis quam ad tempus sustinuit bene-
prosperitatis Job reddita est ei prosperitas quam
habuit et quod singulariter in beato Job
factum generaliter in ecclesia fidelium
significatur futurum de qua ysa xl
pro confusione vestra duplici et ru-
bore sed laudabunt partem suam duplicem possi-
debunt et baruch v° exue te ihe-
rusalem stola luctus et vexacionis tue et
indue decore et honore que a deo tibi
est in gloria sempiterna circumdabit
te. diploide deus iusticie tue ide

pro iusticia reddet tibi duplicia. Sicut
de iob legitur ultimo capitulo addidit dominus
omnia que fuerant iob duplicia. Finis
huius libri est ut discamus hic in-
nocenciam in prosperitate et pacienciam in
adversitate quod innuitur retribucionis
causa quia quecumque scripta sunt ad
nostram ibi spem habeamus Ro. xv. paciencia
cum probacionem operatur probacio vero spem
ideo recte dicit sapiens iustus in spe
fiducia etc. De causa efficiente libri
huius queritur quis fuerit actor et hic
dicit gregorius inter multos sepe queritur
quis libri beati iob scriptor habeatur et
alii quidem moysen alii unumquemlibet ex
prophetis scriptorem huius operis fuisse
suspicantur asserentes quod nullus
tam iusta dei verba agnoscere potuit
nisi cum mentem spiritus prophetie ad superna
levavit. Sed quis hec scripserit valde
supervacue queritur. Cum tamen actor libri
spiritus sanctus fideliter credatur ipse igitur scripsit
qui scribenda dictavit ipse scripsit qui
et in illius opere inspirator exti-
tit et per vocem scribentis imitanda
ad nos facta eius transmisit quasi
autem auctore liber iste sit editus
ipse sacre pagine solidius testatur dum
Ezechielis dicitur quod tres soli viri
liberabuntur noe iob daniel et iob
Eze. xiiii. Si magni cuiusdam viri
susceptis epistolis legeremus verba si quo
calamo fuissent scripta quereremus ri-
diculum esset actorem epistolarum scire
sensumque cognoscere et quali cala-
mo earum verba impressa fuissent in-
dagare. Cum ergo rem cognoscimus eius
actorem spiritum sanctum tenemus qui scri-
ptorem querimus quid aliud agimus
nisi legentes literas de calamo percon-
tamur. Per linguam meam [illegible] arbitri-
amus possumus quod idem beatus
iob qui certamina spiritualis pugne
sustinuit etiam consummate victorie
gesta narravit. Satis [illegible] hoc pro-

babile quod beatus gregorius dicit cum
ipse beatus iob in tanta agonia po-
situs sermones suos vehementer
desideravit scribi sicut dicitur in xx
iiii quis michi tribuat ut scribantur
etc. nec movere debet quod in eodem
libro dicitur dixit iob vel hec ut
illa pertulerat iob. Mos enim est
sacre scripture ut hii qui scribunt
sic de se nonnulla quasi de aliis
loquuntur. Hic est quod moyses ait
erat moyses mitissimus homo
numeri xii et Io. hic est discipulus
ille quem diligebat ihesus et hec su-
fficiat de causa efficienti compositores
libri huius fuisse iob ut gregorius et phi-
lippus qui maxime cavendus est
[illegible] adiciam hic nisi ante-
cedamus ad libri divisionem. Ci

Circa materiam huius libri iste to-
taliter potest dividi in duas
partes in prima agit de eius
persone in secunda de persone re-
muneracione ibi xlii dominus quoque co-
nversus est ad penitenciam iob et subditur
addidit quoque dominus omnia que erant
prima in duas dividi potest quia status
persone consistit in duobus scilicet in
tempore prosperitatis sive in more a-
et tempore adversitatis paciencia io-
primo agitur de persone eius quo
ad statum prosperitatis in secunda quo
ad statum adversitatis ibi in presenti
capitulo quadam autem die cum ve-
nissent filii dei et starent coram
domino affuit etc. inter eos sathan
ubi tangitur prima lectio adhuc
in prima primo describitur status prospe-
ritatis secundo visio persone in statu
illo et hec ibi et ibant filii eius
et faciebant convivia per domos. Universitas
mundi describitur prosperitas eius spi-
ritualis est triplex secundum triplex
bonum spirituale naturale et temporale

primo de se sibi prosperitas eius spiritualis
secundo naturalis ibi nati que sunt ei
vii filii et tres filie tertio temporalis ibi
et fuit possessio eius vii milia ovium etc.
que omnia. prima despicit se secundo
suos tertia sua. prosperitas autem spiritualis
in duobus consistit in plenitudine
boni et carencia mali unde ponit
eius sufficientia eius in bono
secundo elongatio a malo ibi et re-
cedens a malo. quantum autem suffi-
cientia ordinatus et quo ad proximum
et quo ad se et quo ad deum primo
commendatur cum dicitur vir erat
2us secundo ibi et erat vir ille 3a
ibi et recedens a malo. aliter potest
dici et planius quod introduci-
tur beatus Iob et in eum [?] compon[itur]
tamquam bonus pugil et athleta
athleta domino tamen duo [?] et
tanguntur quinque in eius descriptione
que conveniunt bono athlete vi-
delicet quod sit strenuus et hoc ibi
erat vir quod sit exercitatus et hoc
ibi in terra Hus quod famosus
ibi nomine Iob quod bene armatus
et hoc ibi erat rectus simplex
2 ti deum quod tutus et circum-
spectus et recedens a malo et
hoc est quod dicit hic vir erat
etc. vir utique erat fortis et
strenuus quia more fidei po-
llens vigore animi constantis
quia viribus actibus spirituali-
bus in internis vel quia ad
actus spirituales in internis quos
pauci inveniuntur secundum quod
dicitur Ecclesiastes vii° virum de mille
unum reperi mulierem ex omnibus
non inveni singularis enim fuit
iste in virtutibus suis secundum
testimonium conditoris numquid con-
siderasti servum meum Iob quod non
sit ei similis in terra vir quia erat
non dissolutus et mollis ut
mulier non inconstans et levis
ut puer non piger et imbecillis

ut solent esse senes secundum dispositionem corporis
naturalem tales enim non sunt apti
ad exercicium domino unde dicitur de primo par.
xxviii° vir fidelis multum laudabi-
tur secundo quia simplex non duplex quia
Iacobi i vir duplex inconstans est in
omnibus viis suis Ecclesiastici ii xxxvii°
vir peritus multos erudivit de pro-
ximo a colligite quidquid est sexus ma-
sculini etc. primum a xx° anno et
supra etc. secundum enim minorem fortem
de ipsis etc. etiam Ezechiel in [?] etc.
inveniuntur pueri effeminati et igni-
homines in illud Isaie iii dabo
pueros principes eorum et effeminati dominabuntur eis. vir
hic autem iste ex dictis michi esto fortis
erat et strenuus sed exercitatus
et ideo cito perveniet ad insolitum etc.
tamen non inquit quia semper erat
in exercitio erat enim in terra Hus que
erat terra gentilium ac si diceret inter
malos bonus erat et hoc quod dicit Gregorius
de utique ubi habitavit ut hoc eius
laudibus proficiat quod inter malos
bonus fuit sicut enim ignominie
est inter bonos bonum non esse ita
immensi preconii est bonum inter malos
extitisse et ipse Iob hic testatur frater
fui draconum et socius struthionum xxx
x et inde gerebat typum ecclesie
fidelium inter malos degentium dicit sponsa
canticorum ii° sicut lilium et est vir erat
in terra Hus sed alia translatio in terra
Ausitidis que secundum Ieronimum est in finibus
Idumee et Arabie de qua Gen. x
filii Aram Us et Hul. glo. a quo
terra Hus scilicet nomine Iob etc. quod
famosus bene cognoscitur nomen illud
in curia regis scriptum est enim in
libro vite Apoc. iii° qui vicerit
non delebo nomen eius de libro vite
per totam ecclesiam diffusus est unde
recte dicitur Eccl. vii° melius
est nomen bonum quam preciosa unguenta

quia odor unguentorum nec tantum dila-
tatur nec tantum durat odor nominis
boni durat unde dicitur sapientie iiijo im-
mortalis est in memoria illius quoniam
et apud deum nota est et apud homines
Iob inspirata dolens unde dicere non
sunt sunt eum et dolorem passionis
et dolorem compassionis de primo dicitur
xxx Nunc autem in memetipso mar-
cessit anima mea et possident me
dies afflictionis nocte os meum per-
foratur doloribus de secundo in eodem flebam
quondam super eo qui afflictus
erat et anima mea compaciebatur
pauperi etc. Sed heu hodie posset dici
illud trenorum iiijo vidi lacrimas inno-
centium et neminem consolatorem
unde ergo nemine sunt non generale sunt
ypocrite de quibus apostolus iijo nomine
hes qui vi et inor es non vacat a
inspirio qui intra hijs hic dicitur
hijs enim consilium inspiratur Iob do-
lens et ecce consilium sapientem dolor
concomitatur teste philosopho quadam dicit
ponit consilium in a. m. do. i cor-
in. p di. vii quod cum dicitur ij qui addit
scientiam etc. super quod dicit glossa
intuendum est quod nullis dolor-
ibus sit inactione perpetitis
hij enim sine consilio vivunt qui se-
ipsos rerum eventibus perpetitis de-
serunt nullo interna cogitationum
dolore fatigantur nam qui solerter
in vite consilio figit mentem caute
se ipse in omni actione circumspiciendo
considerat et ne sorte que agitur
repentinius simo adversus quod sub-
ripiat sunt prius mollis posito pe-
de cogitationis palpat perspicit
ne ab hijs que agenda sunt for-
mido impediat ne in hijs que differen-
da sunt precipitatio impellat ne prava
per concupiscentiam aperto bello superet
ne recta per inanem gloriam insidi-
ando supplantavit Iob ergo intra

hijs hic dicitur quia electi mens
quo magis per consilium prevenire
nititur eo angustia intimus do-
lore fatigatur idem consiliatorem
animi inhitat qui dolens depre-
cantibus ad eterna festinat nam
qui interna sua negligunt nec in-
tellectum contempnunt nec dolo-
rem sentiunt nec hic consilium
rem sentiunt nec hic consilium
sunt cuncta superna que amitt-
unt consideraunt esse se heu mise-
rum consideraunt esse se heu mise-
ri in bonis putant vir erat
ri in bonis putant vir erat
interea hijs non solet qui quibus
fuit iste Iob et quo tempore fuit
varie opinantur auctores secundum
Iohannem et philosophum et augustinum iiie de-
scendisse anachor fratrem abrahe
per hijs primogenitura sua fuit
de quo legitur genesis xxij melcha
genuit nachor hijs primogenitum
glossa de cuius stirpe Iob et secundum
hec fuit hijs quod videtur alia
glossa dicit genesis x filij aram hijs
et nl glossa agno tum hijs unde
mir erat etc. hic condidit Roma-
cidem et damascum secundum alios
fuit de stirpe esau fuit quintus
ab eo successor balac filij bar
in regno ydumee et fuit tempore
inditio et vocaba iobab alio
nomine de quo genesis xxxvj
mortuus est balac et regnavit pro
eo iobab filius zare de bosra et
huic sine concordat glossa alij di-
cunt quod non fuit de esau sed fu-
it gentilis et ante legem pro
quibus nunc facit glossa ro. vo in
ysaac vocabitur tibi semen glossa
sunt boni et fideles de esau quod
probat Iob qui fuit de filijs esau
quintus ab abraham credo fu-
isse melius quod post legem fuit
quam ante quia in dicitur xxxvij
mas eius custodiui etc. quod
ad dicit glossa quod gentilis fuit

dicit secundum naturam non secundum
cultum quia licet de gentilibus
natus. numquam tamen dei cultum
tenuit et proponitur in medium ad
confusionem iudeorum qui male
tenuerunt legem et adorum gentium
qui eam receperunt Unde de ipso
dicit gregorius homo gentilis in me-
dium adducitur ut caro qui sub
lege sunt pravitas arguatur et sub-
dit contra gentilium redargui-
tur iniquitas sub lege positorum Quia
illi etiam per multitudinem non sunt
que in preceptis audiunt et isti vi-
vendo ea custodiunt in quibus
nequaquam mandatis legalibus
astringuntur sequitur et erat vir
ille simplex et rectus ac timens
deum ecce armatura spiritualis
que potentissima est ad impug-
nationem et tutissima ad defensi-
onem iuxta illud ii cor x arma
milicie nostre non sunt carnalia sed
potentia deo ad destructionem et hoc contra
talia inquit arma que laqueos
tibi que cum per abiecisses etc
hec sunt arma que relicus compa-
sunt bene firmaisti [...] dispone-
intellectus erit inquit vir ille
simplex et rectus ac timens
deum simplex simpliciter columbi-
na non vulpina non asinina
erat simplex in affectu rectus
in intellectu de simplicitate affectus
pe i simplicia corde diligite
de rectitudine intellectus qui a-
ffectum coniungitur cum i recti dili-
gunt te cantica i simplex ope de quo
proverbii x iusticia simplicis diriget
viam eius rectus in intentione
proverbii iiii oculi tui recta vide-
ant ps quam bonus israel deus
his qui recto sunt corde simplex
est in nocentiam rectus per sapien-
tiam secundum quod precipit iuris
naturalis de simplicitate in no-
centia matthei x Estote prudentes et co

ut hostium insidias timeant et sim-
plices sicut columbe ut nulli noce-
nolitis de hiis duobus simul dicitur
ps innocentes et recti etc erat ergo
simplex et rectus tamquam bonus pre-
latus simplex per mansuetudinem rectus
per severitatem hec duo sunt necessaria cuilibet
prelato simplicitas mansuetudinis et
rectitudo severitatis et hoc est quod dicit
gregorius in rectitudine iusticia in sim-
plicitate mansuetudo seruetur per singu-
los tu rectitudinem iusticie conspi-
mansuetudinem relinquimus et tamen
mansuetudinem seruare cupimus iusti-
rectitudinem declinamus propria nocet
in nocentia sed fraudulencia est
stulticia de qua ait x estote prudentes
de qua prov xxvi verba susurronis
quasi simplicia et ipsa perveniunt usque
ad intima cordis dicit lo. [...] iob
ii adhuc tu permanes in simplicitate
tua i in stulticia et soliditate tua
unde ad bonum prelatum posset secundum
hec referri illud [...] surge et re-
vertimini ad propriam viam tangendo
viam ... et ad finem natum
non dirigendo via [...] gla-
columbe iusticie gladii rectitudo
serpentis nomine vel columbe sim-
plicitas mansuetudinis per quam sig-
nificatur mansuetudo hinc ac mater
supponatur timor dei tamquam cons-
natura iuxta illud [...] xxx v timor
domini super omnia se supposuit Unde
in fine donorum timor ponitur ultimo
ysa xi requiescet super eum spiritus
domini spiritus sapientie etc et replebit eum
spiritus timoris domini Unde hic subditur
et timens deum sed quia operis
stemmus multa cautela opus est
et circumspectione contra adversarium
ideo subditur et recedens a malo bo-
num solum facere bonum sed etiam
declinare a malo novimus iuxta
illud prov xiiii sapiens timet

et declinat amalo et sic ondit(ur) p(er)
fectus in iusticia cum sunt due p(ar)tes
scilicet bonum et declinare amalo nati
sunt ei vii filii et tres filie hic de-
scribit(ur) eius p(ro)speritas quantum ad bonum
nature quod maxime in generacione p(ro)le
quam tangit hic tam insignem nal-
... qui e(st) nobilior quia i(n) p(ro)pa-
gacione ... et h(oc) e(st) nati sunt h(oc) e(st)
corona primum in(de) illud p(ro)v(erbiorum) xvii
corona senum filii filiorum et in h(oc) ta-
cite b(ea)t(u)s iob p(re)fatus commedat(ur) quia plu-
ralitas hered(um) cor parentum solet corrum-
pere et inclinare p(ro)p(ter) avariciam et h(oc) est
quod dicit greg(orius) sepe allicit cor patris
fecunditas p(ro)lis unde ... vigilantes
preparant p(er)iculum sibi agrum ...
suum ... sed h(ec) no(n) sunt i(n) b(ea)to
iob unde glo(sa) quia bonus qui nat
... heredibus confregerunt ...
quo concludere possumus de clericis no-
stris qui ... heredibus tam ama-
re rapiunt et ... in(de) illud
eccl(esiastes) iiii unus e(st) et ... no(n) filium
no(n) fratrem et tamen laborare no(n) cessat
nec saciant(ur) oculi eius divitiis dicat
... natique sunt ei vii filii et tres
filie p(er) filios et filias b(ea)ti iob sig-
nificant(ur) illi qui in terra nascuntur
xpo quorum alii sunt p(er)fecti alii in-
firmi hec sunt due turme iacob
de quibus gen(esis) xxxii in baculo meo
et cetera ... describit(ur) hic p(ro)les
spiritualis quia sp(iritu)s s(an)c(tu)s generat in
... mentibus ...
filios vii sp(iritu)s s(an)c(t)i dona intelli-
gimus de quibus ys(aias) xi requiescet
sup(er) eum sp(iritu)s d(omi)ni p(er) tres filias tres
virtutes theologicas de quibus p(ri)ma cor(inthios)
xiii nu(n)c aut(em) manet fi(des) spes (et) c(aritas)
et h(oc) e(st) quod dicit greg(orius) ... ad-
... sp(iritu)s sapiencia intellectus consil(ium)
for(titudo) s(cienti)a pietas ac timor ...
... gignit(ur) ... positis

in mente p(ro)pagatum sed habent
in nobis filia tres sorores quia
quidquid ... sensus
faciunt spes fides caritasque ...
descripta est p(ro)speritas b(ea)ti iob qu(antum)
tamen ad bonum spirituale (et) natura-
le sed et fuit possessio eius vii
m(ilia) o(vium) et tria m(ilia) camelor(um) quingenta
iuga boum et quingente a-
sine ac familia multa nimis hic
describit(ur) eius p(ro)speritas quantum
ad bonum temporale seu ad bonum
fortune unde greg(orius) ... cordis
... et ... opes corporis de-
scribuntur describitur ante hec
p(ro)speritas et quantum ad opulenciam
et quantum ad dignitatem ibi eratque
vir ille magna opulencia
tangit(ur) in multa ... et ...
familia ibi ac familia ...
possessio sic tangit(ur) quantum ad ...
... quantum ad ea que ...
... ad ... et ne-
... et h(oc) e(st) et fuit possessio eius
... ad ... xx
vii ... ad ...
... agni sunt tibi ad ...
... et tria ...
... gen(esis) xxxvii ...
... et ... portantes ...
ad ... quingenta ...
... boum ... tamen
unde ... accipit(ur) p(ro)v(erbiorum) xiiii
... ubi non sunt boves ... et quinge-
te asine tam ad ... quam
ad ... e(st) q(uod) no(n) ...
... quamvis ... quia
no(n) nominant(ur) equi ... quinimmo
... magis attestat(ur) sup(er)bie
... q(uo)d dicitur
... persona ... peni-
tencia sup(er) equos no(n) ascende-
mus sed ob... b(ea)t(u)s iob
dicit(ur) ... xxi ... divites fuis-
non ... in ... et
iob omnis divites aut iniquus

aut heres iniqui. ideo intelligende
sunt auctoritates ut in pluribus
similia. cum pau. no. fa. se. c. et
quia paucissimi sunt qui divici-
as habent habent iniquas vel sine
macula voluptatis sive in acqui-
rendo sive in custodiendo ideo
idem. omnis dives iniquus in iuste
acquirendo aut heres iniqui in
iniuste retinendo sed nichil ondit
probatio possessionis ipsius iob qui pro-
batus nullis pestibus inventus
est talis fuit beatus iob quia et
iustus in acquirendo et fidelis in
custodiendo et paciens fuit in
dispendendo et paciens fuit in
amittendo unde igitur ut ondatur
quante virtutis vel paciencie sit vel
quante virtutis vel paciencie sit vir
tunc fuisse dicatur quod paciencia a-
misit iniqua quippe sine dolo-
re amittit nisi quod sine a-
more possidet et subdit solet
rerum habundancia et a divino timo-
re tanto magis mentem solvere
quanto magis hominem cogit dissipa
cogitare ita dum per multa spar-
gitur stare in intrinsecus sua pro-
hibetur consideremus igitur quante sit
vir iste fuerit qui tam sedule
ad dei obsequia tam occupatus
vacavit patet quod solo obomis-
no cum beatus iob plus deliquit
sed in ipsa mirabilis pariter
inventus est unde dicit b. quod
mirabilius aut quod mirabilius
quam quia inter epulas esurire
agere inter vestes pauperitate premi
inter divicias quas condit nichil
offerre malignus appetitus io
dicitur nemo divicie si affluant
re sunt quia possessio eius tanta
ac similis vel vel unde quod qui
pulchra possidet pluribus indiget
etc. v. ubi nisi sunt opes etc.
alii p. vir vir vel o. simplices
et in nocentes in terra p. qui
deduat velut o. ioseph per

camelos potentes divites ipsa ho-
minum camelorum aspicit te per
bones doctores et predicantes ama-
tes in cordibus auditorum a. tor. vo-
no alligabis os bovis triturantis et
in bones ara re pascimos mensa
ti et videtes unde p. mor. ii. et dicit
ut id. xxii. no arabis in bove et
asino a. fatuos sapientibus in predica-
cione non facies pro famul multum
nimis mores insuper in terra et
pauper nisi illud erat nec possedit
servos et ancillas multas quod famul
erat quia vir ille magnus inter
omnes orientales quod orientales ut
vos predicantes esse quos nesciat
magnus quod inter orientales sunt
hoc est inter divites dici et hoc est ad
eius laudem qui sapiencie usus est
diviciis inter illud erat viri utilior
est sapiencia cum diviciis et magis
prodest videntibus solem sequitur et
ibant filii eius etc. de statu prosperi-
tatis hic determinatur de usu prosperitatis
modo statim et primo agitur de signo
prosperitatis eius in filiis secundo de signo
prosperitatis eius pro filiis ibi cumque in
orbem transissent dies convivii mit-
tebat ad eos iob etc. sat il quod dicitur
aut filii eius convivia et officiosi
et communitate convivia quia ibat
alter ad alterum officiosi quia facie-
bant quod pro eo convivia quia vicis
bant quod pro eo convivia quia vicis-
nocabant tres sorores suas et hoc
est et ibant filii eius non dicit filie
quia non decet filias turpitudine et
ire sed domum manere vel nocentur
convivii nimis eius convivii huius verba elige
luce a. ingressus angelus ad eam
quia non invenit eam foris va-
gantem et hoc super illud verbum dicit
in evang. s. in missus est gabriel
angelus suspiciendum quod non est quod
aptum invenit angelus ostio se-
cum numine imposito autem homi-
nibus sermonitas fuge colloquia vitae

ne vel oranitis perturbaretur plenam vel
continentis castitatis temptaretur nota quod
sicut dicit Bernardus in epistola ad Eugenium in ipsa in
ipsa fomes fuit consopitus per gratiam sanc-
tificationem ita quod non inclinabat ad
malum licet retrahebat eam a bono et ta-
men fugiebat consortia et hominum collo-
quia multi sunt hodie in quibus habitat
rebus eo qui et si sibi negari potest continua-
ri nequaquam sicut dicit Bernardus super cantica 2
non velit aspectibus et colloquio communibus
mulierum se exponunt et tamen de ipsa
stabilitate quod colloquium cum qua ignis
considerasset in quo bonus ambiguus appo-
suit eam in propria dicens discite virgi-
nes non circumire per alienas edes/ non
tamen morari in plateis non immisceri
puto sive sermones cum dicitur de muliere
stulta proverbiorum vij vaga est et
garrula quietis impatiens nec valens in
domo consistere. Ibant etiam filii eius et ad
alterum nec traderet discordia inter eos conti-
nuatione possessionum sicut dicitur genesis xiij
erat substantia eorum multa et nequibant
habitare communiter unde super hoc dicit gregorius o
inestimabilem instructionis laudem et
per dives deus et filii concordes asseri-
tur de dividenda substantia simul ad alterutrum con-
da tamen omnium indivisa caritas con-
tinebat et hoc est quod multo placet
deo et hominibus unde illud ecclesiastici xx
v in tribus beneplacitum est spiritui meo
que sunt probata coram deo et ho-
minibus concordia fratrum amor proximo-
rum et mulier bene consentientes et fa-
ciebant convivium per domos unusquisque in suo
die hoc ut etc. et contra illud luce xiiij cum
facis prandium noli vocare amicos
neque fratres neque cognatos neque divi-
tes etc. id est consilium per sermones ex-
ponite et mittere nuntium retributionis
ethice hoc autem instinctu nature et
rationis et hoc faciebant ut inter se
caritatem nutrirent scilicet unusquisque

in die suo et nota hic notatur caritas
contra illos qui semper volunt ali-
enam mappam ponere super genua
sua sine recompensatione mutuo
insperiunt pete scutella in cenas
apud omnes nullus aperit te. contra
quod dicitur ecclesiastici iiijo non sit ma-
nus tua porrecta ad accipiendum et ad dandum
collecta et mittentes vocabant
tres sorores suas etc. criminalis
coitus mittebat eum pro sororibus
descendentes sexum infirmum et compa-
tiens illud .i. petri iij quasi in fir-
miori vasculo muliebri impertientes
honorem tamquam coheredibus
gratie committentes quod non ut i mmit
verecundiam sororum que non v-
notate nemebat nec de filiis
dicitur vocabant filii eius verecundia
enim multe acceptabilis et gra-
ta est in mulieribus et maxime
in iuvenculis unde ecclesiastici xxvi
gratia super gratiam mulier sancta et pu-
dorata cum die peractis per circuitum
dicitur Ieremie iijo frons mulieris meretricis
facta est tibi noluisti erubescere conuit-
tentes quod nota. tres dicit ut comede-
rent quod nullam despiciebant nisi
consortium habebant per omnes comede-
dicitur diligebant ut comederent
et biberent cum eis non ut lasci-
vie vacarent sicut solent mulieres
in choreis unde illud exodi xxxii
sedit populus manducare et bi-
bere et surrexerunt ludere unde quod ne-
cessitatis est tangit scriptura et co-
tentiat quod maiorem sint
moraliter unusquisque filiorum
in die suo facit convivium quia
unum quodque donorum spiritus sancti specialiter
in anima die facit spiritus sanctus pre-
n i die suo convivium facit quia
de spe summi boni et certitudine
reficit animam eius secundum nomine
eius est ecclesiastici vj melius est

in die suo convivium parant anima
meo quod audita penetrant reficiendo
cor tenebris eius illustrat. De in-
tellectu spiritualium bonorum insinuat
ro pro. intellectus bonus sacientibus
consilium. Similiter restat dono quod
familiaritati deo placet. Unde in
illud ps. xxvij bonus anima quis
aut dulcorat. Fortitudo restat dono
contra adversa considerantium. Et unde
quod pugnatio est in Helya. iij
Reg. xix ambulavit in fortitudine
cibi illius xl diebus. Scientia nec
restat donum quoniam generaliter sit
nunc malos. Unde ipsa reficit pa-
ne lacrimarum cunctis miserias
et mala proximorum. Eccl. i quis
addit scientiam addit et dolorem. Hoc
convivio reficiebat propheta dicens
fuerunt michi lacrime mee et alibi
cibabit nos pane lacrimarum. Pietas
quoque in die suo convivium exhibet
quia cordis interiora iam sancti-
bus replet. Unde ipsa est que pe
dicit illud ps. ego sicut oliva
fructifera. Timor domini in die suo
convivium facit quia deo animam
humiliat erga deum maiorem
fiduciam prestat. Scriptum est eccl. i
timor domini delectabit cor
et dabit leticiam et gaudium in
longitudine dierum. Timenti deum
bene erit in extremis. Eccl. i. Quia
spirituales filii convivium parant
unusquisque in die suo. Sed atten-
dendum est in isto convivio quod
semper vos etiam vocabant quia
una virtus aliis fulcitur. Timor
est enim scientia si intellectu caret
et valde inutilis est intellectus
si sapientie ponderi caret. Nichil
est consilium cui robur fortitudinis
deest. Et fortitudo valde desti-
tuitur si per consilium non fulciatur.

Nulla est scientia si utilitatem pietatis
non habet. Et valde inutilis est pietas si
scientie discretione caret. Timor quoque nisi
has virtutes habuerit ad nullum opus bone
actionis surgit. Sed quid est quod sa-
cri non reficiunt sine sororibus hoc est
quas virtutes monere quod agere fidem
spem et caritatem non deserunt. Iste
sunt sed cum morbum transissent dies
convivii et hoc quod [illegible] Iob ab [illegible]
[illegible] quem [illegible] pro filiis et pro
[illegible] eius sollicitudine. Sed [illegible]
[illegible] rectitudine ibi dicebat con
ne forte peccaverint filii mei [illegible]
[illegible] quia sola presentia
accepit [illegible] sic faciebat Iob timet
diebus cum morbum transissent dies
convivii hoc est revoluti vij diebus et
notabiliter dicit transissent quia omne
temporale gaudium in velocitate transit
est. Unde dicit carnales [illegible]
[illegible] est tempus nunc et [illegible]
[illegible] ululate qui bibitis vinum in dul-
cedine quia periit ab ore vestro [illegible]
ut [illegible] ob perit voluptas sed [illegible]
[illegible] cum erit quia [illegible]
[illegible] nam sicut [illegible] ut
dicit apoc. xxj. Mittebat ad eos
Iob et sanctificabat eos. Hoc est
quod dicit [illegible] apte [illegible]
quod discretionis erga illos agit per
[illegible] quibus absentibus sollicitudine
[illegible] de eccl. xxx. Qui diligit filium
suum [illegible] erudit. Sciebat bene
Iob quod lascivia filiorum et in
solemnia [illegible] maxime
[illegible] Unde dicit [illegible]
quod non vixi bene [illegible] et [illegible]
in [illegible] et non [illegible]
[illegible] castigate ita [illegible]
[illegible] mittebat ad eos Iob
et sanctificabat eos [illegible] benedicendo [illegible]
[illegible] orando [illegible] cum [illegible]
firmat dolorem filiorum [illegible]

nec plus verbo sanctificabat quam facto unde
subdit consurgensque diluculo in quo in-
sinuatur diligens vigilancia bene co-
surgit diluculo qui querit bona prov. xi
Eccli. xxxix sapiens cor suum tradet
ad vigilandum diluculo. hora est valde con-
grua orandi propter quod dicit propheta ma-
ne astabo tibi etc. et ipsa xxvi de
mane vigilabo ad te. Ysa. Sed in horas
determinat competentes orandi vel satis-
factioni spirituali unde dicit in epistola ad
fratres de monte dei matutinum aut ve-
spertinum aut medie noctis sacrificium ma-
xime observandum est non enim frustra
ait propheta mane astabo quia tunc
animus cogitationibus adhuc sinnugre
nimi et clencias ma. ni. sat. ness
quia tunc absque mundi impedimento
invenimur digesti. de nocturnis aut
vigiliis dicit idem propheta media noc-
surge ad confitendum tibi quod utique
valde utile est ad domandas carnis
concupiscencias Eccli. xxxi consurges
g diluculo off. o. p sin. i. p qualz sa-
crificium unde holocaustum dicitur
quod totum incendebatur deo ab holo-
quod est totum etc. dicebat enim cce mee
quod offerebat ne forte peccaverint
filii mei glosa non apponat quia
temere iudicare de alienis cordibus
non debemus ne forte peccaverint s. in sup-
erfatio ne si venialiter offenderint
imputetur eis hic dicit quia frequenter
et delectabiliter peccatur in conviviis et vix
aut numquam possunt purgari sine
peccato aut voluptatem aut loqua-
citatem et ideo b. ad eusebium dicit
ubique frenanda est lingua precipue et
precipue in convivio quia in conviviis et
potacionibus plus humectatur lingua et
sicut dicit philosophus natura humidi est
quod tenetur termino alieno ita est quando
lingua est humectata cibis et poti-
bus calidis et humidis frequenter

contempnunt complices suos et
detractionibus dilacerant alienos et
hoc est quod dicit Gregorius noverunt
viri sancti quia celebrari con-
vivia sine culpa vix possunt
nonnulla quippe sunt vicia que
a conviviis autem separari vix possunt
aut certe nequaquam possunt pene
semper epulas comitatur voluptas
et paulo post fere semper epulas
consequitur loquacitas cum venter
reficitur lingua diffrenatur. dicebat
enim ne forte peccaverint filii mei et benedi-
xerint deo in cordibus suis idest
maledixerint i. aliquid malum quod
deum cogitaverint eos erat scrip-
tores antiquitus n. de maledictione
dei aliquid nolebant referre
scribebant contrarium tamen abhor-
rebant blasphemiam unde in Job
dixit uxor benedic deo et mo-
rere aliter cum post hoc intellexit et bene-
dixerint i. ne forte in conviviis
suis deo non benedixerint i. gracias
egerint in cordibus suis secundum
quod precipitur deut. i. cum come-
deris et saturatus fueris benedic-
to d. d. c. mandibus meqnd suis
super quo dicit Gregorius perfectus in
ope et sermone putabat quem
de sola cogitacione timebat
quia sepe opera corrigit qui
cum palliatis erat ut corda
emundaret non talis fuit hely
qui novit filios suos indigne
agere et non corripuit eos i. Reg.
iii o. sic faciebat iob cunctis
diebus unde in summa consum-
macia eius et perseverancia in operibus
sanctis et cultu divino per bene-
dictum dum in omni tempore sic fa-
ciebat iob cunctis diebus Gre-
gorius in cassum enim bonum agitur
si ante mortem tunc deseritur et fru-
stra velociter currit qui ante quam

ad metam veniat deficit propter quod
dicitur Eccli. ii. Ve hiis qui perdiderunt
sustinentiam, id est non possunt sustine-
re usque in finem, qui dereliquerunt
vias rectas et diverterunt in vias
pravas. Iob primo per singulos filios
offerunt holocausta, id est pro uno-
quoque dono consummando omnibus
devote hostia exhibetur. In operibus
vii donorum solent se intermiscere
vitia, sicut in [illegible] Greg. in dono
sapientie elatio, in dono intellectus
error, in dono consilii perplexitas,
in dono fortitudinis precipitatio,
in dono scientie inflatio, in dono
pietatis remissio, in dono timoris
pusillanimitas. De spiritu holocaustum
quod dare est totam mentem igne
compunctionis incendere ut in ara
cordis amor ardeat et consume-
ta cogitationum [illegible] eo quod p-
unaquaque virtute ut pura esse
debeat post [illegible] domus sordibus
quod ad quam ipso silentio [illegible]
holocaustum per singulos exhibemus.
Dicebat enim ne forte peccaverint filii mei et
benedixerint deo in cordibus suis. Filii
in cordibus maledicunt cum recta
opera a non rectis cogitationibus
procedunt, cum bona in aperto pro-
deunt sed mala in occulto ori-
untur, cum intus vite et se con-
servat hoc quod sunt, vel cum
de eius muneribus propriam laudem
querunt quod ponit super illam distin-
ctionem intentionis in principio
boni operis aliquod incepisse aliquod
in fine. In initio quando corrupta
iudicia inchoatur et de talibus dicitur
id est sunt hostes eius in capite
aliquod bonum inchoatur ex bona
intentione in ipsa itinere [illegible]
[illegible] polluitur ut si aliquis bono
zelo cepit predicare vel condonare
orare et et consideratione assi-
stentium insurgit temptatio
inanis glorie vel cum aliquis

bono zelo inchoat correptionem sed tamen
presumptionem [illegible] voluntate turbatur et in-
festatur in ordinate [illegible]. Propter quod dicit psalmista
in die hac quia ambulabam in signa-
tum legitur Ier. xli quod egressus Ysmahel
in occursum eorum qui veniebant ut
offerrent munera et thus in domo domini
incedens et plorans ibat cumque occurrisset
eis dixit ad eos venite ad Godoliam
filium Achiam qui cum venissent ad
medium ad medium civitatis interfecit
eos oblatum in domo domini thus et
munera venire qui exhibere in dei
sacrificio opera bona quando omne pro-
[illegible]. Sed Ysmahel agitur eo malignus
spiritus laqueos deceptionis opponit de
quo dicitur quod incedens et plorans
ibat quia sepius sub specie sub vela-
mine virtutis occultat vitia magna
[illegible] temptatione custodiant in ipso ini-
tio. In medio incipit quando [illegible]
non [illegible] in medio decipere potest tunc
[illegible] et nequius obsidet [illegible]
unde in apocalypsi dicitur xii descendit diabolus
ad vos in ira magna sciens quod mo-
dicum tempus habet et nichil dicitur de ipso
[illegible] quod significatur in [illegible]
[illegible] spontis cui dictum est ipsa
conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius.
q. d. et si tua iusti [illegible] temptationis
sine tempore [illegible] calcaneum id est fi-
nem [illegible] contendens propter quod [illegible] mul-
tis dicitur ne forte peccaverint filii mei quod nullum
est bonum quod foris agitur nisi in corde
[illegible] teneat. Unde perficiendum est
[illegible] boni operis si [illegible]
fons cogitationis [illegible] est [illegible]
ne bona [illegible] pauca sunt tandem
ne in discussa ne si prima [illegible]
in sterilis si in discussa [illegible]
sed tamen hic attendendum ne [illegible]
a bonis inchoatis [illegible] tempore
subditur quadam autem die cum venissent
filii dei etc. [illegible] parte [illegible] agit
de persecutione Iob [illegible] adstantium [illegible]
tatis hic agit [illegible] de eius [illegible]
[illegible] adstantium [illegible] et [illegible]

ps habz duas primo enim describit eius ad
uersitas quantum ad bonorum priuacionem secundo
quantum ad malorum illacionem t. u. c. v
tiabol. prius lectio sum e aut cum quadam
die prima habet tres primo enim notat ma
licia aufferentis secundo vehemencia ablacionis
ibi cum quadam die tercio perfecta sustinencia
ibi tunc surrexit iob et scidit uestimenta
sua etc. prima ps habet duas prima ppo
nitur puocacionis occasio secundum malicia ipsius
dyaboli in secunda occupacio ipsius puocanti
inquirens sinistra prima habet duas primo
ponitur occasio remota secundo de(?) proxima
ibi nunquid considerasti in prima ponitur
occasio quadruplex primo bonorum angelorum
contemplacio secundo dyaboli presentacio ibi a
sunt inter eos satan tercio interrogacio eius a
quirenti cui dixit deus unde venis
quarto ipsius dyaboli assueta machinacio
ibi cui respondens ait circuiui terram
etc. quadam autem die etc. sciendum quod apud
deum et angelos sit diei et noctis
successio ex sciendum dicit gregorius hystorialibus
nobis quod describendo uitur auctor secundum ut
cum de eternis temporaliter loquitur non tempora
libus assuetos ad eterna leuet ul. hinc
libri auctor uidit inponere ymaginaria
in subiecta creatura angelos et dyabolum
in corporibus assumptis et sic potest stare
ad summum totum quod hic dicitur quadam
autem die notandum quod sacra scriptura
qualitates morum exprimit aliquando
secundum qualitates rerum videntur tunc
mores per literam nobis insinuari
frequenter appone loci unde spiritus vidit
et misimus ne in monte lex data
e exo xx appone temporis actum viii
stephanus uidit celos apertos et ihesum
stantem a dextris uirtutis frequenter a
qualitate aeris ut in petro qui cor
pus calebat sinus dilectionis iohannis
xviii. unde negacionem premittit fri
gus erat aqualiter temporis sic salomon
deuocione sapienciam accepisse dicitur
tunquam ne presencium mai

m E pro m quia quantum fuit iob temp
tacio ad uictoriam ducitur de die
incepta perhibetur cum uenissent
filii dei hic angeli de misteriis quo
missi erant ideo conspecti etiam
quia presencie loquendo non cum scribimus
spe sed dissimulatur non quomodo
corpore quo sciendum dicit gregorius uenire e
ab officio uel ministerio completo et
nos cessare sciendum ire ministerio con
plere hic a omnes sunt administratorii
spiritus filii dei a angeli deum per
cepimus filii dei ex ii constituit timoris filii dei
angeli per immediata ab ipso per
cessiones per expressiore nature
similitudine potissima uoluntate
conformitate de primo i xxx
viii o cum me etc. den
xxxii statuit terminos etc. et de
secundo eze xxviii tu signaculum
similitudinis de angelo dicit rex dam
secundum c. etc. de angelo dicit rex dam
in r. species quanti similis filio dei per
ipso ierarchia e ordo diuinus sed
et dei forme quantum possibile est
sicut de iii. i xxxviii. ubi cum
me laudarent astra matutina
quod etc. quasi ab inicio omnes simul
et continue laudabant ut assiste
rent coram deo. quasi prompti ad
ministeria complenda ul quasi racionem
ministerii complenda ul quasi racionem
reddituri de cura sibi commissi uel
premium de suo ministerio accepturi,
dan vii. milia milium assistebant
ei mat xviii angeli eorum semper
uident faciem patris assint eciam
inter eos sathan secundum gregorius sunt
inter bonos angelos per nature
similitudinem eius prudencie sub
tilitudine eius prudencie sub
lectus sciendum bonus angelus. sic in
r. xxii dixit micheas uidi
dominum sedentem et exercitu celi assi
stentem ad dextris et dicitur quod
ibi erat spiritus mendax scilicet sathan a
malus angelus diuinus e iudi
cium uel quando per ul. quia pertici
patus assint sed cum ipsa per
xvi tollatur impius ne uideat

gloriam dei et apoc v. beati mundo cor-
de quoniam ipsi deum videbunt glo.
et non alii R. quod ipse incorporaliter
dominus fuit non dicitur in corpore eius
fuit sicut lux solis super cetum
cadit sed attestatio non nisi et licet
semper sit se habeat cum ratione huius
spiritualis facti quod tunc fuit dicitur
affuisse vel ut eius prolationem
audiremus vel ut sua narratione
velut acciperemus vel ut potentem
in homines caperemus cui dixit deus
unde venis quod est quasi angelis
bonis dicitur unde venis sathan
vero unde veniat requiritur
quia non requirimus nisi quod ne-
scimus nescire autem dei reprobare
est vias eius cum sibi non placent
audit quasi diceret vias tuas non approbo
hunc est quod ad peccatum dictum
est gen. iii° adam ubi es tunc
unus est differentia quod sathan sci-
licet requirit et non vocat homi-
nem requirit et vocat propter hoc quod
nec vocat secundum dicit ad primam
vocat propterea quod respicit ubi-
cunque vocat propter quod respicit ubi
es statum eius damnabilem
velut ignorans nota quod aliter
loquitur homo homini aliter angelus
angelo aliter deus ad angelum aliter
angelus ad deum aliter deus ad animam
aliter anima ad deum aliter deus ad
dyabolum aliter dyabolus ad deum homo
enim loquitur homini et per clamam
lingue egreditur quia inter animam
et animam interpositus est paries cor-
poris inter angelum et angelum non
est velamen istud et ideo subtilius
et velocius tradunt sibi intellectus
suos et signant voluntates suas
quibusdam nutibus ineffabilibus
sibi tamen notis quasi radiis spiritualibus
unde dicimus non lingua et
auditus indigentia sed sine sermo-
ne prolato tradunt sibi invicem
conceptus et intellectus deus angelis

loquitur cum eis voluntas eius per
illustrationem supernam manifestatur
angeli deum propter hoc quod super se respi-
ciunt in laudem et admirationem sur-
gunt unde vox angeli est admiratio
divine contemplationis in laudem con-
ditoris nec est necesse aliquis motus
vel aliqua mediatio corporis angeli
ad hoc ut loquatur deo ipsi enim affectus
spiritui se ipsis sine medio se ipsos
audiunt deo unde et clare verba ad
deum sunt ipsa desideria intima in-
vide aut dei ad animas est per illustra-
tionem supernam desiderans tamen sanc-
tis de hac cupiditate qualiter et quam
velociter [illegible] apud se formatur
verba sine voce cogitari et frequenter
velocius quam consilium possit perfice
sit angelus apud angelum et longe
velocius et longe velocius de hac
aut loquitur sed dei ad dyabolum dicitur
quod in[illegible] modis loquitur deus ad dyabolum
tribus modis dyabolus ad deum sed hunc
secundum presentem [illegible] vias eius arguit
ut hic unde venis electorum iniusticia
tamen ipsum approbavit ut cum dicit
nunquid considerasti sed in temptationibus
electos permittit ut dicit ecce universa
in manu tua temptationem in modum
restringit cum dicit verumptamen animam
eius serva. fiunt autem hii modi secundum
maiorem iniusticie et nunc ista animam
loquitur aut procedit secundum viam in-
iusticie aut nunc si iusticie hoc est de-
sit aut manifestando ei malicia sua
aut corpus quibus in [] iusticiam
Si nunc ad relaxandum eius potestatem
ad probationem electorum aut actionibus
ad temptationem tribus autem modis
dyabolus ad deum vias suas comprimit
cum dicit terruit et hoc dicitur est cogi-
tare quod actus suos celebrare non
possit sed in nocentes accusat
quod est bonus in nocentes cum dicat
nunquid frustra et cetera ipsos quoniam

dio temptandum in notitiam postu-
lat quod est ad notandum malicie spi-
ritus diabolice cum dicit Ecce extende
ma. t. et cau. et hii modi sic pro-
fundi dyabolus tunc maliciam suam
manifestare aut vicio hic facit et sic
est primo aut voluntate proprie quia
insinuat et hec duplex aut obstinata
de bonis si potest aut prevaricando mala
sit quod patet secundum eundem gregorium qualiter
loquitur deus ad dyabolum et qualiter
dyabolus ad deum et hoc est quod dixit dominus
Unde venis qui videns ait dicere
dyabolus est sagacitate malicie sue in-
visibilibus oculis dei occultare non
posse et videre magnitudo dyaboli sine
sue malicie in ipsa oratione patet
dominum que notatur in hoc verbo cir-
cuivi terram vel etc. quo obliquitate
sue astucie hic est cum serpens tor-
tuosus de quo in xxvii item considera-
tandi diligentia et sollicitudine pe-
v. circuivi terram quicunque de no-
ret item contemplandi vel tute cum
glo pauci sunt in quibus non habet
locum vestigia eius item ex laborum
amplitate glo sicham laboribus ter-
ram circuit quia quicunque in dei cul-
tum stare contempsit terram vim passum
et hoc velocitate vice cum dicta scriptura
circuit celos circa xxi in gyro celi
circuivi sola et perambulavi terram.
vel perstare tristium. y li dixerit cre-
tur in circuitu ut tristiam dubit.
Quod dominus ad eum numquid considerasti post
interrogationem provocatius dyaboli contra iob
hic ponitur ipsa provocatio et quia pro
vocatio consistit in pre cause qua
provocatur consideracionem ideo statim
ponitur iob commendatio et hic hoc pos-
t primo quidat eum in generali
secundo in speciali homo simplex patet
in duobus primo in secundo in operatione

quod non sit similis ei in terra deo
ad eum hoc dicere dei est tales electos
facere quibus apostata angelus
possit in videre numquid consi-
derasti etc. quod considerare enim
potes non perambulare hoc dicens
enim per invidiam quia circa x-
imo veneni est oculus humili
quidam dixit sapiens laus
bonorum flagrorum est in invidia
item ambo invidi tu videt
alicuius boni fiat suppliciam
suum primo mens iob esse bo-
nitatis generalis angelis de agon-
dario boni sunt qui deo tota
voluntate serviunt hoc dicens
dyabolus aciusuunt quia sibi se
me noluit sed sede in monte
testis in lateribus aquilonis quod
non sit similis ei in terra i. me
homines non dicit in celo qui
qui minimus est in regno celorum
maior est eo capitulo xi idem sic
de iohanne baptista vel non sit similis
in aliquo bono spirituali quo
aliquos excellit sicud et alii
sed circa xlviiii non est inventus
similis illi et forte in hiis
omnibus que conveniunt homo
simplex hoc quidatur in speciali
et primo appositione boni secundo ab
elongatione mali et recedens a
malo in quidatur a bonitate
nec homo qui est dignissima crea-
turarum secundo a bonitate gratie et hoc quo
ad aspectum simplex quo ad
affectum rectus et quo ad utrumque
confirmans et timens deum homo
confirmans dignitatem in magnitudinis
et plenitudinis dei gratia i. tamen dignum
homines ad magnitudinem et plenitudinem
suam non sicud illi de quibus
psalmus homo cum in honore esset

non intellexit simplex id est planus
sine plica doli vel malicie quia
diligit deus id est pal' xix scio deus
deus quod probas cor et simpli-
citate diligas Augustinus ad sororem
medica nec est amplius vrano
querens aut magis desiderans
ut nequicia nec pectoribus sui
consciam non admittat quam
ut maliciam excludit acerbe
quam ut bonitatem teneat in-
sanciam sincet puritatem custodiat
serat simplicitate simplex oculus
simplex unde gratiosius est bernardus de
scribit oculo simplice rectum non
curvus et inclinatum ad temporalia
ergo rectum est quiuis etiam primam
appetit simplex desiderabilis et
rectus vivit simplex in bonis
que inferius peragit rectum in su-
nus que interius agit vel sentit
sit bernardus rectus est qui ad temporalia non
inclinatur qui ad superna totus
erigit qui divine voluntati sim-
liter subditur cuius vita ut non
excat ab exterius penalitate pau-
pertate multitate regitur et times
deum glossa deum timere est nulla
que facienda sunt premere bernardus hoc
est incipit operari omni virtuose
plenitudine deum per iusticiam
defert maiori per prudenciam non
cedit se sibi per temperanciam restringit
dissimiles per fortitudinem totum se
obediencie subdit non tamen dis-
cerendo quia ad implendum et re-
cedens a malo id est declinans omne
malum et elongans se ab illo
iuxta consilium sapientis eccli xxi
id est a facie colubri fuge peccatum tam
enim sathan et aut nequid frus-
pesta provocatione malicie ipsius
dyaboli hic conspiceret despiceret acto
provocati et hoc primo bonum iob
pro ut potest commendando secundo

mali infligendi licenciam postulando
ibi contendit mecum tuam prima est de primo
continet aptem finis operum secundo aptem mo-
tiui ad operandum non nenit iob est enim si
dno iob commendanti 2o sathan glossa dicit
dyabolus hoc est bonorum prestitibus in uidere
atque in iusto reprobamus mias querere
nunquid frustra timet iob quod dicitur tolle te
propter te tua et non propter te prem' confite-
bitur tibi cum beneficiis ei nota quod
multiplex fit detractio vel mentiendo
vel falsum imponendo vel mala augmentando
vel bonum diminuendo vel bona pervertendo
de primo eorum de senibus qui accusabant
susannam dicentes inuesta est cum duabus
puellis et clausis ho. de secundo zach iii o
vidi ihesum magnum sacerdotem et sathan
stabat a dextris eius ut accusaret
eum item bonum diminuendo ut hic nunquid
frustra timet iob item bona et ma-
lum contendo eccli xij bona in mala
contendens et in omnibus hiis modis accu-
sat dyabolus homines quia mala augmentat
mentitur et bona ob fuscare bona recte
dicitur diabolus in apoc. iii precedens
accusator fratrum nostrorum qui accusabat
eos die ac nocte hoc est et in bonis et
de malis sed bene iob accusare in nocte
non potuit et ideo in die accusabat
unde glossa antiquus hostis cum accusasset
mala non inuenit propter ea ad malum
inflectere bona querit eius de operibus
mentitur ad accusandum libamine propter
tatur tamen nec in nobis reperit accu-
sacionem intentionem cordis fuscare con-
tendit tamquam bona sed bono non
tendit tamquam bona sed bono non
non fiant quia cum fructus arboris
esse etiam in esu virides conspiciat
quod ad radicem nunc ponere querit vis
vel dicere dyabolus quod bene iob fine
bat per deo ut bona sibi data custo-
diret vel ut ampliaret et sic intelli-
deo propter medium et modo propter deum cum fiant
iusti vim ergo sunt nonnulli qui
ut fiant hic seculo tristitie nolunt

vt deo iniquus fuisset timuit iob deum
nequaquam non fuisset nunc in nullis i.
commendasti eum et conspexisti custodie-
do o sathan. nonne hic iustus erit qui
scriptum est prov. x. protegit gradientes
simpliciter quia nulla nocebit adversitas si
nulla dominetur iniquitas et domum eius
i. familiam eius ipsi .xxxvij. dispo-
ne domui tue vniuersamque substanciam eius
i. possessiones prov. xviij. substancia diuitis
vrbs fortitudinis eius eccl. xiij°
bona est substancia cui nullum est peccatum in consciencia
per circuitum i. vndique zach. ij° ego
ero ei murus igneus in circuitu in
operibus hic tangit bonorum multitudinem
et eorum que acquiruntur per ingenium per-
sonam et possessio eius opibus ma-
nuum benedixisti i. fructum operum
eius multiplicasti prov. x. benedictio
dei diuites facit hic est benedictio sinistre
prima prov. iij. in sinistra eius diuicie
et gloria et possessio eius crevit in terra
et hic iusto vtrum fructificaret sibi
sicud ipse deo suo per omnes famulancia
diligentibus te glo. quia tot bona in
terra recipit non est mirum si innocens
se gerit sed innocens nec esset sicut
censura bonus existeret sed sequitur conte-
nde hic post diminucionem boni po-
stulat licentiam malis infligendi
et primo ponit postulacionem secundo con-
cessionem dixit ergo tercio execucionem egressus
est sathan a facie dei in ipsa postulatio-
ne tanguntur tria primo postulantis
mala voluntas extende paululum secundo
eius acqui postulantis magna pote-
stas manum tuam tertio magnitudo mali
quod postulat tange cuncta dicit
ergo sed extende paululum quod non agnoscere
in bonis amicum et non abscondere
in malis inimicum et tunc nescitur
hic iob fuit simplex sed extende
manum tuam i. quem tenes protegendo
dimitte exponendo iniquo nocere

quod michi potest non permissus agi.
vnde mitte nos in porcos ergo debi-
lis est hostis qui nec ipsa si in cor-
nac vt distant paululum glo. pa-
ululum dicit dyabolus quia temporalia
proparvipendenda esse nouit sed dyabolus
michi se ferisse existimat si ma-
ledicat gen. xlij. dauid quas hic
ergo dyaboli consiste voluntatem que est
mala adeo potestatem que est in-
sta in i. reg. xvj° dicitur spiritus dei ma-
lus exagitat se spiritus dei dicitur pro-
pter iuste potestatem malus pro-
pter in iuste vel male volun-
tatis et tange permittendo cuncta
que possidet non ipsum tamen quia ergo
que non dicuntur dampna pertin-
causa dicit vniuersa que vel cun-
delis et non maledixerit nisi in faciem be-
i. maledixerit vel benedixerit in
facie i. superficialiter ore tamen non
corde id est ypocrite est in ore eorum sed
longe a renibus neque tuo est
ypocrisis i. destitua locucio.
quod da michi licenciam tangendi
eum et ille maledicet tibi non credo
dans michi dominium hic
exprimitur sitis dyabolice tempta-
cionis impetuosus et pressus eius-
dem et notantur duo temptatio-
nis malignitas et peruersi-
tatis notandum quod dyabolus est
sicud hostis qui obsidet castrum
circa ciuitatis primam et proximam
in ea vim venit contra eam vero
machinis et vallauit eam ex
struxit ex munitiones exteri-
et postea est absconditio dicit ergo deus
ad sathan ecce vniuersa que hic
et sic habuit dyabolus ad notandum
et primo auctoritas licenciantis
tangitur dominus secundo potestas ei con-
ceditur ecce tertio concessio limita-
tum in eum dixit dominus ad sathan

gloss' dicet dei est cursum sic ma-
licie ad fidelium probacionem relaxacio-
nem que fit in ma(licia) t(em)p(tacio) scilicet ergo decepti-
one demonis procuratur deus non invenitur
sed homo ad decepcionem suam tempta-
tur quantum sinimus posset sed contra-
dicit quod sanctis concedit eius quomodo
dedisse in 2o in nullo derogat
divine iusticie hec enim deus rex et
corporum est tamen stat comite malo
clive bonum ro viii scimus quoniam
diligentibus deum etc cor x fidelis
deus qui non permittit nos temp-
tari etc tamen i(n) eo a(lia) primum cum me
confundas ma(lum) t(em)ptacionem tunc simi-
liter ... pia dispensacio relaxat
et refrenat probacionem perdit cor perigit
ps proba me deus et tempta me
q(uia) dominus me respice et scilicet ...
me temptari permitte ... et
quomodo super illud cor xi secundum quid
exauditur diabolus petens iob temptare
non exauditur paulus petens stimu-
lum remanentem exaudiunt
enim que valeat salutem ...
enim que multa auxilio que ...
est petit multa ... exaudit ad vo-
dicens non dat non exaudit ad vo-
luntatem ut exaudiat ad salute
et non e magnum a deo exaudiri
ad voluntatem sed ad utilitatem
aliquando iratus dat quod petitur
... hic nota voluntas dei
... sibi datum ... et ...
e ... i(d est) gressus ad desiderium
sui mita complenda ad asuacie
... ab altitudinem dive pre-
sencie ergo quo dicit ... quia
ubique est je xxiii celum et terra
ego impleo impleo asuacie dico
dicit quia potestatem temptandi ac-
cipiens ad maliciam suam prenuit
sic ... ii dixit enim tunc eis
me hodie asuacie tua stat quod dicitur
quod malignari non permittit ergo
... non eo permittitur glo dicit

enim laxatus est ad effectum desiderii vel quia
tua mediocra potest secundum glo conclusus
abstinuimus fortius negatur sed qualiter
potuit ergo dicere cum deus sit ubique per quod
asuacie tua signum ... quia a deo recedere
quod non permittitur impleat quod cupit ergo
dicitur quod ad faciendum laxatur ad modo
sunt nequam qui dum stat coram deo
suo non audet exercere maliciam quod parat con-
tra sic in ... ergo dicit etc. Cum autem
quam dicit prius dictum e(st) super illa pars
i(d est) quia desperatum adimpleat iob agitur quantum
ad ablacionem bonorum in tres dividitur quia
primo describitur malignitatis inferentis
secundo vehemencia ablacionis tercio perfecto sustinen-
tis tunc sunt prima parte determinata hic
incipit pars secunda quod descripta malicia
diaboli hic describitur vehemencia ablacionis
et primo tangitur ad auferendum captandus
rebus secundo narratur ipsa vehemencia ab-
lacionis nuncius venit ubi describitur
vehemencia per duo primo per spoliacionem pos-
sessionis secundo per oppressionem filiorum ibi
adhuc loquebatur ille et ecce alius intravit
et dixit prima in tres dividitur primo
describitur ablacio rerum maxime necessariarum
ad victum secundo maxime ad vestitum
ad vestitum tamen ille loquitur venit
alter et dixit tercio maxime necessariorum
ad subvencionem hominum sed adhuc eo
loquente venit prima istarum hic in-
cipit cum nocumento primo cooperatur
novorum hic continuum representacione secundo re-
presentacionem utilitate boves arabant
so exaudiendi nec et in uracione in-
sperata et irruit irruit sabei quo
comparacione subita velocitate et evasi ego
solus et nota quod in omnibus hiis
aggravatur nocumentum non solum per
ablacionem subsequitur statim rerum per
nomen per auferendi modum et ordinem
intencio describitur aut damp(n)um illa
tamen relinquatur inprovisum venit tan-
quam insperatus ignis de ce-
lo tamquam credibile ventus irruit

cia a quadam die s q mag apta qr
tempore communi quod modo e sine pctō
et tempus leticie contraria aut modo
s posita magis apparent est n cum
dixerit pax et securitas tunc repen-
tinus superveniet interitus pulp xx iiij
doma gaudij inter go initia e tri-
bulacionis leticia societat filij et filie
eius ut eet plaga generalior co. ubi
nuno et putaret se evasisse corru
pula et magis dolet inproviso fus
sin sege qui debuit eos ab oppressu ex-
gibe nuncius venit ad iob missus
ad iob qui dicet boves arabant me
morit fhem memo stram et sic
utilitatem ad maiorem dolorem et
asine pascebant iuxta eos go ma
palium asine apud iudeos sz et fere
meminerunt ut ostenderetur magis
conseruare et venerunt sabei a sibi
regione accidentali et sic cingit
in fulvio hostis nud ut dolor aggrava-
ret tulerunt qz omnia ut ulitas do
lorem augeat et pueros v custodes
percusserunt gladio go quing apud
sem sicut attiso puerorum quia dure pra
vero et evasi ego solus sz prima-
te dylo ut nunciarem tibi ad aug-
mentum doloris quia si nullus re
mansisset et nunciasset paulatim
se cognovisset et minus grava-
sset cumqz adhuc ille q loqueretur
glo nunciare multa mala et su-
bita ut super unum ut mulier in
gratia palam inparaeret venit venit
alt et dixit ignis dei descendit
de celo s aspiracione pte aeris dei p
missione sz dyli procatione po-
tuit se quod illum ignem velox
collisione nubium vel conflam
macione intorum vaporum vel
alio modo ut generaret procuravit
at s ipsa nuncio dicet dyabolus

secom iusta cete eum ignem col-
las cum cotidie fumens in fundas
et cunctas oves eius ad ap-
tum e in mosicaum go quasi
vindictam eum sustinens quem
tat hostijs placabilibus pro sz
q. mo palam accidit ut nichil
aliud usm aptum remanet
sz adhuc illo loquente sine mora
venit alius et dixit tradi-
untim s sicud sabei fecerunt tri
turmas sicud erant multa ce-
melorum ut tres turmas fecerunt ppt
fortitudinem illarum bestiarum et
invaserunt camelos x molet
et apte supervenit custodibus
repugnantibus et tulerunt eas nob
in nitis nec mo et pueros gla
ut audeut se i inimicos tuos q
nulli nuncii et effugi etc. aptum
cameli sunt qui terrena despe-
sunt caldei demones qui sunt
tres turmas cum eos glo qr
illicito ope super frivola loquacis
inordinata cogitacione studia
terrena dispensacione vastat
adhuc loquebatur ille ecce alius
nuncius de morte filiorum et primo
meminit filiorum leticia secundo
ruina letificando ventus ve-
hemens dicit qz adhuc illo
loquente ecce alius intravit ergo
qui uno velut no pstruntur
ideo bisqz percuciatur ut usqz ad
intima quasi feriatur 1 x vi
collegit suorem in me acci-
dit me mulier super unum in-
ruit in me q mygas et dixit
filius eius et pl' c vescentibus
ma dicit comedentibus ut dum na-
tantibus quia pt pz minus
doleret et bibentibus vinum vi-
nud in do f s sz magis te-
nen um cete nom dyly

plus temptat eos vacuitas de=
licijs ayt xvi et luc. xv. ambu=
labat plateam et in aquosa et non
inveniunt requiem. Et habitat in
locis humentibus cum maiores
vacant talibus. Secundo hostis in
nos vehementius irruens accipit
quando et illos qui per custodiam disci=
pline prelati sunt lectiae sine
tegit et ideo eccl. x. xx. ve
tibi terra cuius rex puer est et cuius
principes mane comedunt. glo.
in maiori sub domino sathan
obruit filios quia per negligenciam
maiorum querit aditum in
morte minorum. Repente hic
de. scilicet modo aggrauante quasi
subitus unde dicit repente ve=
nit ledunt iacula que preui=
dentur quia fortis et rigidus
est ventus iste ut dicitur in mo=
lucet horribilis et impetuosus
.n. aug. deus quod est ventus et
ipsa eius indicatur causa ne eo
venisse venit inquam a regi=
one regio deserti appellatur regio
aquilonaris que per defectum caloris
deserta est unde de isto vento dicitur
eze. i. vidi et ecce ventus tur=
binis veniebat ab aquilone. per hunc
modum procedit frequenter temptacio
repente scilicet ne homo sibi prouide=
at. ideo ait xxvi. vigilate et
orate ne intretis in temptacionem
est vehemens ut quod violenciam
inferat ventus ne post impetum
vehementi talis fuit temptacio
ioseph a muliere egypciaca.
gen. xxxix. Item impetuose
ut facilius impellat venit
ait viii. magno impetu grex
preceps abiit in mare. Item a
maligne ut bonum extinguat
aquilone eccl. xliii. ventus

aquilo flauit et congelauit unde sic
igitur iacl' i° quasi ortus voluptatis
et post eum quasi solitudo deserti et con=
cussit iiii^or angulos domus ut tota
domus omnis opprimens cadet que cor
op. li. t. et mor. sunt ecce duplex
dampnum scilicet domus et puerorum unde
non dicit filios vel de ancilla natos
sed liberos et ita fit in mor. tempi de
lons quo gradatim deteriora incidat in
in eius corde locum omne malum
inveniat et mor. sic ut enim non esset
salute aliqua consolacio esset si vivus
remansisset paruus aut saltem lesus
sed mortui sunt et ideo nulla con=
solacio remanet. unde illud Ier. xxxi
noluit consolari quia non sunt. et
effugi ego solus ut nunciarem tibi non
inpor genera hostium describit hic spe=
cies per quos quadruplex temptacio
designatur. sabeos. ignem. caldeos ve=
tum. per sabeos prudentes seculi qui
inspirant eloquentes .i. de comitionibus
loquentes unde illud baruch iii° confa=
bulatores et conquisitores prudencie
et intelligencie isti per asinos prudentes bo=
ves et asinos .i. laboriosos et sim=
plices devorant unde ij eos qui sim=
pliciter ambulant quod. in bello ignis concu=
piscencie carnalis iste consumit singu=
los iste est ignis de quo i. xxxi
ignis est usque ad consummacionem devorans cal=
dei feruitas cauitudine que sequitur
in vadit camelos .i. cupidos gibbo=
sos et onustos dicitur autem ecce cau=
litas impietatis et in ime pu vi
uiscera impiorum crudelia. ultimo est
ventus superbie et ista obruit filios
illos scilicet qui hereditatem xpi possidere
incepta et maxime primogenitos vo=
de quibus adultera dicitur sapie iiii° a
vento commovebuntur et a nimietate
ventorum eradicabuntur domus autem ista quam
concussit ventus mens vel conscientia
sapie viii° intrans in domum m.

maior angeli maior virtutes de quibus
sunt .vii. columpne in domo sa-
piencie prov. ix. in filie tres virtutes
de quibus .i. cor. xiii. firmias maior
virtutes caritatis ut patet vel per
indiscrecionem contra continet prudenciam
vel per delectationem libidinosam concupi-
scibilis contra prudenciam tempe-
ranciam vel per timiditatem irascibilis vel
contra virtutem in culpam perturbacionem
sed dona et virtutes perimit omnino
peccatum quare ad nichilacionem quevis
aut qui euadat et resiliat est scin-
tilla racionis que semper peccato remur-
murat unde gregorius virtus fugit
a racionis discrecio ad animum redit
quo amissa muciat ut quod per
turpata mens mens perdidit affli-
cta respiciat cum adhuc illo lo-
quente etc. nota multa infortunia
audisse in cronicis excepto isto
de quo hic loquitur sampson cum
filisteis oppressus iud. xvi pistor
pharaonis suspendio adiudicatus
gen. xl amalechite compressi
.i. reg. xxx. amisus aste
pressi a reg. xiii thamar ab eo
suo ii reg. xiii. et vasti de
dicatur corrupta eod. c. vasti de
posita de regni solio hest. i. aman
damnatus ad supplicium patibuli
hest. vii. balthasar interfectus
dan. v. godolias occisus ier. xli
symon cum filiis dolo interemptus
est .i. mac. ult. iohannes decollatus
matt. xiiii tunc sunt iob. tanta pre
inopia egit de nehemia ablatus
hic declinat desperatione iob hanc pa-
ciencia sustinens ut dictum est supra
et primo quinque dicitur hic astabilitate
mentis surrexit scilicet ab inordina
ta compassione scidit et animi
custodia eius in omnibus hiis
non peccavit scilicet pars hic tres quia
cum dicatur afflictus audito de filiis

et inter ipso ad primo auditum de-
mentem retinuisse quo ad filios
eis compaciendo scilicet quo ad deum
ei gracias agendo adiuvante tercio quo
ad seipsum consolando et dixit
nudus natus te consolatur primo ex
recognitione conditionis suae scilicet
ex recognitione conditionis dicitur
compassio sive dictum ex duobus primo ma-
ex abiectione ornatus vestis scindens
vestimenti scilicet ex abiectione ornatus
vel sicut capilli 2 tonso capite de
ergo tunc a audita morte filiorum
surrexit auditis adversis expert-
surrexit audiens ad eternam
robustius surrexit constan-
tiam mentis et qui prius sur-
rexit stabat omnibus habitus fuit
stat omnibus amissis sunt .i. ab
omnibus expeditus ad superna se e-
rexit gregorius nonnulli magne con-
stancie philosophiam putant si disci-
pline acerbitatem contra ictus
verberum dolores non senciant
non nulli vero in modernio dolore
conmati in excessum lingue colla-
buntur sed iob vere philosophie regu-
lam tenuit ut nec dolore sena-
cus flagella sperneret nec ultra
modum fervens contra iudicium
flagellantis insaniret et scidit
vestimenta sua compaciendo filiis
secundum morem antiquorum sic iacob
gen. xxxvii. ecce quod dolore
flagelli sensit gregorius non est se pondo
virtutis et sensibilitatis cordis per
matt. xxxiii in mortem pervenit
lac. sic xpistus io. xi super lazarum
sed videtur peccasse dolendo de mor-
te filiorum secundum de morte anima
non doluit inquantum racionabilitas
hoc facere et dolor absorbens
racionem de quo ad in non contri-
stemini sicut et etc. et de hoc racionem

est non de dolore moderato et tempo
ra greg mos uetus fuit ut quisquis
specim sui corporis capillos nutriendo
servaret eos tempore afflictionis ab-
scinderet crinem uit per similitudinem
sui greg quamquam alte sedi cerni consi-
lii prodet qui supers uestibus a terra
primitus iacet internam recognoscens
sedem mod antiquorum quia pulvis
erat et in pulverem reuertetur in
terram in adoravit i. diuine maies-
te reuerentiam exhibuit greg exhibuit
notat hic tria eo dicat ne dilectionem
proximi careret filius luctu impe-
dit ne dilectionem dei desereret inter
genitus adorauit ne superbus esset
tonso capite corruit et dixit hic
commendatur auctoris et primo describitur
eius ubera sed uberum in nos in
his omnibus non peccauit in uerbis
primo tangit conditionem ipse singula-
laris sed eminentia conditionis
diuine deus dedit tu sue uoluntatis
ad diuinam conformitatem sicut domino
placuit quod grauis a tamen putans
sit nomen domini benedictum singularitatis
conditionem recognoscit quo ad sim
plicissimum in mundo et quo ad co-
ssum preconia demum intelligentie nec-
dum in conditorem recognoscit per
renouatio bonitatem et potestatem
deum de deum abstulit et dixit in
dominus bonis nature in corpore bonis
gratie in mente bonis fortune in
possessione cessus sum hic dicat se co
solando greg qui accepta sed re-
linquenda perdidi quod sum amisi
magna consolatio in rerum ami-
ssione est illa temporalia ad
mente reducere quibus contingit
nos tres quas perdidimus non habe-
bimus de nouo manus a terre que
est mater omnium terra in me nunc ma-
terie mundus re illuc in terram s.
terra in miserabilibus presens a
firmitas quomodo uenit sic redi-
chi vi° nichil in tulimus in

hunc mundum dominus dedit dominus abstulit
ecce quia ia i. omne datum optimum et
omne donum perfectum tocius in quod habes
quod non accepisti deus abstulit grego
scribebat quod contra eum uires temptandi
sathan alias non permissus habebat forsitan
ei dolens erat sed quod conditor dederat
hostis abstulisset sed postquam non ab
stulit hostis qui dedit sua recepit non
doluit sicut domino placuit ita factum
est dicitur in eccles ne sit aliquid in-
competens fieri uelit uel faciendo
uel sinendo ut fiant per omnia que
tamquam noluit fecit sit nomen domini
benedictum uidens sibi nulla i. minima
facienda cum non esse deus gratias agit
greg cum uehat una que nolumus
patimur recte est ut ad illum qui in
iusto uelle nil potest studia nostre
uoluntatis inclinemus magna est
consolatio est in re que displicet quod
illo ordinante erga nos agitur cui
non nisi iustum placet sit ergo nomen
domini benedictum omnia dicta secundum aug
cum sonant potentiam maiestatis que greg
preceptis utrumque nomen domini benedic-
cum utrumque opera bona bene omnia
fecit unde secundum greg superbum hoste
humilitate uicit crudelem patientia
strauit uir sanctus quod bellator in
accepit uulnera et non inflixit gt
cum patientie uoces in laudem dei
permissus reddidit tot in aduersarii
pectore iacula intorsit uocibus
hijs de capite sermone contingit per-
tire nec penas infligentium que
bona tacendo non mala eueniendo
magne primi dr in omnibus hijs de
ablatione possessionum occisione puerorum
oppressione liberorum commotione hominis et
clonio non peccauit iob. la fuis uel
tacendo tamquam insensatus uel blasphe-
mando tamquam infidelis tacendo ne-
lud ingratus uel blasphemando uelud
desperatus sile i. xvi non peccauit
et in animalibus 2e Sz tot i vij

peccavi quid faciam tibi o custos hominum
Ergo non peccavit tunc ut tanta pena
sustineret. Alii dicunt quod hebraica ve-
ritas non habet labiis nec libri antiqui
nec stultum quid contra deum locutus
est et tunc exponitur non peccavit cor-
de nec stultum quid contra deum loquitur
ore et ideo perfectus quia iam in omnibus perfectus
quia in verbo non peccavit hic perfectus
est vir

Factum est cum quadam die post
descripta est adversitas Iob quantum
ad inflictionem mali et quia duo
sunt mala que affligunt scilicet verba et
verbera sive facta et verba illatorum
plus nocent ideo hec pars habet duas
in quarum prima agit de cruciatu ver-
borum ibi dixit autem illi uxor sua
in duas primo describitur afflictio secundo
tangitur afflicti perfectio. Cum testa
saniem prima in qua primo afflictionis
datur occasio secundo afflictionis ipsius
additur magnitudo ibi egressus ergo
prima habet tres primo ponitur diaboli depre-
ciata pugna in ipso secundo ad futuram
provocatio et dixit dominus ad sathan tercio
ad affligendum relaxatio ibi dixit ergo
dominus Factum est autem quadam die cum ad
sunt angelorum et electorum de die scilicet divi-
na quia in conspectu dei lucent pro modo
visionis serena quia lux splendens cum
venissent filii dei id est angeli boni non
solum rationem scilicet per propriam assimila-
cionem unde dionysius diffiniens ierar-
chiam dicit quod ierarchia est dei-
forme quantum possibile est similitudine ve-
niens complecto misterio pati ad reci-
dendum iuvamen prompti ad obediendum
divini ad contemplandum celi est
ut starent coram domino exponitur
ut dominus venisset quoque sathan inter
eos hic dicitur venisse eo quod assistit quo-
dam hic presens pugna quia victus redit
item quia redit ut suam tentandi
peteret et fraudem in quo spiritu eius quo non
latet eius astucia nudus enim est
infernus coram eo et nullum est
operimentum perdicioni Iob xxvi. Et ut

egressus est ergo et stetit coram domino
ut diceret dominus ad sathan exponitur ut
supra unde venis ergo hic non ut prius
tunc enim spectat redisse de bello ad-
quod lavatus fuerit non est aliud
nisi quod infinitas superbie eius
interpretatur quia de abysso et infima car-
ne innixus qui contra deum te erigis
Unde ait domini timor et pernicia q[uam]
de potiori homini et gentium complo-
rari sed nota ergo quod dicit pernicies
bulam notari magnitudo fraudu-
lentie primus cum sunt quasi volantes
super pectus gradiens ergo in-
nixa super pectus gradiens scilicet per
ago ab illo spiritualis post volatum an-
gelicum malicie sue pressus circui-
vimus forinsecus ad gressum laboris veniunt
dicit et dixit dominus hic ponitur diaboli ad
afflictionem provocatio primo ergo po-
nitur divina commendatio secundo di-
abolica ad mentem dicta est tercia gra-
tia temptationis postulata a ho-
mine temptatore. Primo enim
quia mitte manum tuam. Primo enim
provocat Iob commendando secundo diffi-
cultatem pro patri temptationis quia nichil
sunt incipiendo tu autem quomodo co-
medit autem Iob primo repetendo
laudem que laudavit eum dominus in
prosperitate secundo super addit laudem de
victoria pugne in adversitate et
adhuc retinet et dixit dominus ad sa-
than numquid considerasti servum
meum Iob quod non sit ei similis
in terra vir quia mulier tibi resistens
vir viriliter agite Ego in quem sunt
post dominus viri secundum cor simplex
ambulans peccata qui ambulat simplici-
ter ambulat confidenter rectus nisi recte iudicaverit in
rectitudine timens deum timens Tolle quod fi-
ne xxxi a bono malo re po-
nere malum et in sua
bonitate perseverans et adhuc re-
tinet innocentiam ideo xxviii non est
re in mente quod tu commotus es aufferre
pro malo gratis tuo retinuit ergo
tu commovisti malicia sed ille innocen-
ciam non amisit et inde quod non
mutatione decus laudes Iob

repetit sed inrepetendo tamquam
bonus orator semper aliquid addit
dicit erat impio vir erat intra hus
vel gaudeat animus sufficientia
repetit dominus et sufficiat addit
excellentiam iniquus consideres sed
in. quia non sit si ei intra inhac
causa et secunda repetitione supra
excellentiam addit perseverantiam
cum dicit. iniquus. quasi. et adhuc
etc. vel non ... ... in me etc. non
quod dominus quiescat vel adulo
instigetur sed more nostro loquitur
qui nos commoti ferre nominus
Item secundum quasi ad illa mea utrumque
descendit ut filium eius ab homine
capiat ut non notat hic cum se
questionem assignat ergo deus sit in
iustus quia frustra non semper sed
quantum ad id quod dyabolus intende
bat vel frustra id est sine culpa hic
exigente non tamen frustra id est sine
causa quia ad dyaboli confusionem
et nostram edificationem Gregorius in ...
xvij vel ad proximi edificationem
in v. tribulacio paciam operatur
glo non frustra patiam iob an
disperdis ad proximi utilitate vel non
tribulacio paciam operatur glo.
non frustra quia in eo crevit
virtus paciencie et nobis patuit
quod in eo latebat mirabile quia
frustra percussus est cum nulla
culpa abscondit sed non frustra
cum virtute meriti cumulatur
Item ad dei laudem quia ...
... militis est ... regis ...
... posuit ... meum in gladium
... cum vidit sathan et ait
pellem pro pelle hic attendendo ho
mo primo qualem suam ponit
... spaliter exponit et ad propositum
reflectit et cuncta hoc est pellem pro
pelle ... talmmp ... cum fuisse
bona amore quondam temporalis
hic mala sustinuisse timore pe
ne deserens et hoc est pellem pro mundi
tamen ut omnia alium et priorem

et filiorum pro pelle carnis consuado
et cuncta que habet homo dabit glo. sine
dolore exponit animam suam id est vitam io. vj
qui amat animam suam perdet eam quia
ait ix quid prodest homini si universum
mundum lucretur anime autem sue detrimentum
patiatur pro anima glo ut vitam servet
homo in columne Item glo. quasi dicit dyabolus
iob contra se tot flagella cupiamus
sustinet quia ne ipse feriatur per amet
morem pellem temporalis sibi dabit ho
pro pelle carnis glorificate magna pru
dencia valde sapimus cum qui pellitam
putridam et dilaniatam pro pellicea
pro ipsa nollet quantum salvatorem
autem exspectamus qui reformabit
corpus humilitatis nostre quasi cor. ha
cia pro et cuncta que habet homo dabit
pro anima anima inquo datur intelligi pro
cipitas anime enim pretium non inve
nitur dignum inter omnia que habet
pro homo iuxta illud mt xvi quam
commutationem dabit homo etc. quia pro
ipsa sit anima apparet tamen cara est
deo iuxta illud ij Re xiiij non vult
deus perire animam sed retractat cogitans ne
penitus pereat qui abiectus est sed cum di
ligentia custodit ab angelo. i. Re xxv
erit anima domini mei custodita quasi in fa
sciculo viventium dixit abigail tam
requisita studiose adulo gen xiiij
da in animas etc. non nomine pellis in
telligimus insuper temporales quam
quia ex morientibus collatis pelles
corporis desuper eos Item hinc mortali
talitatem gen iij fecit deus ade et
uxori eius tunicas pelliceas
contexta super lignum fit tympanum sic
de pelle attenuata per penitentiam bene cum
resonat per confessionem ps sumite
psalmum et date tympanum Item humanam
fragilitatem Job xix pelli mee con
sumptis Item primam asperitudinem
ge xxvij sicut iniurie pilosum Item glo
in mortalitatem cum id est sicut pelles
salomonis et hic pellem pro pelle exo
xxvj tabernaculum diversum generum

pellibus tegebatur alioquin tegebatur h'
liniam postulat et primo ponitur po-
stulacio secundo postulacionis subditur
ratio aliogn i. si miceri non credis
mitte manum i. relaxa potestatem
G[regorius] dixit contende sic mitte q. d. alio
temporalis non e n quedam comminacio
ad penam vel ipacio sed ut fiat co
equa et tange i. tangi permitte i. e.
vo manus deo tetigit me eo tunc
et carnem i. dura et mollia in eo
vel temporalem vitam que constat in
carne et ossibus et tunc videbit i.
videri faciet q in faciem bn t' id e
aperte maledicat vel in apparencia
solum colat allegoria p os fortes ut
apostoli tre. vi. de excelso misit ignem
in ossibus meis istos perisit dum hiis
affligere tunc xxi sicut simias reperimus
nos ut tribuerent p carne in primo
pro dum appiant sup me no. ut
e tc. iii. dixit ergo deus h' adceffu=
gendum tangit relaxacio et primo
conceditur ~~rel~~ in generali secundo
ne nimia videatur et indiscreta co
arctatur in speciali vsque ibi i. dixit deus
ad sathan i. sic dicit liniam in manu
tua in mat t est. i. in potestate
tua quo ad corpus verumptamen illius animam
s i. spiritum vitalem serva vel pro
animabus quia tua sunt domine qui
animas diligis sed quod e cuius similator
enim sit cuius ad perdendum quesitor
tamen xiiii dei m animas ergo serva sa-
thon dicitur rumpe non audet vel
serva dicitur enim temptando servare
prohiberi sicut dicitur ne nos i du-
cas in temptacionem vel animam illius
i. vitam corporalem q. d. corpus a-
ffligere i. tu tua tradita e in manum
i. iuria sed noli eum interficere vel
violenciam non inferas anime eius q.
legitur sap. iii. iustorum anime in ma-
nu dei sunt egressus ergo sathan hic
afflictionis ostenditur magnitudo po
a plage vilitate secundo ab eius in
tencione pessimo tamen ab extu spec
ibi a planta pedis egressus ergo sa
than i. ad feriendum relaxatus p-
cussit iob vlcere i. apostemate q'
dicitur abolicio. lex quia fecit perdi
pessimum vlcus sunt spes lepre que
dicitur elephancia que crudine
superat alias infirmitates sicut
elephas alia alia magnitudine
pessimo in quo notatur dolor
intensio tamen xxx. nocte os meum
intensio i. xxx. doloribus a planta in
proferit doloribus a planta in
p[ar]te ad verticem vsque i. pro toto corp'
ad verticem ipsum i. pro toto corpus
malum ergo vlcus sunt pro sim
malum ergo vlcus sunt pro vilitate
deformitate pro intencione
sed pessimum pro intencione dolorum
pz dum crudelitas pe. vi. crude-
lis e et no miserebitur ergo ideo
lis e et non parcit i
quos electos suos sic permittit i
fatiis quia videt quod tenim
net in summis sunt ergo quisque
colligat quid illi sunt passuri
quos reprobat sic h' sic cruciat quos
amat et quo sicut qui in in-
amat et quod sicut qui in
dico arguendi sunt sup' secundo
inta permittit qui ipso iudice te
se laudavit qui testa h' post
se laudavit qui testa h' post
ipsius e iob corporalem afflic-
tionem tangit afflicti persecucio-
nem et h' quo ad duo primo quo ad
maioris afflictionis voluntariam
susceptionem secundo quo ad similitatem
ciusdem secundus qui testa. sibi
abutitur defluentem vel distictum
videbat i. radebat vel gg'
quam mulieres tenui sue ille
concessit qui vestem non
digitos sed testa vel in mb'
amovit secundus instinctu
humilitate de sue fragilitatis con-
sideracione ergo ut consideracionem
fragilitatis sue cum pertinentem
tibus trahet et ante oculos
nim desperacionis auget non
qualibet in mente que pent vide
in munda repitur sed instar=

quisimo sedisse dicit' post9 simula-
ta est in pulue' anima nostra
nō iob in sterquilinio vincat dya-
bolum et met' celum adam in
delicijs vincat' a dyabolo et e contra
in sterquilinio nō quod bñs iob
exemplo suo hic nos docet dicit
ergo ibi pri egit de inflictione verborum
vel factorum hic de inflictione v-
erborum et primo quantum ad verba de-
risionis et exprobrationis inflicte
et h' contra vxore secundo quantum
ad verba reprehensionis iniuste
contra amicos ibi g' audierunt er-
go amici iob prima in d primo
audit' stulta et impia vxoris
exprobr' secundo mitis pia et paciens
responsio ibi qui ait q vna ex-
probatione illius apparuit hec
duo fatuitas dissuasionis et
impietas persuasionis ibi ben-
dic deo secundo pars principalis
hic duas primo audit' suspe-
ius prudencia in male lo-
quentes reprehensione secundo pij-
etas in diuine iusticie approbatione
ibi si bona suscepimus dixit
autem illi vxor sua, dyabolus vic-
tus de tribulatione recurrit ad
artem qua vicit adam ergo an-
tique artis insidias repetit
et quia scit quod adam Eua
fallebat ad adam eciam recurrit
ea multos vel ciatus decepit for-
tissimi qz infecti sunt ab ea
no p'mitte vicit dyabolus adam sa-
tissimum gen iij salomonem sapi-
entissimum 3 reg xi sampsonem
fortissimum iud' xvi dd' sanctissimum
et castissimum 2 reg xi h' inde
notat ieron9 ad nepocianum nec
in preterita castitate confidens qz
nec dauid sanctior nec samp-
sone fortior nec salamone po-
tes esse sapiencior mem to ff

quod paradisi colonum de possessione
sua mulier eiecit io. michi vij ab
ea que dormit in sinu tuo et cetera f
xxxv omnis malicia super nequicia
mulieris dixit aut' et c' attende quod
hostis callidus nichil proficiens verbis
ad verba conuertitur glo. post vulnera
hostis verba intulit quia enim nisi do-
loris magnitudine sit facilius persuasio
capit' ff ea qui cetera abstulit vx-
orem reseruauit et merito quia non
potuit ledere penitentem se conuertit ad verba
tamquam ad efficacius flagellum ple-
cum pungunt verba quam verbera eccli
xxviij flagelli plaga liuorem facit
adhuc permanes in simplicitate tua glo
simplicitate arguit qui terrena despiciat
et eterna cupit adhuc permanes et c'
simplicitate hic appellat stoliditatem
vel fatuam mansuetudinem qua d mitis
es mansuetus in sustinendo paciendo
tot flagella. hic est simplicitas de
digna i xij deridetur iusti simplici-
tas sed quia ipse retribuamus hac
simplicitate seruabat et ostendebat
io exponit ergo h' in simplicitate
sic. tho ij de vxore tho manifeste
inuma e sper sua. benedic deo id est
maledic sic. pe petil. benedixit
nabath deum et regem in quo
nota quantum scriptor abhorruit verbo
blasphemie p quod contrarium dedit
intellexit vel sic benedic deo et mo-
rere benedictione h' omnia passus es et
ideo nō restat nisi mors benedic er-
go deum et morieris h' mulier cupit
ygenit illorum de quibus mala in na-
mus est et c' et mach' i exequiro re-
cessimus et c' nota quod omne malum
persuasit mulier cum malum operis
i inobediencie gen iij. mo tobie
mali cordis i desperacionis tho-
ij i' sm mali oris s. blasphemia
et ideo verum est istud eccli xxv omnis
malicia et c' secundus pessimus notabiliter
describit mulierem nota mulier p'
mismus est hominis conspicio insacia

bestia continua sollicitudo indefessa
pugna dampnum cottidianum solli-
citudinis impedimento mens incon-
tinentis inanis fatigatur per phil
al' pessimum pondus gravissimum
asperis insanabilis hirundo incipit
qui ait ad illam q vita de stultis
insipientibus glo greg non ait vita de
insipientibus sed de stultis insipientibus quia
q primo sapit accidentis est stulti-
tie non acandidatur nec hec ergo stud
dicit glo non audit iob ut sibi po-
stam post adam fecit hic dicit ut
subiectio pe in insipientis subdite sunt
uniis suis et coll' in si bona su-
scepimus de manu dni q d stulte
loquens tam quia mala sunt adeo
scind et bona eccl xi bona et mala
vita et mors paupertas et honestas
a deo sunt ysa b lv ego dns formans
lucem et creans tenebras ad quia
pe bona sunt communia sit et mala
composita si ergo bona i tempora-
lia que sunt creatura dei bona quia
ius male utentibus mala suste-
pimus de manu dni eccl xi bona
et vita mala et mors paupertas et ho
a deo sunt si bona suscepimus de
manu dni mala aut i penalitates
que mala indicantur qr non susti
ius aut iob suscipimus consolatur
glo magna consolatio in malis
bonorum remissa nec frangit quod
a dolore obviat si nisi retine
hic q est communiter sublevans ali-
ut hinc eccl xi in die malorum
ne in memoria bonorum sed alr
ront glo magna consolatio m
cum magis ee tempa desolationis me-
moria bonorum prius historie unde
re. plangens desolationem suam dic
tum i recordata est iherusalem dierum
afflictionis sue et omnium desiderabilium
suorum et boecius dicit q infelicis-
simum genus ac ad bona ami-
ssa pot quis dr recordari vel
tamquam data ab alio vel tamquam

possessa quippe prima est recordatio
ad consolationem secunda non a omnibus
his non peccavit iob labiis suis
ge duobus modis labiis delinquimus
cum aut in iusta dicimus aut in-
sta irati ennuntiamus verbis ergo iob i quiete
que agit labiis minime peccavit
quia nec contra ferientem superba-
diat nec contra suadentem recta
reticuit ad primum monemur ephes
iiii° omnis sermo malus de ore
vestro non procedat ad secundum thit' ii
hec loquere et exhortare quia ipsa in
ve inuchi quia tamen pro quo tamen
in vetrinat ossa gl audientes hic
agitur de afflictione iob corporis ex-
iuncione et primo in firmatur corporis
afflictio secundo ponitur ibi iob cum
ipse tamen l' afflictus prius hic aperit
iob cum oratione sumpta conclamen-
tatione subditur corporis discriptio
ibi vir eliphat inmacia corio
in firmatur tam corporis inflicte
in sperone ibi
qui corporis sornmitur oppone ibi
cumque elevassent oculos inspicit co-
tinue quedam ex tribus com venienti
quedam ex considerazione et compunctione com-
pendiatione tangitur tamen que quam
dicitur tangitur tempore quam
pe et hic est audientes amici iob.
esse mal q ac ei dixlus qui per
dampna non flecte nec pro vera
frange nec pabula noceus potuit
decipe ad suspicientes amicos rec-
it et quia eos moneri non pot sb
ipse pintas monet subsequenter
et unusquisque illorum venit tamquam
in acu afflictionis audientes s
et simul tres amici iob quid est
q tanti viri tam prima maneant
amici quia pro rebus dividunt
adduunt amicos plurimi s forsitan
tempore prosperitas plures hunt sed re
cessunt tempore adversitatis propterea
divo a pompe a quos hunt se
parant ipsi hic a dicit gg enquirens
in prosperitate diligit. sed quo ipsi venit

nicho est utrorum persona an prosperitas
diligitur scilicet propter hoc unde amicicia est
panphilus quia multorum sodalium
ambiguos ostendit scilicet vel im-
ste fortune forme inpetitudinem
tra primum turba ista sequitur non
homine amicus Iob est amicus
verus et fictus verus qui amat
et amatur Ecclesiastici vi secundum illum certe
amicus illius Item qui amat na-
turam amatur ut deus est amicus ma-
iorum sapientie vii diligit animam et
nichil etc. fictus amicus dicitur
qui amatur et non amat Ecclesiastici xxx-
vii est amicus solo nomine etc. Proverbiorum vi
peccator oris Item qui non amat
sed amare se simulat Ecclesiastici vi est
amicus qui convertitur ad inimici-
ciam ibidem ab amicis tuis separare
et ab amicis tuis attende Ecclesiastici vi amici
eius solo nomine omne malum in
intermissione possessionis in bone
plus in lesione corporis quod acci-
disset ei audierunt quia tamen ma-
ximum non merunt venerunt sin-
guli de loco suo verum tamen glo-
riosissimum quante caritatis firmitur
audit sed bona corporum nutrito sub-
ita indispositione frangitur eliphat
themanites athenia metropoli
ydumee hic credebat se esse sapi-
entem sed non est audita athenia
baruch iii et sophar naama-
chites sic dictus ab opido naa-
ma et baldach suites suith est
quedam pars terre huius non sit inter
de helim vel quia iuvenis vel quia
non sunt tante dignitatis vel quia
superbe loquebatur non convenire sic
[illegible] persons allegorice significantur autem
heretica curantes infide et intentione qui
corpus Iob id est ecclesiam persequuntur in corpo-
ribus perguntur enim infideli similitudine
in amicicia ficta dei et proximi
dilecto in ad ventum suo adimpug-
nandum eorum deo machinacio in
mentum compertum in insultacione

et contemplacione Nunc intencionis cau-
sa in clemencia eciam occulorum fictum
eciam aliquis abstinencio in non con-
tinuacione gestorum eciam reprobacio in
proclamacione erronea predicacione
ploratum ficta compassio in fictione
dispensio errore professio in professione
presumens nunc laudis ambicio
in silencio tempore sermonis eciam ap-
dicione cessacio prelium alii mali
dicunt unde non legitur reconciliatus
fuisse eliphat contemptus
dei inspiratur et signat peccantes
modernos quibus dicitur Romanos iii quod
temptant nec erant igualiter bal-
dach qui interpretatur a tempore vetu-
status peccantes in scripturis quibus
dicitur Colossenses iii expoliantes veterem
hominem sophar dissipacio speculi pec-
cantes in proximum de quibus in proximi
ipsi fuerunt rebelles cum dixerunt
cum sibi hic tangitur magnitudo ami-
cicie que attenditur et communione et
ticie que [illegible] et communione et
et signo et natura intuitu bona
primo aperte corporis paruit secunda a-
perte opis insistunt illum tercio aperte
oris et consolarentur eum dixerunt
non sibi admiracionem vel quibus eciam corde
suo contemplant ut parum vel non
ad maiorem eius consolacionem condes-
cia omnia insistarent eum consper-
tam in iam deprecans plorantibus in
consolacione sequitur super clamasset
hic tangitur magnitudo amicicie per
effectum seu per evidens signum signum
autem amicicie est se conformare
amico secundum statum suum quod fecerunt
isti conformantes se Iob primo in
afflictione proclamantes scilicet in clamore
insinuacione scissis tercio insinuacio no-
bilitatis abiectione sparserunt pul-
verem super capita sua quarto in corpori-
s assumpcione sederunt quia tamen cum eo vii
diebus quinto in lingue cohibicione
et nemo loquebatur audiens ergo

septima conformitate amicorum iob
statuit ipsius primo introducit eos
ad consideracionem ipsius et hoc est cum
procul elevassent oculos suos tamquam
incipientes eum videre hic dicitur duabus
de causis inseparabiliter oculos levas-
se ut peteret auxilium vel impenderet
non cognoverunt eum propter loci distan-
tiam vel propter magnam immutationem
mutationem faciei quia in xix facies
mea intumuit a fletu Item quia
filius et aliis sedebat quam consueverat
in xxix cum sederem quasi rex circumstante
exercitu in platea parabant cathedram
michi etc ergo non mirum si ipsum non
cognoverunt quia quem viderant in
summa gloria nunc viderunt in summa
miseria exclamantes ploraverunt Sed quia
cum eum non cognoverunt primo
non cognoverunt sed tamen postquam atten-
derunt [illegible] flere tunc flentibus ergo videtur
consolacionis ut tunc volumus quan-
piam afflicto a fletu suspendere
[illegible] eius luctu medendo [illegible]
[illegible] dolentem quippe non potest conso-
lari qui non commendat dolori suo
de vestibus ex dolore etc in scindite
vestimenta vestra et accingimini saccis
et plangite [illegible] ut nunc vel utique se
conformaverunt sui corporis habitum tunc
cum vulneratum corpus viderent scin-
derunt ipsi vestes scinde et cinerem
[illegible] pulvere capita se-
dere [illegible] in
[illegible] ut macerem
[illegible] in [illegible] pulvere puelle
nos aspergite Hester iiii Mardocheus
scidit vestimenta sua et indutus
est sacco spargens pulverem capiti
suo et sederunt cum eo in terra vii
diebus [illegible] eius fuerit
caritatis commendatur ad afflicto ne-
cesse quia [illegible] longanimitatis vii
diebus cum afflicto [illegible] que
[illegible] die et nocte intra se-
disse que compassio pulvere ca-
pita aspersisse vii diebus et septem

noctibus glossa ignoratur utrum con-
tinue tot diebus cum eo sederint
an cum amplius protraxerint silen-
tium tenendo et primo hic tacitur-
nitas [illegible] secundo taciturnitas
subiungitur videbant eum et nemo
loquebatur ei verbum ex dolore tam
passionis vel stupore subite im-
mutacionis vel timore sue [illegible]
[illegible] videbant enim per signa exterio-
[illegible] infirmitate que est [illegible]
dolantis esse vehementer [illegible] tamen
[illegible] neque ipsi [illegible] sedem
[illegible] recta sequitur

Post hec aperuit iob os suum contra
amicicia ipsorum qui ad consola-
landum venerunt subdi-
tur iob querimonia [illegible] occasionem
ad respondendi assumunt in ista ante
lamentacione deplorat iob non solum
suam sed tacitus humane condicionis
miseriam et primo in generali et ma-
[illegible] secundo in speciali post dies
etc post hec que predicta sunt aperuit
os suum secundum glossa declaratimus
dolorem que ante tenebat in corde
et maledixit diei suo non deo suo
sicud frequenter impacientes faciunt
[illegible] et maledicit
regi suo et deo suo diei suo [illegible]
dies est pars temporis et nichil
mali meretur nec potest pati ergo [illegible]
et stultum est maledicere diei [illegible] illa
ista maledicenda sunt secundum modum
et usum loquendi aliquo eum [illegible]
illa [illegible] que fiunt sicut plana
[illegible] quomodo sunt hic
est [illegible] loquetur [illegible]
virga vigilantem et nucem [illegible]
[illegible] florebit amygdalis aliquid [illegible]
[illegible] non intentione loquentis
[illegible] sed [illegible] loquendi et affectu
loquentis generali ut [illegible] aliquis [illegible]
[illegible] dicat [illegible] noctem
nullam tamen [illegible] signum ut
cum dicitur maledicta hora qua
feci istud [illegible] dicat non affectio

nec intencionem dirigit ad hoc ut hora
illa malum habeat sed tamen ondit
affectum pene et detestacionis facti sui
sic beatus iheronimus aliq passus conc
hementi dolore plangit sed ad litteram
dicit textus secundum opinionem i fmore
ecclie et opposicionem sic t xxi quare
impii viuunt Sed quia dicit ipse quod
ad litteram non debet intelligi p se-
quamur exposicionem secundum glo secundum
quam deplorat hic ut moralit mise-
riam que singularit sibi specialiter eccle-
sie non humano generi accidit
per lapsum humanis inculpam et
secundum hoc duplex est exposicio vna que
plangit miseriam et culpam ex qua
processit aliqua alia qua in mehit
tenet culpe actorem nunc aut
z ma pp ymam s secundum quod
deplorat humanam miseriam quit
est ortum de pecto primo igitur de-
plorat ipam miseriam Sed quia
libuit sustinet anullus pt.
apparitur ex spiritate vo que pla
ngit misericordiam ex spirituali ibi
q data e in mistio lux ut
que miseria ortum hec de pecto
primo optat destruccionem pecti 2o
detestatur et plangit grandus et
pessimum pecti ibi quare non i mulua
mortuus sum ca dampnum pecti
insinuat ibi nunc enim dormiens
silem et quia in pecto sunt duo
silem que appellatur dies et delec-
tacio que appellatur dies et defor-
mitas sine error que appellatur
nox primo de utroque qui agit 2o
spaliter et separatim ibi dies ille
vertatur et hic e pereat dies i delec
pecti que videtur dies ave insi-
pienti sic xvum dicens homines n
desiderium pereat i p primam de
lectatur ps sicud fluunt cera a fa-
cie ignis sic pereant pec. inqua
natus sum quia omnis nascitur
filii ire eph natus dicat non
conditus homo non fuit conditus

antequam inculpa adam enim conditus
fuit in statum innocencie q aut primo
natus est in maledictione natus e
ppe hoc maledicit diem in qua natus
e non conditus sic ie xx i maledicta
dies in qua natus sum sequitur et
nox in qua dictum est conceptus e
homo nox appellatur ipm pecm per
tenebrarum erroris in qua dictum
e i 2 dia patuit conceptus e homo
glo in die nascitur nocte concipitur
quia ad delectacionem pecti non capitur ii
pus p inct tenebris in fine dies
q ista et nox pereat i ppe mai delectacio
dies ille hic quid sit se ad loquendum
de delectacione pecti de quo petit primo ut
abscondatur secundo ut non requirat tercio ut
ad memoriam non reducatur ibi non sit
in recordacione quarto ut non manifeste
ut illu dicit 5o dies ille vertatur i
tenebris q twins et incurro ad istas
tenebras moraliter apphia eciam pertracte
ipsa xv sede tace et intra intene
bras filia caldeorum non requiret com
dus deus s ad puniendum q non req
rat eam in districto examine q
sit quod impuri bene discuntur et co
mmatur contra i cor xi si nos
metipos diiudicaremus non utique diiu
dicaremur i ex dampnaremur et puniremur
non sit in recordacione quod plus
est posset enim alias dissimulare primi
tamen ut ex dampnacionem et tamen apud
se memorie retinere asserionem est
quod dicit non sit in recordacione et
hic sit qui penitens in amaritudinibus
recordatur eorum que fecit ysa xxx viii
recogitabo tibi annos meos ie augu
in li qui recordatur nolo omnis infideli
tates meas turpitudines et carnales
compunctus ac recens amem sed ut
dicunt te deus meus quod homo sit re
cordatur iudex non recordatur ipse illud
eze xviii omnes iniquitates eius non
recordabor ani nec illustretur lumine i non
appareat in die iudicii quod deus
illuminabit abscondita tenebrarum
torum mi quod non solum babilone

sed et uelud scintabit[ur] in luce soph. i.
scintabor q. si in uelud manet scin
tillam quid erit inhabilone et quo
sit possit fieri qd non tenebre deficiat
tum subdit obscurent eum tenebre
et umbra mortis i. opprimant eius sancta
pnie sicut nubes solem obscurant
diem ps beati quorum tecta sunt peccata
et umbra mortis i. penalis afflictio
presentis vite que non est mors sed
umbra mortis ps humiliasti nos in
loco afflictionis occupet eum caligo
i. confusio perveniat illam confusio
que operiet impios in conspectu omni
um illius nam in cunctam gentibus
iniquitatem tuam et c. ver. ignio c
ps operiant[ur] sicut diploide que sua
istam iniquam confusionem occupet
caligo confusionis presentis de qua
Je xxxi postquam ostendisti michi per
cussi femur meum et confusus sum et eru-
bui ps confusio faciei mee cooperuit
me et in volvatur amaritudine con
tinui doloris comunis pte ut contractio
nec delectaret etiam substantia aliqua
remaneat que non defleat[ur] mo illud
ps lavabo per singulas noctes lectum
meum i. per singula peccata glo. opponit
de apostata angelo qui fuit ca[usa] peti
et miserie humane dies in quo c[reatus] e[st]
apostata angelus qui iam periit
aglia sed optat ut in suppliciis re-
clusus liberam temptandi amittat
h' quod dies est prima bene conditus
nox per meritum tenebrosius uel dies
cum per prospera alliciat sed in nocte
desint quia ad mala trahit dies
sunt cum dixit eritis sicut dii sz
sz mortalitatem noctem intulit
dies ille uertatur in tenebras i. tal[is] in
telliga[tur] dum alliciat qualis est dum
sunt non requirat eius deus desuper
et non sit in recordatione glo. homo
redimitur quia caro quas non an-
gelus ps recordatus quia caro sunt
et p[ropter] ille ipsa homo aliena perit
malicia non illustret[ur] lume prime
uel gratie absorbeant eum tenebre

i. cecitas sua et umbra mortis
i. oblivio que delet memoriam ut
mors mitis occupet eum caligo
hic et in volvatur amaritudine o
sicut quod eum in malicia est finem
non uidet noctem illam ex parte
ista optat destrui peccatum quantum ad
deformitatem que pervenit ex adiscore
adeo et optat tria per que maxime
delet[ur] per considerationem furoris et
districti iudicii per que dz Iban ana
pervenientiam omnis principis ad
Iuritorum seu fomenti ibi non computet[ur]
iudicie per adhibicionem remedii ibi
malediuerit ei dicit go noctem
illam i. culpam ipsam et deformi-
tatem que delectationem consuetudinem
per quam primitus ara luce gre mo
illud ps dereliquit me lumen oculorum
meorum tenebrosus turbo possideat
i. turbatio extremi iudicii perveniat
in quo impii recipient[ur] q[uod] turbine
et in tenebris collocabuntur soph. i.
dies illa dies tenebrarum et calig[inis]
dies nebule et turbinis ps turba-
tus e a furore oculus meus i. a
consideratione furoris dei ne con
putet[ur] hic optat carentiam fo-
menti peccati non potest hic perimi
et penitenciam per defensionem per adulo-
rem et h[oc] est tenere primo hic ua
computet[ur] in diebus anni secundum
ibi fit nox illa solis sicut eius scelere
nec laude digna dicat go non
computet[ur] i. per sublationem non sicut
conseruari dierum bonorum i. virtutibus
resect[ur] quarum collectio facit annum
i. sicut perfectum benedicens coronam
anni benignitatis tue non uenit[ur] in
mensibus i. nec bona opa que
quibus faciunt non eam erit tempus
operandi post mortem sed solum eorum
lucra i. uita presenti prosit eisdem
sicud in Jo. ix. sicud uenit nox quando ppro
lat[ur] sine opibus sit et ego sum
menses uacuos habuit[ur] sit nox
illa solitaria i. sine defensione
et excusatione cum eam peccatum

comparatur vel defenditur q nox
nocti copulat sic fecit adam d
mlr quam dedisti michi etc q h
cum v ne addicias pctm super
pctm b' iusto meditacionum sibu
nota de religiosis in ca ubi pctm
meum emendare nolui pctm pctis
addidi dum de illis clamatus
aliquo excusaui aut penitus nega
ui aut q de illis e defendi et in
pacienter undi sic g nox illa so
lumen opere pfectionis sic michi lo
na laude digna et non laudet
digna sed timeat oleo adulacionis
laudari eum pctor frequenter uidi fide
lis quesiue h nox e valde peri
culosa laudanti et periculosa la
udato et pp h dicit de utroque p
ipsi xx dispdet dns capit et tauca
capud est ille qui principalis est
in pcto cauda adulator qui defor
mitatem operit et palliat et sub
dicitur et erunt qui benedicunt ppm
istum seducentes et qui beatificant
papitati sic g nox illa solitaria
nec laude digna sequitur maledicant
ei qui maledicunt ei dici sic oportet
no solum tacenciam fimbriis sed
in applicacione compacionis et h dici
verba et exempla p verba nc dicit
maledicant ei qui ma. dici p
exempla tamen subdit obtenebrent
stelle et est sua ista q s nox
ista desiderat p ab ingracionem diuinam
in stola etc p eorum sententias qua
ipsi excecant ipse ipsis qui eum pctor
agnoscit miro modo frequenter conti
git et quo ipse uidet q ipse uir
iustus sed ipsum reprehendit premodico
et punit suos defectus quos ipse
se reputat et h e maledicat ei i
nocti p incorporacionem et abnegacionem
condemnit ipsum maledictum qui
maledicit dici no adulatoris q
benedicunt et nocti s3 ueritatis a
matores qui maledicunt dici a
prosperitati mundane vel dici i p
bona opera sua q male dicta

reputant sic ipsa bonum facti sumus
ut in maribus ois nos vnusque inspiciat
ut q p in talis erat beatus augustinus
qui dicebat in confessione sua erat d
me consilia mea uita uiage mea di
ligenter discussa apparent in ea per
cum sterilitas et si quis in ea fuit
fructus fructus sic e an simulatus aut
imperfectus aut aliquo modo corruptus
ut possit an magis placere an non m
deo displicere sequitur qui pati sunt su
scitare leuiathan secundum ysidorum cetus
e m e species de aquis et signat
dyabolum ut ibidem dicit qui in lignum sole
mani uolubili perpetua astucia t uol
man subumbra dormit in secreto cal
sub locis hu a in cauitas superbis
luxuriosis et incorporet addita ineptu
cor secundum ysidorum videlicet hominem qui
in paradyso semel culpe p uanitatem
in tulit et hanc usque adcl
tionis in tulit et hanc ad
nam morte cotidie persuadendo a
dicit vel ostendit iste a bonis &
sunt ut ne reputauerit in candidibus
maiorum uel ad bellum pugnatur
mundi v stelle manentes in ordine
suo contra siseram pugnauerunt obte
nebrentur stelle a sancti viuentibus
splendentes firmamenti fulgentes uo
dici apparentes obtenebrentur id e
tenebris uiciorum induantur cali
gine enim pp caligine qua uel
alios videntur in uelutos uel seipsos
reputauerunt obscuriores vel i si dis
q patet ue ha etc quia nox ipsa ua
p enim delere uisceri mea donat
pc enim de leui inspiciunt mea donat
ueniat gloriosa resurrectio et de bea
ueniat gloriosa resurrectio et debeat
omnis culpa et miseria abolectis ideo
subdit expectet i adeo p seueret
et non ultra donec lux gratie appa
reat et refulgeat circa eo celicis glo
rificatis q aurora rutilans et
h est expectet lucem glorie i perseue
ret nox ista donec ueniat lux
glorie sed illam ua uideat ne
ortum sui amore i concordium

respiciendus ecclesie non videat quia
in illa nulla erit macula neque ne-
sciendo aliquid culpe quod non potest quod
in militanti ecclesia inveniri vix
est homo sine macula culpe saltem
venialis etiam unus non est homo iustus
in terra qui faciat bonum et non peccet
sed quod tunc dicebat nox ista quia non
potest eam (?) terminari ergo quia non con-
cluxit hostia ventris qui portavit me
id est quia a primis parentibus contracta est in
quibus omnes erant ideo natura est in
omnibus corrupta qui ab illis secundum
in omnes transit qui ab illis secundum
viam generationis processerunt et hoc est
quia non conclusit hostia ventris id est
quia apparuit vel incepit nunquam
dicat et plus sequitur ut dicit Gregorius
glossa in hac. minuta superius
conclusa mentis clausura mentis
incepit vel adulterio ho. ne. si qui
lam utrorumque parentum non conclusit
in me. aperuit per concupiscentiam ligam ne
titi et cor hoc sequitur est quod nec abstulit
mala quod intulit de oculis meis
quia in primo homine mors intravit
et in omnes transivit usque ad me venit
plaga illa et penalitates sequitur ipsum
peccatum inflicte inveniuntur sic et in
oculis in verbo potuit dicere beatus Iob id
est tunc in parietes mei permansit eo
non sunt et nos dignitates eorum
peramus quod non in vulva mor-
tuus sum vel licet (?) per quam hunc vite
multiplicem audit miseria hunc con-
venientem deplorat miseriam et ingressio-
nis in utero tam periculosum et
primo de peccati hac querimoniam 2o
subdit querimonie maiorem superius
altius sine vite quietem mite eum
dominicus plenum primo hic in primo
conquestus de sui conceptione vel in
matre conservatione secundo de sui na-
tivitate egressus de utero tertio educa-
tione conceptus continua tunc erat et fa-
cti mali sustinens timeat fugi

quod non in vulva id est in vite mortuus
sum potest esse quod hoc sequitur opor-
tuit ut oportet esse mortuus non
simpliciter sed ex opere gratia ad hoc
quod non tantum penam sustineret
vel adimpletionis quasi dicit ut quid ad
lucem veni ut tot tenebras in
curtem sile. sequitur quod egressus sic
de vulva ut vidi dolorem et
laborem hoc est egressus de utero non
statim perii ut non haberem experientia
calamitatis vite presentis cur ex-
ceptus genibus alludit ei quod
ceptus genibus pueri sagaces offi-
ciunt infantes quasi dicit cur ita diligen-
tio nutritus quasi dicit cur ita diligen-
sustentatus sum ut tam milit fu-
ssimet cur lactatus uberibus hoc est
ad quid recepi lactis dulcedinem
que nutrivit in utero amari-
tudine secundum aliam expositionem
plangit hic peccatum progressum usque
ad consummationem et dividitur secundum tres
secundum gradus qui sunt in peccato primus
cum concipitur in conscientia quod plangit
cum dicit quod non in vulva secundo
dicitur in actu quod plangit cum
subdit egressus de utero tertio recipe-
re complacentiam cur exceptus geni-
bus quasi de lactatis per blanditias et fa-
vores vel successivam prosperitatis quoniam
vanorum plangit cum subdit cur lactatus
uberibus et hoc est quod nam in vulva
mortuus sum ista quia supponit
aliam videlicet quod in vulva concepta
sum et hoc per suggestionem dyaboli mite
sui et hoc per suggestionem et sensualitas
partes tenet suggerendo et sensualitas
vite mee condolendo declaratur
temptatione id est unusquisque temptatur
a concupiscentia sua abstractus et illectus
concupiscentia non tamen concepit parit
peccatum id est formatum in utero
per consensum ponat in opus quod
hoc conceptus simul pariter quod
ego conceptum foetum non statim
mortuus sum ita ut consensus non
ponitur in actum secundum per consuetudinem
continuam contingente sic homo

ier. xx. quia me non interfecit a vul-
va ut fieret michi mater mea sepul-
crum et vulva eius conceptus eternus
i. conceptus semper partum sequitur. ego
vero egressus non statim perii. i. ergo
ita infortunium michi non accidit quod
non sum conclusus in utero sed partui
productus est conceptus iste quod sal-
tem egressus de utero non statim perii
hoc est quod statim ab ipso actu ... re-
ceptum et ipsum semper non delevi o-
mnino consilium sapientis eccli. xxi.
fili peccasti ne adicias iterum sed
de pristinis deprecare ut tibi dimittan-
tur. cum conceptus gemitibus sup-
sequitur solet mundo blandiri ne-
gemina ... plorat per hunc modum plangit
ios blandicias sensualitatis et
complacencia in peccato per quamquam fit
ut non confirmatur planctatum et
dolorem sed roboretur et fulciatur
et hoc est quod dicit hic voluptas ex-
perta libenter repetitur. repetita
blanditur. consuetudo ligat. vicio
sepitur. quod ergo conceptus gemibus
i. quia non dolui quod non flevi sed
blanditus illius maledicte mater
eorum ... mitas et ... fuim-
actionem ... officio sequitur cum lactatur
... vel
ubibus ubera ista sunt favor vel
... aliene culpe et presumptas di-
mine ... lactatur in
quid peccator quia post quam culpa
in usum venit ... ipse dei nunc
se pascit ne ad correpcionem veni-
at et ... ad sua palacia se inclina-
t etiam additur adulacio vel talis
similium de quibus primo i. fili si te
lactaverint peccatores ne acquiescas eis. nunc
n. dor. sile per planctum et deplo-
racionem peccati in firmat racionem de
plorationis vel secundum litteram enim
operatus que in mente ... posita
est videlicet quod optat non venisse
in hunc vitam vel statim mortuum
fuisse et describit quietem quam
habuisset sed convenientes utilitatem
ibi nunc ... item primo dicit quod
habuisset requiem ab afflictione

corporis sed ab afflictione mentis sicut
parvuli qui moriuntur sine peccato actuali
aut sicut abortivum non subsisterem dicit ergo nunc
dormiens silerem in sepulcro secundum corpus
quiescerem ac omni afflictione carnis mors
enim dormicio appellatur io. xi. lazarus
amicus noster dormit. silerem a clamore et
planctu in quo sum die ac nocte ps.
xxi. clamabo ad te et non exaudies me
et quiescerem in eo requie in sepulcro quia
c. xxx. ubi constituta est domus omni
viventi cum regibus et consulibus
qui sunt mortui ut de quibus baruch
iii. ubi sunt principes gentium et qui
dominantur super bestias que sunt super
terram per consumpti sunt et ad in-
feros descenderunt cum regibus et
consulibus quando ad homines qui
edificant i. hic edificabant solitudines
i. pulcra palacia ubi plures sunt
solitudines vel singularia palacia
et spaciosa de quo ut propheta ieremias
ie. xxii. qui dicit edificabo michi
domum latam cenacula spaciosa vel
solitudines quia omnia sibi appropriant
ysa. v. ve qui coniungitis domum domui
ad domum et agrum agro copulatis
usque ad terminum loci numquid habitabitis
soli vos vel solitudines quia ad
litteram sequitur soli relinquuntur ipsa
v. ubi domus multe sunt deserte
grandes et pulcre. aut cum principibus qui
possident aurum et replent domos
suas argento sicut salomon iii. re.
x. ... michi aurum et argentum
q. d. si fuissem mortuus ita bene
requiescerem sicut stant illi qui fuerunt
potentes et divites nec ipsi aliquid
... plus quam ego
aut sicut abortivum ... tangit duo
abortivorum genera primo eos qui ante tempus
sunt nati secundo eos qui in utero sunt
mortui aut sicut abor. i. fetus mortuus
natus sicut ante tempus sine absconditus
quia statim ut oritur sepelitur
non subsisterem. i. in pueri vita quia

melius eccl(esiast)e vi si genuerit quispiam
multos filios et multos annos vixe-
rit et a(nim)a illius non utatur bonis de
s(ub)s(tantia) sua iudico quod melior illo sit abortivus
vel qui concepti non viderunt lucem q(ui)
sunt mortui in utero q(ui) modo non
sustinuerunt afflictionem istam eccl(esiast)e iiij vi-
di cuncta que sub sole geruntur i(n)no-
centium lacrimas et neminem consolatorem Nam
et laudavi mag(is) mor(tuos) quia viventes
et feliciorem utroque iudicavi qui non-
natus est nec vidit mala que sub
sole fiunt ibi impii cessaverunt a tu-
multu bernardus quod melius in
esset quia ibi nec impius opprimit
innocentem nec pauper laborat pro
victu nec obligatus timet creditorem
nec dominus servo et h(oc) e ibi impii cessa-
verunt a tu(multu) i(d est) a tumultuosa olim agitatione
et oppressione aliorum job iij quievit
dus baculum impiorum redditum
i(n)dig(natio) ... plus et ibi requieverunt fessi
robore et illi quorum robur p(re)munito
labore deficiebat ysa(ias) xiiij cum dederit
tibi deus requiem a labore tuo et a
concussione tua et quodam meth
et incertitudine animus sunt supple-
i(d est) pace cum istis quos nominavi
sunt in qua sine molestia quia nec
non molestantur ab illis non exau-
dierunt vocem exactoris illius s(ed)
qui exigit debitum vel tributum et h(oc)
e quod dicit ysa(ias) xiiij quo(modo) cessavit
exactor qui erat tributum (re)quievit par-
vulus et magnus ibi sunt sup(er)-
par(es) quia magnus non sit in potenti-
am sup(er) p(ar)vum ... cum s(er)vit
b... ... et s(er)vus e(st) ibi
liber a domino suo ibi sunt equa-
lis(?) i(d est) ille qui fuit s(er)vus et liber
a domino suo modo h(abe)t libertatis
virus quod et alius s(ecundu)m ...
alle... describit hic dampnum quia
... est ex peccato ... describit
felicitatem quam h(ab)uisset si non esset
peccatum et describit illam primo a
pace et tranquillitate secundo ...

et somp(nu)s meos requi(escere) ... astra
...tate cum regibus et c(on)s(ulibus) ... q(uar)to
a p(er)fecta claritate ibi e(ni)m ... abor-
abs(que) ... a p(er)fecta lib(er)tate ibi p(ri)mus
et magnus ibi sunt dicit (gr)e(gorius) nunc
... dor. glo(ria) ... quiete de qua
... imperitie in ... dormi(vi)
et requiescerem et similem abor-
gemitu et planctu apoc(alipsis) xxi
absterget deus omnem lacrimam ab
o(culis) et somp(nu)s meus ... ab o(mn)i
mundana sollicitudine ... ...
mes et s(ecun)dus ... somp(nu)s
tuus cum regibus et c(on)s(ulibus) a ...
angelis quos vocat reges con-
siles et p(r)incipes reges (pro)p(ter) celestem
dignitatem qua assistunt regi
regum consules t(er)re (pro)p(ter) sapientiam
quia consulunt nobis et revelant
... ea que sunt ad salutem ...
vel reges quia regunt a(nim)as ...
ad assistendum contra temptationes
eccl(esiastic)i xxiiij in unaquaque gente
... consules quia illuminant et re-
velant quod ad cognitionem p(ro)p(r)iam
... ...abilit(er) ...
... et qui edificant sibi
sollicitudines animas s(cilicet) contem-
plativas cum quibus ...
et quas ... ...
qui ... floret a
in contemplatione celestis ...
fac me audire vocem tuam a-
mici ... te a(d) angeli ... prin-
cipibus ... notat p(r)incipes ...
potestatis de quibus ... ...
p(r)incipes coniuncti psallentibus ...
... coniuncti psallentibus ...
... meditantibus cum p(r)incipibus
... qui possident ... ...
suam recipiunt electas relinquentes
... et ... ...
... et ... ...
et replent domum suam ... electi
... et argentum ... p(re)-
ciositatem ... apoc(alipsis) ...
deu tibi ... argentum (pro)p(ter) ...

sapie divine per eloquia domini
eloquia casta vel propter claritatem bone
conversationis sequitur aut etc. vel
non subsistens sicut abortivus abs-
conditus in tenebris ignominie i. mo-
dicum claritatem sapientis et ideo in
qualibet gaudium ... est qui in
terre. secundo non subsistens sicut hii
qui concepti iam per gratiam ... iudicat
non viderunt adhuc lucem glorie
de qua Job xxxvi in manibus abscon-
dit lucem et annunciat de ea amico
suo quod possessio eius sit sequitur
ibi impii cessaverunt a tumultu ... secun-
das i. in illa requie cessavit impii i. de-
mones a tumultu temptacionum
et infestacionis quia non ... ibi ...
... nec ... i. ... adiacet
... inter belial ... xxx
... scitum ... xxxvii non ...
... ... in ...
ibi requieverunt fessi robore i. qui ...
... fessi robore propter ... opus
... ibi ... apocalypsis xiiii a-
modo iam dicit spiritus etc. et ...
... penalitatum de quibus
... ... pane ...
... et non exaudierunt vocem
exactoris ... et corporis qui multas
sollicitudines ab homine ...
... ysa. xiiii cessavit
exactor quievit tributum parvus
et magnus ibi sunt quia celebritas
summa quia cessabit omnis ...
et omnis ... parvus et magnus
ibi sunt equales quia ibi est diversitas
... et ordo ... ordine ...
... ... maioribus erit
... diversitas retributionis et ...
servus et liber ... sunt
ibi ... summa. Ibi enim
implebitur illud ... ipsa crea-
tura liberabitur ...
... sic ut supra dictum est scriptum
est ... ...

... ... hominum prosperitatem
... vel temporalem et habet hec pars
tres ... ponit conquestionem secundo
conquestionis ... et primo ponit in-
tencionem ... miserie prosperitatem con-
tinentis secundo ... miserie prosperitate
... ... tercio que
ponit que conceditur ... pro-
speritatis temporalis primo est miseria
... ... in hoc mundo secundo
... ... et sollici-
tudo qui ... ...
mundi ... finis ... primo
... absconditum est ... pars ...
duas primo ostendit miseriam ...
secundo ... ... ut ... est
secundo ... ...
plangit ... Job ... ...
que ... ... sed quia multi
... ... istam miseriam propter
... felicitatis ... ...
aliqui ... ideo ... plangit
... prosperitatis fallaciam ...
... et primo plangit ... ...
... ... secundo applicat
... ... ibi ...
... adhuc ... primo
ponit ... secundo ...
... ... et ... in ...
... quia primo plangit ...
... ...
... et ... ad ...
... qui ... morte dicit ...
... qui ... tamquam
... qui ... est in
... et ... ... et ...
... ... miseria fecit ...
... et ... ...
... ...
... ... et ... ...
... ... data est lux ...
... ...
est apparencia ... prosperitatis ysa v.
... qui ... ... ponentes lu-
cem in tenebris et tene in lucem ...
... mundi ... tenebra et pro-
speritas lux ... ... sit magis ...
ad ... quod magis ...
prosperitatem ... ...
... dat ... ysa xxix
et vita i. ... ... vel apparencia

tristicia unde recte vocat eam prosperitatis
phantasma temporis et apparentiam sine
tristiciam ita in quo eciam est vita
[illegible] vapor est ad modicum parens. His qui
in amaritudine anime sunt quod quidem
manifestum est tam de iniustis quam
de iustis, iniustis namque malis et si comparabiliter
sit dulcis vita tamen amara est et
peccatorum conscientia et delectamentum amoris
etas et corporis delectabilitas frequenter
subito ysa. xxviii. amara erit potio
et sic de electis aut exponitur. glosa quare
misero data est lux id est homini in miseria
procreacionis posito. hec vox consideratis
omnia peccatorum advenientis super terram
in vobis homo natus de muliere etc. dicitur
[illegible] est lux id est prosperitas temporalis quare eciam
domum inversa in luctu importuna
magnitudine et dicitur lux respectu malorum
quibus lux videtur et vita id est
gloria secularis vel potestatis his qui
in amaritudine anime sunt ergo vita a-
maritudinis datur cum huius gloria
mundi fratribus gementibus conceditur
glosa amaritudo est omni iusto vel fere
iusto quod delinquunt vel quod rapina
differuntur et vita his qui in amaritudine
[illegible] occulta sunt divina iudicia quod
hac vita non numquam malis bene
sit et bonis male tunc occultus
sit et bonis [illegible] est et
malis male vita his qui in amaritudine
anime sunt sic electi qui cordis amari-
tudine vel pro delictis vel [illegible]
sustinent psalmus [illegible] cor quod non
[illegible] et ideo non concupiscunt
sunt eciam aliqui quibus mortuus
est mundus et tamen non sunt mortui
mundo quia et studium contempnat
mundus tamen eos non despiciat quia
eos [illegible] actionibus occupari contendit
contra quod paulus galatas vi mihi
mundus crucifixus est et ego mundo
exponit glosa si in uno loco sunt
[illegible] et minus mortuus [illegible]
non videt [illegible] nimis mortuus [illegible]
qui mundum non amat sed ab
illo amatur et si ipse mundum [illegible]
hinc [illegible] mundus videt vita ergo

et amaritudo datur cum huius mundi
gloria fructibus gementibus tristibus
quia tribuitur et utique si ipsi mundo
contumeliam non vincunt hos adversa
sine procul dubio non amaret qui
expectant mortem. Hic tangitur secundum
in quo conveniunt contrarius prosperitatem
huius sive desiderium mortis et sollicitudo
etc. primo quod desiderio exprimitur secundo
qualiter appetatur auditur ibi quasi effo-
dientes et primo auditur quia ordi-
nate secundo quia intense ibi gau-
dent quod velle qui expectant mor-
tem. glosa desiderant ro. vii infelix
ego homo quis me liberabit etc. et
non venit quia differtur ad augmen-
tum meriti apostolus in ultima qui
sanctus est etc. ad [illegible]
phil. iii a videre in carne [illegible]
est ipse nos ad plenam purgacionem
petiui ysa. xxxviii. quesiui residuum
ad laudem et gloriam ysa. xxxviii.
vivens ipse confitebitur tibi [illegible]
non [illegible] vel non venit
mors sive spiritualis quia sicut dicit
glosa qui mori mundo desiderant
frequenter occulto dei iudicio compa-
ri in honoribus compelluntur la-
ban eum fugientem racab [illegible]
retinere gen. xxxi. quasi effo-
dientes thesaurum glosa id est cenerum
quietem vel sepulcrum effodientes
terrena abiciendo io. ii. nolite di-
ligere mundum [illegible] laboriosis ergo
sancti quando sunt meliores ad
finem tanto ardentiores ad bona
operam est quia sensus expectant mor-
tem etc. ut thesaurum eterne quie-
tem inveniant vel solliciti sunt de
morte et tam magno desiderio per
eam expectant sicut qui effodiunt
thesaurum quasi effodientes [illegible] sibi
ipsis spiritualiter intellige nota hinc
secundum compositum quasi effodientes et glo-
riosam consummacionem gaudent quasi
vehementer in effossione thesaurorum
vero tria intellige que [illegible]
in sermone [illegible] laborem

continuatio inquirendo quia si que-
sierit illam quasi pecuniam et quasi thesaurum effodit illam
glosa qui thesaurum effodit terram circum-
quaque multiplicandis facultatibus
diligenter inspicit ubi est thesaurus primus
2e desiderii de nocte in occultitudine na-
mine quia sicut dicit philosophus in omnia
que desiderantur ei non valent comparari
subdit sapientie viii infinitus spei eum for=
detectatio de optinendo pretio spe-
cunda sua deberet fructu vero commu-
nicatione huius thesauri augmentum ple-
est regnum celorum thesaurus 2e ergo iste circum-
gyrus est disciplina studii celestis gau-
dentque vehementer cum invenerint se-
pulcrum id est cimiterium etiam ipsa vi erit
sepultura eius gloriosum ut sic tamen
in re scilicet cum mors ipsa venit ga-
udent vehementer quasi thesaurum effodiunt ut sic gaudeat
2e quia non invenerint sepulcrum
invenient thesaurum in sepulcro et
quandoque solet inveniri thesaurus
ergo cum ad precedentem comparantur
quia de sepulcro gaudium sumimus quia
inventis divitias invenimus quia
ut dicit gregorius antiqui mortuos cum
divitiis obruebant unde thesaurum
solebat invenire in sepulcris viro
sic notatur tamen inquietudo sed post decem-
lite huius sumus victitando et quia
semper est timor post hanc vitam ideo
duplicem tangit ignoranciam in
finimans incertitudine dicit ergo viro
lepete quare data est lux id est prosperitas
viro cuius abscondita est via quia
nescit viro tendat ad celum circa
via quia nescit utrum homo odio
vel amore dignus sit et cum dedit
an amore dignus re ignorancie quia ne-
scit utrum pergit ad infernum quia
sunt utrum est via que inducitur
primo primum est via que inducitur
prius vero et non eius dona ad mortem aliquo
vel timor est dampnacionis quod putat
eius prefectus viventis et ideo timor vel conple-
gaudium nichil esse potest cum in te-
nebris sedeo et lumen celi non video
non videt quis autem sit contrarius
tenebris docet gregorius in tenebris
comminatus non est qui per ...
non meminit summa via ... vident

presentia vero cognoscit in timore dei pe-
nitentiae nequit sapientiae vero difficile estimare
que interius sunt et que in prospectu sunt in-
venimus cum labore hoc est corpus secundum
glosa aliter et magis secundum litteram
plangit vir beatus iob vitam miserorum
sive in persona illa sive in persona communi
et de morte applicat planctum suum ad
propositum ibi antequam comedam suspi-
ngit autem vitam miserorum ad triplicem
miseriam in ingressu in progressu et in egressu
in ingressu cum dicit quare data est misero
lux id est quando natus est in mundum et
afflictione corporis datum est ei ut veniat
ad lucem huius mundi quid prodest
illi lux ista nisi ad videndum mise-
riam suam tamen vel frustra venit et
pergit ad tenebras et vita hiis qui in
amaritudine anime sunt quasi super data
est talibus cum vita peior quam mors
est iuxta illud ecclesiastici xxx melior est mors
quam vita amara qui expectant
mortem et non venit ipsius ab auget
miseriam suam quia in ipsa vita in ipsa
sunt quod mallent non esse hoc est qui expe-
ctant et nomine de talibus loquitur ecclesiasticus
xli o mors quam bonum est iudicium
tuum id est sententia tua homini indigenti et qui
minoratur de sua etate quasi esset super
expectant morte cum desiderio quam re-
cto id est ne sit illud cadit super modum re-
vehementiam miserie presentis quo ad hoc in-
ductus est homo ut penitendo ista mi-
seria despiciat mortem in qua summa mi-
seria est et hoc maxime apparebit affli-
ctio carnis qui in inferno erunt quia ipsi
super modum desiderabunt mortem
apocalypsis ix desiderabunt mori et fugiet
mors ab eis augustinus o mors quam dulcis
es quibus tam amara fuisti te solam
desiderabunt qui te vehementer oderunt
sequitur viro cuius abscondita est
via etc miseria in egressu quia nescit
homo quo vadit viro cuius quia
abscondita est via id est vero fine quia
hominis est via huius nec viri est ne-
ambulet et dirigat gressus suos et ne-
sciat quo vadit et quod plus est
nescit ubi est in quo statu et hoc

est et comederit cum eis etc. ix.
Hoc ergo applicat ad propositum suum
dicens antequam comedam suspiro. Unde
hic primo ondit afflictionem suam secundum
doloris vehemenciam tangit dolens dico
tenciam nunc dissilui antequam co-
medam suspiro i. antequam suspiriis et
gemitibus ago post desinat in dolore
mea mente antequam comedam spiritualiter
glosa comedere est contemplacionis luce pasci
suspiro quia prius premitur cor quod novit a
maiestate et sic suspirando comede-
bat dicens fuerunt inquit michi lacrime
mee panes et luctu suo anima pascitur cum a
ad superna gaudia flendo sublevatur et
quasi inundantis hic tangit vehemen-
ciam afflictionis primo per lacrimarum effu-
sionem aque effundentis modum et an-
xietatem rugitus et quasi inundantis
aque sic rugitus meus i. rugitum me-
um vehemens cum habundancia lacrimarum
Ier. ix. Quis dabit capiti meo aquam
et oculis meis fontem lacrimarum ps. rugiebam a ge-
mitu cordis mei et nota quod penite-
tis anime compunctio rugitum compatien-
et aque inundanti rugitum per [illegible]
libanum motum bestialem ps. rugie-
bam etc. aque inundanti per effusionem
[illegible] ter [illegible] de ore q cor lac-
rimas quia timor quem timebam
hic tangit mihi duplicem afflictionis
s. timorem de in prosperitate suorum bonorum
et de super venientie malorum quia timor
quem timebam id est non timerem timo-
rem secundo ponit effectus pro causa quia
timebat flagella que sunt causa timoris
et quod in vi [illegible] sit consolacio ut affli-
gens me dolore non parcat. Secundo timui
ut flagellum non [illegible] ne veniret
ex dei indignacione vel ex occulta cul-
pa vel pro dici cum timuisse propter
quam sunt ignoramus an ad malum
suum data esset vel ad consolacionem et
quod verebar accidit et quod verebar pro
meis aliquid displiceret deo et quod
verebar corpus prosperitate accideret [illegible]
sicut quando [illegible] [illegible] [illegible]
omni est ergo deus mundus [illegible]
ne sunt data ad dampnacionem [illegible] ad
[illegible] ne ad pene [illegible] [illegible]

in xxxi quasi timentes fluctus semper
timui deum semper impressis et i. adu
sis in ix verebar omnia opera mea quia
timor ergo iusti et defleunt et pavent
quia deserti formidant et quinimo de
conversacione sua gaudeant timet tamen
ne malum quod tollerant vel prius
percussio discipline sit sed iusta quod
ipso unde patet qui novit patientem me
sepe cum non estimat deserere inde non
recipit et inde recipe creditur inde
delinquit ut plerumque quod fiat quod
putat ita etiam aliquo modo sit quod
non putat i. me dissimulavi conviciatur
verbis iob ait tot et tanta mala ei
sunt illata tamen ipse nulli malum
intulerit sed magis ad illata semper pa-
ciens fuerit et ondit se potiorem et
meliorem fuisse pacienciam potius
quod in factis et in verbis etiam est nunc
dissimulavi in iniurias nichi irrogatas
non illud prius ut in futuris cum statim
iudicat iram suam qui autem dissi-
mulat iniuriam callidus est quia
multi dissimulant iniurias quia ta-
men non possunt tacere ad calumpnias
ideo subdit nunc silui s. ad verba et
contumelias pro posse non meos
in xxxi si desperato propinquorum cum
me et non magis [illegible] unumquemque
ne verbo pertendunt impacienciam ut
ne in dicta copetiunt sed tamen minus
quod ad dispariis maledixerunt contra quod
subdit i. me [illegible] in xxxi si
gaudens fui ad ruinam qui me
oderat et consiliarii quod evenisset
ei malum non dedi ad peccatum gut-
tur meum ut expeterem maledictionem et tamen
venit super me indignacio videlicet
ventri propinquorum et indignacio dei in-
dignacio propinquorum fuit me non
dignacio propinquorum [illegible] in aliquo factis vel
possent accusare in aliquo factis vel
verbo indignacio quinimmo non reprehen-
dat me tamen de occulta malicia
vel secundum consilium. Nunc dissimulavi multa
que ratione potatis facere potuit
consilientes ergo sancti viri cum vide-
runt proximos sustinent tanto sublima-
tionis mentis disciplina se redigunt
et sua dei illecita sibi consilientius

sciunt sed dico quia tunc potentis vel
auctoritatis multa poterat facere et dicere
que in aliis essent superbia manifesta
et quamvis hic sciunt similiter tamen
dissiliunt habent licentiam unde sub
dit cor namque angelica reprimat lin
guam ab in mundata vel inordina
ta locutione restringunt opus ab in
quieta vagatione custodiunt et de
inde subdit quod contrario accidit
sepe hiis qui imperitate sunt dum
se a licitis retinere nesciunt ad illici
ta opera et inquieta dilabuntur
facilius enim vel in illicitis non cadit
qui se etiam a licitis caute restringit
adhuc vero sue meditat apostolus cor
i omnia michi licent sed non omnia
expediunt omnia michi licent sed
ego sub nullius redigar potestate nec
sit tunc dissilla opera bona que
nulla reputans considerans quia
nec prima nec gratia nec condigna
erunt luce xvii cum feceritis omnia
que precepta sunt dicite servi inutiles sumus
quesierunt fratres a beato francisco pater
quomodo me potero inutilem reputare
quando video fructum aliquem predicatione
tione mea sequi vel quando multa bo
na fecero et ponebat eis exemplum
si aliquis vielator bonus venirit
ad aliquod festum vel ad curiam et
inventa viella cuius corde laxe et
ligna putrida et male composita eli
ceret ex illa suaves melodias quid
deberent dicere viella illa sibi dimissa
utique si ratione uteretur posset dicere
ne michi instrumentum et inutile in
strumentum si esset bene compositum mi
rabiles et inestimabiles sonos
elicuisset nec ita cito diminuisset
et benedictus ipse quia et nunc licet
inutilis et prava sit tamen sonum de
artis sue utiliter usus est de te vel
tos leti fecerunt quid fecisset si bo
nus fuisset solida et composita sine
ego dixi in cor opera mea nunc si
lui ab ostensione et laude mea ca
xxvii laudet alienus et non os
tuum nunc quievi ab appetitu alterius
laudis hec est superbia et ideo bene p

apostolam dicitur superbia tantum est quievisse
ysa xxxiii nunc ergo quievi et tunc
venit super me indignatio excludit ex
malum per quod merito venit flagellum
operis sermonis et cordis sic exponit glo
nunc dixi gloriam et potestatem quam
habebam ita quod non elatus i xxxi
mundi etc nunc plus in animalibus urbis
vel a strepitu terrenorum negotiorum quia
nemo militans deo etc thi ii bonus au
tem salus omnium domine unde nisi in manu
per quam salvari possimus et insinuemus e
ti sunge quievisse et tunc venit super me
indignatio tunc tunc talis erit indi
gnatio i. percussio divina exponitur tunc
tenens quod est consignati quia non solemus
ponere nisi indignari super me quia a
superiori sed dominus est dominus dedit dominus ab
stulit vel sic tunc quia respice non
valeo primo vi neque et tibi qui matu
ralis primo vi nec et tibi quare maior
egestas et pauperem quam veritas armamentum
super me quia modo sustineret sufficio i
vi nec fortitudo lapidis for

Respondens autem eliphath themanites
dixit etc finita querela
beati iob quam familiariter commu
nicabat suis cor suum exposuit deo cum
amicis suis cor suum exposuit et
qui ad consolandum eum venerant et
absiti consolationis presilunt in tuba con
tentionis tam malitiose quod tante
quia beatum iob precedit afflictio ... pessima
bant et ... verbis non ... verba
perpalabant unde agitur hic de afflictione
amicorum verbis eius exactiones sunt
tenuit et quia patres multis huius afflic
tionis ab ipsis sustinuit dividitur pars
ista in tres partes in quarum prima de
scribitur inchoata aggressio i iiii usque
autem eliphath item huius afflictus est
sumata i xxii in deus autem eliphath
et durat illa pars usque ad xxxviii c
prima pars dividitur secundum numerum auctorum
primo enim ponitur disceptatio eliphath
secundo baldath viii c in deus autem bal
dath tertio sophar xi c in deus autem
sophar prima in duas primo ponitur
eliphath redargutio secundo beati iob respo
sio ibi respondens autem iob vi c prima
in duas primo arguitur iob tamquam cul
pabilis secundo ostendit redargutionem

sciam probabilem ibi ponis ad me. Eo
cudit se sic intentionem propriam ibi quod
obiectum ego deputabor doctrinam. Item
propria iniurias primo enim in nescitur
tur enim per modum redarguitionis 2o
per modum improperii et derisionis ibi no-
ta ergo si est qui tibi videat aliquam argui-
tionem quasi culpabilis et audit redar-
guitionem probabilis quia habita in sapientia po-
nis ad me. Item primo enim redar-
guit hic alterius in vehendo quam si
audeat conveniat ibi ubi est timor
eius fuit t. po. t. adhuc in permittit q.
prodium exordio et deinde aggreditur
propositum suum ibi ecce docuisti mi-
sericordia duo facit latius petit audi-
entiam et innuit loquendi necessitatem
ibi sed conceptum sermonem dicit ergo
videns autem eliphat qui forte ma-
ior natu erat ut sapientior unde
et supra proponitur in enumeratione eorum
xxxii loquitur tamquam maior natu pre-
dicit non te vis iniqua sibi iob
quem et cum culpa flagellatio et
cum flagellis desperatum credebat si te-
pimus loqui latenter contorquentur multum in-
dignationem similiter arguens scilicet iob quod
facilis sit ad impatientiam et praeci-
de timere ne verba sua statim in-
gerunt sibi molestiam si cepimus
inquid statim est loqui non solum
sermonem verba sed etiam si cepimus
scriptum moleste accipies quod ali-
quibus te cohibe ab impatientia et non
accipies moleste ea que nolo di-
cere deinde subdit loquendi necessitatem
sed conceptum sermonem te quis potest po-
quod conceptus sum loqui quia multa
concepi audiendo verba tua et non
possum tenere apud me pariter
quod audit se stultus vel nobiscum
sapientibus proverbiorum xix a facie illi
parturit fatuus ergo facit dissimilitudinem
super quod praesto inquit nec in corde
suo propria concipiunt cum silentium
compescunt alii propria concipiunt

sed silentium magno rigore constringunt
alii et concipiunt et mox offerunt
inconsulti leves et in lingua praecipi-
tes de quibus eccl. xxi in ore fatuorum cor
illorum. ecce docuisti hic dicit bene
iob arguitione dignum eo quod com-
paratione doctrine admittitur unde pro-
commendat enim a doctrina patientie
et aliorum confirmatione ut deinde
liberius eum arguat eo defectu
patientie sine intus aut venit super
te plaga quidat aut enim ab alio
nem confirmatione quadruplex a doctrina
exercitatione ab exercitatione torpentium
et manus lassas confirmatione va-
cillantium vel instabilitatis ibi vacil-
lantes a confortatione timidorum
ibi et genua trementia quidem
enim defecerunt contra bonum quidam
est malum contra bonum tripliciter
per ignorantiam peccatum nescierunt neque
intellexerunt in tenebris am-
item per accidiam et molliciem
proverbiorum xviii qui mollis et disso-
lutus est in opere etc. item per insta-
bilitatem cordis et inconstantiam
unde illud ia. i. vir duplex animo in-
modo vult modo non vult
inconstans est in omnibus viis suis
et malum defecerunt per pusillanimitatem
et timiditatem de quibus deuteronomii xx
qui timidus est et corde pavido
revertatur et in pace trepidantur
timore etc. contra primum dicit
ecce docuisti plurimos in quo dicit
enim erudisse liberaliter scientiam
suam unde illud sapientie vii quam
sine fictione didici et sine invidia communico et ma-
nus lassas non solum lassatas
corpore ~~et molles~~ sed etiam lassas
sine opere et molles et inertes
roborasti per exhortationes tuas
multum enim valet bona exhor-
tatio propter quod dicit apostolus ii cor.
vi ad iuvantes exhortamur etc.
vacillantes confirmavit sermo tuus verba
sapientis vacillantes stabiliunt

cet^r in ulc^e verba sapienter et genua
trementia que pre timore solent tre-
mere dom^in^e v. genua enim ad invi-
cem collidebantur confortasti Ysa. xxx
xv. dicite pusillanimes confor-
tamini fuit ergo iste nec laudabilis
pro quo ille tibi tunc concedebant ergo
iniquum est tam robustum testimonium
in qua tamen ille laudanda loquitur
qui nigere timen conatur nunc
autem postquam concedebant dedecta
hic apte arguit de impatientia
et primo quantum ad amissionem boni
propter opus secundo quantum ad perpetratam
mali propter cordis et conturbatus
es ut per utroque appareat quod
non facit quod docuit dicit ergo nunc
autem venit super te plaga glo.
ut quia est momentanea id est cito
id momentaneum re^t sed defeci-
sti tu pro hoc perfecte debuisses quia 2
Cor. xij virtus in infirmitate perficitur
tetigit te et conturbatus es id est tactus
fractus et ita non est iustus quia prov.
xij non contristabit iustum
re^t sic secundum bernardum gregorium eclipsat
ad usum torquet timinus sano
res notas nota duo tangit quia
non debuit deficere scilicet tum plage et
modice venit super te adeo immissa
quia melius debuisti sustinere et
non defecisti tetigit id est tetigi ali-
quantulum leviter et tu conturbatus est
adeo quod sensum amisisti secundum pz
in verbis tuis ergo prius duobus mo-
dis viam bonorum impedivit quia
an prima tibi dicet asserunt ante
recte non sperare quem dicit ubi est
timor tuus hic arguit et quod con-
tendo arguit primo probationi con-
missionem secundo per mali commissionem
recordare prima hic duas
pro audit enim omisisse bonum
quod est contra turpe malum secundo
quod valet ad turpitudinem perire malis
fortitudo tua vel simplex bonum ta-
git quorum primum vitium est scilicet fortitudo

magis aggrediendo patientia in sustinendo
perfectio in perficiendo ubi est timor tuus
scilicet peccati declinandi primo pro et in timore
domini declinat omnis a malo et quantum
gignit fortitudinem proverbiorum xiiij in timore
dei fiducia fortitudinis ecclesiastici secundum
ergo in ira dum audacia debilitatem
timor fortitudinem generat et fortitudo
tua vel ad bene operandum proverbiorum xxxi
accinxit fortitudine lumbos suos
et post paulum gustavit non comedit
vel ad arduum aggrediendo dum fortitudo
est amor omnia facile tollerans
propter amatum sicut sequitur et patientia
tua ad malum sustinenda ergo patiens
est qui adversis terretur et tamen
a spei sue rectitudine non curvatur et
quia patientia opus perfectum habet iac. i
non bene sequitur et perfectio vie tue id est
universaliter perseverantia post perfectionem consistit in
in fine unde vel ponit hic timor in co-
defecisse ?? in se que alios confirmat
sit in bono confirmasse timor sapientie
et doctrine quia prima initium sapientie quod
timor domini fortitudo quantum ad hoc quod
manus lassas roboravit patientia conf-
quantum ad hoc quod vacillantes conf-
irmavit perfectio quantum ad hoc quod ge-
nua trementia confortavit ut
illa timor super suum pro rectius timebit
deum ac recte recedens a malo id
timor dicit quantum ad prosperitatem alia
quantum ad adversa unde hic timor multi-
di scilicet timor enim pugnando me-
at ... qui tunc fortitudo pu-
gnat hebr xi fortes facti sunt in
bello patientia victoriam expectat
a tempore fructum perseverantia consummat v.
absque perseverantia nec qui pugnat
victoriam nec palmam victor con-
sequitur tolle perseverantiam nec obse-
quium mercedem habet nec beneficium gratiam
habet nec laudem fortitudo recordare
obsecro hic arguit de amissione
ubi primo probat eum peccatorem per ea
que solent accidere in iusto qui

potius prima d. primo probat quod sub
amice iusto mala declinanti 2o
probat que solent amice compatienti bo
na advenire incendere quod putabat
te esse iustum secundo hic est primum quia
recordare obsecro quis unquam innocens mala
declinando periit sicut minus prius
nec nil sicut prius pro in meditatione
flagellorum tiren n i iudicium quod
non permittit 2 prius q xxii sublevabi
tur innocens indiget unde A. aug.
quid recte et delecti sunt ps quod sal
vos facit rectos corde psalmum pri
mor sunt et eum sermi et quod ipsi
... lxiii iustis perit et nemo est qui
recta hic xi sancti lapidati sunt
[illegible] si intelligitur de periculo cor
porali primum dicat sed de spirituali unde
quia custodit deus omnia ossa cor
pori eorum non conteret beatus quod dicit
quod intelligitur de corporali nunquam
ergo primum dicat ... bene sciebat
quod deus permittit bonos affligi
a malis sed quod ipse affligat sicud
videbat istum affligi non credebat
super hoc dicat quod aliquando dum patiens
deus dum presentialiter iniquos patitur
ut iustorum undique vita pungetur
alio in iustos celitus tradat et cor
multum in nocentium corda confirmat
si enim nunc omnes male agentes
feriret extremum iam iudicium quibus
exhiberet exhibet si autem nullum
feriret quis deum res humanas cu
rare crederet sic ergo arguit eum
fuisse malum per hoc quod bonum se
non patitur secundum per hoc quod peccatores
patitur ibi quin potius et dum di
cit in ps in primo ponit generalem
sententiam secundo applicat ad intentionem
suam ibi viginti leonis et hoc est
quin potius vidi eos qui operantur
iniquitatem expliciti eadem peccati

tangit primo est in simplici perpetra
tione secundo in multiplicitate tertius
in consummatione quod patet ut est quia
... de quibus postea distendit cum
... et seminant dolores i. agunt
seminis vid. dolor eorum attestatur
salomone proverbiorum xxii qui seminat
iniquitatem metet mala et cetera et
metunt eos i. usque ad consumma
tionem perficiant ... ... in
pietatem et iniquitatem messem suis
metunt i. aliquem fructum tempora
lem metunt et momentaneum
... colligunt et momentaneum
le viii tempore messis flante deo
... i. iniustitiae sicud homo im
pius flatum emittit quia sangui
nis ... multiplicabo indiget inna
tio ... quantitatem et spiritus ire eum
... i. vindicte consumptos in presenti
et rebus quod d. sicud est vide sed sum
ista semper impleretur in hoc seculo quod
iusti pereunt et mali prospere vivunt
in hoc mundo quod sepe diu tollerat
quos in eterna dampnavit viginti
leonis hoc audit iob non fuisse in
sontem per peccati detractionem et prima
audit eum peccasse per consuetudinem
mali secundo etiam eum esse malum
per similitudinem boni ibi ... prima
ostendit primo audit fuisse malum
ipse per rapinam et tirannitatem
secundo in suis quas concupisse
debuit ... ... i. sibi ut
sic hic generalem sententiam applicat
secundum in tentationem quam ad pre
sens iob audiens per ... eum dicentiam
ipsum in iustitia et per eorum et vocat
eum submittat ... in persona
sua qua in suis de intus de cru
delitate viginti de elegantia tunc
et ... de caritate et dentes de
ambitione simulatione et ypocri
si ... de rapacitate et ca
... dicit ergo viginti leonis glo
... et ... ipsius iob et vox

leens glo loquacitas quiescis
vel mali leena est clamosa sicut
mulier litigiosa quia xxv crudelis
sicut mulier ecci xxv commorari leoni
et draconi et placebit magis quam
mulier nequam et dentes catulorum
leonum .i. edacitas filiorum contriti sunt
per hoc notat eos edendo esse percussos
post catuli leonum rugientes ut
rapiant dicitur quod iob leo ps
tigris idem nota leo dicitur malus
princeps unde nonnus ysid leo
grece rex latine unde impietatis
propter olim leo rugiens et ursus
sequitur tigris periit ysid tigris est be-
stia maculis variis distincta
virtute velocitate mirabilis unde
tigris fluvius rapidissimus tigris
significat similiter et ypocrisim quia
suam malitiam periit eo quod non
habet predam .i. vanam gloriam que
est preda ypocritarum quia salus dei
est per iusticiam ipsi xpi gloriam
meam alteri non dabo ysa xlii unde
in mircoleon periit quod dicitur
leo formicarum vel formica et leo
quod est parvum animal secundum glosam
quod latens in pulvere formicas
comedit et a volatilibus comeditur
per quod signatur ab isto quod sunt
contra potentes levius contra pauperes
crudelis et catuli leonum dissipati
renovat plagam doloris de morte
filiorum etc. ipse petiit pro his que eis
acciderent porro hic dicit iob non
fuisse nisi prosibi suum inspi-
racionem et hic hic ps de prima de-
scribitur revelacio originali secundum
spirituali ibi et noctem etc. cum leonis
an inquid homo etc. et describitur
ipsa revelacio triplex primo quo ad
modum revelacionis secundo quo
ad dispositionem accipientis sive quo
ad eius effectum informacionis tercio quo

ad dispositionem ipsius revelantis sive
quo ad eius principium stetit quantum
primo pertinet ad revelacionis qualitatem
secundum respicit effectum vel operacionem
sive cause efficientem et originem quali-
tas revelacionis describitur per tres con-
diciones primo enim dicit quod singularis
et privata secundo quod subita et re-
pentina tercio quod latens et inspirata
venias dicit ergo porro ad me tamquam
sapienciorem et aliis meliorem est
ergo dicit in ea quorum non inspiracio que
est in me plusquam in aliis similiter
hic revelatum est paulus eciam transit
personam cui facta est revelacio .i. corpo-
ris scilicet homini etc. dum est per inspira-
cionem verbum scilicet eternum absconditum
et profundum in se et in aliis occultum
in illud ysa xxxiiii secretum meum
mihi etc. in ea audit quod subito
et latenter et quasi furtive scilicet venit
ad me non me est suscepit auris mea
.i. cordis auditus vel intellectus .i. ex
non auris dimidiat alia pars audiat
quid loquatur auris dicit non oculus
quia auris quia defuit doctrine que
est ab alio secundum visus inventionem
glo bene sicut modi quibus ad mentem
venit quia nos aliquo animo
re aliquo terrore compungit venias
susurrium eius venas furtivum
audire est occultas dimittere
eius modos suavius et latenter co-
gnoscere in homine hic agit de reve-
lacione quo ad disposicionem suscipientis
et tangitur quatuor condiciones primo
horror in ymaginacione secundo pa-
vor in mente tercio tremor in carne
quarto concussio in osse unde compilacio
mente talia solent frequentius contingere
gentibus etc. visiones domini in die
in visione tua dissolute sunt com-
pages mee in homine visionis
glo in pavore occulte contemplacionis
inquam mentis manifeste sed quasi
ymaginacione vel in honore
dicit ipse stuporem diminucionis

qui est in contemplacione in sompnis per
elevacionem in visione nocturna .i.
abscondita noticia dicitur per clausuram
sensuum que est in contemplacione sicut in
nocte . Item per remocionem occupacio-
num temporalium quia visionem vel-
in sompnis nocturne dicit ad notandum
quod sit visio ymaginaria quod so-
let sopor occupare homines sopor
.i. sompnus gravius de quo Iob .i.
in sompnis est quando altitudo corporis
patet tunc fantasia et ymaginacio
operantur secundum imperium omnes virtutes quie-
scunt unde sopor est sompnus profundus
que misit deus in adam similiter in
contemplacione et nichil extremo occupatur
homo quod nemo ad extra inducitur per
ducitur et absque [illegible] que potius [illegible]
tavit de hoc sompno canticum v ego dor-
mio et cor meum vigilat pavor et
tremor tenuit me et omnia ossa
mea perterrita sunt .i. conturbata ad litteram
genesis xv pavor irruit super abraham
et terror magnus et tenebrosus
invasit eum vel ossa vires que
perterrita sunt in contemplacione timore
reverencie et cum spiritus .i. angelus re-
velans vel spiritus [illegible] me presente .i.
michi presencialiter exhibitus [illegible]
[illegible] non sibi sed michi quia pavo-
rem .i. [illegible] xxix [illegible] deus transit
[illegible] xxxvi [illegible]
[illegible] sed sine momento et ex-
perimento [illegible] felix homo
et modica mora [illegible] pili carnis
quadam timore naturali [illegible]
[illegible] unde vero sine timore [illegible]
[illegible] nos [illegible] per [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] pili [illegible] .i. cogita-
ciones carnales que dicuntur pili [illegible]
[illegible] pili de carne [illegible]
[illegible] hora [illegible]
[illegible] delectat eo [illegible]
[illegible] quod turpis [illegible] quidem
hic ponitur condiciones revelantis

et ponitur [illegible] quod
in mutabilis [illegible] gloria [illegible] -
tum [illegible] non [illegible] de [illegible] item
gloria stat qui [illegible] esse in mutabil-
[illegible] in ego deus et non mutor
et [illegible] in mortalitate
gloria in mutabilitate .i. apud que-
[illegible] quod [illegible]
bilis quadam gloria quidam [illegible]
[illegible] de eo quod [illegible] vel [illegible] vel
[illegible] quis loquitur pa-
[illegible] possimus [illegible] quis [illegible]
[illegible] deus [illegible] qui [illegible]
[illegible] cum vel quidam .i. distinctus
ab omnibus [illegible] quod in [illegible]
[illegible] aquas [illegible]
est super [illegible] multo [illegible] deus
quia [illegible] cum nemo [illegible]
[illegible] nemo [illegible]
[illegible] ymago
quod [illegible] ymagine [illegible] ymago
[illegible] oculis [illegible] ipse [illegible]
[illegible] ymagine aliqua quia non
in ymagine [illegible] sed [illegible]
videtur [illegible] et in dulci [illegible] mel
[illegible] inaccessibiles
[illegible] lucem inaccessibiles
[illegible] videri potest
quasdam [illegible] videri potest
vel ymago .i. non vere res corpora
vel ymago [illegible] corporis secundum quod [illegible]
sed [illegible] corporis de contemplacione
ponitur istud totum de contemplacione
[illegible] est nota hic [illegible]
in tacitum [illegible]
deus in contemplacionem dei [illegible]
est illustracio sive inspiracionis
illustracio ad me venit [illegible]
[illegible] tenebrositatis re-
[illegible] genesis xv [illegible]
[illegible] in [illegible] et tenebrosus invasit
magnus et tenebrosus [illegible]
abraham [illegible] ab amore
sensibilium alienacio [illegible] solet sopor
[illegible] ego dormiui et soporatus
sum [illegible] maiestatis dei et iudi-
[illegible] pavor te-
tremebunda consideracio pavor te-
nuit et tremor [illegible]
[illegible] gloria quia [illegible]
[illegible] bona [illegible]
[illegible] inspiracionis [illegible]
et [illegible] spiritus cum [illegible] hostium

mei aspicimi et e glo sic cum
mens leuata in tuma speculatur
stare sup se dm no pe qua s spe
uelutiano pmit viso carnalium
cogitacionu detestacio in homint
pili horroni cum sunt carnales a
ffecciones cum spus tangit cor gn
xxxij p9 luctum angeli cum ta
ciuit femur iacob viso enigmata
dei inpio stetit quedam cuius no
ag 2e 1 cap xiij nescieq; sine
2e sc2 et uete n cure le cu hic
intendit specificare reuelacionem
et pmo specificat modum reue
lacionis scdo materiam reuelacois
inquid tempe dicit q quod
facta est ei tandem reuelacio sb
dissimulacione et cum manifestacione
et h e natum audeus sup dixit
suspirium h addit natum audeus
se pmo inquadam gsusione et eius
manifestacionem recepisse uisionem
ecci xxxiv i uote dicat ob au
dite me uote q cu le no tribl
ple 3 Re xix cce spus magnus
et for sub mon et q p et post
spus gmo 2e et p9 ignem sibilus
aure tennis ibi dus et ranut
hic gg insp gmocius et in
igne no ee dus dici ee uero
in sbilo aure tennis no negat
qua mens ad i sublunite conte
placcionis suspendit quod ppfecte
causpiat deus no e tunc aure
uero est quod de deo cogno scimus
cum plene nos ad de deo cogsce
no posse sentimus inquid homo
corpacie dei iustificabit inhat sim
intendit audere ba ioh primitate
sub quadam gnali compacione 2pmo
compando iusticiam hnam ad iusti
ciam dei scdo ad angelica rectitu
dinem ibi ecce q s pma hic 3 pmo
credidit no fuisse iustus in compa
racione dei bonu faciendo scdo q
uec malo declinando cu secdo
suo inquid homo gpa dei iusti

ficabitur s faciendo no g iusticie sue
adiusticiam dei cumparanite ymmo sic
sunt et puuit gom de ligno posito ad
regulam poeni no iustificabitur in
conspetu tuo omnis viuens cu s facie
suo ponior et nir malum s decli
nando i xxv stelle no sunt munde
in gspetu eius quo magis homo pu
tredo 2e ecce qui scr hic pbat non
fuisse iustus incompacione ad natiuam
auge. mpmum despicit naturam auge
licam scdo pfeccionem amacion i scit.
homines instabilitate quo mag ipo
despicit non angelicam pmitatem ne
tiam quo ad bonos scdo p puritate
tiam quo admalos et maug ecce
qui sun ei s angli 3 reg s x bn sui
cui no sunt stabiles pmu scdm
dum 2 ca3 angelus e s a intellectual ar
lia incorporea deo ministrans et in
angelis glo. apostatis suis .i. aspectus
repit no stetit pimitate glo. sup hunc
ysa xiij qui dicebas in corde tuo
stem pimitate pdicaciones humane ge
in io ij ille homicida erat ab initio
qui sunt angeli sui sup i reuela
cionibus nunciandis liu i missus
est prudencie in quibus custodiendo
ioq magna dignitas aiarum ut una
queque habeat ab ortu natiuitatis ad cu
stodiam suam angelum deputatum
pbium angelis suis mandauit
mandauit hebr ix qui facit angelos
iusticie in iudicijs exercendis sicud
pz in subuersione sodome gen ix poc
in mirabilibus faciendis q ppe p finct
adimites de quibus pdr laudate dnm
omnes angeli eius oroue yma uue
in scis oronibus tanquam ohomus
psentando tho xij ego oronem tua
obtuli maiestati in gtinuacione
laudis ysa vi seraphim stabant et
clamabant scus scus scus dns
deus sabaoth quo magis hic plo
tum amacioni distinctus humana na
turam ab angelica quo ad duo

primo quo ad carnis immunditiam 2o
quo ad rei fragilitatem qui habitant vel
primo quo ad id quod fiunt 2o quo ad
illud unde fiunt qui habitant tercio quo
ad id quo tendunt consumentur quanto
magis comparacione concludit hominis
primitatem et primo infirmitatem vel notat
2o paruitatem ibi gne et quia intellige
intellexit quanto magis hii id est homines
qui habitant domos luteas glossa carnes
in immundis quod tamen sit domus habet
corpus inquo fragilis quia sit terrestris domus
nostra et lutea ipsa homini tamen fictor
fuit nos in luto Jeremie xviii sicut lutum
in manu figuli sic vos in manu
mea qui habitant hic est sunt genesis ii formavit
deus hominem de limo terre id est corpus de
terra consumentur velut a tinea ad litteram
sicut vestimentum continue corrodit
a tinea ysaie xvi qui quasi putredo re
consumendus sum de vestimento non procedit ti
nea per substantiam suam glossa id est carnali
temptacione et dicit velut a tinea
quia tinea de vestimento est et tamen
ipsum comedit et corrodit de mane
usque ad vesperam succidentur glossa a
mane sue exordio usque ad terminum
peremptorie inquietat vulnerabunt
id est assidue vel de mane usque ad ves
peram id est in ypocritis et in adversis succi
dentur ecclesiastici xxxi quoniam vigilia honestatis ac
cura omnis mentis et quia nullus in
telligit scilicet quod bonum est sibi factum
adeo vero in ignorantis quod benigni
tas dei ad penitenciam te adducat in
eternum peribunt ipsa usque unus corpo
ris moritur quoniam immo penitus non in
telligens vapulabit ipsa vel propterea
captivus ductus est populus meus quia
autem reliqui fuerint id est ab eis dissolues
bonum intellige qui dicuntur reliqui id est
reliquie quia pauci quia abiecti
quia despecti auferentur ab eis in
presenti per electionem id est eo id est contemp
tibilia mundi elegit deus et in

futuro per remuneracionem capitulo xxv se=
parabit eos sicut pastor agnos ab
hedis morientur scilicet isti super mone
temporaliter et eternaliter et non in
sapiencia id est morte insipiencium ba=
ruch iii quia non habuerunt sapien
ciam perierunt propter insipienciam suam psalmo
quia indurati sunt morientur in
egestate cordis
Ecce ego sicut deus est super pro
illa nuper proxima verba Job
redarguendo inchoata abeli
phat amico suo in qua partes dividitur
primo enim ponit redargucionem secundo
pretendit redargucionis intencionem
ibi quod obsecro ego de pace loquor pro
pria in qua primo enim in ueheit primo
dum simplicis redargucionis
2o per modum increpacionis et hec pars
incipit hic inchoat autem parte primo
ponit increpacionem suam secundo mani
festat increpacionis causam ibi virum
stultum vidit primo enim per modum
increpacionis audit enim contemptibile
est apud deum quod apud stultos
tamen suos et hoc est vocata quasi si est qui
respondeat tibi ita ergo particularitatem
sum edoctus igitur in tuum vocata inve
niendo dicit vocata scilicet deum si est
qui invocat scilicet subveniendo quoniam non
subveniet deus sed derelinquet
glossa et si est afflictus clamet deus
non deus quia enim tu per humilitate con
tempsisti gratiam sepe deus petens cuius
impetracione deserit qui precepta
enim uniusquisque contempsit proverbiorum
xxviii qui declinat aurem suam
ne audiat legem et cetera Audere
dei est vocis precibus satisfactione
tamen vel vocavi et non respondit
mihi Item vide dei est bonorum
operum primo reddere vocata ergo id est et
ad aliquem gratia quia vita tua vin
me sufficiunt tamen vel tempore in semper
virum stultum hic in firmat quod
dignus est derisione 2o confirmat

qualitatem tulit scilicet modicum
pene ibi et vidi stultum firmo/
undit origine pene ne cedat se
tranquillitas flagellatur iuxta illud metra
sive tamen sit dicit glossa Ludolfus quod
non comprehendens quia virum stultum
re interficit iracundia scilicet inter=
ficit te comparationem adiunctam et
adiutilitatem et secundum iusticiam
pertinentem et notabiliter dicit vi
rum stultum dicitur si quis recte ira
cundus stultus quia stultus est
et stultus apparet stultus quidem
est quia ipso gladio seipsum trucida
bat ut timidi altius incidat
et dum alii nocere cupit se ipsum
occidit ut dicit Augustinus ridiculum
est alium nocere in nocentiam
suam propter glossa libro anima nos quidem
sapiens dixit cogitationes iracundi
ipse sunt gravius incertis tamen
dicit mentem suam ideo recte dicitur
secundum aliam litteram virum stultum
interficit iracundia Item stultitiae
signa apparent in eo frequenter Un
de Gregorius ire sue stimulis accensum
cor palpitat corpus tremit lingua
se impedit facies ignescit exasperan
tur oculi et nequaquam recognoscuntur
non ore quidem clamorem format
sed sensus quid loquatur ignorat
in quo itaque iste a freneticis longe
qui actionis sue conscius non est
etc glossa quo appareat stultus et per
multo occidit invidia glossa parvulum
invidia occidit quia si inferior
esset de bono alterius non doleret
quis autem sit iste parvulus inferior
dicit alia glossa parvulus est qui terre
na diligit magnus qui eterna
Augustinus sermo anima mea quia quod
diligis ipsa in dilectione et in eius
similitudine transformaris nota
ex invidia occidit hic moles ta
liter interficit abel genesis iiii ulis

casus ii invidia dyaboli mors intravit
morbum transiuit singulare quia primum
homicidium fuit per invidiam tertia quod
proximum suum comedit patrum invidia
carnium sanitas putredo ossium in
vidia hec est fera pessima que devo
ravit ioseph genesis xxxvii nota quod
hanc autem duplicem temptationem vincere
docet glossa decima sic dicens duobus
modis ira frangitur primo armando
se et nimietudo eius patiente exemplo et
fructuose agens cum ira memoria
iacula tanto fortius excipit quanto se
tempore compassionis armavit secundo tempe
ramento offensas iras circa deum quod
eius aqua ignis extinguitur deum
fingente potius ad mentem irati
revocatur distinguit autem glossa duplicem
iram est enim ira per vitium qua ira
scimur et de qua hic loquitur ira per
zelum qua irascimur vitiis proximi
et nolite peccare sed semper liti
gamus cum fratribus an quam irascimur
tunc vitiis que si aliter compelli non
possunt ab eo ipse animus excipitur
est compellendus in iudicium dicit hec
modo nunc dicens qui bonus pe
ste plene tutus despicit illam hedi
ficet diligat quid consederim veri
tatem diligat que et omnibus una est
non angustat que et omnibus una est
et singulis tota sequitur ego vidi stul
tum hic audit ipsum stultum primo
mito et primo quod ipse fecit quo
nisi longe fiant filii eius fere
quod in possessione ibi eius messe
fit eo ut excelsis primicionibus
at describere primo audit quod primo
duo ut psalmus est iudicio dei scio
quano iudicio et hoc est ego vidi stul
tum qui sum homo firma iudice a
dminituri fiunt ut sibi iudicabat
impossibilitate eterna aliter xii planxisti
eos et iudicium inferni et male
dixi enim maledicant ei qui male
dicunt dici et maledixi i malo

pene addendum iudicium ergo hic
pulchritudini stulti maledicit est
stulti gloriam comparat dampnationi
iudicii quia eo amplius damp-
nabitur quo amplius levatur apocalipsis
xviii quantum glorificavit se et in pul-
critudine i. gloria que vana est
proverbiorum fallax gratia et vana pulcri-
tudo quia decepta pulchritudine per amena
prata ad carcerem pergit qui per pul-
cra prospera ad interitum tendit
terra i. vanitas vanitatum et i. macha-
beorum a verbis viri peccatoris ne timueritis
quia gloria eius stercus et vermis hodie
extollitur et cras non invenietur
et hoc est statim i. sic secundum quantitatem
[illegible] cognovi impium vidi impium
superexaltatum et elevatum et transivi et
ecce non erat longe fient filii eius
a salute i. a deo destituentur a salute
temporali et eterna psalmus longe a
peccatoribus salus et conterentur i. vehe-
menter punientur in porta i. in die
iudicii que est porta bonis ad vitam
malis ad mortem quod vel laudent
eum in portis opera eius vel in porta
i. aperte et subito ysaias xxx subito
dum non speratur veniet contritio eius
et comminuetur sicut conteritur lagena
figuli et non erit qui eripiat quia
nec deus quem neglexit glosa illos
nec iste eripit quos hic pater ergo
que hic per disciplinam negligunt
sive prorsus afflictionis non homo quem
dilexit proximum suum non redimet tempore
non invenient nec pecunia iniqua
confidit sophonias i. aurum eorum ereptor
est et argentum eorum non poterit eos
liberare cuius messem glosa i. stulti
bona vel temporalia vel spiritualia vel
scientiam famelicus vel habens penuriam
isti bona eius absumunt vel fame-
licus iustus pauper et egenus qui in
custoditur iusto secundum peccatoris q. d.
non relinquet filiis suis sed aliis
glosa comedit de messe doctrine et
predicationis sic qui ad deum anhelat

assistit quod audit agit quod dicitur
et tamen primi lectoris recta predica-
cione vescitur intelligens messe sa-
ciatur ecce xxxiii que dicit saciate
et ipsum stultum rapiet armatus
i. quidquid hic rapiet sicut factum est
vite quod tales armati rapiunt
quidquid erit residuum sibi vel
ipsum stultum vel personam suam rapiet
subito de vita presenti armatus angelus
mortis fortis et insuperabilis iob
xxvii q. turbo auferet eum
de loco suo de armato isto luce xi
cum fortis armatus etc. et bibent
sitientes divitias eius sitientes
cupidi i. v. multitudo eius siti-
cupidi comparavit cuidam tyranno divini in-
prius esse in fundum est auro in
gutture et dictum est ei aurum sitis
aurum bibe potum et relinquit alie-
nis divitias nichil mirum sic te-
mis [illegible] sic comparat culpam ad penam
sic hic oncedens gratulatur omnem penam hic
iustam causam et primo ostendit hic
in eventu qui est opposito secundo
in eventu temporali et secundo 3o
in eventu naturali primum iniustitie
dicit ergo nichil deprehensis vel aliis
sit nichil sine causa in mundo sic
sit nichil sine causa in mundo sic
argumentum ergo si puniatur non propter
tessit videlicet culpa sine causa
per ordinante quia secundum augustinum de
trinitate voluntas dei est prima causa
et summa omnium specierum nec licito
et actione nichil cum sit quod non
egrediatur ab aula illius summi
imperatoris vel eo faciente vel per
mittente ut fiat et non solum
permittente sed etiam faciente
item augustinus fortuitus vero eventus
vel in operibus primis vel eorum
vel malis ad divinam vero
bonis vel malis ad divinam vero
tendens et providenciam et non con
fortuitus que vulgo fortuna no-
minatur occulto quodam ordine
regitur nichil quod ad in rebus ca-
sum nominamus nisi cuius ratio et
causa occulta et plus nichil est cuius

actuum legittima. cum ergo processerit de-
struit opinionem quorundam ponentium
omnia ex casu. tertio ut in vii sub
specie sapientie contra illos in omnibus
mathematici ponentes fatum. fatum dif-
finit augustinus in libro de civitate dei dispositionem
siderum secundum quam providet qualis
futurus sit qui concipitur et nascitur.
item ponitur errorem videlicet
qui concludit prudentiam. iob xxii
ne dicitis coram angelo non est
providentia cum sua et xxii capitulo
circuitus celi perambulat nec nostra
considerat. et de homine i. de aliis
quibus fuit homo non contradicit
dolor quia hic non sunt causa
doloris sed culpa quod dicit sed et ipsa
culpa sit instrumentum vel materia dolo-
ris tamen angelo nec ita causaliter ab
eis oritur qui secundum dei providentiam
eveniat. glossa pena non nascitur
de hiis que sunt sed de hiis qui peccato
de perditione extorserunt superbo
i. pugnabit cum eo orbis terrarum contra
insensatos. homo nascitur hic os-
tendit naturalibus passionibus hominis
quod non sunt sine causa. homo
nascitur hic est cum quo pro-
bat ipsum culpabilem. sic homo
nascitur ad laborem sed ex pena
primi peccati. gen. iii in sudore vul-
tus tui vesceris pane tuo. eccli. xl. oc-
cupatio magna creata est hominibus
et cetera. quia nolebas in ordinate
sapientem mittemus contra omnem
rationem nite hominis peccasti
ps. plantatio hominum non fuit et cetera
angelus ne eiceret deus hominem de
paradiso ut hic faceret paradisum et
avis ad volandum. quod dicit
natura avis est volare sic hominis
laborare. homo enim laborat na-
turaliter et avis volat. nec hic sic
divina causa per ordinate quia et
homines adduxit pene et labori
et avi dispositionem aptavit conve-
nientem volatui. et hic est homo ad
laborem nascitur non dicit natus

est vel factus quia si non peccasset non la-
boraret quamvis operaretur sed post peccatum
primi hominis omnis ad laborem nascitur.
unde post peccatum statim dictum est ei in labo-
re comedes ex ea et cetera. et ex divina iustitia pro-
ordinate omnes nascuntur ad penam et
laborem. eccli. xl. occupatio magna et cetera
et avis ad volandum. in quo apparet que-
dam preeminentia probabilius hominis
quantum ad corpus. unde boecius quid si corporis
spectes in bestiis homines reperire
potes ipsum superat elephas magni-
tudine leo robore tygris velocitate
et sic de hiis conditionibus corporeis quod
fere est ut homo cognoscit et singu-
larem suam per quod similiter et imperfec-
tionem tangit. ad spectandum statum per-
fectionis in quo corpus humanum circa
corpora aliorum transcendet in omnibus
conditionibus laudabilibus secundum quod dicit
apostolus i cor. xv seminatur corpus animale
in corruptione seminatur corpus ale
surget spirituale seminatur in ignobilitate
surget in gloria. unde avis non habet tan-
tam perfectionem suam homo autem nequaquam
homo enim nascitur ad laborem et cetera
et avis ad volandum vel potest hic notari
duplex hominis status miserie et glorie.
unde in primo nascitur ut laboret et
post laborem ad regnum celestem evo-
let. unde greg. iudicis mens ad summa
citius volat. unde caro domandus in
primis laborat ... ego de pro-
...
suam hic audit se hic post eum in-
... ducit ... quali-
... est oculi
... nec flagella tua cum ...
... ipsum in flagellis videlicet
... fiducia timor et patientia pro-
... hic ubi ... ad ...
... ibi quia dissipat cogitationes
ubi audit dei sententiam et iudicium
... malorum ... ibi bonus homo ...
... audit patientie
... vel fructum qui dat plurimum
super faciem terre ... suo

docet dominum deprecari et hic contriplicia
consideranda. consideratione potestatis
qui facit magna largitatis quia dat
pluviam pietatis qui ponit humiles
ista tria dant fiduciam misero pe-
tendi dicit ergo quinto obicem con quod
ista est quod deo preordinante et dispo-
nente accidunt pene et flagella co-
deprecabor dominum pro malis amovendis
ut et tu similiter facias primo incli-
na aurem tuam ad precem in qua
repleta malis anima mea vel deprecabor
prece id est pro malis a te removendis et ad
deum meum ponam eloquium meum
super probonis adipiscendis Io xvi
petite et accipietis ut gaudium eloquio
eloquii est leve eloquium actus 2o prout
spiritus sanctus dabat eloqui illis quia facit
magna quantitate magno potentia ad
litteram pro magnitudine sua sicut et a
magnitudine creature potest cogno-
scibiliter creator horum videri et inscru-
tabilia id est profunditate magno sapientie
Ro xi o altitudo sapientie et scientie
dei quam incomprehensibilia sunt
iudicia eius et mirabilia novi-
tate ps tu es deus qui facis mirabilia
cetera mirabilia opera altissimi ps
mirabilia opera tua absque numero quia
supra xi omnia fecit in numero pondere et
in re quo ad nos sunt absque nume-
ro quo ad comparationem secundum augu-
stinus sumitur ibi pro summa id est ha-
renam maris et pluvie guttas
et dies seculi quis dinumerat quia dat
pluviam super faciem terre hic signatur
largitas et hoc tamen in liberalitate
beneficij quod in affluentia sine con-
tinuitate liberalitas est in eo quod
dat gratis item tamen in communitate affluen-
tie in eo quod dat omnibus et bonis et
malis dicit ergo qui dat sine gratis
quia nulli tenetur et nullo in-
diget pluviam sine qua tamen non
potest fructificare Io vi qui dat
vobis pluviam temporaneam et serotinam
super faciem terre et irrigat aquis
universa quia annuis et nunc lar-
gitur bona qui dat pluviam gratie
super faciem terre id est super mentem hominis
in qua est ymago dei est enim plu-
via nature hec est super bonos et
malos math v pluit super iustos
et iniustos gratie hec est super bonos
pro quorum pluviam voluntariam segregabis deus
hereditati pene et hec est super re-
probos psalmus pluet super peccatores
laqueos ignis et irrigat aquis
doctrine universa id est omnem hominem
qui capax est omnis creature
universi ut dicit gregorius habet enim esse
cum lapidibus vivere cum arboribus
cum sentire cum animalibus discernere cum
angelis hec sunt de quibus ysa-
ias haurietis aquas etc tertio quia ponit
humiles hic docet habere fiduciam
consideratione divine pietatis que
maxime apparet in miseris et
abiectis et tangit duplicem miseriam
nam et duplicem eius misericordiam
abiectionis est quia ponit in
exaltationis et misericordie de pla-
centis est quia ponit in ma-
solacium et merentes erigit dicit
ergo qui ponit humiles simplices
et in volentes in sublimi tamen in
presenti quam in futuro in presenti per
altitudinem officij vel dignitatis
luce i deposuit potentes de sede
et cetera item per altitudinem gratie et virtutis
iacob in humilibus dat gratiam iste
per altitudinem sapientie salutaris
math abscondisti hec a sapientibus et
prudentibus et revelasti ea par-
vulis item in futuro per altitudinem
glorie celestis sine premij eternalis
apocalypsis xxiv humilem spiritu suscip-
iet gloria item indicatione pote-
statis gloriosa hec vel est in modo despecti
indicat eum deo et mentes
erectis corporibus et alienis erigat

sospitate unde illud eccl. xi est ne
homo marcidus et egens recupera-
plus deficit virtute et habundat paupertate et oculus
dei respexit illum in bono et erexit eum ab humili-
tate eius. et merentes erigit sospitate
prout dominus erigit erigit elisos tho-
bie iii° post tempestatem tranquillum
facit etc. qui dissipat hic ostendit di-
vinitatem respectu malorum et primo tan-
git sua iusticia in malorum rep-
ressione scilicet in eorum punitione se-
cundo respectu mali perpetrandi secundo respectu v.
mali perpetrati per diem incurrent prima
hic duas primo enim hic punitione
affectus secundo aspectum qui apprehe-
ndit sapientes secunda hic dicit primo p-
unitionem cordis interiorem secundo operis
ne possint implere simulat pressionem
affectus reprimit dupliciter primo
astutiam in palliando bonum quo
ad se secundo fraudulentiam in do-
nando consilium quo ad alios et con-
silium pravorum dissipat qui dissipat
cogitationes malignorum prout dominus re-
probat cogitationes ipsorum iniustas
h ve qui cogitatis inutile quia
magis qui notum ne possint i-
plere manus eorum quod ceperant
sicut in ioseph gen. l. vos cogita-
stis de me mala et deus vertit illud
in bonum et in paulo act. xxiii.
qui apprehendit sapientes de quibus
ier. iiii° sapientes sunt ut faciant
malum in astutia sua astutia
hic accipitur pro astucia que malo
facit subverti bonum prout xiiii° homo
versutus celat sciam tales in quantum
apprehendit aut qui tenens in sinu ab-
scissum vel confusionis glo. iniro-
nice etc. ysa. xxxiii conturbati sapie-
ntes reversum et scientiam eorum con-
tra prudentiam sapientum sapientie et con-
silium pravorum dissipat ysa. vii in-
ire consilium et dissipabitur eorum
achitophel 2° reg. xvii dissipa-
bit consilia a dno ioseph id ven-
diderunt eum ut adorarent sed
ideo est adoratus quia vendiderunt
per diem incurrent hic punitionem malorum

explicat in sua depressione 2° in oppressorum
absolutione liberatione ibi porro salvum faciet
tercio inseparabili eorum confusione ibi
et erit egeno spes per diem incurrent per
tenebras verbum hic exponitur ystoriam
allegoricam et moralem ad litteram
sic ita affligunt pauperes et opprimunt
deus ipsi per diem incurrent tenebras
dies in hoc loco vel presens vita vel prosperitas
mite prosperitas intelligitur pro tenebris p-
diem ergo incurrent te quia in presenti
vita vel in ipsa prosperitate sua sup-
venient eis tenebre et miserie i. tribu-
lationes unde illud pe. vi occidit sol eum ad
meridiem illud et quasi in nocte palpabunt
sicut cecus dies et quasi in nocte palpa-
bunt homines querendo tamen in meridie
et inveniunt ambulantes sic palpa-
bunt in meridie i. in ipso fine inve-
nient in ipsa plenitudine prosperitatis sue
ut in ipsa multitudine ... destituentur omni auxilio
palpantes q. te ps. allegorice sic
per diem etc. ita volunt per astutias
suas decipere simplices sed erit ad
sicut bonum quod ipsi per diem a. qui ali-
os clare videbunt ipsi incurrent tene-
bras vel dies illa erit dies claritatis
bonis et nox tenebrosa malis quia
significatur roo x facte sunt tenebre
horribiles in tota terra ubicumque erant filii
israel ideo recte dicitur per za. xiiii dies
illa non dies neque nox et quasi nocte
sup solet palpare sic palpabunt in
meridie hoc est in plena claritate scripture
qui ita manue meridiano tempore
palpabunt quasi in nocte i. omni
refugio omni auxilio omni consilio
destituti erunt glo. aliter exponit
de iudeis mens i. meridiem de a
ductis affliguntur de inmobilibus obsce-
nis tales similes sunt talpe et
noctue que lucem non possunt sustinere
cum oculis egris odiosa est lux
et quasi in nocte sic palpa i. in glo.
qui in nocte sic palpant quia
linquere cetera aliqua que apprehendunt
nil veniunt contingunt nec aditum re-
prehensionis inveniunt quod significatum
est in sedomitis in domo loth x
ix ut ps. in glo. ysa. i ...

intenebris q in iudicio tenebrosi bonam in
mala cum insidiatur aliter proponit
glo. de iudeis qui predicantem xpm iam cur-
reperunt te non credendo in eum qui in
iudicio i. in operibus eius mirabilibus
palpauerunt i. sensibilem ceritate in
uenerunt et quod lazarum resuscitauit
iudeis videntibus noluerunt io. xiiij hic dicit io
ix ego ueni in iudicio ut qui non
uident uideant et qui uident ceci
fiant porro hic tangit oppressorum
liberationem secundum duo genera notanti
quod sunt inferre mali uidelicet ubi
et fuit qui prius dicat porro salvum fa-
ciet deus qui est patronus pauperum
ps tibi derelictus est pauper et egenus q.
caret auxilio et non habent adiuto-
rem unde et ideo tamen est iudicare terram
corpus primus iudicabit pauperes ipsi
porro salvum faciet i. egenum i. pau
perem a gladio oris i. criminalis uerbis
uel criminalis consiliis que sunt lingua corp
gladius acutus ps. xx sagitta
vulnerans acuta lingua corpore pu
nit unde que p dentibus gladios hic
et de manu i. de potestate uolentis
i. potentis qui opprimit alios pau-
perem ps liberauit pauperem a potesta
te ut dd. de manu goliath et simul
et erit egeno spes dei et erit deus
spes meo illud ysa xxv factus est
fortitudo pauperi fortitudo egeno iniquitas
autem contra os suum claudetur ptonita secundum
glo. sibi inflicta ps obstructum est
os loquentium iniqua notabiliter dicit
iniquitas contrahet solet enim dicit de illo
qui sperat se capere uiber in hijat
tonna hic ergo quod dicit erit ege-
no spes recte subiungit iniquitas
et cetera sequitur beatus homo in parte ista
persuadet eliphat beato iob hic patiens
in flagellis etsi tamen propter intentionem
flagellantis quam propter effectum pe
ne et propter fructum patientie aff
ectus flagellantis est primo affectus
ut uidelicet corripiunt sicut pater
filium et ideo qui a deo flagellatur
eo ipso beatiorem se debet reputare

et hic est beatus homo qui a domino
hic et probitudinem debet hic reputare quia
corripitur qui flagellatur a deo corrigitur
adueniens signum et amoris et amor dei
est et ita est fructus beatitudinis apoc.
iij ego quos amo arguo et castigo
ergo dolet argumentum eliphath ps non
et reprobatur pena a deo inflicta
increpationem ergo domini ne reprobes pro
iij disciplinam domini fili mi ne
abiicias ne deficias cum ab eo cor-
riperis quem enim diligit deus corri
pit et quasi pater in filio complacet
sibi secundo ordine ipse uulnerat secundo
effectus flagelli et uidete sicut bonus
cirurgicus ad sanitatem morbum in
cidit carnem et facit nouum uul
nus et super uulnus adhibet miti
gatiuam medicinam ita deus ipsum
morbum uulnere flagelli medetur
ipsum uulnus flagelli per uisitacionem
consolacionum mitigat ps secundum mul
titudinem dolorum meorum et hic et
ergo ipse uulnerat et me percutit et
ura eius sanant osee vj percutiet et
saluabit nos deut. xxxij ego
occidam et ego uiuere faciam percutiam et
super hoc gratias agebat beatus aug.
in lib. conf. ... tu semper aderas mi
sericorditer seuiens et amarissi
mis aspergens offensionibus oes
illicitas iocunditates ut querem
rem sine offensione iocundari et
ut hic possem non inuenirem nisi
te domine qui percutis et sanas occi-
dis ne moriamur absque te et nota
quod quidam sunt contrarium domino
negligunt dissimulando quod
malum est quidam reprobant mi
nimando quod penis est quia sunt
in iuste et hi penis est quod edunt

et detrahunt et hoc pessimum est contra
quos prov. i. despexistis omne consi-
lium meum et increpaciones meas
neglexistis quoque intimi mei ii q hi
hebr. xii fili noli negligere disciplinam
domini alii reprobant et de iniusticia
corripientem conquerendo qualem pre-
stabat iste beatus iob cum dicebat
increpacionem quoque ne deneges reprobes contra
quod dicit apostolus neque in murmuracione
sicut quidam eorum alii non odiunt per-
sequendo et detrahendo et hoc pessimum
et signum magne reprobacionis unde
eccl. vii considera opera dei etc. amos
v. odio habuerunt corripientem in
porta iudicis canem mordentem re-
gnum patiuntur sic mordent clericos
detrahendo prelatis qui sunt reges domi-
ni i. detraxerunt unumquemque correptum
unde eccl. vir qui ad correptionem
timet iram et nota quod duo
est niger caritas et publicus caritatis
et utrumque sanat de primo eccl. xxxi
infirmitas gravis sobriam facit
animam item includit amor mentis
tam ut inluctata accedit ego sic
et hoc est sanat luc. vii dimissa sunt
ei peccata multa quia dilexit multum
ergo miro modo innuitur homo
qui mortuus iacebat in salute et in-
dete qualiter deus glorius est peccator
eius homo medetur et homo frequenter
per medicamentum mittatur ad mortem
et hoc est quod dicit greg. qui de accep-
tis virtutibus extollitur non gladio
sed medicamento mittatur sequitur
in sex tribulacionibus etc. utilitas tri-
bulacionis vel utilitatis declaracio
primo in generali secundo in speciali infir-
me et manifestat autem utili-
tatem sustinendi tribulaciones in speciali
primo operacione mali secundo operacione
boni sed cum lapidibus
malum pt. premere autem actuum
insensibili et in [illegible] materiali pro-
mittit ergo liberacionem a primo cum
dicit in fame in secundo cum subdit
et in bello etc. ibi et bestias terre dicat
ergo in sex tribulacionibus vii istud hoc

exponit sensum litteralem et postea hoc moralem
vel misticum secundum litteram sic exponitur
in sex tribulacionibus que dicende sunt
deinde postquam subiungit liberabit te incolumem
ut ne tibi noceant et in vii hoc est illa
que ponitur hic vii non tanget te ali-
quis in sex tribulacionibus inflictis propter
peccatum liberabit te ne nimis ledant te
hec sunt fames sitis frigus estus
lassitudo infirmitas et in vii in
morte non tanget te malum quod
tangit malos scilicet dampnatos in vii illud
sic in historia a secundum glo. sit in
sex etc. et per sex tribulaciones facta sunt
et vult dicere quod in istis vi tribulacionibus
liberabit deus ut accipiatur in tali
a prima tribulacione 2 in vii hoc est in tribu-
lacione media que post mortem istam
erit de qua soph. i. dies tribulacionis
etc. non tanget te malum i. sententia
dampna et mala et hoc est quod dicit angelus
liberabit te ne in vii malum atti-
ngat quia hic patitur eruditionis attri-
vit sed iudice iudicii aribus abscondit
se in fame hoc est in pestilencia famis
que accidit ex aeris corrupcione
vel ex siccitate eruet te de morte
supra fiduciam et timorem et pa-
tienciam hominis ponitur eruet enim a
morte corporis etc. hoc modo xviii hoc in he-
lia 2 in hic sarepta iii R. xvii re-
misit per helyam et helyseum per
multis tempore famis posuit deus xx
quoque hoc modo hoc in iacob qui
tempore famis vii annorum liberatus
est a morte dei providencia per manum
ioseph gen. xl. xx breviter inquit
est quod cepit esse fames mira
adhuc vii cum restarent quibus
nec arari poterit nec meti premisit
quod me deus ut reservarer super terram
et eciam ad vivendum habere possetis etc.
et in bello hic ostendit quod liberat
deus a malo illato actuum sensibili
et materiali et primo a militia bellica
impressionem secundo a malicia ex licencia
mentem et possessione ibi non times
calamitatem in persona domini et mundi

malicia in iusticia gemina facti et in
nequitia nisi et hoc est et in bello super
liberabit te de manu gladii. Sed timue-
ris et fiduciam habebis modo de ma-
nu id est de potestate gladii. Hoc bene patuit
in david i reg. xvii et in multis
aliis locis ipse enim petebat fiduciali-
ter qui redemisti david servum tuum de gla-
dio. et eripe me a flagello lingue quia
non solum a bello exteriori eruet te verum
etiam a bello domesticorum quorum lin-
gue non minus nocuerunt quam gla-
dius et hoc est a flagello lingue quia
gravissimum est iuxta illud eccli. xxviii
flagelli plaga livorem facit. Et absconderis
deus enim proteget te per omnia protegens eos
etc. eccli. xxviii beatus qui tectus est a
lingua nequam et non timebis cala-
mitatem cum venerit. Hic tangit persecutiones
adversas que solent fieri tempore ab
hostibus pro obsidione regionum in-
strumentum et bonorum depredationem vel
calamitas refertur ad pestilentias
corporales que sequuntur in casibus et
ex casibus enim solent per corruptionem
aeris. Vel ergo non timebis calamitatem cum ve-
nerit adventu hostium vel pestilentias
corporales et infirmitates languoris
que reddunt homines calamitosos
vero in eo appendent peccata in
quibus tamen meruit et talia quia pa-
tiens in vastitate aliorum super dignam
in sua in vastitate [illegible] nobis
alieni devorant et devorabit in va-
stitate hostili. In vastitate ergo talis
et fame que procedit ex dirreptione
corporis hostium solent alii lugere et do-
lere tu ridebis quia divites erunt
et esurientes in quo ait etc. ridebis in quantum
quia aliis contrariis dilatabitur cor
tuum quod tamen hoc manifeste in
iiii reg. xxxiv ubi legitur quod tempore vastitatis
terre civitatis precepit rex de ierusalem
magistro militie pone super eum
oculos tuos nichil mali facias ei
sed ut voluit sic facies ei et iterum dixit
magistro militie pone super eum
oculos tuos etc. hic in medio [illegible]
vel quomodo placuit ut vadas
dederit ei cibaria et munuscula

sequitur. Unde et bestias terre non
formidabis tangit pestilentiam
que accidit quando comeduntur bestias
sic tangitur sap. xvi ubi ait inpor-
tabilis in mittit illis multitudinem
ursorum aut audaces leones
qui novi generis ira plenas et igno-
tas bestias aut vaporem ignium spi-
rantes aut nebularem fumi pro-
ferentes etc. sed tu bestias terre non
formidabis immo super aspidem
et basiliscum ambulabis etc. Sicut et hoc
habemus in daniele posito in lacu
leonum dani. vi deus autem misit
angelum suum et conclusit ora
leonum et non nocuerunt michi
leonum et non nocuerunt michi
quia coram eo iusticia inventa
est in me. etc. Item et hoc habemus
est iiii reg. xvii ubi legitur quod immisit
deus leones in samaritanos qui
interficiebant eos et consultum est
regi quod mitteret ibi sacerdotes qui
docerent eos legem domini dei et scilicet
vilis corpus ergo sic fame quia
sequitur egrotantes propter defectum
eruet te de hac morte a-
doctrine eruet te de hac morte a-
nimas unum mittam famem in ter-
ram. Sed iustus non perit a fame. ita
quia iusticia simpliciter diget ma
cumque prov. x et fame doctrina in bello
hec temptationis de manu gla-
dii prevalebit mite temptationis et hoc
est quod dicit ipse non timebis
a sagitta volante in die per omnia
mite. Hic tangit quadruplicem
temptationem levis et occulta non
timebis a timore nocturno levis
et manifesta a sagitta volante
in die gravis et occulta a negotio
perambulante in tenebris gravis
et manifesta ab incursu et demonio
meridiano. Contra quas duplicis temptationis
qui tamen sequuntur adiutorium in-
cumpetur idem subdit a flagello
lingue abscondet neque sanctus
absconditur qui domini laudem ne
quit nec contumelias sentit. quia
propter hec caritatis corporis post hec timet
sequitur non timebis calamitatem et quia
talis interiore iudicii securitatem
sibi parat subdit in vastitate
vastitatis enim est ex tempore que

fons tinciat fames media que
amponem tertium panis sic parit in
qua videbit iustus quia letabitur
iustus cum viderit vindictam et
bestias terre non timebis que tempore
mortis ad capiendas animas effrena
tur moraliter ecclesiastici exponitur de vii
mortalibus per famine peccatum gule et
optime designatur quia si venter
plenus gula semper esurit novos
et diversos sapores deinde ubi fercula
que ferculis apponuntur utique paribus
fines saciatus si sedes attigis in-
debitur tibi nec degustasse priores
tanta quippe arte et arte co-
quorum cuncta parantur quatinus
ante vero ferculis devoratis primo
non impediunt novissima nec
sacietas minuit appetitum venter
quidem dum nescit oneratur sed
varietas tollit fastidium sed dum
variis coloribus palata saporibus
alliciuntur infelix stomachus cui
nec colores lucent nec sapores
demulcent dum omnia suscipere
cogitur magis obruitur quam
reficitur hec est ergo fames valida a
qua eruit dominus iustos quia iustus
comedit et replet animam suam venter autem impiorum
in sanctitate prelium temptatio luxurie
equam periculosum bellum et
quam efficax gladius bellum peri
culosum quia quia nobiscum
portamus tam inimicum nostrum qui si
concupiscit adversus spiritum ideo dicit
mundus spiritualia certamina communia
prelia sunt castitatis in quibus con
tinua pugna sed rara victoria
gladius tamen efficax est mulier
vel homines species sicut dicit ille ysidorus
gladius igneus species mulieris quia
gladius quia dividit igneus quia
consumit nec solum species ymmo li
ngua primum lingua eius acuta quasi
gladius biceps tercio subdit temptatio
tamen me que signatur per flagellum
lingue ut eius mors lingua et
lingua flagellum est cordis lin-
gua est ignis lingua flagellum

lingua gladius lingua laqueus ignis
quia accendit flagellum quia cedit
gladius quia scindit laqueus quia
decipit ad primum facit quod dicit ille in
lingua inflammata a gehenna ignis
est universitas iniquitatis glossa quia per
eam fere cuncta facinora committuntur
ut latrocinia stupra et cetera quamvis a se perpe
trantur ut periuria falsa testimonia
aut defenduntur ut cum quilibet malus
deceperit malum quod commisit flagellum
quod cedit modo illud quod dicitur est super
ecclesiastici xxviii gladius est quia scindit
id est separat unanimes et concordes facit
esse discordes unde quidam separat una
nimes sicut inimicat amicos abrump
itque fidem dissipat quod honore certi
a xxviii ut patenter habentes in
mittit in inimicitiam laqueus autem
est quia quia decipit sic lingua dece
ptoris seductoris et ab ista lingua
liberat dominus sicut confitetur sapiens ecclesiastici
li liberasti me a laqueo lingue in
ique et a labiis operantium mendacium et
quia a flagello lingue absconditur ysaias xx
vi erit vir sicut qui absconditur
a vento celat se a tempestate prava
nitatem ab effectu intelligit ariditatem
que calamitate generat quere modo illud
omnis piger semper in egestate est proverbiorum
vi usque piger dormies quando consurgens ex
somno paulum dormies paululum conseres manus
ut dormias et veniet tibi quasi viator ege
stas et pauperies quasi vir armatus ... ex opposita
est manus tenens manus autem fortium divi
tias parit vastitas est invidia quia
omnia bona vastat et consumit recte
dicitur vastitas quia bona proximi
intuitur vastare et se ipsum consumit in
videndo aliis proverbiorum xxiiii ne insidieris
et queras impietatem in domo iusti
neque vastes requiem eius famas 2a
est avaricia prima enim fames fuit gula
sicut patuit in primis parentibus sed
hec modo pravissima secunda fames fuit a
varicia unum per quod cupidi et ava
ri designantur animus enim non potest sa
tiari ecclesiastici v avarus non implebitur
pecunia hec est fames canina per quam
fame pereunt ut canes sed inde ipsi

aliquem tamen immissa a domino sustu-
lerimus amplius aperto ore recipimus
tunc quidquid suscipit plurimus integrum
deveniunt et semper ad spem futuri hilarat
Bene enim dicitur in vastitate et fame ri-
debis quia iam in medus quod amarum
tristicia tabescit sed iustus videt de
bono quia gaudet cum gaudentibus
item eciam tristatur in terra et palli-
tudine contricionis. Eccli vo cunctis
diebus comedit in tenebris et in curis
multis in erumpna atque tristicia in-
iustus autem videt quia non tenuatur cor
eius cum talia [illegible] dilatatur ad superna
cor nostrum dicit apostolus dilatatum est
2 Cor. vj talis eciam potest dicere illud Gen.
xxi risum fecit michi dominus. Bestie
crudelitatis superbiam designat que sua
ferocitate sua subicit et tamquam
fera silvestris alia simplicia oppri-
munt. Istas bestias non formidat hu-
milis quia eciam cum superbis pacem
habet potius cum hiis qui oderunt pacem
eram pacificus. Sequitur sed cum lapidibus
regionum erit pactum tuum. hic os-
tendit meritum sive fructum paciencie
pro adepcione boni et tangit quadruplex
bonum antiquitus valde desiderabile
pacem salutem prosperam successionem
et felicem obitum. pacem hic cum
lapidibus salutem 2 scies quod pa(cem) ha(beat)
successionem scies quoque felicem ob-
itum in g. in a(bundancia) sepulcrum 2 h'
ita dixi quia nichil timebis nec
gladium nec bestias sed eciam cum
lapidibus regionum pactum tuum tantam
pacem habebit quod eciam etiam in-
sensibilia videbuntur quod pactum ser-
vare pacem tuam et eorum. ymo bestie
terre pacifice non solum non ledent
sed eciam pacifice erunt tibi quod de h'
in antiquis quibus bestie timebant
hunc modum loquendi habemus Ose.
2o percuciam eis fedus cum bestiis
agri et cum ~~volatilibus~~ volatilibus
celi et cum reptili terre. spiritualiter autem
est quod eciam omnia ista et si corpo-

ledebit ad bonum suum cederet omnis
lesio corporalis eciam ab ipsis tamquam
inordinabilibus quia cum cum deo suo
pacificaverit aut pacem suam con-
servaverit. Dicebat beatus Franciscus
fratribus si ledit te aliqua creatura
gracias age deo et cogita quod in
aliquo reus eris erga dominum tuum
et porrige satisfaccionem et sic merearis
reconsiliacionem et pacem. Unde de
[illegible] lapidem tamquam pacis
mediatorem et scias quia pacem
habeat tabernaculum tuum. hec non so-
lum ad eorum pacem habebis verum
et in corpore et tranquillitate ut non
molestias corporales videlicet lan-
guores et infirmitates sustineas
Deut. xxviij pro contrario augebat
dominus pla(gas) t(uas). non accedet ad te in s
omnia ista poterunt [illegible] per-
subdit visitans speciem tuam t. a.
fragilitatem tuam intuitu et consi-
non peccabit. Eccli vij memorare
novissima tua et in eternum non
peccabis et scies quoque .i. videbis quod
multiplex erit semen tuum anti-
qui patres in successione prolis gau-
debant ut in semine suo dei cultus
ampliaretur ideo frequenter promittebatur
eis multiplicacio seminis vel laudacio
in semine sicut Abrahe Ysaac et
Iacob ut patet in Gen. in multis locis
ubi [illegible] dicitur non solum in se bene-
diccionem dei recipiet sed in semine
et hoc est quod subdit et scies quia
circulis tuis videbis in quo ex-
longevitatem promittit que inter
ceteris felicitates antiquis promitte-
batur et optabatur sic patet Exo. xx
quod multiplex erit semen tuum et
progenies tua velud herba terre non
dicit sicut semen sed sicut herba
permanens in virore suo hoc dixit
contra illud quod dixerat supra lon-
ge fient filii eius a salute hoc di-
cebat Eliphat non attendens quod
contingit tempore malis bonus pe-
[illegible] dicit beatus Iob xxi [illegible]

impii vivunt sublimiter sunt
confortati quod diuturnis semine eorum
permanet coram eis propinquorum
turba et nepotum deinde subdit
Ingredieris etc. felix consummatio
ingredieris quasi voluntarie mortis
timens in abundantia divitiarum et
honorum omnium sepulcrum ad litteram sicut
infertur acervus tritici non ante
tempus suum sed tempore suo cum ma-
turuerit sicut Abraham legitur Gen.
xxv mortuus plenus dierum et in
ps. dicitur longitudine dierum reple-
bo eum. Littera correcta vel sic sicut
et tunc potest suppleri acervus fructu
cumulatur secundum glossam tangit hic
quadruplex bonum quod optinent
iusti timentes et sperantes in deum
videlicet integritatem tranquillitatis
et pacis interius et exterius copiam
boni operis et felicitatem finis et
hoc est Sed cum lapidibus regionum ita non time-
bis bestias sed cum lapidibus regionum etc. pac-
tum quibus mediantibus defendes te
ab impiis bestiis ad modum .i. per omnium
structorum cum lapidibus magnis regionum
i. de diversis regionibus congregatis
vel de regionibus congregamur etc. et
bestie terre .i. temptationes que oriun-
tur corpore carne et demonum mo-
rem gratie pacifice erunt tibi quia
te non molestabunt mentem in mo-
tu de facili reprimes insultus car-
carnis quia cum spiritus deo subditur
tunc facilius spiritus carnem regit
ps. sitivit in te anima mea quam
multipliciter tibi caro mea et scies
quod pacem habeat i. conscientia tua
secura et tranquilla de qua pro-
verbiorum xv secura mens quasi iuge convi-
vium est. Est triplex tabernaculum
corporis ad quod tendimus de quo
ps. Domine quis habitabit in tabernacu-
lo tuo militantium in quo militamus de
quo i. cor. v qui sumus in hoc taber-
naculo ingemiscimus de quo ps.
tertium interius in quo quiescimus
de quo ps. vox exultationis et

salutis in tabernaculis iustorum et
visitans speciem t. etc. dupliciter visitat
speciem suam in se ipso et in proximo vi-
sitans ergo speciem tuam vite ipsius .i. con-
siderans fragilitatem non peccabis per super-
biam et elationem animi et dignitatem.
carnis per inimicam et negligentiam tam b. con-
siderantem dico quod venale et mortale hominis
elationem fructus mobile quod in te est con-
siderare venale et venale mortale consor-
tet et visitans speciem .i. considerans fra-
gilitatem tuam vel visitans speciem tuam
in proximo Eccl. xxxi intellige que sunt
proximi tui ex te ipso considerati in nobis
infirmitatibus propria mala nobis compatiat
aliena vide considerans speciem conser-
vitatis nec peccabis per odium servitutis
considerans speciem .i. imaginis dignitatis
eius non peccabis per contemptum et ela-
tionem de proximo ipsi. Lucam simile fi-
gnasti pane tuo etc. enim videns
in utero operi eum poterat eum consideratio
movebat iudicans sic ad compassionem
Gen. xxxvii flebam cum mode sicut
sunt etc. Item considerans in proximo
fragilitatem non peccabis per
temerarium iudicium et hoc est quod
nimium iudicium iudicii et hoc est quod
dicit apostolus Gal. vi fratres et si preoccu-
patus fuerit homo in aliquo delicto
vos qui spirituales estis instruite huius-
modi in spiritu lenitatis considerans te ipsum
ne et tu tempteris. Dico consideres sunt si po-
tes intentionem si sunt non potes puta-
re factum puta ignorantia puta sub-
reptionem etc. Item considerans speciem
tuam in proximo .i. eandem dei imagi-
nem non peccabis per contemptum et ela-
tionem et hoc est quod dicit apostolus
mal. in inquid vel per unus omni-
um magnus non deus unus creavit
nos quare ergo despicit unusquisque unus-
quemque fratrem suum sed scies quoque quod multiplex erit
semen tuum hic audit copiam boni ope-
ris in virtutibus que sunt quasi
semina operum 2o in operibus et scies
quoque quod multiplex erit semen
tuum quod est illud semen. Semen vir-
tutum quod multiplicabitur quia per
perficies perpetuitatem de bono in melius

gen xxij multiplicabo semen tuum
sicud stellas celi et progenies tua sic
ypa que consuetudinis nascuntur sicud
herba terre in morte perveniet sepulture
ingrediens dictum tum in habundancia
actuum et bonorum operum isti sunt
dies spirituales in utero plenitudine
morientur iustus enim si morte pre-
occupatus fuerit etas eius senectus
vita inmaculata sapientie iiij sepulcro
etiue quietis secundum glosam ysa xi erit
sepulcrum eius gloriosum alia littera
erit requies eius honor sicud confi-
citur acervus tritici in suo tempore videlicet
per purgacionem factum Sequitur in princi-
dubit area sua et conglutinabit tri-
ticum in horreo suo Ecce hic ut an-
diuimus et conclusio tocius consequencie
fimat fundum et hortatur auditorem
ad meliorem certe inquid hoc
quod dixi tantum ut investigavimus
ego et alij sapientes audivimus a
patribus nostris per quanta audivimus
et cognovimus ea patres et anni
nobis quia est nec plus quod audiuit
mente pertracta et suscipit cogita ne-
forte fingam audieris quod inane est
ab doctrina mea et exhortacio in
hoc arguit eum bonus quod qui melio-
rem et sapientiorem se arrogabat
ad litteram intelligit quod audita mente
pertracta de fructis suscipit cogitando
inhec enim tanguntur duo sua stulticia
inhec quod dignorem meliorem et
disertiorem se dicere volunt Unde in
omni verbo tempore ea pro pensare Item
iactancia qua se debit intelligere
audivisse propterea incipit incipit
ergo sua verba communicha sunt
insultacia et iactancia

R[esp]ondens autem beatus Iob dixit

Capitulum a iiij to a cita dist de primo
eliphath aggressione hic ostendit beati
Iob patienti responsione et quia
arguit eum dixit primo de culpa 2o
de impacientia io hic ponit in qua ponitur
primus Iob responsio hic duas in quarum
prima ad redarguicionem de culpa
secundo ad redarguicionem de impaciencia
ibi Unde et verba mea dolore sunt
plena prima hic dicit primo optat cul-
pe sue et pene iustum estimacionem
secundo ostendit pene ponderacionem est
arena maris respondens autem Iob
verbis eliphath progrediens eius pro auctori-
tate audientia dixit ut appenderentur peccata
mea quibus dicit fateor me peccasse quia
uo enim si dixerimus quia peccatum non habemus
iohannis primo xx quis potest dicere purum est
cor meum et in quibus iram merui
pecco et in quibus iram merui
a penam que est signum ne dechac
a penam que est signum me dedita
mea michi xvj iram dum porta-
bo quia peccavi ei et calamitas qua
patior ista in equalitate dum in-
pendo ista in equalitate dum in-
dicij apere xvj pondus et statera
iudicia sunt non hominis quasi arena
maris hoc est calamitas appareret quod
nostra sentiam pressus sum et con-
cussus nimium pressus sum et con-
pator bene misera arene quia in
numerosa est id est arenam maris
quis dinumerat Item gravius et one-
rosa proverbiorum xxvij grave est et
onerosa arena Item quia fluctuum
maris sic hec pena tamen repelles
fluctus dyabolice temptacionis vo-
luptas dyate temptacionis vo-
et verba mea prorumpit audit pre-
penam suam peccati superasse hic
ostendit se impaciente non
estitisse nec ex impatiencia cogitacione
deliquisse sed ex doloris et pene ma-
gnitudine et hoc post hec tres in quarum
prima allegat propter quamvis
pena prima allegat propter quamvis
tantam miseriam instanciam deponit to-
tam miseriam instanciam deponit to-
rum deo non querimoniam ibi quo
et ego non peccavi ori meo 2o
petit ab eo mortem ibi peccata michi
dominus iustitiam querimonie ont
per vehementiam miserie et secundum
hoc est de partes primo ab sorte secundo
compatiens ibi milicia est vita pa-
tet dicit primo eum suam passionem
secundo amicorum arguit in suam
ibi qui tollit ab amico hoc est ont
primo vehementiam miserie per
effectum secundo per defectum 2o per si-
gnum quoniam hic secundum ibi numquid
rugiet onager ibi que prius nole

bat et h(oc) est ita gravius calamitas mea etiam verba mea dolore sunt plena non tamen dolore quem ab exhibe- at vel minimam murmurationem inducat sed qui afflictionem meditat(ur) et qui eius causam et finem ignoret .i. sed quasi ideo dolet quia ad eterna festinat ergo vir iustus tum presentia tollat ad eterna tum dolore suspirans suspirat quia sagitte domini quasi percussiones audi visionis divine decreti iustitie sive emisse de pharetra occulti iu- dicii et incomprehensibilis iudicii .i. xxx pharetram suam aperuit et a- fflixit me nunc sed non solum modo percussit sagitte tue in forte sunt in me quarum indignatio .i. dolor qui inde procedit cum indignatione pu- nitionis indignatio regis nuncius mortis ebibit spiritum meum .i. vitam dimi- nuit et consumpsit .i. xvii sequitur in alte- ra [illegible] .iii. vel h(oc) dicit quia [illegible] dolor surgit ad sensum [illegible] [illegible] aut ebibitionis dicit philo- sophus dicens quod [illegible] cum ebu- lliciones de putredine et eius [illegible] nem bibentes permissione dei et [illegible] dicitur sic [illegible] egyptiet [illegible] .iii. vel spiritum idest [illegible] de quo spiritu [illegible] quem [illegible] ab homine eius spiritus in [illegible] eius quasi sagitte domini spiritum ebibunt eum divine [illegible] [illegible] sive mentem afflictam ab [illegible] [illegible] et terrores hic [illegible] timor pene [illegible] in [illegible] et h(oc) est quod terrores domini [illegible] et [illegible] penis [illegible] militant contra me terrores [illegible] [illegible] me [illegible] pene [illegible] in me ergo [illegible] [illegible] non solum [illegible] quod tollat [illegible] plus quod restat [illegible] qualia [illegible] [illegible] patitur et metuit ne [illegible] [illegible] [illegible] vel terrores simul cum pena corporali [illegible] quas [illegible] [illegible] [illegible] ei terribilia quod videtur in [illegible] me [illegible] [illegible]

sedem quasi in persona generis humani vel [illegible] ante adventum Christi homo in [illegible] positus [illegible] [illegible] diligebat nesciebat [illegible] [illegible] [illegible] quia non attendebat glorie magnitudinem quam [illegible] [illegible] Iob [illegible] [illegible] mediatoris ad [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] calamitatis [illegible] multiplicitas appareret quia [illegible] [illegible] et glorie magnitudinem [illegible] re- [illegible] vel restituenda iustitiam [illegible] sustinuerit et [illegible] [illegible] calamitatem [illegible] [illegible] illius glorie [illegible] opposita [illegible] [illegible] posita [illegible] apparent [illegible] ipse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt iustitia et [illegible] iustitia [illegible] gravem esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] culpam ita quod [illegible] culpa apparuit levis [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] apparuit gravius [illegible] patiente et etiam quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] culpe [illegible] per quem [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] quod dicit [illegible] quod ad [illegible] [illegible] et homini mediator [illegible] qui ad pensandum [illegible] [illegible] [illegible] venit ac [illegible] iustitia simul et [illegible] detulit [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] sibi sed nunc levitate [illegible] [illegible] culpas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in manum et cum patre [illegible] [illegible] meum libramine [illegible] hinc [illegible] calamitatem meam et illic [illegible] [illegible] gravius ponderis cala- mitatem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] levi [illegible] relaxando [illegible] et quia [illegible] [illegible] et magnitudine glorie [illegible] [illegible] spiritualis homo ad illam [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] subdit unde et verba mea dolore sunt plena qui enim peregrinationem pro patria diligit dolere etiam vel dolores nescit sed [illegible] dicit heu michi quia inco- latus meus [illegible] appenderet in persona penitentis qui optat peccata sua

appendi impenitenti per stateram est autem
duplex stateram penitencie et statera iusticie
prima est secundum forum penitencie secunda in nota
forum districte iusticie de prima potest
intelligi illud apocalypsis vi equus niger
i. tercius meroris penitencie afflictivum et qui
sedebat super eum habebat stateram in
manu sua qui enim corpori presidet sta-
teram penitencie in manu tenet iuxta
statera ex libro in pena secundum exige-
tiam peccatorum deuteronomii xxv iuxta
mensuram delicti erit et plagarum
modus et nota quod in hac statera
non solum opera sed eciam cogitaciones
male et verba ponderari debent iuxta
illud eze v assumes stateram pon-
deris et divides eos loquitur de pilis per
quas cogitaciones superflue designantur
de verbis eccli xxi verba sapientum sta-
tera ponderabuntur et xxviii aurum
et argentum tuum confla et verbis tuis fa-
cito stateram et frenos ori tuo rectos
et si sic ponderentur multo forcius et opera
in hac statera est considerare duplicem
lancem et linguam mediam per quam tres
partes penitencie designantur per duas lances con-
tricio et satisfaccio per linguam confessio
hij sunt quasi tres digiti quibus appenditur
moles terre ysa xl quis appendit tribus
digitis molem terre Et nota quidam
habent stateram dolosam habent enim pondus
magnum quo ponderant peccata aliena
et pondus levissimum quo ponderant
sua osee xii effraym in manu eius
statera dolosa michee vi numquid iustifi-
cabo stateram impiam et saccelli pon-
dera dolosa caveat sibi qui male pon-
derant quia appenderetur in statera districte
iusticie sicut est illa de qua dan. vi appensus
es in statera et inventus es minus habens
in iustum pondus et ideo regnum divisum
est regnum tuum a te et datum est medis
et persis Numquid rugiet hic ostendit ab-
sentiam boni primo indirecte a contrario
sensu per similem modum qui habet sibi de-
lectabile non plangit ex quo relinquit
appetitum s. quod qui non habet plan-
git secundo directe aut poterit comedi

primum ostendit per duplicem similitudinem
in animalibus primo in silvestri secundo in do-
mestico unde mugiet bos numquid et
q. ita conquerar sed alia est iusta ca-
usa conquerendi quia impaciencia
quia bonorum amissio per exemplum hic
in brutis unde numquid rugiet
onager i. asinus silvester cum habuerit
herbam q. d. cum michi nichil de-
erat iusta causa conquerendi non
erat sed contra aut mugiet bos
cum ante presepe plenum steterit q. d.
cio sed cum ista desunt et iuste p-
sumpcionem et indicium iniquum a-
nimarum sugillant qui indicant de
ipso tamquam de sano non sencientes
plagam eius q. d. hec ego tamen pla-
rugiendi non cum omnia desunt et
comparat se onager contra illud rugitus
leonis eccli xiii venacio leonis
onager in heremo bovi contra illud quod
dicit tygris q. d. sicut ceteri sicud
nos non mugiremus sed tacemus et
sine quela miremur verba gregorii qui
cum dolentis et iusti in penuriis
afflictione nesciunt ideo dolores eorum
bene metiri non possunt aut
poterit comedi insulsum quod non
est sale conditum q. d. non quia sal
tibi est condimentum glo. ii ac si dicat
non est mirum si conquerar qui
sine consolacione pacior immo magis
desolacione amicorum affligor cum
pat ac contrario i. cum desolacione corpo-
sine querimonia quod gustatum
affert mortem sicud mentem affert
nichil afflictio carnis q. d. non quod
p3 4 Reg iiij mors in olla vir dei
anime esurienti ac amara dulce e-
v. hoc non est de textu sed appositum
fuit pro glo et processu temporis
mutatione in textum sumptum est
ut prov xxvii anima esuriens s.
amarum pro dulci sumet Que
prius nolebat tangere anima mea et
hic ostendit per signum necessitatem pene
et hic secundum duplicem comparacionem
secundum comparacionem ad preteritum et
secundum comparacionem ad futurum nunc

p(ro) comparatione ad p(ri)oritas amaritudines
nichil reputat eius comparando ad
mortis amaritudinem proptando et
desiderando vel aliam ibi quis michi
det que prius nolebat tangere sed
tamquam amaram repellebat et fu-
giebat a(n)i(m)a mea i(d est) voluntas vel
sensualitas nunc p(re) angustia cibi
mei sunt s(ecundu)m e(st) p(ro) magna refectione
sumitur modo in hoc loco alia l(itte)ra
dox fetidus in nemore estas sic
est odor leonis opera que prius in-
debantur michi amara dum con-
templationi vacarem ait xpc mar-
tha martha sollicita es et tur-
baris erga plurima nunc p(re) angu-
stia zeli animarum tibi mei sunt
quis det ut ue pe m s(ecundu)m aut
uehementer pone ad desiderium et
primo insinuat desiderium secundo de-
siderii causam i(bi) que e(st) enim forti-
tudo mea. Primo igitur ponit de-
siderium secundo exponit ibi et qui
cepit ipse me conterat dicit ergo
quis michi det ut ue pe m
i(d est) illud quod expecto tribuat m(ichi)
dominus s(cilicet) mortem temporalem et exopto
to et qui cepit q(uasi) d(icat) ut ista affli-
ctio omnino consummaretur et ne cedat
quod tamquam desperans uellet
uideri ondit quod non n(on) de disperatio-
tionis et s(ecundu)m audit p(er) duplicem
methapharum sub methaphora
sagitte et sub methaphora arbor-
et h(oc) e(st) qui cepit ipse non alius
me conterat in uno manum suam
sic pe xviij cete in manu dud
sum securis lutum in manu fi-
guli soluat manum suam et succin-
dat me q(uasi) qui iam ostendit
ad incidendum et tunc et tunc
continet ne omnino tollat de me
deo soluat manum suam et succi-
ndat me de presenti vita dum in
succidit arborem istam sed quia
posset ei alia forte tu velles
bene et sequitur mihi non dicat
ymo qualibet grauissima mo-
rte magis quam penam istam

sustinere et h(ec) sit michi consolatio id e(st)
p(ro) consolatione reputo ut non parcat michi
aliam ut affligens dolore grauissima
non parcat amorte q(uasi) dicit parce michi
domine x(?) ibi dicitur s(ed) s(ecundu)m hic de pena vel
s(ecundu)m ipsum appellat parce quod penam ista
p(er) mortem tiare sequitur nec contra dicam
sermonibus sancti q(uasi) d(icat) tunc assurgit a(n)i(m)a
mea que videtur nobis quasi contradicam
ad sermones sancti i(d est) dei et tunc non
e(st) contradicendo s(ed) planctibus et doloris
expo(sitio) s(ecundu)m expositionem gregorii alie legendi
sunt verba ista quis michi det volt
enim dicere quod beatus iob ad orationem vir-
tutis petit augmentum tribulationis
et primo facit petitionem suam secundo pe-
tat in afflictione patientiam ibi et h(ec)
sit t(ertio) subdit petitionis rationem in-
ficit illam scilicet quod ipse non p(otes)t sustinere illam
ibi que e(st) enim etc. Item primo exponit
ibi que e(st) enim etc. item primo exponit
petitionem secundo explanat ibi et qui cepit
dicat q(uasi) quis det quod non contingit est
deus sed solius dei media petitionis
atque firmat ... sic dicit hic com-
peccatoris nullum considerauit ad petitionem
mendicia sequitur ut apto nutu e(st)
mens petitionis quam latebat in mente
qui michi det ut ue pe m
ipse ergo querit adiutorius et deficit
ante homo conterit deus et frustus
amicis in uirtute solida qui ergo p(ro)
flagella dei ... desiderate
dicat qui cepit ipse me q(uasi) soluat
manum suam soluat s(ecundu)m manum iusticie
ut iustitiis aperiat manum eius et pa-
ut iustus aperiat manum me et pa-
rigat in modo illud ... ipsi manum
tuam porriges dextram eius dicit hic
millesies ostendit me et in futuro soluet
manum iusticie de primo p(ri)us i(d est) ostendit
manum suam et non sunt qui appi(?) ergo
autem in futuro soluet manum iusticie
ad succidendum deu xxxij si acuero
ut fulgur gladium meum ... s(ecundu)m petit soluere
manum ad succidendum q(uasi) quicquid
cicit elatio mentis succisa cadit
et h(ec) mi sit consolatio dico petit
tamen tribulacione consolationem gratia
spiritus conforter de quo in i. omne gaudium

cogitatione sicut dicitur glo(sa) non indignemini
fratres si mali florent et nos patimur
non est vane dignitatis temporalibus eo
altum sed patimus deprimi mali michi
sunt in celo nos michi in mundo sed
specialius boni ad quod tenditis quid
sunt in via contigit gaudere debetis
propterea hec me consolata est mansuetudine
mea in cuius virga tua et baculus tuus
dicitur non contradicam sermonibus sancti quia
loquitur deus verbo eo flagello beneficio in-
spiratione unde cantatur hic sermones
sumuntur pro operibus sermonibus non contra-
dicam murmurando quia verba dei non pro-
ut tamen sunt dictorum sed effectum opo-
rum id est ut nobis loquitur quod ap-
nos tacitus operatur sancti dei qui
sanctus est auctoritate levitici xx ego sanctus
sum deus cum velit sanctus sororum
dicitur gregorius beatus iob sermonibus dei contra-
diceret si de eius percussionibus murmuraret
sap(ientia) i custodite vos a murmuratione
que nichil prodest ego non contradixi retrorsum non
abii quare est enim hic credit unum de side-
rum sum que est medela impotentia su-
stinendi et ignorantia commodi et quis
finis meus sine defectus virtutis a
ignorantia finis etiam est defectus auxilii
et solacii ibi ecce non est auxilium michi
dicitur dicat gregorius ita dico quod desperatio perimus
sustinendi que enim est fortitudo mea ut
[illegible] ut sustineam tot et tanta fla-
gella dum nichil in me remansit
unde aut quis finis meus id est fructus
quis penam [illegible] quia nescit homo finem
finem ut patienter agam pro [illegible] enim
accidit quod putatis esse ad salutem
est ad conversionem et hic est inter-
ponitur propria causa afflictionis
in iustis sequitur Nec fortitudo
mea lapidum fortitudo mea q-
d(icit) ut in sensibilibus sum sicud
lapides ut in passibus sicud esse qui
parum aut nichil cedit ictui secundum
que est enim fortitudo hic credit
secundum gregorius quod non sit esse forte

ad sustinendum flagella quia nec
tam presumunt dimittis nec adeo compos
fortis est in mente ut non sentiat
sed secundum sensum flagella impellat
nec adeo carne durabilis ut non de-
ficiat nec auxilio humano fulcitur
ut constans permaneat et hoc est
que est enim fortitudo mea super eo
me ut sustineam quia de nulla parte sub-
lata est caro mea quia ab[illegible]
parata mea id est scintilla sempe-
fortitudo mea est de celo est infortitudo
i. mach(abeorum) iii aut quis finis id est
fructus miserorum meorum ut patienter
supplicat ista [illegible] in-
stitie mee quia penitus inestimabile
horum [illegible] non sunt condigne pas-
siones huius temporis dicitur nec forti-
tudo [illegible] quod sensibilibus sic
et ideo nec [illegible] dolor enim est
sensus dicitur impatiens nec caro
mea enea est immo sicut ipsa [illegible]
omnis caro fenum [illegible] nec durare
sit ad tot passiones ideo [illegible]
dicit non permanebit spiritus meus in
[illegible] quia caro est et in [illegible] recor-
[illegible] quia caro est et in-
[illegible] non [illegible]
[illegible] fortitudinem ut sustinere
possim sed [illegible] et hoc est quod dicit
defecit caro mea et cor meum
deinde credit quod non fulcitur
auxilio humano nec suo nec alieno
[illegible] est ecce non est auxilium michi in me
sed in deo [illegible] deus auxilii mei
spes mea [illegible] deo est [illegible]
amici qui [illegible] inter
alia bona fortune sunt [illegible]
[illegible] philosophus boecius de consolatione
fortune [illegible] quia divicias
fortune [illegible]
[illegible] et [illegible]
recesserunt [illegible] fortuna
[illegible] que tenebat [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
nec [illegible] rationis
astringebat [illegible] sunt amici

dicti vel a ṽitate quia ṽitate
pbatur amicus vel amicus ne ṽi
tudo sc̄dm papiam et dilcio ami-
ticia vl affectio vl vinculum ambo
tis pz elonga-[illegible] a me- [illegible]
qui tollit ab amicis [illegible] h' arg
uit in magistrandus amicorum [illegible]
inq̄uali sc̄do spalit illorum ad quos
loquebatur ibi considerate primo [illegible]
q̄ntitate culpe tante amicorum 2o
q̄ntitatem pene ibi qui timet pri
mam itim primo ponit g̃nalem
[illegible] sc̄do applicat ad spalem
[illegible] ubi fres mei. qui tollit
etc. [illegible] duplicat vl auffereudo et
vl subtrahendo ei beneficia [illegible]
sic pt timore dni derelinquit [illegible]
qui tenet deum [illegible] cum ei
sc̄dit sed levi xix papi diliges
amicus tuum sicut timor dei [illegible]
amore dni et cetera xxv timor dei
[illegible] amor amor dei [illegible]
[illegible] proximi [illegible] sublato amore
proximi tollitur amor dei fres mei
h' [illegible] et audit se delictum
a sibi [illegible] amicis [illegible]
et primo describit ipam delicti [illegible]
sc̄do modum delictionis et qualit
ibi sicut torrens et h' e fres mei
[illegible] qui plus [illegible]
[illegible] me [illegible] subveniendo vel
[illegible] me [illegible] compaciendo sicut sacerdos et le
uita luc x [illegible] fres mei lo
nge stat [illegible] sicut torrens id e
velociter torrens in yeme [illegible]
in estate siccatur [illegible] amici ficti quorum
nulla e ṽitas [illegible] diligere
sed in ṽitate deficiunt [illegible] est
amicus in tempore et non permanet
etc. [illegible] quos [illegible] pt [illegible]
multiplicant [illegible] nichil
[illegible] vero [illegible] fines [illegible]
[illegible] amicis temporalibus [illegible]
[illegible] xx dimitte
addunt amicos plurimos etc. qui
[illegible] a [illegible] sine [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] ubi
facilius habetur et [illegible] fratres
mei preterierunt me sub typo [illegible]

plangit letus [illegible] in [illegible] [illegible]
qui tempore [illegible] derelinquit fres
mei preterierunt [illegible] in [illegible]
[illegible] filii accedens ad [illegible] dei sta
in iusticia etc. sicut torrens [illegible]
apparet [illegible] [illegible] sed in
[illegible] et [illegible] e [illegible]
plangit [illegible] quomodo sedet sola civitas
plena pplo [illegible] [illegible] e torrens [illegible]
[illegible] se [illegible] non e qui [illegible]
eam ex omnibus caris eius omnes amici
mei spreverunt eam etc. [illegible]
et h' [illegible] h' e [illegible] [illegible]
unde subditur ibidem deposita e vehementer
non habens consolatorem qui timet pri
[illegible] describit quantitatem pene [illegible]
[illegible] primo intensive 2o extensive [illegible]
[illegible] primo [illegible] distinctione [illegible]
2o in multiplicitate dicit igitur qui timet
pruinam [illegible] [illegible] que [illegible]
sit ad [illegible] solis in quo e [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] timore [illegible] irruet super
eos nix irruet non granlatim
et separatim descendet sed simul et subi
to irruet super eos [illegible]
[illegible] [illegible] irruet super eos nix [illegible]
[illegible] eterne dampnacionis [illegible]
[illegible] in motibus et [illegible]
[illegible] [illegible] nunc in [illegible] xxxviii
[illegible] ingressus es thesauros nivis aut
[illegible] grandinis aspexisti que preparavi
in tempore hostis in diem pugne et belli
[illegible] tempore quo fuerunt dissipati et [illegible]
[illegible] mala que [illegible] accidunt
[illegible] dissipacio bonorum omnium sine
amissio [illegible] spe rehabendi amissio
[illegible] et [illegible] sine spe recuperandi
[illegible] libertas et [illegible] omnes [illegible]
[illegible] hic [illegible] ibi et ut [illegible]
[illegible] ibi in [illegible] sunt [illegible] ibi
ambulabunt in [illegible] et tangit
metaphoram ambulancium vel [illegible]
[illegible] quorum gressus dissipan
et instabiles sunt et subito [illegible]
[illegible] tempore quo [illegible] in amissione
omnium rerum quas diligebat et [illegible]
dissipabuntur et [illegible] [illegible]
[illegible] et dissipavit eos [illegible]
xx [illegible] dissipacione dissipabit [illegible]

pereunt potius amissione iustitie per
desperationem. Psalmo: Spes impiorum peribit.
Et iustum enim est ut sicut ipsi in vanitate
defecerunt a iustitia sua qui debebant
esse spes eorum in vanitate sua pereat
spes eorum et ut in talibus estus sit
tribulationis et afflictionis continue
solventur de loco suo de vita presen-
ti vult dicere quod in afflictione et angus-
tia spiritus morientur. Locus rei est ad
quem res inclinat in quo quiescit et
igitur prave ad terram inclinant et amore
in vita presenti quiescunt. Vita prave
locus eorum quin sancti desiderant vitam
beatam et bono affectu ibi quiescunt.
Locus eorum est eterna vita. Terra dimi-
nuo et ibidem ca. i. d. m. q. i. illam tu-
do eternam et signant enim quedam sollici-
tudinem et stabilitatem hereditatis esse in qua
quia per bonum affectum tamquam loco
suo requiescet sicut corpus in suo loco
enim malorum vita prava est bona in esse et
anxietate mortis tollitur de loco suo
vide et non recognoscet amplius eum lo-
cus eius. Luc. i. postmodum est sol cum ardore
et arescit et decidit flos in stercus autem
non amittit locum suum immo vadit ad
locum suum in morte per deus regit et ul-
timum decet sequitur involute sunt se-
mite gressuum eorum quod destituti
erunt et cum libertate capti erunt et illa-
queati ut non possint ire nolunt
sic semita eorum semite impedite sunt et
in voluntate laqueis ca. x. in medio
laqueorum ipsa xxxviii. vadat scilicet ad morte
et vadat retrorsum scilicet in tenebras et
gravium scilicet in morte et illaqueantur scilicet
ut iudices capiant in ierusalem xviii
et misit in rethe pedem suum e contrario
iustus ambulat in latitudine et lib-
ertate psalmus: Dilatasti gressus meos subtus me.
Ambulaverunt in vacuum quia non inve-
nient remedium nec auxilium nec con-
silium eos alterius pervenient ca. x. labor
stultorum affliget eos qui nesciunt in
urbem pergere quia in vacuum ambulat
qui nichil de fructu laboris sui portat
peribunt in nunquam salutem invenient
sed semper in periculo pereundi erunt per
in illa die peribunt omnes cogitationes
eorum nota in vacuum ambulant

terra generationem hominum etc. Mo. li. qui de-
miant per se enim currunt in medio et in-
in via pe. n. qui retro cedunt exe-
no receptabant enim ambulaverunt et
deficiunt ipsa xl. ambulabunt et
non deficient. Aug. ambula noli re-
manere noli deviare noli redire eph.
v°. videte quomodo caute ambuletis
consideratione seminatis ethemam etc. Hic
dirigit sermonem suum ad amicos suos
presentes et primo mittit eos ad con-
siderationem aliorum arguens eos con-
siderationem secundo eos arguit
de ea consideratione ibi in me
manifeste respicite. Inquid enim ibi inuit
nescitis consideratione ita alios pervi-
nos et inimicos suos pacitur qui-
mos et ad dominum in stupore et pudore
tum ad dominum in stupore et pudore
stupebant qui enim noverunt
de primis longanimitate et tolleranti-
a embesteschebant de eius ignominia
et hic considerate semitas thema
et consideratis semitas illas venerunt
ad illos qui semitas illas venerunt de illa
et itinera facta ad itinerantes de illa
regione qui ivimus erunt sicut iob
regione qui ivimus erant sicut iob
unde de primis erat eliphath thema
unde de primis erat eliphath thema
inter et respectate paulisper id est
attendite aliquantulum vanitatem
attendite aliquantulum venerabili-
tatem illorum confusi sunt in sin-
peccatum quia speraverunt speravi id est
desideravi quia speravi speravi id est
est aliquando quod longanimiter sustine-
re vel expectare cum hic est stupefacti
sunt in longanimitate tollerantie
mee in magno et paritatem osten-
dunt venerunt quoque usque ad
me aliquando de ipsis tamquam visitandi
vel potius causa videndi quod
acciderat michi et pudore cooperti sunt
embestebant loqui metu vel
aspicere me quem instantem tam
venabili cuncta viderunt in xvo ab-
hominantur me et longe fugiunt me
in glo. invitat beatus iob in parte
ista amicos ad considerationem miseria-
rum et primo monet considerare
pressuram secundum hunc sensum
ibi expectate paulisper in prima
duo principia tangit ipsorum inimicorum
dissimulationem et tunc firmiter compa-
tientem omnibus enim iudicamini in
alto istorum laboravit etc. in utroque

divicie cum dissolvunt possidentes
et occupant sive illaqueant ac-
quirentes et cupientes quantum ad
primum dicat considerate semitas
theman theman inceptarum aust.
nes[?] remissus et dissolucus
corpa presentas quia theman ambu-
lant molles et dissoluti de quibus
proverbiorum xviii qui mollis et dissolutus
est in opere suo et eze. xxvi vectem
inst. tentat te unde glo. quia the-
mam a dissolucionibus tulta incipi-
tur rethe et sigit cum opertem in
adquirendo et tenere custodiendo sive
glo. vel multiplicacionis de qua dicit plura
tame apud thi ii nemo militans
deo etc. thi vi qui volunt dites
fieri incidunt in laqueum dyaboli con-
sideracione iniqua et expectatione prolixi-
tatis finem sed ego longum nobis
videri non debet quamcunque in temporis
tendit ut non sit post adhuc pusil-
lum et erit post consumpti sunt quia spem
inde confundimur mali unde spem
bonorum tenere confundentur re-
probi quorum oculi tabescent in spe in-
cede quod expectaverunt in spe mira-
bunt inquit in statione insperate
salutis dicentes inter se etc. hii sunt
quos inter ulla videbunt gentes
confundentur etc. sequitur venerunt quia
presentem presentium usque ad me in
persona iustorum loquitur vel certe glo.
indiciis mali admisti venerunt
quia eorum videbunt gloriam ut tam
minus dolebunt videntes quod perdi-
derunt ysa. xxvi videant et con-
fundentur et pudore cooperti sunt
ps. operiuntur confusione et
pudore sunt venistis sic quidem
sit se b[?]tis vos adversarium increpa-
et amicos et primo increpat eos et
postea arguit eos de timore pusillanimita-
tis de audacia temeritatis ibi quia
detraxistis primo quod confirmat com-
timorem sedulo cadit timor stulti-
tiam ibi numquid dixit glo. nunc
venistis admiscendum me q. d.
parvam parvum adhuc considerastis
statim cecidistis et ita multis indi-
gere et hoc est et non videntes

plagam meam timetis sup. quasi me de-
speratione quasi amissione rerum pro ab-
iectione et afflictione corporis sic suppo-
nit quasi vobis illius sup. nunc autem
venit super te plaga sequitur numquid etc.
potuerint timere propter inopiam propter oppressi-
onem et ignominiam ne forte pena
absorbuisset me cum ideo cadit quia
non erat irracionabilis corporis timor tre-
stitus maxime tamen non quesivissetis
ab eis remedium contra aliquod istorum
quia nec consolacioni inopie oppressionis
neque doctrinam ignominie et hoc est
numquid dixi vobis afferte michi
aliquid dicat glo. et de substancia vestra do-
nate michi q. d. non sum vobis onerosus
impetendo una nil liberate me de ma-
nu hostis qui ita me affligit dixit
et de manu robustorum sive publicorum et
caldeorum eruite me non peccavit quia
bonus vos et cum ipsi ad hoc tenebantur
tenetur cum dives dare pauperi tenetur
potens succurrere oppresso et liberare cap-
tivum de primo cum iiii decima sive
iusticia pauperi cum tua redde illi
debitum tuum tenetur cum dives pauperi
racione commissionis quia dispensator
et racione naturalis condicionis quia
sicut de primo eo tempore dimicias accepi-
sti iudicent eius suffocas sed dignicias
et sup. lenit dicit glo. aliis dedit
dens dimicias sine consimilis con-
dicionis de sedo de verbis xv non de-
crevit pauperes inter racione comma-
cionis quia malorum eius corporis
de in ... in quibus seorsum singula
mundi et induit sanctitatem suo natu-
ralitatem sue et claus. ins. sed ab eo in
modo eius et etc. que venit nebu-
cedie ad invitem tenetur nichilominus
potens oppresso succurrere post eius cecidit
et pauperem de manu predictarum quia
sic precepit deus ysa. i. subvenite op-
presso iudicate pupillo defendite vi-
duam sequitur docete me et ego ta-
cebo sive numquid dixi vobis quia
vulens doce me et de insipienda cogni-
tione numquid ad hoc tenebantur sicut
ad alia opera misericordie utique

timuerunt enim periclitari de se fectu sa-
pientie sed ipse sapientiam aut illis et
Joseph persimpicio erat docet illum unde
ipse eliphat sapientiam enim confessus est
a principio enim dixit ideo de cuius stephi-
nimus 32 inquid ergo dixi audite do-
cete me et ego tacebo sed quia ipsi post
dicere nemini est quod tu es sapientior
simpliciter quam nos sed bene potest fieri
quod in aliquo articulo vel aliquo tempore
ideo subdit et si quid forte ignoravi
instruite me quasi diceret non curabis cogi
aliter sine interrogatione sit docete me
sine contumelia et contradictione ostendatis
sitis quod ego nesciam et ego tace-
bo et si quid forte ignoravi instruite
me quasi diceret adhuc non audivi aliquod
a vobis quod ego nesciam et hoc a-
perte ipse dicit ibidem postquam audivit
despiciendo ipsorum 13 ecce omnia hec vidit
oculus meus et audivit auris mea
et intellexi singula secundum scientiam
vestram et ego novi quare detraxistis hic
arguit eorum temeritatem in loquendo et
primo arguit eorum audaciam secundo
audit primam constantiam vim prime tertio
in mitit eos ad pacificam et ordina-
tam colloquium prebere cum tangit
autem multa vitia in colloquio suo
eorum omnis enim loquebantur in singu-
lis primo ergo arguit vitium felicitatis
secundo vitium presumptione auctoritatis tertio
crudelitatis tertio vitium perverse intentionis
ibi ad mare pandentem tue impo vitium
superfluitatis et in nervo verba proferti
quia vitium crudelitatis vel impietatis
super pupillum septimus vicium ingra-
titudinis et subversione vitium quia detra-
xistis quasi diceret cum tamen loquimini sunt
pro verum est sed intellexit de omni
simplici conspiratione vel cogitatibus eorum
contempsit quod alijs placuit quod
dixit sermonibus vitatis malum est
detrahere prout habetur ja iiij. qui detra-
hit fratri detrahit legi et iudicat legem
per eis sermonem 600 xxxij dies non de-
tractes ecclesia 10 legi non detrahas sed pos-
sum arguit vitium sicut hic g[lossa].

deus sunt quia loquamus perversa qui
perversa laudat et recta vituperat ipsa
b. ve qui dicit bonum malum et
malum bonum tamen e nobis nullus sit quod
possit arguere glo[ssa] ergo mundus debet
esse qui alienam corrigit quia ne-
quaquam purum maculam de membro
oculus videt quem pulvis gravat
et subiectas sordes terge non valent
manus que lutum tenent qui po-
nimus que lutum tenent qui po-
sunt arguere me enim sum inculpa-
bilis maxime de eo quod imposuistis
quod non vidistis me talia facientem
super 1. recedens a malo ad inepandum
me tamen eloquia contineatis 1 9
positis glo[ssa]: super illud 600 xxv ob-
mus ad luminaria concinnata emus
est quibus componis coordinatis invicem
unde ratione 1 temporis et in vento
verba profertis unde sicud qui gladio
verba profertis unde sicud qui gladio
percutiens aerem in inanem labo-
rat quia aer non est materia gla-
dio indigens ad secationem sic qui
corrigit et arguit iustum quasi inania
mittit et laborat in ventum in
ventum verba proferunt que super-
flua vel ociosa dicuntur quia sicud
ventus transeunt sine edificatione
in vanum est autem ociosum illud
secundum gregorium quod caret ratione iuste
necessitatis aut intentione pie utili-
tatis vere prima intentio quia uti-
litatis vere tamen continebatur
ratio debet esse tamen concinnabat dolos
per linguam tua concinnabat dolos
continuata inutiliter verba profertis
glo[ssa] in ventum verba proferre est pro-
ferre est ociosa dicere a quibus ad noxia
lingua effrenatur et assueta de alijs
loqui ad detractiones convertens prosilit
inde rixe et odia et pax
perit primo qui linguam non refrenat
concordiam dissipat aliter 1 vento
verba profert qui oculis suis non
querit nisi vanitate et inanis glorie
super vij effraym pascit ventum
super pupillum 1 me quem reputatis
omni auxilio patris destitutum ad
modum pupilli tren. ... pupi-
lli facti sumus absque patre quem

tuum ut pupillum debuistis fove-
re in modo isto pupillo inmotus ut
pater exemplo inolevit et et impe-
tuose contra illud Ps. vel Ier. xxii pu-
pillos noli te contristare neque opprima-
tis inique et subvertere nitimini per
impulsionem verborum sicud cum ventus
subvertit arborem ita verba mente
Eze. ii. fili hominis subversores et
increduli et amicum vestrum quem
debebatis erigere quia amicus fide-
lis etc. Eccli. vi. veruntamen hec licenciam
redarguendi concedit inquid sigit
constanciam ad sui ad sustinendum
contra eos unde dicit veruntamen quod cepistis
complete glo. molestias sive verborum
complete glo. quia ego non trepido
iusta quod non est preceptio nec
predicto sed copiata premisso quia
civitas pavens est cum xiii vel
perdicio sicut io. quis fatis fac a fa-
cies tuus prebete autem hic in inter-
ces ad pacificam colloquium et pro-
vocat ad loquendum sed asserit se ad tenen-
dat legem sed ad tria que valde sunt
et hortatur eos ad tria que valde pertinent
intelligencie verborum recta medeleg
simplicitas in audiendo mansuetudo
in loquendo rectitudo in iudicando
auditu et dictu primo hic prebete
autem secundum ibi videte obsecro
tercio ibi et loquentes quod iustum
est iudicate prebete cum pro inclina-
te autem meam prebete autem
te glo. licet ingratus concionis tu-
adiuva nos non abscondo autem
ad audiendum inclina aurem tuam
et audi verba sapiencie et videte
et intelligite dum mentiar quod ita
videtis me inspiciendo sed prius videte
intencionem meam videte obsecro
absque contencione tibi non noli verbis
contendere Tim. xiii si quis videtur
inter vos contentiosus et nos talem
consuetudinem non habemus nec ecclesia
dei et loquentes illud quod iustum
est disiecte tenendo est iudicate ps. iuste
iudicate fili hominum quod non dei
nimium tenendo s. iustus recte iu-
dicate et non invenietur digna

mea iniquitatem ut loquar iniqua
vel mala nec in faucibus meis stul-
ticia personabit ut loquar stulta vel
pompatica vel iniquitas est respectu
dei stulticia respectu proximi vel iniquitas
quo ad effectum stulticia quo ad intelle-
ctum similiter in omnibus hiis non peccavit
Iob labiis suis iniquitas est in stulticia
defensione stulticia improbone vel
iniquitas est in dicendo mala stulta
indiscrete per sensum bona vel secundum glo.
iniquitas in lingua est mala loqu-
cio in apto stulticia in faucibus ma-
la in secreto militia est vita hominis su-
per terram sic assignavit beatus Iob racionem de-
terminationi que desperabat in miserie
statum suum que desperabat in miserie
sue finem ipse et ab salute morta-
litatis sue statum presente ipse hic
conditionem vel statum presentem ipse hic
assignat racionem sub similitudine competenti
et dividit hic primo in duo ipse in summat
vitam presentem esse periculosam inquie-
tam laboriosam sicud in acies et summa
laboriosam sicud que se perdidat et continuo
in actu suo que se perdidat scia tunc
periculo non est mirum si desperaverit scia...
qui se sentit in continuo labore non est
mirum si desperaverit quietem et retribucionem
laboris et hoc est quod dicit militia est
vita hominis ita dixi quia vide ut
veniat peticio mea et quod expecto
tribuat mihi quia in periculo mortis
et continuo labore sunt vita enim hominis
generaliter super terram id est quamdiu terram
inhabitat et colit que est sicud tempus
militia est agentes et exercitus
exercitus militia est agentes et exercitus
in celo non est statum exercitus sed corone
ubi pro triumpho ecclesia coronatur super pie in
perfectis coronata triumphat hic autem
est militia ecclesia quod ita subiungit beatus
Iob xiiii cunctis diebus quibus nunc
milito in ista militia est hostis impor-
tunus et fortis pugna continua et
dirimus ardua et incomparabilis dominum
quod innuit apostolus Ephes. vi. non est
nobis colluctacio adversus carnem et sanguinem
sed adversus principes et potestates adversus mundi
rectores tenebrarum harum et spiritualia nequicie
militia est vita hominis super terram vel
sic continua super desperabat beatus Iob

vehementiam sue miserie absolute
hic comparat miseriam suam ad
miseriam generalem condicionis humane
primo generalem miseriam tangit secundo
ad suam specialem redit ibi sicut cervus
desiderat umbram prima in duas primo
tangit penam presentis vite inpres-
sione temptacionis secundo penam 2a
penam que est mediacio laborum et
operum et sicut mercenarii sicut
conquestus ex magnitudine pene ab
oppressionibus multa etiam conqueri possit
de magnitudine pene ab intentionibus quia
militia est vita hominis militia propter
pugnam carnis mundi et demonis Eph.
vi non est nobis colluctatio etc. item propter
tollerancia etiam vel comparata magna
est etc. item propter eventum belli incerti-
tudinem quia nescit homo finem
suum Eccl. ix militia etc. alia littera
habet temptatio est vita hominis et
notat Gregorius quod dicit temptatio est
vita non in temptatione vita quia vi-
ta ipsa sibi molestias gignit ex ipso
unde infirmitatis initio nascimur
et quasi nobiscum hostem deducimus
quem cum labore superamus ipsa ergo vita
hominis temptatio est cum de ipsis
ipso nascitur unde perimatur et hoc non solum
in vita malorum sed etiam apparet bonorum
quod ostendit Gregorius in ipsis bonis operibus
modo malorum memoria mens secundum
caligine modo intentionis inemptione
fuscatur cetera cum iste aliquando iam
tamen resistat sed tamen adhuc lu-
dunt fantasmata tollerant quia quod
nolens facit adhuc indiciis meminit
quia vero dimictam culpam nescit
meruit neutrum ab formidinis rigore
constringit ... inscitie pallor co-
ntinet vita laudatur morem manus
gloria ab ... cum pulsit et po-
stea multis exemplis concludit hic
ergo vita hominis temptatio dicitur quia
in vicium defectionis invenitur ut
sic per actum ascensionis comprehende
putant vita hominis ad differentiam
malorum qui peccata sunt post com-
patiens est vinctis insipientibus

super terram ad differentiam vite celestis ubi
est summa victoria Apoc. ii qui vicerit
dabo ei etc. item ad differentiam vite in-
fernalis ubi est summa miseria in vin-
tem miserie propter hoc non canis x in carne
enim ambulantes non secundum carnem militamus
non secundum ... glosa non temptari dicit sed
temptatio quia temptatio quia vita tempta-
cio ipsa temptatio quia vitam corrumpta
in se sibi molestias gignit et est
loquutio emphatica quia per convenit
loquendo excessione attribuimus in abstrac-
ci et concretione attribuimus in abstrac-
tione sicut dicitur Deus ipsa malicia
tene sicut dicitur ipsa malicia
et sicut mercenarii dies eius scilicet propter
durationem laboris ut acquirat vires
etiam civitatis agit xx quemcumque
superatum operarius ex denario diurno in-
superatum quod dies mercenarii
est in nota quod dies mercenarii propter labo-
notatur dies mercenarii propter labo-
rem sicut hic item dies peregrinan-
tis propter aspirationem ad patriam genes. xl
vii dies peregrinationis mee cxxx
anni dies peregrinationis mee etc. item dies
qui sunt primi et mali item dies
anni propter temptationis a-
plius vel etiam propter temptationis a-
periculum Zach. xiiii et erit dies
vna que nota est domino non dies
neque nox et in tempore vespere erit lux
nocte ... dies dicit ... et noctes
primendo dies dicit ... noctes
prima in vita ... ex lux que
quia in vita ... lux que
ipsi xxvi ... lucis ... tunc lux
incidit ... dulce lumen et dele-
ctabile ... in ... lux bone fame
tabile ... in ... lux bone fame
cet ... sic luceat lux vestra etc. Dic
ergo hic describit specialiter suam
primus hic describit specialiter suam
propriam afflictionem et primo quo ad
presentem secundo quo ad futurum vel
primo vite afflictionem secundo mort
primo vite afflictionem secundo mortis
accelerationem dies mei velocius
trans prima dividitur in duas primo tangit
afflictionem carnis sue mit secundo
corporis ibi induta est caro mea pu-
tredine in duas primo notatur afflictio
cum percussione 2o afflictionis co-
tinuatio ibi si dormiero dicam
prima in duas primo notatur afflictio ex
carentia et expectatione boni inter-
desiderati secundo ex presentia et continuatio
laboris tediosi ibi et noctes labo-
riosas prima in duas primo notatur
carentia boni futuri secundo boni

presentis ubi habui menses vacuos aff-
lictus in expectatione boni futuri no-
ta duplicatur quietis et mercedis et
sicut mercenarius ita duplex expectatio
sit in afflictionibus quia spes que
differtur affligit animam prov. xiij. er-
go sicut servus desiderat umbram id est
refrigerium post estum et laborem
de qualibus umbra ipsa in cant.
umbraculum diei ab estu sic ego u-
mbraculum eterne quietis de qua can-
t. sub umbra illius quem desiderabam
sedi. vel servus id est quies desideranda propter
hoc hebr. in festinemus ingredi in illam
requiem. nota servitutis est status sub-
iectionis militaris et penalitatis sec-
cundum sublimati sunt hoc verbum o domine
quia ego servus tuus vilis in mundo
tamquam purgamenta facti
sumus huius mundi omnium peripsima
usque adhuc notatum est nam sunt
tibi terre penales propter servitutem
in ipsa anima liberabitur a servitute
corporis corruptionis in libertatem glorie filiorum dei
glo. omnis electus servus dicitur quia
subiugo corruptionis est antequam
veniat in libertatem glorie subiugo
terre subiecto corruptionis terre mi-
litaris antequam id est terre penalitatis
terre militaris tendias secundum quosdam
libros habetur. cervus qui similiter
multum desiderat refrigerium post
fatigationem et estum. psalmo sicut
cervus desiderat ad fontes aquarum
et sicut mercenarius mercenarius dicitur
qui sunt alii et qui mercedes ve-
qui sunt alii et qui mercedes vendunt
dicit verbum finem adsimilem
apostolus unus propter lucrum alius propter
mercedis retributionem boni ergo merce-
narii qui negotiantur propter mercedem
prestolantes finem laboris desiderant
tum luce xix negotiamini dum
venio item quia mercedem prestola-
tur deus dedit dilectis suis somnum
id est eternam quietem sive retributionem
multum desiderant propter hoc in
quia incolatus meus item ipse
refrigerant ergo quasi mercenarius sive
estimatione leve est ex comparatione

item considerans propter iniuriam vim fla-
gelli prestolatur id est desiderat finem operis
sui id est retributionem in v. cognovit pa-
tienter expectat id est sic et ego habui menses
meos presentis vacuos. glo. sine primo
super presenti premio quod nichil est
merito id est ante id est quod nichil non sit ipso
tenete qui receperunt hic mercedem suam
tibi habui menses vacuos a merito in mea
reputatione tunc xiiij cum consummaverit
tunc incipiet luce xix cum omnia
bene feceritis dicite servi inutiles sumus
et noctes laboriosas enumeravi michi quia
ad literam continuo laboravit infirmitate
nocte propter fantasmata que tunc magis
infestant vel noctes laboriosas quia
noctes in vigiliis et ora-
tionibus laboravi enumeravi michi id est
meis laboravi propter laboris
ad utilitatem meam propter laboribus
numerum tuam quia nunc sic glo.
enumeravi id est noctes laboriosas enim a la-
ponit vel noctes quia non sunt ante dies
dolores meos quia non sum dies
glo. gemuit se nescivisse quod quis
sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas
hac vita quedam sunt laboriosa que
nam quedam vero vacua simul et
vacua quedam vero vite tribulationis
laboriosa presentis quidem est natiuum
laboriosum quidem est nimium
laboriosum quidem est hoc est a h. si habisti ad
non est bonum i. pe. a. h. si habitam
sunt 2 superunt non vacuos et sine
fructu nos ipsi timore secli volup-
tatibus solum vacuum quod est non
laboriosum ipsa xxx sicut semper
laborosum ipsa. xxx. sicut semper
mat cervicus quod eo. 2 bi et sic exp.
sunt vacua quidem est a ei quis ipse
sunt vacua quidem est a eis quam ipse
impius ibi et eo et si laboret necessari-
dit amor vero eius eundem secli adipi-
scendi alia preceti et vacuus est et laboriosum
sunt ut propter totam noctem laborasset
id est semper in vacua est spes illorum
et labor sine fructu. unde tales sunt ut
aranea que texendo evisceratur et non
aliquem fructum inde consequitur quia forte
muscam ipsa hoc concipiunt laborem
et pepererunt iniquitatem telam aranee
texunt sic dormiens hic noctes afflictio-
nes mentalis reservavit et desiderium nocturnarum
sine ex afflictionis estimatione sed
bone intentionis replebor doloribus estima-
tio vero ex duobus primo ex tempore
dormiendi secundo ex tempore vigilandi

continuatio uero precedentibus noctes la-
bo. enim michi quia post si dormiero i. ad
dormiendum de nocte me posuero dicam
s. pre afflictione quando consurgam glo. quando
preveniam ad diem mixtum glo. in die
expectabo pre afflictione vesperam i. noc-
tem et replebor doloribus usque ad te-
nebras glo. continue afflictus [illegible]
stionis huius animus dolentis exprimi-
tur cogente mesticia per diversa varia
desideria in nocte diem in die noctem
desiderat. aliter post expositum si dormiero
quiete contemplacionis ita v. ego dor-
mio et cor meum vigilat dicam quando
consurgam ad laborem actionis propter
singulare preceptum sed rursus expec-
tabo i. quietem contemplacionis quia debet
homo ad opus suum etc. et replebor dolo-
ribus usque ad te quia utrobique sentit dolor
dolor est pre mesticia diversarum temptationum
que mentem spiritualiter affligunt unde
greg. modo namque ad opera mun-
mundo ipsa conspersa callida [illegible]
blandiuntur modo fugientia vicia re-
[illegible] carnis ex[illegible] citant modo demerita
animum ad celum revocant bonorum quia vita
usque ad tenebras dolore repletur quia
salutis securitatem non inveniunt donec
enim penitus tempus temptationum
relinquunt horum noctem in se asserit
Aug. in libro confessionum Iactabar
[illegible] ventos instabiles quamdiu
[illegible] cum et non iam et non habeat
hora finis turpitudinis mee [illegible]
[illegible] conatus mei [illegible] homo
[illegible] volentem non erat quod [illegible]
dicenti surge et [illegible] lenta et so-
mpnolenta [illegible] [illegible] et sine [illegible]
[illegible] non erat sed [illegible] non habent
modum et sed paululum in longum
ibat et rursus expectabo vesperam s.
temptationum [illegible] non re-
[illegible] manus tua per timore nave
glorie [illegible] xxxiii ne magnitudo re-
velationum extollat me et ipsi do-
[illegible] ad vesperam i. usque ad finem vite pro
amissione boni et incepcione mali

vel predilatione patrie et incolatum
miserie glo. doloribus securitatem
non inveniunt donec enim penitus
tempus temptationum relinquunt
induta est etc. hic describit penam
apertam corporis et primo quo ad vili-
tatem secundo quo ad ariditatem et in-
[illegible] mea vilitas designatur ex duobus
primo ex fetore et corruptione in-
[illegible] interiorum secundo ex [illegible]
sorde pulveris similiter ariditas ex duobus
primo ex alimenti subtractione secundo
ex [illegible] solis sine [illegible] et ita ex
[illegible] subtractione et dispositione [illegible]
[illegible] [illegible] dicit ergo induta est
caro mea i. tamquam velata sicut
homo veste putredine propter vermem
ulceris [illegible] testa saniem radebat et
sordibus pulveris ad litteram quia sterquilinio
in quo sedebat [illegible] ii. [illegible]
descende sede in pulvere cutis mea
aruit ex defectu alimenti glo. [illegible]
est exterior pars corporis que tenuitate [illegible]
[illegible] humorem abstinentibus [illegible]
[illegible] et denigratur i. cutis mea [illegible]
[illegible] est tren. iiii adhesit cutis
corpus ossibus aruit et lignum facta
est et contracta est ex [illegible] et [illegible]
solis [illegible] adignem
[illegible] contrahitur [illegible]
[illegible] cutis putredine carnis [illegible]
putrescentis interius et [illegible]
calore [illegible] humidum naturale
[illegible] cutis arescit [illegible]
[illegible] et corruptio [illegible]
[illegible] nam caliditate ab
aliena caliditate allegatur nox est
[illegible] prompcius membris ta-
[illegible] mei [illegible]
[illegible] vi non permanebit spiritus meus
in homine quia caro est induta est
putredine pessima et sorde pulveris i.
[illegible] de quo pulvis [illegible]
[illegible] et cutis mea
i. qui exterioribus [illegible] tren. iiii
adhesit cutis ossibus corpus i. ex-
terior [illegible] religiosis et [illegible]
[illegible] abstinere denotatur [illegible]
[illegible] adipe et pinguedine [illegible]

et contra ad hec inferiora ipsa l
ig seruite corpus in eternitate ipsa ante
penitentes que medz se adhuc peccatum
one carnis vel quia ad assueta
opera relabitur vel ex memoria maiorum
quasi quodam pulvere sordida et hoc
est quod dicit glossa gregorius carnalis vita
quam ago vel mala opere polluitur
vel inde respersa ex memoria ymagi-
nibus peccatorum sordent aut tales
hubitae operationis polluuntur an com-
tiorum memoria caligo inisse cogitationis
pervenit agit ex concitate pulverem de
pedibus meis cuius vita a potior
conspicio vel operitur unde dampnatur
lepra mente et in immundicia i con-
versatione vel ope lenit xiii avit
ex humano que tunc illud i 2 ios
in messione memorabitur et co-
tincta est a cupiditate fine longitu-
et pietate contra illud certe in ne
sit manus ad candidum collecta p
dies mei sicut desperabit transitum vite
et hec subtiplia methaphora tele
neri et nubis impiora significat
transitum vite transeuntes vitia co-
sumptionem vel admirationem per con-
sequentis vel primo dicit quod velo-
ces secundo quod inplebilis tercio quod
irrevocabiles dies mei velocius tra-
quam texere sive quia sequitur vita
in medio vel aliquando incepit
sionis in xxx vi dum adhuc ordirer
succidit me sed tela non succidit
donec perficiatur tela sicut dicit gregorius
vitam presentem signat quia sic
tela filis sic vita diebus singulis
perficitur sed quanto magis est sit ta-
to ad incisionem tendit Item quanto
inferius volvuntur tanto superius re-
volvendi lacus duplicatur sic in vita
quo plus sunt preterita minus sunt
futura et complexa sunt pauca cum
timent se in instructione incepisse co-
ps dies plenos invenimus in eis
et consumpsi abuit vel quam ali-
quis possit sperare quis enim sperat
tam sibi tam consumptionem spes
hic sumitur pro fiducia quia sunt

viderunt in bonis transeuntibus quia non
consideraverunt transitum unde gregorius qui falli-
ditatem presentis non considerat velud pa-
tiam tubae levem transitum stationes putat
sed de iusto dicit gregorius iustus mortem
cotidie quasi presentem conspicit unde
spem in presenti vita non ponit propterea
iustus sperat in morte reprobi vero
moriuntur absque ulla spe future vite propterea
xiiii non sunt futurorum spem mali Item
mali non attendunt velocitatem transitus
istius boni sicut boni quia non consideraverunt
finem omnium de illo qui est in meum non
recipit que velociter currit nisi respiciat
ad ripam vel de diebus meis neque ab-
sque nulla spe prolongationis vite unde
et opponit se de sperari nequaquam etc.
memento quod ventus est vita mea hec aut
quod latenter quod in inplebilis transitum vita
sua et primo ponit methaphoram secundo
explicat vel opponit ibi et non revertetur
ubi tria tangit primo quod presentia sub-
trahuntur aspectui suo secundo ipse subtrahi-
tur aspectui humano non aspiciet tercio quod
nus pp hec subterfugit aspectum divi-
num sed oculi tui in me dicat hic memento
inspirationem predicationis a suo bene
quod non est oblitus vel i v l hec re-
les in corde etc. vel memento a hac me-
moria movet te ad misericordiam mi-
serere pro recordatio quia caro sunt et
quia ventus est vita mea ventus
dum presens est etsi sentitur tamen
non videtur postquam transit nec sentitur
nequaquam nec videtur ita est de vita hominis
vel sicut ventus quia nunquam stabilis
unde infra nunquam in eodem statu per-
manet xiiii iob ia in quid est vita
vapor ad modicum parens nec revertetur
oculus meus ad presentem vitam ut
videat bona quod non habeas spem in pre-
sentibus bonis quia benefecto quod
decreto ea non videbo sed credo videre bona
domini in terra viventium nec aspiciet me
visus hominis quod non habeo spem in homine
quia nec ego videbo eum nec ipse
me sicut ii nec est qui agnoscat re-
visus sit ab oculis pp hec dixi
memento quia memoria mea ...

pibit impositus terra i. non ponam me-
moria unde cingmie valde timetur
h' huiusmodi secundum consuetudinem re. terre
sepulto corpore Sed oculi tui in me
sup. erunt aspectum tuum non potero
effugere ps si descendero ad infernum ad
es et non subsistam in tempus hominem
qui non videnti ii corporalia glo ex
ponit totum sic meritis id est i. di
mitte peccata impenitenti quia i futuro
non reuertetur s oculus s mens
secundum gloriam post mortem ut videat
bona i. non renouabitur ad exhibendum
bona opera io ix venit nox qui
nemo potest operari sapiens modo non est
regressio similis in glo nec aspiciat
me visus i. corporis oculo meo ad
misericordiam glo post mortem non liberat
que cum gratia non reformat hoc oculo
respexit virginem et impregnauit sic
i. respexit similiter et petrum negantem
et compunxit luce xxii respexit dominus
petrum tertium negatum et illuminauit
io ix vidit hominem cecum a nati-
uitate publicanum et apostolum fecit mt ix
vidit sedentem in theolonio Sed oculi
tui s iustitie que respexit caym
peccatorem Eccl. o ye in me glo i. videro
districtus index ad flendum vide-
bit et non subsistam i. e. et si ma-
ne me quesieris non subsistam
quia nullus dum iustitie oculo
sustinere potest malus in quibus stabit ad
videndum eum glo h' p unus in
s... dicere quemadmodum qui timet esse vel
omne quod agit et remota pr...
se pitimum possit vel non sub. i. ulte-
rius vivam sicud consumitur hic sub me-
taphora nubes videlicet resolucionem
et consumptionem totius sine regressione
et h' e sicud nubes que ... tem-
poribus consumitur ad estum solis et p..
transit sine redditu glo euanescit
sicud qui descendit ad inferos i. ad
... infirmorum per mortem non ascendet
ad statum vite tue et uolentum vel
qui descendit ad infernum inferiorem

pondere peccati actualis mortalis non
ascendet s per se vel per aliam liberacionem
sup. ii. non est quin actus reuersus sit
ab inferis luce xvi nam inter nos
et vos chaos qui descendit ad infernum
s superiorem pondere peccati originalis
ut parvuli non ascendet illud quod intel-
ligitur de primo homine non de corpo-
rali eius ab inferno non potuit re-
dire nec ibi de hinc non reuertetur in
domum suam i. famulos uxores li-
beros temporalia que dilexit
quorum patet in diuite luce xvi quo
sicud domus est corporis habitaculum
corporale ita ... mentis h'
domus sit quod ... inhabitat ea
sicut ad quem non redit traditus
penalibus locis est xiv ... cogn-
ita est ab oculis meis quia ipse
nec filios diuidet nec cognoscet eu
s apparatum locus eius i. deus ...
cum quiescet dicit aug in libro
de quiete confessionum ... est
cor meum domine requiescat vite
... locus hominis deus est qui eu
glo. locus hominis deus e qui eu
ciuit ut inde consistet iste locus
e... ut inde ... nomi-
na ... ut locus
nos et ita nescio nos vel locus
cum i. homines habitamus sicut in xix
cum i. homines qui eum videant non vide-
oculus qui eum videat non vide-
bit post non cognoscet eum amplius
locus eius quapropter quid audit
querimonie tue hic repetit illud
quem querimoniam ... contingit
profunditatem sine grauitate que-
rimonie ... cum querimonie
ibi inquit meus sermo primo q
ne videatur quoquomodo leuitate con-
queri sicud pueri vel delicati cum
quia ... continue ... secundo
quia ... dominus et ideo
audit et motiua cordis orationem con-
tinue ... vel propter huius
querimonie et h' e quapropter non
parcam ori meo quamuis graue sit
michi loqui propter passiones grauis-
simas pulmonis stomachi et
... dicit non dimit-
tis me ut glutiam saliuam meam

loquar in tribulacione spiritus mei
i. spiritui corporeo qui est vehiculum
ubi dicitur super quarto indignacio
ebibit spiritum meum vel in tribulacione
spiritus i. virtutis ymaginative que eciam
appellatur spiritus a. corporis x. in spiritu
meo orat ergo spiritus meus anima mea
mente inferior ubi corporales similitu-
dines imprimuntur unde et visio spi-
ritualis que fit per ymaginacionis
in spiritu recepcionis B ad hunc patens
est quod si in racionalis contrahit ad hoc
et ideo subdit confabulabor in ama-
ritudine anime mee i. superiori lo-
quar potius in tribulacione spiritus
et inferius tamen anime amaritudine
Unde ita loquar in amaritudine
anime mee moraliter describitur quod
confessio anime penitentis et tangit
multiplex condiciones confessionis vi-
delicet quod sit delibata ibi quasi
delicta quod premeditata
premium dixi confitebor qui vult
computare et reddere racionem
regi non debet me i. premeditatam est
paratum non preparatum ori meo proverbiorum
xviij iustus in principio accusator sui
ibi loquar quod delictum meum co-
gnitum tibi feci quod secula duo
integra ibi confabulabor ysa-
ie xxxviij recogitabo omnes annos
meos 2° in amaritudine loquar
in amaritudine 2° amaritudo dat
efficaciam quia confitebor ad devo-
cionem devocione i. Reg. i. Anna
amaro animo orabat dominum in
consolacionem prov. xiv cor quod no-
vit amaritudinem anime sue 2° im-
petrat dei placacionem post passionem
sed spiritus 2° nunquid mare sum quod de-
ponit querimonia sua et queri-
monie racionem et primo querit
racionem tante angustie ibi
si dixero dicit quod nunquid mare
sum ego aut cetus maris fluxum
sicut sicut non est firmabilis sed
effunditur per omnem terram a litus
limites aquarum proximos terminorum
citras est non est satiabilis et tamen

tanta eius potestas ut tectus piscis
maris profunditate sua non possit no-
cere quasi dicat quod beatus Iob sit angustiatus
intus et exterius nunquid mare sum
ego 2° et per hoc duo nota significat a quibus
beatus Iob patiebatur se in anime in ...
fluxum concupiscencie carnalis et motus ambi-
cionis et pene et cupiditatis quod primo
dicit nunquid mare sum ego nunquid
in me reperisti fluxum concupiscencie ysa.
lvij cor impii quasi mare fervens sed dominus
frequenter increpat mare et exsiccat
illud et coangustat sicut in mare aquas
maris ut non possint excedere quod est
quod carnalium concupiscenciam per infini-
tates flagella et angustias corpo-
rales refrenat Naum i. Secundo ego non
cetus maris dicit beatus Iob ut me sic
angustiares ... aque mee non
... quibus non medicas ...
xv. sicut Iob xxxi pepigi fedus cum
oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine
... cetus raptor et cupidus vel am-
bitiosus sed potius misericors et largus
Iob xxxi si negavi quod volebant pau-
peribus si ... lucernam viduam
... quia ab infancia crevit mecum
miseracio nunquid quod mare sum ego
aut cetus quia circumdedisti me car-
cere i. angustia corporali et spirituali in-
tra ... et deinde describit an-
gustias et ... pro primo quantum ad partem sensi-
tivam secundo quantum ad partem racionale
ibi quam ob rem elegit Si dixero qui
exprimit vehemenciam angustie et dicit
in duas primo audit quod inexplicabilis
secundo quod incomparabilis elegit
... adhuc prima in ... primo
audit quod non est remedium consolacionis
... secundo quod non remedium quietis
sopitus et relevabor dicit quod si dixero
... ad quietem ...
... terrebit angustias ... mittere
... sompnus eius et ... an-
gustias cessare et minores obliviscitur
fecit frequenter ... beatus Augustinus ...
loquens de dolore et planctu quem

concepat ex nunc dicit quod per sompnium
aliquid turbatum se dabatur et dicit quod tunc
venit ei ad mentem fama beati Ambro-
sii in quodam ympno videlicet dicit recor-
datus sum iudicii superni ambrosii
deus creator omnium polique rector vestiens
diem decoro lumine noctem sopore
gratie artus solutos ut quies reddat
laboris usui mentesque fessas allevet
luctusque anxios etc. et spirituo et cor-
porales et spirituales angustias naturaliter
tollit et tamen in beato Iob non erat ita
quia nec vigilando nec dormiendo
inveniebat requiem et hoc est. Si dixero
qso· m· l· m· i· sompnum in lecto et
relevabor per intus elevacionem ad ea
que sunt ipsi delectabilia loquens
mecum meditando confitendo contemp-
lando etc. i. loquetur sum cum mente
mea. Hoc cum multum revelat etiam
afflictum super omnem erit alloquium co-
gitationis mee et tedii mei revela-
bor loquens mecum in stratu meo. Terrebis
me per sompnia dormiendo per visiones
per vigilando. Postquam dyabolus quando per-
mittitur etiam vigilando in mutare
ymaginativam et afferre ei monstra
horribilia super omnem appellat autem illas
subitaneus ignis timor plenus hoc
est et per visiones horrore concuties i.
totum me commovebis interiorem et
exteriorem. Glo. adhuc dyabolus cupid-
prospera tunc dies adversa per sompnia
ingerit ut magis affligat. Sed 2 scilicet
quos minus valet vigilantes temp-
tat dormientes quod deus benigne
permittit ut saltem sompnus a pas-
sionis primo non noceret. beatus Gregorius
dicitur quod malus facit spiritus secundum
quem in lectulo quies contemplacionis
tam in lectulo meo que sunt 2a
prostratum ut dictum est ei turpibus
consonanciis post unum sum stratum meo
2a hunc tibi dyabolus in mittendo ma-
las cogitationes etc. x. mu... mo-
nentes perdunt sinceritatem beatus Gregorius
Quattuor sompnia fiunt vii modis plenitudine

plenitudine capitis inanitate
illusione etc. xxiiii. sompnia ex
tollunt impedientes et sequitur similiter
errore id est cogitacione precedente etc.
v. multas curas sequuntur sompnia
Item cogitacione simul et illusione
sicut ad fratres philisteos se xxiii di-
vinatio erroris et augurium men-
dacia sompnia malefacientis
volumptas est Item revelacione sicut
ut Ioseph vidit in sompnis eius
x. Item revelacione simul et cogi-
tacione sicut nabugodonosor dan. ii. suspen-
dium elegit anima mea hoc audit
augustinum contra ad partem in-
tonalem ubi vidit quod per angu-
stia compassionis elegit anima
mea malis quoque tormento in tam
finire dum tu deo volente quam
sustinere penam per istam primo gro
tangit accelerare mortem eligendam
secunda plexionis mite differenciam
ibi desperavi dicit gloria ad litteram
quod est grave vel mille tormentis
elegit perpetiendo hunc vite quam
hoc mundi mortem per liberacionem
et servitutem et mortem ossa mea
hoc est si possibile esset quod ossa
optineret aliquid optarent mor-
tem in quo ostendit gravitatem
augustie que eciam ossa penetra-
bat vel suspendium hoc est aucta-
bat vel suspendium in aspeccu
presenti suspendi usque ad ipsius
transitus de quo i. c. x ix. sicut cum
quod redemptor meus vivit
desperavi et ultra praevit eam quod
iam tedio magis afficior vide-
re tedet animam meam vite mee
hoc est non corpetto amplius tempo-
racionem misdat vita nequaquam
ultra iam in optatissimi morte
i. nam placeat deo quod nequaquam
sub? vi. vide corpus est cuius ad
super dubitat quibus dat ut venit
pe in 2a et quod non dixerit
de desperacione per hoc quod sub
dit parce michi etc. quia nil

desperat nequaquam sibi parci po-
stulat. 2m signum post planctum do-
loris laboris et miserie quibus
se beatus Iob ad quietem contem-
plative vite et primo tangit dig-
nitatem contemplationis cum dicit
elegit 2o utilitatem et efficaciam
contemplationis sive conditiones et
ponit inter prima est quod a terrenis
et sensibilibus elevat suspendium
secundo quod carnis vigorem morti-
ficat et morte ossa mea 3o quod
actio fiduciam secularium abiciat
desperavi 4a et quod spiritus vite
consolationes suscipit ultra iam
vivam primo ergo ostendit dignitatem
contemplando contemplative meli-
orendo elegit inquit anima mea
luc. x Maria optimam partem
elegit quia securiorem iocun-
diorem durabiliorem suspendium
hoc est elevationem spiritus ad meditanda
iocunda et suspicienda celestia
col. iii que sursum sunt querite
cet. i xxxix numquid ad pre-
ceptum tuum elevabitur aquila no-
tum ... ad preceptum sed immo
ad sursum nidum tuum elevabitur
alauda et morte id est vigorem
carnalis vite aio emittere ossa
enim sustinet carnem unde glosa
anima suspenditur ut ossa moriantur
quia amor eterne vite necat
in se amorem fortitudinis exterior
vite primum fortitudine mea
etc. desperavi deinde desperat quia
iam non in rebus non in amicis
carnalibus nec animo vel aliquo
bono temporali fiduciam aliquam
collocat sed ab omnibus se segregat
ut possit dicere spes mea es tu
turris ii ps. in. dixit anima
mea et hoc est scilicet primo nulli inspero

qui se celestia appetunt ut in terrenorum
spem nimie desperant et sunt alii qui
internorum desiderio se affligunt et hic
de prioribus tamen loquitur volunt in pro-
pria dicitur ipse concupiscit et de-
ficit anima mea hic continuus homo pro-
vocat offerunt quoque se alacre quedam
presentis vite solatia nam unde et
si non delectat hic delectat tamen vivere
hic ultimus anima per contemplationem eleva-
ta suscipit nec per hoc ab ipsa dulcedine
contemplationis tedium retenditur et hoc
est quod dicitur ipso ps. renuit con-
solari anima mea memor fui etc. quod
de tali anima mediator potest ii quod
iam pre amoris vehementia languet
et suspirat de ipsius amari absentia
unde iam potest secure dicere fulcite
me floribus stipate me malis quia
amore languor cantica ii nequaquam
ultra vivam quia vite presentis so-
latia abiciam non eum adhuc dum
est ut cupiat dissolvi dicens cum
aposto phil. i et clamat corpus educ
de carcere animam meam sequitur parce
michi domine hoc est post principalis
illum et ipso vii c unde 2 vita
mea dolore sunt plena etc. vel quia
post vehementer pene desperationem et que
remotam repetita sumendit orationem pro
liberatione consequendam et primo
porrigit petitionem secundo subiungit
suam rationem nichil enim sunt
ubi primo allegat materiam pene 2o
confessione culpe petitionem vel se
primo allegat propriam infirmitatem
secundo dignationem quod est homo
tertio pene durationem ipsius ne pe-
cato culpe confessionem petitionem con-
tinuat tuo continuum supremum pena
pre michi domine a pena me li-
berando vel eam temperando parce
inquit quia nolo iudicium sed
misericordiam post ne intres

in iudicium cum servo tuo propter quod culpam
remittere et penam mitigare. nichil enim
sunt dies mei respectu eternitatis. Ieronimus
sanctificati presentis vite dies michi esse vi-
debantur quia oculos in contemplatione
eternitatis figit. vel nichil sunt quia
sunt in continua defectione. Ps. Dies
mei sicut umbra declinaverunt. vel
quia dependuntur in vanitate. Ps. Quomodo
defecerunt in vanitate dies eorum.
vel quia pereunt cum velocitate. Iac.
iiii. que est vita vestra vapor est ad
modicum parens. vel dies id est opera bona de
quibus mea nichil sunt. Augustinus in libro
confessionum ve etiam laudabili vite
hominum si remota misericordia discutias. Ps.
quid est homo quia magnificas eum. alle-
gat dignationem suam quantum ad pre-
videntiam sed quanto ad eum visi-
tationem aliquid et quo ad eum gratiam
visitas. dicit ergo quid est homo scilicet
in conditione. Gen. ii. fecit hominem
de limo terre. Eccl. in miseriam in con-
ceptione. Iob xiiii. quis potest facere mundum
de immundo. nativitas in corruptione
penam. omnia sunt vanitas omnis homo
vivens pulvis et cinis in resolutione.
Gen. iii. pulvis es et in pulverem reverteris. Bernardus in
meditationibus. nichil est caro nisi quedam
et tanta societas non [illegible] caro fa-
cta fragili vestita decore. Si diligenter
consideres quid per os et nares ceterosque
corporis meatus egreditur nunquam
vilius sterquilinium vidisti. Si singulas
eius miserias enumerare velis [illegible]
sit [illegible] pectus [illegible] mens
pruriens concupiscentiis occupa-
ta passionibus polluta [illegible] omnibus
pura semper in malo et in [illegible]
[illegible] plena omni confusione
et ignominia in vermes [illegible]
[illegible] ita describit hominem. quid est
homo nisi in [illegible] laborans
[illegible] temporis [illegible] receptaculum
[illegible] fantasma temporis speculator
vite [illegible] deceptor vite exemplum
[illegible] mortuus mancipium mortis

respiciens mater loci hospes [illegible]
est quod non considerat homo quid
sit cum tota presente. dixit quidam
forma [illegible] senior [illegible] opes
[illegible] subripuit et neque quid sit homo
quia magnificas eum. magnum [illegible]
vel reputas dum eius curam tanta
te habere insinuas. Ps. Domine quid est
homo quod memor es eius. aut
qui tamen deus es aut quid apponis
erga eum cor tuum. minas eius
[illegible] et disputando ita
[illegible] diligenter [illegible] nec homini
patent oculi eius spirituum pon-
derator est deus. et zach. [illegible] est
oculus hominis et quam mirum est.
visitas eum per consolationem bene-
ficiorum diluculo aliqua hora mo-
dica vel initio vite et subito per
flagella probas illum. Iob dicit
quia prius visitavit et postea pro-
bavit [illegible] postea probationem
recipiens visitationem dicebat
probasti cor meum et visitasti [illegible]
aliter [illegible] aliud est homo
quia magnificas [illegible]
homines deus magnificat quia
largitione [illegible] dicit in
[illegible] visitat homines
[illegible] exaltat [illegible]
[illegible] virtutis [illegible]
quid apponis [illegible] quia post
dona [illegible] visita [illegible]
[illegible] ponderat [illegible]
[illegible] visitas eum
diluculo [illegible] diluculo [illegible]
visitat eum [illegible]
[illegible] luce [illegible] illuminat
contemplationis [illegible] subli-
mat. [illegible] exaltat
diluculo quia claritate [illegible]
[illegible] et lumine intelligentie quia
diluculum est [illegible] lucis
[illegible] tenebrarum et subito [illegible]
[illegible] probas illum [illegible]
[illegible] in igne proba-

animo etc. nisi non parcis michi sic
allegat pene duracionem et hec dicit
primo petit quod michi de ea dimi-
ttatur secundo petit quod michi con-
latinus commiste ibi nec dimittis
me nisi non parcis michi scilicet a-
mouendo cum grande est misericordiam
semper et preter pondus nisi domine
obstinaciter nec insinuem nec dimi-
ttis ut glutiam saliuam meam glosa
saliuam glutit cum saporem dul-
cedinis ad satietatem fundit sa-
liua in os et a capite labitur ab ore
in ventrem caput deus a quo in-
tus fluuium venit meus quod tibi
intellectus recipit saliua sapor con-
templacionis hic nunc ad os sed non
in ventrem transit quia ea que
intellectus non infunditur sed mens
non plene satiatur philippus dicat
imo lectum per hunc sequencia i-
acutam prefacionem per minucionem
afflictionis debilitata erit intus
accidua et compulsiua ita ut sal-
iuam glutire non possit peccaui hic
fatetur humiliter suam culpam ut fa-
cilius impetret veniam et habet
hic tres primo fatetur culpam 2o
ostendit satisfaciendi ipsum quid
faciam tibi tercio conqueritur per satis-
factione non potest petit veniam ibi cur
non tollis peccatum meum peccaui confes-
sio que cum de fideli et compuncto fa-
cta mox inducit ad indulgenciam
unde 2 Reg. xii missus est nathan ad
arguendum david de peccato qui tamen
humiliter confessus cum dixisset peccaui
domino statim audiuit dominus autem
transtulit peccatum tuum et loquitur
de peccato veniali vel etiam originali de
quo Ro. v omnes peccauerunt et egent
gloria dei sed ubi i xviij dicitur non
peccaui solum non peccauit ut sa-
piens tamen meretur flagella hic autem
loquitur secundum rigorem districte
iusticie vel cum audit sua suffi-

cienciam unde subdit quid faciam tibi
o custos hominum quid quid in compensacione
tibi offeram non inuenio quia omnis
virtus hominis ad culpam abluendam
insufficiens est ecclesiastici xliii quid dignum offe-
ram domino ipse xxxiiii et ageus pro-
ut voluerint et dimidit hic ponit
primo dicit suam insufficienciam secundo
o sufficientie increpacionem quare posuisti
me contrarium quod dignum michi thesia qui-
thee vi quid dignum ex quo ponam quod
retribuam domino pro omnibus que tribuit
michi quod primo ipsa hominum omnis insti-
cie mee quasi pannus menstruate ex-
presso ysa xxvi omnia opera nostra operatus
es et ideo hic omne ad satisfaciendum va-
sufficit o custos hominum cui cura est
de omnibus et hic eciam se monet deus
ad penitendum ut cura tua non inducit
natura bonorum dominus retribuet prime et
po tu domine bonorum meorum non in-
digens quid ergo faciam tibi quare po-
suisti me contrarium hic in ponit in
sufficiencie racionem subesse ponit
ad iudicium et primo ponit querimoniam
apte dei secundo apte sui et factus
sum michi quare posuisti me grauis
l'permisisti esse contrarium tibi per peccatum
et glosa secundum gregorium sicut ipsa homini quod
nos fecisti ante arces tuas nos
loquitur in persona humani generis
tunc deus hominem sibi contrarium posuit
dum homo peccando deum deseruit
vel quare posuisti etc. affligendo sicut
ut inimicum et tunc faciam tua ab-
scondis et arbitraris me inimicum tuum
q. d. primus me ut peccatorem et factus
sum michimet grauis glosa cum
sentis culpe hominis est pondus sed hic
sibi grauius accrescit corruptione sup-
plicii corpus quod corrumpitur aggrauat ani-
mam et pondus grauius etc. con-
quantate plus culpe pro qua dicit ac-
uerte grauius est super me quasi pro-
mensura etc. 2 mortalia glosa hic autem
dicit beatus iob non ingerendo quod
ita sit non iusticiam arguit sed
iusticiam querit unde subdit tamen

tollis. Hec est quarta pars in qua optat
veniam et primo premodum quomodo co-
primit desiderium et petitionem, secundo tangit
petitionis necessitatem. textus: nunc in pul-
vere dormio. Cur non tollis peccatum meum
siue proprium quod infligis siue per-
petuum ut non remaneant peccati reli-
quie videlicet contrarietas ista et pe-
nalitas quam sustineo, et quare non
aufers iniquitatem meam, vel aliter qui
aufers iniquitatem et tu aufers peccati re-
liquias. textus: nunc hic ut consequatur
veniam allegat petitionis sue causam,
primo mortis propinquitatem, secundo diuini iudi-
cii diffinitionem: et si mane me quesieris.
Ideo peto ut auferas quia textus nunc
id est iam in proximo, capitulo xiiij mors non
tardabit, dormiam id est moriar de tali dor-
mitione Io. xj Lazarus amicus noster
dormit. in pulvere id est statim post sepulturas
futurus [illegible] in sepulture venient.
textus nunc in pulvere dormio id est iam mor-
tuus sum sicut reputat in suo lo-
cum corpus quod mortuum est propter peccatum
et si mane id est in crastina nocte siue seculi
ipso mane est manifestatio cogitatio-
num in iudicio me quesieris. glo.
id est districte discutiendo iudicare. Iob xiij
ut queras iniquitatem meam et peccatum
meum scruteris. sup. id est in cogitationibus
nunc erit interrogatio non subsistam
id est sustinere non potero vel non [illegible] ad
respondendum. Iob ix non poterit unde
unum pro mille etc. si habuero quippiam
iustum non respondebo sed meum iudicem
deprecabor.

Respondens autem Baldach etc.
textus que succedunt sibi in dicte
tantum iam amica pro Eliphath lo-
quitur Baldach in pugnantur maior
sicut audit tam aduersis et diuersis
ictibus impetitur nec tamen succumbit
diuiditur autem hec pars in duas secundum quod primus
primo ponitur impugnatio, secundo responsio
Iob ix et respondens. Item prima in
duas. videbatur enim ipsi quod bene
[illegible] se iustificabat, ideo arguit
eum primo de commissione mali, secundo
de dissolutione boni ibi iniquus

[illegible] potest. prima in duas: primo arguit
de inordinatione verbi siue propter [illegible]
iudicium vel deffectate quia videbatur
summum iudicem arguere ibi usquequo
deus. Item de inordinatione loquendi
arguit eum et quantum ad multiplicitatem
ibi et spiritus multiplex sermonis oris tui et
[illegible] Baldach contra illo
opposuit vel interrogauit seu continu-
antes multa dixit capitulo vj [illegible]
[illegible] et illud sub
[illegible] deum et
[illegible] videbatur capitulo vij ut appende-
[illegible] et se nimis con-
[illegible] et ideo iste qui erat unus
de amicis [illegible] ad illa [illegible] id est quam-
diu loqueris talia tam fatua id est de
tua iustificatione et [illegible] dei con-
demnatione ysa xxxij fatuus stulta
loquitur. Iob xv loqueris quod tibi non
expedit [illegible] in [illegible] sermo de
sunt verba [illegible] non
recipit stultus verba prudentie nisi
ea dixeris que versantur in corde suo
et spiritus multiplex sermonis oris
tui id est [illegible] quia [illegible]
in multiloquio non deerit peccatum
[illegible] xx qui multis utitur verbis
ledit animam suam [illegible] id est [illegible]
[illegible] id est verbis [illegible] quod [illegible]
[illegible] te dicens quod pena non
[illegible] culpe [illegible] dicas te pecca-
[illegible] et ita spiritus
[illegible] sermonis [illegible] glo.
distinguunt [illegible] loquentium
dicens quidam sunt [illegible] corde
sine sensu et ore [illegible] xv cor
sapientis [illegible] erudit os eius
et isti [illegible] alij [illegible] sunt
in utroque et hij [illegible]
[illegible] et [illegible] sensu
loquele alij sensu ampli sed non
possunt loqui qui sunt [illegible]
di [illegible] ex [illegible]
[illegible] non sum eloquens [illegible]
[illegible] et si [illegible] sine sermone
[illegible] alij sunt inopes
sensu sed lingua [illegible] et hij

de spiciendi et nota quod dicit de-
spiciendi quia tales frequenter verba
quedam amplosa tamen ostentacione
quadam proferunt et qui considerant
pondus verborum nichil inveniunt gravi-
tatis eloquencia sine sapiencia nocet
plurimum prodest nunquam et comparat
igitur ista in[illegible] grandi hominum rebus
materialibus sic plurimum commendat a-
qua in intimis et plagas ventris
denudatur proverbiorum xviii aqua profunda
verba ex ore viri et torrens redun-
dans fons sapiencie plurimum angusta
latet in intimis et per angustias me-
atus foras denudatur tenuis et hiis sim-
iliter an doctrinam sapientis
tamen vel dicitur ibi intellectus unde sen-
tentia magis et sic super ob. et et
plurimum minima in absconditis dicit
sed tamen plagas ventris denudatur
ecclesiastici xxi cor fatuorum in ore eorum
plurimum ampla in absconditis sen-
tit sed tamen potius angustos
meatus invenit ecclesiastici xx et meatus
non quos sensum loquele nunquid
deus hic quia videbatur iob deum
de iusticia accusasse ostendit baldach
dominum iudicii equitatem et primo ostendit
quod non in iuste punit secundo quod
iustam vindictam penitenti re-
mittit ibi quod si filii tui peccaverunt
et tercio subdit venusque confirma-
cionem ibi interroga enim generacionem
primam primo dicit quod ostendit domini
iudicii equitatem et primo quod
non errat in iudicando secundo iustus
inocendo et hoc est nunquid deus
qui omnia videt nec falli potest
nec fallere novit supplantat iu-
dicium id est dolum facit in iudicando
non quia pondus et statera iudicia
dei sunt proverbiorum xvi et omnipotens
cui nullus potest resistere nocen-
do quod decrevit hester xiii domine
rex omnipotens in dicione tua cuc-
ta sunt posita et non est qui tu-
re [illegible] subdit quod iustic-
est non quia iustus deus et insti-
tias diligit psalmo x cum sis iustus

iuste omnia disponis sapiencie xii dicitur contra
vel per iudicis calumpniatis contenciones
et insolenda iudicia et subiecta iusticia
impellencia non inveniens super hoc ignora-
cio quia occulto alius occursor est hoc
bene iob nec negavit nec ignorabat
sed nos ex fructu ne videatur et
nescit bona omnibus nota iactare dicitur
quia in cogitata hoc dicebat iste quod
forte si esset locum bene iob aliud di-
cit unde gregorius despecta est vox confessionis
quam format interioris conscientie
illius confessio multum hic ponderat
quam a vanitate rectitudinis nequaquam
separatur nec dolet et si peccaverunt
filii tui ostendit quod non in iuste pu-
nit hoc sed quia misericorditer con-
puniendo agit et affirmat in eo quod
iob et filios suos et supponit quod
pro peccato filiorum dignus erat pater
puniri et tamen punivit neminem et
patrem tamen deus si peccavit tangit
quod primo filiorum culpam secundo puni-
cionem et sic tangit severitatem in
filios deinde pervertitur clemenciam
in patrem tu tamen et hoc est tercio si
filii tui peccaverunt ei videlicet ex-
dicit quando super istam impiendo
[illegible] in casu secundum loquacitatem
contra eius iudicium luce xvi et divi-
ci vis [illegible] glo. dereliquit in [illegible]
servit eius glo. in intimum
iniquitates eorum glo. i intimum
mortis quia ro vi stipendia pecti
mortis et bene dicit dimisit super
a deus mortem non fecit impii autem
manibus et verbis accersierunt eam et
tu tamen hic provehit clemenciam et
benignitatem et primo describit conditores
dispositis vel primi secundo effectus domi
clemencie ibi statim dispositionem non
describit tripliciter primo quo ad declina-
cionem culpe si diluculo consurrexeris
secundo quo ad depopulacionem venie ibi
et omnipotentem fides deprecatus et
est rectus ordo tercio quo ad consumac-
si mundus et rectus incessus extima
dominus filii tui sic peccaverunt secundum
dei iusticiam tu tamen secundum eius
misericordiam tu qui pater es et

mito patres primi pro culpam corp pe
hesy. dicat ergo. scilicet quod male inxi pa
rentibus meis depicto tn inquid fidi
liculo .i. in fide fidei quia sine fide im
possibile est placere deo hebr. xi. 10 xii
ambulate dum lucem vel cito principio
vm qui mane .i. cito vigilant ad
me invenient me prov. viii ne
tardes converti ad deum tuo similis ab
omnibus petis tren. ii consurge et la
uda in nocte in principio vigiliarum
sunt enim quidam quasi vincentes quod
quasi sedentes in media sui parte
tte adherentes quando omnes consurgentes
ad primos pat dici illud ubiung usque
in surge cur iaces vel ad sedentes
illud ps surgite postquam sederitis in
prima aliorum dicitur Micheas ultra ne
letis inimica mea super me quia cecidi
consurgam si diluculo consurr ad deum
per devotionem intentionis ut sunt oculi
tui ad dominum deo apphe ad te levavi
oculos meos et notabiliter dicit ad
deum quia scrutatur intentiones cordium
nostrorum illud ps scrutans corda et re-
nes deus et omnipotentem suis dep-
ratus nota quod dicit omnipotentem
in quo dicitur qualis deus sit deprecans
videlicet cum humilitate et fiducia humili-
tas enim appropinquat fiducia competit
deprecando eccl. v ora humiliter sic ic. iiii
et dance appropinquat ro q. desiderio quod
confitemur competenti dicens dicitur
omnipotentem humiliter propter celsitudinem
maiestatis et fiducialiter propter pleni-
tudinem potestatis suis deprecatus
sequitur si mundus et rectus abstinendo
a culpa et rectus servando iusticiam
unde illud xxviii iusticia in qua
te tene ne de dimittes deserciam re
et bu dicit si mundus et incessus ni
enim potest mundari nisi iudicia si
vetur eccl. xxxiiii qui baptizatur
a mortuo .i. vel declinat a mortuo.
nec iterum manum custodiam pedum
oculi tui iterum indicant declinans statim
tam evigilabit hic promittit exhibi-
tionem quo ad tria primo quo ad
renunciationem culpe secundo quo ad
alleviationem pene et petim reddit
3o quo ad multiplicationem tam spiritualis
quam temporalis substancie quam amisserat unde
ut bona recte statim erit te respondit
indicat pro liberatione a malo culpe
glo evigilabit qui adiutorio an-
nos dormit quia dormire indicatur
deum clamat ad deum et nos exaudit
ps exsurge quia ob dormis domine
statim ipse in tunc notabiliter et deus
exaudiet clamabis et dicet ecce
adsum et Ysa. ante quam clamet
ego exaudiam et pacificus ab inqui-
etudine temptationis adversitatis et pene
reddet habitaculum iusticie tue .i.
domus mentis vel domus corporis in
qua credetur iusticia ipsa .i. iusticia
habitavit in ea peccatum iniquitas
reddet si ut fuerit sic pace habitaculum
tuum tibi in post tempestatem
tranquillum facis vel pax redditur
.i. dabit tranquillitate tibi compensatio
ps pax multa diligentibus legem
tuam .i. tue ut si prima tua fuerint
prima si respectu novissimorum et hic est
et novissima tua multiplicentur
nimis ut patet in ista iob xxxviii
in baculo meo transivi iordanem et nunc
autem cum duabus turmis regressus ad
hec argumento quia homo re-
surget in maiori caritate in v pre-
cedentes ro viii diligentibus deum
omnia co. dicit glo et petrus
quod nunc est quod aliquid in maiori
aliquid in minori aliquando in celestis
resurget secundum quod hic magis
deserviat sed peccans dum penitet
hic surgunt dotes que nunc sunt
non patiuntur si cautelam humilitatem
et fervorem quia plures habet urgen-
tia quam ante et propter hoc dicitur quod
magnum est gaudium et sed si insti-
tuit hec tria magnum est gaudium
de eis et novissima tua multi-
plicantur quia deus temporalia animo
ad remunerationem bonorum quod ipse
fulus sit melius sed ad novissimarum
consolationem ipsi ultra quod

si me blandiar sic ego consolabor
etc. Item ad confirmacionem sic beato iob
ad litteram ut sciant quod et si iste
sunt tribulaciones misterium de hiis ta-
men o b e deus Item propter impiorum
insultancium confusionem ipsa perul
tate servi mei timuerunt et nos con-
venis Item propter piorum sustentacionem
quia iustus miseretur et retribuet omnino
in beato martino qui constituit deus
super multa quia in modico fidelis
fuerit interroga u. etc. Ecce tria pro
causa subdit promissorum confirmacionem
et dividetur motiva ingenia continguntur
ignorantem nisi interrogare maiorum
ammonicionem in scriptis subdit enim
scilicet eius et aliorum ignorancias hesterni
quippe in terra interrogandi utilitate
et ipsi docebunt te prima sic et pro
ult eius deus prem interrogare 2o
diligencius investigare vel primo.
demum vincentes facta exempla et facta
defunctorum ibi et diligenter investiga
continua non solum quesisti ma-
xime sed eciam ignorasti verum
et ideo interroga generacionem pristinam
i. antiquos patres deum xxxii.
interroga patrem tuum et annunciabit
tibi vir non te preteriat narracio
seniorum et diligenter investiga
patrum memoriam i. eorum sentencias
opera vel facta mortuorum qui sunt
in memoria quia pueris multi
tibi in nonalibus patrum hesterni
hic ponit interrogandi racionem
suam scilicet et aliorum ignorancias et
hic ponit tres primo ostendit ipse et
aliis ignorancias experiencie 2o
simplicis noticie et ignoranciam 3o
subdit racionem utriusque eum sicut
umbra continua interroga anti-
quos quippe nos hesterni sumus
i. quasi heri nati et ideo parum
scimus secundum experienciam que sci-
encia secundum philosophum multo indiget
tempore vel ideo parum scimus sim-
pliciter eccl. xxxiii qui non est
expertus pauca recognoscit ap-
diat nemo iuvenes eligit

duces eo quod non constat esse sapien-
tes unde scribitur et ignoramus super no
homine infirmi et exigui temporis et
iuvenes ad intellectum sciencie et legem
i. xvi mentis ignoramus et scripta quod dies
nostri sicut umbra super terram glo. i. um-
brosi et cito transeunt ps. dies mei
sicut umbra declinaverunt ps. sicut igno-
ramus hic scilicet qui sicut umbra dies nostri
sunt super terram glo propter oblivionem
patrum precedencium ysa. si prima quid
transit hic non cito transire velud
umbra cognosceret sapie. v. transierunt
omnia velud umbra et ipsi docebunt
hic ponit interrogandi utilitatem et
dicit docebunt loquentur et proferent elo-
quia vel propter tria que debent docere scilicet
quid credendum quid operandum et
declinandum docebunt que per doctrinam
loquentur que per experienciam de corde pro-
que per inveniendum quid operandum
vel imitandum Item per sciencia prima
et futura Item dei precepta iusticia
et iudicia vel ita propter modicum doctore
debet cum doctor docet utiliter intelligi-
biliter quod notatur ibi loquentur et
diligenter quod notatur ibi et de corde
suo de primo ad thi. ii hic loquentur et op
portune que docent simul doctrina
hortatur que docent simul doctrina mani-
festatur vero unicuique datur spiritus mani-
festacio ad utilitatem de scilicet pius
festinas ad utilitatem de scilicet pius
vero doctrina prudenciam scilicet de
tibi in attende tibi et doctrine dili-
genter vive et doce illud ex toto
post expositum ut sic confirmatur per dictos
libros baldach quod et si non credis in
interroga etc. et docebunt te scilicet vera
esse et de corde suo nichil arguunt iob
latenter de loquacitate et loquendi in
compendiosum glo. quia tu habes multiplices
titulum sermonis in ore non corde sub-
lata in corde non solum in ore ne
solum in valle neque de alieno corde
neque de ficto ymaginacione ait xii
bonus homo de bono thesauro cor-
dis sui profert bona magnus vive
post etc. et arguunt baldach bene
iob de quamissione male hic i generali

loquens de ypocrita arguit eum la-
tenter de platone boni et dividitur hec
pars in .2. primo reprobat et arguit ypo-
crisim sive duplicitatem secundo commendat si-
mplicitatem ibi deus non proiciet simpli-
cem prima in 2 primo ostendit quod ypo-
crisis vana est et inutilis secundo quod
noxia et dampnabilis ibi non pla-
cebit ei in prima parte primo ostendit va-
nitatem ypocrite sub methaphora 2o
adoptat methaphoram ibi sic meum
id est in prima parte sub methaphora de-
scribit vanitatem quantum ad destructionem
ipsius et virtutum secundo quantum ad brevitatem
glorie et laudis ibi cum adhuc sit in
flore tempore autem carpo et carecto y-
pocritam scirpo propter apparentiam carecto
propter asperitatem dicit quod numquid potest
scirpus per quem ypocrita recte intelligitur
virens lucidus et intus vacuus vel ma-
tutinus vivere sine humore quando prae-
sentes virtutem aut eum abnegantes
vivere potest absque humore gratie alia littera
habet numquid potest q. d. nec spiritualis virtute
sine ea potest et si videatur sine hoc est quod
dicitur apocalipsis in tertio opera tua omnia
nomen habes quod vivas et mortuus es
vel carecto carecto spiritualiter dicitur locus
ubi crescunt carices secundo hic exponitur
similitudine que crescat in virgulto et dicitur
ysidorus libro ethimologiarum quod est herba acuta
et aspera ypocritam dicit quod acutus
angulus fungens manu carpentis se-
cat qualiter tenuitate sic ypocrita ac-
rimoniam si comprehendit virga ypocri-
ta si manum corripientis carpitur
pleca opinione comprehenditur cum adhuc
sic hic ostendit brevitatem glorie ypocris
ypocrite ypocrite enim gloria ex fi-
ctione humana pendet ideo quoties
imitatur ventis parit gloria eius
et hoc est cum adhuc sit in flore hoc
est maligna spe fructus sui con-
sequendi laudis gloriam humanam ut
carpatur manum id est licet non tangatur

manum scilicet iudicii vel infirmitatis
vel mortis in quibus solent alii
gloriam suam amittere alii scilicet
peccatores iste tamen ante omnes
herbas id est ante omnes alios in hoc
mundo virentes arescit quia
ad modicum vituperium gloriam
suam qua in laude querebat
et sperabat amittit quod est hoc est quod
dicitur in Psalmo fiant sicut feni
tectorum sic nunc omnium qui ob-
liviscuntur deum hic adoptat
et adoptione ostendit quod ypo-
crito finis erit abominatione
sua quia spes eorum vana est
et hoc est sic nunc id est cogitationes
opera et verba per que intendunt
in fine suo hec sunt nunc de
quibus inpius viros peccatorum disp
det omnium qui obliviscuntur deum pro-
tali intende deus n xxxii deum
qui te genuit dereliquisti dic quod sup-
eunt nunc omnium qui obliviscuntur deum
quod quamvis omnibus peccatoribus
conveniat specialiter tamen ypocrite
qui in bonis operibus non habent
deum pre oculis quod habent alii
peccatores quippe et ideo sequitur
spes ypocrite peribit glo. spes
ypocrite est gloria et humana secularia
que intendit et hoc periret quippe
in presenti ut sepe in spes
impii quasi lanugo que a vento
tollitur quantum ad gloriam que
fugit contemporalibus et quasi
spuma gracilis que a procella quantum
ad gloriam carnis et quasi fumus
quantum ad gloriam que prodigiente
perdit et quasi memoria hos-
pitis quantum ad gloriam semel
vel opiniones non eum placebit ei
vecordia sua hic ostendit quod
ypocrisis est nociva et primo propter
se puniatur 2o per male conducte-
tionem ibi absorbebunt eum
boni puniri duplex 2m veri-
tatem et 2m apparentiam et
utroque punitur ypocrita de pri-
mo hic de 2o ibi humectus videtur

bono autem secundum veritatem re-
natur ab eo et propter eius con-
tinentiam quam non placet et
propter fiduciam quia non impe-
trat ibi sicut tela aranearum
dicit quod non placebit ei vecordia
sua intentio vel voluntas vane
laudis quam habet quia nulla
maior vecordia est quam divinis
preceptis fortiter nisi se compuncta
reverentie volumus turpes dei
preceptis quia vinum et volup-
tas auferunt cor Osee iiii. Ideo ypo-
crita vecors quia non cor habet
ad agendum bona sed ut contrit
intentione mala sed vecordia
non placebit sibi cum vecor-
dia istius placet sed consequentur
non placebit vel non placet ve-
cordia quia quod operatur non
placet conscientiam sed tendit ad
vanitatem de ipsis id est in
presentes et vecordes et se
tela aranearum fiducia eius
sic audit quod non generat fi-
duciam vel quod fragilissima
est eius fiducia et audit sed
sub methaphora aranee et pro-
ponit nigmuli methaforice
ergo presumitur ipsum ibi intret
super domum suam dicit igitur
et sicut tela aranearum quia
aranearum tela studiose texitur
sed subito flatu dissipatur
quia quod ypocrita cum labore
peragit aura humani favoris
tollit et dum in affectum lau-
dis opus deficit quasi ventus
labor evanescit ysaie lix telas
aranearum texuerunt item tela ara-
nearum ordinatur ad captionem
muscarum sicut ypocrisis quando
ad impetrationem temporalium ait
Mt vi amen dico vobis receperunt mercedem suam
Item consimiliter facit opus suum
sicut ypocrita ait Mt vi volunt sta-
re? intrare super domum suam per
sententiam methaforam aranee

aranea enim quando in initio super telam
suam et quo aliqua occasione videt
eam rumpi sufflat eam iterum undique
ordinando ita ypocrita intenditur gloriam
sue quantumque potest et quod aliqua
occasione interrumpitur sufflat eam de-
fendendo opera sua vel componendo vel opera
operationum multiplicando et hoc est intret
super domum suam quod id est conscientiam vel fictam
sanctitatem sicut ille phariseus luce
xviii ieiuno bis in sabbato ait non
sum sicut ceteri hominum et non stabit scilicet ipse
tamquam ypocrita qui confidit in diversis
operibus qui confidit in diversis
suis corruit vel non stabit quia domus
sua ... xiiii domus impiorum delebitur
et dicit quia qui labenti innititur
necesse est ut cum labente labatur vel
domus id est favor humanus secundum quia in
inquiro per delectionem ... quam
contra quod dicit apostolus philippenses
in una consuetudo melius est et non
stabit scilicet hec laus quam appetit ...
hec sit quod laus impiorum sicut ful-
ciet eam per opera consuetudinem ...
glosa et tamen non consurget sic scilicet ad gloriam
in presenti nec in futuro ad gloriam ...
fulciet eam falsis testimoniis ...
multo favore et laude adulatorum
et non consurget eze xiii dicitur eis
qui liniunt parietem absque pa-
leis ... tassim sit non quod ...
est temporali passione ut sic ...
ysaie xxxvi confidis super baculum
arundinem ... si in ... sunt
homo ... nec sancti vel fortitudini
corporali quia ... ita bene sub...
domus corporis qui quoniam cadat ...
... quo magis sufflat ...
et potibus et hinc ... cadit ...
... quia voluptuose ...
... in ... super
... item nec prudentie secularis ...
... est ut umbra ... et humana
eloquentia ventus est ...
... in ... in ... sed dum
tu habe fiduciam in deum sed dum
... et delectionem ... in quo
est ysaie que ascendit ...

deliciis affluat. in mira super dilectum
humectus videtur etc. hic ondit quod
etiam apparentia boni conabitur
ypocrita et hoc est quia non habet radi-
cem stabilem et ad hoc ondendum repetit
metaphoram quam posuerat de
scirpo cuius humor apparet totus
ante estum solis sed in estu siccatur
cum vero est quia non in terra bona
sed super lapides radicatur et hoc est humectus
videtur scilicet scirpus secundum glossam antequam
veniat sol et ypocrita apparet sanctus
ante estum tribulacionis vel ante exa-
minacionem iudicis dicitur vel humectus
videtur antequam veniat sol cla-
ritatis iudicis que et illuminabit ab-
scondita tenebrarum cor. iiii ve-
niet dominus qui illuminabit abscondi-
ta tenebrarum et manifestabit consilia cordium hu-
ius vicis optimum quod non revelet-
ur sol .i. estus accionis tribulacionis
Aug. cum cepit aliquibus tempta-
cionibus vexari tunc verum est ut appa-
reat an ovis intus an lupus in
pelle aliena latuerit et in ortu suo
.i. statim cum aliquid boni facit
germen eius .i. fructus quem querit
glo. remuneracio eius egredietur
.i. statim remunerabitur math. vi recepe-
runt mercedem suam vel germen germen
.i. virtus operis egredietur mortuum cum
.i. morum solis apparebit germen eius
.i. affeccio occulta quia illud opus
totius precedebat super acervum pe-
trarum radices eius densabuntur
radices secundum glossam sunt cogita-
ciones que ad modum radicum de-
cultato latent et in ostensione
operum per apparenciam surgunt
de tali radice ysa ix mittet ra-
dicem deorsum iste cogitaciones
ypocrite densabuntur .i. multiplicabun-
tur super acervum petrarum .i. cogitaciones
hominum stultorum vel simplicium qui dicuntur
petre propter insensibilitatem discrecionis
unde laycus a laos quod est lapis
unde gentiles lapides appella-
bantur qui lapides colebant et

sensum amiserunt math. iii po-
tens est deus de lapidibus etc.
sunt tales hoc est insensibiles co-
firmantur ypocrite mercede suo et
sunt tales libentur commorantur et hoc
est inter ea quia prov. qui cum sa-
pientibus graditur sapiens erit
amicus stultorum similis efficie-
tur. absorbuerit hic ondit quod
ypocrisim sequitur malum pene
et primo describit penam sensus subdit
penam dampni ibi hoc enim est leticia
penam tangit tripliciter primo
ab hiis que amavit separacionem
sensus ab eo que maxime amat
debueat destinam negabit eum
sensus eius quod maxime timebat
erit inflictam et dicet non novi
te quia ypocrita sit mora-
tur et delectabitur in culpa sed
sequitur pena quia si absorbuerit
eum glo. separavit de loco suo .i.
mundo qui locus est malorum non
bonorum io. xvii non estis de mundo non
estis vel de loco suo .i. sanctitatibus
suis inter et aliis qui hoc amant
cum glossam de quali loco est per co-
non cognoscet eum amplius sed
loco eius negabit eum sed deus
glo. melior erit nec mirum
quia confitebatur se nosse deum
factis autem negant eum in et di-
cet non novi te glo. per approbacionem
quia hoc est enim leticia vie eius
glo. conversacionis eius ypocrite
ut in finem alii .s. ypocrite de
terra germinentur .i. multiplicen-
tur ergo vivunt eius proprium esse solet
ut qualis ipse sunt tales sibi
consignari velit math. xxiii ve vobis
scribe et pharisei qui circuitis
mare et aridam ut faciatis unum
proselitum et nobis filium duplo
dicit quia ypocrite decipiunt non
de celestibus germinent deus non
proiciet enim reprobavit ypocritam
hic ex opposito ostendit simplicem

ostendens distinctionem simplicium
ab ipsis ypocritis et primo ostendit
distinctionem eorum quantum ad sta-
tum iudicii 2o quantum ad statum
presentem ibi donec impleatur dicit ergo
deus non proiciet simplicem id est in-
dicio particulari vel ubi magis dicit
id est sine simulatione vel simulate se habet
propter quod cum simplicibus sermocina-
tio eius Mt xviii si manus tua
vel pes scandalizat te etc. et si oculus
ibi proicitur propter pontifex subditus
vel coadiutor vel consiliarius idem dicitur
Mt xiii quod exibunt angeli
et tolli de regno eius omnia scandala et mittent e-
os in caminum ignis econtrario deus non
proiciet simplicem supple sicut pro-
iecit te sed in medio ecclesie po-
net eum ut omnibus luceat per
exemplum bonum unde Mt xiii di-
rigetur iusti simplicitas lam-
pas contempta apud cogitationes divi-
tum parata ad tempus statutum ne-
que porriget manum malignis no-
cendo eis ad se quia Mt xiii di-
citur veniet messis in eius omnis
operatio vel etiam non porriget manum
malignis iuvando eos tamen bonos
iuxta illud Mt x quicquid bonum
tibi videtur vel non porriget manum
tamen simplices sicut languens
eum fecisse cautum te qui primo
[illegible] conspicis fuis ut dixi et con-
culcamus in simplicitate exaltabit
te et confundet hostes tuos et hoc
est quod sequitur donec impleatur
os tuum id est [illegible] si mundus et rec-
tus incesseris sicut dictum est donec
non ponitur exclusive sicut ubi
ibi donec ponam inimicos tuos
etc. impleatur os tuum risu id est gaudio spirituali
alacritatem cordis maxima [illegible]
ipsa [illegible] fiunt melius et affluens
etc. et labia tua iubilo id est quo
significat ineffabilitate quia non
potest narratione exprimi et labia
tua ergo iubilo dicimus cum
tantum leticiam corde concipimus
quantam sermonis effatu non

explemus et tamen mente exultamus
hoc quod sermone non explicat voce sonat
Ps xxxxiii iubilemus faciem eius in
iubilo et xxxviii cum iubilarent
omnes filii dei plus fiet tibi si adver-
tisses mundus et rectus incesseris
qui oderunt te si Iob ut post illi qui
tot mala intulerunt tibi induentur
confusione quod si male est tibi ex qua
dedero sed tibi improperium quia si talis
es qualis esse debes vel talis fueris
hoc fiet etc. unde dicit iste sed hoc referret
ad tempus retributionis tunc enim qui
oderunt iustos induentur confusione
quia iudicium timere ad lectum pro opinione
sicut dissplendere etc. ergo quanta confusio
iudex ultor fuerit tunc et iustus ante
oculos culpa imputabitur quia ad te iudi-
care in iudicium implebuntur illud ubi
de malis manifestum bonorum induetur
confusione quia [illegible] pre veniet super
eius confusio corporis propter deformi-
tatem [illegible] ad [illegible]
sive superbit combuste facies multo-
rum [illegible] de mutatione apud
[illegible] libri apti sunt [illegible]
gentibus iniquitate tuam vel ignorantiam
[illegible] multitudine mala [illegible]
exultabit impii [illegible] cum fuit
[illegible] sub planta pedis [illegible]
[illegible] confundantur qui me persequuntur
et non confundar ego [illegible] ultra
[illegible] me [illegible] et operient
confusione que dicet [illegible]
deus [illegible] non erit [illegible]
ut [illegible] ab [illegible] sub [illegible]
[illegible] confusione petit liberari iustus
[illegible] deus meus in te confido
[illegible] confusione
[illegible] videbunt iusti et timebunt
[illegible] iudicio [illegible] impius
confundit et confundetur quia intelle-
[illegible]
[illegible] affirmate [illegible]
[illegible] et tabernaculum impiorum
edificata [illegible] felicitate quod super
[illegible] multiplicavit non subsistet
[illegible] per [illegible] vel [illegible]
[illegible] sub [illegible] cadet [illegible]

ergo mite refugientes cavillatores stu-
diose insurgentibus estimant subito ad
certa mala /
Et respondens iob ait. Hic ponitur
responsio iob et hic primo hic dicit ipsa
agit de iusticia dei, secundo hic iusticiam
manifestatius in facto ostendit se non
punitum pro peccatis et ita se non fuisse
ypocritam et per consequens tedet animam meam
et patet ordo quia quia primo imposuerunt ei ba-
ldach blasphemiam 2o ypocrisim et bo-
in inflationem prima in hoc primo confitetur
magnitudinem divine iusticie secundo expla-
nat veritatem intencionis sue ibi vere
scio quod loquutus sum. Iterum primo ostendit
iusticiam dei incomparabilem secundo in-
comprehensibilem ibi sapiens corde tercio insupera-
bilem et fortis robore et primo ostendit
deum esse iustum ex summa racione
2o ex summa comparacione ibi et quod
non iustificetur impius acquiescit
opponenti ordinans se non ad obvia-
cione sed ad veritatem procedere unde
et hic est et respondens iob ad ob-
probria supra dicta c. vi. iniquis loquitis
talia etc. non vero sed pacienter susti-
net. Vere scio quod sit quod deus non
subvertit iudicium magno inserunt res-
pondentes acquiescere veritati non contra
veritatem contendere. co. xi. si quis vi-
detur inter vos contentiosus esse etc. E-
contra contencio secundum augustinum est impugnacio
agnite veritatis cum confidencia cla-
moris et quod non iustificetur homo
comparatus deo hic ostendit in comparacione
divinam iusticiam et quia comparacione
primo tangit hominis insufficienciam
2o dei sufficienciam ibi si voluerit et
quod non iustificetur etc. in comparacione ho-
dei comparacione iustificabitur. psalmus
non iustificabitur in conspectu tuo omnis
vivens si voluerit contendere cum eo
de iudicio et qualiter cum eo non po-
terit ei unde unum pro mille id est unum
verum pro pro mille que sunt contra
se et malis quis respondebit etc. Item
nec innovando se unum bonum deo
reddidisse pro mille sibi datis ab
eo pro quo quid retribuam domino

etc. Item nec unum bonum sum pro mille
peccatis commissis vel pro mille bonis o-
missis quia in multis offendimus
omnes et non est qui faciat bonum non
est usque ad unum. Vel unum pro mille a-
rum secundum glosam unum pro mille a-
nimo questionis si de mille interrogacione
se exigit igitur qui de questione se ex-
cusare vincendi nec ima-
gine hic se videt unde nulle pro questione
unum ostendit unde nulle pro questione
ponit unum quod est principium
pro initio bonorum sapiens corde est
quod ostendit eius iusticiam incomprehen-
sibilem scilicet investigabilem et scru-
tabilem scilicet profunditatem eius sapien-
tiam seu profunditatem eius sapiencie
et hic est sapiens corde est unde si pro-
fundum est cor hominis et inscru-
tabile quanto magis cor dei. Ro.
xi. o altitudo divitiarum
sapiencie etc. et fortis robore hic
ostendit divinam iusticiam insupera-
bilem et primo ostendit actu 2o
ab effectu ibi qui transtulit et est
virtus insuperabilis unde primo ostendit
quod in ipso est virtus secundo quod
insuperabilis quis resistit dicit sic
et fortis robore scilicet ad deiciendam
omnem adversariam potestatem
ps. lxxxviii quis similis tui fortis
domine ii. non est fortis sicut deus
noster quis resistit ei vel factis
vel verbis negando eius imperio
contradicendo vel contra eum se
repugnando vel se contra eum deipo-
tollendo vel suos unde de ipsa
presumpcione dicit deus ideo posuit te
ut ostendam in te fortitudinem meam
vel in membris persequendo
vel ipsum in antiocho ii. mach. ß pac-
em habuit sed flagellatus coactus
est dicere ii. mach. i. iustum est esse
subditum deo et mortalem deo
paria non sentire. Sic ergo nullus
deo resistit ad vincendum potest tamen
ei resistere humiliando sic aaron
de quo legitur sapiencie xviii properans
sine querela deprecari pro populo et
proferens servitutis sue scutum oracionem
et per incensum deprecacionem resi-
stit ire et iacob resistit angelo
gen. xxxii flevit rogavit etc. ergo
resistit ei et pacem habuit

q. d. nullus quia nec pacem tempus
ysa xxxii erit opus iustitie pax
et cultus iustitie silentium Item ne
petrones ysa lvii non est pax impiis
Item nec ciuitatis in xx pluet super
illum bellum suum securis qui transtu-
lit montes hic ondit per effectum
potentie iustitiam eius incomparabilem
et primo generaliter 2o tamen sub celime
secundo 1o tamen venalis ibi si nesciunt
admire Item primo quantum ad effectus
speciales 2o quantum ad diuersos effectus
generales ibi qui facit magis Item
primo ondit diuinam virtutem quantum
ad effectus qui sunt in parte superiori
ibi qui precipit soli et non oritur 2o
in medio ibi et graditur super
fluctus Item prima per 2 quia ondit
diuinam virtutem circa partem inferiorem
hic est terra firma diuiditur in duas partes
primo in eminentia terre secundo in
concavitate ibi qui commouet terram re-
dicit quod qui transtulit montes
ad litteram per diluuium et per mole-
stiam ventorum sicut dicit 3 Re-
gum xix tertio spiritus grandis et fortis sub-
uertens montes uel per miraculum su-
bito sicut ad preces alexandri ut
dicit magister in historia quod contigit
in fluuiis madnenatis filiorum israel
num. xxi unde in psalmo dicitur mon-
tes exultauerunt ut arietes etc.
et nescierunt hii quos subuertit
qui sic erant iuxta montes sic
accidit in comitatu sabaudie
ubi montes ceciderunt et oppresse-
runt multos in improuiso et hoc
est et nescierunt hii quos subuertit
in furore suo uidetur esse signum
uehementis ire quod sic subito
tantam stragem hominum facit
q. d. qui subuertit montes id est
potentes terre de regno et principatu
suo et nescierunt hii quos
subuertit id est non intellexerunt quod
a deo fuit sed totum attribue-
bant hoc casui et fortune aut
fortitudini inimicorum aut forte
ire deorum suorum et tamen ipse
faciebat unde xx sedes ducum
superborum destruxit deus etc.

qui commouet terram de loco suo ad litteram
in motu terre cuius causam naturalem assi-
gnat philosophus ventum inclusum in conca-
uitatibus terre per terra mota est quod non
per miraculum fiat uel ad terrorem uel ad
signum alicuius rei magne future sicut
in legendis lacione terra mota est et eum celi
distillauerunt et columpne eius id est fun-
damenta terre concutientur uult dicere
quod detur pars de loco suo remouetur
totaliter et per inferior contutitur quod ac-
cidunt turres et muri magis de motu
terre frequenter de his columpnis dicitur in
psalmo ego confirmaui eas eius qui precipit
hic ondit effectum potentie circa superiora
et primo quantum ad contenta 2o quantum
ad continentia contenta sunt luminaria
continentia sunt celi de hoc ibi qui
extendit celos Item primo in planetis
secundo in stellis aliis ibi et stel-
las qui precipit soli sic ut luxerunt
non appareat nec non oritur ad illuminandum
hoc fit modo naturali per nubibus uel
altius luminare interponitur ezechiel
xxxii solem nube tegam uel mi-
raculose ut in egypto exodi x et ut
sole in iudeis apud xx inii uel precipit
soli et constat hoc potest fieri quod patet
per hoc quod contigit quod fecit solem
stare iosue x et retro ysa xxxviii
et stellas sic sicut claudit ut non
appareant quasi sub signaculo ut
tunc noluit apparerent sic facit
de die per maiorem claritatem de nocte
per tempestatem actuum xxvii neque so-
le neque sideribus apparentibus per
plures dies exodi x et sapientie xvii
Item per solem planetas per stellas predica-
tores quos claudit dominus ne
predicent cum sibi placuit ezechiel iii
linguam tuam adherere faciam palato tuo qui
extendit celos extendit in prima
initio temporis celos pluraliter quia plu-
res celi sunt celi celorum laudate
deum solus in quo ondit quod unusquisque
est q. n. in firmo distat una pars
continentie ab alia in qua est in-
mobilitas que ubique attingit a fine

usque ad finem presentis capituli extendens celos
sicut pellem. qui extendit celos ad oste-
dendum potencie sue magnitudinem
ex consideratione magnorum et invisi-
bilium operum que sunt in eis presentis
donne dns etc. ad sequendum celestium
et inferiorum distanciam Jeremie xxv
celum sursum et terra deorsum ipsi
lv sicut exaltati sunt celi a terra as
tutius tamen continentia demum ce-
lum est continentia visibilium et in-
visibilium ad inspiciendum structuram
multitudine mirabilem ipsa pl-
lenitate mentem oculos meos et
videte quis creavit hec qui educit
in numero miliciam eorum et omnes
ex nomine vocat dicit ergo qui exte-
dit celos hec nota sunt propter continentiam
creaturarum omnium et decorem quia celum
est continentia visibilium et in visibilium
extendit magnum sine resistentia ps.
extendit celum sicut pellem et ipsa
xl. manus mea extendit celos et
propter sicut ostensionem sapientie pro-
pter sicut in magnitudine creature ro. Item
propter suam sive utilitatem et graditur
super fluctus maris hic tangit pro-
effectum divine virtutis terra medio et
spaliter terre mare ex cuius motu fit
spacius aeris in inutilia et hec ps.
hic quia primo tangit dispositionem ma-
ris secundum creatoris laudibus
et glosa secundo tangit dispositionem si-
gnorum celi per que maxime fit ma-
ris in inutilias qui facit arcturum et
oriones dicit ergo qui graditur super
fluctus maris disponendo eius ad
nutum et voluntatem suam modo ele-
vando modo deprimendo modo cohibendo
ne possint limites suos transire de
quo ipsa li. qui conturbo mare et in
tumescunt fluctus eius de secundo i ps.
lx duans po. in dec° i xxxviii
qui conclusit hostiis mare quando erumpe-
bat q. de vulva procedens et cetera
dixi usque huc venies et non pro-
cedens amplius qui facit arcturum
hic tangit intentum eius quo ad

signa illa et primo quo ad invisibilia
secundo quo ad invisibilia ibi et interiora
austri. Item primo quo ad signa que
semper visibilia secundo quo ad illa que
aliquando sunt visibilia primo quo ad
illa que sunt visibilia indesinenter
solis secundo quo ad illa que sunt et ascen-
su ibi et hyadas et hec est qui facit
arcturum nota secundum glossam arcturus
maxime tele constitutus vii stellarum
radiis fulget et semper versatur et nunquam
mergitur et est quedam constellacio stel-
larum que plaustrum appellatur et
dicitur arcturus quia est in modum pali
arcuum est aut axis secundum ysid.
linea intelligibilis ducta a
polo in polum terra quod firmamento
moveri intellige poli sunt circuli
moventur qui tenent axem horum alter est
septentrionalis qui nunquam occidit
alter australis qui nunquam videtur
quia terra versus austrum alter est
et oriones et oriones quod in ipso
ponde temporis hyemalis oriuntur
suoque ortu tempestates et concitant
et maria terrasque conturbant ipse
enim orion ante tauri vestigia
fulget et dicitur ab inundacione
aquarum tempore enim hyemis
oboritur mare et terras aquis
et tempestatibus turbat ut dicit
signa venitas magis rectificat
et solum in hyeme apparet tam
quam in gladio hic videtur on-
sifer dicitur unde ovidius stricto
orionis ensem et hyadas ...
nene stelle ... ad ... signi
inhibent quod sapientes stelli-
carum vocant ... li v yadas
yadas dicitur a pluvius ...
plurime greci iachos dum ortu suo
efficiunt pluvias et quo nascuntur
pluviales signa monstrat sunt
et vii in fronte tauri et oriuntur
tempore verali singes in corio
ortu ubius estimant secundum glosam
partur qui vii stellas fulget
et ... que et si ipsa tribula-
cionibus nunquam tamen mergitur

i. desit post me thronus eius sicud
sol. Item Dan. xii qui docti fuerint ful-
gebunt quasi splendor firmamenti et
qui ad iustitiam erudiunt [illegible] proponitur quod
in ortu suo tempestates generant matu-
tinas quos deum [illegible] i. [illegible] edidit
hyemis i. malicia impiorum tem-
pestatem excitavit per omnes fructus
iudicii [illegible] paradisus terre [illegible]
qui eo tempore ad mundi notitiam
venerunt quo repressa hyeme fides
clarius lucet unde fruges [illegible]
exprimit quia deum sol [illegible]
homo clarius cernat post hec re-
stat ut ecclesia ad iudicium et tunc
patrie [illegible] perveniat quod sunt
intuitu [illegible] hec vi fortissimum
habemus solacium qui confugimus
ad tenendum [illegible] spem quam
sicud anchoram habemus [illegible] ad
firmam et incedentem ipsi adiu-
tori [illegible] qui facit mag-
na [illegible] eius operativa potentia
pro opera singula et [illegible] primo
ab operum quantitate magna pro-
funditate investigabilia secunde
innumerabilia multitudine quorum
[illegible] de omnibus hiis ps.
quam magnificata sunt opera tua
domine omnia in sapientia
fecisti terra [illegible] et terra impleta
est possessione tua [illegible]
si venerit adhuc hoc manife-
stat dei potentiam apte [illegible]
tendens [illegible] nos cum non
posse impedire et primo quod non
[illegible] secundo quod non mo-
[illegible] deus eum [illegible] primo [illegible]
[illegible] ignominie secundo [illegible]
[illegible] deus [illegible] igno-
rantiam [illegible] descendit multiplici
primo [illegible] beneficiorum secundo
[illegible] iudiciorum si repente interroget
[illegible] vel quis dicere
[illegible] ita facis primum [illegible]
[illegible] ignorantiam [illegible] bene-
ficiorum dei [illegible] 20
in statu [illegible] si abierit
dicat glossa si venerit adhuc [illegible]
tando et consolando [illegible]

[illegible] ad eum veniemus [illegible]
eum [illegible] apte [illegible] i. [illegible]
[illegible] per speculum in enigmate
Item vel [illegible] adveniendo ignorabo quod
[illegible] nescit homo utrum amore vel
odio dignus sit [illegible] Io. xiv cognoscetis
eum quia apud vos manebit Item
cognoscitur per sapientiam aliquo modo
non per [illegible] vide non [illegible]
ad [illegible] sit [illegible] in [illegible] abscon-
dita est [illegible] et [illegible] eum deus
tenebris si abierit glossa abit [illegible]
[illegible] homo latessit [illegible]
[illegible] dilecte mei apud
[illegible] non intelligo i. non per-
[illegible] ad [illegible] adiunctio [illegible]
[illegible] et recessus dei [illegible]
[illegible] fines [illegible] satur
quod de temptatione [illegible]
[illegible] et [illegible]
comprehendere [illegible] hic [illegible]
[illegible] in [illegible] ut ad [illegible]
[illegible] si abierit [illegible] et [illegible]
[illegible] subtrahendo [illegible] nescit
unde veniat et quo vadat non in-
telligimus si repente interroget glossa
repente interrogat eos inopinatos ad
iudicium vocat Luc. xii [illegible]
non putatis Item quis respondebit
ei glossa nemo respondere sufficit [illegible]
[illegible] si [illegible] igno-
[illegible] quod possit ei [illegible] reddi [illegible]
[illegible] de omni verbo ocioso Item
[illegible] habuero [illegible] non
respondebo [illegible] iudicem [illegible]
[illegible] vel si repente interroget flagellando
[illegible] et [illegible] interrogemus
quis respondebit ei [illegible]
arguendo [illegible] homo tu quis es
qui respondeas deo glossa divina iudicia
discutere [illegible] qui se [illegible]
cognoscit vel quis dicere ei potest [illegible] ope-
[illegible] eius [illegible] cur ita facis
quod nullus [illegible] altitudo divitiarum
[illegible] glossa [illegible] dei [illegible]
in [illegible] possunt nec discuti
[illegible] iudicium eius [illegible] est
[illegible] eum [illegible] si [illegible]

vel profunditatem divini consilii. Immo ne
fugac pertractiones intendat contra me
altiorem te ne quesieris et fortiora te ne
scrutatus fueris. Ecclesiastici iii. Numquid dicit fig-
mentum ei qui se finxit quare me
fecisti sic. Ysaie xlv. Numquid lutum dicit
luto figuli quid facis. Ecce tamquam me
hic audit beatus Iob dei iusticiam in-
comparabilem ex comparatione maiestatis
eius et virtutis ad indignitatem hominis
et primo tangit virtutem et maiesta-
tem ipsius iudicis dei. Secundo indignitatem
hominis iudicandi ibi quantus ego sum.
Quod deus primo magnaliter insinuat, secundo
diffusius perfectius explicat in ultima-
bus cum contendit me. Post autem mani-
festat excedentem potestatem, considerans po-
testatem in se ipsum resilit ibi quantus
sum ego. Quod et deus tamquam me resistere
audit primo quantus metuendus, secundo
quantus reverendus ibi sub quo curvantur.
Quantus deus tamen absolute ponitur hic secundo modo
quia nullus ei comparatur sicut ibi
deus in celo sedens tamquam rex me a-
iusticie que videtur contra preeminentie ne-
cessarie resistere nam i. quis resistet
in ira furoris eius cum opponit
Exodi. Moyses resistit Exodi xxxii et
Phinees et placavit et Aaron ut stetit
Phinees et placavit et Aaron Numeri xviii
perennis homo etc. Glossa in hiis que ad
deum differenda sunt nemo resistit
quod tamen acceperit sibi resisti per orationes
tunc sancti taliter resistunt aliter Ieremie
vii noli orare pro populo hoc et ne
obsistas michi quia ego non exaudiam
xv. Si steterit Moyses et Samuel co-
ram me etc. Sub quo curvantur qui
portant orbem i. principes terreni. Secundum
glossa Basilius idem est quod bases
populi vel principes terre quibus continentur
terre seculi isti curvantur vel humili-
ationi inclinati deum vel pondere
passionis ut patet Exodi viii et x
et Antiochus ii Macchabeorum ix. Glossa fere similiter
bona vel boni prelati in terra habentur qui
pro populo orant i. qui preesse debent curam
et regimine sicut Moyses Numeri xv Glossa

ceterorum pondera quos sustinent con-
pellitur quantus vel quomodo principium
ipsi ergo curvantur vel exhibitione laudis
vel deo ut ii Regum vi saltavit et vilior fi-
am. Devotione orationis ut Salomon iii Regum viii
utrumque genu flexat nimia similiter
supplicationis per veniam ut Manasses
scilicet i. Paralipomenon iii iacieus ad orationem in-
ter. Iob tempore capite curvantur. Secundum glossam
qui potestates angelice virtutes quarum
ministerio regitur orbis hic i. omnes sunt
administratorii spiritus. Glossa quia ergo
ei obiciet cum potestates et angeli
curvantur Danielis vii milia milium
ministrabant ei. Quantus ergo sum hic
tangit hominis indignitatem que
tanta est quod nec videri potest
audiencia ut videam nec loquendi
familiaritatem et loquar nec fiducia
pertendendi mitto quia et si fiducia
pertendendi impetrandi nostre
vel optinendi peticio et ideo in nostre
et procedit per gradus si aliquis
magnus et superius videns oppo-
nitur parva videntur sed timens
colloquendo forte quis audet et si
colloquendo tamen iusticiam suam
pretendendo et si hic non audet cum
iusta causa diceret ei securitatem
rogandi et impetrandi. Ecce beatus
Iob dicit se ita indignum quod hic erat
et defficiunt in aspectu eius quantum
ergo sum ego quod vix non sum secundum
ergo sum Iob nichil sunt dies mei et xxx
vii. Assimilatus sum luto similis et
cineri ut videam ei non si de-
nuo operibus reddendo districte cum
requiretur et ideo propterea nos intres
in iudicium cum servo tuo etc. Angeli
obliquo etc. et loquar verbis meis
cum eo saltem quando tamen vel
Abraham unde Abrahamum in ma-
gno timore dicebat Genesis xviii
loquar ad dominum meum cum sim pulvis
et cinis quid etiam si habuero
quippiam iustum ob quam causam
loquitur quia ipsa bonum eius
iusticie nostre quod parum iustitiam

et ca ix nescit homo utrum amore
an odio dignus sit nichil michi conscius
sum sed non in hoc iustificatus sum ideo non res
pondebo illud esse iustum defendendo
&c. et si volumus contendere cum eo
non poterit respondere unum pro mille sed meum iudi
cem deprecabor pal' xxix cum ignor
amus quid agere debeamus hoc solum
habemus residui est tamen recta a
gimus ut cum quod iuste iudicamus
consimiliter odimus tunc in vocatione
sua tarde et cum me exaudierit se
cundum voces exaudit rebellibus
omnibus qui in vocaverunt nomen domini
salvus erit non credo quod nec credo
quia pro fine non audierit ij. dicti
mus quod non sum exauditus
Eccli xxxx in scius homo qui se
est prudens non credo quod duplex
potest intelligi quod cum in
vocantem me exaudierit in forte
in manu vocavi me non credo an
nec audivit vocem quod exaudierit
vocem meam timens quod ut non
teneat digne respicere indignitatem
meam glosa quia multis tem
ptationibus quando et si audit re
pelli timet sicut etc. in vocatione
me exaudierit dando michi quod
peto quod non credo ipso exaudit a nec
intendo misero orationis sed fortiter
impulsationis dum nec non iustifi
cationibus meis licet iustificationes
da est presumpta in oratione est
quod dicit b' aug' quanto efficaci
tior est si fiat ut debet timor ca
lidus ab adimpleto impediri po
let periculo est si fiat oratio nimius
timorata magis periculum est si
fiat oratio temeraria 3um periculum
est si fiat tepida timida sed
quidem nimis est oratio tepida non
penetrat quia restringit autem
timor in moderatam ut nec pro
cedere queat tepida non in affectu
languescit et desiccat eo quod
non habeat vigorem temeraria
nero et si ascendit resilit

cum ei nec tamen obtinet gratiam sed magis
offensionem que non fidelis et humilis fuit
oratio celum sine dubio superbit vel pe
netrabit nunc autem licet cum quod compleat
iudicis dignitatem in seipso dignitate
primo habet 2um ibi si iustificare me 3um
primo describit eius severitatem 2o po
testatem si fortitudo quare ea severitate
ibi si equitas severitatem ostendit in
modo flagellandi in multiplicatione
flagelli et continuitate supplicii ibi
non concedit dicit quod in turbine in
opinato subito et vehementi impetu
flagellorum in turbine et tempe
state me eius conterit me totaliter
teret ut voluit Ier. xxx ecce turbo
domini indignationis veniet et multi
plicabit vulnera mea si voluit quod
multe tribulationes iustorum etc.
sine causa &c. v michi mira sine causa
sit occulta vel manifesta ipse loquitur
de causa sibi manifesta unde petit in
x. iudica michi cur me ita iudicas
vel de causa que sit comitatis vel sine causa
peccati actualis non tamen originalis
non concedit quiescere spiritum meum
continuando flagella &c. vij. si dor
miero dicam quando consurgam &c. et vix re
quiesco non patitur michi et implet
me totum amaritudinibus in penis
multis et amaris michi primo ama
ritudine valde repleverunt cum pre
ter repleta est malis anima mea et
vita mea inferno appropinquavit me amaritudinibus
Iere xv dolus si fortitudo quia robu
stissimus est Iere xxxij fortissime
magne potens &c. si fortitudo
quia non est quia homo fortis per gratiam
angelus fortior per gloriam sed deus
fortissimus per naturam inimica si eq
uitas iudicii si queritur nemo au
deat pro me testimonium reddere si
quod non sum iuste afflictus
quia nec angelus qui eius

comitati concordat iob xxv. facit
concordiam in sublimibus. nec homo quod tam
ignorat per omnia dubius sit etc. nullus
scit que sunt hominis nisi spiritus hominis
nec eterna mundi quia ipse creat
sapientie v pugnabit pro eo orbis terrarum
contra insensatos nec dixi quia
ipse culpam exagitat apostolus pretium
est accusator fratrum nostrorum etc. si iusti-
ficare me hic tangit defectum hominis
primum est iustitie scilicet quod in nocentie
sed innocentem quidem est terminus est certitudinis
ignorantie 2 si simpliciter fuero et hoc ipsum
sapiet tedium nunc dicat ego sum in-
iusticie etc. sed incitantes quia si dixe-
rim quod peccatum non habemus etc. 1 io 1.
vel pro arrogantie scilicet phariseus luce
xviii. os meum ad me. si innocentem
ostendere me nolui pravum me compro-
bavit testibus suis. scilicet mea conscientia
meis operibus ipsis angelis quibus est
ut dicit mundum et cor meum primus
sum apostolo 1 cor. ix. istimavis testes tuos
contra me sicut dicit io 5. opera per-
hibent testimonium io vi et angelus
etc. v ne dicas coram angelo etc.
Item complicabit testimonium mediatoris
ysa lv. testem populis dedi eum. Item
criminatione demonis qui accusat dicat
nocte apocalipsis xii etiam si simplex
fuero id est sine plica erroris perversam
fidem prover. x simplicitas iustorum
diriget eos sine simulacione ypocrisis
consilio ad operationem prover. x qui am-
bulat simpliciter ambulat confidenter sed
duplicitate loquentis eccl. xxxvii
qui sophistice loquitur odibilis est hoc
ipsum ignorabat anima mea quia quod
in futuro fuerit nescia eccl. ix cor.
iv. nichil michi conscius sum sed
non in hoc iustificatus sum. et tedebit me vite mee
circa effectus timoris et pene nol.
ledi me [illegible] etc. pro pressione multi ve-
lut modo gravati sumus ita ut
tederet nos vite ergo tedet iustum
vite quia operando meritum non
desinit querere et non eius intelligere
meritis non valet invenire. pro

concupiscat et desiat unum est quod
locutus sum sed confessus est humiliter
et apte dei iustitiam sed quia videre-
batur contrarius in supradictis premissis pro-
ponit intentionem suam et primo cor-
recturam in summa colligit et ex-
planat secundum intentionem sententie
manifestat ibi dices [illegible]
res sunt primo etc. audit quod non
inponebat deo in iustitiam scilicet
quod ipse flagellat innocentem
sicut impium quemlibet ratione sed fla-
gellat 2o audit quod deus dispensat
suam penam ibi si flagellat 3o
audit quod non attendit flagella
sunt deo tamquam pro se efficienti
sed tamquam pro iniuncti ibi terra
data est in manu unde primo replicat
et explicat verbum quod posset
videri talem impressionem 2o replicat
dispensatione si flagellat accidit semel
3o removet suspectiones suas simpliciter quo
tamen coniunctis verbis hic posset
oriri terra data est 2o unde est
in summa quod locutus sum scilicet
apud me gloria sed verbum id est innocente
et impium ipse consumet id est iuste
consumet per quia quamvis innocente
dimissi sunt primo tamen cupiditate
ad ea que carnis id est temporalium pertinet
et tamen multi sunt accipiunt actione
carnis eccl. ix sed est pessimum omnium
qui sub sole fiunt quia eadem cunctis
eveniunt sed contra Jeremiam xviii ab
sit ut occidas iustum cum impio
ge xviii est finaliter vero impium du-
plicem habebunt contritionem carnis
et anime boni tantum carnis si flagellat
sed insinuat quod non potest mor-
tem ex dispositione sed ex plena
liberatione unde dicit si flagellat
in presenti occidat semel ita quod
secundo mors non sequatur reprobi eius
dicis occiduntur quia in futuro mors
depascet eos iusti autem occiduntur
hic ut melius vivant sed quod
dicitur eccl. iii tempus occidendi et
tempus sanandi et deuteronomium xxx
ii ego occidam et ego vivere faciam pro-

et ego sanabo et no depereus i nocet'
vidat. i. cito in nocentes libēt neni
deat' vide de afflictione ipsorum sicud
videbit ipius. i. ego quoque i initium et
si flagellat accidit semel cito in
ducat inn'tem quia hebr' ix hominibus
constitutum est semel mori et no de
pereus i mo. n. deus secundum glo vide
dei est affectio nolle impium vel no
videat a. gaudeat p9 no dicat in
tribulacionibus suis euge euge que me
vel secundum ergo si flagella occidi simul
mittendo filium qui occidat ppetuo
le in et no depereus i mo. quorum
differunt desideria de adventu x
videat a. dissiliet et dur in nocen-
tes qui actualiter aliis no nocuit
originale tamen contraxit terra data e
hic ondit punire in nocentem ex
permissione et primo ondit similita-
tinem permissionis secundo effectum
ex casibus ibi mult indic terra
confirmat suam ibi ex si n ille est
ergo terra i. s'lia que dicta facta est
sive sit terra possessio sive terra de
terra secundum tradita est adeo p qui
stat illam in manus impii vnde
.d. ecce in manu tua mult. ind'
cium a. faciem iniciorum principio
tre opit taliga a. merois sicud
me qui prius cum tranquillus ildo
exaltatus meus i xxix pro-
cedem ad portam civitatis et
pla. pa cathe in sed in faciem
mea opuit taliga merorum et
confusionis et h' e quod dicitur
i xvi conclusit me deus apud ini-
quum et manibus impiorum me
tradidit et ita facies mea in
tumuit a fletu et palpebre
mee caligaverunt cunctis tria a.
terra data e in manu impii
i. potestate temptandi seducendi
et illudendi sicud quod dicitur apoc
viii. ve ve ve habitatori ipsa lux
speculatores eius ceci omnes qua
si non ille ergo eius s. qui punit
sine causa flagellat innocentem
quis ergo e non enim per angelos
bonos sup'ri decet vii impos

in missiones per angelos malos glo
notamus quod per bonos angelos punit
deus malos sicud sodoma s. per eos
iustos probari no deterruit h per eos
quod si ille non e impius quis ergo est memorie
qui nullus vel terra i. caro xpo data
e in manus impii ipsius x data e inquid
a deo patre in manus impii scilicet
dyaboli vel pilati vel dyaboli qui per manum
corum fecit eum occidi sic exponit ergo
dies mei velociores hic post quam
exposuit intentionem manifestat sen-
tenciam suam videlicet quod deus
flagellat innocentem et ut h'mg
appareat describit vitam pristinam e
quietam ad tendicionem pene secundo
quod no contraxit culpe ibi verbar
omnia opera mea describit g'mam
secundum quadruplicem methaphoram
cursoris fugitivi navium transeuntium
et aquile volantis in primo exprimit
carenciam quietis vel assiduitatem
laboris in secundo velocem defectione
prosperitatis temporalis in tercio curia et
periculum regiminis i quarto famine
et despicien meditis sed quia h' desp-
tio vite posset attribui iactancie
statim ondit motivum sive inductivum
suum desperationis ibi si dixero nequaquam
ibi dies mei velociores fuerunt cursore
quia ille alto cursu fecit suos v transi-
erunt h' omnia velud umbra et tamquam
nuncius percurrens ergo homo ne fi-
niat' appetit sed p augmento vite co-
tidie ad finem tendit iste cursus sed
ergo non fuisset si homo non peccasset
fugiunt sine reditu i xvi semitam
per quam non revertar ambulo et xiii
omnes morimur et quasi aqua dilabimur
item q no te et non viderunt bonum
i. sicud fugitivi omnia deserunt bonum
dico quod olim dei cultoribus ad con-
placiendum instrumentum ad ipsa permit-
tebat ipsi i. si volueritis etc no vi-
derunt bonum q non viderunt vicdem
h' e quod dicitur g' sicud intervenimus
p scola' vel bonum a. deum de quo ex
xxxiii ego ostendam tibi omne bonum
nemo bonus nisi solus deus ergo
ad h homo conditus fuit ut bonum

quod deus est unde posset sed qui stare
ad lucem noluit fugiendo oculos
amisit per tristiciam .i. perfecte tristierunt
quasi naves poma portantes naves
poma portantes onerate sunt exper-
tando fructum aliis ita beatus Iob in
regimine aliis laborauit propter quod ipse
dicit c. xxix oculus fui ceco et pes
claudo quasi naves po. por. pro ul-
facta est quasi navis insti. de lon. por. pa-
nem greg. exponit in persona humani generis
sic terra fructus generat quos navis
portare portat enim homo paradisus est
in qua innocens per mansisset sed per
culpas ad mundus mutabilitatis venit
poma terre humi inundat primo con-
cessa passibilitatis operis indicia mortali-
generacionis catoris sed quia hec poma in
terra paradysi esse noluimus per mala por-
tamus et inde tot fluctus temptacionum
sustinere conamur et hec in navi [illegible]
vel prime per quam sustinemur et sicut
aquila volans ad escam que cum
desiderio magno volat sic asspira-
bam ad escam refectionis eterne et
homo natus est ad la. et avis ad vo-
latum cum dixero etc. hic ponit sue
intencionis corruptionem et hec est cum
dixero .i. proposuero nequaquam .i. loquar
sic conquerendo vel excusationes [illegible]
immuto faciem meam tristicia dolori
quia cor hominis immutat faciem
eius eccl. xiii et dolore torqueor sic
intelligo quod loquar hic contorquet
ame dolor ier. xx factus est in corde
meo quasi ignis estuans etc. vel cum
dixero finiam proponens nequaquam ita
loquar et quasi subdit cum immuto
faciem meam inaffectum sic ad cupiditatem
mee fragilitatis volens discutere desiderio
et videns statim dolore cor sic exponit
greg. verebar omnia opera mea hic in-
sinuat timorem et cautelam et hic
b pe. 2 primo exponit hunc timorem
secundo subdit cum sic diuine iusticie di-
strictionem et post eorum sciens quod
ic illa secundo hic primo eius describit
illius districtionem 2o ibi de fragilitatis
impossibilitate unde cum nimo pri-

hic 2 districtionem eius ostendit dicens
primo in primitiue passionis secundo
in extremitate iustorum ibi si lotus
fuero prima in 2 quia primo tangit
seueritatem eius inspectore vel respectu
peccatoris secundo precipit rationem ex
superatione vindicantem sicut a. 2 sic
impius sum etc. dicit ergo verebar ita
laboriosam vitam duxi propter quod dum
est ergo verebar omnia opera mea non
solum mala sed etiam bona eccl.
xviii sapiens in omnibus metuit
ne omnia opera mea indifferent
bona et mala glo. duo sunt obviis
timenda sunt desidia et fraus in
desidia facit timor amor dei frau-
dem minor fit dum pro bono quod
agitur questus vel honor desideratur
ier. xx maledictus qui facit opera
dei negligenter alia littera fraudu-
lenter hunc dicit in beatus vir qui
semper pauidus est sciens quod non
parcis delinquenti dicit hic sciebat quia
sciebat ipsum esse iustum unde nunquam
nunquam est deditus peccatum sine vindi-
care vindicte quod cum homo pe-
nitens se punit aut iudicantis
hic punit nequaquam ergo peccata parcit
quia nequaquam vindicta laxatur
quis super xi parcis omnibus ro. sic cor-
rigentibus nec tamen peccatis qui
hic vel in futuro puniantur delin-
quenti non solum penitenti ber. xii
primus sciens voluntate domini non
facit sic a. et sic f. opera mea ne-
scienda [illegible] sum 2m in ter-
cio tamen beneficium 2m meam esti-
macionem quare frustra laborium
greg. vir sanctus sub articulo iudicii
trepidamus dicat si autem sic im-
pius sum non quod hic laborasse
penitebat sed quid metuit de primo
iter labores dolet non frustratur
opera per culpam perditam inest in
adhuc igitur [illegible] videmus in-
pi per culpam interpositam gal. v
modicum fermentum totam massam corrumpit
pium superadditum iste .i. iusta
bo sanguinem hezaiel [illegible] dom
ihen per indistinctionem quia non

est sal insaccharo vel xvi reclamabile
sit obsequium meum cap. v. quod proderit
homini quod laboret in ventum primo ex-
communicaverunt luce xi si vallis cunctis
sunt etc. cap. v. quod ecce penitentem
elevem luce xviii descendit hic in-
stificatum ab eo aliquam alia quoque ini-
quitas in malis operibus cernitur
ut sicut superbia nec bonis operibus
misceatur ut patet considerandum est
quia genus operis non sit malum cap. vii
noli facere mala scilicet eo tempore interro-
gat non quid fiat sed quo animo fiat
deum considerat modus et cum sensum
sicut hic dicitur si lectum suum aperuit qui
aquis nivis etc. quod de aqua exc. xx-
xviii effundam super vos aquam
mundam et vide lacrimis et dicit
tamen quod quamvis lacrime nix
quia candidant ipsa etc. si fuerint peccata
tua ut coccinum quasi nix deal-
babuntur ps lavabis me et super
nivem dealbabor scilicet quia estimo
male concupiscentie refrigerat post
quod dicit nunc sicut lavandum scilicet
quia desuper manat ipsa lu
quia descendit ymber et nix
de celo sicut etc. et confulserint probanda
semina mea mee etc. operationes
mee sicut sic lucerat lux vera
etc. velud mundissime sunt abomi-
nabilia dicit velud quia hic per strum
mundicia hic ut possimus secundum
quod ipsi boni facti sumus ut
mundi enim vel mundissime quanto
ad statum peccatorum munde enim
sunt manus incipientium me-
diantes proficientium mundissime
perfectorum vel mundus per comparationem
ad deum proximum et ad seipsum vel
per opera pure iusticie et tamen tamen
sordibus intinges me etc. tunc
ostendes secundum quod qui subdit
quanto ad illud venio probamus
opera fungimur tanto subtilius
vite nostre sordes agnoscimus et
abhorrebunt me etc. abhomina-
bilem faciens vestimenta etc.

carne de qua est proximo etc. pelle et carne
vestisti me hic dicit quia vix est aliquis
perfectus qui sentiat inordinationem carnis
contra spiritum gal. v. caro concupiscit adversus
spiritum et sicut dicit glossa super ad tempera-
tio carnis semper est petita dum viri iusti
pro illicitis motibus nocentius sibi timent timore
et tamquam abhominabiles ad tempus
ut in multis locis quod neque enim hic audit
propter defectum impossibilitatem primo
per inproportionem sui ad iudicem secundo
propter mediatoris carenciam ibi non est
qui utrumque tercio per pene oppressionem propter
quod petit relaxationem ibi auferat a me
dicit igitur neque enim ... affectus
sum vel non me possis defendere neque
enim viro qui similis mei est videbo
quod deus qui me affligit non est mei
similis ipsi hic sicut dicitur celi-
atum sicut contestate sunt me mee ... (?)
... ipsi xl ... silentium fecisti dum nec
qui corpore meo in iudicio possit
audiri et bene dicit possit audiri
... non est operire ... quia
in ... exigebitur ... similis
erit ... in sicut de ipse enim iudex
est gen. xvi et testis et actor ... deus
ipse summe potens iusticie et proprietate
ego infirmus et peccator et certe non est
qui utrumque hic tangit defectum
mediatoris ... et deo non est
qui utrumque valeat etc. sine de iniquitate
non enim timeo habentem ... vi ... enim
... nullus sit scilicet nec ipsum
de in iusta punitione quia deus iudex
iustus vel per raciones ostendendo quod
merito debet affligere vel de pena liberare
et ponere ... etc. potestatem arbitra-
riam ordinariam in iudicando inter ambo-
bus cum deus sit iudex ... vel quia de-
us est mediator qui manum suam vobis
possit iungere sicut solent reconcilia-
tores facere etc. quod tangit hic status
hominis ante adventum mediatoris ne-
cesse et est habebat homo gladium
peccati deus gladium iudicie non po-
terat homo ... homines ... omnes

peccatores nec deo resistere quia sacrificare non
ideo congruebat ut veniret mediator qui
et hominem tamquam innocens posset arguere
et gladium peccatoris amore veri sacrificando
pro homine et hoc est. Auferat a me virgam suam
et pavor eius non me terreat. quasi non
possum me defendere quia non sum ausus
loqui. Sed auferat virgam id est penam quam
pacior. quia ego sum timidus de qua dicitur per se
visitabo in virga iniquitates eorum. et pavor
eius non me terreat de presenti vel maiori
afflictione loquar scilicet tunc fiducialiter et non
timebo eum scilicet ut iudicem sermonis sed ut
patrem filius. Item iii. quia timentes flucti
super me timui quasi non metu addo sed
affectu ad patrem suspirabat. nec enim
possum metuere scilicet penam graviorem
et culpam latentem quam suspicor me habere
propter penam iudicis audacter pretendendo al-
legando innocentiam et implorando miseri-
cordiam et liberacionem vel iudicem operando quia
obsequia deo non reddimus sed ex timore
mandati eius et non potius ex timore
servimus

Tedet animam meam vite mee et
cetera. Supra vidit beatus Job ad id quod sibi
obiectum erat de accione divine iusticie. hic
videt ad id quod obiectum est de simulatione vani-
tatis et occulte malicie et ondit se non
esse ypocritam ex multiplici signo contrarie
presentis replicabo ex sui actione ibi Dimit-
tam adversum me ex causa sue inqui-
sicione ibi Indicato mihi ab eo qui novit
occulta cordium ex humili oracione vel sup-
plicacione ibi Dimitte me ut plangam
ypocrita favore transitorie vite quia
ideo vitam istam diligit non accusare
sed magis excusare se novit ypocri-
tam sine pene nequaquam vult publi-
cari ypocrita coram deo nescit humiliari
vel inmori igitur contraria ondit se beatus

Job non esse ypocritam et hoc est. Tedet
animam meam et cetera quasi diceret non diligo
presentis vite gloriam sed potius tediosam
reputo vitam presentem quia cum inti-
me dulcedinis dei amor accenditur
omne desiderium presentis vite leniga-
tur tedium eius dilecto vertitur atque
hanc in merore mens tollerat cui
antea reprobo amore serviebat. Et
nota quod est triplex motivum. est in-
tedium naturale ex afflictione et mise-
ria vite presentis de quo dicit apostolus ad Corinthios
id est gravati sumus supra modum ut tederet
nos vivere. culpabile ex accidia la-
boris et penitencie de quo nu xvj capitulo
tedet populum itineris et laboris et
supra. ij. exiguum et cum tedio est
tempus vite nostre laudabile ex deila-
cione glorie et vanitate presentis vite
Ecclesiastici ij. moritur simul doctus et
indoctus et ideo teduit me vite mee
Gen. xxvij tedet me vite mee propter
filias heth. Dimittam adversum me
hic subditur accusacio et tangitur
modus conditio accusacionis quam exiget
vera confessio quod sit voluntaria Di-
mittam quod accusativa adversum
me quod aperta eloquium meum quod
amara loquar in amaritudine
quod veniam imploratiua Dicam
deo noli me condempnare Dicit
igitur dimittam non retinebo contra
me nec retineas verbum in tempore
salutis adversum me non adversum
alium. ps. dixi confitebor adversum
me iniusticiam meam. Eloquium
meum contra manifestando Dimittam
adversum me non pro me excusando
sicut quidam ipse eloquio suo utitur
qui prava que gessit defendere
sepe vero accusat ipsa mens quod

spectat sed quia hic ex desiderio magno
non deserit erubescit confiteri quod facit
sed cum deserit audaci voce in narratione
sue confessionem se erigit et hoc est Dimit-
tam adversum me eloquium unde Gregorius de-
si celavi quasi homo peccatum meum et abs. re-
sponsum. sed dequo potuit se accusare qui
sibi conscius non erat dicit in i. non
reprehendit me cor meum sed david qui
in generali se accusat paratus in speciali
se accusare si sciret unde quo bonarum
mentium est ibi culpam agnoscere ubi culpa non
est Sequitur et loquar in amaritudine
anime mee quia sunt nonnulli qui
apertis vocibus peccata fatentur sed
tamen in confessione gemere nesciunt
et lugenda gaudentes dicunt Ideo
in amaritudine mea. psalmus xxxvii re-
cogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine separat
se ab ypocrita quia ypocrita et si
exterius gemere videtur non tamen
interius cordis et sequitur Dicam deo
Similiter de peccatoribus .s. sunt enim aliqui
qui statim ut confessi sunt securi
sunt de remissione quod pro peccatis
suis deum deprecari negligunt ac
si deus ex pacto teneatur dimittere
eis statim ut revelaverint peccatum
contra quod dicitur eccl. v. de propiciatu pec-
catorum noli esse sine metu quia
prima satisfactio non humano sed
divino iudicio compensatur ideo recte
dicitur eccl. xxxv. oratio humiliantis se nubes penetrabit
Aliter ut sicut aperuit in confessione
et pro delectis suis deprecatur ideo dicit is
Dicam deo Peccatus enim pro dolo-
rem confidencius peccatum veniam quia
exprima securitatis nascitur etiam
bonum ante orationem prepara animam
tuam Noli me condempnare
hic est similiter deprecatio. ut cum impiis

dampnare sum ut potest ne perdas cum
impiis deus animam meam Sequitur
Indica michi cur me ita iudices querit se
beatus Job ad deum volens certificari
de causa flagelli primo igitur exponit conquestionem
suam deponit querimoniam non acceptata
satisfactione ibi si peccavi et ad hortum
speravi michi Secundo primo exponit questionem
suam conquestionis rationem ibi cur me ita iudices
indica michi. q. d. domine cum tu aliquos
punias ad purgationem aliquos ad cor-
rectionem aliquos ad humiliationem aliquos
ad probationem aliquos ad inicium dampnationis
indica michi cur me ita iudices. i. punias
punias cum ego peccata mea non intelli-
gam quia potest delicta quis intelligit
iudica me ut sim securus a pena
futura vel ut ego ipse satisfaciam pro
culpa commissa cor. xi. si nosmetipsos
diiudicaremus non utique iudicaremur. Iere. xxxi
postquam ostendisti michi percussi femur
meum et confusus sum et erubui duo-
bus modis in hac vita iudicat homines
deus quia vel pro mala presentia vel tor-
menta sequentia irrogat aut tormenta
sequentia flagellis presentibus extinguit
Numquid bonum tibi videtur hic subdit
rationem sue peticionis et allegat du-
plicem exceptionem iusticie alia excepte inne
ibi manus tue domine fecerunt me q. d.
miror et vellem scire causam quare
sic me iudices ut agnoscam tu sciam
quia iustus es et opus quod factura
sum confiteor quia bonus es. quere-
dat ante ipsius iusticia et fidelitate
quia corrumpi non potest et infallibilitate
quia errare non potest ibi numquid
oculi carnei tibi sunt ad omnipotenti
virtute quia superari non potest ibi cum
sit nemo qui de manu tua primo ergo

simplicitatem describit et excludit ab eo
dein malignitate simulatoris si calump-
nieris me secundo malignitate qui pt
esse in iudice persecucionis ibi opprimas
me tercio malignitate conspiracionis
ibi et consilium impiorum adiu. dicit ergo
numquid bonum tibi videtur si calump. me
s. iniuste accusando culpam falso impo-
nendo. q. d. non ergo tu cum summe bonus
es non bonum estimas ut pauperem
per calumpniam premas h patz ecclesiastes
Eccli. s. quod calumpniatores punies
Sap. xj. calumpniantes humiliabis ps
iudicabit paup. ps. x sal. fi. si tercia
ste eccli. quod calumpniam mendicas tibi
vivo non facias calumpniam te opprimas
de fame numquid bonum tibi videtur
ut opprimas me pena intollerabile
violenter infligendo me iniquaz
opus manuum tuarum. q. d. non ergo
impie opprimere non potes quod te fecisse
gratuito recordaris patet autem quod
opus manuum suarum non opprimit tum
quia oppressos relevat ps. dominus erigit
elisos tum quia opus suum conservat
i. viij. operum manuum tuarum secundum aliam
litteram opprimas pauperem ergo non ait
innocentem sed pauperem qui cum dis-
tinctionem iudicij pertimescit nequaquam
innocentiam per paupertate obiciat et
consilium impiorum adiuves. q. d. non
immo tu magis consilium numquid conspi-
racionis impiorum pocius es id est
demonum sive graece qui voluerunt Job
affligere ut peccaret q. d. non immo
tu magis consilium reprobas ps. dominus
dissipat consilia gencium odies gen-
tilis in consilium eorum non veniat
anima mea dissipas secundum d. qui appre-
hendit sapientes in astucia eorum

et consilium pravorum dissipat non ergo
videtur tibi bonum quod patet per hoc quod
mandum prtatem eius negamus secundum v.
etiam illius serva tu quia illorum
malicia tempora venit quo non deus tempta-
menta modificet nullus est qui demo-
num insidias portet non ergo adiu-
vet consilium eorum in eius subversionem
secundo incepta quadam ad consilium sibi
elegantur qui et prudentes videntur
et benivoli numquid oculi habet ostendit
dei iusticiam per eius eternam supernam
tum inmensitatem describit primo
ostendens quod sit vere secundo quod eternaliter
numquid sicut dies hominis dies tui
tercio per hoc quod dicit certitudinaliter
ut queras iniquitatem meam primo
hic d. secundo ondit quod non solum admodum
hominis corporalia scit sed et spiritualia
secundo quod non solum presentia sed futura
aut sicut videt homo ex signis plurimis
quod scio omnia dicit ergo numquid
oculi carnei tibi sunt qui non videt
nisi corporalia quae patet Reg. xvj. homo
videt in facie. q. d. non sed et spiritua-
lia et interiora Eccli. xxiij oculi eius
multo lucidiores sole Heb. iiij.
discretor cogitacionum et intencio-
num cordis et non est ulla creatura
invisibilis in conspectu eius aut sicut
videt homo quia homo videt presen-
tia quanto minus futura Eccli. vi in mul-
ta homine afflicto qui ignorat
preterita et que futura sunt nullo
potest nuncio et tu videbis. q. d. non
sed ecce tu cognovisti omnia novis-
sima Dan. ij. homo tantum videt
inferiora non superiora Sap. ix.
que in terris sunt perspicimus cum
labore que autem in celis sunt quis
investigabit. deus humilia respicit

in celo & in terra & ulta a longe cognoscit
et cetera patet quod deus sciat omnia Hebr. iiii.
omnia nuda & aperta et cetera. Numquid sicut
dies hic ostendit quod cognoscit eternaliter
& secundum ordinem primo quia simul cognoscit
et sine successione secundo quod stabiliter
et sine variacione Et anni tui et cetera ergo
numquid sicut dies hominis dies tui id
est cognicio tua aut mensura cognicionis
tue ut scilicet non possis cognoscere simul
per dies secundum loco positos nichil cognicio
dei que non est sicut dies hominis per
ulterius mille anni apud te sicut unus
dies ita nec breuis sed diuturna quia
psalmo iii. longitudo dierum in eternitate
eius Et anni tui dicitur sine & numquid
& anni tui i. uelut comprehensio et cetera
sicut annus omnes dies comprehendit
diebus humana sicut tempora que continue
defluunt et variantur etc ut et
mane usque ad vesperam commutabitur
tempus q. d. non ita i. apud quem non
est transmutatio scilicet tu autem idem ipse
es et cetera Ut queras hic ostendit quod
cognoscit certitudinaliter et primo
per hoc quod dicit quod non cognoscit qui
do ut addiscendo ab alio secundo per hoc
quod nec per seipsum investigando adi-
veniendo et peccatum meum scruteris
dicit ergo ut queras continua sapi-
tua eterna est & ideo certa unde non
opportet ut queras s. querendo necte
scias non oportet te fieri magistrum sicut
alios iudices ab aliis addiscendo
iniquitatem meam s. in iure i. xii
numquid deum docebit quis scienciam
et peccatum meum s. inde ut scruteris
per teipsum investigando q. d. non
quia sap. viii. signa & monstra
scit antequam fiant contra soph. id est
scrutabor ierusalem et cetera Scrutinium

dei non aliud quam evidens manifestacio
cultorum et scias quod nichil impie fecerim
i. contra divini cultus pietatem quo
ad deum vel nichil impie contra pietatem
quo ad proximum sicut accipitur thi. iiii.
pietas ad omnia valet primo modo
accipitur thi. iii. habentes quidem speciem
pietatis cum sit nemo hic ostendit
dei potenciam & hoc est cum sit nemo
qui de manu tua i. potestate tua possit
eruere sap. xvi. manum tuam effugere
impossibile est in hoc innotat ad se-
cundum glosa quid restat nisi parcere cui
nemo potest obviare Manus tue hic
allegat ipsius bonitatem primo ex
beneficio secundo ex super additione gratie
ibi vitam & misericordiam et cetera beneficium conditionis
alligat ipsius conditionis dignacionem
primo cum dicit Manus tue fecerunt me
et postea plasmaverunt me secundo ipsius dilige-
nciam in modo faciendi ibi nonne sicut lac
mulsisti me et primo tangit condi-
cionem generalem et originalem in
conditione primi parentis secundo condicionem
singularem in utero matris in me sicut
lac quantum ad primum tangit dignitatem
efficientis postea & ignobilitatem materie secundo
ibi Memento queso quod sicut lutum
dicit ergo Manus tue fecerunt me hoc
est per teipsum me fecisti apud se alium
consilio ut ammirando et hiis debi-
te movent et patres in acta vi. ps. opera
manuum tuarum medit. ut fecisti quantum ad
animam nec celum fecisti ex nichilo cum
luto materiam designa sicut ps. primo
et plasmaverunt me i. formaverunt
corpus & distinxerunt membra et or-
gana postea tu formasti me et in quo
tangit nobilitatem humane forme
quamvis enim alia corpora fecerit

plasmator tunc homo specialiter et
anthonomastice sibi attribuitur propter nobilitatem
operis manus tue fecerunt unde quasi quia
tuo commini michi dignum exhibere pos
sum quod feceris pensa misericorditer ne pe
reat quod fecisti quia manus tue fecerunt me ex
nichilo creando materiam de qua factus
sum secundum corpus et plasmaverunt me in plasmatione
hominis vero triplice prerogativa racione
complexionis nobiliore organizacionis
sicut enim anima racionalis nobilior
est ceteris sic nobiliora media exigit
ad unionem et propter hoc corporis humani plasmacio
attribuitur creatori ps. tu formasti
me racione figure elegancioris peritatem
eccl. vii deus fecit hominem rectum et unde
est quod corpus non mutat rectitudinem suam
et cum anima non servat suam ps. homo cum
in honore esset racione vultus reverendum
et notabilem auctoritate gen. i. unde
timor vester terror vester sit super cuncta
animancia terre manus tue fecerunt me contra
confundere manicheos dicens corpus
esse a principe tenebrarum quasi plasmatum
sit et totum secundum intuitum adeo asserit te
nebrarum genti nec in spiritu suo nec in
carne aliquid deberi simul et in pe
manus tue etc. totum in circuitu i.
intus et extra ex omni parte sicut figulus
jer. xviii sicut lutum in manu figuli
ita et vos in manu mea ut tangitur
modus formacionis in utero matris primo
est fetus quasi in quodam circuitu ut
tangit materiam anime racionalis cuius
intellectus circularis est quia super se
ipsum reflectitur unde homo habet
motum circulare racione sui racionalis

et motum rectum racione sensibilis qui non
se non reflectitur et secundum hoc habet
et extrinsecus et intrinsecus duplicem motum
nam manus hominis movetur cir
culariter ex omni parte sed motus pedum
progressivus est et rectus manus ergo
tue fecerunt me etc. totum in circuitu
quantum ad motum circulare racione
anime anima enim cognoscit res re
flectendo se super se ipsum cognoscit
sic repente quasi impulso precipi
tas me de alto sole inserenissimum
hoc est quod in expressius exprimat
egoiste quodam opere repente xvi
quod quasi simul motu in presona erat
plangit se tercio ix precipitavit
me deus et non peperit in memento
queso hic allegat sue condicionis
infirmitatem primo quantum
ad originem secundo quantum ad finem
et in pulverem dicit ergo factura tua
sum et fragilis unde memento
queso quod sicut de materia sic fragili
et vili fecisti me quantum ad
corpus gen. ii. de limo terre ysa
lxiiii fictor noster es tu nos vero
lutum et in pulverem reduces s. in fine
post mortem gen. iii. in pulverem
reverteris quia similis origine et pena
finis aspicite et circum transeunti
parte in me sicut lac hic allegando
ostendit modum sue propagacionis
quasi quia qualitatem contulit homo
conditus nunc subiungit ordinem
propagati et tangit in quo primo
mere a parentibus decisionem secundo
eius in utero matris conglutinacionem
ibi ~~pelle et carne~~ et sic tercio
tercio corporis formacionem pelle
et carne etc. quarto fomenti conpaginacionem

ut consolidacionem ossibus et neruis
in me sicut lac etc. presentibus appare-
tibus decisione mulgetur cum est lac
de mamillis extrahe et dicitur dominus
hic facit quia talem virtute indidit
ne et hic dicitur quia deus dedit homi
bus generatiuam qui dixit Crescite
et multiplicamini etc. et sicut caseum
me coagulasti i. semine ex quo sum et
hic in vtero matris mensibus viij non sin-
gulorum membra ego compegi sed
mundi creator et est super in. coagu-
latus sum in sanguine ex semine hominis
homo sicut lutum sanctus est compagina-
tur et sicut lac mulgetur in semine
et sicut caseus coagulatur inducitur
pelle quantum ad exteriora et carnibus
quantum ad interiora vestisti me for-
mando corpus quod est me vestimentum
ysa. lxiij quia rubrum est vesti-
mentum tuum et vestimenta tua etc.
ossibus et neruis compegisti me fortum
per consolidando ecc. xj ignoras que
racione impigwantur ossa in ventre
pregnantis vitam ibi et uniam
hic ne videatur arguere deum sub-
dit beneficiorum dei collacionem et primo
quo ad personam suam personalis secundo quo
ad omnes generaliter ibi licet hec celes
prima hic . d . ad sui tangit beneficia
sibi facta primo quo ad animam secundo quo
ad graciam ibi et misericordiam tercio quo
ad vniuersis conseruacionem ibi et visi-
tacio tua dicit ergo vitam . i. vt per
anime infusionem gen. ij. inspira-
uit in faciem eius et misericordiam . i. gre-
cie xviij restituit illum virtute
tribuisti gratis . i. sine meritis
aliorum gracia non est gracia ro. iiij. et
visitacio tua . i. collo donorum quia
tu visitas custodiuit spiritum meum
. i. in bono ps. nisi dominus custodie-

rit ciuitatem etc. gregorius bonum perditur si a largi-
gitore non custoditur vel sic custodit
spiritum meum quia sicut spiritus corporeus
perit nisi continue assit influencia
cordis sic spiritus racionalis nisi assit
influencia conditoris sicut augustinus et
procedit formacio corporis humani
sex primis diebus hic lacti similitudinem
sequentibus ix conuertitur in sanguinem
deinde xij solidatur et reliquis xviij
formatur usque ad perfecta liniamenta
omnium membrorum et hinc iam reliquo tempore
usque ad tempus partus magnitudine augetur
conceptum semine . sex primis per diebus
est quasi lac reliquis quia ix sit san-
guis et inde consolidat duo dena die-
bus noua deinceps effigiat tempus
quod sequens producit ad ortum hic pars ma-
dent consequitur ad predicta quia inde-
batur beatus Job docere omnia nar-
rans domino ea que fecit et quasi ad me-
moriam ei reducens tamquam ipse nesciret
occurrit beatus Job et ondit se hominis
ubis exprimi desiderium suum videlicet
ut hec que apud se memoriter tenet et celat
in efficacia pietatis ondat vnde dicit
domine scio quod vniuersorum memineris quia
michi tradit memoria tua horum que
dixi nec propter hoc dixi memento quia
tu celas in corde tuo . h. q. n. ondes
exteriori signo et hoc est . i. hic . quemodo
dixi videaris modo non ondes per effectum
sicut id est i xxx scio et nemo respicit me
et mutatus es michi in crudelem et
ne celabit quia de penis Job fuit ce-
lat opimentum pietatis cum scio quod
vniuersorum memineris augustinus nullus dicitur
de quod memoria in homine preteritorum solum
et ut preteritorum deus et si preteritorum
et futurorum tamen vt presencium quia ipse
conspicit omnia ut presencia quia omnia

dcu sap .i. cauris celi audit omnia sca
ps. v. respicit deus vias hominis
et omnes gressus illius considerat omnia
cogitata prov. xxviii omnia cordu scru-
tatur deus et universas mentium cogitacões
intelligit si peccavi ecc. proposuit beatus Job quer-
elam suam ad deum sed non accepta satisfaccione de-
ponit querimoniam et plangit miseriam suam
et primo plangit miseriam suam secundo plangit
propriam vitam miseriam ibi quare de vulva
ecc. primo ondit quod miseria ista est incopia-
bilis secundo quod inevitabilis et si impius fue-
ro ad vehemencia et gravius ibi instaurans
testes dicit ergo si peccavi .s. p. ix. ecc. viii
peccavi quia non est homo qui peccet ecc.
viii et vid hominum pepercisti mi id est propriam
peccatum meum remisisti sed gg ex ... iii
ix xii. peccavi dixit ei nathan et transtulit
dominus peccatum tuum vel ita si peccavi aliqu-
ando esse inpossibilitate et ad hominem pe. mi-
quare non statim punisti peccatum meum.
cur ab iniquitate mi. vim. me. c. n. pa. i.
a pena quia iniquitas a pena sumitur
sepe unde dixit dominus nollet scire quare tu
distulisti penam sed bene posset etiam quere-
re et mirari quare ille qui peccat patitur
tm? vel ad alios ecc. et multo mirum quia
statim punire beneficium est .n. math. vi.
etenim multo tempore non sinere peccatoribus
ex sententia agere magni beneficii e indicium
expectare aut quousque signum iute quousque
ire nunc ysa xxx. expectat dominus ut mi-
sereatur aut quousque ut eius penitent
alios ire sine iudicium est ezech xvi aufer-
zelus meus a te quiesca non irascar
tibi amplius cur ab iniquitate id est
a pena iniquitatis que per peccatum videtur
illata meum vel liberatur non pa. vel
cur non patis me mundum esse ab iniquitate
mea et cur me affligis per quod appareo
esse iniquus et ita quatinus ad manifes-
tacionem non patis me esse mundum apertis

gg expont in persona in fine orum qui
post susceptionem prime suscinet fan-
tasmata post gg quia volentes cul-
pam facimus non inquam volentes ei-
us memoria cum delectacione tollerimus
ad fonem multa sed qui non permittit
miserum hominem omino mundari ab iniquitate
corrupcio corporis que occupat nos et
servitute eius sap ix corpus quod corr-
umpitur ecc. iii. etenim qui serviunt ei non
sunt stabiles concupiscentia carnalis
ro. vii video aliam legem in membris
me. repug. le. ecc. primam fetorem
culpe dolorem et sentire recordacio
preteritorum peccatorum quos putruerunt
et corrupte sunt gg cicatrices putrescere
est seminata iam peccatorum subindi rursus
incogitacione suscipere atque ex eorum sug-
gestionibus post superducta volucio
cogitacionum vanarum ecc. x. iniuste
morientes evagacio sensuum exte-
riorum ie. ix mors ascendit per fenestram
dispersos parvulos ecc. eande facit in
parvulis dyabolica temptacionis in ali
alitus eius prunas contagium
pestifere societatis ecc. viii qui te-
tigit picem ecc. xv. cor. corrumpit
bonos mores ecc. et si impius fuero
hic ondit aliud remedium et primo
ab effugiendi impossibilitate secundo
exficiendi tarditate et per superbiam
tercio ex multiplicati penarum diversitate
et multiplicitatis quo expensarum ordine
et pene militiae dicit ergo et si impius
fuero ecc. q. d. non possum evadere
flagellum quia et si impius fuero
i. sine pietate que est dei cultus
i. sine peccato ve mi est si misericor-
pentis et obigne eterne dampnacionis
ysa iii. ve impio a malum et si
iustus non levabo caput ad lauda-
cionem metem sine intencionem

sicut dicit ambrosius in exameron li. vi.
super reliquos artus in corporis
capud eminet preclarissimum
quod esse inter omnia membra inter ela
tum in hac arte regule quidam
secture stipiam hanc ex actis tuo
rum ex illa omnibus membris vigore
prudencia quod ferri. scilicet a capite vi
ualitudo inde omnia vegetata sunt
ornata ac eius langore diminuta
augustinus de x. cordis quo caput ducit
illuc corpus sequitur non leuabo ca
pud. r. non leuabo caput
inde est in quadragesima. i. esdre x.
confundor et erubesco leua. sed an
tristicia est xxx. tristi cordis
flectit ceruicem cum exteriore et diffi
dencia [illegible] xviii. de publicano non
saciatus .i. repletus tren. iii. satu
rabitur opprobriis. afflictione interiori
in mente et miseria exteriori [illegible]
et per superbiam. s. primi hominis ut [illegible]
quia hec glo. [illegible] quotidie in quibus
deditibus presumit mira dei dis
positione patitur ei aliquid quo delaz
torquat inde preterea capit ut [illegible]
superbiam. i. ne extollat per superbia
cor. xii. ne magnitudo reuelacionum
extollat me qui leo etiam ca. iii. i. for
titer sicut leena capta fortiter
nota fugitur. ut sed glo. ad captionem
leene primo fit fouea in qua ponitur
pecus aliquod [illegible] escam in [illegible]
queritur qua ingressa non potest exire et
ubi fit alia fouea qua intrat
cum desuper tegitur ut lateant sic
capitur homo duplici fouea scilicet
culpe et pene decepcione dyaboli
mediante aliqua delectacione
etc. q. r. superbia bis [illegible] omnis
iniquitas [illegible] in impunitate
sue caput impium reuersi sunt cu

per deus primam qui a superbo dis. mira
biliter me cru. glo. reuersus deus per
grauiter cruciat quia insitatus homo
proficiens proruit quia letus perisset
hoc aut fit mirabiliter sunt quia
dum profectu meus ad eterna rapitur
compunctione sue pena gaudens
mirantur plus dum cor quod nomi cla
ritudine tunc. ipse etc. ut reuersus i.
post vnam afflictionem reuertis ad ali
am ut patet quia primo bona sua
abstulit secundo pena corpori inflixit tercio
cum amicorum illis impugnauit et sic
mirabiliter me crucias quia alii de tali
cruciatu mirantur instauras testes
ondit vehemenciam afflictionis primo
expressit quod incessanter affligit secundo quod
multiplex tercio quod crudeliter instaurans
testes tuos te. r. prouocas ut qui subornas
i. instruis contra me quia ista fla
gella probabilia testimonium videntur de
culpa testes .t. amicos meos quos
permittis ut attemptent me contra te et mul
tiplicas iram. s. pena que contra video
inflicta ut multiplicas et multi tam
ondis per hoc quod boni sic puniuntur
impiorum quanto electos terminat et qua [illegible]
et crudelia nulla tollerentur hunc
colligunt districtus iudex quanta
illic sine districtione quos reprobat
si hic sic cruciat quos amat pe. iii.
si primum a nobis quis finis eorum qui non
credunt euangelio et pene militant
in me .i. quasi acies ordinata obruunt
me ut militat in me q. diuersas
et contrarias penas sencio et dicit
militare quia in milicia est labor
magnus euentus incertus casus
periculosus sic in conflictu pene
militat ergo pena contra nos ut
sit nota quod est contra me [illegible]
ia. iiii. unde bella et lites in nobis

nue ergo . contra . ne carnalia desideria . pe-
r . obsecro vos t . a . ter contra carnalem
pena ut sr et pene mihi . in m . quasi
demulua sunt conquestus est de miseria
hic conqueritur . uel plangit ipsam uita
misera et primo plangit se natu ad uita
scdo ordinationem uite uel primo egressum
scdo progressum ibi unquid non paucitas
uel sm spiritualem sensum scdo actum q
uel consump . ttio exitum uel mortem
uel consuetudine ibi fuissem qui non eem
vel scdm literam sic ad minutatime loquitur
quasi de uulua hoc est utero materno
eduxisti uel de matre qui que utilitas m
uel tibi quod ad istam miserabilem uita
egressus sum de tenebris uteri matris
ad tenebras mundi qui ut consump . eem
. i . in utero defunctus ne oculus meus
uideret . et sic non paterem tante confusionem
do opprobrio et despectui amicorum meorum
ic . xx . q . de uulua egressus sum ut ui-
derem labo . et do . in confusione / ad literam
uba ista magnum honore inuenit p-
catori / si enim Job tanta pena afflictus
est ut saltem sm sensualitatem optaret
se non uenisse ad lucem quid poterint op-
tare qui in inferno erunt et de euasione
pene non sperabunt fuissem inquit sup
uel . qui non essem uel saltem eductus q
non statim perii . et sic fuissem qui non
eem ego inquam deuto translatus ad tumu-
lum hoc est quod supra dixit aut sicut ab
ortiuum absconditum non subsisterem uel
spiritualem sensum qui de uto de ipsa
sensualitate que suggestionem dyabli
recipit eduxisti me . i . eduxi permisisti
usque ad consensum racionis concupia
ipsi est tamquam matris que concipit
unde ia . i . concupia cum conceperit
parit pctm . i . formatum fetum qui ut
consumptus eem saltem in eo sensu per
contricionem ic . xx . ut fieret mea mi-
sepulcrum ne oculus me uideret pre

uitem . s . in actum . s . in qui misero
data est lux fuissem recepte igitur
saltem ex quo usque ad actum produ-
ut fuissem qui non eem . i . tamquam
non peccassem quod eet si statim cessassem
et primam pctm diluisse
reputat et eum non scdm quod statim e
reuocatum fuissem ergo qui non eem
pro deficiant peccatores et iniqui ita
ut non sint sup ego inquam de uto
translatus statim post ortum ad
tumulum prime que absconditur pctm
et tegit pro breui quod tum remisse ter
nunquid non pau . quasi bene opto ego
pctm meum cito fuisse deletum quia
modicum hoc spacium ad penitendum
et hoc est nunquid non pau . uel pretite
uite finietur breui . i . in breui . q .
d . scio quod sic tamen se ac sollicitum
bone ondit qui breuitate uite co-
siderans non usu eius sed tantum co-
spicit ut ex fine colligat / nichil
esse quod transiens delectat Augus
de conflictu uiciorum nichil ita re-
uocat hominem a pctis sicut freque
mortis excogitatio dimitte ergo
causa miseria sua dixit beatus Job
orationem sua ad deum et primo insi-
nuat peticionem scdo peticionis inte-
tione . ibi ut plangam pau . domi-
tio necessitate petendi cumquia uada
ter petit igitur relaxari sibi pena
ad tempus ut possit plangere doloris
sui cum uel uim et hoc est dimitte
ergo me dimitte me ergo inquam
ut plangam paululum dum tempus
hec dolorem meum . i . mistiam do-
lor et eum . s . culpam originale
et actuale que cum michi potius
occurrit uel saltem in quam uadam cumque
uadam ad terram hoc pt ex ponit
de inferno superiori ad que gmtei-

descendunt mortui uel de inferiori ad
que descendunt dampnati gi desu-
piori tu' (?) que sumit3 antequam ijsi
prius plangam et postea vadam
ad terram tenebrosam expertam luci
spiritualis uel corporalis et non reuertar
ad uitam iob xvi omnes morimur et
que non reuertuntur ad terram teneb'
expertem lucis spiritualis et opertam mortis
cali' i. carentem lucis intellectualis [illegible] etc.
ps mortui michi homini amplius
terram miserie quia non est ibi cibus
uel potus etc. iob non est apud in-
feros reperire cibum et tenebras
quia non solum de nocte ymo de
die sunt ibi tenebre etc. [illegible] frustra
venit et pergit ad tenebras et ubi
ordo quia non licet ibi prelium rex
nec princeps sapiens uel stulti uel
liber uel serui hoc est quod dicit [illegible] in
primus et magnus ibi sunt et seruus
et liber adno. ubi umbra mortis
i. ubi mors relinquit uestigia
sua i. apparet defectus mortis
et ordo [illegible] ut prius expone sed semper
horror inhabitat situacio horribilis.
et sempiterna i. perpetua quamdiu s.
mundus durabit sicut quod dicit [illegible]
sepulcra eorum domus eorum ineternum
etc. et ibit homo in domum eterni-
tatis sue (aliter de inferno infelici
dimitte me ut plangam paululum dolorem
istud non mutatur antequam vadam
etc. i. ut non vadam et est modus
loquendi ego faciam hoc antequam
paciar hoc. uel ut non paciar hoc.
soluam tibi antequam accipias librum
meum antequam vadam et declarantur
hic multe condiciones dampnacionis
et iehenne prima est recessus abs-
tudine antequam vadam secunda desperacio
ueme et non reuertar tercia est
loci uilitas ad terram. quarta e
carencia lucis corporalis i. tenebrosam
quinta carencia lucis intellectualis et opertam mortis
caligine sexta est inopia omnis boni exterioris
terram miserie. septima defectus omnis et tene-
brarum octava perpetuitas siue continuacio
omnis mali umbra mortis nona pe-
narum confusio et nullus ordo decima est hor-
ribilis visio sed sempiternus horror inhabitat
dicat igitur antequam vadam. i. ut non ua-
dam cum aliis qui recedunt a deo et sanctorum
collegio et dicit anselmus omnem iehenne
cruciatus superat separari a bonis aliis
grauiores cruciatus quam iehennam
dico esse separatos a gloria illa et non
reuertar etc. de separacione lucis xvi inter
nos et uos chaos magnum confirmatum
est ut hii qui volunt etc. psalmus x. et spes
impiorum peribit. ad terram ad locum
infimum ad quem omnes sordes confluxerunt
eze. xxxi traditi sunt in morte ad
terram ultimam ad eos qui descendunt
in lacum hoc est lacus ignis et sulphuris
apoc. xx qui non est inuentus scriptus
etc. ad terram tene. quia nec sol nec
luna ibi [illegible] ingelo natura ignis est
et opertam mortis caligine quia sicut mors
aufert lumine oculorum corporalium. ita
erit ibi ablacio oculorum spiritualium etc.
ps nec opus. i. scientia arismetrica nec racio
aduocatorum nec scientia theologorum nec
scientia rerum ulum et si plures sunt phisi-
tum non erit ita prius morbus quem
sciant curare. sequitur terram miserie
hoc est summe egestatis psalmus [illegible] ueniet
tibi quasi viator egestas miseria super
omnes ubi nec gutta aque hic potest
pro omnibus mundiciis sed tenebris
i. ipsorum demonum assistencium et dampnatorum
qui omnes erunt tenebrosi
unde ysa. xiii facies combuste vultus
eorum sequitur ubi umbra mortis
que est in plenitudine sua maior

corpore suo et longior cum similitudine
fiet corporis in quo designatur quod mors
ista sine pena et anxietas ichenne in
dolore quidem assimilabitur aliqualiter
sed non in duracione quia ibi mors non
finietur propter quod dicit gregorius fiet miseris mors
sine morte propter mors de eos dicit Augustinus
mors quam dulcis esses quibus tam
amara fuisti te solam desiderabunt
qui te solam vehementer oderunt Apocalypsis
ix desiderabunt hec mori etc et sequitur
et nullus ordo quia tanta erit multi-
tudo penarum et sine ordine quod una in
expectabit alteram secundum magistrum quod hoc non sit
verum sed glosa super Iob dicente quod
ordinat deus tormenta secundum singulorum
merita Apocalypsis xviij quantum glorificavit se
tantum etc Ro. non est ibi ordo nec quia
ignis ibi ardet non lucet et patitur non
moritur parentes non compaciuntur filiis
nec filii parentibus ymmo de parentibus ipsi
loquentur filii etc Eccl. xli nec aqua
igne potius extinguere sicut supra xvij et
xvij nec ignis aqua potius consumere
unde non est ibi ordo secundum prima rerum
qualitate quod quia mors perimit et
non extinguit dolori cruciat sed nullatenus
pavore fugat flamma comburit sed
nullatenus tenebras distruit supplicia
ordine non habent que non sua qualitate
forma tenent Item nec ordo gratie quod ordi-
nate faciat operari aliqua ut merentur
sicut dicitur Cor. xv unusquisque autem suo
ordine erit tamen ibi ordo divine iusticie
quia reddetur unicuique secundum merita sua
quia sicut in celo multe sunt mansi-
ones et diversi gradus sanctorum sic in inferno
non est diversitas suppliciorum quia dicit
Gregorius in moralibus autem quia una et eadem pena
diversi diversimode puniantur secundum quod
meruerunt sicut sub uno sole aliquis
diversimode estuat unde dicit gregorius dampnatis

una est ichenna que affligit et tamen
non omnes una qualitate comburit
quia qui plus peccavit diversa
supplicia et plura sustinebit Ecce
hec contra gaudium odium contra
spem desperacionem hec dolore
incomparabilem non deficit ibi timor
et hoc est semper horror hic describitur
pena timoris continua non est ibi
ordo sed semper horror inmisso ipsi
dolore in suppliciis senciunt et
pavore feriuntur et quod timent tol-
lerant et rursus quod tollerant sine
cessacione pertimescunt Horror de loci
vilitate ysa xxiv de cuius horribili
visio dura nunciata est michi Item ex
penarum ymagine quis enim non
horreat ignem ita copiosum abissum
ita profundum ysa xxxi horrens enim
videre etc et dicit innuitans ut cre-
dat non solum horrorem exteriorem
sed et interiorem etc quod in predicta auctoritate
nominatur dicere incomoda recessus
altitudinem ibi angusta vada despe-
rato venie et non vertatur loci vi-
litas ibi adversum carentia lucis condicionis
ibi tenebrosa defectus lucis intelligitur
ibi et opaca mortis caligo defectus omnis boni
extrinsece ibi miserie defectus boni
interioris ibi et tenebrarum continuatio
omnis mali ibi ubi umbra mortis
penarum confusio ibi et nullus ordo
et horribilis visio ibi sed semper horror
per oppositum statum condicionem inferni
sunt condiciones celi quia ibi est loci
sublimitas gal. iiij. que sursum
est Ierusalem libera est que est mater
nostra splendens claritas quia ibi
fulgebunt iusti etc et tunc erit lux
lune sicut lux solis michi est ibi
certitudo quod videre non possunt divine
visionis puritas propter videbitur

decus decorum visionum a bonis pena
securitas apoc. xxi absterget deus
ocu[lis] eo[rum] mille gentis perpetuitas
quia qui claritate dei vident vite et
leticie perpetuitas ysa. xxxv leticia
sempiterna super capita eorum. Fu. in. armore
et ordinis pulcra iocunditas iud.
v. stelle ma. in o. s. summa securitas
ysa. xxxii sedebit populus meus in taber-
naculis fiducie :-

Videns autem sophar post
egressum primus eliphat the-
manites et baldat suhites hic conse-
quenter sophar naamatites
et primo ponitur verba aggredientis
secundo verba Job rudentis xi c. prima
hic dicit. primo ponit reprehensionem
de culpa secundo addit eruditionem ut
ostendat reprehensionis intencionem
ibi si iniquitatem que est in manu
tua arguit autem eum specialiter de
vicio presumptionis et primo ex parte
sermonis secundo ex parte cordis ibi
vir manus presumptionis in sermone
arguit primo vel in comparatione ad
hominem. secundo in comparatione ad deum
ibi dixisti purus est sermo meus. Item
in comparatione ad hominem quem offendit
in sermone arguit eum primo ex
multa locutione secundo ex superflua et
vana locutione ibi an vir verbosus
verum refertur ad quantitatem aliud
ad qualitatem tam ex convenientia
et oportunitate ibi tibi soli. iiiº ex
indignatione modo loquendi ibi
ad ceteros irriseris. Rudens autem
sophar na. d. glo. vicissim sibi
succedunt qui contra fortem
athletam impetus rudens s. ad
versarius sophar naamatites
i. naamamath oppido in suchi
regionis dixit numquid qui multa

loquitur ut tu supra in exordio sermo-
nis notavi illum qui reputatur prudens et
fatuum et ideo malus quia prov. x. in mul-
tiloquio non deerit peccatum. Item ideo non
fatuus quia ecc. xxi in ore fatuorum
cor illorum et item precordia fatui quasi
rota carri. Item ia. i. sit omnis homo tardus
ad loquendum non multum loquebatur
sicut dicit greg. mal. alia mistoris parvum
sonuit multa esse viderent quia que
eorum vicia resecant audita gravant
denique absit ut multiloquum depute-
mus qui vicia dicit quia talibus sermo non
multiplicitate aut prolixitate dicantur
et non audiet. q. d. saltem aliquem debet
alios audire sicut ipse vult audiri hoc
enim proprium est sapientis libenter audire
iuxta illud prov. i. audiens sapiens sapientior
et plato malo aliena verecunde disce-
re quam mea impudenter ingerere. numquid
vir verbosus totus in verborum superficie
et nichil insistit vel stulticia huius numquid
talis iustificabitur. q. d. non per viri ver-
bosus non dirigetur in terra ex qua
dictis insinuantur tria primo quod nichil
aliud quam quod sentiunt bonum estimant
quasi nil verum prudenti nisi quod ipsi sentiunt
putant et nisi eorum verba deputant oci-
osa que sine hiis sensibus invenerunt
diversa prov. xviii non recipiet stultus
verba prudencie nisi ea dixeris que
versantur in corde. secundo viri vere dei per
indiscretionem amitti posse quasi virtus
nec sine perditur que sub discretionis
custodia non offertur contra quod col.
iiii. sermo vester sit semper sale conditus
Unde bene dicebat sed tamen in beato no
Job verba sua locum non habebant // nota
tamen quod est verbositas vana quia
vanitatem cordis indicat ia. i. si
quis putat se rel. quia mentem

cuatuat gu. xxiii no plurima ubi etc
odiosa tamen quia odium parit tum quia
odiosum efficit, de primo pu. xvi ho
puersus suscitat lites vir verbosus se-
parat principes, de secundo eccl. ix terribilis
est in ciuitate sua vir linguosus et
temerarius in verbo odibilis erit ecc.
xix qui odit contagiosa quia et ipsum
loquentem et audientes maior consci-
entes inquinat de quo gre. in pastorali
auctorem suum loquacitas inquinat
que sermone auditoribus adversum perfectionis
ignorat dentrorsum lev. xv qui patitur
fluxum seminis immundus est et quem tetigit
sedem eius periculosa quia exponit
hominem multis vitiis que intendunt in
verbis indisciplinatis ut in detractioni
mendacio scurrilitati vanitate et huiusmodi
propter hoc dicitur pu. xxv sicut urbs patens
et absque murorum ambitu sic vir qui non po-
test spiritum hic dicitur ipse vir lingue non dirigetur
intra tibi soli et tacebunt homines q. d.
tu me permittes nos loqui quasi impita
mens sunt a veritate gravius tollerat
et silentium penam putat pu. xv. os fatu-
orum ebulit stultitiam et cetos irriseris
s. duos amicos prius tibi loquentes
a nullo confutabis q. d. immo quia hoc
dignum pu. xix. parata sunt derisoribus
iudicia pu. iii derisores ipse deludet
gre. sicut vera de quibusdam que ab eis
non recte gesta sunt correptionem vocis
misterium caritatis estimant sic pusilli
contumeliam derisionis putant dixisti enim
hic incipit eum beniticio locutionis sue dei
et primo de sua iustificatione secundo de curiosa
indicorum dei investigatione ibi forsitan
vestigia dei ante primo exprimit ipsam
presumptionem secundo reprehendit ibi atque utinam
dixisti enim purus est sermo meus
continua confutatur et dignus es
dixisti enim purus est etc glo. homo

dicat sed solatium est fatuitatis ab
et falso inquinetur vita corruptibilis
videtur hic presumpsisse de illo verbo
s. vi. iusti non invenietis in lingua mea
iniquitatem et iob loquebatur de in-
iquitate blasphemie et mundus sum
in conspectu tuo quod non potest dici etc
xxv. stelle non sunt munde etc hic
potuit dicere de illo verbo s. x. quia nihil
impium fecerim tunc tamen intelligit
non simpliciter sed dignum tantis penis
quod autem simpliciter non dixit patet s. ix.
si lotus fuero et cetera si iustificare me
voluero atque utinam quasi hic intendit reprehendere
eius presumptionem et videtur modo
loquendi sub colore optionis optat ab
deo manifestari errorem et quasi
ipsum de falsitate et intelliges dicit quasi
atque utinam et et cetera ego vellem quod deus
loqueretur tecum cui non audes contra-
dicere et aperiret labia sua tibi ma-
nifeste loquendo gre. labia sua deus
aperit cum voluntate sua per aperta
iudicia ostendit et ostenderet tibi secreta
sapientie sue hic profunditatem sapie-
ntie sue per quam ipse disponit et omnia
ordinat ps. iudicia tua abyssus
multa gre. sic exponit publica
iugiter sapientie superne secundum opera tua opus
deus regit ostendit perficiat bona que
inchoat et aspirando adiuvat
quos visitatione sue lucis illustrat
secreta non sapientie sue sunt deus
quos creavit deserit cum bona
que providendo cepit nequaquam
persequendo consumat cum claritate
nos sue illustrationis illuminat cum
et permissis carnis temptationibus
tenebras cecitatis pulsat cum dona
que contulit minime custodit et quod
multiplex sit lex eius id est ratio secundum
quam iudicat omnia que dicitur multiplex

ſm relacōm creaturarꝫ ad ipm
ſ. lex et'na de qua dicit aug' lex
et'na est qua iustū est ut omnia
sint ordinatissima lex est creata
multiplex est et enī na'. de qua ro. ij
cū gentes que legē nō hnt naturalit'
ea que legis sūt. hmōi legem nō
hntes ipi sunt lex. hec aūt lex
est multiplex quia hꝫ mandatū
affirmatiuū ꝗd vis quecumqꝫ voltis
etc negatiuū to. iiij. qd ab alio tibi
odis fi. inde tu etc. discipline que
data est ade etc. xxiij addidit illius
disciplina et illa similiter fuit dupl'
i mandata affirmatiuo de oī ligno
paradisi comede negatiuo aūt de
ligno aūt sc̄ie gen. ij. scripta
in tabul' de qua etc. xxiiij regem
madauit moy. in p̄n. institucionū
et hec multiplex est. ſ. in p̄ceptis cerimo-
nijs et iudicijs infusa et hec est
lex grē et caritatis de qua de. xxxj
dabo legem meā in uisceribus
eorū et in corde eorū scribā eā
et hec est multiplex in uirtute dic' 13
et intelliges qd multiplex est lex eius
et intelliges tunc si faceres rationes
ipius que tibi ipm occulte sunt et
distinctōm legū suarū qd multo
minora exigimur ab eo i. qd multo
minus exigit a te in supplicijs q̄m
meretur iniquitas tua qd est q̄
illud qd ḡ dixisti ut appendentur
pctā mea et ca. etc. ſm dicit ille
sed ex zelo loquitur quia tunc
ex zelo loquitur de facili venia
meretur. g. nō sine venia culpa
redditur tu p̄ zelum ex timore
dei peccatum. Forsitan vestigia h'
urgunt detemeraria investigatio'e
et utitur proinito sermone invide-
-do stultitia inquirentis et ondit

qd frustra et stulte inquirit quia nec
vestigium nec perfectam deū cognoscere
pt. ut primo ondit qd frustra conatur
ascendere ad noticiā creatoris in suis
effectibus sed qd in seipo. tertio subdit
rōm q̄re excelsior celo est etc. dicit
ḡ forsitan vestigia eius comprehendes
i. deum in vestigijs suis ho' est in creatu-
ris vel effectibus suis. sicut enī homo
vel fera cognoscitur p̄ vestigium sic deus
per creaturā ro. i. invisibilia dei per ea
que fcā sunt intellecta conspiciuntur
sꝫ nec ipa vestigia comprehendere pt
ho sicut dr sapiencie etc. solum enarratis
opibus creatoris dr multa abscon-
dita sunt maiora hijs pauca enī
uidemus opm dni. et usqꝫ ad perfectū
omnipotentē reperies. i. perfecta cognitione
comprehendes sicut cognoscitur res
nō solum in effectu sꝫ in seipo. q. d. u-
detur qd tu velis ipm inueniri ad ple-
num cognoscere qd utiqꝫ est impossibile
tibi qui enī perscrutator est maiestatis
opprimetur a gloria. pu. xxv. q. cor. xiij tunc
cognoscam sicut cognitus sum ergo
plene solo plene ſm plenitudinē
recipientis nō rei recepte vel li sicut
nō dr similitudine equalitatis sꝫ propor-
tionis. Vñ vestigia dei sunt tribus
modis. ſ. po'. ſ. opera et hec comprehendi
nō possunt cū ꝑp multitudinē cū
ꝑp profunditatē. ḡ ijs cū faciat mirabilia
et inscrutabilia voluntatis. ſ. precepta
ad que eius nō pertingit ho. ca. sine ḡra
ie x. bonitatis. ſ. dona quorū finē
comprehendo q' nō hoīs dnr' quia spūs
ubi volt spirat io. iij. q. ve si venit
ad me excelsior celo. h' ondit sua
presumptōm ee fatua iuuando dm
esse incomprehensibilem ratione
excellencie. sed ratione sue po'. sꝫ sublimitate

omnia etc. tercio apte sapiens ipse enim novit
eius voluntatem et eciam magnitudinem
sue essencie primo describit per similitudinem
maioris dimensionum primo tangens eius
altitudinem omnia excedentem secundo profun-
ditatem profundior tercio longitudinem
longior terra .4. latitudinem et lacior
mari dicit ergo excelsior celo est quantum
ad altitudinem maiestatis profundior
inferno quantum ad consilium veritatis.
longior terra quantum ad durationem eterni-
tatis etc. i. terra mensurum stat lacior mari
quantum ad affluenciam largitatis dicit ergo
excelsior celo est quia in conscripcione
sue essencie secundum glo omnia transcendit
et excedit paral. vi. celi celorum non
capiunt quanto magis domus ista quam
edificavi et quid facies quo ipse deus
ps accedet homo ad cor altum etc. pro-
fundior inferno quia omnia subvehit
sua virtute hebr. i. portans omnia verbo
virtutis sue longior terra mensura eius
i. omnia excedit sua virtute vel eternitate
quia idem est quod ipse non quod mensuretur
tu immensus sit apok. i. ego alpha
et o et lacior mari supple mensura eius
glo. quia temporalia sic possidet ut
sub potencia sue potestatis coangustet supple hebr.
attingit enim a fine usque ad finem etc.
Ecclesiastes etc. xxiiij gyrum celi circuivi so-
la et profundum abyssi penetravi et fluc-
tus maris etc. ephes. iij ut possitis compre-
hendere que sit longitudo latitudo
sublimitas et profundum vel sic augus-
tinus deus est super omnia non elatus
infra omnia non depressus extra omnia non ex-
clusus intra omnia non inclusus glosa ex-
ponit sic excelsior celo i. angelo
bono profundior inferno i. iusticia per
paciam lacior mari quia mens
sua peccatum retribucionis sue.

presencia occupat excelsior celo est
i. qualitate celesti creatura et quid facies
non restat nisi humiliari quia si ex-
celsus sit humilia tamen respicit ps
excelsus dominus et cetera magnum mira-
bilis frees altus est etc. profundior inferno
et nunc cognosces magno hamites de ea
profundo io iij. puteus altus est
ps iudicia tua abyssus multa et non
cognosces per ipsum s. illuminationem spiritus enim
omnia scrutatur etiam profunda dei ro-
ma. x. ... longanimitate
sue perseverantie col. i. ambulate dig-
ne deo per omnia pacientia et longanimitate
cum gaudio lacior mari unde ca
te sue latitudine pietatis et ad di-
valet ... iiij. pietas etc. deo sue
omnibus dicit apostolus ad ephe. iij. in caritate
radicati et fundati si subvertit in
unum omnia vel in se unum contraxerit
sicut deus est inperte ista intendit
sophar beatum iob increpare et re-
vocare arguere et instruere ar-
guit eum et redarguit specialiter
de vicio presumpcionis et primo de pre-
sumpcione sermonis vel oris secundo
de presumpcione cordis bis vanus
de vicio oris primo contra proximum
secundo contra deum dixisti purus
et illa etc. primo de sui iustificacione
secundo de iudiciorum dei investigacione
ubi ondit stulticia huius investi-
gacionis per hoc quod dicit deum in-
comprehensibilem tamen apte essencie
quia apte iusticie quam apte sapiencie
vel sic primo ondit eum incompre-
hensibilem tercio sapienciam infalli-
bilem hic secundo ondit iusticiam
irreprehensibilem per hoc quod potest non
solum hominem sed totum universum
vel subvertere vel confundere.
hoc est in unum redigere sive recipere

hensione et si hec pt in toto vniuerso
iusticia in homine vno et hoc est sub-
uertit omnia. q. d. conquiris de dei ius-
ticia quod te subuertit a statu pristino
et stulte quia eciam si subuertit omnia
mutando ordinem elementorum uel totius
mundi uel in vnum contrarium redi-
gendo vel in materiam primam sic ipso
quis contradicat ei nullus quia sicut
non potuit arguere si non fecisset
quod non erat uel si aliter fecisset non si
mutauit quod sic fecit uel destruxit
quod fecit et quod dico de vniuerso eadem
racione uel fortiori intelligo de homine
vno et hoc est si subuertit omnia
uel destruendo uel mutando. in-
uersus xiii erant spes quam dies et uel
in vnum contrarium redigendo in
primam materiam quis contradicet ei re-
sistendo uel quis ei dicet pt cur
ita facis reprehendendo super. facto.
quis ei dicet tibi quid fecisti aut
quis stabit contra iudicium tuum
si subuertit omnia et hic ostendit
deum incomprehensibilem quantum ad
eius potentiam quia ostendit per duo primo
per hoc quod pt omnia in nichilum
redigere secundo per hoc quod pt omnia in materiam
primam reducere uel in vnum contrarium
per hoc quod non pt sine exercicio resistere
quis contradicet non pt comprehendi
eius certa scientia sed nec potentia
quia si subuertit omnia in nichilum
redigendo uel in vnum contrarium uel in sim-
plicem materiam reducendo quis contradicet
ei resistendo et xiiii donec cuiusque
nemo resistere pt uel quis ei dicet
pt cur ita facis. q. d. non est vo-
ad contradicendum io ysa lv ve qui
contradicat factori suo uel non est fa-
cultas ad inquirendum quia ro. xi.

quis nouit sensum domini allegatur sic. Si
subuerterit omnia i. omnes status hominis
glo celum subuertit dum contemplacionem
hominis destruit infernum dum tempta-
cionibus ad deteriora cadere permittit. terra
cum fructum boni operis per aduersa intercidat
uel interrupit mare dum ira examina-
tionis iudicii confundit uel in vnum con-
celum et infernus in vnum contrarium cum
eandem mentem et contemplacionem sub-
leuat et temptacio obscurat sic paulus
fuit raptus in celum tercium et tamen
sensit aliam in membris suis et vo ni-
terra et mare sunt contrarium cum hec
omnia fiunt sunt in eodem ipse ei monet
hic ostendit eum incomprehensibilem
quantum ad eius sapientiam quod ostendit
per hoc quod nouit hominem vanum secundo per hoc
quod eorum culpam et videns iniquitate
eius considerat uel quia nouit inte-
riora et exteriora dicit ergo ipse enim nouit
hominum vanitatem i. ac fragilitatem
pes impetum meum viderunt oculi mei
unguis iniquitas est inflata quedam
contra delectaciones vanas non largiter
affectio amoris bonum sua re...
metes vtrum plenas eo non peneti-
uacuas non ne nullis virtutibus temptat
sic vacua naue tempestas in diuersis
tumidis fluctibus iactat et in area
frumentis sua grauitate manentibus
leuis excussus ventus paleas raptat
et videns iniquitate per summam notitiam
c. iiii. omnia nuda sunt et uel vanitas
i. peccata minora iniquitate maiora
que considerat ad puniendum uel vanitas
que est in cogitacione et intentione
iniquitatem que est in operacione dicit
venimus hic arguit vicium presumpcionis
ex parte cordis et primo quantum ad elatam
vanitatem secundo quantum ad obstinacionem

ibi tua firmasti dicat g° bir. uanus
vel virtute uacuus in superbiam erigitur
id est super se per superbiam i. iob. quid te
unde in superbiam erigi signum uani-
tatis sic patet in psalmo uanus et pa-
lecis itaque describit homines uanos
in libro prosperi. leti ad prospera fragi-
les ad aduersa inflati ad obsequia
timorum ad obprobria i moderati ad gau-
dia difficiles super ad honesta leves et
fatuibus delinitos uanitas premit
nec eos aut morbum suum sentire aut
ad medicum permittit uenire et tamquam
pullum onagri qui scilicet non est subiugo
se liberum natum putat scilicet ad peccandum
nulla lege astrictus. de tali libertate
ro. vi. cum serui essetis peccati liberi fuistis
iustitie putat in ipsum quia tali liber-
tus est qui enim facit peccatum seruus est
peccati io. viii. augustinus de ciuitate dei iiii° bonus
etsi seruiat liber est malus autem etsi
regnet seruus est nec unius hominis
sed quod est grauius tot dominorum quot
uiciorum tullius ergo in eo illum liberum
dicam cui cupiditates imperant qui sine
uoluptatibus non reluctatur tu autem scilicet qui
talis es firmasti cor tuum scilicet glo. per du-
ritiam et insensibilitatem induruisti
ut eos et afflictos non quietaris de tali
corde ecc. iii. cor durum ma. ha. mo.
quid est cor durum ipsum est quod nec
compunctione scinditur nec pietate mollitur
nec monitis precibus nec minis cedit
flagellis induratur firmasti scilicet
ipse firmauit sibi sermone et
expandisti ecce peccatum operis et hoc est
ad eum i. contra eum manus tuas
glo. i. opera sic facit qui de bonis
operibus superbit. quia cum culpa manum
ad deum expandit est. quasi largitoris

gratiam de uirtute operum superbire talis
phariseus lu. xviii. uel expandisti oratio-
nem tamen non sis dignus exaudiri
unde manus qui dilectionis ps. lxxx.
tota die expandi manus meas expandit cor-
in signum unitatis ad ipsum inuitat. pro-
tectionis ps. expandit manum domi-
nationis ps. expandi ad te manus meas
adorationis ps. si expandimus manus
nostras desolationis tren. i. expandit
syon manus sed non est qui consolet-
eam si iniquitatem hic intendit so-
phar reuocare beatum iob a culpa
et primo reuocat eum docendo modum
penitendi secundo penitendi fructum ibi
tunc leuare poteris tertio insinuando
dampnum impenitentium et occulti aut
impiorum penam aut describit
quantum ad primum descriptione culpe
et primo expresse operis secundo expresse cordis
et est rectus in destruendo ei inci-
pitur ab eo in quo construendo finitur
ut tractatur radix cum malicie in corde
est et in opere quasi fructus mani-
festatur dicat igitur si iniquitas quae est
in manu tua glo. in opere abstuleris
penitendo sponte et uoluntarie
sile ysa. lviii. si desieris digitum
extendere et et non permanserit in tuo taber-
naculo tuo iniustitia glo. de corde
iniustitia quoniam mens nostra non inmerito
tabernaculum uocatur in qua apud nos-
metipsos abscondimur cum foris in
opere non uidemur de tali tabernaculo
supra. vi. sicut quod patet habeat tabernaculum
cum deum iob. auferte malum de me-
dio i. de corde deuteronomii ia. iiii. e-
mundate manus uestras peccatores id est
purificate corda uestra duplici
animo quia ergo nequaquam
animus in cogitatione erigitur quando

ab eo etotius adhuc in ope eruatur tur levare hic subdit fructum vel
utilitatem consequentem et primo
veram scilicet apparentem ad despiciabimur
s. t. psalmi ps. d. primo tangit utilitatem
quantum ad amonitione
mali secundo quantum ad operatione boni vel
et sic mundiamus fulgor prima d.
primo tangitur utilitas quantum ad
amonitionem mali culpe secundo quantum
ad amonitionem mali pene et non
timebis prima d. primo premittitur
securitas boni mali pusillanimitas
vel boni aggrediendi secundo quantum mali
instabilitas vel mali perpetrandi
et stabilis eris dicit ergo tunc s.
post abiectionem iniquitatis levare
poteris sine fiducialiter non per elationem
sed per familiaritatem et orandi fiduciam
Io. iiij. de tali elatione non
levabis caput quasi facie levare est
cum per studium tamquam mentem attollere
tren. iij. levemus corda nostra et faciem
interiorem i. mentem nostram sic quasi
cognoscimur utrum ab actore nostro
diligamur facies enim declarat
voluntatem hominis cognitionem
et dispositionem facit est autem boni facies
sine macula et culpa mala que pertinet
divisa spiritualiter affecta intolerabilis
colorata vultus enim equaliter
divisa per proportionem virtutum secundum
equitatem indicit hilaritate effecta
per devotionem pro xv. cor gaudens
exhilarat faciem sine cultu colorata
per simplicitatem intentionis talem
faciem desiderat sponsus can. i. Dei
columba mea ostende michi faciem
tuam talis facies difficile invenitur
etc. cum vestigia cordis boni

et faciem bonam difficile invenies sequitur
absque macula glossa sine macula ad deum
surgit qui nec ipse committit et alios
dimittit ephe. v. elegit sibi gloriosam
ecclesiam non habentem maculam vel rugam sic debet
attendere ad orationem io. iij. si cor nostrum
non reprehenderit nos fiducia habemus
ad deum ysa. i. cum multiplicaveritis orationes non
exaudiam manus enim vestre et cetera tren. iij.
opposuisti nubem ne transeat oratio et
eris stabilis per gratiam hoc est bono statu
permanens heb. xiij. optimum est gratia
stabilire cor tren. i. peccatum peccavit
ierusalem et cetera ecc. ij. fili accedens ad servitutem
dei sta in timore non timebis
hic subditur utilitas quantum ad amonitionem
mali pene et primo future
non timebis secundo presentis miserie oblitus
et preterite et quasi aquarum et cetera non timebis
id est s. serviliter penam futuram
ad hoc bene sequitur ad pre. dicens quasi timorem
superat qui stabilitatem servat
pro. xv. secura mens quasi iuge convivium
io. iiij. perfecta caritas foras mittit timorem non
timebis ut in semper times quasi ipse non
possum metuens videre miserie quoque
glossa presentis obliviscaris tamquam inebriatus
divina bonitate iuxta quod dicit in vel
venias in cor meum et inebries me
et obliviscar mala mea obliviscaris
magnum consideras s. quod non sunt
condigne pas. hy te ad fu. gloriam
ro. viij. gregorius si semel quis se ad eterna
atque intima que incommutabiliter permanet
oculum cordis figat ipse nichil
esse conspicit quidquid ad finem tendit
idem degustati gaudium quod intus
permanet beneficium prorsus omne quod
deforis dolet obliviscatur que in
mitiores vetolis et quasi aquarum

que preterierunt sine reuersione. Reg. xiiij omnes
morimur et quasi aque non recordaberis ut scilicet per
memoriam affligaris. Sic ysa. Quia obli-
vioni tradite sunt angustie priores et
quasi meridianus pro eo quod tetigit utilitatem
quantum ad amotionem hic autem quantum
ad consecucionem boni et primo promittit re-
stauracionem bonorum promissorum secundo spem
et fiduciam eternorum et habebis fiduciam tertio
securitatem obtentorum ibi et defossus securus
dormies. Prima d. primo promittitur reparacio
vel restitucio prosperitatis exterioris secundo inte-
rioris ut tristicias et cum te consumptum putaveris
dicit ergo et quasi meridianus fulgor in meri-
die est virtus solis efficacior claritas
maior ut frequenter dico sibi ergo dicit
quod virtus eius et gloria restituetur sibi
maior quam unquam habuerat et hoc est
in fine vite vel in fine afflictionis sicut
ysa. lviij tenebre tue erunt quasi meridies
glo. fulgor meridianus in vespere est
virtutis renouatio in temptatione hic resti-
tuetur ad vesperam hoc est in fine aduersitatis
vel vite prius ecc. v. timenti deum bene
erit in extremis et cum te consumptum putaveris per
penalitates orieris ut lucifer conti-
nuacionem bonorum signat quia cum
durat quasi fulgor meridianus transit cito
ideo subdit et cum te consumptum putaveris proficiens
scilicet in maiorum bonorum claritate que vero post
mestorum semita quasi lux splendens et quia quo
magis extimus aduersa tollet eo ulterius
virtutum lumen contristat intimus et habebis
fiduciam hic promittit fiduciam eternorum
et primo facit promissionem secundo subdit pro-
missionis causam efficientem proposita tibi
spe que scilicet facit confidenciam vel de con-
sequendo quod sperabis. Heb. vi. confugimus
ad tenendam propositam spem quam sicut
anchoram habemus anime firmam ac tutam
hic per aduersitatum tollerantiam roboratur

in bonis eternis bonorum mens quo per
eternitate duriora tollerat et eternitatis
premia solidius sperat. Iob tanto
mens in deum solidius surgit quanto
quis pro illo graviora pertulerit. Ro. v.
tribulatio patientiam etc. Et defossus hic promittit
securitatem obtentorum et hec quantum ad
d. primo quantum ad certitudinem obtine-
ndi secundo quo ad pietatem servandi requi-
esces et non erit qui te exterreat. Dicit ergo
defossus ad terram insepultus quo ad
corpus in morte securus dormies certus
de gloria vel secundum Gregorium defossus id est arte in-
terius recurreris ad conscientiam tuam
dormies sperando te a curis et sollici-
tudinibus huius vite. Glo. defossi securi
dormiunt qui dum sua intima vigi-
lanter penetrant a laboriosis seculi huius
mundi honoribus sub quiete se occul-
tant super hoc. intimus in domum meam
conquiescam cum illa requiesces ab om-
ni labore. Apoc. xiiij amodo iam dicit
spiritus et non erit qui te exterreat quia fla-
gellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Prov. i. qui
me audierit absque terrore requiescet
non qui exterreat interim virtutum est in
presenti Gregorius quisque in solo eternitatis
desiderio figitur nec prosperitate
attollitur nec aduersitate quassatur
dum nil habet in mundo quod appetit
nichil est quod de mundo pertimescit. Morum
secundus dormies etc. et non est qui exterreat
hic describitur mors iusti que per dormi-
tionem signatur a securitate et quiete
a tranquillitate. Securitas eius est de
optinendo bono qui est in vacatione
mali preteriti tranquillitas in ablatione
timoris pro malo futuro vel contingenti
eueniendi quod est dormicio. Iustis unqua aio
est quies modica que dicitur ecc. xl
in tempore refectionis in cubili sopnus
noctis immutat scientiam quia tunc non

ht homo usum romis et subdit modo
qi inch[oat] inrequie culpe inqua est
fla et noxia io. xi. febricitantibus
tpe laboris fit indormiendo quam vigi-
lando frequenter ps h[oc] excitat eos
apl[us] eph. v. surge qui dormis etc
gre inqua est quies salutifera io. xi.
dne si dormit salvus erit sicut est
qn egrotus post laborem accessionis
suavius dormit signum est salutis
de hac ysa. i. quiescite etc contempla
inqua est quies iocunda can. v. ego
dormio et cor meum vigi. quia sensus
exteriores cessant et interiores inden
tendunt h[ic] somphinus iacob q[ui] vidit
in sompnis scalam et angelos et dnm
et dtm est ei tra inqua dormis etc
h[ec] dormitio valde placet deo unde
prohibet excitari sponsam can. iij.
adiuro vos etc mortis corporalis
inqua est quies secura osee. ij. pri
ij. cum dormieris etc sed malorum dor-
cio terri[bi]l[is] est requies opulenta pe
in pace in idipsum dor. etc ysa. xxxj
sedebit populus meus etc et deprecabun-
tur faciem tuam multi h[ic] subditur utilitas
apparens q. d. si talis fueris gloriam
magna ab aliis consequeris et puti
glo. primi cum recta predicat quod ipi
appetunt h[ic] aliis quam magno pollicetur
deprecabuntur faciem tuam honorando
te et implorando suffragia tua
michi pz ipm sophar gloriam que-
sivisse glo. dum ita predicat ad
h[oc] quod tacitus ambit erumpit
et dum q[ui] innocenter vivit aut
cessor pronunciis hoc videri vel de-
precabuntur infuturo post mortem
s. venerando et adorando ysa. lx
adorabunt vestigia pedum tuorum
omnes qui detrahebant tibi occu-

aut impiorum postquam tetigit bona que
eveniet bonis hic quum tangit mala
que eveniet malis et tangit tria primo
frustracionem eorum que optabat secundo impos-
sibilitatem fugiendi que volebant et effu-
gium peribit ab eis tercio odium et detestacionem
eorum que prius amabant et spes eorum
abhominatio est anime de ergo occi contrma
sic eveniet bonis aut pz occi impiorum
i. intenciones cogitaciones et desideria de
oculo intencionis mat. vj si oculus tuus
fuit simplex de oculo cogitacionis ps a-
le. o. m. de oculo desiderij et volitatis
ecc. xiij. oculus meus ad mala defi-
cient in nocte glo. cum more impios
subtrahit et eorum desideria cum vita
subtrahuntur de cogitacionibus ps in
illa die peri. omnes cogi. eorum de inten-
cionibus zach. xiv oculi eius contabescent
in foraminibus suis. i. frustrabuntur
ab intencione sua et effugium i. spes et
potestas fugiendi peribit ab eis amos
ij. peribit fuga etc et amos ix sup xij
manum tuam effugere impossibile est g[regorius] de
effugium perit quia eorum malicia ab
animadusione districti iudicis quo se
valeat occultare non invenit non non
erit ibi effugium dum puntis ps quo
ibo a spiritu tuo. gg. o quam anguste me
erunt reprobis in iudicio desuper erit iudex
iratus subtus patens chaos infer-
ni a dextris peccata accusancia a sinistris infini-
ta demonia ad infernum trahencia
intus consciencia urens extus mundus
ardens peccator sic deprehensus quo
effugere poterit latere erit impossibile
apparere intollerabile h[ic] aut ut de
gg. tot sunt effugia quot s[unt] apparent
delectamenta ne paupertas cruciet
ditius animum demulcent ne despectus

p[re]x innorum deprimat sese dignitatibus
exaltant ei fastidio corpus attritum
imponit ep[u]larum diuersitatibus nutritur
si animus impulsu mesticie decidit et mox
imposita iocorum blandimenta reuelet et
a spes illorum i. res ab eis sperata et
ornata penes abhominata est aia sua
s. quia delebunt de uita p[re]sentia vn[de] dicit
sap. v. errauimus a via ueritatis q[ui]d nobis
p[ro]ficit superbia et diuiciarum iactancia
quid nobis contulit. ergo spes eorum vel
abhominatio anime d[icitu]r quia spes impe-
tum mitterit vnde ad spes caro suauiter
iuuit vel abhominatio anime s[u]e s. ps
corrupti sunt et abhominabiles &c. Jt[em] deo
p[ro]u. xj. abhominatio est deo cor prauum
xv et xvj. abhominales regi qui agunt
impie.

Videns aut[em] Job d[icitu]r postquam
tres amici Job eum sigillatim
aggressi sunt et singuli h[i]c quia manifeste
attendens eos simul impugnasse allo-
quitur omnes simul et h[ic] h[ec] pars duas
p[re]sumpcionem illorum confutat utra q[ui]a
illatam q[ue] malum credebant flagellatum
p[ro]priam in nomine manifestat in xiij audite
sermonem meum et enigmata in prin-
cipio ibi tacete paulisper p[ri]ma habet tres
in p[ri]ma s[ecundu]m p[ar]tem confutat de superbia scie[nti]e
s[ecund]o redarguit eos s[ecundu]m p[ar]tem de falsitate
doctrine in xiij. c. p[ost] p[ri]n. sed tamen ad omnipo-
tentem loquar. Jt[em] p[ri]mo arguit pre-
sumpcionem qua se ei preferebant in sapientia
s[ecund]o qua deridebant eum de insipiencia
qui derideretur. Jt[em] p[ri]mo sub qo[dam] yronia
eos arguit s[ecund]o illorum ex comparacione
reprimit ibi et mihi est cor sicut et vobis
a p° ex comparacõe sua s[ecund]o ex comparacõe
aliorum ibi quis enim h[ec] que nostis ignora-
uit Job. s[ecund]o arguendo eorum presumpcionem
p[ro]u. xxvi. vide stulto iuxta stulticiam
suam d[icen]s ergo vos estis soli homines

omnes vere p[ro]pter prudenciam s[ecundu]m glo[sam] p[ro]p[ter] sa-
xlviij. dicis in corde tuo ego sum et non
est preter me amplius et vobis cum morietur
sapientia quia s[ecundu]m glo[sam] vos solos scire pu-
tatis q[uo]d si uerum esset vobis cum moreretur
sapientia h[ec] sap[ientia] viij. immortalis est sapientia
q[uasi] d[icat] qui se solum scire existimat q[ui]d
aliud quam secum scienciam mori putat
et michi est cor sicut et vobis continua
non solum estis vos sapientes ut
putatis quia et mihi est cor i. racionalis in-
telligencia cordis vel sapientia que concordat
sicut et vobis nec inferior vobis sum
glo[sa] ut eorum superbiam corrigat esse
se inferiorem negat et ne sue humilitatis
limitem transeat se esse superiorem
tacet ex quo p[atet] illud h[ic] ex iactancia
non dixisse s[ecundu]m ille eorum xj. hebrei sunt
et ego et eorum xij michi nichil feci ab
hiis que sunt supra modum apostoli ecc[lesiastici]
xiij noli esse nimis humilis in sapien-
tia. Quis enim h[ec] que nostis ignorat
continua non sum vobis inferior quis
enim vel non est soli qui sciat quis n[on]
h[ec] que nostis ignorauit. q. d. tu sup-
bitis de sciencia que alias est tam communis
q[ui]a cum cunctis sint nota q[uia] dicatis
tur de doctorum sciencia singulariter cu-
nctis qui deridetur ab amico h[ic]
arguit eorum superbiam derisione
a p[ri]mo ondit derisione q[uo]d talis
derisio est impia s[ecund]o q[uo]d e[st] iniqua
impia est quia deridetur amicus
iniqua quia deridetur innocens et iustus
q[uo]d ondit ibi deridetur iusti simpli-
citas ex parte uero derisi duo ondit
p[ri]mo q[uia] talis est dignus dei patro-
cinio s[ecund]o q[uia] dignus est dei pro-
mocione protinus gr[ati]e p[ro]mocione
g[rati]e primum tu d[icit] vocatibus d[omi]n[u]m
et exaudiet eum s[ecundu]m tu[m] subd[it] in sc[ri]pti

682.

aucto^r. lampas spreta ad tempus. Secundo
ergo qui deridetur ab amico stultus
a quo debuit consolari sicut ego quo-
niam turpe est deridere hominem iustum
sed gravior iustum et afflictum primum patet
per eliseum quem deriserunt pueri dicentes
ascende calve etc. et missi sunt a domino
ursi qui devoraverunt eos iiii Re. ii. Item
afflictum quia illud etc. vii. videns hominem
in amaritudine gravissimum autem amicum
iustum et afflictum unde punita est
gravissime micol que derisit david
qui diligebat eam ut sponsa sua
ii Re. vi. psalmista si inimicus meus maledixisset
michi etc. Eccl. xxii est regressio ad a-
micum excepto convicio. Secundo non quod est
quedam derisio ex zelo iusticie sicut
helias derisit cultores ydolorum
iii Re. xviii. clamate voce fortiori. Sapiens
qui deridentur non est iniuria. gregorius
cum derisio ex culpa nascitur pro facto
nullam utilitatem invenit inde gravatur
ex contemptu superbie sap. v. hii sunt
quos aliquando habuimus in derisum ex
servitute stulticie pro. xxiiii. ecce
derisorem quod Job nunc derident me
xxx. amicus subsannatur subdole
et sedente superbiunt deridet madu-
stitie Job qui deridetur ab amico etc.
non subvenit in necessitate Job vi. qui
tollit ab amico adulatur in prosperitate
pro. xxvii. vir autem iactat defraudet
in negotiis Eccl. ix. omnis amicus
compatitur in miseriis Job xix
miseremini mei quod Job xix. etc. quo
congratulatur in prosperis luc. xv
quoniam amicos quod subvenit in
necessitatibus Eccl. xiiii ante mortem
benefac quia in consiliis Eccl.
xxv. causam tuam cum amico tracta
presens in omnibus istis pro. xvii
omni tempore diligit pro. iii. ne dicas

amico tuo scilicet. Innotescet dominus et extraneus
quod deridetur ab amicis suis reverterit
ad amicum ubi et hoc est quod dicit ysaia
lvi. nolite credere amico quia filius
iniuriam facit patri etc. et filia consurgit
adversus matrem et inimici hominis eius
et subdit ego autem ad dominum suspiciam
quia repulsus contumeliis ad semetipsum
redit et in eo robustius intus in deo soli-
datur quo foris non invenit in quo
quiescat scilicet deridetur cum iusti hic
arguunt eorum derisionem tanquam iniquos
et primo tangit conditiones derisi secundo
conditiones deridendi ubi videlicet tale. ex
parte derisi tangit tria que non sunt
digna derisione sed pocius laude. scilicet
iusticiam in opere et sapientiam iusticia est
in faciendo bonum innocentia in descendendo
malum sapientia in discretione utriusque nimium
quam est deridere simplicitatem qui nullum noscit
et tamen talis innocentia stulticia re-
putatur et hoc est quod dicit quod deridetur
quia quod innocenter agitur a sapien-
tibus huius mundi procul dubio stultum
putatur simplicitas et innocentia
unde super illud estote prudentes et
simplices ne aliis noceamus prudentes
ut aliorum mala caveamus iusti qui
recte vivunt isti simul deridentur pro.
xiiii ambulans recto itinere et timens
deum despicitur ab eo qui infami gra-
ditur via sequitur lampas lucens
per discretionem per sapientiam divinam quod stulta
reputatur apud mundanos quia eorum
sapientia contraria est sapientie dei. Ro. viii
filii ergo ex quo in si. prima quedem
est via sapientie nescierunt ideo contempta
est lampas ista apud cogitationes
divitum de contemptu sapientie sequitur
sapientes Eccl. xxxi. inde nobis contris-
tatum est cor meum. et in te iracundia
nostra advenit et Eccl. xxv quo sapientia

pauperis contemptu est ap cogitacõ
diuites h' appellantur non qui diuicias
possident s; qui a diuicijs possidentur
videlicet qui inmoderate diuicias amat
qui enim diuicias possident ipas sibi
seruire faciunt non ipi seruiunt eis non
sunt veri diuiciarum s; dni b'tus uir qt
diues qui post aurum ac; pu xxxi q'
non tenetur est terminus s; affectu nota
q' dicat h' glo facile despicit diuicias q
ht difficile viles qui non ht ut diuitu
id est quorundam superborum qui non sunt
pauperes spu q'z quoscz sequitur me acc
non humiliat h' loco sacer sermo dites
appellat eu pauprebus inflatum spitu
diues pu xiij est diues cu nil ht et
sez putu lampas dito pata adeo
ad tps statutu .i. iudicem iudicij ad
tollerandum et fulgend q' tunc deo
iudices uenient cum pdeo iuic a iuste
iudicatum est xix sedebitis sup sedes
ac; ysa .iij. ueniet dns cu senatoribus
ppli sui ac; i xxxvj iudicium pauperibus
tribuit uo q' dr lampas contempta
ap cogitacões qui tenebrosas amant
cogitacões tenebrose a io nimis con
tempnit habundant tabnacula pdonum
hic tangit indignitate deridencium
a tangit iniustic uicium malorum
diuitu auaricie qua suplua reti
nent tum dr habundant rapina
qua aliena congregant cum dicit
pdonum ingratitudinem qua dm
omnium datorem impugnant cu subdit
cum ille omnia dedit contra contemptum
diuitu non est curadus qua ipi
mali sunt habundat enim s. dicit
videlicet peccaunt qua qui diues
est non erit innocens adeclit item
deliciis a io supperceunt inse ga
pu xxix qui delicate nutrit
seruum suum ac; ps pimptuaria
eorum ac; ut ie vij qua mia
inpiorum pfpitatur ac; tabnacula
pdonum ecce pctum inponendo q
fit sua auare detinendo pdores
dn qui ut aliorum bona rapiunt
ut sua pauperibus non largiuntur
vnde sup id nec inuidinerunt
sacerdotes templum dr glo pdones sunt
qui male acquirunt ut auare
retinent nichil differt utrumque
non des an aliena rapias io' alie
rape quantit'z qui suplua pauperibus
non largiun ysa .lx. pdo est qui
bellando aliena pincia inuadit
pdo dtus ab abigendo predas
pdo etc est qui pdam ht a iu
duct ppt pene dilectom etc vm
qua non cito pferunt contra
malos sma filij hominum absqz .ci.
ut ppetrerit mala puocunt dm
peccando qua benignitate osce
dunt puocauit me effraim in
amaritudinibus suis q'e b. magn
tati sue a diuitati sue et p'ceru'
sermones meos pessime puocan
dm .i. faciunt digna puocacõe
ire diuitie quod enim pot plus
racione puocare qua ipm dono
suo impugnare cu ipe dederit
omnia que ht cons xvij q' hec
q'd non accepisti ut omnia sup
ps omnia subiecisti sub pedibus
eius ut .i. omne datum optimum
i manus .i. in ptatem eorum q;
q' si dedit pdones non sunt
glo uidet di' fauere qua pro
mittit a non obsistit ut q'ma

rerum dominus est quas detineat
ipse interroga iumenta et cetera. exprimit
presumptionem et iactanciam sua
de notitia occultorum. et primo ondit
quod ea de quibus se iactant ma-
nifesta sunt omnibus ad sensum
secundo ondit quod ipse non ignorat
ista ibi quis ignorat omnia hec indicat
tercio ondit quod etiam irracionalis
sine modo loquuntur secundo quod a nullo
racionali ignoratur. quis ignorat
quod omnia. iiij primo ondit de gressi-
bilibus secundo de volatilibus et vo-
latilia celi tercio de terre nascen-
tibus loquere terre. iiij° de natati-
libus et narrabunt pisces maris
Omnia putasti magna dix-
isse sed interroga iumenta ea cor-
considerando et docebunt te. scilicet non
esse sed adesse et infinitam dei potentiam
cuius omnia clamat deus me
fecit sap. xiij a magnitudine crea-
ture et cetera. ro. i. invisibilia dei et cetera
vel docebunt ad literam ut asina
balaam num. xxij que corripuit
prophete insaniam. pe. ij. et volati-
lia celi et indicabunt tibi. ie. viij
miluus de celo cognovit tempus
suum corvi de mandato domini pavit
heliam Reg. xvij loquere terre et
indicabit tibi dei potentiam ma-
nifestando ut cum deglutit dathan
et operuit super congregacionem abiron
vel terre. i. reptilibus in terra que
domine potenti obediunt ps laudate
dominum de terra et pisces maris nar-
rabunt. i. laudem et potentiam
dei manifestabunt ex hiis de terre-
num. iij spiritualiter distinguendo

possumus dicere quod iumenta docent
obedienciam unde contra inobedientes
dicitur ysa. i. cognovit bos possessorem
suum ps ut iumentum factus sum et cetera vo-
latilia contemplacionem celestium et-
iam considerate volatilia celi non
serunt neque metunt et cetera. ubi docet
hominem debere esse magis intentum
circa celestia terra docet liberalitatem
quia omnibus se et sua communicat ps
terra dedit fructum suum vel recte per
impetracionem vel imperacionem di-
vinam deu. xxviij sit super celum
eneum et terra ferrea pisces docet in
amaritudinem huius seculi hec pati
quia ipsi magnis maris intimus
et sunt consonat illud deu. xxxiij
inundacionem maris quasi lac sugent
et sic docet nos mundus tamen con-
tinencia quia contenta hugo omnia
clamat tripliciter voce alloquitur accipe
redde fuge. accipe beneficium redde
debitum fuge supplicium. mundum dicit
sermo tibi qui factus sum propter te et ut
tu servias illi qui fecit me et te propter
se. Sic sentis beneficium redde ser-
vicium ne sencias supplicium. requies
fecit me propter te punivit te propter me
sequitur quis ignorat super verbis
racione quod omnia manus dei fecerunt
i. dominus sua potencia illud est contra
manicheos et suos sequaces qui
dicunt ut deu. xxxij non deus fecit
hec omnia in cuius manu. i. potentia
anima omnis viventis. i. vita qua omnia
animalia sensificat secundum glo. quia
omnipotens deus invisibiliter manu usque
ad corporeos sensus vivificat in
quod anima sensibilis creatur adeo

et spiritus viuiscat carnis hominis .i. aia
racionalis que dicitur spiritus inse ostendita
anima prout viuificat corpus ysa. lvij spiritus
a facie mea egredietur et flatus omnes
ego feci sup. iij. mistor. actu .xvij. in ipso viuimus mouemur
et sumus q.d. omnia sunt adeo prs in
manu eius sunt omnes fines terre
nunc auris verba diiudicat hic ondit
quod ipse non sciam ignorat ipsorum et ps
prom. sed prudencia ibi ast ipsum est
sapia. Ita in prima parte ondit se scire
sub quadam methaphora nisi ondit
duplicem viam sciendi p doctrinam et ex-
piencia unde primo ponit sinaz sed
confirmat eam in antiquis est sapia
nunc auris verba diiudicat q.d. qui
aure intelligentie habet bone pot
prius illorum doctrinam scire et multa
discernere ysa. l. qui habet apertas
aures nunc audies et fauces come-
dentis nunc sup diiudicant saporem
quia pegustu scitur per experientiam
et sunt hic vult dicere quod sicut tamquam
tunc multa didicit p doctrinam et sic
fauces per experiencia non q. de quod
doctrine verba que nobis veniunt ad
aure intellectui et p saporem intellige
fauttem tangimus in antiquis est
sapia hic confirmat suam ondens
quorum est dicere qui futuram cognitionem
de celestibus et inferioribus et hoc est
in antiquis est sapia que est de diuinis
et non ipsum docent eccl. xxxix sapiam
antiquorum exquiret sapiens xxxv
quia speciosa vetustus sapia et in
antiquis intellige non de antiquitate
annorum quia in xxxix non sunt
longeui sapientes sed morum sup

etas senectutis vita immaculata
et in multo tempore .i. in hijs qui
viuunt multo tempore prudencia .i.
scia de humanis et hoc propter ex-
pientiam eccl. xxxiiij vir in multis
expertus multa recognoscit propter
hoc eccl. viij non te preteriat nar-
racio seniorum ipsi enim
didicerunt a patribus suis eccl.
xxxiiij qui non est expertus pauca
recognoscit apud ipsum est sapia
hic ondit p euidenciam doctrine
quod non ignorat sciam ipsorum
disserendo de potencia dei et sapia
de quibus presumunt opponentes
illi et de hijs diffuse prosequitur
primo quod prosequitur intentionem sed
concludit et confirmat suam
xvij .c. ecce hec omnia vidit oculus
meus prima pars in media in prima
ondit qualiter fortitudo eius ex-
sequitur quod sapia disponit
in sa qualiter sapia ordinat et
discernit quod fortitudo facit i.
apud ipsum est fortitudo in pria
parte primo tangit quod intendit
qualiter sed specialiter ipse hic
consilium verbi specialiter exprimit
tam dispositionem sapie quia executionem
po. dicit quod apud ipsum est sa
signanter loquitur nam si diceret
in se est sapia forte aliquis aliud
intelligeret sicut intelligitur in aia
tua esse sapiam sicut dicit ab
ipso sapia deriuata est posses in-
telligere quod utique ab ipso est sed
efficiens causa et extrinsecum ab eo
eccl. .i. omnis sapia a domino deo est
sed apud ipsum dicens vero et p-
manentem et comitantiam signat

sicut apud solem et aliter et immu-
tabiliter permanet lux sine claritas
sap. vii. circum ingreditur sapientia tua que
novit opera tua que affuit tunc
cum orbem terrarum faceres apud
ipsum ergo est sapientia providens et
disponens omnia et fortitudo et
potestas ad exequendum quidquid sapientia
disponit iob xii sapiens corde et
fortis robore ipse consilium et intelli-
nam ecce de quo servit ei sapientia
quia ipsa est que disponit omnia
fienda rationabiliter et sic dicitur consilium
ipsa est que discernit inter facta
infallibiliter et sic dicitur intelligentia et hoc
est ipse habet consilium id est disponit
apud se ab eterno que fienda sunt et hoc
consilium est voluntas mea fiet
impermutabile ysa. xlvi omne consilium
meum stabit et incommutabile
quia nemo scit nisi ipse plenarie
ysa. xl cum quo iniit consilium
et instruxit eum inscrutabile
ro. xi quis cognovit sensum
domini aut quis consiliarius eius fuit ergo consilium
et intelligentiam omnia discernentem
et penetrantem ecci. xxiii oculi domini
multo plus lucidiores sunt super
solem conspicientes omnes vias
hominum scilicet si destruxit et nemo est
qui edificet hic ostendit qualiter
fortitudo exequitur potentiam quod
sapientia dictat et quia supra tetigit
potentiam eius in operando et instituendo
ut ibi qui facit arcturum et orionas
hic ostendit eandem in destruendo
et primo in destruendo secundo in coarctando
ibi si incluserit hominem. in subtra-
hendo vel continendo si continuerit
aquas et hoc est si destruxerit scilicet

que edificata sunt vel constructa sicut
destruxit sodomam et gomorram
nemo est qui edificet nisi ipso iterum
permittente quod bene apparet in illis
civitatibus sap. x. in testimonium nequitie
constat deserta terra hoc etiam patet in
turre babel gen. xi similiter si destrux-
erit populum vel gentem aliquam nemo
est qui edificet sicut patet in populo
israelitico de quo ier. xlv ecce quos edifi-
cavi ego destruo si incluserit hominem
hoc est si arctaverit eius libertatem
qui inter ceteras creaturas maxime
liber est incluserit dico sive in manus
inimici tradendo vel in car-
cerem iehenne mittendo nullus
est qui aperiat ysa. xxii claudet et
non erit qui aperiat vel si incluserit
id est iusto iudicio permiserit includi
hominem in peccato nostro propter obstinationem
non porrigendo ei manum tunc sic
prehensi nullus est qui aperiat corri-
gendo ecce vii. considera opera dei
quod nemo possit corrigere quem ille
despexerit si continuerit aquas intelligi
potest affluentia largitatis omnia
siccabuntur ad literam omnia terre nas-
centia sicut patuit tempore helie. iii
regum xviii et si emiserit eas aperi-
endo cataractas celi non tenendo
pluvias maris subvertent terram
ut patuit in diluvio gen. vii. moraliter
et si continuit aquas sacre scripture
ysa. xii haurietis aquas in gaudio
omnia siccabuntur humore gratie et
bonorum quia per aquas significatur sacra
scriptura ps. multitudinem eorum aque
aqua enim congruit. in sui continuati-
one ysa. lv. omnes sicientes venite ad

aquas etc xv aqua sapie ac^t ecc^t cet
a ex xxxv effundiam sup nos a^tf
misericordia ablucom zach xiij erit
fons patens do· dm inrefrigator
ett xviij mit ar· et^f sit a ubu me-
lius quia datu ex^m desiderata dan
xiij in ymagie reputacom pu xxvij
in aquis resplendent vultus pspia-
encia ia· i· si quis auditor est ubi
a no fctor et^f eci g^o ptinuit aquas
istas omnia sicalbunt· ut dan e ma
mea sicut tra sine aqua tibi h^c pe
ci emiserit eas apiendo om pdica
toru tamqua spirituales cattharactas
celi subuertent tram · i · in ocm terre-
initatem corpis in igne zeli mei devo-
rabitur terra quia ap ipm est for
titudo a sapia ō cmcedamt bene
iob sapiam dei ut precedentem hic
ommedat fortitudinem tamqua subse-
quentem unde ondit hic quali· sapi
dei ordinat que po excipi^z a p^o
sicut prius tangit intencom sua
in genali fo in spali i^e ipe nomit
auctho^ce inficiendo bona a destru-
endo mala exo xv· quis silis tibi
in fortib; dne a sapia ordinans
ad fine opa po^r gen· i· uidit deus
cuncta que fecerat a erat valde bona
sapia em attingit a fine usqz ad fi-
nem fortiter sup sap ipe nomit
decipiente psequi^z in spali qua^r
sapia ordinat opa po^r a quia sat
apparet quar mali ut mala p ei
dei sapiam ordinatur a p^o ondit
absolute quia^r mali ordinat^z a pca
fo compatie p a thi sesum i^e ostendit
despectom sup pncip· mp^a pte
ondit qua^r mala ordinatur^z
p dei sapiam mediate fortitudie

a diuidi^z intres ptes p^o ondit
quali^r ordinatur mala que
incidunt contra iusticiam fo que
contra dignitatem ut potestatem
ibi baltheu regu dissoluit m^o
que contra sciam i^e communis
labii natura a hoc est ipe nomit
decipiente dicit g^o ipe nomit
decipiente ·q^d· si uidet aliqui
decipi sciones in iudicio pastua-
as no miremi quia deus qui
omnia uidet considerat a utrumqz
ordinat res suas ipm decipientes
ad iudicium a deceptu pmgmne
ut plimus ut pinuene huius ex^m
hime · ii^o reg xxij· nisi p spm ma-
lignum loquentem in pseudo pphis
pmisit achab decipi a egressus
spus dix^t egrediar a ero spus
mendax in ore om pphetarum
eius a dix^t dus decipies a pre-
ualebis a quia tales deceptio
fit frequenter in iudicio p falsos
consiliarios io subdi^t addunt
consiliarios in structum iudicum
ut fine mitis coru exigentib
h^c aut fit dupl^r qu consilium eoz
dissipatur a stultum reputatur
sicut legi^z de consilio achitophel
ii^o reg xvij dissipa dne consilium
achitophel ut qu ex fine eoz
ondit eoz stulticia a puitate
consiliorum sicut patuit i eod
qui laqueo se suspendit ubi xvij
sapientes consiliarij pharaonis de-
derunt consilium insipiens et
indices qui fraudem faciunt
i iudicio incidunt sup insipo-
rem · i · confusionem et ignorantia

insupatam stupor est emiratio
ex magnitudine rei insolite sed
Balthen regnum dissolvit sed aut
quomodo sapientia mediante pro ordinat
inordinate viventes indignis
et primo ondit hic de sublimioribus
2o de medioribus ibi et optimates
sublimiores dicuntur quantum ad dig
tatem secularem et quantum ad dig
tatem spiritualem dicuntur sacerdotes
eorum d. c. q. bal. re. dis. i. cingulum
regalis dignitatis regum male
regentium aufert sicut patuit
in nabug et in multis aliis et
pcingit fune i. vili cingulo renes
eorum qui scapiuntur et ducuntur
captivi et dignitates amittunt
ysa. iii. erit pro zona funiculus.
ducit sacerdotes abutentes officio
suo ducit inglorios i. ad confusi-
onem magnam dedicit unde
impe sacerdotes eorum in gla. te.
ex iii. in filiis heli ubi in pp ipos
dixit uxor phi. translata est
gloria de isrl et optimates i. per-
fectos mediores supplantavit
in statu suo deponentes ex iii in
sompma preposito templi cui dicitur
est ysa xxii expellam te de sta-
tione tua et de ministerio tuo depo-
nam te sed xxv asspergite nos
tunc optimates gregis quia
completi sunt dies mei ut interfia-
ciam nec mirum pp sua superbiam
amos vi. optimates capita pplis
ingredientes pompatice et item
pp mandatorum transgressionem sed
b. sto ad optimates et hii magis
confregerunt ingum sed pp sua
voluptate qui supplantavit optima-

tes quia dum futura celestis patrie
premia negligunt insuie sed volupta-
tibus tendunt commutans labium veracium hic
ondit quomodo ordinat abutentes scientia
quia aufert eis scientiam et doctrinam
unde pplo israelitico scientia legis abute-
ntibus ablati sunt prophete et doctores et
hoc est commutans labium veracium labia
prophetarum similes faciens et loco eorum
pseudo prophetas substitui permittens
unde ysa. v. dicit mandabo nubibus
ne pluant et eze. iii. linguam tuam
adherere faciam palato tuo quod autem
pseudo prophetas substitui permittat
et docere habemus eze xiiii propheta cum
erraverit et locutus fuit verbum ego
dominus decepi eum i. permitto eum
decipi et nos mitis viris exigentibus
commutans quoque labium veracium et doctrinam
senum qui solent dare consilium pplo
auferens quia abutuntur consiliis
et noluit acquiescere hoc est quod dicit
ysa. iii. auferam consilium et amdeam
iudicem et propheta et ariolum et se. et
bono. ut. et con. sapi. de arch. et pru-
dentem eloquii mistici et hoc plangit iere-
tren. iii. constituunt sedentes filie
syon sed effundit despectionem
super principes hic ondit per quomodo
anthitesim quomodo sapientia dei ordinat
mala vel malos et primo ostendit
commutacionem quam facit super diversos
status diversorum eorum ibi mul
tiplicat gentes ondit ex mutacionem
de potestate excelsi indeiciendo oppresso-
res et relevando oppressos et depres-
sos et hoc est qui effundit despec-
cionem i. magnam confusionem venit
tit super principes i. super illos

qui volent et male principantur cum insedechia vel ult. pe effusa est contemptio super principes alia vero et eos qui oppressi sunt in iniuste re-levat pe dns erigit elisos vel in-iustitiam depulsis egenum et id est opprimuntur a corporaliter et spiritualiter per temptationem io insinuat utroque revelationem et hoc est relevat profunda i. profunde visos de tenebris culpe vel ignorantie qui enim peccator tu venit in profundum vitiorum contempnit et umbram mortis i. ipsos viscos in quibus iam apparet vestigium mortis vel qui obumbrati sunt mor-te peccati producit in lucem gratie et hoc est quod dicitur ysa. ix. populus qui ambulabat in tenebris etc. secundum glo. iste versus est manifestatio precedentis vel notat manifestationem sapientie dei in commu-tatione premissa quia cum principes reponit et oppressos relevat dispositionem consilii sui aperit et in lucem ponit et hoc est quod dicit glo. dum isti cadunt et illi relevantur aperta fiunt de oc-culto dei iudicia producuntur et hoc est de tenebris i. de occultis in umbram mortis i. ea que sepulta sunt apud sensum humanum producit in lucem. aliter exponitur hoc de die iudicii qui revelat etc. umbra mortis i. cogitationes pectoris que fuerunt umbra mortis quia mortem i. peccatum occultabant producet in lucem ut omnibus pateat quod omnibus latebat qui multiplicat hic ostendit quod divina sapientia immutat statum gentium secundum diversitatem temporum et meritorum et primo ostendit quod quandoque commutat de bono

in malum secundo quod quandoque de malo in bonum ibi qui immutat cor prin. multiplicat gentes que primo pauce erant sicut factum est exo. i. filii israel creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt et roborati ni-mis et perdit eas iterum in multis eorum exigentibus. ier. xv. interfeci et perdidi populum meum et tamen subversas in integrum restituet qui iterum ad deum convertuntur. ier. xviii repente loquar adversus gentem et adversus regnum ut eradicem et dissipem et destruam illud. si penitentiam egit etc. eccl. iii tempus acquirendi et tempus perdendi qui immutat cor hic ostendit commutationem de bo-no in malum in qua iudicia dei magis terribilia sunt et stupenda qui immutat magis i. immutari permittit non solum vitam sed cor et voluntatem et fidem principum populi terre quod maius est et periculosius quia omnium aliorum respiciunt in eos et decipit eos i. permittit decipi sicut saul qui voluit de-cipere david et deceptus est. i. re. xviii. vel ps. ut frustra incedant per invium i. non sequuntur finem intentum. ps. errare fecit eos in invio et non in via palpabunt per errores excecati undique segnes quasi in tenebris et non in luce ysa. lix palpavimus quasi ceci parietem et errare eos faciet ut non pertin-gant ad id quod intendunt quasi ebrios ps. turbati sunt et moti sunt sicut ebrius et omnis sapientia eorum devorata est. ysa. xix errare fece-runt egyptum sicut errat ebrius etc.

ece omnia h(ec) uidit oc(u)l(u)s
meus (et) audiuit auris
mea p(er) illa i(n) q(ua) b(ea)t(u)s Job
videlicet ad ista amicor(um) suor(um)
contra q(ue) c(a)p(itu)l(is) p(re)cedentib(us). c. ui-
d(e)l(icet) p(ar)tes diuisa sunt quia p(ri)mo
p(re)sumptione(m) illor(um) confutat s(e)c(un)do
p(ro)p(ri)am innocentia(m) manifestat
que p(ar)s incipit i(n) c. t. tote pau-
lisp(er) ut loquar. p(ri)ma p(ar)s h(abe)t. d.
quia p(ri)mo (con)futat eos de arro-
gancia sue p(ro) dessilitate (et) temi-
tate doctrine ibi Si tu ad o(mn)ipote-
tem loquar. arrogancia aute(m)
illoru(m) ub(i) h(ic) arguit quod singuli
se scire iactabant que et sibi
q(ua)m alijs nota erat. (et) h(ec) primo
inducendo p(ro)bat p(ro) concludendo
co(n)firmat q(uo)d facit inp(ri)m(o) d(icen)s
c. in ea que dicta sunt p(ro)us sigil-
latim se asserit cognouisse q(uam)
p(er) sciam exteriore(m) seu signem
que est p(re)uisum (et) auditum
qua(m) p(ro) interiore(m) que e(st) p(ro) intelli-
gentiam (et) h(ec) est ecce h(ec) o(mn)ia que
dicta sunt (et) de d(e)no qui destruit
(et) edificat claudit (et) ap(er)it emittit
aquas (et) continet exaltat (et) humi-
liat (et)c. h(ec) sunt deus mirabili
co(n)silio suo op(er)atur i(n) mundo o(mn)ia
in q(ua) h(ec) uidit oculus meus (et) i(n)
scio (per) experiencia(m) (et) audiuit auris
mea (et) illa scio (per) doctrinam
s(ed) quia multi uident qui no(n)
attendunt multi audiunt qui no(n)
discernunt id subditur (et) intellexi
hoc est p(ro)p(ri)um sapientis unde p(rouerbiorum)
i. audiens sapiens sapiencior
erit (et) intelligens (et)c. intellexi
in q(ua) no(n) solum i(n) g(e)n(er)ali sed
singula i. rac(i)o(ne)m singulorum

consideraui sicut ecc(lesiastes) vij lustraui uniu(er)-
si in animo meo ut scirem (con)siderare
(et) q(ue)rerem sapiam (et)c. post h(ec) concludit
ultimus ad p(ro)positum suu(m) sciam inqua(m)
(et) ego noui q(uod) no(n) est magnu(m) suu(m) q(uod)
s(ed) d(e)n(i)q(ue) est. Job quis enim h(ec) que nostis
ignorat q(uas)i d(iceret) nemo uacet se esse magnu(m)
sciente (et) h(u)militate n(on) inferior uir su(m)
h(ec) est q(uo)d (con)posuit (et) michi est cor
sicut (et) uob(is) nec inferior uob(is) sum
ecce omnia h(ec) uidit oculus meus
ubi h(ec) sub typo ecc(lesie) sp(eci)aliter intellig(itur)
ondit (pri)uilegiu(m) ecc(lesie) q(ui)a infideles
infideles enim p(rese)ntia uident cu(m) ue-
nerint s(ed) futura no(n) p(ro)uident. s(ed)
ecc(lesi)a omnia que p(rese)ntial(iter) aspicit et
per p(ro)ph(et)as p(ro)uidit antequa(m) fuerit
(et) audiuit p(ro)nunciari (et) intellexit
p(ro)p(ri)um sciam (et) h(ec) est istud (pri)uilegiu(m)
(et) beneficiu(m) q(uo)d concedit d(omi)n(u)s p(o)p(u)lo
suo p(er) ysa(iam) p(ro)ph(et)am ysa(ie) xlv p(ri)or(a)
(et) extinct antequa(m) uenirent annu(n)-
tiaui tibi (et) p(er) h(ec) p(ro)bat se unu(m) deu(m)
(et) ydola f(a)l(s)a unde p(ro)inde d(icit) ysa(ie)
xliiij ego primus (et) ego nouissi(mus)
(et) absq(ue) me no(n) est deus qui sicut
mei uocet (et) annunciet (et) ordinem
in exponat ex quo constitui p(o)p(u)lu(m)
antiq(u)u(m) uentura i. que futura sunt
annunciet eis dicat (ergo) b(eatu)s Job
in p(er)sona ecc(lesie) (et) sciret se p(re)ponit
infidelib(us) in h(ec) q(uasi) d(icere)t. q(uod) p(rese)ncialit(er)
uidet longe ante p(ro)uidit ecce in q(ua)
h(ec) o(mn)ia que in p(rese)ntia cernitis
uidit oculus meus oculi ecc(lesie) sunt
p(ro)ph(et)e (et) doctores qui p(ro)uiderunt
toti corpori h(ec) omnia que digna sunt
de miracul(o) amos iij non faciet
d(omi)n(u)s u(er)bu(m) nisi reuelauit ad suos

fuerit prophete non tamen manifestavit
peccatos animo et audivit auris mea. Pri
mo oculum videntem et aurem audientem
utrumque fecit dominus et quia intellectio opus
est i visione io subditur et intellexi sin
gula in ipsis prophetis et pro personis. Quod est
contra quosdam hereticos qui dicunt
prophetas non intellexisse que dicebant
contra quod dicit Danielis x verbum inquit
revelatum est michi intelligentia opus ser-
mone intellexi enim opus est in visi-
one unde dicit Gregorius sicut ondunt
ut auditur quod non intelligitur prophetia
non est unde pharao non fuit propheta
qui vidit vii spicas gey ubi nec
balthasar qui vidit scripturam
in pariete Danielis v. Et quia posset
aliquis cogitare mirum est quod tu
excellis gentes in prophetia sed tamen
gentes precellunt in prophetia et veru
natum sup videt ere quod et in ipsa apud
fuit prophetia et ad hunc finem et hec est sin
sciam virtutem et ego novi fuit enim
moyses doctus omni scientia egiptiorum
fuit daniel et socij eius docti omni scientia
caldeorum quamvis in fideles in magis
tri fuerunt omni scientia sicut dicit ipse dominus
Prophetam ysaie. Et xxxiii populum impru-
dentem non videbis populum alti ser-
monis in quo nulla est scientia
et mal' perdam scientiam et sapientiam
de ydumia et prudenciam de monte
esau. Inde forte sumptum est illud
apostoli cor. i. perdam sapientiam sa. Et
posset obici fortasse esse tu abiecta
es et nullius dignitatis respectu gloria
genciam io dicit nec inferior nobis
sum nam et si aliquis fuit oppres-
sus et humiliatus etiam fuit michi

alii in ipsa reges et principes quam
nis maioris dignitatis sit esse
filios dei in abiectos quia suos
peccatis in ambiciose et pompa seculari
propheta providens abiectionem
aliquam futuram in populi fidelis
dicebat elegi abiectus esse in domo
dei mei magis quam habitare ut nec
inferior nobis sum quantum ad
vitam et mores quia habuerunt
ipsi gentiles quasdam leges
positivas ad ordinacionem morum
sed lex domini immaculata omnes
excellit ps. narraverunt michi
iniqui fab. sed scilicet tamen ad omnipote-
tem loquar hec est illa per quam
intendit eos confutare de sublimitate
doctrine sed prius ostendit principale
desiderium videlicet loquendi ad deum
et tunc deo deinde probat scilicet sermonem
inchoatum ut prius nos ondens
et hoc est i dixi quod scientiam virtutem
novi si de talibus deferendis
est in cura nec ut ab inferior vo
sum sed tamen ad omnipotente
loquar propositum et desiderium
meum hoc est ad ipsum loqui qui
potest in ore meo apponere consilium
et salvare me et sanare loquar
inquam orando et supplicando
et disputare cum deo cupio tam
miserie mee humiliter allegado
sicut in xvii sile ie vii misertus
quid tu es domine si disputem tecum
verumptamen iusta loquar ad te ut
tam mee possessionis humiliter
ingerendo nam in quantas
heo iniquitates et peccata c. in. hic
ut nunc causa ut amice fidelis
congruit que post positas

hinanie tuo spiritualiter ad dominum loquitur
moraliter Gen. xviij loquar ad
dominum meum & tu deo disputem
misteriorum meorum discussione glo.
tu deo disputatum dum nos illius
iusticie ymgentes sacra mira subtili
indagone discutimus hoc est tamen
disputare contra nos cum deo
i. dei vices agere in iudicio co-
sciencie secundum quod dicit magister ascendat ho
tribunal mentis sue atque constituto
in mente iudicio constituat se con
faciom sua etc alibi .ij. contem-
plabor ut videam quid dicitur
est michi & quid respondeam ad ar-
guentem me Gregorius loqui ad deum
disputat ad iudicium pertinet scilicet
prius vos ostendam fabricatores
mendacii hic redit ad inchoatum
sermonem arguens eos de falsitate
doctrine & primo tangit vicium
eorum in generali secundo in speciali ibi
audite vero correptiones meas
in generali insinuat eos redarguen-
da erroneos & inutiles tenua-
nos ibi atque utinam taceretis quantum
ad primum ostendit eos falsitatis in-
ventores seu fictores & defenso-
res & hoc est ita inquam loquar
ad dominum prius tamen ne vos asse-
tive videar & timere deus mei
res contra me prelatis ostendam vos
fabricatores mendacii cooperatores
falsarum sententiarum contra me notat Gregorius
ubi non est dolosa locucio secundum simul
vitatis hoc non est ex fabricatione
secundum contra consurgit Et sic edificium
ex lapidibus ita mendacium ex
sermonibus fabricatur unde
veritas contra adeo est secundum mendacium

sine ad yalo sine ab homine & quidam
dicunt mendacium quidam quidem amat
quidam fabricant dicit simpliciter malum
est Et amare vel fabricare valde
periculosum malum est siquidem
mendacium quocumque modo dicatur Ps. quod
petebat Salon prius xxx vanitatem
& verba mendacia longe fac a me contra
illos autem qui amant dicit propheta filii ho-
minum usque etc de amatoribus autem & fabricatoribus
Apoc. ulti. foris canes & venefici etc
& omnis qui amat & facit mendacium
talis autem dicitur fabricare qui studiose &
dolose componit mendacium ad no-
cendum proximo de quibus hic dicit Job
prius vos ostendetis fabricatores & sub-
dit & cultores perversorum etc i. amatores
& inquisitores perversorum imperatorum
vargumatum vel prius do quia credebat
convenire non posse puniri adeo unde
recordare obsecro quis umquam
etc ponebant eis non iustum in
puniri consummari unde v. vim tu tu
sit diluvio consumi etc de infidelibus
hereticis planum est hoc quia ipse stu-
diose & laboriose contingunt errores
suos & cultores sunt perversorum dog-
matum appellantur atque utinam taceretis
hic insinuat temeritatis vicium in loque-
do Ps. quod recto loquendi quod optat
eis silencium atque utinam taceretis q. d. optandum
est vobis silencium ne appareat vestra
insipiencia cum quia cum loqueremini
putabimus vos amicos veritatis
& fideles sed in verba insipiencie video
vos prorupisse & ideo utinam taceretis ut putamini
esse sapientes prius xvij Stultus si tacuit
refert Boecius de consolatione cum quidam
philosophum conquireretur & diceret ei multa
contumelia & ille sustineret dixit tandem

ergo sim prudens at ille intellexissem
itaque si tacuisses quod prudens esses audi
te correctos meos hic accedit ad
specialem correptionem ubi primo exci
tat attentionem et secundo subdit ipsam cor-
reptionem magister deus indiget tertio
comminationem ipse nos arguet quia in
abscondito audite ergo ergo verba
nam audite insipiens meam audite
correptos ac si dicat applicate nos
ad regulam ut efficiamini recti correptio
enim est sicut regula reducens pravi-
tates ad rectum iuxta illud erunt prava
in directa ysa xl et quod dicitur prov xv.
auris que audit increpationes vite
in medio sapientum commorabitur
contrario dicitur eccl xxi. qui odit corr vesti-
gium est pecc i. dyaboli qui a nullo
dirigi potest et iudicium labiorum m.
ipsa correptio iudicium notat et quia
ipsum pravum ondit dignum pena et
iudicium patris audite filii et facite
ut salvi sitis vel iudicium labiorum m.
i. sinam que de labiis meis prius
examinata procedit secundum illud os iusti
meditabitur sapientiam et iii. sinam ex
quisitam et examinatam scilicet magister
deus indiget meo iudicio qui veritas
est ergo deus mediator non eget quia
veritas fultui non quit auxilio fulcitus
lux enim non eget auxilio tenebrarum
eccl vi. que societas lu. ad ten. ut
est eo quod supreme tamen eius contra
me loquamini dolos i. sinas duas
contra me dolose confictis ipi enim
esti de alio loquentes in beatum Job in-
tendebant retorquere iacula sua de
talibus ier ix. sagitta vulnerans lingua
eorum dolo mendacium est contra veritudinem

intellexus dolus contra simplicitatem
affectus numquid faciem eius acci
pitis et pro deo niteo hic arguit eos
de temerario iudicio iudicabant
enim ipsum quamvis nichil sciret de
ipso sed ad hoc tamen ut vites dei vage
viderentur unde arguit eos te-
meritatem in tribus in usurpando
quod suum non est in credendo placere
in eo quod displicet cum placebit
ei in credendo latere eum qui omnia
videt cum decipietur ut homo
vestris fraudulentiis et hoc est magister
faciem eius accipitis i. auctoritatem
usurpando me deprehenditis contra
illud ro. xiiii tu quis es qui
iudicas et pro deo i. vice dei iudi
care nitimini primum hominum est
iudicium et sequentibus notabiliter dicitur
nitimini neque enim vitium est vite
dei iudicare cum quo maxime et
sum quod commissum est ergo qui sine
commissione iudicat vel alium quia
commissum est et non se nititur ne ali
exponit hic habemus quod pro deo
iudicare nititur pro deo inquit
iudicare nititur qui cum infirma
malitia reprehendit quia se retorsum
per compassione non infirmatur
quia solus dei est tamen propter
impassibilitatem tamen propter innocentiam
et hoc est quod dicit glosa illius solius
dei est peccata hominum sine compassione
districte qui cum omnia sue omnipotentie
cognoscat percutere ergo magister homo
sine compassione iudicare debet
tum quia infirma tum quia peccator
dio timuerit illi ne in quo alium
iudicat seipsum contempnet

iniquid vel faciem eius etc quod non
est verum tamen placebit ei. Deo. s. hec
dolosinum iudicium que celare i.
latere michi pot. q. d. unde est quod
homines placent hominibus in fictis
adulacionibus nisi quia ignorant
corda adulatorum. sed deum nil latere
pot. prius quod non placet sed displicet
adulacio et dolus etc. xiii longe
abest a superbia et dolo aut deci
pietur vel homo ut concinabi-
mus contra me eciam et ut in
deo adulacionibus fraudulentis
et hoc est ut fraudulenter qui dicit
non quia sicut dictum est sed ipse
novit decipientem ipse nos ar-
guet hic addit comminacionem
et primo ondit cuius est arguere
et talia crimina per minutis etc. Deo
quare ab ipso sunt arguenda vel
statim ut se commoverit deus ergo ipse
s. cui placere credimus exhibicione arguet
nos et hoc ad litteram fuit est unde
in ult. non estis locuti recta coram
me qui in abscondito faciem eius
accipietis accipere faciem in iudicio
est ex favore persone declinare
in partem vult ergo dicere quod qui faciem
dei in abscondito accipiunt que
de re dubia et abscondita conformo-
rem dei contra beatum Job determi-
nant quod non est acceptabile deo
pro. xxiiii accipere faciem in iudicio
non est bonum. aliter exponit gregorius
ipse nos arguet quia in abscon
accipere faciem dei duobus modis
potest intelligi sunt namque multi
qui veritatem in corde senciunt
et tamen que falsa sunt de deo loquuntur
foris vel. n. vinci videantur

et cognoscunt interius veritatem et tamen exterius
impugnant eam ipse ergo nos argu
ac si dicat tanto magis destitute
apud eum estis reprehensibiles quanto apud
nos conversum est vides istud alio modo
sunt nonnulli quidem ad mentem rede-
unt dei iusticiam contemplantes
orando ac flendo contremescunt sed
post ipsam contemplacionem hoc transcen-
dit inudenter ad iniquitates redeunt
ac si post dorsum eius positi ab eo
minime videantur unde qui in absco
dito. fa. dei. ac de eius iusticia in secreto
tu contemplacione recognoscunt
se statim ut se commoverit turbabit
nos hic ondit qualiter tales punientur
a domino. quia velociter et graviter et hoc
est statim ut se commoverit. s. de loco
suo ad locum iusticie in loco suo expec-
tat sed in loco iusticie iudicat et hoc e
quod dicitur mich. i. dominus egredietur de
loco suo dicitur autem commoveri quia ad
modum commoti se habet statim ergo ut
se commoverit turbabit nos tangit
duplicem penam. s. turbacionis et confusionis
vel penam sensus et penam dampni
ibi memoria vestra comparabitur turbabit
nos turbato venit ex repentino
et inopinato casu per turbati sunt et
moti sunt et terror eius irruet super
vitam. s. et compro viso superveniet
nos semper desuper videntes turbabimur
terrore horribili et memoria vestra que
nunc est apud alios in honore comparabitur
cineri quia de tanta flamma ambi-
cionis et honoris non remanebit
nec scintilla sed totum evanescet in
morte in qua corpus resolvetur
in cinerem sap. ii. extinctus cinis
erit corpus nostrum et redigentur in
lutum cervices vestre quasi sit poderosum

nisus sit precuntie solet superbia de
signari ceruix in luto redigitur
qui superbus conculcatur quod ad literam
fit in morte unde dicit Gregorius intueamur
qualia in sepulcris iacent diuitum
cadauera et certe ipsi erant qui extol-
lebantur honoribus terris rebus ti-
nebant despiciebant ceteros et quasi
solos se esse gaudebant et de [illegible] non
pendebant quo tendebant nesciebant
quid erant propter hoc notabis contra tales
Innocentius quid fetidius inquit
humano cadauere et quid horribilius
homine mortuo cuius erat in vita glo-
sus amplexus in morte terribilis aspec-
tus quid ergo diuicie quid delicie quid
honores diuicie non liberabunt a mor-
te delicie a putredine honores a fetore
O qui modo sedebas gloriosus in throno
modo iaces sepultus sub tumulo o
qui modo videbas letus in aula modo
iaces oppressus sub tumba o qui
modo vescebaris delicate modo consumeris
vermium multitudine memoriale nouis-
sima taceto quod parumper ut loquar
quecumque mens suggessit quia
lacero carnes meas hec est illa pena
in qua manifestat in nobis sua et pro
insinuat paciam sua secundo iusticia
in prima ondit quod de ira non despe-
rat in secunda ondit quod iusticiam conside-
rare expectet ibi audite sermonem
meum primo ergo insinuat pene tol-
leranciam secundo paciencie longanimitate
iii spei fiducia iiii ne spes degeneret
in presumpcionem subdit iuste districta
discussione examinacionem primum hic
quia lacero carnes meas secundum ibi et
etiam tertium ibi et si occiderit quartum
ibi verumptamen vias meas petit autem
primo audienciam quia sciebat eos

defecti principe in meditacionem
ibi taceto parumper in quo innuit
diuturnum silencium est eis pena
secundo quod dicit eccl xix afficiar verbi
preteriit fatuus ut loquar quecumque
mens mea suggessit i. racio
uel racionis dictamen suggesserit
i. deus dicit in quo duplicem
locucionem excludit impetuosam
quia per deliberacionem loqui et [illegible]
primo veniat sermo ad limam quam
ad linguam et prouerbiorum xvi ubi sapientum
sancta ponderabuntur excludit eciam
prauam locucionem que et si ex deli-
beracione veniat non tamen secundum
instinctum racionis sed sensualitatis
non quod mens suggerit sed quod sensus
[illegible] labia imprudencium stulta nar-
rabunt eccl xxi psalmus os tuum habun-
dauit malicia et lingua tua concinnabat dolos
consummare ex deliberacione est sequitur
quia lacero carnes meas dentibus meis hic
nos credatis quod ego loquar ita sed
locutus sum ex elacione animi et quod
inanem delectacionem uel gloriam in meo cru-
ciatu in loquendo similiter michi
esset tacere sed propter curam salutis mee
grande penam sustineo et hoc est
quia lacero carnes meas affligo dentibus
i. sermonibus formatis mediantibus
dentibus [illegible] non est figura in scrip-
tura pro nobis dentes ponens per
dens conteret dentes et animam meam
porto i. longiter vitam miseram
sustineo manibus meis sicut re-
onosum que in manibus sustinetur
[illegible] nunc accipi [illegible]
ut [illegible] gloria animam in manibus por-
tare est intencionem cordis in opera
ondere carnes lacerare dentibus
est ea que in se [illegible] deprehendit

diligenter discutere vnde glo(sa) cum sen-
sibus interius carnalium infra discus-
sum me districte coram hominibus
iudico vel quid appetam in operibus
ostendo hunc exponi queit pes mea
mea in manibus meis propter sequitur et
si occiderit me in ipso sperabo. q. d. non
sperarem salutem quia hec facerem
sed certe spero quia si me occiderit
vel usque ad mortem flagella aggra-
uauerit tamen in ipso sperabo glo(sa).
vere paciens est qui adversis terretur
et tamen a spei sue rectitudine non
curvatur. Verumptamen. hec est pars
in qua ostendit se districte discutere
consciam et corrigere vitam et primo
ostendit quod talis discussio et correctio
est via salutis. secundo per contrarium
ostendit ibi non enim veniet in conspectu
eius. vel primo ostendit quod talis
correctio est via securitatis et sa-
lutis. secundo per oppositum quod palliatio vite
est via perditionis et desperationis.
dicit igitur ita dico quod firmam spem
habeo in ipsum que nullo modo potest auelli.
verumptamen et si ita sperem ne spes
in presumptionem degeneret vias meas
vel opera cogitationes et verba que sunt
vie mee arguam districte examinan-
do et increpando meipsum vel vias
meas vnde in alia translatione premere reprehendo
etc. et ipse erit salvator meus. arguam
inquit in conspectu eius in corde
ubi ipse solus conspicit. Ier. xvij.
profundum est cor hominis et inscrutabile
quis cognoscet illud ego dominus. non
sicut ypocrite qui aliqui in con-
spectu hominum se crudelitate et falsa
humilitate arguunt volentes sig̃re
uitatem sed pretendere humilitatem
iuxta illud Eccl. xix est qui nequiter
se humiliat. et ipse erit salvator meus.

Et hoc est congruum ut qui medico suum
ostenderit egritudinem ab eo recipiet sa-
nitatem. ysa. xliij. narra si quid habes
ut iu(stificeris). non enim veniet in conspectu eius
dicit legitur sit ego arguam vias
meas in conspectu eius nolo celare
nolo palliare et dico in conspectu eius
quia non veniet in conspectu eius et non adu-
nabit se ex corde intimo et non omnis ypo-
crita et si exterius iudicatur se arguere
non tamen veraciter vel ita id est arguo
vias meas ut ab ipso salutem consequar
et tamen salvatus in conspectu eius apparere-
am iuxta illud ps. quando veniam et apparebo
etc. non enim veniet in conspectu eius non
enim videbit apparere in conspectu eius
iudicis omnis ypocrita quippe quia non
acceptat opera eius et si videantur
bona sunt enim vana. Ez in lege dei
exo. xxiij. non apparebit in conspectu
meo vacuus et ysa. xxvj tollatur
impius ne videat gloriam dei. solet
dicere isti magnates qui abhominantur
aliquem non adducatis eum in conspectu
meo per hunc modum quia ypocrita
abhominabilis est apud deum non volet
nec videre et non quod dicit omnis ypocrita
quia multa habet appellata singularia
secundum speciem est enim ypocrita similis est
sepulcris qui malum quod in occulto
agit in aperto dissimulat Mat. xxiij. Item
bonum quod non agit agere simulat Mat. vj
exterminant facies. Item qui bonum quod agit
ostendat Mat. vj cum facis elemosinam noli
tuba canere. Audite sermonem meum.
In parte ista ostendit beatus Job iusticiam
et innocentiam suam propter amicos qui in
ipso scandalizabantur et ostendit se confi-
denter expectare iudicium divinum et
primo coram amicis proponit innocentiam
et iusticiam suam secundo redit ad propositum

disputacionem et collacionem cum deo ibi
Quia tacens consumor. Primo autem excitat
attencionem amicorum respectu dicendorum
secundo profert sentenciam ut capit intencionem
ibi Si fuero iudicatus et illa in. d. quia
primo ostendit fiduciam quam habet apud iudicem
secundo securitatem quam habet apud accusatorem quis
est qui iudicatur mecum. et hoc est audite
sermonem meum racionabilem locucionem
et utilem et enigmata mea scilicet sentencias
parabolicas et profundas. enigma proprie
est allegoria obscura et sumitur hic
pro similitudine obscura cor. xiii videmus
nunc per speculum in enigmate. enigmata
inquam non solum aure exteriori sed intellectu
percipite audite hec omnes gentes etc.
Si fuero iudicatus hic ostendit securitatem
suam tam ex scientia meritorum quam ex con-
temptu accusatorum ibi quis est qui iudi-
catur mecum. dicit ergo Si iudicatus fuero
intellige secundum condicionem humane fragi-
litatis et qualem cursum aliorum hominum
scio scilicet homo potest scire quod iustus
inveniar ab eo qui querit et scrutatur
renes singulorum q.d. non putans iusti-
ciam meam esse superficialem et appa-
rentem ante oculos hominum tamen talis
sum intus qualis apparebam exterius
ante oculos hominum et non sicut dicitur
in prologo super ps. alii iudicantur et pereunt
ut mali qui acceperunt fidem ro. ii.
alii non iudicantur et pereunt ro. ii. omnes in
lege alii iudicantur et regnant videlicet
qui peccata per penitenciam diluerunt
de quibus potest intelligi quod hic dicitur. Sed
magis cum deo iudicant tamquam asses-
sores supra in. iudicabunt alii vero
iudicant et regnant qui precepta
legis perfectione vite transcendunt

Si ergo iudicatus fuero scio quod
iustus inveniar. Sed videtur presum-
ptive et presumptuose loqui videtur et
utique presumptive et sibi contradicere
supra dixit Si iustificare me voluero
os meum condempnabit me. et nemo scit
utrum amore etc. ad hoc dicendum
quod loquitur hic non de scientia certitudinis
sed vehementis probabilitatis quod autem
dixit supra Si iustificare me voluero
loquitur secundum opinionem amicorum
id est iustus apparere reprehendendo
divinam iusticiam hic autem dicit ut non
appareat quia superbus erat et
reus nec ut dei iusticiam repre-
hendat quia timebat deum sed ut
accusatores repellat unde et secun-
dum quis est qui iudicetur mecum
ut aliud secundum gregorium qui peccatorem se
cognoscit esse iustum se factum
confitetur ex munere alius etc.
ostendit quod non metuit accusatorem
qui iudicetur mecum. scilicet tamquam actor
conveniat in iudicio cum reo unde
hic sumitur iudicare pro contendere
que est inter actorem et reum.
q.d. quis me potest convenire et accusare
coram iudice q.d. nullus et merito
dicebat quia nec sathan invenit
quid accusaret in eo ro. viii. quis
accusabit adversus electos dei deus
qui iustificat quis est qui condemp-
net quis est iniqua qui iudicetur
mecum veniat q.d. audacter
et confidenter expecto iudicium
si est qui me velit accusare silet
ipsi nunc est qui iustificat me
quis est qui contradicet michi
stemus simul quis est adversarius
etc. quia tacens consumor. Sed
reddidit hic Job amicis suis

ronabilem visione h' redit
ad desideria et ꝑpositum collo=
nem seu disputatiom tum deo
et primo tacitur dilacom ꝯo petit
loquendi expeditiom duo tn nesa=
riae in m° aggreditur ipam col=
locucom seu disputatiom ibi
qntus h'eo iniquitates et pctā et
dicit itaqꝫ qui tacet ꝯsentire h'
est qui permitto tps transire inq°
ꝯtinue ꝯsentior et no loquar
tu deo deꝫ ꝑa salute al' pt refu
ad ꝑcedentia quis e qui iudicet
metu .i. qui velit accusare q. dicet
nullus est . et si nullus est qui tacens
tamqm no inveniens qui me
accuset vel extinc vel interius
tum ꝯsentior flagello diuine iustic
nuqꝫ lex iudicat quequam nisi
prius audit al' ꝑm glo qui sit
mihi ut accusatore extinc nullu
timeam nec sit impossē ut int'
me accusatrice conscie no timem
tacens em ꝯsentitur qui intus
nesc accusat und dicitur quiae
tacens ꝯsentior tace ꝯuz vero
ꝯuqꝫ notum vero ignorantia
est b. sicut tibi nullus vnde ē
ut tace reuerentiam est . xxxv au=
di tacens et preuentia tace . de=
fcm audientie est . xxxv ubi
no est auditus n̄ effu sermo .
scandalu auditoru tamqꝫ b. p'=
dens in tpē illo tacebit quia tpē
ma est . et ꝯ egrio no notum est
a confone ꝑpi delicti piculosu
eni est no reuelare morbum
est m. ꝑnia tua n̄ ꝯfunderis
et h' ꝑpaliter qui tacet ꝯsentior
a laude dei opprobriosm̄ em̄ no
laudare bn̄ficiu et gras agere

to ipsa h'om qui remisimu dm̄ ne ta=
centis pe bndictam dm̄ mei tpē
bndo et tacens a laude pot dic ꝯur
tacens ꝯsu quia ingratitudo ē uety
urens ab opatina erudito pro nimi
ipsa vn̄ be mich qui tacui ipsa . h'om ab
simili et deuota orone trem m . non dec'
regine ē et ꝯ no dicat non taceat pu=
pilla oculi tui quia in orone fregnt'
magis clamat pupilla qm̄ lingua
duo tm̄ no facias mich et tunc afaae
tua no abscon . hic petit beatus iob
expedicom loquendi et primo petit ipam
expedicom que est securitas loquendi
ꝯo signum ipius securitatis ibi boca me
et ego rndebo tibi petit 2° amocom
eorū que impediunt securitate loqndi
ad dm̄ que sunt duo excessim dolore
et uehemtia timoris et h' est duo tm̄
ne facias mich .i. aufer a me duo
que sunt et tunc afa . tua non abscon
.i. no sube fugiam ꝑntiam tuam
sicut h'o qui no audet comparere
coram iudice sicut fecit adam qui
dixit audiui dne voce tua i paradiso
et timui eo qd nudus eem et abscodi
me man tua .i. seueritatem flagelli
longe fac a me h' est manu deg na
exo m . extenda manu mea et p'
cucia egiptum longe fac a me glo
optat pena trasire pe amone pla=
gas tuas et fortitudo mea depea
ꝑ futura no me terreat sensisse ē yo
auferat a me virgam sua et pauor
eius no me terreat nequꝫ em possu
metuens rndere boca me et eo rnde=
bo tibi q. d. h' ꝑsigno licencie fac
m̄ ut dignus m̄ loqui insido uo=
luntatem tua et ego rndebo tibi
confidendo tibi mam mea et salte

ego loquar proponendo tum mecum
contra adversarium et tu riude michi
revelando in racionem huius percussionis
quam ignoro et hoc est quod subditur
quantas habeo iniquitates quasi sic expo-
nam sui conditori precium quasi
familiariter ac corporaliter querit
ut per hunc audiat quam ignoravit et in
huius mediatum que novit vel aliter
notare dei est nos amando et diligendo
respice ro. viii. quos novit et ceteri
Unde aut [illegible] est amoti illius bene
opibus pater ut dicamus cum samuele
illud quod iii. ecce ego domine quia vocasti
me Ubi apte di. cum ece loquar et tu
rudebis loquimur [illegible] illi cum eius
facie per desiderium postulamus videt
non locutus cum desideriis vires satisfa-
ciendo apparet quod desiderium primum
conclusit dominus hic aggreditur beatus
Job collacionem suam cum deo et dividitur
h' in tres [illegible] prima petit
certificacionem de causa pene insedit
plangit et conqueritur adversionem
vel aversionem ire domine. cur fa. tu. ab-
scondis me. in tercia tangitur ad pro-
notacionem clemencie seu ad devocionem
ut magis ipse loquar ibi homo
natus de muliere petit quod certitudinem
de peccatis omnibus et quantum ad magnitu-
dinem tangit duplex genus peccati
commissione et ex omissione et delicta
peccatum commissum tangit secundum triplicem
differentiam in primum iniquitates
ipse peccata inde scelera dicitur quod beatus
Job quantas habeo iniquitates et quot
et quanta quasi in primum quod peccatum
ipse est iniquitas quia contra eq-
uitatem omnes enim homines ut dicit [illegible]

non genuit equales ideo universalis eq-
uitatis sunt duo precepta non facias
alii quod tibi non vis fieri et que
tibi vis fieri eadem facias alii
unde scriptum tho. iv. secundum luc. vi.
quodcumque ergo contra hec duo iniustas
est et hic prohibetur levit. xix. non
facies quod iniquum est iniquitas
tamen quibus sunt [illegible] pro
omni peccato quibus ipse sicut patebit
quantas habeo iniquitates [illegible]
in incipium [illegible] sibi retinet
quia non contrahitur per exclusi-
tam comparacionem peccatum aut dicit
homo ipse qui directe non iniuriatur
alii quia quod deo iniuriatur hoc
est ipse ymaginem eius quam gerit
sicut [illegible] gule vel accidie et hic
scelera mea que quasi inde [illegible]
de quibus ose. vi. scelus operati sunt
[illegible] quid est quod dilectus
meus in domo mea facit scelera
multa huius peccata sunt ydolatria
[illegible] et huius inde di-
celeratus atque delicta in obmitte-
ndo faciendo. delictum enim dicitur quasi
delictum et de talibus dicitur quod delicta
quis intelligit hec in qua omnia
unde [illegible] quia [illegible]
sunt [illegible] non iustificatus sum
[illegible] iustorum labor est ut seipsos
inveniant inveniendo flendo atque
corrigendo ad meliora perducant
cur faciem tuam hic conqueritur beatus
Job de signis iracundie dei
et primo conqueritur subtractione
familiaris benivolentie hoc est
sione offense ibi contra folium
quod rapitur. cur [illegible] fa. t. ab

pfacie absconsione intelligit
familiaris consolacionis subtraccio
ut p faciem intelligamus gratiosum
aspectum nostrum illud hester xv facies
es tua plena gratia sit a. p vultu
ira pe vultus dni sup facientes
mala sic p faciem gra unde in
unde cccc narrem dr mihi ym oste=
dat dns faciem suam tibi et in ps
onde faciem tuam etc io dic cur
faciem tuam abs. simile dc ipsa
ius ecclesie ponte mad iustitiate
usque dne obliviscaris me dne
in finem etc et arbitraris me in
i. arbitrari videris signa indigna=
tionis ostendens michi et by quare
posuisti contrarium tibi et arbit
me etc quia si me ut inimicum
respiceres tue me visionis lumine
non privares contra fo q uen. ra
hic conqueritur ostensione offense
et primo ex parte dne potentie scdo
ex parte dne sapientie ibi scribis enim
contra me amara. insinuat hic mo
retho. p anthitesim dnam potem
in adversante fragilitate humane
condicionis ex parte sustinentis et hoc est
contra folium q ven rapit homo dr
folium ppt instabilitatem stipula pp
fragilitatem unde greg quid est ho
nisi folium quia videlicet arbori
in paradiso cecidit. i. a fructu arboris
taliter ut ab arbore vite de q
pu. xiij. lignum vite est hijs qui
apprehen. e. ut a statu arboris cecidit
et fructus est folium erat enim quasi arbor
posita in paradiso quid est igitur ho
nisi folium q videlicet ab arbore
in paradiso cecidit quid est ni folium
qd vento tempestatis rapit a desi

deriorum flatibus levatur unde bene
ysai dr homines cecidimus quasi folium
universi et iniquitates nre quasi ventus
abstulerunt est et folium ppt instabilitate
tuo qui inmutatur es apud quem non
est transmutacio nec vicissitudinis obum=
contra folium ostendis potentiam. homo folium
fuit in tentacione sed stipula facta in
deiectione folium fuit quia de alto cecidit
stipula fuit arida quia viriditate gre
amittens ardore penalitatis confractus
est et consumptus nam. i. consumitur
velut stipula ariditate plena unde
eleganter minatur beatus job cum dicit
contra folium qd vento ra. os. po. sequitur
scribis enim contra me amara hic beatus
job premiratorem tractatur ut consequitur
in adversione dne sapie in ipsum
et introducit dnam sapientiam tamquam
districte iudicantem unde describit pro=
cessum iudicij contra se primo in multi=
tudine exquisita accusacione in adhibita dili=
genti caucione et accusatum v posuisti
in nervo pedem meum. in districta discus=
sione cunctas observasti omnes semitas
alr distinguitur hec pars quantum cont pre
cedentem quia primo proposuit admira
tiva quomodo cur faciem tuam hic ante
manifestat et explanat admiracionem
suam scribis enim contra in. e. bene dixi q
contra folium qd ve. ra. qd istud sit nec
manifestum est scribis enim contra me ama
in ipso pergameno carnis mee ama=
ritudines i. penas amaras pro quibus
quas actitaverim decreme me notis ex=
ponit hic greg sic enim quod loquimur
transit quod vero scribimus manet deus
ergo non loqui sed scribere amaritudines
dr cum dni sup nos eius flagella
durantur et nota ppt hominem de qua

thi iii. omnis scriptura divinitus inspi-
rata utilis est ad docendum ignaros
ad arguendum negligentes ad corripi-
endum in malo persistentes ad erudiendum
penitentes extra ruditatem ponendum
hanc autem scripturam nequis se possit excusare
factum est in libro ii ro. ii gentes que
legem non habent ipsi sibi sunt lex qui
ostendunt legis scriptum nec solum in mundo
minori est scriptura ista sed etiam in mundo
maiori in quo quelibet creatura est quasi
scriptura et totus mundus quasi quidam
magnus liber unde constat apoc. xx iu-
dicati sunt mortui ex hijs ysa. xxix
erit vobis visio sicut verba libri. ro. xv. quecumque
scripta sunt etc. hec visio omnium etc. contra
hominem scriptura inducitur contra reprobos
quod significatum est dan. v. quod balthasar
vidit manum scribentem contra candelabrum
i. in manifesto ut ab omnibus videatur
erat autem scriptura mane thechel phares
hec est amaritudines quas scribet
iudex contra peccatores prima amaritudo
est in morte in qua scribitur mane nu-
mit deus regnum tuum et complevit id
facit in iudicio ubi scribetur thechel id est
appensus est in statera iudicij et inventus
es minus habens. iii erit in gehenna
ubi scriptum apparebit phares divisum
est regnum tuum et datum est medis et
persis dyabolo et angelis eius crudelibus
scribis enim contra me amaritudines hec decipi
poterat beatus iob quasi non contra eum
sed pro erant amaritudines unde scimus
enim quoniam diligentibus deum etc. vult
sed et consumere me vis etc. q. d. si sunt
aliqua peccata pro quibus ita debeam pu-
niri suspicor quod hec sunt peccata adoles-
cencie me adolescencia enim nam est ge. viii
proni sunt sensus hominis et cetera ab ado

lescencia enim et voluptas nam facit
quod etate mea iniustus quia in iuventu-
te sua se peccare non invenit ado-
lescencie facta primi mensit et distinguit
beatus gregorius etates sic prima etas hominis
infancia est et si innocentiam mentitur
nescius tamen sunt innocentia qua
habet de impotentia sed quia valet
dicere quod sentit cui succedit ado-
lescencia que videlicet etas est
prima in operacione ut lege unde
et in pluribus quam inveniunt se apta
fortitudinem ac post modum senectus
congrua maturitati dicit g. beatus iob
et consumere me vis hinc considerandum
est dicit gregorius quantum gravia sunt peccata
iuvenum et senum et si in ut ipsi
iusti sunt metuunt quod infirmi ad
hunc etatem deliquerunt sed posuisti
in nervo pedem meum ita dixi quod
scribis contra me amaritudines
ut actiones amaris et non solum
hoc immo quasi vehementer suspectum
detines et arcente fuge psalmus
impulisti me fortiter ut caderem tuo et
hoc est posuisti in nervo pedem meum
nervus est instrumentum carceris in quo
ponuntur pedes malefactorum fugitivorum
ne evadant et videte quod quedam
parabole sunt que secundum totum et partem
exponenti requirunt ut est illa ex
iit qui seminat seminare semen etc.
quedam autem que non singulariter
partem singule exponuntur sed secundum to-
tum ut hec unde non est hic requirendum
quid sit pes quid foramen nervi
ut huius sed sensus posuisti in ner
pe me. i. sicut latronem captum
angustijs me circumdedisti et ob-
servasti omnes semitas meas etc.
per se metha in quantum victus est latro

obseruat custodes carceris utrum
per aliquam ruinam parietis pateat
exitus. ita fecit dominus quia nec
modicum locum in corpore beati Job
dimisit quem flagellis suis ob-
strueret unde sequitur vel sequitur glosa observasti
omnes semitas meas .i. cogitaciones affectus
discussisti et examinasti per plagas
cor meum et vestigia pedum meorum
.i. intencionem operacionum considerasti
Gregorius vestigia pedum considerat quia
intenciones operum quam recte ponat et
examinat ne aliud quod rectum agit et
nec recto desiderio agat et Magister illud
per ego iusticias iudicabo vel
pedum vestigia sunt operum malorum
exempla que sequentibus relinquuntur et
q. d. non solum pro ipso malo opere
sed eciam pro vestigio mali exempli dis-
tricte iudicas pro quod dicit apostolus .i. thessalonicenses v
ab omni specie mala abstinete vos Augustinus
de conflictu viciorum timor dicat
testem habes deum in celis non sit
tibi curae quid de te suspicentur
homines in mentis tue humilis satisfacto
videt non est danda detrahendi
occasio non susurrando suspecto sed si ali-
qua sunt que corrigatur manifes-
tanda aut si desunt humili protes-
tacione neganda qui quasi putredo
consumendus sum q. d. ita ondis potenciam
tuam contra me quod valde indignum
videtur tante maiestati contra
putredinem sic inuehi vel animal
qui quasi putredo consumendus. potest exponi
iam de corrupcione penalitatis
qua de corrupcione viciorum temp-
tacionis ad litteram q. puta consumendus q. d.
sine alia violencia eciam in me
ipsum consumendus sum non est necesse
quod tu apponas manum vulgariter

dicitur lessiez leste trop aimi il mal ken
ni mette la mayn et quasi vestimentum quod
comeditur a tinea corpus enim ex seipso generat
vermes a quibus corroditur ps. in qui
vermis sunt fundamentum consumetur vel etiam
de corrupcione culpe sic exponitur et quasi
putredo consumendus quia sicut ex putredine
vermes sic ex carne motus surrepentes
oriuntur et quasi vesti quod comeditur quia temp-
tacio quasi insensibiliter hominem consumit vnde
dicit Gregorius quod in mundo temptacio non aliunde
sed a semetipso nascitur more tinee
tamen temptacio de qua exiit consumit
hanc tineam senciebat apostolus cum diceret
ro. vii. video aliam legem in me ma-
repugnantem et si de talibus tinea etc. gramum ancesti
mento procedit a tinea quia tinea sine sor-
tu perforat vestimentum et plurimum cogitacio
ita subrepit mentem ut mens ipsa
non senciat donec fine eius aculeo tran-
fixa per ad nichilum redactus sit et vestimentum
et ociosi in delicijs homo putrescat et vici-
vnt et oboriunt temptaciones sicut
tinea in veste ociosa et hoc est quod dicitur eze-
xvi. hec fuit iniquitas sodome etc.

Homo natus de muliere breui viuens
tempore etc. Superius conatus est beatus Job
diuinam seueritatem hic intendit ad ino-
tare diuinam clemenciam allegando non
solum sua sed eciam vniuersalibus hominis
generalem miseriam que requirit misericordiam
et primo allegat miseriam hominis in
morte secundo post mortem ibi lignum habet
spem. si pa. fu. re. m. prima vero primo
ponit persuasionem secundo insinuat peticionem
recede paululum ab eo etc. miseriam autem
vite humane allegat et quantum ad in-
gressum et quantum ad progressum breui vi-
uens tempore et quantum ad egressum
ibi breues dies hominis sunt prima
vero quia tum primo allegat miseria

mite tum ingressu qua in progressu ho
persuadet ex premissa allegacione ad dig
nitudinem Ideo quod homo natus allegat
beatus Job duplicem miseria in ingressu
vilitate et infirmitate in progressu vero
primo describit miseria in corporis singule
ho subiungendo figurali similitudine primum
ibi brevi vivens tempore ho ibi qui quasi
flos homo inquit natus de muliere
homo dicitur ab humo de qua fictus
est ad modum vasis fictilis psalmus lxiiii.
tu domine fictor et nos vero lutum natus
de muliere notat vilitatem et immundi
tiam quam contrahit in utero et ex utero
trahit ibi cum vilis conceptus vilior
educato et vilis egressio hoc est quod
allegat propheta contra gloriantes de nobi
litate generis osee ix effraim quasi avis
avolavit gloria eorum a partu ab utero et
a conceptu homo inquit natus egressu
de tali vase et ideo immundus i. xxv quis e
homo ut immaculatus appareat na
tus ex muliere natus inquit de muliere
mulieris nomine infirmitas designatur
de n. glo. gregorii quid inse hic fortitu
dinis qui natus est ex infirmitate
adhuc si qualitercumque egressus ad lucem
sed saltem diu fuisset in luce prius vite
et iocunditate aliquid esset Ideo et cetera
brevi vivens tempore in quo notat celerem
transitum et continuam corruptionem
quia quecumque mensurantur tempore
continue corrumpuntur et cetera unum inc^to^
qui omnes incorrupti sumus sapientie ix
corpus quod corrumpitur aggravat animam et
hoc ipsum allegando est pro homine ipsa in
corruptione naturalis excusat culpam
hominis ps recordatus est quia pulvis
sumus et cetera brevi vivens tempore adhuc
si nihil tantulo temporis iocunda vitam
duceret tollerabile esset utrumque sed ipsam

brevitatem concomitatur penalitas non
una sed multiplex et hoc quod sequitur
repletur multis miseriis et corporali
bus et spiritualibus glo. angustiatur
ad vitam dilatatur ad miseria
homo natus de muliere et ideo cum reatu
brevi vivens tempore et ideo cum metu re
pletur miseriis multis et ideo cum
fletu vero duplex vas portat scilicet
homo corpus scilicet et animam et utrumque
plenum miseria anime vero multiplex
est ignorantia rerum agendarum
Job iii. cur data est misero lux et cetera
viro cuius abscondita est via et circum
dedit eum deus tenebris thren. v. que
gaudium cordis nostri in luctum
angelus miser erat et miser est
omnis homo vinctus corpori rerum
mortalium carens bonis spiritualibus
quid unum miseros faciat et cetera lesio
bonorum naturalium pro miser factus sum
et curvatus et cetera de hiis omnibus
apok. iii. tu dicis quia dives
sum et nescis quia miser es et cetera
vel generalis est humano generi miseria
tripliciter nam fatales sumus ad sedu
cendum debiles ad operandum fragi
les ad resistendum corporis vero corporis
in ingressu dicit puer qui nascitur
a ploratu incipit nec videre potest
propheta calamitatis sue lacrime testes
sunt miserie sap vii. similem vocem
emisi omnibus et cetera in progressu vero
sensibiliter perpenditur omne quod hic
agitur pena et miseria est ipsi cum
corruptioni carnis servire admixta
atque connexa miseria est contra
frigus vestimenta contra famem
alimenta contra estum frigora require
quod multa cautela custoditur salus
corporis quod custodita amittitur
amissa cum grandi labore recuperatur

ratu recuperata sed in dubio est quid
hec aliud quam mortalis vite miseria
est iuxta illud ysa. xlvij veniet super
te repente miseria quam nescies post-
cessimum ia nobis hoc ergo vani-
tas vanitatum re. mult. mi. qui quasi
flos egreditur sub dua metha-
phora tangit progressum hominis
et tangit quadruplicem miseriam vani-
tatem in superficiali apparencia pas-
sibilitatem et contritur fugacitate
et fugit velud umbra et variabilitate
et nunquam in eodem statu permanet. qui
quasi flos egre sicut flos egre-
diens decoro superficialem quendam
decorem protendit ad modicum dura-
turum per filios suos sicut novelle ol-
ive ps. ps. omnis gloria eius quasi
flos feni ita eciam egreditur homo
in adolescencie speciem vana et cito
modica occasione febris calore
vel ipso successu temporis sicut flos
per ardorem solis marcessit iac. i.
exortus est sol cum ardore et
arefecit fenum et flos eius cecidit
et decor vultus eius deperit supra
.i. sup. ter illud qui ut flos egre-
i nativitate tenellus et passibilis
et fugit velud umbra quia quo
magis crescit magis ad terminum
tendit et sine cessacione continue
a suo principio elongatur et hec duo simul
tangit psalmista dies mei sicut umbra
declinaverunt et ego sicut fenum
arui et nunquam in eodem statu per-
manet secundum corpus neque secundum animam
quia secundum corpus modo calet modo
friget modo movetur modo quiescit
modo dormit modo vigilat modo
esurit modo fastidit cibum modo
egrotat modo languet modo saltat

ex parte anime modo letatur et exultat
modo tristatur et plorat modo torpet
ignavia modo dissolvitur lascivia
modo sperat inaniter modo timet mi-
serabiliter modo amat modo odit modo
desiderat modo fastidit modo dubitat modo
asserit de ista varietate potest intelligi
quod dicitur in ps. cogitaciones varie succedunt
michi et mens in diversa rapitur. bene
ergo dicitur et nunquam in eodem statu perma-
net. patria potest intelligi non ita esse. ibi
enim non egredietur sicut flos feni
qui ex parte egreditur et continue tendit
ad defectibilitatem et corrupcionem sed flo-
rebit in eternum non contritus passionibus
nec marcessit sed immarcessibilis et in-
passibilis manet ie. prov. non timebit
tunc a nive estus et in tempore siccitatis non
erit sollicitus tunc vero fugit velud
umbra sed semper renovatur ut aquila
et quasi semper oritur ut stella matutina
iuxta illud iob. xi cum te consumptum
putaveris orieris ut lucifer. tunc eciam
non variatur ut luna sed semper idem manet
sicut sol in claritate perfecta tunc
iuxta illud fulgebunt iusti sicut sol in
regno patris mei mat. xiij secundo dicit
dominus hic persuadet ex premissis compo-
sicionem ad creatorem et primo compa-
racionem ad ipsum respectu maiestatis
secundo respectu equitatis vel iusticie et ad-
ducere eum tecum in iudicio tercio respectu
virtutis ibi quis potest facere mundum de
de qu. Job. et dignum ducis super hu-
ius domine maiestatis dignum ducis
.i. dignaris super hunc despective
loquitur aperire oculos tuos ad
considerandum eius in iudicio vulga-
riter solet dici istis magnatibus ha

sic ne regardez pastorice uos mitte
part et p̄sunt modo loquntur ipsa abat.
i mundi sunt oculi tui dne ne uideas
malu et adducis eu tecu in iudi q. d.
corrupcionis contende cum ipo demisi
cum omnes iusticia homines iusticie tue
comparata sit potius abhominabil in
mundicia ysa. lxiiij omnes iusticie nre
et io dd ipsa non intres i iudicium
cum suo tuo quia no iustifi- quis
pt facere mundu quid est dne qr ita
districte exigis ab homine qd sit iustus
tui oz quod tu ipe tribuas qd exigis
quia p se hre no pt magis cum ex
ua sua sit peccator et i mundus ahi e
quis pt facere mundu qd tu exigis q
dicis sancti estote quia sanctus sum iere.
xv quis magis pt facere mundum tcs
qui ab utero ctrahit feditate originali
i mundicie et concupiscencie q. d. hic no pt
facere quis ab immundo mundabit lat
lxxxviij und sigñter dr leuit xij
mulier si suscepto semine pepererit
masculum i munda erit vij diebus
tcs et inducit ibi lex purificatonis
et infirme et orabit p ea sacerdos
et mundabi q. d. potest ne cum mun
dare sacerdos non ez orabit et mun
dabit ab eo qui solus mundare potest
hinc est qr dauid uidens i mundicia
sua dicebat asperges me dne ysopo
et mundabor. q. d. dne sm legem
aspergitur i mundus ysopo asticide
et sic mundatur. ez scio qd i mundi
mea no pot dilui nisi te aspergete
ut ergo dic btus iob. quis pt fa
ce mundu de immudo conceptu semine
nnc tu qui solus es. s. mundus
qr uiliter parte et perte bn mir
qd tanta districtoe exigis mundicia

ab i mundo cum no sit possit alia
hre nisi tu des und aug dne
continencia iubes da qd iubes et
iube qd uis et venia no pot ho
esse mundus nisi ideo deus tu
paratus est dure si homo parat
se ad suscipiendum ez btus iob
sic allegat ut potius supplicat
p miseria homines ut moueat in
dicem ad miam sez breues dies
homines sunt eu allegamit btc
iob condicoe homines quatuor
adm̄gisspm hic quātum ad eg̃ssu
et ipe tria tangit celeritatem
incertitudine ibi nūs mensium
et necitate constituisti t ini nos
ita est misera uita homines asci
mea utilis est paru durat et
breue spacium hic ad pnam p
qua de immudo possit fi mundus
et sic est breues dies homines s
hic notat sigñter spacium ad
bn agendum Dn eu dyō breui
nnces ipe nolens signal spa
ciu uite corruptibilis dicens qr
homines hic est illud quod dyoi
noie censeri pot in hoie uita
breuis sunt s. ix dies mei ue
locores fuit cursore iob. viiij e
qr breuitas huius uite tociens
replicat quia multu utilis e
considerato mox eni excitat uita
ad contemptum mundane p̄spitatis
etc omnes potentatus uita bre
uis sit et rex hodie ez qr pauci
contempnunt mirat zach. iiij qs
despexit dies paruos tcs ad tol
lerantiam momentanee aduersitatis
gen xxix seruiuit iacob et
uidebantur dies pauci et ad cau
lacionem boni opis etc ix quas

quodcuq(ue) pt manu t. ... ng
no paucitas adh sitit illud ec
xxxviij in psona mortui meo
esto iudicij mei desideriu et ne
sciat(ur) considerans eu q(uo)m uilis
est uita pns aspirat ad illam
que no h(abe)t fine ubi longitudo
dieru est pro uitam perpetuam
consequitur nu(mer)us mensiu. quia
uite deficient mensis eius ab
amore q(ui) est defectus apud te
.i. tibi notus notus est non
sibi etc ipo nesciat ho fine sine
sicut aucto(r) comp. la. x pis. ha
sit capitu(lo) homines uite in g
ideo hora ultima dei uoluit
esse incognitam ut (semper) nobis
possit esse suspecta et du illam
puidet no possumus ad illa nos
sine intermissione (pre)paremus
constituisti t(er)mi(n)os eius .i. apud te
diffiniti sunt t(er)mi(n)i uite humane
et inequali s(ecundu)m illud gen vi erunt
dies uite .c. xx an(n)i nullus
preter(it) mo tamen illu paucissimi
no p(er)ueniunt p(er)uenit ad ip
ma de etc xviij nu(mer)us dieru(m)
uite homi(n)um ut uite .c. an(n)i p(ost)
adhuc abreuiat dies inquit
anoru(m) nr(or)u in ipis lxx an(n)i
si aut in pot. lxxx an. et amplius
etc unde dicit qui preteriri non
no d(icitu)r qui p(er)ueniri constituisti
est t(er)mi(n)os eius inseparabiles
homi(n)is tamen p(ro)uidisti in p(re)scia tua
diffinisti qui preteriri n(on) potuit
intelligi q(uo)d tamen ez obi inte
ore additi sunt an(n)i xv. etc ab
pt sibi manu(m) inice .. pt tamen
p(er)uenire eadem rone et preterire ...
.. h ipo nec est q(uo)d ti intellca

an(n)i in p(re)scia dei diffiniti uel p(ro)uisi
no p(ossu)nt preteriri nec est p(er)ueniri q(uo)d ob
ezechie dicit q(uo)d additi sunt an(n)i n(on) ad
tamen constitutu s(ecundu)m dei p(re)scientiam s(ed) s(ecundu)m
meritoru(m) exigentia unde g(re)g(orius) quod
additu(m) est ex(tre)ma statutu(m) est sine
augmento in dei p(re)scia q(uo)d obi esto
q(uo)d iste sibi iniciat manu(m) uiolent(er)
nec p(er)uenit tamen dico quod non
quia si moritur tunc d(omi)n(u)s p(ro)uidit
ip(su)m mori [illegible] recede h(abe)t accede
ad petitionem et p(ri)mo exp(ri)mit eam so
subdit ratio(n)em et fine ut quiescat
ex q(u)o ita est q(uo)d sit miser homo et
tu qui uictore(m) es miserie et recede
paululum ab eo mitigando pena
nec sit absorbeatur ut no possit ...
natura et h(oc) est ut quiescat uacando
s(ibi) tibi et sibi s(upe)r .. intus .. domu
mea tam quiescam in illa donec
optata ueniat et sicut mercenarij di
es eius donec dies retributionis
ueniet dies inq(ua)m optata uiro
iusto sicut in .. .. ..i. qua expectat
mercenarius ut recipiat p(re)miu
laboris ... sit mercenarius p(rese)ntolans
laguit h(ic) (pre)ceptum p(er) ..qua describit
miseriam homi(n)is hic qui desc(ri)bit
miseriam eius p(ro) hanc uita et p(ro)
inequali (pro) bonoru(m) et maloru(m)
dispositio(n)e inseparabili q(ui)a .. h(abe)t tribuat
miseriam ... gen ondit dup(lic)it(er)
p(ri)mo p(er) co(m)paratio(n)em (secun)do p(er) similitudine(m)
unde dupte(m) ponit metha(phor)a p(ri)ma
est co(m)paratiua (secun)da exemplaris ibi
quam si recedant h(abe)t (er)go primo
describit p(er) co(m)paratio(n)em ad planta
nisi h(abe)t ratio(n)em seminale(m) remis-
cendi (secun)do manifestat p(er) ... ..
efficaciam si p(re)ssimi fuit tercio

modum productionis vel operationis inequalitate ibi si venit inter .i. c. remorum fuit impulsionem actu et adado .i. radice dicit ergo lignum si emortuum habet spem .i. vim seminalem indicantem propinquam speratur dicit ergo ut remisit modus loquendi est sicut cum dicitur homo habet generationem si prisinum hic tangit iiii naturalis seminis que est in ligno ad remittendum et in operatione productionem primo hic ondit in ligno in radice preciso secundo in ligno iam in radice in vetustato si semen inest terra tercio in ligno iam emortuo et quasi putrido et in pulvere emortuo dicit ergo si precisum fuit scilicet a radice vel a loco ubi prius fuit cultum et alibi plantatum rursum impetrat per virtutem augmentationem si senuit in terra .i. tempore arescit et mortificatum nisi illud hic viii quam antiquatum et senescit quod in tantum est et in pulvere .i. in superiori parte terre in terra pulvis emortuus fuerit tamen vel .i. spe arescens vel tali applicat pertinens quamvis non totaliter sit emortuus intimus ad odorem hic tangit modum remittendi et qualitatem modum describit primo quo ad causam secundo quo ad evidentiam vel facti tercio tamen autem tangit duplicem una ab exterius scilicet tactum humoris aliam ab intrinseco que est vis vitalis seminalis germinabit dicit ergo ad odorem .i. ad tactum vel vitutem similem dan. iii. odor ignis .i. virtutis non transivit per illos odor enim penetrativus est germinabit primum quantitativa ramos producendo ie. xvii erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum quod ad humorem mittit radices et facit tercio productionem foliorum et florum primum augmentativa quantum primo plan. e. mors ligni precisio signat separationem aeterne ie. xvii erit quasi lignum quod transplantatum est iuxta

renovationem mentis ephe. iiii renovamini spiritu mentis vestre per adventum in isti qui virens folium germinabit ramos pullulacio ramorum operum dilatationis eze. xxxvi montes isti ramos expandite senectus radicis viri insti contemptu et despectionem iob xii deridetur insti simplicitas ... germinacio inchoandi boni re pentacionem ecc. xviii cum consummaverit homo incipiet et faciato tunc am pliacio fidelium ad exemplum eius multiplicatio cant. v. tunc eum sit clate palmarum aliter sum quia per radix insti ipsa humanitas natura intelligi et radix mea aperta est sicut aqua que radix senescit in terra tamen natura cui mens defecit in pulverem reducta gen. iii. iam securis ad radicem arborum posita est tunc in pulvere truncus emoritur quia extitit tamen corpus astra spe dissipatum gen. iii. pulvis es et in pulverem reverteris sed ad odorem a. g. quia per virtutem sancti spiritus resurget eze. xxxvii. a. iiii venti veni spiritus et insuffla et facito quia ad illam spem redit ad quam creatus fuit si in paradiso positus peccare noluisset trenn. iiii. innova dies nostros sicut a principio homo non tamen mortuus fuit sensum amissione indutus spiritum con suspectione atque conspicitus homo non tamen mor. fu. quod utique morte et spiritum eius quis est homo qui vivet et non videbit mortem indutus spiritu sunt quasi indumenta corporis ad orna tum decipimus ecc. ix omni tempore sint vestimenta tua candida .i. sensus casti et mundi vel indatis per omnem temporalem desertionem iob .i. indutus cessisse sine dento mris mee atque conspitus quitum ad spiritus

mitalee qui statim evanescunt
ut consumpti per putrifactionem et
resolucionem & qui per putredo co-
sumendus sum ut ipso est iterum
possit apparere sicut lignum et reddi
singula singulis lignum pessimum
mors est lignum item pul-
lulat in ramos propterea mundatum
est ramis homo non mundatus sensibus
ut temporalibus non est lignum emortuum
in pulvere ad odorem aque germinat
homo consumptus in pulvere non ipso
est ei mors homo non in peccatori
cum emortuus sunt culpa mundatus
iusticia ut innocentia gen. iii. agno-
uerunt se esse nudos aliquis consumptus
pena non ipso est glo. qui in eum
timore non est nunc esse est Re. nec
inopia est nec in exilio dici esse
potest non in morte de homine sunt quae
non erant tamquam fiet in Job xxxiiii. B
eius etc. Sunt qui adeo recessit
gen. iii. adam ubi es. ubi est tu
anita deficit ut hie. baruch iii. ubi
sunt principes gencium ubi erunt
tam iudicum uenit unde illud ego
nisi ubi pecco. pe. iii. impius
et peccator ubi parebunt prima quo
ondit quid aliquis meruisset scia
quod amisit quid sunt ita super illud
ubi es non ignorando querit sed in-
crepando mouens ut attenderet
non esset te quid post culpam meruerit
in. qua districte deus iudicabit
prima quo mors ad gratiarum actione
deu. xxxii. nonne ipse est pater tuus
ita ad contricionem ie. ii. scena ...
tuos iudicium et inde ubi ut pro-
strata sis bern ad contricionem reuo-
cabit deus adam cum dixit adam ubi es
gen. iii. anges ego dum contor
considero quid merueri ad quod deueniam

quid perdiderim quid meruerim quid offen-
derim quid meruerim quid ichemam
quid demeruerim gloriam quam perdiderim
gratiam quid intueri maculam scientie
etherium quid offenderim creatorem c. ad
prudenciam ysa. xxxviii. dispone domui
tue quia morieris tu et non uiues quanta solli-
citudine aliorum in. super custodia quid
in dicatur in prima consideret quod accepit
in sca quid amisit in tercia quo tendit
in iiii. quid videbit et quid accepturus
sit quo in ... miseries hominis in equali
per morte per comparacionem hic ondit
primam similitudinem insufficibili elemento
et primo tangit similitudinem quo adaptat
in homine mortuo dicit ergo quo si rece-
dunt aque de mari mare est mater
aquarum unde illud ecc. i. omnia flumina
intrant mare et mare non redundat
si recederet aqua de mari et per quod
deficit et desiceret fluuius quia non
haberet influenciam nutricem eodem modo
recedente anima a corpore omnes sensus
... arescunt et non potest reminiscere
corpus quia non habet influencia sicut
ut fluuius bernardus dicit quod non est ita de
homine sicut de arbore abscisa quia
illa habet adhuc influencia humoris
sed sicut de flumio arefacto per recessum
originalis humoris et hoc est quod sub-
ditur sic homo cum dormierit s. sompno
non mortis recedente anima et signat
dicit cum dormierit ut intelligas quod
non omnino recedit quia reuitatur thes. iiii.
nolumus nos ignorare de dormientibus
etc. non resurget esto tum quod aresciat
mare quod est mater aquarum oportet
fieri item uirtute diuina innouacionem
in celis ad hoc ut item influet sic non
influunt anima in corpus quod reliquos motus
ascensum donec fiat innouacio celorum
et hoc est quod sequitur donec atteratur
celum i. donec cesset motus celi et

tracis transmutacoes et impressiones cessab
Ꝯ grandto pluuiaru et imbriu grandinis
roris et omnia talia et similia quibus corr-
rupto i nouabr mundus s͠m forma
qua nunc ht .i. corps vz. preciti figura
huius mundi et sic xxi celum et terra transsi-
ecysa. Apoc xxi. vidi celum nouum et terram
nouam et pe. ultra adueniet dies domini
in quo celi cu magno impetu transient
ela no talos soluentur Job xiiii. Homo cum dormierit
sic attritur non euigilabit .i. no excita-
bitur. ad inuita per quod relinquitur que tunc exci-
tabitur et que ipse non dubitet declaratur Job
xix. Scio quod redemptor meus viuit et
in nouissimo die de terra surrecturus sum
istud est Job. attritur celum non euigi-
nec consurget de somp. s. benedicit consurget
.i. simul surget anima cu corpe sua
enim viri iusti resurgent vm in gloria
istud est quod prima apoc. quaeritur de hoc quod
dicitur attritur celum no eni que sit illa
attritio et quo ordine fiat contra primum
de phis quod motus celi est ppetuus ergo
numquam cessabit Item hic plata exttansita
ipsius motus quia ad hoc mouetur ut
suo motori assimiletur sed semper erit iste
appetitus cu sit naturalis Item s͠m philosophum cor-
supiora sunt ingenerabilia et incorrup-
tibilia Item quaeritur de ordine dicitur n. quod
nisi mundi finis adueniat homo no
euigilabit ex hoc videtur quod attritio
ul innouatio mundi fiat an iudicium
ex hoc videtur per illud pe ignis ante ipsum
precedet contra tamen iudicatis impiys
et mictium ignem misit figura huius
mundi mundanorum ignium conflagra-
tione peribit ad hoc est dicendum s͠m omnes in
nouacio elementorum per ignem futura est
de innouatione autem celi opinio est diuersa
.i. quia quidam dicunt quod ela et celi vi-
sibiles omnio corrumpentur et redigentur

in prima materiam et tunc de nouo re-
nouabuntur sed hec opinio contra philosophum
et contra contra doctores theologie
vnde dicunt quod elementorum innouatio per
ignem fiet innouatio autem celestium
corporum no fiet per abiectionem aliquam
sed per meliorationem et quiete tunc
enim cessabit motus et augebitur
lux eorum quod obicitur quod motus celi
ppetuus est verum est s͠m natura
mobilis quia circulare est secundum
virtutem motoris quia no fatigatur
in mouendo sed per comparationem ad finem
ultimum no est ita finis enim est
multiplicatio electorum quia motus
iste est naturalis ad generationem vnde
completo numero cessabit quod obicitur quod
semper petit assimilari verum est et semper
assimilabitur ex alio tunc et modo nunc
enim assimilatur in productione tunc autem
in quiete et immutabilitate. quod quaeritur
de ordine quidam dicunt quod duplex est
effectus ignis qui precedet iudicium
s. purgare et innouare quantum
ad purgationem precedet quantum ad
s͠m sequitur iudicium. Alii dicunt quod
duplex erit ignis vnus ad pur-
gationem electorum alius ad purgationem
electorum quis in hoc tribunal
hic ondit dictum dicitur statuus pr
morte bonorum et malorum et primo
ex parte bonorum secundo ex parte malorum ibi
morientis cadentis de fluit in prima parte
ondit beatus Job prouinciam status
illius et insinuat spem et fiduciam
qua hit in resurrectione mortuorum sed ante
insinuat duplex consideratio et petitio
confidenti per consolatione ibi putas ne
mortuus etc in prima exprimit
desiderium suum sub triplici petitione
optat ei protectionem a pena absconsionem

abuna et abscondas me et certi-
tudine deuina et constituas m[ihi]
tempus. prima habet duas. primo petit
ut dictum est protegi a pena secundo abscondi
a societate mala. Dicit ergo quis mihi
hoc tribuat .s. superiori ex quo v[...] in
in profundissimum infer. Dicit s. t. in ro-
superior pars inferni dicitur locus pro-
fundissimus i. valitudinis terre protec-
gas a pena .s. in sinum abrahe ubi
lazarus protegebatur luce xvi de
istius loci protectione exo. xxxiii pro-
tegam te dextera mea faciem autem
meam uidere non poteris et abscondas
me .s. a malis luce xvi inter nos
et uos chaos magnum etc. vel potest
exponi a hostibus unde Jo. cwanta
di orasse ne occurrent spiritus tene-
brarum. donec pertranseat furor tuus
i. iudicium quo punies creaturam
tuam tamen vehementer sicut pater
furibundus dicitur si filium suum in
igne proicit vel furor non dicitur apte
dei sed punitorum qui furibundi effi-
ciuntur propter pene vehementiam ysa.
iii. ardens furor eius et grauis ad
portandum. propterea domine ne in furore tuo etc.
Et constituas mihi tempus. nunc hic fuit tempus
gratie cor. vi. ecce nunc tempus acceptabile
tunc enim finita est ira quia tunc recon-
ciliati sumus ro. v. in quo recorderis
mei a pena liberando vel a limbo vi-
detur enim deus suorum oblivisci
dum non liberat. ps. domine usquequo
oblivisceris me. Putas ne mortuus
hic insinuat perscolationem fidei
devocione sua. sed quia res ista est
valde ignota hominibus nisi per fidem
ideo primo transit persona querentis
secundo persona certificantis in cunctis
diebus. Dicit ergo putas ne. dictio est
interrogativa. mortuus homo
sicut multi dubitant vel expressio est

desiderii sicut dicitur putas durabo sequitur
cunctis diebus quibus nunc. hic certificat con-
currenti expectatione visionis secundo declarat
causam et modum. vocabis me. tertio disponit
et congruitatem expecte expectationis cum
quidem gressus/ cunctis diebus quibus etc. in
quia tota vita nostra pene militia est
job vii. expectata per spem que est certa ex-
spectatio future beatitudinis primo Jo. expec-
tatio iustorum leticia. phil. iii. saluatorem
expectamus donec veniat immutatio
quia corruptibile hoc induet incorruptionem
cor. xv. omnes quidem resurgemus sed non
omnes immutabimur. Econtra incredulis semper
nec non est reuisio finis. uni vocabis me
hic ostendit quando fiet immutatio s. ad gene-
ralem autem ad hoc quod fiat tria s. diuine uo-
cis iussio creature obedientis et ego re-
spondebo tibi. diuine virtutis operatio operi ma-
nuum tuarum. Dicit ergo vocabis me the. iiii.
ipse dominus in iussu et in uoce archangeli
et in tuba dei etc. et ego respondebo tibi bo-
canti s. obediendo cor. xv. canet tuba
et mortui resurgent incorrupti. operi
manuum tuarum. i. homini qui specialiter dicitur
opus dei propter plura ut in [...] iii. ma[...]
etc. porriges dexteram .i. filium vel virtutem
ad resurgendum io. ego sum resurrectio et
vita etc. quia resurrectio non est naturalis
vel dexteram i. mian ad me glorificandam
cant. ii. et dextera illius amplexabitur
tu quidem gressus meos. hic ostendit dispositionem
congrua expecte resurgentis videlicet
purgationem suam quia ostendit fuisse factam
dicit tu quidem diligenter significasti
tu quidem gressus meos. omnia acta interiora
et exteriora dinumerasti exigens rationem
de omnibus ex parte petis meis. q[uasi]
diceret et si tu dinumerasti quia tamen in
presenti punisti confido quod pro hiis non

cum consurget deus post tribulacionem meam. i.
quid facient reprobi in iudicio futuro cum
iustorum gressus ita dinumerantur et scrutantur
dominus vltimus in racionis quid facient in labili
sophia quod hic exclamat eciam ad se ipsum lo-
quens et dicit oligum cordium et in utile est
nis ignibus dignum quid videbis in illo
die cum exigetur a te usque ad ictum oculi
omne tempus mundi quod tibi fuit impensum
requiretur qualiter a te fuit expensum tunc
condempnabis quidquid inter ventum fuit
operis vel ocii sermonis vel silencii usque
ad minima cogitacionum etc quod iniuisti misi
ad voluntatem dei fuit ordinatum sig-
nasti quasi in sacculo delicta mea non
solum gressus meos i. opera que feci
tu iam ambulacio potuimus usum li. c.
dinumerasti verum eciam delicta mea obmissi-
ones et negligencias ab ipsa puericia
signasti quasi in sacculo reservans ea ad
puniendum iuxta illud deut. xxxii. nonne
hec condita sunt apud me etc sed tamen non
reservasti usque in futurum sed curasti in
presenti iniquitatem meam osee v. ipse cepit
et sanabit nos percuciet et curabit sed
ben multorum peccata signat quasi in sacculo et
tamen non curat de quibus osee xiii colli-
gata est iniquitas effraim sed hic non
stat in proposito sed quod dicitur ro. ii tu
autem secundum duriciam tuam et cor impenitens
thesaurizas tibi iram in die mons cadens defluit
hic describit statum malorum post
mortem scilicet immutacionem que fit per
mortem ibi roborasti eum paulo-
lum in morte ondit sub quibusdam
methaphoris et tangit resolucionem
corporis humani secundum triplicem naturam
secundum eum spiritum mediantibus quibus
vegetatur corpus secundum eum humorum
in quibus indiciorum ipsa vegetacio et
complexionum transfertur consimiliter terra

de qua factum est ipsum corpus et lapi-
des excavant aque etc hic est mons
cadens defluit ad literam hic accidit
frequenter sine per aquarum corrosionem
sine ventorum impulsionem de-
fluit i. dissoluitur et resoluitur
et continue primum per hoc dat intelli-
gi hominem verum quando non sic morte
per morte cadere et dissolui spiritibus
evanescentibus quod spiritualiter potest
intelligi de superbis qui sunt elevati
ad modicum sicut montes et colles
humiliabitur et saxum ad literam quod
secundum physicam constituitur ex luto mix-
tuoso per calorem solis desiccato
et stringitur vite ossium inter solida-
tione sicut ossa sunt ad solidacionem
corporis hoc tamen saxum quod etc
terram continet transfertur de loco
suo per quod ad literam potest intelligi
dissolucio ossium per putrefaccionem nec
novum in corpore humano unde eze-
chielis de revone xxxvii. dabo
super vos nervos etc vel per saxum
intelligere possumus potentes terre
nos qui positi sunt ad sustentacionem
tocius corporis etc sed ipsi quoque
quidem transferuntur per ablacionem presentis
sine imputi amicte saltem in morte
sed ipse qui transtulerit montes et
nescierunt hii quos etc lapides
cavat aque ad literam possidunt
per lapides intelligimus partes in
corpore nec ita duras sicut ossa
nec adeo molles sicut carnes
sicut cartillagine et huiusmodi que
omnia dissoluuntur morte aut per
lapides duros et obstinatos
iniusticias qui frequenter peccaverunt
penarum et sic non molliunt et tamen

pforan[tur] p[er] consideracionem cum talis
non erat fortitudo beati Iob sicut
ipse dicit c. vi. nec fortitudo la-
pidum fortitudo mea sed fortitudo
reproborum est talis que non molliter
sed conquassatur vnde et vbi cor eius
indurabitur quasi lapis scilicet et alluuio-
ne paulatim terra consumitur
ad literam per frequentem alluuionem
i. latens incrementum aque terra
consumitur paulatim. per terram vult signi-
ficare partes infirmiores corporis ut car-
nem que corrupta humorum contra-
rietate consumitur paulatim
et tandem resoluitur vel metamoris
per terram carnales intelligimus
qui parsimonie delicijs et ni-
miam corporis consumuntur Ioel. i.
computruerunt iumenta in stercore
suo. aliter secundum Greg[orium] in verbis premissis
mons cadens etc. duplex temptacio
signatur repentina scilicet et assidua
siue importuna. mons qui cadens
defluit et saxum transfertur de loco suo mens
alta per contemplacionem et firma
per confidenciam impulsa subito trans-
fertur ad culpam exemplum in David
Reg. xi. qui subito de alto contem-
placionis in uim uoluptatis congre-
ssionis de loco suo translatum est
tum ipse animus ipse hic mis-
terijs exclusus ad cogitandis
turpitudinibus venit. lapides ex-
cauant aque. i. mentes solidas
assidua est et mollia temptamenta
perforant et alluuione paulatim t[erra] c[onsumitur] q.
quando lenta et longior temptacio
propositum licet firmum subruit
quod signatum est in Salomone iij Reg.
xi. de quo dicit Greg[orius] solamen im-
moderato usu alt[erius] assiduitate

mulierum adhuc usque perductus est ut te-
mplum ydolis fabricaret. scilicet quia
factum est ut assidua carnis peculen-
cia usque ad mentis presidium perueni-
ret. deinde subdit consideret ergo beatus
Iob utrasque temptaciones vel subitam
vel intentam vel lentam atque longi-
orem et cohibens que exterius accidunt
capiat intimus contemplacionem dicens
mons cadens etc. sequitur et homines
ergo similiter perdes adeptio est parabole
et intellectus secundum litteram de perdicione spi-
rituum ad corpus quia et perditur et consumitur
secundum predictos modos ut dictum est vel
spiritualiter secundum Greg[orium] qui dicit et homines
quid etc. scilicet p[er] i. sicut hec insensibilia
quomodo subito cadunt uel paulatim
consumantur ita hominem quem rationa-
bilem condidisti subita temptacione
deicis uel longa ac lenta consumi
permittis. roborasti eum hic tangit
imutacionem primo quantum ad uitam. se-
cundo quantum ad uitam presentem i. mutabis fa-
ciem. tercio quantum ad notitiam suorum
nobiles. primo tangit quandam con-
uenienciam nature prius ad sui naturam male
constitutum robore ubi aeternum eius et hoc
est roborasti eum paululum. q. d. cum tam
modicum roborasti et tamen in perpetuum
pertransibit de uita presenti ad aliam et
ad hanc de cetero non reuertetur C. vij.
non reuertetur etc. post spiritus pertransibit
in illo et non subsistet. et non cognoscet am-
plius locum suum. vult dicere quod modica subsis-
tencia habuit uita ista sed transit
ad aliam uitam que perpetuo durabit
siue fuit bonus siue malus unde glo-
sa ut semper gaudeat uel ut supplicia
non euadat Eccl. xi. si ceciderit lignum
ad austrum etc. immutabis faciem eius speciem
colorem que subito marcescit atteritur

glo. facies hominis immutabit eum eius
species morte attritum. Unde Ps. c. flos egre-
ditur. io quarto. ult. vana pulcritudo et
emittes eum glo. emittitur quia absque
que nolens recedit transire ad eterna
nolens cogitur. Luc. xii. Stulte ac nocte re-
petent animam tuam a te que autem parasti cuius
erunt sive nobiles fuerint filii eius .i. boni
sola enim bonitas nobilitas est. nobilitas
sola est animi que moribus ornat sive
ignobiles .i. mali vel .n. quod contempnunt
me erunt ignobiles non intelliget glo
post. q. d. sunt quia dampnati in inferno
ignorat utrum amici sui hic sint boni aut
mali idem patet per divitem epulonem
qui ignoravit quales fratres sui fuerint
Luc. xvi. et ideo ipso mortui in hoc nomine
ampliuss sunt angustum in quibus id est de bonis
possit intelligi dicit enim super illud Ysa.
lxiii. abraham nescivit nos nescivit
mortui est sancti quid agant filii eorum
unum contrarium videtur dicere quia hic animi
iustorum que claritate dei vident intus
est quod foris ignorent vero sancti ignorant
quod pertineat ad salutem sive certum beatitudinem
quod vel quod scire velint attendimus
eius et contrarium .i. mutatur quod paululum
ratione capti aliqua gaudentia est
et statim pertransiit statum reprobi invenit
in statu reprobi immutatur. et statim pte-
morte quia caro eius dum vivit do-
lebit .i. anima in eterne et anima illius
separata super semetipso .i. de semetipso
lugebit. Mat. xiii. ibi erit fletus et
stridor dentium. Apoc. xviii. tantum date ei tormentum
et luctum quod ab illo loco sunt nobiles
exponit morum pro filios opera designantur.
in illud .i. Thi. ii. salvabitur
mulier per generationem filiorum nobiles
ergo filii sunt opera vero ignobiles
perversa et sepe homo nititur opera
bona agere sed tamen propter multa que
surripiunt qualiter apud omnipotentem

placeantur ignorat et subdit at tamen
quod in dolore laboris est positus
et illuc durat antequam mortem suspiratur
unde adhuc subiungitur attamen
caro eius dum vivit dolebit et anima super impunita et
anima eius super temetipso luge-
bit. quia quisquis nisi grande appetit
eo ipso iam in luctu est quo aurea
leticia que .s. in deo est recessit
dignum itaque est ut se semper
homo merores inveniat quod relicto
creatore nisi gaudium quesivit

Respondens autem eliphat the-
manites dixit et sequitur
est de primo conflictu beati iob
et amicorum eius hic agitur de se-
cundo. autem licet possimus invenire sic
apud primo enim pos. congressus eius
cum eliphat secundo cum baldach tertio
cum sophar sicut patet in xviii c. vel xx c.
baldach xii. et xv. vel autem
sophar prima ind. primo ponitur
aggressio secundo defensio beati iob
et alii vel autem iob in prima parte
primo invehitur eliphat contra
iob personaliter et manifeste de ipso
loquens secundo generaliter et occulte ibi
ondam tibi ibi m. arguit enim
sub specie instructionis item prima in
d. in prima arguit in facie quia at
numquid tu primus homo natus es
arguit quod eliphat beatum iob
de vitiis que in labiis eius corde
pervenit et primo ondit quod dignus e
reprehensione secundo quod punitione ibi
condempnabit te ondit quod cum
in labiis reprehensibile multipliciter
primo conatuitate. q. inventum
secundo ex indignatione et implebit
ardore. in quo impersuspectiore ibi ar-

gnis ubis eu ms. contemptu
irreverencie ibi quantum intelligitur est quanto
ex blasphemia docuit iniquitatem t.
de ergo me magister eliphat temani
thes illis tribus que dixisse
videbatur in dicto unquam sapiens re
debit ut tu. s. rudisti qui inventu
loquens i. ventose se extollendo
vel vanam sine soliditate verba
proferendo q. d. non ecc. xxi verba
sapientum statera ponderabuntur
non inventu loquitur qui ventosa
et pomposa verba loquitur et inquid
fine debuit verba ventosa et verba
vana et sine soliditate loquitur
ie v. prophe. s. filii fuit inventum
locuti et. xvi. ventu verba proferens
adulacionis vento homines pascit
pro. x. qui nititur mendaciis pas
cit ventus et numquam sup sapiens
implebit. vi. ridendo vel loquendo
ardore ire vel impotencie stoma
chum suum i. cor vel mente. q. d.
non quia ecc. v. ira sinum stultu
requiescit non sapiens ysi. li. xi.
stomachus gre os mo. eo quod ostium
sit ventris et que cibum recipiat
neque intestinum remittat arguens
bis cum qui non est equalis tibi
s. dominum tuis de pari disputare
xiii. disputare cupio cum deo nec
me contra illud thi. iii. seniorem ne
increpaveris gregorius superiores non sunt
ab inferioribus redarguendi. i. reg
xxiv. percussit david cor suum eo quod
abscideret horam clamidis saul
et loqueris quod tibi non expedit
sed notet non in loquendo tria sunt
consideranda licitum utile et bonum quod
docet apostolus ephe. iiii. veritatem
loquimini unusquisque cum proximo suo

et. m. viii. decet congruum et honestu
bonus brevis fin. honeste loquitur omnia
sicut decet et ephe. v. turpitudo aut
stultiloquium non convenit i. non sicut
decet sanctos sed magis si sermo a turpibus
verbis abstinendo tunc decet verbum quod
loco congruo et tempore profertur mx vel
pro. xxv. mala aurea in lectis argenteis
qui loquitur verbum tempore suo ysa. lviii. si
desieris digitum tuum extendere et loqui
quod non prodest expedit utitur vel utile
respectu finis quod pot aliquem fructum
facere expedit quod est utile pro. epheseo
iiii. sed si quis est bonus ad edificacionem
audiencium quantum intelligitur est evacuasti
timore quia irreverenter loqueris et qui
non times coram domino manifestat quia
dixit loquar et non timebo eum
ix. vel ex eo quia q. ex quo cum deo dis
putaverat et tamen ipsemet sibi timuit
se loqui cum magno timore ut dicat
ix. quantus ego sum ut respondeam ei etc
sed et tulisti preces coram eo i. abstulisti
sup quantum intelligitur est quod dupliciter intelligitur
si ita est loquendum cum deo sicut tu lo
queris pro nichilo sunt supplicatores et ob
secratores ecc. xvi non exoraverunt
pro se s. superbi gigantes vel sic quantum
intelligitur est i. docuisti aliquos exemplo
tuo non timere et tulisti preces coram eo
i. ondisti quod nullius sunt valoris
preces coram eo xxi quid prodest si ora
vimus deum docuit n. iniquitas t. os
t. q. d. non ex simplicitate sed ex malicia
cordis sic loqueris math. xii ex habunda
cia cordis os loquitur in eodem malus
homo de malo thesauro profert mala
iniquitas s. intelligitur gregorius quod perverse
loqueris expressa dedicasti et mutare
lingwa blas. t. iniuriose loqueris
contra deum hoc imponit quia dixit

amen

